

Rozhodnutí nejvyššího soudu československé republiky ve věcech občanských.

Svazek druhý,
(od čísla 354 do čísla 837)
obsahující rozhodnutí z roku 1920.

Pořádá z příkazu předsednictva nejvyššího soudu senátní president tohoto soudu
Dr. FRANTIŠEK VÁŽNÝ.

V PRAZE 1922.

Nakladatel a vydavatel: Právníké vydavatelství v Praze, společnost s r. o.

Koupi od	<i>N</i>
Darem od	<i>M</i>
v	
Inv. č.	<i>38.542</i>
Sign	

KNIHOVNA
PRÁVNICKÉ FAKULTY UJEP
3. Pr. 164/2 inv. č. *8637*

OBSAH:

	Stránka
Seznam rozhodnutí v pořadí časovém	III.—VII.
Rozhodnutí čís. 354—837	1—762
Dodatek (rozhodnutí senátu pro řešení konfliktů kompe- tenčních)	763—772
Věcný seznam abecední	773—801
Seznam ustanovení zákonných	803—811

Seznam rozhodnutí v pořadí časovém.

	1920.	Čís.		Čís.		
leden	7.	R I 487/19	leden	21.	Rv I 602/19	386
»	7.	R I 505/19	»	27.	R I 14/20	387
»	7.	R II 176/19	»	27.	R I 15/20	388
»	7.	R II 179/19	»	27.	R II 9/20	389
»	7.	Rv I 615/19	»	27.	Rv I 582/19	390
»	7.	Rv II 285/19	»	27.	Rv I 597/19	391
»	7.	Rv II 300/19	»	27.	Rv I 606/19	392
»	8.	R I 461/19	»	27.	Rv I 4/20	393
»	8.	Rv I 575/19	únor	4.	R I 472/19	394
»	13.	R I 495/19	»	4.	R I 46/20	395
»	13.	R I 501/19	»	4.	R I 50/20	396
»	13.	R I 508/19	»	4.	Rv I 612/19	397
»	13.	R II 175/19	»	4.	R I 15/20	398
»	13.	R II 1/20	»	4.	Rv I 17/20	399
»	13.	Rv I 5/20	»	4.	Rv I 25/20	400
»	13.	Rv II 279/19	»	4.	Rv I 46/20	401
»	13.	Rv II 281/19	»	4.	Rv I 53/20	402
»	13.	Rv II 4/20	»	4.	Rv II 2/20	403
»	20.	R I 21/20	»	4.	Rv II 3/20	404
»	20.	R I 23/20	»	4.	Rv II 7/20	405
»	20.	R I 26/20	»	10.	R I 30/20	406
»	20.	R I 31/20	»	10.	R I 66/20	407
»	20.	R I 36/20	»	10.	R I 67/20	408
»	20.	Rv I 583/19	»	10.	Rv I 30/20	409
»	20.	Rv I 601/19	»	10.	Rv I 55/20	410
»	20.	Rv I 608/19	»	10.	Rv I 79/20	411
»	20.	Rv I 610/19	»	17.	R I 54/20	412
»	20.	Rv I 614/19	»	17.	R I 60/20	413
»	20.	Rv II 302/19	»	17.	R I 76/20	414
»	20.	Rv II 303/19	»	17.	R I 80/20	415
»	20.	Rv II 6/20	»	17.	R II 15/20	416
»	21.	Rv I 599/19	»	17.	R II 17/20	417

		Čís.
únor	17.	R II 22/20 . . . 418
»	17.	Rv I 47/20 . . . 419
»	24.	R I 78/20 . . . 420
»	24.	R I 82/20 . . . 421
»	24.	R I 86/20 . . . 422
»	24.	R I 96/20 . . . 423
»	24.	R I 100/20 . . . 424
»	24.	R II 32/20 . . . 425
»	24.	Rv I 56/20 . . . 426
»	24.	Rv II 9/20 . . . 427
»	24.	Rv II 24/20 . . . 428
březen	2.	R I 91/20 . . . 429
»	2.	R I 109/20 . . . 430
»	2.	R I 124/20 . . . 431
»	2.	R II 21/20 . . . 432
»	2.	Rv II 29/20 . . . 433
»	9.	R I 113/20 . . . 434
»	9.	R I 126/20 . . . 435
»	9.	Rv I 118/20 . . . 436
»	9.	Rv I 119/20 . . . 437
»	9.	Rv I 121/20 . . . 438
»	9.	Rv II 12/20 . . . 439
»	10.	R I 99/20 . . . 440
»	10.	Rv I 110/20 . . . 441
»	16.	R I 64/20 . . . 442
»	16.	R I 89/20 . . . 443
»	16.	R I 106/20 . . . 444
»	16.	Rv I 87/20 . . . 445
»	16.	Rv I 88/20 . . . 446
»	16.	Rv I 92/20 . . . 447
»	16.	Rv I 133/20 . . . 448
»	16.	R II 37/20 . . . 449
»	16.	Rv II 31/20 . . . 450
»	23.	R I 93/20 . . . 451
»	23.	R I 116/20 . . . 452
»	23.	R I 141/20 . . . 453
»	23.	R I 146/20 . . . 454
»	23.	R I 155/20 . . . 455
»	23.	R I 158/20 . . . 456
»	23.	R I 159/20 . . . 457
»	23.	Rv I 109/20 . . . 458
»	23.	Rv I 112/20 . . . 459
»	23.	Rv I 123/20 . . . 460
»	23.	Rv I 144/20 . . . 461
»	23.	R II 54/20 . . . 462
»	23.	Rv II 26/20 . . . 463
»	24.	R I 161/20 . . . 464
»	30.	R I 140/20 . . . 465
»	30.	R I 160/20 . . . 466
»	30.	R I 188/20 . . . 467
»	30.	Rv I 116/20 . . . 468
»	30.	Rv I 126/20 . . . 469
»	30.	Rv I 132/20 . . . 470

		Čís.
březen	30.	Rv I 153/20 . . . 471
»	30.	R II 18/20 . . . 472
»	30.	R II 19/20 . . . 473
»	30.	Rv II 42/20 . . . 474
»	30.	Rv II 44/20 . . . 475
»	30.	Rv II 47/20 . . . 476
duben	7.	R I 206/20 . . . 477
»	7.	Rv I 130/20 . . . 478
»	13.	R I 170/20 . . . 479
»	13.	R I 185/20 . . . 480
»	13.	R I 192/20 . . . 481
»	13.	Rv I 155/20 . . . 482
»	13.	Rv I 156/20 . . . 483
»	13.	Rv I 170/20 . . . 484
»	13.	Rv I 174/20 . . . 485
»	13.	Rv I 180/20 . . . 486
»	13.	R II 57/20 . . . 487
»	13.	R II 66/20 . . . 488
»	13.	R II 71/20 . . . 489
»	20.	R I 208/20 . . . 490
»	20.	R I 220/20 . . . 491
»	20.	R I 226/20 . . . 492
»	20.	Rv I 41/20 . . . 493
»	20.	Rv I 159/20 . . . 494
»	20.	Rv I 160/20 . . . 495
»	20.	Rv I 194/20 . . . 496
»	27.	R I 210/20 . . . 497
»	27.	R I 238/20 . . . 498
»	27.	R I 246/20 . . . 499
»	27.	R I 251/20 . . . 500
»	27.	Rv I 171/20 . . . 501
»	27.	Rv I 223/20 . . . 502
»	27.	Rv II 63/20 . . . 503
květen	4.	R I 250/20 . . . 504
»	4.	R I 265/20 . . . 505
»	4.	R I 274/20 . . . 506
»	4.	Rv II 58/20 . . . 507
»	4.	Rv II 76/20 . . . 508
»	11.	R I 260/20 . . . 509
»	11.	R I 263/20 . . . 510
»	11.	R I 284/20 . . . 511
»	11.	Rv I 94/20 . . . 512
»	11.	Rv I 177/20 . . . 513
»	11.	Rv I 178/20 . . . 514
»	11.	Rv I 219/20 . . . 515
»	11.	R II 82/20 . . . 516
»	11.	R II 98/20 . . . 517
»	11.	Rv II 102/20 . . . 518
»	18.	R I 280/20 . . . 519
»	18.	R I 290/20 . . . 520
»	18.	R I 296/20 . . . 521
»	18.	R II 100/20 . . . 522

		Čís.
květen	18.	Rv II 73/20 . . . 523
»	26.	R I 278/20 . . . 524
»	26.	R I 316/20 . . . 525
»	26.	R I 320/20 . . . 526
»	26.	Rv I 234/20 . . . 527
»	26.	Rv I 279/20 . . . 528
»	26.	Rv II 87/20 . . . 529
červen	1.	Rv I 187/20 . . . 530
»	1.	Rv I 218/20 . . . 531
»	1.	Rv II 35/20 . . . 532
»	1.	Rv II 91/20 . . . 533
»	1.	Nd II 7/20 . . . 534
»	7.	Č. pres. 426/20 . . . 535
»	7.	Č. pres. 534/20 . . . 536
»	7.	Č. pres. 557/20 . . . 537
»	8.	R I 343/20 . . . 538
»	8.	R I 344/20 . . . 539
»	8.	R I 350/20 . . . 540
»	8.	R I 353/20 . . . 541
»	8.	Rv I 321/20 . . . 542
»	8.	Rv II 67/20 . . . 543
»	15.	R I 341/20 . . . 544
»	15.	Rv I 226/20 . . . 545
»	15.	Rv I 271/20 . . . 546
»	15.	Rv I 273/20 . . . 547
»	15.	Rv I 322/20 . . . 548
»	15.	R II 118/20 . . . 549
»	15.	R II 120/20 . . . 550
»	15.	Rv II 39/20 . . . 551
»	22.	R I 395/20 . . . 552
»	22.	R I 403/20 . . . 553
»	22.	Rv I 289/20 . . . 554
»	22.	R II 91/20 . . . 555
»	22.	Rv II 82/20 . . . 556
»	22.	Rv II 89/20 . . . 557
»	23.	R I 382/20 . . . 558
»	23.	R I 394/20 . . . 559
»	23.	R I 397/20 . . . 560
»	23.	R I 398/20 . . . 561
»	23.	Rv I 257/20 . . . 562
»	23.	Rv I 294/20 . . . 563
»	23.	R II 131/20 . . . 564
»	23.	Rv II 139/20 . . . 565
»	30.	R I 325/20 . . . 566
»	30.	R I 413/20 . . . 567
»	30.	R I 428/20 . . . 568
»	30.	Rv I 243/20 . . . 569
»	30.	Rv I 395/20 . . . 570
červenec	1.	Rv I 318/20 . . . 571
»	7.	R I 402/20 . . . 572
»	7.	R I 429/20 . . . 573
»	7.	R I 435/20 . . . 574

		Čís.
červenec	7.	R I 448/20 . . . 575
»	7.	Rv I 282/20 . . . 576
»	7.	Rv I 351/20 . . . 577
»	7.	R II 132/20 . . . 578
»	7.	R II 155/20 . . . 579
»	7.	R II 159/20 . . . 580
»	7.	R II 168/20 . . . 581
»	7.	Rv II 109/20 . . . 582
»	8.	R I 444/20 . . . 583
»	8.	Rv I 242/20 . . . 584
»	8.	Rv I 299/20 . . . 585
»	8.	R II 162/20 . . . 586
»	13.	R I 389/20 . . . 587
»	13.	R I 396/20 . . . 588
»	13.	R I 454/20 . . . 589
»	13.	R I 457/20 . . . 590
»	13.	R I 460/20 . . . 591
»	13.	R I 461/20 . . . 592
»	13.	R I 468/20 . . . 593
»	13.	Rv I 354/20 . . . 594
»	13.	R II 173/20 . . . 595
»	13.	R II 174/20 . . . 596
»	13.	R II 175/20 . . . 597
»	13.	Rv II 101/20 . . . 598
»	13.	Rv II 141/20 . . . 599
»	20.	R I 462/20 . . . 600
»	20.	R I 476/20 . . . 601
»	20.	R I 482/20 . . . 602
»	20.	R I 483/20 . . . 603
»	20.	R I 494/20 . . . 604
»	20.	R I 497/20 . . . 605
»	20.	Rv I 345/20 . . . 606
»	20.	Rv I 357/20 . . . 607
»	20.	Rv I 443/20 . . . 608
»	20.	R II 185/20 . . . 609
»	20.	Rv II 137/20 . . . 610
»	20.	Rv II 173/20 . . . 611
»	22.	R II 191/20 . . . 612
»	27.	R I 520/20 . . . 613
»	27.	R I 522/20 . . . 614
»	27.	Rv I 356/20 . . . 615
»	27.	R II 193/20 . . . 616
»	27.	Rv II 128/20 . . . 617
srpen	10.	R I 547/20 . . . 618
»	10.	R I 549/20 . . . 619
»	10.	R I 553/20 . . . 620
»	10.	R I 562/20 . . . 621
»	10.	R I 573/20 . . . 622
»	10.	R II 203/20 . . . 623
»	10.	R II 208/20 . . . 624
»	10.	Rv II 191/20 . . . 625
»	17.	R I 570/20 . . . 626
»	17.	R I 596/20 . . . 627

		Čís.			Čís.		
srpen	17.	R I 601/20	628	září	28.	Rv I 369/20	681
»	17.	R I 659/20	629	»	28.	Rv I 485/20	682
»	17.	Rv I 474/20	630	»	28.	R II 268/20	683
»	17.	R II 209/20	631	»	28.	R II 297/20	684
»	24.	R I 667/20	632	»	28.	Rv II 146/20	685
»	24.	R I 689/20	633	»	28.	Rv II 160/20	686
»	24.	R I 706/20	634	»	28.	Rv II 222/20	687
»	24.	R II 167/20	635				
»	24.	R II 226/20	636	říjen	5.	R I 817/20	688
»	24.	Rv II 119/20	637	»	5.	R I 820/20	689
»	31.	R I 294/20	638	»	5.	R I 821/20	690
»	31.	R I 337/20	639	»	5.	R I 828/20	691
»	31.	R I 597/20	640	»	5.	R I 830, 831/20	692
»	31.	R I 665/20	641	»	5.	R I 832/20	693
»	31.	R I 668/20	642	»	5.	Rv I 399/20	694
»	31.	R I 711/20	643	»	5.	Rv I 433/20	695
»	31.	R I 717/20	644	»	5.	Rv I 449/20	696
»	31.	R I 724/20	645	»	5.	Rv I 496/20	697
září	7.	R I 484/20	646	»	5.	R II 303/20	698
»	7.	R I 701/20	647	»	5.	R II 304/20	699
»	7.	R I 708/20	648	»	5.	Rv II 174/20	700
»	7.	R I 726/20	649	»	12.	R I 750/20	701
»	7.	R I 747/20	650	»	12.	R I 846/20	702
»	7.	Rv I 323/20	651	»	12.	Rv I 370/20	703
»	7.	Rv I 329/20	652	»	12.	Rv I 423/20	704
»	7.	Rv I 361/20	653	»	12.	R II 211/20	705
»	7.	Rv I 430/20	654	»	12.	R II 283/20	706
»	7.	R II 241/20	655	»	12.	R II 313/20	707
»	7.	R II 247/20	656	»	12.	R II 329/20	708
»	7.	R II 254/20	657	»	12.	Rv II 166/20	709
»	14.	R I 571/20	658	»	12.	Rv II 204/20	710
»	14.	R I 749/20	659	»	19.	R I 818/20	711
»	14.	R I 765/20	660	»	19.	R I 863/20	712
»	14.	Rv I 367/20	661	»	19.	Rv I 448/20	713
»	14.	Rv I 372/20	662	»	19.	Rv I 462/20	714
»	14.	Rv I 388/20	663	»	19.	Rv I 477/20	715
»	14.	Rv I 424/20	664	»	19.	R II 317/20	716
»	14.	R II 243/20	665	»	19.	R II 328/20	717
»	14.	R II 255/20	666	»	19.	Rv II 163/20	718
»	14.	Rv II 107/20	667	»	19.	Rv II 200/20	719
»	14.	Rv II 148/20	668	»	26.	R I 824/20	720
»	21.	R I 587/20	669	»	26.	R I 853/20	721
»	21.	R I 722/20	670	»	26.	R I 887/20	722
»	21.	R I 756/20	671	»	26.	Rv I 465/20	723
»	21.	R I 782/20	672	»	26.	Rv I 484/20	724
»	21.	Rv I 344/20	673	»	26.	Rv I 497/20	725
»	21.	Rv I 384/20	674	»	26.	Rv I 522/20	726
»	21.	Rv I 418/20	675	»	26.	Rv I 525/20	727
»	21.	Rv I 421/20	676	»	26.	Rv I 530/20	728
»	21.	Rv I 446/20	677	»	26.	R II 324/20	729
»	21.	R II 265/20	678	»	26.	R II 335/20	730
»	28.	R I 678/20	679	»	26.	R II 337/20	731
»	28.	R I 776/20	680	»	26.	Rv II 217/20	732

		Čís.			Čís.		
říjen	27.	č. pres. 749/20	733	listopad	30.	R I 1007/20	786
»	27.	č. pres. 1019/20	734	»	30.	R I 1019/20	787
listopad	2.	R I 705/20	735	»	30.	Rv I 468/20	788
»	2.	R I 880/20	736	»	30.	R II 364/20	789
»	2.	R I 881/20	737				
»	2.	R I 896/20	738	prosinec	7.	R I 1001/20	790
»	2.	R I 901/20	739	»	7.	R I 1028/20	791
»	2.	Rv II 154/20	740	»	7.	R I 1034/20	792
»	2.	Rv II 184/20	741	»	7.	R I 1035/20	793
»	9.	R I 807/20	742	»	7.	R I 1036/20	794
»	9.	R I 895/20	743	»	7.	R I 1047/20	795
»	9.	R I 916/20	744	»	7.	R I 1054/20	796
»	9.	R I 933/20	745	»	7.	Rv I 564/20	797
»	9.	Rv I 394/20	746	»	7.	Rv I 604/20	798
»	9.	Rv I 493/20	747	»	7.	Rv I 616/20	799
»	9.	Rv I 700/20	748	»	7.	Rv I 670/20	800
»	9.	R II 321/20	749	»	7.	R II 392/20	801
»	9.	R II 354/20	750	»	7.	Rv II 246/20	802
»	9.	R II 355/20	751	»	7.	Rv II 256/20	803
»	9.	R II 357/20	752	»	7.	Rv II 259/20	804
»	9.	R II 359/20	753	»	14.	R I 1038/20	805
»	9.	Rv II 197/20	754	»	14.	R I 1068/20	806
»	9.	Rv II 203/20	755	»	14.	R I 1084/20	807
»	9.	Rv II 214/30	756	»	14.	R I 1088/20	808
»	9.	Rv II 237/20	757	»	14.	R I 1102/20	809
»	9.	Rv II 242/20	758	»	14.	R I 1107/20	810
»	16.	Rv I 327/20	759	»	14.	Rv I 626/20	811
»	16.	Rv I 336/20	760	»	14.	Rv I 635/20	812
»	16.	Rv I 518/20	761	»	14.	Rv I 653/20	813
»	16.	Rv I 624/20	762	»	14.	Rv I 663/20	814
»	16.	Rv I 696/20	763	»	14.	Rv II 267/20	815
»	16.	R II 361/20	764	»	21.	R I 1030/20	816
»	16.	Rv II 206/20	765	»	21.	R I 1100/20	817
»	23.	R I 892/20	766	»	21.	R I 1118/20	818
»	23.	R I 940/20	767	»	21.	Rv I 667/20	819
»	23.	R I 943/20	768	»	21.	Rv I 671/20	820
»	23.	R I 953/20	769	»	21.	Rv I 702/20	821
»	23.	R I 956/20	770	»	21.	Rv I 706/20	822
»	23.	R I 961/20	771	»	21.	R II 400/20	823
»	23.	R I 965/20	772	»	21.	Rv II 268/20	824
»	23.	R I 968/20	773	»	28.	R I 1075/20	825
»	23.	R I 975/20	774	»	28.	R I 1087/20	826
»	23.	R I 979/20	775	»	28.	R I 1114/20	827
»	23.	Rv I 569/20	776	»	28.	R I 1121/20	828
»	23.	Rv I 703/20	777	»	28.	R I 1151/20	829
»	23.	R II 348/20	778	»	28.	R I 1156/20	830
»	23.	R II 377/20	779	»	28.	R I 1157/20	831
»	24.	Rv I 557/20	780	»	28.	Rv I 605/20	832
»	30.	R I 850/20	781	»	28.	Rv I 631/20	833
»	30.	R I 986/20	782	»	28.	Rv I 636/20	834
»	30.	R I 996/20	783	»	28.	Rv I 795/20	835
»	30.	R I 1004/20	784	»	28.	R II 385/20	836
»	30.	R I 1005/20	785	»	28.	R II 426/20	837

Tiskové chyby.

- Stránka 39. řádka 25. shora: za slovo »března« vsuň »1919«.
 » 45. řádka 16. shora. správně »§ 1297« nikoliv »§ 1279«.
 » 69. řádka 12. shora: správně »jak« nikoliv »pak«.
 » 80. řádka 10. shora: správně »§ 1091« nikoliv »§ 1019«.
 » 83. řádka 13. shora: správně »§ 1155, odstavec druhý« nikoliv »§ 1151, odstavec druhý«.
 » 89. řádka 20. zdola: správně »jako« nikoliv »jeho«.
 » 91. v záhlaví čís. 401: správně »1920« nikoliv »1921«.
 » 95. řádka 1. shora: správně »jako« nikoliv »jeho«.
 » 135. řádka 12. zdola: správně »S-a« nikoliv »L-a«.
 » 179. řádka 20. shora: správně »prvý« nikoliv »prý«.
 » 240. řádka 2. zdola: správně »§ 863« nikoliv »§ 836«.
 » 248. řádka 19. zdola: správně »§ 349 ex. ř.« nikoliv »§ 349 tr. ř.«.
 » 249. řádka 16. shora: správně »§ 354 ex. ř.« nikoliv »§ 354 c.ř. s.«.
 » 267. řádka 20. zdola správně »§ 1293« nikoliv »§ 1239«.
 » 268. řádka 18. shora: správně »obsoletním« nikoliv »absolutním«.
 » 275. řádka 21. zdola: »správně« čl. 111« nikoliv »čl. III.«.
 » 281. řádka 23. zdola: správně »§ 562« nikoliv »§ 162«.
 » 281. řádka 11. zdola: správně »čís. 83« nikoliv »čís. 63«.
 » 286. řádka 2. shora: správně »čl. 347 obch. zák.« nikoliv »čl. 347 obč. zák.«.
 » 293. v záhl. rozh. čís. 518 správně »11. května« nikoliv »1. května«.
 » 325. řádka 8. zdola: správně »XLII« nikoliv »XLIII«.
 » 361. řádka 7. shora: správně »§ 496 čís. 3« nikoliv »§ 469 čís. 3«.
 » 386. řádka 21. zdola: správně »1919« nikoliv »1910«.
 » 409. v záhlaví správně »Čís. 581« nikoliv »Čís. 681«.
 » 410. řádka 13. shora za slovem »ledna« vsuň »1919«.
 » 616. řádka 2. a 1. zdola zní: ... jak to předpisuje § 1, 5 a násl. nařízení vládního ze dne 28. listopadu 1919, čís. 627. Poněvadž...
 » 696. řádka 8. zdola: správně »§ 43 j. n.« nikoliv »§ 45 j. n.«.
 » 704. řádka 21. shora: za slovo »odejítí« vsuň »od«.
 » 718. v záhlaví správně »§ 76« nikoliv »§ 77«.
 » 736. v záhlaví správně: »Čís. 819« nikoliv »Čís. 219«.
 » 760. řádka 22. shora: správně »nabývacího« nikoliv »bývalého«.

Čís. 354.

I lhůty, jichž konec stanoven k určitému dni, prodlužují se o celou dobu soudních prázdnin, spadá-li onen den do soudních prázdnin. To platí i tehda, když strana, žádajíc o lhůtu, nevzala zřetele na to, že poslední den žádané lhůty spadá do soudních prázdnin.

(Rozh. ze dne 7. ledna 1920, R I 487/19.)

K žalobcovu návrhu ze dne 29. července 1919 vynesl procesní soud dne 4. srpna 1919 rozsudek pro zmeškání, poněvadž žalovaná strana v prodloužené lhůtě nepodařila odpovědi na žalobu. Odvolací soud rozsudek zrušil a uložil procesnímu soudu, by ve sporu dále jednal a znova rozhodl. Důvody: Podáním dne 23. června 1919 žádala žalovaná strana, by poskytnuta jí byla další lhůta k podání odpovědi a to čtyřnedělní. Chybou v počítání však označila jako poslední den lhůty den 23. července 1919. Den tento není však vzhledem k soudním prázdninám, dne 15. července, nastávším (§ 222 c. ř. s. a § 47 j. ř.), posledním dnem čtyřnedělní lhůty. Posledním tímto dnem soudem pak povolené další čtyřnedělní, ode dne 26. června 1919 počínající lhůty, jest den 3. září 1919 a tím, že soud přejal chybu v počítání, žalované sběhlou, povoliv lhůtu čtyřnedělní i s chybným označením konce dnem 23. července 1919, nemohl a neměl chybu v počtech schváliti. Lhůta ta končila skutečně dnem 3. září 1919, a nemohla proto strana žalující dnem 29. července 1919 navrhnouti vydání rozsudku pro zmeškání a jeví se rozsudek, k návrhu tomu 4. srpna 1919 vydaný, nepřipustným.

Nejvyšší soud nevyhověl žalobcovu rekursu.

Důvody:

Dle ustanovení § 125 c. ř. s. lze určití lhůtu buď dle dní, týdnů, měsíců a roků nebo k určitému kalendářnímu dni; posléz řečený způsob jest při lhůtě prodloužené obligatorním (§ 128 c. ř. s.). § 225 c. ř. s. ustanovuje, že, spadá-li počátek soudních prázdnin do běhu lhůty, prodlužuje se tato o celé trvání soudních prázdnin. Toto ustanovení nečiní rozdíl mezi lhůtami určenými dle týdnů, měsíců atd. a mezi lhůtami vyměřenými k určitému kalendářnímu dni. V odstavci druhém § 225 c. ř. s. nejsou mezi výjimkami, na něž soudní prázdniny vlivu nemají, uvedeny lhůty končící určitým kalendářním dnem. Z toho dlužno souditi, že i lhůty druhu posléz uvedeného, jejichž konec spadá do soudních prázdnin, prodlužují se ve smyslu § 225 c. ř. s. o celou dobu soudních prázdnin, to tím spíše, poněvadž i konec lhůty dle týdnů stanovené snadno určitým kalendářním dnem ve smyslu odstavce druhého § 125 c. ř. s. vypočísti lze a není podkladu pro domněnku, že by soudní prázdniny měly vliv pouze na lhůty určené dle odstavce druhého a nikoli též na lhůty dle odstavce třetího § 125 c. ř. s.

Z okolnosti, že strana žalovaná v podání ze dne 23. června 1919 sama žádala za lhůtu 4nedělní, t. j. do 23. července 1919, nelze soudit, že tím dala na jevo, že nehodlá použití předpisů zákona o soudních prázdninách. Nejde tu ovšem o chybu početní, nýbrž jen o to, že při určení konečného dne lhůty nebyl vzat zřetel na soudní prázdniny do žádané lhůty 4nedělní spadající. Bylo věcí soudu, by, určuje kalendářní den konce lhůty, sám vzal zřetel na soudní prázdniny, když strana žalovaná tak neučinila. Ježto se tak nestalo, sluší tu užiti ustanovení § 225 c. ř. s., které má za následek, že lhůta k podání odpovědi se prodloužila do 3. září 1919, takže rozsudek pro zmeškání lhůty k podání odpovědi dne 4. srpna 1919 vydaný nebyl odůvodněn.

Čís. 355.

Dohodli-li se dobrovolně rozvedení manželé o výživném, nelze povolit manželce, domáhající se později sporem zvýšení výživného, prozatímní opatření zvýšením výživného na míru zažalovanou.

(Rozh. ze dne 7. ledna 1920, R I 505/19.)

Od stolu a lože dobrovolně rozvedení manželé uzavřeli dne 11. března 1911 smír, jímž upraveny na 30 K měsíčně příspěvky, jež se zavázal manžel poskytovat manželce. Žalobou se dne 20. září 1919 domáhala se manželka, by vyživovací příspěvky byly zvýšeny o 120 K měsíčně a žádala, by zároveň po dobu ode dne žaloby až do ukončení sporu bylo povoleno prozatímní opatření v tom smyslu, by manžel jí po tento čas platil další vyživovací příspěvek ve výši, jak bylo žalováno. Prvý soud prozatímní opatření povolil z těchto důvodů: Sporem jest rozhodnouti otázku, zda výše výživného byla smírem stanovena nezměnitelně čili nic, neboť smír dle svého doslovu nezodpovídá určitě této otázce. Leč jest nesporno, že manželství bylo dobrovolně rozvedeno, takže nelze vycházeti ze zavinění té či oné strany na rozvodu, a že dosud nebylo manželské společenství obnoveno. Navrhovatelka má tudíž dle § 382, čís. 8 ex. ř. a § 91 obč. zák. proti žalovanému nárok na výživné, pokud se týče může žádati zvýšení jeho, pokud posavadní výživné není »slušným výživným«. Není třeba blíže odůvodňovati, že 30 K měsíčně není pro manželku železničního revidenta slušným výživným a jest proto požadovaných 150 K měsíčně vzhledem ku dnešním drahotným poměrům a ku zvýšenému služnému žalovaného zcela přiměřeným výživným. Rekursní soud zamítl návrh na povolení prozatímního opatření. Důvody: Tím, že manželé uzavřeli smír o výživném, bylo konsumováno právo příslušející manželce dle §§ 108 a 117 obč. zák. Prohlásili manželé výslovně, že smírem upravili zcela své vzájemné majetkové právy. Žádá-li nyní navrhovatelka zvýšení výživného, jež bylo tehdy umluveno, nemůže opíratí svůj nárok na prozatímní výživné o ustanovení §§ 108 a 117 obč. zák., nýbrž může žádati pouze za prozatímní opatření dle exekučního řádu. Než dle exekučního řádu nemůže se domáhati prozatímním opatřením ve smyslu § 382, čís. 8 ex. ř. a § 91 obč. zák. již předem toho, co by jí náleželo teprve, až by ujednaný vyživovací příspěvek byl právoplatně zvýšen.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu navrhovatelky.

Důvody:

Vyživovací příspěvky navrhovatelky byly smírem ze dne 11. března 1911 již určeny a tím splněn byl nárok příslušející jí vůči odpůrci dle § 91 obč. zák. Proto nejde zde o prozatímní určení výživy, které jest uvedeno jako prostředek zajišťovací v § 382, čís. 8 ex. ř., nýbrž o prozatímní zvýšení ujednaného vyživovacího příspěvku, tedy o jiný prostředek zajišťovací. § 382 ex. ř. uvádí sice prostředky zajišťovací jen příkladmo, jak vychází na jevo z doslovu prvního odstavce téhož §u, jsou tudíž přípustny i jiné prostředky zajišťovací, v § 382 ex. ř. neuvedené. Než prostředek zajišťovací tak, jak navrhován, nehodí se za prozatímní opatření, neboť zvýšení výživného jest závislo jednak na právním posouzení významu a dosahu smíru ze dne 11. března 1911, jednak na zjištění nynějších příjmových a majetkových poměrů odpůrce, na čemž obojím spočívá oprávněnost nároku žalobního. Povolněním prozatímního opatření, kterému by nutně muselo předcházeti posouzení a zjištění předem uvedeného obsahu, předbíhalo by se vlastně rozhodnutí věci samé. Mimo to přířknuto by bylo tím stěžovatelce již to, o co se spor vede, a čehož by žalovaný, kdyby spor dopadl pro žalobkyni nepříznivě, vzhledem ku povaze vyživovacích příspěvků a zjevné nemajetnosti žalobkyně mohl stíží zpět dosíci.

Čís. 356.

Seznáno-li teprve při ústním odvolacím líčení, že odvolací spis postrádá advokátova podpisu, nutno i pak postupovati dle §§ 84 a 85 c. ř. s.

(Rozh. ze dne 7. ledna 1920, R II 176/19.)

Do rozsudku první stolice podal žalovaný odvolání, jež však nebylo podepsáno advokátem. Odvolací soud, nepovšimuv si tohoto poklesku, nařídil rok k ústnímu odvolacímu líčení. Seznav teprve při líčení onen poklesek, odmítl odvolání. Důvody: Podle § 467 čís. 5 c. ř. s. musí však odvolací spis vedle všeobecných náležitostí přípravného podání (§ 75 a 78 c. ř. s.) obsahovati také podpis advokáta. Odvolání bez tohoto podpisu jest pokládati za nepřipustné ve smyslu § 471 čís. 2 c. ř. s. Ježto však při odvolacím líčení přítomný odpůrce odmítl dáti svolení k tomu, by tato vada, jež teprve při odvolacím líčení na jevo vyšla, byla odstraněna (§ 495 c. ř. s.), muselo býti odvolání ve smyslu § 474 odstavec druhý c. ř. s. zavrženo. Pokud se týče dodatečného odstranění této formální vady, bylo toto možné a to na podnět soudu první stolice, pokud odvolací spis odvolací stolici zaslán nebyl. V řízení před druhou stolicí jest podobné dodatečné odstranění formálních vad podle § 89 j. ř. vyloučeno. Z těchto důvodů muselo odvolání býti zavrženo a nebylo lze rozhodnouti ve věci samé.

Nejvyšší soud vyhověl stížnosti žalovaného a zrušiv usnešení v odpor vzaté nařídil odvolacímu soudu, by spisy vrátil prvnímu soudu s příkazem, by za účelem odstranění formální vady odvolání potřebné opatření učinil, a odvolání pak znovu předložil odvolacímu soudu k novému rozhodnutí.

Důvody:

Odvolací soud zavrhl odvolání žalované strany proto, že nebylo opatřeno podpisem advokáta, a že odstranění této vady formální, soudem prvním přehlédnuté, a teprve ve stolici odvolací zjištěné, jest v řízení před odvolacím soudem vedle § 89 jedn. řádu vyloučeno. Oproti vývodům dovolací stížnosti obracíjícím se proti tomuto právnímu názoru dlužno sice souhlasiti se soudem odvolacím v tom, že odvolání, které s porušením předpisu § 467 čís. 5 c. s. ř. není opatřeno podpisem advokáta, jest pokládati za nepřipustné ve smyslu § 471 čís. 2 c. s. ř., jelikož zákon v tomto svém předpise (viz též § 472 c. s. ř.) nerozlišuje mezi formálními a materiálněprávními vadami odvolání, ale odvolací soud při tom přehlíží, že odstranění této formální vady odvolání muselo býti před tím již ve smyslu § 84 a 85 c. ř. s. nařízeno, ale že příkaz nesetkal se s výsledkem, takže odvolání, u něhož odstranění formální vady nebylo dosud zařízeno, nelze prohlásiti za nepřipustné. Rovněž právně mylným jest názor odvolacího soudu, že odstranění vady nedostávajícího se advokátova podpisu při odvolání jest ve druhé stolici vyloučeno. Ustanovení § 89 jedn. řádu, jehož se odvolací soud po této stránce dovolává, a jež pouze vyslovuje, že odstranění formálních vad písemných podání, určených ku předložení soudu nadřízenému, nemá býti vyhrazeno řízení před soudem nadřízeným, nýbrž hned soudem první stolice zařízeno, nelze, hledíc k ustanovení § 84 a 85 c. ř. s. rozuměti tak, že by v tom případě, opomenul-li soud první zaříditi odstranění této formální vady, bylo zakázáno soudu druhé stolice, by sám tak učinil, neboť jinak by osud opravných prostředků, při nichž šetření určitých forem má značný význam, byl činěn namnoze závislým na větší nebo menší bdělosti prvního soudu, což přímo odporuje tendenci, kterou sledují paragrafy 84 a 85 c. ř. s. Výklad takový však také se nerosovnává se zněním právě citovaných ustanovení zákonných, z nichž § 84 c. s. ř. mluví všeobecně o soudu, a ohledně řízení přes sborovými soudy — bez ohledu na to, jedná-li též jako soud první stolice, nebo soud druhé stolice, — stanoví, že vydati takováto opatření, směřující k odstranění formálních vad, přísluší předsedovi senátu, jemuž jest dotyčná právní záležitost přikázána. Poněvadž pak, jak shora bylo řečeno, odvolání nelze považovati za nepřipustné, dokud není zřejmo, že opatření za účelem odstranění zmíněné formální vady bylo marně učiněno, postrádá okolnost, že odpůrce strany žalované odepřel při ústním odvolacím líčení dáti souhlas k tomu, by dodatečně byl k odvolání strany žalované připojen podpis jejího právního zástupce, veškerého významu právního, a neprávem proto odvolací soud opřel svůj výrok též o ustanovení § 495 c. s. ř.

Čís. 357.

Soud není povolán k tomu, by provedl zajištění důkazů o nároku na náhradu škody, jež byla způsobena ubytováním vojska a umístěním vojenských koní.

(Rozh. ze dne 7. ledna 1920, R II 179/19.)

První soudce vyhověl žádosti navrhovatele proti vojenskému eráru Československé republiky za povolení a provedení důkazu ku zjištění

pro nárok na 100.000 K s přísl. a nařídil rok k provedení důkazu pro věcnou paměť soudním ohledáním místa a znalci o tom, která a jaká poškození na strojích a vnitřním zařízení, na budovách a humnech, pro sládování určených, jakož i ostatních místnostech sladovny navrhovatelovy, jež byly vojskem zabrány, byla způsobena a té doby jsou zjevná. Finanční prokuratura navrhla, by usnesení toto bylo zrušeno a by byla vyslovena nepřipustnost pořadu práva a zmatečnost jednání. Tento návrh první soudce zamítl usnesením, v němž uvedl, že neměl důvodů vyhověti návrhu stěžovatelky, drže se toliko podání navrhovatelů, z něhož není patrné, jak a kým škoda na místnostech sladovny byla způsobena. Rekursní soud vyhověl stížnosti finanční prokuratury, odmítl návrh a zrušil řízení o něm zavedené jako zmatečné. Důvody: Z podání navrhovatelova jest patrné, že navrhovatel jmenuje výslovně jako odpůrce vojenský erár Československé republiky, proti němuž se chce domáhati náhrady škody za poškození sladovny. Z obsahu pak podání jest zřejmo, že navrhovatelé jde o zjištění škody, jež vznikla na sladovně tím, že ji vojsko zabralo. V podání se uvádí, že nikoliv následkem smlouvy mezi vojenským erárem a navrhovatelem, nýbrž bez vědomí jeho vojsko místnosti sladovny zabralo. Třebaže toho navrhovatelé neuvádí výslovně, tož přece tím, že vylučují smlouvu, uvádějí, že vojsko zabralo budovu svémocně, tvrdí, že stalo se tak na základě zákona ze dne 26. prosince 1912, čís. 236 ř. zák., neboť jinak vojsko budovy zabrat nemohlo. V dalším obsahu navrhovatelova podání jest výslovně uvedeno, že vojsko zavedlo do sladovny přes 20 párů koní, tyto na humnech umístilo, humna pak následkem umístění koní že jsou zničena. Z celého podání jest tedy zřejmo, že navrhovatelé domáhati se zjištění škody, způsobené vojskem na budovách, zabraných dle zákona ze dne 26. prosince 1912, čís. 236 ř. zák., na vojenském eráru. Avšak v této věci jest pořad práva vyloučen, neboť dle §§ 29 a 33 cit. zákona lze se domáhati zjištění a náhrady škody jen cestou, v řečených §§ blíže naznačenou, tak že ani zjištění ani náhrady škody nelze se domáhati pořadem práva. Poněvadž tedy pořad práva v této věci jest nepřipustný, bylo dle § 42 i. n. stížnosti vyhověti.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolací stížnosti navrhovatelově.

Důvody:

Usnesení v odpor vzaté jest důvody k němu připojenými opodstatněno, a uvádí se na vyvrácenou vývodů dovolací stížnosti jen ještě toto: Stěžovatel snaží se vyličiti v dovolací stížnosti věc tak, jako by při zjištění škod způsobených ubytováním vojska šlo také o zjištění dalších škod vzniklých v zabraných budovách před ubytováním vojska, za něž vojenský erár neručí, že tedy se jedná z části o náhradní nároky, které bude třeba vymáhati pořadem práva, a jichž zjištění nebylo lze odloučiti od nároků, které bude lze uplatňovati v řízení administrativním. Toto tvrzení jest vyvráceno obsahem návrhu, zahájenému řízení za podklad sloužícího, neboť vychází z něho nade vše pochybnost na jevo, že stěžovatel měl na mysli pouze škody, způsobené pokud se týče zaviněné vojskem, zabravším sladovnu k ubytování mužstva a k umístění koní, a že také jeho návrh jen ku zjištění těchto škod směřoval. Vzhledem k tomu, že stěžovatel sám připouští, že domáhání se náhrady škody a její zjištění

ohledně objektů zabraných k ubytování vojska dle zákona ze dne 26. prosince 1912, čís. 236 ř. zák. jest z pořadu práva vyloučeno, nelze tu mluvit o vykonávání soudní pravomoci v občanských právních záležitostech ve smyslu § 1 j. n., na něž toliko se vztahují ustanovení §§ 384—389 c. ř. s. Nelze-li však soudům o otázce, o níž tuto jde, rozhodovati, nepatří k jejich příslušnosti ani zjišťování důkazů pro taková rozhodnutí, a jelikož soud, jakmile byla nějaká právní záležitost u něho zahájena, jest nejen povinen svou příslušnost dle obsahu dotyčného návrhu zkoumati (§ 41 j. n.), nýbrž má též povinnost vedle § 42 j. n. v každém období řízení vysloviti svou nepřislušnost a spolu zmatečnost předcházejícího řízení, je-li zahájená právní záležitost odňata tuzemskému soudnictví, anebo aspoň řádnými soudům, jest usnesení rekursního soudu odůvodněno. Že ustanovení §§ 41 a 42 j. n. vztahují se také na návrhy na zjištění důkazů, podané dle § 384 c. ř. s. ještě před zahájením sporu, jest věc samozřejmá, a není tedy třeba opačný názor hájený v odvolací stížnosti zvlášť vyvracet.

Čís. 358.

O námitkách proti mimosoudní výpovědi, jež nevyhovuje ani náležitostí § 562, odstavec první a druhý, c. ř. s. nelze zahájití soudní řízení.

(Rozh. ze dne 7. ledna 1920, Rv I 615/19.)

Propachtovatel vypověděl pachtýřce pole tím způsobem, že jí sdělil korespondenčním lístkem toto: »Tímto Vám oznamuji a zároveň dávám Vám výpověď na pole, budu si ho držeti sám, jelikož smlouva již před 2 roky vypršela a muž Váš malé přídavky, které na něm požadují, dává na polovic. Pole Vám víc za těch podmínek nechati nemohu, tak se vedle toho zařídte.« Pachtýřka vznesla proti výpovědi námitky, jimž soud první stolice z důvodů věcných vyhověl, ač žalobce (propachtovatel) uváděl, že výpověď nemá náležitostí §§ 565 a 566 c. ř. s. a že tudíž námitky dle § 566 c. ř. s. nejsou proti ní přípustny. Odvolací soud odmítl námitky. **Důvody:** Odvolacímu důvodu nesprávného posouzení právního nelze upřítí oprávnění. Žalobce proti námitkám ihned v první řadě uvedl, že výpověď jeho nemá náležitostí §§ 565 a 566 c. ř. s., následkem toho nemůže nabýti účinku soudní výpovědi a tudíž námitky podle § 566 c. ř. s. proti ní nemohou býti připuštěny. První soudce nehleděl k této námitce a jednal ve věci samé dále. Námitka tato jest však důvodnou, námitky proti výpovědi jsou nepřípustny, poněvadž písemná výpověď nemá náležitostí § 565, odstavec druhý a třetí c. ř. s., nejsou udány předmět pachtu a doba, kdy má pacht končiti, vypovídající nemá v ruce výkazu, kdy byla výpověď doručena. Nemůže proto tato výpověď nabýti účinnosti jako výpověď soudní a není tudíž výpovědí, proti níž jsou připuštěny námitky dle § 566 c. ř. s. Pro svou neurčitost nemohla by výpověď ta vůbec tvořiti exekučního titulu (§ 7 ex. ř.), je proto pro soudní úkony vůbec bezvýznamnou a je zbytečno sporem se jí zabývati. Měly proto námitky jako nepřípustné, k zahájení soudního jednání se nehodící, ihned býti odmítnuty, tím spíše, když sám žalobce námitku v tom směru vznesl.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání žalovaného.

Důvody:

Dovolací důvod čís. 4 §u 503 c. ř. s. není opodstatněn. Dle § 565, odstavec druhý, c. ř. s. musí sdělení učiněné stranou vypovídající odpůrci za účelem výpovědi vždy obsahovati náležitosti § 562, odstavec první a druhý c. ř. s. Aby takováto mimosoudní výpověď nabyla účinku výpovědi soudní, jest potřebí též podmínek uvedených v odstavci třetím § 565 c. ř. s. Názor dovolatelky, že se předpoklady §u 562, odstavec první a druhý, c. ř. s. nevyžadují pro platnost mimosoudní výpovědi, nýbrž jen pro její vykonatelnost nemá v zákoně podkladu. Z porovnání odstavce druhého a třetího § 565 c. ř. s. plyne naopak, že pro platnost výpovědi jest vždy potřebí náležitostí § 562, odstavec první a druhý c. ř. s., pro vykonatelnost její mimo to též podmínek v odstavci třetím § 565 c. ř. s. uvedených. Dovolatelka uvádí, že okolnost, kdy pacht skončiti má, je samozřejmá a že obě strany souhlasně věděly, že pacht má skončiti koncem letošního (1919) hospodářského roku. Okolnost tato zjištěna není. Avšak takovéto označení konce pachtu, i kdyby je byly strany na zřeteli měly, bylo by samo o sobě již dosti neurčité a nevyhovovalo by ustanovení § 562, odstavec první c. ř. s., které žádá udání určité doby (Zeitpunkt), kdy smlouva končiti má. Byť i tedy se za to mělo, že předmět výpovědi pachtu jest nesporný, nelze to říci o lhůtě, ve které pachtovní smlouva výpovědí má skončiti. Náhled dovolatelky, že musí býti námitky podány proti každé mimosoudní výpovědi, nemá v § 566 c. ř. s. opory, neboť tento § nařizuje, podání námitek jen tomu, proti němuž podána byla taková mimosoudní výpověď, jak jí předpisuje § 565 c. ř. s. Takovou však výpověď, proti níž dovolatelka námitky podala, není.

Čís. 359.

Uveřejnění vládního nařízení v denním tisku nenahrazuje předepsaného uveřejnění ve sbírce zákonů a nařízení.

Rádně neuveřejněný pokyn zemské politické správy na okresní politické správy nemá závaznosti na venek, byť i byl vydán na základě vládního nařízení.

(Rozh. ze dne 7. ledna 1920, Rv II 285/19.)

Jan S. koupil dne 3. října 1918 od cukrovarní akciové společnosti 2000 kg kaprů kilogram po 7 K 80 h, načež dne 28. října 1918 ryby z rybníka odebral. Z nařízení okresního hejtmánství ve Znojmě a z nařízení obce Znojma musel na Vánoce 1918 prodati 1276 kg kaprů po 3 K to jest za cenu, jak byla stanovena výnosem moravského místodržitelství ze dne 17. prosince 1918, čís. 45.898 A/2. Jan S. domáhá se žalobou na zmíněné společnosti náhrady, již utrpěl rozdílem cen (7 K 80 h — 3 K = 4 K 80 h za 1 kg). Soud první stolice žalobě vyhověl. **Důvody:** Především dlužno řešiti otázku, zda výnos místodržitelství ze dne 17. prosince 1918, čís. 45.898 A/2 má platnost zákona a zda jest směrodatným pro soukromoprávní poměry. Vzhledem k mimořádným poměrům, válkou přivoděným, byla na základě § 14. st. zák. zákona vydána nařízení, jimiž

byla vláda zmocněna, by provedla potřebná opatření na poli hospodářském. Jde tu o zákon ze dne 24. července 1917, čís. 307 ř. zák., jenž dosud platí, a na základě jehož byla pak vydána celá řada nařízení, mezi nimi též nařízení ze dne 11. června 1916, čís. 176 ř. zák. a ze dne 26. května 1917, čís. 235 ř. zák., jimiž byla právní jednání, proti nařízením těm směřující, prohlášena nicotnými. Na základě zmíněného zákona bylo vydáno též nařízení ze dne 4. září 1918, čís. 326 ř. zák., jehož § 5 zmocňuje zemskou politickou správu, by pro svůj obvod nebo částí jeho stanovila maximální ceny nižší, než jak jsou dosud stanoveny. Nelze o tom pochybovati, že takový výnos zemské politické správy má moc zákona, ježto spočívá na zákonném podkladě, a zmocnění, by byl vydán, bylo uděleno úřadu zákonem. Moc takovou dlužno přiznati i výnosu místodržitelství ze dne 17. prosince 1918, čís. 45.898 A/2, ježto byl vydán na základě zákona ze dne 24. července 1917, čís. 307 ř. zák., pokud se týče ze dne 22. listopadu 1918, čís. 41 sb. z. a n. K další otázce, zda se výnos ten vztahuje na dřívější již provedené kupy, jest potakati. Tendence zákona ze dne 24. července 1917, čís. 307 ř. zák. pokud se týče nařízení ze dne 22. listopadu 1918, čís. 41 sb. z. a n. směřuje k tomu, by vláda byla vzhledem k mimořádným poměrům zmocněna opatřiti, čeho třeba ku přiměřenému zásobování. Zmocnění toto dlužno proto vykládati extensivně, ježto jinak by opatření pozbyla na účinnosti. Důsledkem toho byl nařízením ze dne 25. května 1917, čís. 235 ř. zák. prohlášen kup úrody na stojato zakázaným a smlouvy o něm neplatnými, dále byla prohlášena nicotnými právní jednání o obilí a polních plodinách, jež byla uzavřena před zabavením (§ 1 a 2 cit. nař.). Nelze tudíž o tom pochybovati, že příkaz stanovený zmíněným nařízením zemské správy, by prodatelé vrátili rozdíl mezi cenou prodejní a cenou nejvyšší, jak výnosem tím byla stanovena, jest právně závazným. Odvolací soud nevyhověl odvolání. Důvody: V době, kdy smlouva trhová byla uzavřena pokud se týče ryby byly odebrány, platilo ještě nařízení rakouského úřadu pro výživu lidu ze dne 4. září 1918, čís. 326 ř. zák., dle něhož byla stanovena pro majitele rybníků nejvyšší cena 780 K za 1 q od rybníka. Toto nařízení, jakož i ostatní nařízení ohledně sladkovodních ryb byla ponechána v platnosti nařízením ze dne 22. listopadu 1918, čís. 41 sb. z. a n.; pouze nejvyšší cena určena 300 K za 1 q kaprů od rybníka. Na toto nařízení odvolává se výnos moravské zemské správy politické ze dne 12. prosince 1918, čís. 45.898 A/2, v němž jmenovitě se nařizuje, by vrácen byl přeplatek, jenž spočívá v rozdílu dříve platných cen, jak je platili obchodníci s rybami, s nynější nejvyšší cenou. Vzhledem k tomu, že nařízením ze dne 22. listopadu 1918, čís. 41 sb. z. a n. ponechalo výslovně v platnosti nařízení rakouského úřadu pro výživu ze dne 4. září 1918, čís. 326 ř. zák. a že toto se opírá o zákon ze dne 24. července 1917, čís. 307 ř. zák., nelze pochybovati o tom, že cit. výnos moravské zemské správy politické ze dne 12. prosince 1918, čís. 45.898 A/2 spočívá na podkladě zákonném, nanejvýš na zmocňovacím zákoně ze dne 24. července 1917, čís. 307 ř. zák. Dle čl. 7 st. zák. o moci soudcovské ze dne 21. prosince 1867, č. 144 ř. zák. nepřisluší soudům, by zkoumaly platnost řádně vyhlášených zákonů, mají však v pořadí stolic rozhodovati o platnosti nařízení. Nelze tudíž na vládní nařízení vztahovati předpis § 12 obč. zák., dle něhož »opatření vydaná v jednotlivých případech nepůsobí jako zákon«.

Občanský zákoník pochází z doby předústavní. Tehdáž byla nařízení a opatření, vydaná vládou, ať již se jmenovala nařízením, patenty, dekrety atd. pro soudce bez dalšího závazna, byla platným právem. Měl tudíž § 12 obč. zák. vzhledem k tomu, že se v něm klade právní závaznost soudcovských rozhodnutí (viz marg. rubriku) protívou k zákonu, na myslí slovem »opatření« (Verfügungen) pouze soudcovská opatření (výnosy), jež právě tak jako soudcovské rozsudky jsou v tom kterém případě závazny pouze vůči stranám, na rozdíl od všeobecné závaznosti zákonů. Jest tudíž poukaz stěžovatelky na § 12 obč. zák. neodůvodněn. V nynější ústavní době mohou býti vládní nařízení zajisté všeobecně závazna, ba mohou míti platnost zákona, byla-li vydána na základě zvláštního zákonného zmocnění a v rámci tohoto zmocnění. Zmocňovacím zákonem ze dne 24. července 1917, čís. 307 ř. zák., na němž se výnos zemské politické správy zakládá, byla, jak nahoře bylo doloženo, vláda zmocněna, by po dobu mimořádných, válkou vyvolaných poměrů nařízením vydávala potřebná opatření ku podpoře a znovuzřízení hospodářského života, k zamezení hospodářských škod a k zásobování obyvatelstva potravinami a jinými předměty potřeby. Takovým opatřením bylo zajisté nařízení československého úřadu pro výživu ze dne 22. listopadu 1918, čís. 41 sb. z. a n., jímž byl zakázán vývoz sladkovodních ryb a jímž byly značně sníženy maximální ceny, jež snížití byly zemské politické správy výslovně zmocněny již ustanovením § 5 nařízení rakouského úřadu pro výživu ze dne 4. září 1918, čís. 326 ř. zák. Než obě tato opatření nestačila »k zamezení hospodářských škod a k zásobování obyvatelstva potravinami«, poněvadž zkušenosti z doby válečné opravňovaly obavu, že, jakmile budou ceny sníženy, ihned ryby z trhu zmizí. Aby se tomu předešlo, bylo příkazem nutnosti, by škodu, jež vznikne obchodníkům, nakoupivším ryby ještě za staré ceny, nenesli pouze ti, nýbrž by schodek nesli také výrobci. Opatření toto bylo tím více odůvodněno, ježto obchodníci měli přijíti nejen o odměnu za práci, nýbrž i o největší část velmi značných hotových výloh, kdežto výrobci docílili vysokých cen bez svého přičinění pouze následkem příznivé válečné konjunktury. Opatření, o němž tu jde, bylo nezbytným, by byly zamezeny hospodářské škody a umožněno zásobování obyvatelstva, těžce ohroženého nedostatkem potravin, bylo tudíž vydáno v rámci zákonného zmocnění, jako norma všeobecně závazná. Nelze pochybovati o tom, že nařízení to jako výjimečné zákonné opatření (lex specialis) deroguje všeobecným zákonným předpisům a bylo již prvním soudem správně zdůrazněno, že jiná nařízení, vydaná na základě téhož zmocňovacího zákona ze dne 24. července 1917, čís. 307 ř. zák. o mnoho hlouběji zasahují do hospodářského života, prohlašující v jednotlivých případech již uzavřená právní jednání nicotnými a neplatnými. V případě, o němž tu jde, nebyla však dotčena zmíněným opatřením moravského místodržitelství kupní smlouva uzavřená dne 3. října 1918, smlouva ta jest platnou, pouze výrobce jest povinen, by přispěl obchodníku rybami k náhradě škody tím, že mu vrátí část kupní ceny, jež převyšuje ceny nyní platné.

Nejvyšší soud vyhověl dovolání žalované a žalobu zamítl.

Důvody:

Nesprávné právní posouzení věci shledává dovolání v tom, že rozsudek zabývá se pouze otázkou formální platnosti výnosu mor. místodržitelství ze dne 2. prosince 1918 čis. 45.898 A/2, přiznal mu proti předpisu § 5 obč. zák., stanovícimu, že zákony nepůsobí zpět a nemají na práva před tím nabytá žádného vlivu, platnost zákona. Dle zákona ze dne 28. října 1918, čis. 11 sb. z. a n. zůstaly v platnosti veškeré dosavadní zákony zemské i říšské jakož i nařízení, tedy i základní zákon státní ze dne 28. prosince 1867 čis. 145 ř. zák. o vykonávání vládní a výkonné moci, jenž stanoví v čl. 11, že úřady státní jsou v mezích úřední své působnosti oprávněny vydávati na podkladě zákonů nařízení, udíleti rozkazy a zjednávatí jim platnosti po případě i moci. Ježto pak soudům přísluší úle čl. 7 základního zákona státního o moci soudcovské zkoumati platnost nařízení takto vydaných, jest jim při zkoumání tom vzhledem k uvedenému předpisu zákona ze dne 28. prosince 1867 čis. 145 ř. zák. a podle předpisu § 2 obč. zák. přihlížeti k tomu, byla-li vydána povoláním úřadem státním, nejsou-li v odporu s některým z platných zákonů a byla-li řádně vyhlášena. Je tedy povinností soudů zkoumati platnost vládních nařízení nejen po stránce materiální, nýbrž i formální. Výnos mor. místodržitelství ze dne 22. listopadu 1918 čis. 45.898 A/2 těmto podmínkám nevyhovuje. Výnos ten vydán byl, jak vyplývá z dopisu téhož místodržitelství ze dne 10. května 1919, čis. 10.472 A/2 jako pokyn okresním politickým správcům na základě výnosu ministerstva pro zásobování lidu ze dne 11. prosince 1918, čis. 2409 a vyhlášky téhož ministerstva ze dne 3. prosince 1918. Již z okolností, že výnos ten označuje úřad, jej vydavší, pouze jako pokyn, daný podřízeným politickým správcům, dokazuje zřejmě, že dlužno jej posuzovati pouze jako vnitřní úřední rozkaz podřízeným úřadům, který pro veřejnost ani určen nebyl a tedy ani všeobecné platnosti nabýti nemohl. Aby vládní nařízení, byť i jinak vyhovovalo předpisům čl. 11 zákona ze dne 28. prosince 1867, čis. 145 ř. zák. nabýti mohlo moci zákona, je dle § 2 obč. zák. třeba, by bylo řádně, t. j. způsobem platnými zákony předepsaným vyhlášeno. Vyhlášení vládních nařízení děje se dle předpisu patentu ze dne 27. prosince 1852, čis. 260 ř. zák. a nařízení ze dne 17. února 1863, čis. 19 ř. zák. v zákonících říšských nebo zemských, nyní ve sbírce zákonů a nařízení státu československého, podle toho, byla-li vydána na základě zákonů říšských nebo zemských. Výnos moravského místodržitelství, o němž jde, tímto způsobem vyhlášen nebyl a tedy moci zákona nabýti nemohl a také nenabyl. Tento nedostatek nemůže odčiniti ani ta okolnost, že byl vydán na rozkaz ministerstva pro zásobování lidu ze dne 11. prosince 1918, čis. 2409, vydaný na základě vyhlášky téhož ministerstva ze dne 3. prosince 1918, jež uveřejněna byla v denním tisku, ježto uveřejňování vládních opatření v denním tisku nemůže nahraditi zákonem předepsaného uveřejňování v zákonících říšském nebo zemském. K této vadě dlužno přihlížeti vzhledem ku předpisu § 2 obč. zák. z moci úřední a není proto na závadu, že vůbec uplatňována nebyla. Zmíněný výnos moravského místodržitelství vykonává však proti předpisu § 5 obč. zák. rušivý vliv na jednání stran, předsevzatá před jeho vydáním a dotýká se materiálních práv jejich, nabytých rovněž před jeho vydáním a proto i z toho důvodu

nelze mu přiznati moci zákona. Je nesporno, že žalobce koupil dne 3. října 1918 od žalované 2000 kg ryb z hráze za 7 K 80 h za 1 kg a že ryby ty dne 28. října 1918 od ní také přijal. Poněvadž tato kupní cena odpovídala maximálním cenám dle nařízení živivovacího úřadu ze dne 4. září 1918, čis. 326 ř. zák. tehdy platným, uzavřena byla mezi stranami platná kupní smlouva, ze které žalobce nabyl práva na odevzdání koupených ryb, žalovaná pak na zaplacení kupní ceny smlouvené. Tato smlouva byla také oběma stranami splněna, ježto žalovaná žalobci koupené jim ryby odevzdala a on jí zase kupní cenu vyplatil. Nabytí tedy žalobce vlastnictví ku koupeným rybám, žalovaná pak stala se vlastnicí kupní ceny, nabyla tedy práva ve smyslu § 5 obč. zák. Tohoto práva žalované dotýká se citovaný výnos moravského místodržitelství tím způsobem, že mění pokud se týče snižuje smlouvenou cenu kupní a nutí žalovanou k částečnému vrácení jí žalobci jako kupci, ač k takovému opatření není žádného zákonného důvodu, což je zřejmým porušením zásady stanovené § 5 obč. zák. a přiči se i předpisům zákona ze dne 24. července 1917, čis. 307 ř. zák., který zmocňuje vládu pouze ku vydání opatření, jichž třeba ku znovuzbudování hospodářského života, k odvrácení hospodářských škod a ku zajištění obyvatelstva potravinami, ježto meze tohoto zmocnění zřejmě překračuje. Ostatně kdyby i zmíněný výnos mor. místodržitelství bylo pokládati za předpis všeobecně závazný, nemohl by žalobce jako cizinec z něho odvozovati pro sebe žádných důsledků, poněvadž byl určen pouze ku hájení zájmů obyvatelů státu československého.

Čis. 360.

Urážka na cti spoluzaměstnance, nanejvýš pak nadřazeného spoluzaměstnance jiným zaměstnancem jest důležitým důvodem, pro který může zaměstnavatel provinivšího se zaměstnance ihned za služeb propustiti. Práva toho nepozbude tím, že na cti uražený spoluzaměstnanec zaměstnanci urážku promínul.

Krádež na zaměstnavateli lze uplatňovati jako důvod okamžitého propuštění zaměstnance i tehda, když zaměstnavatel po čas trestního řízení zaměstnance ve službách podržel a k řízení trestnímu se nepřipojil.

(Rozh. ze dne 7. ledna 1920, Rv II 300/19.)

Cyril P. byl zaměstnán jako pacholek ve dvoře cukrovarské společnosti. V březnu a dubnu 1919 spáchal na zaměstnavatele krádeže uhlí, pro něž byl právoplatným rozsudkem okresního soudu ze dne 4. června 1919 odsouzen. Kromě toho obvinil dne 5. května 1919 veřejně a před více lidmi hospodáře ve dvoře zaměstnavatelky Jana K-a, že ukradl velko-statku jetelové semínko, slámu a hrách a že šantročí s potahy, dáváje je za špendáže. Pro tyto výroky vznesl na něho Jan K. obžalobu pro urážku na cti a v řízení, jež na základě jejím bylo provedeno, se prokázalo, že výroky Cyrila P-a nespočívaly na pravdě; obžalovaný pak u soudu obvinění toho litoval, Jana K-a odprosil a dal mu zadostiučinění, načež mu tento promínul. Současně vyřízena byla smírem obžaloba Cyrila P-a na Jana K-a pro urážku na cti, již prý se Jan K. dopustil téhož 5. května 1919, nařknuv Cyrila P-a z krádeže cukru a uživ proti němu nadávek. Na zá-

kladě uvedených trestních činů Cyrila P-a domáhá se zaměstnavatelka žalobou, podanou dne 27. června 1919, zrušení pracovního poměru mezi ní a Cyrilem P-em a žádá dále, by Cyril P. vyklidil služební byt ve dvoře. Soud první stolice žalobu zamítl. Důvody: Soud nepovažuje spory pro urážku na cti, které jednak žalovaný vedl proti hospodáři žalující firmy a které jednak byly od téhož hospodáře proti němu vedeny, za tak podstatný důvod, jenž by bránil dalšímu trvání námezdního poměru mezi žalovaným a žalující firmou, zvláště když obě strany se smířily a své urážky zpětvzetím žalob odvolaly; mimo to nebyl zkalen poměr žalovaného a hospodáře žalující firmy pouze jednostranně od žalovaného, tedy z viny jeho, nýbrž, jak z oboustranných žalob pro urážku na cti vyplývá, z obou stran. Ani zjištěné odsouzení žalovaného pro krádež uhlí ke škodě žalující firmy není podstatným důvodem, vylučujícím z viny žalovaného námezdní jeho poměr k žalující firmě, neboť, jak již trestní soud rozhodl, žalovaný, dosud zachovalý, spáchal krádež jen v nepatrném množství a k tomu ještě z bídy, takže za nějakého absolutního škůdce žalující firmy a vůbec zloděje ho považovati nelze, nehledě k tomu, že žalující firma žalovanému náhradu škody vůbec prominula. O d v o l a c í s o u d žalobě vyhověl. D ů v o d y: Především nutno přisvědčiti žalobkyni, že první soudce nespřávně ocenil výsledky průvodního řízení, když ani v urážce na cti, které se žalovaný proti Janu K-ovi, hospodáři u žalobkyně a svému představenému dopustil, ani v krádežích uhlí, jež žalovaný jednak na žalobkyni, jednak na majitelce dolů spáchal, neshledal důležitého a tudíž dostatečného důvodu k tomu, by žalobkyně ihned bez výpovědi zrušila služební poměr žalovaného (§ 1162 obč. zák.). Co se oné urážky na cti dotýče, dlužno na základě trestních spisů okresního soudu vzít za prokázáno, že žalovaný dne 5. května 1919 veřejně a před více lidmi obvinil hospodáře ve dvoře žalobkyně Jana K-a, že týž ukradl velkostatku jetelové semínko, slámu a hrách a že šantročí s potahy, dává je za špendáče. Za prokázáno také bráti dlužno, že toto obviňování bylo nepravdivé, neboť žalovaný u soudu obviňování toho litoval, Jana K-a odprosil a mu zadostiučinění dal. Tímto křivým obviňováním žalovaný nade vši pochybnost Jana K-a, ustanoveného to nad sebou dozorce, těžce na cti urazil. Urážka na cti zaměstnance vůči spoluzaměstnanci a dokonce vůči představenému je však důležitým důvodem, pro který zaměstnavatel může služební poměr okamžitě rozvázat (§ 1162 obč. zák.). Tak aspoň uznává takovou urážku na cti vůči spoluzaměstnaným a zvláště vůči představeným spáchanou za důležitý důvod k okamžitému rozvázání služební poměru čelední řád pro Moravu ze dne 1. května 1886, čís. 53 z. zák. (§ 27 odstavec třetí); živnostenský řád (§ 82 g), zákon o obchodních pomocnících ze dne 16. ledna 1910, čís. 20 ř. zák., zákon o statkových úřednících ze dne 13. ledna 1914, čís. 9 ř. zák. (§ 29 odstavec sedmý) a zajisté i občanský zákon v § 1162 obč. zák. rovněž tak hledí na urážky na cti zaměstnance vůči představeným a spoluzaměstnaným; vždyť urážky na cti ruší klidné soužití zaměstnaných, kazí zdárnou práci podniku, otrásají, zejména když spáchány byly vůči představeným, pořádkem, který u každého podniku je nutným; důsledně při urážkách na cti mizí důvěra zaměstnavatelova k pachateli jich a bez důvěry mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem není služební poměr dobře možný. Bylo proto urážku na cti, spáchanou žalovaným na Janu K-ovi uznati za důle-

žitý důvod k okamžitému rozvázání služební poměru se žalovaným. Tím, že žalovaný, jsa pro urážku tu stíhán, jí pak litoval, zadostiučinění dal a tak odpuštění u Jana K-a a své beztrestnosti dosáhl, nepřestala urážka, jak mylně za to má první soudce, býti důvodem pro to, by žalobkyně služební poměr žalovaného okamžitě přerušila. Důvod ku zrušení služební poměru je dán spácháním urážky a záleží potom jen na zaměstnavateli, zdali pro onu urážku míní proti zaměstnanci vystoupiti, jej z práce propustiti, či nikoli; vedlejší je však, zda ona urážka byla urážkou třetí osobou trestně stíhána, čili nic a zda onen třetí, uražený, urážku prominul. Rovněž vedlejší je okolnost, že zaměstnaný snad z rozčilení, v daném případě snad proto, že Jan K. ho před tím z krádeže cukru nařkl a mu zloděju nadal, se dopustil oné urážky na cti. I za takových okolností působí urážka v podniku rušivě a je důvodem zaměstnavateli, by služební poměr se zaměstnancem ihned přerušil. Stejně, ba ještě více závažným důvodem, opravňujícím žalobkyni k okamžitému propuštění žalovaného, jsou krádeže uhlí spáchané žalovaným na žalobkyni v březnu a dubnu 1919. Že žalovaný krádeže ty spáchal, je prokázáno právoplatným rozsudkem okresního soudu ze dne 4. června 1919. Tyto krádeže přiči se za jisté poctivosti a věrnosti ve službě a jsou proto dostatečným důvodem, by služební poměr žalovaného byl zrušen (§ 27 čís. 4 čeledního řádu pro Moravu, § 82 d) živn. ř., § 27 odstavec první zák. o obchod. pomocnících, § 29 odstavec první zákona o statkových úřednících a § 1162 obč. zák.). Oproti mínění prvního soudce dlužno uvést, že stačí k okamžitému zrušení služební poměru samo spáchání krádeže; zdali krádež byla pak trestně stíhána, zdali okradený k řízení trestnímu se připojil a zdali vůbec náhradu škody žádal, je vedlejší. Z těchto důvodů nelze tedy říci, jak vyřkl první soudce, že by krádež přestala býti důležitým důvodem k rozvázání služební poměru; první soudce, usuzuje takto, ocenil nespřávně výsledky řízení a také pochybil právnický.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání žalovaného.

D ů v o d y:

Dovolání, uplatňující dovolací důvod čís. 4 § 503 c. ř. s., nemůže vyvrátiti správné důvody soudu odvolacího, k nimž se poznamenává, že odpuštění urážky mělo sice za následek, že žalovaný unikl soudnímu potrestání, nelze však z něho vyvozovati, že by jím urážka na cti pozbyla jakékoli účinnosti i v tom směru, že by nemohla více býti uplatňována jako důležitý důvod pro rozvázání služební poměru žalobkyni, zvláště ana žalobkyně v trestním řízení stranou nebyla, tedy nějaké účinky odpuštění jí ani nemohly postihnouti. Stejně neodůvodněn je závěr, jež činí dovolání z toho, že žalobkyně ponechavši žalovaného několik měsíců po spáchání krádeže ve svých službách a nepřipojivši se k řízení trestnímu jako soukromá účastnice, pozbyla práva, krádež jako důvod pro zrušení poměru služební v tomto sporu uplatňovati. Vyčkala-li žalobkyně výsledku řízení trestního, jenž byl zjištěn teprve rozsudkem ze dne 4. června 1919, nežli podala žalobu, což se stalo už 27. června 1919, užila jen potřebné procesní opatrnosti, již nelze přikládati účinku, jí žalovaným přikládaného; rovněž nelze usuzovati z toho, že se žalobkyně nepřipojila jako soukromá účastnice k řízení trestnímu, že by se byla vzdala práva žalovaného pro

krádež ze služeb svých propustiti, zvláště uváží-li se, že připojení se k řízení trestnímu je po zákonu jejím právem, nikoli povinností. Také nemá vlivu na věc, že žalobkyně neuplatňovala krádež jako důvod pro okamžitě rozvázání služebního poměru ihned v žalobě, nýbrž teprve v ústním jednání, protože byla k tomu dle §§ 179 a 235 odstavec čtvrtý c. ř. s. plně oprávněna.

Čís. 361.

Náhradní nárok proti železnici dle všeobecných předpisů občanského zákoníka o náhradě škody není s hlediska právoplatně rozsouzené rozepře totožným s nárokem z ručení železnic dle zákona ze dne 5. března 1869, čís. 27 ř. zák.

(Rozh. ze dne 8. ledna 1920, R. I 461/19.)

Rozsudkem první stolice (zemský soud v Praze) ze dne 9. dubna 1918 zamítnuta žaloba Artura B-a, jíž domáhal se dle předpisů občanského zákoníka na dráze náhrady škody, ježto utrpěl úraz výbuchem třaskaviny v hořicím nádražním skladišti. Zamítnutí žaloby odůvodněno tím, že žalobce neprokázal zavinění žalovaného železničního eráru dle předpisů občanského zákoníka. Když pak rozsudkem odvolacího soudu ze dne 21. ledna 1919 bylo rozhodnuto v jiném sporu, zakládajícím se na téže nehodě, že výbuch třaskaviny v hořicím skladišti dráhy jest příhodou v dopravě, žaloval Artur B. znovu u obchodního soudu na základě zákona o ručení železnic ze dne 5. března 1869, čís. 27 ř. zák. Žalovaný erár vznesl námitku rozepře rozsouzené. První soud námitku zamítl z těchto důvodů: V tomto případě jest právoplatně rozhodnuto pouze o žalobcově nároku, pokud byl vznesen na základě předpisů občanského zákoníka. Nyní uplatňuje žalobce nárok z ručení dráhy dle zákona ze dne 5. března 1869, čís. 27 ř. zák., jeho nárok spočívá na ručení se zákona, kdežto v dřívějším sporu šlo o nárok na náhradu škody dle občanského zákoníka, to jest o ručení za vinu. Rekursní soud námitce rozsouzené rozepře vyhověl a žalobu odmítl. Odůvodnění: Právě tak jako ve dřívějším sporu, jde i v této při o nárok na náhradu škody. Právním důvodem, z něhož žalobce v obojím případě odvozuje svůj nárok, jest tvrzená náhradní povinnost dráhy. Jsou tudíž totožnými jak okolnosti, na nichž nárok se zakládá, tak i právní důvod, z něhož jest nárok odvozován. Z toho, že žalobce v původním sporu odvozoval svůj nárok z ustanovení občanského zákoníka, kdežto v tomto sporu ze zákona o ručení železnic, nelze ještě vyvozovati, že by tu šlo o dva rozličné právní důvody. Žalobce není povinen, by uváděl v žalobě zákonná ustanovení, jež jeho žalobní nárok ospravedlňují, vývody takové do žaloby vůbec nepatří (§§ 78, 226 c. ř. s.). Lhostejno, že žalobce použil nesprávně zákonných ustanovení, uplatňoval prvotně svůj nárok na soudě, jenž byl nepřislusným rozhodovati o nárocích ze zvláštního zákona o ručení železnic. Mínil-li první soud, že právní důvod obou žalob není totožným ani z toho důvodu, poněvadž nárok na náhradu dle zákona o ručení železnic jest nárokem z ručení dráhy po samém zákonu, kdežto nárok na náhradu dle předpisů občanského zákoníka o náhradě škody opírá se o ručení za

vinu, jest názor ten potud mylným, že ručení za náhradu škody opírá se povždy o zákon a že i zákon o ručení železnic vychází ze zásady viny, již ovšem u dráhy předpokládá, a zbavuje pouze žalobce břemene důkazního o tom, že zavinění se stalo.

Nejvyšší soud obnovil usnesení první stolice.

Odůvodnění:

Zákonodárny důvod účinků pravomoci věcného rozhodnutí soudcovského jest ten, by právní záležitost, o které soud již jednou ve věci rozhodl, nebyla znova řešena ať tímž ať jiným soudem. By tu byla rozsouzená rozepře, je třeba dvojího. Musí se jednati o týž nárok a mezi týmiž stranami. Že v tomto případě jest zde totožnost stran, jest samozřejmo. Ohledně nároku pokládá rekursní soud nárok vymáhaný žalobou, o níž tu jde, za totožný s nárokem, který uplatňoval žalobce žalobou podanou dne 27. listopadu 1917 u zemského soudu v Praze, jež však byla zamítnuta rozsudkem téhož soudu ze dne 9. dubna 1918. Nárok, jež činí si žalobce proti žalovanému, jest tehdy totožný, když spočívá na témže skutkovém a právním podkladě. V první řadě rozhoduje tedy totožnost skutkového podkladu, z kterého se nárok vyvozuje. I kdyby tu byl týž právní důvod, o který se žaloba opírá, nemůže býti řeči o totožnosti nároku, jsou-li tvrzeny jiné skutečnosti, z nichž se dovozuje. Žalobce ovšem i v první žalobě u zemského soudu domáhal se náhrady škody utrpěné úrazem, jako v této žalobě, avšak náhradní povinnost žalovaného eráru odvozoval z jiných skutečností, nežli činí v této žalobě. Pokud ovšem líčil svůj úraz a jeho následky, jest skutkový přednes jeho přirozeně týž. Tím však není ještě celý skutkový podklad jeho žaloby vyčerpán. V první žalobě u zemského soudu tvrdil, že úraz ten přivedila mu železniční správa svou vinou, pokud se týče nedbalostí svých zřízenců a uváděl v tom směru řadu skutkových okolností, z nichž zavinění to vyvozoval. Tyto skutečnosti, jimiž prokazoval žalobce zavinění dráhy, tvořily podstatnou část objektivního základu žalobního nároku první žaloby. Jelikož se mu však důkaz o těchto tvrzeních nezdařil a soud zavinění dráhy vyloučil, byl nárok jeho zamítnut. V nynější žalobě uplatňuje žalobce ovšem zase náhradní nárok ze svého úrazu, avšak povinnost k náhradě neopírá se o to, že jest tu zavinění dráhy, nýbrž tvrdí se odchýlně od žaloby první, že úraz, z kterého škoda vzešla, přiveden byl příhodou v dopravě dráhy, za který železnice zodpovídá dle § 1 zákona o ručení železnic. Jako událost v dopravě uvádí se právě výbuch válce s kyselinou uhlíčitou, kteráž, ana se udála ve skladišti, musí dle žaloby za událost v dopravě býti považována. Okolnosti skutkové, že úraz přiveden byl událostí v dopravě, v prvním sporu žalobce netvrdil a z ní také náhradní povinnost dráhy neodvozoval. Tehdy vyvozoval nárok z určitého zavinění, které bylo také předmětem prvního rozhodování. Jelikož nyní o tomto určitém zavinění dráhy jednati se nemá, nýbrž o tom, je-li tu žalobcem tvrzená událost v dopravě a zdali mu z ní úraz vzešel, nelze uznati, že by předmětem rozhodování byl nárok založený na témže skutkovém a právním podkladě a proto právním první soud usoudil, že není tu rozhodnuté rozepře a námitku toho obsahu žalovaným vznesenou zamítl.

Proti opatrovanci, jehož zástupce (podpůrce), řádně byv obeslán, k líčení se nedostavil, lze vynést rozsudek pro zmeškání.

Byla-li kupní smlouva pro prodávatele osobní nezpůsobilost neplatna, nemá kupitel, jemuž věc byla evikcí odňata, proti prodávateli nároku ze správy, nýbrž může se na něm domáhat jen toho, oč by se obohatil, a náhrady nákladu na věc.

(Rozh. ze dne 8. ledna 1920, Rv I 575/19.)

Žalobce koupil a převzal od žalovaného dne 24. února 1919 koně za ujednanou cenu 1580 K, již ihned zaplatil. Dne 25. března 1919 byl mu však kůň státní správou odňat, ježto se prokázalo, že jde o erárního koně. Žalobce vyzval nejprve žalovaného, by mu nahradil zaplacenou kupní cenu a další škodu, což však žalovaný odmítl, uváděje, že jest částečně zbaven svéprávnosti a že smlouva kupní, jež se stala bez svolení podpůrce, jest neplatnou. Žalobce založil pak svou žalobu na ustanovení §§ 877 a 1447 obč. zák. a žádal vrácení kupní ceny 1580 K a dalších 280 K, jež vynaložil na krmení a hlídání koně. Podpůrce žalovaného, byv řádně obeslán, se ku prvému roku nedostavil, načež soud prvního stoluce vynesl na návrh žalobcův rozsudek pro zmeškání dle žaloby. Odvolací soud nevyhověl odvolání žalovaného. Důvody: Žalovaný opodstatňuje názor, že tu nejde o zmeškání, ustanovením § 233 obč. zák. a uvádí, že poručník (podpůrce) musí mít svolení soudu poručenského, by mohl dluh uznati, jinak že by bylo takové uznání dluhu neplatným. Tím spíše nutno prý svolení takové vyžadovati, jde-li o právní následky z nedostavení se poručníka (podpůrce) k prvému roku. Z těchto vývodů jest zřejmo, že žalovaný vlastně uplatňuje důvod zmatečnosti dle čís. 5 § 477 c. ř. s., zastáváje názor, že proti opatrovanci, jehož zástupce, řádně byv obeslán, se ku jednání nedostavil, nelze vynést rozsudek pro zmeškání, poněvadž tomu brání nedostatek zákonného zastoupení. Leč názor ten není správným. Opatrovanec jest zastupován zákonným zástupcem na soudě i mimo soud. Dle § 5 c. ř. s. jest považovati v řízení sporném, jednání a opomenutí zástupce za jednání a opomenutí zastoupeného. V tom, že se zákonný zástupce nedostaví k roku, nelze spatřovati podrobení se žalobě, nýbrž doznání skutkových okolností, jež však není takovým jednáním, k němuž by se dle § 233 obč. zák. vyžadovalo soudního schválení. Svolení takové není tudíž předpokladem, by mohl býti vynesena rozsudek pro zmeškání. Nesporno jest, že žalovaný jest částečně zbaven svéprávnosti a ze spisů vysvítá, že byl podpůrce řádně obeslán k prvému roku. Není tu tudíž tvrzené zmatečnosti. K důvodu nesprávného právního posouzení věci uvádí žalovaný, že uplatňovaný nárok jest nárokem z obohacení ve smyslu §§ 1431 a násl. obč. zák., jež předpokládá, že byl žalovaný skutečně obohacen, že prý však ani dle údajů žaloby nelze mluvit o nějakém obohacení žalovaného. Dle obsahu žaloby žalobce koně od žalovaného koupil, zaplatil a převzal, žalobce byl vyzván, by koně vrátil a žalobci byl kůň odňat. Žalobce domáhal se na žalovaného náhrady škody. Žaloba prý tudíž sama doznává, že žalobci byla způso-

bená škoda tím, že koně přijal, a chce prý tudíž žalobce protiprávně škodu tu přesunouti na žalovaného. Leč tato námitka žalovaného není opodstatněna. Žalobce uvedl sice, že koně od žalovaného koupil a převzal a že mu byl kůň odňat, tvrdil však dále, že žalovaný mu odmítl nahraditi škodu, již požadoval z důvodu správy, uváděje, že smlouva byla uzavřena bez svolení podpůrce, že jest tudíž neplatnou a že není proto povinen ze správy. Ježto žalovaný zmeškal první rok, jest pokládati žalobcův skutkový přednes dle § 396 c. ř. s. za pravdivý. Leč z obsahu žaloby vysvítá, že i žalobce považuje kup za neuzavřenou. Žalobce opírá totiž svůj nárok o § 877 obč. zák. a uvádí výslovně, že povinnost žalovaného k náhradě jest tu i tehdy, byl-li kůň, ježto smlouvu jest pokládati za neuzavřenou, odňat nikoli ze jmění žalobce, nýbrž ze jmění žalovaného. V této souvislosti jest žalobcovu údaj, že mu byl kůň odňat, jen tak rozuměti, že byl kůň z jeho moci, z jeho držení, tedy i fyzicky odňat, proti čemuž žalobce výslovně zdůrazňuje, že právně byl odňat ze jmění žalovaného. Ze žalobcova skutkového přednesu tedy vyplývá, že obě strany shodují se v tom, že kupní smlouva jest ničí a neplatnou proto, že byla uzavřena bez souhlasu podpůrce žalovaného. Názor tento jest plně odůvodněn. Dle § 244 obč. zák. a § 5 řádu o zbavení svéprávnosti nemůže ten, kdo jest zbaven svéprávnosti, bez podpůrce svolení ničeho ze svého jmění zcizovati aniž se zavazovati. Žalovaný nemohl tudíž kupem, jehož neplatnost nejprve sám namítal, převésti koně do žalobcova vlastnictví. Žalobce nestal se vlastníkem koně, třebaš mu byl předán, nýbrž pouze držitelem a to bezelstným, než nepořádným. Kůň zůstal i po kupu částí majetku žalovaného. Byl-li po té kůň zabaven státní správou, bylo zabavením dotčeno jmění žalovaného, jenž jest dle § 877 obč. zák. povinen, navrátiti nejen vyplacenou kupní cenu, nýbrž vůbec vše, čeho se mu dostalo z neplatné smlouvy, ježto by tím byl obohacen a ježto bylo plněno v předpokladu, že uzavřená smlouva jest platnou. Objevilo-li se však dodatečně, že smlouva jest neplatnou, odpadl též právní důvod, na základě něhož žalovaný užitek bral (§ 1435 obč. zák.). To, co bylo plněno, nutno dle § 1447 obč. zák. takovým způsobem navrátiti nebo nahraditi, by jeden netěžil ze škody druhého. Dlužno tudíž v první řadě navrátiti kupní cenu. Žalovaný namítá proti tomu, že jest povinen vrátiti kupní cenu jen, bude-li mu též kůň vrácen, což však není možno; proti nároku na náhradu výloh krmení a hlídání koně namítá však, že žalobce krmil a hlídal svého vlastního koně, nikoliv však koně žalovaného, že tudíž chybí animus obligandi a že tu není podmínek § 1037 obč. zák. Ani tato námitka není opodstatněna. Bylo již shora vylíčeno, že kůň zůstal vlastnictvím žalovaného a že byl státní správou odňat z majetku žalovaného. Žalobce není tudíž povinen, by koně vrátil. Pokud jde o krmení a hlídání koně, krmil a hlídal sice žalobce koně v domněni, že jde o jeho vlastního koně, vskutku však krmil koně žalovaného, a to právě jen za předpokladu, že kup jest platným. Náklady takto vzešlé byly nezbytnými, by kůň byl zachován, žalobcova držba byla bezelstnou a přísluší tudíž dle § 331 obč. zák. žalobci nárok na náhradu těchto nákladů. Není třeba blíže odůvodňovati, že jde o obohacení nejen tehdy, obdržel-li kdo plnění bez právního důvodu, nýbrž i tenkrát, byly-li výdaje, jež kdo má nésti sám, zapraveny někým

jiným. Nárok na náhradu výdajů jest tudíž s hlediska bezdůvodného obohacení opodstatněn.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání žalovaného.

Důvody:

Žalovaná strana uplatňuje proti rozsudku odvolacího soudu dovolací důvody čís. 1 a 4 § 503 c. ř. s., leč neprávem. Jako zmatečnost vytýká, že prvý žalovaný, jenž zbaven byl částečně svéprávnosti, nebyl v řízení v první stolici zastoupen zákonným zástupcem, jelikož jeho podpůrce nebyl řádně k prvnímu roku obeslán. (§ 477 čís. 5 c. ř. s.) Avšak tento důvod zmatečnosti vyvrátila již s dostatek stolice druhá, takže v tom směru stačí úplně, poukázati na důvody rozsudku jejího, jimiž také zcela výstižně jest opodstatněno a ze zákonných předpisů vyvozeno, že návrhu žalobcovu, by pro zmeškání strany žalované byl vynesena rozsudek dle § 396 c. ř. s., bylo právem vyhověno. Stačí v tom směru odkázati dovolatele na judikát čís. 233 s připomenutím, že když podpůrce strany žalované byl řádně obeslán a výkaz o tom soudu byl po ruce, nebylo tu žádného z důvodů § 402 c. ř. s., ze kterého by bylo vyloučeno zmeškání strany. V tom směru není tu tedy také nesprávného právního posouzení. Ani ve věci samé nelze rozsudku vytknouti nesprávné právní posouzení, naopak právní vývody jeho odpovídají ve všem stavu věci a zákonu. Především dlužno poukázati k tomu, že rozhodnutí sluší položit za základ výhradně toliko skutečnosti v žalobě tvrzené, jež dle § 396 c. ř. s. pokládají se za pravdivé. Proto musí zůstat bez povšimnutí všechna odchýlná tvrzení strany žalované, jež jsou dle § 482 c. ř. s. nepřípustnými novotami. Dle skutkového základu žaloby koupil žalobce 24. února 1919 od žalovaného klisnu za 1580 K. Tato klisna nepatřila však žalovanému, nýbrž byl to kůň erární, kterého musil žalobce státní správě dne 15. března 1919 odvésti, zvěděv o tom teprve z příslušného příkazu. Žalobce domáhal se proto nároku ze správy (evikce) na žalovaném, byl však s nárokem svým, když žalovaný prokázal neplatnost tržební smlouvy, kterouž bez zákonného svého zástupce uzavřel, zamítnut. Byla-li však, jak mezi stranami právoplatně bylo rozhodnuto, smlouva neplatna, pak splatil žalobce a žalovaný přijal tržební cenu bez právního důvodu a každá ze smluvních stran musí vrátiti druhé to, co od ní přijala k svému prospěchu, by žádný z nich nebyl obohacen na škodu druhého. Zásadu tu vytkl jak § 877 obč. zák., tak i § 921 obč. zák. ve znění novelisovaném při odstoupení od smlouvy a § 1431 obč. zák. Zcela důvodně uznal tudíž odvolací soud, že žalovaný jest povinen vrátiti pokud se týče nahraditi žalobci přijatou cenu tržební. Avšak nejen tuto, nýbrž i nutné náklady, které žalobce na živění koně, kterého dle tvrzení žaloby, jež dle § 396 c. ř. s. za pravdivé musí býti považovány, pro chatrný stav tělesný (přílišnou jeho hubenost) k práci používati nemohl a který mu proto žádného užítka neposkytl, v částce 280 K vynaložil. Objem náhradní povinnosti řídí se dle § 1437 obč. zák. podle toho, zdali sluší považovati příjemce za bezelstného držitele čili nic. Kdežto žalobce neznajícího ani důvodu neplatnosti smlouvy ani okolností, že kůň nepatří žalovanému, sluší uznati za bezelstného držitele a proto mu, jak správně uznal odvolací soud, přísluší nárok náhradní za vynaložený na věc nutný náklad (§ 331 obč. zák.), jeví se

žalovaný, který svou nezpůsobilost k uzavírání smluv přece znal, držitelem obmyslným, a proto dle § 335 obč. zák. musí nahraditi protistraně všechnu jí způsobenou škodu, která činí právě tolik, co vynaložila ze svého majetku na výživu koně a oč by se žalovaný na újmu žalobcovu obohatil, jelikož by, kdyby kůň u něho byl zůstal, jak se státi mělo, sám byl totéž ze svého vynaložil. Jest ovšem pravda, že by měl žalobce koně vrátiti, avšak od této povinnosti jest jednak vedle § 1447 obč. zák. osvobozen pro nemožnost nezaviněnou, jednak vedle § 1437 obč. zák., poněvadž jako bezelstný držitel jest povinen vrátiti jen to, co má ve svých rukou, leč by mu byl z okolností, která nemožnost vrácení způsobila, vzešel nějaký prospěch, kterým by se obohatil na újmu druhé strany, čemuž však v tomto případě tak není. Správně tedy odvolací soud případ po právní stránce posoudil a dovolání marně poukazuje na předpis § 333 obč. zák., poněvadž ten nemá na mysli nárok proti obohacenému.

Čís. 363.

Složil-li kupitel pro prodatele na jeho poukaz kupní cenu u osoby třetí, nevznikl mezi kupitelem a osobou třetí poměr schovatelský, aniž jiný právní poměr.

(Rozh. ze dne 13. ledna 1920, R I 495/19.)

Antonín J. koupil dne 12. října 1918 od Josefa P., jenž se vydával za plnomocníka Karla B-a, vagon zápalek »Helios« čís. 306.670 za 55.000 K, při čemž bylo ujednáno, že kupitel má 20.000 K zaplatiti ihned v kanceláři Dr. Bedřicha J-a, zbytek pak že zaplatí, až mu bude ve Lvově zboží v pořádku odvedeno. Dále bylo ujednáno, že zápalky budou odevzdány dne 14. října 1918 na nádraží ve Lvově, kam za tím účelem Antonín J. s Karlem B. následujícího dne odjedou. Josef P. odevzdal Antonínu J-ovi podací list, znějící na vagon čís. 306.670 a vydaný nádražním úřadem na Františkově nyní Wilsonově nádraží v Praze. Ještě téhož dne složil kupitel Antonín J. prostřednictvím svého zřízence za přítomnosti Josefa P-a v kanceláři zmíněného advokáta 20.000 K jako splátku na smlouvenou tržební cenu. Za hodinu po té dostavil se do kanceláře advokátovy Josef P., jenž byl v jiných případech jeho klientem, a předloživ plnou moc, podepsanou Karlem B-em, dle níž byl oprávněn přijímati peníze za zboží B-em prodané, žádal Dra. Bedřicha J-a jménem Karla B-a, by mu pro tohoto vydal složených 20.000 K, udávaje, že mluvil právě s B-em, že týž pojedí druhého dne s Antonínem J-em do Lvova a že, chtěje tam koupiti nějaké zboží, peněz těch potřebuje. Na to vyplatil zmíněný advokát oněch 20.000 K Josefu P-ovi a týž potvrdil písemně příjem jich pro Karla B-a. Leč Antonín J. očekával marně ve Lvově příjezd Karla B-a, vagonu zápalek vůbec neobdržel a také nedostal zpět 20.000 K, jež složil na tržní cenu. Požaduje tudíž vrácení jich na Dru Bedřichu J-ovi, uváděje, že týž jednal proti povinnostem smlouvou převzatým, vyplatil-li peníze ještě před dodáním koupeného zboží a to nikoli Karlu B-ovi, nýbrž Josefu P-ovi. Procesní soud první stolice žalobu zamítl. Důvody: Za průvodního řízení nebylo nijak zjištěno a také žalobce ani netvrdí, že by byl JUDra Bedřicha J-a zmocnil ku převzetí peněz, že by mu byl dal

příkaz, za jakých okolností, kdy, komu a pod jakými podmínkami smí obnos 20.000 K vydati. Z toho dospěl soud ku přesvědčení, že JUDr. Bedřich J. nebyl k žalobci v žádném smluvním závazku, že nebyl ani jeho mandatářem, ani depositářem. Naproti tomu jest prokázáno a žalobce sám doznává, že 20.000 K v kanceláři JUDra Bedřicha J. prostřednictvím svého zřízence složil pro onu osobu, od které prostřednictvím Josefa P-a vagon zápalek koupil, a kterou Josef P. označil jménem Karel B. Z toho plyne, že jen tato osoba byla oprávněna požadovati vydání peněz a nikoliv žalobce a že jen této osobě jest JUDr. Bedřich J. z vydání odpověden. Zjištěno, že JUDr. Bedřich J. Josefa P-a znal již před delší dobou, an ho jako právní zástupce zastupoval. Z toho dospěl soud ku přesvědčení, že žalovaný neměl nejmenší příčiny pochybovati o pravdomluvnosti P-ově a o reálnosti obchodu P-em uzavřeného a že tudíž při výplatě peněz Josefu P-ovi nedopustil se žádného zavinění nebo nedopatření, za které by mohl býti činěn zodpovědným. Ostatně bylo věcí žalobce a nikoliv JUDra Bedřicha J-a, by před uzavřením obchodu neb alespoň před vyplacením obnosu 20.000 K a nikoliv teprve až potom sám se přesvědčil o existenci osoby Karla B-a, jakož i vagonu zápalek č. 306.670, to tím spíše, když podací list na tento vagon, jak sám v žalobě doznává, měl v rukou. Nemůže proto následky tohoto svého vlastního opomenutí přesunouti na JUDra Bedřicha J-a. Bylo proto žalobu zamítnouti jednak pro nedostatek aktivní legitimace, jednak proto, že na straně žalovaného nebylo zjištěno žádné zavinění (§§ 1002, 1009, 957, 961, 964, 1295, 1299 obč. zák.). Odvolací soud rozsudek prvního soudu zrušil a, vyhradiv pravomoc svého usnesení, uložil procesnímu soudu, by ve věci dále jednal a rozhodl. Důvody: Žalobce uplatňuje nárok na náhradu škody a náleží mu tudíž prokázati jak škodu, kterou utrpěl, tak i zavinění pokud se týče opomenutí žalovaného a mimo to příčinnou vzájemnou souvislost obou těch skutečností. Ve směru tom obzvláště důležitý jsou žalobcem tvrzené okolnosti, že totiž Karel B. jest osobou smyšlenou, plná moc jím domněle vystavená že jest padělaná a že rovněž neexistuje a neexistovalo zboží, které bylo předmětem smlouvy, o kterou zde jde, že zboží to nikdy z Prahy posláno nebylo a dotyčný podací list, jímž Josef P. se vykázal, že byl pouhým padělkem. Procesní soud první stolice za řízení se okolnostmi těmito blíže neobíral a také v důvodech rozsudku se jich jenom povrchně dotkl, neprojeviv nikterak, zdali a pokud k nim přihlížel, což vysvětluje se dostatečně stanoviskem, které k věci sporné zaujal a jež zračí se v názoru, že žalovaný neměl smluvního závazku vůči žalobci, že nebyl ani jeho mandatářem ani depositářem a že k vyzdvižení peněz, u žalovaného uložených, oprávněna byla jediné ta osoba, od které žalobce zápalky koupil a kterou Josef P. označil jako Karla B-a; jen této osobě. že jest žalovaný za vydání zodpovědným nikoliv však žalobci, jenž peněz vůbec vyzvednouti nesměl a nemohl. Odvolací soud naproti tomu pohlíží na věc tak, že tím okamžikem, kdy žalovaný převzal oněch 20.000 K od žalobce — vzešla mezi nimi smlouva o uschování, označená v §§ 957 a 959 obč. zák. spojená se zmocněním ve smyslu § 1002 téhož zákona, záležející v tom, že žalovaný přijal příkaz žalobcův, vyplatiti přijaté peníze Karlu B-ovi na srážku tržní ceny za zboží od tohoto žalobcem koupené. Při tomto nazírání na věc nelze ovšem shora označená tvrzení žalobcova, která zůstala nepoužita, přejíti bez

podrobného jich probrání a náležitého ocenění, protože soud odvolací pokládá zjištění těchto skutečností za důležité pro posouzení otázky, zda a v jaké míře možno přičítati žalovanému zavinění, po případě spoluzavinění žalobci.

Nejvyšší soud k rekursu žalovaného zrušil usnesení odvolacího soudu a nakázal mu, by odvolání věcně vyřídil.

Důvody:

Rekursu, pokud vytýká, že odvolacím soudem nařízené doplnění jednání vyplývá z mylného právního posouzení věci, jakoby byla mezi žalobcem a žalovaným odevzdáním a převzetím 20.000 K vzešla smlouva o uschování, spojená se zmocněním, nelze upřítí důvodnosti. První soud zjistil, že žalobce koupil od Josefa P-a, vydávajícího se za plnomocníka Karla B-a, vagon zápalek »Helios« za cenu 55.000 K, při čemž bylo ujednáno, že žalobce 20.000 K musí zaplatiti i hned v kanceláři žalovaného Dra Bedřicha J-a, zbytek pak že zaplatí, až mu bude ve Lvově zboží v pořádku odvedeno. Dále bylo zjištěno, že podle ujednání mezi žalobcem a Josefem P-em, kteréhož jednání se žalovaný vůbec nesúčastnil, složil žalobce v advokátní kanceláři žalovaného prostřednictvím svého zřízence dne 12. října 1918 zmíněných 20.000 K jako splátku na smlouvenou trhovou cenu za zboží, které ve Lvově Karel B. v plném pořádku vydá a které prostřednictvím Josefa P-a koupil, a že mu žalovaný potvrdil příjem těchto peněz s uvedeným právě dodatkem. Jelikož nebylo žalobcem vůbec ani tvrzeno, tím méně prokázáno, že žalovanému zmíněné peníze odevzdal toliko do uschování, by je jménem jeho Karlu B-ovi, domnělému prodávaci zboží, zaplatil a také vůbec tvrzeno nebylo, že částka k rukoum žalovaného složená byla dána toliko zálohou s ujednáním, žalovanému oznámeným, že by vydána býti směla až na další poukaz žalobcův po odevzdání a přijetí zboží, mylně má za to odvolací soud, že ze tvrzeného děje vyplývá, že mezi žalobcem a žalovaným vzešla smlouva o uschování spojená s mandátem. Žalovaný není dle tohoto děje se žalobcem vůbec v žádném smluvním poměru. Tím, že žalobce dle ujednání s Josefem P. jako plnomocníkem Karla B-a platil smlouvenou splátku na trhovou cenu do rukou žalovaného, plnil jen svou smluvní povinnost, platě do rukou osoby, již mu spolusmluvník označil. Plnil-li tedy, pak se dle § 1412 obč. zák., pokud právě platil, od závazku svého již osvobozoval, neboť žalovaný přijímal peníze k poukazu Josefa P-a jako udánlivého plnomocníka Karla B-a pro tohoto. O nějakém smluvním poměru mezi žalovaným a žalobcem nemůže býti řeči. Dal-li se tedy žalobce Josefem P-em obelstíti a zaplatil-li splátku 20.000 K, ač zboží vůbec obesláno nebylo, utrpěl škodu již tím okamžikem, kdy splatil u žalovaného. Žalovaný mu svým jednáním škody nezpůsobil, poněvadž se dle samého tvrzení žaloby jednání mezi ním a Josefem P-em vůbec nesúčastnil a ničeho mu také nesliboval ani nezaručoval. Okolnost, že Josef P. určil složití peníze u žalovaného a že tvrdil žalobci, že žalovaný jest právním zástupcem Karla B-a, byla snad způsobitou, posíliti důvěru u žalobce, avšak žalovaný, o němž žalobce netvrdil, že by za zástupce jmenovaného Karla B-a se byl vydával a něco listivě mu předstíral, za jednání Josefa P-a zodpovídati nemůže. Když tedy žalobce se

žalovaným do smluvního poměru vůbec nevstoupil, nemůže za škodu z neplnění smlouvy žalobci vzešlou býti zodpověden. Nastává otázka, zdali snad, i když tu nebylo smluvního poměru, dopustil se žalovaný nějakého činu neopatrného, kterým vzešla žalobci škoda. Žalobce shledává tuto neopatrnost v tom, že žalovaný vydal peníze dříve, než zvěděl, že zboží došlo a v pořádku bylo odevzdáno, a že vydal je Josefu P-ovi. Než, jak shora bylo již vyloženo, přijatá částka 20.000 K byla splátkou na trhovou cenu prodávajícímu předem. Žalovaný ji přijal na poukaz Josefa P-a jako plnomocníka Karla B-a. Prodávající měl tedy na ni nárok ihned, když nebylo tu úmluvy odchylné. Jelikož podle § 1017 obč. zák. plnomocník, jednáje podle obsahu plné moci, nabývá práv a činí závazky za zmocnitele, jakoby jednal tento sám osobně, nemůže v tom spočívati nijaké zavinění žalovaného, vydal-li částku Josefu P-ovi, když se mu vykázal plnou mocí opravňující k přijetí peněz, zvláště když tohoto osobně znal, příkaz ku přijetí peněz beztak od něho, jako plnomocníka Karla B-a obdržel a s ohledem na to, že žalobce právě s Josefem P-em jako plnomocníkem Karla B-a obchod uzavřel, za to důvodně míti musil, že skutečně Karla B-a zastupuje. Ostatně nezachoval-li žalovaný dostatečné bedlivosti v tomto ohledu, byl by zodpověden jen oproti tomu, pro koho peníze přijal, tedy v čí jméně jako mandatář vystupoval a za tohoto stavu postačí dle shora uvedených výkladů dosavadní skutkový podklad, aniž jest potřebí vyšetřovati a zjistiti, zdali zboží tu skutečně bylo a zda bylo posláno, zda podací list, jímž se Josef P. o zaslání zboží vykazoval, byl padělán, zda Karel B. jest osoba toliko smyšlená a plná moc jeho, již se Josef P. vykázal, byla padělána.

Čís. 364.

Byl-li návrh na zápis společnosti s r. o. do rejstříku k odporu ministerstva vnitřa právoplatně zamítnut, nejvyšší správní soud však po té zrušil rozhodnutí ministerstva, jest obnovenou žádost společnosti považovati za žádost novou a třeba si vyžádati opětně vyjádření ministerstva.

(Rozh. ze dne 13. ledna 1920, R I 501/19.)

Proti původní opovědi společnosti s r. o. k zápisu do rejstříku vneslo ministerstvo vnitřa dne 17. ledna 1919 odpor, následkem čehož byla opověď právoplatným usnesením rejstříkového soudu ze dne 26. března 1919 zamítnuta. Odpor ministerstva byl usnesením nejvyššího správního soudu ze dne 22. září 1919 zrušen. Na to společnost obnovila u rejstříkového soudu opověď. Rejstříkový soud zaslal opis smlouvy opět ministerstvu vnitřa se žádostí za sdělení, nevznáš-li odpor proti zápisu společnosti do obchodního rejstříku. Stížnosti společnosti do tohoto postupu rekursní soud nevyhověl. **Důvody:** Stěžovatelka přehlízí, že její původní žádost o zápis firmy, proti které byl ministerstvem vnitřa podán odpor, byla právoplatným usnesením rejstříkového soudu ze dne 26. března 1919 zamítnuta a že též soud byl dle min. nařízení ze dne 3. září 1918, čís. 323 ř. zák. povinen novou opověď téže firmy k zápisu oznámiti ministerstvu vnitřa. Rekursní soud nesdílí náhledu stěžovatelky, že

ministerstvo vnitřa jest praekcludováno, že, i kdyby nyní podalo nový odpor, nemůže tento nikterak již býti včasným, neboť nejvyšší správní soud zrušil rozhodnutím ze dne 22. září 1919 odpor ministerstva vnitřa dle § 6 zákona ze dne 22. října 1875, čís. 36 ex 1876 ř. z. pro nedostatek odůvodnění, a tu jest ministerstvo vnitřa dle § 6 téhož zákona povinno, vydati usnesení nové. Tím je vyloučena praekluse a zachována lhůta v čas použitá.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolací stížnosti.

Důvody:

Návrh jednatelův, by společnost jimi ohlášená byla zapsána do obchodního rejstříku, byl právoplatně zamítnut, poněvadž ministerstvo vnitřa podalo proti zápisu společnosti včas odpor. Tím byl návrh shora zmíněný dle skutkového stavu, jenž tehda tu byl, definitivně vyřízen a nemohlo na právním stavu, takto nastalém, ničeho býti změněno tím, že nejvyšší správní soud později rozhodnutí ministerstva vnitřa zrušil pro nedostatek odůvodnění. Po zrušení rozhodnutí nejvyšším správním soudem obnovili stěžovatelé žádost za zápis společnosti do obchodního rejstříku, podali tedy žádost novou, již bylo s právního hlediska jako novou žádost posuzovati. Právem tedy vyžádal si obchodní soud sdělení o tom, nepodá-li ministerstvo vnitřa proti zápisu společnosti odpor. Není tu tedy předpokladů § 16 zákona ze dne 9. srpna 1854, čís. 208 ř. z. a bylo stížnost zamítnouti.

Čís. 365.

Nejde o věc právoplatně rozsouzenou, domáhá-li se poškozený zvýšení náhrady škody již rozsudkem stanovené z důvodu, že se později jeho zdravotní stav zhoršil.

(Rozh. ze dne 13. ledna 1920, R I 508/19.)

Právoplatným rozsudkem ze dne 2. července 1914 bylo poškozenému k původní jeho žalobě přiřknuto bolestné penízem 2.000 K a měsíční důchod 8 K 65 h až do doby, kdy bude opět zcela schopným k výdělku. V roce 1915 domáhal se žalobce obnovy řízení, uplatňuje, že znalci v původním sporu vycházeli z nesprávných předpokladů, ježto žalobce jest zcela nezpůsobilým ku práci, nikoli pouze částečně, jak znalci tvrdili. Žaloba o obnovu byla právoplatně zamítnuta. Později (v roce 1919) domáhal se novou žalobou zvýšení důchodů uváděje jednak, že jeho tělesný stav se zhoršil, jednak že se zvýšil náklad na výživu. Procesní soud usnesením žalobu odmítl, ježto jde o věc rozsouzenou. **Důvody:** Žaloba jest nepřipustná, neboť o nároku žalobcově bylo již dříve právoplatně rozhodnuto a žalobce domáhá se nyní vlastně opakování dřívějšího sporu hlavně přezkumu znaleckého posudku přezíraje, že ve dřívějším sporu bylo konečně rozhodnuto o jeho náhradních nárocích. Rekursní soud zamítl námitku věci rozsouzené. **Důvody:** Též rekursní soud sdílí názor, že nelze domáhati se zvýšení důchodu právoplatně přisouze-

ného, z toho důvodu, že se později životní náklady žalobcovy zvýšily. Než žalobce opodstatňuje nárok na zvýšení důchodu též tím, že se jeho zdravotní stav po vydání původního rozsudku zhoršil a že jest nyní k práci zcela nezpůsobilým. Dřívějším rozsudkem byla výše důchodu vyměřena dle toho, jak byla úrazem snížena pracovní schopnost žalobcova, míra snížení toho byla pak stanovena na základě znaleckého posudku. Dostavila-li se tudíž později jako následek úrazu bez zavinění žalobcova jeho úplná neschopnost ku práci, vycházel původní rozsudek, vyměřuje výši důchodu, z nesprávného předpokladu. Žalobci nelze zbraňovati, by své právo neuplatňoval na základě svého nynějšího stavu, což může činiti pouze žalobou, když jeho žaloba za obnovu neměla úspěchu. Právní důvod žaloby, o níž tu jde, záleží v tom, že nastalo zhoršení zdravotního stavu žalobcova po té, kdy byl vynesena dřívější rozsudek, pročež není na závadu právoplatnost dřívějšího rozsudku.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu žalované strany.

Důvody:

Revisnímu rekursu nelze přiznati důvodnosti. Aby tu byla rozhodnutá rozepře vyhledává se dvou předpokladů. Musí tu býti mezi těmiž stranami uplatňován též nárok. Totožnost stran jest zde samozřejmá. Avšak nárok není totožným, poněvadž opírá se nyní o jiné skutečnosti, než na kterých byl založen nárok první žaloby. Žalobce tvrdí, že stav jeho se od rozhodnutí prvního sporu zhoršil, že nastaly bolesti v kříži, které ho nyní činí naprosto k výdělku a vůbec k práci jakékoli nezpůsobilým a které jsou v souvislosti s původním jeho úrazem. Je-li tomu tak, pak požaduje se vlastně nárok za tyto nově povstale následky úrazu, jde tedy o nárok nový.

Čís. 366.

Dráha ručí za nádražní šatnu jako schovatel bez rozdílu, zda šatnu obstarává sama svými zřízenci či zda zadala ji soukromému podnikateli.

(Rozh. ze dne 13. ledna 1920, R II 175/19.)

Žalobce uložil v nádražní šatně koš s prádlem v ceně 4601 K. Koš se v šatně ztratil. Nádražní šatna byla zadána železniční správou soukromému podnikateli, jenž nabízel žalobci odškodné 100 K, s čímž se však žalobce nespokojil a žaloval podnikatele na náhradu plné škody. Soud první stolice žalobu zamítl, mimo jiné též z toho důvodu, že žalovaný není ku sporu legitimován, ježto, jak z přípisu ředitelství drah vysvítá, jest šatna spravována prostřednictvím podnikatele železniční správou, a že tudíž tato jest zodpovědná za ztrátu zavazadla a že proti ní měla býti žaloba podána. Odvolací soud vyhověl žalobcovu odvolání a zrušiv rozsudek soudu první stolice, uložil mu, by po právomoci usnesení v jednání pokračoval a znovu rozhodl. Důvody: Dle § 39 dopravního řádu ze dne 11. listopadu 1909, čís. 172 ř. z. jest dráze přikázáno, by na stanicích, určených také k vypravení cestovních zavazadel,

postarala se o zařízení, poskytující cestujícím možnost, by proti zapravení poplatku řádně uveřejněného, ponechali zavazadla v přechodném uschování. Příkaz tento může dráha splniti buď sama nebo prostřednictvím podnikatele, tedy osoby cizí, za kterou však dráha neručí; podnikatel takový není zřízencem (§ 5 dopr. ř.) dráhy, jako drahou smluvený povozník (§ 63, odstavec osmý — § 76, odstavec osmý — § 78, odstavec první dopr. ř.) aneb poslové podle § 79, odstavec první dopr. ř. Na podnikatele takového nehodí se proto předpis dodatku III. k § 39 (ručení jen do 100 K za jeden kus), který jako ustanovení výjimečné platí jedině pro dráhu; podnikatel takový podléhá ustanovení § 957 a násl. obč. zák. o smlouvě schovací, ručí proto dle § 964 obč. zák. za zanedbání povinné péče při uschování a zavinění jeho se předpokládá dle § 1298 obč. zák. V tomto případě bylo výsledkem dosavadního sporu zjištěno, že žalovaný sice obstarává uschování zavazadel na nádraží, a že to činí na základě smlouvy s ředitelstvím dráhy, kterou však nemůže předložit, ježto ředitelství to odepřelo. K posouzení otázky, dlužno-li žalovanému pokládati za samostatného podnikatele či za zřízence dráhy dle § 5 dopr. ř., jest nutno seznati obsah dotyčné smlouvy — (úsudek ředitelství státních drah o otázce ručení žalovaného není samozřejmě rozhodným) — a ježto postup dle § 308 c. ř. s. snad bude marným, dlužno po případě výslechem stran zjištění obsah pachtovní smlouvy, pokud jest nutným k posouzení vzájemného právního poměru. Dosavadní líčení bude tedy po rozumu § 496 čís. 3 c. ř. s. nutno ještě doplniti: 1. vysvětlením, prokázáním a zjištěním právního poměru, v němž žalovaný jest ku dráze (§ 5 dopr. ř.), při čemž budiž také zjištěn právní poměr ostatních osob v šatně na nádraží zaměstnaných, oproti žalovanému případně oproti dráze; 2. vysvětlením a prokázáním okolností, zda žalovaný vůbec provozuje samostatně zasílatelskou a uschovací živnost. Podle výsledku těchto zjištění — pak-li se prokáže, že žalovaný není osobou ve smyslu § 5 dopr. ř., — bude pak nutným, provésti ještě další důkazy o výši žalobcovy škody.

Nejvyšší soud vyhověl stížnosti žalovaného a zrušiv usnesení v odpor vzaté nařídil odvolacímu soudu, by, nehledě ke zrušovacím důvodům, uvedeným v napadnutém usnesení, znovu rozhodl o odvolání.

Důvody:

Odvolací soud shledal potřebným doplniti řízení v první stolici zjištěním právního poměru, ve kterém jest žalovaný ku dráze, zdali totiž šatnu vede jako zřízenec dráhy či jako samostatný podnikatel, vycházejíc z právního názoru, že dráha ručí za uschovaná v šatně zavazadla pouze tehdy, když ten, jenž šatnu obstarává, jest zřízencem dráhy, k obstarávání šatny ustanoveným, kdežto, je-li mu šatna svěřena jako samostatnému podnikateli, ručení dráhy nenastupuje, nýbrž jest podnikatel sám ze ztráty věcí jemu do uschování odevzdaných práv dle zásad § 957 a násl. obč. zák. Tomuto názoru nelze však přisvědčiti. § 39 dopravního řádu želez. stanoví, že správa dráhy má se postarati o to, by ve stanicích byly po ruce vhodné místnosti pro přechodné uschování zavazadel (šatny). Správa dráhy má tedy ovšem pouze povinnost takové místnosti poříditi, nejsouc nijak povinna uschovací službu sama prováděti, naopak může obstarávání služby té přenechati podnikateli. Kdežto staré řády o želez-

ničním provozu neobsahovaly ustanovení o ručení dráhy za ztráty při provozování šaten, pojal řád o železničním provozu ze dne 11. listopadu 1909, čís. 172 ř. z. do § 39 ustanovení, že dráha ručí v případě zřízení šaten v nádražích jako schovatel (kteréž ručení ostatně státní dráhy rakouské již dříve dle věstníku minist. č. 53 z roku 1906 převzaly.) Dle tohoto ustanovení tedy ručí dráha v případě zřízení šatny v nádražích jako schovatel bez rozdílu, zdali šatnu obstarává ve vlastní režii svými vlastními zřízeními, či dává ji obstarati podnikatelem. Vůči obecenstvu jest dráha samoschovatelem, na tom, jakou má úmluvu s podnikatelem, jemuž obstarávání šatny zadala, nezáleží, to jest věc, týkající se jediné interního poměru mezi dráhou a podnikatelem. Vzhledem k tomuto právnímu názoru na věc jeví se doplnění shora uvedené, jež odvolací stolice v usnesení v odpor vzatém nařídila, pro rozhodnutí sporu zbytečným, a důsledkem toho nezáleží také na tom, jaký jest právní poměr ostatních osob, v šatně na nádraží zaměstnaných vůči žalovanému nebo vůči dráze, rovněž tak jako nesejde na tom, zdali žalovaný vůbec provozuje samostatně živnost zasilatelskou — jež ostatně se spornou věcí nemá pranic společného, nejednáť se o uschování z poměru zasilatelského — nebo živnost uschovací.

Čís. 367.

Splnění a tudíž i měna přisouzených útrat řídí se předpisem § 1420 obč. zák.

(Rozh. ze dne 13. ledna 1920, R II 1/20.)

Rozsudkem okresního soudu ve Frýštátě ze dne 30. května 1919 a potvrzujícím rozsudkem odvolacího soudu v Těšíně ze dne 26. srpna 1919 byly zvítězivšímu žalobci přisouzeny útraty penízem 180 K 50 h a 122 K 85 h. Splněním právního nároku, o nějž ve sporu šlo, byl Karvín. Žalobce vedl exekuci na vydobytí přisouzených útrat žádaje zaplacení v korunách československých. P r v ý s o u d (okresní soud v Bohumíně) exekuci povolil. R e k u r s n í s o u d, změniv usnesení soudu první stolice, povolil exekuci pouze ku vydobytí neokolkovaných rakouských korun. D ů v o d y: Nelze pochybovati o tom, že útraty jest zaplatiti ve starých neokolkovaných korunách, ježto oba rozsudky, jimiž byly přisouzeny, mluví o korunách bez jakéhokoliv dodatku, v době a na místě vydání rozsudku byly tehdy — a jsou dosud — neokolkované koruny platnou měnou a slezské soudy za demarkační linií odsuzující ku placení bez dodatku, rozumějí tím pouze staré neokolkované koruny a ježto konečně útraty zastupování, jež mají býti nahrazeny, vznikly za demarkační linií.

Nejvyšší soud obnovil usnesení prvního soudu.

D ů v o d y:

V otázce, v jaké měně lze a dlužno zapraviti peníz, jenž soudcovským výrokem byl přičten, záleží v první řadě na obsahu soudcovského výroku, podpůrně pak přicházejí v úvahu dispositivní předpisy zákona. V případě, o který se zde jedná, řešená otázka obsahem exekučních titulů řešena

není. Není jimi vyřešena výslovně, ježto útraty přisouzeny v korunách bez bližšího označení, a nelze důvodně za to míti, že řešena byla alespoň mlčky v ten rozum, jak přisudek útrat vyložil soud rekursní. Vždyť žalobci již v době rozsudku měli své bydliště v obci, jejíž příslušnost k čs. republice nebyla ani v nejmenším pochybnou, a jak soudu procesnímu, tak soudu odvolacímu nebylo neznámo, že v čs. republice platí prozatím ustanovení všeobecného občanského zákoníka. Nemohlo proto soudům, od nichž pocházejí exekuční tituly, ujíti, že, nestanovily-li po této stránce v rozsudcích výslovně nic jiného, dojdou v otázce, v které korunové měně lze a dlužno přisouzené útraty platiti, k působnosti předpisy zákonné. Těmito zákonnými předpisy nejsou však předpisy platné v oblasti soudu procesního, pokud se týče soudu odvolacího. Rozhodnými jsou zde ustanovení §§ 1420 a 905 obč. zák. (v doslovu III. dílčí novely), dle nichž v otázce měny záleží na právních předpisech místa plnění. Místem plnění pro závazky, určené soudcovským výrokem, není však, jak namnoze (Hasenöhrl, das öster. Obligationenrecht, druhé vydání, svazku prvního str. 316) se uvádí, místo soudu, nýbrž rozhodují zde předpisy §§ 905 a 1420 obč. zák., ježto onen názor postrádá veškeré zákonné opory a vedl by k důsledku zajisté neudržitelnému, že dlužník, jenž všemi třemi stolicemi byl k plnění odsouzen, musel by plniti na čtyřech různých místech. Pro splnění hlavního závazku, jenž rozsudkem se nezakládá, nýbrž jen jako po právu trvajícím se prohlašuje a vykonatelným se činí, bylo by místem plnění místo naznačené v §§ 905 a 1420 obč. zák., pro placení útrat pak místo jedné každé ze tří stolic, při čemž vzešly by ještě další pochybnosti v případech různých se rozsudků. Dle toho, co uvedeno, dlužno za místa plnění ohledně útrat, o jichž exekuční vydobytí se zde jedná, považovati Karvín jakožto bydliště dlužníků a, ježto toto místo je nesporně ve státním území čs. republiky, jsou zákonné předpisy tohoto státu směrodatny, kterak dlužno zapraviti závazky, znějící na rakousko-uherské koruny, jsou-li splatny v oblasti čs. státu. Takovéto závazky dlužno dle § 6 zákona ze dne 10. dubna 1919, čís. 187 sb. z. a n. vyrovnati v korunách čs. Těmito nejsou však staré neokolkované rakouské korunové bankovky, jež dle § 8 nařízení ministra financí ve srozumění s ministrem spravedlnosti ze dne 25. února 1919, čís. 86 sb. z. a n. nejsou, počínajíc 10. březnem 1919 na území čs. státu na dále zákonným platidlem a jichž dovoz a zaslání do území čs. státu jest dle § 2 nařízení ze dne 10. června 1919, čís. 311 sb. z. a n. zakázán. Ježto pak dluhy peněžité jsou dle § 905 odst. 2 obč. zák. (§ 1420 obč. zák.) dluhy donosnými, t. j. dlužníku náleží, by je na své útraty a nebezpečí dodal věřiteli v jeho bydlišti, nebylo by splnění dluhu při stanovisku rekursního soudu vůbec právně možným, ježto věřitel neokolkované bankovky není povinen přijati a dodání jich poštou je vyloučeno.

Čís. 368.

Účinnosti mimosoudní výpovědi není na závalu, že formálně řízena byla jen na jednoho z více najímatelů a že vzájemný jejich vztah rodinný byl nesprávně označen, jen když všichni najímatelé o výpovědi fakticky se dozvěděli a musilo jim býti známo, oč se vlastně jedná.

Nelze-li ve lhůtě § 575 c. ř. s. podatí na základě mimosoudní výpovědi exekuční návrh na vyklizení, stačí, podá-li se v téže lhůtě žaloba o vyklizení.

(Rozh. ze dne 13. ledna 1920, Rv I 5/20.)

Pronájemce dal nájemcům mimosoudní výpověď z pachtu hospodářství s pozemky dopisem ze dne 20. ledna 1919, jež adresoval manželům Josefu a Antonii N-ovým, upozorniv je, že mohou u soudu podatí do 8 dnů námitky. Vypovězení námitky nepodali. Když pak žalobce žaloval na vyklizení, namítla spolužalovaná Antonie N-ová mimo jiné nedostatek pasivní legitimace, poněvadž dopis ze dne 20. ledna 1919, jímž byla výpověď dána, byl zaslán v jedné obálce a adresován manželům Josefu a Antonii N-ovým, ač jde o otce a dceru. Soud první stolice žalobě vyhověl mimo jiné z těchto důvodů: Námitce nedostatku pasivní legitimace nelze dáti místa, poněvadž výpověď došla správně do rukou žalovaných spolupachtýřů, kteří jsou dle obsahu smlouvy pachtovní ze dne 1. září 1917 spolupachtýři týchž nemovitostí, tedy dle § 891 obč. zák. jsou zavázáni rukou společnou a nedílnou, při čemž samozřejmě stav (svobodná a provdaná) či pokud se týče příbuzenský jich poměr naprosto nedává vzniknouti pochybnosti o tom, komu výpověď byla určena, jakž plyne i z toho, že pachtýři dopisem ze dne 25. ledna 1919 žalobci zasláným dotkli se dané jim výpovědi. Ostatně jest to námitka, již bylo by snad lze uplatňovati v námitkách dle § 566 c. ř. s. nikoli však v tomto sporu. **Důvody:** Nelze přisvědčiti vývodům odvolání, že výpověď ze dne 20. ledna 1919 nemá náležitosti § 562 c. ř. s. a že nebylo zapotřebí proti ní vznéstí u soudu námitky. Mimosoudní výpověď ze dne 20. ledna 1919 obsahuje všechny náležitosti v § 562 odstavec první a druhý c. ř. s. a proti takovéto výpovědi nutno vznéstí u soudu námitky (§ 565 odstavec druhý a třetí a § 566 c. ř. s.). Náležitosti § 565 odstavec třetí jest třeba toliko pro vykonatelnost mimosoudní výpovědi. Poněvadž výpověď této náležitosti nemá, ježto doručení výpovědi listinou prokázáno není, nemohla založiti exekučního titulu. Tím padá výtka odvolání, že výpověď pozbyla účinnosti projitím lhůty k podání exekučního návrhu na vyklizení. Aby mimosoudní výpověď, mající náležitosti § 562 odstavec první a druhý, v případě nepodání námitky měla za následek zrušení smlouvy pachtovní, jest potřeba, by výpověď dána byla, jde-li o spolupachtýře, všem spolupachtýřům, neboť jen takovou výpověď mohl by právní poměr býti zrušen. Spolupachtýři propachtované nemovitosti jsou žalovaný Josef N. a jeho dcera Antonie N-ová a bylo na vypovídajícím, by dal každému z obou výpověď, vyhovující zákoným náležitostem. Žalobce dal výpověď jediným dopisem ze dne 20. ledna 1919 v jedné obálce a znejícím manželům Josefu a Antonii N-ovým. Takováto jediná výpověď mohla býti doručena jen jednomu z obou spolupachtýřů a dle tvrzení žalovaných byla doručena Josefu N-ovi. Druhému spolupachtýři výpověď ta dána nebyla, neboť mu ani doručena býti nemohla. Ta okolnost, že i druhý spolupachtýř se o výpovědi dověděl, a že na ni dopisem ze dne 25. ledna 1919 reagoval, nemůže nahraditi dání a doručení výpovědi i druhému spolupachtýři. Poněvadž tedy mimosoudní výpověď žalobcem oběma spolupachtýřům dána nebyla, nýbrž toliko jed-

nomu, nemůže nepodání námitky spolupachtýřem, jemuž řádná výpověď byla dána, vzhledem k ustanovení § 14 c. ř. s. míti za následek zrušení poměru pachtovního ohledně obou žalovaných.

Nejvyšší soud obnovil rozsudek soudu první stolice.

Důvody:

Odvolací soud všim právem uznal, že mimosoudní žalobcová výpověď (dopis ze dne 20. ledna 1919) obsahuje veškeré náležitosti prvního a druhého odstavce § 562 c. ř. s. a zcela správně vyslovil, že proti takovéto výpovědi, vyhovující požadavkům zákonným, nutno vznéstí soudní námitky, nemá-li výpověď nabyti působnosti. Přes to pak, že žalovaní, jak zjištěno, nevznegli soudních námitky, zamítl soud odvolací, změniv rozsudek prvního soudu, žalobu z toho jediného důvodu, že dopis ze dne 20. ledna 1919 byl doručen pouze Josefu N-ovi, že tedy výpověď jen jemu byla dána, nikoli však Antonii N-ové, následkem čehož tato neměla ani podnětu, ani povinnosti, podatí soudní námitky a nepodání námitky Josefem N-em, jemuž výpověď řádně byla dána, nemůže vzhledem k § 14 c. ř. s. míti v zápětí zrušení poměru pachtovního ohledně obou žalovaných. Pokud žalobce brojí proti tomuto názoru soudu odvolacího s hlediska § 503 čís. 4 c. ř. s., dlužno výtka nesprávného právního posouzení uznati za důvodnou. Dopis ze dne 20. ledna 1919 jest řízen na Josefa N-a a Antonii N-ovou, tedy na oba žalované. Že tyto omylem označeni byli jako manželé, kdežto jde o otce a dceru, jest bez významu, neboť obě strany věděly, kdo jest míněn. Proto jakož i vzhledem ku znění posledního odstavce dopisu, v němž žádáno, »abyste po uplynutí této lhůty (do konce září 1919) předmět pachtu vyklidili a odevzdali nebo podali proti výpovědi do osmi dnů soudně své námitky«, nemohou vzejíti pochybnosti, že úmysl žalobcův nesl se k tomu, dáti výpověď oběma žalovaným jako spolupachtýřům, a že úmysl ten byl také projeven způsobem určitým a jasným. Byť pak dopis byl formálně doručen pouze Josefu N-ovi, došel přece projev vůle žalobcovy též spolupachtýřky Antonie N-ové, neboť soudem stolice první bylo zjištěno, že dopis dostal se do rukou obou žalovaných, což patrně ostatně také z toho, že oba listem ze dne 25. ledna 1919 odpověděli zástupci žalobcovu na dopis ze dne 20. ledna 1919. Z toho však plyne, že mimosoudní výpověď byla dána oběma pachtýřům, dostala se také do rukou a k vědomosti obou, a ježto, jak podotčeno, vyhovovala požadavkům prvního a druhého odstavce § 562 c. ř. s., mohli pachtýři podle § 566 c. ř. s. odvrátiti účinek výpovědi, t. j. zrušení smlouvy pachtovní jen včasným podáním soudních námitky, na což v dopise ze dne 20. ledna 1919 výslovně byli upozorněni. Když žalovaní tak se nezachovali, ač oba měli a mohli to učiniti, dlužno pokládati pachtovní poměr za rozvázaný, z čehož pak plyne dle § 1109 obč. zák. povinnost obou žalovaných vykliditi a vrátiti předměty pachtované. Žalobce, nemaje listinných průkazů dle čtvrtého odstavce § 565 c. ř. s. o tom, kdy výpověď oběma žalovaným byla doručena, nemůže ovšem pouhým exekučním návrhem vymoci vyklizení, a nezbyvá mu tedy, než domáhati se toho žalobou. Právem tedy soud první stolice vyhověl žalobě, zvláště když ani další námitku žalovaných, na niž v řízení dovolacím ještě trvají, nelze uznati za oprávněnu. V té příčině připomíná se jen ještě toto: Jest pravda, že podle

třetího odstavce § 575 c. ř. s. soudní nebo mimosoudní výpověď nebo příkaz k odevzdání nebo převzetí předmětu najatého neb pachtovaného, proti nimž námitky nebyly v čas podány, jakož i právoplatné rozsudky o takových námitkách pozbývají platnosti (s výhradou výroku o náhradě nákladů), nebylo-li ve 14 dnech po tom, kdy nastala doba v těchto případech neb v rozsudku pro vyklizení neb převzetí předmětu najatého nebo pachtovaného určená, navržena exekuce pro toto vyklizení nebo převzetí, — a lze také připustiti, že předpis ten má býti jakýmsi doplňkem k pravidlu § 569 c. ř. s. tak, že uplynutí dotčené lhůty čtrnácti dnů působí zde jako mlčky se stavší obnovení smlouvy nájemní. V tomto případě však, kde, jak uvedeno, žalobce nemohl podati exekučního návrhu na vyklizení, nastupuje žaloba o vyklizení na jeho místo a nahrazuje jej. Tato pak podána byla ve čtrnáctidenní lhůtě § 575 c. ř. s., neboť podle výpovědi měly býti propachtované nemovitosti vyklizeny a odevzdány do konce září 1919 a žaloba došla soudu dne 14. října 1919. Nelze tedy tvrditi, že prominutím požadovaného vyklizení pokračováno bylo v poměru pachtovním.

Čís. 369.

»Zlomyslným opuštěním« ve smyslu § 109 obč. zák. jest rozuměti pouze takové úmyslné zrušení manželského společenství, které se stalo proti vůli strany druhé a bez nutné příčiny.

(Rozh. ze dne 13. ledna 1920, Rv II 279/19.)

Manžel domáhal se žalobou rozvodu, uváděje, že ho manželka v únoru 1918 zlomyslně opustila a odešla proti jeho vůli k svému bratru do Rakous. V řízení rozvodovém uplatnila žalovaná manželka se své strany jako důvody rozvodu, že manžel s ní po vícekráte zle nakládal a jí urážel. Procesní soud první stolice prohlásil manželství rozvedeným z viny obou stran, pokud šlo o manželku, z těchto důvodů: Pouze tehdy nebylo by opuštění manžela proti jeho vůli zlomyslným, kdyby se podařilo žalované prokázati, že měla v době opuštění důležité důvody k tomu, by přerušila manželské společenství. Leč důvodu takového žalovaná neměla. Vždyť ubližování se strany manžela byla prokázána pouze pro drahnou dobu před tím, nežli ho opustila, nebyla však prokázána pro poslední dobu před opuštěním. Mohla se tudíž manželka pouze domáhati rozvodu pro zlé nakládání se strany manžela, nikoliv však ho svémocně opustiti. O d v o l a c í s o u d nevyhověl odvolání žalované. D ů v o d y: Pro posouzení, zda šlo o zlomyslné opuštění, jest rozhodným dopis, jež poslala žalovaná, pokud se týče její žalobci asi 4 měsíce po té, kdy od něho odešla, a v němž uváděla, že nepomýšlí na další spolužití, a že hodlá vyjednávat o rozluku. Z dopisu toho vysvítá, že manželka již při svém odchodu měla úmysl do manželského společenství se nevrátiti. Uvážili se dále, že manžel dopisem ze dne 6. června 1918 krok manželčin neschválil, jsou splněny podmínky zlomyslného opuštění se strany žalované.

Nejvyšší soud vyhověl dovolání žalované a vyloučil její zavinění na rozvodu.

D ů v o d y:

Dovolání žalované nelze odepřiti úspěchu. Žalobce shledával zavinění žalované pouze v tom, že ho zlomyslně opustila. Zlomyslným opuštěním, jež dle § 109 obč. zák. jest důležitým důvodem rozvodu, lze rozuměti pouze takové úmyslné zrušení manželského společenství, které se stalo proti vůli strany druhé a bez nutné příčiny (Krainz § 436). Odvolací soud spatřuje zlomyslné opuštění v tom, že žalovaná v únoru 1918 odcestovala ke svému bratru do Rakous. Jest ovšem nesporno, že žalovaná cestu tu podnikla, aniž si vyžádala výslovného svolení žalobce, než dlužno uvážiti, že žalovaná dle skutkových zjištění nižších stolic již od několika let dojížděla na dva až tři měsíce ke svému bratrovi aniž by kdy byla si k tomu vyžádala svolení žalobce, jenž ovšem o cestách těch věděl. Žalobce sám připouští, že pro cesty ty své manželce nikdy nečinil předhůzek a jí nedal věděti, že s cestami těmi není srozuměn. Žalovaná mohla proto právem za to míti, že žalobce také tentokráte, jako dosud ve všech předchozích případech, s cestou její mlčky souhlasí. Nebylo-li tomu tak, bylo na žalobci, by žalované nějakým způsobem dal na jevo, že cesta jest proti jeho vůli a že si přeje, by se vrátila. Toho žalobce neučinil, a nelze toho ani vyvozovati z jeho dopisu ze dne 6. června 1918, neboť v tomto projevu pouze, že nemůže »jen tak beze všeho schváliti« její úmysl zakročit o rozvod. Nedostává se tedy prvé podstatné náležitosti pojmu zlomyslného opuštění. V tomto případě nelze však v odcestování v únoru 1918 vůbec shledávati opuštění, t. j. zrušení manželského společenství. Žalovaná odjela dle svého tvrzení pouze s úmyslem, by svého bratra na čas navštívila. Odvolací soud uvádí, že z dopisu, který bratr žalované dne 27. května 1918 poslal žalobci, lze vyčísti, že žalovaná měla již předem úmysl spolužití s žalobcem na vždy přerušiti a k němu se nevrátiti. Něco podobného však dopis ten neobsahuje, a proto právem uplatňuje dovolání žalované v tomto ohledu dovolací důvod § 503 čís. 3 c. ř. s., neboť odvolací rozsudek vkládá do dopisu toho něco, co ve skutečnosti obsahem dopisu toho není. Nelze proto dopisu toho použití jako důkazu pro domněnku, odvolacím soudem projevem, že žalovaná již tehdy, když v únoru 1918 odjížděla ke svému bratrovi, měla úmysl, manželské společenství přerušiti a k manželu více se nevrátiti. Než i kdyby se mohlo právem za to míti, že úmysl žalované při jejím odjezdu od manžela v únoru 1918 byl takovým, za jaký jej pokládá odvolací rozsudek, anebo kdyby bylo prokázáno, že žalovaná třeba později pojala úmysl k manželu se více nevrátiti, zbývalo by zkoumati, zdali opuštění manžela se stalo bez vážné příčiny. A tu nelze neuznati, že vzhledem k opětovným citelným ubližováním, jimž žalovaná byla vysazena, vzhledem k tomu, že nesnesitelnost vzájemných vztahů vyvrcholila v tom, že žalobce v době, kdy žalovaná dlela u bratra, propustil o své újmě starou služku, která poměry již znala, a vedení domácnosti světil své sestře, ač věděl, že žalovaná s ní žije v nepřátelství, žalovaná měla plnou příčinu do společné domácnosti za takových okolností se více nevrátiti. Nelze tedy mluvit o zlomyslném opuštění na straně obžalované, a poněvadž jiný důvod rozvodu proti ní uplatňován nebyl, musilo býti jejímu dovolání vyhověno.

Výslovné prohlášení ve smyslu § 579 obč. zák. může se státi nejen slovy, nýbrž i kývnutím hlavy a podpisem posledního pořízení.

Dokázati, že zůstavitel nebyl způsobilým pořizovati, přísluší tomu, kdo se domáhá neplatnosti posledního pořízení.

(Rozh. ze dne 13. ledna 1920, Rv II 281/19.)

Zůstavitelka (70letá stařena) učinila den před svou smrtí dne 6. prosince 1915 poslední pořízení tím způsobem, že pisatel poslední pořízení napsal, pak je u přítomnosti tří svědků přečetl, načež vyzval zůstavitelku, by pořízení, je-li správné, podepsala, k čemuž ona přikývla a je podepsala. I za čtení poslední vůle projevovala zůstavitelka souhlas kýváním hlavy. V poslední vůli byla ustanovena jedna dcera universální dědičkou, druhé dvě obmyšleny odkazy, kdežto synovi nedostalo se ničeho, ježto jeho dědičný nárok byl vyčerpán penězem 900 K, jenž mu byl již za živa vyplacen. Po návratu z vojenské služby domáhal se syn žalobou neplatnosti posledního pořízení a to jednak z důvodu, že zůstavitelka podepsala prohlášení, jež jí nebylo před podpisem přečteno a jež ani sama nečetla, jednak proto, že zůstavitelka v době sepisování poslední vůle nebyla jasného rozumu a vědomí, ježto trpěla již delší dobu marasmem a několik hodin po sepsání poslední vůle skonala. Soud první stolice žalobu zamítl. **Důvody:** Dle § 579 obč. zák. (původní doslov) musí zůstavitel před třemi svědky potvrditi, že listina, sepsaná osobou třetí, jest jeho posledním pořízením. V tom, že zůstavitelka při předčítání poslední vůle pozorně naslouchala (vždyť kývala hlavou), že k dotazu pisatele, zda jest to tak správné, opět přikývla, že se pak snažila vzpřimiti se v posteli ku podpisu a že konečně předloženou poslední vůli podepsala, spatřuje soud projev vůle zůstavitelky, že potvrzuje předloženou jí listinu jako svou poslední vůli, to tím spíše, ježto zůstavitelka, jak nesporno, pro stařeckou slabost a slabý dech ztěžila mohla mluvit a proto ztěžila svou vůli projevit jinak, nežli tím, že přikývovala a dobrovolně podepsala. Již z toho je zjevno, že zůstavitelka měla plné vědomí a nezkalený rozum, ježto nelze si mysliti, že by se byla chovala, jak právě vylíčeno, kdyby postrádala vědomí nebo byla stížena duševní chorobou. Nebylo prokázáno, že by zůstavitelka byla dávala na jevo nějaké známky duševní poruchy. **O d v o l a c í s o u d** rozsudek potvrdil. **Důvody:** »Úplné vědomí zůstavitelovo« v době zřízení poslední vůle není totožným s »plnou mírou všech dosavadních normálních duševních schopností«, takže by již jakékoliv zmenšení schopnosti rozpoznávací a rozhodovací proti normálnímu stavu mělo v zápětí nezpůsobilost k poslednímu pořízení. Dle § 566 obč. zák. jest tu nedostatek zdravého rozumu jen tehdy, jde-li o stav zuřivosti, šílenosti, blbosti neb opilství, když tedy zůstavitel úplně pozbyl rozumu, nikoliv, když jeho duševní schopnosti byly poněkud zeslabeny. Právem tudíž neshledal první soud, že zůstavitelka nebyla v čase pořízení při smyslech. Zákon vyhledává též stav, jako při jiných právních jednáních (§ 565 obč. zák.). Ten, kdo se domáhá neplatnosti testamentu, musí s plnou určitostí prokázati, že zůstavitel byl neschopným ku pořizování (§ 567 obč. zák.). Ze zjištění prvního soudu vyplývá, že se žalobci

důkaz tento nezdařil. Rovněž dlužno souhlasiti s prvním soudem v tom, co jest rozuměti výslovným prohlášením zůstavitelovým (Krainz — Ehrenzweig — System II./2 str. 365). Vždyť »výslovným projevem« jsou nejen slova, nýbrž i přikývnutí.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Po stránce právní brojí dovolání proti názoru soudu druhé stolice, že zůstavitelka listinu, jí přečtenou a pak k podpisu předloženou, výslovně za své poslední pořízení prohlásila. Oba nižší soudy však věc správně posoudily, neboť zůstavitelka projevila svou vůli slovem a přikývnutím hlavou, když jí byl spis předčítán, pokud se týče když pisatel listiny po přečtení pravil »je-li to správné, pak nechť to matka podepíše«, a krom toho projevila svůj souhlas podpisem listiny, tak že správným jest úsudek, že tu šlo o výslovné prohlášení, že spis obsahuje poslední vůli zůstavitelčinu (§ 579 obč. zák.). Správné jest stanovisko odvolacího soudu, že podle § 567 obč. zák. náleželo žalobci, by prokázal příčinu, pro kterou zůstavitelka snad nebyla způsobilou činiti poslední pořízení. Tvrzení dovolatele, že zůstavitelka vůbec nebyla schopna se podepsati, přiči se vlastnímu tvrzení žalobcovu, jenž udal, že zůstavitelka své jméno na spise podepsala (aneb jak žalobce praví »naškrábala«).

Čís. 371.

Jest nepřipustnou změnou po rozumu §u 828, druhá věta, obč. zák., jme-li se jeden společník bez souhlasu druhého užívati výlučně určité části společné nemovitosti, byť i zbytek, ponechaný k užívání druhému společníku, rovnal se jeho ideálnímu podílu na věci.

(Rozh. ze dne 13. ledna 1920, Rv II 4/20.)

Usedlost čís. pop. 85 v J. náležela spoluvlastnický jednou polovicí manželům S-ovým, druhou polovicí Antonínu V-ovi. Antonín V. užíval bez souhlasu manželů S-ových z oné usedlosti polovicí mlatu a stodoly, polovicí kůlny, jeden malý chlév pro hovězí dobytek, jeden chlév pro prasata, kdežto druhá polovice stodoly s mlatem, kůlny, celá konírna i celý velký chlév pro hovězí dobytek a sklepy byly k použití manželů S-ových, kteří jich však neužívali. Manželé S-ovi domáhají se na Antonína V-ovi žalobou, by veškerý prostory usedlosti zmíněné vyklidil. **P r o c e s n í s o u d** první stolice žalobu zamítl. **Důvody:** Jest zjištěno, že strana žalovaná neužívala ani polovice budov usedlosti a že ohledně užívání nedošlo mezi stranami k dohodě, poněvadž žalující strana pro napjatý poměr vůči žalovanému zamítlá dohodu zejména, by stodola byla fyzicky rozdělena. Na základě toho dospěl soud k přesvědčení, že strana žalující byla oprávněna žádati, by žalovaná strana, která svého práva dosud užívá, aniž by vsahala v právo strany žalující, vyklidila místnosti přináležející jí právem spoluvlastnickým. Žalobní žádost bez ohledu na právní důvod jest vzhledem na to, že žalovaný neužívá ani polovice jemu prá-

vem spoluvlastnickým přináležející, v tom rozsahu neodůvodněnou, že žádá vyklizení ze všech celých místností domu č. 85, ač žalovaný jich celých neužívá. Žalovaný užívá místností jen v tom rozsahu, v jakém jich může i strana žalující spoluužívat. Nechce-li tak strana žalující učiniti a nemůže-li se shodnouti, jsou její práva ohledně společné věci obsažena v §§ 828 a násl. obč. zák., z jichž srovnání plyne, že žalující strana nemůže stranu žalovanou vylučovati z užívání společných budov, pokud strana žalovaná tak činí bez poškození práv strany žalující. V případě, o němž jde, jest nesporně zjištěno, že strana žalující může usedlosti užívati stejně jako žalovaný a že se jí v tom nepřekáží. Ze zmíněných ustanovení obč. zák. nelze vyvoditi, že by žalující strana byla oprávněna žádati, by žalovaný, zřekna se užívání, místností vyklidil. Soud vidí v tom jakýsi druh chůrkány, že žalující strana chce žalobou donutiti žalovaného, by místnosti společné zůstaly prázdné, chce ho tedy majetkově poškoditi. Chce-li žalující strana dosáhnouti toho, by soud určil způsob užívání, pak mohla právem žalovati na toto určení a žalovaný byl by v tom případě pak povinen místnosti vykliditi, kdyby soud ustanovil užívání jiné, zejména kdyby ustanovil pronájem společných místností. Teprve pak, kdyby žalovaný na základě rozsudku místností společných vykliditi nechtěl, bylo by lze žalovati o vyklizení. Odvolací soud vyhověl žalobě. Důvody: Důvod nesprávného právního posouzení spatřují odvolatelé v tom, že prvý soudce přichází k úsudku, že strana žalovaná neužívá ani polovice budov sporné usedlosti, zapomínaje, že spoluvlastnictví se vztahuje ku každé částce předmětu, tedy i k polovici místností, užívaných žalovaným. Výtka tato jest oprávněna. Přísluší-li táž věc vlastnický více osobám nedílně, nastává společenství majetku (§ 825 obč. zák.). Z toho plyne, jak jest i v §§ 828 a 833 obč. zák. výslovně ustanoveno, že, pokud společníci se shodují, mají všichni držení a správu společné věci a že jsou oprávněni s ní nakládati dle libosti a v záležitostech, jež se jen řádné správy a užívání kmenového majetku týkají, rozhoduje většina dle poměru svých podílů. Jinak ovšem jest tomu, když se společníci neshodují ani v této řádné správě a užívání; tu nesmí, jak zákon praví, žádný z podílníků předsevzít se společnou věcí nějakou změnu, kterouž by byl podíl druhého zasazen. Slovem »změna« nelze rozuměti změnu toliko v podstatě věci společné, nýbrž změnu jakoukoliv, tedy i v užívání, zasahuje-li se tím do právní sféry společníků ostatních. Všem společníkům přísluší celá společná věc ideálními podíly, takže nelze připustiti, by bez souhlasu a shody jeden společník užíval určité části společné věci a proto, byť i snad žalovaný jeho ideálnímu podílu odpovídající části fyzické neužíval, nelze tvrditi, že by tím nebylo do právní sféry společníků ostatních zasazeno, když se strany výslovně na takovém užívání neshodly. Když sami shody docílití nemohou, jest se jim dle ustanovení občanského zákona o společenství majetku zachovati, nemůže však nikdo společníka, s užíváním nesouhlasícího, donutiti, by klidně k užívání druhých přihlížel a tomu se nebránil. Způsob, jakým jest se brániti, žalobcové v tomto případě správně zvolili a bylo tudíž právní posouzení této záležitosti prvým soudem pochybené, když opačné stanovisko zastával a žalobu zamítl.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Dovolání vytyká rozsudku nesprávné právní posouzení věci (čís. 4 § 503 c. ř. s.) a spatřuje je v tom, že, ačkoliv bylo zjištěno, že žalovaná strana užívá z celého domu jen polovici mlatu a stodoly, polovici kůlny, jeden malý chlév na hovězí dobytek a jeden chlívek na prasata, kdežto druhé polovice těchto místností, celá konírna i celý velký chlév pro hovězí dobytek, celé sklepy a obytné místnosti kromě výměry jsou k dispozici žalující strany, která tedy může užívati daleko více, nežli polovice domu, jež jí náleží, a ač strana žalující nikdy neprohlásila, že chce užívati polovice domu a že jí žalovaný v tom překáží, přece odvolací soud shledal v užívání uvedených shora místností žalovaným z měnu ve smyslu § 828 obč. zák. přes to, že podíl žalobců zůstal neporušen a neztenčen. Tento názor žalovaného není správným, neboť odporuje pojmu společného vlastnictví, jež dle § 361 obč. zák. záleží v tom, že každému podílníku přísluší, ovšem že dle objemu jeho podílu, stejné právo na každou jednotlivou část předmětu společného. Proto je lhostejno, zda zbývá žalobcům možnost užívati tolik částí domu, které snad tvoří více nežli fyzickou polovici na ně připadající, poněvadž zasahování do právní sféry jejich záleží v tom, že žalovaný bez jejich svolení užívá fyzicky jednotlivých částí společného majetku, které dlužno postaviti na roveň svémocnému fyzickému rozdělení a tedy i pokládati za z měnu ve smyslu § 828 obč. zák. Ježto pak, jak dovolání samo připouští, žalobci k takovému fyzickému užívání jednotlivých částí společného domu svolení nedali, brání se žalobci právem proti němu žalobou, neboť sluší každému z podílníků přiznati právo, brániti se proti opatřením druhého podílníka, která jeho vůli odporují. V tomto případě nelze se dovolávati, jak to činí dovolání, ustanovení § 833 obč. zák., poněvadž nejde o způsob správy, nýbrž o otázku, je-li bezprávným fyzické užívání jednotlivých částí domu žalovaným a nelze žalobcům ukládati za povinnost, by domáhali se před zjištěním této bezprávnosti ve sporu zahájeném výroku soudu, kterým by měl způsob správy býti stanoven. Mylným je také názor dovolatelův, že žalobní žádost, již se žalobci domáhají vyklizení celého domu a veškerých k němu patřících místností, měla býti ohledně větší polovice domu zamítnuta proto, že žalovaný neužívá ani polovice domu, ani polovice stájí, ani polovice ostatních místností. Množství užívaných místností nepadá při řešení tohoto sporu vůbec na váhu, nýbrž jen okolnost, že jich užívá fyzicky žalovaný a to bez svolení žalobců. Vyslovuje-li rozsudek, že žalovaný je povinen dům čís. pop. 85 v J. a veškeré k němu patřící místnosti ihned vykliditi, nemůže se tím žalovaný cítiti stíženým, poněvadž poznačením domu dle čísla se předmět sporu jen blíže určuje a vyklizení jednotlivých místností v něm nastati může jen v tom rozsahu, pokud jich skutečně fyzicky užívá.

Čís. 372.

Nárok Československé republiky na získání protihodnoty za závazky, jež převzala vůči zaměstnancům Rakousko-Uherské banky (nařízení ze

dne 12. května 1919, čís. 246 sb. z. a n.), jest nárokem veřejnoprávním ve smyslu dvorského dekretu ze dne 24. října 1806, čís. 789 sb. z. s.

(Rozh. ze dne 20. ledna 1920, R I 21/20.)

Knihovní soud povolil české finanční prokuratuře podle čl. III. uvoz. zákona k exekučnímu řádu a dle dvorského dekretu ze dne 18. září 1786, čís. 577 sb. z. s. a ze dne 24. října 1806, čís. 789 sb. z. s. záznam práva zástavního na nemovitostech Rakousko-Uherské banky v Žatci ku zajištění protihodnoty za závazky převzaté republikou Československou vůči zaměstnancům Rakousko-Uherské banky ve smyslu nařízení ze dne 12. května 1919, čís. 246 sb. z. s. Rekursní soud knihovní žádost zamítl. Důvody: § 38 knih. zák. uvádí případy, v kterých lze žádati o záznam knihovní; zde se může pouze jednat o případ uvedený v odstavci c) §u 38. Dle čl. XIII. čís. 5 uvoz. zákona k exek. řádu nejsou dotčeny předpisy všeobecného knihovního řádu o zajišťování práv a nároků záznamem ve knihách pozemkových. Dle čl. III. cit. zákona zůstaly v platnosti dosavadní zákonné předpisy o přednostních právech a o zajišťování a vydobývání daní a jiných dávek k účelům veřejným, pak jiných povinností, které daním co do dobývání zákonem jsou postaveny na roveň, jakož i takových pohledávek pokladny státní, o nichž rozhodovati a jež likvidovati přikázáno jest úřadům správním. Dle dvorského dekretu ze dne 18. září 1786, čís. 577 lit. c) sb. z. s. nemůže ani fiscálním úřadem vedle § 298 c. ř. s. provedena býti exekuce dříve než vydán jest soudcovský rozsudek; zajištění státní pokladny státi se může však i bez požádání za exekuci v soudním řádě ustanovenými obstavkami, sekvestracemi, zabavením nebo jinými prostředky zjišťovacími a má se fiscální úřad, aby jich vymohl, pouze vykázati průkazem o tom, že bylo zavedeno vyšetřování, nebo předložením nařízení dvorského a zemského úřadu. Dvorský dekret ze dne 24. října 1806 čís. 789 sb. z. s. ustanovuje: Ve příčině zjištění takových pohledávek, jež se nehodí k soudnímu řízení, nýbrž které politickým úřadům samým náleží vyšetřiti, o nich rozhodnouti a je exekvovati, vidělo se ustanoviti, že v takových věcech přísluší politickým úřadům právo, patřičné zajištění zaříditi, a by bylo vykonáno, požádati přímo dožadovacími přípisy soudní úřady neb uděliti k tomu příkazy fiscálním úřadům. Pohledávka eráru, kterou česká finanční prokuratura uvádí, spočívá na titulu práva soukromého, nikoli na titulu práva veřejného. Dle čl. 54 změněných stanov Rakousko-Uherské banky (cís. nařízení ze dne 21. září 1899, čís. 176 ř. z., příl. I.) rozhoduje ve sporech mezi státní správou a Rakousko-Uherskou bankou buď rozhodčí soud stanovený čl. 53 cit. cís. nařízení nebo zemský soud ve Vídni a rozepře, k níž dalo podnět převzetí bankovního obchodu, má býti projednána před rozhodčím soudem uvedeným ve čl. 53. Jde tedy o zajištění takové pohledávky, která se hodí k soudnímu řízení a nemohlo proto býti vyhověno žádosti.

Nejvyšší soud obnovil povolující usnesení soudu knihovního.

Důvody:

Dle čl. III. uvoz. zákona k ex. řádu nebyly změněny exekučním řádem dosavadní zákonné předpisy o přednostních právech a o zajištění a vymáhání daní a jiných dávek k účelům veřejným, pak jinakých dlužností, co do vymáhání zákonem daním na roveň postavených, jakož i takových pohledávek státní pokladny, o nichž rozhodovati a jež likvidovati přikázáno jest úřadům správním, dále posavadní předpisy o zajištění důchodkových trestů, o zajištění pohledávek z nájemních smluv, o veřejných důchodech a o vymáhání takovýchto pohledávek a zůstaly tedy v platnosti pro řízení exekuční dvorské dekrety ze dne 18. září 1786 čís. 577, písm. c) sb. z. s. a ze dne 24. října 1806, čís. 789 sb. z. s., jichž se finanční prokuratura výslovně dovolává ve svém návrhu na povolení záznamu práva zástavního. Jest řešiti otázku, zda nárok české finanční prokuratury v Praze, pokud se týče Československé republiky, na němž se zakládá žádost za povolení záznamu práva zástavního, jest druhu, vytčeného v posléze zmíněném dvorském dekretu ze dne 24. října 1806 čili nic, zda se totiž hodí na pořad práva soukromého čili nic. Otázka ta jest v podstatě totožnou s otázkou, zda tento nárok jest nárokem čistě soukromoprávním čili nic. Otázku tu dlužno zodpověděti záporně a nelze sdíleti názoru, jež projevil soud rekursní. Jde tu o nárok na získání protihodnoty za závazky, jež převzala Československá republika proti zaměstnancům Rakousko-Uherské banky. Nařízením vlády Československé republiky ze dne 12. května 1919, čís. 246 sb. z. a n. zaručuje Československý stát zaměstnancům Rakousko-Uherské banky, kteří byli anebo budou přijati do služeb Bankovního úřadu ministerstva financí, všechna práva, nabytá u Rakousko-Uherské banky z dosavadního služebního poměru, zejména všechny služební požitky, dále nároky na zaopatření ve výslužbě, jakož i zaopatření pozůstalých dětí a vdov. Nejde o to, zdali Rakousko-Uherská banka byla dle svých stanov v bývalém Rakousko-Uherském mocnářství zřízením veřejnoprávním. Převzetí závazků, jež náležely bývalé Rakousko-Uherské bance proti oněm zaměstnancům, kteří byli anebo budou přijati do služby bankovního úřadu Československého ministerstva financí, stalo se z důvodů veřejnoprávních, pokud se týče mezinárodních, bylo podmíněno poměry, jež se utvářily následkem zániku bývalého Rakousko-Uherského mocnářství a následkem vzniku nových států na území tohoto mocnářství, a nestalo se zejména nikoliv snad na základě smlouvy uzavřené s Rakousko-Uherskou bankou anebo jiného soukromoprávního jednání, nýbrž v důsledku nově se utvářivších poměrů státních, pokud se týče mezinárodních; vůle stran a soukromá dispozice tu vůbec nerozhodovala a nepřicházely tu v úvahu žádné soukromoprávní vztahy. Toto převzetí, súčtování závazků z něho vyplývajících a případné odškodnění za vzešlé z něho finanční zatížení Československé republiky bude spolu s nesčetnými jinými věcmi podobného rázu předmětem likvidace, o níž bude zvláště vyjednáváno mezi státy, jež vznikly na území bývalého Rakousko-Uherského mocnářství. Jde tu tedy o právní jednání, právní úkon povahy veřejnoprávní, resp. mezinárodní a jest tedy i nárok na získání protihodnoty za závazky tyto povahy veřejnoprávní. Rozhodovati o tomto nároku, jenž, jak uvedeno, bude předmětem likvidace mezi jednotlivými novými státy, nepatří tedy na pořad práva soukromého. Právním domáhá se tedy

česká finanční prokuratura v Praze exekuce zjišťovací na základě shora zmíněných dvorských dekretů ze dne 18. září 1786 a ze dne 24. října 1806. Jest tendencí těchto dvorských dekretů, by tam, kde se jedná o pohledávky, které se nehodí na pořad práva soukromého a kterých by tedy nebylo lze prosadití exekuci ve smyslu exekučního řádu, se dostalo eráru možnosti, dojíti přes to zajištění jeho nároků prostředky předepsanými exekučním řádem. Tomu nasvědčuje i znění dvorského dekretu ze dne 24. října 1806 čís. 789 sb. z. s., který se zmiňuje jen povšechně o takových pohledávkách, jež se nehodí k soudnímu řízení a ohledně nichž náleží vyšetření, rozhodnutí a exekuce toliko úřadům správním, aniž uvádí, jakého druhu jsou tyto pohledávky. Tam, kde nestačí pravidelná ustanovení exekučního řádu o zajištění pohledávek, má býti vyhověno zájmům státu zvláštními ustanoveními zmíněného dvorského dekretu. Bylo proto dovolacímu rekursu vyhověti.

Čís. 373.

Pokud jsou strany vázány úmluvou, již se před státním převratem podrobily rozhodčímu soudu Vídeňské bursy.

(Rozh. ze dne 20. ledna 1920, R I 23/20.)

Prvá stolice (krajský soud v Mladé Boleslavi) zamítla námitku nepřislušnosti. Důvody: Závěrečným listem ze dne 24. září 1918 jest prokázáno, že se obě strany pro případ sporu podrobily neodvolatelnému a vykonatelnému výroku rozhodčího soudu vídeňské bursy pro zboží. Soud má však za to, že žalobce úmluvou tou není více vázán. Neboť úmluva se stala za doby, kdy území nynější republiky Československé a země rakouské tvořily jeden státní celek, kdy tedy nebyla Vídeň cizinou v poměru k republice Československé. Když však zatím nastal převrat dne 28. října 1918, následkem kterého Vídeň se stala cizinou vůči našemu území, soudy ve Vídni a zejména také rozhodčí soud vídeňské bursy jsou soudy cizozemskými, je to taková změna poměrů, která nemohla zůstati bez vlivu na platnost úmluv. Neboť nelze předpokládati, že by strany vůbec a žalobce zvláště chtěly se podrobiti soudu v cizině, naopak dlužno za to míti, že úmyslem jejich bylo vznéstí případné spory z řečeného obchodu na rozhodčí soud vídeňské bursy jako soud domácí. Tomuto stanovisku nevádí, že se žalobce sám již po převratu a po rozpadnutí se bývalého státního útvaru rakouského dovolal rozhodčího soudu vídeňské bursy pro zboží. Tím zajisté nezadal své právo dovolávati se pomocí příslušného řádného soudu domácího, to tím méně, ježto se vzhledem k uvedené změně poměrů státoprávních ani nemůže platně podrobiti cizozemskému soudu rozhodčímu, jak vyslovil nejvyšší soud ve Vídni v rozhodnutí svém ze dne 22. prosince 1913, čís. 6691 sbírky G. U. u. F., při čemž nutno uvážiti, že, byť i v obojím území platil dosud též civilní řád soudní, přece chybí tu vliv státní správy naší republiky na správu bursy vídeňské a jejího soudu rozhodčího a na předpisy, kterými se spravovati mají; to však bylo zajisté předpokladem pro náhradu soudů řádných rozhodčím soudem bursovním. Rekursní soud vyhověl námitce nepřislušnosti a žalobu odmítl. Důvody: Nelze ospravedlniti náhled, že se strany po-

drobily vídeňskému rozhodčímu soudu bursovnímu jen z toho důvodu, že kdysi soud ten byl tuzemský a že by tak nebyly učinily, kdyby byly předvídalý změny nastalé politickým převratem, ba plyne pravý opak toho z té okolnosti, že sám žalobce i přes politický převrat po něm uznal příslušnost rozhodčího soudu, na kterém se strany usnesly a u něho podal žalobu na zaplacení kupní ceny. Rekursní soud také nesdílí dalšího miněni soudu procesního prvě stolice, že úmluva, kterou se strany podrobily cizozemskému soudu rozhodčímu jest nezávaznou a že nemůže býti žalobci překážkou, by hledal ochrany u řádného soudu tuzemského, poněvadž prý tuzemské zákonodárství nemá vlivu na organizaci a vedení cizozemského soudu rozhodčího. Neboť náhled ten by obsahoval porušení zásady svobody vůle stran, kterážto zásada tvoří naprostý základ našeho práva soukromého. Stranám jest též dáno úplně na vůli, podřídit se rozhodčímu soudu a nesmí jim býti vzata možnost, hájiti své zájmy i tehdy, když se tak může státi jen smlouvami, s kterými jest nerozlučitelně spojena úmluva o podrobení se cizozemskému soudu rozhodčímu. Dohoda taková jest věcí čistě soukromou a nemůže jako taková býti dotčena politickými událostmi. I kdyby tato otázka příslušnosti měla býti uvedena v souvislost s vykonatelností exekučního titulu, založeného na výroku rozhodčího soudu a mělo býti z toho dovozováno, že proto nesmí býti úmluvě přiznána účinnost, dokud mezi rakouskou a československou vládou není uzavřena vzájemná vykonatelnost exekučních titulů — přec by se pro tento případ ničeho nezískalo, ježto vzájemná vykonatelnost exekučních titulů mezi jmenovanými republikami jest stanovena nařízením ze dne 19. března, čís. 145 sb. z. a n. a žaloba podána byla u prvého soudu teprve po 5. červenci 1919, tudíž dlouho po té.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Žalovaný odmítá dovolaný krajský soud v Mladé Boleslavi proto, že obě strany závěrečným listem ze dne 24. září 1918 podrobily se pro případ sporu neodvolatelnému a vykonatelnému výroku rozhodčího soudu vídeňské bursy pro zboží. Dlužno souhlasiti s úvahami soudu rekursního, jež hovoří věci a zákonu a nejsou vyvráceny vývody dovolacího rekursu. Poukazuji k důvodům usnesení v odpor vzatého připomíná se proto jen ještě toto: Podle § 1391 obč. zák. jest úmluva, již strany pro rozsouzení sporných práv zřizují rozsudí, smlouvou, mající povahu soukromoprávní. Proto jakož i z toho dalšího důvodu, že ani v dotčeném § 1391 obč. zák. ani v § 577 c. ř. s. nerezlišuje se mezi rozsudími tuzemskými a cizozemskými, a že není ani jinakého ustanovení opačného, nelze brániti stranám, by se nepodrobily rozhodčímu soudu cizozemskému; úmluva takového obsahu není tedy ani neplatná, ani bezúčinná. Ostatně otázka ta v tomto případě nemá významu rozhodujícího. V době, kdy strany se podrobily rozhodčímu soudu vídeňské bursy pro zboží, nebyl tento rozhodčí soud cizozemským, nýbrž byl soudem tuzemským. Jde tedy pouze o to, zda nastalým státním převratem nepozbyla snad úmluva stran účinností a platností. Tu pak dlužno míti na mysli, že dotčená úmluva jest, jak podotčeno, smlouvou soukromoprávní. Smlouvy takové však pouhými událostmi politickými se neruší. Účinek ten byl by mohl nastati jen tehdy, kdyby byly okolnosti a poměry pozměnily se tou měrou, že by slušelo míti

za to, že strany, kdyby byly předvídalý tyto změny, nebyly by učinily dotyčné úmluvy. V té příčině pak stěžovatel tvrdí, že není tu opory pro předpoklad, že strany byly by se podrobily vídeňskému soudu rozhodčímu, kdyby tento byl býval soudem cizozemským. Ale stejně není tu předpoklad, že strany ve zmíněném případě nebyly by tak učinily. Naopak žalobce podav ještě letošního roku u rozhodčího soudu vídeňské bursy pro zboží proti nynějšímu žalovanému žalobu o zaplacení kupní ceny, zřejmě tím dal na jevo, že nastalé změně okolností nepřikládá významu výše naznačeného, platnost a účinnost úmluvy zrušujícího. Žalobce nemůže s úspěchem namítati, že podání žaloby u vídeňského rozhodčího soudu stalo se jeho vídeňským zástupcem, neboť proti jeho vůli nebyla by žaloba ve Vídni zajisté bývala podána. Rovněž neobstojí námitka, že šlo tehdy jen o zaplacení kupní ceny, když nárok na náhradu škody, o který nyní jde, odvozován jest z téhož poměru právního, jako nárok na zaplacení kupní ceny. Námitka, že od úmluvy ze dne 24. září 1918 okolností způsobem svrchu zmíněným podstatně se změnily, byla by oprávněna bývala před vydáním nařízení vlády republiky Československé ze dne 19. března 1919, čís. 145 sb. z. a n., totiž v době, kdy nebyla zaručena vzájemná vykonatelnost exekučních titulů z oblastí rep. Československé a z území státu Rakouského, — kdy tedy žalobce mohl důvodně se obávati, že případný výrok vídeňského soudu rozhodčího proti žalovanému nebude v tuzemsku vykonatelným. Po vydání onoho nařízení i tato obava pominula. Tvrzení stěžovatele, že výkon takového výroku jest spojen s obtížemi, vyvrácen jest obsahem dotčeného nařízení. Zbývá jen ještě otázka v dovolacím rekursu nadhozená, zda podrobením se pod rozhodčí soud vídeňské bursy pro zboží vyloučeno jest právo stran, dovolávati se řádných soudů tuzemských. Stěžovatel odpovídá k této otázce záporně, nejvyšší soud k ní potaká. Jdeť, jak uvedeno, o smlouvu soukromoprávní, již podle § 914 obč. zák. lze rozuměti jen tak, že strany se zavázaly, v případě, že by vzešel spor ze smluvního poměru, uplatňovati své nároky pouze a jedině před smluveným soudem rozhodčím, že se tedy vzdaly uplatňování sporných nároků svých před řádnými soudy. Zda jde o cizozemský neb o tuzemský soud rozhodčí, jest dle toho, co vyloženo, lhotejno. Pokud stěžovatel poukazuje k tomu, že zákon z příčin veřejnoprávních značně omezuje příslušnost soudů bursovních jak v ohledu osobním, tak i v ohledu věcném, a ve věcech přesahujících tyto meze nepřipouští jednání před soudy bursovními, a že při cizozemských soudech bursovních odpadají též záruky, jež stanovil zákon ohledně působnosti tuzemských soudů bursovních, — nutno připomenouti jednak, že v republice Rakouské platí pro bursovní soudy rozhodčí tatáž ustanovení zákonná, jako v republice Československé, — jednak že nebyly vysloveny a nevzešly ni žádná pochybnosti o příslušnosti rozhodčího soudu vídeňské bursy pro zboží ani po stránce osobní, ani po stránce věcné, naopak že z rozsudku tohoto rozhodčího soudu ze dne 28. března 1919 vyplývá, že podmínky pro příslušnost jmenovaného rozhodčího soudu jsou splněny.

Čís. 374.

Do platebního rozkazu, jenž byl vyhotoven a podepsán pouze úředníkem soudní kanceláře, nelze si stěžovati rekusem, nýbrž možno zjednatí

nápravu pouze způsobem naznačeným v § 78, odstavec třetí, zákona o soudní organizaci.

(Rozh. ze dne 20. ledna 1920, R I 26/20.)

Platební rozkaz soudu první stolice, jímž byla žalobci uložena záloha svědeckých poplatků, byl vyhotoven a podepsán pouze úředníkem soudní kanceláře. Rekursní soud vyhověl žalobcovu rekursu a platební rozkaz zrušil.

Nejvyšší soud vyhověl dovolacímu rekursu žalovaného a změnil usnesení soudu rekursního v ten rozum, že odmítl rekurs žalobcův.

Důvody:

Platební rozkaz vyhotoven a podepsán byl úředníkem kanceláře soudní (§§ 106, 107 j. ř.). Nebylo proto přípustno, by vzat byl v odpor rekusem, jenž dle § 514 c. ř.s. dopouští se jen proti usnesením soudním, nýbrž bylo věcí žalobce, by zjednal si nápravu způsobem, naznačeným v § 78, odst. 3, zákona o soudní organizaci. Právem proto stěžuje si žalovaný do toho, že rekurs nebyl jako nepřipustný odmítnut.

Čís. 375.

Nárok eráru na náhradu škody, jež mu byla způsobena podloudným obchodem s bankovkami, opatřenými padělanými kolky, jest povahy soukromoprávní a neplatí o něm dvorský dekret ze dne 18. září 1786, čís. 577 písm. c) sb. z. s.

Výpočet čl. III., odstavec první, uvozovacího zákona k exekučnímu řádu jest výlučným.

(Rozh. ze dne 20. ledna 1920, R I 31/20.)

Proti filiálce vídeňské banky, jež byla v podezření, že poškodila erár podloudným obchodem tisícikorunovými bankovkami, opatřenými padělanými kolky, domáhala se finanční prokuratura jménem eráru zajišťovací exekuce, opírajíc se o ustanovení dvorských dekretů ze dne 18. září 1786, čís. 577 písm. c) sb. z. s. a ze dne 24. října 1806, čís. 789 sb. z. s. Soud první stolice zajišťovací exekuci nepovolil, v podstatě proto, že se ustanovení citovaných dekretů nehodí na případ, o němž tu jde. Ku stížnosti finanční prokuratury povolil rekursní soud zajišťovací exekuci. Důvody: Ze čl. III. uvozovacího zákona k exekučnímu řádu není nikterak zjevno, že by působnost dosud platných zákonných předpisů o přednostních právech a o zajištění a vymáhání pohledávek eráru měla býti nějak sůžena neb obmezena. Strana povinná jest v podezření, že poškodila erár podloudným obchodem s tisícikorunovými bankovkami opatřenými padělanými kolky, jakých bylo zjištěno ve filiálce bankovního úřadu ministerstva financí v Ch. za 21,000.000 K a česká finanční prokuratura byla tímto bankovním úřadem, místem zajisté povoláním, pouká-

zána, by ku zajištění škody té v obnosu 20,000.000 K proti straně povinné učinila opatření zjišťovací. Tím jsou splněny předpoklady dvorského dekretu ze dne 18. září 1786, čís. 577 sb. z. s. Není pochyby, že tu jde o pohledávku státní pokladny, o které přikázáno jest rozhodovati úřadům správním, tuto zejména bankovnímu úřadu ministerstva financí (§ 10 vládního nařízení ze dne 12. května 1919, čís. 246, vydaného na základě zmocňovacího zákona ze dne 10. dubna 1919, čís. 187 sb. z. a n.), jenž spravuje oběh okolkovaných bankovek a podává o výši oběhu jejich předepsané výkazy, smí bankovky s padělanými kolkami majiteli odebrati a jest tudíž povolán žadati zajištění nároku státu, který vzešel z porušení jeho výsostného práva. Bylo proto návrhu finanční prokuratury podanému v zákonném zastoupení eráru na žádost bankovního úřadu ministerstva financí vyhověti, neboť zjevno jest z povahy a stavu věci, že bez povolení navrženého zajištění bylo by pozdější dobytí příslušné peněžité náhrady zmařeno neb značně stíženo a tak byl by zájem státní povážlivě ohrožen (§§ 370 a 374 exekučního řádu).

Nejvyšší soud obnovil usnesení první stolice.

Důvody:

O tom, že dvorský dekret ze dne 24. října 1806, čís. 789 sb. z. s. týče se jen zajištění erariálních pohledávek povahy veřejnoprávní, nemůže, hledíc k jeho doslovu, býti jistě nejmenší pochybností. Zdali totéž platí i o dvorském dekretu ze dne 18. září 1786, čís. 577, písm. c) sb. z. s. bylo při všeobecném znění jeho dříve ovšem pochybno. Tato pochybnost odstraněna však výpočtem čl. III., odstavce první, uvoz. zák. k ex. ř. Dle tohoto ustanovení zůstaly v platnosti posavadní zákonné předpisy o přednostních právech a o zajištění a vymáhání daní a jiných dávek k účelům veřejným, pak jinakých dlužností, co do vymáhání zákonem daním na roveň postavených, jakož i takových pohledávek státní pokladny, o nichž rozhodovati a jež likvidovati přikázáno jest úřadům správním, dále posavadní předpisy o zajištění důchodkových trestů, o zajištění pohledávek z nájemních smluv o veřejných důchodech a o vymáhání takovýchto pohledávek. Tento výpočet jest výlučným a nedopouští rozšiřovacího výkladu, ježto ustanovení čl. III., odst. 1. jest výjimkou z pravidla čl. I., odstavce 2. uvoz. zák. k ex. ř. Z řečeného výpočtu vyplývá, že, až na pohledávky z nájemních smluv o veřejných důchodech, jichž soukromoprávní ráz mohl by po případě býti theoreticky pochybným, zachovány v platnosti posavadní předpisy o zajištění erariálních pohledávek jen potud v platnosti, pokud pohledávky ty mají ráz veřejnoprávní a že jen s tímto omezením platí na dále dvorský dekret ze dne 18. září 1786, čís. 577 písm. c) sb. z. s. Poněvadž pak návrh eráru opírá se výlučně o ustanovení řečených dvorských dekretů, bylo by lze navrženou zajišťovací exekuci povoliti jen tehda, kdyby tvrzený nárok eráru byl nárokem veřejnoprávním, o jehož isoucnosti a rozsahu rozhodovati náleželo by úřadům správním. Tomu však není tak. Dle obsahu exekučního návrhu jde patrně o pohledávky eráru na náhradu škody způsobené tím, že odbočka bankovního úřadu v Ch. přijala 1000 K bankovky, okolkované padělaným kolkem. Dlužník jest prý v podezření a ve vyšetřování pro podlédný obchod s těmito

bankovkami. Jde tedy o pohledávku na náhradu škody. Tato pohledávka jest však pohledávkou soukromoprávní. Jejím důvodem jest bezprávný čin (čin trestný), za jehož majetkoprávní následky ručí škůdce eráru jako příjemce bankovek bez ohledu na výsostný poměr navrhovatele k odpůrci. Vždyť týž náhradní nárok příslušel by i soukromému příjemci bankovky. Jest ovšem pravda, že trestným činem již o sobě vsaženo bylo ve výsostné právo státu. Z toho však náhradní nárok se nevyvozuje, nýbrž z té další skutečnosti, že padělaným kolkem opatřené bankovky byly bankovním úřadem přijaty.

Čís. 376.

Manžel nemůže žadati, by ho manželka sledovala, žije-li sám ve společenství s jinou ženou.

(Rozh. ze dne 20. ledna 1920, R I 36/20.)

Manžel, jenž sdílel společnou domácnost s jinou ženou, žádal na soudě, by se manželka k němu navrátila. Soud první stolice žádost jeho zamítl. Důvody: Navrhovatel sám doznal, že žije s jinou ženou ve společné domácnosti a že s ní zplodil dvě nemanželské děti, což jest ostatně věcí u soudu známou. Manželka má ovšem dle § 92 obč. zák. sledovati manžela do jeho bydliště a dle § 93 obč. zák. není manželům volno, by o své újmě zrušili manželské společenství. Leč ustanovení tato nelze vykládati v ten rozum, že by manželka měla se vrátiti do domácnosti manžela, jenž žije v konkubinátě s jinou ženou. Přičinlo by se to názorům právním i mravním. Rekursní soud nevyhověl manželově stížnosti. Důvody: Právo, příslušející manželce dle § 92 obč. zák., by manželka s ním bydlela a jemu v hospodářství a při práci výdělkové dle svých sil pomáhala, jest právem čistě soukromoprávním. Práva taková mohou býti změněna úmluvou stran anebo jinými okolnostmi; v porušení takových práv nelze vždy spatřovati odepírání společného soužití nebo jeho zrušení. Chce-li manžel plně využiti svého práva, jak mu je zákon přiznává, a požadovati, by manželka plnila své povinnosti, musí sám býti pamětliv svých povinností a nesmí svým chováním znemožňovati manželce, by své závazky splnila. Nejvýznačnější povinností manželovou jest jistě manželská věrnost. Poruší-li manžel tuto povinnost, odporuje tím účelu manželství, jedná proti dobrým mravům a pozbývá práva, žádati od manželky, by s ním společně žila. Stěžovatel doznal, že žije s jinou ženou ve společné domácnosti a že s ní má dvě děti. Tím postavil se sám mimo zákon a nemůže žádati od své manželky, by se k němu navrátila. Nesprávným jest názor stěžovatelův, že jeho protiprávní a nemravné jednání manželce pouze umožňuje, by domáhala se na soudě rozluky manželství a odděleného bydliště. Manželství jest smlouvou oboustranně závaznou, jež každé straně ukládá povinnosti i skýtá práva. Již dle přirozených zásad právních nemůže ten, kdo se mimo ni postavil, žádati od druhého, by plnil své povinnosti.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu pro nedostatek podmínek § 16 nesp. řízení.

Žalobě o nárok, proti zůstaviteli právoplatně již upravený, může dědic i po odevzdání pozůstalosti čelit námitkou věci právoplatně rozsouzené.

(Rozh. ze dne 20. ledna 1920, Rv I 583/19.)

Směnečným platebním příkazem ze dne 22. ledna 1912 bylo na základě směnky ze dne 20. června 1911 přikázáno Janu D-ovi jako příjemci, by zaplatil úvěrní společnosti směnečný peníz. Exekuce proti Janu D-ovi byla bezvýsledna. Jan D. zemřel a pozůstalost odevzdána jedinému dědici Václavu K-ovi proti zaplacení dluhů pozůstalostních. Když Václav K., byv upomenut, odepřel pohledávku zaplatiti, podala úvěrní společnost na něho žalobu, již čelil žalovaný mimo jiné obranou, že směnečným platebním příkazem byla zažalovaná pohledávka žalující právoplatně prisouzena a že žalovaného jako dědice Jana D-a nutno považovati dle ustanovení § 547 obč. zák. za touž osobu, jde tudíž o týž nárok a tytíž strany a žaloba jest nepřipustnou. Soud první stolice žalobě vyhověl a zamítl obranu rozepře rozsouzené. **Důvody:** Jest nesporné, že na základě směnečného platebního příkazu ze dne 22. ledna 1912 byla proti Janu D-ovi bezvýsledně vedena exekuce. Žalovaný jest jediným dědicem Jana D-a a byla mu pozůstalost také právoplatně odevzdána, než vykonatelnost exekučního titulu ze směnečného příkazu proti němu jako dědici neplatí, poněvadž exekuční titul zní proti Janu D-ovi a dle § 9 ex. ř. bylo by nutno, veřejnou listinou prokázati, že závazek ze směnečného příkazu přešel na žalovaného, by byl exekuční titul proti němu účinným. Takovou veřejnou listinu soud, pozůstalost projednávající, bez souhlasu dědice vydati nemůže, poněvadž pohledávka, o niž jde, za pozůstalostního řízení k pozůstalosti přihlášena nebyla a lze ji dle ustanovení § 10 ex. ř. uplatňovati jedině pořadem právním. Ve smyslu tohoto ustanovení bylo pouze třeba, by žalobce uplatňoval jen vykonatelnost směnečného platebního příkazu, z obsahu žaloby však vyplývá, že žalobce proti obžalovanému jako dědici Jana D-a uplatňuje nárok žalobní a je věcně návrh žalobní obsahem svým návrhem na vykonatelnost směnečného žalobního příkazu, jenž jest podkladem žaloby. **O d v o l a c í s o u d** nevyhověl odvolání žalovaného a uvedl v **d ů v o d e c h** mimo jiné: Ač doznati dlužno, že dědic, jakmile dědictví přijme, vedle § 547 obč. zák. nastoupí v příčině dědictví na místo zemřelého a dle § 9 ex. ř. proti osobě jiné, než která v titulu exekučním jako dlužník jest pojmenována, exekuce toliko potud místa míti může, pokud listinami veřejnými nebo veřejně ověřenými se prokáže, že závazek exekučním titulem určený z osoby tam pojmenované přešel na tu osobu, proti níž exekuce navržena jest, takže by žalující společnosti bylo stačilo vysvědčení pozůstalostního soudu, že žalovaný jest jediným testamentárním dědicem zemřelého Jana D-a, tož přece jen z d e n e l z e p ř e h l é d n o u t i, že žalovaný navrhuje zamítnutí nároku žalobního a odsouzení žalobkyně k náhradě útrat sporu, bráně se tím, že žalobní nárok žalující úvěrní společnosti byl splněn, čímž námitka pře rozsouzené vlastně bezpodstatnou se stala a nebylo jí proto vyhověno. Žalobkyně mohla sice — neboť i je-li tu přihláška výmínečná (§ 802 obč. zák.) dlužno povolit po odevzdání pozůstalosti exekuci na jmění dědicovo

bez veškerého omezení — základem směnečného platebního příkazu a vyřízení pozůstalostním soudem, jí došlého, přímo za exekuci proti Václavu K-ovi zažádati, sporu s ním však za prvvytknutého tvrzení jeho po provedené exekuci by se byla nevyhnula a nelze tudíž po způsobu odvolatelově tvrditi, že žaloby, o niž tu jde, naprosto třeba nebylo a že je zbytečná. Napak hledě k obsahu dopisu ze dne 30. října 1918 vyvolal a zavínil žalovaný spor tento sám a žalobkyně žalobou pouze předešla žalobě po rozumu 35 ex. ř., kterou mohla hledě k citovanému dopisu od Václava K-a s jistou jistotou očekávati.

Nejvyšší soud vyhověl dovolání a odmítl žalobu.

D ů v o d y:

Proti žalobcovu nároku vznesl žalovaný obranu věci právoplatně rozsouzené, odůvodniv ji tím, že směnečným platebním příkazem obchodního soudu v Praze ze dne 22. ledna 1912 byl k zaplacení žalobního pohledávání právoplatně odsouzen Jan D., jehož jest žalovaný dědicem, jehož zastupuje a jehož jest po zákonu pokládati s ním za touž osobu. Námitka jest oprávněna. Jest zkoumati, jde-li o týž nárok mezi týmiž stranami. Že nárok, o něž jde, jest totožný, jest nepochybné. Vychází to z údajů žaloby samé. Uznává to i odvolací soud, a je lhostejno, že žalobce připočítal k původní pohledávce 1000 K i další menší částky, zejména náklady exekuce. Než i strany jsou totožny. Žalovaný se přihlásil k pozůstalosti Jana D-a z poslední vůle výjimečně, a byla mu pozůstalost odevzdána jako jedinému dědici. Dle § 547 obč. zák. představuje žalovaný jako přihlášený dědic zůstavitele pokud se týče pozůstalosti a jest s ním ve smyslu zákona totožným. Vždyť může žalující dle § 9 ex. ř. vésti exekuci přímo proti žalovanému, dokáže-li veřejnou neb veřejně ověřenou listinou, že závazek v exekučním titulu zjištěný naň přešel. Že důkaz ten možno zříditi, jde z § 281 nesp. patentu, dle něhož jest stranám vydati úřední vysvědčení o skutečnostech soudu dle spisů známých, jichž a pokud jich ve svých právních věcech mají užiti. Že žalující mohla vésti přímo exekuci, uznává v podstatě sám odvolací soud. Uznává výslovně, že by žalující stačilo vysvědčení pozůstalostního soudu, že jest žalovaný jediným testamentárním dědicem Jana D-a, míní však, že námitka věci právoplatně rozsouzené se stala vlastně bezpodstatnou, jelikož žalovaný navrhl zamítnutí žalobního nároku, isa přesvědčen, že byl splněn. Důvod tento neobstojí, přihlédně-li se k tomu, že k námitce právoplatně rozsouzené věci dlužno přihlížeti vždy z moci úřadu (§ 240 c. ř. s.). Ostatně navrhla žalující předem odmítnutí žaloby. Co dlužno zkoumati, byla-li vznesena námitka právoplatně rozsouzené věci, bylo uvedeno již shora. Nelze proto klásti váhu na to, že by se byla žalující nevyhnula sporu se žalovaným a že předešla žalobě dle § 35 ex. ř., kterou mohla očekávati. Úvaha tato jest s hlediska právního nerozhodna. Za tohoto stavu věci není přípustno, o žalobním nároku, jenž byl již právoplatně rozhodnut, opětně jednati.

Čís. 378.

V době, kdy majetková bezpečnost na drahách jest nejista, jest povinností odesílatelovou, by dal zboží pojištití.

(Rozh. ze dne 20. ledna 1920, Rv I 601/19.)

Prodávatel zaslal kupiteli dne 24. října 1918 zboží (dva balíky kůže) drahou. Zboží však kupitele nedošlo. Žalobě prodávatelově na zaplacení kupní ceny soud prvního stolu nevyhověl. Důvody: Dle čl. 344 obch. zák. jest prodávatel, má-li býti zboží zasláno kupiteli z jiného místa, a neustanovil-li kupitel ničeho o způsobu, jak se mu má zboží zaslati, splnomocněn, by s pečlivostí řádného obchodníka určil způsob zaslání zboží. Prodávatel má tudíž nejen pečlivě zvoliti toho, kdo má dopravu zboží obstarati nebo provésti, nýbrž má též vzíti zřetel na poměry v místě a v době odeslání a nesmí nechat nepovšimnuty ani mimořádné poměry, jež zde snad jsou. Jest věc všeobecně známou a nevyžaduje tudíž důkazu, že ku konci roku 1918 jmenovitě v době, kdy bylo odesláno zboží, o něž jde, nabyly krádeže na železnicích takových rozměrů, že při každé dopravě zboží drahou bylo nebezpečí, že zboží nedojde do místa určení. V takové době byl prodávatel povinen, by zboží pojistil. Žalobce však toho neučinil, čímž zanedbal péči a bedlivost, jež lze při obyčejných schopnostech předpokládati. Tím nastalo zavinění dle § 1279 obč. zák. Obchodník, zanedbavší povinnou péči, odpovídá za následky. Žalobce nemůže se dovolávat čl. 345 obch. zák., jež pojednává pouze o takových škodách, jež nastaly bez prodávatelova zavinění. Jde-li však nebezpečí na vrub prodávatelův, stihá ho nejen dotud, než zboží dojde do stanice určení, nýbrž až do odevzdání zboží kupiteli. Ztráta zboží při dopravě přivodí pak následky nedodání. Kupitel (žalovaný) může čeliti žalobě prodávatelově, by byla kupní cena zaplacená, obranou, že smlouva nebyla splněna (§ 1052 obč. zák.). Žalobce nemůže se opírat ani o ustanovení článku 342, odstavec třetí, obch. zák. »Odevzdání« ve smyslu třetího odstavce cit. článku jest dokonáno teprve tehdy, vezme-li kupitel k sobě zboží od prodávatele, při zboží zasláném tam a tehdy, kde a kdy kupitel zboží obdrží. Vyplýváť to jasně z právní zásady, že vzájemná plnění mají se provésti z ruky do ruky. Jde-li tudíž o zboží zasláné, má kupitel zaplatiti kupní cenu nikoliv již, kdy bylo zboží odesláno, nýbrž teprve po té, kdy je obdržel. Ježto však žalovaný zboží dosud neobdržel, není kupní cena dosud splatnou. O d v o l a c í s o u d nevyhověl žalobcovu odvolání, dodav k d ů v o d ů m soudu prvního stolu v podstatě toto: Pojištění kůže bylo tím nezbytnější a naléhavější, ježto, jak známo, v oné době byly to vedle požívatin právě kůže a kožené výrobky, jež se nejvíce ztrácely. Nehodlal-li tedy žalobce za těchto nejistých dopravních poměrů, jež, jsouce obecně známy, nemohly ho býti tajny, sám postarati se o to, by kůže byla pojištěna, byl aspoň povinen věc tak zaříditi, by byla poskytnuta žalovanému možnost, by se své strany, čeho třeba, zařídil. Odvolatel poukazuje též k tomu, že nařízení ze dne 16. října 1916, čís. 355 ř. zák. a ze dne 5. června 1918, čís. 195 ř. zák., týkající se obchodu s kožemi, nepředpisují, by zboží bylo pojištěno. Leč tento poukaz jest bezvýznamným, ježto ono nařízení nemůže ničeho měniti na povinnostech, jež ukládá čl. 344 obch. zák. prodávateli. Rovněž nemůže se žalobkyně dovolávat s úspěchem § 6 cit. nař. čís. ř. zák. 355/16, ježto ve sporu vůbec netvrdila, že byly žalovanému zaslány všechny doklady jmenovitě též duplikát nákladního listu, obsahující úřední údaj váhy.

Nejvyšší soud nevyhověl odvolání.

Důvody:

Zboží bylo odevzdáno v říjnu 1918 dráze k dopravě. Bylo tedy povinností žalující, určití způsob odeslání s péčí řádného obchodníka na místě kupitelově t. j. v jeho smyslu a zájmu (čl. 344 obch. zák.). Jest známo, že v době odeslání byly krádeže na drahách zjevem nikoliv zvláštním. V této mimořádné době bylo pojištění zboží přímo příkazem nutnosti. Zvláště šlo-li o kůže. Povinnost tato prýští se z ustanovení čl. 344 obch. zák., a není rozhodno, že nařízení ze dne 16. října 1916, čís. 355 ř. zák. a ze dne 5. června 1918 čís. 195 ř. zák. o povinnosti této se nezmiňují. Žalující opomenula tuto opatrnost, pročež jí stihá zavinění, jehož následky jest jí nésti.

Čís. 379.

Závazek asignáta, jenž v době před odkolkováním bankovek přijal na území československého státu od cizozemského asignanta poukaz na výplatu v korunách na tomto území, dlužno posuzovati dle § 8 min. nařízení ze dne 25. února 1919, čís. 86 sb. z. a n.

(Rozh. ze dne 20. ledna 1920, Rv I 608/19.)

Firma Sch. a spol. v Budapešti dluhovala V-ovi na Král. Vinohradech z obchodního spojení 2.240 K, které poukázala firmě Sch. a spol. v Praze ku zaplacení žalobci, a to přípisem ze dne 4. února 1919 ohledně 1.040 K a přípisem ze dne 5. února 1919 ohledně zbytku 1.200 K. Dne 9. února 1919 dotázala se firma Sch. a spol. v Praze telefonicky V-a, jak s penězem 2.240 K má naložit, načež jí tento opět telefonicky sdělil, že si pro poukázané peníze pošle. Když tak neučinil, vyzvala ho firma přípisem ze dne 18. února 1919, by jí sdělil, jakým způsobem mu poukázané peníze má doručiti. V. neodpověděl, nýbrž dostavil se dne 10. března 1919 k pokladně žalované firmy a žádal vyplacení 2.240 K v bankovkách československých, pokud se týče československým kolkem opatřených. Výplatu tuto firma odepřela, odvolávajíc se na poukaz budapeštské firmy, dle něhož měla vyplatiti žalobci 2.240 K, jimiž dle data obou dopisů (4. února a 5. února 1919) mohly býti míněny jen koruny bývalého rakousko-uherského státu, poněvadž tenkrát jiné měny vůbec nebylo. Proti žalobě V-ově, by firma Sch. a spol. v Praze byla uznána povinnou zaplatiti mu 2.240 K ve měně československé, namítla žalovaná, že jde o t. zv. dluh z ruky a že žalobce výplatu poukázaných peněz v tehdejší měně sám zne-možnil, pro peníze si nepřišel, a že žalovaná firma dle příkazu budapeštské firmy v jiné měně platiti nemohla. Dodatečného zmocnění k výplatě peněz v měně československé se jí nedostalo, ač se dopisem ze dne 19. května 1919 na budapeštskou firmu o další příkaz obrátila. Soud prvního stolu žalobě vyhověl. Důvody: Obě strany doznały souhlasně, že žalované firmě byl dán firmou Sch. a spol. v Budapešti dne 4. pokud se týče 5. února 1919 poukaz, by žalobci vyplatila dlužných 2.240 K a že poukaz ten přijali jak žalobce, jenž o něm byl vyrozuměn, tak i žalovaná firma a, že poukaz budapeštské firmy nebyl odvolán. Žalovaná firma zůstala žalobci, by si pro poukázané peníze přišel, časově ho nijak neomezivši, neboť ještě v dopise ze dne 18. února 1919 ponechává mu na vůli,

by sám volil, jakým způsobem mu mají býti peníze odevzdány. Žalobce nebyl tedy nikterak vázán, by si peníze vyzdvihl ještě před uplynutím doby pro okolkování bankovek (§ 3 ministerského nařízení ze dne 25. února 1919, čís. 86 sb. z. a n. do 9. března 1919), pročez, dostavil-li se pro peníze až dne 10. března 1919, kdy ve smyslu § 2 zákona ze dne 25. února 1919 čís. 84 sb. z. a n. a § 8 minist. nařízení z téhož dne čís. 86 sb. z. a n. jen bankovky okolkované měly nucený oběh, pokud se týče neokolkované přestaly býti zákonným platidlem, byl již dle § 905 obč. zák. oprávněn, žádati placení v bankovkách okolkovaných, nehledíc ani k tomu, že dle § 3 citovaného min. nařízení veškeré závazky na území československého státu před okolkováním vzniklé, v korunové měně splatné, plniti se mohly, jen v bankovkách okolkovaných beze srážky. Žalovaná firma byla povinna, v těchto bankovkách platiti, ježto její závazek z poukazu, jí přijatého a budapeštskou firmou neodvolaného, proti žalobci vzešel na území státu československého v době před okolkováním bankovek. Odvolací soud potvrdil rozsudek první stolice v podstatě z týchž důvodů. Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Dovolatelka má arcit pravdu v tom, že jednalo se zde o poměr zmocnitelský. Zapomíná však, že i poukaz je zmocněním a to zmocněním jednak assignáta k tomu, by vlastním jménem nebo na účet assignanta plnil assignatáři, jednak zmocněním assignatáře k tomu, by vlastním jménem nebo na účet assignanta přijal plnění od assignáta (§ 1400 obč. zák. v doslovu § 176 III. dílčí novely a důvodová zpráva k tomuto zákonnému předpisu). Tento obsah vykazují nade vši pochybnost jednak dopisy firmy Sch. a spol. v Budapešti žalované firmě ze dne 4. a 5. února 1919, jednak dopis žalované firmy žalobci ze dne 18. února 1919, aniž by dále pro podstatu věci na tom záleželo, v jaké slovní roucho onen věcný obsah byl příděn (čl. 278 obch. zák.). Tímto svým obsahem vyhranila se zmocňovací smlouva ve zvláštní svůj útvar, jenž v zákoně došel zvláštní úpravy jakožto právní stav poukazu (assignace). Dotyčné zákonné předpisy jsou proto směrodatny pro rozsouzení této rozepře. Žalovaná firma, jak obě předchozí stolice správně dolčíly, poukaz vůči žalobci jako assignatáři přijala. Tím vzala na sebe závazek, by žalobci dle obsahu poukazu zaplatila (§ 1402 obč. zák. v doslovu § 178 III. dílčí novely). Jest ovšem pravdou, že poukaz zněl na výplatu korun a nikoli na výplatu Kč, jichž v době poukazu ještě nebylo. Ježto však přijetí poukazu se strany žalované firmy stalo se na území čl. státu, její závazek z poukazu tudíž zde před okolkováním vznikl a byl v korunové měně splatným, jest pro splnění tohoto závazku rozhodným předpis § 8 min. nařízení ze dne 25. února 1919 čís. 86 sb. z. a n., jehož též a to vším právem bylo předchozími stolicemi použito. Ježto tudíž předmět poukázaného plnění byl, pokud jde o závazek žalované firmy, napotomním zákonným předpisem zvlášť upraven, nezáleží na tom, jakým způsobem jevil by se po odkolkování bankovek přímý závazek assignantky k assignatáři, a rovněž lhotejným jest právní poměr mezi assignantkou a assignátkou (§ 1402 obč. zák. v doslovu III. dílčí novely). Nebylo proto též třeba, by v onom směru konala se nějaká zvláštní šetření.

Čís. 380.

Ustanovení §§ 98 a 103 hor. zák. týkají se pouze odškodného za užívání pozemků a nikoliv náhrady škody, způsobené dolováním. Náhrady této škody lze se domáhati teprve tehda a potud, když a pokud již skutečně vzešla.

(Rozh. ze dne 20. ledna 1920, Rv I 610/19.)

Vyvlastňovacím nálezem ze dne 7. června 1916 bylo uznáno pražské arcibiskupství povinným, by přenechalo těžařské společnosti několik pozemků na dobu 10 let do užívání k účelům dolovacím. Náhrada za užívání pozemků těch stanovena na 8.610 K 70 h. Na pozemcích jest 644 ovocných stromů, jež byly oceněny znalcem na 4509 K, a na základě posudku toho přiknuto bylo vlastníku 25 proc. této ceny, tudíž 1127 K 25 h. Vlastník uplatňuje však žalobou, že skutečná cena oněch 644 ovocných stromů činí 11.528 K 90 h, že přiměřené odškodné musí býti čítáno v plné ceně stromů a domáhá se tudíž doplatku 10.401 K 65 h. Soud první stolice žalobu tu pro tentokrát zamítl. Důvody: Žalobkyně opírá svůj nárok o §§ 98 a 103 patentu ze dne 23. května 1854, čís. 146 ř. z. Podle cit. patentu je žalobkyně oprávněna žádati od žalované strany přiměřené odškodné za přenechání k použití (§ 103 hor. zák.): toto odškodnění však není totožným s náhradou škod dolování, které dolování působí žalobkyni na jejím majetku. Za posléze jmenovanou škodu musí žalovaná strana žalobkyni odškodniti dle §§ 1323, 1324 obč. zák., ale určení výše odškodného předpokládá, že škoda skutečně nastala a to v určité výši, kteréžto obě skutečnosti musí býti prokázány. Žalobkyně, tvrdíc, že ovocné stromy mají cenu 11.528 K 90 h, žádá jich plné zaplacení po srážce 1127 K 25 h, již zaplacených, jako odškodné proto, že prý veškeré stromy úplně odemrou. Žalobkyně netvrdí, že stromy již dnes jsou dolováním poškozeny. Uplatňuje tedy nárok na odškodné předčasně, netvrdíc, že by toho času byla nějaká škoda již nastala; nutno proto vyčkati, zda vůbec a v jakém rozsahu škoda nastane. Není pochyby, že nemá se dostati žalobkyni cit. zákonnými předpisy žádného prospěchu ani obohacení; žalobkyni by se však takového bezdůvodného obohacení dostalo, kdyby po uplynutí 10 let užívání pozemků stromy poškozeny nebyly. Pak měla by žalobkyně mimo zplna zaplacenou cenu ovocných stromů, která by se v 10 letech rozmnožila o úroky, ještě hodnotu týchž stromů in natura. Plná cena ovocných stromů, jak ji žalobkyně požaduje, není odškodněním za jejich užívání, ani náhradou za to, že jsou odejmuty hospodářskému užívání po 10 let, nýbrž nárokem na odškodnění za škodu skutečně nastalou, kterou lze zjistiti teprve, až by nastala. Odvolací soud potvrdil rozsudek první stolice. Důvody: Vývody odvolatelů, jimiž uplatňují odvolací důvod nesprávného posouzení věci po stránce právní vrcholí v tom, že soud první stolice nesprávně vykládá ustanovení §§ 98 a 103 hor. zák. a v důsledku toho, že jich nesprávně používá k odůvodnění svého rozsudku. Žalobce dovozuje, že žaloba není nikterak předčasnou. Dle ustanovení § 103 hor. zák. nutno v rozhodnutí o přenechání pozemků k účelům horním i hned prozatímně určití způsob a výši náhrady; z toho prý je patrné, že vlastník pozemků, na nichž jiný podnikatel doluje, je oprávněn žádati

odškodnění i jen za dočasné užívání pozemků i hned. Má-li však toto právo, když odškodnění stanoví politický úřad, není tu prý právního důvodu, právo to mu odpíráti, když žádá odškodnění pořadem práva. V tomto případě prý ovocné stromy nemají již nyní pro žalobce ceny, jelikož tím, že jest jim odňata potřebná vlhkost, nemohou dávatí užítku a musí úplně zahynouti. Tvrdí také, že žalobce již v žalobě uvedl, že některé z ovocných stromů již zašly a že by mu i dle stanoviska soudu své stolice měla býti alespoň náhrada ceny těchto stromů přiznána. Není prý důvodu, proč by žalobce měl čekati na náhradu až po uplynutí 10 let, čímž by ztratil promlčením nejen úroky více než tříleté, nýbrž po případě i nárok na náhradu vůbec dle § 1489 obč. zák. Vedlejší intervenient poukazuje mimo to zejména k tomu, že škody vzniklé dolováním na pozemku jiného vlastníka nebo na příslušenství, mohou nastati nebo býti patry teprve až po uplynutí doby užívání po případě teprve v době, kdy podnikatelství hor již vůbec ani neexistuje. Dovojuje, že nejde v tomto případě o náhradu škody v pravém slova smyslu, nýbrž o částečné vyvlastnění, kde vlastník nemovitosti musí si nechati líbiti užívání své nemovitosti a případně její zrušení horním podnikem, za to však může žádati, by mu již předem byla zaplacená poměrná část ceny vyvlastněné věci, podle okolností celá cena nemovitosti. S uplatněním nároku toho nemusí prý vlastník čekati, až nastane skutečné zrušení pozemku nebo jeho příslušenství. Zaplacením odškodného zbavuje prý se podnikatel hor povinnosti náhrady škody pro budoucnost. Veškeré tyto výtky a námitky jsou bezdůvodny. První soud správně vykládá ustanovení §§ 98 a 103 hor. zák. a také správně posoudil tento případ po stránce právní. Dle § 98 hor. zák. je vlastník nemovitosti povinen za přiměřené odškodné (§ 365 obč. zák.) ponechatí podnikateli hor užívání pozemků, jichž je k dolování nutně třeba. Nedojde-li k dohodě stran, ustanovuje způsob a výši odškodnění prozatím politický úřad, při čemž straně, jež se s tím nespokojí, vyhrazen je pořad práva. (§ 103 hor. zák.) Odškodné, jež podnikatel hor zaplatiti má vlastníku nemovitosti při dočasném přenechání pozemku, je náhradou za užívání (§ 98 hor. zák.), to jest skutečné upotřebení pozemku ku hornictví, nikoli však náhradou za zrušení pozemku nebo jeho příslušenství, jelikož mnohdy škody takové a jejich rozsah v té době vůbec nelze předvídati neb alespoň zjistiti. Toto používání cizího pozemku nebo jeho příslušenství je dle své povahy buď užíváním nebo požíváním dle §§ 504 nebo 509 obč. zák. Podle okolností je možno, že přes užívání pozemku k hornictví na něm nebo na jeho příslušenství škoda vůbec nevzejde a že podnikateli hor je možno po skončeném užívání vrátiti vlastníku pozemek s příslušenstvím ve stavu, jak jej převzal. Není-li to možno, jelikož pozemek nebo příslušenství doznaly poškození, je vlastník pozemku oprávněn žádati od podnikatele hor náhradu za poškození. Ohledně ručení za škody horní nemá horní zákon sám nijakých předpisů, vyjmajíc negativní ustanovení § 106 hor. zák. Platí tedy v tomto směru dle § 2 hor. zák. předpisy obč. zák. Podle těchto předpisů lze však domáhati se pořadem práva toliko náhrady škody již skutečně vzešlé (§§ 859, 1293, 1295, 1323, 1324 a jiné obč. zák.). Tuto škodu, skutečně již vzešlou, a její výši musí žalobce dokázati, jelikož je předpokladem jeho žalobního nároku. Žalobce však v tomto sporu vůbec ani netvrdil, tím méně prokázal, že na stromech provozováním hornictví vzešla již skutečná škoda

a v jaké výši. Tvrdí-li žalobce v odvolání, že již v žalobě uvedl, že některé z ovocných stromů již zašly, odporuje to přímo obsahu spisů. Názor odvolatelů, že vlastník nemovitosti, jenž dočasně ponechal užívání pozemků podnikateli hor, je oprávněn žádati pořadem práva odškodnění za škody horní dříve ještě než skutečná škoda nastala, není tedy odůvodněn ani dle předpisů zákona horního ani dle zákonníka občanského. Vůči námitkám, že nelze vlastníka pozemku nutiti, by čekal s uplatňováním nároku na náhradu škody až do uplynutí 10leté doby užívání nebo dokonce ještě déle, ježto by byl vydán námitce promlčení, dlužno uvést, že vlastník nemovitosti může uplatňovati nárok ten ihned, jakmile jest s to, by skutečně nastalou škodu prokázal, a že dle § 1489 obč. zák. tříletá lhůta promlčecí čítá se nikoliv od doby, kdy nastala okolnost, jež škodu přivodila, nýbrž od doby, kdy poškozený o škodě zvěděl, což předpokládá, že škoda stala se již zjevnou. V tomto smyslu upraveno je také § 9 zákona ze dne 18. února 1878, č. 30 ř. zák. uplatňování nároku na náhradu škody, kterou předem určiti nelze, při vyvlastnění pozemků k účelům železničním. Že nárok žalobní není odůvodněn, vychází také z této úvahy: Kdyby bylo bývalo uznáno, že žalobce má žalované postoupiti úplné vlastnictví pozemků, byla by žalovaná povinna zaplatiti žalobci za ovocné stromy jejich cenu odhadní, při čemž by žalovaná nabyla ovšem práva, se stromy neobmezeně naložiti. Nyní domáhá se žalobce při pouhém přenechání užívání pozemků na dobu 10 let rovněž zaplacení celé ceny stromů a to najednou a předem, při čemž by stromy zůstaly vlastnictvím žalobcovým. Jest na bledni, že by způsobem tím byl žalobce na škodu žalované bezdůvodně a značně obohacen, kdežto mu dle obč. zák. přísluší jen nárok na přiměřené odškodnění.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Dovolání žalující strany, jakož i dovolání vedlejšího intervenienta, uplatňující pouze dovolací důvod čís. 4. § 503 c. ř. s., jest neoprávněno. Žalující straně náleží dle § 98 horního zákona, ve kterém poukázáno jest na § 365 obč. zák., jednajíc o vyvlastnění, přiměřené odškodné za přenechání užívání pozemků; ve druhém odstavci § 103 jest odškodné toto nazváno výkupným. Tato úplata nezahrnuje tedy v sobě náhradu škody, která po případě vzejde žalující straně v budoucnosti dolováním žalované společnosti. Žalující strana domáhá se tímto sporem zvýšení odškodného, politickým úřadem podle prvního odstavce § 103 hor. zák. vyměřeného, z důvodu toho, že, jak v žalobě výslovně jest uvedeno, ovocné stromy na pozemcích, jichž užívání přenecháno bylo žalované společnosti, musí tím, že 10letým dolováním bude prý zemi celá vlhkost odňata, býti úplně zničeny, následkem čehož strana žalující má za to, že jí náleží náhrada plné ceny stromů a ne pouze náhrada 25 procent ceny jejich, přičtená jí vyvlastňovacím nálezem úřadu politického. Nižší soudy správně uvedly a odůvodnily, že žalující strana se tím nedomáhá zvýšení odškodného dle § 98 a druhého odstavce § 103 hor. zák., nýbrž náhrady škody, o které sama ani netvrdí, že již jí vzešla, takže nárok žalobní, který posuzovati

sluší podle §§ 1293, 1323 a 1324 obč. zák., jest předčasný. Dovolatelé marně se snaží odůvodnit, že tento názor jest mylný. Vedlejší intervenient vykládá § 98 hor. zák. v ten způsob, že odškodné, v něm uvedené, jest úplnou náhradou za újmy, s dolováním spojené, bez ohledu na to, zdali tyto újmy už vznikly, či, což prý bude pravidlem, vzniknou teprve za užívání pozemků, a že při stanovení onoho odškodného uváží jest možné následky dolování, ať již nastaly nebo teprve nastanou. Tento výklad přičítá se však jasnému znění §§ 98 a 103 hor. zák. Žalující strana tvrdí, že podle zásad občanského zákoníka musí škoda býti nahrazena jen tenkrát, když byla způsobena zaviněním, nedbá ustanovení § 1306 obč. zák., dle něhož nárok na náhradu škody, kterou někdo způsobil bez zavinění nebo jedním bezděčným, není vyloučen vůbec, nýbrž jen z pravidla. Občanský zákoník sám obsahuje některé výjimky z tohoto pravidla, rovněž pak různé později vydané zákony obsahují výjimky takové. Též podle horního práva (vzhledem na §§ 26, 27, 84, 106, 107 a 174 hor. zák.) podnikatelé hor ručí za škodu, dolováním na nemovitostech způsobenou, bez ohledu na to, zdali povstala zaviněním čili nic. Aby škoda již zde byla, není ovšem podmínkou pro určení odškodného politickým úřadem dle prvního odstavce § 103 hor. zák. a následkem toho také ne pro rozhodnutí soudní dle druhého odstavce tohoto § 103; poněvadž však, jak nahoře bylo již uvedeno, žalobní nárok nezakládá se na § 103 hor. zák., nemůže žalující strana z § 103 ničeho vyvozovati pro své nesprávné mínění, že žalobní nárok jest oprávněn, ač nastala dosud škoda, jejíž náhrady strana žalující se domáhá. Správnost názoru nižších soudů, že ustanovení §§ 98 a 103 hor. zák. vztahuje se na odškodné za užívání pozemku a nikoli na náhradu škody, způsobené dolováním, snaží se žalující strana v dovolacím spise marně vyvrátiti poukazem na ustanovení § 101 hor. zák., dle něhož k vyhledávání čili k vyvlastňovací komisi nutno přivzítí potřebné znalce. Vždyť podle tohoto § 101 a § 68 prováděcího nařízení k hornímu zákonu přivzítí jest znalce jen tenkrát, když rozhodující politický úřad potřebuje jich, by k vůli správnému určení způsobu a výše odškodného podali nález a posudek, který lze podati pouze na základě odborných znalostí, jež u úředníků politických, nález vyvlastňovací vydávajících, předpokládati nelze. Ani v tomto § 68, ani v § 101 hor. zák. není uvedeno, že přivzátí znalci mají zjišťovati škodu vůbec a zejména škodu, jež dosud nastala. Žalující strana tvrdí v dovolacím spise, že, kdyby každý ze 664 stromů, o něž jde, zahynul v jinou dobu a ona musila se žalobou o náhradu škody čekati v příčině každého stromu tak dlouho, až tento zahyne, musila by vésti 664 spory; i kdyby se tak stalo, nemohlo by to ničeho na věci měniti; ale případ ten je vyloučen, poněvadž užívací právo žalované strany skončí se podle spisů již v roce 1926 a žalovati o náhradu škody nebude zapotřebí vždy hned při zániku toho neb onoho stromu, nýbrž může se tak státi v zákonné lhůtě promlčecí v příčině všech stromů, jež ve lhůtě této zaniknou. Soud odvolací právem připomenul, že by žalující strana byla bezdůvodně obohacena, kdyby obdržela žádanou náhradu celé ceny stromův a to najednou a předem, ačkoli žalované společnosti přísluší užívání pozemků jen po 10 roků a žalující strana zůstává vlastníci stromů. Připomínka tato však není podstatnou částí rozhodovacích důvodů rozsudku odvolacího, které záležejí hlavně v úvaze, že strana žalující není oprávněna, žádati náhradu škody, jež dosud ani dle jejího vlastního tvrzení nevzešla.

Proto nemůže míti úspěchu ani tvrzení, obsažené v dovolacím spise strany žalující, že, není-li oprávněna žádati náhradu celé ceny stromů, měl žalobní nárok býti přiměřeně snižen, neměla však žalobní žádost býti úplně zamítnuta.

Čís. 381.

Odstup od zasnoubení opravňuje druhou stranu pouze k nároku na náhradu skutečné škody (§ 46 obč. zák.), nikoli též ušlého zisku.

(Rozh. ze dne 20. ledna 1920, Rv I 614/19.)

Žalobkyně byla v letech 1915 až 1917 zaměstnána jako číšnice, při čemž vydělala měsíčně 80 až 90 K, na zpropitném pak měsíčně 70 až 100 K. V roce 1915 seznámila se se žalovaným, navázala s ním důvěrnou známost a zasnoubila se s ním. K opětovné žádosti žalovaného opustila místo číšnice a byla po té, zatím co žalovaný konal válečnou službu vojenskou, zaměstnána s přestávkami na různých místech. Koncem srpna 1918 musela se svého místa pro nemoc vzdáti, načež živila se posluhovaním. Ježto její příjmy po odchodu z hostince ku výživě nedostačovaly, byla nucena prodati veškeré šatstvo a prádlo a strávila kromě toho všechny úspory. Žalovaný, navrátil se po státním převratu domů, zprvu se žalobkyní styky obnovil, později však odepřel splnění slibů manželských. Domáhá se tudíž žalobkyně náhrady 2.000 K za to, že musela prodati šatstvo a prádlo a konečně náhrady dalších 2.000 K za to, že k naléhání žalovaného opustila místo číšnice. Žalovaný se ku prvnímu roku nedostavil, načež byl vynesen rozsudek pro zmeškání, jímž žaloba zamítnuta. Ani odvolání ani dovolání žalobkyně neměla úspěchu.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání z těchto

důvodů:

Dovolání, opírající se o dovolací důvod § 503 č. 4 c. ř. s., nelze uznati oprávněným. Žalobkyně žádá jménem škody, vzešlé jí ze zrušení slibu manželství, 4000 K, odůvodňujíc nárok ten tím, že následkem slibu toho vzdala se výhodného místa a že byla pak nucena z nouze prodati šat a prádlo. Uvádí tedy žalobkyně dvoji skutečností, ze kterých jí domnělá škoda vzešla, aniž by však přesně neb aspoň přibližně označila, v jaké výši onou a v jaké výši touto okolností jí byla škoda způsobena. Na škodu, vzešlou žalobkyni vzdáním se dosavadního místa, nebylo by v žádném případě lze vzíti zřetele, neboť zrušení slibu manželského opravňuje stranu druhou toliko k uplatňování nároku na náhradu skutečné škody (damnum emergens), kdežto vzdáním se místa pro žalobkyni škoda vůbec nepovstala a bylo by lze nejvýše mluvit o ušlém zisku (lucrum cessans), na který ustanovení § 46 obč. zák. nároku neposkytuje. Nárok na náhradu škody, povstalé nutným prodejem šatu a prádla, bylo by ovšem lze podřaditi pojmu skutečné škody po rozumu § 46 obč. zák., leč v této příčině neposkytly přednes žalobkyně a zjištění nižších soudů podkladu, v jehož základě by jednak příčinná souvislost nároku toho se zrušením manžel-

ského slibu, jednak výše škody takto povstale třeba jen přibližně použitím § 273 c. ř. s. určeny býti mohly, ježto žalobkyně ani nenaznačila, co, kdy, kde a za jakou cenu prodala ani jak dalece tu kterou věc pod její pravou cenou prodati byla nucena. Nemohlo tudíž, třeba se i sáhlo k původnímu přednesu žalobkyně, v němž svoji domnělou škodu z nuceného prodeje šatu a prádla na 2.000 K specialisovala, ani v té příčině žalobě vyhověno býti, ježto za nedostatku ostatních okolností v žalobním přednesu, jež by oprávněnost nároku toho proti zmeškvšímu žalovanému podpíraly, neměly stolice nižší ani v nepopřeném ději žalobním základu, by mohly uznati podle žádání žalobního.

Čís. 382.

Pokud kupitel, jemuž s fakturou na kupní cenu v korunách československých zaslána byla tuzemským prodatelem složenka Vídeňské poštovní spořitelny, jest práv z toho, že nepostaral se o to, by placeno bylo u Pražské poštovní spořitelny.

(Rozh. ze dne 20. ledna 1920, Rv II 302/19.)

Prostějovská firma B. koupila od jihlavské firmy S. zboží, jež bylo dle faktury ze dne 13. února 1919 dódáno a převzato. Faktura, znějící na peníz 4067 K 40 h obsahovala doložku: »netto bei Erhalt der Faktura, zahlbar in tschechoslovakischen Kronen beim Wiener Bank-Verein, Filiale Brünn«. K faktuře připojil prodatel složenku Vídeňské poštovní spořitelny, aniž by jí byl jakkoliv upravil. Kupitel složil pak dne 15. února 1919 Vídeňskou poštovní spořitelnou kupní cenu u Vídeňské bankovní jednoty filiálka Brno na účet prodatelův, kde je tato připsala na conto separato v německo-rakouských korunách. Prodátel domáhal se na kupiteli žalobou, by mu zaplatil kupní cenu v korunách československých. Soud prvě stolice žalobu zamítl. Důvody. Žalovaný zachoval se přesně dle příkazu žalobcova a nelze mu ničeho vytýkati (čl. 325 obch. zák.). Žalovaný nebyl povinen, ba ani oprávněn, označiti složenku červeným křížem, by peníze byly poukázány poštovní spořitelnou v Praze. I když bylo doložkou ve faktuře požadováno placení v korunách československých, nebyl požadavek ten odůvodněn, ježto československé koruny byly zavedeny teprve zákonem ze dne 10. dubna 1919, čís. 187 sb. z. a n. a nebyly tudíž platidlem v době, kdy kupní cena byla splatnou. Ostatně žalovaný zachoval se přesně dle příkazu žalobcova, poukázal-li do Brna peníz ve měně, jež tehdy v našem státě jediné platila. Nepřipsal-li Vídeňský bankovní spolek odbočka Brno poukázáný peníz na konto žalobcovo u této odbočky, přicházel tu v úvahu pouze poměr mezi žalobcem a zmíněnou odbočkou, čímž však není nijak dotčen žalovaný, jenž nemaje vlivu na peníz u banky složený, nemůže býti činěn zodpovědným za to, připsala-li banka peníz místo na běžný účet žalobcův na zvláštní účet v německo-rakouských korunách. Odvolací soud žalobě vyhověl. Důvody: Odvolatelka spatřuje odvolací důvod nesprávného posouzení věci po stránce právní v tom, že soud prvě stolice bez ohledu na ustanovení faktury ze dne 13. února 1919 »Netto bei Erhalt der Faktura zahlbar in tschechoslovakischen Kronen beim Wiener-Bankverein, Filiale in Brünn« zaujal právní názor, že žalovaná

tím, že fakturovaný peníz složila na poště používši složního lístku Vídeňské poštovní spořitelny, k faktuře žalující stranou přiloženého, na šekové konto Vídeňské bankovní jednoty, filiálky v Brně, dluh z tohoto účtu řádně zaplatila. Odvolání jest odůvodněno. Je nesporno, že účet ze dne 13. února 1919 byl žalovanou bez námítky přijat. O tom nelze pochybovati, že doložku účtu »Zahlbar bei Erhalt der Faktura in tschechoslovakischen Kronen« nelze bráti v doslovném smyslu, neboť v té době (v polovici února 1919) nebylo ještě československých korun. Jest nyní otázkou, jaký význam strana žalující této doložce přikládala a zdali tento smysl uvedeně doložky byl nebo musel býti znám straně žalované. Dlužno míti na zřeteli, že v době, do níž spadá placení, o které se jedná, obyvatelstvo československé republiky a zejména obchodnictvo počítalo s tím, že každým dnem může býti zákonem provedeno okolkování bankovek, na území československé republiky obíhajících, a tím zavedeno faktické odloučení československé koruny od koruny ostatních států bývalé monarchie. Mají-li se na zřeteli tyto okolnosti, pak bylo doložce účtu »zahlbar in tschechoslovakischen Kronen« rozuměti tak, že žalovaná měla placení tak zaříditi, by valutě, kterou měla platiti, dostalo se zvláštního postavení československé koruny, s jejímž zavedením se každý den počítalo, jinými slovy, by placení stalo se v území státu československého a to u Brněnské filiálky Vídeňské bankovní jednoty. Žalované, kupci, musil býti uvedený smysl této doložky účtu znám. Následkem toho byla žalovaná dle čl. 325 obchod. zák. povinna, složní lístek žalobkyně přeškrtnouti červeným inkoustem, by placení stalo se Pražskou poštovní spořitelnou, totiž v území československého státu. K tomu přistupuje, že nařízením ze dne 6. února 1919, čís. 57 sb. z. a n. byl vydán zákaz převodu pohledávek do území československé republiky a převod proti tomuto zakazu prohlášen neplatným. Žalované firmě muselo proto býti jasno, že složního lístku, stranou žalující jí s účtem zasláno, vůbec nemůže použiti ku placení ve smyslu uvedené doložky účtu, totiž u Brněnské filiálky Vídeňské bankovní jednoty, nepřeškrtně-li složní lístek ten červeným inkoustem. Byla-li žalovaná v této příčině v nejistotě, měla se na žalující firmu obrátiti o vysvětlení, dříve, nežli platila. Složivši peníze na složní lístek Vídeňské poštovní spořitelny, žalující firmou jí zasláný a nepřeškrtnuvši jej červeným inkoustem, porušila žalovaná povinnost řádného kupce ve smyslu čl. 282 obch. zák. Toto placení, ježto nebylo řádným, nebyla strana žalující povinna přijmouti. Pro mínění, že snad strana žalující chtěla zmíněným penízem platiti mimo území československé republiky, není závažného důvodu, naopak odporuje tomu do účtu poжатé místo platební (Brněnská filiálka Vídeňské bankovní jednoty). Dle dopisu Brněnské filiálky Vídeňské bankovní jednoty ze dne 23. května 1919 byl fakturovaný peníz poukázán zpět na žalovanou.

Nejvyšší soud obnovil rozsudek soudu prvě stolice.

Důvody:

Dovolací důvod § 503 č. 4 c. ř. s. jest ospravedlněn. Jest zjištěno, že žalující firma připojila k své faktuře složenku Vídeňské poštovní spořitelny, v níž jako majitel konta uveden »Wiener Bank-Verein, Filiale Brünn«. Věci žalující firmy bylo tudíž, přála-li si, by složenkou poštovní spořitelny ve Vídni stal se vklad pro poštovní spořitelnu v Praze, by složenku, dříve

než ji s fakturou odeslala, upravila ve smyslu výnosu generálního ředitelství pošt a telegrafů v Praze ze dne 12. listopadu 1918 č. 3073-Pp. - G. ř.-18, to jest, by na hořejším prázdňém okraji složenky napsala slova »Poštovní spořitelna v Praze« a složní lístek ve všech třech částech označila červeně ležatým křížem. Následky tohoto opomenutí jdou zásadně na vrub žalující firmy, jež opomenutí to ve sporu ani nepokusila se ospravedlniti. Přesunutí následky svého opomenutí na žalovanou firmu byla by žalující firma jen tehdy oprávněna, kdyby žalovaná firma při patřičné bdělosti byla musela buď na prvý pohled postřici, že složenka pouhým nedopatřením žalující firmy nedoznala shora řečené opravy, buď alespoň musela mítí důvodné pochybnosti, zda nejde o zmíněné nedopatření. Tu arciť byl by na místě závěr, že věrnost a rozšafnost v obchodování ukládala žalované firmě, by v onom případě sama napravila, čeho bylo opomenuto a co ovšem bez zvláštní námahy bylo lze dohoniti, v posléz uvedeném případě pak, by objasnění si vyžádala. Než ani toho, ani onoho případu zde nebylo. Z té okolnosti, že fakturovaný peníz měl dle poznámky na faktuře býti placen v korunách československých, nebylo na prvý pohled zřejmo, že vklad pro Vídeňskou poštovní spořitelnu měl býti vyloučen. Tato okolnost ve spojení s okolností, že nicméně připojen k faktuře nepozměněný složní lístek Vídeňské poštovní spořitelny, připouštěla výklad různý a nelze v tom, že žalovaná strana pojala věc tak, jak pojala ji po všestranném rozboru dokonce i procesní soud prvě stolice, spatřovati poklesek proti obchodnické pozornosti a opatrnosti. Bylo-li však i toto pojetí vůbec přijatelným, nebyla žalovaná firma povinna, by ve věci dále pátrala, naopak její povinností bylo; by zachovala se dle pokynů žalující firmy, t. j. by fakturovaný peníz v čs. korunách poukázala s použitím nezměněné složenky Vídeňskou poštovní spořitelnou na konto zmíněné filiálky. To také žalovaná firma učinila a tím svému závazku zcela došla.

Čís. 383.

**Rozluka manželství (zákon ze dne 22. května 1919, čís. 320 sb. z. a n.).
K průkazu choromyslnosti jako rozlukového důvodu stačí zpráva ústavu pro choromyslné.**

(Rozh. ze dne 20. ledna 1920, Rv II 303/19.)

Dle opatrovnických spisů okresního soudu stížena byla žalobcova manželka choromyslností a dopravena do ústavu pro choromyslné. Dobrozdáním ústavních lékařů ze dne 7. prosince 1910 byla u žalobcovy manželky zjištěna choromyslnost, jež se jevila ve vysokém často stupni zmatenosti, ve stavech rozčilení a úzkosti, a bludných představách pronásledování a vlastního přečehování se. Přípisem ředitelství ústavu ze dne 24. června 1919 bylo sděleno, že jmenovaná trpí na »dementia paranoides«, že jest sice možno, že stav její se v neurčité době zlepši, že však úplné vylicení jest pravděpodobně vyloučeno. Soud prvě stolice vyhověl manželově žalobě, domáhající se rozluky manželství, shledav opatrovnickými spisy a přípisem ředitelství ústavu pro choromyslné prokázaným, že žalovaná jest choromyslnou již od r. 1910, a že jest zde důvod rozluky

§u 13 lit. g) rozl. zákona. Odvolací soud rozsudek potvrdil. **Důvody:** Nelze přisvědčiti mínění dovolatelčině, že bylo třeba, by důkaz o její choromyslnosti byl proveden přímo před soudem procesním nebo soudcem dožádaným, a že tím, ježto toho bylo opomenuto, zůstalo nejen průvodní řízení kusým, nýbrž byla též věc nesprávně posouzena po stránce právní. Kusost řízení by tu byla jen tehdy, kdyby byl býval v prvě stolici podán návrh, by důkaz byl znovu proveden; návrh takový však podán nebyl.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Dovolací důvody čís. 2 a 4 § 503 c. ř. s. nejsou opodstatněny. Ovšem nelze, jak to odvolací soud činí, klásti důraz na to, že důkaz o choromyslnosti žalované nebyl prováděn bezprostředně před soudem, poněvadž prý nebyl podán dotyčný návrh. Neboť nebylo třeba návrhu toho vzhledem na ustanovení § 10 min. nařízení ze dne 9. prosince 1897, čís. 283 ř. zák., jež přikazuje, by ve sporech o rozluku manželství byly z povinnosti úřední vyšetřeny všechny závažné okolnosti. Nebylo třeba, by v tomto případě byl proveden bezprostřední důkaz o choromyslnosti žalované, uváží-li se, že v roce 1910 bylo dvěma psychiatry v léčebném ústavě pro choromyslné zjištěno, že žalovaná jest stížena šíleností, čímž se stala neschopnou záležitosti své samostatně spravovati, že od 19. října 1910 jest nepřetržitě v léčeni v ústavu pro choromyslné a že ředitelství ústavu, byvši dožadovacím dopisem výslovně upozorněno, že jde o rozluku manželství podle § 13 lit. g) zákona ze dne 22. května 1919, čís. 320 sb. z. a n., podalo zprávu, že žalovaná trpí chorobou »dementia paranoides«, u kteréž může nastati v neurčité době zlepšení, že však úplné uzdravení možno pravděpodobně vyloučiti. Tyto okolnosti právem stačily předchozím soudům ku zjištění, že žalovaná trpí trvalou chorobou duševní, která trvá tři léta. Na tomto základě byla pak též právní otázka řešena správně v ten smysl, že byl manžel žalované oprávněn podle § 13 lit. g) zákona žádati za rozluku manželství.

Čís. 384.

Byl-li bezplatně přenechán byt do doby, až se uprázdni určitý byt jiný, jde o půjčku, nikoliv o výprosu.

(Rozh. ze dne 20. ledna 1920, Rv II 6/20.)

Anna Z., majitelka domu, nabídla manželům K-ovým — své sestře a švakrovi — by se prozatím nastěhovali do části jejího bytu ve II. poschodí, nežli se uprázdni byt obývaný Františkem C-em ve III. poschodí. Manželé K-ovi se pak do jejího bytu nastěhovali. Dle smíru s Annou Z-ovou uzavřeného měl se František C. vystěhovati dne 1. května 1919. K vystěhování jeho však nedešlo, naproti tomu domáhá se Anna Z-ová žalobou, by manželé K-ovi se vystěhovali z jejího bytu. Procesní soud prvě stolice žalobu pro tentokrát zamítl, podstatně z toho důvodu, že žalobkyně, pokud neplní převzatého závazku vůči žalovaným, že jim opatří byt, nemůže žádati, by se vystěhovali z jejího bytu. **O d v o -**

l a c í s o u d rozsudek potvrdil. D ů v o d y: Pokud odvolatelka, dovolávajíc se odvolacího důvodu nesprávného posouzení věci po stránce právní, hájí stanovisko, že se jedná o pouhou výprosu, dlužno na to poukázat, že právní poměr mezi stranami má veškeré pojmové znaky půjčky dle § 971 obč. zák. Neboť, jak ze souhlasného udání obou stran plyne, obývají žalovaní z bytu žalobkyně dvě světnice a kuchyni; jak dále zjištěno, nebyla ujednána činže a žalobkyně zavázala se, že opatří žalovaným byt ve svém domě a že prozatím, než byt se uprázdní, mohou bydlet v jejím bytě. Není pochyby, že i věc nemovitá může být předmětem půjčky, neboť zákon v tom směru nerozlišuje. Omezení disposičního práva žalující strany ohledně bytu, o který se jedná, s hlediska nařízení o zabírání bytů (nařízení ze dne 21. ledna 1919, čís. 38 sb. z. a n. § 7) tvrzeno nebylo. Také doba, na niž byt byl žalovaným k bezplatnému užívání ponechán, byla ve smlouvě stanovena a to, až žalobkyně opatří žalovaným byt ve svém domě. Že by doba užívání musela být stanovena přímo, t. j. udáním kalendářního dne, není zapotřebí. Stačí nepřímé určení událostí, již v tomto případě bylo opatření bytu žalující stranou pro žalované. Dle zjištění prvního soudu dala žalobkyně skutečně výpověď Františku C-ovi, jenž se smírem ze dne 12. února 1919 zavázal, že se z bytu do 1. května 1919 vystěhuje. Otázku však, proč žalobkyně na tom netrvala, by se C. vystěhoval a se tak byt pro žalované uprázdnil, řešiti zde netřeba. Dříve, než doba půjčky uplynula, nemají žalovaní povinnost, aby vypůjčený byt vrátili, ani když půjčitelka ho snad nevyhnutelně potřebuje (§ 976 obč. zák.). Než i pro případ, že by doba půjčky mezi odvolatelkou a žalovanými nebyla pevně umluvena, bylo by třeba přihlížeti k ustanovení § 973 obč. zák., že určití dobu půjčky není třeba ku platnosti smlouvy o půjčku v tom případě, když je naznačen účel, ke kterému věc půjčená se poskytuje, z něhož pak dobu užívání věci lze určit. V takovém případě je vypůjčitel povinen vrátiti věc tak, jak je to po skončeném užívání možno. Žalovaní, kteří snad pro bytovou nouzi nemohou najíti ani jiného bytu, byli by v prodlení teprve, kdyby se z nynějších místností nevystěhovali, ačkoli jim žalobkyně dle svého závazku byt opatřila. Nejde tu tedy o nezávaznou úmluvu mezi odvolatelkou a žalovanými ani o pouhou výprosu dle § 974 obč. zák., ježto jak doba, tak i účel užívání umluveny byly a nemůže proto odvolatelka vrácení bytu libovolně zpět žádati.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Vytýkajíc rozsudku nesprávné právní posouzení věci, uplatňuje dovolatelka, že v tomto případě žádná ze smluvních stran neměla úmyslu, dojednati smlouvu ve smyslu § 971 obč. zák., jelikož prý již z výsledku průvodního řízení vyplývá, že, když žalobkyně přijala žalované do svého bytu a to na dobu neurčitou, jednala jen z ochoty k sestře a dle tohoto stavu věci nelze z nahodilého seskupení různých okolností usuzovati na smlouvu, již dojednati strany ani nezamýšlely. Vývodům těmto nelze přisvědčiti. Co se týče skutkových okolností, zjistil odvolací soud, že se žalobkyně zavázala vůči žalovaným, že jim opatří byt ve svém domě, a že prozatím, než byt, tehdy obydlený Františkem C-em, se uprázdní, mohou bydlet bezplatně v jejím bytě. Tímto zjištěním jest vázán i soud dovo-

lací. Dle toho bylo ujednáno, že žalobkyně přenechá žalovaným část svého bytu dotyčně byt k bezplatnému užívání na čas přesně určitý, totiž do té doby, až C. byt v třetím poschodí vyklidí. Vzhledem k tomu nabyli žalovaní práva užívati části bytu na dobu určenou tímto způsobem. Že bylo žalovaným užívání bytu ponecháno snad původně z ochoty, nerozhoduje, neboť tím bylo by nanejvýše jen vysvětlitelno, čím byla žalobkyně pohnuta, by vzala na sebe zmíněný závazek. Není tu tedy, jak správně udaly nižší stolice, pouze výprosa ve smyslu § 974 obč. zák., jež by žalobkyni poskytovala právo, by mohla věci půjčené dle své vůle na zpět žádati. Nesprávným jest konečně i výtka dovolatelky, že poukaz odvolacího soudu na předpis § 973 obč. zák. (dle něhož se řídí doba navrácení věci) jest nesprávným, poněvadž prý žalovaní v řízení první stolice ani netvrdili, že nemají jiného bytu. Stačí připomenouti, že odvolací soud svůj názor o právní povaze sporného poměru neopíral o ten důvod, že žalovaní snad nemají jiného bytu, nýbrž touto větou pouze uvádí, že žalovaní budou povinni, vrátiti věc teprve po uplynutí určité doby, kterou sluší posouditi i dle účelu, ku kterému věci se má užívati, a že k tomu jen mimochodem podotknuto bylo, že žalovaní jiného bytu pro bytovou nouzi snad ani nemají.

Čís. 385.

Čl. 286 obch. zák. nevylučuje, by uplatňován byl nárok na zrušení smlouvy z důvodu § 20, odstavec pátý, čís. nařízení ze dne 24. března 1917, čís. 131 ř. zák. Uplatňování nároku toho předpokládá trestní odsouzení žalovaného.

(Rozh. ze dne 21. ledna 1920, Rv I 599/19.)

Komisionář koupil v první polovici října 1918 od obchodníka různé druhy zboží za umluvenou kupní cenu, již hotově zaplatil. Když pak byla kupiteli dána zásilka tím, jemuž on ji dále dodal, k dispozici pro přemrštěnost ceny, domáhal se na prodávateli, by vzal zboží zpět a by mu vrátil zaplacenou kupní cenu. Soud první stolice žalobu zamítl. D ů v o d y: Kupitel domáhá se zrušení kupní smlouvy z důvodu, že umluvená kupní cena jest přemrštěna. Neobdrží-li při úplatné smlouvě jedna strana ani polovici toho, co druhé straně dala (laesio enormis), může zkrácená strana dle § 934 obč. zák. žádati, by se smlouva zrušila a vše uvedlo v předešlý stav. Koupě koření k dalšímu prodeji a dodání jeho obchodníkem jest absolutním obchodem na obou stranách dle čl. 271, čís. 1 a 2 obch. zák. Dle čl. 286 obch. zák. nemůže právnímu jednání, které jest obchodem, býti odporováno pro zkrácení přes polovici ceny a neplatí ustanovení § 934 obč. zák. při obchodech. Jest tedy v tomto případě námitka přemrštěnosti kupní ceny vyloučena a nárok žalobní na zrušení smlouvy a vrácení kupní ceny dle zákona nepřipustný. O d v o l a c í s o u d potvrdil rozsudek první stolice. D ů v o d y: Žalobce domáhá se žalobou na žalovaném vrácení kupní ceny předražené mu prodaného zboží proti vrácení koupeného zboží a tvrdí, že jednotlivé druhy zboží mu byly prodány žalovaným za ceny zřejmě přemrštěné. Prvý soud správně uvedl, že koupě zboží (koření) žalobcem, jež stala se k vůli dalšímu prodeji, a dodání jeho

obchodníkem, je obchodem dle čl. 271, odstavec první a druhý obch. zák. a že proto dlužno případ, o němž tu jde, posuzovati dle předpisů obchodního zákona. A tu stanoví zákon tento v čl. 286, že pro přílišné zkrácení, zvláště pro zkrácení přes polovici nemohou býti obchody brány v odpor. Postavil-li se první soud při řešení otázky povinnosti žalovaného ku vrácení zažalovaného peníže na toto právní stanovisko, které jako úplně správné sdílí plně i soud odvolací, pak nebylo přičiny, by byl uznával ještě na nějaké důkazy, poněvadž jich zapotřebí nebylo. Nelze souhlasiti s názorem žalobcovým, že ustanovení čl. 286 obch. zák. ustanovením § 20, odstavec pátý, císařského nařízení ze dne 24. března 1917, čís. 131 ř. zák., jako pozdějším bylo zrušeno. Tomu mohlo by tak býti, kdyby nebylo zde pozdějšího zákona ze dne 28. května 1919, čís. 299 sb. z. a n., jímž se zřizují lidové soudy cenové. Správně uvádí sice žalobce, že odstavec pátý § 20 citovaného císařského nařízení stanoví, že v případě odsouzení pachatele, to jest toho, kdo, využívaje mimořádných válkou vyvolaných poměrů, žádá za předměty potřeby zřejmě přemrštěné ceny, dá je sobě nebo jinému poskytnouti nebo slíbiti, má jednání dle volby poškozeného prohlášeno býti za neplatné nebo pouze snížena cena na příslušnou míru, ale žalobce zjevně přehlíží tu ustanovení § 2 řečeného zákona ze dne 28. května 1919, čís. 299 sb. z. a n., který stanoví, že ten, kdo získal předměty potřeby k dalšímu užití, nemá nároku na náhradu přeplatku a nesmí se domáhati takovéto náhrady ani před lidovými soudy cenovými ani před řádnými soudy, při čemž se se zřetelem na znění §§ 1 a 13 tohoto zákona předpokládá, že jde o obchod, uzavřený před 28. říjnem 1918, z toho jde, že hledíc na tento § 2 citovaného zákona nevztahuje se výhoda, to jest právo volby, které poskytuje poškozenému zmíněný § 20 odstavec pátý pro případ odsouzení pachatele, na obchodníky, provozující obchody ve smyslu obchodního zákona, že pro tyto platnosti nemá a že nastupuje tu jediné platnost článku 286 obch. zák. Že jde tu o obchod před 28. říjnem 1918 mezi stranami uzavřený, vysvítá ze samého tvrzení žaloby, kde praví se, že koupě koření, o němž ostatně nelze pochybovati, že jest předmětem potřeby, stala se v první polovici října 1918. Právem tedy nevyhověl první soud žalobcově návrhu na přerušení řízení a postoupení spisů státnímu zastupitelství k stíhání žalovaného pro předražování a nelze v tomto nevyhovění návrhu jeho spatřovati ani vadnosti ani neúplnosti řízení. Soud první, použiv zde, jak již uvedeno, článku 286 obch. zák. posoudil věc po stránce právní správně.

Nejvyšší soud vyhověl dovolání a změnil rozsudky obou nižších stolic v ten smysl, že zamítl žalobu pouze pro tentokráte.

Důvody:

Žalobce opírá nárok na zrušení smlouvy a vrácení kupní ceny o ustanovení § 20, čís. 5 císařského nařízení ze dne 24. března 1917, čís. 131 ř. zák., udávaje, že mu žalovaný prodal zboží, v žalobě uvedené, za ceny zřejmě přemrštěné a že se tím dopustil činu trestného dle tohoto císařského nařízení. Žalobce domáhá se tedy uznání neplatnosti smlouvy nikoliv jen pro přílišný nepoměr mezi tím, co žalovanému dal a co od něho obdržel (§ 934 obč. zák.), nýbrž pro trestný skutek žalovaným spáchaný a v § 20 cit. císařského nařízení naznačený. Toto ustanovení v odstavci čís. 5 nečiní rozdíl v tom,

zda poškozený jest obchodníkem čili nic, dávajíc každému poškozenému v případě odsouzení pachatele právo, žádati prohlášení neplatnosti smlouvy. Ustanovení zákona ze dne 28. května 1919, čís. 299 sb. z. a n. vztahuje se pouze na spory o zaplacení náhrady za to, že někdo zaplatil hotově za předměty potřeby cenu přílišnou, tedy na spory o vrácení přeplatku a nikoli na spory o zrušení smlouvy a nelze proto ze znění § 2 tohoto zákona souditi, že ustanovení § 20 čís. 5 císařského nařízení ze dne 24. března 1917, čís. 131 ř. z., pokud jde o nárok na zrušení smlouvy, na obchodníky se nevztahuje, nehledíc ani k tomu, že v době podání žaloby zákon tento ještě ani vydán nebyl. Z toho plyne, že čl. 286 obch. zák. při nárocích na zrušení smlouvy, opírajících se jediné o důvod § 20 cit. císařského nařízení, místa nemá a že rozhodným jest jediné znění tohoto císařského nařízení. Opačný názor obou soudů nižších stolic sdíleti nelze a jest tedy dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci v tomto směru opodstatněn. Avšak nárok žalobcův předpokládá dle § 20 čís. 5 cit. císařského nařízení odsouzení pachatele. Otázka odsouzení pachatele není jen předurčující otázkou pro rozhodnutí sporu, nýbrž jest podmínkou a předpokladem vzniku nároku žalobního na zrušení smlouvy. Dokud k odsouzení pachatele nedojde, nevzniká vůbec nárok na zrušení smlouvy a nemůže býti uplatňován. Že by žalovaný byl býval pro čin, žalobcem mu za vinu kladený odsouzen, tvrzeno není a že žalobcovu návrhu na postoupení spisů státnímu zastupitelství za účelem stíhání žalovaného plyne, že trestní řízení proti němu dosud ani zahájeno nebylo. Jest tedy žaloba na zrušení smlouvy předčasná a na tento čas bezdůvodná. Poněvadž však jest vždy ještě možno, že k odsouzení žalovaného dojde a že tedy žalobcův nárok na zrušení smlouvy v budoucnosti vzejde, bylo dovolání vyhověno částečně v tom smyslu, že byla žaloba zamítnuta pouze pro tentokráte. Z toho, co uvedeno, plyne však dále, že dovolací důvod § 503 čís. 2 c. ř. s. opodstatněn není, neboť když jest jisto, že žalobci proti žalovanému dosud žádný nárok nepřislouší, byla věc k rozhodnutí zralá a nebylo třeba řízení přerušovati a vyčkávat až podmínky žalobcovu nároku nastanou. Věci žalobcovou jest, aby sám nejprve si zjednal předpoklady žalobního nároku a potom teprve žalobu s udáním právního důvodu podal.

Čís. 386.

Bolestného dle § 1325 obč. zák. možno se domáhati pouze za tělesné útrapy, jež vznikly poraněnému z úrazu, nikoliv však za útrapy neb duševní svízele, jež vytrpěla osoba třetí usmrcením osoby jí blízké.

Nárok na náhradu škody, již utrpěl manžel tím, že odpadla mu usmrcením manželky bezplatná pracovní síla, jest posuzovati z hlediska § 1295, nikoliv § 1327 obč. zák.

(Rozh. ze dne 21. ledna 1920, Rv I 602/19.)

Automobilem žalovaného byla usmrcena manželka žalobcova. Žalobce domáhal se na žalovaném náhrady škody, odůvodňuje ji mimo jiné tím, že usmrcením manželky byly mu způsobeny nesmírné útrapy a duševní svízele a že pozbyl bezplatné pracovní síly v domácnosti, a požaduje

v onom směru bolestné, v tomto směru pak rentu. Soud první stolice uznal žalobcův nárok co do důvodu po právu bez dalšího omezení. Odvolací soud vyhověl částečně dovolání žalovaného a zamítl návrh žalobcův na bolestné proto, že dle § 1325 obč. zák. přísluší nárok na bolestné pouze poškozenému, nikoliv však třetímu, a že nejsou žalobcem uplatňované duševní útrapy následkem úrazu, nýbrž lze v nich spíše spatřovati přirozený soucit, jež svazek příbuzenský ještě stupňuje.

Nejvyšší soud nevyhověl žádnému z dovolání obou sporných stran — mimo jiné z těchto

důvodů:

Žalobce vidí vadu řízení a nesprávné právní posouzení v tom, že odvolací soud uznal ohledně bolestného, že toto není co do důvodu po právu, jelikož prý žalovaní v tom směru rozsudek první stolice ani nenapadli a uplatňovaný nárok tvoří jednotný celek, který se rozštěpiti nedá. Než žalobce se mylí v tom, že by uplatňovaný nárok tvořil jednotný, nedělitelný celek. Bolestné jest sice rovněž zákonem myšleno jako odškodnění za tělesné útrapy povstalé úrazem na těle, nicméně tvoří právě tak samostatný nárok náhradní, jako je nárok na skutečnou škodu rozdílný od nároku na ušlý výdělek a od nároku na výživné, jež uchází někomu úmrtím osoby. Nebylo proto překážky, by o řečeném nároku co do právního důvodu nemohlo samostatně býti rozhodnuto, když odvolací soud oproti soudu stolice první, jež veškeré, žalobou uplatňované nároky co do důvodu uznal, usoudil, že nárok na bolestné co do svého důvodu právního po zákonu není opodstatněn, by ohledně výše jeho nemusilo býti ani jednáno. Tím nestal se ještě rozsudek odvolacího soudu rozsudkem konečným, nýbrž bude na soudu stolice první, když právoplatně uznáno, že nárok na bolestné důvodem po právu není, by vynesl svým časem i ohledně tohoto nároku rozsudek konečný, z mezitímního rozsudku vyplývající (§ 393 c. ř. s.). Mylně také za to má dovolání žalobcovu, že žalovaní rozsudku první stolice co do bolestného neodporovali. Vždyť odvolali se z rozsudku první stolice co do celého jeho obsahu a vytýkali i nesprávné právní posouzení. Třeba tedy výslovně nepoukazyvali k tomu, že alespoň bolestné není důvodem po právu, byl soud odvolací, když vytýkali, že nic z uplatňovaných nároků po právu neobstojí, povinen veškeré nároky co do právního důvodu přezkoumati a o nich rozhodnouti. Není tu tedy vady řízení. Tím méně lze přisvědčiti, že by tu bylo nesprávné právní posouzení a soud dovolací plně přisvědčuje odůvodnění napadnutého výroku soudu odvolacího. Podle § 1325 obč. zák. jest bolestné odškodněním jen za tělesné útrapy, vzniklé poraněnému z utrpeného úrazu, nikoliv však za osobě třetí smrti jiného způsobené útrapy, tím méně pak duševní svízele. Odškodnění takového druhu to jest za bolesti, které způsobí smrt někoj osobě třetí, zákon v § 1325 obč. zák. nestanovil a ze všeobecného předpisu § 1295 obč. zák. odvoditi je nelze, poněvadž netvoří újmu majetkovou, jakou toto ustanovení má na mysli. Není tu tedy ani vytýkaného dovolacího důvodu č. 4 § 503 c. ř. s., když odvolací soud nárok na bolestné uznal za zákonem neodůvodněný a proto důvodem po právu nepozůstávající. Neprávem vytýká dovolání žalovaných, že i ohledně požadované renty měl odvolací soud

uznati jako o bolestném, že nárok na ni není po právu. Žalovaní, poukazuje na judikát čis. 189, přehlízejí však, že tento týká se jen renty, jež se požaduje z důvodu zmařené, dle zákona povinné výživy. O takovou výživu, jež ovšem přísluší dle § 1327 obč. zák. jen dětem, manželce a rodičům, zde však nejde. Žalobce domáhá se škody, kterou utrpěl tím, že odpadla mu se ženou i pracovní síla neplacená, nikoli tedy tím, že mu manželka nebude moci poskytovat snad výživu. Proto uplatňovaný nárok spadá do rámce všeobecné škody, již dle § 1295 obč. zák. ten, kdo ji zaviněně způsobil, poškozenému nahraditi jest povinen. Pokud i na tuto škodu má nárok, bude rozhodnuto až v řízení dalším. Zásadně nyní jen uznáno, že žalobci přísluší nárok na náhradu veškeré škody, již smrtí, žalovanými zaviněně, utrpěl. Bude ovšem na něm, by prokázal, že i tuto škodu trpí a do jaké míry.

Čís. 387.

Byl-li změněn běh dešťové vody, tekoucí po veřejné cestě (§ 75 českého vodního zákona), lze se domáhati nápravy pouze u úřadů správních.

(Rozh. ze dne 27. ledna 1920, R I 14/20.)

Žalovaný vykopal na veřejné cestě příkop a nasypal vykopanou hlínu tak, že překazil odtok dešťové vodě, proudící po cestě, čímž byl proud sveden na pole žalobcovu. Proti žalobě, domáhající se soudního výroku, že žalovaný nemá právo takovouto vodu sváděti, že je povinen násyp odstraniti, vznesl žalovaný námitku nepřípustnosti pořadu práva. Soud první stolice námitku zamítl, soud rekursní jí vyhověl, uváživ toto: Nesporno, že cesta, o niž jde, jest cestou veřejnou a že voda, jež se na ní shromažďuje, jest volně proudící vodou dešťovou. Role žalovaného nesousedí přímo s rolem žalobcovým, nýbrž jest od něho odděleno svrchu zmíněnou cestou; nelze tudíž míti za to, že by si snad žalovaný osoboval právo jakési polní služebnosti ve smyslu § 497 obč. zák. Dle žalobcova tvrzení proudí voda nejprve do příkopu a, naplní-li jej, jest další její odtok po oné cestě překážen násypem, jež vyhodil žalovaný, pročež voda vniká na role žalobcovu působíc mu škodu. Dle § 75 vodního zákona pro Čechy ze dne 28. srpna 1870, čis. 71 z. z. náležejí všechny záležitosti, týkající se používání a svádění vod a obrany proti nim dle tohoto zákona do působnosti úřadů správních. Dle § 17 cit. zákona vyžaduje se svolení politického úřadu, má-li býti veřejných vod používáno způsobem jiným nežli v § 15 uvedeném, jakož i mají-li se zříditi nebo změniti zařízení, jimiž povaha, tok anebo výška vody se zjiňuje anebo břehům nebezpečí nastává. Jest tudíž povolán pouze politický úřad a nikoliv soud, by rozhodoval o tom, zda byl žalovaný oprávněn, by zřídil na cestě násyp, jež by překážel volnému odtoku vody a způsoboval škodu pozemku žalobcovu.

Nejvyšší soud nevyhověl žalobcově dovolací stížnosti.

Důvody:

Pro zodpovězení otázky, patří-li rozepře před soud, či povolán-li správní úřad politický k zakročení, rozhodným jest obsah žaloby a žalobní

prosby. Žalobce sice v dovolací stížnosti tvrdí, že jde o žalobu zápůřčí. Kdyby tomu tak bylo, pak by ovšem tu byl předmět žalobní, o kterém jsou výlučně povolány rozhodovati soudy. Avšak žalobce v ději žalobním netvrdí; že by si žalovaný osoboval nějaké právo, zvláště nějaké právo sváděti vodu na jeho pozemek. Udává prostě, že žalovaný vykopal na veřejné cestě příkop a vykopanou hlínu nakupil přímo u příkopu, čímž se stalo, že voda ze srážek atmosferických, po veřejné cestě tekoucí, místo by tekla po této veřejné cestě dále, zatéká na jeho pozemek a to proto, že se zadržuje v příkopu a, nemohouc pak po naplnění jeho navršenou hlínu z vykopávky přetéci, rozlévá se na jeho (žalobcův) pozemek, čímž se mu způsobuje škoda. Jelikož nejde o tekoucí vodu soukromou plynoucí po pozemku žalovaného, nýbrž o tekoucí vodu, jejíž běh vede po pozemku veřejném, nemůže býti pochybnosti, že jde tu o vodu veřejnou, neboť žalovaný změnil anebo omezil běh tekoucí vody, která ani dle zákona ani z nějakého zvláštního titulu nikomu nenáleží (§ 3, 4 d) ved: zák. a contrario § 5 vod. zák.). Proto nelze tu ani poukázati na předpis § 11 zák. vodního, by snad z něho dalo se odvoditi, že žalovaný osobuje si právo odváděti tekoucí vodu ze svého pozemku ke škodě pozemku dolního, poněvadž změnu toku provedl dle udání žalobce na pozemku veřejném, aniž jest udán nějaký vztah k jeho pozemku. Správně tudíž usoudil soud rekursní, že dle děje žalobního jedná se o úkon odporující předpisu § 17 vodního zákona tudíž o úkon odporující právu veřejnému, pro jaký ovšem vedle ustanovení § 75 českého vodního zákona příslušným jest k zakročení jen správní úřad politický; poněvadž, jak shora vyloženo, změněn tok vody, jež má ráz veřejné vody dle tohoto zákona.

Čís. 388.

O návrhu, by bylo zakázáno překládati cestu nezbytnou mimo meze vytčené usnesením ji povolujícím, lze jednati toliko pořadem práva.

(Rozh. ze dne 27. ledna 1920, R I 15/20.)

Manželé D-ovi podali na soudě žádost, v níž uváděli, že manželé Š-ovi nezbytnou cestu, jež jim byla pro jižní polovici pozemku čís. kat. 475 soudně propůjčena z šíří 2.5 m po západním okraji pozemku žadatelů čís. kat. 487, bezprávně na jejich škodu překládají sami o více než 5 m od západních hranic pozemku čís. kat. 487, jež prý vedou velkou prohlubni od bývalého lomu vápenného, a navrhlí, by bylo manželům Š-ovým k zamezení sporu o náhradu zakázáno onu cestu překládati přes 2.5 m od západního okraje pozemku čís. kat. 487, po případě, by jim bylo dáno poučení, že se jim právo ku přeložení cesty nezbytné přes šíři v usnesení soudním stanovenou (2.5 m od západního okraje pozemku čís. kat. 487) nepropůjčuje. Prvý soud odepřel k žádosti té v řízení nesporném jednati a vrátil ji manželům D-ovým s odůvodněním, že předmět její patří na pořad práva. Rekursní soud nevyhověl stížnosti navrhovatelů. **Důvody:** Stěžovatelé herou usnesení první stolice v odpor, navrhuje, by bylo zrušeno a věc byla vrácena prvnímu soudu, by nejprve vyslechl manžele Š-ovy i ostatní účastníky, zdali hodlají po dobrém vyhověti jejich návrhu, načež by po případě o něm věcně pojednal a nové usnesení vydal. Ve stížnosti

se dovozuje, že jest povinnosti soudu, by dodatečným šetřením v řízení nesporném zjistil a rozhodl, zdali a za jakých podmínek má zůstatí při původním stanovení cesty nezbytné, či má-li býti povoleno její přeložení, nebo má-li býti zrušena, ježto výkon její je nemožným. Odmítnutí žádosti stěžovatelů bez slyšení odpůrců jest prý nesprávné i proto, že není vyloučena možnost, že títo uznají odůvodněnost její a sami se rozhodnou k uvařování sporu a nákladů upustiti od cesty nezbytné soudem jim propůjčené, ba že by dokonce mohli, kdyby spor byl ihned zahájen, žádati na stěžovatelích náhradu útrat tvrdíce, že svým chováním k podání žaloby podnětu nedali. Jest na první pohled zjevno, že návrhy v rekursu kladené zcela podstatně se liší a odchylují od obou návrhů, jež vznesli stěžovatelé ve své žádosti. Původní žádost směřovala jen k vydání zákazu, po případě k poučení jediným manželům Š-ovým, by neužívali propůjčené cesty nezbytné způsobem, jež odporuje soudnímu povolení neb rozhodnutí. Zákaz neb výklad takový, nemá-li ovšem býti pouhým zbytečným a bezúčelným opakováním dřívějšího nesporného rozhodnutí soudního, předpokládá zajištění soudní zjištění, že odpůrci užili skutečně cesty způsobem neoprávněným. Takovýto výrok nemůže býti učiněn, jak správně první soud vyslovil, bez žaloby a mimo spor (§§ 228, 454, 458 c. ř. s. a 389 ex. ř., § 2 čís. 7 nesp. pat. a § 484 obč. zák.). Zaříditi napřed výsledk súčasněných protistran o žádosti, nesvol-li, snad po dobrém k návrhu stěžovatelů, mohl první soud důvodně míti za naprosto zbytečné, jelikož mu bylo příliš dobře známo odmítavé stanovisko jejich v té příčině ze současného jednání o zmíněném návrhu stěžovatelů na zrušení nezbytné cesty, jakož i o návrhu těchže manželů Š-ových na propůjčení cesty nezbytné pro jiné pozemky. Předstírají-li stěžovatelé obavu před možnou submisí druhé strany na jejich eventuální žalobu, dlužno namítnouti, že k ochraně jejich před nebezpečím co do útrat sporu by jim úplně postačil návrh na předvolání vedle § 433 c. ř. s.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolací stížnosti.

Důvody:

Podle § 1 čís. patentu ze dne 9. srpna 1854, čís. 208 ř. zák. lze užití nesporného řízení soudního jen potud, pokud zákony to nařizují. Takového případu zde není. Že o návrhu stěžovatelů, vzneseném na soud první stolice, by manželům Š-ovým bylo zakázáno, cestu nezbytnou překládati mimo meze vytčené povolujícím usnesením okresního soudu, lze rozhodovati jen pořadem práva a že stěžovatelé mohou po případě užití § 433 c. ř. s., soud rekursní správně uvedl a náležitě odůvodnil. Eventuální návrh stěžovatelů v první stolici vznesený, by manželé Š-ovi byli v nesporném řízení poučeni, že se jim právo ku přeložení nezbytné cesty propůjčuje, jest nepřijatelný, poněvadž je zbytečný, neboť takové poučení bylo by toliko výkladem povolujícího usnesení a soudy nejsou k takovým výkladům povolány. Mají-li stěžovatelé za to, že odpůrcové jejich, budou-li upozorněni na neoprávněnost svého jednání a na nároky, jež stěžovatelé následkem jednání toho chtějí proti nim činiti, dobrovolně s nimi se dohodnou, jest stěžovatelům volno upozorniti své odpůrce ústně nebo dopisem. Zdali, jak stěžovatelé tvrdí, nachází se na služebném pozemku prohlubeň, jež odpůrcům jejich brání v řádném výkonu služebnosti nezbytné cesty, jest

v tomto řízení nerozhodno, neboť řízení toto zahájeno bylo návrhy stěžovatelů na vydání zákazu, by odpůrcové stěžovatelů nepřekládali nezbytnou cestu, a po případě na poučení jich. Vzhledem na znění těchto návrhů nelze v tomto řízení rozhodovati o tom, zdali a kdo má se postarati o úpravu cesty nezbytné, je-li tato, jak stěžovatelé tvrdí, ve špatném stavu, a kdo má útraty úpravy nahraditi; rovněž nelze v tomto řízení rozhodovati o tom, zdali služebnost nezbytné cesty, kterou soud právoplatně zřídil ku prospěchu pozemku manželů Š-ových přes pozemek čís. kat. 487, náležející stěžovatelům, má býti zrušena.

Čís. 389.

Obnova pachtu (zákon ze dne 30. října 1919, čís. 593 sb. z. a n.).

Zákon vztahuje se též k pachtům, jež dle smlouvy končí se přesně stanoveným dnem kalendářním.

(Rozh. ze dne 27. ledna 1920, R II 9/20.)

Dosavadní pachtýři žádali na propachtovatele obnovu pachtu, jenž byl uzavřen do sklizně úrody r. 1919, na další rok 1920. Námitkám propachtovatelky soud první stolice vyhověl a návrh pachtýřů zamítl. **Důvody:** Dle vyhotovení smíru ze dne 9. ledna 1918, pachtýři vlastnoručně podepsaného, bylo mezi propachtovatelkou a pachtýři umlveno, že pachtovní smlouva k pozemkům, o něž se jedná, potrvá pouze do sklizně úrody roku 1919. Končí tudíž pachtovní smlouva sama sebou již uplynutím zmíněné doby — a takový případ nemá dle názoru soudu § 1, odstavec druhý, zákona ze dne 30. října 1919, čís. 593 sb. z. a n. na mysli, ježto první i druhá věta tohoto druhého odstavce mluví o výpovědi, pokud se týče odporu propachtovatele proti obnovení pachtu, když propachtovatel neměl zákonného důvodu od smlouvy bez výpovědi odstoupiti. Ježto smír jest výrazem souhlasné vůle obou stran smluvních, nejsou dle názoru soudu dány v tomto případě předpoklady § 1, odstavec druhý, zákona a bylo tudíž i z tohoto důvodu námitkám propachtovatelky vyhověti. Rekursní soud nevyhověl stížnosti pachtýřů. **Důvody:** Zákon o ochraně drobných pachtýřů zemědělských nevztahuje se na pachtu, jež končí se již pouhým uplynutím lhůty ve smlouvě pachtovní dle kalendáře přesně určené (§ 1 čís. 2 zákona ze dne 30. října 1919, čís. 593 sb. z. a n.). Takové smlouvy zanikají samy sebou koncem umlveného posledního dne. Naproti tomu podléhají obnově pachtu všechny ostatní smlouvy, jež jsou uzavřeny jen na jisté časové období, tak že jen výpovědí v čas danou, se zrušují (§ 1115 obč. zák.). Bez dané výpovědi pokládají se takové smlouvy za mlčky obnoveny. V tomto případě náleží sporná pachtovní smlouva k první skupině; neboť měla přestati sklizní úrody 1919. To jsou úmluvy na určitý čas kalendářní uzavřené. Nemá proto pachtýř práva na prodloužení pachtu dle zákona ze dne 30. října 1919, čís. 593 sb. z. a n.

Nejvyšší soud zamítl námitky propachtovatelky.

Důvody:

Stěžovatelům dlužno přisvědčiti v tom, že usnesením v odpor vzatým byl porušen zákon ze dne 30. října 1919, čís. 593 sb. z. a n. Účelem tohoto zákona, vydaného dle jeho nadpisu na ochranu drobných zemědělských pachtýřů, jest, by pacht zemědělských pozemků, jenž končil ve druhé polovici roku 1919, byl jim i proti vůli propachtovatelů zajištěn na další pachtovní rok 1920. Dle podmínek, za kterých tohoto účelu lze dosíci, dlužno ve smyslu § 1 zákona rozeznávati pachtovní smlouvy, které byly zrušeny výpovědí propachtovatelovou, a smlouvy pachtovní, od nichž propachtovatel odstoupil bez výpovědi. Kdežto při oněch smlouvách stačí k obnově pachtu na další rok a) písemné oznámení, zaslané pachtýřem propachtovateli, nebo jeho hospodářské správě do 30. listopadu 1919, že si pozemek podrží nadále v pachtu, a dále b) okolnosti, že pachtýř obdělává a chce a může dále obdělávati pachtovaný pozemek sám nebo se svou rodinou; potřebí jest k obnově pachtovních smluv posléz uvedených kromě toho ještě další podmínky, by totiž propachtovatel neměl zákonného důvodu od smlouvy odstoupiti bez výpovědi. Jako takovýto zákonný důvod, opravňující propachtovatele, odstoupiti od pachtovní smlouvy bez výpovědi — ať už byla v pachtovní smlouvě ujednána výpověď, čili nic — mohou přijíti v úvahu pouze případy uvedené v § 1118 obč. zák., nikoli však též případ § 1113 obč. zák., dle něhož pachtovní smlouva, byla-li uzavřena na určitou, přesně stanovenou dobu, pomíjí uplynutím času sama sebou; neboť § 1 cit. zákona ve svém prvním odstavci předpokládá právě, že jde o smlouvy pachtovní končící v určité době, a tím zároveň vylučuje, by propachtovatel mohl se odvolávati na uplynutí času jako na zákonný důvod, odstoupiti od smlouvy pachtovní bez výpovědi a odporovati z této příčiny obnovení pachtu.

Čís. 390.

Přípustnost pořadu práva pro nárok proti obci o náhradu škody z úrazu pádem na neposypaném chodníku před obecním domem.

Byla-li úrazem způsobena újma osobě třetí, jest tato, a nikoliv poškozený, oprávněna k žalobě.

(Rozh. ze dne 27. ledna 1920, Rv I 582/19.)

Žalobkyně, upadši na neposypaném chodníku před obecním domem, utrpěla těžké zranění. Domáhala se proto žalobou na obci hotových výloh, bolestného a důchodu. Tento nárok opodstatňovala tím, že není nadále s to, by obstarávala své dceři domácnost a vypomáhala jí v práci krejčovské, že proto dcera byla nucena vzíti si posluhovačku; posluhovačku platila sice dcera, souhlasí však s tím, by náhrada vyplatila se žalobkyni. První soud vyhověl žalobě v plném rozsahu — mimo jiné z těchto důvodů: Žalovaná obec bránila se též tím, že § 24 obecního policejního řádu stanoví povinnost vlastníkův usedlostí, že úraz se stal na veřejném chodníku, že obec není tedy vlastníkem a že jest tudíž pořad práva vyloučen. Leč § 24 policejního řádu stanoví, že držitelé nemovitostí nebo jich zástupcové jsou povinni chodníky a cesty (u roho-

vých domů i polovinu přechodu ke druhé ulici) od sněhu a ledu očistiti a při náledí pískem, popelem aneb drtinami posypati. Z použitého výrazu »držitelé« (§ 309 obč. zák.) plyne, že toto ustanovení zavazuje každého faktického držitele nemovitosti bez ohledu na právní titul — vlastnictví soukromé (§ 353 obč. zák.), veřejný statek (§ 287 obč. zák.) aneb statek obecní (§ 288 obč. zák.) — a že tudíž nesprávně se prvžalovaná dovolává zásady judikátu čís. 229 (čís. 1652-XVI), podle kterého by měla býti věc stihána dříve než se nastoupí cesta soudní pořadem správních úřadů (viz konec odůvodnění onoho judikátu). Odvolací soud vyhověl částečně odvolání žalované obce v tom směru, že zamítl žalobní nárok na placení důchodu — mimo jiné z těchto důvodů: Žalovaná obec hájí stanovisko, že v tomto případě nepřichází v úvahu jako soukromá majitelka obecního domu, nýbrž jako správkyň veřejného statku a že tudíž jest proti ní vyloučen pořad práva. Leč nároky na náhradu škody proti obcím nemohou, jak plenissimárním usnesením nejv. soudního dvoru ve Vídni ze dne 1. června 1915 pres. 229/15 jud. č. 229 jest odůvodněno, jen tehdy pořadem práva býti uplatňovány, když spočívají na veřejnoprávním důvodu zanedbání povinností příslušejících obcím vzhledem ku místní policii; ne však tehdy, když se opírají o tituly soukromoprávní, když tudíž při stávajících zvláštních ustanoveních zákonných anebo jiných právně závazných úředních nařízeních, která ukládají majiteli pozemku neb domu zvláštní opatření k ochraně třetích osob, orgány obce při takovýchto objektech, v držení obce se nacházejících, předepsaná opatření úmyslně neb z nedbalosti opomíjejí. Naproti tomu neposkytlo řízení průvodní podkladu pro to, že by byla žalobkyně úrazem povstala újmami a výdělková, která jest předpokladem pro požitky důchodové. Dcera žalobkyně udala jako svědkyně, že žalobkyně bydlí u ní a že jí obstarávala domácnost, že jí mimo to ve volné chvíli průměrně asi přes hodinu denně vypomáhala při krejčovství. Že by její matka byla požívala za to úplaty, svědkyně neudala, naproti tomu však uvedla, že ona sama (svědkyně) následkem matčina úrazu byla nucena, přibratí pro svou domácnost v době od 16. února 1917 až do 31. srpna 1918 posluhovačku a že posluhu tu i nadále podržela a za ní měsíčně 15 K, po př. 20 K platila a platí. Z toho plyne, že mezi svědkyní a její matkou byl poměr, jaký jest mezi rodiči a dětmi, a že žalobkyně jakožto matka pomáhala dceři v domácnosti a při živnosti, dcerou byla vydržována a odměny nebrala. Vznikla tudíž svědkyní tím, že jí ušly a ucházejí služby žalobkyně, z onemocnění hmotná škoda, nevzešla však škoda žalobkyní. Škoda spočívá v tom, že dcera žalobkyně od matčina úrazu musí pro svou domácnost mít posluhovačku a že jí výpomoc matčina při krejčování schází. K uplatňování této škody byla by oprávněna jen dcera Božena R-ová, nikoliv však její matka. Této schází k tomu vůbec oprávnění; pouhé prohlášení svědkyně, by uplatňované obnosy byly přiřknuty žalobkyní, že se s ní vyrovná, nemůže býti považováno za takovéto oprávnění.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání sporných stran.

Důvody:

Dovolání žalující uplatňuje důvod nesprávného právního posouzení, není však důvodné. Ze zjištění čerpaných z výpovědí svědkyně Boženy

R-ové vyvodil odvolací soud skutkově, že žalobkyní nepovstala úrazem újma na výdělků, naopak, že z jejího onemocnění vzešla hmotná škoda svědkyní R-ové, nikoliv však jí. Újma na výdělků jest však předpokladem nároku na důchod. Nemá tedy žalobkyně takového nároku. Tvrdí-li dovolání, že svědkyně R-ová postoupila své nároky žalující, uznává sama, že nároky žalující nepřislušely. Tvrzení postupu jest však novotou, k níž nelze míti zření. Právem tedy zamítl odvolací soud nárok žalobní, odůvodniv tento svůj výrok zcela případně. Dovolání žalované obce uplatňuje důvod nesprávného právního posouzení, leč neprávem. Je zjištěno, že žalobkyně upadla po prvé na chodníku před obecním domem na náměstí. Mluvil-li odvolací soud v tomto směru o silničním přechodu (nikoliv tedy prostě o přechodu), nemění to ničeho na věci, pak plyne již z toho, že odvolací soud mluví v tomto směru o chodníku vedoucím od radnice k městskému kostelu. Od tohoto zjištěného děje se však dovolání odchyluje, mluvíc o přechodu z jedné ulice do druhé při rohových domech. Snaží-li se pak z toho dovoditi, že pořad práva není přípustným, nemá to podstaty. Že žalobkyně uplatňuje svůj nárok na podkladě soukromoprávním, prohlásila jasně ve sporu, tvrdíc, že žaluje obec jako majitelku obecního domu, k němuž patří chodník, na kterém se stal úraz. Jest tedy obec žalována jako držitelka nemovitosti dle § 24 pol. ř. pro město L., na něž se výslovně odvolává a nikoliv na podkladě § 34 ob. ř. jednajícím o ručení obce za škody vzešlé ze zanedbání předpisu o vykonávání místní policie, a jest tedy pořad práva přípusten. Obě stolice zaujaly tu správné právní stanovisko, opřevše se o judikát čís. 229.

Čís. 391.

Nabývatel nemovitosti, stížen výměnkem, ručí jako hypotekární dlužník i za výměnkové dávky, jeho předchůdcem nezapravené, leč že byly by to zadrželosti, starší tři let.

(Rozl. ze dne 27. ledna 1920, Rv I 597/19.)

Na usedlosti vázne pro žalobkyní výměnek, záležející jednak v peněžních dávkách měsíčně 120 K, jednak v nároku na 50 kg vepřového masa v době vánoční. Peněžní dávky byly splatny čtvrtletně předem. Usedlost ukoupil dne 8. února 1919 žalovaný. Ježto o vánocích 1918 maso nebylo výměnkářce odvedeno a peněžité dávky zůstaly po dobu od 1. ledna do konce června 1919 nezapraveny, domáhala se výměnkářka na nynějším vlastníkovi usedlosti náhrady za maso a zapravení zadrželých peněžitých dávek za naznačenou dobu. Soud prvé stolice vyhověl žalobě pouze co do peněžních dávek od 8. února do konce června 1919, zamítl jí však co do dávek od 1. ledna do 7. února 1919 a co do náhrady za nedodané maso. Důvody: Dle § 443 obč. zák. přešlo břemeno výměnkářské zároveň s vlastnictvím usedlosti na žalovaného a jest tento povinen, jako hypotekární dlužník, plniti výměnek za dobu od 8. února 1919 do konce června 1919, v které době vlastním usestlosti již byl. Lhostejno jest, že žalovaný v kupní smlouvě výměnku k plnění nepřevzal,

neboť toto reální břemeno přešlo na něho podle zákona a jemu vyhrazen jest toliko nárok ze správy podle § 928 obč. zák. proti předchůdcům. Jelikož však žalovaný usecllost převzal teprve dne 8. února 1919, neručí za dávky výměnkové, splatné před tímto dnem, totiž v době od 1. ledna do 7. února 1919, tím méně za dávku 50 kg vepřového masa, splatnou o vánocích 1918, a byla žaloba ohledně těchto dávek zamítnuta. O d v o l a c í soud přiznal žalobkyni vše, co žalobou požadovala. D ů v o d y: Žalovaný ručí za dávky výměnkové nikoliv jako osobní dlužník, ježto jich osobně nepřevzal, ručí však dle § 443 obč. zák. a § 18 knih. zák. jako majitel zavazené usedlosti za dávky, pokud nejsou promlčeny. Bylo proto přisouditi i peněžité dávky za dobu od 1. ledna 1919 do 7. února 1919 a přiměřenou peněžitou náhradu za nedodané maso o vánocích 1918.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání žalovaného.

D ů v o d y:

Soud odvolací zcela správně vystihl vnitřní souvislost § 443 obč. zák. a § 18 knih. zák. Práví-li § 443 obč. zák., že s vlastnictvím věci nemovitých přecházejí též břemena v knihách veřejných na nich poznamenaná, — a stanoví-li § 18 knih. zák., že za tři léta zadrželým nárokům na roční důchody, výživné a jinaké opětuující se dávky přísluší totéž pořadí jako právu k jich braní, — plyne z toho nadě vší pochybu, že na nabyvatele nemovitosti, která jest knihovně stížena výměnkem, přechází nejen povinnost, odváděti na příště dávky výměnkové, nýbrž že nový vlastník nemovitosti ručí také za splatné již dávky výměnkářské, pokud nejsou déle tří let zadrželé. Vždyť nelze nutiti výměnkáře, by se domáhal plnění na osobním dlužníku, výměnkář může držeti se nemovitosti, pokud tato jest mu zavázána. Ovšem ručí vlastník nemovitostí za zadrželé dávky výměnkové, právě tak jako za odvádění výměnku vůbec, pouze nemovitostí, nikoli však osobně ostatním svým jměním. Poslední věta § 443 obč. zák., že co jiného má kdo na předešlém vlastníkovi požadovati nebo pohledávati, na nového vlastníka se nepřevádí, má jen ten význam, že břemena, ve veřejné knize nezapsaná, nepřecházejí na nabyvatele, leč by tímto výslovně byla převzata. Ježto pak výměnkové dávky, žalobou vymáhané, nejsou déle tří let zadrželé, uložil soud odvolací právem jich zaplacení žalovanému jako vlastníku zavazené nemovitosti.

Čís. 392.

Kdo koupil předměty potřeby, by je se ziskem dále zcizil, nemůže oděpirati ujednanou kupní cenu pro její přemrštěnost.

(Rožh. ze dne 27. ledna 1920, Rv I 606/19.)

Žalobce, řezník, prodal dne 29. prosince 1918 žalovanému, rovněž řezníkovi, půl třetího prasete, 1 kg po 30 Kč. Žalovaný kupní cenu částečně zaplatil, zdráhal se však napotom zapraviti i nedoplatek proto, že ujednaná cena 30 K za 1 kg jest cenou lichvářskou, převyšující da-

leko maximální ceny, maximální cenou že bylo 22 K za 1 kg a tuto cenu že žalobci zapravil. Žalobě o zapravení nedoplatku kupní ceny soud první stolice vyhověl, poněvadž v čas, kdy stal se kup, úředních cen nebylo, 1 kg vepřového masa se prodával po 30 K, tuto cenu žalovaný znal a sám žalobci nabídl, maso k dalšímu zeizení koupil a je dále prodal a to asi za cenu nikterak nižší 30 K za 1 kg. O d v o l a c í soud žalobu zamítl. Vycházel z předpokladu, že ujednaná cena převyšovala cenu maximální a že cena maximální byla žalovaným zapravená. Po stránce právní odůvodnil odvolací soud své rozhodnutí mimo jiné těmito ú v a h a m i: Spornou smlouvou jednáno proti zákonnému (právnímu) zákonu, i je proto smolova dle § 879 n. zn. obč. zák. ničí. Následky nicotnosti zákon nestanoví, neboť podávají se z povahy věci samy sebou; musí vše uvedeno býti v ten stav, jako by se smlouva byla nestala, tedy vzájemně býti vráceno vše, co každý od druhého na splnění ničí smlouvy přijal. Tak § 7 cis. nař. o lichvě ze dne 12. října 1914, čís. 275 ř. zák. Tak jest tomu ale jen, kde zákon zakazuje smlouvu jako takovou. V tomto případě však není zakázána smlouva sama (koupě vepřů), nýbrž jen nadměrná cena, i není příčiny, by neplatnost smlouvy sahala dále než sahá zákaz; smlouva jest neplatná jen co do výše ceny, jen potud, pokud smlouvená cena převyšuje cenu maximální, resp. není-li taková stanovena, cenou přiměřenou. Proto zákonodárství cenové od jakživa stojí na stanovisku, že smlouva zůstává platnou a jen cena se sníží. Tak stanoví § 1059 obč. zák., že bylo-li na zboží, pro něž předepsána je taxa (maximální cena) zapláceno více, může se přeplatek žádati zpět, jinak ale smlouva trvá. Předpis ten, jenž odkazuje takovou věc ku kompetenci politického úřadu, vztahuje se ovšem jen na maloobchod, t. j. prodej od živnostníka konsumentu, jak z § 478 tr. zák. a § 51 Živn. ř. plyne, tedy na případy § 5 B místodržít. nař. ř. zák. čís. 211/16, to však jen v příčině kompetence; pokud jde o následky překročení maximální ceny, nečiní tu cis. nařízení ze dne 24. března 1917, čís. 131 ř. zák. rozdílu, jde-li o maloobchod neb meziobchod a velkoobchod, neboť onen, o němž tam mluví § 18 dovolávající se § 51 Živn. ř., klade se s tímto, o němž řeč v § 17, v § 19 na roveň. Tu ovšem stanoví se jen následky trestní, stran civilních dlužno tedy i pro meziobchod a velkoobchod sáhnouti k § 1059 obč. zák., jenž leží nejbliže (§ 7 obč. zák.). Při maximálních cenách jest zjištění přeplatku pouhým matematickým úkonem. Neexistuje-li však maximální cena, bude z pravidla třeba zevrubnějšího šetření, aby se zjistil obnos, o který cena zřejmě přemrštěná cenu přiměřenou převyšuje, by tedy poškozený této svízele znihl, dává mu § 20, odstavec pátý, cit. cis. nařízení na vůli žádati buď prohlášení smlouvy za ničí nebo snížení ceny na přiměřenou míru. Třeba že předpis předpokládá odsouzení pachatele, má poškozený právo té volby samozřejmě vždy, třeba ani k řízení trestnímu nedošlo, neboť předpis chce jen říci, kdy trestní soud může a musí o následcích činu uznati. Důvodem nároku jest čin pachatelův, nikoliv odsouzení jeho. Konečně také zákon o lidových soudech cenových ze dne 28. května 1919, čís. 299 sb. zák. a nař. mluví toliko o vymáhání přeplatku, nikterak však nedává právo pro překročení přiměřené ceny rušiti celou smlouvu. Toliko nařízení ze dne 8. ledna 1919, čís. 9 sb. z. a n., vypadá jaksi z rámce rušic «dřívější závěrky», ovšem nepřizpůsobí-li se jeho maximálním cenám: to má ale důvod svůj v tom, že předpis působí na-

zpět (§ 5 obč. zák.). Také námitku zkrácení nad polovici může strana odvrátiti tím, že přistoupí na přiměřenou cenu (§ 934 obč. zák.). Jest tedy žalovaný co kupec oprávněn žádati snížení kupní ceny na přiměřenou míru, resp. na maximální cenu a to činí, namítaje přílišnost ceny a zdráhaje se doplatek platiti. Podotknouti dlužno, že shora citovaný zákon o lidových soudech cenových nedovoľuje zpět požadovati přeplatek, pak-li kupec věc dále prodal a při tom ztráty neutrpěl (§ 2). Že to jest tak u žalovaného, chce žalobce patrně tvrditi ve svém přednesení. Prvý soud sice to nejjistil, ale odvolací soud pokládá to také za bezvýznamné, neboť z toho, že přeplatek nelze zpět žádati, ještě daleko neplyne, že se přemrštěná cena musí zaplatiti. Právní řád byl by sám v sobě rozdělen, kdyby zakazoval přemrštěné ceny a přece zase nutil kupce, by je platil. Naopak není v tom odporu, když zákon od placení přemrštěné ceny osvobozuje, ale zpětvytváhání její nedopouští, byla-li zaplacená. Máť se podobně věc už dle § 1174 obč. zák. Že by takto kupec podržel nespravedlivý zisk, což by bylo proti právnímu citu, nelze říci, pokud i on může býti postižen tak, by mu, pakli se dopustil zapovězeného skutku, zisk z něho byl odňat, a tu vskutku nechýbí na právním předpisu (§ 45 cis. nař. ze dne 24. března 1917, č. 131 ř. zák.).

Nejvyšší soud obnovil rozsudek první stolice.

Důvody:

Žalobce uplatňuje proti rozsudku soudu odvolacího dovolací důvody č. 3 a 4 § 503 c. ř. s. Odpor se spisy po rozumu § 503 č. 3 c. ř. s. spatřuje dovolatel v tom, že prý soud odvolací a) k opodstatnění svého rozhodnutí dovolává se zákonů později vydaných a tedy ke spornému případu vůbec se nevztahujících; b) neprávem má za to, že v den prodeje (29. prosince 1918) platily pro vepřové maso maximální ceny vůbec, zejména pak ceny stanovené na základě ministerského nařízení ze dne 6. července 1916, čís. 211 ř. zák. Vývody těmito však nedolčuje se dovolací důvod § 503 č. 3 c. ř. s., ježto se nedokazuje, že byl rozsudku soudu odvolacího v podstatné části za základ položen předpoklad skutočný, který by se spisy se nesrovnával; příslušné vývody spadají spíše v jedno s vývody k dovolacímu důvodu čís. 4 § 503 c. ř. s. Tento dlužno uznati za opodstatněný. Soud odvolací má za to, že žalobce dohodnul se dne 29. prosince 1918 se žalovaným o kupní ceně 30 K za kilogram vepřového masa, a) překročil maximální ceny 7 K 30 h po případě 7 K 50 h a 8 K 20 h místodržitelským nařízením ze dne 19. července 1916, čís. 60 z. zák. na základě ministerského nařízení ze dne 6. července 1916, čís. 211 ř. zák. stanovené a dne 29. prosince 1918 ještě platné; b) k tomu nehledíc požadoval proti předpisu § 20 cis. nařízení ze dne 24. března 1917, čís. 131 ř. zák. cenu zřejmě přemrštěnou; každým způsobem tedy jednal proti zákazu zákonnému (právnímu), což má za následek, že kupní smlouva, pokud se tkne ceny nadměrné, t. j. ceny převyšující cenu maximální po případě cenu přiměřenou, podle § 879 obč. zák. jest neplatná a nárok žalobců na zaplacení nedoplatku kupní ceny bezdůvodný. Proti tomu připomíná se toto: K a): Soud odvolací, jsa patrně sám si vědom vratkosti svého názoru, připouští, že zmíněné maximální ceny byly velmi zastaralé. Ale ceny ty nebyly pouze zastaralé; byly ovšem ještě na pa-

pífe, kdyžtě nebyly výslovně zrušeny; vskutku však dávno již neplatily, čehož nejlepším důkazem jest, že ministerským nařízením ze dne 8. ledna 1919, čís. 9 sb. z. a n., jehož účelem přece bylo, snížit ceny vepřového masa, pro prodej poražených vepřů v celku nebo v půlkách určena byla nejvyšší cena až do 18 K za 1 kg (v Praze a v Brně až do 20 K). Nelze tedy vytýkati žalobci, že, dohodnuv se dne 29. prosince 1918 se žalovaným o vyšší kupní ceně než 8 K 20 h za 1 kg, překročil stanovené ceny maximální. K b): Ke skutkové podstatě § 20 cis. nařízení ze dne 24. března 1917, čís. 131 ř. zák. vyhledává se úmyslné požadování cen, o kterých požadující musí alespoň věděti, že jsou zřejmě přemrštěny, a to za využití mimořádných poměrů válkou způsobených, tedy za účelem dosažení nemírného zisku. Ve směru posléze naznačeném vycházejí pak nařízení proti předražování a jich výklad z toho stanoviska, že ten, kdo prodává předměty obecně potřebné, smí bez kolise s příslušnými předpisy požadovati jen takovou cenu, která nepřevyšuje jeho nabývací po případě výrobní náklady, čítajíc v ně i náklady na režii, o více, nežli činí zisk spravedlivý, slušný, občanský. Soud odvolací zjistil, že žalobce jest řezník a tudíž oprávněn, obchodovati s vepřovým masem. Že kupní cena 30 K, se žalovaným smluvená, byla by vyšší, než jeho vlastní cena nákupní s připočtením slušného a spravedlivého zisku občanského, nebylo žalovaným nikterak tvrzeno, v řízení nevyšlo v té příčině ničeho na jevo a v rozsudcích soudů nižších nebylo nic takového zjištěno. Úmysl žalobcův, požadovati cenu přemrštěnou, a vědomost jeho o tom, že smluvená kupní cena jest zřejmě přemrštěná, vyloučeny jsou přímo tím, že podle zjištění prvního soudu v době prodeje byla cena jednoho kilogramu vepřového masa nad 30 K. Dlužno však poukázati ještě k tomu, že ustanoveními § 20 cis. nařízení ze dne 24. března 1917, čís. 131 ř. zák. mají v první řadě býti chráněni spotřebitelé od nemírných požadavků výrobců a osob obchodujících předměty potřeby. Kdo kupuje předměty potřeby, by je se ziskem dále prodal, může a má posouditi, zdali cena, za kterou kupuje, jest přiměřenou. Tato zásada došla výrazu také v § 2 zákona ze dne 28. května 1919, čís. 299 sb. z. a n. o lidových soudech cenových, jímž stanoveno, že ten, kdo získal předměty potřeby k dalšímu zcizení, nemá nároku na náhradu přeplatku a nesmí se domáhati takového náhrady ani před lidovými soudy cenovými ani před řádnými soudy. (Podmínka v druhé větě tohoto paragrafu obsažená, že nenastala vůbec ztráta nebo že nastala ztráta z jiného důvodu než z toho, že zboží bylo získáno za přílišnou cenu, týká se pouze těch, kdož proti svému původnímu úmyslu, nezcižiti získaných předmětů potřeby, dále je zcižili). Lidovým soudům cenovým, jež byly zřízeny zákonem ze dne 28. května 1919, čís. 299 sb. z. a n. přikázáno bylo ovšem jen rozhodování sporů o zaplacení náhrady v případech přemršťování cen před 28. říjnem 1918, ale není závady, by zásady v § 2 tohoto zákona vyslovené nebylo použito též v případech pozdějších, kdyžtě poměry, v té příčině rozhodující, podnes se nezměnily. Nemáť obchodníkovi, jenž kupuje zboží nepřiměřeně drahé proto, že počítá s tím, že je přes to se ziskem, tedy ještě dráže, prodá, býti dovoleno, domáhati se náhrady tenkrát, když ve svém výpočtu snad se zklamal a prodělal, tím méně pak ovšem tehdy, když neutrpěl ztráty. Nemáže-li však obchodník, jenž zaplatil cenu přemrštěnou, žádati zpět přeplatku, nelze mu důsledně ani přiznávatí práva, aby od-

píral placení smlouvené kupní ceny, třebaže byla nepřiměřena. Vždyť ten, kdo o t á l i s placením kupní ceny, nesmí být na tom lépe nežli ten, kdo řádně a poctivě ji zaplatil. Opačné stanovisko přičilo by se zjevně dobrým mravům. Také v tom směru nelze tedy souhlasit s odchýlným názorem soudu odvolacího. Ježto pak jest zjištěno, že žalovaný koupil od žalobce sporné vepřové maso za účelem dalšího jeho zcizení (samo sebou se rozumí, že s úmyslem, získati při tom), a také dále je prodal, nemůže, do datečně se dovolávati ochrany dle § 20 cís. nařízení ze dne 24. března 1917, čís. 131 ř. zák. Odstavce pátého tohoto § 20 nelze tu již proto použiti, poněvadž žalobce nebyl odsouzen trestním soudem, jak v dotčeném odstavci se předpokládá. Jestliže snad následkem toho, že dne 8. ledna 1919 bylo vydáno nařízení zakazující prodej vepřového masa za cenu vyšší než 18 K, žalovaný utrpěl ztrátu, stalo se to náhodou, která podle zásady v § 1311 obč. zák. vyslovené stihá jeho.

Čís. 393.

Bylo-li při pronájmu movité věci umluveno, že nájemce může věc kdykoliv za určitou úplatu koupiti, jest to úmluva o smlouvě budoucí (§ 936 obč. zák.).

(Rozh. ze dne 27. ledna 1920, Rv I 4/20.)

Žalovaný najal si v únoru 1912 od žalující firmy na neurčitou dobu pianino za měsíční nájemné 10 K. Zároveň bylo umluveno, že žalovaný může kdykoliv pianino za 470 K koupiti, při čemž ze zapravených splátek jest účtovati 80 proc. na kupní cenu a 20 proc. jako poplatek za vypůjčení. Žalovaný zapravil postupně na splátkách celkem 190 K, aniž by se byl vyjádřil, že pianino kupuje. Firma vyzvala ho dopisy ze dne 22. ledna 1919 a 28. ledna 1919, by pianino vrátil. Žalovaný odpověděl prý na to dopisem, jež firma neobdržela, že pianino kupuje. Firma domáhala se žalobou jednak vrácení pianina, jednak zaplacení nájemného za 85 měsíců po srážce zapravených 190 K, zbytkem 660 K. Soud první stolice vyhověl žalobě, pokud se domáhala zaplacení 660 K, jinak ji však zamítl z důvodu, že žalovaný byl kdykoliv, tedy i v lednu 1919 oprávněn, pianino koupiti; není prý vyloučeno, že dopis, jímž kup oznámil, za tehdejších neuspokojených poměrů se ztratil. Odvolací soud vyhověl žalobě v plném rozsahu. D ů v o d y: Závaznost úmluvy, že žalovaný může pianino kdykoliv koupiti, lze posuzovati pouze s hlediska § 936 obč. zák. Vždyť pianino bylo pouze pronajato a dána pouze možnost, by bylo nájemcem později koupeno. Dle § 936 obč. zák. vyžaduje předběžná smlouva, by byl stanoven čas, kdy má být smlouva na pevně sjednána, by byly ujednány podstatné články a by mezitím poměry nezměnily se tak, že by byl zmařen účel smlouvy. V případě, o němž jde, nebyl pevně stanoven čas, kdy má být pianino koupeno. Již pro tento nedostatek jest úmluva nezávaznou, aniž by bylo třeba zkoumati, zda jsou splněny ostatní podmínky smlouvy předběžné. Žalobce může tudíž právem žádati, by mu žalovaný sporné pianino vrátil, neboť dle souhlasného přednesu stran nechtěla žádná z nich, počínajíc koncem ledna nebo počátkem února 1919,

v nájemním poměru pokračovati a byl po něm ten dle § 1116 obč. zák. zrušen obsahem dopisů ze dne 22. ledna 1919 a 28. ledna 1919, jímž bylo žádáno, by pianino bylo vráceno.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Žalovaný uplatňuje proti rozsudku druhé stolice jediný dovolací důvod nesprávného právního posouzení (čís. 4 § 503 c. ř. s.), leč i ten neprávem. Tak jak první soud obsah úmluvy mezi zástupcem žalující firmy a žalovaným zjistil, nemůže smlouva jinak být pojata, než že vedle smlouvy nájemní ujednána byla i předběžná úmluva o příští smlouvě tržové dle § 936 obč. zák. Strany přesně ujednaly, že žalovaný najímá pianino od žalobkyně za určitou měsíční nájemní činzi 10 K, při čemž čas nájemní mlčky byl určen dle lhůty nájemní činze (§ 1113 obč. zák.) a dohodly se dále na tom, že bude-li žalovaný chtíti, jest žalující pronájemce ochoten, prodati mu najatý movitý předmět za přesně stanovenou cenu tržovou. Marně snaží se žalovaný tuto úmluvu vylíčiti jako hotový kup s výhradou práva vlastnického. Že by byl žalovaný pianino pevně zakoupil a kupem hned od prvopočátku byl vázán, což by při pevném kupu bylo podmínkou, ani sám netvrdil, naopak výslovně uváděl, že smluveno bylo jen oprávnění jeho, najatý předmět za určité ujednanou cenu od žalující strany ukoupiti, a že se pro kup rozhodl teprve v roce 1919. Také o nějaké smlouvě smíšené, při níž by ujednan byl obsah jak smlouvy nájemní tak smlouvy tržové, nemůže být řeči, neboť jedna druhou vylučuje a měla-li by být smluvena alternativa, musila by volba jeviti účinky hned od vzniku smlouvy. V tomto případě však nastal nesporně nájemní poměr a teprve později, jak žalovaný sám uváděl, měl vymíněnou možnost, najatou věc ukoupiti. Na jeho straně závazku, ze smlouvy tržové vyplývajícího, tu vůbec nebylo, ten teprve měl být založen. Vázána měla být jediné strana pronajímající, kteráž závazek proti straně slevila, ponechávajíc jí uzavření budoucí smlouvy zcela na vůli. Smlouvou takovou nebylo by tudíž jinak pojímati, než nejvýš jako smlouvu předběžnou o uzavření příští smlouvy určitého obsahu, kteráž však, jak § 936 obč. zák. přesně stanoví, jen tehdy má platnost, když určena byla i doba jejího uzavření. Této podmínce v tomto případě nebylo vyhověno, ježto lhůta nebyla určena vůbec a to ani podle kalendáře ani jinak stanovením nějaké určité události. Právem proto odvolací soud uznal, že žalovaný se nemůže z kupní smlouvy dovolávati nároku na pianino, nýbrž naopak, že jest po zrušení nájmu povinen věc nájemci dle § 1109 obč. zák. vydati.

Čís. 394.

Ustanovením § 217 obč. zák. zmocnění jsou příbuzní nezletilce i k opravným prostředkům na jeho prospěch, byť by jinak na dotčeném řízení (projednávání pozůstalosti) účastnění nebyli.

Objeví-li se před vydáním odevzdací listiny nové pozůstalostní jmění, nutno pokračovati v projednání pozůstalosti bez ohledu na dědickou dohodu, k níž bylo již došlo a jež byla poručensky schválena.

(Rozh. ze dne 4. února 1920, R I 472/19.)

Při projednání pozůstalosti po Václavu S-ovi uzavřely dne 10. května 1918 dědičky jeho: manželka a nezl. dcera Anna, zastoupená opatrovníkem, dědičkou dohodu, jež byla poručensky schválena a dle níž měly tři čtvrtiny pozůstalosti připadnouti dceři, čtvrtina vdově. Účastníci zřekli se vyhotovení a doručení usnesení. Po té, ale ještě před odevzdáním pozůstalosti, oznámil u soudu poručník a matka zůstavitelova Františka S-ová jménem své vnučky, že do pozůstalosti nebylo pojiato veškeré jmění, a žádali, by pozůstalost byla doplněna a znovu projednána navrhujece, by celá pozůstalost byla přiřčena dceři a vdově vyplacena čtvrtina v penězích. Vdova se změnou tou nesouhlasila, přiznávala však, že jest tu jmění, jež nebylo pojiato do pozůstalosti. Pozůstalostní soud návrhu nevyhověl a upřev matce zůstavitelově legitimaci k návrhu uvedl v důvodech: Poručník nezletilý byl přítomen při celém jednání pozůstalostním, nenamítal ničeho proti odhadu a souhlasil s dohodou dědičkou, jež byla uzavřena se zůstavitelovou vdovou. Dohoda byla poručensky schválena a jest již dávno v právní moci. Dohoda ta jest právním jednáním, jež zavazuje obě strany a nemůže býti změněna proti vůli druhé strany, jež z ní již práv nabyla (§ 1380, 1386 obč. zák.). Nelze tudíž dědičkou dohodu proti vůli vdovy měniti, nýbrž bude vydána odevzdací listina ve smyslu dědičné dohody, o novém jmění bude pak provedeno zvláštní řízení pozůstalostní. Rekursní soud, odmítnuv stížnost matky zůstavitelovy, vyhověl stížnosti poručnickově potud, že nařídil pozůstalostnímu soudu, by nově objevené jmění pojal do pozůstalosti a ji pak ohledně veškerého jmění zůstavitelova projednal. Důvody: Matka zůstavitelova není v pozůstalosti zúčastněna ani jako dědička ani nezastupuje dle zákona nezletilou jeho dceru a není proto oprávněna, by se jakkoliv zúčastnila na projednání pozůstalosti, jmenovitě nelze jí přiznati oprávnění ku stížnosti (anal. § 472 c. ř. s.). Stížnost poručnickova jest oprávněna, pokud pozůstalostní soud nařídil, by nově objevené jmění bylo zvláště projednáno. Zvláštní projednávání předpisuje § 179 nesp. pat. pouze tehdy, bylo-li jmění objeveno teprve po té, když pozůstalost byla odevzdána a nelze proto ustanovení toho použiti na případ, o nějž tu jde. Naproti tomu dlužno souhlasiti s názorem pozůstalostního soudu, že tím, že nalezeno bylo nové jmění, nelze ničeho měniti na dědičné dohodě, poručenským soudem schválené (§§ 861, 1380, 1387 obč. zák.), kdyžžte účastníci, uzavřevše dohodu, zřekli se výslovně toho, by bylo jim doručeno usnesení o dědičné dohodě.

Nejvyšší soud vyhověl dovolací stížnosti matky zůstavitelovy a poručníka a zrušil i dědičkou dohodu.

Důvody:

Františka S-ová není sice zákonným zástupcem nezl. Anny S-ové, přes to pokládá ji odvolací soud za oprávněnou k podání této dovolací stížnosti, neboť jest babičkou jmenované nezletilé a jako taková má nejen zájem, nýbrž i mravní povinnost dbáti prospěchu své nezletilé příbuzné. Zákon chce totiž chrániti zájmy nezletilých a klade důraz na to, by ve všech důležitých a pochybných případech byli nejbližší příbuzní jich slyšeni (srov. §§ 178, 251, 252 obč. zák. a §§ 185, 203 a 219 nesp. pat.).

V § 217 obč. zák. pak stanoví se výslovně, že jsou titi příbuzní oprávněni činiti oznámení u soudu. Že toto ustanovení zákona dlužno v zájmu nezletilců vykládati extensivně tak, že příbuzní jsou oprávněni též ku podání stížnosti, plyne nejen z povahy věci, nýbrž i ze slov zákona, který nerozeznává, zda jde o soud první či vyšší stolice. Rekursní soud odmítl sice stížnost Františky S-ové do usnesení první stolice, nepokládaje ji neprávem za legitimovanou, vyřídil však věcně i její stížnost tím, že zabýval se vývody této stížnosti, podané současně též poručníkem svrchu zmíněné nezletilé. Netřeba tudíž nařizovati soudu rekursnímu, aby o stížnosti Františky S-ové věcně rozhodl. Ve věci samé nelze přisvědčiti důsledkům, které rekursní soud vyvodil ze skutečnosti, že se účastníci zřekli vyhotovení a doručení soudního usnesení. Projednání pozůstalosti po Václavu S-ovi nebylo dosud skončeno, ježto odevzdací listina vydána nebyla. Skutečnost, že se vyskytlo nové, dosud neznámé jmění pozůstalostní, přivodila nutnost, by toto nové jmění pojiato bylo do inventáře pozůstalostního a by o veškerém jmění, do pozůstalosti náležejícím se pokračovalo v projednání pozůstalosti, ježto zvláštní oddělené projednání pozůstalosti o části jmění před odevzdáním pozůstalosti jest vyloučeno (§ 179 nesp. pat. a contrario), jak správně byl již vytkl rekursní soud. V důsledku nového projednání pozůstalosti a nového zjištění úhrnného pozůstalostního jmění změni se podklad, na němž byla účastníky uzavřena úmluva ze dne 10. května 1918, a nelze proto účastníkům odpírati právo, by svá původní prohlášení měnili, po případě od nich ustupovali, ježto právě ona prohlášení, jakož i zmíněná úmluva se staly v předpokladu, že do jmění pozůstalostního náleží jen předměty uvedené v tehdejších inventářích, a projednání pozůstalosti, třeba i dle dohody stran provedené, nabude právomoci až vejitím odevzdací listiny, na základě jeho vydané, v moc práva. Musil proto dovolací soud zrušiti zmíněné ujednání o rozdělení pozůstalosti ze dne 10. května 1918 a v důsledku toho i poručenské schválení, jehož se tomuto ujednání ohledně nezl. Anny S-ové dostalo.

Čís 395.

Dědičkou přihlášku z posledního pořízení nelze odmítnouti proto, že poslední pořízení není závětí, nýbrž dovětkem.

(Rozh. ze dne 4. února 1920, R I 46/20.)

V posledním pořízení, formálně bezvadném, obmyslil zůstavitel své nejbližší příbuzné, aniž by výslovně pořídil o celém svém jmění nebo o poměrné jeho části. Pozůstalostní soud nepřijal dědičné přihlášky příbuzných, v posledním pořízení obmyslených, z důvodu, že nejde o závět, nýbrž o pouhý dovětek. Rekursní soud usnesení to potvrdil. Důvody: Dle § 121 nesp. pat. má dědic podati dědičnou přihlášku, vyhovující předpisům §§ 799 a 800 obč. zák. a pozůstalostní soud může dle § 122 nesp. pat. přijati na soud pouze přihlášku, vyhovující předepsané formě, a jen na základě takové lze pozůstalost projednati. Z toho, jakož i z §§ 75 a 116 nesp. pat. vyplývá, že již při zahájení projednání pozůstalosti a před tím, nežli se dědičká přihláška přijme, dlužno řešiti

otázku, zda byl opravdu kdo za dědice povolán, a že nelze řešení otázky té vyhradití pozdějšímu řízení. V případě, o němž jde, není třeba, by byly vyšetřeny sporné skutečnosti, nýbrž dlužno se pouze zabývatí otázkou, zda poslední pořizení jest závětí či dovětkem. Otázka ta jest však pouhou otázkou právní, již pozůstalostní soudce musí řešiti. Nelze přisvědčiti stěžovatelům, míní-li, že pozůstalostní soud musí přijati každou přihlášku. Pozůstalostní soud jest k tomu dle § 121 nesp. pat. povinen pouze tehdy, je-li přihláška podána v předepsané formě. Leč předpokladu toho tu není, ježto k formě náleží také důvod a dlužno tedy i po této stránce věc přezkoumati. Ježto pak zůstavitel nepořídil o celém jmění, ani o poměrné jeho části, není pořizení závětí, nýbrž dovětkem, pročez pozůstalostní soud právem nepřijal dědické přihlášky.

Nejvyšší soud zrušil usnesení obou nižších soudů a nařídil soudu pozůstalostnímu, by dědickou přihlášku k soudu přijal.

Důvody:

Dovolací stížnosti dlužno dáti za pravdu, že napadnutým rozhodnutím byl porušen zákon o nesporném řízení, jmenovitě jeho předpis § 122. V tomto paragrafu, který nařizuje, že každou dědickou přihlášku, v předepsané formě sepsanou, nutno na soud přijati, jest obsaženo též ustanovení, že důkaz o důvodu práva dědického lze podati také dodatečně. Je-lihož následkem toho jest za to míti, že soud jest povinen přijati i takovou dědickou přihlášku, ve které důvod dědického práva nebyl prokázán, vyplývá z toho, že přijetí přihlášky na soud nezávisí na průkazu zmíněného důvodu, a že názor rekursního soudu, že k formě přihlášky náleží i platný důvod dědického práva, není správným. I ustanovení § 126 nesp. řízení vede k témuž úsudku. V něm, právě tak jako v § 122 nesp. řízení, mluví se o předepsané formě. při čemž o obsahu posledního pořizení není zmínky, a dlužno z § 126 nesp. řízení usuzovati, že i taková poslední vůle, která nebyla zřízena v náležitě formě, může býti základem přihlášky dědické, poněvadž v tomto paragrafu příkládán jest formální správnosti testamentu význam pro rozdělení úloh stran ve sporu z dědického práva. Hledíc k ustanovení § 121 nesp. říz. jest ovšem třeba, by v dědické přihlášce bylo také uvedeno, zdali dědic dědický nárok zakládá na dědické smlouvě, posledním pořizení, či na zákoně. V tom případě, je-li právním důvodem poslední pořizení, jest pak na soudu pozůstalostním, aby, bylo-li poslední pořizení již soudně vyhlášeno, pouze formelní jeho platnost přezkoumal a, nepouštěje se do obsahu jeho, zjištil, je-li prosto vad zevních, na první pohled patrných (vitium visibile), které by je činily právně neplatným. Ustanovení § 123 nesp. říz. není tomu nikterak na závalu, neboť jednak se netýká dědické přihlášky, s jejímž přijetím, otázce odevzdání pozůstalosti nikterak nepředjudikující, zákon nespojuje jiných důsledků, nežli legitimaci ke sporu z dědického práva, jakož i rozdělení úloh stran v dotyčném sporu (§ 125 a 126 cit. zák.), jednak dle něho může obsahově i formálně vadné poslední pořizení býti základem projednání pozůstalosti, souhlasí-li s tím výslovně ti, jimž by podle zákona příslušelo právo k pozůstalosti. Z toho, co bylo uvedeno, vyplývá, že odmítnutí dědické přihlášky stěžovatelů

z posledního pořizení, jež není stíženo žádnou zevnější vadou, není v zákoně opodstatněno.

Čís. 396.

Proti usnesení odvolacího soudu, jímž pro zmatečnost zrušeny rozsudek a řízení první stolice o návrhu na vyklizení najatých místností, ježto jde o nájem zákonem chráněný a předchozí svolení soudu vymoženo nebylo, přípustným je rekurs dle § 519 čís. 2 c. ř. s.

Smlouva o nájmu hostinských místností a koncese jest smlouvou pachtovní.

(Rozh. ze dne 4. února 1920, R I 50/20.)

Propachtovatel domáhal se na okresním soudě, by dle § 567 c. ř. s. vydal příkaz, by pachtýři vyklidili kavárnu a restauraci s příslušenstvím, jež jim byly dány v nájem spolu s živnostenskou koncesí. Soud první stolice návrhu vyhověl; když pak pachtýři vznesli námítky, nevyhověl jim a vyklizovací příkaz ponechal v platnosti. Odvolací soud zrušil rozsudek soudu první stolice, jakož i celé předchozí řízení. Důvody: Objekty, jichž vyklizení se žalobce domáhá, spadají pod nařízení ze dne 9. února 1919, čís. 62 sb. z. a n. Lhostejno, zda živnost hostinská a výčepnická provozuje se pouze v budovách či také mimo ně. Jádrem zůstávají vždy najaté místnosti, ježto bez nich nebylo by lze živnost vůbec vykonávati. Rozhodným jest, že živnost hostinská a výčepnická se provozuje k výdělku a že dle úmyslu zákonodárcova má býti nařízením o ochraně nájemců chráněna nejen osoba nájemce a jeho rodiny, nýbrž i jejich výdělek. Pronajetí místností, by v nich byla provozována živnost hostinská a výčepnická, zůstane nájmem, třeba místnosti jsou zařízeny ku provozování živnosti a třeba nájemce převzal od pronájemce i příslušnou živnostenskou koncesi, již v místnostech těch provozuje. Místností pak používá se, aniž by byly nějak pozměněny (§ 1091 obč. zák.).

Nejvyšší soud zrušil usnesení odvolacího soudu a uložil mu, by, nehledě k domnělému důvodu zmatečnosti, odvolání po zákonu vyřídil.

Důvody:

Rekurs dlužno uznati formálně za přípustný a věcně za ospravedlněný. Přípustným jest rekurs dle § 519 čís. 2 c. ř. s. Arcif předpokládá tento předpis zákona, že usnesením odvolacího soudu byla nejen vyslovena zmatečnost rozsudku první stolice, nýbrž že zároveň byla žaloba odmítnuta, poněvadž, nebylo-li zároveň vyřčeno odmítnutí žaloby, nutno o ní dále se stranami jednati a přípustnost rekursu řídí se pak předpisem § 519 čís. 3 c. ř. s. Než v případě, o který se zde jedná, vyslovena v odpor vzatým usnesením nejen zmatečnost rozsudku a předchozího řízení první stolice, čítajíc v to příkaz k vyklizení a zrušeny nejen tyto procesuální úkony, nýbrž odmítnut zároveň, byť i ne výslovně, tož alespoň věcně i návrh na vyklizení, zastupující zde žalobu. Neboť odvolací soud, vycházeje z názoru, že právní poměr mezi sporujícími se stranami jest nájmem v užším smyslu, poživajícími zákonné ochrany, odkazuje stěžo-

vatelku na řízení, upravené nařízením ze dne 9. února 1919, čís. 62 sb. z. a n. Ježto pak dle tohoto nařízení výpověď bez předchozího soudního povolení, návrh na vyklizení pak vůbec není přípustným a k zákonnému řízení se nehodí, nebyl by procesní soud první stolice, kdyby zůstalo při usnesení odvolacího soudu, oprávněn, o návrzích na vyklizení dále po zákonu jednati. Věcně oprávněn jest rekurs, poněvadž právní poměr, o jehož rozvázání stěžovatelka usiluje, je v pravdě pachtem, k pachtům zákonné předpisy o ochraně nájemců se nevztahují a tím padá domnělý důvod zmatečnosti. Opačný právní názor odvolacího soudu není s to, by obstál před zákonem, nanejmeně před ustanovením § 1019 obč. zák. Dle tohoto zákonného předpisu nezáleží pro rozdíl mezi nájmem v užším smyslu na jedné a pachtem na druhé straně na tom, k čemu věci objektivně bylo by lze použít, nýbrž na tom, k jakému užívání se smlouvou propůjčuje, zda totiž propůjčuje se k pouhému užívání, či k požívání, to jest k tomu, by z ní pilností a přičiněním užitek bylo docilováno. V onom případě jest zde nájem v užším smyslu, v tomto pacht. Arciž nestačí k tomu, by bylo lze mluvit o pachtu, by místnost nebo pozemek propůjčena byla jen za tím účelem, by užitek docilováno bylo hospodářskou činností, jež prostě na místnost anebo pozemek se soustřeďuje, v ní nebo na něm se vyvíjí; nestačí, by věc byla prostředkem výdělečné činnosti, nýbrž třeba jest, by byla předmětem hospodářského využití. Lze proto připustiti, že hostinská a výčepnická místnost o sobě se pouze najímá a nikoli pachtuje, poněvadž výdělečná hostinská a výčepnická činnost sice v místnosti se soustřeďuje, místnost však jako taková není jejím přímým a bezprostředním předmětem. Jinak má se věc, dána-li, jako v tomto případě, v nájem i hostinská a živnostenská koncese. Využití koncese záleží v tom, že živnostenské oprávnění činí se předmětem výdělečné činnosti, koncese dává se do pachtu. Ježto pak předměty, jež v daném případě dány byly do nájmu, propůjčeny již dle svého určení k činnosti výdělečné, dodává právní povaha nájmu koncese jakožto pachtu tuto vlastnost celému smluvnímu poměru (§ 1091 obč. zák.).

Čís. 397.

Smlouva, již snoubenec snoubence slibuje pro případ sňatku bezúplatně majetkový prospěch, jest smlouvou svatební.

Ustanovení § 1247, první věta, obč. zák. lze použít jen o darech menšího rozsahu, určených výhradně k manželčině použití, nikoliv však o bezúplatném poskytnutí majetkových výhod, jejichž účelem jest ulehčiti náklady manželského spoluzítí nebo zaopatření manželku pro případ zrušení manželského spoluzítí.

Není-li žádná strana nebo jsou-li obě vinny rozvodem manželství, jest ponecháno manželům, chtějí-li svatební smlouvy zachovati v platnosti, či mají-li smlouvy ty k žádosti i jen jednoho z nich býti zrušeny. Rozhoduje o žádosti, hledí soudce zejména k stupni zavinění a k majetkovým a výdělečným poměrům stran.

(Rozh. ze dne 4. února 1920, Rv I 612/19.)

Notářským spisem zavázal se snoubenec zaplatiti své snoubence 3000 K; smlouva měla nabýti plné účinnosti teprve uzavřením sňatku

a slíbená jistina měla se vyplatiti po smrti nastávajícího manžela k rukám manželky, nebo, zemřela-li by již dříve, měla připadnouti jejím dědicům. Když pak bylo manželství rozvedeno z viny obou stran, a to na straně manželčiny, že mu ublížila na cti a na těle, domáhal se manžel, by zmíněný notářský spis byl zrušen. Soudy všech tří stolic vyhověly žalobě, první dvě stolice podstatně proto, že jde o účinné odvolání daru pro nevděk, nejvyšší soud pak z těchto

důvodů:

Nelze sice přisvědčiti náhledu soudu odvolacího, že právní jednání, uzavřené mezi stranami v notářském spisu ze dne 24. listopadu 1913 jest darování ve smyslu § 938 obč. zák., neboť obraty v něm použité, »že (nynější) žalobce zavazuje se zaplatiti své nastávající manželce (nynější žalované) hotově darem 3000 K pro případ sňatku manželského mezi oběma snoubenci, že nynější žalovaná dar svého nastávajícího manžela pro případ sňatku s ním obmyšleného přijímá, že v příčině splatnosti slíbeného kapitálu platí ustanovení, že jest bezúročným potud, pokud trvá manželství, mezi oběma stranami obmyšlené, a že po smrti žalobce vyplácí se k rukám jeho nastávající manželky z jeho pozůstalosti, kdyby však žalovaná dříve zemřela, než její nastávající manžel, že kapitál připadne jejím dědicům, že dále darovací smlouva nabude plné platnosti teprve uzavřením sňatku manželského, mezi nynějšími spornými stranami obmyšleného«, nasvědčují tomu, že stranám šlo o úpravu jejich majetkových poměrů vzhledem k budoucímu manželství a že tedy jde o smlouvu svatební ve smyslu § 1217 obč. zák., a to smlouvu, jejíž nejbližší obdoba dlužno hledati v předpisech §§ 1230 a 1231 obč. zák. o obvěnění, od kteréhož ovšem se liší tím, že nejde o rozmnožení věna, které v tomto případě zřízeno nebylo. Ustanovení § 1247 obč. zák. nelze se dovolávati již proto, že má na zřeteli jen dary menšího rozsahu, skvosty a pod., výhradně k používání manželky určené, nikoliv však majetková poskytnutí, jejichž účelem jest ulehčiti náklad na manželské spoluzítí nebo zaopatření některého z manželů, po případě jeho dědice v případě zrušení manželského svazku. Nejde-li však v tomto případě o darování ve smyslu § 938 a násl. obč. zák., pak ovšem nelze také mluvit o odvolání daru pro hrubý nevděk dle §§ 948, 949 obč. zák. a padá tím tento důvod žalobní. Žaloba však zakládala se též na tom, že manželství mezi stranami bylo rozvedeno též z viny žalované a že žalobce jest proto oprávněn dle § 1264 obč. zák. žádati za zrušení notářského spisu. Soud první stolice vyšel z názoru, že jde o darování, jehož odvolání jest odůvodněno prokázaným hrubým nevděkem žalované (krádež na žalobci spáchaná), nezabýval se otázkou, zda by žalobce byl oprávněn žádati za zrušení notářského spisu jako smlouvy svatební. Soud odvolací pak jen mimochodem podotýká, že by žalobci i toto právo příslušelo. Dle § 1264 obč. zák. může, nemá-li vinu žádná strana, nebo mají-li obě strany vinu na rozvodu manželství, kterýkoliv z manželů žádati za zrušení smluv svatebních. Tomuto ustanovení ovšem nelze rozuměti tak, že by soudce v takovém případě vždy musil vysloviti zrušení smluv svatebních. Obrazem »kann verlangen, dass die Ehe-Pakte für aufgehoben erklärt werden« zamýšlel zákonodárce vyjádřiti jen, že v případě viny nebo nevinu

o b o u manželů jest ponecháno oběma z manželů, chtějí-li zachovati smlouvy svatební v platnosti či žádati za jich zrušení přes odpor strany druhé, a vyloučiti tím zároveň možnost, domáhati se pouhé změny svatebních smluv. Jest zřejmo, že soudce může přes takovou žádost jednoho z manželů nicméně vysloviti, že smlouvy svatební se nezruší, když k tomu jsou na straně druhého manžela důvody zvláštního zřetele hodné, na př. nepatrný stupeň zavinění, naprostý nedostatek jakýchkoli prostředků k výživě, těžká choroba a nezpůsobilost k výdělku, a p. jako může obdobně při rozvodu manželství z viny obou stran přidržeti manžela dle dvor. dekretu ze dne 4. května 1841, čís 531 sb. z. s., jsou-li zde okolnosti zvláštního ohledu vyžadující, k tomu, by manželce poskytoval slušnou výživu. Okolnosti, jež v tom kterém případě by opodstatňovaly zachování svatebních smluv v platnosti, musí ovšem žalovaná strana ve sporu namítati, neboť, není-li jich, pak zajisté dle shora citovaného ustanovení § 1264 obč. zák. dlužno vysloviti zrušení smluv svatebních. Žalovaná však, jež byla již v první stolici zastoupena advokátem, skutečností takových vůbec nenamítala a také důkazů o nich nenabídla. Dlužno tudíž vzhledem ke zjištění nižších soudů, že manželství sporných stran bylo rozvedeno z viny obou manželů a vzhledem k nedostávajícím se skutečnostem, které by přes to odůvodňovaly zachování svatebních smluv v platnosti, prohlásiti svatební smlouvu, obsaženou v notářském spise ze dne 24. listopadu 1913, za zrušenou.

Čís. 398.

Návrh, by přiměřené odškodné požadované dle § 1168, odstavec první, druhá věta obč. zák., bylo přiznáno dle povšechných předpisův o náhradě škody, jest změnou prosby žalobní.

Přiměřené odškodné dle § 1168, odstavec první, druhá věta obč. zák. přísluší podnikateli jen, provedl-li dílo úplně nebo do té míry, že lze je považovati za dílo hotové.

(Rozh. ze dne 4. února 1920, Rv I 15/20.)

Žalobce umluvil se žalovanou firmou, že jí vystaví tovární komín 60 m vysoký. Ve smlouvě bylo mimo jiné stanoveno, že dělníky bude vypláceti žalovaná. Za stavby vznikly různé průtahy, načež žalovaná nevyplatila dělníkům mzdu. Dělníci zastavili proto práci, takže stavba komínu dosáhla pouze výše 80 cm. Ač žalobce se nabízel, že bude ve stavbě pokračovati, odmítla ho žalovaná a zadala stavbu jinému. Žalobce domáhal se žalobou přiměřeného odškodnění ve smyslu § 1168 obč. zák. Procesní soud první stolice žalobu zamítl. Důvodv: Jde tu o smlouvu o dílo. Třetí dílčí novelou k občanskému zákoníku byly znovu upraveny předpisy o smlouvě pracovní a o zakázce. Dlužno proto čerpati z příslušných odstavců materialí. Při zakázce jest předmětem smlouvy zhotovení díla, za něž ručí podnikatel; jest práv nejen z nedostatku věci, již dlužno zhotoviti, nýbrž i z převzatého výsledku pracovního. § 1167 obč. zák. uvádí případy, kdy může zákazník nastupovati na podnikatele

ze správy, jmenovitě, kdy může od smlouvy ustoupiti. Pokud se týče otázky, koho stihá nebezpečí, rozeznává zákon dva případy: 1. nebyla-li vyřízena zakázka (§ 1168 obč. zák.), 2. byla-li zakázka zcela nebo částečně vyřízena (§ 1168 a) obč. zák.) K čís. 1. Není tu valného rozdílu mezi smlouvou pracovní a zakázkou; podnikatel přejímá při zakázce větší riziko, ruče za výsledek práce. Jsou proto předpisy § 1168 obč. zák. souhlasny s příslušnými předpisy o smlouvě pracovní (§ 1155), k čemuž se v motivech (str. 365) výslovně poukazuje. Jak § 1168 tak § 1155 obč. zák. mají na mysli dva stejné případy: a) že zakázka (služba) vůbec nebyla provedena; o tom jedná § 1168, věta první a § 1155 první odstavec, b) že sice zakázka (práce) byla provedena, že však příhody v osobě objednatel (zaměstnavatele) přivodily podnikateli ztrátu času (§ 1168, druhá věta, § 1151, odstavec druhý). Zákon, užívaje v šech 1155 a 1168 obratu: ztráta času při provedení (při výkonu služby), předpokládá, že služba (zakázka) byla dovršena (motivy str. 344.). V motivech (str. 365) výslovně se praví: ztráta času při provedení díla avšak »nikoliv, nebylo-li dílo provedeno«. Dle motivů (str. 343 a 344) chce zákon uvedené dva případy rozeznávati a má ustanovení § 1155 obč. zák. o »přiměřeném odškodném pro ztrátu času« význam najmě pro smlouvu o dílo. »Přiměřené odškodné« jest tudíž jakýmsi druhem odbytného, náhradou škody, kdežto nárok dle § 1168, první věta (§ 1155, odstavec první) není nárokem z náhrady škody, nýbrž pouze smluvním nárokem podnikatelským na úplatu (motivy str. 343). Ustanovení § 1168, odstavec první, lze použiti i tehdy, otálil-li zákazník s přijetím díla; odstavec druhý § 1168 obč. zák. upravuje pouze ten případ, kde zákazník jest povinen súčasnit se provedení díla. V tomto případě může mu určit podnikatel přiměřenou lhůtu, by napravil, co zmeškal, a smí pohroziti, že upustí od smlouvy, uplyne-li tato lhůta marně. Předpisy o zakázce neupravují výslovně, co nastane, zruší-li zákazník objednávku; případ ten dlužno podřaditi »překážkám v osobě objednatel« ve smyslu první věty § 1168 a dlužno naň vztahovati právní následky tam stanovené (motivy str. 365). Při zakázce dlužno dále rozeznávati: 1. zda dílo mělo býti zhotoveno za úhrnnou (paušální) cenu bez jakékoliv specialisace; čís. 2. zda byl smlouvě základem rozpočet jednotlivých nákladů, z nichž teprve byl počítán peníz úhrnný; tu třeba dále rozeznávati: a) zda rozpočet má býti zárukou, že bude lze docíliti výsledku jednotlivými blíže naznačenými pracovními výkony; vypočtený peníz tvoří pak zaručenou nejvyšší mez úplaty; b) zda rozpočet jest určen pouze k orientaci, jaké náklady lze očekávati. V případech 1 a 2 a) stihá nebezpečí, že vydaje budou vyšší, podnikatele, leč by se prokázalo, že příčinou jich byl zákazník; tak jako mu případně zisk, bude-li výkon snazším a lacinějším, právě tak stihá ho nebezpečí, bude-li výkon větším a nesnadnějším nežli předpokládáno. V případě, o němž jde, nežádá žalobce »co mu dle úmluvy náleží« ve smyslu § 1168, první věta, obč. zák. — ovšem po té, když by si odečetl srážky tamže uvedené, nýbrž domáhá se odškodného zakládaje svůj nárok na tvrzení, že vykonal žalované práce a dodal materialie a že mu ušel zisk tím, že dílo nebylo z viny žalované zcela provedeno. Žalobce požaduje tudíž — bez zřetele k umluvené úplatě — odškodné, jež v žalobě jednotlivě vypočítává. Ježto žalobce se jednak v žalobě výslovně odvolává na § 1168 obč. zák., neuplatňuje však nároku na úplatu, dlužno nárok jeho posuzovati dle § 1168, věta druhá,

obč. zák., pročež jest zkoumati, zda jednotlivé požadavky jeho lze podřaditi tomuto ustanovení. Jest zjištěno, že žalobce vystavěl pouze základy a asi 80 cm komínu, jenž měl míti výši 60 m. Cena vykonané práce — dle rozpočtu — k celkové výši byla pak asi 1:7. Z toho lze dovoditi, že nedošlo k »provedení« díla. Jak již bylo doličeno z motivů, skýtá § 1168 obč. zák. nárok na přiměřené odškodné pro ztrátu času, jež nastala provedením díla, nikoliv však, nebylo-li dílo provedeno (motivы str. 365) a, ježto v případě, o němž jde, nebylo dílo provedeno, nemá žalobce nároku na odškodné ve smyslu § 1168, druhá věta, obč. zák. Věta prvá § 1168 obč. zák. jedná jednak o provedení díla, jež způsobilo podnikateli ztrátu času, jednak o tom, kdy nedošlo k provedení díla, to jest ukončení zakázky bez ohledu na to, zda a kolik práce vynaložil podnikatel, předpokládajíc, že dosavadní výkon nerovná se provedení díla. Žalobce pokusil se sice za přípravného řízení změnit žalobu, hodlaje se opřít o prvou větu § 1168 obč. zák., leč změna nebyla připuštěna. Z toho vidno, že žalobce sám si byl toho vědom, že nemá odůvodněn jeho nárok na náhradu pro ztrátu času. Jak v žalobě uvedeno, použila žalovaná různých průtahů, žalobcem nezaviněných, a zastavila výplatu mzdy dělníkům, načež tito práci opustili. Žalovaná, ač žalobce byl ochoten ve stavbě pokračovati, nechtěla, by v ní pokračoval a zadala stavbu jmému. Jak již uvedeno, lze použití předpisu § 1168 obč. zák. i tehdy, je-li zákazník »v prodlení s přijetím« a má pak podnikatel nároky na náhradu toho, že byl ztrátou času zkrácen. Mohl by tudíž žalobce požadovati náhradu pouze tehdy, kdyby tvrzené chování se žalované bylo prodlením v přijetí. Leč pouze prodlení v přijetí provedeného díla může zakládati náhradní nárok ve smyslu druhého odstavce § 1168 obč. zák. Než v případě, o němž jde, žalovaná zabraňovala žalobci, by pokračoval ve stavbě, a stavbu jinam zadala, v čemž dlužno spatřovati odvolání zakázky; odvolání zakázky spadá však pod hledisko »překážek v osobě zákaznickově« ve smyslu § 1168 prvá věta obč. zák. a má v zápětí účinky tamže stanovené totiž nárok na vymíněnou úplatu. Odvolací soud potvrdil rozsudek soudu prvě stolice dodav k jeho důvodům v podstatě jen ještě toto: Názor odvolatelův, že jest mu volno, by dle § 1168 i za podmínek § 1168, prvá věta, požadoval místo »úplaty« dle prvě věty »přiměřené odškodné« ve smyslu druhé věty, jest naprosto neudržitelným. Prvý soud správně uvedl, že nárok na úplatu ve smyslu prvě věty § 1168 obč. zák. přísluší, nebylo-li dílo provedeno, jak jest tomu v tomto případě; naproti tomu přísluší podnikateli přiměřené odškodné tehdy, bylo-li dílo skutečně provedeno, čemuž však v případě tomto tak není. Že nárok na úplatu jest zcela rozdílným od nároku na přiměřené odškodné, viděti nejlépe z toho, že změna žaloby, jež byla v tomto směru navrhována, byla právoplatně zamítnuta. Žalobce snaží se v odvolacím spise opřít svůj nárok též o všeobecné předpisy XXX. hlavy obč. zák. o náhradě škody. To jest však změnou žaloby, ježto žalobce v řízení před prvou stolicí tohoto důvodu neuplatňoval. Změna žaloby jest v odvolacím řízení dle § 483, odstavec třetí, c. ř. s. nepřipustna.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Dle vývodů dovolání jest pro výsledek sporu rozhodným skutkový podklad žaloby a řešení otázky, zda jím prosba žalobní jest právně odů-

vodněna. Při tom, dle názoru žalující strany, není předmětem soudního rozhodnutí právní subsumpce stranou provedená. Poněvadž pak tvrzením žaloby zavinění žalované na nesplnění smlouvy jest odůvodněno, není přý změnou žaloby, když žalobkyně k opodstatnění nároku žalobního se dovolává všeobecných zásad o povinnosti ku náhradě škody. V žalobě domáhá se žalobkyně na žalované náhrady, záležející ve vydáních a ušlém zisku, vzniklých při provádění stavby komínu, činí tedy nárok na odškodnění, odůvodňujíc nárok ten pouhým odvoláním se na § 1168 obč. zák., aniž by dovolané ustanovení dále skutkově podložila. § 1168 obč. zák. n. zn. jedná pouze v druhé větě prvého odstavce o odškodnění a za předpoklad jeho stanoví zkrácení podnikatele ztrátou času při provedení díla. Jednou z podmínek nároku takto vytčeného jest provedení díla t. j. hotové dílo, o které, jak nižší soudy vyvodily, v případě nároku na odškodnění se pouze jednati může. Schází-li z řetězu podmínek, které vedle sebe jsou současně zákonem vyžadovány, ku vzniku uplatňovaného nároku i jen jediná, schází tím zákonný podklad nároku a nárok ten nevzniká. Tak jest tomu i v tomto případě. Nároku žalobou uplatňovaného zde není. Z tvrzení žaloby nelze ustrojiti nárok na náhradu škody dle všeobecných zásad, jak žalobkyně uvádí, které však žalobkyně neoznačuje. Měněny tím mohou býti patrně jen zásady § 1295 obč. zák. Jak z ustanovení tohoto paragrafu u porovnání s ustanovením § 1168, prvý odstatec, druhá věta obč. zák. plyne, byl by jak skutkový tak právní podklad nároku posléz uvedeného zcela odlišný od nároku, žalobou uplatňovaného a odůvodněného v žalobě ve směru tomto způsobem, shora uvedeným. Vznesení nároku na náhradu škody dle všeobecných zásad znamená změnu žaloby v řízení dovolacím, která dle §§ 513 a 483 c. ř. s. jest nepřipustnou.

Čís. 399.

Nemožnost plnění jest posuzovati dle poměrů v době vydání rozsudku. Při objektivní dočasné nemožnosti plnění nezjistitelného trvání, nelze použití ustanovení §u 409, odstavec druhý c. ř. s., nýbrž nutno žalobu pro tentokráte zamítnouti.

Spojena-li se žalobou o plnění žaloba o určení, nelze neprokázaný zájem na zjištění považovati za nahrazený tím, že žaloba o plnění byla pro tentokráte zamítnuta.

(Rozh. ze dne 4. února 1920, Rv I 17/20.)

Žalobce uzavřel v dubnu 1916 se žalovaným smlouvu o dodání lisů za určitou cenu. S dodávkou mělo býti počato osm měsíců po uzavření smlouvy a měla býti do roka skončena. Žalovaný nedodržel lhůty, nýbrž odpovídal na opětovné upomínky žalobcovy, že není s to, by smlouvu ve lhůtě splnil, nemoha si opatřiti potřebného materiálu, posléze pak smlouvu zrušil a navrhl žalobci, by, chce-li dodávku obdržeti, zvýšil ceny. Žalobce domáhal se žalobou jednak, by bylo určeno, že dodávací smlouva se žalovaným jest po právu, jednak by žalovaný byl uznán povinným lisy dodat ve lhůtě, již po případě určí soud dle § 409, odstavec druhý c. ř. s. — Procesní soud prvě stolice zamítl žalobu

a to pokud jde o žalobu o plnění, pouze pro tentokráte. — **Důvody:** Pokud jde o návrh určovací, není odůvodněn, neboť žalobce neprokázal, že by měl zájem na tom, by právní poměr byl určen zvláštním výrokem soudním. Skutkový děj nedává žalobci podkladu, by žaloval o určení právního poměru, jest však dostatečným podkladem ku žalobě o plnění, již žalobce vskutku též podal. Pokud jde o žalobu o plnění zjištěno, že plnění jest toho času objektivně nemožným a že nelze ani přibližně stanovit, kdy odpadnou překážky, jež zabránily splnění smlouvy a jež leží zcela mimo osobu žalovaného, nejsouce jím ani zdaleka zaviměny. Jest proto soudu nemožno, by určil novou přiměřenou lhůtu k plnění ve smyslu § 409, odstavec druhý c. ř. s. — **Odvolací soud** vyhověl žalobcovu odvolání potud, že uznal, že smlouva jest po právu. **Důvody:** Žalobce uvádí již v žalobě, že má právní zájem, by zjištění se stalo, jde tedy o žalobu určovací podle § 228 c. ř. s., a nikoliv pouze o návrh dle § 236 c. ř. s. Právní zájem jest tu, an žalovaný prohlašuje, že není povinen dodávati a že smlouvu zrušil, kdežto žalobce, uváděje, že lhůta dodací uplynula, se chce domáhati plnění. Právní zájem na brzkém určení musí býti alespoň v době, kdy rozsudek vynesen (§ 228 c. ř. s., Klein Vorlesungen str. 194). V případě, o němž tu jde, právní zájem, by byl vydán rozsudek určovací přes to, že se žaluje zároveň na plnění, jasně vystupuje v popředí tím okamžikem, kdy se žaloba na plnění pro tentokráte zamítá. Na soudu procesním bylo konati nutná šetření, by mohl žalobu na plnění pro tentokráte zamítnouti. On musil především na jisto postavit, že je tu právní poměr, který sice pro ten čas nemá za následek povinnost žalovaného k plnění, avšak z existence tohoto právního poměru prvý soud vyvodil, proč žalobu vůbec zamítnouti nemohl, nýbrž jen pro tentokráte. Důvody rozsudku prvního soudu obsahují zjištění toho, čeho se domáhá žaloba, pokud jest určovací. Bylo by pak v případě, kdyby žalobce po odpadnutí příčiny, proč žaloba jen pro tentokráte zamítnuta byla, znovu na plnění žaloval, nutno opakovati celý již projednaný spor. A opakování takové by se jistě, již se stanoviská procesní ekonomie posuzováno, nesrovnávalo s intencí zákona. Pokud jde o žalobu o plnění, přidal se odvolací soud k důvodům soudu první stolice.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání žalobcovu, vyhověl však dovolání žalovaného a obnovil rozsudek soudu první stolice.

Důvody:

Pokud jde o žalobcovu dovolání nižší soudy, dospěvše na základě zjištěných okolností k závěru, že plnění jest na ten čas nemožné, nemohly vynésti rozsudku odsuzujícího žalovanou k plnění v určité lhůtě, když této lhůty nelze ani přibližně určit. Ustanovení § 409 odstavec druhý c. ř. s. tu použití nelze, poněvadž tu jde o objektivní nemožnost plnění, kdežto § 409 odstavec druhý c. ř. s. má na mysli plnění objektivně možné, avšak vzhledem k osobním poměrům povinného na uplynutí určité lhůty závislé. Naproti tomu nelze upřít dovolání strany žalované oprávněnosti pokud směřuje proti výroku rozsudku v odpor vzatého, že povinnost žalované strany dodatí žalující straně 6 kusů 140 komorových dvojlisů s přísl. jest po právu. Soud odvolací má za to, že jest právní zájem žalobcův na tomto určení dán tím, že žalovaná prohlašuje, že není povinna do-

dávati, a že smlouvu stornovala, kdežto žalobce se chce domáhati plnění a že tento právní zájem vystupuje v popředí tím okamžikem, kdy se žaloba na plnění pro tentokráte zamítá. Tohoto názoru však sdíleti nelze. Žaloba zní na určení povinnosti žalovaného k dodání lisů a zároveň na plnění. Žalobu určovací ve smyslu § 228 c. ř. s. podati možno tehdy, má-li žalobce právní zájem na tom, by právní poměr byl co nejdříve určen. Vzhledem k tomu, že žalobce podal žalobu určovací a zároveň žalobu na plnění, musil by uvést a prokázati takové okolnosti, z nichž by bylo patrné, že má zájem na tom, by vedle nároku na plnění byl ještě zvláště určen právní poměr, o němž jde. Takovýchto okolností žalobce neuvedl. Právní poměr, žalobě za základ sloužící, jest týž, ať již jde o žalobu určovací či o žalobu na plnění a musil by býti ve sporu zjištěn i v tom případě, kdyby byla zněla žaloba jen na plnění. Nelze proto seznati, proč by měl rozsudek, rozhodující o tom, je-li žalovaný povinen stroje dodatí čili nic, obsahovati ještě zvláštní výrok, určující právní poměr stran, z něhož právě povinnost strany žalované se odvozuje. Prohlásila-li strana žalovaná, že není povinna dodávati a že smlouvu stornuje a odvodil-li žalobce z toho ten důsledek, že žaloval na plnění, nemá zájem na zvláštním určení právního poměru. Ani ta okolnost, že žaloba na plnění byla pro tentokráte zamítnuta, nemůže ospravedlniti nárok žalobcův na určení povinnosti žalovaného k dodání strojů, poněvadž jest tím již vysloveno, že nárok žalobcův sice nezankl, že však žalovaný stroje dodatí na ten čas povinen není. Stačila tedy v tomto případě úplně žaloba na plnění a nebylo potřebí spojovati ji se žalobou určovací.

Čís. 400.

Pořadem práva v § 103, odstavec druhý, horního zákona míní se právní rozepře, nikoli však přezkoumávání znaleckého hodnocení řízením nesporným.

Pro stanovení přiměřeného odškodnění za pozemky, přenechané k dolování, jsou rozhodnými poměry v době pozdravu (Begriissung), to jest požadování pozemku pokud se týče právomoci vyvlastňovacího nálezu, nikoli v době, kdy pozemků k dolování bylo použito neb o náhradu bylo žalováno.

(Rozh. ze dne 4. února 1920, Rv I 25/20.)

V řízení o vyvlastnění pozemků ku dolování bylo stanoveno v roce 1912 odškodné určitým penízem (10.941 K 29 h). Ježto vyvlastněný nechtěl je přijati, složil je podnikatel hor dle § 1425 obč. zák. k soudu. Žádosti podnikatele, by byl uveden do držby pozemků, nebylo dosud vyhověno. Vyvlastněný domáhá se žalobou, by odškodné bylo o určitý peníz (17.359 K 64 h) zvýšeno. Procesní soud první stolice žalobu zamítl. **Důvody:** Žalovaným vznesená námitka nepřipustnosti pořadu práva není odůvodněna. Dle § 103 hor. zák. může strana, jež není spokojena s prozatímním vyměřením odškodného v řízení vyvlastňovacím, použití pořadu

práva. Žalovaný míní, že pořadem práva nerozumí se tu řízení sporné, nýbrž že žalobce má pouze právo, by odhad z roku 1912 byl přezkoumán a to dle zásad řízení nesporného dle období zákona ze dne 18. února 1878, čís. 30 ř. zák. Mínení tomu nelze přisvědčiti. Vždyť § 103 horn. zák. mluví o »pořadu práva«. Kde pak zákon mluví o »pořadu práva«, rozumí tím vždy pouze vyřešení sporu před řádným soudcem na základě žaloby (sr. § 2 čís. 7, § 125 nesp. pat., § 30, poslední odstavec, zákona ze dne 18. února 1878, čís. 30 ř. zák.). Nelze proto na případ, o nějž jde, použití předpisů zákona o vyvlastnění k účelům železničním. Tomu nasvědčuje též znění § 53 čís. 7 j. n., dle něhož jsou horní senáty příslušny ve všech sporech podnikatelů hor s držiteli nemovitostí, pokud spory ty týkají se poměrů upravených v horním zákoně. Poměry pak, o něž zde jde, jsou upraveny v § 100 a násl. horn. zák. Ve věci samé jest jádrem sporu, zda pro stanovení výše odškodného jest rozhodnou doba pozdravu (vyvlastnění), jak tvrdí žalovaný, či doba skutečného použití pozemku podnikatelem, jak tvrdí žalobce. Otázka tato není výslovně upravena zákonem. Leč § 103 horn. zák. stanoví, že v nálezu vyvlastňovacím dlužno zároveň určití, jaká náhrada a v jaké výši má býti dána. Jest tudíž v zákoně vyslovena zásada, že o odškodnění jest rozhodnouti zároveň s vyvlastněním, z čehož nepochybně plyne, že pro výměru náhrady jest směrodatnou pouze doba vyvlastnění. Tomuto názoru neodporuje nikterak slůvko »prozatím« v § 103 horn. zák., ježto vyjadřuje pouze, že účastník nespokojený s náhradou může se domáhati nápravy pořadem práva. Nemá-li zákon ustanovení o tom, do kdy lze nastoupiti pořad práva, lze z toho vyvozovati jedině, že pro žalobu tu není stanovena lhůta, nikterak však, že, je-li žaloba podána, jako v případě, o nějž jde, až po celé řadě let, jest přezkoumati výši odškodnění, stanoveného správním úřadem, na základě poměrů, v jakých jsou pozemky v době podání žaloby. O d v o l a c í s o u d potvrdil rozsudek soudu první stolice. D ů v o d y: Žalovaný považuje názor usnesení první stolice, jímž byla zamítnuta námitka nepřipustnosti pořadu práva, proto za právně mylný, že žalobce nedožaduje se plnění nebo placení, že tudíž úkolem soudu může býti pouze, by přezkoumal odškodnění stanovené v řízení správním, a je zvýšil. K tomu však prý není třeba řízení sporného, ježto § 103 horn. zák. mluví pouze o »pořadu práva« bez dalšího, nikoliv o »řádném pořadu práva« a že v četných případech, v nichž podobně stranám dána jest možnost, by dovolávaly se soudu proti prozatímním rozhodnutím v řízení správním, jest rozhodovati řízením mimosporným; tak ve stavebním řádu (§ 25), v zákoně vodním pro Čechy (§ 87) a v zákoně o vyvlastnění k účelům železničním (§ 30), kterýchžto předpisů by zde bylo obdobně použiti. Názor tento jest mylným. Předpisy stavebního řádu a vodního zákona pro Čechy, jakož i zákona o vyvlastnění k účelům železničním jsou předpisy speciálními, jichž nelze použiti obdobně na případy jiné. Také z toho, že § 103 horn. zák. nemluví o »řádném pořadu práva«, nelze vyvozovati, že jest tam míněno řízení mimosporné. Žalovaný přehlíží konečně, že žalobce nedomáhá se pouze, by odškodné, stanovené v řízení správním, bylo přezkoumáno, nýbrž domáhá se zvýšení jeho z 10.941 K 29 h o dalších 17.359 K 64 h, uváděje, že pouze tato cena odpovídá pravé hodnotě pozemků, poněvadž pro vyšetření této hodnoty není rozhodnou doba prozatímního vyšetření odškodného, nýbrž doba skutečného používání a uchopení se držby pozemků podnikatelem.

Otázka, který z těchto peněz jest položití za základ náhradnímu nároku žalobcovu, není pouze otázkou právní, o jaké by mohl rozhodovati soudce v řízení nesporném; řešení otázky té závisí nanejvýš na rozhodnutí o sporných skutečnostech a jest proto možné pouze řízením sporným. Ve věci samé jest spornou otázka, kterou dobu jest vzíti za základ, vyměřuje-li se odškodné za vyvlastnění pozemky pořadem práva. § 98 horn. zák. mluví o přiměřeném odškodnění a odvolává se na ustanovení § 365 obč. zák. o vyvlastnění nikoliv snad na předpisy o náhradě škody dle 30. hlavy občanského zákoníka. V § 101 a 103 horn. zák. používá zákon výrazu »odškodnění« i »výkupné«, zmiňuje se v § 98 horn. zák. o tom, že pozemky, k dolování potřebné, dlužno postoupiti podnikateli do »užívání« a mluví dále v § 98 a 103 horn. zák. o »postoupení pozemků«. Z této mluvy horního zákona plyne dvoji:

a) že jest třeba přesně rozeznávati 1. odškodnění za postoupení, pokud se týče používání pozemku k dolování a 2. náhradu škody za poškození pozemku dolováním. Odškodnění dle zákona horního kotví ve smlouvě mezi podnikatelem hor a majitelem pozemku, není-li pak smluvní dohoda, v usnesení příslušného úřadu, jež nahrazuje smlouvu. Závazek k náhradě škody není stanoven ani smlouvou ani opatřením úřadu, nýbrž vyvěrá ze zaviněného poškození ať již bylo způsobeno porušením smluvní povinnosti či bez smlouvy k nějaké smlouvě (§ 1295 obč. zák.); žalobce výslovně doznává, že pozemků, o nějž jde, nebylo dosud vůbec žalovaným použito aniž byly poškozeny, pročež nemůže žalobce vznášeti nárok na náhradu škody. Nárok jeho může se opíratí pouze o to, že byl pozemek přenechán k dolování. Pro stanovení odškodného může tudíž býti rozhodnou pouze doba, v níž byl pozemek přenechán, tudíž doba vyvlastnění. Z obsahu zákona, shora uvedeného, vyplývá dále

b) že »používání« pozemků jest totéž jeho »převzetí« jich ku dolování. Právoplatným vyvlastněním bylo žalovanému vyhrazeno toto převzetí pozemků žalobcových; v dobrozdání, jež podáno bylo, by stanoveno bylo prozatímní odškodné ve smyslu § 103 horn. zák., bylo pomýšleno na to, že pozemky i se stromovím budou úplně spustošeny; právoplatným vyvlastněním byl pak žalobce zbaven všech práv plynoucích z vlastnictví. Odškodnění jest tudíž plnou protihodnotou za převzetí pozemků, za odpoutání jich od dosavadního vlastníka a nemůže proto žalobce domáhati se tohoto odškodnění a kromě toho případné renty pozemkové, jež se vyskytne po té, když pozemky byly vyvlastněny, avšak dříve, nežli se žalovaný domohl, by se mu dostalo jejich držby. Pro stanovení odškodnění jsou tudíž rozhodny hodnotné poměry v době pozdravu pokud se týče vyvlastnění.

Nejvyšší soud nevyhovět dovolání.

D ů v o d y:

Náhradu za pozemek, vyvlastněný k horní těžbě, vyšetřuje dle § 103 horn. zák. úřad správní, však toliko prozatímně tak, že určí, mnoho-li náhrady podnikatel hor musí zaplatiti a pokud se týče aspoň pojištění, by mohl se uchopiti držení věci vyvlastněné. Při tom však vyhrazuje se straně, která s tímto výrokem není spokojena, by nastoupila pořad práva;

za tím účelem musí vyvlastněný, který chce obdržeti náhradu vyšší, než jaká vyšetřena byla úřadem správním, podati o zaplacení přebytku na podnikatele hor žalobu soudní. Námitka nepřipustnosti pořadu práva byla tedy soudy nižšími právem zamítnuta. Třeba že v dovolání námitka ta více uplatňována nebyla, slušelo se o ní přece jen zmíniti, poněvadž soud k nepřipustnosti pořadu práva vedle §§ 41, 42 j. n. a § 240, odst. 3 c. ř. s. v každém období řízení z moci úřední přihlížeti má.

Vedle právoplatných rozhodnutí úřadů správních byly pozemky, o něž jde, žalovanému těžířstvu přenechány k horní těžbě. Těžařstvo složilo již, jak zjištěno, náhradu úřadem správním prozatímně na 10.941 K 29 h určenou, když žalobce přijetí její odepřel, u okresního soudu k rukou žalobce. V žalobě, o níž jde, ve které vyvlastněný se domáhá dle ustanovení § 103, odstavec druhý, hor. zák. zvýšení náhrady o 17.359 K 64 h, netvrdí žalobce, že by náhrada v době pozdravu (Begrüssung) dne 8. října 1912, kdy obdržel, jak sám v žalobě uvádí, písemní sdělení žalovaného těžířstva, že míní pozemky, o něž tu jde, vyvlastniti, pokud se týče v době vyvlastnění, byla nesprávně vyšetřena, nýbrž, jak ze spisů o zajištění důkazu z roku 1919 zřejmě na jevo jde, domáhá se vyšší náhrady z důvodu toho, že v roce 1919 každý dával přednost držbě nemovitosti před hotovými penězi, jakož i vzhledem k poklesu hodnoty peněz. Žalobce zneuznává však právní povahu odškodnění a účinek vyvlastnění. Ve všech případech vyvlastnění jest podnikatel, k jehož prospěchu vyvlastnění se stalo, povinen vedle § 365 obč. zák. dáti vyvlastněnému přiměřené odškodnění. Nahraditi sluší vyvlastněnému netoliko cenu obecnou, nýbrž i zvláštní individuální cenu předmětu vyvlastněného. Účinkem vyvlastnění jest originelní nabytí práva, jež tvoří předmět vyvlastnění, ve prospěch podnikatele a obmězení nebo zrušení vyvlastněného práva na straně vyvlastněného. Účinek ten nastane po samém zákonu, aniž by při nemovitostech zapotřebí bylo zápisu do veřejných knih. V případě vyvlastnění nemá tudíž vložení do knih účinku konstitutivního, nýbrž má jen účinek deklaratorní. Tento účinek nastává sám o sobě, jakmile jest řízení vyvlastňovací hotovo, t. j. nález vyvlastňovací nabytí moci práva a podnikatel, na jehož prospěch vyvlastnění se děje, určenou náhradu vyvlastněnému zaplatil aneb bez výhrady k soudu uložil aneb aspoň dostatečně pojistil (srov. § 9 lit. c) zákona o koncesi železnic ze dne 14. září 1854, pak § 103 zák. hor. a §§ 34 a násl. zák. o vyvlastnění k železničním účelům). V případě tomto podmínky uvedené byly splněny a nastal tudíž plný účinek vyvlastnění po samém zákonu. Poněvadž pak úřadem správním byla v nálezu vyvlastňovacím vzhledem k tomu, že uvedení pozemků do dřívějšího stavu kultury po jich použití k hornímu podniku prakticky provésti nelze, již plná cena pozemků jakožto náhrada za odškodnění přisouzena a peněz takto vyšetřený k soudu uložen, tím po samém zákonu nastal úplný účinek vyvlastnění a nemůže vyvlastněný více požadovati rentu pozemkovou, která po uplynutí let se objevila. Rozhodnou jest tedy v tom směru doba pozdravu, pokud se týče vyvlastnění. V ostatním poukazuje se ku správním v podstatě důvodům rozsudku v odpor vzatého.

I ten, kdo bezprávně nabytí věci (krádeží), půjčiti ji může někomu jinému s právním účinkem, tedy i s právem žádati ji zpět.

(Rozh. ze dne 4. února 1921, Rv I 46/20.)

Jakub P. kradl rodičům obilí a donášel je v pytlech Marii L-ové, kde pytle nechal. Když mu — ač o to upomínal — pytle nebyly vráceny, domáhal se žalobou vrácení jich. Procesní soud první stolice žalobě vyhověl podstatně z toho důvodu, že jde o půjčku a že žalovaná jest dle § 973 obč. zák. povinna pytle vrátiti. O dovolací soud žalobu zamítl. Důvody: Důvodné jest odvolání, pokud vytýká rozsudku nesprávné právní posouzení věci. V žalobě tvrdil žalobce, že na žádost žalované zapůjčil jí 21 pytlů, které na požádání měla vrátiti. Tvrdil tu tedy skutkové okolnosti, ze kterých bylo lze odvozovati nárok na vrácení pytlů podle § 973 obč. zák. o půjčce, o které předpis první soudce skutečně také svůj odsuzující výrok opřel. Avšak již při prvním ústním jednání a zejména při svém výslechu za účelem důkazu, udal žalobce okolnosti, ze kterých jde na jevo, že o nějaké půjčce pytlů za účelem jich užívání na určitou dobu, jak to zákon v § 971 obč. zák. předpokládá, ani řeči býti nemůže. Z okolností těch vyplývá naopak, že žalobce v letech 1910—1913 (kdy nebyl ještě ani zletilým) kradl rodičům pytle s obilím, které — dle svého tvrzení — nosil žalované (zda úplatně, či bezplatně neříká se), kde pytle nechal, a později prý ji o vrácení pytlů upomínal, ale marně. Tyto skutkové okolnosti ovšem nejsou doplňkem ani vysvětlením okolností v žalobě uvedených, nýbrž docela novými skutečnostmi, kterými mění se důvod žalobní. Ježto však žalovaná i o změněné žalobě bez odporu projednávala, předpokládá se její souhlas dle § 235 c. ř. s. Jest nyní otázkou, kterých právních předpisů jest na tuto žalobu použití. O žalobu ze smlouvy o půjčku dle § 973 obč. zák. a vůbec o žalobu z nějaké smlouvy nemůže se tu jednat, neboť nejde tu o nějaké právní jednání mezi stranami, nýbrž o krádež a podílnictví na krádeži. O nějaké kondičce pro bezdůvodné obohacení nelze tu rovněž mluvit, neboť i kdyby bylo správné, že bylo na straně žalované obohacení o pytle a byť i toto obohacení bylo bezdůvodné, nestala se újma, s tím spojená, žalobci, nýbrž vlastníkům pytlů, tedy jeho rodičům. Mohlo by se tu tedy co do právnícké struktury žaloby jednat jen o žalobu vlastnickou pravou nebo publicianskou (§§ 366, 372 obč. zák.), neboť návrh žalobní zní, by určité pytle byly vráceny. V tomto směru však žalobce v první stolici nedokázal, ba ani netvrdil žádné z podstatných náležitostí žaloby vlastnické tedy ani, že on jest vlastníkem pytlů, ani, že žalovaná pytle ty dosud ve své moci má (§ 369 obč. zák.), neboť ona tvrdí, že jich nemá. Ohledně žaloby z domnělého vlastnictví (§ 372 obč. zák.) nedokázal žalobce ani platného titulu ani pravého způsobu nabytí držby sporných pytlů. Ježto pak z přednesení žalobcových vychází na jevo, že pytle s obilím rodičům odejmul, není ani legitimován, by vrácení pytlů žádal.

Nejvyšší soud vyhověl dovolání a zrušiv rozsudek soudu odvolacího, vrátil mu věc, by ji znovu projednal a rozhodl.

D ů v o d y:

Dlužno souhlasiti se soudem odvolacím potud, že nemůže tu jíti o žalobu vlastnickou, kdyžž žalobce v první stolici ani netvrdil vlastnictví ke sporným pytlům, a k tvrzení, v té příčině teprve v odvolacím řízení přednesenému, dle § 482 c. ř. s., nebylo lze přihlížeti. Následkem toho není tu též dovolacího důvodu § 503, čís. 2 c. ř. s. uplatňovaného proto, že soudem odvolacím nebyly připuštěny důkazy o tvrzení žalobcově, že mu pytle byly matkou dány do vlastnictví. Správně soud odvolací též vyslovil, že ani kondikce pro bezdůvodné obohacení nemá místa, ježto takováto kondikce předpokládá přírůstek majetku na újmu kondicientovu, o této však nemůže býti řeči, když nebylo zjištěno, že pytle byly žalobcovy. Naproti tomu sluší za mylný označiti názor soudu odvolacího (§ 503, čís. 4 c. ř. s.), že nemůže tu jíti o žalobu z půjčky nebo vůbec z nějaké smlouvy, protože prý neběží o právní jednání mezi stranami, nýbrž o krádež a podílíctví na krádeži. Zákon nežadá, by půjčitel byl vlastníkem půjčené věci, ač to bude pravidlem; zejména není nikterak vyloučeno, že i ten, kdo bezprávně nabytí věci, půjčiti ji může někomu jinému s právním účinkem, tedy i s právem žádati věc zpět. Vždyt jen tak může půjčitel po případě učiniti zadost své povinnosti náhradní vůči poškozenému. Půjčka pak nemusí se státi výslovně, nýbrž může přijíti k místu též mlčky (§ 863 obč. zák.). Žalobce v té příčině tvrdil v žalobě, že půjčil žalované sporné pytle, jež mu tato na požádání měla vrátiti; a při ústním jednání přednesl, že žalovaná měla mu vrátiti pytle po vyprázdnění, že ji vícekrát upomínal a že žalovaná uznávala svůj závazek. Soud stolice prvé pak na základě přísězných výpovědí žalobce a jeho manželky zjistil, že žalobce v letech 1910 až 1913 nosil žalované pytle s obilím, že žalovaná brala je od něho a že bylo jí vracetí tyto pytle (celkem 21, jak v žalobě uvedeno), konečně že žalobce upomínal žalovanou o pytle a že tato slíbila, že zaplatí, až sežene peníze (z čeho by vyplývalo, že mlčky uznávala svou povinnost, vrátiti pytle nebo nahraditi jejich cenu). Ovšem nevysvítá z tohoto zjištění, že by bylo ustanoveno bývalo, jak dlouho se má užívati věci ani k čemu; avšak tu platí § 974 obč. zák., podle něhož není v takovémto případě sice pravé smlouvy, nýbrž jen výprosa, ale půjčitel může dle libosti žádati nazpět věci půjčené. Soud odvolací vyslovuje tedy právní názor, že kdyby byla vzata za základ dotčená zjištění soudu prvního, bylo by lze právní poměr mezi stranami podřaditi alespoň pod ustanovení § 974 obč. zák. a nárok na vrácení pytlů byl by podle tohoto článku zákona odůvodněn. Leč dovolacímu soudu nelze rozhodovati ve věci samé, poněvadž zjištění soudu prvního a vůbec ocenění důkazů prvním soudcem byla v odvolání žalované v odpor vzata, soud odvolací však se svého mylného stanoviska právního nezačínal se příslušnými vývody odvolacími. Nezbyvalo tudíž, než dle §§ 496 čís. 2 a 513 c. ř. s. zrušiti rozsudek soudu odvolacího, pokud byl v odpor vzat, a vrátiti věc v tomto rozsahu soudu odvolacímu k opětovnému jednání a vynesení nového rozsudku.

Čís. 402.

Závazku, převzatému smírem, vedle něhož se nájemce uvolil, byt do určité doby vykliditi, nelze čeliti námitkou, že prý splnění závazku jest nemožným, an nájemce není s to, by jiný byt si opatřil.

(Rozh. ze dne 4. února 1920, Rv I 53/20.)

Nájemce uzavřel dne 20. února 1919 s pronajímatelem smír, že se do určité doby (do srpna 1919) z bytu vystěhuje. Ježto však nebyl s to ani v místě, ani v okolí naléztí bytu, žalovat pronajímatele o určení, že smír jest neplatným. Procesní soud první stolice žalobě vyhověl v podstatě proto, že plnění, k němuž se nájemce smírem zavázal, jest dle § 878 obč. zák. nemožným, hledíc k naprostému nedostatku bytů. Odvolací soud nevyhověl odvolání, uváživ, že smír pro naprostou nemožnost splnění závazku žalobcem převzatého, po rozumu § 878 obč. zák. v doslovu § 89 nařízení ze dne 19. března 1916, č. 69 ř. zák., jest neplatným a následkem toho bezúčinným, neboť vystěhování se žalobce z nájatého bytu, které samo o sobě by sice absolutně nemožným nebylo, jest naprosto nemožným proto, že žalobce jako člověk má jisté nepopíratelný, přirozený nárok na to, by někde bydlil a nemaje možnosti, do jiného bytu se nastěhovati, musel by se vystěhovati na ulici pod širé nebe.

Nejvyšší soud žalobu zamítl.

D ů v o d y:

S hlediska dovolacího důvodu nesprávného právního posouzení věci nelze dovolání upřítí oprávnění. Soud odvolací, zjistiv, že ani v bydlišti žalobce, ani v Plzni, ani v okolních obcích a v obcích okresu plzeňského naprosto nelze naléztí bytu a že tomu již tak bylo v době uzavřeného smíru, vyslovil ve shodě se soudem první stolice názor, že žalobce vzav v soudním smíru ze dne 20. února 1919 na sebe povinnost nejdéle ve lhůtě srpnové se z bytu vystěhovati, tedy jej vykliditi a odevzdati, se zavázal k něčemu za stávajících okolností naprosto nemožnému, kdežto přece jako člověk má přirozený nárok na to, by někde bydlel a nemusil se vystěhovati na ulici pod širé nebe. Soud dovolací se nikterak neuzavírá humanitní takovéhoho nazírání, nemůže však přes to přisvědčiti mínění nižších soudů, poněvadž je toho náhledu, že soudy jsou v občanských věcech právních povolány k tomu, by rozhodovaly o soukromých právech občanů (čl. I. úvoz. zák. k j. n.), nikoli však k tomu, by mimo půdu zákona uspokojovaly určité sociální potřeby, byt i jich oprávněnost plně uznávaly. Nemožnosti vykliditi byt, jak ostatně odvolací soud sám uznává, zde není, že pak vyklizení bytu má v zápětí nutnost hledati jiný byt, a že možnost naléztí jej jest stížena, po případě vůbec odňata, jest sice velmi trudnou skutečností nynější poválečné krise, soud dovolací není však toho mínění, že by žalovaný proto, poněvadž žalobcům bude po případě odňata možnost ukojití potřebu nutného přístřeší, byl povinen vzdáti se svého práva, platným právním řádem mu zaručeného. Otázku, jak srovnati nabytá práva s nově se vyskytnuvšími nebo vzhledem

k mimořádným poměrům s nebyvalou krutostí doléhajícími sociálními potřebami a jak přizpůsobiti stav platného práva změněným poměrům sociálním a hospodářským, přísluší řešiti činitelům zákonodárným. Pokud však činitelé, v první řadě k tomu povolání, nezasáhnou sami ve sféru soukromých práv jednotlivců v zájmu celku, není možno soudům, by proti platným předpisům zákona braly ohled na sociální zájmy, byť i sebe důležitější. Správnost tohoto názoru vysvitne v tomto případě také z úvahy, že by se stala možnost, dáti výpověď se svolením soudu, zaručená pronajímateli předpisy o ochraně nájemců, illusorní, kdyby bylo umožněno nájemci, by se proti exekučnímu vyklizení bytu bránil námitkou nemožnosti plnění, opírající se o skutečnost, že nemůže jiného bytu nalézt. Tím by se platně dané výpovědi stávaly ve stadiu exekuce znovu předmětem soudního přezkoumání a pravomoc jejich byla bezúčinnou. S tohoto stanoviska jeví se smír mezi stranami o vyklizení bytu uzavřený platným a účinným, posouzení věci nižšími stolicemi však právně mylným.

Čís. 403.

Právní povaha smlouvy o dodání pracovních sil.

(Rozh. ze dne 4. února 1920, Rv II 2/20.)

Žalobce zavázal se žalovanému těžarstvu, že mu dodá 40 dělníků ku pracím za ujednanou odměnu dle hlav a počtu směn až do odvolání. Žalobce najal pak dělníky a dostavil se s nimi dne 18. prosince 1918 k žalovanému, kde pracovali za žalobcova dozoru dle poukazů žalovaného. Ze mzdy, již zapravovala žalovaná strana dle úmluvy žalobci, vyplácel tento dělníkům, co s nimi ujednal, to, oč bylo mu žalovanou stranou více vyplaceno, bylo jeho ziskem. Žalobce nepřevzal jiného závazku, nežli že dělníky dodá, jmenovitě neručil za pracovní výsledek. Dne 15. února 1919 zrušila žalovaná strana smlouvu výpovědí na 14 dnů. Žalobce, opíraje se o § 1159 obč. zák., domáhal se náhrady, protože žalovaná nedodržela 4nedělní lhůty výpovědní. **P r o c e s n í s o u d p r v é s t o l i c e** žalobu zamítl. **D ů v o d y:** Smlouva, o níž tu jde, přiči se nejen dobrým mravům, nýbrž i zákonu; zaměstnanci kladou se na roveň věcem a jsou uváděni v takovou hospodářskou i sociální závislost, že odporuje to státnímu zák. č. 142 (§ 7), pokud se týče stěžejní zásadě občanského zákoníka (§ 16). Každý člověk může volně nakládati svou pracovní silou, může jí dáti do cizích služeb. Leč o cizí pracovní síle nelze se smlouvat, ježto člověk není věcí (§ 285 obč. zák.) a může býti v právním vztahu pouze podmětem, nikoliv však předmětem. Již z tohoto hlediska jest smlouva neplatnou dle § 879 obč. zák., nehledíc ani k tomu, že § 1153 obč. zák. stanoví, že nárok na služby nelze převést. Zaměstnavatel není tudíž oprávněn, bý nárok na služby zaměstnancovy převáděl na jiného. Úmluvy, tomu se přiči, jsou protizákonné a tudíž neplatné (§ 879 obč. zák.). **O d v o l a c í s o u d** potvrdil rozsudek soudu první stolice, v podstatě z těchto právních úvah: S názorem prvního soudu nelze souhlasiti, vždyt dělníci zavázali se žalobci tím způsobem, že budou na jeho žádost pracovati v podniku žalované strany; nelze tudíž tvrditi, že by jich bylo žalobcem použito v právním obchodu

jeho věci, nebylit proti své vůli nuceni, by propůjčili své síly ku pracím v podniku žalované firmy. Odvolací soud vychází z názoru, že tu jde o smlouvu zvláštního druhu, dle níž dodává žalobce žalované firmě za odměnu dělníky, by jí konali služby. Žalobce jest zde podnikatelem, jenž najímá pracovní síly, by je dodal žalované straně na práci, staraje se sám o to, by mzda byla vyplacena a pojišťovací příspěvky byly zapraveny. Žalobce nezavázal se tudíž žalované, že jí bude konati služby, nýbrž že jí dodá pracovní síly. Smlouvu, již strany uzavřely, nelze označiti jako smlouvu služební, nýbrž jako smlouvu zvláštního druhu, na níž nelze použití předpisů o smlouvě služební nanejvýš předpisů o výpovědi. Dle obsahu smlouvy mohla jí žalovaná kdykoliv zrušiti, to jest bez výpovědi rozvázáti, ježto se žalobce zavázal, že jí bude dodávati dělníky za úplatu až do odvolání. Ostatně i kdyby šlo o smlouvu služební ve smyslu § 1151 obč. zák. a to o služební poměr ve smyslu § 1159 a) obč. zák., jenž týká se služeb vyššího druhu a vyžaduje větší část pracovní činnosti zaměstnancovy, byla by žaloba neodůvodněna, ježto jest zjištěno, že žalovaná dodržela 14denní výpovědní lhůtu (§ 1159 b) obč. zák. Vždyt pracovní poměr netrval celé tři měsíce (od 18. listopadu 1918 do 15. února 1919).

N e j v ý š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Nesprávné posouzení právní shledává žalobce v tom, že odvolací soud, zamítaje názor žalobců, že poměr mezi ním a žalovaným těžarstvem by bylo pokládati za poměr služební dle § 1151 a násl. obč. zák., prohlásil smlouvu, o níž se žalobce opírá, za contractum sui generis. Soud dovolací sdílí v tomto ohledu právní názor soudu odvolacího a poukazuje na odůvodnění rozsudku odvolacího, k němuž vůči vývodům žalobcova dovolání připojuje ještě tolik, že to, v čem žalobce vidí práce či služby, totiž dozor nad dělníky, doplňování nebo zmenšování jich počtu, placení mzdy, placení příspěvků pojišťovacích, byly úkony, jež žalobce vykonával nikoli pro majetkovou síru žalovaného těžiřtva, nýbrž ve svůj prospěch; úkony ty vesměs byly formou, v níž se jevila činnost žalobce jako podnikatele, nebyly však předmětem smlouvy uzavřené mezi žalobcem a žalovanou stranou. Ostatně, i kdyby poměr mezi spornými stranami měl býti považován za smlouvu služební, nebylo by lze žalobcově dovolání vyhověti z důvodu toho, že poměr ten byl ukončen řádnou výpovědí, jak správně odvolací soud v rozsudku svém odůvodnil.

Čís. 404.

P ř i n e s r o v n a l o s t i m e z i m a p o u p o z e m k o v o u a k a t a s t r á l n í r o z h o d n ý m j e s t p r o d ř e z b n í a v l a s t n í c k é p o m ě r y s t a v m a p y k n ě h o v n í, l e d a ž e b y j i n a k p r o k á z á n a b y l a n e s h o d a t o h o t o s t a v u s e s t a v e m s k u t e č n ý m.

(Rozh. ze dne 4. února 1920, Rv II 3/20.)

Mezi žalobci a žalovanými bylo sporno vlastnictví ku staré zdi. Žalobci dovolávali se evidenční katastrální mapy, v níž byla sporná zeď za-

kreslena v zahradě žalobců, kdežto v pozemkové mapě, již dovolávali se žalovaní, byla zakreslena při domku žalovaných. Procesní soud prvního státního soudu vyhověl žalobě, domáhající se určení, že sporná zeď jest vlastnictvím žalobců podstatně z toho důvodu, že evidenční katastrální mapa činí plný důkaz o podobě a hranici parcel, v ní zakreslených, a že tato mapa, ježto pozemková mapa jest pouhou její kopií, je základem, z něhož dlužno vycházeti při otázce, v jakých mezích a hranicích bylo nabyto vlastnictví k té které parcele. Odvolací soud zamítl žalobu. Důvody: Evidenční katastrální mapu nelze považovati za originál a pozemkovou mapu jen za kopii, tak že by toliko evidenční katastrální mapu bylo bráti za měřítko a základ při posuzování rozlohy pozemkových částí a rozsahu vlastnictví k nim. Při zakládání pozemkových knih (viz dotyčné zákony, na př. zákon pro markrabství Moravské ze dne 2. června 1874, čís. 97 ř. zák. § 16) byla ovšem pro pozemkovou knihu vzata z evidenční katastrální mapy kopie, by tak i pozemková kniha měla obraz polohy parcel, v pozemkové knize se vyskytujících, ale tato kopie potom, po příslušných opravách a doplněních, kopii býti přestala a jest nyní samostatnou mapou, již dlužno v první řadě vzíti v úvahu při posuzování poměrů té či oné parcely a k níž může býti evidenční katastrální mapa přivzata jen jako pomůcka na vysvětlení. Evidenční katastrální mapa netvoří důkazu o vlastnictví k té neb oné parcele nebo části její, aniž je tato mapa plným důkazem o výměře a hranici zakreslených v ní parcel. Důkazem o vlastnictví k pozemkům není katastrální mapa proto, že není součástí pozemkové knihy a že není určena k tomu, by tvořila důkaz o vlastnictví k pozemkům; vždyť určena je pro účely berniční (viz k tomu Randa: Vlastnictví IV. vyd. str. 174). Že by pak katastrální mapa byla přesným obrazem pozemků, v ní zakreslených, a že by podávala plný důkaz o jejich výměře a hranicích, není vysloveno žádným zákonem; naopak tím, že zákony o zakládání pozemkových knih (§ 16, 21, 28 zákona ze dne 5. prosince 1874, čís. 92 z. zák. pro král. České a zákona ze dne 2. června 1874, čís. 97 ř. zák. pro markr. Moravské) ustanovují, že šetření při zakládání pozemkových knih má se také zabývatí správností kopie katastrální mapy a že se má kopie ta dle potřeby opraviti a dále tím, že i § 10 zákona ze dne 23. května 1883, čís. 83 ř. zák. přikazuje, by katastrální mapa byla podle skutečnosti opravována, uznává se přímo i v zákoně možnost neshody katastrální mapy se skutečností a tím i možnost nesprávnosti té mapy, čímž ovšem je i řečeno, že katastrální mapa není plným důkazem o rozloze, výměře a hranicích parcel pozemkových. (Viz k tomu Randa: Eigentumsrecht z roku 1893 str. 480, Krainz § 191 VI., rozh. Gl. U. n. ř. 3264, 4487 a 4810). Proto první soudce, který opřel svůj výrok, že sporná zeď patří do vlastnictví žalobců, toliko o evidenční katastrální mapu, ačkoliv tu nebylo jiných důkazů pro vlastnictví jich, a správnost katastrální mapy nebyla ničím podepřena a naopak již neshoda mezi katastrální mapou a mapou pozemkovou a předloženými snímky plánů pochybnost o správnosti katastrální mapy vzbuzovati musela, pochybil, když důkaz o vlastnictví žalobců ku sporné zdi za podaný vzal a vlastnictví to žalobcům přiznal. Ježto však žalobci kromě evidenční katastrální mapy jiného důkazu pro své vlastnictví nepodalí a tento důkaz, jak zmíněno,

k příkazu vlastnictví nestačí, nelze vlastnictví žalobců k oné hraniční zdi vzíti za prokázáno.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Mapa katastrální byla založena k účelům daně pozemkové, a slouží dosud témuž účelu, při čemž ovšem dle způsobu svého založení podává také objasnění o poloze, rozloze a ohraničení jednotlivých pozemkových parcel. Při zakládání nových knih pozemkových byla mapa katastrální — po reambulaci katastru daně pozemkové ve smyslu zákona ze dne 24. května 1869, čís. 88 ř. zák. opravená, — základem zřízení nových knih pozemkových, při čemž ve smyslu zákona ze dne 2. června 1874 čís. 97 ř. zák. a nařízení min. spravedlnosti ze dne 10. července 1874 čís. 103 ř. zák. byla správnost a úplnost pořizovaných kopií katastrální mapy přezkoumána, dle nichž byly pořizovány odborníky indikační náčrtky (skizy) map, a bylo nadále pak používáno místo map katastrálních těchto opravených náčrtků. Tak vznikla mapa knihy pozemkové, která od té doby stala se samostatnou institucí, a dle výnosu ministerstva spravedlnosti ze dne 11. dubna 1878 čís. 3675 vydaného k ustanovení § 74 ob. knih. zák. podstatnou součástí knihy pozemkové. Proto dovolatelé neprávem prohlašují katastrální mapu za originál, a mapu knihy pozemkové za kopii, a že v případě nesouhlasu mezi nimi jest jedině rozhodným stav vyznačený v mapě katastrální. Dle zákona o evidenci katastru daně pozemkové ze dne 23. května 1883 čís. 83 ř. zák. dlužno ovšem toho dbáti, by katastr daně pozemkové byl s pozemkovou knihou držen ve stálém souhlasu, ale z toho ještě neplyne nikterak, že v tom případě, nesouhlasí-li obě mapy mezi sebou, je rozhodnou mapa katastrální; neboť prvním účelem zmíněného zákona jest, by stav map odpovídal skutečnosti, a není právě vzhledem k tomuto zákonu, který nesprávné zakreslení do mapy katastrální i mapy pozemkové knihy předvídá, nikterak vyloučeno, že mapa katastrální vykazuje oproti skutečnému stavu věci v přírodě, — co do rozlohy a hranic jednotlivých pozemkových parcel nesrovnalostí, vyžadující opravy její dle skutečnosti. Z toho a také z povahy věci samé vychází na jevo, že žádné z těchto map nelze ohledně rozlohy, polohy a hranic parcel jednotlivých přikládati významu konstitutivního; deklarativní význam mohou však míti jen potud, pokud oproti nim není důvodných pochybností o jejich správnosti.

Čís. 405.

Doložkou na faktuře: »splatno a žalovatelné v...« zakládá se za podmínek § 88, odstavec druhý, j. n. nejen sudiště, nýbrž ujednává se i splnění smlouvy.

Cizozemský dlužník pohledávky, znějící na koruny a splatné na území čs. republiky, jenž otálel se zapravením přes dobu splatnosti až do započtí akce okolkovací, jest povinen platiti v čs. korunách.

(Rozh. ze dne 4. února 1920, Rv II 7/20.)

Žalovaná firma měla plniti žalobci dne 18. ledna 1919 na základě účtu, jež obsahoval doložku: »splatno a žalovatelné v Moravské Ostravě« a v němž byla pod firmou žalobcovou uvedena čísla jeho kont u Vídeňské a Budapeštské poštovní spořitelny. Žalovaná zaplatila dluhovaný peníz dne 11. února 1919 na konto žalobcovu u Vídeňské poštovní spořitelny, žalobce však plat neuznal a domáhá se zaplacení peníže toho v Moravské Ostravě. Procesní soud první stolice žalobu zamítl. Důvody: Žalovaná firma sprostila se, plativši dne 11. února 1919 u Vídeňské poštovní spořitelny, nepochybně svého závazku vzhledem k tomu, že i v jiných případech — jsouc se žalobcem v obchodním spojení — platila na jeho konto u Vídeňské poštovní spořitelny a na fakturu, jež byla v tomto případě zaslána, byla označena jak Vídeňská tak i Budapeštská poštovní spořitelna jako platiště, nehledíc k tomu, že žalobce tím, že mu byl peníz připsán k dobru, ujal se jeho držení a tehdy nebylo ještě různé měny ve Vídni a v Moravské Ostravě. Údaj žalobcův, že poukazoval ve faktuře na konti poštovních spořitelen pouze z důvodů reklamních, jest vratkým a odporuje obchodním zvyklostem. Žalobce měl, by vyloučil plat u Vídeňské poštovní spořitelny, dodatek ten ve faktuře škrtnouti nebo jiným způsobem dáti žalované na jevo, že dlužno platiti u Pražské poštovní spořitelny nebo u nějaké banky na území československé republiky. Pak by ovšem byla žalovaná dle čl. 325 obč. zák. povinna, by zaslala dlužný peníz do Moravské Ostravy nebo ústavům shora naznačeným. Následky, jež přivedla opatření československé a rakouské vlády po té vydaná, postihují žalobce, ježto neučinil ohledně placení příslušných disposic. Odvolací soud potvrdil rozsudek soudu první stolice. Důvody: Doložka faktury »zahlbar und klagbar in . . .« má za účel, by založila soudiště ve smyslu § 88 j. n. a nevylučuje nikterak, by bylo ve faktuře ještě kromě toho udáno jiné místo jako platiště, kam třeba dlužný peníz zaslati. Tím, že nebylo ve faktuře škrtnuto číslo žalobcova účtu u Vídeňské poštovní spořitelny, byla Vídeňská poštovní spořitelna označena jako platiště a byla proto žalovaná firma oprávněna, by tamže platila, kdyžžte důvodně musela předpokládati, že žalobce bude disponovati s poukázanými penězi vůči svým věřitelům v republice německorakouské. Dlužno tudíž z toho, co uvedeno, jakož i ze znění čl. 325 obč. zák. za to míti, že vplat u Vídeňské poštovní spořitelny odpovídal úmyslu žalobcovu a že žalovaná byla oprávněna dluhovaný peníz tam vplatiť. Vídeňská poštovní spořitelna byla plnomocníkem žalobcovým a dle § 1424 obč. zák. jest platiti buď žalobci nebo jeho zmocněnci; v clearingovém řízení poštovní spořitelny jest tato plnomocníkem majitele konta a nikoliv toho, kdo vplat činí, a jest placení dokonáno již vplatem, nikoliv teprve tím, že byl majitel konta o vplatu zpraven. Nařízení ze dne 6. února 1919, čís. 57 sb. z. a n. tomu nijak nebrání, zakazujíc pouze převod pohledaností do území republiky Československé. Žalobce mohl svou pohledanost libovolně disponovati, ba mohl jí i zpět poukázati žalovanému a stihajíc ho proto následky, jež povstaly tím, že neučinil disposic.

Nejvyšší soud, vyhověv dovolání, uznal dle žaloby.

Důvody:

Nelze přisvědčiti odvolacímu soudu v tom, že doložkou na faktuře »zahlbar und klagbar in Mähr. Ostrau« založeno bylo pouze splniště

dle § 88, odstavec druhý j. n. Otázka, zda tato na fakturách obvyklá doložka má pouze význam procesuální, či zároveň též význam materiálně právní, rozřešena v posléz řečeném smyslu ustanovením § 88 j. n. Dle nadpisu tohoto paragrafu upraveno jí soudiště místa splnění. Důvodem příslušnosti jeho jest jak v odstavci prvním, tak v odstavci druhém § 88 j. n., že v obvodu soudu je ujednané splniště smlouvy. Rozdíl jeví se pouze ve formě úmluvy o splništi smlouvy. Dle prvního odstavce vyhledává se písemně prokázaná dohoda, dle druhého odstavce stačí, že za podmínek tam stanovených byla bez námítky přijata faktura, opatřená doložkou splatnosti a žalovatelnosti. V tom i onom případě uznává se však soudiště jako důsledek splniště. Bylo by proto neologickým, kdyby neuznávala se příčina a přes to trvalo se na důsledku příčiny. Při správném výkladu zákona nutno proto vycházeti z předpokladu, že splništěm fakturovaného peníže byla Mor. Ostrava. Tomu-li tak, lze za placení uznati pouze takový jeho způsob, jímž bylo by žalující firmě umožněno, by s kupní cenou ve splništi volně a neobmezeně nakládala. Poukazem dlužného peníže dne 11. února 1919 Vídeňskou poštovní spořitelnou řečené náležitosti řádného placení vyhověno nebylo. Lze stranou ponechati otázku, byla-li žalovaná firma oprávněna spatřovati v poukazu faktury na konto žalující firmy u Vídeňské poštovní spořitelny určení platebního místa a byla-li následkem toho přes řečenou doložku ve faktuře oprávněna fakturovaný peníz zmíněnou spořitelnou poukázati. Tato otázka přicházela by v úvahu, kdyby žalovaná firma platila v čas. Tomu však není tak. Nesporno, že fakturovaný peníz byl splatným hned po dodání zboží, tudíž dnem 18. ledna 1919 neb alespoň bez zbytečného prodlení. Byl však, jak rovněž nesporno, poukázán u Vídeňské poštovní spořitelny teprve dne 11. února 1919, tudíž s opožděním neomluvitelným, zvláště, uváží-li se tehdejší neisté poměry peněžního a mezinárodního obchodování. Byla proto žalovaná firma dne 11. února 1919 s placením již v prodlení a jí na vrub jde změna poměrů, jež mezitím se udála, aniž by pro její zodpovědnost záleželo dále na tom, zda o změnách poměrů věděla nebo věděti musela. Takovouto podstatnou změnou poměrů bylo vydání nařízení vlády Československé republiky ze dne 6. února 1919 čís. 57. sb. z. a n., jež téhož dne nabylo působnosti. Jím, jak žalovaná firma v odvolací odpovědi sama uznává, znemožněno žalující firmě, by peněz, dne 11. února 1919 u Rakouské poštovní spořitelny poukázaným, v tuzemsku, tudíž zejména ve splništi, volně nakládala, nanejvýš pak, by učinila v tuzemsku zadost předpisům o okolování bankovek. Neměla-li však této možnosti, nevyhovovalo placení a to vinou žalované firmy úmluvě o splništi kupní ceny a nebylo řádným placením. Proto je zcela lhostejno, mohla-li žalující dobropisem u Rakouské poštovní spořitelny disponovati alespoň v cizině. S touto obmezenou disposiční možností žalobkyně hledíc na ujednané splniště nebyla nucena se spokojiti. Poukazuje-li žalovaná firma k tomu, že bylo na žalující firmě, by dobropis zpět na žalovanou poukázala, zapomíná, že dle jejího vlastního udání v odpovědi na žalobu nebylo možno docíliti k zpětnému poukazu nutného za tím účelem souhlasu německo-rakouského státního úřadu pro finance. Také nepříznivé následky této okolnosti jdou na vrub žalované firmy, poněvadž, jak řečeno, pokusila se platiti opožděně. Ježto tudíž, jak doloženo, poukázání peněz Rakouskou poštovní spořitelnou nelze uznati za řádné placení a proto za placení vůbec, jest žalující

firma v právu, domáhá-li se bez ohledu na to zaplacení fakturovaného peníze. Právem však také požaduje žalující firma na žalované, by nyní platila v korunách československých. Následkem prodlení v placení jest totiž žalovaná firma povinna, by poskytla žalující firmě to, co by tato měla, kdyby bylo bývalo placeno včas. V tom případě byly by peníze dostaly se do rukou žalující firmy před tuzem. okolkováním bankovek a žalující měla by dnes fakturovaný peněz v korunách okolkovaných, tudíž týž peněz v korunách československých. Namítá-li posléze žalovaná firma teprve v dovolací odpovědi, že žalující firma ze své strany peněz, jí u Rakouské poštovní spořitelny poukázány, dosud nevrátila aniž vrátiti se nabízí, je tato námitka jednak nepřipustnou novotou, jednak lichá, ježto žalovaná firma ani netvrdí, že by nyní Rakouský státní úřad pro finance byl ochoten dáti souhlas k zpětnému poukazu.

Čís. 406.

Nemanželské dítě nemá proti otci nároku na výbavu.

(Rozh. ze dne 10. února 1920, R I 30/20.)

Nemanželský otec uzavřel v r. 1897 smír s poručníkem své dcery, roku 1896 narozené, jímž složil do sirotčí pokladny 600 K s tím, že veškeré nároky nemanželské dcery proti němu jsou vyrovnány. V roce 1919 domáhala se nemanželská dcera, nyní švadlena, zamýšleje se provdati, na nemanželském otci žalobou 10.000 K na zaopatření, uváděje jmenovitě, že se majetkové poměry otcovy zlepšily. Procesní soud první stolice žalobu zamítl. Důvody: Žalobkyně odůvodňuje svůj nárok oproti žalovanému jako svému nemanželskému otci tím, že mohla by docílití sňatkem slušného zaopatření, že však pro nemajetnost nemůže si opatřiti ani nutného nábytku a náradí a že teprve poskytnutím 10.000 K se strany žalovaného sňatek ten a tudíž i zaopatření, k němuž nemanželský otec jest po zákonu povinen; bylo by jí umožněno. Žádá tedy řečený peněz podle svého udání na opatření výbavy. Soudce má však za to, že nárok uvedený žalobkyní nepřislúší, poněvadž ve smíru ujednaném v r. 1897 mezi jejím poručníkem a žalovaným a schváleném soudem poručenským nároku na zaopatření i výbavu poručník žalobkyně jejím jménem se právoplatně zřekl, spokojiv se jednou pro vždy se 600 K, které žalovaný pro žalobkyni do sirotčí pokladny složil. Prohlásil totiž zákonný zástupce žalobkyně ve smíru tom výslovně, že řečeným penězem jsou jednou pro vždy a úplna vyrovnány veškeré nároky, které by nezletilá proti žalovanému mítí mohla, kdyby byl nemanželským otcem jejím uznán, zejména nároky na poskytování výživy, výchování, zaopatření, věna, výbavy a vůbec které nároky, z poměru nemanželského otce ku dítěti plynoucí, a že nemá na žalovaném ničeho více požadovati. Toto prohlášení žalobkyně, učiněné zákonným zástupcem jejím, jest po náhledu soudu pro ni dosud závazným. Vždyť podle ustanovení § 1380 obč. zák. smír jest smlouvou, kterou smluvní strany určují právo sporné neb pochybné tak, že každá ze stran něco dáti neb něčeho opominouti se zaváže. V narovnání žalovaný zavázal se k peněžitému plnění a žalobkyně

vzdala se případných nároků, které by snad měla proti němu, takže tím povstala platná smlouva, jejíž závazek jest žalobkyně povinna dodržeti a nemůže proto domáhati se nároků z otcovství žalovaného, kterých se ve smlouvě té vzdala. Nárok na zaopatření nemůže však žalobkyně opírati ani o okolnost, že majetkové poměry žalovaného se změnily a že dodatečně nabyt značného majetku. Nehledě k tomu, že žalovaný již v době smíru byl stavitelem, jak v písemném vyhotovení smíru jest uvedeno, takže mohl zákonný zástupce s možností zbohatnutí jeho počítati, jest znění smíru v tom ohledu úplně jasným, že úmysl stran nesl se k tomu, by žalovaný pro všechny podobné případy sprostěn byl závazků z nemanželského otcovství. Jest tedy prohlášení žalobkyně, že se všech nároků proti němu vzdává i za zmíněných poměrů pro ni závazným. Soudce jest sice toho náhledu, že i přes toto prohlášení mohla by žalobkyně proti žalovanému uplatňovati nárok na nutnou výživu, kdyby jí neměla, poněvadž z ustanovení §§ 795 a 1481 obč. zák. lze dovozovati, že tento nárok, příslušející nemanželskému dítěti podle § 166 obč. zák. proti jeho otci, jest právem nezadatelným, jehož vůbec vzdáti se nemůže. Nárok takový se však ve sporu tomto neuplatňuje a nutná výživa žalobkyně při jejím věku, schopnosti k výdělku a skutečném zaměstnání švadleny není vůbec ohrožena. Odvolací soud rozsudek soudu první stolice zrušil a uložil mu, by vyčkav právomoci, řízení doplnil a nové rozhodnutí vydal, při čemž vycházel z tohoto právního názoru: Nelze přisvědčiti názoru první stolice, že smír za všech okolností definitivně vyloučil nároky nemanželského dítěte proti nemanželskému otci. Jedná se v tomto sporu o nárok na zaopatření dítěte ve smyslu § 166 obč. zák., nárok ten dlužno posuzovati právě tak, jako nárok na výživu nemanželského dítěte, a jako nemůže smír, uzavřený ohledně výživy, při značně změněných poměrech majetkových nemanželského otce v jeho prospěch vyloučiti domáhání se lepší výživy, tak platí zajisté totéž i ohledně zaopatření. Když smír zmíněný se uzavíral, nebylo ovšem jisto, zdali vůbec a v jaké výši by svého času se nárok na zaopatření mohl uplatňovati, neboť o nároku tom možno jednati teprve, kdy dítě nemanželské již vystoupilo z výchovy. Strany uzavírající smír zajisté nepočítaly s tím, jaké budou potřeby žalující a jaké budou poměry v době, kdy bude s to, uplatňovati svůj nárok a také ne, jaké budou majetkové poměry nemanželského otce. Žalobkyně tvrdí, že majetkové poměry žalovaného jsou nyní velmi výhodné, mluví o majetku v ceně několika milionů korun. Za těchto okolností dospěl odvolací soud k úsudku, že smír, třeba jím měly býti další nároky žalobkyně na zaopatření, výbavu a věno vyloučeny, nároků těch nemůže definitivně vyloučiti, neboť se jedná o podstatně jiný předmět, nežli jaký tehdy strany mohly mítí na mysli (§ 1358 obč. zák.).

Nejvyšší soud zrušil usnesení odvolacího soudu a uložil mu, by bez ohledu na právní stanovisko, v něm zaujaté, rozhodl ve věci samé.

Důvody:

Usnesení v odpor vzaté vychází z názoru, že nárok na zaopatření nemanželského dítěte ve smyslu § 166 obč. zák. dlužno posuzovati právě tak, jako nárok na jeho výživu. Avšak neprávem. Nemanželské dítě jest

sice oprávněno žádati na nemanželském otci přiměřený peníz za účelem svého zaopatření, avšak jen tehdy, jsou-li tu takové okolnosti, které skutečnou a nutnou potřebu takového zaopatření vyžadují. Vzhledem k ustanovením § 220 obč. zák. sluší pod zaopatřením rozuměti poskytnutí možnosti, by dítě trvale a samostatně se živiti mohlo. Je-li tohoto účele dosaženo, nemá nemanželské dítě nároku na další nějaké zaopatření, leč že by je zvláštní poměry, na př. tělesná nebo duševní vada ospravedlňovaly. Žalobkyně jest švadlenou, netvrdí v žalobě, že by výdělek její k její výživě nestačil, neb že by tu byly zvláštní poměry, její jinaké zaopatření vyžadující. Poměry otce tu nepadají na váhu, neboť důvody zvláštního zaopatření neleží ve jmění otcově, nýbrž v osobě a v poměrech dítěte, zaopatření potřebujícího. Mimo to žalobkyně nedomáhá se žalobou zaopatření, nýbrž požaduje zažalovaný obnos na zakoupení výbavy, uvádějíc, že má známost a že pro svou chudobu nemůže si opatřiti nářadí a nezbytný nábytek do manželství. Avšak výbavu nelze pokládati za zaopatření, byť i žalobkyně umožnila uzavření sňatku. Výbava jest ve smyslu § 1231 obč. zák. ono jmění, které poskytují rodiče synovi za účelem prvního zařízení domácnosti a jest tedy nárok na výbavu zcela odlišným od nároku na zaopatření spočívajícího, jak již uvedeno, v poskytnutí možnosti, samostatně se živiti. Nárok na výbavu posuzovati sluší dle ustanovení §§ 1220 až 1232 obč. zák., týkajících se věna. Z těchto ustanovení, zejména z poslední věty § 1220 obč. zák. vyplývá, že nemanželské dítě nemá proti otci nároku na výbavu.

Čís. 407.

Právomoc a vykonatelnost nálezu rozhodčího soudu musí na nálezu všemi členy rozhodčího soudu býti potvrzena. Jinak není nález vykonatelným.

(Rozh. ze dne 10. února 1920, R I 66/20.)

Soud první stolice povolil exekuci na základě výroku rozsudích, na němž byla vykonatelnost potvrzena pouze jedním ze tří rozsudích na nálezu podepsaných. Rekursní soud zamítl exekuční návrh. Důvody: Dle § 54, odstavec druhý, ex. ř. jest návrh na povolení exekuce na základě výroku rozhodčích (§ 1, čís. 16 ex. ř.) třeba doložití potvrzením rozhodčích o právoplatnosti a vykonatelnosti rozhodčího výroku. Z tohoto ustanovení ve spojení s ustanovením § 594, odstavec druhý c. ř. s. jest zřejmo, že nestačí potvrzení právoplatnosti a vykonatelnosti toliko jedním rozhodčím, nýbrž že vyhledává se potvrzení rozhodčích všech. Všelikou pochybnost o tom vylučuje okolnost, že původní doslov vládní předlohy zákona (§ 58), užívající pouze singulárního označení, »eine Bestätigung des Schiedsrichters« změněn byl k souhlasnému usnesení stálé komise panské sněmovny a stálého výboru poslanecké sněmovny ve znění plurální, totiž, »eine Bestätigung der Schiedsrichter« a že dodán byl § 594 c. ř. s., odstavec druhý, de něhož rovněž »die Schiedsrichter« právoplatnost a vykonatelnost výroku rozhodčího mají potvrditi. Tomuto zákonnému požadavku neodpovídá listina ze dne

1. října 1919, na jejímž základě za povolení exekuce jest žádáno, ježto její vykonatelnost potvrzena jest toliko jedním ze tří rozhodčích na výroku podepsaných.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolací stížnosti.

Důvody:

Usnesení rekursního soudu opřeno jest o důvody, jež zcela hoví zákonu a vývody dovolacího rekursu nikterak nejsou vyvráceny. Stačí proto podotknouti toto: Exekučními tituly jsou spisy a listiny, vypočtené v § 1 ex. ř., mimo jiné tudíž dle čís. 16 nálezy rozhodčí a rozhodčích soudů. Nutno proto k návrhu na povolení exekuce připojití nález v písemném vyhotovení. Jakým formálním náležitostem musí tento exekuční titul vyhovovati, stanoveno v § 592, odstavec druhý, a § 594, odstavec druhý, c. ř. s. Vyhledává se jednak, by vyhotovení nálezu bylo podepsáno všemi členy rozhodčího soudu (§ 598 c. ř. s.), jednak by na vyhotovení tom byla členy a to, jak rekursní soud správně dolíčil, všemi členy rozhodčího soudu potvrzena právomoc a vykonatelnost nálezu. Nevykazuje-li vyhotovení oné náležitosti, jest nález bezúčinným a nemůže býti základem exekuce, postrádá-li posléz řečené náležitosti, není vykonatelným, poněvadž právomoc a vykonatelnost nálezu musí osvědčena býti právě tak, jak to zákon předpisuje.

Čís. 408.

Rozhodovati o nároku propachtovatele proti pachtěři zabraného, státem však dosud nepřevzatého statku, opírajícím se o ustanovení pachtovní smlouvy, dle níž pachtěř jest při skončení pachtu povinen, by živě příslušenství statku propachtovateli ke koupi nabídl a v ujednané ceně přenechal, není povolán pozemkový úřad, nýbrž řádný soud.

Věcně příslušným pro spor o tomto nároku jest soud okresní (§ 49 čís. 5 j. n.).

(Rozh. ze dne 10. února 1920, R I 67/20.)

Proti žalobě, podané u okresního soudu a oceněné na 50.000 K, již domáhal se propachtovatel dvora, nyní dle zákona ze dne 16. dubna 1919, čís. 215 sb. z. a n. zabraného, avšak dosud státem nepřevzatého, by bylo uznáno právem, že žalovaný pachtýř jest povinen dodržeti čl. XI. smlouvy pachtovní, jenž mu ukládá, by veškerý ve dvoře se nalézající dobytek a brav při skončení pachtu žalobci za běžnou cenu ku koupi nabídl a jenž mu zakazuje, tento živý inventář jinam odvésti a někomu jinému prodati, vznesl žalovaný námitku nepřipustnosti pořadu práva a nepřipustnosti soudu. Procesní soud první stolice, nezabývav se námitkou první, vyhověl námitce druhé a odmítl žalobu v podstatě z těchto důvodů: Úmluva, o níž žaloba se opírá, jest pouhou smlouvou předchozí, pouhé ius optionis žalobcovo, zavazující žalovaného, by tři měsíce před skončením pachtu nabídl žalobci ke koupi živé příslušenství na dvoře se nacházející. Nelze upřít, že poměr pachtovní je příčinou této úmluvy, do pachtovní smlouvy zařaděné, nelze však přehlédnouti, že po-

měr pachtovní a smlouva pachtovní nejsou základem této úmluvy. Jedná se tu o úmluvu samostatnou, která souvisí s pachtovní smlouvou pouze tou nahodilostí, že ji strany zařadily do smlouvy pachtovní a vedle této smlouvy mohla by býti uzavřena zcela samostatně a na smlouvě pachtovní nezávisle. Rekursní soud obě námitky zamítl. **Důvody:** O námitce nepřipustnosti pořadu práva soudce prvě stolice vůbec nerozhodl. Poněvadž však dle § 42 j. n. k této námitce dlužno přihlížeti v každém období řízení, jest se rekursnímu soudu, ač v tomto směru stížnost podána není, i touto námitkou zabývat. Žalovaný opírá námitku tu o ustanovení §§ 1 a 7 zákona ze dne 16. dubna 1919, čís. 215 sb. z. a n. a o ustanovení §§ 5 a 7, odstavec třetí a pátý, zákona ze dne 11. června 1919, čís. 330 sb. z. a n. Leč všechna tato ustanovení upravují pouze poměr státu k zabranému majetku pozemkovému a nelze jich použití na poměr pachtovní. Práva velkostatkářů jsou sice těmito ustanoveními omezena, leč tím není nijak dotčen poměr pachtovní ani smlouva pachtovní, ze které se odvozuje soukromý nárok žalobní. Z těchto ustanovení nelze souditi, že by byl v tomto případě pořad práva vyloučen. Jest proto námitka nepřipustnosti pořadu práva neodůvodněna. Stejně neodůvodněnou jest námitka nepřislušnosti soudu. Žalobce odvozuje žalobní nárok ze smlouvy pachtovní z roku 1908, zejména z ustanovení článku XI. téže smlouvy, dle kterého pachtýř je povinen držiteli svěřenského statku živý fundus instruktus nejméně 3 měsíce před projitím doby pachtovní ku koupi nabídnouti. Jedině to jest předmětem žaloby. Jest proto jasno, že žaloba, opírající se o tuto smlouvu pachtovní a domáhající se splnění její, jest žalobou ze smlouvy pachtovní. Výklad prvního soudce, že jedná se zde o smlouvu předchozí, tudíž o samostatnou smlouvu, která teprve v budoucnosti na základě nabídky ze smlouvy pachtovní má býti uzavřena, je nesprávným. Taková úmluva není předmětem této žaloby. Dle § 49, čís. 5 j. n. náležejí všechny rozepře ze smluv pachtovních, pokud netýkají se ani jsoucnosti takové smlouvy ani placení činže bez ohledu na cenu sporného předmětu, na soud okresní. A poněvadž žaloba, o níž jde, jest žalobou z pachtovní smlouvy, jest k projednání této žaloby příslušným okresní soud, v jehož obvodu jest propachtovaný statek.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Stěžovatel sice uvádí, že, pokud se tkne námitky nepřipustnosti pořadu práva, nezdůrazňoval zvláště této námitky u vědomí, že není přímého v tom směru ustanovení, ale přece se domnívá, že pořad práva vyloučen jest proto, že prý jediné úřad pozemkový jest příslušným, by rozhodoval, komu má připadnouti dobytek ze dvora. Domněnka ta jest mylná. Obor působnosti pozemkového úřadu jest v §§ 5 až 7 zákona ze dne 11. června 1919, čís. 330 sb. z. a n. přesně vymezen. Ze žádného z těchto ustanovení nelze odvoditi, že by příslušelo pozemkovému úřadu rozhodovati o otázce zde sporné, zdali žalovaní jsou podle odstavce XI. pachtovní smlouvy ze dne 2. ledna (15. března) 1908 povinni, nabídnouti žalobci ke koupi a prodati mu za běžnou cenu veškeré živé příslušenství pachtovaného dvora, jak v žalobě jest uvedeno. Ani z § 7, čís. 5 dotčeného zákona, jehož stě-

žovatelé se dovolávají, příslušnost pozemkového úřadu nevyplývá. Náleží pozemkovému úřadu podle tohoto článku zákona pouze stanoviti, pokud živý a mrtvý inventář má býti odevzdán ve smyslu § 12 záborového zákona ze dne 16. dubna 1919, čís. 215 sb. z. a n., k němuž výslovně jest poukázáno. Tento § 12 však nařizuje, že při převzetí zabraného majetku státem jsou vlastníci živého a mrtvého zařízení, jež dosud sloužilo hospodaření na převzatém majetku, povinni prodati za plnou cenu poměrnou část tohoto zařízení státu. Tedy teprve, až dojde kdysi k převzetí dvora státem, ustanoví úřad pozemkový, pokud živé a mrtvé zařízení, které v té době tu bude, má státu úplatně býti odevzdáno. To však nikterak nevyklučuje, že dokud dvůr ten není státem převzat, živý inventář odstupujícím pachtýřem může býti prodán pachtýři nastupujícím po případě vlastníku dvora, chce-li tento sám na něm hospodařiti. V té příčině nepřisluší nyní pozemkovému úřadu žádná ingerence. Z §§ 5, 6 a 7 zákona ze dne 16. dubna 1919, čís. 215 sb. z. a n., podle kterých záborom velkého majetku pozemkového nabývá Československá republika práva, přejímání a přidělování zabraný majetek; — osoby, které podle práva občanského jsou oprávněny hospodařiti na zabraném majetku, pokud nebude státem převzat, napříště jsou povinny, hospodařiti na něm řádně; — a zcizení, pronájem zabraného majetku, jeho zavazení a dělení vyžaduje úředního souhlasu a nemá bez něho proti státu právních následků; — jakož i z § 7 čís. 2 zákona ze dne 11. června 1919, čís. 330 sb. z. a n., dle něhož náleží pozemkovému úřadu, dozírati na řádné hospodaření na majetku zabraném ale dosud nepřevzatém; — konečně z nařízení ze dne 18. června 1919, čís. 341 sb. z. a n. o zabezpečení řádného hospodaření na hospodářských a lesních statech — rovněž nelze ničeho vyvoditi pro stanovisko stěžovatele, kdyžť ustanovení ta, jak správně vytkl soud rekursní, upravují pouze veřejnoprávní poměr mezi státem a uživateli majetku pozemkového, ale netýkají se poměru pachtovního, z něhož jest odvozován soukromoprávní nárok žalobní. Nelze tudíž důvodně tvrditi, že by byl vyloučen pořad práva pro nárok žalobou vymáhaný. Ustanovení § 18 zákona ze dne 16. dubna 1919, čís. 215 sb. z. a n. nevádí, poněvadž nejde o zcizení inventáře k zabranému pozemkovému majetku náležejícího, nýbrž o získání inventáře pro zabraný majetek pozemkový.

Co do namítané nepřislušnosti dovolaného soudu okresního připomíná se toto: Odstavec XI. smlouvy pachtovní ze dne 2. ledna (15. března) 1908 jedná o závazcích pachtýře při skončení nebo zrušení poměru pachtovního a stanoví, že pachtýři přináležejí zejména tyto povinnosti . . . c) . . . nabídnouti straně propachtující alespoň tři měsíce před uplynutím lhůty pachtovní ke koupi jsoucí tu živý a mrtvý inventář, a pachtýř jest teprve tehdy oprávněn, v posledním měsíci doby pachtovní odvésti jej nebo jímam jej prodati, nedohodl-li se propachtovatel nebo nástupce v pachtu během posledních 14 dní druhého měsíce před uplynutím doby pachtovní s pachtýřem o převzetí inventáře. Ne jen podle doslovu, nýbrž i podle zřejmého úmyslu stran jest patrné, že toto ustanovení není v pouhé nahodilé souvislosti se smlouvou pachtovní, nýbrž že jest naopak nerozlučnou a podstatnou její součástí, následkem čehož i práva pro propachtovatele a závazky pro pachtýře, z něho plynoucí, jsou podstatnou částí práv a závazků z poměru pachtovního. Domáhá-li se tedy propachtovatel před uplynutím doby pachtovní plnění závazku pachtýři oním ustanovením pach-

tovní smlouvy uloženého, domáhá se plnění ze smlouvy pachtovní a jde o spor ze smlouvy pachtovní, jež projednati a rozhodnouti — ježto se nejedná ani o existenci smlouvy pachtovní ani o placení pachtovného — podle § 49 č. 5 j. n. povolán jest soud okresní. Neprávem stěžovatel pohřešuje tu oně naléhavosti, která pohnula zákonodárce k tomu, že přikázal spory ze smluv nájemních a pachtovních okresním soudům. Otázka, zda po skončení poměru pachtovního propachtovatel nebo nastupující pachtýř převezme inventář dosavadního pachtýře, nebo zda tento může volně s ním disponovati, jest pro obě strany naléhavá, poněvadž na jejím zodpovědění závisí neodkladná opatření v příčině inventáře k hospodaření potřebného. Naléhavost ta pak dostatečně odůvodňuje požadavek, by dotčená otázka byla řešena v jednodušším a rychlejším řízení před soudem okresním. Z těchto úvah podává se příslušnost soudu okresního.

Čís. 409.

Stoupnou-li výrobní náklady nepředvídatelně do té míry, že dodání zboží za cenu smlouvenou by přivodilo hospodářskou zkázu dodavatele, jest tento pro naprostou nemožnost plnění osvobozen od dodávacího závazku.

(Rozh. ze dne 10. února 1920, Rv I 30/20.)

Dne 8. prosince 1916 umluvil žalobce, obchodník, se žalovaným, majitelem cihelny, že mu žalovaný během roku 1917 dodá větší množství tašek, soustavy Steinbrück po 74 K za 1000 kusů franco ve vagonu na stanici. Ježto žalovaný dodací povinnosti nevyhověl, domáhal se žalobce dodávky cihel, po případě náhrady interese. Procesní soud své stoličce žalobu zamítl. Důvody: Právem namítá žalovaný nemožnost plnění. Výsledkem znalce bylo zjištěno: Prodejní cena tašek falcovek činila na jaře 1917 loco cihelna 180—200 K, v tomto případě však měly tašky býti dodány na nádraží v B. vzdálené asi 2 hodiny, a naloženy do vagonů. Dodávka na nádraží vyžaduje značného nákladu na povozy a kromě toho jest potřebí k nakládání tašek do vagonů spolehlivých dělníků, kterým se musí také dobře zaplatiti, neboť nakládání musí býti pečlivě provedeno, by se falce nepoškodily, zvláště když zboží mělo jíti až do Haliče. Na jeden vůz lze naložiti nejvýše 500 kusů tašek, poněvadž tašky jsou choulostivější na rozbití, při vzdálenosti 2hodinové cesty lze vykonati denně nejvýše tři fůry, a za jeden povoz jest přiměřená náhrada 60 K. Za těchto poměrů byla přiměřená cena 1000 kusů tašek z jara 1917 loco cihelna 180—200 K, s dodáním na nádraží a uložení do vagonů 220—240 K, v létě 1917, ježto ceny téměř každého měsíce stoupaly následkem cen uhlí a mzdy a malé výkonnosti cihelen, loco cihelna 220—260 K a s dodáním do vagonu 260—280 K a na podzim 1917 loco cihelna 240 K a s dodáním do vagonu 300—320 K. V roce 1918 stouply od května ceny loco cihelna na 400 K a s dodáním na dráhu a naložením do vagonu na 500 až 520 K, kdežto v roce 1919 byla stanovena již maximální cena 700 K na 1000 tažených falcových tašek, při čemž stanovení výloh spojených s dodáním a naložením ponecháno dohodě stran. Při vzdálenosti 2 hodin cesty a při osmihodinové

době pracovní jest cena 800 K za 1000 kusů tašek s dodáním na nádraží a naložením do vagonu minimální. Ujednaná cena 74 K zahrnovala též obvyklý obal ze slámy, která byla v roce 1917 zrekvírována, takže opatření obalu bylo ještě více stíženo. Na jeden vagon tašek lze čítati 1 q slámy. Maximální cena slámy činila v roce 1917 5 K, ale nebylo lze ji koupiti, leč pod rukou za 12 K. Vzhledem k tomuto znaleckému dobrozdání, dle něhož prodejní cena 1000 kusů tašek již z jara 1917, právě když měl žalovaný s výrobou a dodáváním tašek započítí, činila 180—200 K a s dodáním na nádraží a naložením do vagonu 220—240 K, kteréžto ceny pak rychle stoupaly, až v roce 1919 dostoupily výše 700 K, pokud se týče s dodáním na nádraží a naložením do vagonu 800 K, nemůže o tom býti pochybnosti, že žalovanému bez jeho viny nebylo naprosto možno při sjednané ceně 74 K pokud se týče 84 K za 1000 tašek s výrobou a dodáváním počítí, by nepřivodil rozvrat a úplnou zkázu svých hospodářských poměrů (§ 879 obč. zák.). Ježto žalovaný nemožnost plnění prokázal a na jevo nevyšlo, že by byl tuto nemožnost zavinił, není ani původní žalobní nárok na plnění smlouvené, ani eventuelní nárok na náhradu interese odůvodněn a bylo proto žalobu zamítnouti. O d v o l a c í s o u d vyhověl částečně odvolání žalobcovu v tom směru, že mu přiznal požadované interese. Důvody: Pokud se tvrzené nemožnosti plnění týče, jest zřejmo z úvah prvního soudu, že žalovaný skutečně plniti nemůže tak, jak se k tomu zavázal, avšak z úvah těch a z výpovědi znalce jde na jevo, že žalovaný již z předu zavázal se k něčemu, co již tenkrát jen se ztrátou byl by býval s to provésti a že, jak znalec se vyslovuje, smlouvu lehkomyšlně uzavřel. To však smlouvu tu neplatnou nečiní. Žalovaný, který přece své tehdejší poměry znáti musil, nemůže nyní odvolávati se na to, že by plnění smlouvy v ustanovené době mělo za následek jeho hospodářskou zkázu. Nyní ovšem jest plnění se strany žalovaného nemožným, jelikož není tu, jak z posudku znalce na jevo jde a jak vůbec jest známo, — uhlí, dělníků a aprovisace pro ně, by dodávka dodatečně mohla býti provedena. Žalovaný sám uvádí, že neměl, když smlouvu uzavíral, potřebného stroje k výrobě tašek Steinbrückových, a proto také již předem k něčemu se zavazoval, co plniti nemohl. Původní nemožnost plnění, tedy plnění v r. 1917, pokud s to počátkem roku 1918 zavinił tedy žalovaný sám, a byla to nemožnost pouze subjektivní, on mohl, chtěl-li, jak bylo jeho povinností, smlouvou převzatý závazek vyplniti, po případě jinde se krýti, — ovšem se ztrátou. Nyní však není zajisté s to dodati tašky, a nemůže si jich také opatřiti bez hospodářské své zkázy. K plnění dodatečnému tudíž, jak prvý soud dovodil, odsouzen býti nemůže. Avšak tím, že nedodal v čas, poškodil žalobce, a tuto škodu — toto interese — na nedodání povinen jest mu nahraditi. Žalobce oprávněn jest dle čl. 355 obč. zák. částku tu požadovati, poněvadž žalovaný nedodání v čas sám zavinił. Nemůže však žádati dodatečné plnění, poněvadž jest nemožným.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání žalobcovu, vyhověl však dovolání žalovaného a obnovil rozsudek soudu prvního stolice.

Důvody:

Žalobce spatřuje dovolací důvod č. 3 § 503 c. ř. s. v tom, že, ač prý znalec nevyslovil naprosto nemožnost, vyráběti a dodati objednané tašky,

uznal přece i odvolací soud, že zde nemožnost plnění v roce 1918 pro žalovaného nastala. Avšak ve shodě se stolicí první uznal odvolací soud a to zcela správně, že naprostá nemožnost plnění jest zde pro žalovaného nikoli proto, že by výroba tašek byla za všech okolností vůbec nemožná, nýbrž že dodání jejich za smluvené ceny jest mu naprosto nemožné, nemá-li mít v zápětí jeho hospodářskou zkázu. Neboť nejde tu jen o zvýšení cen, s kterým každý řádný obchodník, jakož i výrobce, k dodávce se zavazující, musí počítati a které po případě má za následek, že na uzavřeném obchodu ničeho nevydělá, ba třeba i prodělá, nýbrž nepředvídaně nastalými událostmi přivoděny byly poměry mimořádné, které způsobily tak závažný vzestup cen, že dodávka za ceny původně smluvené pro každého rozumného obchodníka a dodavatele jest, nemá-li přivodit jeho hospodářskou záhubu, vyloučena a proto jí nutno uznati za absolutní či objektivní nemožnost plnění. Vyvodil-li tedy odvolací soud ve shodě se soudem stolice prvé ze znalecova posudku o nenadálém, překotném a závažném vzestupu cen tašek naprostou nemožnost plnění, kteráž žalovaného od smluvního závazku osvobozuje, není závěr ten nijak v odporu se znalecovým posudkem, naopak shoduje se s ním, takže tu není uplatňovaného dovolacího důvodu čís. 3 § 503 c. ř. s. Mylně také záto má žalobce, že, když uznal odvolací soud, že žalovaný v roce 1917 dodati mohl a že nedodání v tomto roce zavini, měl již proto odsouditi žalovaného k dodání tašek, jak bylo žalobou na prvé místo žádáno, poněvadž jen nezáviněná nemožnost plnění osvobozuje od závazku. Bez ohledu na to, je-li správným úsudek odvolacího soudu, že žalovaný ručí žalobci za náhradu škody toho, že v roce 1917 nedodal, nebylo by lze žalovaného k smluvnímu plnění ani tehdy odsouditi, kdyby tomu bylo i tak. Neboť nemůže-li vedle § 878 obč. zák. pro objektivní nemožnost plnění ani vzniknouti platná smlouva svobodným souhlasným projevem stran, tím méně může býti takové objektivně nemožné plnění uloženo straně výrokem soudu. Když tedy soud zjistil, že tu již v době podání žaloby a též i v době vynesení rozsudku taková objektivní nemožnost plnění pro žalovaného nastala, zcela důvodně vedle § 1447 obč. zák. uznal, že tím závazek žalovaného zanikl a nárok na plnění zamítl jako v zákonu neodůvodněný.

Pokud dovolání žalovaného uplatňuje dovolací důvod čís. 4 § 503 c. ř. s., nelze mu upříti oprávněnosti. Nesprávně dospěl odvolací soud z úvah soudu stolice prvé a ze znalecova posudku k závěru, že obžalovaný hned původně zavázal se k něčemu, co plniti nemohl. Žalovaný zavázal se dodati žalobci během roku 1917 1.200.000 tašek v ceně po 74 K za 1000 kusů. Tak zavázal se 8. prosince 1916. Že by v tento čas, když bral na se závazek, tedy v zimě 1916, bylo plnění jeho, pro které měl lhůtu celého roku 1917, nemožným, nejen z posudku znalecova nevyplývá, nýbrž jest v odporu i s výpovědí svědků, kteří udají, že cihelny zavazovaly se za tak nízké ceny dodávati jen vzhledem k tomu, že kupující opatřil uhlí, počet dělnictva (osvobození od vojenské služby) a aprovisaci, by mohl závod býti udržován v plné výkonnosti. Uvážil-li se tudíž zjištění prvního soudu, že žalobce při uzavírce, třeba se k tomu pevně nezavázal, sliboval žalovanému, že bude k tomu nápomocen, by snazším způsobem dostal uhlí a sprostění dělníků od vojenské povinnosti, poněvadž jde o dodávku pro Haličské místodržitelství, pak mohl žalovaný, této přípovědi důvěruje, zcela obdobně se zavázati jako se zavazovali v ten čas za podobně nízké

ceny jiní dodavatelé, v přesvědčení, že závazek dobře bude moci splniti, zvláště když mu dle zjištění prvního soudu žalobce i sliboval, že mu finančně půjde vsťíc a že mu dodávku měsíční třeba předem zaplatí. Mylně proto za to má odvolací soud, že žalovaný domáhá se neplatnosti smlouvy. Že smlouva platně vznikla, uznává žalovaný, avšak domáhá se sprostění ze závazku, z ní plynoucího, pro objektivní nemožnost, bez viny jeho později nastanou, jakouž nemožnost plnění zákon v § 1447 obč. zák. skutečně uznává za důvod sprostění ze smluvního závazku a zániku práva ze smlouvy plynoucího. Jak z předu bylo již vylíčeno, správně obě stolice na základě znaleckého posudku uznaly, že tu objektivní nemožnost plnění pro žalovaného nastala. Sporno zůstává, přivodil-li tuto nemožnost žalovaný svou vinou, či nastala-li bez jeho viny. Kdežto prvá stolice neshledala zavini žalovaného, míní odvolací soud, že mu přece vinu přičítati sluší. Tomuto mínění nelze však přisvědčiti a zcela důvodně tu žalovaný vytýká rozsudku nesprávné právní posouzení. Odvolací soud neshledal příčinu nemožnosti plnění v peněžní tísní žalovaného, která by ovšem přivodila jen subjektivní nemožnost. Odvolací soud na základě znalecova posudku uznal za objektivní nemožnost dodati tašky po 74 K neb 84 K za 1000 kusů a to proto, že cena tašek, jak zjistil, od jara 1917 každým měsícem překotně stoupala až počátkem roku 1918 dospěla závažně výše, ba již i v roce 1917 byla tak vysoká, že žádný podnikatel bez hospodářské zkázy dodati nemohl. Toto enormní zvýšení cen přivoděno bylo nedostatkem uhlí a pracovních sil, což mělo v zápětí nesmírné zvýšení cen uhlí a mezd dělnických. To žalovaný v čase uzavěrky v prosinci 1916 předvídati nemohl. Mylně za to má odvolací soud, že žalovaný měl dodati hned počátkem roku 1917 a že nemohl-li sám pracovati, měl se kryti odjinud. Především nebylo tu vůbec povinností žalovaného, by kryl se nákupem jině. Žalovaný není obchodníkem, nýbrž prodal a zavázal se dodati prvotní výrobky z vlastní cihelny, to žalobce věděl a proto žalovanému nevzešla povinnost, by zboží, které je dříve sám vyrobiti měl, za účelem splnění smlouvy jině zakupoval. Mimo to nebyl žalovaný vůbec povinen, by hned počátkem roku 1917 dodal. Lhůta dodací platila pro celý rok 1917 a žalobce dokonce prodloužil čas dodání, jak první soud zjistil, i na rok 1918. Žalovaný nebyl tedy v roce 1917 v prodloužení vůbec. Nebyl-li však v ten čas v prodloužení, pak se mu nemůže přičítati za vinu, že v roce 1917 nedodal. Vždyt dle přednesu stran mělo se s výrobou začíti až na jaře 1917, ba dle posudku znaleckého bylo to možno až v letních měsících, tu však již dle znalce stouply ceny tašek do výše pro plnění dle cen z roku 1916 smluvených naprosto nemožné. Tuto nemožnost plnění uznával ostatně i sám žalobce tím, že již na jaře 1917 nabídl se žalovanému cenu tašek zvýšiti na 84 K za 1000 kusů a později pro rok 1918 dokonce na 94 K, aniž však docílil souhlasu žalovaného. Jelikož tedy zvýšení cen tašek do takové míry, která činila plnění žalovanému hned v roce 1917 a tím více ještě v roce 1918 objektivně nemožným, přivoděno bylo okolnostmi, žalovaným nezaviněnými a také nepředvídanými a jen pro toto závažné zvýšení cen žalovaný dle zjištění dodati nemůže, nelze na nastalé objektivní nemožnosti plnění na straně žalovaného shledati žádné viny a proto zcela po právu první soud uznal, že právo žalobcovo a závazek žalovaného ze smlouvy ze dne 8. prosince

1916. vedle § 1447 obč. zák. zanikly v ú b e c a proto žalobní žádání nejen na plnění, nýbrž i na požadované interese zamítí.

Čís. 410.

Lhůta k žalobě pro vadu dobytčete (§ 933 obč. zák.) počíná nikoliv odevzdáním, nýbrž dodáním, to jest dnem, kdy kupitel dobytče skutečně převzal a nabyt takto možností, by o jeho vlastnostech se přesvědčil.

(Rozh. ze dne 10. února 1920, Rv I 55/20.)

Žalobce koupil dne 15. června 1919 od žalovaného v jeho bydlišti koně. Před uzavřením kupu byla předsevzata s koněm před žalobcem zkušební jízda. Dne 22. června 1919 došel kůň do bydliště žalobce. Když pak kůň koncem července 1919 zdechl, podal kupitel dne 2. srpna 1919 na žalovaného žalobu ze správy. Procesní soud první stolice žalobě vyhověl, nepřístupiv zejména na námítku žalovaného, že žaloba nebyla podána ve lhůtě § 933 obč. zák. Odvolací soud potvrdil rozsudek soudu první stolice, a uvedl v důvodech mimo jiné toto: Lhůtu k žalobě ze správy jest dle § 125 III. dílí novely k obč. zák. počítati nikoliv ode dne odevzdání, nýbrž ode dne dodání zvířete kupiteli. Jest tudíž lhůtejnou, kdy právnicky přešlo na kupitele vlastnictví, rozhodnou jest doba, kdy kupitel dobytče skutečně dostal, to jest doba, kdy dobytče skutečně přešlo z moci prodávatele do moci kupitelovy.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Žalobce opírá svůj nárok o ustanovení § 933 obč. zák. (ve znění III. nov.). Měl-li soud rozhodnouti, kdy lhůta k podání žaloby počala, bylo lhůtejnou, zda odevzdání stalo se v tu či v onu dobu, neboť jediné rozhodnou byla doba d o d á n í (Ablieferung) koně a ta nesporně spadá v dobu, zákonem pro žalobu vyhrazenou. Argumentace dovolání, jakoby slovo »dodání« (Ablieferung) mělo též význam se slovem »odevzdání« (Uebergabe) jest pochybena, ježto zákonodárce podle materiálů volil výraz »dodání« (Ablieferung) místo slova »odevzdání« (Uebergabe) u jasně vysloveném úmyslu, by běh lhůty počal tím okamžikem, kdy kupitel věc skutečně přijal a možností nabyt, by ji po stránce jejích vlastností vyzkoušel. Nepřihlížel-li tedy soud odvolací k tomu, kdy podle tvrzení žalovaného kůň odevzdán byl a založil-li právní posouzení věci na jediné rozhodující okolnosti, kdy podle souhlasného tvrzení stran kůň žalobci zaslán a dodán byl, není rozsudek ani formálně ani co do právního posouzení věci vadným.

Čís. 411.

Propachtován-li též pozemek více osobám a tyto jedna o druhých věděly a námitek nečinily, vznikne mezi nimi společenství pachtovního poměru, při čemž podíly všech jsou stejné.

(Rozh. ze dne 10. února 1920, Rv I 79/20.)

Vlastník louky propachtoval ji nejprve celou žalobci. Když několik dní po tom ucházel se u něho o louku žalovaný, prohlásil k němu vlastník, že dává mu louku do pachtu společně se žalobcem, by se s ním spravedlivě rozdělil. Po této dohodě sdělil vlastník žalobci, že mu, jak původně umluvili, nemůže nechat celou louku, že ji bude míti společně se žalovaným, by se spolu spravedlivě rozdělili. Jako dříve žalovaný byl nyní i žalobce srozuměn s tím, co mu bylo vlastníkem řečeno. Mezi sebou žalobce a žalovaný vůbec nejednali a neučinili dohody o užívání louky. Když pak žalovaný svémocně ujal se užívání dolní, lepší polovice louky, domáhal se žalobce zjištění, že užívati louky přísluší oběma stranám rovným dílem. Procesní soud první stolice žalobě vyhověl, odvolací soud ji pro nedostatek aktivní a pasivní legitimace ke sporu zamítí, poněvadž každá ze stran jest sice pro sebe ve smluvním poměru k vlastníku, mezi nimi však není vůbec smluvního poměru.

Nejvyšší soud obnovil rozsudek soudu první stolice.

Důvody:

Ze zjištění vyplývá, že mezi žalobcem a žalovaným není sice poměru smluvního, kdyžť ovšem mezi sebou neučinili žádné úmluvy, ale že jsou spolu v poměru právním, totiž v poměru spolupachtu na zákloně se zakládajícím. Stanovit § 888 obč. zák., že slíbili dvě nebo více osob někomu totéž právo k věci nějaké, aneb přijmou-li je od něho, rozdělí se pohledáváním i dluh dle pravidel o společenství práva vlastnického (§§ 825 a násl. obč. zák.). V případě, o nějž jde, přijali žalobce a žalovaný od vlastníka právo pachtovní k louce a vzniklo tedy mezi nimi podle § 825 obč. zák. společenství práva pachtovního čili stali se spolupachtýři louky. Ježto pak podíly pachtu nebyly s propachtovatelem výslovně ujednány ani mezi stranami smluveny, pokládají se dle § 839 obč. zák. za stejné a přísluší tudíž sporným stranám rovnodílně společně právo pachtovní, následkem čehož má každý z nich také nárok, aby užítky z pachtu byly rozděleny rovným dílem (§ 839 obč. zák.).

Čís. 412.

Připustnou jest změna dědické přihlášky co do povolacího důvodu.

Nenabylo-li odevzdání pozůstalosti dle zákonné dědické posloupnosti ještě právní moci, nutno ku dodatečné dědické přihlášce ze závěti v projednání pozůstalosti pokračovati a odevzdací listinu zrušiti.

(Rozh. ze dne 17. února 1920, R I 54/20.)

V pozůstalosti po Janu P-ovi bylo vydáno usnesení, jímž byla přirčena pozůstalost dědicům ze zákona se přihlásivším a to zůstavitelově manželce $\frac{1}{4}$ a oběma dětem jeho, Alfrédovi a Martě, po $\frac{3}{8}$ pozůstalosti. Na základě tohoto usnesení vydána byla odevzdací listina. Marta P-ová podala proti odevzdací listině rozklad, tvrdíc, že jest tu otcova závěť, jež

prý se ztratila a jež povolávala ji a jejího bratra každého ku polovici zbytku pozůstalosti, jež zbyl po vyplacení odkazů a zároveň se přihlásila ku pozůstalosti bezpodmínečně na základě posledního pořízení. — Pozůstalostní soud zrušil odevzdací listinu, přijal přihlášku Marty P-ové a poukázal jí na pořad práva ve smyslu § 126 nesp. pat. — Rekursní soud změnil usnesení pozůstalostního soudu potud, že obnovil odevzdací listinu a nepřijal dědickou přihlášku Marty P-ové z posledního pořízení. **Důvody:** Teprve ve sporu, jež se rozvine na základě žaloby Marty P-ové, bude zjištěno, zda jest tu poslední vůle, čili nic. Do té doby však není důvodu, proč by projednání pozůstalosti, s nímž i Marta P-ová souhlasila a o němž byla již vydána odevzdací listina, mělo býti zrušováno. Nebude-li ve sporu prokázáno, že jest tu závět, dlužno usnesení pozůstalostního soudu jakož i odevzdací listinu ponechat v platnosti. Teprve potom bylo by lze zrušiti, kdyby se prokázalo, že poslední pořízení tu bylo. Dědickou přihlášku Marty P-ové bylo odmítnouti, poněvadž dle jejího tvrzení jest poslední pořízení pouhým dovětkem (§ 553 obč. zák.).

Nejvyšší soud obnovil usnesení prvního soudu.

Důvody:

Dle obsahu poslední vůle Jana P-a, jak jej tvrdí Marta P-ová, ustanovil zůstavitel kromě různých legátů, že všechny ostatní věci připadnouti mají stejným dílem oběma dětem jeho. Dle toho by Marta P-ová byla povolána za dědičku k polovici pozůstalosti, odkazy nevyčerpané, a nová její přihláška dědická odpovídala by tedy tvrzenému ustanovení poslední vůle. Poněvadž pak dle § 122 nesp. pat. každá v předepsané formě podaná přihláška dědická musí býti k soudu přijata a důkaz titulu dědického může býti dodatečně podán, odpovídá odstavec druhý usnesení prvního soudu přijímající přihlášku Marty P-ové ze závěti na soud, zákonu a byl proto obnoven. Marta P-ová přihlásila se původně k pozůstalosti ze zákona a byla s ní a ostatními dědici pozůstalost dle zákona projednána. Teprve po projednání pozůstalosti a po vydání odevzdací listiny podala proti usnesení schvalujícímu projednání pozůstalosti a proti vydání odevzdací listiny rozklad a přihlásila se k pozůstalosti z poslední vůle, udávši při svém výsledku podrobný její obsah. Byvši na pořad práva odkázána, vykážala se, že podala proti ostatním dědicům žalobu, kterou se domáhá předložení poslední vůle. Jest otázka, jaký význam má tato dodatečná přihláška Marty P-ové. Dle § 806 obč. zák. jest přihláška dědická, byvši podána, neodvolatelnou a potud nezměnitelnou, že bezvýmínečně přihlášky nelze přeměnit ve výmínečnou, tedy jiná změna jest přípustnou. Zejména v tomto případě, vzhledem k ustanovení § 808 obč. zák. dlužno změnu v přihlášce dědické Marty P-ové připustiti. Marta P-ová totiž změňuje pouze titul práva dědického, přihlášivši se nejprve ze zákona, později pak z testamentu, čímž zjevně svou původní přihlášku v tomto ohledu změnila. Dále dlužno uvážiti: § 180 nesp. pat. ustanovuje, že, objeví-li se po nastalém odevzdání dědictví poslední vůle, nemá se pozůstalost znova projednávat, nýbrž že osobám, které by z této poslední vůle práva nabýti mohly, jest volno, sporem se jich domáhati. Toto ustanovení má zajisté na mysli právoplatné odevzdání pozůstalosti, takže, není-li pozůstalost, jako

v tomto případě dosud právoplatně odevzdána, sluší z toho a contrario souditi, že jest s dalším řízením pozůstalostním sečkatí ve smyslu § 127 nesp. ř. tak dlouho, až bude spor mezi dědici o existenci a platnosti poslední vůle vyřízen, a podle výsledku sporu buď v dosavadním řízení pokračovati neb pozůstalost znova projednatí. Poněvadž tu jde o poslední vůli ztracenou, která své účinnosti dle § 722 obč. zák. nepozbývá, a na kterou Marta P-ová již při projednání pozůstalosti se odvolávala, musí jí býti, dokud pozůstalost právoplatně odevzdána není, dána příležitost, by existenci a obsah její prokázala a pak projednání pozůstalosti a rozdělení dědictví dle obsahu poslední vůle se domáhala. Bylo proto správně k jejímu včas podanému rozkladu po výsledku všech dědiců usnesení ze dne 28. srpna 1919 a odevzdací listina zrušeny a Marta P-ová na pořad práva odkázána a určeno, že po uplynutí lhůty k podání žaloby v projednání pozůstalosti bude pokračováno. Dosavadní řízení tím zrušeno není, neboť usnesením prvního soudu, nyní obnoveným, zrušeny jsou jen usnesení ze dne 25. srpna 1919, jímž pozůstalost dědicům ze zákona přihlášeným dle poměru tam uvedeného byla přikázána, a odevzdací listina. Věci Marty P-ové bude, by existenci, obsah a platnost poslední vůle sporem prokázala, a bude pak ovšem také výsledkem sporu pro další řízení pozůstalostní směrodatným, zejména v tom směru, mají-li býti citované zrušené usnesení a odevzdací listina znovu vydány.

Čís. 413.

Novela o právu manželském (zákon ze dne 22. května 1919, čís. 320 sb. z. a n.).

Domáhati se dle § 17 rozluky manželství oprávněn jest i manžel, z jehož viny uznáno bylo na rozvod.

Převzítí dle § 17 výrok o vině z rozsudku, vydaného ve sporu o rozvod manželství, jest soud i tehda povinen, když dle jeho mínění byly na straně jednoho manžela okolnosti, vylučující dle § 14 uplatňování jeho nároku na rozlukou.

(Rozhodnutí ze dne 17. února 1920, R I 60/20.)

V dubnu 1918 rozvedeno bylo rozsudkem manželství obou stran a to na straně žalujícího manžela pro cizoložství, jehož se dopouštěl od roku 1916 až do rozsudku, na straně žalované manželky pak pro cizoložství z let 1902—1905. K manželově žádosti, podané dle § 17 zákona rozlukového, povolil soud v stoličce rozluky, avšak pouze z viny žadatelovy. **Důvody:** Žadatel domáhá se žádostí, by manželství bylo na základě rozsudku o rozvodu prohlášeno za rozloučené. Podle § 17 zákona ze dne 22. května 1919, čís. 320 sb. z. a n. může každý manžel, byl-li soudem právoplatně vysloven rozvod podle §§ 107—109 obč. zák. a to z některého důvodu, uvedeného v § 13 cit. zák., žádati za rozlukou manželství na podkladě provedeného už sporu o rozvod. Souhlasu druhého manžela není tu třeba a proto k prohlášení manželčině, že s rozlukou manželství nesouhlasí, přihlíženo nebylo. Soudu příslušelo dle § 17 cit. zák. pouze zkoumati, z povinnosti úřední, zda skutečnosti ve sporu o rozvod na jevo vyšlé byly by již tehdy stačily, by na jich podkladě byla povolena rozlukou kdyby o ni bylo bývalo žalováno. Jest zjištěno, že rozvod vysloven byl pro cizoložství, tedy z důvodu §u 13 ad a) zákona ze dne

22. května 1919, čís. 320 sb. z. a n. a dlužno se nyní zabýváti otázkou, zda by skutečnosti, které ve sporu zmíněném byly zjištěny, a odůvodnily výrok o rozvod, byly už tehdy odůvodňovaly výrok o rozluce, kdyby oň bylo bývalo žalováno. Ze spisů procesních bylo zjištěno, že procesní soud vzal za prokázáno, že manželka dopustila se cizoložství v letech 1902 až 1905 včetně. Žalobce podal žalobu o rozvod, v níž uplatňoval jako důvod rozvodu cizoložství manželčino, v červenci 1917. Dle § 14 ad a), b) zák. ze dne 22. května 1919 čís. 320 sb. z. a n. právo žalobní v případech § 13 a) (cizoložství) promlčuje se 1. do jednoho roku ode dne, kdy manžel zvěděl o cizoložném činu a 2. když ode dne spáchaného činu uplynulo 5 let. Pokud tedy jednalo se o skutečnosti, ve sporu zjištěné, jež na straně manželčiny odůvodňovaly tehdy z její viny výrok o rozvod, totiž o cizoložství, tu kdyby na základě těchto skutečností bylo žalováno o rozlukou manželství, nemohly by býti základem výroku o rozluce, ježto dle § 14 ad a), b) cit. zák. právo žalobní ve směru tom bylo promlčeno. Naproti tomu uplatňovala ve sporu o rozvod manželka cizoložství manželovo, jehož se dopustil — jak zjištěno — v době, která by již tehdy byla odůvodňovala výrok o rozluce, kdyby oň bylo bývalo žalováno, neboť tento důvod rozvodu uplatňován byl v rozvodovém sporu v odpovědi na žalobu podané dne 17. července 1917 a vzato bylo za prokázáno, že žalovaný žil v konkubinátě od r. 1916 až do doby vynesení rozsudku, takže v tomto případě promlčení dle § 14 cit. zák. ad a), b) nenastalo. Pokud námitky manželčiny se týče, že nemohou býti vzaty za základ pro výrok o rozluce ony skutečnosti, které na straně manželově byly důvodem k rozvodu, praví § 17 cit. zák. výslovně, že může rozlukou se domáhati každý manžel na podkladě provedeného již sporu o rozvod, aniž by z ustanovení toho bylo lze odvozovati, že manžel, z jehož viny manželství rozsudkem bylo rozvedeno, by nemohl použití ustanovení toho. Rekursní soud nevyhověl manželčiny stížnosti, vyhověl však stížnosti manželově a prohlásil manželství za rozloučeno z viny obou stran. **Důvody:** Manželka domáhá se zrušení naříkaného usnesení, a tedy jak z vývodů rekursu plyne, vlastně změny téhož zamítnutím návrhu odpůrcova na povolení rozluky, při čemž brojí proti tomu, že odpůrci přiznáno bylo právo, rozluky se domáhati, kdežto sám jediný prý je na důvodu rozvodovém, jež nyní je důvodem rozluky, vinen. Avšak, ježto dle výslovného znění § 17 zák. rozl. může se rozluky domáhati k a ž d ý z obou manželů, tedy i vinný proti nevinnému, vymykají se vývody rekursu, jež by uvažovány býti mohly jedině se strany opravy zákona (legis ferendae), se stanoviska zákona daného (lex lata) úplně diskusi. Bylo proto rekurs tento, jež pro případ navrhuje též odročení řízení rozlukového až do vyřízení jejího návrhu na zrušení kurately resp. žaloby o obnovu sporu rozvodového, již prý podati obmýšlí — návrh to, který teprv zákonem nijak odůvodněn není — úplně zamítnouti, odkazujíc na důvody naříkaného usnesení, jež podmínky § 17 rozl. zák. podrobně a bezvadně dokumentují. Za to rekurs manželův, jež je navrhovatelem, jest plně odůvodněn. Týž čelí proti tomu, že prvý soud oproti předpisu § 17, že do usnesení rozluky výslovně má býti převzat výrok o v i n ě z rozsudku, jímž manželství bylo rozvedeno a jež v daném případě rozvedl je z viny obou manželů, vyslovil rozlukou pouze z viny manželovy. Prvý soud je tu toho mínění, že když v důvodech rozvodu

kladených v rozsudku rozvodovém manželce za vinu, neshledal důvod rozluky (§ 13), ježto cizoložství jí spáchané po rozumu § 14 bylo by bývalo promlčeno, takže by ani tehdy nebylo odůvodňovalo výrok na rozlukou, nemůže vina její ani nyní na rozluce býti vyslovena. Ale to odporuje jak výslovnému znění § 17, jež nařizuje prosté převzetí výroku o vině aniž by v tom jakýchkoliv změn dopouštěl, tak také zákonodárnému důvodu předpisu toho. Otázka viny má rozhodný vliv na uspořádání majetkových poměrů manželů a zejména na nárok manželčiny na alimentaci (§ 1264 obč. zák. a dv. dekr. ze dne 4. května 1841 čís. 531 sb. z. s. a další). § 17 pak výslovně předpokládá právoplatný rozsudek a tudíž právoplatný výrok o vině na rozvodu, kterým tedy majetkové nároky už v principu jsou předurčeny. Když pak právoplatný rozsudek mezi stranami právo tvoří, nemůže výrok rozvodového rozsudku o vině býti shlazen, a tak by to, že by nález rozlukový otázku viny řešil jinak, vedlo jen k odporu obou výroků mezi sebou, aniž by to mohlo práva z prvního výroku už nabytá rušit. Tomu odporu však má býti vyvárováno; a proto musí výrok o vině býti prostě převzat. Když na rozvod uznáno bylo i z viny manželky, má to vliv na otázku alimentace, ale nelze tu nabytých práv manželových měnit, třeba že dle nového práva (zák. rozl.), kdyby už tehdy bylo platilo, na vinu manželčiny nebylo by bývalo nalezeno. Ale nové právo se odbytých a právoplatně řešených otázek nedotýká (§ 5 obč. zák.) ani tehdy, pakli by snad dokonce třeba mylně byly řešeny bývaly. To vyžaduje bezpečnost práva a důvěra v platnost soudních rozhodnutí. Rozsudek facit ius inter partes. Tomu svědčí i § 19 zák. rozl. jež dří, že ujednání stran a rozhodnutí soudní dle § 106 a 108 obč. zák. t. i. o majetkových návrzích zůstávají i pro rozlukou v platnosti, pakli se strany nedohodnou jinak. Ovšem — pacta dant legem. Arci nelze popírati, že tu přece a to zvláště vzhledem k odchylným a ostatně i kusým předpisům § 1266 obč. zák. mohou nastati svízele, avšak tu poskytuje pomocí týž cit. § 19 svým dalším předpisem, že z důležitých důvodů může každý z rozloučených manželů žádati pořadem práva o novou úpravu majetkových poměrů, a na ten předpis dlužno odkázati, nebude-li převzatý výrok o vině vyhovovati všem slušným požadavkům diktovaným danou povahou a stavem věci.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu manželky.

Důvody:

Pokud dovolací stížnost směřuje proti části usnesení II. stolice, kterým stížnosti manželčiny do usnesení první stolice vyhověno nebylo, není stížnost oprávněna již pro nedostatek podmínek § 16 nesp. pat., neboť dle § 17 zákona ze dne 22. května 1919 čís. 320 sb. z. a n. může za rozlukou manželství žádati každý manžel, a soud vysloví rozlukou manželství, dojde-li k přesvědčení, že by skutečnosti, ve sporu o rozvod na jeho vyšší, byly už tehdy odůvodnily výrok o rozluce, kdyby oň bývalo žalováno. Že takové skutečnosti aspoň na straně manželově, i když se přihlíží k ustanovení § 14 téhož zák., tu byly, zjistila již první stolice, takže výrokem nižších stolic, že manželství stěžovatelky se prohláší za rozloučené, nebyl ani zákon porušen, ani odpor se spisy neb zmatečnost způ-

sobeny. V ostatním není dovolací stížnost odůvodněna. § 17 cit. zák. ustanovuje zcela nepochybně, že do usnesení, rozluce vyslovujícího převzatí býti má výrok o vině z rozsudku vydaného ve sporu o rozvod téhož manželství. Výrok o vině obsažený v rozsudku rozvodovém dotýká se především vzájem. práv a povinností majetkových obou manželů. Účelem ustanovení § 17 cit. zák. jest pouze, by každému z obou rozvedených manželů bylo umožněno, na podkladě provedeného sporu o rozvod žádati za rozluce. Nic nenasvědčuje však tomu, že by bylo v úmyslu zákona měniti podklad pro určení majetkových práv a povinností manželů rozsudkem o rozvod již zjištěný. K takovéto změně by však nutně došlo muselo, kdyby bylo přípustno usnesením o rozluce otázku viny již jednou rozsudkem rozřešenou měniti. Sluší tedy za to míti, že usnesením o rozluce majetková práva a povinnosti manželů mají zůstatí nedotčena, že proto soud rozluce povolující otázkou viny zabývatí se nemá, nýbrž, že výrok o vině má z rozsudku rozvodového prostě převzítí i v tom případě, kdyby na straně jednoho manžela byly okolnosti uplatňování jeho nároku na rozluce vylučující (§ 14 téhož zákona).

Čís. 414.

Novela o právu manželském (zákon ze dne 22. května 1919, čís. 320 sb. z. a n.).

Jde-li o manželství, před vydáním zákona rozvedené, a uplynulo-li od provedeného soudního rozvodu sice již šest měsíců, tři léta od té doby však ještě neprošla, lze povolití rozluce dle §§ 15 a 16, když manželé obnovili manželského společenství, soud nabude přesvědčení, že nejde o čin nerozvázný, a žadatelův manžel s rozlučkou souhlasí.

(Rozh. ze dne 17. února 1920, R I 76/20.)

Manželova žádost, by rozloučeno bylo manželství jeho, dne 28. března 1919 rozvedené, byla soudy všech tří stolic zamítnuta, nejvyšším soudem z těchto

důvodů:

Manželství bylo soudně rozvedeno dne 28. března 1919, tedy před vydáním zákona ze dne 22. května 1919, čís. 320 sb. z. a n. Ježto pak od provedeného soudního rozvodu uplynulo šest měsíců a manželé neobnovili manželského společenství, může ovšem každý z obou manželů domáhati se podle § 15 dotčeného zákona pouhou žádostí rozlučky manželství pro nepřekonatelný odpor, jež zákon v případě tom předpokládá. O takovýchto žádostech soud postupuje dle zásad řízení nesporného způsobem v § 16 dotčeného zákona podrobněji upraveným. S výkladem, jež stěžovatel dává ustanovením tohoto článku zákona, nelze souhlasiti. Zmíněný § 16 pod písmenou a) v první m odstavci zcela všeobecně stanoví, že soud vysloví rozluce usnesením, souhlasí-li oba manželé s rozlučkou a nabude-li soud konaným setřením přesvědčení, že je tu vskutku nepřekonatelný odpor. Zákon žádá tudíž pro povolení rozlučky k pouhé žádosti rozvedených již manželů zásadně jednak s volením druhého manžela, jednak zjištění nepřekonatelného odporu zákonem pouze presumova-

ného. Z této zásady připouští zákon v druhém odstavci § 16 a) dvě výjimky pro případy, kdy manželství před působností zákona bylo rozvedeno; — a to první pro případy, ve kterých od provedeného soudního rozvodu neuplynula ještě tři léta, druhou pak pro případy, ve kterých toto tříletí již prošlo. Jde-li totiž o manželství před působností dotčeného zákona rozvedené, neuplynula-li však ještě tři léta od provedeného soudního rozvodu, s t a č í, když soud nabude přesvědčení, že nejde o čin nerozvázný, t. j. zjišťování nepřekonatelného odporu odpadá a na místě toho zjišťuje se jen rozváznost činu, t. j. žádosti za rozluce. Tím však není řečeno, že se v takovémto případě nevyžaduje souhlasu druhého manžela, naopak náležitost ta zůstává nedotčena; — stává se postrádatelnou a zbytečnou teprve v případech, o nichž se zmiňuje druhá věta druhého odstavce § 16 a), totiž v případech, ve kterých od provedeného soudního rozvodu uplynula již tři léta. Tu netřeba k rozluce ani souhlasu druhého manžela, ani zjištění nepřekonatelného odporu, ani zjištění rozváznosti činu. Že jediné takto lze rozuměti §u 16 a) dotčeného zákona, plyne, nehledíc k doslovu a k vnitřní souvislosti tohoto zákonného ustanovení též z úvahy, že kdyby byl zákonodárce chtěl učiniti souhlas druhého manžela zbytečným i před uplynutím tří let od provedeného soudního rozvodu, byl by to vyznačil na patřičném místě, totiž v první větě druhého odstavce §u 16 a). Váže-li však zákon zbytečnost tohoto souhlasu v druhé větě výslovně na uplynutí doby tří let, jest na bledni, že neuplynulo-li ještě toto tříletí, souhlas ten zbytečným není. Tento výklad zákona plynoucí z jasného jeho znění došel výrazu i v prováděcím nařízení ze dne 27. června 1919, čís. 362 sb. z. a n., jež v článku II., odstavci I. formuluje zcela přesně zásadu zde vyslovenou a z doslovu zákona vyvozenou a takto úplně se kryje s ustanoveními zákona. Pro případ, o němž jde, kde od provedení soudního rozvodu uplynula sice doba šestí měsíců, ale ne doba tří let, jsou tedy podmínky rozlučky vymezeny v první větě druhého odstavce ve spojení s třetí větou prvního odstavce §u 16 a): totiž souhlas druhého manžela a zjištění rozváznosti počíná. A ježto manželka odepřela svůj souhlas, byla žádost manželova právem zamítnuta.

Čís. 415.

Právoplatným rozhodnutím, že smlouva mezi stranami jest po právu, vyloučeno jest, by z důvodu, v dřívější rozepři neuplatňovaného, domáháno se bylo výroku o počáteční neplatnosti smlouvy, není však dotčeno právo, odporovati smlouvě z důvodu § 934 obč. zák.

(Rozh. ze dne 17. února 1920, R I 80/20.)

Původní žalobou domáhal se kupitel nemovitosti, by bylo zjištěno, že smlouva kupní jest po právu a že jest prodávatel povinen jí splniti; žalobě té bylo právoplatně vyhověno. Prodatel domáhal se pak novou žalobou výroku, že smlouva kupní jest neplatnou, že se zrušuje a že se obnovuje dřívější stav a to jednak z důvodu § 879 čís. 4, jednak po případě z důvodu § 934 obč. zák. Námitce žalovaného kupitele, že věc byla již právoplatně rozsoudena, procesní soud první stolice vyhověl a žalobu odmítl, podstatně z toho důvodu, že proti nároku, o němž bylo již právoplatně rozhodnuto, uplatňují se okolnosti, jež bylo namítati již

v původním sporu a jež bylo by lze nyní přivést k platnosti pouze za podmínek žaloby o obnovu. Rekursní soud zamítl námitku rozepře právoplatně rozsouzené a nařídil soudu své stolice, by dále ve věci jednal. Důvody: O rozsouzené rozepři lze jen tehdy mluvit, jde-li o touž věc a totéž právo mezi týmiž stranami; totožnost práva předpokládá však při žalobách osobních též právní důvod. Nárok, jenž přisouzen byl kupiteli v prvním sporu, zakládal se na kupní smlouvě, s prodávatelem uzavřené, kdežto sporem, o nějž nyní jde, domáhá se prodávatel, by kupní smlouva byla zrušena, tudíž dřívější stav obnoven z důvodu, že kupní cena, již přijal, neodpovídá obecné ceně prodané nemovitosti. Z toho vidno, že právní otázka, o níž bylo rozhodnuto v prvním sporu, jest jinou nežli ta, o níž nyní jde, neboť nárok na zrušení smlouvy předpokládá, by tu smlouva byla.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

V předchozím sporu bylo právoplatně zjištěno, že kupní smlouva trvá po právu. Rozhodnutí o tomto právním poměru jest dle § 411 c. ř. s. účastno právní moci. Jím vyloučeno jest, by v budoucnosti jsoucnost řečeného právního poměru byla novým sporem uváděna v pochybnost pro okolnosti, jež počáteční jsoucnosti právního poměru byly prý na závadu, aniž by dále na tom záleželo, zda okolnosti ty v dřívějším sporu byly uplatňovány čili nic. Vždyť jinak bylo by možno, by postupným uplatňováním jedné každé z myslitelných obran proti jsoucnosti právního poměru vyvoláno bylo postupně o právní jsoucnosti právního poměru tolik samostatných rozepří, kolik obran je právě myslitelné, což však bylo by přímým výsměchem procesní ekonomii a účeli právního ústavu hmotné pravomoci soudních rozhodnutí, nescoucímu se k tomu, by sporům jedním rázem a pro veškeru budoucnost byl konec učiněn. Pokud tedy žaloba, o kterou se zde jedná, odporuje počáteční platnosti tržové smlouvy s poukazem k § 879 čís. 4 obč. zák., vrací se k otázce již právoplatně rozhodnuté a nelze ovšem o tomto žalobním důvodu dále jednati. Jinak má se věc, pokud žaloba opírá se o § 934 obč. zák. Uplatňováním nároku z tohoto zákonného předpisu nevrací se nynější žalobce k právoplatně rozhodnuté otázce o právní jsoucnosti smlouvy tržové. Předpokladem tohoto zákonného předpisu jest, že smlouva trvá po právu. Vychází proto žaloba po této stránce z právoplatně zjištěného právního poměru a snaží se pouze zvrátiti jeho právní účinky a docíliti, by zjednan byl stav dřívější. Tohoto nároku dřívější rozsudek se nedotýká.

Čís. 416.

Zákon o společnostech s omezeným ručením.

Pro případ smrti společníka lze ve společenské smlouvě ustanoviti, že ponechává se dědici, by vstoupil do společenského poměru, a kdyby nechtěl tak učiniti, že splatí se závodní podíl do pozůstalosti buď snížením kmenové jistiny nebo převzetím závodního podílu ostatními společníky. Není závady, by z každoročního čistého zisku nebyla ve smlouvě již předem vyštipena určitá procentuální dividenda pro společníky dle poměru vplacených kmenových vkladů.

(Rozh. ze dne 17. února 1920, R II 15/20.)

Na rejstříkovém soudě byla opověděna smlouva o společnosti s o. r., obsahující mimo jiné ustanovení: Odstavec V.: Při úmrtí společníka jest jeho dědic oprávněn, vstoupiti do společenského poměru, musí však sděliti to písemně společnosti do tří měsícův ode dne společníkova úmrtí. Osmá věta téhož odstavce: Nepohlási-li se dědic ve lhůtě, má společnost právo, závodní podíl zesnulého se zpětnou účinností ku dni společníkova úmrtí vypověděti a dle hodnoty poslední uzávěrky... buď na základě usnesení na snížení kmenové jistiny nebo po převzetí nebožtíkova závodního podílu zbývajících společníky vyplatiti. Odstavec VIII., šestá věta: Z vyšetřeného čistého zisku vyplatí se nejprve společníkům dle poměru vplacených kmenových vkladů dividenda ve výši 1 proc. nad bankovní úrokovou míru, běžnou koncem hospodářského roku. Ze zbývajících čistého zisku převede se nejméně 10 proc. na rezervní fond (sedmá věta) a zbytek rozdělí se pak způsobem blíže (v osmé větě) naznačeným. Rejstříkový soud nařídil zápis opověděné společenské smlouvy. Rekursní soud poukázal opovídateli, by dodatkem ku společenské smlouvě uvedl ji v odstavcích V., osmá věta a VIII., šestá věta ve shodu se zákonem, vytknuv těmto odstavcům toto: Odstavec V., osmá věta, přiči se nutkavým předpisům §§ 54, 82 a 84 zák. o společn. s o. r. Zákon nezná výpovědi závodních podílů, správně kmenových vkladů. Vrácení jejich jest snížením kmenové jistiny (§ 54, odstavec druhý zákona), jež státi se může jen k usnesení o změně společenské smlouvy a po zákonném vyzývacím řízení a dle § 82 zákona nepřisluší společníku právo, žádati nazpět kmenový vklad. Společníkovo úmrtí lze dle § 84 zákona upravit ve společenské smlouvě jen jako případ rozvázání společnosti, nelze však ve smlouvě ustanoviti, že kmenový vklad zesnulého společníka vrátí se jeho dědicům. Ustanovení odstavce VIII., šestá věta, společenské smlouvy přiči se nutkavému předpisu § 82, odstavec třetí zákona, to tím spíše, když teprve po tom má býti pamatováno na rezervní fond.

Nejvyšší soud zrušil příkaz rekursního soudu.

Důvody:

1. K větě osmé odstavce V. společenské smlouvy.

Dle § 82 zákona o společn. s r. o. nemohou ovšem společníci požadovati vrácení kmenového vkladu jinak, než cestou snížení základní jistiny za podmínek § 54 zákona. Ustanovení společenské smlouvy neobsahuje však ničeho, co by tomuto zákonnému předpisu odporovalo, uvádějíc výslovně, že kmenový vklad se má vyplatiti dědicům zemřelého společníka »na základě usnesení na snížení kmenové jistiny«. Rozumí se samo sebou, že toto usnesení na snížení kmenové jistiny se může státi toliko za podmínek zákona a formou zákonem stanovenou a že také skutečně vyplacení teprve po úplném provedení tohoto usnesení na snížení jest možno. Odvolává-li se usnesení v odpor vzaté na ustanovení § 84 zákona (správně na motivy k němu), jest v omylu; neboť motivy ty uvádějí úmrtí společníka pouze příkladmo jako důvod zrušení společnosti, takže závěr z motivů vyvozovaný, jakoby úmrtí jednoho ze společníků bylo lze posuzovati pouze jako jeden z případů zrušení společnosti, není správným. Uvedené ustanovení smlouvy má právě za účel,

umožnění trvání společnosti i pro případ úmrtí jednoho ze společníků, a stanoví pro ten případ, že by dědicové zemřelého společníka kmenového vkladu nepřevzali způsobem v sedmé větě téhož odstavce stanoveným, dvě eventuality: buď snížení kmenové jistiny, anebo tak, že zbyvší společníci převezmou podíl zemřelého společníka. Oba tyto způsoby jsou dle zákona o společn. s r. o. přípustny, a nelze proto v dotyčném ustanovení společenské smlouvy shledávatí ničeho, co by se přičilo zákonu a účelu jeho, chrániti věřitele před ztenčením kmenové jistiny, jež představuje fond pro krytí pohledávek věřitelů. Zaplacení dědiců stane se v případě prvním penízem, který po řádném, dle § 54 a násl. zákona provedeném snížení kmenového kapitálu se uvolní, v případě druhém z peněz, jež společníci, kteří vklad zemřelého společníka přejímají, zaň zaplatiti musí.

2. K větě 6., odstavec VIII. spol. smlouvy.

Tvrzení usnesení v odpor vzatého, že toto ustanovení se přiči § 82, odstavec třetí, cit. zákona, není správné. Toto ustanovení zákona, které má za účel znemožniti ztenčení kmenového jmění, vztahuje se na t. zv. pevné úroky, to jest takové určité, periodické dávky, jež by se společníkům poskytovaly bez ohledu na výši čistého užtku. Ono ustanovení společenské smlouvy, usnesením v odpor vzatým závadným shledané, však se týče výslovně pouze rozdělení čistého zisku; ono stanoví způsob, jakým čistý zisk jest mezi společníky rozdělití. To jest výhradním právem společníků; zákon stanoví v odstavci druhém § 82 pouze podpůrně, pro ten případ, že společníci ve smlouvě ničeho jiného neustanoví, způsob, jakým čistý zisk jest rozdělití, z čehož jasně na jevo jde, že společníkům jest na vůli ponecháno stanoviti způsob distribuce smlouvou společenskou. Ustanoveními ohledně způsobu rozdělení čistého zisku jsou dotčeny pouze vzájemné nároky společníků, nikoli však finanční základna společnosti anebo zájmy osob mimo společnost stojících. Musí tedy býti ponecháno na vůli společníků, dle jakého klíče čistý zisk mezi sebe rozdělití chtějí, a není proto ani procentuelní stanovení podílu na zisku vyloučeno. Nepřiči se tedy ani toto ustanovení společenské smlouvy zákonu.

Čís. 417.

Žaloba, již podle dohody o rozdělení pozůstalosti domáhá se dědic proti spoludědici vydání věci, patřící do pozůstalosti, náleží na sudiště § 77, odstavec druhý, j. n.

(Rozh. ze dne 17. února 1920, R II 17/20.)

Odevzdací listinou pozůstalostního soudu (okresní soud v Prostějově) bylo dodatečně se objevivší pozůstalostní jmění odevzdáno polovicí zůstavitelově manželce a polovicí jeho matce. Ježto ona zdráhala se této vydati kůže v ceně 300 K, které jí dle dohody dědiček z této pozůstalosti připadly, domáhala se zůstavitelova matka žalobou na pozůstalostním soudě vydání jmenov. předmětu. Námitce nepřislušnosti soud prvé stoličce nevyhověl a uvedl v důvodech rozsudku: Tento spor jest přímo názorným příkladem příslušnosti dle § 77, odstavec druhý, j. n. Strany jsou dědičkami, předmět sporu hmotnou částí pozůstalosti, která dokonce

na základě dohody stran soudně byla rozdělena. Názor žalované, že uplatňován titul smluvní, jest mylným. I formálně se mluví v žalobě o dědicckém ujednání za účelem rozdělení pozůstalosti. Dle § 77, odstavec druhý, j. n. vztahuje se příslušnost tohoto ustanovení i na žaloby o rozdělení pozůstalosti, podané po odevzdání pozůstalosti; tím mohou býti míněny jen případy, kdy po soudním rozdělení jmění jeden dědic druhému odpírá vydati případně mu část. Odvolací soud vyhověv námitce nepřislušnosti odkázal žalobu okresnímu soudu v Německém Brodě, obecnému to sudišti žalované. Důvody: Ze zjištěných skutkových okolností jest nade vší pochybnost patrné, že pozůstalostní jmění, jehož částí jsou zažalované kůže, bylo za jednání pozůstalostního mezi spornými stranami se schválením pozůstalostního soudu právoplatně rozděleno a kůže že byly žalobkyni odevzdány. Následkem toho nabyta žalobkyně již odevzdací listinou proti žalované nárok na vydání zmíněných koží. Za těchto skutkových okolností domáhati se může žalobkyně na žalované pouze vydání jednotlivých částí, jež jí z pozůstalosti již rozdělené byly právoplatně odevzdány a nemůže proto žalovati na rozdělení dědictví fakticky již za řízení pozůstalostního právoplatně rozděleného. A jak z obsahu žaloby na jevo vychází, nežaluje také žalobkyně na rozdělení spoluvlastnictví, dědictvím založeného, nýbrž na vydání věci z rozdělené již pozůstalosti jí právoplatně odevzdané. Za tohoto stavu věci nelze přisvědčiti názoru prvního soudce, že by tato žaloba měla za předmět rozdělení dědictví ve smyslu § 77, odstavec druhý, j. n. a že by z toho důvodu podána býti mohla u soudu pozůstalostního. Jelikož pak žalobkyně příslušnost okresního soudu v Prostějově o jiný důvod neopírá a žalovaná dle udání žaloby své řádně bydlíště má v Německém Brodě, jest vzhledem k svrchu uvedenému okresní soud v Prostějově k projednání tohoto sporu místně nepřislušným. Poněvadž žalovaná námitku nepřislušnosti tohoto okresního soudu vznesla v čas, bylo tuto žalobu ve smyslu § 43 j. n. pro nepřislušnost zamítnouti.

Nejvyšší soud vyhověv stížnosti vrátil věc odvolacímu soudu, by, nepřihlížeje k důvodu zrušení prvního rozsudku o odvolání znovu rozhodl.

Důvody:

Dle § 77, odstavec druhý, j. n. náležejí žaloby mající za předmět rozdělení pozůstalosti před soud pozůstalostní. Při posouzení otázky, zda žaloba, o niž tu jde, má za předmět rozdělení pozůstalosti, jest přihlížeti k obsahu nároku žalobního a jeho titulu. Žaloba domáhá se vydání koží, jež dle obsahu sporných spisů náležejí do pozůstalosti a titulem nároku jest dle žaloby úmluva ohledně rozdělení jmění pozůstalostního mezi žalobkyni a žalovanou jako jedinými dědičkami, dle níž tyto kože mají připadnouti žalobkyni. Žaloba směřuje k tomu, by žalobkyně prosadila nárok jí z úmluvy o rozdělení pozůstalosti příslušející, má tedy za předmět rozdělení pozůstalosti. Jest proto příslušným pro projednání sporu tohoto soud pozůstalostní, bez ohledu na to, byla-li pozůstalost odevzdána čili nic, poněvadž i rozdělení pozůstalosti může se státi před nebo po odevzdání pozůstalosti (§ 170 cis. pat. ze dne 9. srpna 1854, čís. 208 ř. z.).

Čís. 418.

Rekurs na usnesení, jímž dle § 42, čís. 7 ex. ř. povolen odklad exekuce, nutno věcně vyřídit, třebaže v čase rozhodování o tomto rekursu usnesení, povolující exekuci, zamítnutím dlužníkovy rekursu stalo se právoplatným.

I podle §u 42, čís. 7 ex. ř. lze dovoliti odklad exekuce jen za dalších podmínek §u 44 ex. ř.

(Rozh. ze dne 17. února 1920, R II 22/20.)

Proti usnesení, povolujícímu exekuci, podal dlužník recurs a žádal současně, by exekuce byla odložena až do právoplatného rozhodnutí o povolení exekuce. Soud první stolice vyhověl této žádosti. Ku stížnosti vymáhajícího věřitele zamítl rekursní soud — když byl již před tím zamítl recurs dlužníkův do povolení exekuce — návrh dlužníkův, by exekuce byla odložena.

Důvody: Rekursu nelze upříti odůvodněnosti, neboť, i když podání rekursu proti usnesení, exekuci povolujícímu, je ve smyslu ustanovení §u 42 čís. 7 ex. ř. důvodem ku povolení odložení exekuce, byl tento dlužníkův recurs proti povolujícímu usnesení usnesením tohoto soudu zamítnut, takže usnesení, odklad exekuce povolující, stalo se bezúčinným.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacím rekursu.

Důvody:

Rekursní soud odůvodňuje svůj výrok, jímž bylo usnesení prvního soudce změněno v ten rozum, že se návrhu dlužníka na odložení exekuce nevyhovuje, pouze tím, že již před tím byla stížnost dlužníka proti povolení exekuce zamítnuta, čímž se stalo povolení odkladu exekuce bezpředmětným. Důvod tento neobstojí, jelikož k okolnostem, které nastaly teprve po povolení odkladu exekuce, nesmí býti přihlíženo a nutno při vyřízení stížnosti věc prozkoumati dle stavu v době, kdy vydal usnesení první soudce. V této příčině však nutno uvésti toto: Ačkoliv § 42, čís. 7 ex. ř. stanoví, že odložení exekuce nařizeno býti může, když soudní usnesení exekuci povolující v odpor se běže, není tím řečeno, že již recurs sám o sobě odložení exekuce ospravedlňuje, neboť dle § 67 ex. ř. recurs staví výkon toliko v případech v zákoně zvlášť vyčleněných a takového případu tu není. Dle §§ 42—44 ex. ř. jest odložení přípustným jen tehdy, když by jednak provedení exekuce spojeno bylo pro dlužníka s nebezpečenstvím majetkové újmy nenahraditelné, neb alespoň těžce napravitelné a s druhé strany odložením není ohroženo uspokojení vymáhajícího věřitele, což sluší posouditi se zřetelem na veškeré okolnosti toho kterého případu. V tomto ohledu pak návrh na odložení exekuce, spojený se stížností proti povolení exekuce, jen tolik uvádí, že provedení exekuce mělo by pro dlužníka v zápětí značné hmotné újmy, dále také těžké morální poškození, které nepřimo znamená těžkou újmu pro další provozování živnosti a mimo to, že kdyby věřiteli živnost musela býti zase odejmuta; vznikly by z toho pro dlužníka další nenahraditelné škody a nesnáze. Avšak tímto všeobecným

tvrzením není dostatečně osvědčeno, ani že škoda dlužníkovy hrozící je skutečně důležitosti shora naznačené, ani že škoda ta byla by větší, než nebezpečí, spojené s odložením pro vymáhajícího věřitele. Dále padá na váhu i to, že vymáhající věřitel v žádosti o povolení exekuce odvolává se na již existující exekuční titul, kdežto dlužník v rekursu jen tvrdí, že vykonatelnost rozsudku ještě nastala. Z těchto úvah, a jelikož soudce při rozhodnutí o žádosti o povolení exekuce nemůže se pouštět i do přezkoumání otázky, bude-li recurs míti úspěch čili nic, má nejvyšší soud za to, že rekursní soud ve věci samé stížnosti vymáhajícího věřitele právem vyhověl.

Čís. 419.

Lhůta k podání žaloby ze správy (§ 933 obč. zák.) není lhůtou promlčecí, nýbrž lhůtou preklusivní; ustanovení §u 89 zák. o org. soudní o ní neplatí.

(Rozh. ze dne 17. února 1920, Rv I 47/20.)

Žalobce demáhající se správy pro vadu dobytčete podal žalobu na poštu v poslední den lhůty §u 933 obč. zák., takže k procesnímu soudu první stolice došla teprve 43. dne po počtu zmíněné lhůty. Žaloba byla soudy všech tří stolic zamítnuta, nejvyšším soudem z těchto

důvodů:

Podle § 933 obč. zák. musí býti spor ve lhůtách tam uvedených — v tomto případě v šestinedělní lhůtě — na soud přiveden, ježto by jinak žalobní právo ubaslo. V oné lhůtě musí tedy žalobní spis dojíti do podatelny procesního soudu první stolice nebo musí žaloba protokolárně u tohoto soudu býti sepsána. Podáním žalobního spisu na poštu není věc přivedena na soud. To vysvítá již z úvahy, že není vyloučena možnost ztráty žalobního spisu při poštovní dopravě, ve kterémžto případě nemůže vůbec dojíti k soudnímu řízení o žalobě. Vysvítá to však také z prvního odstavce § 232 c. ř. s., dle něhož právní zahájení rozepře stane se doručením žalobního spisu žalovanému, k zachování lhůty pak, jakož i ku přerušení běhu lhůty stačí podání žaloby u soudu, není-li nic jiného předepsáno, jako na př. v čl. 80 směn. řádu. Ustanovení § 89 org. zák. že do lhůt, tam uvedených, nepočítávají se dny poštovní dopravy, nelze tu obdobně užíti, což vysvítá z této úvahy: Lhůty, o nichž jednáno jest v §§ 123 až 129 c. ř. s., jsou jen časovými určeními pro předsevzetí procesních úkonů ve sporu, již zahájeném, tedy jen lhůtami procesními. Vzhledem na to, i na vznik §u 89 org. zák., který původně byl jako třetí odstavec §u 135 ve vládní osnově civ. řádu soudního a teprve dodatečně byl pojat v zákoně organizačním, jest míti za to, že též zákonnými lhůtami §u 89 org. zák., jež ve sporu jsou vyhrazeny stranám ku prohlášení, k návrhům, k podáním anebo ku předsebrání jiných, soudního řízení se týkajících jednání, jsou jen dny lhůty, jež se vyskytují v řízení již zahájeném. K těmto lhůtám tudíž nenáleží lhůty, ve kterých podána býti má žaloba ze správy dle § 933 obč. zák. Vždyť žaloba není toliko pro-

stým úkonem procesním, nýbrž také prostředkem k uplatnění nároku, spočívajícího v právu hmotném. Dále jest poukázati na to, že zmeškání lhůt, v § 933 obč. zák. uvedených, má v zápětí následek hmotný, totiž ztrátu práva, uplatňovati nárok ze správy. Lhůty §u 933 obč. zák. nejsou tedy lhůtami procesními, nýbrž lhůtami práva hmotného. Tento názor jest podstatně podporován ustanovením čl. LII. uvoz. zák. k c. ř. s., dle něhož zákonné lhůty k podání žaloby nejsou civilním řádem soudním dotčeny ve svém běhu a trvání. Lhůty § 933 obč. zák. mimo to nejsou lhůtami promlčecími, nýbrž prekluzivními lhůtami hmotného práva, jichž doba předem jest určena s účinkem, že, uplynou-li, aniž práva bylo užito, nastává sama sebou ztráta práva toho, na rozdíl od lhůt promlčecích, při nichž právo jest předem neomezeno, ale pomíjí, jestliže nebylo ho užito v době zákonem určené. Podobné prekluzivní lhůty hmotného práva obsaženy jsou v §§ 158, 384, 392 a 1467 obč. zák. Obecný zákoník občanský neobsahuje ustanovení, že do lhůt v něm nařízených nemají býti vpočítány dny poštovní dopravy; zejména nebylo ustanovení takové obsaženo v § 902 obč. zák. starého znění a není obsaženo ani v § 902 znění nového. Nelze tedy přisvědčiti mínění dovolatelovu, že, dav posledního dne šestinedělní, v § 933 obč. zák. nařízené lhůty žalobu na poštu, dodržel lhůtu onu. Okolnost, že žalobce nebydlí v místě soudu procesního prvé stolice, jest vzhledem na hořejší úvahu nedůležitá. Žalobní lhůta při vadách dobytka jest podle nového znění § 933 obč. zák. ovšem mnohem kratší, než byla původní zákonná lhůta žalobní. Z toho však dovolatel nemůže ničeho vyvozovati pro své mínění, neboť nové znění zákona jest jasné, neobsahuje nijakého omezení ani výhrady a podle motivů cís. nař. ze dne 19. března 1916, čís. 69 ř. zák., obsahujícího nové znění §u 933 obč. zák., byla dřívější lhůta zákonná pro žaloby toho druhu příliš dlouhá, což mělo za následek nejistotu celého obchodování s dobyt- kem, což zase mělo vliv na ceny, pročež cís. nařízení čís. 69 ř. zák., zvané třetí novelou k obč. zák., snížilo původní zákonnou lhůtu žalobní při vadách dobytka na 6 neděl, vyhovujíc návrhům, v poslanecké sněmovně opětně vzneseným, a řídíc se ustanovením § 490 obč. zák. pro německou říši.

Čís. 420.

Společnost s ručením omezeným (zákon ze dne 6. března 1906, čís. 58 ř. zák.).

Nepřípustným jest ustanovení společenské smlouvy, dle něhož jednatele zastupují společnost zpravidla samostatně, v jistých případech však kolektivně.

(Rozh. ze dne 24. února 1920, RI 78/20.)

Rejstříkový soud povolil zápis společnosti s r. o., jejíž smlouva stanovila v čl. X., že jednatele zastupují na venek společnost každý samostatně, že však v případech, kde společnost na sebe bere závazek, přesahující 50.000 K, musí oba jednatele se o tom dohodnouti a smlouvu podepsati, výjimku že lze učiniti pouze v naléhavých případech. Rekursní soud, vyhověv stížnosti finanční prokuratury, uložil spo-

lečnosti, by smlouvu společenskou v čl. X. ve lhůtě, která jí rejstříkovým soudem stanovena bude, uvedla v soulad s § 18 zákona ze dne 6. března 1906, čís. 58 ř. zák., jinak že bude z rejstříku obchodního vymazána. Důvody: Společnost s ručením omezeným jest na venek naproti třetím osobám zastupována jednatelem. Způsob zastupování jednatele může býti smlouvou společenskou upraven a, kdyby takové úpravy nebylo, řídí se zastupování právo jednatele ustanov. § 18 zák. ze dne 6. března 1906, čís. 58 ř. zák. Zastup. právo jednatele na venek může smlouvou společenskou se zřetelem k § 18 cit. zák. upraveno býti toliko jednotně a, má-li společnost více jednatelů, rozhoduje smlouva společností, má-li právo každý z jednatelů samostatně zastupovati společnost nebo všichni neb alespoň někteří společně — není však přípustno, by jednatele, ku samostatnému zastupování společnosti oprávnění, zároveň byli povoláni ku kolektivnímu zastupování společnosti. To by znamenalo omezování práva zastupování jednatele oprávněných ku samostatnému zastupování společnosti, a bylo by tedy takové ustanovení nepřípustné.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolací stížnosti.

Důvody:

Zákonným pravidlem jest kolektivní zastoupení všech jednatelů. Smlouva může však stanoviti něco jiného, tedy samostatné zastoupení jako výjimku z pravidla. Odporuje však zákonu (§ 18 zákona ze dne 6. března 1906, čís. 58 ř. zák.), stanoví-li smlouva samostatné a kolektivní zastoupení jednatele zároveň. Zastoupení, jak ve smlouvě jest upraveno, ohrožovalo by právní bezpečnost, ježto by v jednotlivém případě muselo býti šetřeno, o jaké závazky jde a jakého zastoupení je třeba.

Čís. 421.

Příslušnost opatrovnického soudu řídí se dle předpisů §u 109 j. n. i v tom případě, předsevzal-li před tím jiný soud ojedinelé úřední jednání, spadající do oboru působnosti opatrovnického soudu.

(Rozh. ze dne 24. února 1920, RI 82/20.)

Okresní soud pro Horní Nové město v Praze schválil v roce 1917 smír, uzavřený dobrovolně rozvádějícími se manželi K-ovými, již bydleli tehdy v obvodu tohoto soudu, dle něhož měl nezl. Jan K. do svého pátého roku zůstatí ve výchově u matky. V roce 1919 žádal otec, bydlící nyní na Král. Vinohradech, u okresního soudu na Král. Vinohradech, by mu byl syn dán do výchovy. Okresní soud žádosti jeho vyhověl. Rekursní soud zrušil usnesení prvního soudu a uložil mu, by věc postoupil k příslušnému jednání okresnímu soudu pro Horní Nové město v Praze jako soudu opatrovnickému, po případě by si dal od tohoto soudu opatrovnictví nad nezletilým Janem K-em po rozumu §u 111 j. n. dříve postoupiti a pak znova rozhodl. Důvody: Stížnost jest důvodnou, pokud vytýká nepřislušnost okresního soudu na Král. Vinohradech k rozhodnutí této záležitosti. Jak ze spisů okresního soudu pro Horní Nové město v Praze na jevo jde, schválil tento soud usnesením ze dne 1. března 1917 vrchnopatrovnický narovnání mezi stranami ohledně příští výchovy nezl. Jana K. Tím, třeba zvláštní spisy opatrovnické proti před-

pisu ř. 273 a násl. jedn. ř. při okresním soudě pro okresní soud pro Horní Nové město v Praze založeny nebyly. založena byla příslušnost okresního soudu pro Horní Nové město v Praze jako soudu opatrovnického nezl. Jana K., která, poněvadž opatrovnictví to na jiný soud přeneseno nebylo, dosud trvá po rozumu ř. 29 j. n. Nebyl tudíž okresní soud na Král. Vinohradech k projednání návrhu otcova ohledně změny ujednání, týkající se výchovy nezl. Jana K., příslušným a měl tudíž soud tento návrh, jakmile svou nepřislušnost seznal, okresnímu soudu pro Horní Nové město v Praze postoupiti, po případě před rozhodnutím vyžádati si přenesení opatrovnické záležitosti od okresního soudu pro Horní Nové město v Praze na okresní soud na Král. Vinohradech po rozumu ř. 111 j. n.

Nejvyšší soud vyhověl dovolacímu rekursu a, zrušiv usnesení soudu rekursního, nařídil mu, by stížnost vyřídil ve věci samé.

Důvody:

Okresní soud pro Horní Nové město v Praze, když manželé K-ovi, bydlící tehdy v Praze II., zakročili dne 21. ledna 1917 o dobrovolný rozvod manželství od stolu a lože, schválil sice usnesením ze dne 1. března 1917 smír mezi jmenovanými manžely ohledně nezl. Jana K., tímto úředním jednáním byla však věc tato úplně skončena a nebylo vzhledem k obsahu smíru pro okresní soud pro Horní Nové město příčiny, by obstarával ohledně nezletilého dítky Jana K. i nadále úkony, ke kterým dle ř. 109 j. n. je opatrovnický soud povolán. Skutečně také v následující době soud ten opatrovnictví nad Janem K-em nevedl. Není případným názor rekursního soudu, že opatrovnictví po rozumu ř. 29 j. n. trvá dosud. Z udělení zmíněného opatrovnického schválení nelze tedy usuzovati, že by byl okresní soud pro Horní Nové město příslušným pro nynější opatrovnickou záležitost. Naopak ř. 109 j. n. výslovně stanoví, že obstarávání opatrovnických záležitostí přísluší soudu, u něhož nezletilý neb opatrovanec má své obecné sudiště ve věcech sporných, a jelikož toto dle ř. 71 j. n. řídí se soudní příslušností otce a týž, jenž podle schváleného smíru moc otcovskou nad synem si ponechal, bydlí nyní na Král. Vinohradech, je pro nyní zahájenou opatrovnickou záležitost příslušným nikoliv okresní soud pro Horní Nové město, nýbrž okresní soud na Král. Vinohradech.

Čís. 422.

Ocenil-li žalobce, ač vzhledem k výlučné věcné příslušnosti okresního soudu pro spor nebyl k tomu povinen, bez odporu žalovaného předmět rozepře na 100 K nebo pod tuto hodnotu, jest toto ocenění v otázce použití předpisů o řízení ve věcech nepatrných závazným pro obě strany.

Zvláštních předpisů o řízení ve věcech nepatrných nutno dbáti i ve sporech nájemních.

(Rozh. ze dne 24. února 1920, RI 86/20.)

Žalobce ocenil v žalobě, již domáhal se vyklízení bytu, svůj zájem na 100 K. Okresní soud projednal spor bez ohledu ku zvláštnostem ří-

zení ve věcech nepatrných. Odvolací soud odmítl odvolání žalovaného podstatně z toho důvodu, že jde o věc nepatrnou, a že tu není podmínek, za nichž lze vznést ve věcech takových odvolání (§ 452 c. ř. s.).

Nejvyšší soud odmítl stížnost žalovaného.

Důvody:

Žalobce prohlásil v žalobě, že oceňuje svůj zájem na sporu na 100 K, udal takto hodnotu předmětu sporu (srovnej ř. 59 j. n.). Ježto jde o spor ze smlouvy nájemní, jenž dle ř. 49 čis. 5. j. n. bez ohledu na hodnotu předmětu příkázán jest okresnímu soudu k projednání a rozsouzení, hodnota předmětu sporu tedy nebyla důležitá pro určení příslušnosti, nebyl žalobce ovšem povinen, udati tuto hodnotu v žalobě (§ 56, odstavec druhý). Když přes to tak učinil, nemohlo ocenění předmětu sporu zůstat bez povšimnutí, a platilo každým způsobem proti žalobci. Pro žalovaného ocenění to o sobě závazným nebylo, neboť dle posledního odstavce ř. 60 j. n. má ocenění předmětu sporu v žalobě takovýto závazný účinek pro odpírce jen ohledně příslušnosti. Žalovaný mohl tedy namítati a dokazovati, že ocenění, žalujícím předsevzaté, není správné. Když toho opominul, jest ocenění to také v úči něm u směrodatné, pokud jde o otázku, lze-li použiti zvláštních ustanovení §§ 448 a násl. c. ř. s. Hledíc pak k ustanovení ř. 448 c. ř. s. nemůže býti pochybnosti, že v tomto případě jde o věc nepatrnou. Nesprávný jest názor žalovaného, že ve věcech nájemních nelze užití předpisů civilního řádu soudního o věcech nepatrných. Ustanovení druhého odstavce ř. 4 zákona ze dne 27. dubna 1873, čis. 66 ř. zák. (zákona ze dne 1. března 1876, čis. 23 ř. z.), že žaloby ze smlouvy nájemní nebo pachtovní, pokud není jimi výhradně vymáháno nájemné nebo pachtovné, nehodí se k jednání v řízení bagatelním, nebylo převzato do civilního řádu soudního. Patrně proto, že sporné řízení ve věcech nájemních a pachtovních podle civilního řádu soudního provádí se zásadně dle všeobecných ustanovení o řízení před okresními soudy, od nichž stanoveny jsou jen některé odchylky v třetím oddílu šesté části civilního řádu soudního. Zejména tam, kde jako v případě tomto řízení nebylo zavedeno o výpovědi nebo příkazu na odevzdání po případě převzetí, nýbrž o řádné žalobě, přimyká se řízení celkem k řízení o jiných žalobách, u okresního soudu podaných, toliko s výjimkami, v §§ 573 až 575 c. ř. s. uvedenými, a dlužno tedy, nepřesahuje-li hodnota sporného předmětu 100 K, postupovati podle §§ 448 a násl. c. ř. s. Že soud prví stolice v tomto případě toho nedbal, nevdá, věc nepřestala proto býti věcí nepatrnou. Ve věcech nepatrných však rekurs proti usnesení soudu odvolacího vůbec místa nemá (poslední odstavec ř. 517 c. ř. s.). Rekurs žalovaného do usnesení odvolacího soudu podaný jest tedy nepřipustný a bylo jej odmítnouti. Všeobecné ustanovení ř. 519, čis. 1 c. ř. s. nemá zde místa; vzhledem k zvláštnímu předpisu posledního odstavce ř. 517 c. ř. s. platí pouze tenkrát, nejde-li o věc nepatrnou.

Čís. 423.

Zrušil-li rekursní soud usnesení procesního soudu první stolice, jimž byla žaloba pro domnělou nepřislušnost a limine odmítnuta, není proti rozhodnutí rekursního soudu opravného prostředku.

(Rozh. ze dne 24. února 1920, RI 96/20.)

Procesní soud první stolice odmítl žalobu a limine pro nepřislušnost soudu. Rekursní soud usnesení soudu první stolice zrušil a uložil mu, by žalobu po zákonu vyřídil.

Nejvyšší soud odmítl dovolací rekurs strany žalované.

Důvody:

Dovolací rekurs jest nepřipustným ze dvou důvodů. V první řadě sluší uvážiti, že přijal-li soud žalobu u něho vznesenou a nařídil-li o ní rok, nemůže usnesení takové vedle §u 130 odstavec druhý c. ř. s. bráno býti v odpor opravným prostředkem. To platiti musí, ať přijetí žaloby na soud a její vyřízení ustanovením roku stane se přímo soudem prvním anebo teprve nepřímou k příkazu soudu rekursního. Neboť v tomto případě má soud stolice první, prováděje daný mu příkaz, ihned vyříditi žalobu tím, že nařídí o ní rok k ústnímu jednání, a nepřisluší mu již s ohledem na ustanovení §u 524, odstavec první, c. ř. s. oprávnění, vyčkávati s dalším postupem až po právomoci rozhodnutí rekursního soudu. Mní-li žalovaný, že žaloba neměla býti na soud přijata, jest mu volno vznést v tomto směru až při ústním jednání námitky, o nichž pak soud rozhodne dle toho, jsou-li formální nebo věcné. Avšak i z dalšího důvodu jeví se rekurs nepřipustným. Rekursní soud zrušil usnesení soudu první stolice a nařídil mu, by žalobu po zákonu vyřídil, tedy o ní nařídil rok k jednání ústnímu. Tím nařídil soudu stolice první, by po slyšení stran znova rozhodl, aniž ustanovil při tom, že teprve, až by rozhodnutí jeho nabylo právní moci, předsevzat býti má výkon příkazu, uděleného soudu první stolice. V takovém případě jest však dle výslovného ustanovení §u 527 odstavec druhý c. ř. s. další rekurs vyloučen.

Čís. 424.

Nařízení o příročí ze dne 28. prosince 1918, čís. 3 sb. z. a n. na rok 1919 jest vztahovati i na osoby vojenské, jichž pobyt je dosud neznám, třebaž by bylo možno ba pravděpodobno, že již zahynuly.

(Rozh. ze dne 24. února 1920, RI 100/20.)

Projednáva je žalobu proti žalovanému, jenž, narukovav počátkem války, jest od září 1914 neznám, nevyhověl proce s ní soud první stolice návrhu opatrovníka žalovaného, by řízení bylo dle § 7 nařízení veškerého ministerstva ze dne 28. prosince 1918, čís. 3 sb. z. a n. na rok 1919 a § 162 c. ř. s. přerušeno. Důvody: Dle § 7 cit. nař. pro soukromoprávní peněžité pohledávky proti vojenským osobám (§ 1, odstavec

druhý, čís. nař. ze dne 29. července 1914, čís. 178 ř. zák.), které při ukončení války nebo dříve se vrátily, nebo po uzavření míru se vrátí do svého občanského poměru, dále proti zajatcům a rukojmím (§ 1, odstavec třetí, tohoto císařského nařízení) nařizuje se příročí až do uplynutí tří měsíců po dnu, kterého pominul pro dlužníkovu osobu důvod naznačený v § 3, odstavec druhý, uvedeného císařského nařízení. Dle § 8 cit. nař. čís. 3/1919 nelze o žalobách, jimiž se požaduje zaplacení pohledávek zákonem poshověných (§ 7, odstavec první) v soudním řízení pokračovati až do uplynutí lhůty. Ze šetření nevysvítá, že by žalovaný byl v zajetí, spíše dlužno se domnívati, že v bojích na Sanu v září 1914 padl. Ustanovení § 7 cit. nař. nevztahuje se však na osoby, jež zmizely, staly se neznámými nebo o jejich osudu není ničeho známo. Rekursní soud vyhověl návrhu opatrovníkovu a přerušil řízení. Důvody: Účelem § 7 nař. ze dne 28. prosince 1918, čís. 3 sb. z. a n. na rok 1919 jest, by byli podporováni všichni, kdož, jsouce povoláni k válečné službě vojenské, nemohou svých práv hájiti. § 7 cit. nař. uvádí sice mimo vojenské osoby, zmíněné v § 1, odstavec druhý, nařízení ze dne 29. července 1914, čís. 178 ř. zák. výslovně pouze zajatce a rukojmí. Leč z uvedeného účelu § 7 cit. nař. plyne, že právní ochranu dlužno přiznati též těm osobám vojenským, které, odebravše se na pole válečné, se nevrátily a jsou pohřšované, neboť dokud není zjištěna jejich smrt anebo nejsou prohlášeny za mrtvé, lze dle zkušenosti souditi, že, jsouce úplně odříznuty od styku se světem nemohou podati o sobě zpráv. K osobám takovým náleží též obžalovaný.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Je zjištěno, že žalovaný v srpnu 1914 narukoval do války a od září 1914 po bojích u Opole, Puszna Godowskiego a na Sanu je neznám. Byl tedy žalovaný osobou vojenskou po rozumu § 1, odstavec druhý, čís. 1 císařského nařízení ze dne 29. července 1914, čís. 178 ř. zák. Pro soukromoprávní peněžité pohledávky proti osobám vojenským stanoveno v § 7 nařízení veškerého ministerstva ze dne 28. prosince 1918, čís. 3 sb. z. a n. na rok 1919 tříměsíční příročí. Tato lhůta počítá se u osob vojenských ode dne, co pro dlužníkovu osobu pominul důvod naznačený v § 3, odstavec druhý uvedeného císařského nařízení t. j. kdy vojenská osoba vrátí se do svého občanského poměru. Ježto žalovaný dosud se nevrátil, nemohla tříměsíční lhůta ještě započítati. Arcí nelze dnes zjistiti, zda žalovaný jest vůbec mezi živými, a pak-li ano, kde jest. Není však vyloučeno, že dosud žije a že dosud jest buď válečným zajatcem anebo na místě, s nímž není spojení. Přes tuto možnost, dokud opak nebude prokázán, nelze přejíti k depnímu pořádku, ježto zajisté zákonného dobrodiní dostati se musí i těm, kdož jsou ve válečném zajetí, ale ohledně nichž nelze na ten čas zjistiti, že a kde jsou válečnými zajatci. Okolnost, že žalovaný jako vojenská osoba do války narukoval a že pohřšven byl za okolností, jimiž není vyloučena možnost, že upadl do zajetí a v zajetí dosud jest, opodstatňuje, by v jeho prospěch použito bylo § 7 řečeného nařízení. Dokazovati a řešiti otázku, zda jest se obávati nepříznivého vlivu na řízení nebo jeho výsledky, s hlediska právě dotčeného

předpisu netřeba. Neboť tříměsíční přiročí neposkytuje se z důvodů procesuálních, nýbrž jako lhůta pro zotavenou dlužníka, jehož hospodářská zdatnost byla účastí na válce oslabena. Na tomto stanovisku stálo již nařízení ze dne 4. ledna 1917 čís. 11 ř. zák. (»Wiener Zeitung« ze dne 10. ledna 1917 čís. 6) a totéž stanovisko došlo výrazu v § 8, odstavec třetí až sedmý nařízení ze dne 28. prosince 1918 čís. 3 sb. z. a n. na rok 1919.

Čís. 425

Drahocenný, pro dlužníka při výkonu povolání nepostrádatelný předmět nelze dle § 251, čís. 5 ex. ř. vyloučiti z exekuce, nabídně-li vymáhající věřitel dříve, než stane se rozhodnutí o návrhu na vyloučení z exekuce, dlužníku do vlastnictví předmět téhož druhu, potřebám dlužníka touž měrou vyhovující, co do jakosti ovšem méněcenný.

(Rozh. ze dne 24. února 1920, R II 32/20.)

Výkonný orgán zabavil dlužníku (obchodnímu jednateli) kromě jiných věcí též zlaté hodinky se řetízkem. Vymáhající věřitel nabídl ihned po té dlužníku do vlastnictví hodinky stříbrné. Návrhu dlužníkovu, by exekuce ohledně zlatých hodinek byla zastavena, exekuční soud nevyhověl, rekursní soud však ku stížnosti dlužníkově exekuci v tomto rozsahu zastavil. **Důvody:** Byly-li drahocenné hodinky dlužníku nepostrádatelnými v době zabavení (§ 251, čís. 5 ex. ř.), nemůže je vymáhající věřitel učiniti zabavitelnými již tím, že se nabídně prostřednictvím výkonného orgánu dlužníkově, že mu dá do vlastnictví náhradou jině, méněcenné hodinky. Vždyť výkonný orgán určuje, zda předmět jest nepostrádatelným, dle doby zabavení a musel by proto náhradní předmět býti dlužníku předán již v době zabavení. Bez významu jest však, složí-li vymáhající věřitel náhradní hodinky teprve po té, kdy zabavení bylo vykonáno, ježto výkonný orgán musí zkoumati způsobilost náhradního předmětu v době zabavení. Rekursní soud může kromě toho přezkoumávati zákonost napadnutého usnesení pouze dle stavu spisů prvé stolice, nemůže tudíž vzíti zřetele k tomu, byly-li náhradní hodinky teprve po té složeny. Vymáhající věřitel může se však domáhati, složiv dříve náhradní hodinky k soudu, by zlaté hodinky byly znovu zabaveny. Neivyšší soud obnovil usnesení exekučního soudu.

Důvody:

Předem jest řešiti otázku, zde jest přípustná exekuce na předmět, jenž jinak z důvodů § 251, čís. 5 ex. ř. pro nepostrádatelnost při výkonu dlužníkovy povolání z exekuce jest vyloučen, jenž však jest drahocenný, v tom případě, když věřitel za drahocenný předmět poskytne dlužníkově náhradou předmět co do druhu stejný, potřebám dlužníka vyhovující, co do jakosti však méněcenný. Otázku tu sluší zodpověděti kladně. Jest ovšem pravda, že exekuční řád v té příčině nemá žádného usta-

novení, to však nebylo by postačitelým důvodem pro záporné řešení otázky. Obmezení exekuce v exekučním řádu v § 251 stanovená, sledují účel, chrániti hospodářskou existenci dlužníkovu, tímto účelem jest však také vytyčena mez těchto obmezení. Nemůže býti pochybnosti o tom, že vyloučení předmětu některého z exekuce, jenž pro svou drahocennost by byl vhodným objektem pro krytí pohledávky věřitelovy, když předmět ten může býti nahrazen jiným předmětem téhož druhu, který potřebám dlužníkovým slouží touž měrou, jako onen drahocenný, přesahovala by rámec ochrany dlužníka, kterou mu zákon chce poskytnouti. Jest myslitelné a také v konkrétním případě možno, že dlužník má věci, jež dle druhu jsou k vykonávání jeho povolání potřebny, z drahého materiálu a v přepychovém provedení, a měly-li by takové věci bez možnosti, by věřitel je nahradil jinými téhož druhu, býti vyloučeny z exekuce, mohlo by to vésti k tomu, že by dlužník třeba veškeré své jmění v takové předměty investoval, by své jmění takto od exekuce uchránil. To zajisté úmyslem ustanovení exekučního řádu není. Dlužno však uvážiti i toto: Tím, že věřitel nabídl dlužníkově náhradní předmět, dává mu jej do vlastnictví, přestal býti onen původní předmět pro dlužníka nevyhnutelně potřebným, potřebám jeho povolání dostatečně předmět náhradní a tím stává se onen původní předmět pro dlužníka postrádatelným, přebytečným, a tím odpadá ohledně původního předmětu ochrana, kterou exekuční řád dlužníkově z důvodů sociálně politických poskytuje, neboť důvod ochrany té pomínil. Tím, že dlužníkově se poskytuje předmět náhradní, uvolňuje se předmět původní a může býti exekuci podroben. Soud rekursní jest též na stanovisku, že poskytnutím náhradního předmětu jest exekuce na původní předmět přípustná, než přec vyhověl návrhu na zastavení exekuce zabavením zlatých kapsních hodinek. Především dlužno, že dle zájemního protokolu byly zabaveny zlaté hodinky se zlatým řetízkem, a že když i ohledně hodinek jest za to míti, že pro exekuci při výkonu jeho povolání (ať již jako obchodního jednatele nebo samostatného obchodníka) jsou nutny, neplatí to ohledně zlatého řetízku; pochybil tedy soud exekuční, když exekuci zastavil jak ohledně hodinek tak i ohledně řetízku. Než i ohledně hodinek nelze přisvědčiti názoru soudu rekursního, že by předmět náhradní musil býti poskytnut v okamžiku předsevzetí zabavení. Důsledné provedení tohoto názoru vedlo by k tomu prakticky nemožnému konci, že by věřitel, chtěje předsevzít exekuci zájem svršků, musil k výkonu exekuce s sebou přinést celé skladiště různých věcí, by po případě pro tu kterou věc měl ihned po ruce předmět náhradní. Ostatně však přehlíží soud rekursní, že uvedené hodinky se řetízkem byly de facto zabaveny, a že teprve po provedeném exekučním zájmu dlužník se domáhá výroku, že se exekuce zastavuje, poněvadž dle jeho tvrzení hodinky ty k výkonu svého povolání potřebuje. Věřitel nabídl ještě před rozhodnutím o tomto návrhu jako náhradu dlužníkově do vlastnictví hodinky stříbrné, a proto soud rekursní, když zkoumal zákonost usnesení exekučního soudu dle stavu spisů, jaký byl při rozhodování soudem exekučním, nesměl okolnosti té přezíratí a nejsou při správném posouzení stavu věci vývody jeho usnesení, vztahující se na opožděnost nabídky věřitelovy, opodstatněny.

Zavázal-li se nájemce smírem k vyklizení najatých místností jedině proto, že pronajímateli byly úředně uloženy takové opravy v domě, jichž bez vyklizení najatých místností nebylo lze provést, stane se smír, i když onen důvod nebyl v něm vyjádřen, bezúčinným, když úřední příkaz byl dodatečně odvolán.

(Rozh. ze dne 24. února 1920, Rv I 56/20.)

Smírem ze dne 5. září 1918 zavázal se nájemce, že vyklidí najaté místnosti v období květnovém 1919 a to vzhledem k tvrzení pronajímatelovu, že bylo mu nařízeno magistrátem, by provedl takové opravy v domě, jichž nelze provést bez vystěhování nájemníků; důvod ten nebyl ve smíru vyjádřen. Proti exekuci na vyklizení bytu, již vedl v květnu 1919 pronajímatele, podal nájemce žalobu dle §u 35 ex ř., domáhaje se zrušení exekuce, ježto výměrem magistrátu ze dne 5. srpna 1919 bylo vysloveno, že opravy, o něž šlo, lze provést postupně a že nepodmíní vystěhování nájemníků. Procesní soud první stolice žalobě vyhověl a exekuci zrušil podstatně z toho důvodu, že se změnil předpoklad, za něhož strany uzavřely smír dne 5. září 1918, čímž nastaly skutečnosti, které nepodmíní nutnosti, by exekuční titul byl proveden, vykonávajíc naopak účinek zrušující. O d v o l a c í s o u d zamítl žalobu. D ů v o d y: Jde o to, zdali to, co bylo žalující a tenkrát vypovídané straně podnětem, že se ku smíru, exekuční titul pro shora řečenou exekuci tvořícímu, odhodlala, bylo do tohoto smíru jako podnět skutečně pojata, čili nic. Neboť pohnutka sama o sobě má dle § 901 obč. zák. při úplatných smlouvách význam výminky pouze tenkrát, když byla výslovně za výminku smluvěna. Pro něco takového není ve smíru opory, neboť smír o pohnutce vůbec nemluví, a to, co bylo v projednávání právní rozepře uplatňováno v souvislosti s obsahem smíru, může býti uváděno pouze jako odůvodněná nebo neodůvodněná domněnka. P o v ý š i l - l i s o u d první stolice tuto domněnku na bezpečný závěr, že pohnutkou ke smíru byl tehdejší příkaz stavebního úřadu, nelze z toho ještě usuzovati, že tato pohnutka učiněna byla při uzavírání smíru zároveň výminkou s účinky dle §u 901 obč. zák., neboť pak by to do smíru buď výslovně nebo podle § 863 a 876 obč. zák. tak srozumitelně pojata býti musilo, že by nemohlo býti pochybováno o tom, že tehdejší smír uzavřen byl za p o d m í n ě n ě h o předpokladu, že platí jenom proto, že stavební úřad vystěhování všech nájemníků nařizuje a že by přestal platiti, kdyby stavební úřad od svého nařízení dodatečně ustoupil.

Nejvyšší soud obnovil rozsudek soudu první stolice.

D ů v o d y:

Mylně má za to soud odvolací, že k tomu, by pohnutka uzavření smlouvy platila za výminku, musila by býti pojata do listiny o smlouvě, jakouž jest též smír. Vždyť dle ustanovení § 914 obč. zák. v novém znění při výkladu smluv nesluší se lpěti otrocky na slovném znění jejich, nýbrž dlužno vyšetřiti úmysl stran a rozuměti smlouvě tak, jak

toho žádá obyčej poctivého obchodu. Z předpokladu, z něhož při uzavírání smíru obě strany vycházely, plyne zcela zřejmě, že úmyslem stran bylo požadovati vyklizení bytu a vykliditi byt jen, by provedeny byly magistrátem nařízené opravy domu, k čemuž, jak je magistrát nařídil, vyklizení bylo nutné. Bylo tedy toto provedení oprav, magistrátem nařízených, podmínkou k vymožení práva a plnění povinností smírem založených, třeba i nebylo zřejmě pojata do listiny smluvní. Vždyť pojetí výminky té do listiny jen patrně proto odpadlo, že obě strany byly míněny, že musí býti splněna. Nastaly-li však nyní okolnosti, které přivodily, že výminka stranami předpokládaná se přece nesplnila, nastala skutečnost, na které závisel vznik práva žalovaných pronajímateľů, žádáti za vyklizení, tím tedy nastala dodatečně okolnost a to po vzniku exekučního titulu, která nárok vymáhajícího věřitele zrušila.

Čís. 427.

Zástavní dlužník nemá práva, nutiti zástavního věřitele, by na místo poskytnuté jistoty přijal zástavu jinou.

(Rozh. ze dne 24. února 1920, Rv II 9/20.)

Na nemovitosti žalobců vázla pro vyživovací nároky nezletilé žalované kauční hypoteka do výše 15.000 K. Žalující, složivše dne 6. května 1918 u poručenského soudu cenné papíry, požívající sirotčí jistoty (státní rentu, zástavní listy, válečné půjčky), v jmenovité hodnotě 16.200 K, domáhali se soudního výroku, jímž uloženo by bylo žalované, by vydala listinu schopnou ku výmazu uvedeného práva zástavního. Procesní soud první stolice žalobě vyhověl a — zjistiv hodnotu cenných papírů ku dni 6. května 1918 penízem přes 15.000 K — uvedl v d ů v o d e c h po stránce právní: Jedná se o otázku, zda změna zastaveného předmětu jest možna. Jest zdůrazniti, že v tomto případě jedná se pouze o jistotu. Vedle § 469 obč. zák. uhasne zástavní právo zaplacením dluhu. Při použití této zásady na jistotu, uhasne hypotekární jistota, když peníz, který co jistota jest zajištěn, se v hotovosti složí (§ 1413 obč. zák.). Z toho jde na jevo, že daná jistota může býti změněna, že místo hypotekární jistoty může býti dána peněžitá jistota. Vzhledem k tomu jest rozluštěti druhou otázku, zdali složením cenných papírů jest vyhověno zásadě § 1413 obč. zák. Jelikož jde o papíry požívající sirotčí jistoty, nutno říci, že takovéto papíry odpovídají penězům, obzvláště kde se jedná o jistotu, nikoliv o zaplacení pohledávky, neboť i soudy majíce přebytek hotových peněz, kupovaly sirotčí papíry, by své úrokové povinnosti oproti věřitelům mohly dostáti. V tomto případě jest složení sirotčích papírů dostatečným krytím. Dlužno se dále zabývati otázkou, co bude, klesne-li hodnota cenných papírů. V tomto směru měl by věřitel pomůcku v §u 458 obč. zák., dle něhož, nestačí-li předmět daný do zástavy ku krytí dluhu, jest věřitel oprávněn žádati na dlužníkovi jiný přiměřený předmět, pokud se týče doplněk. Staly-li se tedy složené cenné papíry následkem převratu snad bezcennými, nevádí tato okolnost přeměně hypotekární jistoty, nýbrž věřitel může pouze žádati jinou jistotu. Jelikož však zmíněné papíry složeny byly před převratem, musí

věřitel tuto jistotu přijati, avšak může nyní po převratu žádati, by buďto jistota v cenných papírech byla doplněna nebo by jiný předmět byl dán do zástavy. O d v o l a c í s o u d žalobu zamítl. D ů v o d y: Názor prvního soudu, že jednostranná změna poskytnuté jistoty je možná, je mylný. Není zákonnitého ustanovení, dle něhož by strana mohla býti přinucena, by svůj smluvní nárok na určitou jistotu přeměnití musila na nárok jiný. Smlouva zástavní jest právní jednání, zavazující obě strany (§ 1369 obč. zák.); z ustanovení § 1413 obč. zák., dle něhož žalovaná nemůže býti nucena, by přijala něco jiného, než čeho má pohledávati, plyne, že nemůže býti přinucena, by přijala jinou jistotu, než na kterou má smluvní nárok. Rovněž jest nesprávným názor soudu prvního stolice, jakoby slušelo sirotčí jistotu posouditi dle stavu ku dni 6. května 1918, totiž ku dni složení cenných papírů u soudu. Rozhodným jest jedině den podání žaloby, jelikož jde o to, zdali toho dne t. j. 19. prosince 1918 strana žalující byla oprávněna žádati vydání výmazné listiny ohledně kaucovní jistoty, a ustanovení § 406 c. ř. s. se na tento případ nevztahuje. § 458 obč. zák., jehož se první soudce dovolává, upravuje právo zástavního věřitele, požadovati jistotu jinou, přiměřenou, když původně poskytnutá jistota nestačí ku krytí dluhů; naproti tomu neskytá toto ustanovení opory pro názor prvního soudu, že také zástavní dlužník má právo, místo poskytnuté jistoty jinou dáti; naopak, z toho, že zákon upravuje podmínečně právo zástavního věřitele na jinou jistotu, o podobném právu zástavního dlužníka vůbec se nezmiňuje, plyne, že dlužník nemůže danou jistotu přeměnití jednostranně v jinou.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

V dovolání se uplatňuje, že nezl. žalobci byli nuceni nemovitostí, na nichž vážne ve prospěch nezl. žalované zástavní právo pro kaucovní jistotu do výše 15.000 K, prodati a při tom vzíti na sebe závazek k výmazu řečeného práva zástavního, že, kdyby této povinností nemohli vyhověti, hrozí jim ztráta, v důsledcích svých nevypočitatelná, kdežto nezl. žalovaná přeměnou hypotekární jistoty na jistotu v cenných papírech ničeho prý neztratí, protože jistota v papírech rovná se jistotě hypotekární a ostatně celá jistota vzhledem k pokročilému věku žalované bude beztřak v dozríné době bezpředmětnou. Mimo to poukazuje dovolání i na to, že dosud není žádným zákonem ani nařízením zrušena pupilární jistota nabídnutých cenných papírů, a že nelze tedy jim pupilární jistotu odeprítí. Konečně uvádí ještě dovolání, že výživné bylo dosud vždy řádně placeno, a že vyžaduje již slušnost, by mohla žalovaná strana býti donucena k zamýšlené přeměně. Leč, nehledě ani k tomu, že k údajům o předvídané brzké způsobilosti k výdělku žalované a o škodě, žalobcům prý hrozící, jako k nepřipustným novotám vůbec nelze přihlížeti, nejsou vývody dovolacího spisu s to, by doložily uplatňovaný dovolací důvod § 503, čís. 4 c. ř. s. a vyvrátily správné odůvodnění napadnutého rozsudku. Dovolání samo uznává, že v tomto sporu mimo otázku, zdali cenné papíry poskytují do dnes pupilární jistotu, jde hlavně jen o otázku, zdali může býti žalovaná strana proti své vůli donucena ku zmíněné přeměně. V této příčině poukazuje správně již druhá stolice k § 1413 obč.

zák., dle něhož věřitel proti své vůli nemůže býti nucen, by přijal něco jiného, než co má požadovati, a že to platí patrně i ohledně hypotekární jistoty, vážnoucí ve prospěch žalované. Právnem dále odvolací soud má za to, že ohledně otázky, zda je žalující strana oprávněna, žádati vydání výmazné listiny proti složení cenných papírů, jakož i pro posouzení pravé hodnoty nabízených cenných papírů jest směrodatnou nikoliv doba jejich složení, nýbrž den podání žaloby a, že z §u 458 obč. zák. nelze odvozovati, že by měl i zástavní dlužník právo, dáti místo poskytnuté jistoty jinou jistotu. Že žalobní nárok není opodstatněn, vyplývá i z pojmu zástavního práva, jež jest věcným právem věřiteli k tomu cíli propůjčeným, by došel zaplacení ze zastavených věcí, kdyby dlužník závazku svému závčas nevyhověl. V tomto ohledu směřovala při zřízení kaucovní hypoteky obapolná vůle stran k tomu, by zamýšlené zajištění poskytl dotyčné nemovitosti. Pravá hodnota těchto nemovitostí pak, jak nemůže býti pochybnost, liší se podstatně od skutečné hodnoty nabízených cenných papírů, neboť již bursovní kurs těchto papírů nemá téže hodnoty a není vyloučeno, že by hodnota nestačila, by z ní byly kryty veškeré vyživovací nároky. Na tom nemění ničeho okolnost, že byly kdysi dotyčné papíry uznány za papíry požívající sirotčí jistoty, neboť tím není bezpodmínečně zaručena jejich dostatečná hodnota. Taktéž není směrodatným, že nezl. žalovaná dosáhla již 14. roku svého věku, neboť přes to nelze určit, kdy utrasne nárok na placení výživného.

Čís. 428.

Ochrana nájemců (nařízení ze dne 9. února 1919, čís. 62 sb. z. a n.).
Úmou po rozumu §u 5 dlužno rozuměti nejen škodu číselně vyjadřitelnou, nýbrž i jinak zkrácení, jevící neblahý vliv hospodářský.

Při vzájemném odvažování újmý té a oné strany nelze nechati nepovšimnuty hospodářskou zdatnost té a oné strany a relativní vliv zrušení neb uchování nájmů na hospodářskou existenci.

(Rozh. ze dne 24. února 1920, Rv II 24/20.)

Žalující banka dala dne 1. února 1919 žalované firmě soudní výpověď z obchodní místnosti ve svém domě v Brně a odůvodnila ji tím, že pro vzrůst obchodování potřebuje místnosti pro sebe. Z téhož důvodu vypověděla z bytu též Ladislava L-a, jež obýval byt o 4 pokojích s příslušenstvím. Vypovězená firma vznesla proti výpovědi námítky. Soud první stolice uznal výpověď účinnou. D ů v o d y: Podle dobrozdání znalců je třeba, by místnosti vypovězené firmy byly připojeny k místnostem banky. Místnosti ty mají býti pokladnou pro vklady, k čemuž se hodí, a nemohla by pokladna býtí v místnostech Ladislava S-a, any jsou pro obecnost špatně přístupny. Přibrati místnosti ředitelství pro jiné účely bankovní je nemožno. Jak je nutno zvětšení místností pro banku, je zřejmo z ohromného vzrůstu obrátu banky v posledních měsících. Dle toho má soud za to, že banka místností žalované nutně potřebuje. Podle dobrozdání znalců, kteří udali, že nutností práce v místnostech stísněných může banka snadno utrpěti velké ztráty chybami,

kteří při práci za takových poměrů nutně vznikají, má soud za dokázáno, že by banka nerozšířením místností utrpěla značnou újmu. Oproti tomu považuje soud nedostatkem obchodních místností v Brně, soudu známým, sice za dokázáno, že žalovaná nemůže najít v Brně jiné místnosti. Přes to však má soud za to, že škoda, kterou by utrpěla žalobkyně zrušením výpovědi, by byla větší než škoda žalované v opačném případě a to již proto, poněvadž na obou stranách se jedná o škodu materiální. Škoda ta vzhledem k velkému rozsahu obchodu žalobkyně by byla nutně větší u žalobkyně, nežli u žalované. Odvolací soud výpověď zrušil. **Důvody:** Aby výpověď daná žalované firmě byla vůbec účinnou, musela by žalující banka prokázati dle § 7 čís. 5 nařízení o ochraně nájemců ve znění upraveném § 5 nařízení ministerstva spravedlnosti a pro sociální péči ze dne 9. února 1919 čís. 62 sb. z. a n., že potřebuje předmětu nájemního nutně pro sebe a že by utrpěla značnější újmu, nežli žalovaná firma, kdyby nájemní smlouva v platnosti zůstala. Nesporně, že žalující banka dala výpověď právoplatně do 31. ledna 1920 Ladislavu S-ovi ohledně bytu, sestávajícího ze 4 pokojů, kuchyně, koupelny, pokoje pro služku s příslušenstvím v téměř domě v II. poschodí. Tím naskytá se jí příležitost k rozšíření místností kancelářských. Znalci ohledně tohoto bytu podali posudek v ten rozum, že byt po S-ovi by se nehodil pro pokladnu vkladů, jež má býti obecnstvu pokud možno co nej přístupnější, nevyslovili se však nikterak proti tomu, že by se byt tento nehodil pro jinou kancelář, do které nepřichází tolik obecnstva, nebo že by se byt ten vůbec pro kanceláře nehodil. Jest bance zajisté snadno, když se naskytají nové 4 místnosti, by své kanceláře rozdělila tak, aby bylo vyhověno jak bance, tak i úřednictvu a tak i na konec obecnstvu. Když pak má banka k použití místnosti více, než co by vyklizením obchodní místnosti žalované firmy získala, tu zajisté vyplývá jasně, že nepotřebuje nutně této obchodní místnosti, výpovědi nedostává se podstatné podmínky zákonné a jest již proto, nehledíc ani k tomu, či újma by byla značnější, danou výpověď zrušiti. Než ani újma, kterou by banka utrpěla, nehledíc k tomu, že se jí uprázdnil byt po S-ovi a že tak na její straně nebude lze vůbec mluvit o újmě, kdyby nájemní smlouva zůstala v platnosti, nebyla by značnější než újma žalované firmy, kdyby se tato vystěhovala musela. Jaká újma by skutečně povstala, nemohli ani svědci ani znalci zjistiti, jsou to jen domněnky, které byly jimi vysloveny, avšak nic pozitivního nebylo prokázáno. Jisto jest, že újma banky, kde obrát činí miliardy korun ročně, rozhodně není tak citelná, jako malé firmy, jakou je žalovaná vůči žalující bance, když by musela svou filiálku vůbec zrušiti, neboť, jak všeobecně známo, nelze nyní v Brně dostat vhodných obchodních místností. Uvází-li se, že chtělo nařízení o ochraně nájemců v prvé řadě tyto chrániti, nutno zajisté hospodářsky slabšímu poskytnouti ochrany před hospodářsky silnějším, a nelze nájemníka proto už dáti na ulici, že by se jinak domáci musil ve svých nárocích uskrovniti. Tak tomu jest i v případě tomto. Hospodářsky slabší jest žalovaná a žalobkyně jako hospodářsky silnější může adaptováním bytu S-ova pro kanceláře svou potřebu krýti způsobem zajisté výhodnějším, jde-li o byt vícepokojový nežli o jedinou obchodní místnost.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Dovolání tvrdí, že jde ve sporu o to, zdali žalující banka místností, žalovanou najatých, potřebuje pro sebe kromě místností, jež se výpovědí — zatím v právní moc vešlou — bytu S-ova pro žalující banku uvolní, a tuto otázku dle názoru dovolatelky odvolací soud nezodpověděl anebo aspoň jasně neřešil, tím pak jest prý dáno nesprávné právní posouzení věci dle § 503, čís. 4 c. ř. s. Jest ovšem správné, že dle § 5 min. nařízení ze dne 9. února 1919, čís. 62 sb. z. a n. jest podmínkou výpovědi z nájmu, by pronajímatel potřeboval nájemního předmětu nutně sám pro sebe, než tato nutná potřeba není jediným předpokladem výpovědi z nájmu; týž § 5 stanoví jako další podmínku, že by pronajímatel utrpěl značnější újmu, než nájemník, kdyby nájemní smlouva zůstala v platnosti. Výpověď lze tedy uznati oprávněnou pouze tehdy, když obě uvedené podmínky současně jsou splněny, tedy když jak nutná potřeba, tak i újma v případě ponechání smlouvy nájemní v platnosti jest pro pronajímatele značnější než pro nájemníka. Dovolání vytyká odvolacímu rozsudku i ohledně otázky újmy, kterou by trpěla ta neb ona ze sporných stran v případě ponechání smlouvy nájemní v platnosti nebo v případě opačném, nesprávné právní posouzení věci, než neprávem. Především dlužno poukázati dovolatelku vzhledem k jejímu tvrzení, že prý není všeobecně známo, že v Brně za nynější doby nelze nabýti obchodních místností, na skutkové zjištění soudu prvé stolice, že soud nedostatkem obchodních místností v Brně, soudu známým, má za dokázáno, že žalovaná firma nemůže najít v Brně jiné místnosti. Zjištění to jest, když soud odvolací je rovněž za své přijal, i pro soud dovolací závazným, a nemá popření okolnosti té dovolatelem žádného významu. Vytyká-li dovolání odvolacímu rozsudku, že tvrzení jeho, že pozitivně nebyla zjištěna žádná škoda žalující strany, odporuje výsledkům průvodního řízení a odchyluje se od skutkového zjištění prvního soudu (čímž prý jest dán důvod odvolací § 503, čís. 2 a 3 c. ř. s.) jest podotknouti, že se v podstatě o nějaký odpor se spisy a o nějakou odchylku od zjištění prvního soudu nejedná. Odvolací soud arci uvádí v důvodech, že: »jaká újma by efektivně povstala, nemohli ani svědci ani znalci zjistiti, jsou tu jen domněnky, které byly jimi vysloveny, avšak nic pozitivního nebylo prokázáno.« Bylo zajisté pouze nevhodně užito slova »efektivně«, neboť dle kontextu vývodů chtěl soud odvolací říci, že přesný důkaz o číselné výši škody podán nebyl; a to jest správné a odpovídá spisům. Nelze sice přisvědčiti vývodům odvolacího soudu, že nebude lze mluvit o újmě na straně žalující banky, když se jí uprázdnil byt S-ův, než tento názor nemá pro rozhodnutí sporu důležitosti. Újmou po rozumu § 5 nař. min. ze dne 9. února 1919, čís. 62 sb. z. a n. jest rozuměti netoliko škodu, již lze určitými čísly vyjádřiti, nýbrž i každé jiné zkrácení jevíci vliv na hospodářskou existenci té které strany. S tohoto hlediska nelze nepřihlížeti k nedostatečnosti dosavadních místností žalující banky a k nepřiležitostem a závadám pro činnost úřednictva banky, dle posudku znalců z ní vznikajících, naopak jest je zajisté zahrnouti pod pojem »újmy« ve smyslu shora uvedeného zákonného ustanovení. Než podle téhož ustanovení nestačí k odůvodnění výpovědi z nájmu pouhý

průkaz újmy, nýbrž zákon žádá, by újma pro pronajímatele byla značnější než újma nájemce ze zrušení nájemní smlouvy hrozící. A v té příčině souhlasí soud dovolací s odůvodněním rozsudku odvolacího, jenž dospěl k úsudku, že újma, žalované firmě hrozící, jest větší újmy pronajímatelovy. Při srovnávání újmy obou stran třeba bráti zřetel nejen k číslu prokázané škody, nýbrž i ke všem osobním a hospodářským poměrům obou stran. Žalující strana jest beze sporu mocným ústavem, vůči níž jest žalovaná firma finančně nepoměrně slabší; vzhledem ke své kapitálové zdatnosti bude žalující snáze s to, odpomoci nedostatku místnosti, než by bylo lze firmě žalované. Nutno však přihlídnouti i k tomu, že na straně žalující banky jedná se toliko o rozšíření stávajícího závodu, o zvýšení výdělkové schopnosti, o možnost docílení větších zisků než dosavad, při čemž otázka existence v rozsahu dosavadní hospodářské činnosti v úvahu nepřichází, kdežto u žalované firmy se jedná o otázku existence její brněnské filiálky, zrušení nájemní smlouvy pro nedostatek jiných obchodních místností znamenalo by pro žalovanou firmu zánik této filiálky a tím těžké poškození firmy samé. Jest tedy na snadě, že újma, žalované straně hrozící, jest mnohem značnější než újma strany žalující. Z důvodu toho jest výpověď z nájmu dle uvedeného zákona nepřipustnou, a není zapotřebí zabývat se otázkou, zda žalující firma místnosti, jež žalovaná v nájmu má, nutně pro sebe potřebuje.

Čís. 429.

Pro odpůřci žalobu, již uplatňuje se bezúčinnost tržové smlouvy ohledně věcí, které jsou předmětem exekuce, není založena příslušnost dle § 17, odstavec druhý ex. ř.

Věcná příslušnost pro odpůřci žalobu neřídí se výší žalobcovy pohledávky, nýbrž oceněním předmětu sporu v žalobě.

(Rozh. ze dne 2. března 1920, R I 91/20.)

Žalobce podal u exekučního soudu žalobu, by tržová smlouva, již jeho dlužník Jaroslav F. prodal žalovanému movitosti pro žalobce zabažené, byla prohlášena vůči němu za bezúčinnou až do výše pohledávky 3.000 K, jež mu příslušela proti Jaroslavu F-ovi a ocenil nárok žalobní na 1000 K. Žalovaný vznesl námitku věcné nepřislušnosti soudu, již soud první stolice vyhověl a žalobu odmítl. Důvody: Žalobcovo ocenění žalobního nároku nemůže stačiti při rozhodování otázky soudní příslušnosti (§ 49, odstavec první, §§ 54, 56 j. n.) a způsobu řízení (event. dle § 448 c. ř. s. a násl.). Ocenění to neprávem opírá se o § 56 j. n. Neboť žalobce domáhá se zrušení mimosoudního prodeje vůči žalovanému v tom rozsahu (§ 12 odpůřícího řádu), by dosáhl zaplacení plně své pohledávky 3000 K s přísl. a nikoli snad jen její částky 1000 K; domáhá se toho na žalovaném, ač týž nemá žádného závazku k zaplacení jeho pohledávky 3000 K s přísl., patrně na základě § 2 odp. ř. Žalobcív nárok vůči žalovanému lze tedy zcela přesně stanoviti, nárok ten není neurčitelným ve smyslu § 56 odstavec druhý j. n., záleží a kryje se úplně s pohledávkou 3000 K s přísl. Poněvadž pak tento peníz převyšuje hranici stanovenou v § 49 odstavec první j. n. pro příslušnost okresního

soudu, bylo námitce žalovaného vyhověno a žaloba odmítnuta. Rekursní soud zamítl námitku nepřislušnosti soudu. Důvody: Jde o rozepři, ku které byl zavdán bezprostřední podnět exekučním řízením, neboť by této rozepře nebylo, kdyby nebylo přímé příčinné souvislosti mezi exekucí a v ní nabytým exekučním právem zástavním a mezi žalobním nárokem, k němuž by žalobce ani jinak legitimován nebyl, tedy, že jde o rozepři, míněnou v § 17, odstavec druhý, pro kterou je dle tohoto předpisu výhradně a beze zřetele na hodnotu sporného předmětu příslušným exekuční soud. Proto nebylo soudu první stolice potřebí, by se obíral oceněním rozepře, a je nerozhodno, ku jakému ocenění, i kdyby k tomu byl dle § 60 odstavec první j. n. oprávněn, dospěl.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Žalobce domáhá se tímto sporem rozsudku, že soukromoprávní tržová smlouva, uzavřená podle § 1053 obč. zák. mezi jeho dlužníkem, jako prodávajícím a mezi žalovaným jako kupujícím, jest vůči němu až do výše pohledávky 3000 K s příslušenstvím, příslušející jemu proti prodávateli, neúčinná. Základem sporu jest podle toho žaloba odpůřci. Tato byla sice podána za řízení exekučního, zahájeného k dobytí oně žalobcovy pohledávky proti Jaroslavu F. a předmětem smlouvy tržové, již jest žalobou odporováno, jsou tytéž věci, které jsou předmětem vedené exekuce, ale předmětem žaloby a sporu nejsou tyto věci, nýbrž odpůřci nárok žalobcův, by tržová smlouva byla prohlášena neúčinnou. Podnět ku sporu tudíž nebyl dán exekučním řízením, nýbrž soukromoprávní tržovou smlouvou. Z toho plyne, že není zde, jak soud rekursní mylně se domnívá, podmínek druhého odstavce § 17 ex. ř. pro příslušnost exekučního soudu k vedení sporu. Dovolací rekurs žalovaného však přes to není oprávněn, neboť námitka předmětné nepřislušnosti soudu, žalovaným vznesená, nemá opory v platných zákonných předpisech. Poněvadž totiž předmětem žaloby není peněžitá pohledávka, aniž je zde některý z případů prvního odstavce §u 56 j. n., nebo z případů, uvedených v §§ 57 a 58 j. n., sluší soud předmětně příslušný určití na základě druhého odstavce §u 56 j. n. a druhého odstavce §u 226 c. ř. s., totiž podle hodnoty žalobního nároku, v žalobě udané ve výši 1000 K, kteráž hodnota jest podle posledního odstavce §u 60 j. n. v příčině soudní příslušnosti závazna pro soud i pro žalovaného, neboť nejde o případy, jichž se týkají ostatní odstavce tohoto §u 60 j. n. Právní názor soudce první stolice, že co do otázky soudní příslušnosti pro tento spor rozhoduje výše pohledávky, žalobci vůči Jaroslavu F-ovi příslušející, jest vzhledem na jasné znění hořejších zákonných ustanovení mylný.

Čís. 430.

Ochrana nájemců (nařízení ze dne 17. prosince 1918, čís. 83 sb. z. a n.) Živnostenské místnosti nestanou se bytem, i když opatřeny byly kamny a nábytkem a živnostník tam hlídal a spal.

(Rozh. ze dne 2. března 1920, R I 109/20.)

Žalobce vypověděl žalovaného z místností, jež měl najaty ku provozování živnosti kovářské. Námitkám žalovaného procesní soud první stolice nevyhověl a ponechal výpověď v platnosti. Odvolací soud k odvolání žalovaného zrušil rozsudek soudu první stolice, řízení jemu předcházející i výpověď jako zmatečné. Důvody: Žalovaný namítal teprve ve spise odvolacím zmatečnost pro nepřipustnost pořadu práva, tvrdě však již v řízení první stolice, že užívá najatých místností pro sebe jako bytu, opatřiv světnici kamny a nábytkem. Tvrzení jeho bylo svědky prokázáno. Žalobce uvádí v odvolacím sdělení, že důvodem k výpovědi bylo, že potřebuje místností za byt pro dělníky. Z uvedeného je patrné, že výpověď dána byla z místností obytných, na které vztahuje se ochrana práva nájemního dle min. nař. ze dne 17. prosince 1918, čís. 83 sb. z. a n. a ze dne 9. února 1919, č. 62 sb. z. a n. Dle §u 1 posléz dotčeného nařízení lze však výpověď dáti jen se svolením soudu, tam blíže určeného, který má dle §u 3 provéstí potřebné šetření dle zásad řízení nesporného a rozhodnutí usnesením. Jde tudíž o právní záležitost, pro kterou je předepsáno řízení nesporné, a odůvodněna je proto námitka zmatečnosti dle §u 477 čís. 6 c. ř. s., ježto pořad práva v této věci je vyloučen.

Nejvyšší soud zrušil usnesení odvolacího soudu a nařídil mu, by rozhodl o odvolání žalovaného, nehledě k domnělému důvodu zmatečnosti.

Důvody:

Nařízením ze dne 9. února 1919 čís. 62 sb. z. a n. bylo doplněno a změněno nařízení ze dne 17. prosince 1918 čís. 83 sb. z. a n. o ochraně nájemců. Z toho jest patrné, že ustanovení prvního z těchto nařízení se vztahuje jen k nájmu místností, uvedených v §u 1 posléze naznačeného nařízení, totiž k nájmu bytů a jednotlivých částí bytů jakož i k nájmu místností obchodních. Nesejde na tom, jakým způsobem pronajaté místnosti skutečně jsou užívány, po případě užívati by se daly, nýbrž pouze na tom, k jakému účelu byly pronajaty. V tom směru jest v tomto případě podle důvodů rozsudku prvního soudu mezi stranami nesporné, že místnosti, o které jde, byly žalobcem pronajaty a žalovaným najaty k provozování kovářského řemesla, jež žalovaný, jak sám uvedl v námitkách, v nich od původní úmluvy nepřetržitě do nynějška provozuje a i dále chce provozovati. Místnosti živnostenské však nespádají pod § 1 nařízení ze dne 17. prosince 1918, čís. 83 sb. z. a n., nejsouce ani místnostmi obytnými ani místnostmi obchodními. Tím, že žalovaný do světnice vedle boudy, jím dodatečně k dílně přistavěné, dal si kamna a nábytek a jako bytu jí užívá, čili jak jeho manželka udala, v noci tam hlídá a spí, nepozbyly pronajaté místnosti povahy místností živnostenských a nestal se z nich byt. Proto se k nim nevztahují předpisy nařízení ze dne 17. prosince 1918, čís. 83 sb. z. a n., aniž tedy ustanovení nařízení ze dne 9. února 1919, čís. 62 sb. z. a n. a žalobce nemusil tedy k výpovědi z poměru nájemního vyžádati si napřed svolení okresního soudu. Z toho, že žalobce v odvolacím sdělení, popíraje, že k pronajatým místnostem se vztahují předpisy o ochraně nájemců, uvedl, že potřebuje jich pro svou čeládku, nelze odvoditi, že jde o pronajaté místnosti obytné. Jen

kdyby šlo o byt nebo část bytu nebo místnosti obchodní, bylo by náleželo jednati a rozhodnouti o přípustnosti výpovědi v řízení nesporném. Když o takové místnosti neběží, nemělo ovšem místa předchozí řízení nesporné, výpověď žalobce a námitky žalovaného byly právem přijaty k soudu a právem bylo o nich zavedeno řízení sporné dle §§ 571 c. ř. s. a násl. Již z toho důvodu nelze tvrditi, že jde o věc, pro kterou jest předepsáno řízení nesporné, že tudíž pořad práva jest vyloučen a rozsudek prvního soudu jakož i předcházející řízení stíženy zmatečností dle §u 477 čís. 6 c. ř. s.

Čís. 431.

Nárok proti obci na náhradu nákladu, jež jí postihoval dle zákonů o chudinském opatrování, jest nárokem soukromoprávním.

(Rozh. ze dne 2. března 1920, RI 124/20.)

Žalobce, jež byl se již před tím bez úspěchu domáhal za svého nezletilého syna chudinské podpory na obci pořadem stolic správních, žaloval obec, by mu nahradila náklad, jež vynaložil na výživu a výchovu svého syna, ježto žalovaná obec opětně, prý bezdůvodně, odmítla přijmouti jeho syna do sirotčince. Žalovaná obec vznesla námitku nepřipustnosti pořadu práva, již soud první stolice vyhověl a žalobu odmítl, ježto jde o nárok veřejnoprávní, jež byl ostatně již právoplatně zamítnut úřady správními. Rekursní soud námitku nepřipustnosti pořadu práva zamítl. Důvody: Žalobce opírá svůj nárok o právní důvod §u 1042 obč. zák., jelikož prý učinil za žalovanou obec náklad, jež by tato dle zákona sama učiniti musila. Nárok, žalobou uplatňovaný, není tedy nárokem na podporu nebo na zaopatření proti žalované obci, který by žalobce jako chudý příslušník na ni z toho důvodu činil, že žalovaná obec nedostála povinností, uloženým jí zákony ze dne 3. prosince 1863 čís. 165 ř. zák. a ze dne 3. prosince 1868, čís. 59 z. zák. O takový nárok se nejedná, nýbrž o nárok, jež žalobce odvozuje z ustanovení §u 1042 obč. zák., tedy o nárok soukromoprávní, o němž rozhodovati jsou povolány soudy. Žalobou uplatňovaný nárok není také totožným s nárokem, jehož domáhal se žalobce na žalované obci cestou správní a o němž právoplatně bylo rozhodnuto. Žalobce žádal totiž na žalované obci dodatné vyměření přiměřené stále denní podpory chudinské pro svého syna. Výše žádané podpory chudinské vůbec ani nevedl a ponechal stanovení její přiměřenosti žalované obci. O tomto nároku jakožto veřejnoprávním bylo úřady správními právoplatně rozhodnuto.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu

Důvody:

Usnesení v odpor vzaté hověí stavu věci a zákonu. Poukazujíc k jeho správnému odůvodnění připomíná se proti vývodům rekursu vrcholícím v tom, že jde o týž předmět, jako v předchozím řízení správním, a že v tomto správním řízení bylo již právoplatně rozhodnuto o nároku za-

lobcově — ještě toto: V řízení, v němž konečně rozhodl nejvyšší správní soud nálezem ze dne 13. února 1919, domáhal se žalobce za svého nezletilého syna na obci chudinské podpory. Žadatelem byl tedy hoch zastoupený svým otcem, ne však tento osobně. Šlo pak o nárok odvozený z poměru osoby chudé, mající právo na zaopatření chudinské, k obci, k opatrování chudých z ohledů veřejných povinné, tedy o nárok prýšící z práva veřejného. Zcela jiné povahy jest nárok nynější žalobou uplatňovaný. Žádáť otec od obce podle §u 1042 obč. zák. náhradu za to, že učinil ve prospěch svého syna náklad, jenž by byl dle zákonů o opatrování chudých přináležel obci. Žalobce nevystupuje tedy tentokrát za svého chudého syna, nýbrž svým jménem, jakožto osoba, která v té příčině k obci není v žádném poměru veřejnoprávním, nárok jeho jest proto nárokem, odvozeným z ustanovení práva soukromého, o takovýchto nárocích rozhodovati přísluší však řádným soudům. Z toho jest patrné, že nelze mluvit ani o totožnosti nároku, ani o tom, že nárok, o který jde, byl žalobci již pravoplatně odepřen úřady správními. Tomu bylo by tak jen tehdy, kdyby nezletilý syn domáhal se žalobou na obci znovu chudinské podpory za dobu od 1. července do 31. prosince 1917. Zároveň však z toho, co uvedeno, též vyplývá, že žalobce v řízení správním označil nárok, tehdy ku platnosti přiváděný, správně jako nárok veřejnoprávní, a že si nikterak neodporuje, vymáhá-li nynější nárok pořadem práva. Konečně se připomíná, že, byť i rozhodnutí o tom, je-li obec povinna, dáti žalobci žádanou náhradu, záviselo na řešení otázky předchozí, zdaž obec podle předpisů zákona o opatrování chudých, tedy podle předpisů veřejnoprávních, byla vůči synovi povinna k tomu, co jeho otec dle svého tvrzení naň vynaložil — nemá to významu pro posouzení přípustnosti pořadu práva, ježto příslušnost soudní se řídí jen povahou sporného nároku, který však, jak vyličeño, jest zde nárokem soukromoprávním — a také o dotčené předchozí otázce rázu práva veřejného soud procesní povolán jest rozhodovati (arg. § 190 c. ř. s. a contr.).

Čís. 432.

Zákon o zajištění půdy drobným pachtýřům (ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n.).

Lhůta §u 12 cit. zák. jest propadnou lhůtou práva hmotného.

Ustanovení procesních zákonů, dle nichž nečítají se do lhůt dny poštovní dopravy, neplatí pro lhůty práva hmotného.

(Rozh. ze dne 2. března 1920, R II 21/20.)

Příhlášky drobných pachtýřů, by byly jim přiznány pozemky do vlastnictví, došly okresního soudu sice dne 18. září 1919, vlastníka však teprve dne 19. září 1919. Na poštu byly podány dne 18. září 1919. Rekursní soud odmítl ku vlastníkově stížnosti příhlášky jako opožděné a nejvyšší soud usnesení jeho potvrdil z těchto

důvodů:

§ 12 zákona ze dne 27. května 1919 č. 318 sb. z. a n. stanoví imperativně, že všichni, kdož uplatní hodlají své právo požadovací podle tohoto zákona, musí nejdéle do 12 neděl ode dne, kdy zákon tento nabyl působnosti, ohlásiti svůj nárok vlastníku pozemku a kromě toho příslušnému okresnímu soudu. § 14. citovaného zákona vyslovuje pak pro ten případ, že pachtýř nepřihlásil se ve lhůtě §u 12, jako právní následek, že pachtýř pozbývá požadovacího práva. Z citovaných ustanovení zákona je vidno, že výkon požadovacího práva jest předem vázán na určitou dobu, po jejímž marném uplynutí právo zaniká. Lhůta §u 12 má proto nepopíratečně ráz lhůty propadné (praeklusivní) a, poněvadž od zachování lhůty té závisí existence samého nároku materiálního, jest lhůta ta povahou svou praeklusivní lhůtou práva hmotného, tudíž lhůtou, již nelze prodloužiti. Z toho plyne samo sebou, že ohledně lhůty této nelze použití předpisů civilního řádu soudního o lhůtách procesních a zejména §u 89 zák. o org. soudní, poněvadž lhůty ty předpokládají řízení soudní (§ 89 org. zák.: ».....k předsevzetí jiných, soudního řízení se týkajících jednání.....«). Nějakého soudního řízení však při tom, když pachtýř ohlašuje svůj nárok vlastníku pozemku, není, jde tu naopak o bezprostřední právní styk mezi stranami samými; při takovémto styku nepřicházejí však stranám k dobru dny poštovní dopravy, jak ohledně lhůt soudního řízení § 89 org. zák. pro ten případ stanoví, když dotyčné prohlášení neb dotyčný návrh neb spis byly v poslední den lhůty podány včas na poštu. Na věci ničeho nemění okolnost, že zákon kromě příhlášky vlastníkově předpisuje také ohlášení nároku příslušnému okresnímu soudu. Správně uvedl tu rekursní soud, že přihlášce u vlastníka, jež jest zcela jiného rázu nežli přihláška u soudu, jest přiznati větší důležitosti nežli této, ježto na oné se zakládá nárok pachtýřův, jež po případě bude lze vyříditi s vlastníkem smírně, kdežto přihláška u soudu jest rázu spíše formálního, ježto soudní řízení nastupuje teprve tehdy, když strany se nedohodly (§§ 15 a násl. zák.). Lhůta §u 12 zákona jest proto nezávislá na zahájení soudního řízení, což rovněž nasvědčuje tomu, že není lhůtou, na niž bylo by lze použití předpisů civilního řádu soudního o lhůtách procesních. To nelze dovoditi ani z toho, že v druhé větě §u 14 dovoluje zákon navrácení v předešlý stav pro zmeškání lhůty §u 12, ačkoliv hmotné právo nepřipouští zásadně právního ústavu navrácení ku předešlému stavu pro zmeškání lhůty. Můžeť zákonodárce povolití výjimku ze zvláštních důvodů a ohledů ve speciálních případech i pro obor práva hmotného a dlužno proto ve zmíněném ustanovení spatřovati pouze výsadu, kterou zákonodárce za jistých předpokladů propůjčil ve prospěch drobných pachtýřů. Jde tudíž jen o výjimku z pravidla, kterou dlužno vykládati přesně, což platí vůbec o zákonu ze dne 27. května 1919 č. 318 sb. z. a n. jakožto zákonu výjimečném. Z těchto úvah plyne, že stěžovatelé, jichž přihláška nedošla vlastníka pozemku v době §u 12, tudíž do 18. září 1919, nýbrž teprve dne 19. září 1919, tedy o jeden den později, pozbyli ve smyslu §u 14. práva požadovacího.

Najala-li byt pouze manželka, působí exekuční titul, proti ní znějící, i proti jejímu manželu, jenž s ní sdílí společnou domácnost.

(Rozh. ze dne 2. března 1920, Rv II 29/20.)

Ve sporu o vyklizení bytu, jež vedli pronajímatelé proti manželům Š-ovým, prohlásil manžel, že bytu nenajal, byv tehdy na vojně, a že mu nepatří, nýbrž že jej má najatý jeho manželka. Pronajímatelé vzali pak žalobu proti manželovi zpět, načež bylo jejich žalobě proti manželce vyhověno. Proti exekuci na vyklizení bytu podal manžel žalobu o nepřípustnost exekuce, tvrdě, že byt jest jeho, že on jej byl najal a že proti němu exekuční titul nesměřuje. Procesní soud první stolice žalobě vyhověl, vzav za prokázáno, že žalobce sporný byt najal, a poukázal v důvodech též k tomu, že právo bydlení obou manželů jest potud nedílné, pokud manželka ve smyslu občanského zákona povinna jest sdíletí byt se svým manželem, a že bylo by zřejmě proti intencím zákona, kdyby byl exekučním výkonem proti manželce vyklizován byt, v němž manžel jako nájemník dosud nerušeně bydlí a proti němuž o vyklizení zakročeno nebylo. Odvolací soud žalobu zamítl, zjišťiv, že sporný byt nenajal žalobce, nýbrž jeho manželka, po stránce právní pak uvedl v důvodech: Nemí-li pochybnost, že žalobcova manželka byla jedinou nájemkyní bytu, musel soudní příkaz na vyklizení bytu zníti jen na jméno nájemkyně. Neboť manželovo právo na spoluzítí v bytu, manželkou najatém, nemění ničeho na právech pronajímatelových. Ovšem může manžel (§ 91 obč. zák.) určením společného bytu překaziti manželce, by do najatého bytu se nenastěhovala. Avšak toto manželovo právo na spolubydlení není důvodem, by v takových případech pronajímatel dal výpověď nejen manželce jako jediné nájemkyni, nýbrž i jejímu manžel (spolubydliteli). Výpověď a příkazy na vyklizení bytu nájemníku jsou účinné a vykonatelné i proti všem, kdož odvozují své právo na spoluzítí v najatém bytu od práva nájemcova (§ 568 c. ř. s.). Při tom není rozdílu, zda-li toto právo třetích osob se zakládá na smlouvě či na zákonu.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Prováděje dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci uplatňuje dovolání, že druhá stolice mylně považuje za přípustné, by na základě rozsudku, jenž byl vydán ve sporu vyklizovacím proti manželce žalobce, byla proti němu vedena exekuce na vystěhování se z bytu, ačkoliv proti žalobci není tu vůbec exekučního titulu. Dle mínění dovolatele mohli by žalovaní proti němu podati toliko výpověď z bytu, po případě žádati o povolení k podání výpovědi. Avšak tento názor není správným a sluší přisvědčiti názoru soudu druhé stolice. Neboť především nejedná se zde o exekuci proti žalobci. Dále jest závažným a směrodatným v této rozepři, zda-li žalobci přísluší právo, jež by bránilo, by na základě rozsudku vydaného proti žalobcově manželce nebyla povo-

lena a provedena exekuce vyklizením bytu žalobcem a jeho manželkou obývaného, pokud se týče, může-li se žalobce dovolávati nějakého práva, jež by výkonu exekuce nedopouštělo. V tomto ohledu soud druhé stolice ze zjištěných okolností právem odvozuje jednak, že byla-li žalobcova manželka jedinou nájemkyní sporného bytu, stačilo pro pronajímatele, domáhati se pouze proti ní exekučního titulu, jednak že, prohlásil-li nyní žalobce výslovně ve sporu původně proti němu i jeho manželce zahájeném, že sporný byt jemu nepatří, že byl tehdy na vojně, nutno tomu prohlášení přiřaditi význam ten, že sám nájemních práv nemá, nýbrž pouze jeho manželka, že na taková práva nároků nečiní, a že následkem toho, i když rozsudek byl vydán pouze proti manželce žalobcově, žalobní nárok opodstatněn není, protože neprokázal žádného práva, jež by nepřipouštělo výkonu exekuce. Vzhledem k tomu není správným ani názor dovolatelův, že by žalovaní musili proti němu podati především výpověď z bytu nebo žádati o svolení ku výpovědi. To je naprosto vyloučeno a nemělo by účelu, neboť, jak bylo zjištěno, nájemní poměr trval pouze mezi žalovanými a žalobcovou manželkou. Ostatně stačí poukázati na případné vývody napadeného rozsudku.

Čís. 434.

Hajného jest ve smyslu § 49, čís. 6 j. n. čítati k osobám, jež při lesním hospodářství vypomáhají.

(Rozh. ze dne 9. března 1920, R I 113/20.)

Žalobce podal u okresního soudu na žalovaného majitele velkostatku žalobu o náhradu služebních požitků 3.005 K, ježto mu žalovaný, u něhož byl ve službě jako hajný, dal neoprávněně výpověď. Soud první stolice vyhověl námitce nepřislušnosti a odmítl žalobu. Důvody: Žalobce opírá zažalovaný náhradní nárok o služební poměr lesního hajného k vlastníku polního a lesního hospodářství a dovozuje odtud a z ustanovení § 49, čís. 6 j. n. výlučnou příslušnost okresního soudu. Dle tohoto zákonného ustanovení přísluší však před soudy okresní výlučně spory z poměru mánezdního mezi hospodáři polními a lesními a jejich polními a lesními pomocnými dělníky a nádeníky. Za pomocného dělníka nelze však pokládati lesního hajného, neboť odporuje tomu již doslov zákona a úvaha, že hajný ustanoven jest k pracím nikoli ručním, k pouhým mechanickým výkonům, nýbrž k činnosti dohlédací, tedy k výkonům rázu vyššího, jež nelze ztotožňovati s výkony pomocných dělníků a nádeníků. Rekursní soud zamítl námitku nepřislušnosti soudu. Důvody: Dle § 49, čís. 6 j. n. náležejí před okresní soudy nehledíc k hodnotě sporného předmětu veškeré rozepře ze služebních smluv mezi polními a lesními hospodáři a jejich rolnickými a lesnickými pomocnými dělníky a nádeníky. Žalobce jako bývalého lesního hajného dlužno považovati za lesnického pomocného dělníka a jest proto pro spor ze služebního poměru věcně příslušným soud okresní. Na věci ničeho nemění se tím, že žalobce jako lesní hajný byl ustanoven k činnosti dohlédací, že tedy lze u něho předpokládati jisté odborné vědo-

mosti. To plyne z toho, že zákon rozeznává mezi lesními pomocnými dělníky, kteří zpravidla jsou vyučenými odborníky a nádeníky, pak z dalšího znění § 49 čis. 6 j. n., dle něhož před okresní soudy náležejí i veškeré rozepře ze služebních smluv mezi držiteli hor, a zaměstnanými od nich dílovedoucími, tedy osobami s odbornými vědomostmi. Že nejednalo se o ustanovení žalobce k výkonům rázu vyššího, to vysvětluje i z požitku s místem tím spojených.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Ve věcech sporných dlužno zkoumatí příslušnost dle údajů žaloby. V žalobě jest tvrzen služební poměr mezi žalobcem a žalovaným a jde toliko o to, sluší-li hajného čítati k osobám, jež při lesním hospodářství vypomáhají ve smyslu § 49, čis. 6 j. n. Tomu jest přisvědčiti. Nezáleží na tom, že mu přísluší dohled. Vždyť náleží ku příslušnosti okresního soudu po rozumu § 49, čis. 6 j. n. i spory ze služebních smluv mezi majiteli domů a domovníky a mezi držiteli hor a u nich zaměstnanými dílovedoucími. Zákon má tu na mysli všecky ty, kteří vůbec konají pomocné práce, a nelze tudíž usuzovati, že předpokládá pouze práce ruční. Jde to z toho, že rozeznává mezi dělníky a těmi, kdož konají pomocné práce.

Čís. 435.

Byly-li v žalobě věci, jichž vydání požadováno, oceněny určitým penízem a kromě toho celkový nárok uveden penízem jiným, jest rozhodným v otázce věcné příslušnosti peníz, na který oceněny jednotlivé věci.

Soudu není dovoleno, by s hlediska věcné příslušnosti zabýval se úměrností mezi rozhraničujícím penízem, v zákoně výtčeným, a hodnotou tohoto peníze v znehodnocené měně.

(Rozh. ze dne 9. března 1920, R I 126/20.)

Žalobce podal u okresního soudu žalobu na vydání věcí, udav při každé z nich ceny, jichž součet činil 3.370 K. Zájem na vydání věcí ocenil penízem 1.000 K. Žalovaný vznesl včas námitku věcné nepřislušnosti soudu, ježto hodnota předmětu sporu přesahuje 1.000 K. Soud prvě stolice námitku tu zamítl, ježto žalobce oceňuje zájem na sporu na 1000 K a ježto toto ocenění, ať správné či nesprávné, jest pro posouzení otázky příslušnosti jedině rozhodným. Rekursní soud vyhověl námitce a odmítl žalobu. Důvody: Nelze souhlasiti s názorem prvého soudu. § 56 odstavec druhý j. n. ustanovuje, že v případech, kde hodnota předmětu sporu, nezáležejícího v určitém penízi, jest rozhodnou pro posouzení otázky příslušnosti, náleží žalobci, by hodnotu tu v žalobě udal. V tomto případě žalobce skutečně tak učinil a ocenil si předměty, jichž vydání žalobou se domáhá, úhrnem na 3370 K, tedy na peníz, značně převyšující hranici příslušnosti soudů okresních. Dodatek v žalobě, že zájem sporu oceňuje si na 1000 K, nemůže odčiniti ono ocenění. Jedině v tom případě, že by šlo o alternativní žádání této částky, neb že by žalobce byl se nabídl tuto částku místo požadovaných předmětů přijmouti,

bylo by dle § 56, odstavce prvý, j. n. posuzovati příslušnost soudní podle výše této částky. V neurčitém dodatku žalobcově, shora citovaném, nelze však podobné nabídky spatřovati. Otázku, zda snad předměty, požadované v žalobě, nebyly oceněny příliš vysoko, nemohli soudce zkoumati, neboť předpis § 60 j. n. dává tuto možnost pouze sborovému soudu první stolice, u něhož podána žaloba, patřící zřejmě k příslušnosti soudů okresních.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Žalobce domáhá se žalobou na žalovaném vydání věcí, v žalobě podrobně naznačených, žalovanému prý dílem svěřených, dílem půjčených, dílem v bytě, jehož žalovaný užívá, ponechaných. Jde tedy přímo o tyto věci, tak že věci zpět požadované v pravdě jsou předmětem sporu. Podle § 56, odstavce druhý, j. n. bylo na žalobci, by k vůli určení příslušnosti soudu udal v žalobě hodnotu tohoto předmětu sporu. Zákonně povinnosti té mohl žalobce učiniti zadost tím, že by byl ocenil předmět sporu určitým úhrnným penízem, který by byl při žalobě, u okresního soudu podané, podle posledního odstavce § 60 j. n. závazným býval jak pro soud, tak i pro odpůrce. Žalobce, ač měl toho možnost, neučinil tak, nýbrž udal při každé jednotlivé věci její cenu. Úhrn cen takto udaných činí 3370 K, přesahuje tudíž hranici hodnoty 1000 K v § 49 j. n. stanovenou, pročež věc nenáleží na soud okresní. Kdyby tomu tak, nemá pro určení příslušnosti soudní významu konečná poznámka v žalobě, že žalobce oceňuje svůj zájem na vydání věcí na 1000 K, neboť ocenění zájmu, žalobcem udaného, přichází při určování soudní příslušnosti v úvahu jen v případech v § 59 j. n. naznačených, nebo maneivš ještě tam, kde pro nedostatek výslovného ocenění předmětu sporu udaná výše zájmu nahrazuje údej hodnoty sporného předmětu. Žalobce vytýká, že byl dle § 370 obč. zák. povinen, popsatí řádně věci v žalobě, že k popisu takovému patří též udání ceny, že jen, aby vyhověl tomuto zákoněmu předpisu, uvedl u jednotlivých věcí číslice, v žalobě udané, pročež prý číslice ty nejsou oceněním nároku v technickém slova smyslu, nýbrž prostě částí popisu žádaných věcí. Proti tomu dlužno především připomenouti, že nejde o věcnou žalobu vlastnickou, nýbrž o žalobu z poměru obligačního, totiž z půjčky a uschování, že tedy ustanovení § 370 obč. zák. vůbec nemá místa. K tomu nehledíc stačí dle § 370 obč. zák., popsány-li věci takovými znamením, že lze je rozeznati ode všech podobných věcí téhož způsobu. Cena však k těmto znamením zajisté nepatří. Lhostejno jest, zdaž uvedené ceny jsou fiktivní a nespolehlivé; žalobce nebyl povinen jich uváděti; učinil-li tak, musí si dáti líbiti, by v otázce příslušnosti proti němu platily. Rovněž na tom nesejde, zdaž odpůrce uznal uvedené ceny čili nic, zda byly znalcem přezkoumány, poněvadž co do soudní příslušnosti rozhoduje cena, žalobcem udaná. Taktéž jest pro otázku příslušnosti beze všeho významu, je-li projednání věci před soudem okresním na prospěch žalovanému a na újmu žalobci. Dostí na tom, že žalovaný učiniv námitku věcné nepřislušnosti okresního soudu, dal tím na jevo, že z důvodů, jichž nelze vůbec zkoumatí, nechce, by věc byla projednána soudem okresním, nýbrž trvá na tom, by jednal a

rozhodoval soud sborový. Proti jeho vůli nelze žalovanému vnučovati soud nepřislušný. Neoprávněna jest též námitka žalobce odvozovaná z § 227 c. ř. s. Se stanoviska tohoto ustanovení zákona nerozhoduje, zda předměty, jichž vydání se žádá, jsou v souvislosti právní nebo skutkové, nýbrž zda nárok žalobní hovoří tomuto požadavku, a že tomu tak jest, o tom dle vylíčení děje v žalobě nemůže býti pochybnosti.

Žalobce poukazuje dále k tomu, že výtčení číslic v žalobě nestalo se dle cen mírových, nýbrž dle pravděpodobných cen nynějších, a že všechny věci, o které jde, byly by v míru měly cenu 300 až 400 K, že by tedy za míru příslušnost dovolaného okresního soudu byla bývala nespornou, — že zákonodárce dosud neupravil hodnoty peněžní v těch kterých zákonech uvedené do té míry, by se rovnaly nynějšímu znehodnocení valutovému, že tedy praxe musí k tomu přihlížeti a judikatura se přizpůsobiti poměrům. Lze připustiti, že také hranice hodnoty v jurisdikční normě pro určení věcné příslušnosti soudů stanovené neodpovídají nynějším poměrům peněžním a hospodářským. Ale náprava v tom směru může nastati opět jen zákonem, který se také již chystá. Do vydání nového zákona nutno však při určování věcné příslušnosti bráti za základ hranice hodnoty v jurisdikční normě stanovené tak, jako kdyby obnosy v zákoně uvedené byly vyznačeny v nynější měně znehodnocené. Judikaturou nápravy tu zjednatí nelze, neboť nešlo by v té příčině již o výklad neb aplikaci zákona, nýbrž o úchylku od předpisů zákonných, která soudům není dovolena. Žalobce konečně uvádí, že jeho žaloba byla myšlena jako vzájemná žaloba proti žalobě žalovaným u téhož okresního soudu na něho podané. Avšak co žalobce snad z a m ý š l e l, nerozhoduje. Jen kdyby byl skutečně podal svou žalobu jako žalobu vzájemnou, byla by po případě založena bývala příslušnost dovolaného soudu okresního podle § 96 i. n.

Čís. 436.

Sprostředkovatel koupě má nárok na provisi, byly-li sepsány punktace, byť později k sepsání konečné smlouvy nedošlo.

(Rozh. ze dne 9. března 1920, Rv I 118/20.)

Žalobce seznámil žalovaného prodávatele s kupitelem za účelem prodeje nemovitosti, začež mu prodávatel slíbil 1 proc. z kupní ceny. O kupu sepsány byly punktace. Když pak prodávatel nedostavil se k podpisu konečné smlouvy a odepřel vydati kupiteli nemovitost, žaloval ho tento, uzavřel však s ním ve sporu smír, jímž se mu zavázal prodávatel k náhradě určitým penězem. Smír neuzavřel proto, že by byl uznával, že smlouva nebyla perfektní, nýbrž z toho důvodu, by se vyhnul sporu a dalším nepříjemnostem. Žalobě sprostředkovatelově bylo soudy všech tří stolic vyhověno, ne j v y š š í m s o u d e m z těchto

d ů v o d ů:

Listina nadepsaná »punktace« neobsahuje pouhé úmluvy, že strany chtějí teprve budoucně smlouvu uzavřítí (§ 936 obč. zák.), nýbrž spis o

smlouvě již uzavřené ve smyslu § 885 obč. zák., poněvadž zřízena jest o hlavních bodech smlouvy kupní a zakládá tedy ona práva a ony závazky, jež v ní jsou vyjádřeny, poněvadž žalovaný na konci výslovně v ní prohlašuje, že svůj nemovitý majetek kupiteli prodal a poněvadž jest od stran podepsána. Žalovaný doznal, že prodej tento žalobce zprostředkoval a že mu za to slíbil 1 proc. odměnu z kupní ceny. Žalobce, který smlouvu kupní zprostředkoval, nabyt tudíž nároku na mzdu dle § 1156 obč. zák. Události, které později ve sporu kupitele s prodávatelem o dodržení tržové smlouvy dle punktací těchto nastaly, nepadají na vrub nynějšího žalobce.

Čís. 437.

Úrazové pojištění dělnické (zákon ze dne 28. prosince 1887, čís. 1 ř. zák. na rok 1888).

Neohlásil-li poškozený zaměstnanec do roka od úrazu nároky pojišťovně, zaniká sice jeho nárok proti pojišťovně, nikoli však proti podnikateli, leč že podařilo by se podnikateli dokázati, že neměl možnosti, by zvěděl zavčas o úrazu.

(Rozh. ze dne 9. března 1920, Rv I 119/20.)

Žalující utrpěla jako dělnice v továrně žalovaného podnikatele dva úrazy a to v květnu a červnu 1915. Ježto její stav po druhém úrazu se zhoršil, byla nucena vyhledati ošetření v nemocnici. Podnikateli oznámila svůj úraz koncem prosince 1916. Když pak jí nepřicházelo vyřízení, oznámila žalobkyně úraz dne 1. března 1918 u úrazové pojišťovny dělnické v Praze, by jí byl přiznán úrazový důchod. Úrazovna odmítla nárok na důchod s poukazem k § 34 zákona. Žaloba, již podala pak žalobkyně na rozhodčí soud úrazové pojišťovny, byla zamítnuta z téhož důvodu. Domáhala se proto na žalovaném podnikateli náhrady škody, jež jí vzešla z toho, že opomenul oznámiti včas její úraz pojišťovně. Procesní soud prvě stolice žalobu zamítl a uvedl v důvodech: Podle § 29 zák. ze dne 28. prosince 1887 čís. 1 ř. zák. na rok 1888 o úrazovém pojišťování dělnickém, jehož se žalobkyně dovolává, má býti o každém úrazu, který udal se v podniku povinným dle § 1 cit. zákona k úrazovému pojišťování, a měl v zápětí zranění spojené s neschopností práce po dobu aspoň tří dnů, učiněna podnikatelem nebo ředitelem podniku nejdéle do 5 dnů po úrazu písemná ohláška u politického úřadu prvě stolice. Že by se byla žalovaná firma dopustila nějakého opomenutí dle tohoto zákonného ustanovení, nelze připustiti, neboť ani žalobkyně netvrdila a netvrdí a nebylo ani jinak zjištěno, že by byla žalovaná firma nebo její ředitel ve lhůtě pěti dnů od žalobkyně neb odjinud o úrazu žalobkyně zvěděl. Podle § 34 téhož zákona má ten, kdo se odškodnění z úrazu domáhá, když odškodnění to nebylo z úřední moci stanoveno, svůj nárok pod následky jeho vyloučení před uplynutím jednoho roku od úrazu u příslušné úrazové pojišťovny přihlásiti. Jak shora uvedeno, stal se úraz žalobkyni v květnu pokud se týče v červnu 1915, kdežto žalobkyně jej oznámila, jak zjištěno, žalovanému až koncem prosince 1916. Tu však již uplynula roční lhůta § 34 zákona ku hlášení úrazu pod ztrátou nároku. Nemůže tudíž býti žalovanému podnikateli připisováno zavinění, ležto

by hlášení jeho bývalo bezúčelným. Odvolací soud potvrdil rozsudek soudu první stolice z těchto důvodů.

Nejvyšší soud zrušil rozsudky obou nižších soudů a vrátil věc procesnímu soudu první stolice, by ji znovu projednal a rozhodl.

Důvody:

Ze souvislosti §§ 29 až 36 úraz. zák. plyne, že povinnost hlásiti úraz spadá dle zákona na podnikatele, by na základě této ohlášky, již dlužno do pěti dnů podatí — a o níž také ihned pojišťovnu náleží zpravití, politický úřad nároky na odškodnění oproti pojišťovně vyšetřil. Poškozenému, který činí nárok na odškodnění, zůstává jen vyhrazeno, nebylo-li odškodnění již z moci úřední vyšetřeno, by nárok svůj pod ztrátou jeho v prekluzivní lhůtě jednoho roku od doby, kdy se úraz stal, pojišťovně oznámil (§ 34 úraz. zák.). Povinnost podnikatelského oznámiti úraz, jest tudíž zásadně ku zajištění nároků poraněného ve všech případech § 29 úraz. zák. zákonem předepsána; odpovídá to také základním zásadám zákona o úrazovém pojištění dělníků, dle kterých podnikatel oznámiti musí podnik, podléhající pojištění, počet a mzdy osob v podniku zaměstnaných, a jest tudíž prostředníkem dle zákona k tomu povolaným, aby hájil nároky dělníků oproti pojišťovně. Funkce tato, zákonem podnikateli uložená, spočívá však také v povaze věci samé, poněvadž těžce poraněný dělník po dobu nemoci, často dlouho trvající, by nemohl svých nároků náležitě uplatňovati. Oproti této podnikatelské povinnosti, hlásiti úraz, jest o právně ni poškozeného, zmíněné v § 34 úraz. zák., ohlásiti nároky bezprostředně na pojišťovnu, povinný pouze podřídně a jest vázán v zájmu pojišťovny na promlčecí lhůtu jednoho roku. Dle toho zaniká po uplynutí jednoho roku od doby, kdy úraz se stal, každý nárok proti pojišťovně, nikoliv však každý nárok proti podnikateli, zejména nezanikají nároky poraněného proti podnikateli, jež se odvozují ze zanedbání zákonné povinnosti, ohlásiti úraz; na nároky ty použití dlužno ustanovení všeob. obč. zák. Z povinnosti podnikateli v § 29 úraz. zák. uložené, hlásiti úraz dělníka, v podniku zaměstnaného, plyne dále povinnost podnikatele, zjednatí si o všech úrazech, v podniku se přihodivších, vhodným způsobem vědomost. Podnikatel nemůže tudíž žádati, by poraněný lemu neb orgánu jím ustanovenému úraz ohlásil pod ztrátou nároku na náhradu škody vzniklého z důvodu toho, že opomenuto bylo ohlášení, jež učiniti podnikatel jest povinen. Podnikatele omluviti může toliko, dokáže-li, že tu nebyla možnost, nabytí vědomosti o úrazu v podniku. Ve směru tom tvrdila žalobkyně již v žalobě, že po prvním úrazu, který se udál jednoho dne v měsíci květnu 1915, počala jí noha silně otékatí, takže musela po jistou dobu zůstati doma z práce, že si nohu ovázala, že po druhém úrazu, přihodivším se v následujícím měsíci téhož roku, musela práci ihned přerušiti a vyhledati lékařskou pomoc, že byla ošetřována pokladničním lékařem, který, sledav, že zranění jest vážné, poradil jí, aby se uchýlila do všeobecné nemocnice, že žalobkyně tak učinila a byla v nemocnici ošetřována a opeřována. Všecky tyto okolnosti, pokud spadají ihned do prvních dnů až do jednoho roku po úrazu, byly by pro otázku povinnosti podnikatele, ohlásiti úraz závažné, poněvadž by z nich vyplývalo, zda při náležité opatrnosti

orgánů žalované firmy tato o úrazu žalobkyně dověděti se mohla. Při tom dlužno podotknouti, že lhůta pěti dnů v § 29 úraz. zák. v tom případě, když porucha způsobilosti k práci, způsobená poraněním tělesným nenastane hned, nýbrž teprve v pozdější době, od této pozdější doby počítati se musí. V tom, že důkazy o těchto okolnostech v žalobě nabídnuté byly zamítnuty, spočívá vadnost a neúplnost řízení ve smyslu čís. 2 § 503 c. ř. s. Bude-li otázka, týkající se povinnosti podnikatelského, ohlásiti úraz, rozřešena ve prospěch žalobkyně, pak dlužno se zabývati i otázkou příčinné souvislosti mezi úrazem a úplné neb částečné nezpůsobilosti žalobkyně k práci, o které taktéž již v žalobě důkazy nabídnuty byly, které však taktéž zůstaly neprovedeny.

Čís. 438.

Právní povaha t. zv. nouzových peněz, obmezení povinnosti k jejich výměně.

(Rozh. ze dne 9. března 1920, Rv I 121/20.)

Žalovaná městská obec usnesla se dne 5. listopadu 1918 vydati nouzové bankovky po 100 K a 20 K, by odpomohla tehdy nedostatku peněz. Dle textu nouzových bankovek zavázala se obec vyměnití je do 31. ledna 1919 za zákonnou měnu. V oběh byly uvedeny tím způsobem, že banky složily u obce válečné půjčky, načež jim obec vydala peníze, — a sice 75 proc. nominální hodnoty složených cenných papírů, — jež pak banky přivedly dále do oběhu. Jakmile pak banky přijaly opět od obecního větší počet nouzových peněz, odvedly je zpět obci, jež jim vrátila cenné papíry v poměru k odvedené částce. Žalující spořitelna, jež obdržela po 31. lednu 1919 větší počet nouzových bankovek, předložila je dne 22. února 1919 žalované obci k výplatě, a byvši odmítnuta, žalovala obec z důvodu, že obec jest povinna i po 31. lednu 1919 peníze vyměňovati, uvádějíc též bezdůvodné její obohacení. Procesní soud první stolice žalobu zamítl: Důvody: Banky vypůjčily se peníze od obce, složivše do zástavy cenné papíry, a byly tudíž jejími dlužníky, nikoliv věřiteli. Pokud se týče právní povahy nouzových peněz, budiž uvedeno, že v době, kdy bankovky byly vydány, byla jedine rakousko-uherská banka oprávněna, by bankovky vydávala, avšak vydávání nouzových peněz bylo mlčky trpěno, by se odpomohlo nedostatku platidel. Peníze, o něž jde, byly všude přijímány jako platidlo. Leč přes to nelze jim přiznati povahy peněz, nýbrž jsou pouhými soukromými listinami, jež byly vydány v zájmu obyvatelstva a jejich hodnota spočívala v tom, že městská obec se zavázala je svého času v zákonné měně vyplatiti. Penězi těmi byl vyjádřen pouze jednostranný a souhrnný slib městské obce, že je vyplatí. Přijímati je pak nebyl nikdo nucen, přijal-li je však, dal též na jevo, že přijímá slib obce, jež obsažen byl v textu bankovky: »Výplatu dlužno požadovati do 31. ledna 1919 u některé z bank, u spořitelny neb městského důchodu, jinak peněz propadá«. Prohlášením tím jest omezena platnost peněz do 31. ledna 1919. Tomu, kdo se zavazuje platiti,

dlužno přiznati oprávnění, že může svůj závazek omezit podmínkou; mohl každý, kdo s podmínkou tou nesouhlasil, peníze odmítnouti; naopak však každý, kdo peníze přijímal, dával na jevo svůj souhlas s časovým omezením, jež tvoří podstatnou část listiny. Z toho plyne, že ten, kdo peníze přijal, pokud se týče má, může se domáhati vyplacení jich pouze ve lhůtě, do níž bylo slíbeno, nikoliv však po 31. lednu 1919. Žalobce nemůže se však domáhati vyplacení peněz ani z důvodu bezdůvodného obohacení žalované. Mohlo by se zdáti, že se obec obohatila tím, že nevyplatila peněz, podržela však jistotu za ně složenou. Leč nelze se souhrnu právních jednání vytrhnouti jedno a podrobiti je úvaze. Celou akci od vydání peněz až do jich vyplacení (stažení) jest pokládati za jednotlý celek a jen z tohoto hlediska lze posuzovati, zda se obec obohatila. Leč žalobce neuvedl ničeho, z čeho by bylo lze souditi, že obec se výdejem nouzových peněz obohatila. Odvolací soud potvrdil rozsudek soudu první stolice v podstatě z týchž důvodů.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

V jádru věci jsou to dvě otázky, jichž řešení jest pro výsledek sporu rozhodným. V první řadě jedná se o to, zda žalovaná obec byla oprávněna, by časově omezila svůj závazek k výplatě nouzových peněz, v druhé řadě a jen pro případ, že kladně bude zodpověděna otázka první, přichází v úvahu žalobní důvod bezdůvodného obohacení žalované na úkor žalující spořitelny. V onom směru jest lhotejno, zda žalující spořitelna jakožto příjemkyně nouzových peněz vystupuje jako přímá věřitelka žalované obce, či jako domnělá postupnice té banky nebo těch bank, jež přímo u městského důchodu převzaly nouzové peníze, jichž výplaty žalující spořitelna nyní se domáhá. V tom i onom případě rozhodným jest pouze a jedině obsah nouzových peněžních lístků. Neboť není o tom sporu, že mezi žalující spořitelnou a žalovanou obcí zvláštní úmluvy nebylo, pročež žalující spořitelna, vystupující z důvodu držby peněžních lístků jako přímá věřitelka žalované obce, musí to, co vytištěno na lístcích, dáti jako pouze a jedině rozhodný obsah smlouvy proti sobě platiti. Pakli že však vystupovati chce jako postupnice bank, nemá ohledně nároku na výplatu peněžních lístků více práv, než její domnělá postupitelka a musí, ježto časové omezení výplatního slibu již na lístku samém jest obsaženo a tudíž i vůči bankám jako přímým příjemkyním peněžních lístků bylo ujednáno, omezení to rovněž dáti proti sobě platiti (§ 1394 obč. zák.). Dovolává-li se žalující spořitelna předpisu § 1397 obč. zák., dává se cestou nadobro pochybenou, poněvadž, jest-li žalovaná obec vůči žalující spořitelně přímou dlužnicí z peněžních lístků, řečený předpis přirozeně nepřichází vůbec v úvahu, a jest-li žalující spořitelna cesionářkou pohledávek z peněžních lístků, nemůže žalovaná obec jako dlužnice postoupené pohledávky býti ohledně téže pohledávky zároveň cedentkou a ručiti cesionáři dle § 1397 obč. zák., ježto právní poměr, kde ohledně téhož závazku hned od původu táž osoba byla by věřitelem a dlužníkem, jest nemyslitelným (§ 1445 obč. zák.). Jde tedy v první z naznačených

otázek jen ještě o to, zda časové omezení výplatního závazku bylo vůbec právně přípustným. Zákonného předpisu, jenž by to přímo zakázal, není. I kdyby řečené časové omezení chtělo se považovati za zkrácení lhůty promlčecí, nepřicházel by předpis § 1502 obč. zák. v úvahu, ježto jím zakázána jest jen úmluva o prodloužení, nikoli však úmluva o zkrácení lhůty promlčecí. Jiného pozitivního předpisu v otázce, o kterou se jedná, není. Nelze však ani tvrditi, že zmíněné časové omezení přičilo by se dobrým mravům anebo povaze právního poměru. Vždyť jinak bylo by bývalo na snadě, by zákon, jako zakázal prodloužení promlčecí lhůty, zapověděl i její zkrácení. Jen tehda bylo by lze říci, že takovéto časové omezení přičí se dobrým mravům, kdyby k výkonu práva stanovena byla lhůta, již dodržeti nebyl by oprávněný absolutně s to, ježto v tomto případě časové omezení nároku rovnalo by se vyloučení nároku vůbec. Tomu však není zde tak. Mimo to dlužno uvážiti, že přesné dodržení presenční lhůty nemělo pro žalovanou obec býti zdrojem obohacení, nýbrž zároveň její záštitou proti majetkovým ztrátám, jež by jí jinak byly mohly postihnouti z akce, předsevzaté v zájmu veřejném. Jak zjištěno, děla se emisse městských peněžních známek tím způsobem, že město předalo známky městskému důchodu, jímž předány pak známky v podobě lombardu bankám, tak sice, že banky předaly městskému důchodu zástavou válečné zápůjčky nebo jiné cenné papíry, začož obdržely 75 proc. jmenovité hodnoty v městských peněžních známkách. Případy, že známky převzaty za hotové peníze, byly výjimkou. Žalovaná obec byla tudíž povinna, vrátiti zástavy a to, nebyly-li dříve ať již známky, ať již hotovými vyplaceny, nejspíše po uplynutí lhůty presenční, při čemž zástavy na dále ručily jen za známky, emisním kolčem té které banky opatřené, jež v presenční lhůtě někým jiným byly městskému důchodu k výplatě předloženy, nikoli též za známky, jež v čas k výplatě předloženy nebyly. Kdyby tedy ukládati se chtělo žalované obci, aby vyplácela i peněžní známky, předložené po uplynutí lhůty presenční, byla by to po případě ona, jež platila by bez úhrady a tudíž ze svého. Z těchto úvah plyne zároveň, že o nějakém prokazaném obohacení žalované obce nemůže býti řeči a že v předchozích stolicích právem uznán za nepodstatný i druhý, eventuální důvod žaloby.

Čís. 439.

Ujednáno-li při dodací smlouvě, že kupitel jest povinen, by kupní cenu do určené lhůty předem zapravil, prodávatel však ještě před projitím lhůty bez právního důvodu prohlásí, že za umluvených podmínek není ochoten dodati, může kupitel, nabízejce zaplacení kupní ceny, žalovati o dodání.

(Rozh. ze dne 9. března 1920, Rv II 12/20.)

Dle objednacního lístku ze dne 8. dubna 1913 zavázala se žalovaná strana dodati žalující straně dle její volby výbavu prádla dle sazby, k objednacímu listu připojené, za 1500 K, kterýžto peněz jest předem zaplatiti v měsíčních částkách po 10 K počínajíc dnem 1. dubna 1913, tak

že poslední částka je splatna dne 1. září 1925. Žalující strana, která byla povinna konati tyto platy složnými listy bývalé c. k. poštovní spořitelny na účet žalované firmy u obchodní a živnostenské banky v M. O., při čemž dle dohody stran platy, jinak konané, nebyly uznány, byla též oprávněna zbývající část kupní ceny zapraviti najednou. Dodání výbavy mělo nastati po úplném zaplacení ceny kupní za čtyři měsíce po oznámení míry a monogramů. Žalobkyně, která splatila takovýmto způsobem kupní cenu až na 540 K, obdržela v únoru 1919 oběžník, ve kterém jí žalovaná strana oznamovala, že činí platnost dodací smlouvy závislou na zvýšení cen jednotlivých kusů výbavy, a žádala zároveň, by žalující strana podepsala prohlášení, k oběžníku připojené, v němž dotyčné změny byly podrobně uvedeny. Když pak žalující strana odmítla podepsati toto prohlášení a, trvající na původní smlouvě a nabízejíc se složit zbytek kupní ceny, žádala, by jí byla výbava dodána, žalovaná firma jí odvětila, že následkem nařízení min. ze dne 8. května 1917 čís. 5 ř. zák. jest původní smlouva zrušena, že však jest ochotna výbavu dodati, jestli žalobkyně se podrobí změnám, v oběžníku navrženým, jinak že trvá na zrušení smlouv. Žalobu na dodání procesní soud první stolice pro tentokrát zamítl. O d v o l a c í s o u d rozsudek ten potvrdil a uvedl v d ů v o d e c h po právní stránce: Zažalované plnění není dosud splatným. V tom, že žalující se nabídla při ústním líčení dne 16. září 1919, že zaplatí ihned zbytek 540 K v československých korunách, nelze ještě spatřovati placení, nýbrž pouze jeho nabídku. Nabídka ta nemohla proto míti právních účinků, jež pojí objednávací list z roku 1913 k úplnému zaplacení kupní ceny. Ve zmíněném objednávacím listě není dodávka učiněna závislou na tom, že objednatel jest ochoten platiti, nýbrž na tom, že skutečně a úplně trhovou cenu zaplatí. Nezaplatila-li však žalující dosud celé kupní ceny, není její nárok na dodání výbavy splatným. Žalující není dotčena ve svých právech tím, že žalovaná nedodává, a nemůže proto domáhati se již nyní s úspěchem ochrany soudů. Nemůže imenovitě žádati, by žalovaná firma byla odsouzena k dodání výbavy proti zaplacení zbytku kupní ceny. § 1052 obč. zák., dle něhož jen ten může se domáhati odevzdání, kdo sám buď již splnil nebo jest ochoten splniti, předpokládá, že plnění toho, jenž jest povinen k odevzdání, jest splatným. Žalující nemůže si proto stěžovati, že její žaloba byla zamítnuta proto, že požadovaná dodávka není dosud splatnou. Snažila se sice vyličiti, že ustanovení svrchu zmíněného objednávacího listu mělo na mysli nikoliv plnění předem, nýbrž z ruky do ruky, leč vzhledem k celému znění smlouvy jest tvrzení její neopodstatněným.

Nejvyšší soud zrušil ku dovolání žalující rozsudky obou nižších stolic a odkázal věc soudu první stolice, by jí znovu projednal a rozhodl a uvedl po právní stránce v

d ů v o d e c h:

Nelze souhlasiti s právním názorem odvolací stolice, že nárok žalující strany nebyl v době vydání rozsudku ještě splatným. Jest nepochybné, že při tak zvané předplatné (praenumerační) smlouvě kupní jest pravidlem, že prodávatel proto, že kupitel jest povinen napřed zaplatiti kupní cenu, nemůže se s dodávkou octnouti v prodlení, dokud kupitel nezapravit

kupní ceny. Ale jinak má se věc, pakliže prodávatel již dříve určitě odprel splniti smlouvu; takovýmto prohlášením octne se prodávatel sám v prodlení, což má za následek, že kupitelovy nečinnosti (nesložení ceny) není víc potřebí, by nastalo prodlení u prodávatele. Důsledkem toho kupitel domáhaje se splnění smlouvy, není více povinen, aby napřed kupní cenu zaplatil, nýbrž stačí pouhá jeho nabídka, že jest ochoten ji zaplatiti. Tak tomu jest ve sporu, o nějž zde jde, a poněvadž žalující strana se při ústním jednání výslovně nabídla, že zbytek kupní ceny zaplatiti jest ochotna v československých korunách, nelze tvrditi, že by žalující strana byla se zaplacením kupní ceny v prodlení, právní názor že nárok žalující strany na splnění smlouvy není splatným, není ospravedlněn a proto zamítnutí žaloby pro tentokrát není opodstatněno. Proto také není více třeba zabývat se dalšími úvahami právními v rozsudku v odpor vzatém po této stránce ještě uvedenými.

Čís. 440.

Odhadovati nemovitosti v pozůstalostním řízení výlučně a přesně jen dle zásad odhadního řádu, není přípustno. Není však závady, by těchto zásad nebylo podpůrně dle potřeby použito.

(Rozh. ze dne 10. března 1920, R I 99/20.)

V pozůstalostním řízení navrhl část účastníků proti vůli ostatních, by soupis a odhad nemovitostí byly předsevzaty dle odhadního řádu (min. nař. ze dne 25. července 1897, čís. 175 ř. zák.). Pozůstalostní soud návrhu vyhověl z těchto důvodů: Jde tu o odhad ve smyslu § 102, odstavec druhý, nesp. řiz., v němž není předepsáno, jakým způsobem dlužno odhad provésti. Jest použití zásady § 272 nesp. řiz., dle něhož přicházejí při odhadu v úvahu předpisy soudního, pokud se týče exekučního řádu. Ježto odhadní řád jest součástí exekučního řádu, dlužno jej použiti i při odhadu dle § 102 nesp. řiz. Tomu nevádí předpis § 33 odh. řádu, jenž vylučuje použití odhadního řádu pouze tehdy, je-li odhad upraven zvláštními předpisy, kdyžť patent o řízení nesporném nemá takových předpisů, naopak se přimyká v tomto směru k exekučnímu řádu. R e k u r s n í s o u d nařídil, by odhad byl předsevzat dle ustanovení druhého dílu, pátého oddílu, najmě dle §§ 102 a násl. patentu o řízení nesporném. D ů v o d y: Nelze v jeho všeobecnosti souhlasiti s názorem prvního soudu, § 272 nesp. řiz. vztahuje se na dobrovolné odhady a dražby, kdežto zde jedná se o povinný odhad pozůstalosti ve smyslu § 784 obč. zák. Z § 272 nesp. řiz. neplyne tudíž, že by při odhadu nemovitosti k vůli výměře dílu povinného bylo nutno použiti předpisů odhadního řádu ze dne 25. července 1897, čís. 175 ř. zák. Ba naopak § 33 odhadního řádu přímo vylučuje, by bylo odhadního řádu v tomto případě bezpodmínečně použito. Předpisy § 784 obč. zák. a §§ 102 a násl. nesp. řiz. vyžadují, by pozůstalost byla tak oceněna, by nepominutelní dědici nebyli zkráceni. Jakým způsobem dlužno tu postupovati, jest otázkou toho kterého případu, a dlužno o tom rozhodnouti dle zásady volného hodnocení průvodů. Měl-li by soud za to, že dle okolností případu bylo by lze pravou hodnotu nemovitostí vyšetřiti postupem, jak naznačeno v od-

hadním řádu, a že by tím dosaženo bylo toho, k čemu § 784 obč. zák. směřuje, mohl by bezě všeho použití předpisů odhadního řádu, kdyžt i jiné »předpisy«, jichž bylo by dle § 33 odh. řádu použití, připouštějí, ba přímo vyžadují, by obdobně použito bylo ustanovení odhadního řádu, snažícího se zjistiti pravou hodnotu nemovitostí. Leč není zákonem odůvodněno, by bylo v případě, o nějž jde, použito předpisů odhadního řádu bez podmíněně.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Mínění stěžovatelovo, projevené v dovolacím rekursu, že cís. patent ze dne 9. srpna 1854, čís. 208 ř. zák. neobsahuje ustanovení o tom, dle jakých pravidel znalcové mají postupovati při odhadech inventurních v řízení pozůstalostním, jest mylné. Ve třetím odstavci § 103 tohoto patentu jest výslovně stanoveno, že, je-li při inventuře pozůstalostního jmění zapotřebí odhadu nemovitých statků a movitých věcí podle §§ 102, 162 a 167 ku konci téhož cís. patentu (§ 784 obč. zák.), znalcové mají obecnou cenu jejich přesně a svědomitě udati dle doby zůstavitelova úmrtí, a z §§ 304 až 306 obč. zák. vysvítá, v čem obecná cena věci záleží. Soud rekursní tudíž právem rozhodl, že ocenění nemovitostí, do pozůstalosti náležejících, má se při inventuře státi podle dotýčných předpisův cís. patentu. Stěžovatel má za to, že v odůvodnění usnesení v odpor vzatého jest odpor, pokud je tam řeč o § 33 odhadního řádu. Než i toto mínění stěžovatelovo jest mylné, spočívajíc na nesprávném citování dotýčných odstavcův usnesení soudu rekursního. Tento soud neprohlásil totiž, že §em 33 odh. řádu jsou ustanovení tohoto řádu pro tento případ striktně vyloučena, nýbrž, že jejich striktní použití pro tento případ jest §em 33 přímo vyloučeno, že však může nastati potřeba jejich užití. Ustanovení § 272 cís. patentu nelze zde užiti, poněvadž se nevztahuje na odhady v pozůstalostním řízení, nýbrž na dobrovolné odhady věcí, za které podle § 267 téhož patentu žádá vlastník těchto věcí. Zdali při výkonu inventurního odhadu, o který jde, bude potřebí užití také předpisův odhadního řádu, nelze dosud rozhodnouti, poněvadž toho času není známo, zdali předpisy § 103 cís. patentu z roku 1854 a §§ 304 až 306 obč. zák. stačí k účelu tomu čili nic, a poněvadž, jak vysvítá ze čtvrtého odstavce § 16 odhadního řádu, tento řád neobsahuje ustanovení, že pro každý jednotlivý druh věcí dlužno užití vždy jen určitého způsobu odhadu bez výjimky, nýbrž ustanovuje toliko zásadní pravidla pro odhad různých druhů věcí, ze kterýchžto pravidel však dovoluje výjimky na základě prohlášení znalců.

Čís. 441.

Žaloba o zrušení nájemní smlouvy, opírající se o dohodu, dle níž může pronajímatel žádati za zrušení smlouvy, nebude-li nájemce najatou věc udržovati v řádném stavu, mine se s úspěchem, byly-li opravy provedeny sice teprve po výpovědi, ale ještě před žalobou.

(Rozh. ze dne 10. března 1920, Rv I 100/20.)

Dle odstavce III. nájemní smlouvy byli nájemci povinni najaté nemovitosti v řádném stavu udržovati a je opravovati. Ole odstavce IV. byl pronajímatel oprávněn smlouvu zrušiti, pakli by nájemci neplnili odstavec III. smlouvy. Ježto nájemci neudržovali stodolu v řádném stavu, dal jim pronajímatel dne 13. července 1919 výpověď, načež nájemci, nepřijavše výpověď, potřebné opravy provedli. Žaloba pronajímatelova, podaná po provedení oprav a domáhající se zrušení smlouvy a odevzdání pachtovaných nemovitostí, byla procesním soudem prvé stolice zamítnuta. Důvody: By nastalo přerušení dalšího trvání nájemní smlouvy, je třeba výpovědi při nájemních smlouvách, sice na určitou dobu uzavřených, avšak s výhradou výpovědi, jakož i při smlouvách nájemních uzavřených na dobu neurčitou (§ 1114, 1116 obč. zák.). Takového případu tu není. Smlouva nájemní byla uzavřena na určitou dobu a nebyla smluvna výpověď. Dle odst. IV. nájemní smlouvy jsou sice pronajímatelé oprávněni, žádati za předčasné zrušení smlouvy, kdyby nájemci kterékoliv z podmínek ve smlouvě uvedených nesplnili, ale tím nebyla ustanovena výpověď. Tím stanovena pouze určitá podmínka rozvazovací a, má-li následkem splnění této podmínky nastati předčasné zrušení smlouvy, jest třeba žaloby, výpověď je však vyloučena (§ 1116, 1118 obč. zák.). Okamžitou výpovědí, kterou žalobce dal dne 13. července 1919 žalovaným, smlouva nájemní tudíž zrušena nebyla. Ježto žalobce opírá žalobní nárok pouze o to, že touto výpovědí smlouva nájemní byla zrušena, jest již bezdůvodnost žaloby prokázána. Žalobce dle svého přednesení žalovaným výpověď dne 13. července 1919 proto, že přes jeho vyzvání stodoly neopravili, a sám uvedl, že po výpovědi — tedy ještě před podáním žaloby — stodolu opravili. Z toho vysvítá, že žalobce ani na základě odstavce IV. nájemní smlouvy na její zrušení více žalovati nemůže ze zmíněného důvodu a postrádá tudíž žalobní nárok jakéhokoliv právního základu. Odvolací soud potvrdil rozsudek soudu prvé stolice v podstatě z týchž důvodů.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Žalobce jest jako pronajímatel oprávněn podle odstavců III. a IV. nájemní smlouvy žádati zrušení této smlouvy, kdyby nájemcové neudržovali veškeré najaté předměty v řádném stavu. Dle toho, co sám žalobce přednesl před soudcem prvé stolice, dal žalovaným výpověď z nájmu, poněvadž přes jeho vyzvání nespravili chatrné stodoly, načež však, po této výpovědi, které nepřijali, opravili stodolu, dříve než byla žaloba podána. Vzhledem na to přisvědčiti jest právnímu názoru nižších soudů, že žalobce nemůže domáhati se zrušení nájemní smlouvy podle jejích odstavců III. a IV. pro neopravení stodoly a že tedy žalobní žádost jest nedůvodna. Výpovědí, kterou žalobce dal dne 13. července 1919 žalovaným manželům s vyzváním, by se hned vystěhovali, nepominul poměr nájemní, protože žalovaní výpovědi té neuznali; vždyť výpověď nájemní smlouvy jest jednostranným projevem vůle jedné ze stran smluvních; není-li druhou stranou přijata, nepůsobí sama o sobě zrušení a tedy pomnutí smlouvy nájemní, nýbrž k tomu potřebí jest buď právoplatného příkazu soudního, vydaného o výpovědi podle § 562 c. ř. s., nebo soud-

ního rozsudku, vyneseno podle § 572 c. ř. s., jímž výpověď uznána jest účinnou. Žalobce neopatřil si ani onoho příkazu dle § 562, ani rozsudku dle § 572 c. ř. s., nýbrž podal žalobu o zrušení smlouvy nájemní; k této žalobě sice byl formálně oprávněn podle odstavce III. a IV. smlouvy nájemní, ale nemůže dosíci příznivého rozsudku, poněvadž v době podání žaloby neměl pro tuto žalobu zákonného důvodu, jež v ní na základě smlouvy uplatňoval, totiž opominutí žalovaných, stodołu opraviti.

Čís. 442.

Fakturové sudiště (§ 88, odstavec druhý j. n.) nezbytně předpokládá, že zboží bylo vůbec odesláno.

(Rozh. ze dne 16. března 1920, R I 64/20.)

Proti žalobě, vznesené u fakturového sudiště, namítal žalovaný místní nepřislušnost, ježto zboží nebylo vůbec odesláno, což žalobce při ústním líčení doznal. Soud první stolice námitku nepřislušnosti zamítl, kdežto rekursní soud jí vyhověl a žalobu odmítl. **Důvody:** Sudiště dle § 88, odstavec druhý j. n. předpokládá, že zboží bylo skutečně dodáno. Není-li tomu tak, nemůže přijetí faktury založiti sudiště dle § 88, odstavec druhý j. n.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Odeslání zboží jest nutným předpokladem fakturové příslušnosti. Žádá § 88 j. n., by faktura došla současně se zbožím nebo dříve než zboží. Došla-li později, není tu fakturového sudiště. Jest tedy odeslání zboží důležitým bodem, rozhodným pro posouzení fakturového sudiště. To plyne jasně i z konečného ustanovení § 88 odstavec druhý j. n., dle něhož není tu fakturového sudiště, byla-li fakturovaná zásilka odmítnuta jako neobjednaná. Tvrdí-li stížnost, že stačí odeslání zboží po skončeném sporu, jest to očividně nesprávné, poněvadž jde o posouzení příslušnosti ku projednávání sporu na základě žaloby (§ 41 j. n.). Předpis § 88, odstavec druhý, nepřipouští žádné výjimky. Obsahuje-li faktura doložku: »netto kassa faktura«, nemůže tím býti odstraněn předpoklad odeslání zboží.

Čís. 443.

Ve smlouvě svatební lze vzdáti se práva, požadovati dle § 1264 obč. zák. zrušení svatební smlouvy.

Zruší-li se dle § 1264 obč. zák. svatební smlouva, vrátí manžel manželce, co od něho kdysi dle smlouvy obdržel, bez ohledu k tomu, co na hodnotě v mezích přibýlo neb ubylo.

(Rozh. ze dne 16. března 1920, R I 89/20.)

Žalobce, jehož manželství bylo z manželčiny viny rozvedeno, domáhal se zrušení svatební smlouvy, již postoupil v roce 1909 své manželce do neodvolatelného vlastnictví polovinu usedlosti a dle níž při-

nesla mu manželka věnem 800 K. Procesní soud první stolice žalobě vyhověl a uvedl mimo jiné v důvodech: Okolnost, že bylo ve svatební smlouvě použito výrazu, že žalobce postupuje žalované polovinu usedlosti do »neodvolatelného« vlastnictví, jest pro tento spor nerozhodnou, jelikož není ani tvrzeno, ani přiznáno, ani prokázáno, že by tato neodvolatelnost byla bývala myšlena na případ § 1264 obč. zák. Odvolací soud zrušil rozsudek soudu první stolice a vrátil mu věc, by vyčkaje pravomoci zrušujícího usnesení, dále jednal a znovu rozhodl. **Důvody:** Nelze upřítí oprávněnosti výtkám neúplnosti řízení a odporu se spisy. Spisům odporuje důvod, kterým rozsudek odbývá slova notářského spisu o »neodvolatelnosti« vlastnictví, totiž, že prý nebylo tvrzeno, že ustanovení to bylo míněno na případ § 1264 obč. zák. V žalobní odpovědi výslovně se uvádí, že žalobce není oprávněn, odvolati smlouvu ani dle § 1264 obč. zák. proti ustanovení notářského spisu, že polovina nemovitosti postoupena byla do neodvolatelného vlastnictví žalované. Tím přece tvrdí žalovaná, že tento výraz ve smlouvě vztahoval se na případ § 1264 obč. zák. Jest také nesnadno si představit, že by se byl mohl vztahovati na nějaké jiné »odvolání«. Jaký jiný způsob odvolání smlouvy, jinak platné, mohl tu býti míněn? Strana žalující to popřela a nabídla důkazy o tom, že o tomto ustanovení smlouvy nebylo jednáno a že zejména nemluvilo se o vyloučení manželova práva dle § 1264 obč. zák. Strany si tedy odporují v tom, jaká byla pravá jejich vůle a poněvadž dle § 914 obč. zák. (jak zní dle nové a platí i pro smlouvy před 1. lednem 1917 uzavřené) při výkladu smluv vypátrána má býti pravá vůle stran, bylo věcí soudu, by jí zjistil. Podle mínění odvolacího soudu toto ustanovení notářského spisu, kdyby opíralo se o skutečnou úmluvu stran, vědomě k němu směřující, mohlo vyloučiti přípustnost nároku žalobního a, nebyla-li věc ta probrána a zjištěna, zůstalo řízení neúplným. Než i kdyby toto ustanovení smlouvy nemělo onoho významu, jest řízení dle mínění odvolacího soudu neúplným. Odvolací soud má totiž za to, že, zruší-li se smlouvy svatební, rozváže se společenství majetku a každá strana obdrží, co do manželství přinesla, nikoli však v tom stavu, v jakém to bylo při uzavření smluv, nýbrž dle doby, kdy se smlouvy zrušují, že tedy přírůstek i úbytek na majetku přichází k dobru a ku škodě oběma stranám. Mimo to společenství majetku, pokud smlouvami svatebními bylo založeno, musí zase ve svém celku býti rozloučeno a nelze jednotlivé části vylučovati. Úkolem soudu dle § 182 c. ř. s. jest, by vyzval strany k určitému přednesu okolností, pro spor rozhodných, a teprve, když ani pak toho neučiní, může se spokojiti s tím, co přednesly. Ze spisů není patrné, že by byl soud žalovanou vyzval, by své nároky přednesla, naopak ani to, co strany uvedly o změnách v majetku, a zejména tvrzení žalobní odpovědi, že společnou činností byly uplacený dluhy, že stoupla cena majetku, že žalovaná dostala od matky a do hospodářství přinesla také krávu a že jí přísluší protipohledávky, nebylo soudem ani probráno, ani v úvahu vzato, tím méně nabízené důkazy provedeny. Poněvadž tedy okolnosti pro spor dle mínění odvolacího soudu rozhodně probrány a zjištěny nebyly, bylo rozsudek dle § 496 čís. 3 c. ř. s. zrušiti.

Nejvyšší soud nevyhověl rekursu.

Důvody:

Ježto tu jde o svatební smlouvy, nemůže dle výslovného předpisu § 1264 obč. zák. býti pochybnosti, že žalobce, jako manžel na rozvodu bezvinný, byl by oprávněn dožadovati se jejího zrušení. Avšak žalovaná strana tvrdí, že žalobce tohoto svého práva se ve smlouvě výslovně vzdal. Tvrdí tedy, že smluvně zřekl se oprávnění, dožadovati se kdy, ať již z jakéhokoli důvodu, zrušení ujednaného společenského statků. O tom nabídla žalovaná důkazy a žalobce protidůkaz. Právem shlédal odvolací soud, že v první stolici sběhla se neúplnost řízení, když procesní soud této okolnosti nevzal na přetřes a důkazů, o ní nabídnutých, neprovedl. Neboť bezvinný na rozvodu manžel může rozhodnouti se buď pro zachování svatebních smluv nebo pro jejich zrušení. Zřekne-li se smluvně svého oprávnění, dožadovati se jich zrušení, vzal by tím na se závazek, od kterého by jednostranně nesměl více ustoupiti. Slušelo se proto přísvědčiti odvolacímu soudu v tom, že procesní soud měl v tom směru zjistiti pravou vůli stran a zjistiti skutečnost, zavázal-li se žalobce i pro případ, že by manželství bylo mezi stranami, smlouvu uzavírajícími, rozvedeno, nedomáhati se zrušení smlouvy svatební, nýbrž ponechati ji dále v platnosti, takže v tom ohledu zůstalo dosavadní řízení skutečně neúplným. Také správně dále vyslovil odvolací soud, že, když smlouvy svatební se zrušiti mají dle § 1264 obč. zák., musí obdržeti každá strana to, co do manželství přinesla, tedy že vše uvéstí se má v předešlý stav. Neboť, zrušiti smlouvu, nemá jiného významu, nežli že tato od určitého času dále nemá trvati. Účinek zrušení působí tu sice ex nunc, avšak působiti může jenom tolik, že v čase, kdy se zrušuje, obnovuje se bývalý stav. Obdrží tedy u svatebních smluv manželka zpět své věno, manžel obvívění a pod. a při společenských statcích, které počalo ihned za života manželů, každý z nich to, co do společenství toho vnesl, a to v tom stavu, v jakém se právě statek nalézá. To odpovídá zcela předpisům §§ 1227, 1230 (k rozmnožení věna) a 1236 obč. zák., dle kterých po čas trvání manželství nemá manželka na užitky nároku, poněvadž tyto patří manželů. Proto zcela důvodně uznal odvolací soud, že, tvrdí-li žalovaná strana, že věnem přinesla žalujícímu manželů i krávu, jest dosavadní řízení neúplným, když první stolice této okolnosti nevyšetřila. Za to však sešel odvolací soud se správné cesty, když dále žádá doplnění řízení v tom směru, by bylo zjištěno, co na statku přibýlo neb ubylo, jakoby přibýtek neb úbytek ten byl žalované k dobru nebo ku škodě. Žalovaná při zrušení svatebních smluv jest povinna polovici statku vneseného do společenství samotným manželem jemu vrátiti. Má-li tato nyní větší nebo menší cenu, naprosto nerozhoduje, neboť před sňatkem polovice statku toho neměla, nýbrž jedině věno 800 K a po případě i krávu, to byl by žalobce povinen jí vrátiti, ona pak vrátiti musí do vlastnictví jí připsanou polovici nemovitostí, čímž obnoveno bude dřívější stav. V tom směru nařízené doplnění řízení není odůvodněno, to tím méně, ano mohlo by se tu jednati jen o nároky peněžité, jichž uplatňování si však žalovaná výslovně vyhradila, přispěla-li snad něčím k zvýšení žalobcova majetku, dobře vědouc, že takové nároky v tomto sporu ke kompensaci uváděti nelze pro jejich různorodost. Přes částečný úspěch rekursu nebylo lze usnesení odvolacího soudu zrušiti a rozhodnutí

ve věci samé mu uložiti, poněvadž řízení před první stolicí přece ve dvou směrech zůstalo kusým.

Čís. 444.

V řízení o žádosti za přeměnu rozvodu v rozluku manželství nelze po smrti toho neb onoho z manželů více pokračovati.

(Rozh. ze dne 16. března 1920, R I 106/20.)

Usnesením krajského soudu ze dne 15. října 1919 bylo prohlášeno manželství Gustava a Terezie W-ových, již dříve dobrovolně rozvedené, za rozloučené pro nepřekonatelný odpor. Ježto Gustav W. dne 11. října 1919 zemřel, zastavil též soud usnesením ze dne 17. listopadu 1919 řízení rozlukové a prohlásil usnesení ze dne 15. října 1919 bezúčinným. Rekursní soud nevyhověl stížnosti přihlášených dědiců Gustava W-a. Důvody: Smrtí Gustava W—a rozloučeno bylo dle § 111 obč. zák. jeho manželství s Terezií W—ovou a stalo se tudíž další řízení dle § 15 a 16 rozl. zák. bezpředmětným. Dle § 759 obč. zák. jest sice pokračovati v řízení o žalobě, by manželství bylo rozloučeno nebo rozvedeno i tehdy, zemřel-li mezi tím žalobce; předpis ten jest však výjimečným, takže jej nelze rozšiřovati na žádosti o rozluku dle § 15 a 16 rozl. zák., jež jest vyříditi v řízení nesporném. Nemělo by to ani smyslu, ježto v tomto řízení neřeší se otázka, kdo má vinu na rozluce, a nelze výrok o vině pojmáti do usnesení, opírá-li se žádost o předchozí dobrovolný rozvod, jako jest tomu v případě, o němž jde. Předcházel-li nedobrovolný rozvod, bylo by výrok o vině převzítí z rozsudku rozvodového a to dle zákona rozlukového pouze v případě § 17, dle článku II, odstavec třetí, prováděcího nařízení ze dne 27. června 1919, čís. 362 sb. z. a n., i v případě § 16 rozl. zák.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolací stížnosti.

Důvody:

Usnesení nižších soudů nejsou zřejmě protizákonná, jak tvrdí stěžovatelé. Původní ustanovení občanského zákoníka o zákonném právu dědickém poskytovala (za vlivu práva římského) pozůstalému manželů (manželce) velmi málo; nebyl v nich vzat zřetel na důvěrné životní společenství, vzcházející uzavřením manželství, ani na životní postavení, jež manželství propůjčuje zejména manželce. Tato křivda byla napravena novým doslovem §§ 757, 758 a 796 obč. zák. dle §§ 68, 69 a 71 čís. nař. ze dne 12. října 1914, čís. 276 ř. z. Výjimku z těchto zákonných ustanovení obsahuje § 759 obč. zák. Podle původního doslovu jeho druhé věty manžel, rozvedený z vlastní viny, neměl nároku na dědictví po zemřelém choti. Tento následek nehodnosti dědické jest podle nového doslovu § 759 rozšířen na případy, kde zůstavitel již byl podal žalobu o rozluku nebo rozvod manželství z viny manžela druhého a žalobě se vyhovělo. Toto výjimečné ustanovení nebylo pozdějším zákonem manželským ze dne 22. května 1919, čís. 320 sb. z. a n. rozšířeno na případy, ve kterých zůstavitel před svou smrtí byl podal proti druhému manželovi

žádost (ne žalobu) o rozvod nebo rozluku manželství, pročez nelze je na tyto případy užítí obdobně, pokud se týče rozšiřujícím výkladem, jak stěžovatelé mylně se domnívají. Výjimečné ustanovení poslední věty § 1266 obč. zák., že rozvedený, byť i bez vinný manžel nemůže činit nároku na dědictví ze zákona, rovněž nebylo rozšířeno — ani čís. nařízením z roku 1914, ani zákonem z roku 1919 — na případy, ve kterých zůstavitel podal žalobu nebo žádost za rozluku, o níž však nebylo před jeho úmrtím ještě rozhodnuto. Podotknouti sluší jen ještě, že, i kdyby se nehledělo k různosti formy řízení dle §§ 15, 16 zák. ze dne 22. května 1919, čís. 320 sb. z. a n. a řízení o žalobách ve smyslu druhého odstavce § 759 obč. zák., nemůže býti posléz zmíněného ustanovení obdobně užito již proto, poněvadž účelem pokračování v řízení o žalobě na rozvod nebo rozloučení manželství po smrti žalujícího manžela jest zjednatí výrokem o vině na rozvodu, pokud se týče rozloučení, podklad pro odepření dědického nároku pozůstalému manžel. Tohoto cíle v řízení dle §§ 15, 16 zákona ze dne 22. května 1919, čís. 320 sb. z. a n. dosíci nelze, neboť usnesení soudu buď výroku toho vůbec neobsahuje, jde-li o manželství dříve dobrovolně rozvedené (jako jest tomu v tomto případě), anebo pojme-li se výrok takový dle čl. II., odst. 3 prováděcího nařízení ze dne 27. června 1919, č. 362 sb. z. a n. do usnesení soudního z předchozího rozsudku ve sporu o rozvod, nejví takovýto výrok účinku na právo dědické, ježto vina zemřelého manžela dědického nároku manžela pozůstalého přirozeně neruší, v dřívějším pak rozsudku zjištěná vina manžela pozůstalého způsobila již tehdy ztrátu nároků dědických dle prvního odstavce § 759 obč. zák.

Čís. 445.

Platil-li dlužník z ciziny do tuzemska sice v čas, ale neoprávněně takovým způsobem, že věřiteli nebylo lze dáti bankovky v čas okolkovati, jest přivedený tím valutový rozdíl nedoplatkem dluhu a může jako takový býti vymáhán.

(Rozh. ze dne 16. března 1920, Rv I 87/20.)

Žalující firma (hlavní závod v Hostinném v Čechách, filiálka ve Vídni) prodala v říjnu 1918 žalované (hlavní závod ve Vídni) zboží a zaslala jí dne 31. října 1918 fakturu, jež obsahovala též čísla účtu žalobkynina u vídeňské poštovní spořitelny. Pro změněné poměry byla však smlouva stornována a žalobkyně přijala dopisem ze dne 7. ledna 1919 návrh žalované, jež jí nabízela odstupné 5.000 K a žádala jí za současné poukázání peníze toho. Když pak žalovaná smluvené odstupné neplatila, upomenula ji žalobkyně dopisem ze dne 20. února 1919, žádajíc splnění do 28. února 1919, načež žalovaná poukázala dne 24. února 1919 Vídeňské filiálce žalobkyně poštovní spořitelnou 5.000 K. Peněz ten došel filiálce dne 27. února 1919. Ježto žalobkyně, jež o platu dověděla se teprve dne 18. března 1919, nemohla již peníze dáti okolkovati, žalovala o odškodné za ztrátu na kursu (75 čs : 100 rak.) celkem 1325 K. Procesní soud v první stolici žalobu zamítl. Důvody: Pokud jde o splnění, má dle čl. 324 obch. zák. žalovaná plnit na tom místě, kde v čase uzavření

smlouvy měla svůj obchodní závod, nebo kdyby toho nebylo, své bydliště, tedy ve Vídni. Fakturou ze dne 31. října 1918 nebylo pro žalovanou založeno splnění v Hostinném, neboť obchod byl stornován a smírem přislíbených 5.000 K se faktura netýče. Ani měna nebyla ujednána. Platí tu tedy ustanovení čl. 336 obch. zák., že měna řídí se plněním. Tím jest pro žalovanou Vídeň a nemůže tedy žalobkyně požadovati plnění v jiné měně než té, jež platí ve Vídni. Nesporno, že žalující má též závod ve Vídni (filiálku). Tím, že žalovaná této filiálce poukázala dne 24. února 1919 5000 K, platila zmocněnci žalobkyně, tedy řádně, placením filiálce bylo placeno žalobkyni samotné (§ 1424 obč. zák.). Žalovaná, poukávajíc placením filiálce žalobkyně ve Vídni, platila také v čas (§§ 1417 a 1418 obč. zák.). Dopisem ze dne 7. ledna 1919 neurčila žalobkyně přesně lhůtu ku placení, nýbrž žádala současně, by poukázáno bylo 5.000 K. Avšak i kdyby placení dne 24. února 1919 bylo opožděné, nemělo by to vlivu ani na splnění ani na měnu, opoždění by mělo jen v zápětí důsledek zákonem stanovený: povinnost platiti úroky dle §§ 1333 obč. zák., dle něhož škoda, kterou dlužník věřiteli způsobil prodlením v placení dlužného kapitálu, nahrazuje se úroky, zákonem stanovenými. Proto nemohla by žalobkyně požadovati jiné náhrady než úroky z prodlení z důvodu opožděného placení. Z toho všeho jde, že žalovaná, poukávajíc dne 21. února 1919 5000 K, platila to, čím byla povinna, takže závazek její dle § 1412 obč. zák. byl zrušen. Odvolací soud vyhověl žalobě a uvedl po právní stránce v důvodech mimo jiné: Především třeba řešiti otázku, není-li žalobkyně oprávněna požadovati zažalovaný peněz z důvodu náhrady škody. Žalobkyně neoznačila sice výslovně důvodu (zákon, smlouva, poškození §§ 859 obč. zák.), z něhož nárok odvozuje, a, hledě k odůvodnění žaloby, mohlo by se myslet, že její opírala pouze o právní předpisy, tam citované, avšak při jednání uplatňovala výslovně, že žalovaná již 8. ledna 1919 byla s placením v prodlení a ještě v odvolacím spise trvá, jako ve svém přednesení v první stolici, na tom, že placení nestalo se ani na správném místě (v Hostinném) ani ve správném čase; viní tedy žalovanou z dvojího přestoupení její smluvní povinnosti (§ 1295 obč. zák.), tak že by bylo zkoumati, zda škoda, již žalobkyně utrpěla tím, že mezitím nastala změna v kursu, nepovstala takto. Při tom není soud vázán právní konstrukcí, již podřaduje žalující svůj nárok. Právně mylným jest názor prvního soudu, že vídeňskou filiálku žalobkyně pokládá jest za zmocněnkyni její a právně mylným jest názor, že jediným následkem prodlení v placení jest povinnost platiti úroky z prodlení. Prvá otázka nepotřebuje dalšího výkladu. Pokud však druhé se týče, není pochybnosti o tom, že obmeškaly dlužník musí nahraditi nejen ušlý zisk (úroky z prodlení), nýbrž též všechnu jinou, jeho prodlením způsobenou škodu (§ 912, 918, nový doslov, 1295, 1323, 1324 obč. zák., čl. 354 obch. zák.). Ovšem bude škoda tato při platech peněžních se vyskytovatí velmi zřídka. Takový případ, předpokládaje prodlení, jest právě zde: Současně s placením, jež stalo se, jak se předpokládá, opožděné, nastalo následkem okolkovací akce státu Československého znehodnocení německorakouských bankovek, a toto znehodnocení, jež projevuje se jako rozdíl v kursu a jeví se jako škoda žalobkyně, by byla žalovaná zaviniła svým prodlením a musila by jí nahraditi. Placení nestalo se včas, neboť žalovaná nevyhověla ihned dopisu žalobkyně ze dne 7. ledna 1919, by jí současně

peníze poukázala. Tím, že v upomínce ze dne 20. února 1920 žádala žalobkyně zaplacení do 28. února 1919. nebyly shlazeny účinky z prodlení. Filiálka žalující firmy obdržela peněz teprve dne 27. února 1919, kdy hranice československé byly již uzavřeny, takže peníze nemohly být předloženy k okolkování. Žalovaná neplnila patřičným způsobem, ježto měla platit žalující firmě v Hostinném a ne její filiálce ve Vídni. Filiálka nemohla být s firmou stotožňována, v žádném případě však ne ohledně takových nároků, které plynuly z vlastních obchodů hlavního závodu. Nehledíc k nějakému zvláštnímu zmocnění, jež zde nejen nebylo uděleno, nýbrž bylo přímo vyloučeno, ježto žalující firma nejen že ve svých dopisech se o své vídeňské filiálce nezmínila, nýbrž přála si dokonce sama mít peníze do 28. února 1919, omezena jest legitimace filiálky k zastupování firmy na její vlastní okruh obchodní. To plyne z povahy věci a potvrzuje to § 87 j. n. Platila-li žalovaná k rukám filiálky žalobkyně, pak činila jí tak svým vlastním zmocněncem; v dopise ze dne 24. února 1919 praví, že poukazuje jí peníze na účet jejího obchodního domu v Hostinném — dle toho věděla dobře, kam měla platit — a filiálka odpovídá listem z 27. února 1919, že použije placení »dle přání na účet obchodního domu v Hostinném«, t. j. že příkazu vyhoví. Měla-li filiálka peníze dne 27. února jako zmocněnkyně žalované, pak je měla ještě žalovaná sama jako zmocnitelka, nikoliv však žalující firma, placení se ještě nestalo. Placení se stalo teprve tehdy, když žalující firma, dle dopisu ze dne 18. března 1919 sděluje, že dnes obdržela zprávu o vkladu peněz k rukám své vídeňské filiálky, peníze žalované k dobru připsala a i tím placení k rukám filiálky schválila, což ovšem činila jen s tou výhradou, že jí bude rozdíl v kursu 1325 K nahrazen. Připsala-li 5.000 K k dobru jen v běžném kursu, tedy částkou 3575 K, pak se tímto omezeným schválením nevzdala svých práv. Každý smír jest dle pojmového obsahu svého smlouva úplatná (§ 1380, 917 n. zn. obč. zák.), má tedy místo ustanovení §u 918, nový doslov, obč. zák. Byla-li tedy žalovaná podle § 905, nový doslov, obč. zák. povinna, poukázati žalobkyni placení do jejího sídla, to jest do Hostinného, a neučinila-li tak, nýbrž poukázala-li placení vídeňské filiálce žalobkyně, neplatila způsobem patřičným (§ 918, nový doslov, 1413, 1420, 1424 obč. zák.) a musí tedy podle § 918, nový doslov, obč. zák., nahraditi žalobkyni všechnu škodu, kterou jí způsobila touto nepatřičností, jež je zároveň dalším opožděním. Jest nyní otázkou, zda a jakou škodu žalobkyně tím utrpěla. V tomto směru dlužno vycházeti z úvahy, že, kdyby žalovaná byla bývala dlužných 5000 K poukázala hned 11. ledna 1919, kdy byly splatny, některou českou bankou žalobkyni do Hostinného, nebo, nebylo-li poukázání možným, kdyby byla je zaslala v dopise peněžním (jen peněžním dopisem bylo zaslání po 6. únoru 1919 možným, vztahuje-li se nařízení ze dne 6. února 1919 č. 57 sb. z. a n. též na poukazy), mohla žalobkyně po obdržení peněz bankovky předložiti k okolkování, čímž by byly v ceně zachovány. To by bylo dokonce, jak pravděpodobně, možným také tehda ještě, kdyby byla žalovaná dlužný peněz dne 24. února 1919 byla na místě vídeňské filiálce přímo žalující firmě do Hostinného poukázala, pokud se týče poslala, neboť příkaz poukazovací nebo psaní s penězi byly by asi šly přes hranice ještě před 26. únorem 1919, kdy hranice byly uzavřeny. Takto však nemohly být bankovky změněny již v bankovky měny československé a utrpěly tím na

ceně ztrátu, která dochází výrazu svého v kursovém rozdílu 1325 K. To jest ona škoda žalobkyně, kterou jí žalovaná způsobila placením opožděným a nepatřičným, a kterou proto musí hraditi.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Soud odvolací, změniv rozsudek soudu prvního, jímž žaloba byla zamítnuta, a přisoudiv žalobkyni 1325 K s přísl., neposoudil věc nesprávně po stránce právní, ač s důvody jeho rozsudku nelze veskrze souhlasiti. Dovolací soud nazírá na věc se stanoviska právního takto: Žalobkyně, přistoupivši dopisem ze dne 7. ledna 1919 na návrh žalované, přijala nabízené jí odstupné 5000 K za zrušení smlouvy dodací. Místem plnění pro těchto 5000 K byla, jak správně uznali oba nižší soudové, Vídeň (čl. 324 obch. zák.). Přes to byla žalovaná podle prvního odstavce čl. 325 obch. zák. povinna zaslati (übermachen) dlužných 5000 K žalobkyni do Hostinného jakožto místa, kde žalobkyně při vzniku pohledávky měla svůj hlavní závod obchodní. Platiti vídeňské filiálce žalující firmy žalovaná oprávněna nebyla, poněvadž nebyla s tímto vedlejším závodem v žádném styku a žalobkyni na něj odkázána nebyla. Co do času plnění nebylo nic ujednáno, podle čl. 326 obch. zák., který tu platí, mohla tedy žalobkyně žádati placení ihned, alespoň bez zbytečného průtahy. Leč žalovaná tak neučinila, nýbrž žádala žalobkyni dopisem ze dne 11. ledna 1919 o zaslání složenky, by touto zaplatila odstupné 5000 K. Lze ponechati stranou otázku, neocitla-li se žalovaná již tím v prodlení, když žalobkyně, nepřiloživši k dopisu ze dne 7. ledna 1919 složenky, dala patrně na jevo, že si nepřeje, by žalovaná platila tímto způsobem. Každým způsobem však žalovaná z toho, že žalobkyně ani na výslovnou žádost neposlala složenky, musila poznati, že žalobkyně nechce placení poštovní spořitelnou, což bylo pochopitelné při tehdejší nejistotě poměrů peněžního a mezinárodního obchodování. Za tohoto stavu věci mělo slovo »überweisen«, jehož žalobkyně v dopise ze dne 7. ledna 1919 a později i v dopise ze dne 20. února 1919 použila, též význam, jako slovo »übermachen« v čl. 325 obch. zák., totiž »zaslati«. Nejpоздěji koncem ledna 1919 měla tedy žalovaná zaslati žalobkyni do Hostinného dlužných 5000 K způsobem jiným, než poštovní spořitelnou, totiž bankou, peněžním dopisem, poštovní poukázku atd. a, když tak neučinila, byla zajisté v prodlení. Než žalobkyně dopisem ze dne 20. února 1919 poukazuje k tomu, že 5000 K dosud jí nedošlo, žádala žalovanou za promptní zaslání této částky s tím, že nedojde-li do 28. února 1919, dá v oběh poukázku na žalovanou ku dni 5. března 1919, za jejíž vyplacení musila by pak žádati. Tím poskytla žalobkyně žalované další lhůtu k zaslání dlužných 5000 K do 28. února 1919 a prominula jí takto dosavadní otálení (purgatio morae). Jestliže tedy žalovaná dne 24. února 1919 zaplatila, nelze tvrditi, že platila opožděně. Ale nezaplatila řádně. Dala peníze poukázati poštovní spořitelnou a dala je poukázati vídeňské filiálce žalující firmy; ani k tomu, ani k onomu však dle toho, co výše bylo vyloženo, nebyla oprávněna, to tím méně, ježto nařízením vlády republiky československé ze dne 6. února 1919, čís. 57 sb. z. a n. byl pouze zakázán převod pohledávek a úhrad z ciziny do území republiky československé, nikoli však placení dluhů přímému

věřitel. Poněvadž pak dlužník sprostí se svého závazku plněním včas-
ným jen tehdy, je-li plnění zároveň řádným, jest žalovaná, nesplnivší
řádne svého závazku, práva z následku záležejícího v tom, že se žalob-
kyni nedostalo všeho, nač měla nárok (§ 1412 obč. zák.) a co by byla také
skutečně obdržela, kdyby byla žalovaná dne 24. února 1919 zaslala dluž-
ných 5000 K přímo do Hostinného a nepoužila při tom vídeňské poštovní
spofitelny. V tom případě byly by se poslané peníze dle přirozeného
běhu věci dostaly do rukou žalobkyně ještě před 26. únorem 1919, od kte-
réhožto dne podle § 9 nařízení ze dne 25. února 1919, čís. 86 sb. z. a n.
k zajištění dokonalého a úplného provedení okolkování bankovek hranice
byly pro veškerou dopravu uzavřeny, a bylo by žalobkyni bývalo možno,
dátí vyplacené jí bankovky dle § 3 téhož nařízení od 3. do 9. března 1919
okolkovati. Tím, že žalovaná se nezachovala tak, jak zachovati se měla,
bylo to znemožněno žalobkyni. Žalovaná jest odpovědna za to, že, jak ne-
sporno, žalobkyně má o 1325 K méně, než by měla, kdyby žalovaná byla
řádne dostala svému závazku platebnímu, — a žalobkyně má tudíž proti
žalované nárok na doplatek 1325 K. Netřeba tedy nárok žalobkyně
na zaplacení těchto 1325 K konstruovati jako nárok na náhradu škody,
jak činí soud odvolací, stačí spíše k odůvodnění tohoto nároku úplně
právní stanovisko zaujaté žalobkyní, která se domáhá peníze 1325 K ja-
kožto doplatku. Tím však stávají se bezpodstatnými námitky dovolatel-
činy, že soud odvolací nebyl oprávněn, přisouditi žalobkyni proti její vy-
slovené vůli žádaný peníz z titulu náhrady škody. I další námitky, na
nichž žalovaná trvá v řízení dovolacím, jsou bezdůvodny. Z toho, že na
faktuře ze dne 31. října 1918 bylo poukázáno k tomu, že žalobkyně má
konto u vídeňské poštovní spofitelny, nemůže žalovaná ničeho odvozova-
ti pro svůj názor, že byla oprávněna platiti poštovní spofitelnou, ježto
faktura stala se zrušením obchodu bezpředmětnou, ostatně byla žalo-
vanou již před tím dopisy ze dne 23. listopadu a 9. prosince 1918 pozasta-
vena a vrácena. Ustanovení § 1333 obč. zák. nemá zde již proto místa,
ježto nejde o plnění opozdžené; ostatně ustanovení to předpokládá, že
plnění opozdžené bylo jinak řádným a zejména celý dluh řádně byl za-
placen. Zde však nebylo placeno řádně a následkem toho také ne vše, nač
věřitelka měla nárok, i nelze tudíž této upřítí nárok na doplatek.

Čís. 446.

**Jinaké doložky na faktuře, než doložka dle § 88, odstavec druhý, j. n.,
nestanou se nevýtkováním součástí smlouvy.**

(Rozh. ze dne 16. března 1920, Rv I 88/20.)

Ve sporu, v němž bylo nanejvýš řešiti otázku, zda žalovaná firma včas
vytýkala vady zboží, opíral se žalující prodávatel též o doložku ve faktuře:
»Reklamace, jež nestanou se hned po přijetí zboží, zůstanou nepovšim-
nuty«, tvrdě, že žalovaná, přijavši bez námitek fakturu, souhlasila
i s doložkou právě uvedenou. Mínení žalobcovu nebylo soudy přisvěd-
čeno, nejvyšším soudem z těchto

důvodů:

Žalobkyně neuvedla, za jakých okolností žalovaná fakturu přijala.
Nesporný fakt pouhého přijetí faktury bez námitek, bez zjištění případ-
ného dalšího projevu vůle strany žalované, ať výslovně neb konkludent-
ními činy téže skutečněného, nemá za následek, že fakturní doložka
uvedeného předem obsahu se stala smluvním ustanovením sporné strany
vzájemným. Ustanovení § 88 odstavce druhý j. n., o založení fakturového
sudiště, na tento případ nelze vztahovati. Neboť ustanovení toto obsa-
huje výjimku z pravidla, že smlouvy vzházejí jen srovnalou vůlí stran.
Následkem toho nelze předpisu toho ve smyslu § 7 obč. zák. užiti obdobně
na případy jiné, zejména na případ, o který se zde jedná. Doložku, již
dovolává se žalobce, dlužno pojímati jako jeho jednostranný projev vůle,
kterým za daných okolností vzájemná práva sporujících se stran do-
těna nebyla a žádné změny nedoznala. Přijetím faktury nevzdala se
tudíž žalovaná práva jí dle článku 347 obch. zák. příslušejícího.

Čís. 447.

**Překročil-li zaměstnanec ojedinele příkaz, nemaje v úmyslu poškoditi
zaměstnavatele, nelze z toho ještě usuzovati, že se stal nehodným za-
městnavatelovy důvěry.**

(Rozh. ze dne 16. března 1920, Rv I 92/20.)

Žalobce byl ve službách žalované akc. společnosti jako ředitel pražské
prodejnny a, byv dne 31. října 1916 bez výpovědi propuštěn, domáhal se
služného za listopad a prosinec 1916. Žalovaná společnost odůvodňovala
propuštění tím, že žalobce proti zákazu člena správní rady Dra A., na
jehož souhlas byl vázán, ujednal s drážďanskou firmou dne 11. října
1916 bezprostředně před poradou o založení kartelu k zvýšení cen smlou-
vu o dodání 250 a 100 vagonů kaolinu za nižší ceny, než kartelem pro-
jektované, čímž prý pozbyl její důvěry. Kartel později uzavřen nebyl.
Posudky znaleců rozcházel se v tom, zda obchod žalobcem uzavřený
byl žalované ku prospěchu či ku škodě. Procesní soud první sto-
lice žalobě vyhověl, v podstatě z těchto důvodů: Strana žalující ja-
kožto úředník žalované dopustila se neuposlechnutím daného jí příkazu
sice nepřesností, avšak toto ojedinele neuposlechnutí není dostatečným
důvodem k předčasnému propuštění, ježto nestalo se ve zlém úmyslu,
nýbrž snad jen následkem nedorozumění, a nemělo pro stranu žalovanou
vzhledem na neuskutečnění kartelu a jiné v též čas uzavírané obchody
za podmínek ještě nepříznivějších zvláště škodlivých následků a nemusilo
míti důvodně v zápatí ztrátu důvěry strany žalované, kdyžžt sami znalci
v posouzení otázky, zda bylo obchodnické a v prospěchu strany žalované
či nikoli, nebyli s to se shodnouti. Subjektivní ořes této důvěry mohl
snad býti důvodem k výpovědi, nikoli však k předčasnému propuštění
a žalobce je tudíž v právu, domáhá-li se požitků, které mu do uplynutí
výpovědní lhůty příslušejí. Odvolací soud potvrdil rozsudek soudu
první stolice v podstatě z týchž důvodů.

Nejvyšším soudem nevyhověl dovolání.

Důvody:

Nelze o tom pochybovati, že žalobce nejednal bezvadně, neuposlechnuv příkazu Dra A., aby záležitost firmy Sch. v Drážďanech zůstala ležeti, až se vrátí z Vídně. Než jde o to, lze-li v tom spatřovati důvod k okamžitému propuštění, zejména zda se žalobce jednáním tím stal nehodným důvěry zaměstnavatele (§ 27, odstavec první zákona o obč. pom.). Otázku tu jest řešiti v souvislosti s celkovým skutkovým stavem, jak byl zjištěn. Žalobce byl povolán, aby řídil a obstarával záležitosti prodejn. Byl ředitelem prodejny, příslušelo mu obstarávati všechny záležitosti, spojené s prodejem a dodáním, ve jménu dodavatele, dle potřeby i jménem vlastním. Prodejna byla oprávněna prodávati za ceny, jež poradcové určili. Nelze v tomto směru přehlédnouti, že až do příchodu Dra A. prodejna, když došly nabídky nebo dotazy a žalobce byl buď na cestách nebo na dovolené, zaslala nabídky nebo dotazy za žalobcem a žádala, by rozhodl, zda a za jakou cenu a za jakých podmínek nabídky mají býti přijaty nebo za jakou cenu a za jakých podmínek má býti uchazečům učiněna nabídka. Jak důležité postavení žalobce zaujímal, vysvětí také z toho, že sám Dr. A. ho pověřil intervencí ve schůzích, jež směřovaly k uskutečnění kartelu za účelem zvýšení cen kaolinových výrobků, a to ještě po té, když mu byla dána výpověď. Než přes to nebyl žalobce oprávněn, nedbatí příkazu Dra A. Ovšem jest na druhé straně uvážiti, že nebyly zjištěny skutečnosti, z nichž bylo by lze důvodně usuzovati, že žalobce měl v úmyslu, ohrožovati neb poškozovati zájmy zaměstnavatelovy a že by byl nedbal zájmů jeho zejména při uzavěrce s firmou Sch. Nelze to zejména vyvozovati z toho, že učinil uzavěrku s touto firmou před schůzí k uskutečnění kartelu. Vždyť nebylo jisto, dojde-li vůbec ke kartelu, a bylo zjištěno, že krátce před uzavěrku s firmou Sch. v roce 1916 prodala pražská prodejna větší množství kaolinu i jiným firmám a že i západočeské kaolinové a šamotové továrny nabízely a prodávaly různým firmám dne 17. a 20. října 1916 kaolin. Při uzavěrce musil ovšem žalobce čítati s přítomnou konjunkturou. Uplatňoval-li při kartelové schůzi návrh na zvýšení cen, bylo to jen přirozeno, poněvadž zvýšení cen bylo účelem této schůze, a nelze z toho již usuzovati, že by uzavěrku před kartelem za ceny nižší byl měl v úmyslu poškozovati zájmy zaměstnavatelovy. Sluší tu zejména poukázati k tomu, že jest i mezi znalci spor o tom, zda prodej kaolinu firmě Sch. bylo považovati za nevýhodný. Překročil-li žalobce za tohoto stavu věci při uzavěrce Sch-ově příkaz mu daný, nelze z toho již usuzovati, že se stal svým jednáním nehodným důvěry zaměstnavatelovy.

Čís. 448.

Povinnost dráhy k náhradě za zavazadlo, uložené v nádražní šatně, jež zřízenec dráhy vydal z hrubé nedbalosti osobě neoprávněné, nepodléhá co do výše obmezení § 39, odstavec třetí, želez. tarifu díl I.

(Rozh. ze dne 16. března 1920, Rv I 133/20.)

Žalobkyně, přijedši na nádraží v Praze, ubírala se do nádražní šatny, by uložila tam cestovní koš. Dříve, nežli došla ku šatně, přetřhl se jí motouz u koše a jakýsi mladík, jenž se k tomu přihodil, pomohl jí koš zavázati. Po té dala žalobkyně koš do šatny a obdržela od garderobierky ukládací lístek. Asi půl hodiny po odchodu žalobkyně objevil se u šatny onen mladík, jenž jí byl pomáhal koš zavázati a tvrdě garderobierce, že jeho matce byla ve voze pouliční dráhy odcizena peněženka s ukládacím lístkem na zavazadla, žádal, by koš nebyl ze šatny nikomu vydán. Za nějakou chvíli vrátil se opět, vykázal se garderobierce vojienskou legitimací a, udav obsah koše, žádal za jeho vydání. Garderobierka, přesvědčivši se o tom, že údaj mladíka o obsahu koše jest správným, koš mu vydala. Mladík byl však podvodníkem, žalobkyně koš nedostala a domáhala se na žalovaném železničním eráru náhrady plné hodnoty koše a obsahu. Žalovaný namítal zejména, že ručí pouze do výše 100 K. Procesní soud první stolice vyhověl žalobě v plném rozsahu, mimo jiné z těchto důvodů: Co se týče výše škody, stanoví prováděcí nařízení III. k § 39 želez. dopr. ř., že náhrada při ztrátě, úbytku, poškození neb opožděném vydání zavazadla činí nejvýše 100 K za kus. Toto prováděcí nařízení bylo v tarifu řádně vyhlášeno, mimo to i na ukládacím lístku, žalobkyni vydaném, vyznačeno, a dlužno proto za to míti, že žalobkyně uzavřela schovací smlouvu pod právě řečenou podmínkou, aniž lze rozlišovati, zda příčinou ztráty, úbytku, poškození neb opožděného vydání byla hrubá nedbalost či pouhé nedopatření. Hledíc k doslovu prováděcího nařízení nemůže býti pochybnosti o tom, že obmezení co do výše ručení dráhy vztahovati dlužno jen na případy, v citovaném nařízení přesně vymezené, t. j. na ztrátu, úbytek, poškození neb opožděné vydání předmětů, do uschování daných. V případě, o němž jde, nejedná se však ani o ztrátu, ani o jiný případ, v prováděcím nařízení jmenovaný, nýbrž o škodu, která žalobkyni povstala tím, že garderobierka vydala zavazadlo osobě třetí, k jeho přijetí neoprávněné. Z toho plyne, že prováděcí nařízení III. k § 39 želez. dopr. řádu se nevztahuje na tento případ, a že proto dráha nemůže s úspěchem uplatňovati toto ustanovení, obmezující její ručení co do výše, nýbrž že v tomto případě ručí dráha jako schovatelka dle všeobecných předpisů §§ 1295 a násl. obč. zák. V jednání garderobierky spatřuje soud hrubou nedbalost, a proto dráha jest povinna nahraditi žalobkyni plnou škodu, kterou žalobkyně utrpěla. Náhrada škody té záleží dle §§ 1323 a 1324 obč. zák. v tom, že má býti uvedeno vše do předešlého stavu, a když tak — jako v tomto případě — učiniti nelze, má býti nahrazena odhadní cena. O d v o l a c í s o u d přiklonil se ku stanovisku první stolice.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Za zavazadla, uložená v nádražní šatně, ručí dráha jako schovatel (§ 39 dopr. ř.). Dráze náleží, by jednak zavazadla pečlivě opatrovala, jednak je v téměř stavu, v jakém je převzala, svého času vrátila (§ 961 obč. zák.). Přímou ze smlouvy schovací práva jest dráha ukladateli ze škody, prýšící z toho, že v tom aneb onom směru na povinnostech svých se prohřešovala, tudíž v podrobnostech ze škody, způsobené ztrátou,

úbytkem nebo poškozením zavazadla, jež přivoděny opomenutím pečlivého dozoru, jakož i ze škody, způsobené opožděným vydáním zavazadla. Poněvadž pak povinnost k opatrování ukládá se schovateli dle přirozené povahy věci vůči osobám třetím, jež pokoušely by se, věc si osobití nebo na ni působit, jest nakládání s věcí uloženou, jež předsevzal by schovatel sám, o sobě činem bezprávným, škoda, způsobená tím ukladatel, neprýští ze zanedbání pečlivého opatrování věci, nýbrž jest výsledkem bezprávné pozitivní činnosti schovatelovy. Nakládal-li schovatel bezprávně s uloženou věcí tak, že pozbyl tím možnosti restituční, nelze mluvit o věci ztracené, t. j. věci, jež zanedbáním opatrovací povinnosti dostala se mimo dosah schovatelovy moci, nýbrž jde v pravdě o věc, jež schovatelem protiprávně byla osobě třetí zadána. Na tento případ však ustanovení §u 39, odst. III. želez. tarifu díl I., rozšiřovati nelze. Vždyť jinak za výkupné nejvýše 100 K skytala by se zaměstnancům dráhy možnost, by s uloženými zavazadly i úmyslně bezprávným způsobem nakládali, najmě zavazadla značné ceny za řečené nepatrné výkupné si osvojili. Vylučovati, pokud se týče co do výše obmezovati náhradní povinnost z dolosního nakládání s uschovaným zavazadlem přičilo by se dobrým mravům. A obmyslnosti rovná zákon co do náhradní povinnosti hrubou nedbalost (§ 1324 obč. zák.). Že pak osoba, pověřená drahou dozorem v nádražní satně, počínala si v tomto případě s hrubou nedbalostí, dolíčila správně již prvá stolice a udala pro toto své stanovisko důvody, jež vývody dovolání nejsou nikterak vyvráceny.

Čís. 449.

Nárok proti veřejnoprávnímu svazu na náhradu škody, již veřejnoprávní svaz zapříčinil tím, že veřejné, jím spravované cesty neudržoval ve stavu, poškození uživatelů cesty vylučujícím, jest nárokem soukromoprávním.

(Rozh. ze dne 16. března 1920, R II 37/20.)

Žalobkyně domáhala se na silničním výboru v Z. na Moravě náhrady škody, opírajíc se o ustanovení §§ 1295 a násl. obč. zák. proto, že kůň její probořil se na silničním můstku, který překleňuje potok, podtékající okresní silnici a zlomil si při tom nohu, následkem čehož musel býti poražen. Proti žalobě vznesl žalovaný námitku nepřipustnosti pořadu práva, již soud prvé stolice vyhověl a žalobu odmítl. Důvody: Dle tvrzení žalobkyně odpovídá prý zažalovaný silniční výbor za škodu proto, že můstek, který měl rozpětí asi 1 m 20 cm, měl klenbu zhotovenou z méně cenného lámaného kamene, a klenba sama byla provedena na plný oblouk. Můstek byl vysoko zaklenut, tak že téměř klenby vyčnívalo značně nad povrch silnice. Klenutí můstku je jen 30 cm silné, nedostatečné a nebyl na něm žádný štět, nýbrž jen asi 2 dem silná vrstva šterku, tak že při deštivém počasí voda vnikala do spár, spojovací materiál rozmočila, následkem čehož jednotlivé kameny klenby se uvolnily, kola nákladů, po můstku jezdící, zarývala se do nedostatečného šterkování, jela přímo po klenbě, tato se otřásala, oblouk klenby se deformoval, a mimo to kámen v klenbě za tohto stavu věci zvětral, a když kůň přímo

na klenbu a právě na kámen, který byl klínem v uzávěrce klenby, stoupl, tento se propadl, což by se nebylo stalo, kdyby štetování a šterkování na můstku bylo bývalo dostatečným. Žalovaný silniční výbor jednal prý tím proti předpisům § 6 mor. zákona ze dne 30. listopadu 1877, čís. 38 z. zák., dle něhož mají býti silnice udržovány ve stavu sliždném a dobrém, pak proti ustanovením § 11 místodržitelské vyhlášky ze dne 15. července 1878, čís. 23 z. zák., dle níž předpisy o udržování silnic nutno přesně dodržovati, pak proti §§ 16 a 30 místodržitelské vyhlášky ze dne 22. srpna (správně má býti ledna) 1878, čís. 25 z. zák., správně místodržitelské vyhlášky ze dne 17. července 1907, kterou vyhláška z 22. ledna 1878 byla zrušena, kteráž stauoví sílu štetování a šterkování, čehož zde šetřeno nebylo, pak proti §§ 9 a 13 návodu pro moravské cestmistry, kteří mají veškeré předpisy řádně dodržovati, zjištěné vady silničnímu výboru oznamovati a ihned odstraňovati, což se zde nestalo. Žalobkyně domáhá se tedy uvedené náhrady z důvodu porušení předpisů zákona a nařízení, týkajících se zakládání a spravování veřejných silnic a cest, a z důvodu, že zřízení žalovaného silničního výboru nekonali své úřední povinnosti, zákonem a nařízeními jim uložené, a že tím třetím osobám způsobili škodu. Dle § 1 j. n. náleží soudům rozhodovati jen o věcech občanských, pokud zvláštními zákony nejsou přikázány jiným úřadům nebo orgánům. Za občanské věci lze pak jen takové spory považovati, v nichž se uplatňovaný nárok odvozuje z práva soukromého, upravujícího soukromá práva a povinnosti občanů mezi sebou. Úprava práv a povinností občanů vůči veřejným korporacím, jakou je žalovaný silniční výbor, není předmětem práva soukromého, nýbrž zasahuje do práva veřejného. Poněvadž pak shora uvedené předpisy, z jejichž porušení a škody, jí tím způsobené, žalobkyně vyvozuje náhradní nárok, zasahují také do práva veřejného, není a nemůže býti uplatňovaný její nárok povahy soukromoprávní, a jest jemu přiznati ráz veřejnoprávní, ježto vznik jeho není jako majetkově právo rázu soukromoprávního neodvislým od vztahu žalobkyně jako jednotlivce k veřejné korporaci, jakou jest žalovaný silniční výbor, a nelze tu proto, ježto jde o poměr čistě veřejnoprávní užití pravidel práva soukromého. Z těch důvodů není pro rozhodování sporného nároku přípustným pořad práva. Rekuršní soud zamítl námitku nepřipustnosti pořadu práva. Důvody: Žalující firma žádá náhradu škody, poněvadž kůň, jí patřící, na můstku, jenž tvoří součást okresní silnice, utrpěl úraz a poněvadž úraz byl zavinen tím, že můstek nebyl udržován v náležitém stavu. Tím vznáší na soud čistě soukromoprávní nárok, zakládající se na ustanovení § 1293 násl. obč. zák. Dle pravidla § 1338 obč. zák. jest uplatňovati právo na náhradu škody před řádným soudem. Od tohoto pravidla nelze se v tomto případě uchýliti, poněvadž není zákonného ustanovení, které by takovou výjimku ospravedlňovalo.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Správně poukazuje usnesení rekursního soudu k tomu, že žalobcem uplatňovaný nárok jest nárokem na náhradu škody, na nějž se vztahují předpisy XXX. hlavy obč. zák.; zejména stanoví § 1338 obč. zák., že právo na náhradu škody z pravidla jako každé jiné soukromé právo

uplatňovati jest před řádným soudem. Slovy: »jako každé jiné právo soukromé« prokládá se tedy právo na náhradu škody výslovně za právo soukromé, o němž z pravidla, to jest kde zvláštní předpisy nestanoví výjimky, má rozhodovati řádný soudce, a nerozeznává se při tom, z jakého titulu se toto právo odvozuje a proti komu se uplatňuje. § 1338 obč. zák. nečiní výjimek ohledně státu a ostatních veřejnoprávních svazů. Jest sice pravda, že zřízení a udržování veřejných cest se děje v zájmu všeobecném, a tedy jest povahy veřejnoprávní, než tím není vyloučeno, že v tomto oboru správy mohou vzniknouti soukromoprávní poměry. Především jest poměr veřejnoprávních svazů (státu, země, okresu, obce a jiných) k movitým a nemovitým věcem, jim patřícím, třeba by sloužily všeobecnému používání (§ 287 a 288 obč. zák.), povahy soukromoprávní, poněvadž věci ty jsou vlastnictvím dotyčného svazu. Dle §§ 26 a 27 obč. zák. jsou pak tyto svazy — pokud zvláštní zákonné předpisy ničeho jiného neustanovují — ohledně výkonu tohoto práva vlastnického na roveň postaveny jiným fysickým osobám, podléhají tedy týmž obmezením, jako tyto, a nejsou rovněž oprávněny, obmezení, jež zákony v zájmu všeobecného blaha jsou předepsána, přestoupiti. Za porušení takovýchto zákonných ustanovení, jakož i vůbec za jednání neb opomenutí svých orgánů, jež se stala u výkonu práva vlastnického a z nichž povstalo zkrácení práv osob třetích, ručí dle ustanovení §§ 1297 a 1299 obč. zák. Tomu nevádí právnická osobnost jejich, neboť v § 337 obč. zák. jest způsobilost právnických osob v tomto směru výslovně uznána. Mylný jest tedy názor stížnosti, že v tomto případě se jedná o náhradu škody z důvodů veřejnoprávních, jedná se, jak z toho, co uvedeno, vysvítá, o právnickou osobu ve smyslu soukromoprávním, totiž jako o nositele práv majetkových, ohledně nichž se veřejnoprávní osoba právnická (stát, země, obec a jiné) neliší od ostatních soukromoprávních vlastníků a majitelů.

Čís. 450.

Poměr dítěte k otci, při němž dítě pracuje na statku otce a tento je vydržuje, není poměrem námezdním.

(Rozh. ze dne 16. března 1920, Rv II 31/20.)

Žalobce vypomáhal v otcově hospodářství od svého 14. roku, začal mu otec poskytovat stravu, byt a úplné ošacení. Když pak žalobce ve svém 30. roku otcovský dům opustil, žaloval otce, by mu zaplatil za léta, po něž mu v hospodářství vypomáhal, přiměřenou mzdu. Žaloba jeho byla soudy všech tří stolic zamítnuta, nejvyšším soudem z těchto

důvodů:

Žalobce opírá žalobu o právní důvod § 1152 obč. zák., a vytýká rozsudku, že následkem kusého řízení věc z práva mylně posoudil, když vzhledem k tomu, že žalující jako syn práce na statku svého otce, žalovaného, konal, neuznal, že by žalobci příslušel nárok na odměnu po rozumu § 1152 obč. zák. Výtka ta není však oprávněna. Zjištěno jest, že ža-

lobce jako syn a člen domácnosti na statku žalovaného svého otce po řadu let pracoval a žalovaným, jak to v případech takových co do výživy, šacení a ostatních potřeb bývá, vydržován byl. Nebylo ani zjištěno ani tvrzeno, že by mezi stranami sporu buď výslovně buď mlčky nebo konkludentními činy uzavřena bývala smlouva, vykazující náležitosti smlouvy námezdní ve smyslu § 1151 obč. zák., která jest podkladem a předpokladem použití předpisu § 1152 obč. zák. Pracuje-li dítě v domácnosti svého otce, přispívajíc prací k udržení a rozmnožení statku, z jehož výtěžku kryjí se i jeho vlastní veškeré potřeby na výživu, výchovu, šacení a zábavy, nelze z toho vyvozovati, že by tím zároveň získávalo právního titulu na mzdu ve smyslu § 1152 obč. zák., když ani s jeho ani se strany přednosty domácnosti ni žádným projevem ani činem nebyl poměru tomu dán ráz poměru námezdního. Vzájemné povinnosti i práva v případech takových plynou z práva rodinného (§§ 92, 139 obč. zák.). Žalobce sice tvrdí, že konal práce, za které mzdu požaduje, z té příčiny, že mu odměna za ně slíbena byla v té formě, že jemu žalovaný slíbil postoupení živnosti. Soudy nižší nezjišťovaly této okolnosti, soud odvolací však vzal za pravdu a bezvadně odůvodnil, že žalovaný žalobce jednou huboval, že pracuje nedbale, jemu v hospodářství škodu působí a na svůj oděv nehledí, a hrozil mu, že mu bude platit mzdu, ze které si žalobce sám vše poříditi a škody v hospodářství způsobené hraditi musí, načež žalobce prohlásil, toho že on nechce, že se polepší a že chce vše mít jako dříve. Z tohoto zjištění plyne jasně, že mezi stranami nebylo vůbec o odměně za práci (mzdě) jednáno, ba že námezdní poměr přímo vylučovaly; ale vychází z něho i to, že ani postoupení živnosti, byl-li slib takový vůbec učiněn, nebylo mezi nimi vymíněno jako úplata za konané služby, nýbrž že žalobci jednáno se jen o udržení poměru rodinného a o postavení příbuzného pomocníka žalovaného, kterýžto poměr patrně považoval za příznivější pro sebe než poměr námezdní. Byl-li při tomto svém vyjádření veden též nadějí na budoucí postoupení živnosti, nevyjádřil toho ani on jako podmínku dalšího trvání dosavadního poměru, ani žalovaný jako závazný slib nebo součást úplaty a nemůže tudíž ani o obdobném použití § 1173 obč. zák. býti řeči. Vůči tomuto právnímu názoru jeví se býti nerozhodným pro spór, by byly nižší soudy zjišťovaly, zdali žalovaný se své strany někdy žalobci slíboval postoupení živnosti, když žalobce ani netvrdí, že slibu toho přijal a na jeho základě v hospodářství pracovati pomáhal, nebo zjišťovaly, co sourozenci žalobcovi na podílech již dostali.

Čís. 451.

Navrhnutí opětou dražbu (§ 154 ex. ř.) oprávněn jest i nadzástavní věřitel.

(Rozh. ze dne 23. března 1920, R I 93/20.)

Na vydražené nemovitosti vázlo zástavní právo, lež stíženo bylo nadzástavním právem žalobce, jemuž byla pohledávka přikázána k vybrání. Dle rozvrhovacího usnesení měl vydražitel zaplatiti pohledávku, o niž jde, hotově, což však, ač žalobcem upomínán, neučinil, pročež byl o zaplacení

žalován. Procešní soud první stolice žalobě vyhověl. Odvolací soud napadený rozsudek i celé řízení zrušil a žalobu odmítl. Důvody: Pro řešení otázky, zda žalobci přísluší právo žalobní, dlužno osvětliti právní poměr žalobce (nadzástavního věřitele, jemuž pohledávka byla přikázána k vybrání) k žalovanému (vydražiteli). Přikázáním pohledávky stal se žalobce dle §§ 308, 322 ex. ř. zmocněncem věřitelovým a byl oprávněn, by použil toho, čeho se mu dostane vymáháním přikázané pohledávky, k uspokojení vlastní pohledávky. Zmocnění takové zahrnuje dle § 308 ex. ř. všechny úkony, jež mohou přijíti v úvahu při realisování pohledávek. Také v případě, o něž tu jde, vystupuje žalobce vůči vydražiteli jako zmocněnec věřitelů, pro něhož byla pohledávka na vydražené nemovitosti zjištěna. Jde nyní o to, jakých zákonných prostředků může žalobce použiti. Zajisté přísluší mu pouze právo navrhnouti opětnou dražbu dle § 154 ex. ř. Exekuční řád obsahuje ustanovení, jak má vydražitel nejvyšší podání zapraviti a jakým způsobem mohou ho účastníci donutiti, by plnil řádně a včasné závazky, jež převzal na základě dražebních podmínek. Dle doslovu § 154 ex. ř. jsou tato ustanovení právem nutícím (ius cogens). Zmíněný předpis nestanoví, jako jest tomu na jiných místech (§§ 4, 128, 231 ex. ř.), výslovně, by bylo žalováno, nýbrž upravuje zvláštními předpisy, jak dlužno uplatniti právo hypotekárních věřitelů proti liknavému vydražiteli. Ježto pak v tomto případě žalobce jako poukázaný věřitel vystupuje jako zmocněnec hypotekárního věřitele, domáhaje se toho, by pohledávka tohoto byla z nejvyššího podání hotově vyplacena, jest zřejmo, že mu přísluší proti liknavému vydražiteli pouze návrh na opětnou dražbu, nikoliv však žaloba o placení. Nárok, jež žalobce uplatňuje, byl již zjištěn v řízení exekučním, a není tudíž třeba, by byl znova zjišťován v řízení o žalobě. Lhostejno, že rozvrhovací usnesení nezmiňuje se výslovně o nadzástavním právu žalobcově, poněvadž z pozemkové knihy jest zřejmo, že žalobce má právo nadzástavní a že mu byla pohledávka přiručena k vybrání.

Nejvyšší soud nevyhověl rekursu.

Důvody:

Budíž poukázáno ku správným důvodům odvolacího soudu, k nimž se na vyvrácení vývodů rekursu dodává, že i nadzástavní věřitel patří k osobám, jež vedle ustanovení § 154 ex. ř. mohou domáhati se opětne dražby, jednak, poněvadž přísluší mu zástavní právo nejen na zabavené pohledávce knihovní, nýbrž i na zástavním právu, pro ni zřízeném, tedy tím i na zastavené nemovitosti (§ 454 obč. zák.) a mimo to i proto, že jakmile mu byla pohledávka přikázána k vybrání, jest tím dle § 308 ex. ř. zmocněn, jménem dlužníkovým provéstí nejen úkony, v tomto zákonném místě speciálně uvedené, nýbrž i, jak zřejmě tamže se praví, i jiné úkony, jichž je třeba k zachování neb vymáhání pohledávky, mezi něž dojísta nutno čítati i právo podatí návrh na opětnou dražbu pro nedodržení dražebních podmínek, čelící právě k tomu, by právo na pohledávku bylo vykonáno. Vždyť jest věcí exekučního soudu určití, kdo a jakým penízem z nejvyššího podání má dostati zaplacení. Proto musí i nadzástavní věřitelé u tohoto soudu pohledávky své vyúčtovati, musí za tím účelem k rozvrhovému roku býti předvoláni (§§ 209 odstavec druhý

a 210 ex. ř.) a mají právo podatí odpor proti přihlášeným pohledávkám (§ 213 ex. ř.). Vydražitel nestojí k nadzástavnímu věřiteli v žádném právním poměru, otázku má-li platiti jemu či poddlužníkovi jeho (věřiteli hypotečnímu) přísluší rozhodnouti soudci, rozpočet provádějícímu, který by sám osoby, nároku nadzástavního věřitele na náhradu odporující, šlo-li by o zjištění sporných okolností, musil poukázati na pořad práva. Mezi osoby takové nemohl by však patřiti nikdy vydražitel jako takový, poněvadž nemá nároku dostati nějaké úhrady z nejvyššího podání, nýbrž jediné povinnost toto plně zaplatiti tomu, komu a jak je soud přikáže. Ač v tomto případě otázka, byl-li vydražitel v prodlení čili nic, není rozhodná, poněvadž vymáhání knihovní pohledávky k hotovému placení z nejvyššího podání přikázané žalobou jest proti vydražiteli vůbec nepřipustné, ať se tato cesta nastoupí dříve než nastala dle podmínek dražebních povinnost vydražitelova k složení nejvyššího podání čili po projití této lhůty, přece poukázati sluší oproti stěžovateli, že dle dražebních podmínek bylo vydražiteli složení nejvyššího podání tudíž dojísta zbytek věřitelům přímo nezaplacený nejdéle do dvou měsíců po té, když příkaz vešel v moc práva, kteráž lhůta dávno již byla prošlá, když 17. října 1919 podal tuto žalobu.

Čís. 452.

Dědickou přihlášku poddědice k pozůstalosti předního dědice z důvodu fideikomisární substitute nutno odmítnouti a nelze proto, že tato přihláška dotýká se jmění, k němuž se přihlásil též dědic předního dědice, zahájití řízení dle § 125 a násl. nesp. říz.

(Rozh. ze dne 23. března 1920, R I 116/20.)

Matěj N. zemřel dne 14. května 1917, zanechav závět, v níž ustanovil universálním dědicem svého syna Jana N—a s tím, že, kdyby přišel ve válce o život a se nevrátil, má připadnouti celá pozůstalost manželce zůstavitelově Anně N—ové. Pozůstalost odevzdána byla pak Janu N—ovi s tím, že v případě úmrtí jeho má připadnouti pozůstalé vdově Anně N—ové, nevlastní to matce Jana N—a. Když pak Jan N. dne 25. prosince 1918 zemřel doma na úbytě, nezanechav poslední vůle, přihlásil se k pozůstalosti ze zákona František R., jediný to zákonný dědic Jana N—a, jenž pocházel z prvního manželství jeho vlastní matky a soud přihlášku jeho přijal. Současně přihlásila se Anna N—ová, odvolávajíc se na poslední vůli Matěje N—a, k pozůstalosti, pokud jde o jmění, které Janu N—ovi připadlo jako dědici Matěje N—a a přihláška její byla rovněž na soud přijata. Po výslechu účastníků odkázal pozůstalostní soud Františka R—a s jeho dědickým nárokem na pořad práva dle obdoby § 126 nesp. říz., uloživ mu, by do 4 neděl po právoplatnosti usnesení podal na Annu N—ovou žalobu k uplatnění svého dědického nároku ohledně jmění, na něž si činí nárok též Anna N—ová. Rekursní soud souhlasil s postupem pozůstalostního soudu.

Nejvyšší soud zrušil usnesení nižších soudů a nařídil pozůstalostnímu soudu, by v projednání pozůstalosti Jana N—a pokračoval, řídě se právními zásadami, jak jsou vysloveny v důvodech.

Důvody:

V této věci rozhodným jest, zda se jedná o případ § 125 a 126 nesp. říz., zdali totiž Anna N—ová, která se k pozůstalosti Jana N—a přihlásila na základě závěti Matěje N—a, s Františkem R—ou konkuruje, zda dědičkou Jana N—a vůbec jest. Pro zodpovězení této otázky v první řadě padá na váhu podstata fideikomisární substituce dle § 608 obč. zák. Tato záležitost v tom, že zůstavitel dědice zaváže, by přijaté dědictví po své smrti neb v jiných určitých případech druhému jmenovanému dědici zanechal. Nastane-li tedy případ substituce, vystřídá poddědic dědice, na prvním místě jmenovaného, v posloupnosti po zůstaviteli. Poddědic dědi substituční jmění po zůstaviteli, nikoli po dědici na prvním místě jmenovaném. Z toho následuje, že v případě substituce zahájiti jest pozůstalostní řízení po prvním zůstaviteli. V tomto nově zahájeném řízení pozůstalostním má poddědic svou přihlášku dědičkou podati, tato se přijme na soud a projednání pozůstalosti pak za základ položí. Jan N. zemřel bez posledního pořízení, nastupuje tudíž po něm zákonná dědičná posloupnost. Anna N—ová, nejsouc pokrevní příbuznou Jana N—a, nemá zákonného práva dědičného k jeho pozůstalosti, jelikož zemřel bez poslední vůle, tedy nemá dědičného práva k jeho pozůstalosti vůbec. Pro posouzení, zda postup nižších soudů byl správným, přihlídnouti jest dále k ustanovení § 122 nesp. říz., dle něhož každá přihláška dědičná v předepsané formě vyhovující, má býti k soudu přijata, při čemž tituli dědičného práva může býti uveden i dodatečně. Dále pak dlužno v té příčině uvážiti ustanovení § 123 nesp. říz., podle něhož jen toho, kdo věrohodně označen jest nejbližším příbuzným zůstavitele k zákonné dědičné posloupnosti povoláním, aneb jest ustanoven za dědice v platné poslední vůli, jest pokládati za oprávněného dědice. Vzhledem k těmto ustanovením a vyloužené podstatě fideikomisární substituce dlužno usouditi, že je-li při podání dědičké přihlášky zjevno a jisto, jako v tomto případě, že ku dědictví se přihlašující jest pouze fideikomisárním substitutem zůstavitele, nikoliv však jeho dědicem, přihláška dědičná takovéto osoby k soudu přijata býti nemá, nýbrž že ji třeba odmítnouti. Dědičná přihláška Anny N—ové k pozůstalosti Jana N—a měla tedy po zákonu býti odmítnuta. Následkem toho není v tomto případě předpokladu pro řízení a postup ve smyslu § 123 až 127 nesp. říz., nejsou zde ve skutečnosti dvě odporující si přihlášky dědičné, i neměl býti František R. odkázán na pořad práva. Věci Anny N—ové jest, chce-li Františka R—a na uznání svého substitučního nároku žalovati čili nic. V případném sporu, takto zahájeném, pak řešiti bude, jak vyložiti dlužno obsah odevzdací listiny po Matěji N—ovi a zda případ substituce nastal. Shora uvedená usnesení soudu pozůstalostního jakož i soudu rekursního odporují zjevně zákonu, a proto je bylo dle § 16 nesp. říz. zrušiti a pozůstalostnímu soudu pokračování v řízení pozůstalostním naříditi.

Čís. 453.

Zrušen-li rozsudek první stolice dle § 496 c. ř. s., nutno omeziti se na body, v nichž zrušovacím usnesením nařízeno bylo doplnění, a jen ohledně těchto bodů přípustným jest v řízení na soudě první stolice nový skutkový a průvodní přednes stran.

Podána-li proti rozsudku první stolice žaloba o obnovu z důvodu § 530 čís. 7 c. ř. s., rozsudek ten však pro neúplnost řízení zrušen byl odvolacím soudem dříve, než rozhodnuto bylo o přípustnosti obnovy, jest žaloba o obnovu, pokud dotýká se bodů, v nichž nařízeno v hlavní rozepři doplnění řízení, zrušovacím usnesením předstížena, podrží však působnost ohledně bodů, zrušovacím usnesením nedotčených.

(Rozh. ze dne 23. března 1920, R I 141/20.)

Rozsudkem ze dne 1. února 1919 uznal procesní soud první stolice o vzájemných rozvodových žalobách obou manželů, že manželství rozvádí se z viny obou stran. Dne 10. března 1919 podal manžel žalobu o obnovu z důvodu čís. 7 § 530 c. ř. s., již se domáhal připuštění obnovy a změny rozsudku v hlavní věci v ten rozum, že rozvod vyslovuje se pouze z viny manželčiny. Na to na odvolání obou stran byl původní rozsudek rozhodnutím odvolacího soudu ze dne 8. dubna 1919 zrušen a bylo nařízeno doplnění jednání o některých, nikoliv však o všech okolnostech, jež uváděl žalobce též v žalobě o obnovu. Při tomto dalším jednání přednesl žalobce o obnovu také nové skutečnosti a průvody obsažené v žalobě o obnovu. Vůči tomu nezaujal odpůrce stanoviska a soud připustil důkaz o okolnostech tvrzených v žalobě o obnovu. Žaloba o obnovu byla procesním soudem první stolice zcela zamítnuta. **Důvody:** Již ta okolnost, že rozsudek ze dne 1. února 1919, kterým byly spory o vzájemných žalobách obou sporných stran o nedobrovolný rozvod od stolu a lože v první stolici skončeny, byl k odvolání sporných stran zrušen a věc vrácena soudu první stolice k novému jednání a rozhodnutí, stačilo, by žaloba o obnovu byla jako bezpředmětná zamítnuta, jelikož stranám jest nyní umožněno, by všechny novoty v opět zahájeném řízení uvedly. Vzhledem k tomu však, že nutno zároveň rozhodnouti též o útratách sporu o obnovu, bylo třeba zkoumati, pokud žaloba o obnovu, kdyžž žalobce výsledek rozhodnutí sporu hlavního ve druhé stolici nemohl přes určitost předvídati, byla odůvodněna, nehledě ku zmíněné okolnosti, pro kterou stala se dodatečně bezpředmětnou. V tomto směru shledal pak soud první stolice některé okolnosti, uplatňované žalobou o obnovu, nerozhodnými, ohledně jiných pak vyřkl, že byly uplatňovány pozdě (§ 534, čís. 4 c. ř. s.). **Odvolací soud** vyhověl odvolání žalobce o obnovu potud, že ohledně některých skutečností rozsudek soudu první stolice zrušil a nařídil mu, by o částí těchto skutečností dále jednal a znovu rozhodl, ohledně jiných z těchto skutečností poukázal pak žalobu o obnovu na rozhodnutí odvolacího soudu ze dne 8. dubna 1919, jímž byl rozsudek soudu první stolice ve hlavní věci zrušen, ohledně zbývajících skutečností pak rozsudek soudu první stolice potvrdil. Pokud pak bylo soudem první stolice zamítnuto žalobní žádání, by rozvod manželství byl vysloven pouze z viny manželčiny, byl odvolacím soudem rozsudek soudu první stolice zrušen a věc tomuto vrácena, by o otázce zavinění na rozvodu jednal jako o věci hlavní. **Důvody:** Každá žaloba o obnovu postihuje dvojí nárok a to: a) formální o připuštění obnovy (§ 541, odstavec první, 543, 538 c. ř. s.), b) materiální o nové, jiné rozhodnutí hlavní věci (§ 536, čís. 5, 541 odstavec druhý, 542 c. ř. s.), arcíř příznivější

(§ 530, čís. 7 c. ř. s.). Oba tyto nároky nelze směřovati v jeden, neboť ku rozhodnutí o každém z nich může býti příslušným jiný soud t. j. jiná stolice (§ 532, 540, odstavec třetí, 541 odstavec druhý, 542 c. ř. s.) a musí, vyjma případ § 540, jehož tu není, jednáno a rozhodnuto býti o nároku ad a) t. j. o připuštění obnovy zvlášť a na p ř e d, a teprve, když je připuštěn, provede se věc ad b) a sice tak, že se obnoví jednání ve věci, v němž užije se nové skutečnosti, pokud se týče nového průvodu a hlavní věc se pak znova rozhodne (§ 541, 542 c. ř. s.). Mohlo by sice v případě, jako tento, kde jednání ve hlavní věci následkem zrušení rozsudku opět obživlo, jednání o žalobě obnovovací spojeno býti s jednáním ve věci hlavní (§ 187 c. ř. s.), což zde ovšem se nestalo, ale nikdy není možno, by o nároku ad b) tedy ve hlavní věci rozhodnuto bylo mimo hlavní věc, neboť to je odpor. To se však zde stalo. První soud rozhodl o manželově nároku na rozvod pouze z viny manželčiny — ad b), zamítnuv jej, ač ve hlavní věci, tedy ve sporu o rozvod, ještě projednává, máje nařízený rok k pokračování jednání a tak předběhl a prejudikoval svému budoucímu rozsudku ve věci té, což žádným způsobem obstát nemůže, protože nemohou v téže věci vydány býti dva rozsudky, nehledě ani k tomu, že možná onen ve hlavní věci bude jiný. Proto musilo rozhodnutí to býti zrušeno. Je to vlastně vada dle § 496 čís. 2 c. ř. s., že rozhodnuto ve hlavní věci bez její řádného projednání, v němž se ještě pokračuje. Otázka ad b) jest tím vyřízena a zrušení v tomto směru odůvodněno. Jde pak ještě o otázku připuštění obnovy ad a). Tu pak předem dlužno řešiti otázku, jaký význam to má, když po podání žaloby o obnovu rozsudek, proti němuž žaloba ta čelila, byl zrušen a doplnění jednání nařízeno, zda a v které míře totiž obnovovatel okolnosti a průvody, obsažené v žalobě o obnovu, uplatnit může přímo při doplňovacím jednání. Zásadně doplňovací jednání, nařízené dle § 496 c. ř. s. musí se omeziti pouze na kusy, ve kterých zrušovacím usnesením doplnění nařízeno bylo, sice by procesní řád sám v sobě byl rozdělen. Předpisy § 482 a 483 c. ř. s. nepřipouštějí v odvolacím řízení nové skutečnosti, námítky, nároku, ani změny žaloby, a tyto předpisy zůstávají v platnosti vedle § 496 c. ř. s. Nelze připustiti, by oklikou touto nepřipustné novoty byly připuštěny, tím méně, když odvolací soud sám může doplnění předsevzítí, aniž by byl sprostěn povinností dbáti zákazu novot (§ 496, odstavec třetí c. ř. s.). Na § 179 c. ř. s., že strany až do skončení jednání mohou nová tvrzení a průvody předváděti, odvolávati se proto nelze. Platí tento jen pro původní řízení, kdežto pro řízení dle § 499 c. ř. s. doznává omezení šem 496 t. j. rámcem zrušovacího usnesení, koná se řízení to jen k účelu odstranění vytknutých vad (§ 496 odstavec druhý c. ř. s.). Tak se to má i ve sporu o rozvod (§ 1 a 6 min. nařízení ze dne 9. prosince 1897, čís. 283 ř. zák.). Jestliže tedy ohledně jistého uplatňovaného důvodu rozvodu bylo zrušovacím usnesením nařízeno doplnění, může každá strana uvéstí jakékoliv nové okolnosti a průvody k tomuto důvodu, ale více nic; nemůže uplatnit ani nového důvodu rozvodu ani nové okolnosti k důvodům, jež zrušovací usnesení ponechalo netknutými; tu třeba žaloby o obnovu. To, že první soud je opačného náhledu, není směrodatným, a právem odvolatel poukazuje na svízelné své postavení plynoucí z toho, že pořadem stolic tato pochybná otázka může řešena býti jinak, což jest i důvodem, proč byla vyhrazena právní moc tohoto rozhodnutí. V žalobě obnovovací

byly uváděny jednak tytéž okolnosti, ohledně nichž nařídil odvolací soud usnesením ze dne 8. dubna 1919 doplnění jednání ve hlavní rozepři, jednak okolnosti, k nimž zrušovací usnesení se nevztahuje. Obnova ohledně okolností prve zmíněných stala se bezpředmětnou, ježto lze je uplatnit i v doplněném řízení. Stal-li se však návrh kterýsi, tedy i žalobní, teprv po svém podání bezpředmětným, nelze o něm vůbec rozhodovati, ani jej povolovati ani zamítati, nýbrž dlužno jej pouze na onen soudní akt, jímž se bezpředmětným stal, zde tedy na zrušovací usnesení, odkázati. (Jinak Neumann str. 1571, 1572, jenž tu žalobu odmítá.) Předmětnou jest však obnova ohledně ostatních důvodů a okolností, ježto je jinak uplatňovati nelze. Z okolností těchto byly pak některé uplatňovány opožděně a byla tudíž žaloba v tomto směru právem prvním soudem zamítnuta, ač ovšem mělo se tak státi usnesením (§ 542 c. ř. s.). Dvě z novot zamítl první soud jako nerozhodné. Leč otázku, zda novoty jsou pro rozhodnutí sporu závažnými čili nic, nelze řešiti již v tomto období obnovovacího procesu t. j. v procesu o připustnost, nýbrž až ve věci hlavní, kde se zjištění skutková ve věci té teprve budou konati a uváží se v souvislosti s ostatními průvody, čemuž nelze předběhati (§ 538, 541 odstavec první, 543 c. ř. s.). Zde záleží jen na tom, zdali novoty ty k příznivějšímu rozhodnutí přispěti mohou, a to nelze dle stavu věci popřítí. Ježto však první soud nezjistil, zda novoty tyto byly uplatňovány včas, byl rozsudek v tomto směru zrušen dle § 496 čís. 2 c. ř. s. pro neúplnost řízení.

Nejvyšší soud nevyhověl stížnosti žalované a poukávav ku správnému odůvodnění usnesení soudu odvolacího, uvedl ještě v

d ů v o d e c h:

Mínění žalované, že obnovy řízení není třeba proto, poněvadž o otázce viny bylo v hlavním sporu již rozhodnuto, nemůže býti správným uznáno již proto, poněvadž rozsudek soudu první stolice, vydaný ve sporu hlavním, nebyl v době podání žaloby o obnovu dosud v právní moci a později byl právoplatně zrušen soudem odvolacím. Další mínění žalované, že soud první stolice žalobu o obnovu právem zamítl proto, poněvadž rozsudek, vydaný ve sporu hlavním a tvořivší základ žaloby o obnovu, byl zrušen, a že tedy odvolací soud neprávem zrušil rozsudek soudu první stolice, vydaný ve sporu o obnovu, a neprávem nařídil doplnění řízení ve sporu tomto, jest rovněž nesprávné. Žaloba o obnovu byla podána vzhledem na rozsudek prvního soudu, který v době podání žaloby o obnovu zde byl. Okolnost, že onen rozsudek nenabyl moci právní, jest vzhledem na znění § 530 c. ř. s. nerozhodná; žaloba o obnovu musila býti podána ve lhůtě, uvedené v § 534 c. ř. s. Nemí tedy důležitě, že rozsudek ten byl později zrušen; tato okolnost může pouze míti za následek, že, vydán-li bude o žalobě o obnovu rozsudek nový, nebude možno v něm vysloviti, že rozsudek onen, vydaný ve sporu hlavním a zrušený soudem odvolacím, se zrušuje ještě jednou. Ustanovení § 179 c. ř. s. nelze, jak soud odvolací správně uvedl i odůvodnil, užiti v příčině novot takových, které se netýkají oněch částí řízení prvního soudu ve sporu hlavním, v příčině jichž odvolací soud zrušovacím usnesením ze dne 8. dubna 1919 nařídil doplnění řízení. To vysvětluje jasně z druhého odstavce § 496 c. ř. s.

Zákon o zajištění půdy drobným pachtýřům (ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n.).

Pro požadovací nárok k pozemku, jenž jest knihovně zapsán jako jmění kostelní, jest dostačitelnou přihláška u patrona, byť i pozemek měl v držbě a hospodářské správě obročník.

(Rozh. ze dne 23. března 1920, R I 146/20.)

Drobní pachtýři podali u patronátního úřadu přihlášku, již domáhali se na základě zákona čís. 318/1919 přiznání vlasnictví ku pozemkům náležejícím knihovně ku jmění kostelnímu. Žádosti farního úřadu, pokud se týče finanční prokuratury, by přihlášky pachtýřů byly odmítnuty proto, že je učinili patronátu a nikoli farnímu úřadu, nebylo vyhověno žádnou ze tří soudních stolic, nejvyšším soudem z těchto

důvodů:

Drobní pachtýři, hodlající uplatnit své právo požadovací ve smyslu zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n., ohlásili svůj nárok po rozumu § 12 cit. zákona u příslušného okresního soudu a pak u patronátního úřadu. Česká finanční prokuratura v zastoupení farního obročí tvrdí v dovolací stížnosti, že přihláška neměla se činiti patronátnímu úřadu, jak to správným shledaly obě nižší stolice, nýbrž farnímu úřadu; poněvadž prý tento jedině jest zákonným správcem pozemků požadovaných. Farní úřad, jehož námítky finanční prokuratura ve stížnosti uplatňovala též jménem farního obročí, poukazuje v tomto ohledu na výnos místodržitelství v Praze ze dne 4. února 1909 č. m. 103.274 z roku 1908, dle něhož prý požadované pozemky přiřknuty byly nynějšímu obročníkovi v opětnou hospodářskou správu a držbu a že on jako jeho předchůdci spravuje a v držení má tyto pozemky. Stěžovatelka proto soudí, že jmenování pachtýři neučinili svou přihlášku patřičné osobě, v § 12 cit. zák. míněné, a že tedy lhůtu k přihlášce promeškali. Stěžovatelka by byla v právu, kdyby v tomto případě šlo, jak tvrdí, o jmění benefičiální či obroční. Neboť v takovém případě jest arcibiskup dle § 46 zák. ze dne 7. května 1874, č. 50 ř. zák., na který stěžovatelka poukazuje, pouze a jedině duhovní poživatel obročí jeho správcem a toliko dohled přísluší patronu; vrchní dohled pak biskupu a státu. V tom případě musil by tudíž nárok ohlášen býti farnímu úřadu jakožto správě hospodářské, kdežto ohláška u patrona neměla by právního významu a bylo by na ni pohlížeti tak, jako kdyby vůbec nebyla se stala. Než v tomto případě nejde o jmění obroční, nýbrž o jmění kostelní. Neboť podle přiloženého lustra knihovního úřadu jsou pozemky, jichž části jsou požadovány, připsány knihovně kostelu, jsou tudíž dle zákona (§ 431 a násl. obč. zák.) vlastnictvím tohoto kostela a tím přirozeně jeho jměním (§ 353 obč. zák.). Jde-li však o jmění kostelní neboli zádušní, jsou ohledně správy jeho směřodaty §§ 41 a 42 zákona ze dne 7. května 1874, čís. 50 ř. z. Onen paragraf praví, že správa jmění kostelní a ústavů církevních, při nich zřízených (fundací a fundacím podobných), zařízení má býti vůbec tak, by v ní měl účastenství správce

kostela a zastupitelstvo těch, kteří jsou povinni, kdyby jmění nestačilo, zapravovati náklady na potřeby kostelní a kteří jsou podpůrně právi ze závazků kostela nebo církevního ústavu. § 42 pak stanoví, že podle pravidla, vyřknutého v § 41, spravovati mají jmění kostelní farních společně správce fary, osada farní a patron kostela. Jde-li tedy o jmění kostelní, jest ohláška u patrona postačitelna, poněvadž patron společně s ostatními výše jmenovanými orgány jest hospodářským správcem a není proto třeba, by nárok u každého z těchto několika orgánů, k správě povolovaných, zvláště byl ohlášen. Ohláška u patrona stačí tím spíše, když pro nedostatek zákona prováděcího slíbeného v § 43 zákona ze dne 7. května 1874, č. 50 ř. z. skutečně v rozsáhlých obvodech, jmenovitě v Čechách, správa jmění kostelního i dnes ještě jest v rukou patrona, na nějž dohlíží církevní a státní úřady dozorcí (sr. Mischler-Ulbrich, Oesterreichisches Staatswörterbuch II, vydání, 3. svazek str. 89 a citované tam doklady). Z toho, co uvedeno, plyne, že přihláška byla v tomto případě učiněna správně u patrona jakožto zákonitého hospodářského správce vlastníka požadovaných pozemků a že opačné stanovisko stěžovatelčino je mylné. Na věci nemůže ničeho změnit okolnost, že naznačeným výnosem místodržitelství v Praze byly pozemky ty přiřknuty nynějšímu obročníkovi v držení a hospodářskou správu; dlužnož dle jasného znění § 12 zákona ze dne 27. května 1919, č. 318 sb. z. a n. ohlásiti nárok vlastníku u pozemku nebo hospodářské správě vlastníkově. Pro posouzení otázky vlastnictví k požadovaným pozemkům jest však rozhodným stav pozemkové knihy, na jehož pravdivost a správnost spolehati byli jmenovaní pachtýři vzhledem k zásadě publicity veřejných knih oprávnění, a nikoli stav vytvořený interními akty a předpisy, jichž znalosti na třetích nesúčastněných osobách nelze požadovati.

Čís. 455.

Nelze zříditi zástupce nebo náměstka obhájce svazku manželského pro jednotlivé úkony procesní.

(Rozh. ze dne 23. března 1920, R I 155/20.)

Odvolací soud zamítl usnesením návrh obhájce manželského svazku, by pro odvolací líčení byl ustanoven pražský advokát jako obhájce svazku manželského, ježto není příčiny, by zřízen byl ještě druhý obhájce svazku manželského, dokud prvně zřízený svého úřadu sprostěn nebyl a není též závad, by při ústním odvolacím líčení spis odvolací pro případ nedostavení se obhájce svazku manželského nebyl přečten.

Nejvyšší soud nevyhověl rekursu obhájce manželského svazku.

Důvody:

Návrh, o němž soud odvolací rozhodoval, zněl, aby pro odvolací líčení byl ustanoven advokát pražský jako obhájce svazku manželského. Pokud rekurent vytýká, že mu nešlo o to, by byl zřízen druhý obhájce manželského svazku, jak soud odvolací předpokládá, nýbrž o to, by pro líčení odvolací byl zřízen obhájce manželského svazku jako substitut, má pa-

trně na mysli ustanovení § 67 c. ř. s. a § 14 nařízení ministra práv ze dne 15. ledna 1917 čís. 32 ř. z., čemuž nasvědčuje i poznámka rekurentova, že se tak děje ve všech věcech chudých, tím spíše arci ve věci opatrovnícké, týkající se obhajoby manželského svazku stran — jako v tomto případě — nemajetných. Leč výše naznačených ustanovení nelze zde užití, ježto platí jen pro zástupce chudých stran, obhájce svazku manželského však není ani stranou, ani zástupcem stran, ani konečně opatrovníkem, pro některou stranu zřízeným, nýbrž ustanoven jest za tím účelem, by hájil veřejných zájmů na zachování manželství, a to po celé řízení zavedené pro neplatnost manželství neb o rozluce manželství. Není pak zákonného ustanovení, které by soudu poskytovalo možnost, zříditi náměstka nebo zástupce obhájce svazku manželského pro jednotlivé úkony procesní. Nechce-li obhájce svazku manželského vzdáti se toho, by byl položen rok k ústnímu jednání odvolacímu o jeho odvolání, nebo nechce-li osobně se účastniti roku odvolacího po případě sám si zříditi zástupce pro líčení odvolací, musí se spokojiti s tím, že se líčení odvolací provede bez jeho účasti.

Čís. 456.

Odevzdání prohlášením po rozumu §u 428, druhý případ, obč. zák. předpokládá, že přejímatel jest již, arci bez držitelské vůle, v takovém poměru k věci, že jest s to, by s ní libovolně a výlučně nakládal.

Okolnosti, v nichž lze spatřovati odevzdání znamením, nejsou v § 427 uvedeny výlučně. Stačí všeliké jednání, jehož zvláštním a výlučným účelem jest, projevití určitou vůli, a z něhož lze na venek nepochybně seznati, že došlo k přechodu věci do jmění nabyvatele provázenému přechodem vlády a moci nad věcí.

(Rozh. ze dne 23. března 1920, R I 158/20.)

Žalobkyně byla zůstavitelovou hospodyní, a měla klíče od jeho věci, v bytě se nalézajících. Krátce před svou smrtí prohlásil k ní zůstavitel před svědky, »že jí všechno, jak to stojí a leží, daruje«, při čemž rozkládal rukama a ukázal též na psací stůl, v jehož zámku trčel klíček, a kde byly uzavřeny cenné papíry, podotknuv, že »to, co tam jest, je k tomu, by měla býti z čeho živa«. Žalobkyně tvrdí, že jí zůstavitel věci daroval, domáhala se na pozůstalosti, by jí byla vydána celá řada věcí nalézajících se v zůstavitelově bytě i mimo něj, jmenovitě pak cenné papíry. Procesní soud první stolice žalobu zamítl a uvedl po stránce právní v důvodech: Smlouva darovací vyžaduje k svému uskutečnění odevzdání věci (§§ 938, 943 obč. zák.), darovací sliby vyžadují dle § 1 zákona ze dne 25. července 1871, čís. 76 ř. zák. ku své platnosti sepsání notářského spisu. V tomto případě odevzdání se nestalo, neboť nebylo na straně nabyvatelky uchopovacího činu (§§ 426, 427 obč. zák.). Okolnost, že žalobkyně jako zůstavitelova hospodyně měla od dřívějšíka od nábytku klíče a věci ve své moci, nemá významu, poněvadž jí je zůstavitel neodevzdal na znamení převodu vlastnictví, nýbrž měla je pouze jako jeho hospodyně v uschování, klíče pak od psacího stolu, v němž byly cenné papíry, jí vůbec nedal, neboť klíč zůstal i po daro-

vacím slibu trčeti v zámku. Avšak ani odevzdání dle § 428 obč. zák. se nestalo, poněvadž toto ustanovení vyžaduje, by »předávající prokazatelným způsobem projevil vůli, že věc od nynějška bude držeti jménem jiného«, to však se zde nestalo, ba žalobkyně ani netvrdí, že by si byl zůstavitel vymínil věci podržet až do své smrti, je prozatím užívat, a podobně. O d v o l a c í s o u d zrušil rozsudek soudu první stolice a uložil mu, by, vyčkáje pravomoci, ve věci dále jednal a rozhodl. D ů v o d y: Soud o o a c í nesdílí náhledu soudu první stolice, že by se bylo nestalo odevzdání sporných věcí. Jednalo se o zařízení bytu, knihy, prádlo, oděv, obsah příhrad nábytkových (cenné papíry) atd., v celku na sta různých předmětů, v témže bytě se nalézajících. Šlo tedy o »soubor věcí«, při němž zákon (§ 427 obč. zák.) připouští odevzdání znamením. Stačí, když vlastník přejímá odevzdá »nástroj«, přejímatele v držbu uvádějící. Takovým »nástrojem« držby byly v tomto případě klíče, jež zůstavitel zároveň s věcmi žalobkyni, jak zjištěno, byl odevzdal. Ovšem nestalo se tak přímo podáním těchto klíčů, neboť toho třeba, když klíče ty tak jako tak byly na dosah ruky. Odevzdání znamením stalo se dále též tím způsobem, že zůstavitel, rozkládaje rukama, na věci předávané takto ukázal. Neboť v tomto případě, kde věci byly v bezprostřední blízkosti strany odevzdávající i strany přejímající, kde odevzdatel ležel nemocen na smrtelném loži, nutno vykládati pojem »nástroj« ve smyslu přenesenějším, asi tak, jak vyjadřují se moderní ustanovení §u 654 něm. obč. zák., v němž se praví, že k převodu držby stačí dohoda stran, je-li nabyvatel k věcem v takovém vztahu, že může vykonávat nad nimi skutečnou moc. (Srv. též § 315 ku konci obč. zák.) A konečně bylo zde i odevzdání prohlášením (§ 428 druhá věta obč. zák.) a již toto o sobě bý bylo bývalo stačilo k odevzdání věcí. Neboť podle zjištěných okolností projevil zůstavitel dostatečným způsobem svou vůli, by žalobkyně, která věci jeho měla dosud ve své správě jako hospodyně, držela tyto příště z důvodu práva vlastnického. Další otázkou by bylo, zda ze zjištěných okolností také plyne pravá smluvní vůle stran, k darování se nesoucí. Co do darovacího úmyslu na straně zůstavitele zjistil soud první stolice, že zůstavitel svým darovacím slibům, učiněným as před dvěma lety vůči žalobkyni, dal krátce před svou smrtí projev tím způsobem, že prohlásil před svědky, jež si dal zavolati, vůči žalobkyni, že jí věci sporné daruje. Dále zjistil soud první stolice, že zůstavitel svědku říkal, mluvě o bytovém zařízení, že to všechno žalobkyni dal. Již z těchto zjištění vyplývá darovací úmysl zůstavitele více než dostatečně a plyne z nich zejména, že, užil-li zůstavitel výrazu »daruji«, mínil slovo to v přítomném čase, že věci ty dává nebo právě dal, nikoliv snad v čase budoucím, že věci ty teprve někdy dá. Naproti tomu však na straně žalobkyně není věc v tomto směru zcela vysvětlena. Není vysvětleno, proč žalobkyně neujala se hned také vlastnické vlády nad darovanými jí věcmi, a není dále jasně zjištěno, proč nepostarala se o to, by její vlastnické právo bylo zřetelně projevováno a hájeno též při notářském soupisu věci. Teprve podle toho, jak budou zvláště tyto okolnosti objasněny a vysvětleny, bude lze bezpečně usuzovati, zda také žalobkyně měla pravou vůli smluvní, přijati skutečně jako dar předměty jí odevzdané. Soud první stolice však okolností těchto náležitě neprobral a potřebných zjištění v tom směru neučinil. Byl proto rozsudek podle § 496 čís. 2 a 3 c. ř. s. zrušen a rozhodnuto, jak se stalo.

Nejvyšší soud nevyhověl rekursu žalované pozůstalosti.

Důvody:

Potud lze stěžovatelce dáti za pravdu, že o tradici breví manu v tomto případě nemůže býti řeči. Vyhledává se k ní dle druhé věty § 428 obč. zák., by přejímatel měl věc ve své moci (detenci), t. j. aby byl k věci v takovém vztahu, že může s ní libovolně a výlučně nakládati, třeba bez vůle, podržeti ji za svou, ve kterémžto posléze naznačeném případě byl by ovšem již držitelem (§ 309 obč. zák.). Žalobkyně však byvši, jak zjištěno, pouhou posluhovačkou nebo hospodyní zůstavitele a nedsdílevši s ním společně domácnosti, nebyla detentorkou věci v bytě jeho se nalézajících, byť jí klíče byly svěřeny, neboť nelze tvrditi, že měla nad věcmi onu moc disposiční, o níž výše bylo se zmíněno. Právem odvolací soud na základě skutečností, v rozsudku prvního soudu zjištěných dospěl k úsudku, že tu byly předpoklady odevzdání ve smyslu § 427 obč. zák. O tom, že jde o věc soubornou, neboli hromadnou, není sporu. Odevzdání takovéto věci může se dle § 427 obč. zák. státi znamením, O kterých znameních lze míti za to, že stačí k odevzdání dle § 427 obč. zák., na to nelze dáti všeobecné odpovědi; záleží tu na okolnostech toho kterého případu, když § 427 obč. zák. nevypočítává výlučně všech možných, pro odevzdání rozhodných znamení, nýbrž jen příkladmo některé uvádí. S povšechného hlediska lze říci tolik, že postačitelná znamení musí býti taková, by se z nich dal nade vši pochybnost, jistě a na venek znatelně poznati vskutku nastalý přechod věci do jmění nabyvatelova a v jeho moc a vládu. Znamením pak dlužno rozuměti všechna jednání, která mají zvláštní a výlučný účel, projevití určitou vůli, tedy kromě prohlášení ústních a písemných veškeré výslovné projevy vůle na rozdíl od projevů mlčky se dějících; k znamením patří tudíž na příklad pokynutí hlavy, ukázání prstem, posuňky atd. (Randa). V přítomném případě jest zjištěno, že zůstavitel dne 23. listopadu 1918 odpoledne dal si k sobě zavolatí svědky a před nimi prohlásil k žalobkyni, »že tady již dlouho nebude, že jí všechno, jak to stojí a leží, daruje, že si nemá od nikoho dát na to sáhnouti, aby měla býti z čeho živa«. Tyto okolnosti stačí, by dle toho, co svrchu bylo vyloženo, v nich spatřováno býti mohlo odevzdání darovaných věcí znameními. Že nešlo o darování na případ smrti, nýbrž mezi živými, plyne ze zjištění soudu prvního, že zůstavitel po tom, mluvě o bytovém zařízení, vyjádřil se k jinému svědkovi »to bylo všechno moje, ale já jí (žalobkyni) to dal«, při čemž udělal rukou pohyb od jedné strany k druhé. Ovšem nutno vytknouti, že odevzdání mohlo se týkati jen věcí, které byly tenkrát v bytě zůstavitelově, ne však věcí nalézavších se dne 23. listopadu 1918 mimo byt; tyto nelze pokládati za odevzdány. Pro domnělý nedostatek odevzdání ostatních věcí nelze tedy zamítnouti žalobu. Opačný názor prvního soudu jest mylným. Soud odvolací však se zabýval nejen objektivní, nýbrž i subjektivní stránkou darování, totiž smluvní vůli stran. V té příčině zjistil, že na straně zůstavitelově byl úmysl darovací. O tom, zda žalobkyně měla pravou vůli smluvní, přijmouti jako dar předměty jí odevzdané, vyslovil soud odvolací pochybnosti, a zrušiv proto rozsudek soudu prvního, vrátil věc do prvé stolice, by v tom směru byla objasněna a vysvětlena. Doplněním

takto nařízeným žalovaná strana nemůže důvodně pokládati se za stíženu, pročez výtku, že soud odvolací nebyl oprávněn, zaváděti nějaké další oficiální řízení, nemůže býti uznána za opodstatněnou.

Čís. 457.

Vyjímajíc případy §u 759, odstavec druhý obč. zák., nelze v řízení o rozvod nebo rozluku manželství po smrti jednoho manžela pokračovati, byť i zesnulý manžel pro záležitost byl zřídil procesního zástupce.

Pokud usnesení ve věcech nesporných nebylo doručeno, může soud od něho upustiti.

(Rozh. ze dne 23. března 1920, R I 159/20.)

Usnesením zemského soudu ze dne 9. října 1919 bylo k manželově žádosti vysloveno, že jeho rozvedené již manželství se rozlučuje. Manžel zemřel dne 10. října 1919 a usnesení shora zmíněné bylo doručeno jeho zástupci dne 11. října 1919. Usnesením ze dne 17. prosince 1919 zrušil zemský soud své původní usnesení, s poukazem k tomu, že nemohlo nabytí účinnosti, byvši doručeno manželovu zástupci až po jeho smrti, a prohlásil zároveň rekurs manželky do původního usnesení bezpředmětným. Rekursní soud zrušil ku stížnosti manželovy dědičky usnesení prvního soudu a přikázal mu, by, vyčkaje pravomoci, předložil rekurs manželky do původního usnesení. **Důvody:** Dle názoru rekursního soudu nebylo by lze z důvodu, že není zde nikoho, kdo by byl ku stížnosti vlastním jménem oprávněn, napadnouti usnesení, vydané vůči osobě zemřelé, pouze tehdy, kdyby šlo o právo ryze osobní (§ 1448 obč. zák.) neb o pouhý osobní poměr (§ 531 obč. zák.), jež nevyvolávají majetkoprávních účinků. Svazek manželský jest sice takovým čistě osobním poměrem, leč jak uzavření tak i zánik jeho mají v zápětí majetkoprávní účinky, rozdílné od toho, zda svazek zanikl smrtí jednoho z manželů (§§ 757—759 obč. zák.) či soudní rozlukou (§ 1266 obč. zák.). Stěžovatelka jakožto přihlášená universální dědička žadatele o rozluku má právě tak, jako měl zůstavitel, majetkoprávní zájem na tom, zda manželství zaniklo již výrokem o rozluce ze dne 9. října 1919, či teprve smrtí manželovou ze dne 10. října 1919. Ježto dědic představuje zůstavitele a jest považován za touž osobu (§ 547 obč. zák.), jest stěžovatelka oprávněna, by podala stížnost v zastoupení manželovy pozůstalosti. Opačnému mínění prvního soudu nelze přisvědčiti (§ 2 čís. 3, 4, 10 nesp. říz.). V žádosti za rozluku uváděl žadatel, že jest na smrtelném loži a že prosí, by řízení bylo urychleno, ježto by průtahem mohl býti ztracen jeho úmysl odvděčiti se nynější stěžovatelce (dědičce). Z toho však vyplývá, že plná moc, již udělil zůstavitel dne 18. září 1919 svému zástupci, jest plnou mocí ve smyslu § 1022 obč. zák. Dle tohoto ustanovení jest zmocněnec oprávněn i povinen, by i po zmocnitelově smrti dokonal, co započal, nelze-li toho přerušiti, aniž by dědicové zřejmě byli poškozeni, nebo byla-li mu plná moc dána také pro případ zmocnitelova úmrtí. I tohoto důvodu možno tu použití, neboť plná moc, jež byla výslovně udělena pouze pro tuto záležitost rozlukovou, jeví se býti plnou mocí procesní, jež dle § 35 c. ř. s. smrtí zmocnitelovou nezaniká. Usnesení ze dne 9. října 1919 bylo

tudíž zmocnění platně doručeno. Ostatně prvý soud nebyl oprávněn své původní usnesení ani proto rušiti, ježto šlo o usnesení právo tvorné (§ 9 odstavce druhý a třetí nesp. říz.). Mělo spíše, kdyžž pokládal doručení zástupce bezúčinným, dáti doručiti usnesení dědičce.

Nejvyšší soud změnil k dovolací stížnosti manželky usnesení soudu rekursního a obnovil usnesení soudu prvé stolice.

Důvody:

Kdyby pravdou bylo, že manželův dědic hledíc k Šu 547 obč. zák. a pro majetkoprávní zájem na věci představuje i co do otázky rozluky zůstavitelova manželství zůstavitele, bylo by nutným důsledkem, přiznati manželovu dědici právo, by v řízení o rozluce manželství pokračoval, pokud se týče řízení to teprve zahájil. Tento důsledek přičil by se však jak povaze a účeli rozluky manželství, tak i zákonu. Účelem rozluky manželství jest, by svazek manželství byl zrušen. Ježto však úmrtím jednoho z manželů též účinek sám sebou nastává, nelze přirozeně domáhati se po manželově smrti ještě soudního výroku o tom, že manželský svazek se zrušuje, a nelze za tímto účelem po manželově smrti řízení o rozluce manželství ani zahájiti, ani zásadně v zahájeném již řízení pokračovati. Toto stanovisko jest též stanoviskem zákona a došlo nepochybného výrazu v ustanovení § 759, odstavce druhý, obč. zák. v doslovu Šu 70 I. díleč novely, kteréžto ustanovení při správnosti názoru rekursního soudu bylo by venkoncem zbytečné. Rečeným ustanovením dotvrzuje se v podobě výjimky pravidlo, že po smrti jednoho z manželů v řízení o rozvod nebo rozluky manželství nelze zásadně pokračovati, tím méně ovšem řízení, k tomu se nesoucí, teprve zahájiti. Výjimka připouští se jen pro případ, kde zůstavitelem za jeho žití byla již podána žaloba o rozvod aneb o rozluky manželství z viny manžela pozůstalého. V motivech k Šu 70, odstavce druhý, I. díleč novely výslovně se připomíná, že mění se tím pro případy, tam vyčtené, právo posavadní, pojičí výluku pozůstalého manžela ze zákonné dědické posloupnosti teprve ke skutečnosti vykonaného již rozvodu nebo vykonané již rozluky manželství. Pro jinaké případy zůstalo tudíž při posavadním stanovisku zákona, dle něhož řízení o rozvod aneb o rozluky manželství nelze po smrti jednoho z manželů více zahájiti aniž lze v řízení tom pokračovati. Ani ve výjimečných případech § 759, odstavce druhý, obč. zák. nejedná se na dále v pravdě o rozvod nebo rozluky manželství, nýbrž spor soustřeďuje se na řešení otázky, zda pozůstalý manžel zachoval se za trvání manželství vůči zůstaviteli tak, že by proto bylo lze uznati na rozvod nebo rozluky z viny pozůstalého manžela a zda tím dle pojetí zákona (motivy) stal se nehodným dědití. Tato otázka však v řízení, o něž se tuto jedná, nepřichází vůbec v úvahu a dlužno proto trvati na stanovisku, že zůstavitelův dědic není oprávněn, by do řízení vstoupil a v něm pokračoval. Nemá-li však tohoto práva, nemůže oprávnění to býti nahrazeno tím, že zůstavitel ustanovil pro řízení zmocněnce. Tento není k dalším krokům oprávněn ani jako zmocněnec zůstavitele, poněvadž nárok tohoto na rozluky manželství smrtí jeho uhasl, ani jako zmocněnec dědičky, poněvadž tato, jak řečeno, nemá práva, by k vůli svým nárokům v řízení pokračovala. Jem o to se ještě jedná, zda soud prvé stolice měl právo, od svého usnesení ustoupiti.

K této otázce dlužno dáti odpověď kladnou. Neboť, dokud soudní opatření ve věcech nesporných nebylo doručeno, nejeví prážádných účinků právních, ono pro účastníky jakoby vůbec ještě neexistovalo, a nelze proto tvrditi, že by někdo z opatření toho mohl nějakých práv nabýti. Poněvadž pak prvotní usnesení prvé stolice za živa manžela vůbec doručeno nebylo, neexistovalo v den úmrtí a nemohlo die toho, co shora řečeno, doručením po jeho smrti již účinku nabýti a právo nějaké založiti.

Čís. 458.

Jmění, vyskytnuvši se po odevzdání pozůstalosti, není ležící pozůstalostí, nýbrž patří již dědicům, jimž pozůstalost byla odevzdána.

Byl-li sice odevzdán klíč od pokladny, nikoliv však klíčky od schránky, v nichž věci byly uzamčeny, nejsou věci znamením tím odevzdány.

(Rozh. ze dne 23. března 1920, Rv I 109/20.)

V roce 1914 zemřel manžel žalované a otec žalujících dětí, a zanechal též větší počet cenných papírů, jež byly uzamčeny ve 3 portefeuillech pokladny tovární, od níž měl klíčky jednak zůstavitel, jednak jiní úředníci továrnosti. Klíčky od portefeuilů byly při smrti zůstavitele v jeho peněženke. Cenné papíry vzala žalovaná k sobě, a nebyly pojaty do pozůstalosti, jež byla odevzdací listinou ze dne 12. října 1916 odevzdána dle zákona žalobcům, s obmezením poživacího práva jedné čtvrtiny pozůstalostního jmění ve prospěch žalované. Žalobcové domáhali se pak vydání cenných papírů a složení jich k soudu pozůstalostnímu. Žalovaná namítala jmenovitě jednak nedostatek aktivní legitimace, jednak, že nabyla vlastnictví cenných papírů, ježto jí zůstavitel v úmyslu darovacím odevzdal den před úmrtím klíček od pokladny, v níž byly cenné papíry uzamčeny. Žalobě bylo soudy všech tří stolic vyhověno, nejvyšším soudem z těchto

důvodů:

Odpor se spisy spatřuje dovolání v tom, že odvolací soud, ač uznává, že sporné cenné papíry žalobcům dosud nepatří, poněvadž jim pozůstalostním soudem ještě odevzdány nebyly, nýbrž že patří pozůstalosti, přece žalobní nárok neodmítl pro nedostatek aktivní legitimace žalobců a spokojil se s pouhou opravou rozsudkového výroku v ten rozum, že za větu rozsudečného výroku nalézacího soudu: »Žalovaná jest povinna složiti pro žalobce na okresním soudě« dodal »do pozůstalosti Emila K. náležející cenné papíry . . .« Avšak žalovaná ocitá se tu sama v rozporu se spisy, mylně sobě vykládajíc předpis § 179 nesp. pat. Tímto předpisem zákona ustanoveno, že, najde-li se po odevzdání pozůstalosti nové, do pozůstalosti patřící jmění, má soud ohledně něho provésti dodatně potřebné úřední jednání, zejména učiniti opatření nutná k zabezpečení a zaplacení zákoných poplatků, že však nových přihlášek dědických a nového odevzdání

není již při tom třeba. Z toho plyne, že toto nově se vyskytující jmění nelze považovati za hereditas iacens jako samostatný právní subjekt, zůstavitele snad zase reprezentující dle § 547 obč. zák., nýbrž že jmění, nově se objevivší, patří sice dědicům, jimž pozůstalost právoplatně byla již odevzdána, avšak soud pozůstalostní má i ohledně něho provéstí dodatné takové úřední úkony, jichž jest v tom kterém případě potřeba ku osvědčení a zabezpečení nároků dědiců i jiných účastníků a zvláště také poplatků pozůstalostních. V tomto případě, kde jde jen o věci movité, není sice potřeba zvláštní odevzdací listiny, ježto takové dle §ů 177 a 178 nesp. pat., § 436 obč. zák. v novém znění vyžaduje jen při nemovitostech, avšak, že tu vystupují jako dědicové nezletilé děti, jest zapotřebí složení cenných papírů k soudu, zařazení jich do inventáře a rozdělení mezi dědice tohoto nového jmění pozůstalostního, jakož i za všech okolností zabezpečení z něho dodatné vyměřených dědických poplatků. Pokud tyto soudní úkony se neprovedou, nemohou žalující dědici, kteří sice jsou v základě původní odevzdací listiny již jeho vlastníky pro indiviso, nově objeveným jměním volně bez souhlasu soudu vládnouti, a proto zcela správně i odvolací soud ve shodě se soudem stolice první legitimaci k žalobě dědicům přiznal, neboť, jak výstižně praví, po odevzdání pozůstalostního jmění dědicům není více řádné pozůstalosti jako takové. Tomuto stanovisku zákona zcela odpovídá prosba žalobní, by žalovaná uznána byla za povinnu složit pro dědice sporné cenné papíry k soudu pozůstalostnímu a spolu poručenskému, poněvadž právě jde o děti nezletilé, pro něž takové vložení v § 229 obč. zák. se předpisuje, jakož i dodatek, odvolacím soudem do výroku rozsudkového přijatý, že povinna jest složit k soudu tyto papíry »do pozůstalosti Emila K.—a náležející«, by tím zřejmo bylo, že ohledně nich bude soudu pozůstalostnímu ještě dodatné potřebné úkony úřední, zvláště inventování jich a rozdělení tohoto jmění mezi dědice, jakož i vyměření pozůstalostních poplatků provéstí. Není tu tedy odporu se spisy, zvláště když soud odvolací zřejmě vyvodil z přednesení strany žalující a její prosby žalobní, že na tomto stanovisku, které on správně zaujal, jest a téhož se domáhá sama tvrdíc, že sporné papíry patří do pozůstalosti a že toto nově jmění mezi dědice teprv rozděleno býti musí soudem pozůstalostním. Po stránce právní usoudily správně nižší soudy, že ani dne 10. ledna 1914 (den před smrtí zůstavitelovou) nestalo se odevzdání tradicí symbolickou. I kdyby tu byl takový projev zůstavitelův, jak jej tvrdí žalovaná, uváděje, že jí papíry daroval, není tu tradice dle § 427 obč. zák. znamením již proto, že žalovaná souhlasně se žalobci přiznala, že cenné papíry nalézaly se v portefeuillech z a m č e n ý c h, uložených v c i z í pokladně, že zůstavitel odevzdal jí sice klíč od cizí pokladny, ale nikoli též klíčky od portefeuillů. Tyto klíčky, pomocí nichž by se byla mohla jediné dostat v držbu cenných papírů v den úmrtí zůstavitele, nalézaly se v jeho peněžence. Nebylo tu tedy možnosti, by se žalovaná, obdrževši klíč od hlavní pokladny, dostala bez překážky do držby papírů, nemohla tedy jimi volně vládnouti, jak § 427 obč. zák. předpokládá. Správně tedy uznal odvolací soud, že tu není tradice, potřebné k nabytí vlastnictví, jak jí zákon požaduje, takže rozsudku ani se stanoviska dovolacího důvodu čís. 4 § 503 c. s. ř. nelze činiti výtky.

Čís. 459.

Zboží jest zasílatelem převzato, jakmile bylo jeho zaměstnanci z odesílatelových místností naloženo na jeho povozy.

Za ztrátu vyschnutím zboží ručí speditér jen, nedbal-li péče řádného obchodníka.

(Rozh. ze dne 23. března 1920, Rv I 112/20.)

Žalující firma pověřila žalovaného speditéra, by dopravil 92 pytlů štetin, jež pro ni ležely u firmy Ludvík E., firmě Josef Z. Zjištěno bylo, že zboží vážilo při převzetí od firmy Ludvík E. 8587 kg, při dodání firmě Josef Z. však o 57 kg méně. Žalobkyně domáhá se na speditérovi náhrady schodku. Žaloba byla soudy všech tří stolic zamítnuta, nejvyšším soudem z těchto

důvodů:

Dle článku 380 obch. zák. ručí speditér za škodu povstalou při dopravě převzaté záсылky zboží zanedbáním péče řádného obchodníka. Speditér takto ručí dle článku 395 obch. zák. v době mezi převzetím a dodáním zboží za škodu povstalou na zboží k dopravě převzatém. Jedná se tudíž v tomto případě o to, mnoho-li zboží žalovaná od firmy Ludvík E. k dopravě převzala a mnoho-li příjemci zboží odevzdala. Za převzaté platí ono množství, které žalovanému skutečně k dopravě odevzdáno bylo, které tedy zřízenci žalovaného na povozy žalovaným k dopravě určené naložili, a které pak ze závodu firmy Ludvík E. za účelem dopravy příjemci odvezeno bylo. K odůvodnění nároku žalobního ohledně schodku 57 kg prokázati by musila žalobkyně, že škoda způsobena byla ve smyslu čl. 380 obch. zák. žalovaným jako speditérem a to zanedbáním péče řádného obchodníka. V tomto směru nižší soudy zjistily, že ztráta povstala vyschnutím zboží za jeho nakládání, totiž tím způsobem, že firma Ludvík E. k dopravě odevzdala zboží vlhké, které za nakládání v závodě této a za dopravy na dráhu vyschlo a tím na váze oněch 57 kg ztratilo. Škody této nezavinil žalovaný, od něhož zboží, k dopravě odevzdané, nepochází, a jež vlhkosti zboží nezpůsobil, a ani svými zřízenci nezavinil, pročež za ní nezodpovídá (§ 1312 obč. zák.). Jelikož škoda s činností žalovaného nespočívá, nebylo třeba s činností touto se zabývatí.

Čís. 460.

Ručení dle § 1313 a) obč. zák. vztahuje se pouze na náhradu z porušení smluvního závazku, nikoli též na náhradu z nedovoleného činu.

Nestačí pouhé pospání chodníku, nebylo-li provedeno řádně. Majitel domu, v místě nebydlící, není povinen dohlížeti osobně na čištění chodníku. Těto povinnosti nemá ani správce domu, který přenesl péči o čištění na stavitele. Naproti tomu ručí stavitel, jenž spolehl se prostě na svého zřízence. Majitel domu není povinen dáti hladký chodník zdrsniti.

(Rozh. ze dne 23. března 1920, Rv I 123/20.)

Žalobkyně sklouznuvši na kluzkém chodníku způsobila si těžké poranění a domáhala se náhrady škody a to: na majiteli domu z důvodu, že neustanovil domovníka; na správci domu z téhož důvodu a proto, že čištěním a posypáváním chodníku pověřil osobu nezpůsobilou a že na posypávání chodníku nedohlížel; na staviteli, že čištění a posypávání chodníku předal nezpůsobilému polírovi a že na posypávání chodníku nedohlížel; na polírovi, že ustanovil k čištění a posypávání chodníku nezpůsobilého dělníka a že na jeho činnost nedohlížel; konečně na dělníkovi, že v den úrazu chodník neposypal. Všem pak přičítá za vinu, že chodník, ač měl sklon, nebyl zdrsněn. Procesní soud prvního stálice uznal její nárok pouze proti dělníku. Důvody: Není sporno, že vyhláškou purkmistrovského úřadu města bylo majitelům domů neb jich správcům nařízeno, by za účelem osobní bezpečnosti chodců s chodníku podél domů ihned, když přestalo sněžit, napadaný sníh a hroudovitě náslapky odklídili a chodník pískem a popelem posypati dali, dále, by za doby noční od 8. hodiny večerní do 7. hodiny ranní napadaný sníh a utvořené náledí nejdéle do 7. hodiny ranní odstraniti dali a že stanovení, že povinnost tato počíná o 7. hodině ranní a končí po 8. hodině večerní. Bylo zjištěno, že žalovaný dělník podle tohoto předpisu se nezachoval, chodník u domu na místě, kde žalobkyně upadla, ani pískem ani popelem neposypal a poněvadž tímto zaviněným opomenutím žalobkyni škoda se stala, jest zavázán, by žalobkyni po rozumu § 1294 a násl. obč. zák. škodu tu nahradil. Pokud se týče ostatních spoluobžalovaných, nenabyl soud přesvědčení, že títo úraz žalobkyně spoluzavinili. Tvzení žalující strany, že zavinění vlastníka domu, jakož i správce domu shledávati dlužno v tom, že opomenuli ustanoviti domovníka neb osobu, v domě neb na blízkou bydlicí, není odůvodněno. Jest nesporno, že vlastníku domu nebydlí v místě a že správu domu odevzdal svému advokátovi Dru S-ovi, který opět posypáváním a čištěním chodníku pověřil stavitele. Ustanovil tudíž vlastníku správcem domu osobu v místě dleci, a povinností správce jest, aby zařídil vše, co místním zájmům a poměrům, domu toho se týkajícím odpovídá. Ustanovení domovníka nebylo tudíž věcí vlastníka a nelze mu v tom ohledu opomenutí za vinu klásti. Co se pak týče správce domu Dra S-a, seznali znalci, že zřízení bytu pro domovníka ve starém domě při značném nákladu a velikých potížích při jeho umístění, když všechny místnosti jsou pronajmuty, na majiteli domu nelze žádati, to tím méně, poněvadž v městě jest většina domů bez domovníka, že čištění a posypávání chodníku obstarává majitel, jeho služebník neb příjezdná osoba. Na základě tohoto posudku má soud za prokázáno, a že umístění domovníka v domě, o němž jde, není možné a že zřízení bytu pro něho bylo by spojeno s obtížemi a velikými náklady, jichž od vlastníka domu žádati nelze. Ostatně potřeba domovníka odpadla, jakmile posypávání a čištění chodníku svěřeno bylo zvláštní, k tomu ustanovené osobě a nelze proto v neustanovení domovníka shledávati nějakého opomenutí. Že stavitel jest osobou způsobilou ku péči o chodník, nelze zajisté pochybovati, neboť zaměstnává velký počet dělníků a může proto prací tou vhodnou osobu pověřiti, zvláště když se uváží, jaký byl nedostatek pracovních sil toho času (leden 1918) a jak obtížno jest nalézti pracovní sílu ku pracem, které se nekonají pravidelně denně, nýbrž jen v zimě, když sněží a jest náledí. Okolnost, že čištění a posypávání chod-

níku nespadá do oboru činnosti stavitelské, nesvědčí ještě o nezpůsobilosti stavitele, uváží-li se, že, jak znalci seznali, staviteli svěřovány bývají dle místních zvyklostí všechny ať již udržovací či jiné práce bez výjimky. Co uvedeno o správci, platí též o spoluobžalovaných staviteli a polírovi. Jest samozřejmo, že stavitel a polír vzhledem na své povolání nemohou sami prováděti čištění a posypávání chodníku a nelze vinu jejich shledávati v tom, že stavitel prací tou pověřil svého stavbyvedoucího a tento zase dělníka. Okolnost, že ani stavitel ani polír v domě, o němž jde, nebydlí, a že dělník jest 70 let star, nečiní je osobami nezpůsobilými. Dále jest zjištěno, že stavitel častěji nařizoval polírovi, by se přesvědčil o řádném stavu chodníku a že polír skutečně na dělníkovu práci dohlížel. Třebas v osudný den chodník nebyl posypán, nelze jim to klásti za vinu, neboť nelze zajisté od nich žádati, by dohlíželi na každý jednotlivý úkon dělníkův. Co se tkne okolnosti, že chodník má sklon, že byl hladký i mimo dobu zimní a že nebyl před úrazem zdrsněn, jest nepochybně, že zanedbání povinné péče v tom ohledu týkati by se mohlo jediňe vlastníka domu po případě správce domu. Znalci však vyslovili se v tem rozum, že není zákonných předpisů, které by majiteli domu ukládaly povinnost z chodníku hladký jeho povrch zřízením povrchu drsnějšího odstraniti, že povrch u každého staršího chodníku jest hladký a že přeložení nebo v řídkém případě srovnání desek nikoli však zdrsnění ukládá stavební úřad majiteli domu zpravidla jenom při přestavbě domu, že pro každý chodník jest předepsán stavebním úřadem jistý sklon, že sklon u chodníku, o němž jde, jest normální a že chodník v den úrazu nebyl špatný ani závadný, by jím úraz chodce mohl býti zaviněn a nelze tudíž ani v tomto směru dovoditi vinu žalovaných. O d v o l a c í s o u d nevyhověl ani dovolání žalobkyně ani žalovaného dělníka, v podstatě z týchž důvodů.

Nejvyšší soud, nevyhověv dovolání žalovaného dělníka, vyhověl dovolání žalobkyně tud, že uznal též náhradní povinnost stavitelovu a uvedl v tomto směru

v d ů v o d e c h :

Jest zjištěno, že správce domu, spoluobžalovaný advokát Dr. S. pověřil žalovaného stavitele čištěním a posypáváním chodníku. Jak znalci slyšení seznali, bývají staviteli dle místních zvyklostí svěřovány všechny ať již udržovací či jiné práce bez výjimky, takže dlužno za to míti, že práce, s posypáváním chodníku spojené, náležejí do oboru povšechné činnosti stavitelské. Tím, že žalovaný stavitel příkaz přijal, převzal k plnění všechny povinnosti ve vyhlášce purkmistrovského úřadu vypočetně, kde se zejména stanoví, že, utvoří-li se náledí na chodnicích, jsou majitelé domů nebo jich správcové povinni, dáti chodníky posypati pískem neb popelem dle potřeby i několikráte za den. Přesné provádění předpisů těchto vyžaduje samozřejmě, by osoba, jež příslušné práce vykonávati má, dlela buďto v bezprostřední blízkosti určeného místa, by dle potřeby ihned zakročiti mohla, neb by jí, když nezdržuje se na místě samém, dány byly náležitě pokyny, které by zaručovaly spolehlivé plnění jejich povinností. Žalovaný stavitel, jenž vzhledem na své povolání čištění a posypávání chodníku sám osobně vykonávati nehodlal, neudělil však osobě, jež měla práce ty vykonávati, žádných instrukcí, aniž se, jak to pře-

vzaté jim povinnosti vyžadovaly, přesvědčil, zda úkony, ve zmi-
 vyhláše předepsané, jsou skutečně plněny; on to za sporu ani vůbec ne-
 tvrdil, omeziv se na všeobecné tvrzení, že opětovně přiváděl polírovi
 na paměť řádné plnění povinnosti jeho, týkající se čištění a posypávání
 chodníku. Spolehl se takto prostě na stavbyvedoucího, na něhož přenesl
 úkol převzatý a o další běh věci se nestaral. Toto opomenutí mělo v zá-
 pětí, že v kritickou dobu nebyl chodník před domem vůbec posypán,
 ačkoliv povrch jeho byl následkem náledí kluzký. Tím je prokázána pří-
 činná souvislost mezi opomenutím žalovaného stavitele a úrazem žalob-
 kyně, což má v důsledku, že i on jest práv ze škody žalobkyni vzešlé,
 zvláště když tím, že přenesl úkol svůj na někoho jiného, nesprostil se
 ještě beze všeho ručení za zavinění, jež jemu samému na vrub padá. Na-
 prasto pochyben jest poukaz žalobkyně k §u 1313 a) obč. zák., z něhož
 dovolatelka snaží se dovodit ručení všech žalovaných vyjímajíc žalova-
 ného dělníka. Vždyť ustanovení to platí jen v poměru smluvní, tedy
 tam, kde někdo někomu jinému smlouvou k plnění jest zavázán,
 v kterémžto případě ručí ovšem bezpodmínečně za vinu osob, jichž po-
 užívá k plnění závazku smluvního, nikoli však v poměru deliktním, jako
 v tomto případě. K tomu ustanovení §u 1313 a) obč. zák. se nevztahuje.

Čís. 461.

**Byl-li čeledín poškozen zvířetem, jež již delší dobu znal a opatroval,
 ide o náhodu v jeho osobě, z níž není práv zaměstnavatel.**

(Rozh. ze dne 23. března 1920, Rv I 144/20.)

Žalující čeledín, chtěje po práci vypřáhnouti koně, jež měl již 11 mě-
 siců na starosti, byl kopnut koněm do nohy. Žalobě jeho proti hospodáři
 o náhradu škody procesní soud první stolice nevyhověl. Dů-
 vody: Žalobní nárok opírá se o předpis § 1325 obč. zák., jenž předpo-
 kládá zavinění ve smyslu 30. hlavy II. dílu občanského zákoníku, leč ža-
 lobci se důkaz v tomto směru nezdařil. Bylo zjištěno, že žalobce v den
 nehody oral na poli, jež bylo značně rozměklé deštěm, a že pluh, jehož
 používal, byl vadným. Tím kladeny byly na koně veliké požadavky,
 čímž stali se velice neklidnými. Žalobce měl práci přerušiti a prohlédnouti
 řádně pluh, když viděl, že nesprávně oře, neměl však v práci pokračovati
 a tím koně přespřáti namáhati. Koně nebyli zlí, a bylo vinou žalobcovou,
 že vypřáhal koně — jež po 11měsíční službě již dobře znal — ihned po
 práci tak namáhavé. Nelze tudíž ze zjištěných skutečností vyvoditi za-
 vinění žalovaného, ba naopak právem jest máti za to, že nehoda nastala
 zaviněním žalobcovým, nehledě k tomu, že, i kdyby šlo o pouhou náhodu,
 stihly by následky její dle § 1311 obč. zák. poškozeného, jenž přivodil
 náhodu svým zaviněním. O dovolací soud potvrdil rozsudek soudu
 první stolice v podstatě z týchž důvodů.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Prohlédnutí pluhu, je-li způsobilý k orání, nebo včasné zastavení orby,
 byl-li pluh vadný a koně nepokojní, bylo věcí žalobce, který námezdní

smlouvou byl vázán, konati práce jemu podle smlouvy uložené, a oprá-
 něn, odepřítí je, nebylo-li spřežení nebo nástroje, jemu za tím účelem
 odevzdané, takové, by se jimi práce mohla vykonati. Že by spřežení,
 žalobcem upotřebené, k řádné práci orní bylo nezpůsobilé, bylo by vy-
 vráceno již doznanou skutečností, že žalobce ho přece po 11 měsících na
 starosti měl a ani netvrdil, že by byl po tu dobu nějaké vady takové ko-
 ním těm vytýkal. Leč i kdyby tomu tak bylo, jednal přece žalobce, který
 je čeledínem a za 11 měsíců koní jemu svěřených poznati mohl, na vlastní
 nebezpečí, když domněle nezpůsobilým nástrojem a nezpůsobilým pota-
 hem práce jemu uložené se podjal, aniž by, jako bylo nejen právem, nýbrž
 i povinností jeho, slovem se o těchto překážkách práce jemu uložené byl
 žalovanému zmínil.

Čís. 462.

**Nároku na náhradu škody dle §u 1310 obč. zák. lze se domáhati te-
 prve, když před tím marně bylo se žalobou domáháno náhrady škody na
 osobách k dozoru povinných.**

(Rozh. ze dne 23. března 1920, R II 54/20.)

Žalobkyně, byvši postřelena třináctiletým hochem, domáhala se na něm
 odškodnění, při čemž si již odpočetla hodnotu zboží, jež jí dal otec ža-
 lovaného jako náhradu. Procesní soud první stolice žalobu pro
 tentokráte zamítl. Důvody: Dle údajů žalující strany vystřelil nezletilý
 žalovaný dne 28. března 1918 na žalobkyni, jež výstřelem tím byla na
 čele zraněna. Škodu úrazem tím vzniklou nemůže však žalobkyně toho
 času žádati na žalovaném; neboť týž narodil se, jak nesporno, dne 14.
 května 1905, byl tedy v době úrazu (28. března 1918) ne celých 13 roků
 star a proto nedospělý. (§§ 21 a 1308 obč. zák. nový doslov.) Jde-li
 o uplatňování škody proti osobě nedospělé, tu zákon zcela jasně označuje
 onu osobu, jež má býti žalována. Dle § 1309 obč. zák. má totiž škodu ta-
 kovou nahraditi ten, komu lze škodu přičísti proto, že nepřihlížel k ne-
 dospělému, jemu v opatrování svěřenému. Nedocílil-li poškozený takovým
 způsobem náhrady škody, pak teprve může se obrátiti i na nedospělého,
 škodu mu způsobivšího (§ 1310 obč. zák.). Že žalobkyně na osobě povinné
 k dohledu nad nedospělým již žádala pořadem práva náhradu škody a to
 bez výsledku, ani netvrdila, tím méně prokázala. Předpoklady pro použití
 ustanovení § 1310 obč. zák. nejsou toho času dány a nebyla proto ža-
 lobkyně oprávněna nedospělého žalovaného na náhradu škody žalovati. O d-
 volací soud zrušil k odvolání žalobkyně rozsudek soudu první sto-
 lice a přikázal mu, by po právomoci zrušovacího usnesení ve věci znovu
 jednal a ji rozhodl. Důvody: Dovolatelka uplatňuje důvod nesprávného
 právního posouzení, dovozujíc, že první soud vychází z omylného názoru,
 že žaloba dle ustanovení § 1310 obč. zák. má místo jen tenkrát, když
 neměla úspěchu předchozí žaloba o náhradu škody proti osobám, jimž
 přísluší dohled nad osobami, jmenovanými v § 1308 obč. zák. Není po-
 chybnosti o tom, že předpis § 1310 obč. zák. jest výjimečným ustanov-
 ením ze všeobecné normy § 1308 obč. zák., která stanoví, že nedospěllec
 do 14. roku není práv ze škody, jím způsobené. Jest také správně, že

ručení, které zákon v případech § 1310 obč. zák. z důvodů slušnosti ukládá nedospělci, ačkoliv mu normálně nelze přičítati zavinění, jest ručením podpůrným, nemůže-li poškozený dosíci náhrady škody na těch, jimž pro kulposní opomenutí povinné péče sluší přičísti zavinění (§ 1309 a 1310 obč. zák.). Nikde však v zákoně není stanoveno, že žalobě o náhradu škody na nedospělce dle § 1310 obč. zák. musí předcházeti žaloba o náhradu proti osobám, jimž přísluší dohled nad nedospělcem. Vždyť i jinde zákon při podpůrném ručení takové povinnosti předchází žaloby nestanoví, stačí na př. při rukojemství upomínka hlavního dlužníka. V tomto případě, ačkoliv není ani zjištěno, zdali někomu z osob, naznačených v § 1309 obč. zák., lze přičísti kulposní zavinění, rodiče nedospělého žalovaného vyjednávali se zákonným zástupcem žalobkyně o náhradu škody, nedospělcem způsobené, a dle tvrzení žalovaného poškozené také plnou náhradu poskytli. Lze tedy zajisté i v nynějším sporu zjistiti, jak dalece dostáli rodiče žalovaného, kdyby bylo lze jim přičítati zanedbání povinné péče, povinnosti šem 1309 obč. zák. jim uložené, a zdali nastal některý z výjimečných případů šu 1310 obč. zák., v kterých zákon podpůrně i nedospělci ukládá ručení za škodu způsobenou. Tyto okolnosti, jež soudu odvolacímu se zdají býti závažnými, nebyly však prvním soudem v důsledku jeho právního názoru, že náhrady škody, způsobené nedospělcem, v každém případě sluší se nejprve pořadem práva domáhati na osobách, jimž náleží dohled nad nedospělcem, vůbec ani probrány a zjištěny, pročez bylo ve smyslu § 496 čís. 3 c. ř. s. rozsudek v odpor vzatý zrušiti a věc vrátiti prvému soudu k projednání a novému rozhodnutí.

Nejvyšší soud zrušil k rekursu žalovaného napadené usnesení a uložil soudu odvolacímu, by, nehledě k použitému důvodu zrušovacímu, věc znovu rozhodl.

Důvody:

I odvolací soud je toho názoru, že ručení, uložené nedospělci zákonem v případech § 1310 obč. zák. z důvodu slušnosti, jest ručením toliko podpůrným, nemůže-li poškozený dosíci náhrady škody od těch, jimž sluší přičísti zavinění pro kulposní opomenutí povinné péče, má však za to, že, kdyžtě není v zákoně nikde výslovně ustanoveno, že musí se poškozený domáhati nároku svého vůči těmto osobám žalobou, není pro uplatňování nároku ve smyslu § 1310 obč. zák. podmínkou, by zmíněná žaloba předcházela. V tomto případě nebylo prý toho zapotřebí, je-liž ze spisů vychází, že rodiče nedospělého žalovaného vyjednávali se zákonným zástupcem žalobkyně o náhradu škody, ji dle tvrzení žalovaného také poskytli a ostatně lze prý i v nynějším sporu zjistiti, jak dalece dostáli rodiče žalovaného své povinnosti dle § 1309 obč. zák. a nastal-li tu tedy případ dle § 1310 obč. zák. Avšak sluší poukázati k tomu, že otázka, vyhověli-li rodiče své povinnosti dle § 1309 obč. zák., není vůbec předmětem tohoto sporu a že žaloba nečiní proti rodičům žádných nároků, ba ani netvrdí, že nebylo lze náhrady od nich dosíci. Nemá tedy soud v tomto sporu příčiny, by se s touto otázkou zabýval. Dále vyplývá jasně ze srovnání obsahu šu 1309 a 1310 obč. zák., že škody, vzniklé činem nedospělých osob, jsou především povinni nahraditi ti, jimž škodu

lze přičítati, protože nedohlíželi na osoby, jim k opatrování svěřené, dále, že případné zavinění jejich není v žádné souvislosti se zaviněním nedospělé osoby samé, nýbrž že jest samostatným a nezávislým na případné nedospělé osobě nabývá vůbec působnosti teprve tehdy, když jest zjištěno, že nelze dojíti náhrady u osoby dozorčí. Uplatňování nároku proti nedospělé osobě samé předpokládá tedy, že bylo prokázáno, že dozorčí osoba není k náhradě povinna nebo nemůže náhrady poskytnouti. Tato otázka může býti řešena toliko zvláštním sporem, nikoliv jinakým posouzením okolností a nelze opomenutí předchozího sporu omlouvatí tím, že prý také ve sporu proti nedospělé osobě lze zjistiti, jak dalece vyhověla dozorčí osoba povinnosti, šem 1309 obč. zák. jí uložené. Tvrdí-li se dále, že není v zákoně výslovně stanoveno, že uplatňování nároku vůči dozorčí osobě musí se státi žalobou, stačí poukázati k tomu, že § 1309 obč. zák. toho všem výslovně nepraví, že však není pochybno, že slova v občanském zákoně uvedená »žádati náhradu« znamenají uplatňovati žalobou a že jinaká odchylná ustanovení, na př. o podpůrném ručení při rukojemství, kde stačí pouhá upomínka přímého dlužníka, jsou výjimečná ustanovení, jichž nelze extensivně vykládati. Ostatně žalobkyně ani netvrdí, že žádala již zažalovanou částku marně na osobě dozorčí. Názor hájency odvolacím soudem není tedy správný, pročez bylo rozhodnutí jeho zrušeno a odvolacímu soudu uloženo, by věc bez ohledu na svůj dřívější názor znova rozhodl.

Čís. 463.

Právo dobývati na všechny budoucí časy hlínu na cizím pozemku, jest nepravdělnou osobní služebností.

Právo, zanikající smrtí oprávněného, pomine, bylo-li propůjčeno firmě kupce jednotlivce, úmrtím majitele firmy.

Žalobním důvodem, jimž jest soud vázán, jest právní poměr a skutkový přednes, z něhož odvozuje se žalobní nárok. Otázku, zda žalobní nárok vyplývá ze žalobního důvodu, posuzuje soud samostatně, bez ohledu na právní stanovisko žalující strany.

(Rozh. ze dne 23. března 1920, Rv II 26/20.)

Vlastníci usedlosti čís. pop. 7 v R. uzavřeli dne 11. listopadu 1877 s firmou »Karel M.« smlouvu, dle níž se zavázali »na všech ke gruntu čís. 7 v R. patřících pozemcích hlínu, která k silnému ohni patří, na všechny budoucí časy kopati nechati a také v tom samém poli místo pro kopání hlíny, t. j. šachtí, plac pro vykopanou hlínu a pro boudu a cestu k ní ponechati a nemá kromě firmy Karel M. žádný, ani majitel toho gruntu, právo hlínu kopati. Firma Karel M. zavázala se touto úmluvou hlínu na své útraty kopati a majiteli gruntu ujednanou cenu od 10½ do 14% krejcarů za 1 q podle jakosti hlíny platiti a při kopání na poli žádnou bezpotřebnou škodu nedělati a prázdné dílny zaplniti. Konečně bylo firmě Karel M. povoleno, »by ona tuto smlouvu sobě na svoje útraty na usedlosti č. 7 v R. grunto-knihovně zjistiti nechati mohla«. V pozemkové knize bylo pak ve prospěch firmy Karel M. vtěleno právo dolovati ohnivzdornou hlínu a spolu závazek držitele usedlosti pro vydolovanou hlínu přene-

chati místo a cestu. Usedlost č. pop. 7 v R. přešla do nových rukou. Karel M., majitel zmíněné firmy, zemřel a na základě odevzdací listiny vtělen převod zmíněného práva ve prospěch Arnošta K-a. Nynější vlastníci usedlosti žalovali Arnošta K-a, by vydal prohlášení způsobilé ku výmazu svrchu uvedeného práva, a opírali žalobu po právní stránce najmě o názor, že právo, o něž tu jde, není ani služebností, ani právem pachtovním, nýbrž že tu jde o čistě obligační právo a závazky, plynoucí ze smlouvy kupní, pokud se týče ze smlouvy innominátní, jež vůbec nebylo přípustno vtěliti. Procesní soud prvě stolice žalobě vyhověl. Důvody: Především dlužno řešiti otázku po právním rázu úmluvy ze dne 11. listopadu 1877, o kterou tu jde, totiž, zdali přípustno zařaditi práva z ní plynoucí mezi práva jmenovaná v § 9 knih. zák. a, v případě záporné odpovědi na tuto otázku, zabývati se další otázkou, zdali přípustno rozsudkem naříditi výmaz práva, v pozemkové knize zapsaného přes to, že zápis ten již se stal právoplatným. Právo, firmě Karel M. zadané, nelze považovati ani za věcné právo ani za reální břemeno; neboť firma nenabyla práva k pozemkům bez ohledu na vlastníky pozemků (§ 307 obč. zák.) a reálním břemenem vyrozumívá se soukromoprávní na nemovitosti ležící závazek ku pravidelně se opakujícímu plnění. Dle úmluvy má firma Karel M. právo, ohnivzdornou hlínu z pozemků žalobců sobě přivlastniti, což jinak proveditelné není, než odnětím částic podstaty pozemků, které se dolováním pro majitele částečně zničí. Že skutečně dolováním se pozemek porušuje a že smluvní strany si byly toho vědomy, plyne z toho, že dle úmluvy firma Karel M. jest povinna, prázdne dílny zaplniti a při kopání na poli nepotřebné škody nečiniti. Dolování v hloubce ne příliš velké a při opatrném kopání a zadělání vykopané prostory musí míti a má vliv na vzezření povrchu orné půdy, z čehož je parno, že odnětí hlíny jest totožné s částečným ničením pozemku. Nemožno proto úmluvu považovati za smlouvu nájemní (pachtovní) a netřeba šířiti se o tom, zdali jsou tu další náležitosti pachtovní smlouvy, totiž určité nájemné a určitá doba pachtovní. Tatáž úvaha jest překážkou, by práva, ve prospěch firmy Karel M. a nikoliv ve prospěch nějakého jiného pozemku propůjčená, se považovala vůbec za nějakou služebnost nebo nějaké věcné právo. Neboť právo toto uhasne samo sebou, až bude ohnivzdorná hlína na pozemcích žalobců vyčerpána, což žalovaný sám připouští. Z toho plyne, že se jedná o spotřebovatelnou věc a ta nemůže býti předmětem služebnosti. Nemůže býti řeči ani o tom, že aspoň právo ku postavení boudy a ku cestě k ní jest služebností, neboť právo postrádá určitosti, jaké zákon vyžaduje v § 12 kn. zák. při služebnostech. Jde o čistě obligační poměr mezi smluvními stranami a jest proto oprávněn závěr, že zápis smlouvy se stal jen následkem právního omylu jak stran, tak soudu povolivšího zápis do pozemkové knihy. Pravda ovšem, že právo na dolování ohnivzdorné hlíny na půllánu žalobců bylo vtěleno a na žalovaného převedeno, a že dotyčná usnesení knihovního soudu formálně nabyla právomocí, než tím nemožl obligační závazek státi se právem věcným a vklad, přičící se knihovnímu zákonu, nemožl se státi neodpíratelným, neboť soukromá práva plynou jediné ze zákona (§ 1 obč. zák.). Zápis, který se přičí zákonu (§ 9 kn. zák.) nezakládá se na zákoně, jím tedy nemohla firma žádného soukromého práva nabýti. Dle § 1455 obč. zák. lze vydržením nabýti toho, čeho vůbec lze nabýti. Zápisu zakáza-

ného šem 9 kn. zák. nelze nabýti a proto nelze jej ani vydržeti ani promlčeti. Ustanovení §§ 61 a násl. kn. zák. předpokládají vklady po zákonu přípustné, nikoliv protizákonné. Odvolací soud rozsudek potvrdil. Důvody: Odvolacím důvodem nesprávného právního posouzení brojí odvolání proti názoru soudu prvě stolice, že práva, jež zadána byla firmě M. smlouvou ze dne 11. listopadu 1877, nejsou ani právy věcnými, ani právy pachtovními a že se tudíž podle § 9 kn. zák. nehodí k zápisu do knih pozemkových. Tohoto odvolacího důvodu zde není. Výhradné právo dobývati ohnivzdornou hlínu na pozemcích, nyní žalobcům náležejících, jež bylo zmíněnou smlouvou firmě Karel M. pro všechny budoucí časy propůjčeno, není reálním břemenem, poněvadž nezavazuje majitele pozemků k opakujícímu se plnění. Mínění odvolatelovo, že v roce 1877, kdy zápis byl povolen, byl takový závazek pokládán za reální břemeno a že právní povahu jeho dlužno posuzovati podle názoru, tehdy panovavšího, není správným. Zákonodárství se v té příčině od doby, kdy byl zápis povolen, nijak nezměnilo, a, nelze-li nyní závazek pokládati za reální břemeno, nebylo lze pokládati jej za takový ani tehdy. Rovněž dlužno přisvědčiti názoru prvě stolice, že smlouva, o níž jde, není ani smlouvou pachtovní. Vlastním účelem smlouvy bylo dobývání ohnivzdorné hlíny, v pozemcích se nacházející, tudíž nikoliv užívání pozemků, šetříc při tom podstaty jejich, nýbrž naopak odnímání a spotřebování částí jejich podstaty. Nedostává se tudíž smlouvě náležitosti nájemní smlouvy, podle § 1090 obč. zák. podstatné, totiž že nebylo přenecháno užívání nespotebitelné věci. Právo, užívati i povrchu pozemků, pokud toho ku dobývání hlíny jest zapotřebí, a právo, postavití boudu a zříditi cestu, jsou pouhými vedlejšími oprávněními, jež na právní povaze smlouvy ničehož nemění. Že by jen povrchu pozemků bylo lze pokládati za hospodářskou jeho podstatu, jest patrně nesprávné. Naše zákony neznají obmezení vlastnictví co do hloubky pozemků a přiznávají vlastníku pozemku i všechny nerosty, pokud nejsou ku kutání vyhrazeny, ať se nacházejí v jakékoliv hloubce. Z toho plyne, že jest pro posouzení věci vedlejšími, dobývá-li se ohnivzdorná hlína na povrchu pozemků či ve hloubce, a má-li dolování vliv na vzezření povrchu orné půdy čili nic. Smlouvou nelze však také ještě z jiného důvodu považovati za smlouvu pachtovní. K podstatě pachtovní smlouvy patří časové její obmezení. Doba trvání musí býti určitá, nebo, je-li neurčitá, musí býti obmezena právem výpovědi. V tomto případě byla smlouva uzavřena »na všechny budoucí časy«. Vyčerpáním ložisek ohnivzdorné hlíny pomínulo by ovšem i právo dolování, poněvadž by se stalo bezpředmětným, ale kdy se tak stane, jest neurčito a nemůže tudíž býti o tom řeči, že smlouvou bylo přenecháno užívání na určitou dobu (§ 1090 obč. zák.). Naproti tomu nelze přisvědčiti mínění prvě stolice, že právo ze smlouvy ze dne 11. listopadu 1877 nemůže býti ani služebností, poněvadž předmětem smlouvy jest věc spotřebitelná. § 477 obč. zák. uvádí mezi polními služebnostmi pod čis. 6 též právo, kameny lámati, písek kopati, vápno páliiti, tudíž práva v podstatě táž, jako právo firmě Karel M. zmíněnou smlouvou zadané. Účelem smlouvy bylo zajistiti trvale potřebnou surovinu pro průmyslový závod oprávněného a k tomu cíli zatížití statek sloužící závazkem proti každému jeho držiteli účinným, kterým majitel pozemků byl zavázán, ve prospěch určité osoby trpěti dobývání hlíny na svém pozemku a zařízení k tomu potřebná. Právo

firmy Karel M. vykazuje tudíž všechny známky služebnosti. Pozemkovou služebností nebylo, poněvadž podle smlouvy není právo služebnosti spojeno s držbou nějaké nemovitosti, nýbrž bylo nepravdělnou služebností osobní podle § 479 obč. zák. Osobní služebnosti uhasnou smrtí oprávněného, leč že byly výslovně na dědice rozšířeny. Podle smlouvy příslušelo právo služebnosti firmě Karel M. Firma jest pouze jménem, pod kterým obchodník provozuje své obchody. Oprávněným tudíž byl tehdejší majitel firmy. Jelikož právo služebnosti podle smlouvy na dědice rozšířeno nebylo, pomínulo úmrtím tehdejšího majitele firmy a nepřísluší více žalovanému jako jeho dědici. Zápis práv, o který jde, byl tudíž původně platným, stal se však neplatným tím, že úmrtím oprávněného odpadl právní titul, na němž zápis se zakládal, a je tedy neplatným i převod těchto práv na žalovaného. Žalobci se proto právem žalobou podle § 61 kn. zák. domáhají jeho výmazu.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání — mimo jiné z těchto

důvodů:

Ani se stanoviska právního posouzení věci nemohlo dovolání zvíklati napadeným rozsudkem. Jde hlavně o otázku, jaký význam dlužno přikládati spornému právu dolování a dotyčnému knihovnímu zápisu a zdali žalobci vzhledem k uplatňovaným skutkovým okolnostem prokázali nárok, aby bylo právo vymazáno. Ohledně první otázky sdílí nejvyšší soud názor odvolacího soudu, že právo, vtělené pro firmu Karel M. sluší považovati za nepravdělnou osobní služebnost dle § 479 obč. zákona, a poukazuje se v této příčině na správné důvody napadeného rozsudku. Názor dovolatelův, že sporné právo sluší pokládati za reální břemeno, jelikož podobná práva v době vtělení sporného práva za taková byla považována, obzvláště, když zákon pojmu reálního břemena nedefinuje, není případným, to tím méně, když občanský zákon podobná práva jako: lámati kámen, kopati písek v § 477 čís. 6 obč. zák. výslovně za polní služebnosti uvádí a následující §y 478 a 479 obč. zák. mají na mysli, že i služebnosti, které bývají pravidelně samy o sobě pozemkovými, mohou býti povoleny ve formě užívání věci nebo požívání jako mimořádné osobní služebnosti a není tedy třeba sporné právo, při němž nejde o soukromoprávní závazek ku plnění pravidelně se opakujícímu, vtěsnávati do jímého nevhodného pojmu reálního břemena. Podobně i výhody, jimiž snaží se dovolatel prokázati, že přenechání užívání pozemků za účelem kopání ohnivzdorné hlíny, hluboko v zemi se nalézající, může býti případně předmětem pachtovní smlouvy, nevyvracejí opačného názoru odvolacího soudu. Dlužno klásti důraz na to, že nebylo propůjčeno právo pravidelného užívání věci bez ujmy její podstaty, nýbrž právo dolovati a získati ohnivzdornou hlínu v pozemku se nalézající, jejíž zásoba v kratší nebo delší době se vyčerpává, čímž se tento obsah pozemku navždy odejímá. Nezbyvá proto než ve shodě s druhou stolicí vycházeti s toho stanoviska, že jedná se zde o osobní služebnost shora naznačeného rázu.

Jde pak ještě o otázku, odpovídá-li vzhledem k důvodu, na kterém se žaloba zakládá, zákonu, by právo to bylo dle žádosti žalobců vymazáno. V této příčině budiž předesláno, že, jak správně podotkla druhá stolice, platí dle § 529 obč. zák. zásada, že osobní služebnosti pomíjejí pravidelně smrtí oprávněného, nebylo-li výslovně určeno, že se vztahují

i k dědicům. Takového ustanovení tu není a nastal tedy zánik osobní služebnosti. Tomu nevádí, že právo bylo propůjčeno dle znění úmluvy firmě Karel M., neboť, jak správně uvedla již druhá stolice, je firma pouze jménem, pod kterým obchodník provozuje obchody, a nerovná se nikterak osobě právnické, existující vedle fyzické osoby. Namítá-li dovolatel, že k úmrtí oprávněné osoby jako k žalobnímu důvodu přihlíženo býti nemůže, protože se žaloba o tento důvod prý ani neopírá a rozhodnutí musí se přísně obmeziti na to, je-li právní důvod v žalobě uplatňovaný opodstatněn, čili nic, sluší uvésti toto: Objem procesní látky, proti kterému žalovaný se hájiti má, je určen žalobním důvodem a za tento nutno pokládati právní poměr, na kterém žalobce nárok svůj vůči žalovanému zakládá. Není třeba, by tento žalobní důvod byl žalobcem označen nebo správně pojmenován i po právní stránce. Stačí, když jsou v žalobě dotyčné okolnosti tvrzeny tím způsobem, že ze skutkových údajů žaloby za správného použití případných hmotných zásad právních plyne správnost a důvodnost žalobní prosby. Dle toho jest v tomto případě posuzovati, co jest tu žalobním důvodem. V té příčině žalobce žádost svou ovšem v první řadě opřel o to, že smlouva, majíc toliko známky kupní smlouvy, nebo též innominátního kontraktu ve smyslu §§ 921 a 1173 obč. zák., není vůbec žádným z oněch práv, jež dle § 9 knih. zák. mohou býti do pozemkové knihy zapisována, a že tedy sporný zápis byl a je dosud nepřipustným, pročez, ačkoliv formálně nabytí právomocí, přes to sluší jej jako neprávem vážnoucí odstraniti. Mimo to však odvolávali se žalobci již v žalobě i na to, že knihovní zápis, původně pro firmu Karel M. vtělený, byl později na základě odevzdací listiny ze dne 9. února 1918 převeden ve prospěch universálního dědice Arnošta K-a a že žalobci sami nejsou ani jako osobní kontrahenti více vázáni na smlouvu, uzavřenu jejich předchůdci. Z toho vyplývá, že žalobci dovolávají se i toho důvodu, že každým způsobem nastal zánik sporného práva a že i proto neprávem v pozemkové knize vážne. Zda toto tvrzení ob stojí, jest věcí právního posouzení a proto přísluší soudu, by si při zkoumání této otázky vybral ze skutkové podstaty ony okolnosti, jež s hlediska svého právního názoru pokládá za směrodatné a rozhodné, předpokládajíc ovšem, že žalující strana přednesla v líčení dostatečnou látku, by bylo lze spolehlivě posouditi právní poměr mezi stranami. Tento předpoklad tu je, ačkoliv žalující strana s hlediska svého právního názoru na dotyčné okolnosti nekladla zvláštního důrazu. Z těchto úvah dlužno tedy v této otázce dojíti k úsudku, že odvolací soud nevykročil v mezi procesní látky a že nebylo třeba snad zvláštní změny žaloby, by mohl soud i k řečeným okolnostem přihlížeti.

Čís. 464.

Hospodářská správa velkostatku jako taková nemá procesní způsobilosti.

(Rozh. ze dne 24. března 1920, R I 161/20.)

Žalována byla »hospodářská správa v N.«. Odvolací soud, rozhoduje o odvolání žalované, zrušil celé předchozí řízení jako zmatečné

a žalobu odmítl. **Důvody:** Jako strana žalovaná označena jest v žalobě »Hospodářská správa v N., zastoupená správcem P.« — Žalovaným může býti jen podmět právní, mající způsobilost býti stranou, t. j. způsobilost býti podmětem sporu, jež kryje se úplně se způsobilostí ku právům. Nejen osoby fyzické (§§ 18 a 19 obč. zák.), nýbrž i právnické jí požívají (§§ 26, 27, 539 obč. zák., §§ 74, 75 j. n., §§ 105, 373, odstavec třetí c. ř. s.). Novodobý vývoj práva vedl k tomu, že kromě osob právnických ve vlastním slova smyslu přisouzena byla způsobilost, býti stranou, i různým sdružením osob jako útvarům práva společenského na př. obchodním společenstvem, společenstvům, těžiřstvu (sr. čl. IV. čís. 2 uv. zák. k c. ř. s.) a z důvodu vhodnosti také souhrnu účastníků určitého právního poměru, na př. majitelů dílčích dluhopisů, majiteli svědčících nebo rubropisem převoditelných, konkursnímu věřitelstvu a p. Od způsobilosti, býti stranou, dlužno rozeznávati způsobilost ke sporu neboli procesní, t. j. způsobilost, samostatně na soudě projednávati, jež přísluší těm a potud, kdož a pokud samostatně platné závazky podnikati mohou. Jen osoba, která má tuto vlastnost, může podle § 1 c. ř. s. u soudu jako strana, ať aktivně, žalující, nebo pasivně, jsouc žalována, vystupovati a jednati. A právě procesní způsobilosti »Hospodářské správě v N.« se nedostává, neboť není zajisté ani osobou fyzickou, ani osobou právnickou (není při ní zosobněn ani účel nějaký, ani podklad jeho, soubor osob aneb úhrn jmení) a není také takovým subjektem právním, jemuž mohla by býti podle toho, co shora bylo uvedeno, přiznána způsobilost ku právům, totiž k nabývání jich a ku přijímání samostatných platných závazků. Není jich nositelem, nýbrž pouze představitelem a výkonným orgánem onoho právního subjektu, jemuž náleží jmění, jí ku správě svěřené. Práva, jichž nabývá, a závazky, jež podstupuje, nepřecházejí na ni, nýbrž na onu osobu, kterou v mezích uděleného jí zmocnění zastupuje a jejíž vůli plní. Účinky právních jednání, zejména od ní uzavřených smluv, postihují tedy jen osobu zastoupenou (§ 1017, obč. zák.), jež v žalobě vůbec nijak označena nebyla (§ 75 čís. 1. c. ř. s.). Že »Hospodářská správa v N.« ani s hlediska hospodářské své funkce jako orgán, vedoucí správu majetku neznámého vlastníka v N., není úplně samostatna, vysvítá i z té okolnosti, že na spise odvolacím uvedena jest vedle ní ještě vrchní správa v Z., které patrně jest podřízena. Tím méně tedy lze jí přiznati oprávněnost samostatnosti subjektu právního. Ostatně jest otázkou, není-li velkostatek v N. majetkem státu, který ve sporu musel by býti zastupován finanční prokuraturou. Z řečeného plyne, že nejsouc subjektem právním, nemůže na soudě jako strana jednati a nedostává se jí tedy ani procesní způsobilosti ve smyslu § 1 c. ř. s. Na nedostatek tento hleděti jest podle § 6 c. ř. s. z povinnosti úřední v každém období sporu a jest takového rázu, že jej odstraniti nelze, jak z vyličené jeho povahy jest zřejmo.

Nejvyšší soud nevyhověl stížnosti.

Důvody:

Odvolací soud zcela správně dolíčil, že hospodářská správa jako taková nemá procesní způsobilosti. Důvody tohoto stanoviska vývody rekursu vyvráceny nejsou. Zdůrazňuje-li se v rekursu praktická neudržitelnost názoru, z něhož vycházel soud odvolací, stačí podotknouti jednak,

že praktické potíže záležejí v jádru věci v tom, že jest žalobce nucen, by zjistil, či jest statek, jehož hospodářská správa zavdala podnět k žalobě, a by dle toho řídil žalobu na osobu, jejímž zmocněncem hospodářská správa byla a již jedině bylo by pak lze žalovati, jednak, že rozsudek, směřující proti hospodářské správě, jež jako taková nemá právní osobnosti, byl by na dobro bezcenným a nevykonatelným. Ježto pak žalobce houževnatě trvá na tom, že chce míti žalovanu hospodářskou správu jako takovou, nelze proti jeho vůli vycházeti z předpokladu, že snad jen nedopatřením žalován jest zmocněnec místo zmocnitele, a nelze pokusiti se o nápravu, jež za tohoto předpokladu byla by snad možnou.

Čís. 465.

Zákon o statkových úřednících (ze dne 13. ledna 1914, čís. 9 ř. zák.).

Ustanoven-li úředník na dobu několika let proti jednoroční výpovědi s tím, že po uplynutí doby té prodlužuje se trvání služby o další určenou řadu let, neužije-li žádná strana výpovědi, lze výpověď dáti pouze rok před ukončením prvotně ujednané doby služební, nikoli i za jejího trvání.

Byv bezdůvodně propuštěn ze služby, má úředník ihned nárok na všechny služební požitky, připadající na zbývající služební dobu. Musí však dáti si sraziti to, co dle § 1162 b) obč. zák. i jinakému zaměstnanci se odpočítává.

V tom, že zaměstnavatel, věda o důvodu propuštění, důvodu toho bez zbytečného otálení nepoužil, lze po případě spatřovati zřeknutí se tohoto důvodu.

(Rozh. ze dne 30. března 1920, R I 140/20.)

Žalobce přijal místo ředitele panství žalovaného smlouvou ze dne 21. července 1916, v níž bylo ohledně trvání služebního poměru stanoveno: »Doba ustanovení služebního určuje se na 10 let s jednoroční výpovědí. Po uplynutí doby té prodlužuje se trvání služby o dalších 5 let, neužije-li žádná strana práva výpovědi.« Žalobce nastoupil službu dne 1. září 1916. Žalovaný dal žalobci dne 20. listopadu 1918 výpověď a poskytl mu služební požitky do konce prosince 1918, načež byl žalobce zaměstnán v různých podnicích. Žalobce domáhal se platu i ostatních služebních požitků za dobu až do 31. srpna 1926, uváděje, že žalovaný mu dal výpověď bezdůvodně, proti čemuž žalovaný uvádí celou řadu služebních poklesků žalobcových, pokládaje je za dostatečný důvod ku propuštění žalobce ze služby (§ 29 zákona o úřednících statkových). **Procesní soud prvé stolice zamítl žalobu pro tentokráte, pokud šlo o zažalované požitky služební za dobu až do 30. listopadu 1919; jinak zamítl žalobu vůbec.** **Důvody:** Jednotlivé žalovaným uváděné poklesky služební nebyly soudem uznány dostatečnými důvody propuštění. Naproti tomu odůvodněna jest námitka žalovaného, že byl oprávněn dáti žalobci kdykoliv výpověď. Ze znění smlouvy plyne, že doba služební smluvěna byla na 10 let, že však poměr služební rozvázán mohl býti po předchozí jednoroční výpovědi, kdykoliv kteroukoliv stranou. Žalovaný dal žalobci výpověď 20. listopadu 1918 a měl tedy žalobci slušné až do 1. prosince 1919 vyplácti a ostatní požitky poskytovat. Nesporně jest, že obdržel žalobce slušné i ostatní

požitky do 31. prosince 1918. Jest tedy na žalovaném, aby žalobci ještě za 11 měsíců služné s ostatními služebními emolumenty vyplatil. Žalobci přísluší dle § 32 zákona ze dne 13. ledna 1914, čís. 9 ř. zák. na služném a ostatních požitcích (náhrada za palivo, tantiema atd.) za 11 měsíců celkem 11.881 K 91 h. Naproti tomu musí si nechat žalobce sraziti dle § 1162 b) obč. zák. to, co obdržel v téže době na služném od svých pozdějších zaměstnavatelů, což činí 9.262 K 50 h, takže má celkem k požadování do 1. prosince 1919 2.618 K 51 h. Ježto však tento peníz ve smyslu § 10 zákona ze dne 13. ledna 1914, čís. 9 ř. z. nebyl v době podání žaloby splatným, bylo žalobu ohledně tohoto peníze pro tentokrát (§ 1162 b) obč. zák.), ohledně ostatní částky pak vůbec jako bezdůvodnou zamítnouti. Odvolací soud zrušil k odvolání obou stran rozsudek a nařídil soudu první stolice, by, vyčkaje pravomoci, ve věci dále jednal a ji znovu rozhodl. **D ů v o d y:** Se služebním poměrem, ujednaným na určitý čas, nesnáší se nikterak výpověď, neboť by to tajilo v sobě odpor v doložce (contradictio in adjecto). Proto také zákon vždy a všude rozeznává mezi službou na určitý čas a službou na neurčitý čas a pouze při této zná rozvázání výpovědi (§ 18 zákona o úřednicích statkových, § 19 zákona o obch. pom. a j.), rovněž tak při nájmu. Smlouvu, která určuje dobu služební na 10 let a ustanovuje zároveň jednorocní výpověď, dlužno tedy i nyní, kdy původní doslov § 914 obč. zák. už neplatí, vyložit tak, že v výpověď nesmí nijak alterovat trvání 10leté doby služební, a že tedy má ustanovení o ní pouze ten význam, že je jí možno zameziti prodloužení služební doby o dalších pět let, jak to také druhá věta výslovně vytyká. Mylně tedy první soud pojímá smlouvu, máje za to, že sice uzavřena byla na 10 let, a že každá strana má právo rozvázati ji kdykoliv jednorocní výpovědí. Tento výklad obstatí nemůže, poněvadž by pak ustanovení, že smlouva se uzavírá na 10 let, nemělo pražádného významu. Z toho vyplývá, že žalovaný mohl služební poměr rozvázati předčasně (t. j. před uplynutím 10 let či před 1. zářím 1926) toliko tehdy, měl-li důležitý důvod ku předčasnému propuštění žalovaného po rozumu § 29 zákona o úř. stat. A takový on uplatňuje, o čemž níže. Prvý soud neuznává, že tu byl platný důvod k propuštění, nýbrž uznává platnost jednorocní výpovědi, ale přece užívá § 1162 b) obč. zák., který dán jest právě pro případ bezdůvodného předčasného propuštění, jež první soud, jak řečeno, popřel. Tu dlužno uvésti toto: § 38 zákona o úř. statk. ustanovuje, že, pokud zákon o úř. statk. sám žádného předpisu nemá, platí předpisy občanského zákona, což i § 153, odstavec druhý, III. nov. opakuje. To znamená, že občanský zákon má vyplniti pouze mezery zákona o úř. stat. a nastoupiti tam, kde tento v určité dané otázce žádného předpisu nemá. Nikterak tedy III. novela, ač je mladší, nederogovala předpisům zák. o úř. statk. Byl-li zaměstnanec bezdůvodně propuštěn před projitím určité smluvené služební doby, má dle § 32 zák. o úř. st. nárok na všechny služební požitky za celou služební dobu až do jejího uplynutí, a to bez ohledu na to, že třeba ihned jinde službu našel, a to třeba i lépe placenou, a je tento nárok splatný ihned, což sice náš předpis na rozdíl od § 29, odstavec druhý zák. o obch. pom. výslovně nepraví, ale rozumí se to samo sebou, již proto, že nárok ten pomíjí v 6 měsících od propuštění (§ 33 zák. o úř. st.). To všechno jest v praxi zákona o obch. pom. již od jeho počátku bezpochybně a neúchylně uznáváno (viz rozh. u Fuchse

k § 29 zák. o obch. pom.), ale platí i zde. Podotknouti jest, že mylný jest názor Hirsche (Güt. B. G. 1914 — al. 3 k § 32), že předpokladem nároku jest, by zaměstnanec byl ochoten k plnění služeb, an prý je to vlastně nárok na plnění smlouvy. Nikoliv, jestiž to nárok pro »předčasné propuštění« (§ 33) a sice náhradní (§ 32 i bez újmy »dalších« náhradních nároků), jak jej i zákon o obchod. pom. nazývá (§ 34). Zaměstnavatel, propustiv bezdůvodně zaměstnance, musí sice sám smlouvu úplně splniti a to najednou celou, ale nemůže žádati splnění i od něho, neboť nemůže propuštění jednostranně vzíti zpět. (Grünberg G. B. G. 1914 k § 32). Byl-li tedy žalobce bezdůvodně propuštěn, má nárok na všechny smluvní požitky až do 1. září 1926, aniž mu smí nárok ten zkracován býti na míru § 1162 b) obč. zák. O důvod propuštění tedy jde. Co se týče této otázky, probírá první soud všechny důvody propuštění, žalovaným uplatňované, a neuznává žádného. Odvolací soud souhlasí s názorem prvního soudu ohledně některých žalovaným uplatňovaných důvodů propuštění. Nemůže však zcela souhlasiti ohledně dvou uplatňovaných důvodů. Prvý soud zjistil jednak, že z jara 1917 žádal žalobce lesmistra W.—a, by poslal vagon dříví na jistého soukromníka, a když W. to odmítl s tím, že žalovaný vyhradil si sám vagonové zásičky, tu že žalobce řekl, že ten o tom nemusí ničeho vědět. Prvý soud nespátřuje v tom nic závadného. Avšak odvolací soud pojímá to jinak. Když říditel podřízenému úředníku dá na srozuměnou, že věc, kterou majitel velkostatku zakázal, mohla by se přece provésti, že by se to totiž jemu mohlo zatajit, tu právem majitel ztrácí k takovému říditeli důvěru (§ 29 cit. zák.), neboť je to porušení povinnosti věrnosti a hraničí tedy přímo na nevěrnost ve službě. Neboť když W. byl na to přistoupil, dělo by se za zády majitele něco, co on zakázal, a dělo by se to právě na popud říditele, jenž naopak takovým věcem čeliti má. Majitel, dověděv se o tom, měl tedy důvod k podezření, k nimž takové skryté jednání příčinu zavdává, neboť že by to zůstalo při pouhém přestoupení zákazu, aniž tím sledován byl nějaký osobní zájem, nedá se majiteli dobře myslet. Avšak věc stala se již z jara 1917 a v celém jednání není zmínky o tom, kdy se to žalovaný, jenž to ještě ani v propouštěcím dopise ze dne 20. listopadu 1917 neuvádí, dověděl. Ale to je rozhodné. Neboť propouštěcí důvod musí uplatněn býti bez zbytečného odkladu, pravidelně při nejbližší výplatě služného, jinak se má důvodně za to, že zaměstnavatel poklesek promíjí (§ 863 obč. zák.). Nelzeť dopustiti, by si zaměstnavatel uchovával propouštěcí důvody tak říkajíc do zásoby, by jich užil, až se mu hodí, až sil zaměstnancových, jichž nyní postrádati nechce, potřebovatí nebude, a udržoval ho takto po nedohlednou dobu v trapné nejistotě. To na poli zákona o obchod. pomocnicích dávno se uznává, ale musí platiti i zde. Kdyby zaměstnavatel při nejbližší příležitosti udělil provinilci výtku, ale víc nic, bylo by to zajisté prominutí. Tím spíše však prominutí, když toho ani nevytyká. Nevadí arci, dověděl-li se zaměstnavatel o důvodu teprv po propuštění, neboť to, že nemohl ho užiti při propuštění, nevěda o něm, nebrání mu, by ho neuplatňoval v procesu. To jest rovněž již vyjednaná věc. Je tedy třeba zjistiti, kdy se žalovaný o řečeném poklesku žalobce dozvěděl. Prvý soud zjistil dále, že žalobce roku 1917 na svůj dopis, že chce mouku koupiti, obdržel od stavitele C-a, s nímž byl velkostatek v obchodním spojení, dva pytlíky mouky 15—20 kg, že pak žádal o sdělení, co mouka stojí, neobdržel však odpovědi a je za ni posud

dlužen. Také tu neshledává prvý soud důvodu propouštěcího. Leč případ tento nelze jen tak odmítnouti. Dlužno uvážiti, zdali žalobce dle celého stavu věci, an C. ničeho nepožádal, a on ničeho nedal, mouku od něho nepřijal darem, kterýž dar byl by se stal jistě jen vzhledem k C-ovu spojení obchodnímu s velkostatkem, kde žalobce byl řídícím úředníkem a zval dle zjištění prvého soudu C—a, když se o cenu dříví s lesními úředníky dohodnouti nemohl, aby přišel k němu, že se spolu dohodnou. Mimo to však je třeba napřed zjistiti, zdali vůbec bylo žalobci vzhledem k jeho deputátu obilnímu třeba, by o mouku se ucházel, což se posud posouditi nedá, když ani početnost jeho rodiny není udána, a, pakli s deputátem nestačoval, proč se obrátil na C—a (stavitele) místo na příslušného živnostníka (mlynáře a pod.) a, když by se pak shledalo, že je to skutečně přijetí prospěchu v činnosti, se službou související dle § 29 č. 4 zákona, nebo že to zakládá ztrátu důvěry dle téhož § čis. 1. aspoň ve spojení s případem shora zmíněným, dlužno dále zjistiti, kdy se žalovaný o tom dověděl, při čemž vše platí, co bylo již řečeno. Je tedy věc nezralá a bylo dle § 496 čis. 2 a 3 c. ř. s. tak rozhodnouti, jak se stalo.

Nejvyšší soud nevyhověl rekursu žalovaného.

Důvody:

Mylně domnívá se stěžovatel, že smlouva služební uzavřena byla sice na deset let, avšak s právem oboustranné za této smluvené doby kdykoli přípustné jednorozční výpovědi. V tom směru při výkladu smlouvy služební přísvedčiti sluší plně vývodům soudu odvolacího, že jednorozční výpověď smlouva byla jen před vypršením desítileté doby služební, nemělo-li nastati mlčky prodloužení smlouvy na dalších pět let. Výklad, jak jej stěžovatel v rekursu svém podává, padá sám sebou, neboť právě posledního desátého roku jest dle dalšího ustanovení smlouvy nutná roční výpověď, jinak by nezhasl poměr služební projitím desítiletí — jak stěžovatel míní, nýbrž prodloužil by se mlčky o dalších pět let. Zcela případně poukazuje odvolací soud k tomu, že smlouvy musí se vykládati tak, aby neobsahovaly odporu. A takový by tu byl, kdyby roční výpověď byla prohlášena za přípustnou kdykoli za smluvené doby. Nemohlo by totiž opomenutí výpovědi v posledním roce přivoditi prodloužení smlouvy na dalších pět let, kdyby výpovědi během jich opět kdykoli mohl poměr služební býti rozvázán. Ostatně doslov smlouvy nestanoví přípustnost výpovědi kdykoli, nýbrž stanoví desítiletou dobu služební s právem jednorozční výpovědi t. j. že před ukončením desítiletí má každá strana právo a spolu povinnost dáti na rok předem výpověď, aby prodloužení smlouvy, zároveň ujednané, nenastalo. V tom směru nelze tedy vytýkati usnesení odvolacího soudu nesprávné právní posouzení. Rovněž zcela správně usuzuje odvolací soud, že, bude-li prokázáno, že žalovaný bezdůvodně přerušil předčasně se žalobcem na 10 let uzavřenou služební smlouvu, má tento vedle § 32 zákona ze dne 13. ledna 1914 čis. 9 ř. zák. i hned nárok na služné a všechny služební požitky za celou dobu do smluveného času, na který byl zjednan, se nedostávající. To plyne zcela zřejmě z doslovu citovaného zákonného předpisu, který stanoví, že v takovém případě přísluší k službě zjednanému ta částka na služebních platech a odškodnění za naturální požitky a byt připadající na celou dobu až do vy-

pršení smluvené doby služební. Jest sice pravda, že ustanovení o poměrech služebních normovaná v § 150 III. nov. k obč. zák. platí na takové služební poměry, které před platností tohoto zákona byly založeny, jen když 1. ledna 1917, kdy zákon ten začal již všeobecně účinkovati, trvaly, takže, poněvadž služební poměr, o němž jde, až po 1. lednu 1917 byl rozvázán, možno zde užití též předpisů § 1162 b) obč. zák. (§ 152 III. nov.). Nicméně ustanovení občanského zákoníka lze zde použítí jen potud, pokud v zákoně ze dne 13. ledna 1914 čis. 9 ř. zák. není zvláštního ustanovení (§ 153 nov. III. k obč. zák. a § 38 zákona o úřednících statkových. Poněvadž však právě citovaný speciální zákon zřejmě a výslovně ustanovuje, co přísluší při předčasném neoprávněném propuštění na určitou dobu služební přijatého úředníka a určuje v § 32, že přísluší mu plat a jiné emolumenty za celou dobu do vypršení smluveného času chybící, nemá tu místa ustanovení poslední věty § 1162 b) obč. zák., nýbrž platí, jak správně odvolací soud vyvodil, že může žádati to, co by mu během doby příslušelo, ihned jako náhradu škody bezdůvodným předčasným rozvázáním služebního poměru, tedy jednostranným porušením smlouvy způsobené. Tomu nasvědčuje, jak správně poukázal již odvolací soud, i předpis § 33 zák. ze dne 13. ledna 1914, čis. 9 ř. zák., dle kterého by nárok ten, kdyby nebyl na soud vznesen, do 6 měsíců zanikl. Avšak mylně se domnívá odvolací soud, že zaměstnaný má zmíněný nárok za všechny okolnosti a že proto nemusí si vpočítati to, čeho nabyl jinakým zaměstnáním v době, po kterou by byl služební poměr trval. Ustanovení takové v § 32 cit. zák. zřejmě obsaženo není a nedá se také ani z doslovu jeho odvoditi, zvláště také nikoli z té okolnosti, že nároky jeho stanou se ihned při rozvázání služebního poměru splatnými. To vysvítá z ustanovení § 1162 b) obč. zák., který, ač tytéž nároky rovněž ihned stávají se splatnými a zanikají praeclusi dle § 1162 d) obč. zák., nejsou-li do 6 měsíců na soud přivedeny, přece vylučuje srážky jen z platů za první tři měsíce a to dle motivů vládních k tomuto citovanému zákonnému místu proto, že pravděpodobně tolik času jest potřebí, by propuštěný nové služby si zjednal. Nutnost srážek těch vyplývá ostatně také ze všeobecných zásad o náhradě škody. Je-li tu totiž případ bezdůvodného propuštění zaměstnaného úředníka před projitím smluvené doby služební, pak porušil zaměstnavatel svou vinou smlouvu služební a zaměstnaný může proto žádati náhrady za škodu tím mu způsobenou. Jedná se tedy o nárok z náhrady škody, jakým ho také § 32 zákona ze dne 13. ledna 1914 č. 9 ř. zák. výslovně nazývá. O to, co propuštěný zaměstnanec v době, na kterou byl zjednan, jinakou službou vydělá, a co by byl jinak, kdyby byl služební poměr dále trval, nevydělal, o to se jeho škoda zmenšila. Právnem tudíž odpočítal prvý soud jiné příjmy žalobcovy a bude je odpočítati i tehdy, prokáže-li se, že i ony dva důvody, kterými žalovaný předčasně propuštění žalobcovo ze služby ospravedlňuje, a jichž vyšetření odvolací soud právem neshledává úplným, nelze uznati za podstatné. Mylně má stěžovatel za to, že již okolností, jež při zmíněných dvou důvodech byly již prvým soudem zjištěny, postačují k tomu, by uznáno bylo, že měl žalovaný podstatnou příčinu k propuštění žalobce, poněvadž jimi prokázáno, že nebyl tak věrný, by zachoval si jeho důvěry, a že přijímal neoprávněně dary za činnost, s úřadem jeho související. Právě tyto podstatné požadavky, by tu byl skutek, který činí zaměstnaného důvěry zaměstnavate-

lovy nehodným a by dary nebo prospěchy přijímány byly od třetí osoby za činnost s úřadem spojenou, nebyly dostatečně objasněny a proto odvolacím soudem nařízené doplnění jeví se nutným, mimo to i proto, by vyšetřeno a zjištěno bylo, zdali žalovaný, věda o zmíněných jím žalobci nyní vytýkaných skutcích, jemu je mlčky neprominul, neuplatňuje jich a podržuje ho přes to ve svých službách, patrně proto, že důvěry nepozbyl a přesvědčen byl, že dárek s činností žalobcovou v úřadě nijak nesouvisí. Pokud se ostatních, žalovaným uplatňovaných propouštěcích důvodů týče, správně je ani odvolací soud za podstatné neshledal.

Čís. 466.

Bylo-li k žalobě manželky o rozvod manželství z manželovy viny a o výživné uznáno na rozvod manželství z obapolné viny manželů, jest na procesním soudu, by sám od sebe si položil a rozřešil otázku, zda manželce nepřísluší výživné dle dvorského dekretu ze dne 4. května 1841, čís. 531 sb. z. a n.

(Rozh. ze dne 30. března 1920, R I 160/20.)

Manželka domáhala se rozvodu pro opětovné citelné urážky manželovy a žádala zároveň výživné 500 K měsíčně. Procesní soud první stolice, zjistiv, že důvod rozvodu, uplatňovaný manželkou, jest pravdivým, že však též manželka manželé ubližovala a soulož mu odvířala, uznal na rozvod manželství z obapolné viny a zamítl nárok manželčin na výživné, ježto dle § 1264 obč. zák. přísluší přiměřené výživné pouze bezvinnému manželovi a že tu není důvodů slušnosti, jež má na mysli dvorský dekret ze dne 4. května 1841, čís. 531 sb. z. a n., aniž by v tomto směru názor svůj nějak byl odůvodnil. Odvolací soud zrušil k odvolání žalobkyně rozsudek soudu první stolice ve výroku o výživném a vrátil věc soudu první stolice, by vyčkaje pravomoc, znovu v tomto směru věc projednal a rozhodl. **Důvody:** Ačkoliv se žalobkyně domáhala v žalobě výživného pouze na základě závazku manželova dle § 91 obč. zák., na základě něhož jí však nemohlo vzhledem k výsledku sporu a ustanovení § 1264 obč. zák. býti přirčeno, přece správně zabýval se procesní soud první stolice také ustanovením dvorského dekretu ze dne 4. května 1841, čís. 531 sb. z. s., ježto základem, z něhož bylo výživné požadováno, jest manželství, jež mělo býti rozvedeno a také skutečně rozvedeno bylo, při čemž není nutno, by byl správně uveden zákonný předpis, z něhož nárok na výživné vyvěrá, jen když lze jej vyvoditi na základě uvedených okolností i z jiného zákonného předpisu. Nelze však souhlasiti s názorem soudu první stolice, jenž odmítá nárok žalobkyně na výživné prostě z toho důvodu, že tu není důvodů slušnosti. V řízení před soudem první stolice nebylo o nároku žalobkyně s tohoto hlediska vůbec jednáno. Zda jsou tu důvody slušnosti, jež by mluvily pro přiznání výživného manželce, třeba zevrubně vyšetřiti. Přichází tu v úvahu zejména, v jakém poměru jest zavinení manželčino k zavinení manželovu, zda jest hodna dobrodiní zmíněného dvorského dekretu a zda výživného potřebuje. Jest povinností soudu (§ 182 c. ř. s.), by poměry ty objasnil. Přišlo by zde i v úvahu, zda manželka má jmění, zda a pokud jest schopna výdělků. V těchto směrech jest

však řízení v první stolici neúplným, pročez bylo rozsudek dle § 496 c. ř. s. zrušiti.

Nejvyšší soud, vyhověv manželově stížnosti, zrušil usnesení soudu odvolacího a nařídil mu, by, nehledě k použitému důvodu zrušení, odvolání po zákonu vyřídil.

Důvody:

Manželství bylo rozvedeno z viny obou stran. Nemá tedy manželka nároku na přiměřené výživné podle § 1264 obč. zák. Než dvorní dekret ze dne 4. května 1841, čís. 531 sb. z. a n. propůjčuje soudu právo, uložiti výměněně manželé poskytování slušného výživného manželce i při rozvodu z viny obou stran, mluvili-li pro to všechny poměry a důvody slušnosti. Jest tedy při rozvodu z viny obou stran řešiti také otázku, přísluší-li manželce výživné čili nic. Že se žalující nedovolávala výslovně citovaného dvorního dekretu, je hostejno, ježto zákonných předpisů dlužno užiti z úřední povinnosti. Jest nepochybně, že, pokud se týče stupně a způsobu viny obou manželů, jest v první řadě přihlížeti k výsledkům sporu o rozvod a že jest dle toho posouditi, zda jest manželka hodnou toho, by jí bylo poskytováno výživné. Vina obou stran byla v tomto případě vyvozena ze skutkových zjištění a tím dán i skutkový podklad pro úsudek, zda jest větší vina manželova či manželčina. V tomto směru jest tedy jakékoli doplňování řízení vyloučeno. Než i pokud se týče výdělkových a majetkových poměrů bylo by každé další šetření zbytečno, jak to připouští samo odvolání žalující. Bylo zjištěno, že žalovaný poznal žalobkyni jako hospodyně a vstoupil s ní pak v manželský sňatek. Žalující bylo již zatímně až do rozhodnutí sporu přiznáno měsíční výživné 500 K, a bylo jí uděleno právo chudých k vedení tohoto sporu. Že by nebyla výdělků schopna, sama netvrdila, naopak poukazuje k tomu, že není při nynějším přebytku pracovních sil jí možno nalézti nějaké místo, takže při největší chuti k práci není s to, vydělati si svou výživu. Není tedy řízení ani v tomto směru neúplné.

Čís. 467.

Žalobu o splnění smlouvy tržové o knihovním tělese nelze knihovně poznamenati.

(Rozh. ze dne 30. března 1920, R I 188/20.)

Procesní soud první stolice povolil knihovní poznámku žaloby, již se žalobce domáhal splnění tržové smlouvy o nemovitostech, žalovanému knihovně připsaných. Rekursní soud žalobcův návrh zamítl. **Důvody:** Poznámku spornosti ve smyslu § 61 knih. zák. lze povolit pouze tomu, kdo jest knihovním vkladem poškozen na svém knihovním právu, nikoliv však tomu, jehož žalobní nárok není zapsán v knize pozemkové. Nárok, jež žalobce uplatňuje, jest nárokem ryze obligacním, a žalobce ani netvrdí v žalobě, že jest poškozen tím, že žalovaný jest knihovně zapsán jako vlastník nemovitostí. Není zde tudíž podmínek § 61 knih. zák.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Knihovní poznámku lze povolití buď podle § 20 a) knih. zák. k vyznačení osobních poměrů, nebo dle § 20 b) a § 73 knih. zák. k založení určitých právních účinků, spojených s ní dle knihovního zákona, zákona ze dne 6. února 1869 čís. 18 ř. zák., civilního řádu soudního, exekučního řádu nebo konkursního zákona. Že nejde o žádný z případů druhé skupiny, zvláště o žádný z případů §§ 61, 69 a 70 knih. zák., je zřejmo, neboť nárok žalobní neopírá se o žádné knihovní právo; stěžovatel nedomáhá se žalobou, za jejíž knihovní poznámku žádá, věcného práva k nemovitostem, na kterých má být žaloba poznamenána, nýbrž práva ze smlouvy tržové, tedy práva obligačního, jež mu dle vlastního jeho tvrzení přísluší toliko proti žalovanému. Smlouva tržová jest podle §§ 1053, 380, 424 a 425 obč. zák. jen titulem pro nabytí věcného práva, totiž práva vlastnického, a tudíž také knihovního práva k nemovitostem, jichž smlouva se týče, žaloba stěžovatelova pak obsahuje toliko tvrzení, že žalobce uzavřel s žalovanou stranou smlouvu tržovou o nemovitostech, jí knihovně připsaných, nikoli však, že jest v nějakém knihovním právu zkrácen. Žaloba tato není listinou, mající moc průvodní ve smyslu § 52 knih. zák., nemůže tedy býti způsobitým základem pro povolení žádané knihovní poznámky. Nejde však ani o poznámku za účelem vyznačení osobních poměrů podle § 20 a) knih. zák., neboť toto zákonné ustanovení vztahuje se dle svého jasného znění a zvláště i vzhledem na příklady tam uvedené, toliko na osobní poměry vlastníka hypoteky nebo hypotekárního věřitele, nikoli však na poměry právní mezi nimi a osobami jinými, jako jest právní poměr ze smlouvy tržové, uzavřené mezi vlastníkem hypotéky jako prodávajícím a osobou třetí jako kupující.

Čís. 468.

Stavební cena pozemku nepřestává býti jeho obecnou cenou tím, že o sobě nehodí se na stavbu, nýbrž jest takto upotřebitelným pouze pro majitele sousedního pozemku.

Zachování smlouvy dle § 934 obč. zák. v platnosti lze jen bezpodmínečnou nabídkou toho, čeho nedostává se na cenu obecnou.

(Rozh. ze dne 30. března 1920, Rv I 116/20.)

Žalobkyně prodala žalovanému za 3000 K pozemek, ležící v obvodu města těsně u dráhy. Žalovaný měl před tím po řadu let pozemek ten najat za 150 K ročně a používal jej za skládku nářadí. Žalující domáhá se zrušení smlouvy pro zkrácení nad polovici obecné ceny. Procesní soud první stolice žalobě vyhověl v podstatě z těchto důvodů: Bylo zjištěno, že pozemek, o němž jde, přiléhá k tělesu dráhy, takže část jeho leží v prvním, část v druhém požárním pásmu a že pouze asi 60 m² by mohlo býti zastavěno. Posudkem znaleckým a srovnáním s cenami okolních pozemků v době prodeje byla zjištěna obecní cena pozemku na 7075 K. Lhostejno, že toho času užíván byl pozemek jako skládky, když mohlo jej býti použito jako stavebního místa, byť i, při nepatrné jeho výměře, pouze majitelem sousedního pozemku. Nelze však vzít za základ

obecné ceny kapitalisovanou výši nájemného, třebaž byl pozemek pronajat po delší dobu. Žalovaný nemůže se domáhati, by smlouva byla zachována v platnosti tím, že doplatí, čeho se nedostává na cenu obecnou, ježto se k tomu nabídl pod podmínkou, že dráha nebude stavbě brániti, ač jest zjištěno, že stavební zákaz se na pozemek vztahuje. Odvolací soud potvrdil rozsudek soudu první stolice. Důvody: Dle §§ 15 a 17 odhadního řádu ze dne 25. července 1897, čís. 175 ř. zák. zjistí se hodnota pozemku tím, že se vyšetří prodejní cena dle jednotek plošné míry, při čemž dlužno vzít zřetel k tomu, jaké jsou obvyklé prodejní ceny nemovitostí téhož druhu v téže krajině. O tom, zda parcela, ležící v obvodu města, jest parcelou pozemkovou či stavební, rozhoduje polohopisný plán. Znalec uznal na základě polohopisného plánu část pozemku za parcelu stavební, vzav zřetel též ku stavebnímu zakazu dráhy z důvodu požární policie. Dekret dvorské kanceláře ze dne 28. prosince 1843, čís. 40.114 zakazuje s hlediska požární policie stavbu domů v bezprostřední blízkosti dráhy, nebyla-li zachována bezpečnostní opatření, jež správa dráhy požadovala. Nezakazuje tudíž stavbu bezpodmínečně. Dle § 934 obč. zák. mohl žalovaný kupitel, chtěl-li smlouvu zachovati v platnosti, prohlásiti, že doplatí, čeho se nedostává na obecnou cenu. Leč za líčení prohlásil, že jest k tomu ochoten, pak-li skutečně nastalo zkrácení přes polovinu ceny obecné a pak-li není pozemek ztížen zákazem stavebním. Žalovaný byl právně zastoupen při stání, při němž podal znalec posudek, neprohlásil však, že pokládá podmínky za splněny. Soud první stolice nemohl pak vzhledem ku shora zmíněnému dvorskému dekretu zjistiti, že pozemek není ztížen zákazem stavby, ježto dvorský dekret obmezuje právo zastavěti pozemek.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Nesprávné právní posouzení spatřuje dovolatel v tom, že i odvolací soud uznal znalcem vyšetřenou cenu sporného pozemku za cenu obecnou, ačkoliv část pozemku toho nedá se k žádným upotřebitím jako stavební místo, nýbrž může se zastaviti jen majitelem sousední stavební parcely, jsouc sama pro sebe na zastavení příliš malá. Než tím, že sporná parcela nedá se samostatně pro sebe zastaviti, nepřestává míti pro každého povahu pozemku stavebního a proto, když ji, pokud se týče část její, jako takovou znalec ocenil, jest cena tato cenou obecnou, jelikož tuto cenu má všeobecně s ohledem na místní poměry bez ohledu na zvláštní poměry neb zálibu toho, kdo ji právě drží neb užívá neb komu cena její nahrazena býti má (§ 305 obč. zák.). Není tu proto nesprávného právního posouzení, jestliže odvolací soud prvním soudem vyšetřenou obecnou cenu sporného pozemku za takovou uznal. Také nesprávně domnívá se dovolatel, že odvolací soud omylně posoudil věc po stránce právní, když schválil postup prvního soudu, dle něhož na podmínečně prohlášení dovolatelovo, že schodek mezi obecnou cenou pozemku a smlouvenou cenou tržovou jest ochoten hraditi, by tím platnost smlouvy kupní zachována byla, nevzal zřetele. Vedle ustanovení § 934 obč. zák. může při oboustranně závazných smlouvách, domáhá-li se jeden smluvník zrušení smlouvy pro zkrácení nad polovici ceny, druhý zachovati smlouvu v platnosti tím,

že prohlásí ochotu doplnit cenu smlouvenou na cenu obecnou. Má-li tedy míti prohlášení takové účinek právní, musí se státi bezvýmínečně. Neboť prohlášení to musí obsahovati nejen uznání skutečnosti, že smlouvená cena nedosahuje ani polovice ceny obecné, nýbrž i uznání práva druhé strany, domáhati se zrušení smlouvy z důvodu zkrácení. Čini-li tedy smluvník prohlášení, že ochoten je doplnit cenu smlouvenou na cenu obecnou, závislým od podmínek, neuznává buď skutečnosti, nárok druhé strany zakládající, nebo tvrdí okolnosti, oprávnění její vylučující. Není tu tedy podrobení se, jak je zákon v § 934 obč. zák. předpokládá, a soud musí rozhodnouti o tom, zachová-li se smlouva v platnosti, poněvadž tu podmínek §§ 934 a 935 obč. zák. není, či zrušuje-li se z důvodu § 934 obč. zák. Jedna alternativa vylučuje druhou. Na obě nikterak uznati nelze. Správně proto uznal odvolací soud, že dovolatel měl příležitost, uznati nárok druhé strany, a nabídkou předpisu § 934 obč. zák. odpovídající smlouvu zachováti v platnosti. Neučiniv tak, nýbrž popřev, že by vyšetřená cena byla cenou obecnou, zvláště když zastavení plochy překáží zákaz, odporoval tím uplatňovanému nároku žalobkyně, takže na plané, jeho nabídnutí, nemající povahu podrobení se, nebylo lze vzítí zřetele. Není tu tedy ani v tomto směru mylného posouzení právního.

Čís. 469.

Odepřela-li dráha, majíc pro to zákonný důvod, převážiti a přepočítati zboží, naložené odesílatelem, jest tento, neuzná-li dráha správnost obsahu nákladního listu, povinen, by dokázal, že a co z nákladu se ztratilo.

(Rozh. ze dne 30. března 1920, Rv I 126/20.)

Žalobce domáhal se na dráze náhrady škody z důvodu, že ze zaslanych 170 kusů zboží došlo pouze 165 kusů. Nákladní list obsahoval návrh, by zásilka byla přepočítána a převážena. Žalovaná dráha namítla proti tomu, že následkem mimořádných poměrů dopravních, najmě nedostatku pracovních sil, přeplnění nádraží, pokud se týče návalu nákladů, nebylo vůbec lze předsevzítí odpočítání a odvážení. Procesní soud své stolice žalobě vyhověl, uznav sice, že námitka dráhy, proč odpočítání a odvážení zásilky nebylo provedeno, jest dostatečnou omluvou ve smyslu § 58, odstavec třetí, žel. dopr. ř., uloživ však žalobci důkaz o tom, že dráze bylo odevzdáno 170 kusů, měl na základě provedených důkazů za to, že žalobce prokázal, že úbytek nastal za dopravy. Odvolací soud žalobu zamítl, ježto, oceniv znovu průvody, nepokládal tvrzení žalobcovo prokázaným.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Uplatňovaný důvod dovolací čis. 4 § 503 c. ř. s. spatřuje žalující firma v tom, že dle názoru odvolacího soudu žalobkyni náleží provéstí důkaz toho, že k dopravě odevzdala 170 kusů koží, v nákladním listu uvedených. Žalobkyně domáhá se, jako odesílatelka, žalobou na žalovaném, jako dopravovatelé zboží, náhrady škody za ztracený náklad. V železničním dopravním řádě není výslovně rozřešena otázka, které ze stran, nákladní smlouvu uzavřevších, jest dokázati ztrátu nákladu. Nutno proto otázku tuto zodpovědět dle zásad a předpisů právních občanského práva. Dle

předpisů těchto není o tom pochybnosti, že ten, kdo žádá náhradu škody, musí dokázati okolnosti, nárok jeho opodstatňující, tedy v tomto případě, že škoda vznikla, že výše škody činí zažalovaný peníz, že tedy vzhledem ke skutkovému stavu rozepře k dopravě odevzdáno bylo 170 kusů koží. V tom směru žalobkyni předložený nákladní list nemůže podati důkazu, neboť dle § 57 žel. dopr. ř. ručí odesílatel zboží dráze za pravost a úplnost údajů v nákladním listě a jest zodpověden za následky nepravého a neúplného vyplnění nákladního listu. Z toho a z právní povahy nákladního listu, jako listiny soukromé, sloužící k důkazu o obsahu smlouvy nákladní (§ 294 c. ř. s.), plyne, že jest protidůkaz o pravdivosti údajů, v nákladním listě obsažených vždy přípustným, že však i v případě, neuzná-li druhá smluvní strana — dráha — obsah nákladního listu, jest na odesílateli, by dokázal, že obsah nákladního listu pravdě odpovídá. Udání nákladního listu nelze ani s hlediska § 61 čis. 4 žel. dopr. ř. pokládati za správná; neboť, jak z obsahu spisů na jevo vychází, jednalo se zde o zboží, které odesílatel sám naložil, dráha pak dle zjištění nižších soudů náklad ani nevážíla, ani nepočítala, tudíž výsledek toho v nákladním listě potvrditi nemohla. Také o fikci, že údaje nákladního listu jsou správnými, ve smyslu § 58, čis. 3 žel. dopr. ř. se zde jednati nemůže, poněvadž dráha na základě citovaného ustanovení odvážení a přepočítání nákladu důvodně odepřela, jak již soudové nižší správně vytkli. Následkem toho z okolností, že dráha zboží nepřepočítala a nevážíla, nemůže býti činěn závěr, že tím dráha uznala správnost váhy, jak ji udal odesílatel v nákladním listě (§ 863 obč. zák.). Mimo to padá na váhu okolností, že dle žaloby šlo při zásilce o kůže různé ceny, že tedy škodu nelze určití jedním na podkladě celkové váhy nákladu, že jest k tomu dlužno zjistiti, které určité kůže, co do váhy a druhu, k dopravě odevzdány byly a příjemce nedošly. V nákladním listě byla udána stranou jen celková váha nákladu. I kdyby tedy výše váhy odpovídala pravdě, nebyl by tím zjednan veškerý základ, potřebný k určení škody. Za následky této neúplnosti nákladního listu ručí dle § 57 žel. dopr. řádu odesílatel. Odvolací soud zjistil, že strana žalující škody co do množství ztraceného nákladu a co do požadované výše neprokázala. Žaloba není tudíž odůvodněna.

Čís. 470.

V hospodářských záležitostech okresu jest pravomoc okresního výboru omezena na úkony, jež buď náležejí k obyčejné správě okresního jmění nebo jsou kryty usnesením okresního zastupitelstva. Vykročil-li okresní výbor z mezí této své pravomoci, neopravňuje a nezavazuje svým jednáním okres, leč že by okresní zastupitelstvo jednání schválilo nebo okres užitek z něho si osvojil.

(Rozh. ze dne 30. března 1920, Rv I 132/20.)

Na základě usnesení okresního zastupitelstva ze dne 28. listopadu 1914 zadal okresní výbor žalovanému staviteli zhotovení plánů a rozpočtů ku stavbě silnic. Žalovaný účtoval si za práce 9602 K, jež mu okresní výbor usnesením ze dne 18. dubna 1917 přiznal, ač znalec, pověřený prozkoumáním přiměřeností odměny, navrhol, by požadovaná odměna byla snížena o 3308 K. Okresní zastupitelstvo ve schůzi dne 27. února 1919 neschválilo okresní účty za rok 1917 pokud se týkaly výplaty 3308 K za-

lovanému a domáhalo se na něm, by peněz ten vrátil. Procesní soud první stolice žalobu zamítl. Důvody: Okresní výbor jest výkonným orgánem okresního zastupitelstva. Dle § 61 zákona ze dne 25. července 1864, čís. 27 z. zák. pro Čechy zastupuje (representuje) výbor okresní zastupitelstvo na venek a ve všech právních záležitostech a sprostředkuje styk jeho v záležitostech úředních. Co tedy okresní výbor se žalovaným ujednal, zavazuje okresní zastupitelstvo, okresním výborem representované, a tudíž také zastoupený samosprávný okres; podobně také žalovaný jest zavázán tím, co s okresním výborem ujednal, aniž by mohl uplatnití proti okresnímu zastupitelstvu, nebo samosprávnému okresu, zvýšení odměny, na které se s okresním výborem dohodl. Ježto nebylo tvrzeno, že okresní výbor při stanovení a vypláčení odměny by si byl vyhradil oproti žalovanému dodatečné schválení okresního zastupitelstva, není důvodu, ze kterého bylo by lze na žalovaném žádati vrácení domněle přeplacených peněz. Otázka, zdali okresní výbor jednal v mezích svého oprávnění, byla by na místě, kdyby okresní zastupitelstvo ve smyslu § 63 zákona o okr. zast. pohánělo okresní výbor ku zodpovědnosti, v tomto sporu nemá však významu, poněvadž, jak již podotčeno, okresní výbor zastupuje okresní zastupitelstvo a tím i samosprávný okres na venek a tedy také oproti osobám třetím, těmto však neukládá zákon za povinnost, aby se o to staraly, zda okresní výbor nepřekročil mezí svého oprávnění, nehledě ani k tomu, že třetím osobám v převážném počtu případů nebude se dostávat ani možnosti, ani schopnosti, by tuto čistě právní otázku řešily. Oproti vývodům strany žalující, pokud poukazovala na ustanovení § 1016 obč. zák., dlužno podotknouti, že se zde jedná o záležitost, do veřejného práva spadající, na kterou nelze používatí norem práva soukromého. Z naznačeného stanoviska vycházejí, neměl soud za potřebné, by dalšími vývody stran se zabýval a nabízené důkazy prováděl, a zamítl žalobu jakožto neodůvodněnou. Odvolací soud potvrdil rozsudek soudu první stolice. Důvody: Nesprávné právní posouzení věci shledává odvolatel v tom, že první soud: a) má za to, že na tuto záležitost nelze užítí norem práva soukromého, zvláště pak předpisu § 1016 obč. zák.; b) nesprávně prý vykládá ustanovení § 61 zák. o okr. zast. a pokládá otázku, zda okresní výbor byl k výplatě peněz oprávněn čili nic, pro spor za nerozhodnou. Soud první stolice prý přehlíží, že tu jde o zevní hospodářskou činnost okresu, z níž žalobní nárok vzešel. Odvolatel dovozuje, že okres v této své činnosti vstoupil na půdu práva soukromého, a že v případě rozepře z takového právního poměru náleží soudu řešiti veškeré sporné otázky tak, jako by stranou v rozepři byl jiný subjekt právní. Okolnost, že zmocnění, na základě něhož okresní výbor se žalovaným jednal, se nezakládá na smlouvě, nýbrž na zákonu, nevylučuje prý nikterak použití § 1016 obč. zák. Vývody tyto jsou však správné jen potud, že, pokud jde o hospodářskou činnost okresu, ohledně níž je okres subjektem práv a závazků na základě ustanovení práva soukromého, sluší právní poměry mezi smluvními stranami, tedy práva a závazky jejich po stránce hmotné posuzovati dle zásad práva soukromého (§ 290 obč. zák.). Naproti tomu dlužno však otázku, zda smlouva, kterou uzavřel okresní výbor jménem okresu, je platná a pro okres závazná s hlediska právního zastoupení okresu, posuzovati vzhledem k ustanovení §§ 867 a 27

obč. zák. dle práva veřejného a to dle zákona o okresních zastupitelstvech (zákon ze dne 25. července 1864, čís. 27 z. zák.). Že však žalobce nemůže se důvodně odvolávati na ustanovení §§ 1016 a 1017 obč. zák., bude níže doličeno. Avšak ani výtce pod b) uvedené, nelze přiznati oprávněnosti. Podle zákona o okresních zastupitelstvech jest okresní zastupitelstvo v záležitostech okresních orgánem poradným a usnesení činícím (§ 50), okresní výbor orgánem spravujícím a vykonávajícím. § 61 téhož zákona ustanovuje mimo jiné, že výboru okresnímu náleží zastupovati okresní zastupitelstvo na venek a ve všech právních záležitostech právních. Okresnímu výboru náleží vykonávati a ve skutek uváděti nejen svá vlastní usnesení, nýbrž také všechna usnesení okresního zastupitelstva ve všech záležitostech právních i povahy hospodářské. Z toho vychází, že okresní výbor jest na venek zákonným reprezentantem okresního zastupitelstva i zastupitelského okresu. Z jednání okresního výboru v záležitostech hospodářských vzházejí okresu soukromoprávní nároky i závazky. Právo i povinnost okresního výboru, zastupovati okres na venek ve všech právních záležitostech, zakládá se na zákonu a nikoli na zmocnění nebo plné moci a nelze proto na poměr mezi okresním zastupitelstvem pokud se týče okresem a okresním výborem užítí všech ustanovení 22. hlavy obč. zák. Je sice správné, že občanský zákon v hlavě 22. jedná nejen o zastoupení dobrovolném, zakládajícím se na plné moci nebo mandátu, nýbrž i o reprezentaci nedobrovolné, spočívající na zákoně, příkazu soudním nebo na stanovách právníků osob. Z ustanovení §§ 1034 a 867 obč. zák. vychází však, že v případech reprezentace nedobrovolné řídí se objem práv a závazků reprezentanta i zastoupeného dle předpisů dotyčných zvláštních zákonů, stanov nebo dle obsahu soudního příkazu. V tomto případě zakládá se, jak již uvedeno, právo a povinnost okresního výboru, zastupovati okresní zastupitelstvo a zastupitelský okres na zákoně. Okresní zastupitelstvo může sice dle § 64 zák. o okr. zast. vydati širší naučení o pracích, jež výboru okresnímu přináležejí (instrukci); instrukce ta nesmí však v ničem odporovati zákonu o okr. zast., nemůže zejména vylučovati neb obmezovati právo okresního výboru zastupovati okres na venek a může se dotýkati jen vnitřního poměru mezi okresním zastupitelstvem a okresním výborem. A právě z důvodů, že právo okresního výboru, zastupovati okresní zastupitelstvo a tím okres na venek, není a nemůže býti obmezeno a že zmíněná instrukce může se týkati jen vnitřního poměru mezi okresním zastupitelstvem a okresním výborem, nemůže se žalobce s důvodem odvolávati na ustanovení §§ 1016 a 1017 obč. zák., zejména když nebylo ani tvrzeno, že by byl žalovaný jednal obmyslně. Posuzováno s hlediska § 1017 obč. zák. bylo by ustanovení § 61 zák. o okr. zast. otevřenou plnou mocí, instrukce pak, které se žalobce dovolává, měla by povahu tajné plné moci. Právním jednáním, pokud se týče smlouvou, o níž tu jde, je dle shora uvedeného zastupitelský okres vázán. Nelze za vylíčeného stavu souhlasiti s vývody odvolatele, že výplata zažalovaných 3308 K není pro okres závazná, jelikož okresní výbor nebyl k ní formálně oprávněn, a jelikož výplata nebyla ani dodatečně schválena a že proto může okres peníze ty, neprávem vyplacené, požadovati zpět, a rovněž mylným je náhled odvolatelův, že bylo věci žalovaného zkoumati, zda okresní výbor byl oprávněn pohledávku uznati a vy-

platiti, poněvadž prý oprávnění okresního výboru jsou zákonem přesně vyznačena a jde o plnou moc zjevnou, proč se prý žalovaný nemůže odvolávat na důvěru ve veřejný úřad. Již první soud poukázal správně k tomu, že otázka, zda okresní výbor jednal v mezích svého oprávnění, nemá pro tento spor významu. Dle § 63 zák. o okr. zast. je okresní výbor práv zastupitelstvu okresnímu za svého úředního jednání a povinen, činiti mu z něho počty. Překročil-li okresní výbor svou pravomoc, zejména snad, prohršel-li se proti instrukci nebo proti předpisům o hospodaření (okresním) v mezích rozpočtu, je z toho zodpověden okresnímu zastupitelstvu. Okolnost ta nedotýká se však platnosti ujednání se žalovaným. Rovněž správně dovodil první soud, že nebylo povinností žalovaného starati se o to, zda okresní výbor nepřekročil mezi svého oprávnění. K odůvodnění tomu je jen dodat, že povinnost, zkoumati meze svého oprávnění, příslušela okres. výboru a že žalovanému nelze v tomto směru činiti výtek, to tím méně, když smluvní stranou byl veřejný úřad k zastupování okresu zákonem povolány.

Nejvyšší soud zrušil rozsudky soudů obou nižších stolic a vrátil věc procesnímu soudu, by jí znovu projednal a rozhodl.

D ů v o d y :

Výtka, že odvolací soud nesprávně posoudil věc po stránce právní (§ 503 č. 4 c. ř. s.), jest odůvodněna. Nelze souhlasiti s názorem soudů odvolacího, že otázku, zda smlouva, kterouž okresní výbor učinil se žalovaným o jeho odměně, jest platná a pro zastupitelský okres závazná s hlediska právního zastoupení okresu, dlužno posuzovati pouze a jediné dle práva veřejného a to dle zákona o okresních zastupitelstvech ze dne 25. července 1864, čís. 27 z. zák. a že následkem toho žalující okres nemůže se odvolávat na ustanovení §§ 1016 a 1017 obč. zák. Soud odvolací, vycházející z § 61 dotčeného zákona, usuzuje, že z právních jednání okresního výboru v záležitostech hospodářských vzházejí okresu bezpodmínečně a bez ohledu na to, zdaž okresní výbor jedná v mezích svého oprávnění, nebo zda překročuje tyto meze, soukromoprávní nároky a závazky, a že, překročil-li meze své pravomoci, je z toho sice odpověden okresnímu zastupitelstvu, že však okolnost ta se nedotýká platnosti ujednání s osobou třetí. Odvolací soud nevystihl správně významu a dosahu § 61 zákona o okresních zastupitelstvech. Právil-li se tam, že okresní výbor zastupuje (representuje) okresní zastupitelstvo na venek a ve všech právních záležitostech a sprostředkuje úřední styk s ním, znamená to pouze tolik, že se tím stanoví orgán k zákonnému zastoupení okresního zastupitelstva povolány, podobně jako v § 55 obecního zřízení se stanoví zákonný zástupce obce v osobě obecního starosty. Rozsah zastupitelského oprávnění okresního výboru v § 61 zákona o okresních zastupitelstvech se neupravuje, zejména nevyplyvá z § 61, že vše, co podniká okresní výbor vůči osobám třetím, jest pro okresní zastupitelstvo a zastupitelský okres závazným. Rozsah tohoto zastupitelského oprávnění řídí se tudíž předpisy § 59 dotčeného zákona; co do ostatního pak platí pro tento poměr zastupitelský ustanovení 22. hlavy druhého dílu obecního zákoníka občanského, jichž sluší použití nejen při smluvním poměru plnomocenském, nýbrž podřídně — pokud totiž příslušný zákon nebo statut neobsahuje předpisy zvláštních — též při poměru zákonného zastoupení. Podle § 59 zákona

o okresních zastupitelstvech jest okresní výbor v záležitostech okresu orgánem spravujícím a vykonávajícím a obstarává obyčejné správní záležitosti okresního jmění. Srovná-li se toto ustanovení s předpisem § 53 téhož zákona, dle něhož okresní zastupitelstvo se radí a usnází ve všech záležitostech okresního hospodářství, pokud tyto nenáleží k obyčejné správě jmění, jest patrné, že do pravomoci okresního výboru spadá jednak obstarávání obyčejných správních úkonů, okresního jmění se týkajících, jednak provádění usnesení, okresnímu zastupitelstvu vyhrazených. Jen pokud okresní výbor jedná v mezích tohoto zákonného práva zastupitelského, pokud tedy jde o úkony obyčejné správy jmění okresního neb o jiné úkony, které jsou kryty řádným usnesením okresního zastupitelstva, nabývá práv pro okresní zastupitelstvo čili pro samosprávný okres a ukládá mu závazky ve smyslu § 1017 obč. zák. Překročil-li meze svého zákonného práva zastupitelského, nevzniká tím závazek pro okresní zastupitelstvo a okres, leč by tyto schválily dotyčné právní jednání nebo přijaly užitek z jednání vzešlý (§ 1016 obč. zák.). Toho musí si vědom býti každý, kdo jedná s okresním výborem, a jest tedy na něm, aby, vzejde-li pochybnost o oprávnění okresního výboru, zjednal si o tom vhodným způsobem jistotu. Žalovaný nemůže se odvolávat na to, že okresní výbor jest veřejným úřadem, neboť i tam, kde státní úředník, neb obecní starosta nebo jiný zákonný zástupce v záležitostech hospodářských vystupuje za stát, obec nebo jinou korporaci, platí co do ukládání závazku zásada výše vyslovená, kdyžť tu nejde o veřejnoprávní, nýbrž o soukromoprávní stránku činnosti těchto zástupců. V tomto případě dlužno vycházeti z toho, že dle vlastního udání žalujícího okresu okresní výbor zadal na základě usnesení okresního zastupitelstva ze dne 28. listopadu 1914 vyhotovení rozpočtů a plánů potřebných pro stavbu silnic, které měly býti zřízeny jako práce z nouze. Šlo tedy o úkony, které měly sloužiti přípravě k zamýšleným stavbám silničním, úkony to, jež nenáležely sice k obyčejné správě okresního jmění ve smyslu § 59 zákona o okresních zastupitelstvech, jichž provedením však okresní výbor byl podle téhož článku zákona pověřen okresním zastupitelstvem a jichž výkon byl mu přikázán. V mezích tohoto příkazu mohl tedy ovšem okresní výbor platně zavázati okresní zastupitelstvo právními jednáními s osobami třetími. Záleží tedy především na znění dotčeného usnesení okresního zastupitelstva ze dne 28. listopadu 1914, by bylo lze posouditi, zda a pokud okresní výbor byl jím zmocněn, zejména zda bylo v něm něco obsaženo v příčině odměny za potřebné přípravné práce a její výše. Nebylo-li tomu tak, slušelo by ovšem míti zření k § 1152 obč. zák., dle něhož, zjednan-li někdo k nějaké práci a nebyl-li ve smlouvě stanoven plat, má se za to, že byl smluven plat přiměřený. V tom případě zahrnoval by tudíž okresnímu výboru přikázaný výkon usnesení okresního zastupitelstva v sobě též právo, dáti za dotčené přípravné práce přiměřený plat. Pokud by byl okresní výbor smluvil se žalovaným za práce tímto vykonané odměnu přiměřenou a tuto jemu vyplatil, byl by tím zavázal okresní zastupitelstvo a toto musilo by v poměru k žalovanému uznati výplatu za platnou, ať byla v roce 1917 počata do rozpočtu čili nic. Na instrukci pro okresní výbor, dle jejíhož článku 7. okresní výbor jest ve vydáních vázán schváleným rozpočtem a toliko v případech nepředvídaných a nutných může samo-

statně činiti vydání proti dodatečnému schválení, žalující okres vůči žalovanému odvolávat se nemůže, poněvadž tato instrukce měla by povahu jakési tajné plné moci a jako taková neměla by účinku na práva žalovaného (§ 1017 obč. zák.). Z tohoto právního hlediska jest tedy v první řadě rozhodující, jak znělo usnesení okresního zastupitelstva ze dne 28. listopadu 1914. Žalovaný nabízel důkaz v tomto směru, který však nebyl připuštěn. Po případě bylo by rozhodujícím, zdaž odměna ujednaná mezi okresním výborem a žalovaným a tomuto vyplacená byla přiměřena a čili nic. Žalovaný to tvrdí a nabízí důkazy o přiměřenosti, žalující okres popírá přiměřenost namítaje, že výplata 3308 K 61 h, jejíž vrácení na žalovaném se domáhá, byla nejen formálně neoprávněna, nýbrž i věcně neodůvodněna. Posléze mohla by pro spor nabýti významu též otázka, zda z prací žalovaného, jejichž zaplacení se odmítá, vzešel snad užitek, žalující okrese přijatý (§ 1016 obč. zák.), v kterémžto směru žalovaný poukazoval již v první stolici k tomu, že jeho projekty byly jako projekty nouzových silnic ministerstvem veřejných prací přijaty, státní subvence žalujícímu okresu povoleny a stavební práce mají býti započaty. Soud odvolací však právě tak, jako soud první stolice ze svého právního hlediska s těmito otázkami vůbec se nezabýval. Z toho jest patrné, že pokud jde o otázku věcné odůvodněnosti vyplacené odměny jest tu též další uplatňovaný důvod odvolací čís. 2 § 503 c. ř. s.

Čís. 471.

Na tom, kdo hledě k daným okolnostem, zachoval péči, již obyčejně lze na každém požadovati, nemůže domáhati se náhrady ten, kdo utrpěl škodu tím, že sám nedbal obyčejné péče, již mu hledě k daným okolnostem a dle jeho osobních poměrů náleželo šetřiti.

(Rozh. ze dne 30. března 1920, Rv I 153/20.)

Žalobkyně, nájemnice u žalovaného, jež trpěla již po dráhnou dobu občasnými záchvaty padoucnice, stížena byla perouc ve světlíku domu prádlo, novým zachvatem, upadla na ostrou hranu skleněné tabule, již žalovaný měl u zdi světlíku postavenou a poranila se. Žalobu domáhající se náhrady škody procesní soud první stolice zamítl. Důvody: Žalovaný majitel domu může užívati svého práva v mezích zákonných a není práv ze škody, jež jinému z toho vzejde (§ 1305 obč. zák.). Žalovaný, jsa sklenářem, byl zajisté oprávněn, by ve světlíku svého domu složil skleněnou tabule, ač nájemníci používali světlíku jako průchodu ku vedlejším místnostem (špižárně a t. d.). Jest sice pravda, že ten, kdo by v noci vstoupil do světlíku, mohl na tabule narazit a se poranit. Žalobkyně se však poranila, když prala za dne ve světlíku prádlo, ač to nájemníkům nebylo dovoleno. Jednala tudíž na vlastní nebezpečí, tím spíše, kdyžž jí bylo známo, že občas trpí záchvaty padoucnice, a měla proto si počínati co neopatrněji. Jde tu o náhodu, jež postihla osobu žalobkyně (§ 1311 obč. zák.) a nelze činiti žalovaného zodpovědným za její úraz. **Důvody:** V tom, že žalovaný postavil ve světlíku skleněnou tabuli a to ostrou hranou vzhůru, věda, že světlík používán je více osobami, mezi nimiž též ženou, o níž bylo mu známo, že jest stížena padoucnicí, dlužno spatřovati opomenutí povinné bdělosti ve smyslu § 1294 obč. zák. Na-

proti tomu jest přičísti žalobkyni za zavinění, že, vědouc, že jest stížena padoucnicí, neprohlédla pozorně místo, kde prala, nežli se dala do praní, práce to vzhledem k její nemoci zajisté namáhavé. Kdyby tak byla učinila, byla by postřehla skleněnou tabuli a byla by se proto postavila na druhou stranu necek, kde si pádem nemohla tak ublížiti. Jsou tudíž nehodou vinny obě strany a, ježto nelze stanoviti stupeň jich zavinění, postihují je následky úrazu dle § 1304 obč. zák. stejnou měrou.

Nejvyšší soud obnovil rozsudek soudu první stolice.

Důvody:

Odvolací soud činí vzhledem ku stavu věci a v odporu se zjištěním, že za dne ze způsobu uložení skleněných tabulí nikomu nebezpečí nehrozilo, neprávem závěr, že postavení rozbité tabule ostrým hrotem nahoru při zdi na dvoře, kudy i žalobkyně, padoucnicí stížena, chodívá, bylo činem, o němž každý seznati může, že jím přivoděno a zvýšeno může býti nebezpečí pro tělesnou bezpečnost osob tam chodících. § 1295 obč. zák. stanoví ručení za vinu. Ze zvláštních norem následujících §§ pak vyplývá, že zákon vyžaduje na každém jen obyčejný, nikoli mimořádný stupeň bedlivosti, což ostatně plyne i z jiných ustanovení, jimiž se ukládá určitým osobám ručení za jich úkony, jako se vyžaduje na př. na poručníkově bedlivost poctivého a pilného hospodáře při správě poručencova jmění (§ 228 obč. zák.), na poživateli pečlivost dobrého hospodáře při udržování věci v původním stavu (§ 513 obč. zák.). Postavil-li tedy žalovaný tabule ke zdi tak, že, jak zjištěno, za dne — a úraz stal se za dne — nikomu nebezpečí z toho nehrozilo, a kázala-li již obyčejná opatrnost každému, by v noci beze světla přes úzký světlík nechodil, učinil tím v tomto případě povinnosti své zadost. Poškozený ovšem musí jako žalobce prokázati, že škoda jeho bezprostředně nebo důsledně jest následkem zavinění neb i spoluzavinění žalovaného, a tu dlužno uvážiti, že i žalovanému bylo známo, že žalobkyně jest stížena padoucnicí nebo křečemi občas se dostavujícími. Tato okolnost však zavinění na straně žalovaného nezakládá. Žalobkyni zajisté lépe než žalovanému bylo známo, jaké záchvaty se u ní občas vyskytují a kdy přibližně by se dostaviti mohly. Volila-li, používajíc mimo dosah svých práv nájemních světlíku k praní prádla, bylo podle její vlastních zkušeností na ní, by volila onu stranu, kde by v případě možného záchvatu nebyla vydána nebezpečí, že upadne do skleněných tabulí bezprostředně nedaleko od jejího stanoviště složených. Dbal-li však žalovaný, jak doličeno, oné obyčejné pečlivosti bedlivého hospodáře, jaké po něm zákon vyžaduje, a postavila-li se naproti tomu žalobkyně vzhledem ke zkušenostem o svých záchvatech neopatrným ba lehkováním způsobem na místo, kde jí při případném záchvatu hrozil pád na skleněnou tabule, pak nemůže žalovaný, zachovav mu uloženou míru pečlivosti, býti činěn spoluzodpovědným za nehodu, neobyčejně neopatrnou žalobkyni stihnuvší. Tu míru pečlivosti, kterou žalobkyni kázal její zvláštní stav zdravotní, mohl právem žalovaný u ní předpokládati a proto nelze jemu přičítati, že by byl při svém, obyčejnou míru bedlivosti zachovávajícím jednáním věděl nebo věděti mohl, že poškozující konkrétní událost nastati může. Nehoda tato ovšem nepostrádá příčinné souvislosti s uložením skla se strany žalovaného, avšak příčinnost není jediné směrodatnou,

neboť pak by byl rozsah povinnosti k náhradě zcela nedozírný. Ježto však i za této nepopíratelné přičinné souvislosti nelze, jak řečeno, žalovanému, zákonné míry opatrnosti šetřivšímu, přičítati, že by byl vědět mohl, že žalobkyně nezachová ani obyčejné, tím méně pak zdravotním jejím stavem jí ukládané zvláštní míry opatrnosti, nelze na jeho straně shledati ono spoluzavinění, jež shledal při něm soud odvolací.

Čís. 472.

Přípustným jest rekurs do usnesení odvolacího soudu, jímž z důvodu právoplatně již rozsouzené rozepře byl rozsudek první stolice zrušen a žaloba odmítnuta.

Obhájce manželského svazku jest oprávněn, napadnouti rozsudek, jímž žaloba o rozlučku byla zamítnuta z důvodu, že manželství bylo již právoplatným rozhodnutím cizozemského soudu rozloučeno.

Změny v státním občanství nebo domovském právu manžela, k nimž došlo po rozvodu manželství, nemají vlivu na státní občanství a domovské právo manželky.

(Rozh. ze dne 30. března 1920, R II 18/20.)

V roce 1892 bylo rozvedeno v tuzemsku manželství katolíků, oba manželé byli tehdy tuzemci. Manžel odebral se po té do Německa, kdež bylo manželství jeho na žalobu manželky rozsudkem zemského soudu v Saarbrückenu ze dne 8. listopadu 1900 z viny manželovy rozloučeno. Žalobě manželčině, podané v tuzemsku v r. 1919, by manželství bylo rozloučeno pro hluboký rozvrat, procesní soud první stolice vyhověl, shledav uplatňovaný důvod opodstatněným. Odvolací soud rozsudek soudu první stolice zrušil a žalobu odmítl. **Důvody:** Rozsudkem zemského soudu v Saarbrückenu ze dne 8. listopadu 1900 jest zjištěno, že manželství bylo tímto rozsudkem již rozloučeno. Rozsudek nabytí právní moci. Rozsudkem tím a přednesením stran má odvolací soud dále za zjištěno, že manželé v době, kdy vešli ve svazek manželský, byli římskokatolického vyznání a tuzemští státní občané. Manželství bylo výměrem zemského soudu v Brně ze dne 31. května 1892 od stolu a lože rozvedeno. Žalovaný vystěhoval se pak do Německa, vystoupil podle osvědčení okresního hejtmanství v Mikulově ze dne 27. června 1897 ze státního svazku rakouského a nabytí naturalizační listinou ze dne 10. dubna 1900 pruské státní příslušnosti. Tím se stala i žalobkyně jako jeho manželka příslušnicí pruskou. V době, kdy rozsudek zemského soudu v Saarbrückenu byl vynesen, měl žalovaný své řádné bydliště v Německu, žalobkyně bydlela v tuzemsku. Teprve později nabytí žalobkyně opět tuzemského státního občanství. Jde tudíž o rozlučku manželství cizozemců v cizozemsku. Její právní účinek jest dle §§ 34 a 37 obč. zák. posuzovati dle cizozemského práva, a netřeba zkoumati, zdali by také podle tehdejšího tuzemského práva bylo bývalo lze manželství rozloučiti, poněvadž manželství cizozemců nemůže od tuzemského úřadu přiznán býti účinek větší neb déle trvajíc, než jaký jemu přiznává vlastní stát, jenž v první řadě jest povolán, by chránil svá státní zařízení a manželství svých příslušníků. Zemský soud v Saarbrückenu byl podle § 606 něm. c. ř. s. k rozhodování v této věci příslušným a rozlučka byla podle tamnějších

zákoných ustanovení přípustna. Rozsudku zemského soudu v Saarbrückenu, že manželství se rozlučuje, dlužno tudíž přiznati plný právní účinek. Okolnost, že žalobkyně nabytí později opět tuzemského státního občanství, jest vedlejší. Bylo-li manželství stran rozsudkem zemského soudu v Saarbrückenu řádně a právoplatně rozloučeno, nemohl rozvázaný již svazek manželský nabytí opět platnosti později nastavši skutečností, že žalobkyně stala se tuzemskou státní občankou. Žalobkyně by se ovšem tehdy, jsouc katoličkou, a jelikož bývalý její manžel byl na živu, nebyla mohla v tuzemsku znovu provdati, ale to nikoliv proto, že by dřívější její sňatek se žalovaným byl pro tuzemsko zůstal v platnosti, nýbrž proto, že by jí v tom byla překážela tak zvaná překážka katolicismu. Změna zákonodárství, nastavši zákonem ze dne 19. května 1919, čís. 320 sb. z. a nař., jímž odstraněna byla nerozlučitelnost katolických manželstev a překážka katolicismu, jest pro posouzení, zdali manželství žalobkyně se žalovaným bylo zmíněným rozsudkem platně rozvázáno, bez významu, poněvadž právní účinek rozsudku lze posuzovati jen podle právního stavu v době, kdy nabytí právní moci. Jak řečeno, nepřekážel ani tehdejší právní stav, by rozsudek zemského soudu v Saarbrückenu nebyl také v tuzemsku právně účinným. Rozloučením manželství, tímto rozsudkem vysloveným, přestala tudíž právní jeho jsooucnost a nemůže se proto žalobkyně znovu domáhati nové rozlučky manželství, jehož po právu již zde není. K právní moci rozsudku, rozepře se týkajícího, jest přihlížeti z úřední moci.

Nejvyšší soud zrušil k rekursu obhájce manželského svazku usnesení rekursního soudu a uložil mu, by věc znovu projednal a rozhodl.

Důvody:

Především jest rozhodnouti otázku, zda stížnost jest přípustna. Dle § 519 c. ř. s. jest přípustna stížnost do usnesení soudu odvolacího pouze v případech pod čís. 1 až 3 téhož §u uvedených; že se o případy 1. a 3. nejedná, jest na snadě, a zbývá tedy zkoumati, zda lze tento případ podřaditi pod ustanovení čísla 2 § 519 c. ř. s. Usnesením v odpor vzatým byl rozsudek prvního soudu zrušen z důvodu rozepře právoplatně rozhodnuté a žaloba odmítnuta (§ 475, odstavec třetí, c. ř. s.). Zrušením rozsudku první stolice a odmítnutím žaloby v případě § 477 čís. 6 c. ř. s. spor jest definitivně vyřízen, žaloba definitivně zamítnuta. Proti rozhodnutí odvolacího soudu v případě § 477 čís. 6 c. ř. s. jest však dle § 519 čís. 2 c. ř. s. stížnost přípustna. Poněvadž pak v § 240, odstavec třetí, c. ř. s. nepřípustnost pořadu práva a právoplatné rozsouzení jsou na roveň postaveny v tom směru, že k oběma z povinností úřadu jest hleděti jako ke zmatkům a poněvadž i co do účinku závad těch jeví se patrná obdoba s vyloučením pořadu práva, nelze shledati důvodu, proč by také §u 519 čís. 2 obdobou nemělo býti užito. V druhé řadě jest řešiti otázku, je-li obhájce svazku manželského oprávněn podati stížnost, když žaloba byla odmítnuta. Kladné zodpovězení této otázky vyplývá z povahy obhájce svazku manželského jako zástupce veřejného zájmu, vyžadujícího udržení manželství v platnosti. Výrokem soudu odvolacího byla sice žaloba o rozlučku manželství odmítnuta, však z důvodu, že manželství, byvši právoplatným rozsudkem cizozemského soudu rozloučeno, více po právu netrvá; tím

jest tedy zároveň vysloveno, že manželství, k jehož ochraně v tomto sporu obhájce svazku manželského byl ustanoven, nepozůstává, a dlužno proto obhájci svazku manželského přiznati právo, stížností rozhodnutí tomu odporovati. Ve věci samé dlužno stížnosti přiznati oprávnění. Pro řešení tohoto sporu jest rozhodno, jaký právní účinek má rozsudek zemského soudu v Saarbrückenu ze dne 8. listopadu 1900, jímž manželství stran bylo prohlášeno rozvedeným, při čemž dlužno mít na zřeteli, že dle § 1564 něm. obč. zák. rozvodem nastává zrušení (rozluka) manželství. Usnesení v odpor vzaté přiznává rozsudku tomu plný právní účinek i pro obvod našeho státu, vycházejíc z předpokladu, že v čas vynesení uvedeného rozsudku byli oba manželé německými státními příslušníky. Než tento předpoklad spočívá na omylném právním názoru, že žalobkyně se stala tím, že žalovaný, vystěhovav se do Německa a byv ze státního svazku rakouského propuštěn, nabyt naturalisační listinou ze dne 10. dubna 1900 pruské státní příslušnosti, příslušnicí pruskou. Tomu tak není. Manželství žalobkyně s žalovaným bylo dle výměru zemského soudu v Brně ze dne 31. května 1892 rozvedeno od stolu a lože; rozvod se stal v době, kdy oba manželé byli rakouskými příslušníky, a dle obsahu spisů vystěhoval se žalovaný teprve potom do Německa; jak z přednesu žalobkyně na jevo jde, ztratil se jí manžel její po povoleném rozvodu, z čehož souditi dlužno, že ho do Německa nenásledovala. Právní následky rozvodu ohledně státní příslušnosti rozvedené manželky jsou ty, že sice manželka neztrácí státní příslušnosti a domovského práva sňatkem nabytého (§ 11 domov. zák. [63]), avšak s druhé strany její státní příslušnost, pokud se týče domovské právo tím, že rozvedený manžel po rozvodu způsobem jakýmkoli státního příslušenství resp. domovského práva pozbuďte, nijak dotčeno není, nýbrž že její státní příslušnost pokud se týče domovské právo jest na dále neodvislo od příslušnosti pokud se týče domovského práva jejího rozvedeného manžela. Z toho následuje, že žalobkyně tím, že žalovaný státní příslušnosti pozbyl a pruské státní příslušnosti nabyt, ještě ani s manželem státní příslušnosti nepozbyla ani nové nenabyla.

Čís. 473.

Zákonem ze dne 2. listopadu 1918, čís. 4 sb. z. a n. nebyla dotčena výlučná příslušnost vrchního zemského soudu dle § 6 zákona ze dne 18. srpna 1918, čís. 317 ř. zák. Rozhoduje o své příslušnosti dle tohoto zákona, nesmí se soud pouštět do řešení otázek, zda případ stal se již po skončení války a z jaké příčiny vojsko zakročilo.

(Rozh. ze dne 30. března 1920, R II 19/20.)

V žalobě vznesené na vrchní zemský soud v Brně, domáhal se žalobce na čs. republice odškodnění za úraz, jenž způsoben mu byl po státním převratu čs. vojskem, zakročivším proti shluknuvšímu se davu. Opíraje příslušnost vrchního zemského soudu o ustanovení § 6 zákona ze dne 18. srpna 1918, čís. 317 ř. z., navrhl žalobce, by pro případ, že příslušnost, upravená tímto zákonem, byla změněna zákonem ze dne 2. listopadu 1918, čís. 4 sb. z. a n., byla žaloba odstoupena zemskému civilnímu

soudu v Praze. Vrchní zemský soud žalobu vrátil. Důvody: Zvláštních ustanovení zákona ze dne 18. srpna 1918, čís. 317 ř. zák. nelze tu použiti, ježto § 1 zákona toho předpokládá, že byla usmrćena nebo těžce na těle poškozena civilní osoba příslušníkem ozbrojené moci nebo četnictva anebo k jich rozkazu a t é t o v á l k y, v době události však, o níž tu jde, byla již válka skončena. Dle obsahu žaloby jest příslušným zemský soud v Praze dle § 1 zákona ze dne 2. listopadu 1918, čís. 4 sb. z. a n. Zranění žalobce bylo způsobeno vojskem, zakročivším v zájmu veřejného pořádku. Otázku, zda stát jest zavázán k náhradě škody, jež jeho zřízenci byla způsobena osobám třetím, lze rozhodnouti pouze dle předpisů veřejného práva. Jde zde o nárok čistě veřejnoprávní, o němž rozhodovati jest dle § 1 zákona čís. sb. z. a n. 4/1918 výlučně povolán zemský soud v Praze. Žalobcem navrhované postoupení žaloby na zemský civilní soud v Praze jest nepřipustným, ježto ustanovení § 6 zákona ze dne 18. srpna 1918 čís. 317 ř. zák. v ú b e c nelze použiti.

Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení a uložil vrchnímu zemskému soudu, jako soudu procesnímu, by nehledě k důvodům, o něž opřel vrácení žaloby pro nepřislušnost, o žalobě dále jednal.

Důvody:

Soud, na něž sporná věc byla vznesena, prozkoumává svou příslušnost sám od sebe na základě toho, co uvádí žaloba, leč by soudu nepravdivost tvrzení těch byla známa (§ 41 odstavec druhý j. n.). Žaloba, o níž tu jde, zakládá žalobní nárok výslovně na ustanovení zákona ze dne 18. srpna 1918, čís. 317 ř. zák., opírajíc se o skutečnost (v žalobě tvrzenou), že žalobce v přítomné válce byl příslušníkem vojenské moci zraněn. Tyto žalobní údaje jsou pro posuzování příslušnosti směrodatnými. Usnesení v odpor vzaté prohlašuje ovšem, že válka v čase, kdy příběh, žalobě za podklad sloužící, se stal, byla již ukončena, než otázka, zda válka v onom čase byla ukončena čili nic, jest spornou skutkovou otázkou, kterou bude třeba řešiti ve sporu samém, nelze ji proto rozhodovati při zkoumání příslušnosti soudu, poněvadž by se tím předbíhalo věci hlavní. Rovněž tak nemůže se soud, posuzuje otázku příslušnosti, zabývati otázkou, z jaké příčiny vojsko zakročilo a zbraně užilo, zvláště když údaje žalobní v té příčině nejsou do té míry přesné, by bezpečně bylo lze usouditi, že vojsko (vojenský oddíl) zakročilo v zájmu zachování veřejného pořádku. Soud prvý, pustiv se do řešení naznačených otázek, překročil meze, jemu § 41 odstavec druhý j. n. vytčené. Posuzuje-li se však příslušnost dle údajů žalobních, jest dle § 6 citov. zákona ku projednání a rozhodnutí sporu příslušným vrchní zemský soud jako soud první stolice, v jehož obvodu ke zranění žalobce došlo a v jehož obvodu také má žalobce bydliště. Zbývá ještě rozhodnouti otázku, zdali ustanovení § 6 citov. zákona nebylo derogováno ustanovením zákona ze dne 2. listopadu 1918 čís. 4 sb. z. a n.; tuto otázku dlužno zodpovědětí záporně. Příslušnost vrchních zemských soudů ku projednání nároků odvozovaných ze zákona ze dne 18. srpna 1918, čís. 317 ř. zák., jest vzhledem ku povaze věci výlučnou a absolutní, jako tomu jest na př. při žalobách syndikátních (§ 600 c. ř. s.) a při žalobách o náhradu za nespravedlivé odsouzení (zák. ze dne 21. března 1918, čís. 109 ř. z.). Na tom ne-

bylo ničeho změněno zákonem ze dne 2. listopadu 1918, čís. 4 sb. z. a n., jenž upravuje příslušnost zemského soudu v Praze pouze oproti ostatním řádným soudům, tedy nikoli oproti mimořádným soudům kategorie shora uvedené. Mohlo by se sice namítati, že § 5 písm. e) zákona ze dne 2. listopadu 1918 čís. 5 sb. z. a n., uváděje výslovně nejvyšší soud jako druhou a konečnou stolicí o opravných prostředcích proti rozsudkům, usnesením a opatřením vrchních soudů ve sporech dle zákona ze dne 21. března 1918 čís. 109 ř. z., o zákonu ze dne 18. srpna 1918 čís. 317 ř. zák. se nezmiňuje, než v tomto § 5 písm. e) jest citován zákon ze dne 13. srpna 1918, čís. 316 ř. zák., a poněvadž zákon tento neodkazuje žádných sporů k vrchním zemským soudům, nýbrž v § 2 stanoví, že konečné rozhodnutí a stanovení náhrady přísluší zvláštní ministerské komisi, jest na snadě, že jedná se o přehlédnutí, a že v § 5 písm. e) měl a chtěl býti citován zákon ze dne 18. srpna 1918 čís. 317 a nikoli čís. 316, kteréžto nedopatření bylo napraveno ustanovením § 5 písm. k) zákona ze dne 16. dubna 1919, č. 216 sb. z. a n.

Čís. 474.

Útraty zajištění důkazu lze jen tehda vymáhati zvláštní žalobou, byl-li napotom hlavní nárok mezi stranami bez sporu vyřízen. Jinak jsou útratami rozepře o hlavní nárok a platí o nich ustanovení § 41 a násl. c. ř. s.

(Rozh. ze dne 30. března 1920, Rv II 42/20.)

Žalovaný, jsa žalobcovým podnájemníkem, znešvařil byt. Když pak žalobce se z bytu stěhoval, byl vyzván pronajímatelem, by předal byt v řádném stavu. Žalobce vymohl si proto — chtěje si zajistiti náhradní nárok proti žalovanému, povolení, by zjištěny byly škody, jež žalovaný v bytě způsobil. Důkaz místním ohledáním a znalci byl pak skutečně proveden, čímž vzešly žalobci značné útraty. Nový nájemník, jenž nastěhoval se místo žalobce, uvolil se, že dá částečně na svůj náklad byt do pořádku. Žalobce domáhal se pak na žalovaném, by mu nahradil útraty, jež vzešly provedením zmíněného zjišťovacího důkazu. Procesní soud první stolice žalobě vyhověl v podstatě z toho důvodu, že jest přípustná samostatná žaloba vzhledem k tomu, že nový nájemník sám byt opraví, čímž stalo se nejistým, zda bude na žalobci požadována náhrada. Odvolací soud zamítl žalobu pro tentokráte.

Důvody: Nelze sice souhlasiti s odvolatelem, že útraty, spojené se zajištěním důkazů, nemohou býti nikdy vymáhány samostatnou žalobou. Takového ustanovení soudní řád neobsahuje. Správným jest však jeho názor, že útraty takové souvisejí s hlavní pohledávkou a že nemohou býti samostatně zažalovány, pokud není rozhodnuto o věci hlavní. Provedením řízení není však prokázáno, že by se byl pronajímatel zřekl vymáhati náhradní nárok proti žalobci. Jest tudíž ještě možno, že bude žalobce domáhati se na žalovaném náhrady škody, ježto však zažalovaná útratová pohledávka sdílí osud hlavní pohledávky, není samostatná žaloba na náhradu útrat přípustnou a jest mylným názor prvního soudce,

jenž žalobu tu připouští, ač nejisto, zda bude na žalobci náhrada požadována.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Dovolání, oprávněnému jedině o dovolací důvod čís. 4 §u 503 c. ř. s. nelze přiznati oprávněnosti. Předmětem sporu jsou náklady, vynaložené žalující stranou na provedení důkazu znaleckého, který si oproti žalovanému zajišťovala dle § 384 c. ř. s. ještě před rozepří, již provésti zamýšlela, aby průvodní prostředek ten nebyl jí ztracen nebo znesnadněn. O útratách těch ustanovuje § 388, odstavec třetí, c. ř. s., že zapraví je strana, důkaz navrhuující, bez újmy nároku na náhradu, jí snad příslušejícího. Jelikož z ustanovení §u 389, odstavec první, c. ř. s. plyne, že důkazu, pro zjištění provedeného, použití může každá strana v rozepří hlavní, zřejmě z toho, že povinnost k náhradě útrat takového provádění důkazu posuzovati dlužno vedle ustanovení §u 41 c. ř. s., že tedy útraty ty tvoří součástku procesních útrat hlavní rozepře a navrhovatel důkazu má na ně nárok jen potud, pokud v rozepří zvítězí a se uzná, že náklady by byly k účelnému vymáhání práva nebo bránění se potřebné. Správně proto uznal odvolací soud, že náklady zmíněné nemohou vymáhati se zvláštní žalobou, leč by právní nárok, k jehož prokázání nebo vyvrácení důkaz byl prováděn, mezi stranami jinakým způsobem než sporem byl vypořádán. V takovém případě nezbývá ovšem, nemá-li zásada vytčená v §u 388, odstavec třetí, c. ř. s. vyznít na prázdno, než rozluští otázku náhrady útrat zajištěného důkazu samostatně. Žalobce uváděl v žalobě, že majitel domu po provedeném zajištění důkazu našel nového nájemníka, který opravu na svůj náklad provésti se uvolil bez náhradního nároku, takže majiteli domu škoda, z jednání žalovaného vzniknuvší, byla tím jinak nahrazena a že proto od žalobce dle prohlášení svého ničeho již nepožaduje, v důsledku čehož ani on (žalobce) svůj nárok náhradní proti žalovanému jako podnájemníku uplatňovati nemůže. Jelikož však odvolací soud zjistil, že majitel domu náhradního nároku se nezřekl, naopak zavázal se novému nájemníku na opravu obytných místností přispěti tou částkou, jakou mu žalobce vzniklou škodu nahradí, a žalobcovo prohlášení, shora uvedené, neobsahovalo bezvýminečné zřeknutí se nároku proti žalovanému, nebylo lze v čase rozhodování přítomného sporu první stolicí pokládati hlavní nárok, pro který důkaz byl zajišťován, za vypořádaný mezi spornými stranami a proto právem uznal odvolací soud, že na ten čas útraty provádění zajištěného důkazu samostatně požadovati nelze. Na okolnost, že se žalobce nyní v dovolacím spise hlavního nároku, pro který si důkaz pojišťoval, oproti žalovanému zřeká, nelze vedle §u 504 c. ř. s. vzítí zřetele, neboť není to zřeknutí se nároku předmět sporu tvořícího, nýbrž nová skutková okolnost, kterou slušelo mu tvrditi již před soudcem prvním, aby opodstatnil oprávnění k samostatnému vymáhání zažalovaných útrat, kteréž však v řízení oprávněm jeví se již nepřipustnou novotou.

Dřevěný můstek, položený přes příkop k hospodářskému používání vybudovatele, nestane se tím, že konce jeho trámů zapuštěny jednak do veřejné cesty, jednak do veřejného statku (návse), příslušenstvím veřejného statku a tím pro každého použitelným.

(Rozh. ze dne 30. března 1920, Rv II 44/20.)

Žalobci postavili si na svůj náklad dřevěný můstek přes silniční příkop, by tak ze silnice mohli zajíždět do svého stavení. Prostore mezi příkopem a stavením jich náležela k návsi. Žalovaná sousedka používala, když můstek k jejímu stavení byl odstraněn, můstku žalobců, kteří proto žalovali, by bylo uznáno právem, že žalované nepřísluší právo jízdy přes onen můstek. Procesní soud prvé stolice žalobu zamítl. **Důvody:** Můstek, jsa se zemí úplně spojen a slouže, dle tvrzení žalobců, k trvalému spojení obou sousedních parcel veřejného statku, nemá vlastní existence, nýbrž dle § 297 obč. zák. jest pouhou součástí parcel, do kterých jest zastaven a jest tedy věcí movitou. Žalobce, který neobmezené vlastnictví k můstku odůvodňuje tím, že jej sám postavil a opravuje a v dobrém stavu udržuje, domáhá se právní ochrany věci, která vlastní existence pozbyla a neexistuje a bylo proto již z tohoto důvodu žalobu zamítnouti. Jak již uvedeno, nemá po názoru soudu můstek jako movitá věc vlastní existence, jest částí parcel, na nichž jest postaven, totiž silnice a z části také návsi, do níž druhý jeho konec jest zapuštěn. Obě tyto parcely jsou však statkem veřejným, pročť jest i můstek statkem veřejným, sdíleje povahu pozemku, na němž jest postaven. **Důvodů:** S názorem prvého soudu nelze souhlasiti. Je známo, jak podobné, přes silniční příkopy položené můstky vypadají; sestávají z několika podélných a snad i příčných trámů a hořejší plocha takového můstku musí ovšem, aby přejezd byl možným, býti ve stejné úrovni s půdou, takže trámce svými konci jsou v půdě samé. Tímto položením či vtlačení konců do půdy nevzniká však takové pevné spojení se zemí, by bylo lze říci, že trámce či můstek staly se dle § 287 obč. zák. součástí nemovitosti, byť i snad žalobci měli úmysl můstek trvale tam ponechat pro účely svého hospodářství. K tomu přistupuje, že trvalé spojení tak, že by věc stala se součástí pozemků, může dle svého úmyslu přivoditi pouze majitel pozemků sám, nikoli osoba třetí; obě parcely však jsou dosud veřejným statkem. Má tedy odvolací soud za to, že takovýto můstek přes silniční příkop, ať už se svolením majitele půdy, či bez něho položený, byť i konci svých trámů spočíval v zemi, nestal se příslušenstvím půdy, nýbrž zůstal jako věc movitá vlastnictvím žalobců, jimž přísluší kdykoli právo, můstek zase odstraniti, zvláště když je možno i ohledně veřejného statku nabýti jakýchsi zvláštních práv. Jako vlastníci jsou však žalobci oprávněni výhradně sami používatí můstku; právům strany žalované neděje se tím újma. Může veřejného statku používatí i nadále, nikoli však také zařízení, soukromou osobou pro její vlastní účely upraveného na místě, kde by příjezd jinak ani nebyl možným (příkop). Žalovaná, která je sousedkou žalobců, nepopírá, že můstek zřídili si žalobci. Nevyznačivše nijak svého soukro-

mého vlastnictví, nemohli by snad žalobci pohaněti k zodpovědnosti osobu cizí, poměrů neznalou; vůči žalované, která stav věci zná, dlužno jim toto právo přiznati. Jezdic přes cizí můstek, zasáhla žalovaná do výhradních práv strany žalující a jelikož ani netvrdila, že také jí přísluší ze soukromoprávního titulu právo jízdy po můstku, jest žaloba oprávněnou.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání — mimo jiné z těchto

důvodů:

Co se týče důvodu nesprávného právního posouzení věci, lze snad připustiti, že názor odvolacího soudu, ostatně jen mimochodem vyslovený, dle něhož jen majitel nemovitosti, nikoliv však třetí osoba, může přivoditi trvalé spojení tak, by se movitá věc stala součástí věci nemovité, v této všeobecnosti správným není. Stačí v tomto ohledu poukázati na ustanovení § 414 a násl. obč. zák. o nabývání práva vlastnického přibytím. Přes to však nelze nařikánému rozsudku vytýkati nesprávné právní posouzení věci, a budíž, nehledíc k právě zmíněnému právnímu názoru, poukázáno na ostatní úplně správné vývody odvolacího soudu, ke kterým se ještě dodává toto: Dle spisů není sporným, že žalobci zřídili si můstek pro svoje hospodářské účely a sami jej ze svého udržují. Žalovaná proti tvrzení žalobců, že je můstek ve výlučném jejich soukromém vlastnictví, namítá, že můstek za daných okolností stal se součástí veřejného statku. Tu však dlužno připomenouti, že § 297 obč. zák. ohledně podobných věcí, jako je zmíněný můstek, mají-li se státi součástí pozemku, výslovně předpokládá, by věc byla zřízena v tom úmyslu v zemi a půdě, by trvale na ní zůstala. Pouhé vtlačení můstku do půdy veřejného statku bez onoho úmyslu tedy ještě nestačí. Není dále ani rozhodným, že příkop a pozemek č. p. 1021/7 (návse) jsou dosud veřejným statkem, iichž může užívati každý úd obce (§ 288 obč. zák.), neboť v tomto případě nejedná se o užívání veřejného statku, ohledně které otázky příslušelo by rozhodnutí správnímu úřadu, nýbrž o právo vlastnické ohledně můstku samého, jež posuzovati sluší dle § 354 a násl. obč. zák., jimiž je majiteli propůjčeno právo, že nemusí trpěti ni žádného vsahání do svého vlastnictví a ohledně kterého nebylo prokázáno, že podléhá obmezení v tom smyslu, že musí trpěti spoluužívání jiných osob. Ku poukazu dovolatelky na to, že názor odvolacího soudu vedl by k tomu, že by byl vlastně veřejný statek vyloučen z veřejného užívání, a že, kdyby překročení příjezdních můstků bylo závislým na povolení těch, kdož můstky stavěli, byla by návse uzavřena i vlastním občany obce, sluší podotknouti, že domněnka tato případnou není, jelikož rozhodnutím tohoto případu se nijak neprejudikuje otázce používání veřejného statku.

Čís. 476.

Směnná smlouva, ujednaná s dodatkem, že jeden ze smluvníků může jím výměnou poskytnuté pozemky v umluvené ceně zpět koupiti, nebudou-li druhým smluvníkem do určité doby zastavěny, jest ujednána pod rozvazovací výminkou. Dostaví-li se výminka, podrží smluvník, v jehož prospěch přičiněna výminka, pozemky, jež směnou obdržel, a obdrží zpět proti zaplacení umluvené ceny pozemky, jež směnou přepustil.

(Rozh. ze dne 30. března 1920, Rv II 47/20.)

Směnnou smlouvou ze dne 19. února 1908 postoupila městská obec staviteli 4 stavební parcely, začož jí stavitel postoupil dvě pozemkové parcely. Zároveň zavázal se stavitel za sebe i za své právní nástupce, že stavební parcely do 6 let zastaví, jinak že bude obec oprávněna, by po marném uplynutí této lhůty pozemky, jež staviteli postoupila, zpět koupila po 12 K za sáh. Toto oprávnění obce bylo zapsáno do pozemkové knihy. Ježto stavitel pozemků ve zmíněné lhůtě nezastavěl, domáhala se obec jich vrácení za smlouvenou cenu. **Procesní soud první stolice** žalobě vyhověl. **Důvody:** Nelze o tom pochybovati, že zpětnou koupi lze vyhraditi i při smlouvě směnné. Jest sice pravda, že občanský zákonník mluví o zpětné koupi jako o vedlejší úmluvě při smlouvě trhově, a užívá proto v § 1070 obč. zák. výrazu »prodátele«, než zařazení to lze si vysvětliti tím, že právo koupě zpáteční se vyskytuje zpravidla při smlouvách trhových, což však nevylučuje, by nebyla zpětná koupě umluvena i při smlouvě směnné. Podmínky zpětné koupě mohou strany libovolně umluviti. Ježto umluvené podmínky se splnily, jest obec oprávněna, by své právo vykonala. **Odvolací soud** žalobu zamítl. **Důvody:** Mylným jest názor prvního soudu, že lze umluviti zpětnou koupi i při smlouvách směnných. Dle jasného doslovu zákona spočívá právo zpětné koupě v tom, že lze věc prodati, a nikoliv tedy snad směnnou, zpět vykoupi. V §ech 1067 a násl. obč. zák. jsou obsažena ustanovení o »zvláštních družích neboli vedlejších úmluvách smlouvy kupní«; jsou to zvláštní ustanovení, jichž nelze obdobně použiti. Vedlejší úmluva při smlouvě směnné, že směnné pozemky lze zpět požadovati, nemůže se státi »právem na zpětnou koupi« ani tím, že byla skutečně zaknihována, jakž stalo se v tomto případě proti předpisu § 9 knih. zák. Tím není ještě řečeno, že by úmluva taková byla zhoła neplatnou, jak míní odvolatel; její právní povahu dlužno spíše posuzovati dle všeobecných předpisů o smlouvách (hlava XVII. obč. zák.), přihlížeje k okolnostem toho kterého případu. Mohlo by zde jíti buď o kupní smlouvu hotovou avšak podmíněnou aneb sice o nepodmíněnou avšak pouze budoucí. Pro zodpovězení této otázky jest rozhodným obsah úmluvy a vůle smluvních stran, jak jest z úmluvy té zřejma. Z těchto pak vyplývá, že tu jde o smlouvu předběžnou o budoucí trhově smlouvě, jejíž podmínky, jmenovitě určení času, třebas podmíněné, jsou splněny. Ježto sporné parcely nebyly zastavěny v umluvené šestileté lhůtě a dosud zastavěny nejsou, mohla sice obec domáhati se zpětného jich prodeje, avšak pouze do jednoho roku po té, když zmíněná šestiletá lhůta uplynula, totiž do 19. února 1915. Ježto však obec tak neučinila, zanikl dle § 936 obč. zák. její nárok.

Nejvyšší soud obnovil rozsudek soudu první stolice.

Důvody:

Správně dovozuje soud odvolací, že úmluvu, kdyžtě nespadá pod ustanovení §§ 1068 až 1070 obč. zák., dlužno posuzovati dle všeobecných předpisův o smlouvách. Nelze však přisvědčiti odvolacímu soudu v tom, že úmluva byla by dle své vlastní povahy smlouvou předběžnou ve smyslu § 936 obč. zák. Nejednalo se stranám o to, by teprve v budoucnosti bylo něco zvláštní smlouvou ujednáno a že by obci měl teprve vzejíti nárok na to, by spolusmluvník byl po případě přidržán

k tomu, by v novou samostatnou smlouvu vešel. Naopak závazek právního předchůdce nynější žalované strany byl pevně stanoven již smlouvou směnnou a obec měla právo, by přímo z této smlouvy domáhala se plnění. Arciž byl vznik nároku odsunut na dobu pozdější, nejistou. Obsah nároku směřoval ohledně vyhrazených parcel k restituci právního stavu, jak byl zde před směnou. Právní předchůdce žalované strany stal se následkem směnné smlouvy vlastníkem parcel, měl však vlastnictví čtyř parcel pozbyti a parcely měly připadnouti zase zpět do vlastnictví obce, kdyby do šesti let ode dne smlouvy nebyly druhým smluvníkem zastavěny. Byla tudíž ohledně čtyř parcel sjednána směnná smlouva pod rozvazovací potestativní výminkou. Úmluva, že obec má právo vyplatiti čili, jak ve smlouvě nepřesně se praví, zpět koupiti parcely za cenu 12 K za jeden každý skutečný čtverečný sáh, týkala se vypořádání smluvníků pro případ, že výminka by se splnila. Tu jen ohledně řečených čtyř parcel měl se zase obnoviti dřívější stav právní, parcely, žalobkyní převzaté, měly jí zůstati a druhé straně měla se poskytnouti ujednaná náhrada za plošnou rovnocennou výměru, jež měla by se jí vrátiti, ale dle smlouvy vrátiti se neměla. Pojímá-li se úmluva tak, jak doloženo, a, není-li o tom sporu, že výminka nastala, jest prosba žalobní ospravedlněna a nemá vůči ní místa ani obrana zkrácení přes polovici pravé ceny, ježto po této stránce rozhodným jest okamžik, kdy smlouva směnná byla uzavřena, a nikoli doba, kdy rozvazovací výminka se splnila, s ohledem na prv. označenou dobu však zkrácení přes polovici pravé ceny ani se netvrdí.

Čís. 477.

Při ubytování vojska dle zákona ze dne 11. června 1879, čís. 93 ř. zák. vystupuje obec pouze jako sprostředkovatelka mezi vojenskou správou a poskytovatelem bytu.

(Rozh. ze dne 7. dubna 1920, R I 206/20.)

Žalobce domáhal se na obci náhrady nákladu, jež učinil, by uvedl opět v řádný stav místnosti, jež byl obci poskytl za účelem ubytování vojska, a jež vojskem byly poškozeny. **Procesní soud první stolice** žalobu zamítl v podstatě z toho důvodu, že mezi žalobcem a žalovanou obcí nebyla sjednána nájemní smlouva, nýbrž že žalovaná byla pouhou sprostředkovatelkou vojenské správy, jak jí zákonem jest uloženo; dle § 35 zákona ze dne 11. července 1879, čís. 93 ř. zák. nahrazuje vojenská správa škodu, jež vznikla ubytováním vojska. **Odvolací soud** zrušil rozsudek soudu první stolice a nařídil mu, by, vyčkaje právomocí, znovu jednal a rozhodl. **Důvody:** Vojenská správa jest povinna, by, vracejíc objekty, jež jí byly dány v užívání na základě ubytovacího zákona ze dne 11. června 1879, čís. 93 ř. zák., je vrátila — nehledíc k obvyklému opotřebování — v takovém stavu, v jakém je převzala. Byly-li objekty poškozeny, ručí vojenská správa za zavinění vojenských oddílů a těch osob, jimž byly dány v užívání, nikoliv však za náhradu a za následky obvyklého opotřebování. Ten, kdo objekty poskytl, musí se však domáhati na soudě náhrady z tohoto ručení nejdéle do roka po té, kdy objekt byl mu vrácen, jinak právo jeho zaniká (odstavec 3, 4 a 6 § 35 cit. zák.). Dle od-

stavce druhého cit. §u jest věcí toho, kdo budovy vojenské správě k užívání poskytl, by je udržoval ve stavu připouštějícím užívání. Jako poskytovatel budov přichází v úvahu obec (§§ 12, 13, 20 cit. zák.). Z ustanovení těchto vyplývá, že jednak poskytovatel má se starati o to, by udržoval budovy v takovém stavu, by mohly býti jednou vráceny tak, jak byly převzaty, a že jest z druhé strany oprávněn, by nastupoval postihem na vojenskou správu. Neudržovala-li tudíž obec místnosti žalobcovy v řádném stavu, ručí mu v mezích zákona, jak shora uvedeno, při čemž jsou jí zmíněné postěžné nároky zachovány. Jestliže tedy majitel domu, když obec chovala se nečinně, vynaložil ze svého náklad, jež měla nésti obec, by místnosti přivedeny byly opět do řádného stavu, může žádati na obci náhradu (§ 1042 obč. zák.). Poněvadž první soud nevyšetřil v tomto směru závažných okolností, bylo rozsudek dle § 496 odstavec druhý a třetí zrušiti.

Nejvyšší soud usnesení odvolacího soudu zrušil a uložil mu, by, nehledě k zrušovacímu důvodu, o odvolání znovu rozhodl.

Důvody:

Zrušiti rozsudek první stolice a naříditi jí, by doplnila řízení ve směrech, jež naznačeny jsou v usnesení soudu odvolacího, bylo by jen tehda na místě, kdyby správným byl právní názor odvolacího soudu, vedle něhož prý náhradní nárok proti vojenské správě, upravený §em 35, odstavec 3 a 6, zákona o ubytování vojska ze dne 11. června 1879 čís. 93 ř. z., přísluší obci, kdežto majitel poškozeného předmětu jest prý na to odkázán, by svého náhradního nároku domáhal se na obci. Tomu však není tak. Především není v zákoně samém nikde řečeno, že by obec ručila majiteli poškozeného předmětu za poškození, ubytovaným vojskem způsobené. Než ani z jinakých ustanovení zákona nelze povinnosti té dovoditi. Závazek k poskytnutí přístřeší vojsku vázne na držbě domu (§ 8). Obci náleží pouze, by k zákonné výzvě v oboru přenesené působnosti (§ 20) byty vyšetřila (§ 14) to jest, by k výzvě vojenské správy, jež jí buď okresním politickým úřadem, nebo výjimečně přímo byla učiněna (§ 12), potřebné místnosti vybrala, vojenskému oddílu je označila a jeho příkázání do bytův uskutečnila (§ 13, odstavec 2). Nevystupuje tudíž obec ohledně zabraných předmětů, jež nejsou jejím majetkem, jako poskytovatelka bytu, nýbrž jen jako prostřednice mezi vojenskou správou a majitelem předmětu, na němž vázne břemeno ubytovací. Jen tohoto lze považovati za poskytovatele bytu. To plyne jasně zejména z ustanovení § 12., vedle něhož ukládá se vojenské správě, by výzvu k poskytnutí přístřeší neřídila nikdy přímo na majitele budovy nebo pozemku, nýbrž pouze na okresní politický úřad, pokud se týče výjimečně na starostu obce. Poskytovatelem přístřeší jest tudíž a zůstává majitel předmětu. Tím míněn jest i v § 35, odstavec 2 a 6. Přísluší-li však náhradní nárok dle tohoto zákonného předpisu majiteli předmětu přímo proti vojenské správě, není žalovaná obec k žalobě, o kterou se zde jedná, vůbec pasivně legitimována a lze o žalobním nároku uznati ihned ve věci samé.

Čís. 478.

Vydržeti lze služebnost i na pozemku domněle vlastním,

(Rozh. ze dne 7. dubna 1920, Rv I 130/20.)

Žalobci byli vlastníky pozemku č. kat. 478, žalované náležel vlastnický sousední pozemek č. kat. 78. Ježto hranice mezi obojími pozemky byly sporny, byly dle smíru ze dne 26. září 1918 znovu vyměřeny. Žalovaná žala několikrát na pozemku č. kat. 478 trávu a sice na onom dílu, jež s pozemkem jejím bezprostředně hraničí. Žalobcové domáhali se výroku, že žalované nepřisluší právo žiti trávu na pozemku č. kat. 478, proti čemuž žalovaná namítla vydržení. Procesní soud první stolice žalobě vyhověl. Důvody: Jest sice prokázáno, že žalovaná i její předchůdci žali na pozemku č. kat. 478 trávu přes 30 let, aniž by jim to bylo bývalo žalobci nebo jejich právními předchůdci zakázáno. Přes to však nemohla žalovaná nabýti vydržením práva toho, ježto pouze na cizím pozemku lze nabýti služebnosti vydržením. Jest však velmi pochybno, zda dílec pozemku, jež nyní na základě smíru ze dne 26. září 1918 náleží žalobcům vlastnicky, již před tímto smírem jim náležel, ježto hranice obou pozemků byly sporné a právní předchůdci žalované se domnívali, že onen dílec č. kat. 478, na kterém žalovaná se domáhá práva žiti trávu, jim náleží právem vlastnickým, pročez tam také trávu žali. Jelikož však není prokázáno, zda dnešní hranice — jsou to hranice podle citovaného smíru — byly skutečnými hranicemi mezi parcelami, nelze nabýti služebnosti vydržením let, poněvadž dle výsledku řízení průvodního jest za to míti, že žalovanou tvrzené právo, žiti trávu, bylo jen součástíou vlastnického práva žalované a jejích právních předchůdců na onom dílci, jehož vlastnictví před 26. září 1918 mezi účastníky bylo sporné a které nyní spadá do vlastnictví žalobců. Odvolací soud žalobu zamítl. Důvody: Tím, že byly smírem vyměřeny hranice mezi pozemkem žalobců a žalované, nebylo teprve vytvořeno právo vlastnické k pozemku. Vyměření to mělo ráz pouze deklaratorní; i před vyměřením hranic byli tedy vlastníky pozemku č. kat. 478 žalobci, z čehož vyplývá, že žalovaná žala ode vždy na cizím pozemku; žala pouze proto, ježto se měla býti k tomu oprávněnou; jest lhůstějno, zda tak činila, majíc za to, že pozemek jest jejím vlastnictvím, či pouze proto, že jest v držbě sporného práva. Dle § 480 obč. zák. lze nabýti služebnosti vydržením let. Ježto pak u žalované jsou i jinak splněny podmínky §§ 1460, 1470 obč. zák., bylo žalobu zamítnouti.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Dovolatelé uvádějí, že se žalované a její předchůdci v držbě pozemku parc. č. 78, když žali trávu na onom díle pozemku parc. čís. 478, který s parc. čís. 78 sousedí, jakož i na svahu, s ním spojeném, až k první vozové koleji, nejednalo o výkon služebnosti na cizím pozemku, nýbrž že měli v úmyslu, žiti trávu na své vlastní roli. Soud první zjistil, že žalovaná a její právní předchůdci ve vlastnictví pozemku parc. č. 78 na

shora jmenované části pozemku parc. č. 478 nepřetržitě a po více než 30 let bez závady trávu žali, ačkoliv o tom žalobci a jejich právní předchůdci v držbě pozemku toho věděli, přes to však vyloučili, že žalovaná vydržením let nabyla práva, žítí trávu na onom dílci pozemku parc. č. 478, na kterém dne 26. května a 18. června 1919 a i jindy trávu žala; neboť soud procesní zjistil, že hranice mezi těmito parcelami již za právních předchůdců stran nebyly určité, nýbrž sporné a že též právní předchůdci žalované za to měli, že onen dílec parcely čís. 478, na kterém se žalovaná domáhá služebnosti, žítí trávu, jim právem vlastnickým náleží, proč tam také trávu žali; vykonávali tedy vzhledem na neurčitost hranic právo, žítí trávu, jako součástku práva vlastnického a ježto jim scházelo vědomí, že žali na cizím, nemohli prý nabýti práva služebnosti. Avšak, aby žalovaná tohoto práva nabyla, stačila vůle, vykonávati obsah práva toho vlastním jménem, aniž by jí byly ostatní právní poměry ohledně sporné plochy jasnými (§ 312 obč. zák.). I když část pozemku č. 478, kde trávu žala, neprávem byla považována žalovanou a jejími předchůdci za jejich vlastnictví, nabyli vydržením aspoň práva oné služebnosti, když se ukázalo, že ona sporná část pozemku jest vlastnictvím žalující strany (§§ 480, 1460, 1470 obč. zák.).

Čís. 479.

Spoluvlastník nemovitosti, jehož podíl nebyl ve dražbě, není účastníkem dražebního řízení, týkajícího se podílu druhého spoluvlastníka. Proti rozpočetnímu usnesení nepřísluší mu právo rekursu ani potud, pokud byl jím stanoven dle § 222, odstavec čtvrtý, ex. ř. náhradní nárok, jenž v pořadí věřitelovy pohledávky má být vložen na podíl, který nebyl ve dražbě. Příležitost, hájiti svých práv, poskytuje vlastníku tohoto podílu teprve knihovní vklad náhradního nároku a věřitelův požadavek o uspokojení tohoto nároku.

(Rozh. ze dne 13. dubna 1920, R I 170/20.)

Do dražby dána byla pouze polovice nemovitosti, jež náležela spoluvlastnicku Janu a Marii H-ovým, a to polovice náležející Janu H-ovi. K rozvrhovému roku dostavila se též, ač neobeslána, Marie H-ová, podařila odpor proti přihlášeným nárokům, rozpočtové usnesení bylo jí doručeno; rovněž bylo jí doručeno usnesení soudu rekursního, jímž byl knihovnímu věřiteli Václavu S-ovi, vyšetřujícímu na prázdno, přičten náhradní nárok na neprodané polovici nemovitosti, náležející Marii H-ové.

Dovolací recurs spoluvlastnice nejvyšší soud zamítl.

Důvody:

Marie H-ová jakožto majitelka polovice chalupnické usedlosti, jejíž druhá Janu H-ovi připsaná polovice byla do dražby dána, má snad zájem skutečný na výsledku exekučního řízení, právního zájmu v té příčině však exekuční řád jí nepřiznává. Právem nebylo jí proto doručeno ani usnesení, jímž nucená dražba byla povolena (§ 133 odstavec čtvrtý ex. ř.), ani vyhotovení ediktu dražebního (§ 171 ex. ř.), aniž byla

vyrozuměna o roku k rozvrhu nejvyššího podání (§ 209 odstavec druhý ex. ř.); když pak přes to k rozvrhovému roku se dostavila, nepříslušelo jí právo odporu proti přihlášeným nárokům (§ 213 ex. ř.) a nemělo jí býti doručeno rozvrhové usnesení soudu prvního (§ 229 odstavec třetí ex. ř.) a následkem toho ani usnesení soudu rekursního. Není tedy oprávněna, bráti usnesení to v odpor dovolacím rekuresem, byť v něm stanoven byl náhradní nárok knihovního věřitele Václava S-a podle § 222 odstavec čtvrtý ex. ř. na její neprodané polovici usedlosti. Teprve knihovním vkladem náhradního nároku na neprodanou polovici usedlosti vstoupí věřitel, k náhradě oprávněný, Václav S. v právní poměr k Marii H-ové jakožto majitelce této polovice usedlosti; proti usnesení vkladnímu bude Marii H-ové příslušet právo rekursu, a, domnívá-li se, že náhradní nárok není po právu vůbec nebo ne v té výši, ve které byl stanoven soudem rekursním, bude moci uplatnit své námitky proti náhradní pohledávce, bude-li placení na ní požadováno. Dovolací recurs byl tudíž jako nepřipustný odmítnut.

Čís. 480.

Nařízení, vydaná na základě zákona ze dne 24. července 1917, čís. 307 ř. zák., nepozbývají platnosti již tím, že nebyla vládou ve lhůtě §u 3 téhož zákona předložena sboru zákonodárnému ku schválení, nýbrž teprve, byla-li zákonodárným sborem zrušena.

(Rozh. ze dne 13. dubna 1920, R I 185/20.)

Rejstříkový soud odmítl zápis společnosti s r. o. na základě § 1 min. nař. ze dne 3. září 1918, čís. 323 ř. zák., ježto ministerstvo vnitra vneslo včas odpor. Rekursní soud usnesení potvrdil. Důvody: Třebas dle § 3 zákona ze dne 24. července 1917, čís. 307 ř. zák. bylo nařízení ze dne 3. září 1918, čís. 323 ř. zák. předložiti říšské radě, by po případě k její žádosti bylo zrušeno, nepozbývá účinnosti již tím, že nebylo předloženo, nýbrž teprve příslušným usnesením říšské rady. Stěžovatelka ani netvrdí, že by takové usnesení se bylo stalo, není tudíž zákonem opodstatněno její stanovisko, že ministerské nařízení pozbylo účinnosti již tím, že nebylo předloženo říšské radě ku schválení.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Správně uznal rekursní soud, že vládní nařízení čís. 323 z roku 1918 ř. zák. platí potud, pokud výslovně nebylo zrušeno. Nařízení to vydáno bylo na základě zákona ze dne 24. července 1917 čís. 307 ř. zák., který po rozruhu čl. 2 zákona ze dne 28. října 1918 č. 11 sb. z. a n. zůstal také po zřízení samostatného státu československého prozatím v platnosti. Vedle § 3 zákona čís. 307 ř. zák. z r. 1917 jest sice vláda povinna, by nařízení vydaná základem tohoto zákona předložila říšské radě jakožto zákonodárnému sboru, tudíž nyní Národnímu shromáždění, jež dle § 4 zákona ze dne 3. listopadu 1918 čís. 37 sb. z. a n. právomoc zákonodárnou vykonává, a to, je-li shromážděno, nejdéle koncem každého kalendářního

čtvrtletí, jinak jakmile se shromáždí. Avšak § 5 téhož zákona čís. 307 ř. zák. z roku 1917 stanoví dále, že nařízení ta, nejsou-li obmezena na čas, zůstávají tak dlouho platna, pokud nebudou nově vydanými nařízeními nebo k žádosti říšské rady (nyní Národního shromáždění) změněna nebo zrušena. Stanoví tudíž zákon sám, že nařízení, základem jeho vydaná, platiti mají až do výslovného zrušení jejich buď vládou samotnou novým jejím nařízením nebo podle usnesení zákonodárního sboru. Poněvadž takové zrušení se dosud nestalo, sluší uznati nařízení, podle něhož rejstříkový soud zápis stěžovatelce odepřel, za dosud platící. Vláda, které zákon v poslední odstavci §u 5 dále ukládá, by, nedodrží-li lhůtu v § 3 stanovené, nařízení ihned zrušila, jest sice Národnímu shromáždění parlamentárně zodpovědna za splnění této jí zákonem uložené povinnosti, avšak právě ze znění tohoto dodatku, který nestanoví, že nařízení nedodržením lhůtu pozbývá platnosti, nýbrž že musí býti zrušeno, plyne, že, dokud výslovně nebylo zrušeno, platiti má, takže soudové nemožou zkoumati, bylo-li vyhověno povinnosti vládě zákonem uložené, nýbrž jsou povinni zachovávatí předpis zmíněného nařízení vydaný tak dlouho, pokud nebyl zrušen způsobem v § 5 vysloveným.

Čís. 481.

Při sporu o nárocích odkazovníků, tudíž i při sporu o platnosti dovětku, nelze postupovati dle §§ 125 a násl. nesp. říz.

(Rozh. ze dne 13. dubna 1920, R I 192/20.)

Zůstavitel zanechal poslední pořízení, jímž pořídil o některých částech svého majetku. K pozůstalosti přihlásili se jednak dědicové ze zákona, jednak přihlásili své nároky ti, kdož byli obmyšleni posledním pořízením. Pozůstalostní soud poukázal zákonné dědice na pořad práva. Rekursní soud poukázal na pořad práva ty, kdož přihlásili své nároky z posledního pořízení. **Důvody:** Byly podány toliko dědické přihlášky ze zákona a nikoli ze závěti, již zde vůbec není, jelikož poslední pořízení zůstavitelovo, u okresního soudu prohlášené, není dle svého obsahu závěti, jak i účastníky při projednávání pozůstalosti bylo uznáno. Není-li zde rozporu mezi dědickými přihláškami, není místa pro jednání dle § 125 a násl. cís. pat. ze dne 9. srpna 1854 čís. 208 ř. zák. Nároky odkazovníků jsou dle dosavadního výsledku projednávání pozůstalosti sporny a náležejí tudíž dle § 2 čís. 7 nesp. říz. poukázati na pořad práva, an soud pozůstalostní o jejich právní jsoucnosti v mimosporném řízení rozhodnouti nemůže. Zákonní dědici nemají povinnosti, by zahájili proti odkazovníkům spor o neplatnost odkazu, pokud se týče posledního pořízení, projednání pozůstalosti jest za základ položiti dědické přihlášky a věci odkazovníků jest, by své obligační nároky uplatnili proti dědicům, kteří jich neuznávají. Stanoviti k tomu lhůtu není třeba a není v zákoně opory, neboť rozumí se, že, dokud spor odkazovníky zahájen nebude, nároky jejich při projednání pozůstalosti zůstanou nepovšimnuty a nemohou překážeti, by projednání nebylo skončeno a pozůstalost nebyla odevzdána.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Vzhledem na ustanovení §§ 532, 535, 552 a 553 obč. zák. jest poslední pořízení, jehož ověřený přepis nachází se ve spisech pozůstalostních, dovětkem a ne závětí, neboť není v něm pořízeno o celém jmění pozůstalostním, ani o poměrné části jeho, nýbrž jen o některých, do pozůstalosti náležejících věcech. K rozhodnutí této otázky není třeba pořadu práva a rozsudku procesního, poněvadž není zde podmínek § 2 čís. 7 cís. pat. ze dne 9. srpna 1854, čís. 208 ř. zák. Osoby, v onom dovětku obdařené, nejsou dědici, nýbrž odkazovníky; podle §§ 649, 684 a 685 obč. zák. nemají nároků na pozůstalost, nýbrž přísluší jim toliko osobní, obligační nárok na poskytnutí odkazů proti oněm dědicům, k pozůstalosti se přihlásivším, jejichž dědické právo tím kterým odkazem je stíženo. Vzhledem na to nelze, když dědicové nechtějí splniti odkazy, v dovětku uvedené, prohlášení dovětek neplatným, užití předpisů §§ 125 a 126 cís. pat. výše uvedeného z roku 1854, neboť nejde o přihlášky dědické, jež by byly spolu v rozporu, nejde o kolisi práv dědických. Obdobné užití těchto zákonných předpisů dle § 7 obč. zák. jest vyloučeno, poněvadž jde o právní poměry různé a nikoli sobě podobné. Vzhledem na hořejší ustanovení § 2 čís. 7 cís. pat. z roku 1854 a vzhledem na právní povahu nároků odkazovníků musí tito vystoupiti jako žalobcové proti přihlášeným dědicům, kteří stíženi jsou odkazy a neuznávají pravosti dovětku. Výraz »prohlášení poslední vůle« v § 126 cís. pat. z r. 1854 sluší vzhledem na celý obsah tohoto § 126 vykládati jako »testament« čili »závěť«, nikoli jako poslední pořízení v širším smyslu, ve kterém jest užitó v § 552 obč. zák. Případu § 726 obč. zák., že by dědicové zřekli se dědictví, zde není; nelze tudíž užití zde ustanovení tohoto § 726, dle něhož v případě takovém pokládati jest odkazovníky za dědice. Mínění soudu rekursního, že, dokud odkazovníci nepodají žalobu, nároky jejich zůstati mají při projednávání pozůstalosti nepovšimnuty a nemohou překážeti tomu, by projednání pozůstalosti nebylo ukončeno a tato nebyla dědicům odevzdána, nelze ovšem vzhledem na ustanovení §§ 159 a 160 cís. pat. ze dne 9. srpna 1854 čís. 208 ř. zák. přisvědčiti v této všeobecnosti; ale na rozhodnutí otázky, zdali přihlášení dědicové neb odkazovníci vystoupiti mají jako žalobcové, když dědicové neuznali pravosti dovětku, nemá to vlivu.

Čís. 482.

Kdo, jsa k tomu oprávněn, zřídil za sebe náměstka (substituta) k smluvnímu plnění, neručí za něho dle § 1313 a) obč. zák., nýbrž zodpovídá jen za volbu náměstkovy osoby.

(Rozh. ze dne 13. dubna 1920, Rv I 155/20.)

Advokát Dr. B. konal od ledna 1916 až do listopadu 1918 válečnou službu vojenskou a byl po tuto dobu substituován advokátem Drem G. V létě 1918 složil žalobce v advokátní kanceláři Dra B-a větší peníz s příkazem, by byl vyplacen Rudolfu S-ovi, předložil-li potvrzení, že bylo uhlí žalobci zasláno. Sollicitator v kanceláři Dra B-a vydal peníz Rudolfu S-ovi na padělané potvrzení, že uhlí bylo odesláno, aniž by byl o tom vy-

rozuměl substituujícího Dra G-a. Ježto žalobce uhlí neobdržel, domáhal se náhrady škody na Dru B-ovi. Procesní soud první stolice žalobu zamítl. **Důvody:** Žaloba jest žalobou o náhradu škody a přichází proto v úvahu příslušná ustanovení 30. hlavy obč. zák. o náhradě škody. Při řešení otázky zavinění bylo uvážiti dvě okolnosti. Zda žalovaný, který dne 16. ledna 1916 byl povolán ke konání služby vojenské a od toho času do 4. nebo 5. listopadu 1918 byl v poli, tedy nikoli v sídle své advokátní kanceláře, učinil opatření, by jeho právní agenda podle § 14 adv. ř. za jeho nepřítomnosti byla obstarávána zástupcem znalým práv, totiž jiným advokátem a, by pouze kancelářské práce zůstaly přenechány solicitorovi, který jako kancelářský zřízenec v jeho kanceláři již mnoho let jest zaměstnán. Pak-li tomu tak, zda v kanceláři zaměstnaný solicitor může býti považován za zdatnou osobu ve smyslu § 1315 obč. zák. V onom směru nebylo dle § 269 c. ř. s. třeba žádného dalšího důkazu o tom, že žalovaný po čas své nepřítomnosti měl podle § 14 adv. ř. výborem advokátní komory v Praze zřízeného substituta v osobě Dra G., protože tato skutečnost jest u soudu známa. Již ze substituce jednoho advokáta advokátem jiným plyne, že jenom substituující advokát jest oprávněn tu agendu onoho advokáta právníckým způsobem vyřizovati, pro niž byl substituován, a že pod tuto agendu spadají všechny, na advokátní kancelář řízené příkazy stran bez ohledu na to, zda tyto příkazy vyžadují výlučně právníckého provedení či nic. Protože žalovaný postaral se o zřízení substituta v osobě jiného advokáta, musel býti přesvědčen o tom, že o všem, co do jeho kanceláře dojde, bude jeho substitut vyrozuměn a že také substitut vykoná to, co bude nutným, by došlé věci dle příkazu vyřídil a tak příkazovatele uchránil před škodou. Žalovanému nelze tedy klásti za vinu, že v době jeho nepřítomnosti a v době, kdy byl substituován jiným advokátem, příkaz, udělený žalobcem, byl vyřízen osobou neoprávněnou k jeho provedení a nesplnomocněnou bez vědomí a svolení substituta, neboť žalovaný, opatřiv si substituci jiným advokátem, učinil zadosť své povinnosti zastupovací jakožto advokát, a proto také nezpůsobil opomenutím se své strany škody žalobcovy. Pokud se pak týče zdatnosti solicitorovy, neshledal soud, že by byl osobou neschopnou, třebaže se v případě, o němž jde, nezachoval s patřičnou bedlivostí, nevyrozuměl o celé věci substituta, což však vzhledem k dlouholetému bezvadnému působení v advokátní kanceláři nepadá na váhu. Nelze proto mluvit o vině při výběru a tudíž o ručení žalovaného dle § 1315 obč. zák. Vůbec nelze tu užítí § 1313 a) obč. zák., protože žalovaný v době události vůbec nebyl k nějakému plnění zavázán, používaje, by učinil zadosť své právní povinnosti, k provedení příkazů, které na něho v jeho vlastnosti jako advokáta za jeho nepřítomnosti byly vzneseny, substituta Dra G-a, který mu byl zřízen advokátní komorou, nikoli solicitora, zaměstnaného v jeho kanceláři, který obstarával jenom obyčejné kancelářské věci, jakž pravidlem v advokátních kancelářích. **Dovolací soud** rozsudek potvrdil. **Důvody:** Jest sice souhlasiti s názorem odvolatelovým, že advokát, jenž ustanoví si substituta, nezbavuje se tím zákonného ručení (§ 14 adv. ř.), nelze však přisvědčiti vývodům jeho, že advokát ručí za své lidi za všech okolností, jen když tyto stíhá nějaká vina. Tak bezpodmínečného ručení za zřízence zákon advokátu neukládá. Rozhodnutí sporu záleží na rozřešení

otázky, zda v tomto případě je ručení žalovaného za zavinění solicitora posuzovati dle § 1313 a) obč. zák., jak míní odvolatel, či dle § 1315 obč. zák., jak činí první soud. § 1313 a) obč. zák. ustanovuje, že kdo je zavázán, aby jinému něco plnil, je mu ze zavinění svého zákonného zástupce neb osob, jichž k u plnění použije, práv, jako kdyby se provinil sám. Naproti tomu předpisuje § 1315 obč. zák., že ten, kdo používá osoby neschopné (nezdatné) nebo vědomě osoby nebezpečné k obstarávání svých záležitostí, ručí za škodu, kterou osoba ta způsobí v této své vlastnosti třetímu. Ze srovnání těchto ustanovení vychází, že ručení dle § 1313 a) obč. zák. předpokládá na dlužníkově straně povinnost k plnění, nechť již povinnost ta zakládá se na smlouvě či na závazku jinak převzatém, kdežto § 1315 obč. zák. vyslovuje všeobecně zásadu, že, kdo k obstarávání svých záležitostí, tedy ve svém zájmu, zřídí osobu neschopnou, činí tak na vlastní nebezpečí a nikoli na nebezpečí třetích osob, jež tím utrpí škodu. Kdyby byl žalovaný buď sám nebo svým substitutem vůči žalobci převzal provedení onoho příkazu, potom však provedení byl přenechal nebo svěřil svému solicitorovi, ručil by ovšem za jeho zavinění dle § 1313 a) obč. zák. V tomto případě nebyl však žalovaný ani přímo ani nepřímou — jedním svým substituta — zavázán vůči žalobci k nějakému plnění. Vždyť ani on sám ani jeho substitut o celé věci až do vyplacení peněz neoprávněnému příjemci neměli vůbec vědomosti. Nelze proto tvrditi, že by byl žalovaný buď přímo nebo svým substitutem použil solicitora ku splnění svého závazku vůči žalobci. Není tu tedy předpokladů pro ručení žalovaného dle § 1313 a) obč. zák. Že by však solicitor byl osobou nezplnou (neschopnou), netvrdí ani sám žalobce a je opak toho doložen vývody rozsudku prvního soudu.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Dovolání, vycházejíc z názoru, převzatého z napadeného rozsudku, že advokát ustanovením substituta nezbavuje se nijak zákonného ručení za své lidi, shledává nesprávné právní posouzení věci v dalším výroku odvolacího soudu, že advokát pokud se týče jeho substitut ručí za zavinění svých lidí jen v tom případě, převzal-li on sám nebo jeho substitut povinnost provést nějaký příkaz, a přenechal-li pokud se týče svěřil-li teprve potom provedení jinému. Třeba že nelze přisvědčiti k právnímu názoru na věc, vyslovenému v napadeném rozsudku, není nicméně dovolání odůvodněno. Ze znění § 1313 lit. a) obč. zák. a z důvodové zprávy komise panské sněmovny, tento zákonný předpis provázející, vyplývá, že ručení dle § 1313 a) obč. zák. se nevztahuje na případy, v nichž byla osoba, k plnění zavázána, dle zákona oprávněna; zříditi za sebe substituta nebo náhradníka. Kdo, k tomu isa oprávněn, zřídil za sebe substituta, jest pro svou osobu sprostěn povinností k plnění, substitut nastupuje na jeho místo, jest povinen plniti samostatně a pod vlastní zodpovědností závazky toho, jehož jest substitutem, a poněvadž, jednáje za sebe, nepomáhá mu při splnění závazků, nelze ho pokládati za pomocníka ve smyslu § 1313 a) obč. zák. Proto také ten, kdo substituta si ustanovil, neručí v takovémto případě za něho — tím méně pak za toho, kdo pod jeho —

substitutovou — zodpovědností jedná — dle předpisu § 1313 a) obč. zák., nýbrž jen za vinu ve volbě svého substituta ve smyslu § 1010 druhá věta obč. zák. (viz též § 1295 obč. zák.). Ve sporu, o nějž jde, byl žalovaný dle § 14 advok. ř. oprávněn, zřídit za sebe po čas své služby vojenské substituta, jako takový mu byl advokátní komorou zřízen Dr. G., a poněvadž, jak zjištěno, sollicitátor v advokátní kanceláři žalovaného peníz, zasláný žalobcem žalovanému, vyplatil Rudolfovi S-ovi ještě v době, kdy v nepřítomnosti žalovaného substituoval ho Dr. G. a o zdatnosti tohoto strana žalující nemá pochybností, potvrdil vším právem odvolací soud rozsudek procesního soudu, jímž zamítnuta byla žaloba na náhradu škody.

Čís. 483.

Nepoužije-li dráha oprávnění §u 58, odstavec první, žel. dopr. ř., má nárok na dopravné dle sazbové položky na zboží deklarované, byť šlo ve skutečnosti o zboží, podrobené nižší sazbové položce.

(Rozh. ze dne 13. dubna 1920, Rv I 156/20.)

Žalovanému příjemci odeslán byl vagon železa; zboží označeno bylo v nákladním listě jako »Alteisen«. Žalovaný zásilku přijal a zaplatil předepsané dovozní 102 K, jež bylo vypočteno dle železničního tarifu pro náklady, díl I, oddělení B a to za použití položky E-8, jež zní: »Eisen und Stahl, alt, abgängig« atd. Žalující dráha domáhá se vyššího dovozního a, požadujíc rozdíl, tvrdí, že použité tarifní položky nemělo být použito, poněvadž na nákladním listu nebyl obsah zásilky dle této tarifní položky E-8 deklarován, ano bylo prý nedostatečně deklarováno pouze »Alteisen« bez dodatku »abgängig«. V takovémto případě dlužno prý dovozní čísti dle vyšší třídy odstavce III. »der allgemeinen Bestimmungen über die Frachtenberechnung für Frachtgüter lit. b), jež zní: »dopravních sazeb I. třídy jest použití, je-li pro zboží stanovena třída I., aneb není-li ani v klasifikaci zboží ani v odstavci B aniž jinde pamatováno na to, by stanovena byla určitá sazba«, a pro staré železo jako takové bez bližšího označení zvláštní tarifní položky není. Procesní soud první stolice žalobu zamítl. Důvody: Dle § 70 žel. d. ř. dlužno, vyskytly-li se chyby při vypočítávání dovozního nebo poplatků nebo při použití tarifů, nedoplatky doplatiti a přeplatky vrátiti. V tomto sporu snaží se žalující strana dokázati, že bylo v její neprospěch užito nesprávné tarifové položky, opírajíc se při tom jedině o nedostatečnou prý deklaraci obsahu zásilky na nákladním listu, kterážto deklarace jest jediným rozhodujícím činitelem pro posouzení, které tarifní položky dlužno použiti. Oproti tomu dlužno uvésti toto: Pravda, že dle § 58 žel. d. ř. dráha jest oprávněna, nikoli však povinna, obsah zásilky co do souhlasu s dotyčným údajem nákladního listu přezkoumati. V našem případě tarifovala dráha zásilku, ač nebyla přesně dle položky E-8 deklarována (vynecháno slůvko »abgängig« v nákladním listu), přece podle této položky E-8, patrně proto, že si byla vědoma toho, že obsah zásilky odpovídá tarifní položce E-8, což také z toho vysvítá, že dle spisů dráhy, této věci se týkajících, na výtku ústředí stran nesprávného použití tarifní položky přijímací stanice výtky té neuznala, podavši vysvětlivky v ten rozum, že zásilka pozůstávala z odpadků železného drátu, plechu atd.

k roztavení. Mimo to soud zjistil, že zásilka pozůstávala ze starého železa a takových odpadků, které se hodí pouze k roztavení, čemuž nasvědčuje též fakturovaná cena 6 h za 1 kg. Je-li prokázáno, že opravdu obsah zásilky odpovídá tarifní položce, již bylo použito pro počítání dovozního, jako v tomto případě, nelze mluvit o tom, že bylo tarifu nesprávně použito a padá tím nárok dráhy opírající se o § 70 žel. d. ř. Na váhu padá konečně i to, že »železo« vůbec jest v dotyčném »tarifu nákladů« speciálně tarifováno, takže podpůrné ustanovení odst. III, lit. b) v příčině něho nemůže platiti a že mimo to železo, o které jde, mohlo tak jako tak spadat pouze pod tar. položky E-7, 8, 9, jejichž tarifní třídy jsou úplně stejné. O d v o l a c í s o u d vyhověl žalobě. D ů v o d y: Pokud odvolání vytýká rozsudku prvního soudce nesprávné právní posouzení věci, nelze mu upřít oprávněnosti. Dle § 57 žel. d. ř. ručí odesílatel zboží za správnost a úplnost údajů v nákladním listu a postihují ho veškeré důsledky, které vzejdou z nepřesných nebo nedostatečných údajů a známů. Z toho plyne, že odesílatel zásilky jest povinen označiti v nákladním listu druh a jakost zboží přesně dle tarifu, chce-li dosíci výhodnější dopravní sazby, která jest přiznána jen určitěmu, v tarifu podrobně určenému a taxativně uvedenému zboží, a že jest pro posouzení otázky, jaké tarifní položky při vyměření dovozního lze použiti, výlučně rozhodnou deklarace zboží odesílatelem. Opomene-li této obchodní opatrnosti, dopravním řádem mu uložené, nemůže činiti nároku na levnější dopravní sazbu, když dle ní přesně zboží nedeclaroval. V tomto případě jde o zásilku starého železa, která byla v dopravním listě deklarována výrazem »staré železo« — (»alt Eisen«) a byla drahou přiznána tomuto zboží dopravní sazba nižší, dle tarifu B, odst. III, speciální klasifikační položky E, 8 (č. 1. 70 tarifu). Leč položka tato přesně specifikuje druh a jakost železa, pro něž platí, totiž výrazy »Eisen, alt, abgängig« a výslovně v odstavci třetím jest podotčeno, že nelze tarifovati dle této položky každé staré železo, třebaš opotřebované, zlomkové a odpadkové. Když tedy železo, o něž jde, nebylo v nákladním listu deklarováno jako k roztavení určené (abgängig), nemůže se žalovaná strana dovolávati nižší dopravní sazby, speciálně jen tomuto druhu železa vyhrazené, a musí nésti důsledky své nesprávné, pokud se týče neúplné deklarace po rozumu § 57 žel. d. ř. a jest tudíž dle § 70 ž. d. ř. žalovaná firma povinna, doplatiti rozdíl na dovozním mezi sazbou dle speciální tarifní položky E g) a normální sazbou vyšší dle třídy I., odst. III všeobecných ustanovení o výpočtu dopravního pro zásilky nákladní (lit. b), č. 1. 9 tar.).

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Žalovaný vznáší dovolání z důvodu § 503 čis. 4 c. ř. s., pokládaje se stíženým celým obsahem rozsudku soudu odvolacího. Žalovaný vytýká rozsudku tomu, že věc po stránce právní jest nesprávně posouzena, poněvadž za základ vyměření dopravního vzata byla deklarace »Alteisen«, ač deklarace v nákladním listě, vyjádřená slovem »Alteisen« oběma stranami pojmána byla jako deklarace železa starého, odloženého (Eisen, alt, abgängig). Výtka tato není odůvodněna. Nárok žalobní opírá se o smlouvu nákladní (61 žel. d. ř.), neboť se zde jedná o řešení otázky, zda vybraním

původně předepsaného dopravného smlouva dopravní ku škodě žalujícího eráru porušena byla. Nákladní list, razítkem dráhy opatřený, slouží za důkaz o obsahu smlouvy nákladní (§ 61, odstavec třetí, žel. d. ř.). Podepsáním nákladního listu a jeho odevzdáním se zbožím železniční výpravně (§ 61, odstavec první žel. d. ř.) podrobil se odesílatel zboží dle obsahu předtisku nákladního listu ustanovením dopravního řádu a příslušných tarifů. Dle § 56, odstavec první lit. d) žel. d. ř. a žel. nákl. tar. odd. B-A-III g 1 musí obsah zásilky v nákladním listě označen býti způsobem, odpovídajícím tarifu, ano jinak dopravné ve smyslu předpisu žel. nákl. tar. odd. B-A-II b) se vyměří dle třídy I. V nákladním listě označil odesílatel obsah zásilky slovem »Alteisen«, ač jednalo se o »železo staré, odložené«, t. j. o takové, které jest určeno k výrobě železné suroviny, jak výslovně v tarifu oddělení B-E 8 uvedeno jest. V tarifu pro »Alteisen« není předepsáno zvláštní dopravné. Za následky nesprávné a neúplné deklarace ručí dle § 57 žel. d. ř. odesílatel. Z toho vysvítá, že pro výpočet dopravného jedině obsah nákladního listu je směrodatným a rozhodným. Dopravné z této zásilky mělo tudíž vyměřeno býti dle třídy normální I. a nikoliv, jak původně omylem se stalo, dle položky E 8 žel. nákl. tar. odd. B částkou nižší. Dle § 70, odstavec druhý žel. d. ř. jest tudíž nárok žalobní proti žalovanému, jako příjemci zboží, odůvodněn. Na tom ničeho nemění právo ku zkoumání deklarace, dráže v § 58, odstavec první žel. d. ř. vyhrazené, kterého dráha není nucena použít. Dopravní řád neobsahuje totiž ustanovení, které by oprávněovalo osoby v § 70 odstavce první a druhý žel. d. ř. uvedené, odepřítí placení vyššího dopravného, které odpovídá deklaraci v nákladním listě uvedené, nikoliv však druhu zboží, o jehož zaslání se ve skutečnosti jedná. Nepoužije-li tudíž dráha svého oprávnění ve smyslu § 58 odstavec první žel. d. ř., tvoří základ pro vypočtení dopravného jedině a výhradně obsah nákladního listu.

Čís. 484.

Pro přemrštěnost ceny není kupní smlouva ještě o sobě neplatnou dle § 879 čís. 4, obč. zák.

(Rozh. ze dne 13. dubna 1920, Rv I 170/20.)

Žalobce koupil od žalované firmy počátkem října 1918 za účelem dalšího zcizení větší počet koží za 130.000 K. V době převratové byly kůže Národním výborem zabaveny a žalobci vyplacena později náhrada 6.000 K. Žalobce domáhal se zrušení smlouvy pro přemrštěnost kupní ceny. Procesní soud první stolice žalobu zamítl. **Důvody:** Žalobce, tovární výrobce řemenů, koupil kůže za účelem dalšího zcizení. Z toho nutno usuzovati, že žalobce měl potřebné vědomosti, by správně ocenil kupované kůže. Žalobce sám kupní cenu smluvil a zboží svými lidmi převzal a částečně odvezl, a před tím smlouvenou cenu zaplatil. Z toho všeho vyplývá, že žalobce skutečnou cenu koupených koží znal. Je-li pravdou jeho tvrzení, že ceny ty jsou přemrštěnými, platil tuto přemrštěnou cenu vědomě a tím spolupůsobil ku spáchání činu nedovoleného, následkem čehož nemůže dle § 1174 obč. zák., nový doslov, požadovati zpět, co ku spáchání činu byl dal. Žalobní nárok jest proto bezdůvodný. Jak uvedeno, koupil žalobce kůže za účelem dalšího zcizení, a následkem

toho nepřisluší mu dle § 2 zákona ze dne 28. května 1919 čís. 299 sb. z. a n. nárok na náhradu za to, že zaplatil za kůže cenu přílišnou, a nepřisluší mu proto ani nárok na vrácení zaplacené kupní ceny. **O d v o l a c í s o u d** rozsudek potvrdil v podstatě z týchž důvodů.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

Důvody.

Pokud jde o posouzení věci po stránce právní, dovolatelka tvrdí, že nelze na smlouvu, o níž jde, užití předpisu § 1174 obč. zák., ježto tento předpis se nevztahuje na kupní smlouvy. Dovolatelka sama nezaložila svého nároku na ustanovení § 1174 obč. zák. a proto padá tento důvod, jež předchází soudové pro zamítnutí žaloby uvedli. Soudy předchozí zamítly žalobní nárok též z důvodu § 2 zákona ze dne 28. května 1919, čís. 299 sb. z. a n.; avšak tohoto ustanovení nelze na tento případ použítí, poněvadž žalobkyně nežádá vrácení přeplatku, nýbrž výrok, že kupní smlouva se žalovanou jest neplatnou; domáhá se tedy toho, by byl zřízen stav, jaký byl před smlouvou, sama nabízejíc, nejsou s'to koupené kůže vrátiti, to, co za zabavené kůže od státní správy dostala, t. j. 6.000 K, jež jí byly poukázány Československým úřadem oděvním. Žalobkyně se domáhá zrušení kupní smlouvy, dovolávajíc se ochrany § 879 obč. zák., poněvadž prý cena byla přemrštěnou a tedy nedovolenou. Leč v § 879 obč. zák. není uvedena přemrštěnost ceny sama o sobě jako důvod neplatnosti smlouvy, nýbrž jest tomu tak jen tehdy, když někdo, kořist z lehkomyšlnosti, tísně, mdlého rozumu, nezkušenosti nebo vzrušení myslí někoho jiného, dal sobě nebo třetímu za plnění slíbení nebo poskytnouti plnění vzájemné, jehož hodnota jest v patrném nepoměru ku hodnotě plnění. Žalobkyně ovšem tvrdí, že byla donucena nouzí k oné smlouvě a záležela prý její tíseň v tom, že by nebyla mohla dostáti své povinnosti vůči bývalému eráru. Než žalobkyně ve svém přípravném spise tvrdila a při líčení opakovala, že, když jí od bývalého eráru k výrobě řemínků do bot žádný materiál nebyl poukázán, hleděla si sama opatřiti koňské usně pro dodávku erární a boxkalf-kůže pro firmu Ludvík S., ježto by prý jinak byla musila výrobu zastaviti a dělnictvo propustiti. Když jí pak zástupcem žalované byly kůže nabídnuty, koupila je. Z toho vysvítá, že kůže nebyly koupeny, by žalobkyně dostála své dodávce vůči bývalému eráru, nýbrž že potřebovala kůže tyto pro firmu Ludvík S. Jestliže bývalý erár žalobkyni, jak tato tvrdí, připsal ze dne 2. srpna 1918 oznámil, že pro výrobu objednaných řemínků má koňské usně k dispozici, nemusila je žalobkyně k tomu účelu sobě opatřovati jinde a nebyla tedy v tísní, jež by kupní smlouvu, o kterouž tu jde, činila neplatnou. Mohla zodpovědnost za nedodání objednávky svaliti na bývalý erár, poněvadž jí neposkytl k tomu potřebných koží. Že by žalobkyně s bývalým erárem byla ujednala, že na sebe bere závazek, opatřiti si kůže sama, jestliže jich od eráru nedostane, toho netvrdila. Pokud žalobkyně kupovala kůže pro firmu Ludvík S., nebyla vůbec v žádné tísní. Též nebylo prokázáno, že cizozemská kůže, o kterouž tu jde, a jež v čase kupu dle tvrzení žalobkyně nebyla pod uzávěrkou a nebyla státem obhospodařována, podléhala směrným cenám. Nabídnutý o tom důkaz znalci se k tomu nehodil, nýbrž měla žalobkyně uvéstí ono nařízení, jež prý nejvyšší směrné ceny určovalo (snad měla na

myslí nařízením správce ministerstva obchodu ze dne 20. srpna 1917, čís. 352 ř. z. o cenách koží, usní a strojních řemenů). Leč, i kdyby byly bývaly směrné ceny pro kůže, jež žalobkyně od žalované koupila, nečinilo by překročení těchto cen kupní smlouvu neplatnou; neboť úmysl zákona směřoval k tomu, by byli chráněni spotřebitelé, nikoliv velkovýrobci ve svých vzájemných obchodních stycích a proto nelze za to míti, že se smlouva, o kterouž jde, přičila dobrým mravům.

Čís. 485.

Zabaven-li nárok ze služného, jest zaměstnavatel oprávněn, sraziti si ze zabaveného služného zálohu, již poskytl zaměstnanci do doby, než doručeno mu bylo usnesení zabavovací.

(Rozh. ze dne 13. dubna 1920, Rv I 174/20.)

Žalobce vedl proti svému dlužníku Karlu N—ovi exekuci zabavením a příkázáním k vybrání pohledávky ze služného, jež příslušela dlužníku proti jeho zaměstnavateli. Šlo o služné za měsíce květen a červen 1919. Zabavovací usnesení bylo doručeno zaměstnavateli dne 25. května 1919. Zaměstnavatel nevyplatil žalobci příslušné částky služného za uvedené měsíce, tvrdě, že si dlužník před tím, nežli zaměstnavateli bylo zabavovací usnesení doručeno, vybral služné až do konce června 1919. Žalobě vymáhajícího věřitele proti zaměstnavateli na zaplacení zmíněné částky procesní soud první stolice vyhověl. Důvody: Jest nepochybné, že žalovaný ručí za to, nedostalo-li se věřiteli příkázané pohledávky po té, kdy mu byl zákaz doručen; ručí však též za zálohy, jež poskytl dlužníku před doručením zabavovacího usnesení, neboť, poskytl-li žalovaný zálohy, ač služné bylo splatno pozadu, činil tak na vlastní nebezpečí a nemůže čeliti zástavnímu právu třetího svou pohledávkou, již neuplatňoval ani žalobou ani v řízení exekučním. Vždyť zákaz byl mu doručen teprve po té, kdy pohledávka byla soudně uplatněna a zabavena a nemůže proti ní namítati svou soukromou pohledávku vůči dlužníku. O d v o l a c í s o u d žalobu zamítl. D ů v o d y: Dohoda mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem, by služební požitky byly vyplaceny předem, jest přípustnou, ježto není v žádném zákoně zapovězena, nanejmé ji nezakazuje ustanovení čl. IV. zákona ze dne 26. května 1888, čís. 75 ř. zák. a § 5 zákona ze dne 29. dubna 1873, čís. 68 ř. zák. Jest tudíž výplata zálohy žalovaným Karlu N—ovi platnou. Tím, že žalobci byla příkázána pohledávka Karla N—a proti žalovanému k vybrání, vstoupil dle § 308 ex. ř. a § 1393 a násl., zejména dle § 1394 obč. zák., pokud jde o pohledávku ze služného, na místo Karla N—a. Dlužno proto od služného, jež stalo se splatným po té, když bylo povolovací usnesení žalovanému doručeno (25. května 1919) odečísti zálohy, jež Karel N. před tímto dnem obdržel.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

D ů v o d y.

Podle jasně projevené vůle účastníků osob (§ 836 obč. zák.) obdržel Karel N. zálohami jemu vyplacenými mzdu předem za služby, o kterých

on i žalovaný předpokládali, že budou svým časem vykonány. Ustanovení § 1154 obč. zák., že mzdu zaplatiti jest po výkonu služeb, není-li nic jiného umluveno, připouští zřejmě ujednání takové; nedojde-li k výkonu služeb, za které byla mzda předem zaplacená, přísluší zaměstnavateli žaloba o vrácení oné mzdy, pokud jsou zde podmínky § 1435 obč. zák. Poněvadž podle skutkových zjištění, obsažených v rozsudku soudu odvolacího, Karel N. obdržel zálohu v době do 24. května 1919, tedy přede dnem 25. května 1919 jako dnem doručení soudního usnesení o zabavení a příkázání k vybrání pohledávek, příslušejících Karlu N—ovi proti žalovanému, usnesení toto a platební záповěď v něm obsažená nevztahují se na ony zálohy (třetí odstavec § 294 ex. ř.) a práva žalobcova nejsou zkrácena tím, že soud odvolací nevzal za základ výpočtu pohledávky žalobcovy proti žalovanému celou mzdu Karla N—a, nýbrž toliko zbytek její po sražení oněch záloh. Mnění dovolatelovo, že žalovaný měl jen nárok ze zápůjčky proti N—ovi a že nárok dovolatelův ze soudního usnesení exekučního má přednost před oním nárokem, spočívajícím pouze na soukromé úmluvě, jest mylné a závěry, v dovolacím spise z něho vyvozené, jsou nesprávné.

Čís. 486.

Důvod dědické nehodnosti dle § 543 obč. zák.

Netřeba, by tento důvod zjištěn byl odsuzujícím výrokem trestního soudu. Stačí i zjištění ve sporu civilním a doznání před soudem, třebas jiným, než procesním soudem v rozepři o nehodnost dědití. Důvod dědické nehodnosti není vyloučen tím, že pořizovatelův manžel o cizoložném poměru věděl anebo dokonce k němu přivolí.

(Rozh. ze dne 13. dubna 1920, Rv I 180/20.)

Závěti ze dne 7. prosince 1917 ustanovil zůstavitel universální dědicou svou hospodyní, s níž žil v cizoložném poměru jak za trvání svého manželství, v listopadu 1917 rozloučeného, tak i po té, jakž též před soudem doznala v řízení, jimž byl zůstavitel v únoru 1918 zbaven svéprávnosti. Po zůstavitelově smrti v červnu 1918 přihlásila se hospodyně k pozůstalosti ze závěti; přihláška její byla přijata. Zákonní dědicové byli k dolžení neplatností poukázáni na pořad práva. Procesní soud první stolice žalobě vyhověl. Důvody: Žalující strana odporuje platnosti posledního pořízení ze dne 7. prosince 1917 z důvodu, že universální dědička jest ve smyslu § 543 obč. zák. z dědického práva ze závěti vyloučena, ježto se dopustila se zůstavitelem cizoložství, iak sama před soudem v řízení o zbavení svéprávnosti zůstavitele doznala, tvrdíc, že cizoložný styk se zůstavitelem se děl za vědomí a souhlasu jeho manželky. Leč souhlasem tímto se na nezákonnosti poměru ničeho nemění, neboť vedle práv manželky dotčena cizoložstvím veřejná mravopoděstnost (§§ 500 a 502 tr. zák.) a to jest pravým důvodem nehodnosti dědice z poslední vůle dle § 543 obč. zák. Souhlasem manželky nemohou ostatně trpěti práva ostatních zákonných dědiců. Na důvodu § 543 obč. zák. nemění se ničeho tím, zda cizoložství za života zůstavitele bylo prokázáno čili nic, neboť žalobní právo trestní pro přestupek § 502 tr. z. jest dle § 503

tr. zák. vyhrazeno-uražené straně manželské. Poněvadž z uvedeného důvodu jest neplatnost závěti ve smyslu § 543 obč. zák. prokázána, a jelikož ustanovení toto převzal také zákon ze dne 22. května 1919, čís. 320 sb. z. a n. státu Československého v § 25, odstavec druhý, vyhověl soudní dvůr oprávněné žalobě. Odvolací soud rozsudek potvrdil. Důvody: Proti právnímu názoru soudu první stolice namítá žalovaná: 1. že nevhodnost k dědictví po rozumu § 543 obč. zák. pro cizoložství podmíněna je trestním odsuzujícím nálezem, 2. že, kdyby i nebylo zapotřebí trestního nálezu, musela by býti nevhodnost zjištěna výslovným doznáním ve sporu samém dle ustanovení § 266 c. ř. s., nebo by doznání takové mohlo se také nejvýše státi před soudem pozůstalostním, 3. že tu není důvodu § 543 obč. zák., ježto manželka zůstavitele k cizoložnému poměru svolila, 4. a že konečně výklad soudu prvního nelze uvésti v soulad s dnešními mravními názory a zejména s novým manželským právem. Jde tedy především o výklad ustanovení § 543 obč. zák. Zákon v § 543 obč. zák. stanoví, že »osoby, které se u soudu přiznaly, nebo byly usvědčeny, že spáchaly cizoložství, nebo krevní smilstvo, nemohou sobě navzájem ničeho zůstaviti posledním pořízením«. ad 1. Zákon liší tedy dva případy průkazu cizoložství: jednak doznání osoby, která se cizoložství dopustila, jednak usvědčení její z cizoložství. Usvědčení státi se může ovšem buď výrokem soudce trestního nebo tak, jak civilní řád soudní předepisuje pro průkaz skutečnosti, pro spor rozhodné. Není tedy správný názor odvolatelky, že cizoložství, má-li býti důvodem pro vyloučení z dědictví dle § 543 obč. zák., zjištěno býti musí trestním rozsudkem. Dle výslovného ustanovení zákona cizoložství zjištěno býti může i doznáním na soudě. ad 2. Pokud doznání se týče, mluví zákon všeobecně o doznání před soudem. Není tedy nutno, by doznání stalo se výlučně jen před soudem procesním způsobem, v § 266 c. ř. s. předepsaným, nýbrž postačuje, když doznání stane se i před soudem jiným, buď pozůstalostním, nebo opatrovníčským, jak stalo se v tomto případě. ad 3. Nelze přisvědčiti náhledu odvolatelky, že tu není důvodu § 543 obč. zák., když cizoložný poměr udržován byl s vědomím ba i se svolením manželky zůstavitele. Vždyť úmyslem zákona zajisté bylo zameziti, by zůstavitel na újmu zákonných dědiců, k dědictví povolovaných, zanechal jmění poslední vůlí takovým osobám, s nimiž spáchal cizoložství. Nemohou-li zákonní dědicové zbaveni býti tohoto práva ani vůlí zůstavitele, tím méně může se tak státi vůlí manželky jeho, totiž jejím svolením k udržování poměru cizoložného. ad 4. Mylné je tvrzení odvolatelky, že by dnešní mravní názírání na svazek manželský bylo jiné než to, které ustanovením § 543 obč. zák. bylo vysloveno, neboť zákon ze dne 22. května 1919, čís. 320 sb. z. a n., kterým se mění ustanovení občanského práva o obřadnostech smlouvy manželské, o rozluce a o překážkách manželské, ponechal ustanovení § 543 obč. zák., jak již první soud správně uvedl, v platnosti s tím dodatkem v § 25 odstavec druhý, že »dědická nezpůsobilost, ustanovená jako následek cizoložství v § 543 obč. zák. jen tehdy pomíjí, stanou se manželky«. Předpokladu toho však v tomto případě není. Z toho, co uvedeno, plyne, že soud první stolice správně vložil ustanovení § 543 obč. zák.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody.

Podle § 543 obč. zák. jsou osoby, které se u soudu přiznaly, nebo byly usvědčeny, že spáchaly cizoložství neb krevní smilstvo, vyloučeny z práva, z poslední vůle po sobě děditi. Již z toho, že toto zákonné ustanovení rozlišuje soudní doznání cizoložství a usvědčení z něho, jde na jevo, že soudní doznání cizoložství, které dědic, v poslední vůli zůstavitelově ustanovený, se zůstavitelem spáchal, stačí k opodstatnění vylučujícího důvodu, označeného v § 543 obč. zák., a že netřeba, by osoby tyto ze spáchaného cizoložství ještě jiným způsobem usvědčeny byly. Z toho však plyne také, že je nesprávným právní názor dovolatelky, že cizoložství, má-li tvořiti vylučovací důvod § 543 obč. zák., může býti zjištěno jen výrokem soudu trestního; vždyť zákon nevyžaduje v § 543 obč. zák., že dotyčné osoby vždy z cizoložství usvědčeny býti musí, a dokonce ne, že byly uznány vinnými cizoložstvím, jak to vyžaduje § 109 obč. zák.; dle zákona stačí k opodstatnění vylučovacího důvodu § 543 obč. zák. již sama o sobě okolnost, že se osoby, tam jmenované, k cizoložství u soudu přiznaly. Při tom nepřichází v úvahu v první řadě snad toliko řízení trestní, poněvadž v době, kdy vydán byl všeobecný občanský zákoník, stíhání cizoložství ku příslušnosti soudu vůbec nepřináleželo, neboť příslušnými byly tenkrát úřady politické; doznání u soudu v § 543 obč. zák. zmíněné má na zřeteli katexochen doznání před soudem civilním a sice prostě doznání, nikoliv snad doznání v technickém smyslu § 107 tehdy platného c. ř. s., patentu ze dne 1. května 1781, č. 13 sb. zák. soud., poněvadž právě v těch nejdůležitějších případech, kde otázka cizoložství přicházela pro soudní řízení v úvahu, doznání nečinilo další důkaz zbytečným. Tak tomu bylo při rozluce manželství pro cizoložství, poněvadž zde platila zásada vyšetřovací, a tak tomu bylo při sporu o oduznání manželského původu dítěte, zrozeného z cizoložného poměru, poněvadž zde dle § 158 obč. zák. doznání matky o sobě nepostačovalo, by dítě zbavilo práv manželského původu. Mluví-li proto zákon v § 543 obč. zák. o soudním doznání, má na zřeteli pouze ten případ, že osoby, tam jmenované, znají se k cizoložství před soudem, tedy v plném vědomí dosahu a závažnosti tohoto svého projevu. Jest zde týž případ jako při formalitách smluv na př. smlouvy darovací, kde záp. hal. obč. zák. odůvodňuje takto nutnost zvláštních obřadností pro smlouvy darovací slovy »um den Verdacht der einer rechtswidrigen Verleitung auszuschliessen«. Poněvadž nezpůsobilost, děditi z poslední vůle, v § 543 obč. zák. zmíněná, jest právním následkem nedovoleného jednání, totiž poměru cizoložného se zůstavitelem, nemůže býti zrušena ani tím, že manželka zůstavitelova k cizoložnému poměru svolila neb o něm věděla. Odvolává-li se žalovaná na to, že nárok na dodržování manželské věrnosti tu nebyl, když manželství mezi zůstavitelem a jeho manželkou bylo soudně od stolu a lože rozvedeno, dlužno naproti tomu uvést, že rozvod manželství povolen byl teprve usnesením ze dne 30. listopadu 1917, kdežto cizoložný poměr žalované se zůstavitelem trval, jak z doznání jejího vysvítá, již více let před rozvodem. Poněvadž pak závazek k věrnosti jest podstatou svazku manželského, jak zřejmě uvádí § 89 a § 90 obč. zák., nelze s důvodem tvrditi, že tu závazek k věrnosti manželské před rozvodem nebylo. V ostatním poukazuje se ku správným v podstatě důvodům naříkaného rozsudku.

Kdo bezprávně osvojil si vládu nad cizí věcí, jest práv z jejího poškození po dobu, dokud věc jest v jeho moci.

(Rozh. ze dne 13. dubna 1920, R II 57/20.)

Žalovaný přiměl žalobcova kočího, by mu za odměnu vyvezl popel do řeky. Stalo se tak bez žalobcova vědomí, ač žalovaný věděl, že koně i povoz jsou majetkem žalobcovým. Když kočí popel do rozvodněné řeky odvozl, chtěl očistiti vůz a vybrodíti koně, zajel v řece podél břehu kousek dále, koně zapadli do prohlubiny, utonuli a zmizeli i s vozem a příslušenstvím. Žalobu o náhradu škody procesní soud první stoličice zamítl. **D ů v o d y:** Žalovaný byl si toho vědom, že, dáváje kočímu příkaz, by mu odvezl popel ze dvora do řeky, pořizuje o věci mu nepatřící, věci cizí, nepatřící ani kočímu, a jest toto jeho jednání přímým zasáhnutím do vlastnického práva žalujícího majitele koní a povozu. Poněvadž pak zasáhnutí toto událo se bez vědomí a bez svolení žalujícího, jest po rozumu § 1311 obč. zák. v jednání tomto spatřovati zavinění žalovaného, a ručil by žalovaný dle tohoto zákonného předpisu za veškeru škodu, která by jinak nebyla vznikla, kdyby vyhověno bylo v tomto případě podmínce druhé, totiž, kdyby zde byla příčinná souvislost mezi tímto zaviněním žalovaného a způsobenou škodou. Leč ze zjištěných okolností plyne, že mezi příkazem, jež dal žalovaný kočímu a mezi zánikem žalobcových koní, dek, postrojů a povozu vůbec není zákonem žádané příčinné souvislosti, poněvadž zánik těchto věcí nestal se v době, kdy žalovaný s koňmi a věcmi žalobcovými nakládal, neboť skončilo se tím okamžikem, kdy popel s fúry byl složen a tím kočí nařízení žalovaného vyhověl. Další jednání kočího nesouvisí již s příkazem žalovaného, nýbrž jest samostatným výronem vůle kočího, jež s řízením koní byl dobře obeznámen a jež již před tím, než popel od žalovaného odvázel, o tom se zmínil, že bude téhož dne plavit koně. Co vyplynulo z tohoto dalšího počínání si kočího, nelze uváděti v příčinnou souvislost s jednáním žalovaného. **O d v o l a c í s o u d** žalobě vyhověl. **D ů v o d y:** Soud první stoličice usuzuje zcela správně, že jednání žalovaného jest zasáhnutím do vlastnického práva žalobcova, že jest činem protiprávním, poněvadž se stalo bez vědomí a svolení majitele povozu a že tudíž žalovaný podle § 1311 obč. zák. ručí za škodu, která by se jinak nebyla stala. Ostatně i kdyby žalovaný nebyl snad určitě věděl, komu koně patří, bylo by mu za vinu přičítati, že si kočího k práci zjednal, nepřesvědčiv se, smí-li s povozem libovolně nakládati. Než nelze souhlasiti s názorem soudu první stoličice, pokud jde o příčinnou souvislost nehody s činností žalovaného. Ježto žalovaný nevykázal kočímu místo, kde má popel složiti a kočí zajel z vlastního popudu do vody, jest ovšem jeho jednání, pokud jde o zodpovědnost žalovaného, považovati za náhodu. Avšak podle § 1311 obč. zák. ručí, kdo k náhodě vinou svou dal podnět, kdo bez pilné potřeby do cizích záležitostí se vmísil, za veškeru škodu, pokud by se náhoda nebyla přihodila. Jak sluší rozuměti slovům »kdo svou vinou k náhodě podnět dal« vysvítá z ustanovení § 979 a 965 obč. zák. Podle § 979 obč. zák. vypůjčitel práv jest nejen ze škody, která způsobena byla jeho vinou,

nýbrž také, právě tak jako schovatel podle § 965 obč. zák. ze škody nahodilé, ku které bezprávným jednáním dal podnět a podle § 965 obč. zák. ručí uschovatel, který uschované věci užívá, neb ji bez potřeby a svolení ukladatele jinému do schování dá, nebo s vrácením prodlévá za škodu, která by věc u ukladatele nebyla stihla, aniž by se mohl vymlouvatí na náhodu. Z těchto ustanovení vyplývá, že žalovaný, byť i nepřivodil ani přímo ani nepřímo událost, která bezprostředně měla škodu v zápětí, přece za ni ručí, ježto by se nebyla přihodila, kdyby, si byl žalovaný nebyl bezprávně osoboval užívání věci žalobcových, a že ručí po celou dobu, po kterou věci žalobcových užíval, tudíž od doby, kdy kočí na jeho dvůr vjel až do doby, kdy by se byl vrátil, poněvadž i zpáteční cesty bylo zapotřebí, by byly věci opětně majiteli vráceny. Jelikož jest výpovědi kočího zjištěno, že by, kdyby nebyl jel s popelem, nebyl s koňmi zajel na místo, kde se mu neštěstí přihodilo, jest tím dokázáno, že by se škoda nebyla stala, kdyby žalovaný nebyl kočímu dal příkaz, by mu popel vyvezl, čímž jest splněna zákonem požadovaná souvislost mezi jednáním žalovaného a povstalou škodou.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Odvolací soud dovodil správně, že jsou dány oba předpoklady pro náhradní povinnost žalovaného, jak bezprávnost jeho jednání, tak i příčinná souvislost tohoto jednání se škodou žalobci povstalou. Bezprávnost jeho jednání spočívá v tom, že kočímu, o němž věděl, že koně a vůz s příslušenstvím nejsou jeho majetkem a že se mu jedná o vedlejší výdělek, o němž jeho služebodárce neví, dal příkaz k odvážení popelu, tudíž použil kočího jako člověka svého a osoboval si nad povozem moc jako nad věcí jemu náležející. Tím zřejmě zasáhl do vlastnického práva žalobce, jež o jednání jeho nevěděl a k němu svolení nedal, způsobem bezprávným, poněvadž jen vlastník jest dle zákona (§ 354 obč. zák.) oprávněn se svou věcí dle libovůle nakládati a každého jiného z toho vyloučiti. Avšak i příčinnou souvislost mezi bezprávným jednáním žalovaného a škodou žalobci povstalou dlužno považovati za prokázanu. V tomto ohledu jest rozhodnou skutečnost, že nehoda by se nebyla přihodila, kdyby žalovaný nebyl bezprávně nakládal s povozem proti vůli vlastníkově. Neboť jen proto, že dal kočímu příkaz, by mu popel vyvezl, jel kočí v místa, kde se nehoda udála, kamž by jinak, vykonávaje příkaz svého pána, nebyl býval jel, anť žádný moudrý hospodář by nedopustil, by čeledín jeho odvázel popel do řeky rozvodněné. Nehoda stala se však také při vykonávání bezprávného příkazu, ježto, jak odvolací soud správně vytknul, neskončila se bezprávná dispozice žalovaného s povozem žalobcovým již tím okamžikem, kdy popel s vozem byl složen, nýbrž teprve tehdy, kdy povoz vrácen byl opětně majiteli. Tím je dána zákonem požadovaná příčinná souvislost mezi jednáním žalovaného a povstalou škodou a tento není vyviněn ani zaviněním kočího, poněvadž uvedl vše v pohyb svým bezprávným příkazem a jde tudíž na jeho vrub a nikoli na vrub žalující strany vše, co kočí, prováděje jeho bezprávný příkaz, přivodil. Právní posouzení věci odvolacím soudem jest proto bezvadné.

Sudiště § 104 j. n. jest sudištěm na výběr, leč by způsobem, vylučujícím veškeru pochybnost, bylo ujednáno, že má zároveň býti sudištěm výlučným.

Pokud sudiště majetku dle § 99 j. n. lze se dovolávat ve sporu mezi cizinci, bydlicími v cizině.

(Rozh. ze dne 13. dubna 1920, Ř II 66/20.)

Žalovaná Vídeňská důlní společnost objednala uzávěrkou ze dne 7. ledna 1918 u žalující firmy, jež měla továrnu v Moravské Ostravě, sídlo ve Vídni, součástky strojové pro svůj důl v Karvině ve Slezsku. V uzávěrce bylo též stanoveny: »V případech sporu rozhodují věcně příslušné soudy ve Vídni. Pro objednávku jsou jediné směrodatnými ustanovení z předu uvedena. Změny dlužno ujednati písemně a vyžadují výslovného souhlasu obou stran.« Žalující firma dodávku vyřídila a, domáhajíc se kupní ceny, podala žalobu u krajského soudu v Novém Jičíně, dovolávajíc se sudiště §§ 87 a 99 j. n., ježto žalovaná má jednak v Moravské Ostravě důlní ředitelství, tudíž závod ve smyslu § 87 j. n. a dodávka byla určena pro důl v Karvině, jednak má v Moravské Ostravě, Petrovicích atd. movitý a nemovitý majetek (§ 99 j. n.). Pokud se týče prorogační doložky vycházející žalující z právního názoru, že převratem pozbyla platnosti, ježto Vídeň jest nyní pro žalující cizinou a prorogace může se vztahovati pouze na soud tuzemský. Žalovaná strana vznesla námitku místní nepřislušnosti, již soud první stolice vyhověl, uváživ toto: Není správným mínění žalobkyně, že prorogační doložka pozbyla převratem závaznosti. Jest sice pravda, že prorogace dle § 104 j. n. zakládá v zásadě pouze sudiště na výběr, než z ustanovení uzávěrky plyne, že strany chtěly založiti výlučnou příslušnost vídeňských soudů, kdyžž změny uzávěrky byly možny pouze písemně a za výslovného souhlasu obou stran. Poněvadž obě strany mají hlavní závod ve Vídni, nemohl míti státní převrat vlivu na platnost prorogační doložky, ježto pro obě strany jest Vídeň tuzemskem a jest lhostejno, zda mají obě strany pobočné závody v Československé republice. Rekursní soud námitku nepřislušnosti soudu zamítl. Důvody: Není třeba zabývat se otázkou, zda převratem pozbyla platnosti doložka prorogační. Nelze souhlasiti s míněním prvního soudu, že strany chtěly umulviti sudiště výlučné. Soud první stolice správně vystihl, že sudiště dle § 104 j. n. jest v zásadě sudištěm na výběr. Jestliž zařazeno v jurisdikční normě mezi sudiště na výběr (§§ 86—104 j. n.). Ujednání takové opravňuje žalobce, by dle volby žaloval buď u sudiště zákonného nebo smlouveného. Mělo-li by umluvené sudiště býti výlučným, muselo by to býti výslovně umluveno neb musel by alespoň takový úmysl stran vyplývati nade vši pochybnost ze smlouvy. Leč tomu není tak v případě, o němž jde. Úmluva zněla: »V případech sporu rozhodují věcně příslušné soudy ve Vídni.« Slovy těmito může, nemusí však se rozuměti tak, že by jimi měla býti vyloučena všechna ostatní, nanejvýš zákonná sudiště a nelze jmenovitě dle zásad logického myšlení vyvozovati závěr takový z dalšího znění uzávěrky, že změny dlužno ujednati písemně za výslovného souhlasu obou stran. Není-li však žalující vázána úmluvou, může

žalovati též u sudiště podniku pokud se týče jmění.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Vývody stížnosti, jež se vztahují k názoru rekursního soudu, že sudiště § 104 j. n. jest sudištěm na výběr, nejsou s to, by vyvrátily správnost názoru toho, jež soudem rekursním jest případně odůvodněn. Rovněž tak souhlasiti jest s právním názorem rekursního soudu, že doložka smluvní obsažená v dopise ze dne 7. ledna 1918 toho znění, že »v případech sporu rozhodují věcně příslušné soudy ve Vídni« neznamená, že veškeré jiné soudy, dle zákona příslušné, mají býti vyloučeny. Tomu by bylo tak jediné, kdyby úmluva stran výslovně, způsobem každou pochybnost vylučujícím, každý jiný soud, mimo smlouvený, vylučovala; takovou výlučnost ani z oné doložky, ani z ostatního obsahu uvedeného dopisu vyčísti nelze, a zejména nelze ji vyvozovati z odstavce, na nějž se stížnost odvolává, a jež zní: »Pro objednávku jsou jediné směrodatnými ustanovení z předu uvedena, změny musejí býti písemně smlouveny a vyžadují výslovného svolení obou stran.« I když se toto ustanovení vztahuje jak na materiální, tak i formální podmínky, v dopise obsažené, nelze z něho usuzovati, že bylo úmyslem stran, stanoviti výlučnou příslušnost soudů vídeňských, neboť dovolávání se soudu jiného než vídeňského není žádnou změnou onoho ustanovení, když toto správně za ustanovení výlučného sudiště nelze považovati. Stížnost namítá dále nepřipustnost sudiště majetku dle § 99 j. n. poukazujíc k tomu, že dle motivů vládní předlohy jur. normy zákonodárcův úmysl se vztahoval k tomu, by ulehčil nároku tuzemců proti cizincům, a že tedy v tomto případě, kde žalující firma jest firmou cizozemskou, majíc své sídlo ve Vídni, sudiště § 99 j. n. nemá místa. Vůči této námitce dlužno uvésti toto: § 99 j. n. dopouští žalovati cizince ze všech závazků majetkoprávních, ať kdekoli vzešly a ať jest žalobcem občan zdejší či cizinec; v tomto posledním směru zákon nerozpoznává. Jest ovšem připustiti, že praxe ohledně připustnosti sudiště § 99 j. n. se vyvinula v ten způsob, že sudiště to se odpírá cizozemci, jež žalobou vystupuje tehdy, když nemá bydliště v tuzemsku, vycházejíc při tom z úvahy, že sudiště to jest náhradou za soud prozatímních opatření (forum arresti) podle jur. normy z r. 1852 § 46 a že z účelu jeho lze poznati, že se jedná o to, by dobytí nároků tuzemským oprávněným oproti cizincům v cizině bydlicím bylo ulehčeno, by tuzemský žalobce nebyl nucen svého práva se domáhati v cizině. S touto praxí lze zajisté souhlasiti v případech, kde obě sporné strany jsou cizinci, kde žádná ze sporných stran nemá bydliště v tuzemsku, kde sporný nárok se zakládá na smlouvě v cizině uzavřené a kde také smlouva má býti v cizině splněna, zkrátka kde schází veškeren vztah sporných stran k tuzemsku; v takových případech by připuštění sudiště dle § 99 j. n., když žalovaný náhodou se v tuzemsku ocitne, vedlo k obcházení řádného soudu cizozemského a tedy k nepřipustnému zneužívání ustanovení § 99 j. n. Případ, o který se zde jedná, liší se však podstatně od zmíněného právého schematu, jež shora uvedenou praxi vyvolalo. Zde jedná se o žalující firmu, jež sice má sídlo ve Vídni, jejíž továrna jest však v Mor. Ostravě, jedná se o dodávku stroje z této továrny, jež byl dodán dle uzávěrky

do stanice Karviné, tedy — jak již v žalobě zdůrazněno — o dodávku z tuzemské továrny tuzemské provozovně žalované firmy. Jsou zde tedy trvalé vztahy, které žalující firma, třeba formálně vzhledem k sídlu svému ve Vídni považována býti musí za cizinku, má k tuzemsku tím, že továrna její jest v tuzemsku. Neplatí zde proto důvody, z nichž praxe dle toho, co shora řečeno, odpírá cizinci v cizině bydlicímu sudiště § 99 j. n. a přičítá by se odepření tohoto sudiště právě vzhledem k motivům vládní předlohy k jur. normě slušnosti a spravedlnosti, poněvadž o nějakém zneužívání ustanovení § 99 j. n. řeči býti nemůže.

Čís. 489.

Vynutí splnění závazku, jímž se kdo zavázal, odevzdati pronajímateli byt, užívaný osobou, jež není jeho podnájemníkem, lze jen exekucí dle § 354, nikoli dle § 349 ex. ř.

(Rozh. ze dne 13. dubna 1920, R II 71/20.)

Vymáhající věřitelka propůjčila bezplatně část svého bytu bratru povinné dlužnice, jež se pak zavázala soudním smírem, že vymáhající věřitelce tuto část bytu do 14. dubna 1919 odevzdá. Ježto se tak nestalo, povolil soud první stolice vymáhající věřitelce exekuci, nařídiv dle návrhu straně povinné, by byt nejdéle do jednoho týdne od doručení usnesení vymáhající straně do držení a užívání odevzdala, jinak že jí bude k návrhu vymáhající strany uložena pokuta, v případě nedobytnosti vazba. Rekursní soud zamítl návrh vymáhající věřitelky. Důvody: Má-li, jako v tomto případě, dle právoplatného soudního příkazu dlužník odevzdati byt vymáhajícímu věřiteli, dlužno exekuci provést tím, že »výkonný orgán prostě odstraní osoby a movité věci na dotyčné části nemovitosti se nacházející« (§ 349 tr. ř.). Výkon této exekuce záleží hlavně na výkonném orgánu a jen v případě, kdy vyklizená nemovitost má býti odevzdána vymáhajícímu věřiteli, jest i jeho přítomnost nutná. Naproti tomu nemá dlužník při této exekuci žádným činem spolupůsobiti. Nelze proto při této exekuci použití proti dlužníkovi exekučních prostředků jakoby se tu jednalo o nějaké činy dlužníka. Dle § 54 odstavec třetí ex. ř. musí vymáhající věřitel v exekučním návrhu označiti i exekuční prostředky, jichž má při výkonu exekuce býti použito. Exekuční soudce nesmí z úřední moci povolit exekuci nařízením jiného exekučního prostředku, jež nebyl vymáhajícím věřitelem navržen.

Nejvyšší soud obnovil usnesení soudu první stolice.

Důvody:

Dle ustanovení § 349 ex. ř. jest vésti exekuci, má-li dlužník byt nebo část jeho odevzdati vymáhajícímu věřiteli. To předpokládá, že dlužník byt ten drží, čehož však v tomto případě není; dle spisu, jež tvoří základ exekučního nároku, propůjčila vymáhající věřitelka část svého bytu k používání bratru povinné dlužnice Maxu P. do 1. března 1919 bezplatně, a smírem, na základě jehož exekuční návrh činí, zavázala se po-

vinná strana vymáhající věřitelce tuto část bytu do 14. dubna 1919 odevzdati. Ustanovení o smlouvě nájemní na poměr uvedený užití nelze, poněvadž užívání bytu bylo povoleno bezplatně. Není tedy povinná dlužnice nájemnicí, ano dle spisů není ani v držení bytu toho. Držitel bytu Max P. není však k vymáhající věřitelce v žádném smluvním poměru a nemůže proto tato proti němu nastupovati. Z jakého právního poměru Max P. byt ten drží, ze spisů na jevo nevychází; podnájemníkem zván býti nemůže již z toho důvodu, že povinná dlužnice, jež pro něho bezplatně užívání bytu toho umklvila, není nájemnicí, jak shora uvedeno. Nelze proto proti Maxu P-ovi užití ustanovení § 568 c. ř. s., a oproti vymáhající věřitelce odvolávati se na ustanovení § 575 c. ř. s. Z toho následuje, že, když povinná dlužnice se smírem zavázala, byt ten vymáhající věřitelce odevzdati, musí se o to postarati, by držitele bytu odstranila, že tedy musí podniknouti jisté jednání k tomu směřující, jež však provést může toliko ona sama, aniž jednání to třetí osobou může býti předsevzato a provedeno. Jest tedy dán případ vedení exekuce podle § 354 c. ř. s.

Čís. 490.

O návrhu, by rozvázáno bylo manželství s nevěstným manželem, jež byl podán později, než návrh, by nevěstný byl prohlášen za mrtva, nutno i tehdy provést znovu předepsané řízení, když v čase druhého návrhu nebylo ještě o prvním návrhu rozhodnuto.

(Rozh. ze dne 20. dubna 1920, R I 208/20.)

Žádost manželky, by rozvázáno bylo manželství s nevěstným manželem, byla podána teprve, když bylo již zahájeno řízení o dřívější její žádosti, by manžel prohlášen byl mrtvým. Soud první stolice vyhověl v témž rozhodnutí oběma žádostem. Rekursní soud nevyhověl rekursu, pokud šlo o prohlášení manžela za mrtva, zrušil však usnesení prvního soudu, jímž bylo prohlášeno manželství rozloučeným a nařídil soudu první stolice, by o tomto návrhu zahájil předepsané řízení a, proveda jej, znovu rozhodl. Co do zrušující části uvedl v důvodech toto: O manželném návrhu, by rozvázáno bylo její manželství s nevěstným manželem, nebylo vůbec zahájeno řízení ve smyslu § 9 zákona ze dne 16. února 1883 čís. 20 ř. zák. Pozůstalý manžel může sice žádati dodatečně ve smyslu § 9 cit. zák., by manželství jeho bylo prohlášeno rozloučeným, než zákon nařizuje výslovně, by soud o návrhu tom jednal dle předpisů zákona. Z doslovu zákona a z dějin jeho vzniku (zpráva komise panské sněmovny čís. 275 k těsnopisným protokolům IX. sese, těsnopisné protokoly str. 9046 až 9056 o zasedání poslanecké sněmovny ze dne 3. února 1883) vyplývá, že v takových případech dle zjevného úmyslu zákonodárcova jest řízení znovu zavést a provést a že dlužno jmenovitě stanoviti novou ediktátní lhůtu. Konečné rozhodnutí bude řešiti pouze otázku, zda manželství manžela, již za mrtva prohlášeného, jest považovati za rozvázané.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody.

Podle § 7 obč. zák. nelze § 9 zákona ze dne 16. února 1883, čís. 20 ř. zák. vykládati způsobem, uvedeným v dovolacím rekursu; správným jest naopak výklad soudu rekursního, užití totiž jest obdoby čtvrtého dostavce tohoto § 9. Žádost za soudní výrok, že manželství pokládati jest rozvázaným, byla totiž podána ovšem dříve, než manžel prohlášen byl mrtvým, ale podána byla později, než došla žádost za prohlášení jeho mrtvým, a teprve, když řízení o této žádosti bylo již zahájeno usnesením ze dne 6. července 1919 a veřejnou vyhláškou. V § 9 zákona z roku 1883 není výslovně uvedeno, jak sluší o takové pozdější žádosti rozhodnouti; vzhledem na ustanovení § 7 obč. zák. užití jest zde obdoby čtvrtého odstavce onoho § 9. Z odstavce toho totiž nevysvítá, že platí výhradně jen pro případ, v něm naznačený, a pro užití obdoby jeho v případě, o který jde, mluví též důvod, jako v případě, v odstavci čtvrtém výslovně uvedeném; nutno totiž provésti náležitě soudní řízení o žádosti za výrok, že manželství jest pokládati rozvázaným, a jedině soudní řízení lze vzítí za základ soudního rozhodnutí o obou žádostech jen tenkrát, jestliže toto řízení bylo provedeno o žádostech obou; za základ rozhodnutí o žádosti, týkající se manželského svazku, nelze však vzítí řízení, provedené pouze o žádosti za prohlášení nezvěstného mrtvým. Okolnost, zdali v případě, že řízení provedeno bylo jen o návrhu na prohlášení mrtvým, bylo již nebo nebylo dosud vydáno konečné soudní usnesení, není vzhledem na povahu věci tak důležitá, by podle ní bylo nutno, řízení nové zahájití a provéstí čili nic.

Čís. 491.

Stavbyvedoucí a polír náležejí k osobám, jmenovaným v § 2, čís. 1 zákona o obch. pom.

(Rozh. ze dne 20. dubna 1920, R I 220/20.)

Žaloba, již domáhal se polír náhrady mzdy za výpovědní lhůtu penízem, přesahujícím 1.000 K, podána byla u okresního soudu na základě § 49 čís. 6 j. n. Námitce věcné nepřislušnosti soudu prvního stálice vyhověl a žalobu odmítl. Důvody: Přislušnost soudu dle § 49 čís. 6 j. n. odůvodněna není, poněvadž žalobce, jak jest zřejmo z jeho tvrzení, nenáleží k osobám v § 49 čís. 6 j. n. jmenovaným, práce domácí a nižší vykonávajícím. Žalobce byl zaměstnán při živnosti stavební, podrobené živnostenskému řádu. Přislušnost okresního soudu dle § 37 zákona o soudech živnostenských není odůvodněna, poněvadž žalobce nenáleží k pomocným pracovníkům dle § 73 odstavce první živn. řádu, žalobce spíše náleží k osobám, konajícím nekupecké vyšší úkony, jaké má na mysli § 1 a § 2 zákona o obchodních pomocnících. V místě není živnostenského soudu, na nějž by tato rozepře náležela; soud má za to, že tu jest příslušným soudem sborový soud, hledě na hodnotu předmětu sporu, podle ustanovení § 50 j. n. (viz rep. nálezu čís. 229, dále »Právník« 1919 str. 49). Rekursní soud námitku nepřislušnosti zamítl. Důvody: Dle toho, co

bylo v první stálici o způsobu zaměstnání žalobce po stránce skutkové předneseno, nelze za to míti, že žalobce konal žalované straně při stavbě domů vyšší služby po rozumu § 2 zákona o obch. pomocn. — Činnost jeho záležela v tom, by svými rozkazy přispěl ku provedení stavby dle plánu a by dohlížel na zedníky a dělníky, na stavbě zaměstnané. Nevyvíjel tudíž samostatné tvůrčí činnosti duševní, nýbrž uskutečňoval jen to, co jinými pomocí plánů vytvořeno bylo. Byl tedy pouhým dílovedoucím a nemění se na tom ničeho tím, že žalobní nárok odůvodňuje patrně se zřením k ustanovením zákona o obch. pomoc. stran lhůtu výpovědní. Jest tudíž dána příslušnost okresního soudu dle § 49 čís. 6 j. n.

Nejvyšší soud obnovil usnesení prvního soudu.

Důvody:

Při řešení otázky, je-li někdo ustanoven, by převážně konal vyšší nikoli kupecké služby při obchodním provozování podniku, ke kterému se vztahuje řád živnostenský (§ 2 čís. 1 zákona ze dne 16. ledna 1910, čís. 20 ř. zák. o obchodních pomocnících), — sejde na tom, zda tyto služební úkony jsou podle zařízení dotyčného podniku úkony obyčejnými, většinou zřízenců tohoto podniku příkázanými, či zda se od takovýchto obyčejných úkonů liší tím, že vyžadují jakési vyšší kvalifikace a samostatnější činnosti toho, kdo jimi jest pověřen. Za těchto předpokladů může i stavbyvedoucí nebo polír býti čtán k osobám, jmenovaným v § 2 čís. 1 zákona o obchodních pomocnících. Zásada ta došla výrazu také v § 1 zákona ze dne 5. února 1920, čís. 89 sb. z. a n., kterým se mění některá ustanovení o pensijním pojištění, kdyžž tam stavbyvedoucí a políři co do pojistné povinnosti postaveni jsou na roveň zaměstnancům, kteří vykonávají kupecké nebo jiné vyšší služby ve smyslu zákona ze dne 16. ledna 1910, čís. 20 ř. zák. o obchodních pomocnících. Žalobce pak sám při ústním líčení uvedl, že povinností jeho jako políra a stavbyvedoucího u žalované společnosti byl nejen dozor na zedníky a dělníky, nýbrž že měl plány domů a podle nich prováděl stavbu, při čemž nedostával jednotlivých poukazů, jak má prováděti stavbu, nýbrž plány se řídil — a již v žalobě udal, že byl přihlášen k pensijnímu pojištění, a že vzhledem k tomu, že lhůta výpovědní zvláště umluvena nebyla, platila šestinedělní výpověď zákonná (sr. § 20 zák. o obch. pom.). Z těchto vlastních údajů žalobcových dle toho, co výše vyloženo, vyplývá, že služby, žalobcem konané, nebyly službami obyčejnými, konanými většinou zřízenců žalované společnosti, nýbrž že měly povahu služeb vyšších, předpokládajících jakousi vyšší kvalifikaci a samostatnější činnost, třebaže nevyžadovaly vyvíjení samostatné tvůrčí činnosti duševní, kdyžž toho § 2 zákona o obch. pom. nežadá. K služebnímu poměru žalobce vztahovala se tudíž ustanovení zákona ze dne 16. ledna 1910, čís. 20 ř. zák. Soudní příslušnost pro spor tento žalobou zahájený neřídí se tedy předpisem § 49 čís. 6 j. n., nýbrž vzhledem k tomu, že v Hradci Králové není soudu živnostenského (§ 41 zák. o obch. pom.), podle všeobecných ustanovení o věcné příslušnosti. A ježto hodnota sporu převyšuje 1000 K, povolán jest krajský soud v Hradci Králové, by v této věci jednal a rozhodoval.

V návrhu, aby oddělena byla pozůstalost od dědicova majetku, netřeba osvědčiti ani, že navrhovatelova pohledávka jest objektivně ohrožena, ani, že důvodnou jest obava, že by navrhovatelova pohledávka smísením obojího majetku ocitla se v nebezpečí. Stačí kromě osvědčení pohledávky motivované tvrzení obavy.

(Rozh. ze dne 20. dubna 1920, R I 226/20.)

Pozůstalostní jmění záležející z hotovosti (21.000 K) a cenných papírů (nominále 175.000 K), uloženo bylo v uschování Úvěrní banky v Praze pod dozorem pozůstalostního soudu. Dědicům byla přenechána správa a užívání pozůstalostního jmění. Zůstavitelův věřitel navrhl, by pro jeho pohledávku 35.711 K 20 h bylo pozůstalostní jmění odděleno od jmění dědiců, převzato do soudního uschování a by při tomto jmění jeho nárok za účelem uspokojení z tohoto jmění byl poznamenán. V návrhu nabízel důkazy na osvědčení své pohledávky. Pozůstalostní soud návrhu nevyhověl v podstatě z toho důvodu, že opatření ve smyslu § 812 obč. zák. není třeba, ježto celé pozůstalostní jmění uloženo jest u Úvěrní banky v Praze pod dozorem pozůstalostního soudu a jest tudíž fakticky od jmění dědiců odděleno. Rekursní soud zrušil usnesení pozůstalostního soudu a nařídil mu, by provedl navrhovatelem nabídnuté důkazy k osvědčení jeho pohledávky a pak o návrhu jeho znovu rozhodl. Důvody: Dle § 812 obč. zák. může věřitel, obává-li se, že by jeho pohledávání bylo vydáno nebezpečí, kdyby se pozůstalost smísila s dědicovým jměním, pokud dědictví není odevzdáno, žádati, by byla pozůstalost od dědicova jmění oddělena, soudem do uschování vzata nebo dána do správy opatrovníka, to pak, co má na pozůstalosti pohledávati, by se na ní zaznamenalo a z ní zapravilo. Zákon poskytuje tím věřiteli pozůstalostnímu před odevzdáním pozůstalosti ochranný prostředek proti škodě, již se obává ze smísení pozůstalostního jmění s jměním dědice, bez ohledu na to, v čem pozůstalost záleží, aniž by některé části pozůstalostního jmění vůbec, a jmenovitě pak ony, které jsou pod dozorem pozůstalostního soudu neb snad dokonce v soudním uschování, z opatření toho vylučoval a aniž by pozůstalostnímu soudu ukládal, o tom rozhodovati, je-li navrhovaného věřitelem opatření k jeho ochraně zapotřebí čili nic; pozůstalostní soud musí navržené oddělení pozůstalosti od dědicova jmění, které jest nejen ochranným prostředkem pro věřitele, nýbrž má i další důležitý právní následek pro dědice, v citovaném předpisu zákona stanovený, že totiž dědic v takovém případě, i když se byl bezvýjimečně k dědictví přihlásil, vlastním jměním více za dluh neručí, povoliti a naříditi, osvědčí-li věřitel, že měl za zůstavitelem pohledávku a obává-li se věřitel ze smísení jmění pozůstalostního se jměním dědice pro své uspokojení s pohledávkou nebezpečnosti a nejeví-li se obávané nebezpečnosti nemožným. Že by v tomto případě proto, že jmění pozůstalostní (záležející toliko v hotovostech a cenných papírech), uloženo jest v uschování u úvěrní banky a že jest prý pod dozorem pozůstalostního soudu, nebezpečnosti, jehož se stěžovatel ze smísení jmění toho se jměním dědiců obává, bylo nemožným, soud první stolice ani netvrdí a nelze to uznati,

to tím méně, ježto dědicům byla usnesením pozůstalostního soudu ze dne 4. února 1919 přenechána správa a užívání pozůstalosti dle § 810 obč. zák. Nelze proto správným uznati usnesení soudu první stolice, jímž byl zamítnut stěžovatelův návrh; nelze však také, jak stěžovatel navrhuje, napadené usnesení vyhověním návrhu změnit, poněvadž soud první stolice neprovedl stěžovatelem v návrhu nabídnuté osvědčení jeho pohledávky za zůstavitelem, takže nelze posouditi, zda-li zde jest či není nezbytný předpoklad navrženého opatření, totiž, že stěžovatel měl za zůstavitelem tvrzenou pohledávku.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu dědiců.

Důvody:

Stěžovatelé připouštějí, že dle § 812 obč. zák. stačí subjektivní obava věřitele pozůstalostního, že by jeho pohledávka přišla v nebezpečnosti, kdyby se pozůstalost smísila se jměním dědicovým. Není tudíž třeba důkazu neb osvědčení, že pohledávka objektivně jest ohrožena nebo že důvodnou jest obava, a postačuje k opodstatnění návrhu na oddělení kromě osvědčení pohledávky pouhé motivované tvrzení obavy. Když tomu tak, nezáleží na tom, že a proč navrhovatel dříve nepřihlásil své pohledávky aniž dědice upomínal o zaplacení, a z jakého důvodu právě nyní se domáhá oddělení jmění pozůstalostního od jmění dědiců. Jen tehdy mohla by — po osvědčení pohledávky — jeho žádost za oddělení býti zamítnuta, kdyby za daných okolností jakékoliv ohrožení pohledávky nadobro bylo vyloučeno. To stěžovatelé ovšem tvrdí, poukazujíce k tomu, že movité jmění pozůstalostní z převážné části (cenné papíry v nominální hodnotě 175.000 K a 21.000 K) uloženo jest u Pražské úvěrní banky. Avšak tím není nikterak prokázána nemožnost ohrožení pohledávky navrhovatelovy. Vždyť bylo dědicům usnesením soudu pozůstalostního ze dne 4. února 1919 povoleno podle § 810 obč. zák. spravování a požívání pozůstalosti, čímž nabyli též práva, volně nakládati s užitky složených cenných papírů, věřiteli však nelze brániti v tom, by si nezabezpečil také těchto požitků jakožto fondu pro své uspokojení, čehož právě má býti dosaženo opatřením ve smyslu § 812 obč. zák. K tomu nehledíc byla podle spisů se svolením soudu pozůstalostního usnesením ze dne 6. března 1919 dědicům vydána část 6215 K 09 h kmenového jmění pozůstalosti, ano usnesením ze dne 15. září 1919 dáno soudní svolení, by jako úvěr na uložené cenné papíry vybrána byla částka do 20.000 K u Pražské úvěrní banky. Není pak nikterak vyloučena možnost, že před odevzdáním pozůstalosti vydány budou dědicům — byť i se svolením soudu pozůstalostního — další části kmenového jmění pozůstalostního, po případě i veškeré cenné papíry u jmenovaného peněžního ústavu uložené — nebude-li k zajištění pohledávky navrhovatelovy učiněno přiměřené opatření, zvláště, když soud pozůstalostní není povinen, aby se o zabezpečení osob, jímž přísluší nárok na pozůstalost, staral větší měrou, než zákonem jest předepsáno nebo jimi samými žádáno. S tohoto hlediska bylo by připustiti oddělení jmění pozůstalostního ve smyslu § 812 obč. zák. i tehdy, kdyby již u soudu bylo složeno. Vzhledem k tomu, co vyloženo, jakož i k tomu, že ze spisů nikterak nevysvítá a stěžovatelé ani tvrzeno není, že by jejich vlastní jmění poskytovalo naprosté jistoty pro pohledávku 35.711 K 90 h,

nelze tvrdit, že i bez žádané separace jakékoliv nebezpečí pro pohledávku navrhovatelovu by bylo vyloučeno a návrh byl nadobro bezdůvodným. Neprávem tedy soud stolice první odmítl žádané opatření s poukazem na to, že pozůstalostní jmění fakticky od jmění dědiců jest odděleno, když právo věřiteli v § 812 obč. zák. propůjčené pouhým faktickým oddělením není vyčerpáno. Usnesení soudu rekursního, jenž zrušiv usnesení prvního soudce uložil tomuto, by provedl důkazy navrhovatelem k osvědčení přihlášené pohledávky nabízené a po té znova rozhodl o návrhu na separaci, jest odůvodněno.

Čís. 493.

Honorování akreditivů přes to, že jak honorantovi, tak honorátovi bylo známo, že již uplynula lhůta, na kterou akreditiv byl poskytnut, zavazuje honoráta, by vrátil honorantovi přijatý peněz, pakliže ten, kdo akreditiv poskytl, pro uplynutí lhůty závaznost z akreditivů odmítá.

(Rozh. ze dne 20. dubna 1920, Rv I 41/20.)

Žalující banka byla se žalovanou dřevařskou firmou ve stálém kontokorentním spojení, jež spočívalo najmě v tom, že banka poskytovala firmě úvěr na základě akreditivů a inkasovala pro ni peníze. Dne 13. října 1918 sdělila banka žalované firmě, že z příkazu společnosti pro výstavbu Haliče vyplatí žalované na příkaz duplikátem nákladního listu o tom, že vypravila dva vagony dřeva do Haliče, za každý vagon 6000 K a oznámila jí zároveň, že akreditiv platí do 30. října 1918. Žalovaná firma předložila žalující bance dne 12. listopadu 1918 duplikát nákladního listu, dle něhož byl naložen jeden vagon prken pro svrchu zmíněnou společnost, načež banka firmě na základě uvedeného akreditivů připsala 6000 K na její účet k dobru a vyrozuměla o tom společnost pro výstavbu Haliče, jež však honorování akreditivů neuznala, ježto vagon byl naložen až po uplynutí lhůty, na kterou byl akreditiv poskytnut. Žalobkyně odvolala proto dobropis žalované, ježto však tato zdráhala se jej zaplatiti zpět, domáhala se vrácení jeho žalobou. **Procesní soud první stolice žalobě vyhověl. Důvody:** Žalované bylo připsáno 6000 K k dobru sice teprve po uplynutí doby, na niž byl akreditiv povolen, avšak za předpokladu, že společnost pro výstavbu Haliče vezme dobropis na vědomí. Ježto však tato platbu neuznala, odpadl předpoklad, za něhož byl dobropis právně opodstatněn, proč byla žalující oprávněna, by jej odvolala. Namítka žalované, že žalující samu stihá zavinění, ježto překročila příkaz, není odůvodněna, poněvadž žalovaná věděla o tom, že akreditiv jest povolen pouze do 30. října 1918, a přes to dodala teprve po uplynutí této doby. Žalovaná dodala na vlastní nebezpečí a může nastupovati pouze na svého smluvníka, by jí vyplatil peněz za dodávku. **Odvolací soud potvrdil rozsudek soudu první stolice. Důvody:** Žalující, připsavši žalované kupní cenu k dobru po 30. říjnu 1918, jednala mimo příkaz, daný jí společností pro výstavbu; vystupovala však jako mandantka žalované, s níž byla v poměru kontokorentním, a uspokojila dobropisem její pohledávku za dodání, převzavši tak za ni vymáhání této pohledávky. Ježto žalovaná věděla, do kdy akreditiv platí, musela si býti vědoma, že pod-

jíjí se riska, dodá-li i po lhůtě, a že může utrpěti škodu. Žalobkyně nestihá tu škodu, ježto neměla vlivu na to, kdy bude dřevo dodáno. Ježto žalobkyně od společnosti pro výstavbu neobdržela úhrady, má proti žalované dle § 1014 a 1397 obč. zák. nárok, by jí tato nahradila škodu, již utrpěla, vymáhajíc její pohledávku. Leč žalovaná byla by i bezdůvodně obohacena, kdyby dobropis byl ponechán v platnosti. Žalující, připsavši žalované peněz k dobru, měla za to, že společnost pro výstavbu ponechá akreditiv v platnosti; když však se předpoklad ten nesplnil, může žalobkyně nastupovati pouze na žalovanou, již však tak jako tak přísluší proti společnosti pro výstavbu nárok ze smlouvy kupní. Jest proto odvolání dobropisu opodstatněno i dle § 1431 obč. zák. V tom, že žalobkyně honorovala akreditiv i po uplynutí lhůty bez jakékoliv výhrady, nelze spatřovati jejího zavinění. Jednalať, jak již shora uvedeno, jako mandantka žalované a nebylo třeba, by výslovně uvedla, že tak činí, předpokládajíc souhlas společnosti pro výstavbu, ježto se to rozumělo samo sebou.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Žalující byl udělen příkaz, aby vyplatila žalované za každý vagon 6000 K, kdyby žalovaná předložila duplikát nákladního listu s určitou adresou. Akreditiv takto zřízený platil toliko do 30. října 1918. O tom byla vyrozuměna žalovaná, a byl tak založen právní poměr, jenž spočíval na souhlasu všech, kdož na něm byly účastni. Dle obsahu akreditivů bylo platiti již po předložení výkazu o odeslání zboží, což není dojmá pravidlem (§ 343 obč. zák.), a slušelo proto přesně dbáti ustanovení akreditivů, měl-li býti po zákonu proveden. To se však nestalo. Byla to především žalovaná, jež, nedbajíc daných ustanovení, předložila duplikát nákladního listu po uplynutí lhůty pro platnost akreditivů stanovené. Připsala-li žalující po té žalované k dobru 6000 K, nejednala ovšem rovněž ve smyslu akreditivů. Než dlužno uvážiti, že obě strany, opírajíce se o akreditiv, věděly, že jednání jejich může býti po právu jen tehda, bude-li docíleno souhlasu toho, od koho akreditiv vyšel a od jehož souhlasu platnost akreditivů byla odvislou. Souhlas ten však nebyl udělen a nedostává se tedy jednání, neodpovídajícimu ustanovení akreditivů, právního základu. Snaží-li se žalovaná dovoditi, že žalující musí nésti sama následky svého jednání, přehlíží, že i ona jednala proti závazným ustanovením akreditivů, byvši si plně vědoma toho, že připsal k dobru může jen tehda býti po právu, bude-li docíleno souhlasu toho, kdo akreditiv udělil.

Čís. 494.

Novela o právu manželském (zákon ze dne 22. května 1919, čís. 320 sb. z. a nař.).

Dokud trvá cizoložný poměr, nemůže se počítati promlčení nároku, domáháti se pro cizoložství rozluky manželství.

V tom, že manžel nedomáhal se v zápětí rozluky manželství z důvodu § 13 lit. e) rozl. zák., nelze spatřovati odpustění.

(Rozh. ze dne 20. dubna 1920, Rv I 159/20.)

V rozlukovém sporu uplatňoval žalující manžel rozlukový důvod § 13 lit. a) rozl. zák., ježto manželka navázala v roce 1911 cizoložný poměr, v němž dosud pokračuje a o němž se dozvěděl teprve v květnu 1919; žalovaná manželka uplatňovala důvod § 13 lit. e) rozl. zák., ježto jí manžel v letech 1910—1911 týral. Procesní soud první stolice uznal manželství rozloučeným z viny obou manželů, vzav uplatňované důvody rozlukové za prokázány a opodstatněny. Odvolací soud nevyhověl odvolání obhájce svazku manželského. Důvody: Co se především tkne cizoložství žalované, jest úsudek prvního soudu, že důvod tento posud trvá, správným nejen proto, že žalovaná sama připouští správnost údajů žaloby, že se manžel o cizoložství dozvěděl teprve v květnu 1919 a právo žalobní tudíž dle § 14 a) rozl. zák. posud subjektivně promlčeno není, nýbrž i proto, že tu není ani objektivního promlčení žalobního nároku do 5 let (§ 14 b) rozl. zák.), když žalovaná dosud v cizoložství pokračuje. Pokud se tkne těžkého ublížení a opětného zlého nakládání (§ 13 lit. e) rozl. zák.) se strany manželovy, budiž vzhledem k vývodům obhájce svazku manželského uvedeno, že z ustanovení novely o právu manželském nelze dovozovati, že by případy, datující se z doby před koncem roku 1911, nebyvše uplatňovány po tak dlouhou dobu, mlčky odpuštěny byly, neboť, nehledě k tomu, že strany v manželském soužití nepokračovaly, pokud se týče, k němu se nevrátily, uznává zákon v § 14 lit. c) rozl. zák. odpuštění jako důvod zániku žalobního práva, a odpuštění takové ve sporu prokázáno nebylo. Opomenutí žaloby ve lhůtě § 14 a), b) rozl. zák. působí zánik práva uplatňovacího pouze při rozlukových důvodech § 13 písm. a), b), d), kdežto případ §§ 13 písm. e) v § 14 c) jest citován pouze při odpuštění.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání obhájce svazku manželského.

Důvody:

Ku správnému odůvodnění odvolacího soudu budiž dodáno toto: Co se týče cizoložství manželky, snaží se dovolatel prokázati, že, jelikož uplynula již doba 5ti let ode dne spáchaného činu, nemůže se dle § 14 písm. b) rozl. zák. uražená strana tohoto rozlukového důvodu vůbec již dovolávati. Právně soud druhé stolice poukázal k tomu, že žalobce dozvěděl se o cizoložství manželky teprve v květnu 1919, že žalovaná posud ještě s Josefem P. Žije a cizoložný poměr tedy ještě nyní trvá, a že proto nenastalo promlčení ani objektivně, ani subjektivně. Manželka pak může plným právem dovolávati se rozlukového důvodu dle § 13 písm. e) rozl. zák. (opětovné zlé nakládání a těžké ublížování), neboť výslovné odpuštění ohledně těchto činů nebylo, ani prokázáno, ani tvrzeno a opominutí žaloby se strany manželky nemělo ještě v zápětí zánik jejího práva, uplatňovati tento důvod ve sporu, jenž byl manželem zahájen. Pro názor obhájce manželského svazku, že, když žalovaná svého času žalobu na rozvod nepodala, sluší za to míti, že urážky a zlé nakládání manželů odpuštěna ve smyslu § 14 písm. c) rozl. zák., není v zákoně opory, naopak, jak správně podotkla již druhá stolice, právě z té okolnosti, že rozlukový důvod § 13 písm. e) v § 14 písm. a) a b) citován není, nutno odvozovati pravý opak.

Čís. 495.

Za svízelných vyživovacích a bytovacích poměrů nelze zrušiti spoluvlastnictví k zemědělské usedlosti na úkor spolčenika, jenž v usedlosti bydlí a jejími plodinami se živi.

Není zásadně závady, by ohledně zemědělské usedlosti nebylo povoleno částečné zrušení spoluvlastnictví fyzickým rozdělením pozemků, předpokládajíc, že pozemky nejsou jednotným hospodářským celkem a že dílce oproti celým pozemkům nebudou hospodářsky méněcennými.

(Rozh. ze dne 20. dubna 1920, Rv I 160/20.)

Žalobce a žalovaná byli spoluvlastníci chalupy č. p. 61, již obývali, a celé řady pozemků. Žalobce domáhal se zrušení spoluvlastnictví a to ohledně chalupy, stavební parcely a zahrady soudní dražbou, ohledně ostatních pozemků buď fyzickým dělením anebo rovněž soudní dražbou. Procesní soud první stolice žalobu zamítl. Důvody: Dle § 830 obč. zák. jest z pravidla každý spoluvlastník oprávněn, žádati za zrušení společenství. Není třeba, by udal pro zrušení nějaký důvod, jen nesmí se zrušení státi v nečas. Žalobce žádá zrušení spoluvlastnictví a to ku chalupě se stavební parcelou a zahradou soudní dražbou a rozdělením docílené kupní ceny, ohledně ostatních pozemků buď tímž způsobem anebo fyzickým dělením. Dle určení spoluvlastníků tvořily veškeré nemovitosti sporných stran jeden hospodářský celek, ježto až do poslední doby hospodařilo se na chalupě vždy jako na jediném hospodářském celku. Při pozemcích fyzické dělení není dobře možným, protože každá sebe menší část jednotlivého pozemku dle své polohy, dle jakosti půdy atd. jest více méně různá od částí jiných. Mimo to jsou pozemky sporných stran, at zapsány jsou v téže knihovní vložce nebo v jiných knihovních vložkách, s chalupou do té míry spojeny, že odtamtud jsou obdělávány, hospodářských stavení jest k užítku všech pozemků používáno, takže nutno tvrditi, že by pozemky ty bez značného zmenšení ceny děleny býti nemohly (§ 834 obč. zák.). Chalupa fyzicky dělena býti nemůže. Nelze také žádati zrušení společenství částečně dražbou a částečně fyzickým dělením (rozhodnutí ze dne 3. května 1888 čís. 12.176 sb.). Dále posouditi nutno, není-li návrh na zrušení společenství dražbou a rozdělením výtěžku učiněn dle § 843 obč. zák. v nečas. Nynější doba vzhledem k neustálosti měny, kde hodnota peněz stále kolísá a klesá, kdy peněžní ústavy vklady nepřijímají nebo nepatrně úrokují, kde naopak jeví se snaha jmění v nemovitostech ukládati, prohlášená býti musí za nevhodnou pro zpeněžení nemovitostí. K tomu pak přistupuje u žalované další okolnost, že nemůže si najati ani vhodného bytu ani hospodářských budov. Odvolací soud rozsudek potvrdil. Důvody: Žalovaná namítala, že není nelze si opatřiti nutného bytu ani hospodářského stavení, potřebného k ubytování rodiny, k uschování hospodářských zásob a chování potřebného dobytka. V této námitce jest obsaženo tvrzení, že žalovaná stavení pro své bydlení nutně potřebuje a že potřebuje hospodářských užtků pro svou obživu a že by tudíž nyní prodej nemovitostí dražbou musel pokládán býti za nevhodný a k její škodě (§§ 830 a 843 obč. zák.). K tomuto náhledu dospěl také soud první stolice a odvolací soud pokládá náhled ten za správný.

Soud první stolice zjišťuje, že žalované nelze najati ani pro sebe vhodného bytu ani hospodářských budov a že nynější doba vzhledem k neustálenosti měny a nepatrnému zárukování peněžních vkladů je nevhodnou pro zpeněžení nemovitostí. Tyto, posléz uvedené okolnosti jsou všeobecně známy a okolnosti před tím uvedené zjistil soud první stolice správně. Všeobecně je také známo (§ 269 c. ř. s.), že nemovitosti kupují se dnes draze pro pokleslou valutu a proto, že v nemovitostech spatřuje mnoho lidí nejbezpečnější uložení svého majetku. Prodej nemovitostí jest tedy pokládati dnes za nevčasný, byť i za nemovitostí značného peníže se docilovalo. Pro žalovanou znamenal by však prodej nemovitostí značnou škodu, neboť, bydlíc ve svém obydlí pevně a lacině a používajíc užitek svého hospodářství, má bezpečný a laciný zdroj potravin, k obživě rodiny nejvíce potřebných. Zbývá tudíž jen ještě posouditi, zda bylo by dle zákona přípustným fyzické dělení pozemkův. Odvolací soud nesdílí náhledu prvního soudu, že by fyzické dělení pozemků nebylo možným, neboť pozemky lze vyrovnáním výměry a jakosti spravedlivě rozdělit. Avšak tu šlo by o fyzické dělení pozemků ohledně části společného majetku obou sporných stran, kdežto zákon v § 830 obč. zák. má na mysli zrušení společenství, veškerého společného majetku, by tak majetkové poměry společníkův najednou a nikoliv po částech urovnány byly.

Nejvyšší soud zrušil rozsudky obou předchozích stolic a odkázal spor na soud první stolice, by věc znovu projednal a rozhodl.

Důvody:

Právním soud odvolací ve shodě se soudem stolice první uznal, že žalobce na ten čas nemůže se domáhati zrušení společenství soudní dražbou nemovitostí jemu a žalované týmž dílem knihovně připsaných. Byť v nynější době nebylo lze pokládati prodej společných nemovitostí za nevčasný a proto nevhodný, kdyžž za stávajících poměrů snaha, nabýti majetku nemovitého, který jest považován za nejbezpečnější, bez ohledu na požadovanou cenu jest všeobecná, tak že právě nyní lze za pozemky a hospodářské usedlosti docílití výtěžků kromobyčejných, jakých zajisté nebude docíleno, až nastanou poměry pravidelné, tož dlužno přece uznati, že žádaný prodej byl by za nynějších mimořádných poměrů zřejmě na újmu žalované. V tom směru poukazuje se k správným důvodům rozsudku odvolacího a proti vývodům dovolatelovým připomíná se jen ještě toto: Dosud trvajíc, všeobecně známé a proto důkazu nepotřebující (§ 269 c. ř. s.) obtížné poměry živobytí mají v zápětí, že není dosud tolik hospodářských výrobků, k živobytí potřebných, by lacině za peníze daly se opatřiti, z čehož plyne, že žalovaná vyživí mnohem snáze z výrobků polovice společných nemovitostí sebe a svou rodinu, než kdyby musila na její stravování vynakládati hotové peníze, za polovici nemovitostí stržené, že tedy v nynější přechodné době potřebuje ještě hospodářských výrobků ze své polovice usedlosti a utrpěla by značnou škodu, kdyby byla nucena kupovati veškeré potraviny za nynější vysoké ceny. Dokud potrvají nynější nepříznivé poměry, byl by tudíž prodej společné usedlosti k zjevné škodě žalované. Vůči tomu musí ustoupiti do pozadí zájmy a prospěch žalujícího a též úvaha, že by i on prodejem snad byl poškozen, pročež musí si žalobce dáti líbiti odklad zamýšleného

zrušení společného vlastnictví veřejnou dražbou. Potud nejsou tedy opodstatněny dovolací důvody čís. 2 a 4 §u 503 c. ř. s. Naproti tomu nelze souhlasiti s právním názorem soudu odvolacího, že zrušení společného vlastnictví k pozemkům také fyzickým jejich rozdělením nadobro jest vyloučeno a to proto, že by tím zrušeno bylo společenství jen ohledně části společného majetku, kdežto právní zákon má na mysli zrušení společenství ohledně veškerého společného majetku, by tak majetkové poměry společníků najednou byly urovnány. Názor ten nemá v této všeobecnosti opory v zákoně a zejména z § 830 obč. zák. nelze jej odvoditi. Jestli naopak zcela dobře myslitelné, že část společného majetku zůstane i na dále nedílným spoluvlastnictvím podílníků, ostatní majetek však fyzicky se rozdělí, ano v mnohých případech bude takovéto uspořádání majetkových poměrů odpovídati nejen zjevné vůli, nýbrž i zřejmému zájmu účastníkův. V případě, o který jde, nelze možnost fyzického rozdělení hospodářských pozemků, sporným stranám dosud společně náležejících, za současného zachování spoluvlastnictví ohledně budov obytných a hospodářských tím méně předem a nadobro odmítnouti, když pozemky jsou v různých obcích a v různých knihovních vložkách a dle výpovědi obecního starosty v poslední době každá strana si hospodáří zvlášť, proti čemuž arcif. udal svědek S., že strany se dělily teprve o úrodu. Žalovaná bylo však namítáno, že veškeré nemovitosti tvoří jednotný hospodářský celek. Kdyby tomu tak bylo, kdyby tedy pozemky byly pouhým hospodářským příslušenstvím chalupy, sdílely by ovšem její osud, a ježto chalupu s hospodářskými budovami rozdělití nelze, slušelo by se tvrditi, že ani fyzické rozdělení pozemků není přípustno, poněvadž by tím hospodářská souvislost celku byla porušena. Také tehdy bylo by vyloučeno fyzické rozdělení pozemků, kdyby nemohlo bez značné škody spoluvlastníkům býti provedeno, zejména kdyby snad samostatné dílce, dělením povstale, pozbyly ceny. Obě právě dotčené otázky náleželo tedy spolehlivě rozřešiti. Soud první stolice sice na základě svědecké výpovědi obecního starosty zjistil, že dle určení spoluvlastníků veškeré nemovitosti sporných stran tvořily též hospodářský celek, ale právním žalobce již v odvolání vytýkal a nyní opět vytýká v dovolání, že jen znalec může spolehlivě se vyjádřiti o dotčených otázkách. Ze svědecké výpovědi starosty předpoklad soudu stolice první odvoditi nelze. Udati tento svědek sice, že na chalupě, náležející sporným stranám, hospodařilo se do poslední doby jako na jediném hospodářském celku, ale dodal — jak již bylo vytčeno — že v poslední době hospodaří si každý zvlášť, užívaje společně při hospodaření jen stavení hospodářských a obýváje též společně v obytném stavení. Ve zmíněných směrech jest tedy odůvodněna výtka žalobcem s hlediska dovolacích důvodů čís. 2 a 4 §u 503 c. ř. s. činěná, a nutno dle toho, co vyloženo, doplniti dosavadní řízení.

Čís. 496.

Vědel-li manžel již v době sňatku o těhotenství manželky, ale domníval se omylem, že s ním jest těhotna, nemůže sice, narodí-li se dítě dříve, než 180 dní po sňatku, vznést odpor po rozumu § 15b obč. zák., ovšem ale žalovati o odzunnání manželského původu.

(Rozh. ze dne 20. dubna 1920, Rv I 194/20.)

Manžel, uzavíraje dne 29. srpna 1918 sňatek, věděl sice, že manželka jest těhotnou, pokládal však sebe za zploditele, ježto s ní od 10. března 1918 souložil. Když se však dítě narodilo již 25. října 1918, podal manžel žalobu na odzuzání manželského původu dítěte. Procesní soud první stolice žalobě vyhověl, zjistiv, že dítě nepochází ze soulože se žalobcem a uvedl v důvodech po stránce právní: Doslov § 156 obč. zák., kde mluví se o manželu, jenž před uzavřením sňatku o těhotenství své manželky nevěděl, zdá se sice svědčiti proti žalobci, o němž vzhledem ku svědeckým výpovědím nutno míti za prokázáno, že o těhotenství manželky věděl před svatbou, avšak plyne z těchto výpovědí též, že omylem pokládal sebe sama za původce těhotenství a že jen následkem tohoto svého omylu se odhodlal uzavřít manželství. Ustanovení § 156 obč. zák. dlužno však vzhledem k ustanovení §u 158 obč. zák. vykládati způsobem omezujícím, totiž tak, že předpokládá vědomost o těhotenství manželčině, pocházejícím od jiného muže, jinak by si obě tato ustanovení odporovala, ježto by jinak manžel v tomto případě mohl sice domáhati se neplatnosti manželství se ženou, od jiného otěhotněnou, nikoliv však domáhati se uznání, že dítě z manželky takové zrozené není jeho manželským dítětem. U nysl. vyloučení možnost takové žaloby, byl-li manžel v omylu o nepor. šenosti manželky, nemůže zákonodárci býti přičítán a připouští-li zákon, by odporováno bylo platnosti manželského svazku samého výjimkou ze zásady § 59 obč. zák., tím spíše dlužno připustiti i možnost odporu proti manželskému původu dítěte, jež v takovém neplatném manželství se narodilo. Kritická doba, t. j. doba, ve které až do dne narození děčka neuplynulo méně nežli 180 a více než 300 dnů, obsahuje ovšem v tomto případě dobu mezi 29. prosincem 1917 a 28. dubnem 1918 (§§ 138, 163 obč. zák.), tak že by soulož k o l e m 10. b ř e z n a 1918 do ní s p a d a ě l a, avšak ustanovení ta zakládají právě zase jen domněnku, již lze vyvrátiti důkazem ze zralosti dítěte při jeho narození. Souhlasným posudkem znalců jest však vzhledem ku vyvinutosti žalovaného dítěte prokázáno, že nepocházelo ze soulože z 10. března 1918, nýbrž ze soulože dřívější. O d v o l a c í s o u d rozsudek potvrdil. D ů v o d y: Žalovaná strana snaží se, provádějíc odvolací důvod nesprávného právního posouzení věci, dovoditi, že žalobce v tomto případě nemá práva, odpírati manželskému zrození žalovaného, poněvadž o těhotenství manželky věděl v době, kdy sňatek s ní uzavřel, a právo odporu dle § 156 obč. zák. přísluší jen tomu manžel, který o těhotenství manželky nevěděl. Jest sice správně a prvním soudem zjištěno, že žalobce o těhotenství manželky věděl, leč přes to nelze přisvědčiti právnímu náhledu žalované strany. Dle § 156 obč. zák. může manžel, jemuž před sňatkem těhotenství manželky známo nebylo, prostým včasným o d p o r e m před soudem, bez dalšího důkazu, opodstatniti právní domněnku, že dítě, před řádným časem v manželství zrozené, jest nemanželským, a z § 157 obč. zák. plyne, že při takovém odporu se strany manžela jest věcí opatrovníka dítěte, by dokázal, že původ byl manželským. Z toho plyne, že manžel, když před uzavřením sňatku o těhotenství manželky věděl, s právním účinkem § 156 obč. zák. o d p o r o v a t i nemůže, že porod není manželský, neplyne však z toho nikterak, že manžel by nebyl oprávněn ve lhůtě § 158 obč. zák. ž a l o b o u otčovství popírati a na vyvrácení manželského

původu důkaz o nemožnosti splození věsti, ježto tento právní důsledek doslovem § 156 obč. zák. vyloučen není.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání, poukávav k důvodům nižších stolic.

Čís. 497.

Jest přípustno, by zapsán byl do obchodního rejstříku šlechtický predikát jednatelů, pokud jej nabyli jako cizinci v cizině.

(Rozh. ze dne 27. dubna 1920, R I 210/20.)

Rejstříkový soud zamítl návrh bavorských jednatelů společnosti s ruč. obm., by zapsán byl do rejstříku jich bavorský šlechtický predikát podstatně z toho důvodu, že dle zákona ze dne 10. prosince 1918, čís. 61 sb. z. a n. se v tuzemsku již šlechtictví neuznává. Rekursní soud usnesení potvrdil, dodav v důvodech, že cizozemcům nelze sice zbraňovati, by používali v tuzemsku svého predikátu, že však tuzemské soudy jsou oprávněny, by vylučovaly ze zápisu do rejstříku osobní poměry, jež tu nejsou uznány.

Nejvyšší soud usnesení nižších soudů zrušil a nařídil prvému soudu, by rozhodl o návrhu jednatelů, nepřihlížeje k důvodu, uvedenému pro zamítnutí návrhu.

D ů v o d y:

Při společnosti s ruč. obm. dlužno ohlásiti a zapsati do rejstříku jména jednatelů. Znamenání firmy děje se pak tím způsobem, že jednatelé připojí k firmě svůj podpis a jest znamenání firmy ohlásiti k zápisu do rejstříku. (§§ 9, 11, 12, 18 zákona o společnostech s ruč. obm.). Zápis ty musí odpovídati skutečnosti, spočívati na zásadě pravdy. Pokud tedy jednatelé společnosti s ruč. obm. nabyli šlechtictví v cizozemsku, nelze s tohoto hlediska brániti tomu, by okolnosti té nebyl dán přiměřený výraz i při rejstříkových zápisech shora dotčených. Zákon ze dne 10. prosince 1918, čís. 61 sb. z. a n., jímž byly zrušeny šlechtictví, řády a tituly, tomu nemůže býti na překážku, poněvadž se jeho působnost obmezuje na oblast republiky Československé a nedotýká se šlechtictví, pokud bylo nabyto cizinci v cizozemsku. Rozhodnutí nižších stolic jest tedy protizákonné, bylo je zrušiti a naříditi jak shora uvedeno.

Čís. 498.

Není přípustno, by zřízen byl pro výrobu a hospodářské společenstvo opatrovník k činu z důvodu, že funkční období představenstva uplynulo, a nové představenstvo není dosud zapsáno.

(Rozh. ze dne 27. dubna 1920, R I 238/20.)

Žalobce, podav proti záložnímu a nákupnímu družstvu žalobu, žádal, by doručena byla opatrovníku k činu (ad actum), ježto funkce předsta-

venstva žalovaného družstva dle stanov zanikla a rovné představenstvo dosud zvoleno nebylo. Soud první stolice zřídil opatrovníka k činu. Rekursní soud usnesení to zrušil a nařídil mu, by o žalobě znovu po zákonu jednal. **Důvody:** Žalobce, podav proti záloženskému a nákupnímu družstvu žalobu, žádá, by doručena byla opatrovníku k činu z důvodů, že funkce představenstva záloženského a nákupního družstva dle ustanovení stanov zanikla a představenstvo toto jest krajským jako obchodním soudem donucováno, by dle stanov představenstvo valnou hromadou bylo řádně zvoleno. Nehledě k tomu, že žalobce ani neosvědčil potřebu zřízení opatrovníka k činu, nelze s náhledem tímto souhlasiti, poněvadž funkce členů představenstva, v obchodním rejstříku zapsaných, trvá tak dlouho, pokud nejsou z obchodního rejstříku vymazáni a noví členové představenstva zapsáni. Žaloba pak sama tvrdí, že v obchodním rejstříku jest zapsáno dosud staré představenstvo, zmíněného družstva. Dle toho nebylo třeba, by zřízen byl opatrovník k doručení žaloby, když představenstvo v obchodním rejstříku dosud jest zapsáno. A poněvadž strana žalující nepředložila výkazu o tom, kdo vlastně záloženské a nákupní družstvo před soudem zastupuje, měla žaloba býti ve smyslu § 89 jedn. ř. ku opravě doručena a teprve po opravě vyřízena.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Ustanovení opatrovníka jest obmezením vlastního zastoupení. Nelze proto ustanoviti opatrovníka libovolně, nýbrž toliko tehda, když zákon to dopouští. Tomu však není tak v našem případě. V rejstříku jsou zapsáni členové představenstva a jest to tedy všeobecně známo. Ač uplynula doba, na niž byli zvoleni, nebyli noví členové představenstva dosud do rejstříku zapsáni. Prostě uplynutí funkční doby, stanovami stanovené, nemůže však po zákonu zrušiti účinnost zápisu rejstříkového vůči osobám třetím a odůvodniti zřízení opatrovníka. Vždyť zákon stanoví v § 15, že společenstvo musí míti představenstvo a že každé představenstvo, tedy i změnu v osobách představenstva, dlužno ohlásiti k rejstříku. Není tedy důvodno, zřizovati žalovanému opatrovníka, když členové představenstva jsou v rejstříku posud zapsáni. Není případné odkazovati k § 15 zák. o společenstvech, poněvadž předpis ten má na zřeteli z měnu představenstva. Nejde tedy v našem případě o společenstvo, jež není způsobilé, státi k soudu a nemá zákonného zástupce, ve smyslu § 8 c. ř. s. Zřízení opatrovníka není odůvodněno v zákoně.

Čís. 499.

Ustanovení posledního odstavce § 386 c. ř. s. platí i tehda, když návrhu vyhověno bylo teprve soudem rekursním.

(Rozh. ze dne 27. dubna 1920, R I 246/20.)

Prvý soud zamítl návrh, by proveden byl důkaz ku zajištění, rekursní soud návrhu vyhověl. Nejvyšší soud odmítl dovolací rekurs navrhovatelova odpůrce.

Důvody:

Dle výslovného předpisu § 386 odstavec čtvrtý c. ř. s. usnesení vyhovující návrhu na zajištění důkazu nemůže býti vzato v odpor opravným prostředkem. Nevadí, že usnesení to nevydal soud první, nýbrž až k navrhovatelově stížnosti soud rekursní, poněvadž ratio legis jest tu táž. Zákon vychází totiž z úvahy, že provedením důkazu nemůže se odpůrci způsobiti škoda, jelikož vedle výslovného předpisu § 389 c. ř. s. může býti provedení důkazu za sporu doplněno neb opěťováno a případně námitky, že provedení zajištěného důkazu nestalo se podle ustanovení, která platí pro provádění důkazu za rozepře, ocení rozhodující soud podle § 272 c. ř. s., jemuž také případně rozhodnutí o útratách zajištění důkazu dle zásad o útratách sporu, jejichž součástíku tvoří. Jelikož tytéž zásady platí i v tom případě když rekursní soud, změniv zamítající usnesení soudu prvního, zajištění důkazu připustil, nutno bezvýmínečné ustanovení odstavce čtvrtého § 386 c. ř. s. vztahovati i na ně. Rekurs dovolací jest tedy nepřipustný i slušelo jej vedle § 528 c. ř. s., když již první stolice tak neučinila, odmítnouti.

Čís. 500.

Vázanost jistoty, již složil odpůrce ohrožené strany, by odvrátil výkon prozatímního opatření, jest časově omezena na touž dobu, na kterou povoleno bylo prozatímní opatření.

(Rozh. ze dne 27. dubna 1920, R I 251/20.)

Původním usnesením rekursního soudu povoleno straně ohrožené prozatímní opatření do vyřízení sporu o vlastnictví automobilu, nejdéle na dobu do 1. listopadu 1919 a bylo zároveň vysloveno, že opatření to nebude vykonáno, a opatření již vykonané bude zrušeno, složí-li odpůrce na soudě 15.000 K. Peněz ten byl pak odpůrcem na soudě složen, načež soud první stolice prozatímní opatření dle § 391 ex. ř. zrušil. Po 1. listopadu 1919 podal odpůrce žádost, by mu byla jistota vydána. Soud první stolice žádost zamítl. **Důvody:** Jistota, již žadatel složil, nenahrazuje však pouze původního opatření, nýbrž je samostatným prostředkem, sloužícím k zajištění nároku, mezi stranami sporného, a nepodléhá tedy onomu časovému omezení, které původně pro vlastní prozatímní opatření bylo stanoveno. Dle §§ 402 a 78 ex. ř. a § 56 c. ř. s. složením jistoty zřízeno bylo pro navrhovatele pro sporný nárok zákonné právo zástavní, jež dosud trvá a věcně souvisí s výsledkem sporu, jehož zánik však kdykoliv formálně vázán je na souhlas navrhovatele dle § 467 obč. zák. po případě výrokem soudu nahražený. Ježto navrhovatel souhlas odepřel, nemá odpůrce jednostranně dispozice nad jistotou, a nebyla mu tedy vydána. Rekursní soud vydání jistoty povolil. **Důvody:** Z předpisů exekučního řádu nelze dovoditi, jakého práva rabývá navrhovatel prozatímního opatření na složenou jistotu. Dlužno tudíž dle § 402, pokud se týče § 78 ex. ř. přihlídnouti k ustanovení § 56 c. ř. s., dle něhož složením k soudu zřízeno je zástavní právo ku složenému předmětu pro nárok, vzhledem k němuž jistota byla dána, v tomto případě tudíž k zajištění nároku uplat-

ňovaného žalobou, již se domáhá strana ohrožená, by uznáno bylo vlastnické právo k automobilu. Zajištění to bylo však omezeno časově v usnesení, opatření povolujícím, totiž lhůtou do 1. listopadu 1919, o jejíž prodloužení navrhovatel nežádal. Prozatímní opatření je celek a zaniká uplynutím času, pro který bylo dáno. — Zaniklo tudíž dnem 1. listopadu 1919 a pominulo také tím dnem zástavní právo na složené hotovosti. Nelze proto sdělití názor prvního soudu, že toto zástavní právo dále trvá a věcně souvisí s výsledkem sporu a že jen se svolením strany ohrožené, pokud se týče výroku soudu, je nahražujícím, bylo by lze vydání povolití.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Názor stěžovatelův, že odpůrce, složiv k odvrácení výkonu prozatímního opatření na soudě jistotu 15.000 K, nemůže jednostranně žádati její vrácení, dokud ohrožený nárok nepřestane býti sporným, — nelze uznati za správný. Účelem každého prozatímního opatření jest zajištění ohroženého nároku navrhovatelova. Složí-li odpůrce jistotu ve smyslu § 391 ex. ř. a zruší-li se následkem toho povolené prozatímní opatření, slouží onomu účelu nadále složená jistota. Z toho vyplývá, že v případě, o který jde, zástavní právo nabyté stranou ohroženou na složené jistotě 15.000 K nastoupilo jakožto prostředek zajišťovací na místo soudního zákazu a příkazu, dotčeným prozatímním opatřením vysloveného, tak že ohrožený nárok odtud nebyl již zajištěn oním zákazem a příkazem, nýbrž zástavním právem na složené jistotě. Tomu není na závadu, že v § 382 ex. ř. složení jistoty, po případě zřízení práva zástavního jakožto prostředek zajišťovací se neuvádí, kdyžť prostředky ty tamže nejsou vypočteny výlučně, nýbrž jen příkladmo. Právě pro vytknou náhradní povahu nabytého práva zástavního na jistotě nemůže však zajištění tímto právem zástavním sáhati dále, než zajištění, získané původně povoleným zákazem a příkazem. Když tedy toto posléze naznačené zajištění časově bylo omezeno tím, že prozatímní opatření k výslovnému návrhu žadatelovu povoleno bylo nejdéle do 1. listopadu 1919, tak že uplynutím této lhůty povolený zákaz a příkaz sám sebou byl by pozbyl účinnosti, — dlužno uznati, že také zajištění právem zástavním na složené jistotě touž měrou časově bylo omezeno, tudíž nejpozději dnem 1. listopadu 1919 zaniklo, což má v zápatí, že složená jistota se uvolnila a může býti beze všeho odpůrci vydána. Jest sice správnou, že, kdyby jistota nebyla složena bývala, ohrožená strana byla by mohla vymoci si prodloužení lhůty, v prozatímním opatření do 1. listopadu 1919 stanovené, a tím spolu prodloužití zajištění svého nároku, kterážto možnost byla jí odňata tím, že následkem složení jistoty povolené prozatímní opatření bylo zrušeno. Ale ohrožená strana mohla si přes to zabezpečiti další zajištění svého nároku, kdyby byla v čas podala opětný návrh na povolení přiměřeného prozatímního opatření, jehož účinky byl by mohl odpůrce zase jen odvrátiti složením jistoty nebo ponecháním jistoty již složené jakožto náhrady za nově povolené prozatímní opatření. Opomenuvši tak se zachovati musí ohrožená strana sama sobě přičítati, že pozbyla zajištění svého nároku, a nemá důvodu stěžovati si do usnesení soudu rekursního, jímž odpůrci bylo povoleno, vydání jistoty.

Čís. 501.

Prodej padělku není prodejem zboží vadného, nýbrž bezcenného a tudíž prodejem neplatným.

(Rozh. ze dne 27. dubna 1920, Rv I 171/20.)

Žalující firma kupovala od žalovaného po delší dobu k dalšímu zcizení kávové náhražky »Monopol«. Z dodávky ze dne 8. října 1917 zůstalo neprodáno 60 krabic, jež úřady pozastavily jakožto výrobek odporující zákonu o potravinách. Trestní řízení skončilo odsouzením žalovaného pro přestupek § 11 zákona o potravinách. Když byla žalující firma marně vyzvala žalovaného, by zmíněných 60 krabic vzal zpět, žalovala ho dne 20. prosince 1918 o vrácení kupní ceny za ně, proti čemuž žalovaný namítal najmě, že žalobkyně se nezachovala dle čl. 349 obch. zák. Procesní soud prvé stolice žalobu zamítl. Důvody: Soudce zjišťuje předem, že jak prodej náhražky kávové se strany žalovaného, tak i koupě jich žalobcem za účelem dalšího jich prodeje byly obchodem, tak že pro obě strany platí ustanovení obchodního zákona. Na základě souhlasného přednesu stran zjišťuje soudce, že poslední dodávka stala se nejpozději 8. října 1917. Z trestních spisů zjišťuje soud, že dle posudku všeobecného ústavu pro zkoumání potravin v Praze ze dne 31. prosince 1917 jest kávová náhražka »Monopol« potravinou padělanou a za účelem klamání pod falešným označováním kávové náhražky do obchodu uváděnou a že tuto náhražku žalovaný straně žalující, jak trestním rozsudkem zjištěno, prodával. Není pochyby, že vada, která objevena byla mikroskopickým šetřením, jest skrytou a že žalobci při zkoumání zboží dle čl. 347 obch. zák. ujití mohla, avšak žalobce, chtěl-li se pro ten případ krýtí, mohl s nevelkým nákladem opatřiti si rozbor od jmenovaného ústavu pro zkoumání potravin, na nějž, jak v trestním řízení zjištěno, při jiných příležitostech se obracel. Soudce trestní v tomto opomenutí neshledal nedbalost ve smyslu trestního zákona, ale ve styku obchodním musí žalobce nésti následky tohoto opomenutí. Ačkoli poslední zboží koupeno bylo dle tvrzení žaloby dne 8. října 1917 a ačkoli předseda žalujícího společenstva v trestní věci již dne 11. března 1918 zodpovědně slyšen byl, podala žalující strana teprve dne 20. prosince 1918 žalobu o vrácení části kupní ceny, nabízejíc žalovanému, by zbytek zboží zpět si odebral. Jednání žalobce neodpovídá předpisům obchodního zákona a právem namítá žalovaný, že vady zboží, objevené později, po 6 měsících od dodání zboží, nemohou proti prodávaci dle čl. 349 obch. zák. uplatňovány býti. Odvolací soud žalobě vyhověl. Důvody: Jedná se především o to, zda žalovaný dodal žalobci zboží, které tento od něho objednal, či zboží zcela jiné. Dle souhlasného přednesu stran kupovala žalující strana od žalovaného k dalšímu zcizení kávové náhražky »Monopol«. Předmětem dodací smlouvy byly tedy kávové náhražky. Trestním rozsudkem je však zjištěno, že zboží toto nebylo žádnou kávovou náhražkou, nýbrž potravinou padělanou a pod falešným označením kávové náhražky do obchodu za účelem klamání uváděnou. Nebylo to ani zboží vadné, poněvadž to kávová náhražka vůbec nebyla. Bylo tedy žalobci dodáno zboží jiné (aliud). Je-li tomu tak, nelze na tento případ použití ustanovení čl. 347 obch. zák., které předpokládá

codání zboží objednaného, třeba vadného, a důsledkem toho také nelze použití předpisu čl. 349 obch. zák. Také ustanovení čl. 350 obch. zák. použití nelze, poněvadž není zjištěno, ani tvrzeno, že by byl žalovaný věděl, že náhražka je padělaná a že by prodejem jejím byl chtěl žalobce zkrátit. Nelze proto tvrdit, že se žalovaný jako prodávající dopustil podvodu. Obchodní zákon nemá ustanovení, na tento případ se vztahujícího a proto nutno použití předpisů občanského zákona. Ustanovení § 922 a násl. obč. zák. o správě nelze na přítomný případ použít, poněvadž nejedná se, jak výše uvedeno, o vadu věci. Jakmile trestním rozsudkem bylo zjištěno, že se jedná o potravinu padělanou, jest zboží, jež žalovaný žalobci prodal a pokud je tento ještě v držení má, bezcenným, neboť žalující společenstvo nesmí je dále zcizovati, neboť by se prodejem vydávalo nebezpečí trestního stíhání. Může proto žalující strana žádati za vrácení kupní ceny, kterou zaplatila v předpokladu, že jí dodáno bude skutečně zboží objednané, totiž kávová náhražka (§ 1435 obč. zák.). Avšak smlouva mezi stranami ohledně zboží, žalujícímu společenstvu dodaného, je neplatná i z důvodu § 879 obč. zák., neboť je to smlouva, která se přiči zákonné záповědi, totiž zákonu ze dne 16. ledna 1896, čís. 89 ř. z. V tom případě je každá strana povinna vrátit druhé straně to, co na základě neplatné smlouvy obdržela.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Ze zjištěných okolností vyplývá, že zbytek neprodaného zboží — i když lze snad připustit, že žalovaný nedodal vůbec zboží jiné (aliud), než bylo objednáno —, byl pro obchod vůbec bezcenným, neboť dle nařízení ministerstva vnitra, obchodu a práv ze dne 6. srpna 1915 č. 229 ř. z. se zakazuje po živnostensku prodávati a na prodej mít směs potravin nebo chemických látek, jež dle svých součástí a způsobu svého složení nemají příslušných vlastností, jež označují, a zákaz tento platí tedy i o kávové náhražce »Monopol«. Žalobci nemůže býti na úkor, že ohledně dodaného zboží nezachoval se dle ustanovení čl. 347 a násl. obč. zák., neboť ustanovení tato vztahují se na zboží vadné, nikoliv však na zboží, jež jest vůbec bezcenným, a nemůže býti předmětem obchodu. Na spor žalobcův, ačkoliv za jiných okolností platily by pro obě strany předpisy obchodního zákona, sluší užiti ustanovení obč. zákona, jelikož obchodní zákon pro takový případ zvláštního ustanovení neobsahuje, a nelze ani užiti obchodního obyčeje. Na tom nemění se ničeho tím, že — dle mínění dovolatele —, dopustil-li se žalovaný viny ve smyslu zákona ze dne 16. ledna 1896, čís. 89 ř. z. (o potravinách), dopustil se jí též žalobce, ani tím, že žalovaný sám prý nebyl výrobcem zboží, nýbrž jen jeho prodávatelem. Mylně žalovaný dovozuje, že žalobce, jelikož byl právě tak, jako žalovaný, povinen zboží zkoumati, když později zboží bylo prohlášeno za nesprávně označené, pokud se týče padělané, nemůže žádných nároků proti žalovanému uplatňovati. Žalovaný přehlíží, že dle vylíčeného děje žalobce nezakládá svého nároku na zavinění žalovaného, nýbrž na tom, že zbytek 60 krabic zboží »Monopol« ukázal se býti úplně bezcenným, že dodávka jejich není plněním a že žalující strana, které byly krabice dodány jako obchodní zboží, a která zboží již zaplatila, může zapla-

cený peníz zpět žádati, jelikož byla ohledně jakosti dodaného jí zboží ve smyslu § 1431 a 1435 obč. zák. v omyl uvedena. Nelze tudíž přisvědčiti názoru dovolatelovu, že žalobce, když vadnost dodaného zboží svého času neohlásil, pozbyl tím nároku na zaplacení zažalovaného peníze. Taktéž není rozhodným, že žalovaný o těchto 2400 K není obohacen, protože i on toto zboží, koupiv je od jiného, musil zaplatit. Tato otázka nemá vlivu na poměr mezi spornými stranami, a musí zůstati nepovšimnuta.

Čís. 502.

Nárok na náhradu škody z úrazu, který utrpěl, řídě dle služební povinnosti jízdný silostroj, přísluší řidiči proti zaměstnavateli pouze v mezích § 46 zákona o úrazovém pojištění dělníků.

(Rozh. ze dne 27. dubna 1920, Rv I 223/20.)

Žalující řidič domáhal se na svém zaměstnavateli bolestného a měsíčního důchodu, ježto, řídě automobil, jemu svěřený, utrpěl úraz. Žaloba byla zamítnuta soudy všech tří stolic, nejvyšším soudem z těchto

důvodů:

Dle § 1 zákona ze dne 9. srpna 1908 čís. 162 ř. zák. o ručení za škody z provozování jízdných silostrojů patří jak řidič tak i vlastník, pokud se týče podnikatel k osobám, jež podrobeny jsou přísnému ručení po rozumu tohoto zákona. Pokud jde tudíž o jejich vzájemné náhradní nároky z jedné a téže škodné události, nemůže jeden proti druhému dovolávati se ustanovení §§ 1 a 2 zákona, nýbrž náhradní tyto nároky řídí se obecným právem občanským (§ 3 zákona). Právem občanským míněny jsou ovšem v první řadě předpisy 30. hlavy druhého oddělení II. dílu obč. zák. (§§ 1239 a násl.) o náhradě škody. Právo občanské obsahuje však vedle posléz zmíněných všeobecných ustanovení o náhradě škody ještě zvláštní předpisy o témže předmětu a jest samozřejmo, že v případech, kde zákon v té které otázce vedle všeobecného předpisu obsahuje předpis zvláštní, nutno na případ použití odchýlného předpisu zvláštního a nikoli předpisu všeobecného. Takovýmto zvláštním, odchýlným předpisem obecného práva občanského o náhradě škody jest též předpis § 46 zákona o úrazovém pojištění dělníků ze dne 28. prosince 1887 čís. 1 ř. zák. na rok 1888. Tento předpis rozhodným jest pro náhradní nároky, uplatňované žalobcem proti žalované společnosti. Není o tom sporu, že žalobce ve příčině úrazu, jímž byl postižen, byl vedle ustanovení zákona o úrazovém pojištění dělníků pojištěn (§ 11 zákona o automob. ručení). Poněvadž pojištění osob jmenovaných v § 11 zákona o automob. ručení posuzuje se vedle ustanovení zákona o úrazovém pojištění dělníků, dlužno dbáti veškerých ustanovení toho zákona, tudíž zejména i ustanovení jeho § 46, poněvadž zákon nestanoví v té příčině úchyly. Arcit snaží se dovolatel z dějin vzniku zákona o automobilovém ručení dovoditi, že pro náhradní nároky řidiče proti vlastníku, pokud se týče podnikateli po rozumu § 3, odstavce třetího platí veskrze předpisy obec. zákoníka občanského, tedy s vylouče-

ním zvláštního předpisu § 46 zákona o úrazovém pojištění dělníků. Tento výklad přiči se však doslovu shora dotčených zákonných předpisů, jejichž smysl je zcela jasným a jež proto nedopouštějí, by z jinakého snad úmyslu zákonodárcova bylo vyvozováno něco, co v zákoně samém nedošlo výrazu. Jestli zákonem jednak vše, co jím vyjádřeno, třeba že zákonodárcé vše to naříditi nezamýšlel, z druhé strany však jen to, co v zákoně samém došlo, výrazu, byť i zákonodárcé více říci byl zamýšlel (potentior quam mens est vox dicentis). Jen s touto výhradou podjal se tudíž dovolací soud úkolu, by dořídil, že ani dějiny vzniku zákona o automob. ručení nesvědčí pro názor, zastávaný dovolatelem. Původně nebylo zamýšleno, by řidiče, kterých při výkonu jejich smluvní služby bylo používáno při provozování jízdných silostrojů, postihovala přísná zodpovědnost dle §§ 1 a 2 zákona o automob. ručení. Důsledně byl by takový řidič, utrpě úraz, mohl se domáhati na vlastníku, pokud se týče podnikateli, plně náhrady vedle ustanovení zákona o automob. ručení. By tento důsledek, proti jehož oprávněnosti vzneseny závažné námitky, byl vyloučen, pojat do § 4 osnov dodatek, jímž řidičův nárok obmezen na nárok z úrazového pojištění. Tento dodatek stal se absolutním, když v dalším postupu tvorby zákona navraceno se bylo k stanovisku první vládní osnovy, vedle něhož přísné ručení zákona vztahovati se mělo též ku zmíněným řidičům. By proto dodatek řečený při poradě panské sněmovny ze dne 18. prosince 1908 vymýcen. Zpravodaj šel ovšem v odůvodnění tohoto bodu poněkud dále a vyjádřil se vskutku tak, jak v dovolacím spise uvedeno. Toto odůvodnění uvedeno však na pravou míru ve zprávě právního výboru poslanecké sněmovny, ve kteréžto zprávě výslovně poukázáno, k § 46 zákona o úrazovém pojištění dělníků. Nelze proto z odůvodnění zpravodaje panské sněmovny ničeho dovozovati, ježto proti němu mluví zpráva právního výboru poslanecké sněmovny a, což jest hlavní věcí, doslov zákona.

Čís. 503.

Cestujícím, jenž, nejsa ubytován v hotelu, uložil u vrátného hotelu zavazadlo, neručí podnikatel hotelu dle § 1316 obč. zák.

(Rozh. ze dne 27. dubna 1920, Rv II 63/20.)

Žalobkyně přijela dne 21. května 1919 do Brna a chtějíc ještě téhož dne pokračovati v cestě, odevzdala svůj cestovní koš vrátnému v hotelu, v němž obvykle přenocovala, načež se z hotelu vzdálila, aniž by si byla pokoj najala. Téhož dne odpoledne došlo v Brně k výtržnostem a dav výtržníků vnikl též do hotelu, v němž byl koš uložen, drancoval v hotelu a vyloupil též koš, při čemž se zúčastnili též zaměstnanci hotelové restaurace, jež byla propachtována jinému podnikateli. Žalobkyně vrátila se do hotelu teprve večer a jsouc nucena pro nastalé zmatky v Brně přenocovali, najala si kol 8. hodiny večerní pokoj. Ježto obsah koše nebyl jí vrácen, domáhala se na hotelovém podniku (komanditní společnosti) náhrady, opírajíc nárok svůj o § 1316 obč. zák. Procesní soud prvé stoli ce žalobu zamítl. D ů v o d y: Ručení žalovaného dle §§ 970 a 1316 obč. zák., na něž se žalobkyně výslovně odvolává, mohla by pouze tendy uplatňovati, kdyby byla též hotelovým hostem, jímž však v době drancování dosud nebyla. O d v o l a c í s o u d rozsudek potvrdil. D ů v o d y: Nebyla-li žalobkyně, jak zjištěno, v době, kdy koš byl vypleněn, ještě hotelovým hostem, nelze tvrditi, že koš, jež byla vrátnému odevzdala, náleží ku »vneseným nebo převzatým« věcem ve smyslu § 1316 obč. zák. Není odporu v tom, tvrdí-li odvolatelka, že hostinský ručí již za zavazadla, jež jeho lidé na nádraží převzali, a že ručení jeho není vyloučeno tím, nestane-li se později vlastník zavazadla hotelovým hostem. Hostinský ručí však v tomto případě z toho důvodu, že zaměstnanec byl na nádraží vyslán a zavazadlo bylo mu předáno v úmyslu, by byla s hostem uzavřena smlouva o přijetí do hotelu. Leč tohoto úmyslu odvolatelka, jak sama udává, neměla. Mýlným jest názor odvolatelčin, že v případě, o němž jde, založeno bylo ručení žalovaného tím, že byl vrátnému předán koš — třebaš nešlo o přijetí hosta —, ježto odvolatelku jest prý pokládati za hosta ve smyslu § 1316 obč. zák. a koš byl předán ve smyslu zmíněného ustanovení. Odvolatelka opírá svůj názor o znění § 1316 obč. zák., v němž užívá se vedle slova »host« též výrazu »cestující«, a zahrnuje pod výraz »cestující« i takové osoby, jež neuzavírají smlouvy o přijetí do hotelu; dále poukazuje na rozdíl mezi věcmi »vnesenými« a »převzatými«. S vývody těmito nelze souhlasiti. I když § 1316 obč. zák. mluví také o cestujících, nelze přehlédnouti, že v témž řu uvádějí se také lodníci a povozníci, jímž se ukládá totéž ručení. Víci lodníkům a povozníkům jest výstižnějším výraz »cestující« a z ohledu na ně mluví zákon v § 1316 také o věcech »převzatých«. Správnost tohoto důvodu, proč zákon užívá různého označení, lze vyvoditi i z řu 970 obč. zák., jenž upravuje závazky ze smlouvy o přijetí hosta a v němž, ježto se nezmínuje o lodnících a povoznících, není použito výrazu »cestující« a »převzaté« věci. Rovněž z vysvětlivek k novému znění § 970 obč. zák. plyne, že zákon označuje ty, kdož uzavírají smlouvu s hostinským, přechovávajícím cizince, slovem »hosty« a nikoliv výrazem »cestující« a bylo označení smluvníků slovem »cestující« vzhledem k hostinským odmítnuto z toho důvodu, poněvadž často ubytují se v hotelu také obyvatelé domácí, jež přece nelze pokládati za cestující. Toho však, jenž odevzdal vrátnému v hotelu zavazadlo, by je uschoval, aniž by si byl najal v hotelu pokoj, nelze pokládati za cestujícího ve smyslu § 1316 obč. zák. Není ani rozumného důvodu, proč by zákon ukládal právě hostinským, jež přechovávají cizince, přísnější ručení za věci, jež předali jejich zřízencům osoby, jež nenáležejí k jich hostům; vždyť osoby takové nejsou k hostinskému v jiném vztahu, nežli k jiným živnostníkům. Rovněž nelze sdíleti názoru odvolatelčina, že žalovaná jest zodpovědná i za činy služebnictva restauračního, zúčastnivšího se při drancování koše, ježto prý v hotelu bydlí a restaurace, v níž jest zaměstnáno, jest v téže budově jako hotel. Odvolatelka míní patrně ručení dle § 970 obč. zák. Leč i tento předpis předpokládá, že škoda stihla toho, kdo byl přijat za hosta. Odvolatelka míní dále, že žalovaná společnost ručí také z obecné smlouvy schovací. Ani tento názor neobstojí. Žalobkyně doznává sama, že předala koš vrátnému. Smlouva schovací byla tudíž uzavřena pouze s vrátným, ježto vzhledem k tomu, že hotelové podnikatelstvo se nezabývá úschovou zavazadel, jež nepatří hotelovým hostům, nelze považovati vrátného, jenž koš převzal, v tomto směru za zástupce hotelového podniku.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Rozhoduje v právní rozeprá smlí dovolací soud dbáti důvodů slušnosti a chrániti stranu hospodářsky slabší proti straně hospodářsky silnější jen v mezích zákona. Možností těchto ohledů tato právní rozeprá dovolacímu soudu neposkytuje, ježto jak řízení, tak rozsudek odvolacího soudu zcela vyhovuje zákonu. V onom směru dovolatelka vývody, věnovanými dovolacímu důvodu § 503 č. 2 c. ř. s., jednak nedostála své procesuální povinnosti, by alespoň naznačila důkazy, pro spor závažné, jež v předchozím řízení marně byly nabídnuty, jednak dala se rozbořem otázky hodnocení řízení marně na cestu, jež pro dovolací řízení uzavřena jest předpisy §u 503 c. ř. s. Po stránce právní trvá dovolatelka houževnatě na svém stanovisku, že závaznost žalované strany plyne jednak z předpisův o smlouvě schovací, jednak z předpisu §u 1316 obč. zák. Než v tom i onom směru bylo stanovisko žalující strany zevrubně vyvráceno již soudem odvolacím a druhá stolice uvedla v obojím směru tak přílehlavé a přesvědčivé důvody, že stačí, k důvodům těm poukázati a k vývodům dovolacího spisu jen ještě toto podotknouti: O tom, že hromadná osoba s třetími osobami vchází a vcházeti může v právní vztahy pouze svými orgány, nemůže ovšem býti nejmenší pochybnosti. Rovněž o tom nebude sporu, že vnitřní rozvrh práce mezi jednotlivé orgány hromadné osoby jest po případě pro práva osob třetích bez významu. Na tom však rozhodně nutno trvati, by úkon toho kterého orgánu zapadal do rámce oné hospodářské činnosti, již hromadná osoba vyvíjí neb alespoň vyvíjeti se na venek zdá. Že by však uschovávaní svršků cestujících, kteří nejsou vůbec hostmi hotelového podniku, zapadalo do rámce provozování hotelu, samo sebou nikterak se nerozumí. Bylo by naopak třeba prokázati okolnosti, opodstatňující úsudek, že hotelový podnik svým počínáním si budí u obecnstva alespoň důvodné zdání, že své hotelové místnosti i k řečenému účeli dává obecnstvu k použití. Tytéž úvahy platí i pro použití § 1316 obč. zák. na tento případ. Také jen za řečeného předpokladu bylo by snad lze, vztahovati ručení hotelového podniku dle § 1316 obč. zák. na věci, jež cestující, kteří nejsou hostmi hotelu, do něho byli vnesli.

Čís. 504.

Nelze vyhověti žádosti za vklad zástavního práva za náhradní nárok v pořadí hypotekární pohledávky simultánně vázuvší, byla-li tato vymazána sice po rozvrhu tržové ceny, avšak před podáním oné žádosti u soudu.

(Rozh. ze dne 4. května 1920, R I 250/20.)

Soud první stolice vyhověl žádosti, by vloženo bylo zástavní právo za náhradní nárok v pořadí hypotekární pohledávky, vázuvší simultánně pro uspokojeného věřitele, jež byla dne 11. prosince 1918 vymazána podle rozvrhového usnesení ze dne 26. ledna 1918. Rekursní soud ku stížnosti nynějších vlastníků nemovitosti žádost zamítl. Důvody: Dle knihovního stavu byly dne 11. prosince 1918 vymazány a to ještě před tím, než usnesení o náhradním nároku bylo, vy-

dáno — i pohledávka spořitelny 42.000 K i žadatelčina pohledávka 2000 K, oboje podle rozvrhového usnesení ze dne 26. ledna 1918. Z tohoto knihovního stavu plyne, že v době, kdy byl náhradní nárok pro pohledávku žadatelky ustálen, simultánní hypotéky již tu nebylo, že tu tedy nebylo nejpodstatnějšího předpokladu náhradního nároku, totiž hypotéky simultánní. A dále z toho plyne, že dnes, pokud se týče v době podání knihovního návrhu, vklad náhradního nároku v pořadí pohledávky, již neexistující, je nemožný a neproveditelný, čehož knihovní soud dle § 94 čís. 1 knih. zák. dbáti má sám od sebe. Nesejde na tom, zdali výmaz pohledávky té hledíc k předpisům §u 94 čís. 2 knih. zák., k možnosti opětne dražby a k předpisu §u 237, odstavec třetí, ex. ř. měl nebo neměl býti povolen, poněvadž směrodatným jest jedině nynější stav knihovní. Bylo by nyní zajisté neoprávněným vsazením do majetkové sféry stěžovatelů, kdyby v pořadí zástavního práva, již neexistujícího, měl býti vkládán výsledek řízení, na němž stěžovatelé dle § 209 ex. ř. neměli účastenství, tudíž ani možnosti a prostředků obrany.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Rekursní soud posoudil věc správně; stanovisko právní, zaujaté v dovolacím rekursu, jest mylné. Ve čtvrtém odstavci §u 222 ex. ř. se předpokládá, že pohledávka uspokojeného věřitele vázne na nemovitostech, jež mají se státi hypotekou pro náhradní nárok věřitele zadnějšího. Pakliže v době rozvrhu tržové ceny simultánní právo zástavní za onu pohledávku uspokojeného věřitele již nevázne na těchto nemovitostech, nelze vyhověti žádosti za vklad práva zástavního na ně za náhradní nárok zadnějšího věřitele v pořadí oné pohledávky, neboť není zde již zákonné podmínky pro tento vklad, totiž hypotekárního práva zástavního za pohledávku předcházejícího uspokojeného věřitele. Totéž platiti musí také v případě, kde, jako zde, právo zástavní, simultánně vázuvší, bylo vymazáno teprve později, ale přece dříve, než podána byla u soudu exekučního, který zároveň jest soudem knihovním, žádost za vklad práva zástavního za náhradní nárok v pořadí hypotekární pohledávky již vymazané, neboť není zde již knihovního základu pro žádaný vklad a tedy nedostává se podmínky § 93 a odstavce čís. 1 § 94 knih. zák. pro povolení vkladu tohoto. Dle knihovního stavu a na základě předložených listin bylo by ovšem možno, povoliti vklad práva zástavního za náhradní pohledávku stěžovatelky na nemovitosti, uvedené v její knihovní žádosti, ale nikoli v pořadí vymazaného práva zástavního, nýbrž v běžném knihovním pořadí jako nový zápis. Za takový vklad však stěžovatelka nežádala, pročež povolení jeho bylo by v odporu s ustanovením § 96 knih. zák.

Čís. 505.

Vyjmajíc případ § 104 j. n. není závady, by žalobce za jednání o námitce nepřislušnosti neopřel příslušnost soudu o jiný důvod, než který uplatňoval v žalobě.

Pro soudiště § 99 j. n. stačí, byl-li majetek žalovaného v obvodu dovolávaného soudu v čase, kdy podána byla žaloba.

(Rozh. ze dne 4. května 1920, R I 265/20.)

Žalobce podal dne 16. října 1919 u tuzemského soudu žalobu na žalovaného, bydličního v Darmstadtu v Německu, a opíral příslušnost dovolávaného soudu o § 67 j. n. Námitce nepřislušnosti soudu první stolice nevyhověl. **Důvody:** Přisvědčiti jest žalované straně v tom, že příslušnost tohoto soudu pro tuto rozepři v ustanovení § 67 j. n., na něž žalobce se odvolává, odůvodněna není. Jestliž připsím policejního úřadu v Darmstadtu zjištěno, že žalovaný má a v době podání žaloby měl své řádné bydliště v Darmstadtu a sice již od 6. srpna 1919. Naproti tomu jest odůvodněna příslušnost soudu tohoto dle § 99 j. n., ježto připsím pensijního spolku Škodových závodů a Živnostenské banky v Plzni jest prokázáno, že žalovaný měl v době podání žaloby u jmenovaného pensijního spolku pohledávku 2994 K 51 h, která dne 15. října 1919 Živnostenskou bankou v Plzni na Deutsche Bank v Berlíně byla poukázána. Nevadí, že tato skutečnost pro příslušnost soudu nebyla uplatňována již v žalobě a že příslušnost zdejší naopak byla odvozována z jiného nesprávného důvodu, neboť není předpisu, který by odůvodňoval náhled, že by tím žalobce byl pozbyl práva dovolávaní se nyní dodatečně příslušnosti zdejší z tohoto správného důvodu. Ovšem mohla by okolnost, že žalobce správného důvodu příslušnosti hned v žalobě neuvedl (§ 41 j. n.), míti za podmínek § 45 a 48 c. ř. s. vliv na přisouzení útrat. **Rekursní soud** má dle § 41 j. n. v občanských rozepřích z úřední povinnosti zkouseti svou příslušnost na základě údajů žalobcových, leč by soudu bylo známo, že jsou nesprávné. Žalovaní dle žaloby mají řádné své bydliště v Darmstadtu, pročez ustanovení § 67 j. n. nemá tu místa a jest tudíž bez významu, že žalovaní měli své poslední bydliště v tuzemsku, v Plzni; zvláštěním soudem pro žalobní nárok dle údajů žaloby krajský soud v Plzni rovněž nebyl a měl též proto žalobu odmítnouti sám od sebe pro nepřislušnost, aniž by ustanovil první rok. Chtěl-li žalobce pro příslušnost soudu se dovolávaní ustanovení § 99 j. n., mělo se tak státi již v žalobě; pozdější uplatňování důvodu příslušnosti, v žalobě neuvedeného, přičilo by se ustanovení § 41 j. n.

Nejvyšší soud obnovil usnesení prvního soudu.

Důvody:

Ve věcech sporných jest zkouseti příslušnost soudu na podkladě údajů žaloby. Soudu i žalované straně má býti poskytnuta možnost, by zaujaly stanovisko k údajům žaloby, příslušnost odůvodňujícími. Na podkladě žalobních udání rozhodne soud, zda jest příslušným a žalovaný, chce-li namítati nepřislušnost, učiní tak při prvním roku, po případě dříve, než se pustil v jednání o věci (§§ 239, 240, 441 c. ř. s.). Stalo-li se tak, jak jest tomu tuto, není pak žádné závady uplatňovati v jednání o námitce nepřislušnosti soudu z důvodu v žalobě uvedeného i jiný důvod příslušnosti než ten, jenž byl uplatněn v žalobě. To plyne již z předpisu § 179

c. ř. s., nařizujícího soustředění a využití látky z důvodu procesní hospodárnosti, dle něhož může strana až do konce ústního jednání přednésti nová skutková tvrzení změny žalobní prosby nezpůsobující. Rozšířením uplatňovaného důvodu příslušnosti soudu právní základ žaloby ani její prosba se nemění a žalované straně nic nevádí, aby při jednání o vznesené námitce nenapadla také nově uplatněný důvod příslušnosti dovolávaného soudu. Výjimku ovšem tvoří příslušnost dle § 104 j. n., o kterou by žalobce ovšem žalobu dodatečně opráti nemohl, ježto jest úmluvu, příslušnost odůvodňující, předložiti již v žalobě. Právem tedy řešil první soud otázku příslušnosti dle § 99 j. n. Příslušnost ta jest tu skutečně dána, jak první soud případně odůvodnil. Jest totiž, jak shora již řečeno, při zkoumání příslušnosti rozhodný stav v době podání žaloby. Žaloba podána byla dne 16. října 1919. Třeba pensijní spolek Škodových závodů, u něhož, jak první soud zjistil, měl žalovaný pohledávky 2994 K 51 h, požádal už dne 15. října 1919 Živnostenskou banku v Plzni, aby poukázala zaň na Deutsche Bank v Berlíně k výplatě pro žalovaného uvedenou částku, nalézala se tato pohledávka jako součást majetku žalovaného, i kdyby se byl stal poukaz ten k žádosti, tedy se souhlasem jeho, podle druhého odstavce § 99 j. n. až do dne 21. října 1919 v místě, kde sídlil poddlužník, tedy v Plzni, poněvadž Živnostenská banka až 21. října 1919 částku zmíněnou firmě Deutsche Bank v Berlíně poukázala a tak pohledávka žalovaného vyrovnání došla. Byla tudíž příslušnost dovolávaného soudu v čas podání žaloby dle § 99 j. n. založena a poněvadž vedle § 29 j. n. jen tento čas rozhoduje, zůstává na příslušnost soudu jednou již založenou bez vlivu, změní-li se později i tento stav majetku tím, že zmíněná pohledávka později byla zaplácena, takže v čase rozhodování o námitce v obvodu dovolávaného soudu se nenalézala.

Čís. 506.

Zákazem novot není vyloučeno, by v rekursu nebylo poukázáno ke skutečnostem obecně známým (státní převrat) a k předpisům zákonným.

Ustanovení § 82, odstavec první, a § 83, odstavec třetí, druhá věta ex. ř., vztahují se též na exekuční tituly, zřízené před státním převratem v území, jež v době vzniku exekučního titulu patřilo do obvodu bývalých království a zemí na říšské radě zastoupených, po státním převratu nebylo však přivtěleno do státní oblasti československé republiky.

(Rozh. ze dne 4. května 1920, R I 274/20.)

Okresní soud v Plzni povolil v lednu 1920 exekuci na základě notářského spisu ze dne 2. dubna 1908 sepsaného v Černovicích v Bukovině. **Rekursní soud návrh zamítl. Důvody:** K povolení navrhané exekuce na základě spisů a listin, které, nenáležejíce k exekučním titulům, v § 2 ex. ř. uvedeným, byly mimo obvod platnosti exekučního řádu vyhotoveny a jsou podle tam platících zákonných ustanovení k exekuci způsobilé (§ 79 ex. ř.), jest dle odstavce prvního § 82 ex. ř. příslušným soudní dvůr první stolice, v jehož obvodu jest okresní soud, naznačený v § 4 čís. 6 ex. ř. Byl a jest tudíž k povolení exekuce na základě notářského spisu ze dne 2. dubna 1908, sepsaného v Černovi-

cích, dříve v Bukovině, nyní v Rumunsku, příslušným krajským soud v Plzni, a poněvadž dle § 51 ex. ř. příslušnost soudů tímto zákonem nařízená jest výlučnou a nutno k ní z moci úřední v každém období řízení přihlížeti, bylo rekursu vyhověno a v odpor vzaté usnesení v ten způsob změněno, že se návrh na povolení exekuce pro nepříslušnost soudu první stolice zamítá.

Nejvyšší soud změnil usnesení rekursního soudu v ten rozum, že se exekuční návrh odkazuje na krajský soud v Plzni, by o návrhu tom jako soud první stolice znovu rozhodl.

Důvody:

Po stránce formální se připomíná, že zákazem novot není vyloučeno, by v rekursu nebylo poukázáno k předpisům zákonným a skutečností obecně známým (státní převrat), dále, že jak o návrhu na povolení exekuce, tak i o rekursu dlužno, v onom směru alespoň v pravidelném, zde se vyskytujícím případě, rozhodnouti bez výsledku stran (§ 55 ex. ř., § 78 ex. ř. a § 526 c. ř. s.), posléze, že v exekučním řízení nutno nepřislušnosti dovolaného soudu dbáti v každém období řízení (§ 44 j. n.). Ve věci samé přidává se nejvyšší soud k stanovisku rekursního soudu, že dle § 82, odstavec první ex. ř. rozhodnouti o žádané exekuci byl v první stolici příslušným krajským soud v Plzni. K vývodům dovolacího rekursu podotýká se po této stránce toto: Důvodem předpisu § 82, odstavec první, právě tak, jako předpisu § 83, odstavec třetí, druhá věta, ex. ř. jest choulostivost otázky, zda na základě cizozemského exekučního titulu má se exekuce povolití, či odepřítí. Jedná se zde o otázku mezinárodního styku vlastního státu se státem cizím, k jejímuž správnému řešení připjaty jsou důležité zájmy veřejné. Právě proto zákon výjimkou z pravidla v těchto případech jednak rozhodování o návrhu na povolení exekuce přenesl na sborové soudy první stolice, jednak připustil v otázce, zda má se exekuce povolití, či odepřítí, dovolací rekurs i proti srovnalým rozhodnutím stolic nižších. Připustití pak bez zvláštní mezinárodní dohody nebo zaručené a řádně ve známost uvedené vzájemnosti úchytku od předpisu § 82, odstavec první, ex. ř. na prospěch exekučních titulů, jež před státním převratem byly zřízeny v území, jež v době vzniku exekučního titulu patřilo do obvodu bývalých království a zemí na říšské radě zastoupených, po státním převratu však nebylo přivtěleno do státní oblasti československé republiky, není odůvodněno ani výslovným předpisem zákona, ani povahou věci. Povaha věci naopak mluví proti tomu, by řečená úchytky byla připuštěna. Jedná se zde o mezinárodní styk znova vzkříšeného československého státu jako samostatné státní individuality se státy cizími a záleží hlavně na tom, jak domovský stát exekučního titulu chová se v podobných případech k exekučním titulům, jež vznikly před státním převratem a jichž domovem byla nynější oblast československé republiky. Ponechat rozhodnutí o těchto a jiných otázkách, naznačených v §§ 79 až 81 ex. ř. v první stolici sborovému soudu jest tím naléhavějším příkazem § 82, odstavec první ex. ř., že při posunech státoprávních, přivoděných mírovými smlouvami, staly se mezinárodní styky, alespoň na čas, ještě daleko spleťitějšími a že teprve se žádoucí obezřetností nutno zde raziti dráhy nové. V tom však nutno dáti za pravdu vymáhající věřitelce, že re-

kursní soud, vycházející z názoru, že dovolaný soud nebyl příslušným o návrhu rozhodnouti, měl dle výslovného předpisu § 44 j. n. odkázat věc na soud v první stolici příslušný, to tím spíše, že dle svých důvodů nebyl a dle stavu věci nemohl býti o tom v pochybnosti, který soud jest v první stolici příslušným.

Čís. 507.

Okolnost, že veřejná obchodní společnost, jež byla stranou ve sporu a zastoupena advokátem, za rozěpre byla zrušena, nemá vlivu na projednávání sporu.

(Rozh. ze dne 4. května 1920, Rv II 58/20.)

Žalobě proti veřejné obchodní společnosti, jež byla za sporu zrušena a jejíž oba veřejní společníci, kteří ji tvořili, zemřeli, bylo soudy všech tří stolic vyhověno. Nejvyšší soud uvedl, pokud šlo o námitku nedostačků procesní způsobilosti, v

důvodech:

Dovolací důvod čís. 1 § 503 c. ř. s. spatřuje dovolání v tom, že žalovaná firma za sporu byla zrušena a z obchodního rejstříku vymazána, oba její veřejní společníci, kteří ji tvořili, zemřeli, takže tu není právního subjektu na straně žalované a že přes to spor byl proveden a rozhodnut. Než právní stanovisko strany žalované je mylné. Když žalobce podal žalobu, byla zde žalovaná firma a byla také v obchodním rejstříku zapsána jako veřejná společnost, již tvořili veřejní společníci Gustav A. a Leopold A. Tato veřejná společnost udělila pro vedení tohoto sporu svému právnímu zástupci procesní plnou moc. Vedle čl. 85 obch. zák. nevede obchodní živnost společnost, nýbrž veřejní společníci pod společnou firmou. Stanoví-li tudíž čl. III obch. zák., že může obchodní společnost pod svou firmou nabývatí práv a bráti na se závazky, že může žalovati a žalována býti, nestává se tím společností právníckou osobou, poněvadž není tu zvláštního neosobního jména, odloučeného od společníků, pro které by provozování obchodní živnosti vzcházela práva a vznikaly závazky, nýbrž jsou to veřejní společníci sami, kteří obchod provozují a veškerá právní jednání pro sebe uzavírají, práv nabývají a závazky na se berou, žalují a žalováni jsou, ovšem vše to pod společným jménem firmy. To plyne zřejmě z ustanovení čl. 112 obch. zák., vedle kterého ručí za závazky společnosti všichni veřejní společníci solidárně veškerým svým jménem, jakož i z ustanovení čl. 114 obch. zák., dle něhož každý k zastupování společnosti oprávněný společník může jakékoli druhy obchodů a právních jednání jménem společnosti platně uzavíratí. Třeba tedy by byla žaloba vznesena proti firmě, pod kterou veřejní společníci obchodů vedou a právní jednání, z kterého se žaluje, uzavřeli, jsou po právu ve skutečnosti žalováni oni sami, oni sami pod společenským jménem udělili plnou moc svému zástupci právnímu a proto okolnost, že veřejná společnost za sporu byla zrušena, ať po likvidaci ať tato ani nenastala, nemá významu pro průběh sporu, když společnost zastoupena jest právním zástupcem procesní plnou mocí vykázaným. Neboť nastala-li likvidace, což má v zápětí jen, že firmu nezastupují společníci nýbrž likvidátoři, nemá

vedle předpisu § 158 c. ř. s. tato změna zákonného zastoupení v zápětí ani přerušení řízení, tím méně zmatečnost jeho a, nebylo-li likvidace vůbec, pak zůstali žalovaní veřejní společníci, stejně jako byli hned původně sami pány rozepré, procesně způsobilí a schopni k právním jednáním a nevadí dle § 155 c. ř. s., že za sporu oba zemřeli, když zastoupení jsou advokátem, opatřeným řádnou plnou mocí. Tomuto stanovisku vyhovuje i ustanovení § 11 odstavec druhý ex. ř., dle něhož na základě exekučního titulu proti veřejné společnosti znějícího také po její zrušení lze proti dřívějším jejím společníkům vésti exekuci.

Čís. 508.

Co držitel zvířete zaříditi náleží, by zhostil se zodpovědnosti za případnou škodu, určuje se jednak okolnostmi případu, v první řadě povahou a vlastnostmi zvířete, jednak povinností držitele, by dbal takového stupně péle a obezřetnosti, který při obyčejných schopnostech lze vynaložiti.

(Rozh. ze dne 4. května 1920, Rv II 76/20.)

Malý psík žalobcův byl napaden velkým hlídacím psem žalovaného a tak zřízen, že za několik dní zdechl. Psa žalovaného doprovázela v čase příhody služka žalovaného. Žalobě o náhradu škody procesní soud první stolice vyhověl a uvedl po právní stránce v důvodech: Dle § 1320 obč. zák. jest ten, kdo chová zvíře, zodpověden za škodu, nedokáže-li, že se postaral o to, by zvíře bylo náležitě opatrováno a hlídáno. Povinnost dohlédací náleží majiteli, jenž jest také zodpověden za opomenutí svého služebníka, ruče tu za předpokladů § 1315 obč. zák. Zavinění spočívá zde v tom, že statný pes svěřen byl mladému, 16letému děvčeti, jež ho ani na šňůře nevedlo. Odvolací soud žalobu zamítl. Důvody: Správně uvedl soud první stolice, že dle platného práva ručí držitel zvířete pouze, zavinil-li škodu. Držitel zvířete jest povinen, by zamezil veškerá nebezpečí, hrozící z povahy zvířete; povinnosti této zhostí se tím, že zvíře náležitě opatruje a na ně dohlédá. Dále jeho ručení nesahá. Nelze proto požadovati, by ku zvířeti dohlížel takovým způsobem, že by byla vyloučena jakákoliv možnost, způsobiti škodu. Ručení takové přesahovalo by pouhé ručení za vinu, jak je předpokládá § 1320 obč. zák., a šlo by tu o ručení za náhodu (Ehrenzweig, System II/1 str. 475). V případě, o němž tu jde, zachoval držitel zvířete obvyklé opatrnosti, svěřiv psa děvčeti a opatřiv ho náhubkem a šňůrou.

Nejvyšší soud zrušil rozsudky obou nižších soudů a vrátil věc procesnímu soudu první stolice, by ji znovu projednal a rozhodl.

Důvody:

Ublížil-li někomu zvíře, práv je z toho ten, kdo zvíře drží, nedokáže-li, že postaral se o to, by náležitě bylo opatřeno a hlídáno (§ 1320 obč. zák. v doslovu III. dílčí novely). Co držitel zvířete zaříditi náleží, by zhostil se zodpovědnosti za případnou škodu, určuje se jednak okolnostmi případu, jednak povinností držitele zvířete, by dbal takového stupně péle a obezřetnosti, který při obyčejných schopnostech lze vynaložiti (§ 1297 obč.

zák.). V onom směru v první řadě přicházejí v úvahu povaha a vlastnosti zvířete. Po této stránce učinil žalobce přednes, obsažený v žalobě. Předchozí stolice důkazů, tamže nabídnutých, neprovedly a skutkových zjištění ve směru tom neučinily. Odvolací soud nepovažoval zjištění ta za potřebná, ježto pes opatřen byl náhubkem a šňůrou a mimo to doprovázen služkou žalovaného. Toto odůvodnění jednak příčí se spisům (§ 503 čís. 3 c. ř. s.), jednak jest právně mylným (§ 503 čís. 4 c. ř. s.). Svědkyně (služka žalovaného) seznala, že bylo jí žalovaným nakázáno, by psa, pakli by neměl náhubku, vodila vždy na šňůře a žalovaný v odvolacím spise prohlásil za něco zcela neobvyklého, by pes, opatřený náhubkem, byl ještě voděn na šňůře. Z toho jakož i z nesporné okolnosti, že pes žalovaného v den, kdy žalobcova psa napadl, byl opatřen náhubkem, plyne pravý opak toho, co předpokládá soud odvolací, a dlužno tudíž vycházeti ze skutečnosti, že pes žalovaného v onen den šňůrou opatřen nebyl. Tomu-li tak, byl doprovod psa služkou opatřením nepostačitelným, poněvadž žalovanému při tvrzené žalobcem divokosti psa nemohlo za obyčejné pozornosti ujíti, že služka, nevedouc psa na šňůře, neměla možné pozornosti ovládati. Rovněž za předpokladu, že byl pes takové povahy, jak se o něm tvrdí, nebylo postačitelno, že byl opatřen náhubkem. Mohl i tu žalovaný při obyčejné pozornosti postřici, že velký a silný pes divoké povahy může i jinak, než právě kousnutím, lidem ublížiti a věci poškoditi a že proti tomuto nebezpečí náhubek přirozeně jest opatřením vedlejším. Tím jest zrušovací usnesení odůvodněno, poněvadž bez zjištění vlastností a povahy psa nelze ve sporu spolehlivě rozhodnouti a poněvadž potřebné důkazy bude záhodno provésti u soudu první stolice.

Čís. 509.

**Ochrana nájemců (nařízení ze dne 17. prosince 1918, čís. 83 sb. z. a n.).
Obchodními místnostmi rozumějí se pouze takové místnosti, ve kterých obchody se provozují anebo které slouží alespoň k provozování obchodů.**

(Rozh. ze dne 11. května 1920, R I 260/20.)

Pronajímatel vypověděl mimosoudně nájem místnosti, již používal nájemník za skladiště. Námitky vypovězeného soud první stolice zamítl a ponechal výpověď v platnosti. Po stránce právní uvedl mimo jiné v důvodech: Co do věci samé nejsou námitky odůvodněny. Neboť dle § 1 nařízení ministerstva sociální péče a ministerstva spravedlnosti ze dne 17. prosince 1918, číslo 83 sb. z. a n. vztahují se ustanovení tohoto nařízení a jeho dodatku, nařízení ze dne 9. února 1919 čís. 62 sb. z. a n., k nájmu bytů a jednotlivých částí bytu a k nájmu obchodních místností. Vypověděná místnost není ani bytem ani obchodní místností, nýbrž jest označena jako skladiště a jest také skladištěm, ježto — jak zjištěno — i bývalý majitel domu a cukrář používal jí jako moučnice t. j. jako skladiště mouky a žalovaný ani netvrdí ani neprokázal, že on by místnosti té používal jako bytu nebo jako obchodní místnosti. Na nájem místnosti té nevztahují se tudíž citovaná nařízení, důsledkem čehož není ku platnosti a účinnosti výpovědi místnosti, o kterou jde, třeba ani svolení ani důle-

žitých důvodů a stačí pouhé i mimosoudní prohlášení pronajímatele, že skladiště to vypovídá a proti výpovědi takové, aby její účinnost byla zmařena, jest vznést námitky ve smyslu ustanovení § 566 civ. ř. s., jak žalovaný také učinil. Odvolací soud napadený rozsudek i celé předchozí řízení zrušil a námitky odmítl. **Důvody:** Odvolací soud, přezkoumávaje rozsudek soudu první stolice s hlediska předpisu § 477 čís. 6 c. ř. s. uznal, že rozsudek i jemu předcházejší řízení stíženy jsou zmatečností, naznačenou v tomto předpisu, které z úřední povinnosti dbáno býti musilo. K závěru tomu dospěl podle těchto úvah: Podle výpovědi svědků má odvolací soud za prokázáno, že měl žalovaný ve skladišti, o které ve sporu jde, uložen různý materiál, potřebný k živnosti a provozování řemesla, z čehož odvolací soud usuzuje, že domnělé skladiště není skladištěm v užším smyslu slova, na jaké by se nevztahovala ochrana nájemců, nýbrž místností obchodní, byť i jen pomocnou, ale účelům obchodním sloužící. Sejde na tom jedině, k jakému účelu této místnosti užíval žalovaný a nesejde na tom, že bývalý majitel domu této místnosti, jak to má soud první stolice za prokázáno, používal jako skladiště, a také nesejde na tom, že místnost je snad všeobecně nazývána skladištěm. I když nelze ničeho namítati proti zjištění soudu první stolice, že řečená místnost tvořila samostatný předmět samostatné smlouvy nájemní, která by samostatnou výpovědí mohla býti zrušena, přece jenom nelze přehlížeti, že za předpokladu platnosti ochrany nájemců, za daných poměrů pro žalovaného na tuto místnost se vztahující, mimosoudní výpověď, daná beze soudního svolení, jest neplatná a exekučního titulu, i kdyby měla náležitosti v § 562 odstavec první a druhý c. ř. s. obsažené, by nikdy nevytvořila.

Nejvyšší soud napadené usnesení zrušil a uložil soudu odvolacímu, by jednal po zákonu o odvolání žalovaného, nehledě k domnělému důvodu zmatečnosti.

Důvody:

Žalovaný jest majitelem závodu na svařování kovů a dle zjištění soudu odvolacího má ve skladišti, od žalobkyně najatém, uložen různý materiál k živnosti a provozování řemesla potřebný, jež nemůže nechati v dílně před dělníky. Z toho zřejmě vysvítá, že jde o místnost živnostenskou, nikoli však o místnost obchodní, kdyžť místnostmi obchodními rozumějí se toliko místnosti takové, ve kterých obchody se provozují, nebo které slouží alespoň podpůrně k provozování obchodů. K místnostem živnostenským však se nevztahují předpisy nařízení ze dne 17. prosince 1918 čís. 83 sb. z. a n., jsouce výslovně omezeny na místnosti obytné a obchodní. Když tomu tak, nemusila žalobkyně k výpovědi z poměru nájemního vyžádati si napřed svolení okresního soudu podle nařízení ze dne 9. února 1919 č. 62 sb. z. a n. a nelze tvrditi, že náleželo jednati a rozhodnouti o přípustnosti výpovědi v řízení nesporném. Námitky proti mimosoudní výpovědi podané byly právem přijaty k soudu a právem bylo o nich zavedeno řízení sporné dle §§ 571 a násled. c. ř. s. Nesprávným jest tedy názor soudu odvolacího, že jest vyloučen pořad práva a že následkem toho rozsudek prvního soudu a předcházejícího řízení jsou stíženy zmatečností dle § 477 č. 6 c. ř. s.

Čís. 510.

Ustanovení § 519 čís. 2 c. ř. s. má místo jen tehdy, byla-li zároveň odmítnuta žaloba.

(Rozh. ze dne 11. května 1920, R I 263/20.)

Usnesením odvolacího soudu zrušen byl rozsudek soudu první stolice pro zmatečnost dle § 477 čís. 9 c. ř. s. a věc odkázána zpět na soud první stolice k novému rozhodnutí, při čemž bylo v důvodech zrušovacího usnesení zároveň přikázáno soudu první stolice, by za tím účelem po případě i podrobněji na přetřes vzal rozhodné okolnosti a doplnil důkazy — tedy znovu věc projednal. Rekurs žalobcův byl nejvyšším soudem odmítnut.

Důvody:

Dovolací soud položil si především otázku, zda rekurs do usnesení soudu odvolacího jest dle § 519 c. ř. s. přípustným. K otázce té odpověděl záporně, uváživ toto: Praxe soudní byla dosud za jedno v tom, že ustanovení § 519 čís. 2 c. ř. s. má místo jen tehdy, byla-li zároveň žaloba odmítnuta, kdežto, vrácena-li věc do první stolice, jest dle § 479 odstavec první c. ř. s. rekurs proti usnesení odvolacího soudu dopuštěn jen tenkrát, bylo-li v usnesení odvolacího soudu zároveň vysloveno, že teprve, až usnesení to dojde moci práva, má se řízení v první stolici zahájit nebo dále prováděti. Pozornosti nejvyššího soudu neušlo, že proti řečenému výkladu § 519 čís. 2 c. ř. s. ozvaly se hlasy zajisté velice závažné (Ott: Soustavný úvod III 68, Hora: Odvolání 137 a násled., Ott: Sborník věd právních a státních XVI, sešit 1, str. 90, Klein: Vorlesungen str. 274/275, Wachtel 475, § 519, pozn. 4, 5, 6). Jakkoli vysoce pozoruhodné a důmyslné jsou důvody těch, kdož zastávají právní názor, že v případech § 519 čís. 2 c. ř. s. přípustným jest rekurs bez všelikého omezení, přece nejvyšší soud nemá dostatečné příčiny, by, vykládaje toto zákonné ustanovení, dal se oproti posavadní jednotné judikatuře cestou opačnou. Jest ovšem pravda, že doslov § 519 čís. 2 c. ř. s. svědčí pro výklad, že v těchto případech dopouští se rekurs bez všelikého omezení. Než předpis § 519 čís. 2 c. ř. s. nutno vykládati v souvislosti s ustanovením § 479, odstavec první c. ř. s., a, tomu-li tak, nebylo třeba, by zákonodárce v § 519 čís. 2 c. ř. s. znova opakoval to, co řečeno již v § 479 odstavec první c. ř. s. Arciť snaží se zastanci opačného výkladu dovoditi, že ustanovením § 479 odstavec první c. ř. s. upraven částečnou modifikací § 524 odstavec druhý c. ř. s. pouze odkládací účinek rekursu, kdežto otázka přípustnosti rekursu řešena prý teprve ustanovením § 519 čís. 2 c. ř. s. Naproti tomu dlužno uvážiti, že zákon jak v § 479 odstavec první c. ř. s., tak v § 519 čís. 3 c. ř. s. doslova stejně se vyjadřuje. Není-li tudíž nutkavé příčiny, dlužno míti za to, že zákonodárce tímže doslovem totéž zamýšlel vyjádřiti. Tohoto důsledku nepřipouští opačné mínění, příznávajíc doložce § 479 odstavec první c. ř. s. význam pouze v otázce vykonatelnosti zrušovacího usnesení, téže doložce § 519 čís. 3 c. ř. s. však význam i v otázce přípustnosti rekursu. Tento výklad, nenalézající jinak opory

v zákoně, bylo by nanejvýše lze opřít o různé zařazení jednak předpisu § 479 odstavec první, jednak předpisu § 519 čis. 3 c. ř. s. v soustavě zákona. Tento důvod nejví se však postačitelým, by tímž slovům zákonodárce podkládal se pokaždé jiný smysl a dosah. Proti takovému výkladu mluví zákon sám v § 499 odstavec třetí c. ř. s. Maje zde na očích jak případy § 494, tak případy § 496 c. ř. s., praví zákon, že co do zahájení nového jednání dlužno použití předpisu § 479 c. ř. s. Ze by zákon co do významu doložky § 479 odstavec první c. ř. s. chtěl zde rozeznávat mezi případy § 494 c. ř. s., rovnajícimi se případům § 478 a případy § 496 c. ř. s., nelze zajisté ze zákona dovoditi. A má-li doložka, pojatá do usnesení dle § 496 c. ř. s. též význam a dosah, jako též doložka dle §§ 479 a 494 c. ř. s., pak nelze seznati, proč by pojednou obdržela jiný význam v § 519 čis. 3 c. ř. s., kamž přec případy § 496 c. ř. s. po výtce spadají. Ze zákon o § 479 v § 519 čis. 2 c. ř. s. se nezmiňuje, kdežto v § 519 čis. 3 doložku § 479 odstavec první c. ř. s. opakuje, je vysvětlitelno tím, že § 479 c. ř. s. jedná ex professo jen o zmatečnosti, § 499 odstavec třetí c. ř. s. jak o případech zmatečnosti, tak o případech § 496 c. ř. s., pročž bylo doporučitelné, by v § 519 čis. 3 c. ř. s. doložka § 479 odstavec první (§ 499 odstavec třetí) c. ř. s. byla ještě zvlášť opakována. Trvá-li se na systematické zákona, tkví oprávněnost odvolacího soudu, by do usnesení dle § 496 c. ř. s. pojal doložku, o níž je řeč, v předpisu § 499 odstavec třetí c. ř. s. a má proto tato doložka i v případech § 496, spadajících pod hledisko § 519, čis. 3 c. ř. s., též význam a dosah a platí co do otázky nařikatelnosti výhrady totéž, co řečeno v § 479 odstavec první c. ř. s. Ježto pak doložka dle § 499 odstavec třetí c. ř. s. má v případech § 496 c. ř. s. vliv i na přípustnost rekursu, jeví též vliv i na přípustnost rekursu v případech § 479 odstavec první (§ 494) c. ř. s. Po naznačené cestě nutno tudíž dospěti k výkladu, že doložkou § 479 odstavec první (§§ 494, 499 odstavec třetí) c. ř. s., opakovanou pro tyto případy ještě k vůli jasnosti v § 519 čis. 3 c. ř. s., jednak podmíněna jest přípustnost rekursu, jednak modifikací § 524 odstavec druhý c. ř. s. upravena vykonatelnost zrušovacího usnesení. Arcif vymykají se z těchto případů případy, kde nejen vyslovena zmatečnost, nýbrž zároveň odmítnuta žaloba, poněvadž na posléz řečené případy § 479, odstavec první c. ř. s. se nehodí, jeho omezení tudíž pro přípustnost rekursu dle § 519 čis. 2 c. ř. s. přirozeně neplatí.

Čis. 511.

Slouží-li spolkové místnosti členům za studovny a pracovny, jest je pokládati za místnosti obytné, ač neodporuje-li tento způsob užívání účelu a stanovám spolku a nebyl-li smlouvou nájemní výslovně vyloučen.

(Rozh. ze dne 11. května 1920, R I 284/20.)

Proti výpovědi, jež dána byla čtenářskému spolku vysokoškolských studentů, podal vypovězený spolek námitky, jimž procesní soud prvního stádia vyhověl a výpověď zrušil. **Důvody:** Také na spolek vztahuje se ochrana nájemníků, ježto nařízení nemluví o nájemnících,

nýbrž jen o poměru nájemném a o nájmu bytu, nikoliv pak o osobách ať fyzických či právnických, jež smlouvy ty sjednaly. Že jde o bytové místnosti, není ani sporno. Jest všeobecně známo, v jak trudných poměrech se studentstvo ocitlo, a, chodívali-li studenti, jak známo, již před čtvrt stoletím do spolkových místností se ohřátí, a tam studovali, děje se tak nyní v míře ještě daleko větší. Ostatně žalobcové sami doznávají, že v místnostech, o něž jde, bydlí sluha neb posluhovačka spolková. **O d v o l a c í s o u d** zrušil k odvolání žalobců napadený rozsudek a celé jemu předcházející řízení jako zmatečné. **D ů v o d y:** Odvolací soud, přezkoumávaje předložené spisy, dospěl k úsudku, že rozsudek a celé, jemu předcházejší řízení je zmatečné, poněvadž bylo ve sporném řízení jednáno a rozhodnuto o věci, která na pořad práva nepatří (§ 477 čis. 6 c. ř. s.). Je totiž zjištěno prohlášením žalované strany, že si najala byt o třech pokojích s přísl. Dále je prokázáno seznamem bytovým za rok 1920, že v onom bytě bydlí sluha spolku, strojník a sluhová spolku. Tím je jasně dokázáno, že se v tomto případě jedná o nájem obytných a obývaných místností čili o nájem bytu ve smyslu § 1 odstavec první nařízení ze dne 17. prosince 1918, čis. 83 sb. z. a n. a bylo by naprosto zbytečno probírat otázku, poskytují-li nařízení, ve prospěch nájemců vydaná, ochranu pouze osobám soukromým a to jen ohledně místností, kterých tyto osoby užívají jako bytů, či také osobám právnickým, na př. spolkům ve příčině místností, sloužících výhradně účelům spolkovým, po případě osobám fyzickým ohledně místností, kterých tyto užívají k jiným účelům než k bydlení, na př. kanceláři notářských, advokátních a pod. Poněvadž předmětem výpovědi v tomto případě, jak shora zjištěno, byly byty, nehodila se výpověď ta k zahájení řízení ve smyslu § 162 a násl. c. ř. s. a měla býti prvním soudem buď hned anebo jakmile se zjistilo, že se jedná skutečně o byty, odmítnuta s poukazem na ustanovení § 1 a násl. nařízení ze dne 9. února 1919 čis. 62 sb. z. a n. K zmatku tomuto bylo soudem odvolacím přihlíženo z moci úřední (§ 471 čis. 7 c. ř. s.).

N e j v ý š š í s o u d zrušil napadené usnesení a mložil soudu odvolacímu, by, řídě se zásadami níže vyslovenými, o odvolání žalobců dále po zákonu jednal. Shledav řízení neúplným v tom směru, zda jde o místnosti obytné, čili nic, uvedl po stránce právní

v d ů v o d e c h :

Pokud jde o otázku, zda také místnosti spolkové požívají zvláštní ochrany, která se dostává místnostem obytným, dlužno uvážiti toto: Podle § 1 odstavec první nařízení ze dne 17. prosince 1918, čis. 63 sb. z. a n. vztahují se ustanovení tohoto nařízení k nájmu bytů a jednotlivých částí bytů (kromě toho k nájmu místností obchodních, o něž tu nejde). Bytem neboli místnostmi obytnými jsou veškeré místnosti, které jsou určeny k pobytu lidí, sloužice k tomu, aby lidé měli v nich přístřeší, na rozdíl od místností obchodních, živnostenských, hospodářských, úředních atd., které jsou určeny k provozování obchodů nebo živností neboli řemesla, nebo hospodářství pokud se týče k vykonávání činnosti úřední atd. Povahu takového lidského přístřeší, takovýchto místností, k pobytu lidí určených, lze pak za určitých předpokladů přiznati i místnostem spolkovým, při čemž není ani třeba pomýšleti na útulny, opatrovny a j., nýbrž

stačí poukaz k případům, kde podle dovoleného účelu spolku nebo dle výslovného znění stanov členové spolku v místnostech spolkových z příčin, jež se stanoviska sociálního hodny jsou zřetelne, pravidelně se zdržují, a k ukojení důležitých potřeb životních stále jich užívají. V tom směru žalovaný spolek v námitkách tvrdil, že najaté místnosti slouží mnohým jeho členům, kteří nemají řádných bytů, k účelům studijním; že tito členové spolku nemají kde studovat a jsou proto odkázáni na užívání místností spolkových; k čemuž dodal v odvolacím sdělení, že nutno nazvat místnosti, o něž jde, místnostmi obytnými, poněvadž tam bydlí v pravém slova smyslu celá řada studentů, kteří nemají jiného přístřeší; kteří celý den kromě doby, kdy navštěvují přednášky, tam se zdržují, studují a pracují; pro kteréžto lidi, kteří v bídných místnostech, kde mohou jen přespát, ve dne meškati nemohou, spolkové místnosti jsou tedy bytem. Kdyby tomu bylo tak a kdyby takovýto způsob užívání najatých místností spolkových neodporoval účelu a stanovám spolku, aniž smlouvou nájemní výslovně byl vyloučen, šlo by se, hledíc k tomu, co svrchu bylo uvedeno, uznati, že najaté spolkové místnosti lze postavit na roveň místnostem obytným, spadajícím pod ustanovení nařízení ze dne 17. prosince 1918, čís. 83 sb. z. a n. a ze dne 9. února 1919 čís. 62 sb. z. a n. Dokud však není bezvadně zjištěno, že jsou tu předpoklady v důvodech tohoto usnesení dovolacího soudu vytčené a že následkem toho dlužno pokládati místnosti, o které jde, za místnosti obytné, ke kterým se vztahují předpisy nařízení výše dotčených, nelze spolehlivě odpověděti k otázce, zda běží o věc na pořad práva náležející či ze sporného řízení vyloučenou a do řízení nesporného přikázanou.

Čís. 512.

Nárok na náhradu škody, způsobené vyhlášením úpadku, nepatří do úpadkové podstaty a nemůže proto uplatňován býti správou podstaty, nýbrž teprve po skončení úpadkového řízení úpadcem.

(Rozh. ze dne 11. května 1920, Rv I 94/20.)

Správce úpadkové podstaty společnosti s r. o. podal žalobu na bývalého předsedu společnosti, již domáhal se zjištění, že žalovaný spoluzavinil vyhlášení úpadku a že jest povinen nahraditi škodu vzniklou vyhlášením úpadku, uváděje, že škodu, jež prý záležel jednak v nákladech řízení úpadkového, jednak v tom, že závody společnosti byly za úpadkového řízení neodborně provozovány a nevýhodně zpeněženy, bude lze přesně stanoviti teprve po skončení úpadkového řízení. Procesní soud první stolice žalobu zamítl. Důvody: Jde tu o žalobu určovací dle § 228 c. ř. s. Podmínkou takovéto žaloby jest, by žalobce měl právní zájem na tom, by právní poměr nebo právo, jehož existence má býti postavena žalobou na jisto, co nejdříve na jisto postaveny byly soudním rozhodnutím. Podmínka tato jest povahy veřejnoprávní, pročež náleží soudu, by sám od sebe zkoumal, zda je tu takový právní zájem čili nic. Žalobce jest podle § 228 c. ř. s. povinen, by tento právní zájem na určení prokázal. Tohoto právního zájmu strana žalující však dle náhledu soudů neprokázala, naopak z vlastního jejího udání vychází, že nemá

takového právního zájmu. Neboť strana žalující uvádí sama, že dosavadní realizace konkursní ukazuje, že veškeré pohledávky hypotekární i konkursní budou zaplacený do posledního haléře i s útratami konkursního řízení a že zůstane vedle přebytku kapitálového řada aktiv (nemovitostí a pohledávek) nerealisována. Dle udání strany žalující lze škody, jež jmenované společnosti vzešly, páčiti do několika milionů a bude lze je číselně určit až po skončení a zrušení konkursu, z kteréžto příčiny nelze škody ty toho času v přesné částce žalobou vymáhati a vyhrazuje strana žalující tyto nároky náhradní společnosti pro dobu po zrušení konkursu, až je bude lze přesně číselně odhadnouti. Jde nesporně o určovací žalobu pozitivní. Takováto žaloba předpokládá, že právo nebo právní poměr, jehož na jisto postavení žalobce se domáhá, již v čase podání žaloby tu jest, že předmět sporu jest nárokem žalobcovým. V tomto sporu vystupuje jako žalobce správce konkursní podstaty. Konkursní řád vymezuje v § 81 povinnosti správce podstaty. Správci podstaty náleží, by stav podstaty zjistil, o vyměření a zajištění aktiv, jakož i o zjištění dluhů, obzvláště zkoušením přihlášených nároků pečoval a právní rozepře, jež týkají se zcela neb částečně podstaty, vedl. Dle § 115 konk. ř. má zpeněžití jmění do konkursní podstaty náležející. Jest povolán, by hájil společné zájmy věřitelstva i úpadce, avšak toliko v rámci předpisu § 1 odstavec druhý konk. ř., kterýž ustanovuje, že konkursní podstata dle předpisů řádu konkursního do uschování a ve správu vzata býti má a že jí použito býti má ku společnému uspokojení věřitelů konkursních. Dále úřad správce podstaty nesahá. Konečným rozdělením jest účele konkursu docíleno a zruší se konkurs (§ 139 konk. ř.). Když tedy strana žalující sama uvádí, že dosavadní realizace konkursní ukazuje, že hypotekární i konkursní věřitelé dojdou úplného uspokojení a že také útraty řízení konkursního budou zaplacený, tu zajisté nelze důvodně tvrditi, že strana žalující má právní zájem, by právo, jehož určení touto žalobou se domáhá, rozhodnutím soudním co nejdříve na jisto bylo postaveno. Odvolací soud rozsudek potvrdil. Důvody: Nesprávným je především náhled, že tato žaloba není žalobou určovací, nýbrž žalobou dle § 25 zákona ze dne 6. března 1906 čís. 58 ř. z. Pravý opak je zřejmý, jak ze žalobní prosby, tak z odůvodnění žaloby. První soud zcela správně dovedl, že jde tu o kladnou určovací žalobu. Správným je také úsudek, k němuž dospěl první soud již dle vlastních údajů žalobkyně, že žalující úpadková podstata nemá právního zájmu na tom, by nárok, jehož určení se domáhá, byl rozhodnutím soudním co nejdříve na jisto postaven. I v tomto směru je odůvodnění prvního soudu správné, vystižné, odpovídá stavu věci a zákonu a proto se v první řadě na ně poukazuje. Ku vyvrácení jednotlivých vývodů, jimiž odvolatelé snaží se dovésti, že vymáhaný nárok je součástíkou úpadkové podstaty, že za úpadku nemůže sice ani úpadce ani jeho společníci nárok ten uplatňovati, že však mají oba právní zájem na tomto sporu, je uvésti: Dle § 1 odstavec první konk. řádu odnímá se prohlášením konkursu úpadci veškeré exekuci podrobené jmění, které úpadci v tomto čase náleží nebo kterého za konkursu nabude, takže jím nemůže večně vládnouti. Odstavec druhý téhož paragrafu ustanovuje, že toto jmění (úpadková podstata) je podle předpisů konkursního řádu vzíti do uschování a správy a že jest ho použiti ke společnému uspokojení konkursních věřitelů. Toto společné uspokojení věřitelů kon-

kursních je právě účelem a cílem řízení konkursního. Z tohoto účelu a cíle vychází, že do úpadkové podstaty je pojeti a správou podstaty uplatňovány takové majetkové nároky úpadcovy, jež mohou býti za řízení konkursního tím či oním způsobem realizovány ve prospěch konkursní podstaty za účelem uspokojení konkursních věřitelů. V tomto případě uvádí však žalující správa konkursní podstaty sama, že škody, vzniklé úpadci uvalením konkursu bude lze číselně určití až po skončení a zrušení konkursu, že tudíž nelze škodu toho času přesnou částkou vymáhati a že proto vyhrazuje žalobce úpadkové podstatě (správně asi úpadci) tyto nároky náhradní pro dobu po zrušení konkursu. Vymáhati takovéto nároky a prováděti za tím účelem spory, jichž výsledek i v nejlépeším případě nemůže přinéstí nejmenšího prospěchu věřitelstvu konkursnímu, není však ani právem ani povinností, odvozovanou snad z ustanovení odstavce třetího § 81 k ř., správy konkursní podstaty, zejména když žalobkyně sama uvádí, že dle dosavadní realizace konkursní veškeré pohledávky hypotekární i konkursní i s útratami řízení konkursního budou zaplacený do posledního haléře a že při tom ještě zůstane vedle přebytku kapitálového řada aktiv nerealizována úpadkyní a společníkům. Nemá proto konkursní podstata a její správa ani hospodářského ani jinakého zájmu na vymáhání nároku, v tomto sporu uplatňovaného, tím méně právního zájmu, by určení nároku toho stalo se c o n e j d ř í v e. Uplatňující žalobní nárok dostává se také správa konkursní podstaty sama s sebou do podstatných rozporů. Takovýto rozpor je tu nesporně, když ú p a d k o v á p o d s t a t a uplatňuje sama nárok na náhradu škody, vzešlé přý úpadci jednak útratami řízení konkursního, zejména však z neodborného provozování závodů ú p a d k o v o u p o d s t a t o u, a z nevýhodné realizace, jež n e d o v e d l a využití příznivé konjunktury trhu textilního. Tvrdíc a dovozuje, že nebylo tu vůbec podmíněk pro vyhlášení konkursu, popírá správa konkursní podstaty sama oprávněnost své vlastní existence. Nesprávné jest ostatně také tvrzení žalobkyně, že uplatňovaný nárok na náhradu škody přináležel žalobkyni (?) již v den uvalení konkursu. Dle tvrzení žaloby vzešla úpadci ona škoda, jak již uvedeno, jednak útratami řízení konkursního, jednak (a-to hlavně) neodborným provozováním závodů konkursní podstatou a neodbornou a nevýhodnou realisací. Nelze přece tvrditi, že škody tyto a tudíž také nárok na náhradu byly tu již v den prohlášení konkursu. Rovněž neodůvodněna je další námitka odvolatelů, že otázka právního zájmu žalobkyně na určení žalobního nároku je již rozhodnuta usnesením konkursního soudu, jímž dáno bylo zmocnění ku vedení tohoto sporu a usnesením vrchního zemského soudu, jímž ono usnesení konkursního soudu bylo potvrzeno. Vůči tomu již prvý soud správně zdůraznil, že toliko soudu procesnímu přísluší posouditi, zda jsou tu podmínky žaloby určovací čili nic. Není tu tedy vytýkaného nesprávného posouzení věci po stránce právní.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Žaloba domáhá se určení, že žalovaný spoluzavinil vyhlášení konkursu na jmění společnosti s r. o. a že jest žalovaný povinen, nahraditi konkursní podstatě škodu vyhlášením konkursu vzniklou. V tom vrcholí její

nárok žalobou uplatněný. Vyhlášení konkursu zahajuje konkursní řízení, jest jeho počátečním bodem, konečným bodem jest uspokojení věřitelů po předchozím zjištění a zpeněžení jmění. Celé toto řízení tvoří jediný souvislý a nedělitelný celek. Z toho však jde, že žalobce domáhá se v pravdě výroku, že jest žalovaný povinen nahraditi škodu konkursem vzešlou. To uznává žalobce sám, rozeznáváje dvojí druh škody, již prý společnost s r. o. utrpěla, a sice, jednak z neodborného provozování závodů konkursní podstatou a z neodborné a nevýhodné realizace, která nedovedla využití příznivé konjunktury textilního trhu, a jednak náklady konkursního řízení. Žaloba tvrdí sama, že škody ty bude lze číselně určití až po skončení a zrušení konkursu a že vyhrazuje konkursní podstatě společnosti s r. o., tyto náhradní nároky pro dobu po zrušení konkursu. Dovolání zmiňuje se ostatně samo o škodě, jež vznikla úpadkyní konkursem. Teprve po skončení konkursu bude lze na podkladě docílených výsledků zjistiti, vzešla-li konkursem škoda vůbec a v jaké výši. Nejde tedy o jmění, jež náleželo dlužnici v době vyhlášení konkursu nebo jehož za konkursu dosáhne (§ 1 konk. ř.). Majetkový nárok, jež žaloba uplatňuje, nenáleží tedy do úpadkové podstaty ve smyslu § 1 konk. ř., a není tedy žalobce k žalobě oprávněn. Zastupujeť správce úpadkové podstaty dlužníka po zákonu jen ohledně jmění, do úpadkové podstaty patřícího, a proto stanoví v § 81 konk. ř., že správce konkursní podstaty má vésti spory, jež se týkají úpadkové podstaty. Že otázku tuto dlužno řešiti toliko ve sporu a že tu nemůže býti směrodatno povolení udělené obchodním soudem v Praze ku vedení tohoto sporu, jest samozřejmo a netřeba se o tom šířiti. Že se ostatně nedostává žalující straně právního zájmu, zákonem při určovací žalobě vyžadovaného, vyličil odvolací soud přesvědčivě.

Čís. 513.

Oznámení vad zboží může se s účinkem státi též k rukám prodávatela plomocníka, jehož prostřednictvím byl obchod uzavřen.

Lháta čl. 349, odstavec druhý, obch. zák. počíná dodáním zboží, nikoliv již plněním smlouvy.

(Rozh. ze dne 11. května 1920, Rv I 177/20.)

Velkoobchodník Jindřich D. ujednal s vídeňskou firmou, že jí dodá větší množství hub »ab Laibach frachtfrei Wien«. Dle úmluvy zřízení byl akreditiv u pražské banky. Banka potvrdila pak vídeňské firmě uzavření koupě a sdělila jí, že jí připsala peněz k dobru a že zboží bylo z Lublaně odesláno. Zboží odesláno bylo z Lublaně dne 10. srpna 1918, došlo na vídeňské jižní nádraží dne 24. srpna 1918 a bylo vydáno dne 31. srpna 1918 kupiteli, jenž shledal je vadným a dal je Jindřichu D-ovi k dispozici. Dne 27. února 1919 podala vídeňská firma na pražskou banku žalobu na zrušení smlouvy a vrácení kupní ceny. Procesní soud prvé stolice žalobu zamítl, dospěv k názoru, že jest tu nedostatek pasivní legitimace žalované banky, ježto smlouva byla uzavřena s Jindřichem D-em a uvedl dále v důvodech: Avšak žaloba není odůvodněna také proto, že žalobkyně zboží nepozastavila žalované bance a nedala je k dispozici jí,

nýbrž Jindřichu D-ovi a musí proto nésti následky opomenutí, které vyplývají ze článku 347 obč. zák. Má-li žalobkyně za to, že je žalovaná banka prodávkou a dodávkou hub, pak měla žalobkyně dáti zboží k dispozici jí a nikoliv Jindřichu D-ovi, který nebyl dle jejího stanoviska ani prodávatelem ani dodavatelem. Nedala-li je k dispozici, nemůže se domáhati ani zrušení, ani vrácení tržové ceny z důvodu vadnosti zboží. Kdyby bylo pravdou, co žalobkyně tvrdí, že totiž Jindřich D. vytýkané vady dodaného zboží a dání k dispozici bance dále sdělil a jí to oznámil, nemělo by to právního účinku, poněvadž se má vytýkání takové státi oproti prodávateli a tím žalovanou a nikdy také nebyla. Žalobní nárok je však také dle čl. 349 obch. zák. promlčen. V tomto směru sluší předem luštit otázku, které místo jest plněním. Jím jest dle čl. 324 obch. zák. ono místo, kde dle vůle stran zboží dodáno a kupcem převzato pokud se týče odkud zboží odesláno býti má, pak-li — což je pravidlem — nemá býti plněno v místě, kde prodávatel v době uzavření smlouvy má své obchodní sídlo nebo bydliště. Dle zjištěných skutečností má soud za prokázáno, že plněním byla Lublaň. Bylo-li pak — jak zjištěno — koupené zboží dne 20. srpna 1918 z Lublaně odesláno a došlo-li dne 24. srpna 1918 do Vídně na jižní nádraží a je-li žaloba podána dne 27. února 1918, pak je dle čl. 349 obch. zák. žalobní nárok promlčen, poněvadž nerozhoduje den, totiž 31. srpen 1918, kdy bylo zboží žalobkyni na dráze vydáno, nýbrž den, kdy plnění smlouvy v plnění se stalo. Odvolací soud potvrdil rozsudek soudu první stolice a uvedl mimo jiné v důvodech: Jest správně, že pro posouzení, zda nastalo po rozumu čl. 349 obch. zák. promlčení žaloby čili nic, rozhodným jest den dodání zboží kupci, ježto od tohoto dne lhůta promlčecí počíná běžeti, a tu jest uvážiti, kterým dnem v tomto případě stalo se dodání zboží žalující. Pro rozhodnutí této otázky rozhodným jest, ve kterém místě mělo se dle vůle stran, která dle čl. 278 obch. zák. především jest směrodatna, státi plnění v tomto případě. Zcela správně zjistil procesní soud první stolice, že plnění mělo se státi v Lublani. Tam bylo dáno zboží dne 20. srpna 1918 na dráhu a tím okamžikem prodávající je odevzdal kupujícímu a splnil tím smluvní svůj závazek. Od tohoto dne jest tedy čítati lhůtu promlčecí šesti měsíci v čl. 349 obch. zák. stanovenou, a lhůta tato v den podání žaloby, které se stalo dne 27. února 1918, již byla uplynula. Leč i kdyby se lhůta ta čítala od 24. srpna 1918, kdy zboží, jak zjištěno, do Vídně došlo, byla by žaloba rovněž opožděna. V obojím případě jest tedy žaloba promlčena.

Nejvyšší soud zrušil rozsudky obou nižších stolic a vrátil věc soudu první stolice, by o ní dále jednal a jí znovu rozhodl.

D ů v o d y:

Soud odvolací v souhlase s první stolicí jest toho názoru, že dle předložené korespondence smlouva kupní vznikla toliko mezi žalobkyní a Jindřichem D-em a nikoli mezi žalobkyní a žalovanou bankou. Oba nižší soudy pokládají v tomto směru za rozhodné pouze dopisy Jindřicha D-a ze dne 29. července 1918, žalobkyně ze dne 1. srpna 1918 a Jindřicha D-a ze dne 3. srpna 1918 a ze dne 5. srpna 1918, naproti tomu nepřikládají další korespondenci a to dopisům žalované ze dne 8. srpna 1918, ze dne 24. srpna 1918, fakturě ze dne 23. srpna 1919, nákladnímu listu žádné

váhy a pokládají též přednes strany žalované, že ona smlouvu se žalobkyní uzavřela, vzhledem k popření této okolnosti na konci jednání učiněnému, za bezvýznamný. Jest sice pravda, že dle shora zprvu citovaných dopisů byla smlouva uzavřena mezi žalobkyní a Jindřichem D-em, avšak již dopisem ze dne 8. srpna 1918 sděluje žalovaná žalobkyni, že jí zboží prodala prostřednictvím Jindřicha D-a, načež se další korespondence vede mezi žalobkyní a žalovanou (dopisy ze dne 10. srpna a 24. srpna 1918). Na nákladním listě označena jest jako odesílatelka žalovaná a nikoliv Jindřich D. Žalobkyně mohla tedy na základě těchto pozdějších dopisů a okolností právem míti za to, že Jindřich D. byl pouhým sprostředkovatelem, agentem a že pravou kontrahentkou její byla žalovaná, a proto jí také podanou na ní žalobu za svou kontrahentku uznala. V celé rozepři nebylo také kromě posledního ústního jednání žádného sporu o tom, že prodávající jest žalovaná banka, která v odpovědi na žalobu výslovně uvádí, že ona (tedy ne Jindřich D.) prodala a dodala žalobkyni houby, a že za ně také kupní cenu obdržela. Teprve při posledním stání vznesla žalovaná banka námitku nedostatku pasivní legitimize tvrdíc, že pravým kontrahentem jest Jindřich D. a nikoliv ona, aniž by toto své tvrzení, odporující jak její korespondenci, tak i jejímu chování se ve sporu, a zvláště svůj poměr k Jindřichu D-ovi blíže vysvětlila. Z toho všeho byl by spíše přípustným závěr, že pravou kontrahentkou jest žalovaná, a nikoliv Jindřich D. Při nejmenším musí však vzniknouti vážné pochybnosti o tom, kdo jest vlastně prodávajícím, v jakém poměru k žalované jest Jindřich D., uzavřel-li tento obchod ve vlastním jméně či jménem žalované, a proč tato obchod, uzavřený Jindřichem D-em, přijala za svůj, jak nepochybně plyne z jejího dopisu ze dne 8. srpna 1918 a z jejího přednesu ve sporu. Poněvadž řízení v těchto směrech zůstalo neúplným, jeví se dovolací důvod §u 503 čís. 2 odůvodněným a bude věcí stran zejména žalované, aby okolnosti právě uvedené vysvětlily, tak aby veškeré pochybnosti byly odstraněny. Po náležitém probrání věci a po případě po provedených důkazech, které o tom budou nabídnuty, bude možno teprve dospěti k správnému závěru, kdo jest pravým kontrahentem. Bez bližšího vysvětlení a zjištění těchto okolností nelze také spolehlivě ve smyslu § 266 odstavec druhý c. ř. s. posouditi, zda tvrzení žalované, že ona jest kontrahentkou, pokládati sluší za odvolané. S tím souvisí další otázka, zda Jindřich D. byl oprávněn přijmouti výtky vad dodaného zboží. Ani zde nelze souhlasiti s názorem odvolacího soudu, že by oznámení vad státi se musilo přímo osobě prodávajícího. Stačí zajisté, když se tak stane též k rukám jeho oprávněného plnomocníka. Bude-li zjištěno, že Jindřich D. byl agentem, který za žalovanou platně smlouvy mohl uzavřeti, musí býti pokládán též za oprávněna, všeliká jiná prohlášení svého spolukontrahenta, tedy i výtky vadnosti zboží platně a s účinností pro žalovanou přijímati. Zda výtky ty žalované dále oznámil, a zda žalobkyně ho žádala, aby tak učinil, jest lhostejno. Z nesprávného stanoviska vycházejí konečně obě nižší stolice co do otázky promlčení žaloby, majíce mylně za to, že místo a čas dodání zboží (Ablieferung) jest totožným s místem a časem splnění smlouvy. Zboží jest dodáno kupujícímu tehdy, když kupující nabyl dispozice nad ním, aneb když mu byla aspoň dána možnost se zbožím disponovati. To plyne z ustanovení čl. 347 obch. zák., dle něhož má kupující zboží bez odkladu po dodání zkoumati. To státi

se může pouze tehdy, když kupující má také faktickou možnost k tomu a když tedy mu přísluší dispozice nad zbožím aspoň do té míry, by ho mohl prozkoumat. Kdyby byl správným názor opačný, že dodání jest tožným s plněním, nebylo by takové bezodkladné zkoumání při obchodech distančních, při nichž místo plnění by bylo značně vzdáleno od bydliště kupujícího, zhusta vůbec možným. Pro otázku promlčení žaloby dle čl. 349 obch. zák. není tedy místo a čas plnění rozhodným. Dle zjištění soudu první stolice bylo zboží odesláno z Lublaně dne 20. srpna 1918 a došlo do Vídně dne 24. srpna 1918. Zdali žalobkyně mohla v době od 24. srpna do 27. srpna — vzhledem k tomu, že žaloba podána 27. února 1919 — se zbožím disponovati a je prozkoumat, není zjištěno. Při tom všem den skutečného převzetí zboží (31. srpna) rozhodným býti nemusí. Rozhodnými budou tu jiné momenty, na příklad, kdy žalobkyně byla spravena o tom, že zboží do Vídně došlo, kdy obdržela aviso a nákladní list, neb kdy vůbec jí byla dráhou poskytnuta možnost, zboží převzít.

Čís. 514.

Peněžní ústav, zakoupivší ze svého pro toho, kdo upsal u něho válečnou půjčku, papíry této půjčky proti lombardu upsané válečné půjčky, má proti upisovateli nárok na vyrovnání plné zápůjčkové hodnoty.

(Rozh. ze dne 11. května 1920, Rv I 178/20.)

Žalovaný upsal v červenci 1918 u žalující spořitelny osmou válečnou půjčku penízem 200.000 K. Spořitelna zapůjčila mu za účelem upsání oné půjčky 190.083 K proti tomu, že žalovaný jí dal do zástavy upsané válečné půjčky. Žalobě spořitelny, domáhající se zjištění, že žalovaný ručí jí osobně a celým svým jměním za svrchu zmíněnou zápůjčku, bylo soudy všech tří stolic vyhověno, nejvyšší soud uvedl pak po právní stránce

v d ů v o d e c h :

Nemůže býti pochybnosti o tom, že žalovaný se žalující firmou, upisuje prostřednictvím jejím 200.000 K na osmou rakouskou válečnou půjčku, uzavřel zároveň smlouvu o zápůjčku ve výši 190.083 K na opatření úpisů této válečné půjčky do naznačené výše potřebnou, při čemž současně dal jí za tuto zápůjčku, z které směla dle přesně určité úmluvy žalobkyně do 1. června 1922 jen 5 proc. úroky a odtud do 1. března 1925, ku kterému dni měly se poukázky osmé válečné půjčky vypověděti a z výtěžku jich zápůjčka zaplatiti, tolik na úrocích od něho požadovati, kolik v ten čas žádati bude rakouská banka z lombardu válečných půjček, do zástavy dluhopisy starších válečných půjček za 20.000 K, dále pojistku současně uzavřenou na 20.000 K splatných pojistkovou Fönix při dožití rovněž ve válečných půjčkách a konečně ony z uzavřené právě zápůjčky opatřené poukázky osmé válečné půjčky. Vždyť jeho přihláška k úpisu ze dne 19. července 1918, za pravou uznaná, kterou žalobkyně přijala a dozně vyřídila, jiného výkladu nedopouští, jak již zcela správně odvolací soud vyvodil. O osobním ručení dlužníka, zápůjčku uzavírajícího,

nemůže s ohledem na ustanovení §983 obč. zák. býti pochybnosti. Že dlužník, uzavírajě tuto úmluvu, počítal s tím, že, až dospěje čas, kdy bude zápůjčku vyrovnati z vyplacených pokladničních poukázek osmé válečné půjčky, které dle poukazu jeho v návrhu smlouvy bylo dne 1. září 1923 a 1. března 1924 vypověděti, nebude sám hotově ničeho dopláceti, nýbrž že tyto poukázky plně budou honorovány a že z výtěžku takto získaného zápůjčka se doplatí a on mimo uvolněné zástavy ještě snad dobere, bylo toliko motivem, proč smlouvu uzavíral. Tento motiv musí ale vedle § 901 obč. zák. zůstatí na smlouvu bez vlivu, když výslovně nebylo ujednáno, že se osobní závazek vylučuje a žalobkyně, kteráž mu valutu zápůjčky vyplatila, tím, že opatřila proň a podržela k jeho poukazu hned v zástavě za poskytnutou zápůjčku pokladniční poukázky osmé válečné půjčky ve výši 100.000 K, na tuto a další zástavy současně dané má zůstatí obmiezena. Marně popírá žalovaný úmysl, uzavřítí zápůjčku, a poukazuje na to, že v depositním listu vyloučil osobní ručení. Smlouva uzavřena byla přijetím jeho nabídky z 19. července 1918, kdy o státním převratu nebylo ani tušení. Že po nastalé změně ve státoprávních poměrech až v listopadu 1918, jak doznal výslovně, odepřel osobní ručení, nemůže přivoditi změnu původní smlouvy, poněvadž od ní jednostranně ustoupiti nemohl a z projevu toho také nikterak usuzovati nelze, že by tento úmysl byl měl hned původně při uzavírání smlouvy v červenci 1918, když zjištěno, že o vyloučení osobní závaznosti za zápůjčku vůbec řeči nebylo. Správně vyvodil také odvolací soud, že valuta žalobkyně byla žalovanému vyplacena tím, že opatřena proň upsaná jím suma osmé válečné půjčky a že odevzdání stalo se vedle § 428 obč. zák. prohlášením, jelikož odevzdání poukázek žalovanému a přijetí jich zpět do ruční zástavy odpadlo, když žalobkyně depositním listem jí podepsaným, tudíž prokazatelným způsobem projevila, že opatřené poukázky pokladniční drží nyní jménem žalovaného jako vlastníka v základě jím zřízené jí zástavy. Právě s ohledem na to, že odevzdání tímto způsobem se stalo, nemůže tu býti ani řeči, že by dle § 1049 obč. zák. zhoršení stavu věci šlo na účet žalující, ani k tomu nehledě, že zhoršení, jaké právě dotčené ustanovení má na mysli, ani nenastalo. Opatřené pokladniční poukázky zůstaly jimi právě tak jako byly původně, jejich nominální hodnota se nezměnila, třeba kursovní hodnota (cena) poklesla. Žalobkyně měla žalovanému opatřiti a odevzdati úpisy osmé válečné půjčky, ty také opatřila a pro žalovaného drží, majíc je v zástavě dle smlouvy s ním uzavřené. Nestačí-li podle nynějšího kursu jejich cena na vyrovnání žalovanému k jeho žádosti na zakoupení jich poskytnuté zápůjčky, nemůže z toho žalovaný nikterak odvozovati, že za poskytnutou zápůjčku neručí osobně, nýbrž jen zástava samotná, když nic takového se žalobkyní ujednáno nebylo. Ostatně ať jest právní jednání mezi stranami spornými upsáním válečné půjčky uzavřené jakékoliv povahy, ať jest tu smlouva mandátní nebo komisionářská, v každém případě nesl nebezpečí žalovaný sám, jsa povinen nahraditi, co ten, jenž jeho příkaz vyplnil, zaň vynaložil.

Kdo uzavírá smlouvu pro společnost s o. r. dříve, než byla zapsána do rejstříku, zjednává pro společnost, bude-li zapsána, smluvní nároky dle zásad o nezmocněném jednateřství.

(Rozh. ze dne 11. května 1920, Rv I 219/20.)

Žalující odštěpný závod vídeňské společnosti s r. o. uzavřel dne 9. července 1919 svým jednateřem se žalovaným majiteřem domu nájemní smlouvu, již najal od 1. srpna 1919 řadu místností ku provozu továrny. K nastěhování žalující, jež mělo se státi dne 17. srpna 1919, však tohoto dne nedošlo, ježto najaté místnosti nebyly toho času ještě volny. Místnosti byly žalující firmě odevzdány teprve dnem 30. září 1919. Žalující odštěpný závod, jež byl v tuzemsku zapsán do rejstříku dne 19. září 1919, domáhal se žalobou, podanou dne 27. listopadu 1919, náhrady škody, jež mu byla způsobena opozděným odevzdáním najatých místností. Procesní soud prvě stolice žalobě vyhověl, shledav zavinění na straně žalovaného a příčinou souvislost se způsobenou škodou. Žalovaným vznesenou námitku nedostatku aktivní legitimace vyvrátil pak těmito důvody: Nedostatku aktivní legitimace k požadování náhrady škody za dobu od 14. srpna do 19. září 1919 tu není, hlavní závod žalující strany jeřt v obchodním rejstříku u obchodního soudu ve Vidni zapsán již od 23. září 1912 a opověď odštěpného závodu u obchodního soudu v Praze stala se dne 30. června 1919 a dnem 19. září 1919 byla provedena; pro posouzení legitimace k uplatňování nároku žalobního jeřt rozhodným okamžik podání žaloby a v této době byla žalující strana již řádně do rejstříku zapsána. Odvolací soud rozsudek potvrdil a odůvodnil aktivní legitimaci takto: Co se týče vytykaného nedostatku aktivní legitimace na straně žalující firmy k zařalování škody a ušlého zisku za dobu od 14. srpna do 19. září 1919, kdy teprve žalující firma do obchodního rejstříku zapsána byla, dlužno uvésti toto: Zákon o obchodních společnostech s r. o. ze dne 6. března 1906, čís. 58 ř. zák. neupravuje otázku ohledně platnosti smluv takovýchto společností před zapsáním jich do obchodního rejstříku. Dlužno tudíž otázku tu posuzovati dle obecných norem právních. Není důvodu ani předpisu, by byly vyloučeny smlouvy ve prospěch takovýchto společností, které dosud v obchodním rejstříku zapsány nejsou. V tomto případě jde o odbočku cizozemské obchodní společnosti s r. o. Pokud výslovně zákon nestanoví obmezení, mají cizozemské právnické osoby touž způsobilost jako tuzemské k nabývání práv a závazků (§§ 26 a 33 obč. zák.). Soudce prvý zjistil, že je nesporno, že nájemní smlouva uzavřena byla mezi spornými stranami, a žalovaný ani netvrdí, že by snad byl uveden v omyl ohledně svého spolukontrahenta. Dlužno tedy mítí za to, že v příčině té byl mezi stranami naprostý souhlas, čehož ovšem nutným důsledkem jeřt, že práva a závazky založeny byly smlouvou nájemní jedinež mezi spornými stranami a nikoliv mezi žalovaným a osobami, žalující firmu při uzavírání nájemní smlouvy zastupujícími, a že zápisem do obchodního rejstříku práva ze smlouvy sama od sebe přešla na žalující firmu. Nebylo tedy potřebí, aby práva tato osobami, jednajícími za žalující firmu, jí teprve postoupena byla.

Když tomu tak a žalující firma podala žalobu až po zápisu do obchodního rejstříku, je námitka nedostatku aktivní legitimace bezdůvodnou.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání — mimo jiné z těchto

důvodů:

Žalovaný tvrdí s hlediska dovolacího důvodu § 503 čís. 4 c. ř. s., že žalující strana nebyla způsobilou uzavřítí vlastním jménem nájemní smlouvu s ním a že tedy nemohla nabýti práv z této smlouvy, pokud se týče z porušení jejího, poněvadž v době uzavřetí smlouvy nebyla ještě zapsána v obchodním rejstříku a ani jednatel její Dr. K., podle dovolatelského tvrzení nájemní smlouvy s ním uzavřevší, ani hlavní závod, mající sídlo své v Dolních Rakousích, nepostoupili žalující straně nároků ze smlouvy té proti žalovanému. Podle § 2 zákona ze dne 6. března 1906 čís. 58 ř. z. o společnostech s ručením omezeným ovšem tuzemská společnost s r. o. neexistuje před zápisem do obchodního rejstříku a podle § 107 téhož zákona závod cizozemský může v tuzemsku prostřednictvím své odbočky provozovati obchody toliko, jestliže si před tím opatří zápis této odbočky do rejstříku příslušného obchodního soudu. Ze souhlasného přednesení obou sporných stran však vysvítá, že žalující odbočka v době uzavřetí nájemní smlouvy už fakticky existovala. Z § 2. zákona o společnostech s r. o. vysvítá, že smlouvy ve prospěch společnosti takové, do rejstříku obchodního ještě nezapsané, nejsou zásadně vyloučeny. Osoby, jednající při tom jako zástupcové společnosti, sluší v té příčině pokládati za jednatele bez příkazu ve smyslu čl. 55. obč. zák., pokud se týče §§ 1035 a 1039 obč. zák.; uzavřené smlouvy jsou platné za jejich osobního solidárního ručení a jsou pro spolukontrahenta závazné. Smlouva nájemní ze dne 9. července 1919 byla dle souhlasného výslovného přednesení obou sporných stran uzavřena mezi žalovaným a žalující odbočkou, čemuž nelze jinak rozuměti, než, že Dr. K., kterýž osobně uzavřel onu smlouvu s žalovaným, učinil tak platně pro žalující odbočku. Již tím, že tato odbočka podala, když už byla v obchodním rejstříku zapsána, žalobu o náhradu škody proti odpůrci, schválila dodatečně onu trhovou smlouvu a převzala práva i závazky z ní plynoucí. Dovolatel tudíž mylně se domnívá, že žalující strana nemá aktivní legitimace k žalobě.

Čís. 516.

Od dohody na dobrovolný rozvod nemůže ani ten ani onen manžel jednostranně ustoupiti, byt by úmluva nebyla dosud soudně schválena. Soudní schválení nemá významu konstitutivního.

(Rozh. ze dne 11. května 1920, R II 82/20.)

Manželé smířem při líčení projevili souhlas s dobrovolným rozvodem a dohodli se též o svém majetku. Napotomní vyjádřeni manželky, že se smířem tím nesouhlasí, a že prosí, by na základě jeho nebyl povolen rozvod manželství, soud prvě stolice nevzal na vědomí, ježto uzavřené porovnání nelze měniti jednostranným vyjádřením. Rekursní soud potvrdil usnesení prvého soudu. Důvody: Jeřt sice správně, že podle

§ 103 a 105 obč. zák. může býti povolen rozvod v řízení mimosporném jen na společnou žádost obou manželů a že se musí mimo to předem dohodnouti o uspořádání majetkových poměrů. To vše se však zde stalo, poněvadž smírem, uzavřeným při líčení dne 14. února 1920 obě strany souhlas s rozvodem projevily a též o svém majetku se dohodly. Tato smlouva jest pro strany závazná, jako každá jiná smlouva. Jelikož žalovaná nedoporuje smlouvě pro neplatnost, nýbrž toliko prohlašuje, že s ní nesouhlasí, nepřihlížel prvý soud právem k tomuto jejímu prohlášení.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Usnesení v odpor vzaté, jímž bylo potvrzeno usnesení prvního soudu, vydané v nesporném řízení, neodporuje zákonu a jest proto dovolací stížnost pro nedostatek podmínek § 16 nesp. říz. neodůvodněna. K vývodům dovolací stížnosti dlužno podotknouti ještě toto: Nelze přisvědčiti k názoru stížnosti, že platnost dohody manželů o dobrovolném rozvodu manželství od stolu a lože závisí na povolení soudu. Nesprávnost stěžovatelčina tvrzení vyplývá z ustanovení § 103 obč. zák., jenž kategoricky předpisuje, že manželům, jsou-li s rozvodem srozuměni a o podmínkách dohodnutí, soud rozvod povoliti musí. Z toho dlužno usuzovati, že povolení soudu, které bez dalšího šetření musí býti dáno a vedle § 105 obč. zák. ve spisech zaznamenáno, není soudním nálezem povahy konstitutivní. Názoru tomu nasvědčuje také ustanovení § 3 dvorského dekretu ze dne 25. srpna 1819, čís. 1595 sb. z. s. a § 3 nařízení ministerstva spravedlnosti ze dne 9. prosince 1897, čís. 285 ř. zák., týkajících se řízení ve sporných věcech manželských, z nichž plyne, že, zdaří-li se pokus smíru, který soud povinen jest učiniti, nepovoluje dobrovolný rozvod soudce, nýbrž žalovaný manžel. Vzhledem k tomu nelze »povolení« soudu pokládati za nic jiného než za potvrzení, že předpoklady pro dobrovolný rozvod, který provedli oba manželé souhlasnou vůlí, jsou splněny, a že právní účinky rozvodu dnem potvrzení počínají. Neprávem se domnívá stěžovatelka, že do té doby, dokud okresní soud rozvodu nepovolil, může každý z manželů vzíti návrh zpět a rozvod pak povolen býti nemůže. Svolil-li jeden manžel k návrhu druhého manžela na dobrovolný rozvod a dohodli-li se oba o uspořádání majetkových poměrů, nemá žádný z nich bez svolení druhého práva, od smlouvy odstoupiti pouze proto, že si to dodatečně jinak rozmyslí, a jest zajisté zřetelem k § 7 cit. nařízení ministerstva spravedlnosti, pokud se týče k § 8 shora uvedeného dvorského dekretu sborový soud první stolice, u něhož se manželé za sporu o rozvod manželství od stolu a lože dohodli na dobrovolném rozvodu, nejen oprávněn, nýbrž i povinen povolení k němu jim dáti. Mýlně má tedy stěžovatelka za to, že spisy měly býti odstoupeny okresnímu soudu, aby dal povolení k rozvodu.

Čís. 517.

Nárok příjemce peněžní zásilky proti poště na náhradu škody z výplaty nepravých bankovek jest vymáhati pořadem práva.

(Rozh. ze dne 11. května 1920, R II 98/20).

Žalující firmě vyplatil poštovní úřad poukázku v bankovkách, z nichž dle tvrzení žalující byly 2 bankovky padělané. Žádost žalující, by padělané bankovky byly vyměněny, poštovní ředitelství zamítlo, ježto prý není prokázáno, že padělané bankovky byly vyplaceny poštou. Proti žalobě na poštovní erár vznesl žalovaný námitku nepřipustnosti pořadu práva, jíž soud první stolice vyhověl a žalobu odmítl. Důvody: Žalobce zakládá svůj nárok na § 213 lit. c) poštovního řádu. Dle § 219, odstavec druhý, téhož řádu, lze nastupovati pro nároky, zakládající se na poštovním řádu, proti eráru teprve tehdy, byl-li vyčerpán pořad stolic správních. Ježto žalující ani netvrdí, že by byla napadla oprávněným prostředkem rozhodnutí poštovního ředitelství, jímž nebyl uznán náhradní nárok proti eráru, jest námitka nepřipustnosti pořadu práva opodstatněna. Rekursní soud zamítl námitku nepřipustnosti pořadu práva a nařídil prvnímu soudu, by ve věci jednal. Důvody: Domáhati se náhrady pořadem stolic správních jest oprávněn pouze odesílatel, nikoliv příjemce poštovní poukázky (§ 217 pošt. řádu). Zde však uplatňován jest náhradní nárok příjemcem, jemuž pošta neručí dle zásad poštovního řádu, nýbrž dle předpisů práva občanského, ježto platila způsobem vadným, vyplativši příjemci bankovky padělané. Tím, že peníze, od odesílatele přijaté, smísila se svými penězi, stala se pošta jich vlastníci, nejsou to více peníze poukazatele a přichází proto v úvahu jedině poměr mezi příjemcem a poštou. Pošta ručí tu jako každá jiná osoba, jež plnila penězi padělanými na místo pravými a může býti na ni naléháno pouze cestou sporu.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Otázku připustnosti pořadu práva rozhodl rekursní soud ve věci samé správně. Žalující firma nebyla odesílatelkou sporné peněžní zásilky a proto pro ni, hledíc k předpisu § 217 odstavec druhý poštovního řádu, řízení, upravené §§ 218 a 219 poštovního řádu neplatí a § 219 odstavec druhý poštovního řádu není na závadu, by žalobní nárok neuplatňovala pořadem práva.

Čís. 518.

Nemohl-li zaměstnanec opětovně konati službu pro onemocnění, přísluší mu mzda za první týden jednoho každého onemocnění (§ 1154 b) obč. zák.), byť i onemocnění byla do jisté míry v příčinné souvislosti, jen když po jednom každém onemocnění byl lékařem uznán za zdravého a práce schopného.

(Rozh. ze dne 1. května 1920, Rv II 102/20.)

Žalobce, jenž zaměstnán byl po řadu let u žalované důlní společnosti, onemocněl roku 1919 bez vlastní viny čtyřikrát za sebou a to v době od 10. února do 16. února, od 20. do 26. února, od 5. do 19. března a konečně od 24. března do 4. dubna. Žalobě, jíž domáhal se mzdy za 4 první

týdny onemocnění, vyhověl procesní soud první stolice pouze pokud šlo o náhradu mzdy za první týden prvního a čtvrtého případu onemocnění. Důvody: Jde o otázku, jak vykládati ustanovení § 1154 b) obč. zák. Strana žalovaná jest toho názoru, že žalobci nepřísluší náhrada mzdy za druhé, třetí a čtvrté onemocnění, jednak z toho důvodu, že mezi jednotlivými onemocněními neuplynulo 14 dní a jednak proto, že první tři onemocnění tvoří vlastně jednu nemoc, t. j. že druhé a třetí onemocnění jest vlastně pokračováním onemocnění prvního. Co se týče důvodu stranou žalovanou uplatňovaného, že totiž dle ustanovení § 1154 b) obč. zák. musí mezi jednotlivými onemocněními býti doba alespoň 14 dní, má-li žalobce podržeti nárok na mzdu za pozdější onemocnění, jest dle názoru soudu tento výklad § 1154 b) obč. zák. docela neodůvodněným. Neboť ustanovení tohoto paragrafu o předchozí 14denní práci jest pouze podmínkou, která nárok na náhradu mzdy zakládá, a uvedená lhůta jest znakem trvalejšího zaměstnání. Jakmile však nárok ten uplynutím nejméně 14denní doby pracovní jest založen, trvá dále po celou dobu pracovní. Tento výklad statě »nach mindestens 14 tägiger Dienstleistung« ospravedlňuje též obdobně ustanovení § 1156 obč. zák. ve znění novelisovaném a § 8 zák. ze dne 16. ledna 1910 čís. 20 ř. z. o obch. pomocnících. Než přes to přičknul soud žalobci náhradu mzdy pouze za první týden onemocnění prvního a čtvrtého, nikoliv však za první týden onemocnění druhého a třetího a to proto, že vzal na základě výpovědi svědka Dra Jana C. za prokázáno, že první tři nemoci navzájem spolu souvisely a tvořily vlastně jednu chorobu. Onemocněl totiž žalobce nejprve dle udání jmenovaného svědka na furunkl na krku, po jehož částečném zhojení nastoupil se svolením svědka práci, hlásil se však po několika dnech opět nemocným a konstatoval svědek na žalobci zánět žláz na krku, kterýžto zánět byl pokračováním furunklu. Rovněž i třetí případ choroby žalobcovy po pětidenní přestávce — hnisavý zánět žláz — byl dle udání svědka pokračováním první choroby. Zákonodárce mluví v § 1154 b) obč. zák. výslovně o nemoci (Krankheit) a nikoliv o onemocnění (Erkrankung). Následkem toho dlužno přes účel zákonitého ustanovení, chrániti hospodářsky slabšího před silnějším, dělníka před zaměstnavatelem, míti za to, že dle § 1154 b) obč. zák. přísluší dělníku nárok na mzdu jenom tehdy, když mu bylo bez jeho zavinění zabráněno v práci nemocí a, opakovala-li se překážka, že by se muselo jednati o různé nemoci, nikoliv však pouze o rozličná onemocnění, která jsou jen různými stadiemi jedné a téže nemoci (choroby), jak tomu je v tomto případě, tedy jednou chorobou. Byl i by nebylo, jak již shora uvedeno a odůvodněno, zapotřebí, by mezi jednotlivými nemocemi uplynula přestávka nejméně 14denní, přece jenom dlužno trvati na tom, aby se jednalo o různé druhy nemocí, které navzájem spolu souvisejí. Kdyby se mělo přisvědčiti žalobcově nároku, že mu přísluší náhrada za mzdu za druhé a třetí onemocnění, pak by bylo obmezení nároku na mzdu v § 1154 b) obč. zák. na jeden týden zcela bezvýznamným a mohlo by této výhody, která, byť i sloužila v první řadě k dobru zaměstnaných, prospívá nepřímo též zaměstnavateli tím, že přispívá k rychlejšímu uzdravení a zotavení se nemocných pracovních sil, zneužití býti tím, že by dělník, který by se po uplynutí prvního týdnu plně neuzdravil, dostavil se do práce, přemohl by svou slabost tak dalece, že by nějaký čas, byť i jen jeden den pracoval a tím by nabyl opět nároku na mzdu

na další týden. Při tom nelze ani přibližně odhadnouti dosah následků, které by takovýto výklad § 1154 b) obč. zák. v zdravotním ohledu v kruzích dělnictva míti musil. Za první týden první a čtvrté nemoci, které, jak soud na základě výpovědi svědka Dra Jana C. za prokázáno vzal, spolu nikterak nesouvisejí, onemocněl žalobce ve čtvrtém případě na rheumatismus, přísluší však žalobci nárok na náhradu mzdy ve smyslu § 1154 b) obč. zák. ve výši za nesporně uznanou a sice z důvodů shora uvedených. Odvolací soud vyhověl žalobě v plném rozsahu. Důvody: Odvolatel spatřuje nesprávné právní posouzení věci a nesprávné ocenění důkazů v tom, že první soudce žalobci nepřisoudil mzdu za první týden druhého a třetího onemocnění, maje za to, že jde tu o tutéž nemoc jako při prvním onemocnění. Odvolací soud uznává odvolání za odůvodněno. Neboť jest sice výpovědi znaleckého svědka Dra Jana C. zjištěno, že druhé a třetí onemocnění s prvním souviselo; přes to však nelze mluvit o jedné nemoci po rozumu zákona. Právem odvolatel na to poukázal, že i při chronických nemocech jako na př. rheumatismu, ačkoliv jde o tutéž nemoc, přece každý záchvat dlužno považovati za zvláštní onemocnění po rozumu zákona. Že by se měl činiti rozdíl mezi »Krankheit« a »Erkrankung«, jak to učinil první soudce, dle mínění odvolacího soudu neodpovídá zákonu, ježto tento, jak odvolatel správně upozorňuje, na př. v § 1156 obč. zák. užívá slova »Erkrankung«, ačkoliv smysl slova je patrně tentýž, jako v § 1154 b) obč. zák., kde se užívá slova »Krankheit«. V případě, o který se zde jedná, dokázáno jest výpovědí svědka Dr. C., že žalobce byl po prvním a druhém onemocnění jím pokaždé uznán za schopného k práci. Z toho plyne, že žalobce musil býti považován za člověka zdravého a že druhé a třetí onemocnění dlužno považovati za nové, třeba první nemoci vyvolané onemocnění. Že by žalobce výhody v § 1154 b) obč. zák. byl zneužil tím, že se do práce dostavil, ačkoliv ještě zdrav nebyl, jest vyloučeno, ježto, jak svědkem Drem C. dokázáno jest, tento ho sám za schopna k práci považoval. Žalobce má tudíž nárok i na mzdu za první týden druhého a třetího onemocnění.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání, poukávav k důvodům soudu odvolacího.

Čís. 519.

K žalobě pro rušení patentu povoliti lze dle zákona ze dne 11. ledna 1897, čís. 30 ř. z. zabezpečovací opatření jen, bylo-li mimo jiné osvědčeno rušení vědomě a — jedná-li se o dřívějšího uživatele dle § 9 zákona — bylo-li osvědčeno, že nebyl uživatelem bezelstným nebo že využíval patentu v míře rozsáhlejší.

(Rozh. ze dne 18. května 1920, R I 280/20.)

Žalobce domáhal se uznání práva patentního, jež mu bylo propůjčeno dnem 15. prosince 1915, zastavení rušení tohoto práva a prohlášení předmětů rušebních za propadlé proti žalovaným, kteří již od r. 1913 užívali vynálezu ve svém závodě. Návrhu jeho, by povoleno bylo prozatímní opatření úschovou sporných strojů soud první stolice vyhověl, shledav nárok osvědčeným, ježto návrhvatel předložil listiny patentové; ne-

bezpečí pak spatřoval osvědčeno dopisem zástupce žalovaných. Rekursní soud návrh zamítl. **Důvody:** Rekursní soud neshledává, že by potřebná osvědčení byla podána. Na jevě zdá se to rekursnímu soudu, pokud jde o nebezpečí. Návrh tvrdil, že jest nebezpečí, že by žalovaní stroje, o něž jde, mohli tak pozměnit, že by se jich totožnost, pokud se týče souhlasnost se stroji patentovanými nedala více zjistiti anebo jen s velkými obtížemi, obává se tedy nebezpečí ve smyslu § 381 čis. 1 ex. ř. a prvý soud shledává osvědčení tohoto nebezpečí v dopise zástupce žalovaných ze dne 5. února 1920. Z tohoto dopisu však nelze nic takového vyčísti, neboť v něm žalovaný uplatňuje pouze svá vlastní domnělá práva na patentovaný vynález, tvrdě se býti spluvynálezcem a zároveň dřívějším bezelstným uživatelem (§ 9 zák. pat.). Že by žalovaní obmysleli stroje změnit, z dopisů nijak neplyne, ani že by k tomu měli příčinu, spíše se tam totožnost s patenty zřetelně doznává. Jiné osvědčení nebezpečí než oním dopisem nabídnuto nebylo. Pouhá ničím nezaložená domněnka však nestačí. Mimo to otázkou, zda vůbec lze stroje tak změnit, by v nich patentovanou myšlenku nebylo lze už seznati, což by mohlo osvědčeno býti jen znaleckým dobrozdáním, návrh se ani nezabývá. Ale ani nárok nejví se osvědčen. Pro pravidelný případ podávaly by sice osvědčení patentní listiny, avšak tu nelze přehlížeti, že jde o případ, kde žalovaní tvrdí, že jim přísluší právo dřívějšího bezelstného uživatele dle § 9 pat. zák., a žalobce již v žalobě doznává, že žalovaní již od r. 1913 vynález ve svém závodě užívají, kdežto jeho patenty datují se teprv od 15. srpna 1915, ale tvrdí arci, že nepoctivě, ježto prý mu vynález ten odcizili, kdežto oni tvrdí, že jsou spoluvynálezci a že tedy ho užívali bezelstně. Aby tedy osvědčil žalobce svůj nárok na propadnutí užívaných žalovanými strojů, o které právě jde, musil by osvědčiti listné (nepoctivé) vzetí vynálezu v užívání, o kterouž otázku však se návrh nijak nestará. Kdyby však i bez iniciativy návrhu mělo býti sáhnuto až k vědeckým důkazům žaloby, pak dlužno říci, že důkazy ty, nedadouce se ihned provésti, nejsou způsobily k osvědčení (§ 274 c. ř. s., § 78 ex. ř.). O opatření dle § 105 pat. zák. zde nejde.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Správně poukázal rekursní soud k tomu, že ani nároku ani nebezpečí navrhovatel neosvědčil tak, aby prozatímní opatření povoleno býti mohlo. Jakkoli jsou k zabezpečení práv vlastníka patentu dle ustanovení zákona ze dne 11. ledna 1897, čis. 30 ř. zák. přípustna prozatímní opatření i taková, která upravena jsou zvláštním předpisem zákona patentního, i ona jež normována jsou exekucním řádem, přece nevyhověl navrhovatel podmínkám pro povolení takového opatření ani dle toho ani dle onoho zákona. Podle ustanovení § 105 pat. zák. dopouští se opatření k zabezpečení patentního práva proti jeho rušení i při soukromoprávním hájení, jelikož tu dle § 108 téhož zákona období užítí jest toliko tehdy, jsou-li i tu dostatečné důvody, by se za to mělo, že odpůrce navrhovatele dopustil se takového rušení, které by jinak zakládalo přečin, tedy po rozumu § 97 pat. zák. rušení vědoměho. Účelem jeho pak jest, zachovati předměty nebo prostředky, jimiž se rušení děje, nezměněny a zameziti neb překaziti další

rušení. Poněvadž v případě, o který se zde jedná, navrhovatel zajišťovacího opatření v žalobě, na niž se i v návrhu svém odvolává, tvrdí, že odpůrci užívali jeho vynálezu již dříve, než mu byl patent udělen, ba že činili přípravy k takovému užívání již dříve, než patent přihlásil, a z dopisu, navrhovatelem samotným předloženého, vysvítá, že tomu tak skutečně jest a že také odpůrci z toho důvodu uplatňují proti navrhovateli opatření nárok jako předchozí uživatelé vedle § 9 pat. zák., musil by navrhovatel, aby proti nim osvědčil svůj nárok, osvědčiti, že odpůrci jeho nikoli bezelstně počali patent v tuzemsku užívatí nebo k užívání takovému činili přípravy před jeho přihláškou, po případě, alespoň že využítkovávají vynálezu netoliko k potřebám vlastního provozování, nýbrž v míře rozsáhlejší. Neboť jen v takovém případě bylo by tu vedle § 95 odst. b) pat. zák. rušení se strany předchozích uživatelů a patent účinkoval by dle § 9 pat. zák. i proti nim. Onu okolnost navrhovatel sice tvrdil, avšak nikterak neosvědčil, osvědčiv jen předloženými patentními listinami, že mu určitý patent přísluší. Okolnosti druhé pak vůbec ani netvrdí, tím méně ovšem osvědčuje. Poněvadž jen tím způsobem byl by nárok jeho v tomto případě proti odpůrcům osvědčen, správně byl rekursním soudem návrh jeho zamítnut, ježto bez tohoto osvědčení navržené opatření zajišťovací ani podle § 105 pat. zák. povoleno býti nemůže, třeba dle tohoto zákonného předpisu nebezpečí zvláště osvědčovati neřeba, neboť spočívá již v tom, že rušení patentního práva se děje, bylo-li ovšem osvědčeno. Nedostává-li se tu předpokladu k povolení navrhovaného opatření ani podle zákona patentního, tím méně ho lze uznati podle předpisu řádu exekucního. Tento požaduje vedle ustanovení §§ 381, 389, 390 ex. ř. nejen osvědčení nároku, nýbrž i nad to osvědčení nebezpečí. Ohledně nároku platí totéž, co řečeno již dříve. Správně dodává k tomu rekursní soud, že nebylo osvědčeno ani nebezpečí, jak § 381 ex. ř. předpisuje. Že nebylo osvědčeno nebezpečí dle čis. 1 § 381 ex. ř. listem, o který se návrh opíral, rekursní soud již výstižně uvedl, a revisní rekurs dále už ani v odpor nebéře, nýbrž poukazuje jen na škodu, která mu po užíváním strojů vzchází a která jest s ohledem na majetkový stav odpůrců nenahraditelnou (čis. 2 § 381 ex. ř.). Než navrhovatel neuplatňuje proti odpůrcům odškodňovacího nároku, nechce také opatřením takovýto nárok zabezpečiti, nepadá tu tudíž majetkový stav odpůrců vůbec na váhu a zákon také v odstavci druhém § 381 ex. ř. má na mysli jinakou nenahraditelnou škodu, která hrozí nároku nepeněžitěmu. Takové škody navrhovatel vůbec neuvedl. Uvedl jen, že hrozí mu škoda soutěžným prodejem výrobků. Avšak ani tu netvrdil, že by škoda ta byla nenahraditelnou, hledě k nemajetnosti odpůrců, tím méně v návrhu to osvědčil.

Čís. 520.

Ředitelství státních drah nemá ani způsoblosti ke sporu, ani způsoblosti státi k soudu. By tento poklesek v žalobě byl odčiněn, lze nejprve vyzvati žalobce, by se vyjádřil a žalobu upravil po té stránce, kdo jest v pravdě žalován, načež po případě dlužno postupovati dle § 7 c. ř. s.

(Rozh. ze dne 18. května 1920, R I 290/20.)

Procesní soud první stolice vyhověl žalobě, již domáháno se na ředitelství státních drah náhrady škody ze smlouvy dopravní, uzavřené v únoru 1918. Odvolací soud zrušil rozsudek soudu první stolice a vrátil mu věc, by, vyčkaje právomoci, ve věci dále jednání a ji znovu rozhodl. Důvody: Správně jest názor, že ředitelství státních drah není právnickou osobou, nýbrž pouze úřadem, zastupujícím erár jako vlastníka a provozovatele státních drah; vždyť ředitelství samo nemá vlastního jmění, nemůže tedy býti subjektem práv a závazků, postrádá tedy způsobilost býti stranou a nemá proto způsobilosti procesní. K tomuto nedostatku procesní způsobilosti dlužno, dle § 6 c. ř. s. hleděti v každém období rozepře z povinnosti úřední a, nelze-li ho odstraniti, dlužno dle § 7 c. ř. s. vytknouti zmatečnost řízení. Z přednesu obou stran, zejména též ze žalobcova prohlášení v sdělení odvolacím, však plyne, že žaloba směřuje vlastně proti eráru jakožto vlastníku státních drah a že ředitelství těchto drah bylo uvedeno jako strana žalovaná nesprávně jen proto, že je orgánem, erár zastupujícím. Kdyby tento stav, který patrně obě strany měly na mysli, byl též formálně jasně vyjádřen tím způsobem, že by žalobce žalobu opravil v ten rozum, že žaluje erár, a kdyby tato oprava žaloby byla připuštěna, byla by uvedená vada odstraněna, poněvadž finanční prokuratura, která zastupuje erár, celý spor jako zástupkyně strany žalované provedla. Aby žalobce přesně označil, koho žaluje, jest zde tím více třeba, poněvadž podkladem žaloby jest skutkový děj z doby před 28. říjnem 1918, tak že zejména též se zřetelem k ustanovením zákona ze dne 23. července 1919, čís. 440 sb. z. a n. nutno přesně označiti, zda žaloba směřuje proti bývalému c. k. eráru či proti eráru československému. Tuto opravu žaloby nelze, hledíc k § 482 c. ř. s., provést v řízení odvolacím, ovšem ale měl první soud dle §§ 6, 182 c. ř. s. žalobce k přesnému vyjádření v tomto směru vyzvati. Poněvadž se tak nestalo, zakládá se rozsudek první stolice na řízení zmatečném, poněvadž však uvedeným způsobem nedostatek procesní způsobilosti strany žalované lze odstraniti, slušelo se dle §§ 6 a 7 c. ř. s. rozsudek v odpor vzatý zrušiti a prvému soudu naříditi, by žalobce vyzval k přesnému označení osoby, proti níž nárok žalobní uplatňuje, by v tomto směru, pokud třeba, jednání doplnil a pak nový rozsudek ve věci samé a o útratách sporu první stolice vynesl. Nejvyšší soud nevyhověl rekursu.

Důvody:

Správně uvedl odvolací soud, že ředitelství státních drah, jež označeno jest jako strana žalovaná, nejsou právnickou osobou, nýbrž jenom úřadem, stát jako vlastníka a provozovatele státních drah zastupujícím, nemá způsobilost býti stranou a tudíž také ani způsobilost procesní. Podmínkou procesní způsobilosti jest způsobilost býti stranou, to jest způsobilost vzítí na sebe samostatně platné závazky. Té způsobilosti nemá však žalované ředitelství státních drah, poněvadž může sice uzavíratí závazky, platné pro erár, avšak nikoli samo sebe zavazovati. Poukaz žalobcův na výnos ministerstva obchodu a železnic ze dne 19. ledna 1896 čís. 16 ř. zák. jest nemístným, neboť tímto organizačním statutem není nikterak stanoveno, že by ředitelství státních drah bylo oprávněno vlastním jménem jako právní subjekt žalovati nebo jako strana žalo-

vaná spory vlastním jménem prováděti, když jim vedle § 1 a 2 odstavce první nařízení ze dne 9. března 1898 čís. 41 ř. zák. ani samostatně zastupování podniků železničních ve sporech nepřisluší, nýbrž uloženo je výhradně finanční prokuratuře jako orgánu státnímu, pro to zřízenému. Nemůže tudíž býti pochybností, že žalované straně, tak jak byla označena žalobcem, schází procesní způsobilost a že proto rozsudek i dosavadní řízení proti ní jako takové trpí zmatečností. Poněvadž vedle ustanovení § 6 c. ř. s. jest soudu na nedostatek této způsobilosti vzítí zřetel z moci úřední v každém období sporu a, kde tento nedostatek odstraniti lze, jest příslušný k tomu poukaz vydati, by tak řízení zmatečné bylo ozdraveno, mohl arci odvolací soud sám naříditi, čeho k odstranění vady potřebí bylo, v tomto případě tím spíše, když i jemu bylo zjevně z udání sporných stran, že žaloba řízena jest dle žalobcova úmyslu proti bývalému c. k. eráru, z kteréhož důvodu bylo také řízení o ní usnesením ze dne 20. srpna 1919 přerušeno a pak k návrhu finanční prokuratury podaného výslovně jménem bývalého c. k. eráru jako strany žalované podle usnesení ze dne 25. září 1919 zase znovu zahájeno. Nicméně uznal-li odvolací soud účelnějším, by žalobce výslovně prohlásil, proti komu jako svému dlužníku nárok uplatňuje, aby totiž, když náhradu na bývalém c. k. eráru požadovati zamýšlí, svou prosbu žalobní také v tom smyslu opravil, nelze postupu tomu ničeho vytknouti, poněvadž žalované straně musí býti poskytnuta příležitost, aby jasně a určitě prohlásila, pokládá-li zmíněnou opravu žaloby za její změnu či jde-li tu jediné o správné označení strany žalované, zdali dosavadní řízení schvaluje, či má-li s ohledem na provedenou změnu nové námítky a jak tu svůj dosavadní přednes doplňuje, načež, aby soud dle výsledku tohoto jednání učinil rozhodnutí, je-li nedostatek napraven, řízení vadně ozdraveno a k novému věcnému rozhodnutí zralé. Prohlášení žalobcovo v dovolacím rekursu nestačí, jelikož v řízení rekursním protistrana o něm vysloviti se nemůže.

Č. 521.

**Za rozepře o zrušení smlouvy nájemní pokud se týče před uplynutím lhůty výpovědní lze naříditi prozatímní opatření vnučenou správou na-
jateho předmětu.**

(Rozh. ze dne 18. května 1920, R I 296/20.)

Majitel lázní, dav nájemci čtvrtletní výpověď, jejíž konec spadal právě do lázeňské sezony, žádal, by k zajištění nároku ustanoven byl správce lázní. Soud první stolice návrhu vyhověl. Důvody: Návrh na povolení žádaného prozatímního opatření je odůvodněn předpisy §§ 378, 381 čís. 2 a 382 čís. 2 ex. ř., neboť: Nárok, jehož zajištění se žádá, jest osvědčen soudní čtvrtletní výpovědí danou navrhovatelem nájemci z nájmu lázní a odstavcem XVIII. nájemní smlouvy. Dle téže smlouvy rozumí se letní sezona nejméně období od 1. června, spadá tudíž doba předání lázní, odpovídající osvědčenému zajišťovanému nároku, do doby sezonní. Skutečnosti tyto, dále pak samozřejmý vliv, jaký doba přípravná, zahájení sezony předcházející, vykonati může na prosperitu a pověst lá-

zeňského podniku v oné letní sezoně a nadál vůbec, osvědčují samy dostatečně ohrožení podniku v případě, kdyby týž podnik v době, letní sezoně předcházející, měl zůstatí ve správě dosavadního nájemce, osvědčují ohrožení tím větší v případě, že by předávání rozsáhlého objektu lázeňského vzhledem k povaze jeho měla se díti teprve ze sezony samé, a hrozí škodcu, zejména pokud se týče dobré pověsti lázeňského podniku, stěží nahraditelnou. Rekursní soud návrh zamítl. **Důvody:** Navrhovatel žádá o zajištění nároku, plynoucího ze smlouvy nájemní a uplatňovaného výpovědí, současně podanou. Výpověď tato jest dána zřetelem k ustanovení odst. XVIII. smlouvy, ježto rekurent podmínek smlouvy neplní. Dle zmíněného ustanovení smlouvy je navrhovatel pouze oprávněn žádati na nájemci, aby po uplynutí čtvrtletní výpovědní lhůty plnil dle ustanovení odstavce XXI. smlouvy zejména, aby najatý předmět včas vyklidil a odevzdal, navrhovatel nemá však nároku, aby nájemce ihned po doručení výpovědi v užívání předmětu toho byl omezován. Nemůže padati na váhu, že lhůta výpovědní končí se v plné lázeňské sezoně, což na jednotnou správu podniku lázeňského škodlivý vliv mítí může, neboť dle odstavce XVIII. smlouvy končila zimní sezona koncem února, kdy navrhovatelka výpověď dáti již mohla. Poněvadž navrhovatelka nemá osvědčeného nároku na okamžité odevzdání lázní, neměl první soud prozatímní opatření správou najatého předmětu povolití. Je tedy rekurs odůvodněn a slušelo v odpor vzaté usnesení již proto, že zajištěný nárok není osvědčen, změnití a návrh zamítnoutí, aniž by bylo třeba řešití otázku, zdali tu je nebezpečí, jaké vyžaduje § 381 čís. 2 ex. ř., jehož se navrhovatel dovolává.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Navrhovatel tvrdí, že odpůrce počínal si způsobem, ohrožujícím dobrou pověst a zdárné provozování lázeňského podniku. Kdyby toto tvrzení bylo náležitě osvědčeno, byl by ovšem návrh opodstatněn. Měl by pak navrhovatel nárok na to, by lázeňský podnik byl po uplynutí výpovědní lhůty vrácen ve stavu nezhoršeném (§ 1109 obč. zák.), a zamezití tomu, by odpůrce svým chováním v mezičasí dobré pověsti a zdaru podniku dále nezhoršil, bylo by právě úkolem navrženého prozatímního opatření. Čís. nařízení ze dne 16. listopadu 1858 čís. 213 ř. z. o řízení v rozepřích ze smlouvy nájemní připouštělo výslovně, by za řízení nařízena byla sekvestrace najatého předmětu, bylo-li ho používáno protismluvně nebo takovým způsobem, jímž předmět zřejmě vydán byl zhoršení nebo znehodnocení neb ohrožen byl škodou nenapravitelnou (§ 14). Platný civilní řád soudní v řadě ustanovení o řízení ve věcech nájemních arcí obdobného předpisu neobsahuje. To však stalo se, jak svědčí o tom motivy, proto, že za ustanovení § 14 cit. císařského nařízení shledávána rovnocenná a stejně účinná ochrana pronajímatelových zájmů v předpisech exekučního řádu o prozatímních opatřeních. A vskutku také širokým doslovem § 381 ex. ř. kryty jsou plnou měrou i případy, o nichž zmiňoval se § 14 cit. císařského nařízení. Třebaže tedy k důvodům v odpor vzatého usnesení nelze se přiklonití, musel nicméně dovolací rekurs minouti se s úspěchem, poněvadž navrhovatel toho, co mu osvědčití náleželo, ne-

osvědčil a toto opomenutí týká se obojí podmínky prozatímního opatření, totiž i nároku i nebezpečí, a osvědčení nebezpečí ani dáním jistoty nelze nahradití.

Čís. 522.

Zákon ze dne 18. srpna 1918, čís. 317 ř. zák. nebyl zrušen zákonem ze dne 18. března 1920, čís. 187 sb. z. a n.

(Rozh. ze dne 18. května 1920, R II 100/20.)

V žalobě vznesené na vrchní zemský soud v Brně, domáhal se žalobce na Čs. republice odškodnění za úraz, jenž byl mu způsoben po státním převratu Čs. vojskem, zakročivším proti shluknuvšimu se davu. Žaloba byla původně vrchním zemským soudem vrácena, nejvyšší soud nařídil však usnesením ze dne 30. března 1920, R II 19/20 (č. sb. 473) soudu první stolice, by o žalobě jednal. Usnesením ze dne 23. dubna 1920 vrchní zemský soud žalobu znovu odmítl pro nepřipustnost pořadu práva. **Důvody:** Po rozhodnutí nejvyššího soudu nabytí platnosti zákon ze dne 18. března 1920, čís. 187 sb. z. a n., dle něhož může stát tomu, kdo utrpěl škodu na majetku, životě nebo zdraví při výtržnostech buď od výtržníků, nebo zakročením veřejné moci proti nim, poskytnoutí příspěvek k úhradě této škody (§ 1). O tom, zda a v jaké výši má býti poškozenému příspěvek poskytnut, rozhoduje podle svého volného uvážení ministerstvo vnitřní v dohodě s ministerstvem financí a s ostatními, případně účastněnými ministerstvy, přihlížeje k majetkovým poměrům poškozeného, jakož i k tomu, kdy a jak imění svého nabytí (§ 4). Zákon tento vztahuje se i na škody, způsobené po 28. říjnu 1918, avšak před vyhlášením tohoto zákona (§ 7). Vzhledem k těmto zákonnitým ustanovením, jimiž byl zákon ze dne 18. srpna 1919, čís. 317 ř. zák. derogován, jest pořad práva v této záležitosti vyloučen, k čemuž jest dle ustanovení § 42 j. n. přihlížeti z moci úřední.

Nejvyšší soud usnesení vrchního zemského soudu zrušil a nařídil mu, by, nehlédě k důvodu odmítnutí žaloby pro nepřipustnost pořadu práva, o ní dále jednal.

Důvody:

Usnesení v odpor vzaté vychází ze stanoviska, že žaloba domáhá se náhrady škody, kterou nezl. Ferdinand P. utrpěl na zdraví při výtržnostech zakročením veřejné moci proti nim. Již zdejší rozhodnutí ze dne 30. března 1920 č. j. R II 19/20, v této věci vydané, poukazuje k tomu, že z údajů žaloby nelze bezpečně usuzovatí, že vojsko, pokud se týče vojenský oddíl při události, jež jest skutkovým podkladem žaloby, zakročily v zájmu veřejného pořádku, naopak z toho, že žaloba výslovně zdůrazňuje, že ke střelbě se strany vojáků došlo bez rozkazu velitele, k tomu povolaneho, a že střelili jednotliví vojáci o své újmě, lze spíše za to mítí, že žaloba stanovisko, jako by šlo o zakročení v zájmu pořádku a o zakročení oprávněné k tomu veřejné moci, přímo odmítá. Nevyplývá tedy ze žaloby, že jde vskutku o případ, kdy nezl. Ferdinand P. utrpěl škodu

na svém zdraví při výtržnostech zakročím veřejné moci proti výtržníkům; žaloba aspoň z takového skutkového podkladu žalobního nároku neodvozuje, nýbrž přímo a výslovně vyvozuje nárok svůj z ustanovení zákona ze dne 18. srpna 1918 čís. 317 ř. zák. Mylný jest názor napadeného usnesení, že zákonem ze dne 18. března 1920, čís. 187 sb. z. a n. byl zákon ze dne 18. srpna 1918 čís. 317 ř. zák. derogován. Nehledě ani k tomu, že tento zákon v § 2 přiznává také náhradu škody za protiprávné uvěznění, o které se zákon ze dne 18. března 1920 čís. 187 sb. z. a n. vůbec ani nezmiňuje, nejsou derogována ani ustanovení § 1 zákona z 18. srpna 1918 čís. 317 ř. zák. V § 7 zák. ze dne 18. března 1920 jest výslovně stanoveno, že tímto zákonem nejsou dotčeny právní závazky státu k náhradě škody z jiných důvodů, než pro které zákon ten příspěvek k úhradě škody poskytuje. Také § 5 odstavec první stanoví, že příspěvek takový lze poskytnouti jen tehdy, nelze-li dosáti náhrady škody z jiného právního důvodu. Tím jsou zřejmě v platnosti ponechány dosavadní zákonné předpisy, podle nichž poškozený má právo domáhati se náhrady škody z jiného právního důvodu, než na základě kterého § 1 zákona z 20. března 1920 dopouští přiznání příspěvku k úhradě škody. Z celého znění tohoto zákona vyplývá tendence, by poškozenému, jenž podle dosavadních norem právního nároku na odškodné neměl, byla přiznána možnost, dosáti aspoň částečného odškodnění ve formě příspěvku, jež úřad administrativní podle volného svého uvážení povoluje. Nelze za to míti, že takovýto příspěvek, jehož poskytnutí jest ponecháno na vůli a volnému uvážení administrativního úřadu, mohl by vyloučiti uplatňování nároku poškozenému ze zákona příslušejícího. V tomto případě opírá žalobce nárok na ustanovení zákona, které jest v podstatě jiné, než ustanovení zákona ze dne 20. března 1920 a dovozuje závazek státu k náhradě škody z jiného důvodu, než jaký jest uveden v zákoně posléze uvedeném.

Čís. 523.

Důvody, pro něž lze s účinkem dluh splnění složením na soudě, musí tkvít ve věřitelově osobě.

Splněním hypotekárního závazku jest i pro dalšího nabyvatele hypoteky splnění ujednané v zaknihovaném dluhopisu.

Rádným soudem, u něhož lze dluh složit, může být i soud cizozemský.

Povinnost, vykvítovati zapravený dluh, postihuje i zákonného zástupce věřitelova.

(Rozh. ze dne 18. května 1920, Rv II 73/20.)

Na žalobcově nemovitosti v K. na Moravě zjištěna byla pohledávka 10.000 K pro Rudolfa B-a ve Vídni. Zástavní právo vázlo již od r. 1909, kdy dle dluhopisu zavázala se tehdejší vlastnice zavazené nemovitosti, Paula B-ová, bydlící ve Vídni, Rudolfu B-ovi, že mu dne 13. července 1919 zaplatí v jeho bydlišti dlužný peníz 10.000 K. Smlouvou ze dne 6. srpna 1912 koupil od Pauly B-ové zavazenou nemovitost žalobce a zavázal se prodávatelce, že sporný peníz zaplatí dle podmínek obsažených v dluhopisu. Žalobce nabízel v červenci a srpnu 1919 Rudolfu B-ovi, pokud se týče jeho opatrovníku dlužný peníz v korunách rakouských. Když

pak toto plnění bylo opatrovníkem, pokud se týče opatrovníckým soudem odmítnuto a požadováno plnění v korunách československých, složil žalobce sporný peníz v korunách rakouských u příslušného okresního soudu ve Vídni a domáhal se na Rudolfa B-ovi, zastoupeném opatrovníkem, žalobou, by uznal, že knihovní pohledávka jest zaplacená, a by vydal výmaznou kvitanci. Procesní soud první stolice žalobě vyhověl. **Důvody:** Pro posouzení sporu rozhodnou jest otázka, zda složením 10.000 K rak. na soudě byla sporná pohledávka splněna. K této otázce dlužno potakati. Dle dluhopisu stanoveno bylo splnění ve Vídni. Ježto dle § 905 obč. zák., a to jak starého tak nového znění, dlužno se co do měny řídit splněním závazku, nelze o tom pochybovati, že plnění náleží v měně rakouské. Již z toho, že dle úmluvy mělo býti plněno v dlužníkově bydlišti, lze vyvoditi, že smluvníci zamýšleli, by bylo placeno ve měně splnění. Ustanovení § 905 obč. zák. nedoznalo změny ani nařízením ze dne 25. února 1919, čís. 86 sb. z. a n. pokud se týče zákonem ze dne 10. dubna 1919, čís. 187 sb. z. a n., ježto v obou upravuje se otázka měnová v ten rozum, že československá koruna jest zákonným platidlem pouze pro pohledávky splatné v republice Československé. Jest naprosto lhostejno, že původní osobní dlužníci byla Pavla B-ová, ježto žalobce smlouvou kupní ze dne 6. srpna 1912 převzal závazek, zaplatiti dlužný peníz dle podmínek dluhopisu, tudíž i ve splnění, naznačeném v dluhopisu. Nelze sice se uzavírati před tím, že jest vzhledem k nízkému kursu rakouské koruny krutým pro žalovaného, musí-li přijati plnění v korunách rakouských, ač pohledávka zjištěna jest na nemovitosti, jejíž cena značně stoupla, leč nízký kurs rakouské koruny jest náhodou, jež postihuje žalovaného vzhledem ku přesně umluvenému splnění. Není správnou námitka žalovaného, že složení peníze žalobcem není placením, ježto se stalo bezdůvodně. Vždyť ze skutkových zjištění vyplývá, že žalobce peníz složil teprve, když byl se svou původní nabídkou odmítnut. **O d v o l a c í s o u d** žalobu zamítl **Důvody:** Složení jest bezúčinným již proto, že stalo se na soudě cizozemském (okresní soud ve Vídni XII.), ježto nelze pochybovati o tom — byt § 1425 obč. zák. mluvil povšechně o soudu — že složení na soudě může, předpokládajíc, že jsou tu ostatní zákonné podmínky, pouze tehdy osvoboditi dlužníka a přesunouti nebezpečí na věřitele, stalo-li se u soudu tuzemského. V témž smyslu stanoví čl. XVIII. uv. zák. j. n., že žádný řádný soud nemůže odmítnouti pro nepřislusnost složení peníze. Jurisdikční norma pak sama vykládá, co jest rozuměti soudy »řádnými«. Složení peníze dlužno však odepřiti právní účinek i proto, že žalobce nesložil to, co byl žalovanému dlužen. Budiž ponecháno stranou, zda soud první stolice správně vykládá obsah dluhopisu z roku 1909 a zda ustanovení, dle něhož jest dluh platiti v bydlišti věřitelově v zákonné měně, nechtělo pouze uložit dlužníku povinnost, již mu zákon sám předpisuje (§ 905, odstavec druhý, obč. zák.). Jest nesporné a nebylo nikým tvrzeno, že by byl žalovaný svolil ku převzetí dluhu (§ 1405 obč. zák.). Smlouvou tržovou ze dne 6. srpna 1912 byl mezi stranami založen právní poměr jen potud, že žalobce stal se touto smlouvou vlastníkem zavazené nemovitosti a tudíž věcně zavázaným dlužníkem žalovaného. Převzav dluh zavázal se žalobce pouze posavadní dlužníci Pavle B-ové, že žalovaný nebude na ni nastupovati. Vůči žalovanému nestal se osobním dlužníkem jmenovitě nepřevzal závazku plnění ve Vídni.

Otázka splnění nebyla dotčena převzetím dluhu a má proto žalobce plniti tam, kde má právě své řádné bydliště, pokud se týče, kde jest zavazena nemovitost, dle § 6 zákona ze dne 10. dubna 1919 čís. 187 sb. z. a n. tedy v korunách československých. Nemohl by se tudíž závazku svého sprostiti ani tehdy, kdyby složil 10.000 K rak. na některém soudě tuzemském.

Nejvyšší soud obnovil rozsudek soudu první stolice.

Důvody:

Složení dluhu na soudě, které jest upraveno v § 1425 obč. zák., jest v podstatě své náhražkou plnění, směřující k tomu, by byl dlužník závazku svého sprostěn. Poněvadž však nemůže býti pro věřitele lhostejno, přijme-li dluh z rukou dlužníkův přímo, či musí-li si teprve vymoci jeho vydání ze scudního deposita, nemůže platiti dlužník způsobem v § 1425 obč. zák. naznačeným, který má býti jen prostředkem v nouzi, libovolně. Tento způsob placení sprostuje dlužníka dluhu pouze tehdy, stal-li se, jak dotčený zákonný předpis stanoví, z důležitých důvodů a způsobem správným. Zákon nevypočítává zevrubně důvodů, ze kterých lze složit dluh na soudě, avšak z případů, zákonem příkladmo uvedených plyne, že důvody, pro které dlužník užil způsobu placení dle § 1425 obč. zák., musí míti základ u osobě věřitelově. Této podmínce, jak správně vyvodil soud první stolice, jest v tomto případě vyhověno a soud odvolací posoudil případ po právní stránce mylně, když tu podmínek těch neshledal. Žalobce uvedl jako důvod složení dluhu — jehož výše není mezi stranami vůbec spornou — okolnost, že jeho věřitel nebyl s nabídnutým mu penízem spokojen, a složil plnou částku i s příslušenstvím pro žalovaného věřitele na okresním soudě místa věřitelova bydliště, v kterémž směru rovněž se strany žalované ničeho nenamítáno. Žalovaná strana odpírá uznati ospravedlnění vkladu peněz na soudě jedině proto, že prý nebylo jí placení nabídnuto a že složení bylo méně, než jí přísluší, čímž si nárok na placení dlužných 10.000 K v korunách československých, kdežto žalobce chce platiti v méněcennějších korunách rakouských. Soud první stolice zjistil, že žalobce prostřednictvím své manželky nabízel věřiteli k rukoum jeho tehdejšího opatrovníka v červnu a červenci 1919 zaplacení částkou, která, když jmenovaný opatrovník činil si nárok na placení v korunách československých a tudíž s placením, jež se stalo v korunách rakouských, nebyl spokojen a když i opatrovnícký soud usnesením ze dne 6. září 1919 na vědomí vzal vyjádření nové opatrovnice, že platiti se má v korunách československých a, přisvědčuje mu, žalujícího dlužníka poukázal, by peníze v požadované valutě složil u Živobanky v Praze, byla pak žalobcem dne 20. září 1919 na okresním soudě věřitelova bydliště složena. Již z tohoto zjištění plyne nade vše pochybnost, že věřiteli žalobcem jako dlužníkem placení, tak jak bylo složeno, bylo nabídnuto, že však s ním věřitel svým opatrovníkem, ba ani soud opatrovnícký, jemuž by byl vedle ustanovení § 234 obč. zák. dlužník přímo mohl platiti s obehitím opatrovníka, nebyl spokojen, pokládaje ji za nepostačující k úplnému vyrovnání dluhu. To také zřejmě plyne z toho, že věřitel po složení peněz na soudě disponoval složenou sumou

s výhradou svého stanoviska, přijímaje je zřejmě jen jako placení částečné.

Rozhodnutí sporu závisí tudíž jedině na rozřešení otázky, byl-li žalující dlužník povinen platiti v korunách československých, jak tvrdí žalovaný, či je-li správné stanovisko žalobce, že má povinnost platiti v korunách rakouských. Neboť je-li toto stanovisko správným, pak žalobce, nabídnuv placení plně tak, jak je složil, když s ním, nemaje k tomu příčiny, ani věřitel dle prohlášení svého opatrovníka ani soud opatrovnícký spokojen nebyl a něco jiného k vyrovnání dluhu na něm neoprávněně požadoval, byl oprávněně složit za účelem osvobození od závazku dluh na soudě, a složení nutno dle § 1425 obč. zák. uznati za ospravedlněné. V tom směru zjistil první soud na základě dluhopisu vtěleného na zavazene nemovitosti, že původní dlužník Pavlína B-ová zavázala se dle dohody se žalovaným věřitelem zaplatiti mu uznaný dluh v zákonné měně v jeho bydlišti, tedy ve Vídni a že za tento svůj závazek dala do zástavy nemovitosti, nyní žalobci patřící a v oblasti československého státu ležící. Dále zjistil první soud, že jmenovaná dlužnice, postupující zavazene nemovitosti nynějšímu žalobci smlouvcu ze dne 6. srpna 1912, zavázala žalobce a ten převzal povinnost, zaplatiti pohledávku žalovaného, vázající na postoupených nemovitostech podle ustanovení vtěleného dluhopisu, tudíž v místě věřitelova bydliště. Odvolací soud tato zjištění prvního soudu ve skutečnosti převzal, třebaže dosti nepřipadně podotkl, že nechce zkoumati, zdali by se zmíněné ustanovení dluhopisu nedalo vyložit dle ustanovení odstavce druhého § 905 obč. zák. i jinak, neboť vyvozuje, že i když se Pavlína B. tak zavázala, závazek ten pro žalobce jako dlužníka hypotekárního vůbec neplatí, jelikož tento platiti musí v místě zavazeneho statku. Toto stanovisko odvolacího soudu jest nesprávné. Nehledě ani k výslovnému převzetí dluhu osobní dlužnice Pavlína B-ové žalobcem při převodu statku zavazeneho smlouvou ze dne 6. srpna 1912, přejímá nabyvatel zavazeneho statku vedle zřejmého ustanovení § 443 obč. zák. na statku vtělené závazky podle vtělené dlužní listiny, tedy též závazek, jak jej dlužník dle vtělené listiny na se vzal a za všechny své povinnosti z něho plynoucí statek dal do zástavy. Chce-li tedy hypoteční dlužník sprostiti se dluhu a nechce-li trpěti, aby věřitel podle ustanovení § 447 obč. zák. pro svou pohledávku došel uspokojení ze zástavy samé, musí plniti tak, jak se dlužník k tomu ve vtělené dlužní listině zavázal, neboť jinaké plnění věřitel přijmouti nemusí, jak zřejmě stanoví § 1413 obč. zák., což platí zvláště i ohledně času a způsobu placení, má-li míti placení účinek ze závazku sprostující. Bylo-li tedy v dluhopisu stanoveno, že dluh platiti jest v místě věřitelova bydliště, tedy ve Vídni, v zákonné měně, byl žalobce povinen platiti i jako hypotekární dlužník ve Vídni, poněvadž místo platební určuje smlouva a není-li v ní žádného ustanovení o tom, platí teprve potom ustanovení zákona (§ 905 nové znění obč. zák.). Místo zástavy nemůže býti směrodatným, poněvadž zástava má za placení správné a řádné tvořiti jen jistotu, v místě dlužníkovy bydliště neb jeho závodu po případě se nenalézá, jak tomu bylo i při osobní dlužnici, takže jen z té nahodilé okolnosti, že v tomto případě nalézá se zástava tam, kde knihovní dlužník má své bydliště, nelze odvozovati ničeho. Strany ve smlouvě umluvily přesně platební místo, kde tehdy měly obě své řádné bydliště, úmluva ta platí i pro nového majitele

zavazeneho statku, který ručí zástavou za přesné plnění, tedy za plnění ve Vídni. To platí ohledně žalobce tím více, že se nad to výslovně zavázal osobní dlužníci Pavlíně B-ové, že platiti bude jejimu věřiteli dle ustanovení dluhopisu tedy v jeho bydlišti v zákonné měně. Neboť třeba věřitel k úmluvě té nepřistoupil, nemůže ani on požadovati, by mu placeno bylo jinak a jinde, než jak úmluva s osobní jeho dlužnicí, jejíž práva převzetím dluhu na žalobce přešla, byla ujednána. Vždyť k jinakému plnění nebyla osobní dlužnice povinna, proto ani věřitel na jiné plnění nemá práva a jen za právo jeho v listině stanovené zástava zavazena jest. Ostatně žalovaná strana tím, že první splátku od žalobce přijala a jeho také v dopisu svém ze dne 16. července 1913 poukázala, by jí splátku do rukou jejího zástupce ve Vídni zaplatil, žalobce za svého dlužníka přijala a tím k assignaci přistoupila. Podle těchto vývodů byl tudíž žalobce povinen platiti a žalovaná strana oprávněna placení požadovati jen ve Vídni jako umluveném splništi. Padá-li předpoklad soudu odvolacího, že platiti bylo v obvodu státu Československého, padají tím i jeho vývody, že platiti bylo dluh v korunách československých, jimiž dle jím citovaných zákonných předpisů platiti jest závazky splatné v oblasti imenovaného státu. Správně v důsledku toho vedle ustanovení § 905 obč. zák. uznal soud stolice prvé, že když při určení druhu peněz, jimiž platiti jest, rozhoduje místo plnění, zachoval se zcela po zákonu žalující dlužník nabízející žalovanému věřiteli placení ve Vídni v korunách rakouských a tento poslednější neměl tudíž příčiny s nabízeným placením býti nespokojen. Ospravedlněno jest proto složení dluhu žalobcem pro žalovaného na soudě, neboť provedeno bylo nikoli libovolně, nýbrž z důvodu důležitého, v osobě věřitelově spočívajícího, a musí uznáno býti tedy za řádné placení, jež v zápětí má osvobození od dluhu.

Odvolací soud shledává složení peněz na soudě žalobcem i proto nesprávné, že provedeno bylo u soudu cizozemského, totiž rakouského, který prý není soudem řádným, u jakého dle čl. XVIII. uv. zák. k j. n. se smí složení státi. Ač žalovaná strana z tohoto důvodu nesprávnost soudní deposice ani netvrdila, takže odvolací soud tuto námitku z moci úřední nebyl ani oprávněn nadržiti, jest i v tom směru právní jeho náhled mylným. Řádným soudem vyzoomívá se soud, jenž vyřizuje soukromoprávní záležitosti, jsa k tomu povolán všeobecnými předpisy zákonnými, oproti soudům správním, jež obírají se záležitostmi správními, a oproti soudům zvláštním, jež zařízeny jsou pro určité speciální záležitosti právní zvláštními zákony, jako soud živnostenský, zvláštní soudy smírčí a pod. Nevyplývá tedy nikterak z předpisu §u 1 i. n. a vůbec z ustanovení j. n., že by jen tuzemské soudy byly soudy řádnými, i cizozemský soud může býti soudem, pro vyřizování soukromoprávních záležitostí, soudem řádným, když k vyřizování jich jest organisován všeobecným předpisem zákonným. Takovým jest také okresní soud ve Vídni XII., kde žalobce dluh složil, neboť jest obecným soudem bydliště žalovaného. Proto zcela po právu u tohoto soudu bydliště žalovaného, v němž právě žalobce platiti byl povinen, byl peněz složen, když zákonný zástupce žalovaného plat v vyrovnání celého dluhu přijmouti nechtěl a ani soud opatrovnícký s placením v korunách rakouských se nespokojil. Neboť kdyby byl dlužník složil peníze u některého soudu tuzem-

ského, mohl by žalovaný věřitel zase namítati, že není povinen přijímatí peníze jinde než v místě plnění, to jest, jak shora vyvozeno, ve Vídni.

Mylně se také domnívá žalovaný, že žalobce nemůže požadovati na něm kvitance, nýbrž na soudu opatrovníckém. Vždyť vedle § 1426 obč. zák. plátce má ve všech případech, tedy i když plní způsobem v §u 1425 obč. zák. vytčeným, právo požadovati od uspokojeného, tedy svého věřitele kvitanci. To platí i když jde o opatrovance, jak z §u 234 obč. zák. vysvitá, neboť předpis tento stanoví, že nemusí se spokojiti s kvitancí, jen poručníkem vystavenou, nýbrž může požadovati i potvrzení kvitance soudem po případě výkaz od poručníka neb opatrovníka, že k přijetí peněz soudem poručenským neb opatrovníckým bylo mu dáno svolení, jež ovšem opatrovník pokud se týče poručník sám musí si opatřiti.

Čís. 524.

Náhrady škody z ubytování vojska dle zákona o válečných úkonech nelze domáhati se pořadem práva a to ani před zemským civilním soudem v Praze dle zákona ze dne 2. listopadu 1918, čís. 4 Sb. z. a n.

Příslušnosti tohoto soudu dle tohoto zákona lze se dovolávati, nehledíc k ostatním předpokladům, jen pro nároky, o nichž rozhodovati úřady správní nejsou vůbec povolány.

(Rozh. ze dne 26. května 1920, R I 278/20.)

Proti žalobě na Čsl. erár o náhradu škody, způsobené ubytováním vojska v listopadu 1918 vznesl žalovaný námitky nepřípustnosti pořadu práva a místní nepřislusnosti, jež soud prvé stolice (zemský soud v Praze) zamítl. Důvody: Obě strany shodují se v tom, že základem žaloby je škoda z ubytování československého vojska, z čehož plyne, že ve sporu tomto jedná se o nárok, zakládající se v poměru veřejnoprávním. Na této povaze žalobcova nároku nemění se ničeho tím, zda stalo se ubytování vojska na základě zákona ze dne 11. června 1879 čís. 93 ř. z., pokud se týče zákona ze dne 25. června 1895 čís. 100 ř. z., či na základě zákona o válečných úkonech ze dne 26. prosince 1912, čís. 236 ř. z., neboť v obojím případě jde o nárok z veřejnoprávního poměru, který podle každé z obou právě uvedených norem byl by z pořadu práva vyloučen. Dle § 1 zákona ze dne 2. listopadu 1918, čís. 4 Sb. z. a n. lze nároky proti celému státu nebo jeho jednotlivým zemím uplatňovati žalobou u řádných soudů, pokud dle § 2 odstavec šestý zákona ze dne 2. listopadu 1918 čís. 3 Sb. z. a n. nepřislusí rozhodovati o nároku tom nejvyššímu správním usoudu. Tomu dlužno rozuměti tak, že o všech nárocích veřejnoprávních proti státu a jednotlivým zemím, dosud na pořad práva nepřislusějících, jen tehdy, když o nich rozhodly již v mezích své působnosti v instančním pořadí úřady správní a když jde toliko o přezkoumání tohoto rozhodnutí, rozhodnouti má nejvyšší správní dvůr soudní, ve všech ostatních případech, že nároky veřejnoprávní lze nyní uplatňovati žalobou u řádných soudů. Jak shora ukázáno, jest i žalobcuv nárok takovýmto nárokem veřejnoprávním a bylo tudíž námitku nepřípustnosti pořadu práva zamítnouti. Šem 1 cit. zák. ze dne 2. listopadu 1918 čís. 4 Sb. z. a n. jest

však stanovena i místní i věcná příslušnost zemského soudu v Praze pro žaloby na splnění takovýchto nároků a bylo proto i další, finanční prokuraturou vznesenou námitku místní nepřislušnosti zamítnouti. Rekursní soud odmítl žalobu pro nepřipustnost pořadu práva. Důvody: Není sporu o tom, že základem žalobního nároku je škoda, vzniklá ubytováním československého vojska. Jest však otázka, podle kterého zákonného ustanovení dlužno náhradní nárok žalobcův posuzovati O ubytování vojska a náhradě škod ubytováním tím vzešlých vydány byly tři zákony: zákon ze dne 11. června 1879 čís. 93 ř. zák., ze dne 25. června 1895 čís. 100 ř. zák., jímž některá ustanovení onoho zákona byla pozměněna a konečně zákon ze 26. prosince 1912 čís. 236 ř. zák. Kdežto zákon prvý v § 35 stanoví, že ten, kdo věc opatřil, může u soudu náhrady se domáhati, předpisuje zákon poslední v §§ 21, 19, 32 a 33, že náhrada za utrpenou škodu ustanovena bude zvláštní komisí. Kdyby nárok žalobní dle prvního zákona posuzován býti měl, byla by příslušnost soudu k rozhodování o něm nesporná a jednalo by se pouze o otázku místní příslušnosti. Jinak tomu však jest, nutno-li posuzovati sporný nárok, dle zákona ze 26. prosince 1912 čís. 236 ř. zák. Soud rekursní je toho názoru, že na sporný případ nutno použití ustanovení tohoto zákona ze dne 26. prosince 1912 čís. 236 ř. zák. Zákon ze dne 11. června 1879 čís. 93 ř. zák. v článku I. výslovně vytýká, že zákonem tím se ustanovuje, v které míře a jak opatřiti se mají byty, jichž vojsko v čase míru má zapotřebí, a v čl. II. vyslovuje, že uspořádá se zvláštním zákonem, jak se mají opatřiti vojenské byty v případě války. Zákon ze dne 26. prosince 1912 čís. 236 ř. zák. o válečných úkonech určuje, že úkony tyto požadovány býti mohou za mobilisace, jakož i při doplnění na válečný stav po dobu válečného ohrožení nebo vzniklé války, jak pro účely mobilisovaných, válečně vyzbrojených nebo instradovaných, částí ozbrojené moci, tak i v zájmu vedení války jako potřebná ochranná opatření. Dle údajů žaloby ubytování vojska Československého provedeno bylo v listopadu 1918, tedy v době, kdy, jak nesporně, válka ještě skončena nebyla a Republika Československá ještě ve stavu válečném se nalézala. Ubytování vojska bylo tedy provedeno ve smyslu zákona o válečných úkonech. V § 21 stanoví tento zákon, že na ubytování vztahují se vůbec zákonná ustanovení, která platí pro dočasné ubytování v míru, že náhrada bude dána podle dotčených zákonných ustanovení a, pokud by nestačila, výměrou, nařízením ustanovenou, a v posledním odstavci předpisuje, že o náhradě mají platnosti ustanovení § 19, druhého odstavce, a dle toho dává se za použití nemovitostí zásadně náhrada, která bude určena komisí. Dle ustanovení § 33 má poškozený své náhradní nároky ohlásiti u představenstva obecního, o přihlášených nárocích konají vyšetřování okresní komise, které ustanoveny jsou pro politické okresy; operáty přezkoušení přísluší zemským komisím, které je po opravě předloží ministru zemské obrany a definitivně pak rozhoduje komise zřízená ze zástupců ministerstva vojenství, zemské obrany, po případě i jiných súčastněných ministerstev. Pro rozhodování o takových náhradních nárocích jsou tedy zřízeny zvláštní komise, zavedeno jest zvláštní řízení administrativní. Jest nyní další otázka, zda i v takovém případě povolán býti může k rozhodování soud a to dle zákona ze dne 2. listopadu 1918 čís. 4 sb. z. a n. Zákonem tím na dosavadních předpisech příslušnosti zemského soudu ničeho nebylo změneno, nýbrž při-

slušnost jeho byla rozšířena v tom směru, že byly mu dále přikázány k rozhodování nároky proti státu nebo jednotlivým zemím, pokud rozhodování o nárocích takových příslušelo soudu říšskému až do jeho zrušení a pokud rozhodovati o nich nepřisluší nejvyššímu soudu správnímu dle ustanovení § 2, odstavec šestý zákona ze dne 2. listopadu 1918, čís. 3 sb. z. a n. Dle tohoto ustanovení rozhoduje nejvyšší správní soud o nárocích proti státu nebo jednotlivým zemím tenkrát, rozhodly-li již o nárocích těchto v mezích své příslušnosti v instancním pořadí úřady správní a jde-li toliko o přezkoumání tohoto rozhodnutí. Nejvyšší správní soud je tedy příslušným k rozhodování ve všech případech, ve kterých rozhodovaly v mezích své příslušnosti úřady správní. V případech takových je příslušnost soudů k rozhodování o nárocích, jež vyřizovati je dle platných předpisů cestou správní, vyloučena a vyloučena je proto v případech těch příslušnost zemského soudu. Poněvadž pro uplatňování náhradního nároku, o němž se v tomto případě jedná, předepsáno jest zákonem ze dne 26. prosince 1912 čís. 236 ř. zák. zvláštní řízení správní a v řízení tom o nárocích takových rozhodováno býti musí, nejedná se o případ, jaký má na mysli zákon ze dne 2. listopadu 1918, čís. 4 sb. z. a n., nejedná se také o nárok, který by dle zákona toho pořadem práva uplatňován býti mohl a jest tedy pořad práva vyloučen.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Zcela správně soud rekursní vyložil, že a proč dlužno míti za to, že v případě, o který jde, ubytování vojska se stalo podle zákona o válečných úkonech ze dne 26. prosince 1912, čís. 236 ř. zák., a žalobce sám v odvolacím rekursu nenapadá tento předpoklad, vycházející naopak z ustanovení dotčeného zákona. Tvrdí však, že soud rekursní nesporně posoudil význam §§ 19 a 21 zmíněného zákona. Neboť § 21 výslovně prý stanoví, že ohledně ubytování platí stávající zákonné předpisy, totiž zákony ze dne 11. června 1879, čís. 93 ř. zák. a ze dne 25. června 1895, čís. 100 ř. zák., a tím prý byla zachována také platnost § 35 prvního z těchto zákonů, jenž v šestém odstavci výslovně nařizuje, že majitel nemovitosti musí se nejdéle do jednoho roku domáhati soudu o náhrady škody, byla-li nemovitost poškozena nebo ztratila-li se něco. Těmto vývodům nelze přiznati oprávněnosti. Především dlužno připomenouti, že § 21 zákona ze dne 26. prosince 1912, čís. 236 ř. zák. nezní tak, jak žalobce jej cituje. Praví se v něm, že na ubytování vztahují se vůbec zákonná ustanovení, která platí pro dočasné ubytování v míru. § 35 zákona ze dne 11. června 1879, čís. 93 ř. zák. však není zařaděn do třetí části obsahující ustanovení zvláštní, týkající se ubytování přechodního čili dočasného, nýbrž do části druhé, jednající o ubytování trvalém, a v části třetí k § 35 nikterak se nepoukazuje. Již z toho důvodu nelze tvrditi, že § 21 zákona ze dne 26. prosince 1912 čís. 236 ř. zák. byla zachována platnost § 35 zákona ze dne 11. června 1879, čís. 93 ř. zák. Než i kdyby se mělo za to, že v čase pokoje (míru) lze obdobně použiti § 35 tohoto posléze naznačeného zákona také na ubytování přechodní (dočasné), tož vyloučeno jest jeho použití na všechen způsob v případech ubytování podle zákona o válečných úkonech. Neboť tu poslední odstavec

§ 21 tohoto zákona výslovně stanoví, že o náhradě mají platnost ustanovení druhého odstavce § 19 téhož zákona. Podle tohoto však určuje náhradu za použití nemovitostí zásadně komise. Žalobce ovšem tvrdí, že tento předpis se netýká způsobu, jakým jest se domáhati náhrady škody, a odvolává se na to, že v posledním odstavci § 21 poukazuje se jen k druhému odstavci § 19, nikoli však k odstavci třetímu a čtvrtému, které právě se zabývají jednáním administrativních komisí v příčině náhrady škody, z čehož dovozuje, že v případě ubytování vojska podle zákona o válečných úkonech nemá se o náhradu škody ubytováním vojska způsobené zakročiti dle zákona ze dne 26. prosince 1912 čís. 236 ř. zák., zejména dle § 33, nýbrž s o u d n ě ve smyslu § 35 zákona ze dne 11. června 1879, čís. 93 ř. zák. Ale stěžovatel přehlíží, že nebylo třeba poukazovati v posledním odstavci § 21 zákona o válečných úkonech ke třetímu a čtvrtému odstavci § 19 téhož zákona, poněvadž v tom směru jsou tu v š e o b e c n á ustanovení §§ 32 a 33. Praví se zcela povšechně a bez jakéhokoliv omezení v § 32, že náhrada za plnění na základě tohoto zákona dodaná a n á h r a d a z a u t r p ě n o u š k o d u bude podle možnosti hotově vyplacena; nebylo-li možno ihned zaplatiti, bude dodání válečného plnění písemně kvitováno, na základě této kvitance pak dodatel, pokud by zaplacení již dříve se nestalo, může přivesti svůj nárok ke platnosti podle § 33; — a v § 33, že pokud by úhrada za válečný úkon nebo n á h r a d a z a z p ů s o b e n o u š k o d u nebyla zapravena podle § 32, nebo pokud by ten, jenž dodal plnění, nebyl spokojen s přičtenou odměnou nebo n á h r a d o u, jest oprávněn své nároky v šesti měsících čítajíc ode dne, kterého bylo vyhlášeno, že přestala povinnost k válečným úkonům ve smyslu § 2 — čímž není vyloučeno oprávnění, uplatnití příslušné nároky již před vyhlášením zániku povinnosti k válečným plněním (B. k § 33 prováděcího nařízení ze dne 23. ledna 1918 čís. 23 ř. zák.) — ohlásiti písemně neb ústně u příslušného představenstva obecního. Dle třetího odstavce § 33 pak o přihlášených nárocích konají vyšetřování okresní komise ustanovené pro politické okresy; — operáty jich přezkoušeti přísluší zemským komisím, které je po opravě a přezkumu se svými poradními protokoly předloží ministerstvu zemské obrany; — a s konečnou platností rozhodne ministerská komise tamže blíže naznačená. Pro řízení o nárocích na úhradu škody vzešlé ubytováním vojska podle zákona o válečných úkonech upraven jest takto zvláštní pořad správní, čímž vyloučena jest ovšem možnost, uplatňovati takovéto nároky soudně ve smyslu § 35 zákona ze dne 11. června 1879 čís. 93 ř. zák. — Otázkou, zda v tomto řízení správním platí zákonná domněnka v pátém odstavci dotčeného § 35 stanovená, netřeba zde se obíratí.

Stěžovatel však dále tvrdí, že i kdyby pro jeho nárok bylo předepsáno řízení správní podle § 33 zákona o válečných úkonech, přece vyloučena není přípustnost pořadu právního (soudního), poněvadž není sporu, že úřady správní o nároku vůbec ještě nerozhodly (§ 2 čís. 6 zákona ze dne 2. listopadu 1918 čís. 3 sb. z. a n.) a tudíž jej uplatňovati lze podle § 1 zákona ze dne 2. listopadu 1918 čís. 4 sb. z. a n. u řádných soudů, a to v první stolici u dovolaného zemského soudu v Praze. I tu však stěžovatel se mýlí, nevystihnuv správně významu a dosahu zákona ze dne 2. listopadu 1988, čís. 4 sb. z. a n. a vzájemného poměru jeho § 1 a § 2 čís. 6 zákona ze dne 2. listopadu 1918, čís. 3 sb. z. a n. V té příčině

připomíná se toto: V Československé republice bylo upuštěno od toho, zříditi obdobný tribunál soudní, jakým byl dle základního státního zákona ze dne 21. prosince 1867 čís. 143 ř. zák. soud říšský. Bylo tedy potřebí přikázati záležitosti dosud do příslušnosti říšského soudu spadající úřadům jiným. To se stalo tím způsobem, že povolán byl a) nejvyšší soud správní rozhodovati o stížnostech dle článku 3 písm. b) a o kompetenčních konfliktech dle článku 2 písm. b) a c), — b) zvláštní senát rozhodovati o kompetenčních konfliktech dle článku 2 písm. a) základního zákona státního ze dne 21. prosince 1867, čís. 143 ř. zák. dorud říšskému soudu přikázaných (§ 2 čís. 4, 5, § 3 zákona ze dne 2. listopadu 1918 čís. 3 sb. z. a n.); — c) zbývající agenda bývalého říšského soudu pak, totiž záležitosti v článku 3 písm. a) dotčeného základního zákona státního uvedené rozděleny byly mezi nejvyšší správní soud (§ 2 čís. 6 zákona ze dne 2. listopadu 1918, čís. 3 sb. z. a n.) a řádné soudy (§ 1 zákona ze dne 2. listopadu 1918 čís. 4 sb. z. a n.). Jde tu o rozhodování o nárocích (veřejnoprávních) proti celému státu nebo jako částem, pokud nároky takové — pro svou veřejnoprávní povahu — nemohou býti vyřizovány řádným pořadem práva. K tomu nutno připomenouti, že říšský soud opětovně pokládal se za oprávněna, rozhodovati o takovýchto veřejnoprávních nárocích i tehdy, když byly předmětem rozhodování v řízení správním, — kdežto správní soud důsledně hájil stanovisko, že v takovýchto záležitostech příslušnost říšskéh osoudu dána a tudíž jeho vlastní příslušnost podle § 3 písm. b) zákona ze dne 22. října 1875, čís. 36 ř. zák. z roku 1876 vyloučena jest jen tenkrát, když pro jejich vyřízení nestává zákonem předepsaného správního pořadu právního, čili když úřadům správním nepřisluší právo rozhodovací. Tato posléze uvedená podmínka v článku 3 písm. a) zákona ze dne 21. prosince 1867 čís. 143 ř. zák. výslovně sice stanovena nebyla, ale judikatura správního soudu (a také literatura) stále takto vykládala článek 3 písm. a) tohoto zákona. (Srov. rozhodnutí správního soudu v knížce Dra. Mahla-Schedla »Der Verwaltungserichtshof« (Manz) u § 3 b) zákona ze dne 22. října 1875 čís. 36 ř. zák. uvedená; Mischler-Ulbrich »Oesterreichisches Staatswörterbuch« článek »Rechtsschutz im öffentlichen Rechte. A. Das Reichsgericht IV.« a literaturu tam naznačenou). Bylo hlavně poukázáno k tomu, že měly soudu říšskému v článku 3 a) základního zákona státního ze dne 21. prosince 1867, čís. 143 ř. zák. přikázány býti takové záležitosti sporné, pro něž do té doby nebylo fora k tomu povoláno, t. j. ani řádných soudů ani úřadů správních, — tak že spadají v pravdě pod článek 3 a) jen ony sporné záležitosti, týkající se nároků veřejnoprávních, při kterých státní poklad, pokud se týče státní správa jej zastupující účastněncu jest jako strana a. ve kterých tedy úřadové správní nevynášejí o nárocích žádného nálezu právní moci schopného, nýbrž jen v zastoupení fisku jako strana o nich se prohlašují. Jen rozhodování o těchto posléze naznačených nárocích pak přikázáno bylo zákonem ze dne 2. listopadu 1918 čís. 4 sb. z. a n. řádným soudům nastoupivším v tomto jedním směru na místo dosavadního soudu říšského (jak výslovně prohlášeno, bylo také původcem zákona — srov. Právník 1919 str. 77); — rozhodování o veřejnoprávních nárocích proti celému státu nebo jeho částem, o nichž vynášejí nálezy úřady správní v předepsaném instančním pořadí, vyhraženo bylo však nejvyššímu soudu správnímu. Názor stěžovatelem hájený, že k příslušnosti řádných soudů

ce smyslu zákona ze dne 2. listopadu 1918 čís. 4 sb. z. a n. náležejí veškeré nároky veřejnoprávní, dokud o nich úřady správní konečně ještě nerozhodly, jest dle toho, co vyloženo, neudržitelny. Takovýto výklad § 2 čís. 6 zákona ze dne 2. listopadu 1918 čís. 3 sb. z. a n. a § 1 zákona z téhož dne čís. 4 sb. z. a n. vedl by k důsledku nemožnému, že strany mohly by dle libovůle na zemský soud v Praze přenéstí příslušnost všech správních úřadů v celé oblasti Československé republiky, pokud úřady ty rozhodují o nárocích veřejnoprávních. Smysl § 2 čís. 6 zákona ze dne 2. listopadu 1918, čís. 3 sb. z. a n. jest tedy pouze ten, že nejvyšší soud správní rozhoduje též o veřejnoprávních nárocích proti státu nebo jednotlivým zemím tohoto státu, pokud pro vyřizování jich stává zákonně předepsaný správní pořad právní, ale teprve tehdy, rozhodly-li již o nárocích těchto v mezích své příslušnosti v instančním pořadí úřady správní a jde-li proto toliko o přezkoumání tohoto rozhodnutí. Veřejnoprávní nároky proti celému státu nebo jeho jednotlivým zemím, o kterých nejsou vůbec pověřeny rozhodovati úřady správní aniž tedy nejvyšší dvůr správní podle § 2 čís. 6 zákona ze dne 2. listopadu 1918 čís. 3 sb. z. a n., pro které tudíž po zrušení soudu říšského nebylo by žádného fora, uplatňovati lze podle § 1 zákona ze dne 2. listopadu 1918 čís. 4 sb. z. a n. žalobou u řádných soudů. Ježto pak pro nárok žalobcem vymáhaný předepsáno jest — jak výše vyloženo — zvláštní řízení správní, úřady správní tedy povolány jsou rozhodovati o jeho nároku, nespadá nárok ten pod zákon ze dne 2. listopadu 1918 čís. 4 sb. z. a n. a pořad práva jest vyloučen.

Čís. 525.

Zákon o zajištění půdy drobným pachtýřům ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n.

Požadovací právo nevztahuje se na pozemek, jehož používal pachtýř jako tenisového hřiště.

(Rozh. ze dne 26. května 1920, R I 316/20.)

Pachtýř domáhal se přiznání požadovacího práva ku pozemku, jehož používal jako tenisového hřiště. Soud první stolice přihlášku jeho zamítl, ježto tu není zákonných podmínek. Rekursní soud usnesení zrušil a nařídil prvnímu soudu, by předsezval další šetření a pak ve věci znovu rozhodl, a to v podstatě z toho důvodu, že podmínky požadovacího nároku dlužno v každém případě zkoumati a zjistiti, zda podmínku ty zde jsou, čili nic.

Nejvyšší soud obnovil usnesení soudu první stolice.

Důvody:

Dle vlastního tvrzení užívá pachtýř pozemkových částí, o něž jde, jako tenisového hřiště a nikoli jako zemědělského pozemku ve smyslu §§ 1 a 3 zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n. Není zde tedy vůbec zákonných podmínek pro pachtýřovu žádost za postoupení oněch pozem-

kových částí do jeho vlastnictví, tato žádost jest nedůvodna a byla soudem první stolice právem zamítnuta. Šetření, nařízené soudem rekursním, bylo zcela zbytečné.

Čís. 526.

Neplatí ustanovení § 261, odstavec šestý, c. ř. s., nýbrž § 43 j. n., odmítl-li soud za řízení sám od sebe žalobu pro nezhojitelnou nepřislušnost. Postoupil-li první soud přes to k návrhu žalobce žalobu na soud, jím označený, jest v otázce příslušnosti rekursu přípustným.

(Rozh. ze dne 26. května 1920, R I 320/20.)

Soud první stolice odmítl z moci úřední žalobu pro nepřislušnost a postoupil ji k návrhu žalobcovu živnostenskému soudu. Rekursní soud odmítl stížnost žalovaného z toho důvodu, že jest nepřipustnou dle šestého odstavce § 261 c. ř. s.

Nejvyšší soud vyhověl stížnosti žalovaného, zrušil napadené usnesení a nařídil rekursnímu soudu, by vyřídil stížnost žalovaného do usnesení soudu první stolice nehledě k uvedenému důvodu odmítacímu.

Důvody:

Podle šestého odstavce § 261 c. ř. s., který byl nově zaveden článkem VI. čís. 14 novely o úlevách pro soudy, může žalobce, namítá-li žalovaný nepřislušnost, navrhnouti, by soud pro případ, že by vyhověl námitce, postoupil žalobu soudu, žalobcem uvedenému. Soud má vyhověti tomuto návrhu, není-li toho mínění, že drahý soud patrně jest nepřislušným. Postoupení dlužno spojití s usnesením o nepřislušnosti, a proti tomuto usnesení nepřipouští se kromě rozhodnutí o útratách sporu o příslušnost žádný opravný prostředek. Toto ustanovení neplatí, když žalovaný nenamítal nepřislušnost soudu, nýbrž soud z moci úřední nadhodil otázku nepřislušnosti, ani výslovnou úmluvou stran neodstranitelné, o ní jednal a nepřislušným se uznal. V případě takovém žalobce nemá práva, navrhnouti, by soud, uzná-li se nepřislušným, postoupil žalobu soudu jím uvedenému, a soud není oprávněn tak učiniti, nýbrž má se omeziti na to, prohlásiti se podle § 43 j. n. nepřislušným a odmítnouti žalobu, proti kterémužto usnesení přísluší dle § 514 c. ř. s. oběma stranám opravný prostředek rekursu. Že tomu tak jest, plyne zřejmě nejen z doslovu, nýbrž i z dějin vzniku šestého odstavce § 261 c. ř. s. Odstavec ten zněl v osnově zákona o úlevách pro soudy takto: »Vysloví-li soud po předchozím ústním jednáním svou nepřislušnost, má k návrhu žalobcovu postoupiti usnesením právní věc soudu, žalobcem uvedenému, a zároveň dle § 52 rozhodnouti o nákladech meziporou o příslušnost. Proti usnesení, jímž soud vysloví svou nepřislušnost a zároveň postoupí právní věc soudu žalobcem uvedenému, nepřipouští se prostředek opravný. Naproti tomu může usnesení žalovaným v odpor vzato býti rekurssem, vyslovena-li nepřislušnost z moci úřední...« Zde tedy bylo pomýšleno jak na případ, že žalovaný namítal nepřislušnost, tak i na případ, že z moci úřední vyslovena byla nepřislušnost

soudu, a pro případ posléze naznačený vyhrazen byl žalovanému výslovně rekurs. V motivech k osnově zákona bylo v té příčině připomenuto, že v takovémto případě žalovaný nesmí návrhem žalobce na postoupení býti obmezen v právu, jinak mu příslušejícím. Podle vysvětlivek k novele o úlevách pro soudy doznala osnova zákona v tom směru podstatných změn. Především se předpokládá, že byla vznesena námitka nepřislusnosti. Příklad, že soud vysloví svou nepřislusnost z moci úřední, byl vyloučen; pročež nebylo třeba vyhraditi žalovanému pro tento případ prostředek opravný (výnos ministerstva spravedlnosti ze dne 2. června 1914 č. 43 věstn.). V tomto případě soud první stolice tedy pochybil, když přes to, že žalovaná strana nenamítala nepřislusnost dovolaného soudu, naopak hájila jeho přislusnost, učinil usnesení ve smyslu 6. odstavce § 261 c. ř. s. přihlížeje k návrhu, žalobcem v té příčině neoprávněně podanému; nesprávný postup ten nemůže býti žalované na újmu a nemůže jí zejména zbaviti práva, odporovati rekusem usnesení soudu stolice prvé bez jejího návrhu a proti její vůli učiněnému. Neprávem tedy soud rekursní odmítl rekurs žalované jako nepřipustný.

Čís. 527.

Prodatel jest povinen odškodniti kupitele, jenž nucen byl zapraviti meliorační břemena, kupitelem výslovně nepřevzatá.

(Rozh. ze dne 26. května 1920, Rv I 234/20.)

Žalobci koupili dne 4. prosince 1917 od žalovaných velkostatek v O. Dle smlouvy převzali povinnost platiti daně, přírázky k nim a jiné veřejnoprávní dávky, od 1. prosince 1917 splatné. V listopadu 1918 byli kupitelé upomenuti vodním družstvem v O., by zaplatili na meliorace pozemků a regulaci, dokončenou roku 1913, peníz, jenž připadá na velkostatek O. Žalobci peníz ten zaplatili a domáhali se na žalovaných jeho náhrady. Procesní soud prvé stolice žalobu zamítl a uvedl v důvodech po stránce právní: Žalobci opírají žalobní nárok o tvrzení, že jedná se v tomto případě o zadrželé dávky a závazky velkostatku, jako podílníka družstva obce O., že nevěděli o tom, že jest zde nějaké družstvo, jehož podílníkem jest ukoupený velkostatek, že nebylo jim o těchto dlužích ničeho sděleno a že nejsou povinni je hraditi, poněvadž dluhy tyto nebyly ve smlouvě kupní uvedeny. Tvrzení žalobců, že jedná se o zadrželé příspěvky vodního družstva obce O. a že nejsou povinni příspěvky tyto platiti, není správné. Dle § 23 vodního zákona ze dne 30. května 1869 č. 95 ř. zák. a dle § 61 zemského zákona pro Čechy ze dne 28. srpna 1870 č. 71 z. zák., na základě vodního zákona vydaného, stane se členem vodního družstva ten, kdo nabude pozemku, pojatého do družstva a jest ku plnění, z tohoto poměru vyplývajícím zavázán. Tato povinnost jest břemenem pozemku a má až do částky tříletých zadrželostí přednost před jinými reálnými břemeny bezprostředně po zeměpanských daních a veřejných dávkách a zaniká pouze řádným vyloučením zatíženého pozemku z družstva, aneb jeho rozpuštěním. Jest tudíž omezení toto omezením zákonným, spjatým s dotyčným pozemkem a vázne na něm jako břemeno reálné. Ten pak, kdo nabude takového pozemku, musí nésti s ním i bře-

meno, na něm jako reálné břemeno vážnoucí. Z této povahy příspěvků vodního družstva jako reálného břemena vyplývá také, že nemusí býti knihovně zajišťovány. I exekuční řád v § 120 a 216 ex. ř. zachoval těmto dávkám přednostní pořadí právě tak, jako jiným dávkám tohoto druhu, na př. břemenům patronátním, propinačním, vyvazovacím. Jest pak nesporno, že žalobci stali se kupní smlouvou ze dne 4. prosince 1917 vlastníky velkostatku O. a jest také nesporno, že velkostatek O. jest členem vodního družstva obce O. a přešlo-li tím vlastnictví pozemků, do vodního družstva pojatých, na žalobce, přešla i sama sebou na ně povinnost, že členství toho dle zákona samého vyplývající. Že by byl z družstva toho velkostatek vyloučen neb že by bylo družstvo rozpuštěno, žalobce vůbec netvrdí. Soud vzal na základě svědeckých výpovědí a stanov družstevních za prokázáno, že obnosy žalobou vymáhané nejsou zadrželými příspěvky vodního družstva v O., nýbrž že jsou kapitalisovanými příspěvky těchto družstev. Poněvadž nejedná se o zadrželé příspěvky vodního družstva, nebyli povinni je nésti žalovaní, nýbrž vzhledem na právní povahu těchto příspěvků žalobci sami, jako vlastníci velkostatku O., to tím více, ani žalobci sami přiznávají, že zaplacením zažalovaného obnosu vykoupili se ze své povinnosti na placení příspěvků pro celou budoucnost. Jsou zde tedy důvody zákonné, které ukládají žalobcům zaplacení obnosů jimi vyrovnaných, a nabývá tím předmět sporu zcela jiné právní povahy. Avšak i kdyby neměly příspěvky vodního družstva povahu reálného břemena, jsou zde i jiné důvody, které nárok žalobců činí necopodstatněným. Byl-li by správným názor žalobců, že proto, že při sepsání kupní smlouvy ze dne 4. prosince 1917 o těchto břemenech nebylo jim nic známo, a že žalovanými nebylo jim o tom ničeho sděleno a že ani nevěděli, že nějaké vodní družstvo existuje, tedy by žalobci nebyli povinni bývali zaplatiti celý kapitalisovaný příspěvek najednou. Jak prokázáno, nežádalo vodní družstvo žalobce o zaplacení, nýbrž hlásili se žalobci o zaplacení sami. Jak dále prokázáno, dáno bylo zájemníkům na vůli, chtějí-li zaplatiti celý kapitalisovaný příspěvek najednou, a pouze na přání zájemníků přijato bylo zaplacení celé. Vždyť také žalovaní v době, ve které byli ještě vlastníky velkostatku O., neplatili celého kapitálu; nýbrž pouze úroky a nebyli ku placení celého kapitálu nuceni. Pakliže žalobci, ač necítili se býti povinnými, celé příspěvky zaplatiti, přece tak učinili, neměli tak učiniti bez předchozího dorozumění se se žalovanými a když ti to by zaplacení příspěvků odepřeli, mohli je odepřítí též a ponechat rozhodnutí, zdali jsou oni či žalovaní povinni tyto příspěvky platiti; nebyli však povinni platiti je dobrovolně sami. Žalobci také nebyli dle stanov družstva povinni ku placení celých kapitalisovaných příspěvků najednou, nýbrž byli povinni zapravovati pouze příspěvky roční. Pakliže by se byla tím, že žádáno bylo na nich zaplacení celého výkupného kapitálu, cítili dotčeni, bylo jejich právem, odvolati se ku valné hromadě, neb politickému úřadu a tyto orgánové byli by rozhodli, zdali požadavek družstva jest správným. Žalobci však práva toho neužili, ale zaplatili příspěvek, na ně vypadající, zcela dobrovolně. Žalobci nemohou se dovolávati ustanovení § 443 obč. zák. jednak proto, že ustanovení to vztahuje se na právní poměr osob třetích ku dřívějšímu vlastníku a ne na poměr nabyvatele k dřívějšímu vlastníku, jednak vzhledem ku právní povaze příspěvků vodního družstva jako reálného břemene, nemajícího potřebí knihovního zjištění. Z téhož důvodu ne-

mohou žalobci uplatňovati námitku, že při sepsání kupní smlouvy žalovaní o existenci vodního družstva a nějaké pohledávky tohoto ničeho nesdělili, a že je tím v omyl uvedli, neboť vzhledem ku právní povaze příspěvků vodního družstva ku sdělení takového povinni nebyli. Bylo by zajisté proti dobrým mravům by žalovaní, když již nejsou vlastníky pozemků, do katastru vodního družstva pojatých, nesli náklad, zakládající práva, a mající za následek zlepšení pozemků a snazší a výhodnější jejich obdělání, ze kterého sami neměli by již užítku, nýbrž jen povinností a žalobci jen práva a prospěch a žádné povinnosti; žalobci nemohou také uplatňovati, že žalovaní jsou jim ve smyslu § 923 obč. zák. právi z toho, že neoznámili jim břemeno z členství ve vodním družstvu, poněvadž nejde o břemena vzhledem ke kupní ceně velkostatku neobyčejná. Odvolací soud vyhověl žalobě. Důvodů: Správným jest názor prvního soudu, pokud jde o právní povahu sporného břemene. Zákon ze dne 6. července 1896 čís. 144 ř. z. o poskytování zápujček melioračních, a o takovou v tomto případě se jedná, stanoví v § 5, že, když pozemek, pro meliorační rentu zavázaný, před provedením anebo po dokončení melioračních prací z volné ruky se zcizí, práva a závazky, poskytnutím zápujčky meliorační pro dřívějšího vlastníka nabytá, přecházejí mocí práva na nového nabyvatele pozemku a že všechny úmluvy a ustanovení těmito zákonným předpisům se příčí jsou bezúčinnými. Než nutno uznati za správný i názor odvolatelů, že všechny tyto zákonné předpisy upravují pouze poměr mezi vodním družstvem a majitelem pozemku, do družstva takového pojatého, nedotýkají se však nijak poměru mezi dočasným majitelem a bývalým majitelem takového pozemku, pokud jde o náhradu příspěvků, dočasným majitelem za dřívějšího majitele zapravených. Soud prvního soudu vychází z toho, dle názoru odvolacího soudu nesprávného předpokladu, že zmíněné reální břemeno jest takové právní povahy, že postihuje výlučně jen vždy dočasněho majitele pozemku, že jen tento je povinen k jeho plnění tak, že, když třetí osoba za povinného břemeno toto by plnila, nemohla by na povinném náhradě se domáhati. Avšak toto reální břemeno požívá pouze oněch výhod, které pro ně uvedenými zvláštními zákony jsou stanoveny, jinak však je na roveň postaveno všem ostatním reálním břemenům a podřízeno právním normám, pro tyto platícím, tedy zejména předpisům občanského a knihovního zákona. A tu stanoví § 443 obč. zák. ve spojení s § 4, 5 a 7 kn. zák., že ten, kdo přejímá jako vlastník věc nemovitou, bere na sebe také břemena, na věci té váznoucí a ve veřejných knihách zapsaná. Názor prvního soudu, že ustanovení toto vztahuje se jen na právní poměr osob třetích proti dřívějšímu vlastníku a ne na nabyvatele a dřívějšího vlastníka, sdíletí nelze, neboť toto zákonné ustanovení určuje jednak, která břemena, na nemovitosti váznoucí, při přejímání nemovitosti od dřívějšího vlastníka nabyvatel přejímá, jednak v posledním odstavci vyslovuje, že jiné pohledávky a nároky, příslušející někomu proti dřívějšímu vlastníku, na nabyvatele se nepřevádějí. Sporné reální břemeno nebylo v knihách pozemkových, jak je mezi stranami nesporno, zapsáno a důsledkem toho je žalobcové nepřevzali. Ale také dle ustanovení posledního odstavce § 443 obč. zák. na žalobce převedeno nebylo. Strany však mimo to ve smlouvě tržové ze dne 4. prosince 1917 výslovně ujednaly, že kromě břemen v odstavci III. a IV. smlouvy uvedených nepřejímají žalobcové s ukoupenými nemovitostmi žádných dluhů a závad knihovních ani neknihovních. Mezi

převzatými břemeny sporné břemeno uvedeno není. Z toho, co řečeno, plyne, že žalobcové byli povinni dle zákona příspěvky vodnímu družstvu platiti a to jak příspěvků zadrželých a splatných před tou dobou, než vlastníctví nemovitostí nabyli tak i příspěvky po té době splatné, že však, zaplatili-li také příspěvky, k jejich placení povinni byli žalovaní, jsou žalobcové oprávněni domáhati se na žalovaných náhrady takovýchto i za ně zaplacených příspěvků (§ 1358 obč. zák.), po případě kapitalisovaných příspěvků správněji řečeno kapitalů. Pokud jde o rozsah náhradního nároku žalobců, bylo zjištěno, že práce drenážní a regulační byly dokončeny dříve, nežli žalobci velkostatek koupili, že v době ukončení oněch prací nebyly náklady na provedení prací těch uhrazeny, a že povinnost členů, odváděti k tomuto účelu příspěvky, po rozumu ustanovení § 12 odstavec druhý stanov vodních družstev dále trvala. Ukončením prací zvelebeny byly pozemky žalovaných, oni již od té doby účastni byli výhod prací těch. Po ukončení prací těch mohlo býti také na jisto postaveno a také ohledně vodního družstva v O. na jisto bylo postaveno, jaký podíl z nákladů na ony práce vypadá na pozemky žalovaných. Po ukončení prací reální břemeno v celém rozsahu již pozůstávalo, ono sice, poněvadž povinnosti, z něho pro členy vyplývající, nebyly splněny, zůstalo i nadále spjato s pozemky členů, na něž práce se vztahovaly, za účelem zajištění závazků, z něho plynoucích, ale jinak zůstalo břemenem žalovaných, vzniklým a pozůstávajícím již v plném rozsahu před prodejem velkostatku žalobcům. Tito, jak nesporno, břemena toho na srážku tržové ceny nepřevzali. Jsou tedy žalovaní povinni zaplatiti správněji nahraditi žalobcům to, co tito za ně platili a platiti povinni byli z důvodů plnění závazků onoho reálního břemene. Soud prvního soudu tu jednak »příspěvků«, to jest úroků z kapitalů, o nichž připouští, že žalobcové byli povinni je platiti, a pak »kapitalisované příspěvky«, o nichž uvádí, že žalobcové nebyli nuceni je platiti, zejména ne bez svolení žalovaných. Avšak tyto kapitalisované příspěvky nejsou ničím jiným, než vypůjčeným kapitálem, po případě jeho zbytkem a první příspěvky jsou úroky po případě i s anuitami z tohoto vypůjčeného kapitálu, neboť dle § 12 stanov vodních družstev hradí se náklady na práce jednak ze subvencí, jednak anuitní výpůjčkou, kterou družstvo učiní u některého veřejného ústavu úvěrního, k tomu oprávněného. Dle názoru soudu prvního soudu měli žalobcové platiti příspěvky první, ale soud nezjistil, co na těchto příspěvcích žalobcové do dne vydání rozsudku zaplatili (§ 406 c. ř. s.) Dle náhledu odvolacího soudu není však okolnost ta vadou takovou, by zabránila důkladné vysvětlení a řádné posouzení rozepře. Soud prvního soudu zjistil, že ve valné hromadě družstva vodního v O. dne 18. ledna 1916 bylo usneseno, by celý dlužný kapitál byl jednotlivými podílíky splacen a že dopisem ze dne 15. listopadu 1918 byla družstvem velkostatku oznámena výše kapitálu drenážního a regulačního. Splacení kapitálu družstvem jest dle § 5 zákona ze dne 6. července 1896 čís. 144 ř. z. přípustné. Rozsudek soudu prvního soudu vytyká žalobcům, že měli se odvolati k valné hromadě nebo politickému úřadu a tyto orgány že by byly rozhodly, zda je požadavek správným, když však práva toho nepoužili, že zaplatili příspěvek na ně vypadající dobrovolně. Soud prvního soudu však přehlíží, že usnesení valné hromady stalo se již 18. ledna 1916, kdežto žalobcové nabyli vlastníctví velkostatku teprve 4. prosince 1917 a že tedy do rozhodnutí valné hromady nemohli podati stížnost,

jakou má na mysli § 12 stanov družstva. Stížnost tu podati mohli pouze žalovaní jako vlastníci velkostatku v době usnesení valné hromady. Ti netvrdí, že by tak byli učinili, a proto usnesení valné hromady se podrobili. Konečně nelze uznati za správné vývody rozsudku, že by bylo proti dobrým mravům, kdyby měli žalovaní nésti toto břemeno, poněvadž práce regulační a drenážní byly již před smlouvou trhovou provedeny a žalovaní zajisté vzhledem k těmto okolnostem cenu trhovou daným okolnostem přizpůsobili a ji zvýšili, nebo aspoň zvýšiti mohli. Žalobcové při stanovení kupní ceny již k tomuto zvelebení pozemků přihlíželi.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Dovolání, uplatňující toliko dovolací důvod § 503 čís. 4 c. ř. s., jest neoprávněno. Soud odvolací v podstatě správně posoudil věc po stránce právní; vývody dovolacího spisu nemohou způsobiti změnu rozsudku v odpor vzatého. Ze skutkových zjištění soudů nižších plyne toto: Vodní družstva, k nimž také žalovaní náleželi, opatřila zápůjčky meliorační, které byly ku prospěchu členům těchto družstev a zejména též žalovaným jako majitelům pozemků, jež nyní na základě tržové smlouvy náležejí žalobcům. Práce meliorační, jichž náklad byl oněmi zápůjčkami uhrazen, byly dokončeny dříve, než došlo k uvedené tržové smlouvě. Pracemi těmi byly pozemky žalovaných zlepšeny; žalovaní stali se účastnými výhod prací těch a byli povinni z celých melioračních zápůjček i s příslušnými úroky zaplatiti onu poměrnou část, jež připadla na jejich pozemky. V poměru k vodním družstvům ovšem mohli činiti tak ve formě příspěvků ročních, pokud nebylo na valné hromadě usneseno, aby členové splatili celý kapitál. Tím, že členové konali platy ve formě ročních příspěvků, nebyl kapitálový dluh, vzešlý meliorací pozemků, změněn v roční rentu, kterou by dočasní majitelé pozemků byli povinni zapravovati ze svého jen na tu dobu, po kterou tyto pozemky nacházely nebo nacházejí se v jejich vlastnictví. Tvzení dovolatelů, že povinnost strany kupující, převzít meliorační břemena, rozumí se sama sebou, není ničím odůvodněno. Dle § 443 a poslední věty § 928 obč. zák. nepřešlo břemeno z melioračních zápůjček na žalobce, nýbrž žalovaní zůstali sami dlužníky a poněvadž žalobcové dluh za ně zaplatili, mají právo, žádati na nich náhradu zaplacených částek, jež rovnají se zažalované pohledávce. Dle mínění procesního soudu první stolice částky žalobou vymáhané nejsou zadrželymi příspěvky vodních družstev, nýbrž jsou kapitalisovanými příspěvky těchto družstev; tento výrok soudu první stolice není skutkovým zjištěním, jak dovolatelé mylně se domnívají, nýbrž jest závěrem ze skutkových zjištění a závěr ten jest nesprávný, pokud zažalované částky prohlašuje za příspěvky, jež by žalobcové povinni byli nésti ze svého bez nároku na náhradu proti žalovaným. Vždyť to nejsou příspěvky členů na správní výlohy vodních družstev, rok od roku nově vznikající. Že trhovou smlouvou ze dne 4. prosince 1917 žalobcové nepřevzali reální břemeno meliorační, je zřejmo z obsahu této listiny. Opak toho předpokládati jest ostatně i proto vyloučeno, poněvadž žalovaní uzavírajíce s žalobci trhovou smlouvu, mohli při určení tržové ceny vzíti zřetel na zlepšení pozemků následkem melioračních prací a poněvadž vzhledem na ustanovení § 1297 obč. zák. o stupni péle a pozornosti osob, nadaných obyčejnými schop-

nostmi, sluší míti za to, že žalovaní také skutečně zřetel na toto zlepšení pozemků vzali. Dle odstavce II. tržové smlouvy žalovaní ovšem prodali žalobcům nemovitosti své tak, jak sami je drželi a užívali, nebo držeti a užívatí byli oprávněni, ale tím určena byla práva kupujících a žádná jejich povinnost, zejména ne povinnost, převzítí břemeno meliorační. Dle odstavce V. téže smlouvy žalobcové převzali povinnost platiti daně, přírázky k nim a jiné veřejnoprávní dávky, od 1. prosince 1917 splatné; toto ustanovení nelze však vztahovati na platy z melioračního břemene, neboť tyto nejsou dávkami veřejnoprávními. Z okolnosti, že žalobcové převzali patronát, spojený s držbou koupených nemovitostí, ač v tržové smlouvě není o tom zmínky, neplyne, že převzali také reální břemeno meliorační, tím méně tedy z okolností té lze vyvozovati, že byli povinni toto břemeno převzítí. Dovolatelé konečně tvrdí, že žalobcové nebyli oprávněni prejudikovati (předbíhati) stanovisku žalovaných a tedy neměli platiti družstvu, dokud se žalovaných nezeptali; ale z hořejší úvahy vysvitá, že žalobcové zaplatili jen to, co bylo pravým dluhem žalovaných poplatka žalobcův u žalovaných nebyla by tedy nic změnila na právním stanovisku, dle něhož byli žalovaní povinni, zaplatiti tento dluh a, poněvadž zaplatili jej osoby jiné, totiž žalobcové, za ně, povinni jsou nahraditi jim zaplacené částky.

Čís. 528.

Ochrana nájemců (zákon ze dne 17. prosince 1918, čís. 83 sb. z. a n.).

Ze obchodní místnosti lze pokládati pouze místnosti, sloužící přímo nebo nepřímě ku provozování obchodů ve smyslu obchodního zákona.

(Rozh. ze dne 26. května 1920, Rv I 279/20).

Pronajímatel vypověděl mimosoudně městské obci Mariánských Lázní nájem lázeňského domu. Námitkám vypovězené obce soud první stolice vyhověl a žalobu zamítl — mimo jiné z těchto důvodů: Jde o to, zda předmět nájmu jest obchodní místností ve smyslu § 1 nařízení o ochraně nájemců ze dne 9. února 1919, čís. 62 sb. z. a n. Nelze pochybovati o tom, že lázeňský sál s příslušenstvím jest nezbytnou součástí lázeňských podniků Mariánských Lázní a že jest pro podnik lázeňský naprosto nepostrádatelným, ježto by jinak Mariánské Lázně ztratily na svém vzhledu vůči ostatním světovým lázním. Z toho plyne, že lázeňský sál a ostatní místnosti, sloužící společenským účelům, tvoří společenské středisko lázeňské a jsou jedním z hlavních zdrojů příjmů lázeňské správy. Je-li tedy soudu známo, že žalovaná obec měla značné příjmy z lázeňského domu a jej nutně potřebovala ku provozování svého lázeňského podniku, šlo tu o obchodní místnosti, již dlužno podřaditi nařízení o ochraně nájemců ze dne 9. února 1919, čís. 62 sb. z. a n. Ježto žalobce neopatřil si soudního svolení ku výpovědi ve smyslu § 1 cit. nař., bylo námitkám žalované obce vyhověti. O dovolací soud uznal výpověď účinnou — mimo jiné z těchto důvodů. Nařízení o ochraně nájemců ze dne 17. prosince 1918, čís. 83 sb. z. a n. vztahuje se k nájmu bytů, jednotlivých částí bytů a k nájmu obchodních místností (§ 1). V podstatě bylo nařízení tomuto vzorem býv. rakouské nařízení z ledna 1918, na jehož zá-

sadách nebylo nic změněno, nýbrž byly přičiněny pouze některé doplňky, jimiž měla být ochrana nájemců postavena na širší základnu. Dle vysvětlivek, vydaných k původnímu nařízení z ledna 1918, jest účelem nařízení o ochraně nájemců, by zajištěna byla existence a výdělek osob, na něž doléhají válečné poměry. Proto byla ochrana nájemců omezena na byty a části bytů, tudíž na místnosti, jež slouží za přístřeší lidem a jich majetku; dále ovšem též na místnosti obchodní. Pojem bytů a částí bytů nevyvolává pochybností. Naproti tomu lze vykládati pojem »obchodních místností« různým způsobem. S hlediska nařízení o ochraně nájemců byl by nejsprávnějším výklad, že jsou jimi takové místnosti, jež slouží buď výlučně nebo převážně výdělku, by jim byla uhájena existence lidí. Ale i slovný význam by tomu nasvědčoval. »Obchodními místnostmi« jsou všechny místnosti, v nichž se provozuje obchod, t. j. činnost směřující k výdělku. Bylo by vyloučiti všechny místnosti, jež slouží jiným účelům a v nichž činnost ku docílení výtěžku zaujímá pouze místo podřadné. Dle zjištění jest předmětem nájmu lázeňský sál, jenž slouží v prvé řadě k účelům společenským a pouze podřadně přináší obci zisk. Tuto podřadnost soud prví stolice přehlíží a nelze tu proto mluvit o obchodní místnosti ve smyslu cit. nařízení.

Nejvyšší soud zrušil rozsudky obou nižších stolic a vrátil věc soudu prví stolice, by jí znovu projednal a rozhodl — mimo jiné z těchto

důvodů:

Žalovaná strana tvrdila v námitkách proti výpovědi jen všeobecně, že na místnosti, jež všechny v lázeňském domě najala, vztahuje se ustanovení zákona o ochraně nájemců, aniž blíže uvedla důvod k tomu. Teprve při ústním jednání odůvodňuje tuto námitku tím, že místnosti dlužno považovati za místnosti obchodní, poněvadž jí bez nich správa lázeňská byla by znemožněna, neboť místnosti najaté tvoří podstatnou součást lázeňských zařízení, bez nichž by obec, jako orgán správu lázní vedoucí, utrpěla nejen újmu na reprezentaci nezbytné k zachování proslulosti, nýbrž i újmu hmotnou, jelikož by trpěla značnou ztrátu na příjmech. Naproti tomu žalobkyně popřela, že by najaté místnosti patřily mezi lázeňské zařízení a popřela vlastnost jich jako místností obchodních, poněvadž i když z nich obec příjem má, není to příjem povahy obchodního zisku a obec také jako úřad, správu lázeňskou obstarávající, žádných obchodů neprovozuje. Kdežto první soud, pokládaje okolnost, že žalovaná obec z najatého objektu má příjmy a ho ve svém obchodě t. j. v lázeňském podniku s prospěchem užívá a nutně potřebuje, za soudu známou a tudíž důkazu vůbec nepotřebující (§ 269 c. ř.), tuto rozhodující okolnost blíže na přetřes ani nevzal tím méně výstižně objasnil a potřebné důkazy o ni provedl, bez bližšího vyjasnění místnosti najaté za místnosti obchodní uznal, usoudila stolice druhá, že o obchodních místnostech, třeba z najatého objektu měla obec i příjmy, nemůže býti řeči, když v nich obec obchod neprovozuje, any místnosti ty ani výhradně ani hlavně neslouží k tomu účelu, by z nich byl docílen zisk. Než aby se otázka, jde-li tu o místnosti takové, kterým možno přiznati povahu místností obchodních, t. j. místností sloužících přímo nebo nepřímou ku provozování obchodů ve smyslu obchod-

ního zákona, spolehlivě rozřešiti mohla, měl již první soud vedle ustanovení § 182 c. ř. s. žalovanou stranu poukázati, by tuto rozhodnou okolnost náležitě odůvodnila, zejména přesně uvedla, k čemu místností sporných používá, a jakým způsobem ona z nich příjmy bere a jaké povahy příjmy ty jsou, a aby o těchto okolnostech, jež zevrubně probrati a objasniti třeba, provedl, bylo-li by potřebí, důkazy.

Čís. 529.

Vlastník může žádati i na bezelstném držiteli vydání peníze, který tento za věc utřžil.

(Rozh. ze dne 26. května 1920, Rv II 87.20.)

Žalobci byla podnájemníkem odcizena celá řada stříbrných předmětů, jež pak pachatel prodal žalovanému klenotníku. Část z nich žalovaný dále prodal, ostatní pak byl nucen žalobci vrátiti. Dřívější žaloba žalovaného proti žalobci na vrácení věcí, jež mu byl nucen vydati, byla právoplatně zamítnuta. Proti žalovanému zavedené trestní řízení pro přestupek § 477 tr. zák. skončilo sprostěním z obžaloby, ježto soudce dospěl k přesvědčení, že nabídka pachatelova nemohla se žalovanému zdáti podezřelou vzhledem k tomu, že žalovaný znal rodinné poměry pachatelovy; pachatel byl pro zločin krádeže právoplatně odsouzen. Žalobce domáhal se žalobou na žalovaném, by mu zaplatil za předměty, jež u něho nebyly nalezeny, prozatím tolik, kolik byl za ně zaplatil pachateli, vyhražuje si uplatňování toho, čeho se na plnou hodnotu nedostává. Procesní soud prví stolice žalobu zamítl. **Důvody:** Žalovaný byl bezelstným držitelem, nikoliv však vlastníkem věcí, jež byly žalobci odcizeny, ježto tu nebylo podmínek § 367 obč. zák. Musel proto žalobci vrátiti věci, pokud je ještě měl. Jinak má se věc ohledně předmětů, jež byl dále prodal. Dle § 329, 330 obč. zák. mohl žalovaný, jsa bezelstným držitelem, s věcmi dle libosti nakládati, je spotřebovati po případě i zničiti, mohl si přivlastniti veškerý plody a užítky z věcí těch důsledkem své bezelstné držby. Byl tudíž i oprávněn věci zciziti a docílený výtěžek podržeti, aniž by byl povinen vrátiti je pravému vlastníku věcí. Nelze mluvit o obohacení žalovaného, ježto případný výtěžek za věci získal jakožto jejich užítky. Cenu pak, již zaplatil pachateli a již na něm žalobce požaduje, není povinen žalobci vydati, poněvadž peněz ten za věci skutečně byl zaplatil a není proto o něj obohacen. **Odvolaací soud** žalobě vyhověl. **Důvody:** Soud prví stolice přiznává sice žalobci právo na vydání věcí, pokud byly u žalovaného nalezeny, upírá mu však nárok ohledně věcí, jichž žalovaný již nemá. V tom jest patrný rozpor, jež nelze překlenouti ustanovením §§ 329 a 330 obč. zák. Jestli základním předpisem občanského zákoníka, že lze nabýti vlastnictví odevzdáním pouze tehdy, byl-li zcizitele vlastníkem (§ 366, 442 obč. zák.). Výjimek § 367 obč. zák. nelze obdobou rozšiřovati. Žalovaný nestal se vlastníkem věcí. Tím, že žalovaný, prodav věci, nemá jich již v držbě, nepozbývá žalobce nároku na to, co bylo za ně vytěženo. Nárok tento není pohledávkou z poškození, jež by předpokládala protiprávní poškození a směřovala pouze proti škůdci (§ 1294, 1295 obč. zák.), nýbrž jest bezprostředním výronem vlastnického práva ku věci. Nespráv-

nost názoru prvního soudu plyne i z ustanovení § 333 obč. zák., dle něhož ani bezelstný držitel nemůže žádati, by mu bylo nahrazeno, co dal předchůdci za to, že mu přenechal věc. Vždyť nelze vlastníku uložit, by si svou vlastní věc vykoupil. Bezelstnému držiteli přísluší postih pouze proti jeho předchůdci.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Skutkovým podkladem žalobního nároku jest okolnost, že žalobce byl vlastníkem stříbrného náčiní, jež v žalobě přesně označeno, že náčiní to bylo mu ukradeno, že žalovaný náčiní to a sice, jak zjištěno, bezelstně od zlodějky koupil a pak dále prodal. Žalobce, tvrdě, že věci měly větší hodnotu, než cenu, za jakou byly žalovaným od zlodějky ukoupeny, a že žalovaný za věci ty dojísta utřzil více, než cenu nákupní, domáhá se toho, by žalovaný zaplatil mu prozatím alespoň cenu nákupní, vyhrazuje si uplatňování toho, čeho na plnou hodnotu se nedostává, při nejmenším pak uplatňování toho, co žalovaný za věci utřzil. Z řečeného skutkového podkladu vycházely jak prvá, tak druhá stolice. Otázka, zda z tohoto skutkového podkladu lze po zákonu vyvoditi nárok žalobní jest otázkou právního posouzení případu. Po této stránce není však soud vázán právním pojetím stran, pročež, odchýlí-li se soud od právního názoru žalobce, nelze důvodně tvrditi, že by soud byl uznal o plnění, o něž nebylo žalováno, nebo nepřipustným způsobem pozměnil důvod žaloby. Pokud tedy v těchto směrech uplatňuje se proti odvolacímu rozsudku dovolací důvod § 503 čis. 4 c. ř. s., nelze dovolání přiznati oprávněnosti. Ve věci samé závisí rozhodnutí rozepré na správném výkladu ustanovení § 329 obč. zák., k němuž ohledně vlastnických nároků proti bezelstnému držiteli věci poukázáno v § 379 obč. zák. Marginalní rubrika k § 329 obč. zák. mluví ovšem o právech bezelstného držitele ohledně podstaty věci, přidržuje se theoretické nauky o t. zv. comoda (beatitudines) possessionis, jak běžnou byla v čase prací kodifikačních. Co však v pravdě míněno »právy bezelstného držitele co do podstaty věci«, o nichž mluví marginalní rubrika § 329 obč. zák., plyne nad veškeru pochybnost z obsahu tohoto paragrafu. Jím v jádru věci sprostňuje se bezelstný držitel vlastně jen zodpovědnosti za to, že věci užíval, ji spotřeboval nebo dokonce zničil. Toto sprostění zodpovědnosti je důsledkem bezelstnosti, již zavinění je vyloučeno, nikoli však důsledkem nějakého práva bezelstného držitele k podstatě věci. Ze tomu tak, plyne z úvahy, že domnělá »práva« § 329 obč. zák. obmyslnému držiteli nepřislušejí, tudíž obsah držby jako takové netvoří, nýbrž jsou důsledkem bezelstnosti, bezelstností však neurčuje se obsah práva, ona jeví pouze vliv na nabytí a rozsah práv (Randa, Besitz str. 104, Unger I. 222 pozn. 32, II 540 pozn. 23, Krainz I 462/6, Nippel III str. 109). Vykládá-li se pak ustanovení § 329 obč. zák. tak, jak právě naznačeno, plyne z toho pro případ, o který se zde jedná, tolik, že žalovaného nelze arcif činiti zodpovědným za to, že věci vůbec zcizil, ani za to, že snad je zcizil nevýhodně. Z toho neplyne však žalovaného, by podržel peněz, za který věci dříve zcizil. Takového práva mu § 329 obč. zák. nepřiznává. Žalobce jako bývalý vlastník věci musí se arcif spokojiti s právním stavem, utvořeným tím, že věci dále byly zcizeny, nepozbývá však práv z tohoto právního stavu plynoucích, tudíž zejména nároku na peněz za věci docílený. Že

tímto právním stanoviskem nenakládá se se žalovaným proti úmyslu zákona snad krutě, toho dokladem je ustanovení § 333 obč. zák., vedle něhož ani bezelstný držitel nemůže požadovati cenu, kterou on dal svému předchůdci za to, že věc mu přenechal. Přenechati pak bezelstnému držiteli v případě, že věc úplatně dále zcizil, peněz, který za věc utřzil, znamenalo by vlastně, že nahrazovalo by se mu to, co on svému předchůdci za věc dal. Má tedy žalobce právo, žádati na žalovaném vydání penize, který tento za věci utřzil.

Čís. 530.

Pro povinnost dráhy k náhradě za zboží z ciziny dovážené nejsou směrodatny cizozemské ceny maximální, nýbrž běžné ceny utvořené v mezinárodním obchodování.

(Rozh. ze dne 1. června 1920, Rv I 187/20.)

Dne 15. září 1917 odeslána byla z Pětikostelí v Uhrách bedna čajového másla do Prahy, kdež zjištěn úbytek 70 kg. Obecná obchodní cena v místě a v době odeslání činila 26 K, tamní maximální cena pak 11 K 40 h za 1 kg. Příjemce domáhal se náhrady, vypočtené na základě obecné ceny obchodní. Žalovaná dráha uznala ve sporu povinnost ku zaplacení náhrady na základě ceny maximální. Procesní soud první stolice vyhověl žalobě v plném rozsahu. Důvody: Dle § 88 žel. dopr. ř. jest dráha povinna nahraditi obecnou obchodní cenu ztracených 70 kg čajového másla. Soud zjistil, že obecná obchodní cena exportního čajového másla v den podání zásilky na dráhu činila 26 K za 1 kg, tudíž stálo 70 kg 1820 K. Že maximální cena činila pouze 10 K 24 h resp. tržní cena pak 11 K 40 h má soud za bezvýznamné, poněvadž se jednalo o maslo, určené pro vývoz do ciziny, a tu rozhodnýmá mohou býti pouze ty ceny, které se za takové maslo platily. Poněvadž pak maslo bylo kupováno v cizině pro vývoz, nemohou býti rozhodny tamnější maximální ceny, ježto, jak všeobecně známo, za maximální ceny maslo se nedostalo a to tím méně, když se jednalo o zásobování tuzemska maslem z ciziny, takže pouze ceny, které se všeobecně za takovéto maslo platily, v úvahu jako obecná obchodní cena přijíti mohou. O d v o l a c í s o u d rozsudek potvrdil. Důvody: Dopravní řád železniční ve svém § 88 v souhlasu s ustanovením čl. 396 obch. zák. a čl. 34 mezin. úmluvy nařizuje, že dráha, když k náhradě jest povinována, musí hraditi obecnou obchodní cenu, kterou mělo zboží v době přijetí k dopravě na místě odeslání. Místem odeslání je v tomto případě Pětikostelí v Uhrách a dobou přijetí k dopravě den 15. září 1917. Procesní soud bezvadně zjistil, že obecná obchodní cena čajového másla, do ciziny určeného, činila v Pětikostelí 26 K za jedno kilo. Cenu tu soud první stolice také zcela správně určil za podklad svému rozhodnutí o výši náhrady. Zákon nikde nepřipouští výjimky z pravidla shora uvedeného. Obecná obchodní cena řídí se dle poměru nabídky a poptávky, není tedy stálá a nebyla také regulována pro obchod na vývoz. Vývoz másla z Uher do Čech byl přípustným, vždyť by jinak dráha maslo k dopravě ani nepřevzala, a tu není možno se odvolávati na určené maximální ceny másla. a sice ani pro místa exportu ani pro místa importu, neboť ceny ty byly stanoveny pro

producenty a kupitele každé jednotlivé země, měly za účel zabránit stoupaní cen zboží v zemi se nalézajícího, ale neměly snad bránit dovozu odjinud. Ostatně v Uhrách stanovené maximální ceny pro Čechy žádné závazné platnosti nemají. Dovoz byl všemi možnými prostředky usnadňován a podporován, a nikde nebyl stanovením maximálních cen stěžován. Nejde tu tedy o případ § 1059 obč. zák., při němž dlužno ještě poukázat k tomu, že smlouva o dočasně uzavřena byla v cizině, za kterou Uhry vůči Rakousku vždy považovány byly, a dráha nedokázala, že by tam také pro export nějaké maximální ceny byly stanoveny (§ 37 obč. zák.).

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Nemůže být pochybnosti, že účelem stanovení maximálních cen jest ochrana spotřebitelů proti libovolnému zvyšování cen. Že tato ochrana vztahovat se může jen na spotřebitele domácí, nikoliv cizí, jest samozřejmo, uváží-li se, že zákonodárce není ani povolán k tomu, aby se ujímal zájmů cizinců v cizině bydlících a bral je v ochranu proti výrobcům a obchodníkům domácím. Z toho plyne, že při posuzování otázky výše škody za ztracené zboží nemohou být rozhodnými maximální ceny v území bývalého Zalitavska k ochraně tamějších spotřebitelů stanovené. Rozhodné jest tu pouze ustanovení § 88 d. ř. žel., že dráha je povinna nahradití obecnou cenu. Soud zjistil, že obecná obchodní cena másla pro vývoz určeného v Pětikostelí činila 26 K za 1 kg. Tvzení, že by maximální cena v Uhrách stanovená byla pro toto »zboží« at již exportní neb importní, všeobecně závazná, odporuje tedy zjištěním soudu procesního a jest proto závěr, k němuž dovolání dochází, že koupě a prodej čajového másla za kupní cenu, převyšující cenu maximální, jest neplatný a nedovolený, a že by proto de jure žalobci nepřislušela ani náhrada cen maximálních, — nesprávným, neboť se tu dovolání uchyluje od zjištění soudu procesního, které soud odvolací za své přijal a jímž je také soud dovolací vázán.

Čís. 531.

Obchodní pomocník, mající nárok na tantiemu dle obchodního zisku, může sice žádati o vyúčtování zisku, nikoli však o přisežné dotvrzení správnosti vyúčtování.

(Rozh. ze dne 1. června 1920, Rv I 218/20.)

Žalobce byl ředitelem továrny žalované firmy a měl kromě pevného platu nárok na 5% tantiemu z ročního výtěžku. Dne 26. března 1917 dal žalobce jednoroční výpověď, jež byla žalovanou přijata. Dne 28. června 1917 dala žalovaná žalobci dovolenou a zřekla se až na další jeho služeb. Od 1. července 1917 do konce února 1918 konal žalobce vojenskou službu, načež dne 1. března 1918 nastoupil službu u jiné firmy. Žalovaná firma platila žalobci měsíční služné až do konce února 1918, tantiemu pouze do 30. června 1917. Žalobou domáhal se žalobce na žalované vyúčtování za dobu od 1. ledna 1917 do 26. března 1918 jakož i, by složila přísahu, že bilance jsou správné a úplné. Procesní soud první sto-

lice vyhověl žalobě, pokud šlo o dobu od 1. ledna 1917 do 28. února 1918. Důvody: Zaměstnavatel může se kdykoliv vzdát služeb zaměstnancových, nemůže mu však služební požitky snížit. Zjištěno jest, že žalovaná firma zajistila žalobci všechny jeho požitky po dobu dovolené, ač jí byl upozornil, že bude nucen za dovolené narukovati. Tímto zjištěním odstraněny byly pochybnosti, jež by mohly vzniknouti z toho, že žalobce skutečně za své dovolené nastoupil vojenskou službu. Žalovaná firma skutečně vyplácela žalobci služné po dobu jeho služby, avšak zdráhá se mu přiznati tantiemu za tuto dobu. Než i na tuto má žalobce nárok, ovšem pouze do 28. února 1918, ježto nastoupil dnem 1. března 1918 místo u konkurenční firmy, čímž dal na jevo, že ruší smluvní poměr se žalovanou firmou. Dle § 14 zák. o obch. pom. jest, není-li jiné úmluvy, vyúčtovati dle bilance za uplynulý rok a může zaměstnanec žádati, by mu dovoleno bylo nahlédnouti do knih, pokud jest toho třeba ku přezkumu vyúčtování. Zvláštní úmluvy v případě, o něž tu jde, nebylo, dlužno proto šetřiti zákonného postupu. Vyúčtování lze ovšem provésti teprve koncem roku, pokud se týče po valné hromadě, jež může se usnésti na odpisech ze základny, sloužící k výpočtu tantiemy. Žalovaná nenamítla vůbec, že by valná hromada za rok 1917 a 1918 nebyla ještě konána, nýbrž, stojíc na stanovisku, že žalobci nepřisluší od 1. července 1917 tantiema, odepírá mu dáti vyúčtování; za dobu do 30. června 1917 poskytla pak žalobci tantiemu vypočtenou dle čistého zisku za tohoto půl roku. Leč dlužno udati čistý zisk za celý rok 1917 a pak teprve bylo by lze, pokud jde o stanovisko žalované, určití tantiemu za prvních 6 měsíců. Žalobci přisluší však, jak již uvedeno, tantiema až do 28. února 1918 a musí proto žalovaná složití bilanci i za celý rok 1918, by bylo lze poměrně vypočítati tantiemu za první dva měsíce. Jest tudíž žalovaná firma povinna dáti žalobci vyúčtování za dobu od 1. ledna 1917 do 28. února 1918 na základě bilancí, jak shora byly uvedeny. Žalobce žádá též, by žalovaná složila přísahu, že bilance jsou správné a úplné. Nárok jeho zakládá se v čl. XLII uv. zák. k c. ř. s., ježto prý žalovaná jest dle zákona o obch. pom. povinna udati jmění a dluhy, jež v bilanci jsou obsaženy. Smlouvou nebyla přísaha vyloučena; chikány nelze v ní shledávati, naopak odstraní se jí vhodným způsobem osobní rozpory o obsahu bilance. Odvolací soud rozsudek potvrdil z důvodů prvního soudu, k nimž dodal: Povinnost, již ukládá zaměstnavateli § 14 zák. o obch. pom., by vyúčtoval se zaměstnancem, pobírajícím tantiemu za uplynulý rok na základě bilance, jest povinností udati jmění, náležející zaměstnavateli, pokud jest obsaženo v jeho obchodě. Ježto § 14 zák. o obch. pom. nevyklučuje výslovně, by složena byla přísaha o tom, že stav jmění byl udán v bilanci správně, dlužno přiznati zaměstnanci právo, by dle čl. XLIII uv. zák. k c. ř. s. žádal na zaměstnavateli složení přísahy, že údaje v jeho bilancích jsou správné a úplné.

Nejvyšší soud vyhověl dovolání žalované potud, že zamítá žalobní prosbu, pokud se domáhala složení vyjevovací přísahy.

Důvody:

Dovolání, opřenému o jediný dovolací důvod čis. 4 § 503 c. ř. s., nelze upřítí částečné oprávněnosti. Dovolatelka tvrdí, že není povinna žalobnímu žádání vyhověti, a proto navrhla změnu rozsudku v ten rozum, aby byla

prosba žalobní vůbec zamítnuta, poněvadž prý není povinna za čas od 1. července 1917 do 28. února 1918 tantiemu platiti a v důsledku toho vyúčtování žádaného není potřeba, a vidí nesprávné posouzení věci v uvedeném směru v tom, že odvolací soud přisvědčil závěru soudu stolice první, že žalovaná, zavázavši se platiti slušné žalobci po čas dovolené, vzala na se závazek platiti je včetně tantiemy i za čas, po který bude žalobce vykonávati vojenskou službu. Mimo to vytýká, že zvláště není povinna vykonati přísahu vyjevovací dle ustanovení čl. XLII uv. zák. k c. ř. s., poněvadž k vyjvení jmění nebo dluhů není vůbec povinnaž takže případ nelze zařaditi pod citované zákonné ustanovení. Pokud se týče první výtky, zjistil první soud, že žalovaná svým generálním ředitelem přislíbila platiti žalobci po celý čas jeho dovolené až do vypršení výpovědní doby, tedy do 16. března 1918, přes to, že ji předem zvláště upozornil, že bude ihned povolán k výkonu služby vojenské, veškeré jeho služební požitky, tudíž že přislíbila mu platiti požitky ty i v době služby vojenské do času udělené mu dovolené spadající, jak žalobce v dopisu svém výslovně jí bez odporu s její strany oznámil. Nejde tu tedy jen o prostý právní závěr, nýbrž skutkové zjištění, kterému, když je odvolací soud, shledav je plně odůvodněným, převzal, nelze odporovati v řízení dovolacím. Zavázala-li se žalovaná strana, jak bylo zjištěno, pak přísluší žalobci, jak právem nižší soudy uznaly, nejen nárok na pevný plat, nýbrž i tantiemy, které jsou součástíkou platu služebního a není tomu nijak na závalu § 3 cis. nař. z 29. února 1916 čís. 58 ř. z., poněvadž ustanovení to platí jen pro případ, že nebylo jinak mezi stranami ujednáno. Zde ujednání se stalo, jest proto platné a neprávem je obmezovala žalovaná jen na placení pevného služebního, když veškeré služební požitky platiti se zavázala. V tom směru tudíž vytýkané nesprávné posouzení právní shledati nelze. Ovšem ale jest tu dovolací důvod čís. 4 potud, pokud odvolací soud v souhlasu se soudem stolice první podřaduje sporný případ pod ustanovení čl. XLII uv. zák. k c. ř. s. a ukládá ve výroku rozsudkovém žalované straně povinnost vykonati přísahu, že předložené bilance jsou pravé a úplné. Žalovaná firma jako zaměstnavatelka žalobcova neměla přece ve správě jmění a nemá také podle občanského práva povinnosti jmění nebo dluhy své jemu udati, v kterýchžto případech lze požadovati vyjevovací přísahu dle citovaného zákonného předpisu. I když žalobce jako ředitel továrny pobíral část služebního platu v tantiemě, počítané z hrubého výtěžku na základě ročních bilancí, nestal se tím ani vedoucím společníkem (čl. 270 obch. zák.) aniž lze říci, že tím firma stává se správcem jeho jmění (§ 1012 obč. zák.), nýbrž zůstává zřízencem konajícím v obchodním závodu vyšší služby, pro kterého platí ustanovení § 14 zákona o obch. pomoc. Více než § 14 cit. zák. stanoví, nemůže ani zřízencem požadovati na zaměstnavateli ani tento není povinen mu poskytnouti. Zavázala-li se tedy žalovaná platiti žalobci plat z částí v 5 proc. tantiemě z hrubého výtěžku, převzala tím přirozeně povinnost, sdělit oprávněnému potřebný výkaz o tomto výtěžku, jeho vyúčtet zdělaný dle ročních bilancí, ježto by jinak nárok jeho nedal se uplatniti. Když by žalobce měl pochybnosti o správnosti a úplnosti vyúčtu, může požadovati a žalovaný musí mu připustiti nahlédnutí do obchodních knih, pokud toho třeba, by se o správnosti a úplnosti vyúčtování přisvědčil. Tak určuje zřejmě § 14 zák. o obch. pom. Kdyby byl zákonodárce chtěl zaměstnanému vyhraditi více práv, zvláště i právo požadovati

dle čl. XLII uv. zák. k c. ř. s. vykonání přísahy o správnosti a úplnosti účtu, byl by to v zákonu zajisté výslovně řekl. Normy čl. XLII uv. zák. k c. ř. s. nelze tedy na případ, o který jde, nijak užiti, poněvadž je tu zvláštní ustanovení zákona, v němž práva zaměstnaného přesně jsou vymezena. Slušelo se proto v tom směru odůvodněnému dovolání vyhověti a onu část žalobní prosby, jež domáhá se toho, aby žalovaný vykonal přísahu, jako po zákonu neodůvodněnou zamítnouti, ostatní pak výrok ve věci samé, zákonu a stavu věci vyhovující, potvrditi.

Čís. 532.

Poukázal-li objednatel stejně znějícím projevem shotovitele součástek výrobku, by dodal je tomu, kdo sdělati a dodatí má zboží hotové, může onen, dodav tomuto součásti výrobku, požadovati na něm zaplacení.

(Rozh. ze dne 1. června 1920, Rv II 35/20.)

Vojenská správa objednala v roce 1917 u žalující firmy dna k nábojnicím, jež tato měla dodatí žalované, která jich pak měla použiti k výrobě nábojnic a dodatí hotový tovar vojenské správě. Dle objednacího přípisu vojenské správy, jež ve stejném znění došel obou firem, měla žalovaná firma dodaná jí žalující firmou dna této zaplatiti za podmínek v přípisu blíže uvedených. Žalovaná firma odepřela po převratu zaplatiti za dodané součástky, načež jí dodavatelka žalovala o kupní cenu za dodané součástky. Procesní soud první stolice žalobu zamítl podstatně z toho důvodu, ježto neshledal mezi spornými stranami přímého právního poměru, jsa toho názoru, že žalovaná byla zmocněncem vojenské správy, kterážto sama u žalující objednávala. Rovněž nelze tu mluviti o asignaci ve smyslu § 1400 obč. zák. a čl. 300 obch. zák., ježto žalovaná nepřevzala vůči žalobkyni bezpodmínečně závazku ku platbě a o tomto obmezení žalobkyni též zpravila, uvedši, že převzala výplatu pouze z úsluhy a že platebnou jest vlastně ministerstvo války. Odvolací soud žalobě vyhověl shledav, že mezi žalobkyní a žalovanou byl i přímý smluvní poměr, a uvedl dále v důvodech po stránce právní: I kdyby se nemělo za to, že mezi stranami byl bezprostřední poměr smluvní, přece vzhledem k tomu, jakým způsobem provozováno bylo mezi spornými stranami obchodní spojení, jsou tu veškery podmínky assignace ve smyslu § 1400 obč. zák. a čl. 300 obch. zák., kterážto smlouva neuhaslá dle § 1403 a 1023 obč. zák. tím, že assignant (vojenská správa) vzal za své.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání — mimo jiné z těchto

důvodů:

Správné právní posouzení vzájemného poměru obou stran sporných ohledně dodávky den k nábojnicím vyplývá z těchto okolností: Vojenská správa objednala dvěma přípisy u žalující firmy dna k nábojnicím v určitém počtu a v určitých cenách, jež dle příkazu v prvnějším dopisu obsaženého žalující firma měla dodatí žalované, by tato použijíc dodaných těch

součástí k výrobě nábojnic, tyto dodala vojenské správě. Dle týchž přípisů vojenské správy měla žalovaná firma dodaná jí žalovanou dnu k nábojnicím žalující firmě zaplatiti za modalit v přípise tom blíže uvedených. Ode sporné strany vyhověly podmínkám ohledně první dodávky úplně, žalující firma dodala smluvené množství nábojnicových dýnek, žalovaná firma cenu jich žalující zaplatila. Právnicky vyjádřeno byla zde dvoji assignace: jednak přikázala vojenská správa žalující firmě dodat zboží firmě žalované, tedy assignace, při níž byla žalující firma assignátem, žalovaná pak assignatářem, jednak přikázala vojenská správa firmě, by dodaná dýnka žalující zaplatila, tedy assignace, při níž jest žalovaná firma assignátem, žalující pak assignatářem. O tuto druhou assignaci jde v tomto sporu. Má-li assignace způsobiti převod závazku, jest zapotřebí trojího souhlasu: assignanta, assignatáře i assignáta. Je-li zde tento trojí souhlas, pak vystupuje assignant ze svého posavadního závazku a assignat vstoupí na jeho místo. V tomto případě jest toto trojí svolení po ruce. Dotyčný přípis vojenské správy (a to jak onen ze 17. března 1917 tak i ze dne 25. dubna 1917) byl ve stejném znění doručen oběma spornými stranami a obě sporné strany závazky jim tam uložené na se přijaly. Tím tedy nastala assignace po rozumu § 1400 obč. zák. a čl. 300 obch. zák. V tomto směru jest tedy přisvědčení důvodům, jimiž rozsudek v odpor vzatý rozhodnutí své podepřel. Jest proto zbytečno zabývat se otázkou, zdali lze či nelze konstruovati přímý smluvní poměr ohledně dodání dýnek mezi stranami spornými, a není proto zapotřebí, zabývat se vývody dovolání vztahujícími se k této části rozhodovacích důvodů rozsudku v odpor vzatého. Ze následkem tohoto právního poměru byla žalovaná povinna dodaná dýnka žalující zaplatiti, uznává nepřimo žalovaná strana sama v oné části svých dovolacích vývodů, v nichž se snaží prokázat, že jí bylo dle zmíněných již přípisů vojenské správy na vůli ponecháno, by platila buď do 30 dnů se srážkou 5proc. ode dne, kdy zboží do její továrny přišlo, anebo až teprve, když jí samu dojde placení se strany vojenské správy. Nepopírá tedy žalovaná svoji platební povinnost vůbec, nýbrž tvrdí pouze právo volby ohledně podmínek placení. Vzhledem k tomuto vlastnímu stanovisku žalované jest nevysvětlitelné, že se své povinnosti placení vůbec vzpírá; mohla by snad namítati toliko předčasnost žaloby (čehož však nečiní), ovšem minula by se i tato námitka s úspěchem z tohoto důvodu: Jak svědek R., jehož se žalovaná sama dovolává, potvrdil, bylo mezi vojenskou správou a žalovanou ujednáno, že tato, jakožto velká firma, malé firmy má zaplatiti; svědek ten dodal, že by nebylo bývalo povinností její zaplatiti, kdyby povinnost tu na se nebyla dobrovolně přijala. Než právě v tom spočívá jádro věci, že žalovaná povinnost tu na se vzala. Poukaz její na to, že žalující firma se snažila v dopisu ze dne 27. března 1917 vymoci zmírnění podmínky 5proc. skonta při placení do 30 dnů od dodání, nemůže nehledě ani k tomu, že se dopis týká první dodávky, která je vyřizena a o kterou se však nejedná, na věci ničeho měniti, poněvadž obsah tohoto dopisu přípisy žalované firmy ze dne 5. dubna 1917 a ohledně druhé dodávky zejména přípisem ze dne 23. srpna 1917 se stal bezpředmětným. Poněvadž pak se žalovaná rozhodla pro placení během 30 dnů se skontem 5procentním a také tímto způsobem i plnila, zaplativši prvou část dodávky, není správným její názor, že jest oprávněna kdykoli podle své libosti od této podmínky ustoupiti.

Není-li jinak ujednáno, jest kupitel povinen zaplatiti kupní cenu při odebrání zboží z ruky do ruky a nemá práva žádati, by mu zboží zasláno bylo na dobírku. Obchodní zvyklosti, dle níž kupitel platival, až když zboží obdržel, nelze v poválečných poměrech se dovolávati.

(Rozh. ze dne 1. června 1920, Rv II 91/20.)

Žalobce zaslal žalované firmě sídlící v jiném místě dvě automobilové obruce, by mu na ně zhotovila automobilový plášť. Po skončení práce žádala žalovaná, by jí žalobce zaplatil předem, kdežto žalobce byl ochoten platiti dobírkou, na což žalovaná nepřistoupila. Žalobě, by žalovaná byla uznána povinnou vydati automobilový plášť proti tomu, že úplata za opravu bude zapravena ihned po dojití pláště pokud se týče dobírkou, procesní soud prvního stádia vyhověl a uvedl mimo jiné — dosvědčiv — nanejvýš k názoru, že tu jde o smlouvu kupní a nikoli o smlouvu o dílo — v důvodech po stránce právní: Dle § 1062 obč. zák. jest žalobce povinen kupní cenu zaplatiti a koupenou věc převzít. Žalobce nabídl se žalovanému, že věc převezme a kupní cenu zaplatí, není tudíž na jeho straně prodlení v přijetí věci pokud se týče zaplacení kupní ceny, kdežto žalovaný jest v prodlení, ježto věc bezdůvodně zadržuje. Placení předem nebylo umluveno, pročť žalovaný nemůže požadovati, by kupní cena byla zaplacená před odevzdáním věci, rovněž nemůže sám určovati způsob dopravy, jmenovitě není zvykem, by prodatel vyzval kupitele ku převzetí věci. Žalobce žádal, by věc byla zaslána poštou a žalovaný byl povinen tomu vyhověti. Doprava poštou jest obvyklou a rozumí se vlastně sama sebou. Žalovaný nemůže se dovolávati nejistoty poštovních poměrů. Zaslání dobírkou je vlastně plněním z ruky do ruky, o něž se žalovanému jedná. O dvořací soud žalobu zamítl. Důvody: Lhostejno, zda smlouvu mezi stranami jest považovati za smlouvu o dílo či za smlouvu kupní a tu opět zda jde o kup dle práva obchodního či dle práva občanského. Jde-li o kup dle práva obchodního dle § 1166 obč. zák. a čl. 272 obch. zák., jest zaplatiti kupní cenu při odevzdání věci (čl. 343, odstavec třetí obch. zák.). Věc jest předati na místě, kde prodatel má svůj závod (čl. 342, odstavec druhý, obch. zák.), při čemž odevzdáním jest též předání věci povozníkovi (čl. 344 obch. zák.). Předválečný zvyk obchodní, že při koupi dlužno zapraviti kupní cenu nikoliv již při odeslání, nýbrž teprve po té, kdy zásilka došla na místo určení, pozbyl za války platnosti. Převaha zboží nad penězi a tím zesílená pozice vlastníka věci jeví se prakticky též v tom, že jest nyní zvykem, že platí se kupní cena předem. Žalobce nemůže se proto dovolávati onoho předválečného zvyku a dlužno tu použiti z á k o n n ě h o předpisu, dle něhož jest kupní cenu zaplatiti při odevzdání (čl. 342, odstavec třetí obch. zák.). Ostatně vycítuje to žalobce sám, nabízející se platiti dobírkou, a máje za to, že tím dostojí svému závazku. Než v odeslání zboží na dobírku nelze spatřovati placení; odesláním zboží dobírkou zmocňuje odesílatel poštu nebo železnici, by za něho placení přijala, a placení jest dokonáno teprve výplatou dobírky; požadavku placení není tudíž vyhověno tím, že bylo zboží zasláno na dobírku. Nejinak jest tomu, jde-li o kup práva občanského Sídla žalovaného jest pro něho splnětím (§ 905 obč. zák.) ať již automobilový plášť odevzdá

žalobci přímo ve svém sídle, či dle poukazu žalobce zašle mu ho poštou nebo dráhou. Současně má žalobce zaplatiti hotově kupní cenu, jinak může mu žalovaný odeprítí vydání věci (§ 1062 obč. zák.). Kdyby smlouva mezi spornými stranami byla smlouvou o dílo, bylo by dle § 1170 obč. zák. zapraviti úplatu po dokončení díla. Podnikatel, používaje svého práva zadržovacího, může odpírati vydání zboží, nezaplatí-li objednatel kupní cenu z ruky do ruky. (Krainz: System V., vydání I., str. 452. II., část prvá, str. 351).

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Dovolací soud přidává se k právnímu názoru odvolacího soudu a, poukazuje k jeho odůvodnění, dodává vzhledem k vývodům dovolacího spisu toto: Z toho, že odvolací soud rozebral sporný případ ze všech v úvalu přicházejících hledisk, nelze ho zajisté ještě snad kárati. Ostatně dovolatel sám nevyjadřuje se určitě o tom, jaký právní poměr on ve smlouvě shledává. Tuzemské i cizozemské poměry trhové z doby válečné a nynější doby poválečné jsou obecně známy a netřeba jich proto vyšetřovati a zjišťovati. Obecně známým jest pokles hodnoty peněz a jeho protějšek vzestup hodnoty zboží. Obecně známým jest přirozený důsledek těchto hospodářských poměrů, že, kdo zboží zadává, činí tak jen proti hotovému zaplacení z ruky do ruky a že dřívější předválečné zvyklosti byly po této stránce předstízeny změněnými poměry hospodářskými. Dříve při nadvýrobě byl ve výhodnějším postavení kupitel. O jeho přízeň musel se ucházeti a jemu oproti dispositivním předpisům zákona musel různé výhody poskytovatí prodávatel, chtěl-li vůbec zboží odbýti. Dnes pánem situace je ten, kdo má zboží, uchazeč o zboží stal se tím, kdo je hospodářsky v nevýhodě a následkem toho nucen, zřici se toho, co mu vzhledem k jeho dřívější, hospodářsky silnější posice skytaly obchodní zvyklosti doby předválečné. Není správným tvrzení dovolacího spisu, že žalovaný požadoval placení předem. Smysl celé korespondence byl ten, že žalovaný chtěl automobilový plášť dáti z ruky jen proti současnému hotovému zaplacení. Jakým způsobem by žalující strana uskutečnila placení z ruky do ruky proti vydání automobilového pláště, bylo žalovanému lhostejno. Přirozeně v tom případě, že žalující strana by se rozhodla, zaslati peníze poštou, musela by je dříve dáti na poštu. Žalovaný dostal by je však teprve, až byly by mu poštou dodány, a týmž okamžikem byl také ochoten, tradiční úkon předsevzítí. Ani v tomto případě nejednalo by se tudíž v pravdě o placení předem. Má-li se cena trhově platiti při odevzdání, musí tradiční úkon prodávatele a placení kupitele časově se stýkati. Každé místní dělení tradičního úkonu a placení chová v sobě časové dělení obou těchto úkonů a nemusí prodávatelem býti schváleno. Tímto případem je zejména zaslání zboží dobírkou. K tomu není prodávatel zavázán.

Čís. 534.

Novela o právu manželském (zákon ze dne 22. května 1919 čís. 320 sb. z. a n.).

Dohodli-li se manželé za sporu o rozvod manželství od stolu a lože na dobrovolném rozvodu, řídí se příslušnost pro vyřízení žádosti o přeměnu rozvodu v rozluku třetím a nikoli druhým odstavcem §u 20 rozl. zák.

(Rozh. ze dne 1. června 1920, Nd II 7:20.)

Nejvyšší soud, rozhoduje záporný spor o příslušnost mezi krajskými soudy v Novém Jičíně a Českých Budějovicích, jež prohlásily se místně nepřislušnými rozhodnutí o žádosti Vojtěcha B., bytem v Bohumíně, proti Aloisii B-ové, bytem v Českých Budějovicích, o povolení rozluky manželství, usnesl se, že příslušným jest krajský soud v Českých Budějovicích.

Důvody:

Doslov a smysl ustanovení druhého odstavce § 20 zákona ze dne 22. května 1919, čís. 320 sb. z. a n. nasvědčují tomu, že krajský soud v Čes. Budějovicích neprávem se prohlásil nepřislušným rozhodnutí o shora uvedené žádosti o rozluku. Spor zahájený u kraj. soudu v Nov. Jičíně žalobou Aloisie B-ové proti jejímu manželovi Vojtěchu B-ovi o rozvod jich manželství od stolu a lože, skončil smírem, který rozvádění manželé při ústním líčení ze dne 23. listopadu 1909 spolu uzavřeli, dohodnouce se na tom, že manželství se rozvádí od stolu a lože, načež procesní soud svým předsedou prohlásil usnesení, že se manželství mezi žalobkyní a žalovaným dobrovolně rozvádí. Jak z ustanovení §§ 103, 105 obč. zák., a § 3 dvor. dekretu ze dne 23. srpna 1819, čís. 1595 sb. z. s. a §u 3 nařízení min. sprav. ze dne 9. prosince 1897, čís. 283 ř. z. vyplývá, nejde při dobrovolném rozvodu, o nějž se pokusiti procesnímu soudu jest uloženo, nikterak o rozhodnutí soudní, nýbrž, shodly-li se ve sporu manželé, povolivše sobě navzájem dobrovolný rozvod, jest povinností soudu pouze, aby potvrdil tuto shodu a z ní vyplývající dobrovolně povolený rozvod manželství od stolu a lože. V takovémto případě nelze tedy mluvit o rozhodnutí sporu o rozvod, nýbrž věc dlužno posuzovati tak, jakoby oba manželé byli hned z počátku učinili návrh na povolení dobrovolného rozvodu; opačný náhled nelze odůvodniti poukazem na předpis § 17 cit. zákona čís. 320/19 sb. z. a n., jenž s ustanovením § 20 téhož zákona, jednajícím o příslušnosti, nemá co činiti. Poněvadž dle toho, co bylo řečeno, v případě, o nějž zde jde, jest pro příslušnost k rozhodnutí o žádosti za rozluku směrodatný odstavec třetí § 20 cit. zák., a Aloisie B-ová, proti níž žádost jejího manžela směruje, bydlí v Českých Budějovicích, jest výrok shora uvedený ospravedlněn.

Čís. 535.

Projedná-li rozlukový spor bez přivzetí obhájce manželského svazku, trpí řízení zmatečností, již povinnouti si jest povinností opravné stolice, třebaže opravný prostředek týkal se pouze otázky zavinění na rozluce.

(Plenární usnesení ze dne 7. června 1920, č. pres. 426/20.)

Manželem žalováno o rozluku židovského manželství z důvodu manželčiny duševní choroby. První soud zřídil obhájce svazku manželského, ale na rekurs žalobcův vrchní soud zemský jako soud rekursní usnesení to zrušil a uložil prvému soudu, aby spor projednal bez obhájce svazku

manželského. Toto usnesení rekursního soudu doručeno bylo též obhájci svazku manželského a ten si nestěžoval. Spor proveden v prvé stolici bez obhájce svazku manželského a vydán pak rozsudek, jímž žalobě o rozluku bylo vyhověno, ale bylo vysloveno, že vinu na ní má manželka. Manželka se proti tomuto výroku o vině odvolala a tu též vrchní zemský soud jako soud odvolací rozsudek z moci úřední zrušil a vrátil věc k novému jednání za přibrání obhájce svazku manželského. Neučinil tak pro zmatečnost, nýbrž pro vadu řízení ve smyslu § 496 čis. 2 c. ř. s. Proti tomuto usnesení podán byl oběma manželi rekurs. Pro důležitost otázky přikázal první prezident Nejvyššího soudu věc plenárnímu senátu, jenž usnesl se na shora uvedené právní zásadě.

Důvody:

Podle posledního odstavce § 13 zákona ze dne 22. května 1919 č. 320 sb. z. a n. dlužno ve sporech o rozluku (manželství jakéhokoliv, tedy také židovského) postupovati dle předpisů platných o tom, jak vyšetřovati a posuzovati jest neplatnost manželství. Proto jsou nyní soudy ve sporech o rozluku manželství povinny, šetřiti kromě předpisů civilního řádu soudního též zvláštních ustanovení dvorského dekretu ze dne 23. srpna 1819 č. 1595 sb. z. s. a nařízení ministerstva spravedlnosti ze dne 9. prosince 1897 č. 283 ř. z., týkajících se řízení o neplatnosti manželství. Těmito ustanoveními zavádí se do sporů o rozluku manželství zásada vyhledávací, z níž vzhledem k tomu, že veřejný zájem státní na trvání manželského svazku, o jehož zrušení jde, jest spoluúčasten na výsledku sporu, vzhází soudu povinnost, aby k obhájení tohoto veřejného zájmu z moci úřední co nejpřesněji vyšetřil a zjistil pravou podstatu případu a důvody rozlučení manželství. Aby v tomto ohledu nebylo ničeho opomenuto, ukládá zákon soudu, aby ihned při zahájení řízení zřídil obhájce svazku manželského (§§ 14, 17 dotčeného dvorského dekretu a §§ 8, 15 zmíněného ministerského nařízení), jež jest přibrati k veškerému dalšímu jednání, jsou v ustanoveních dvorského dekretu a ministerského nařízení podrobně uvedeny; soud pak jest povinen bděti nad jeho činností a kdyby sledal, že obhájce svazku manželského něco opomenul, má ho z moci úřední poučiti a napomenouti. Zvláštní pozornost musí soud věnovati tomu, aby obhájce svazku manželského neopomenul, proti rozsudku, jímž byla vyslovena rozluka manželství, podati odvolání. Má tedy obhájce svazku manželského ve sporech o rozluku manželství postavení obzvláště významné, jest nezbytným účastníkem řízení, a nelze se obejít bez něho v těchto sporech, ať již toto jeho procesuální postavení theoreticky se pojímá jakkoliv, — ať jest pokládán přímo za stranu samostatnou, neb alespoň se mu přiznává postavení takovéto strany; — ať jako obhájce veřejných zájmů jest pokládán za zástupce státu jako vlastní strany, nebo za zástupce manželů, kteří bez jeho účasti ve sporu nemohou dosáhnouti právoplatného rozsudku; — na všechen způsob jest okolností, že obhájce svazku manželského ve sporech o rozluku manželství nebyl zřízen nebo nebyl přikázán, takovou vadou, která činí rozsudek i řízení předcházející dle § 477 c. ř. s. ať již s hlediska čis. 4 nebo s hlediska čis. 5 zmatečným. Když tomu tak jest, dlužno ke zmatečnosti právě uvedené, jež jest nezhojitelná a neodstrani-

telna, přihlížeti ve vyšší stolici (§§ 471 čis. 7, 494, 513 c. ř. s.) z povinnosti úřední i tehdy, směřuje-li opravný prostředek manželů pouze proti výroku o vině na rozluce manželství. Takovýto opravný prostředek jest formálně přípustný, a právě proto jest vyššímu soudu možno a nutno, přihlížeti ke zmatečnosti a napravití ji. Následkem toho jest samozřejmo, že výrok soudu prvního, jímž manželství bylo rozlučeno, nemůže, nebyl-li k řízení přibrán obhájce svazku manželského, pro zmatečnost, již dlužno dbáti v každém období řízení, nabýti moci práva, a výrok o vině toho kterého manžela, předpokládající, že bylo o rozluce manželství právoplatně rozhodnuto šetřic předpisů zákonných, pozbývá tím veškerého podkladu.

Čis. 536.

Ve sporech o rozluku manželství není obhájce manželského svazku povinen podati dovolání.

(Plenární rozhodnutí ze dne 7. června 1920, č. pres. 534/20.)

V § 18 dvorského dekretu ze dne 23. srpna 1819, čis. 1595 sb. z. s. ukládá se obhájci manželského svazku, by a) proti rozsudku, jímž uznáno na neplatnost anebo na rozluku manželství podal v zákonné lhůtě odvolání, b) proti rozsudku odvolacího soudu, byl i srovnalému s rozsudkem první stolice, podal dovolání, bylo-li uznáno na neplatnost manželství mezi katolíky nebo mezi katolíkem a akatolíkem. Věcně totéž ustanovuje § 16 min. nařízení ze dne 9. prosince 1897 čis. 283 ř. z. Pro židovská manželství v řízení o rozluku obhájce manželského svazku se neustanovoval (§ 133 až 135 obč. zák., dvorský dekret ze dne 13. listopadu 1816 čis. 1296 sb. z. s., jenž, alespoň pokud jde o rozluku, nesporně zachován v platnosti úvodem dvorského dekretu z roku 1819 a §em 18 min. nařízení z roku 1897). Byl tedy před vydáním novely o právu manželském tento právní stav: 1. při manželstvích akatolických křesťanů a jim co do rozlučitelnosti na rovně postavených manželství osob bez význání (§ 2 zákona ze dne 9. dubna 1870, čis. 51 ř. z.) byl obhájce manželského svazku za podmínek shora pod písm. a) uvedených povinen podati odvolání, nikoli též dovolání, bez rozdílu, zda jednalo se o rozluku, či o neplatnost manželství, a zda, pokud jde o dovolání, bylo uznáno na rozluku nebo neplatnost již v první či teprve v druhé stolici (Krainz II. svazek, druhá polovice 1917, § 431 pozn. 93, rozhodnutí sb. Gl. neue Folge sv. VII. č. 2824 a sv. XVI. č. 6707). 2. při katolických manželstvích a při smíšených manželstvích, kde alespoň jeden manžel byl katolíkem, rozluka nebyla vůbec přípustná. V úvahu přicházela pouze neplatnost manželství, při níž platila zvláštnost, uvedená shora pod písm. b). 3. při rozluce židovských manželstev nemohla vůbec vzejíti otázka, o kterou se jedná.

Novela o právu manželském, vypočítavši v § 13 taxativně důvody, pro něž lze žalovati na rozluku manželství, dodává v posledním odstavci téhož paragrafu: »Ve sporech o rozluku budíž postupováno podle předpisů platných o tom, jak vyšetřovati a posuzovati neplatnost manželství.« Vzhází tudíž otázka: a) jest správným, že na příště bude ve sporech o rozluku manželství nutno, by ve všem všude bylo postupováno dle předpisů platných o tom, jak vyšetřovati a posuzovati neplatnost manželství, a pak-li

ano b) platí nyní i při řízení o rozluce výjimečný předpis, uvedený shora pod písm. b)? K těmto otázkám dlužno odpovědětí záporně. K písm. a). Především nelze pustit se zřetele, že poslední odstavec novely o právu manželském jest jen opakováním poslední věty § 115 obč. zák., jímž poukázáno k ustanovení § 97 obč. zák. V tomto předpisu vyhrazen spor o neplatnost manželství soudu zemskému a nařízeno jednak, by ustanoven byl obhájce manželského svazku, jednak by dbáno bylo zásady vyhledávací. K provedení těchto zásad vydán pak dvor. dekret z roku 1819, z něhož lze seznati toto: Řízení o rozluce a o neplatnosti manželství shoduje se v tom, že pro obojí platí úchylkou od obyčejného procesního řízení zásada vyhledávací. V předpisech, děkujících za svůj vznik této zásadě, kryje se úplně jak řízení o rozluce, tak řízení o neplatnosti manželství. Kromě toho řízení o neplatnosti manželství ovládáno jest valnou měrou zásadou oficiálnosti, to však jen při překážkách manželství, pro něž neplatnost manželství je vyšetřiti z povinnosti úřední (§ 28 novely) (srovnej zejména Hora: Dosah zásady vyhledávací ve sporech manželských, Sborník věd právních a státních, ročník XV, sešit 2, 3 a 4). Předpisy a zásady, kotvících v této maximě, na řízení o rozluce manželství, jež zahajuje se jen k žalobě, užiti nelze, to tí méně, ježto dle § 14 lit. c) novely právo žalobní pomíjí odpuštěním a jest tudíž z toho i onoho důvodu v úplně volné dispozici žalobce. Lze proto z předpisů, platných pro řízení o neplatnosti manželství, použiti na řízení o rozluce v pravdě jen těch předpisů, jež až dosud platily touže měrou jak pro řízení o neplatnosti tak pro řízení o rozluce manželství. I nutno vysvětliti předpisu § 13, poslední odstavec novely hledati jinde. Jedno vysvětlení podává se přímo ze zprávy právního výboru (tisk 298). Pojednávši o posledním důvodu rozluky t. j. o nepřekonatelném odporu (§ 13 i) dodává zpráva: »Řízení vždy se děje dle zásad procesních, kdež druhou stranou ve sporu jest stanovený obhájce manželství jako v případě řízení o neplatnost manželství. To je smysl poslední věty § 13, která se ovšem vztahuje na všechny spory o rozluce manželství. Jinými slovy: Posavadní zvláštnosti řízení, jež platily při rozluce a neplatnosti manželství akatolických a bezkonfesijních a také při neplatnosti manželství katolických a židovských a jež tudíž měly všeobecnou působnost při vyšetřování a posuzování neplatnosti všech manželství pro překážku soukromoprávní, platí nadále v řízení o rozluce všech manželství, tedy i při rozluce manželství židovských, pro niž dosud platily předpisy odchýlné. Rozdíly konfesionální v právu manželském byly zákonem zcela odstraněny. K písm. b). Tím záporně zodpovězena i tato otázka. Mimo to dlužno uvážiti, že zvláštnost, naznačená shora pod písm. b) platila jen při manželstvích katolických, souvisejících s nerozlučitelností a svátostným rázem těchto manželství, a že zákon v § 13, poslední odstavec novely neměl při sjednocení manželského práva na mysli právě tento výjimečný předpis, nýbrž předpisy rázu všeobecného, platící pro všechna ostatní manželství.

Čís. 537.

Není-li dán důvod místní příslušnosti ani dle čis. 2 ani dle čis. 3 § 20 zákona ze dne 22. května 1919 čis. 320 sb. z. a n., nelze u zdejších soudů vůbec domáhati se přeměny rozvodu v rozluce manželství dle §§ 15 a 17 téhož zákona a není místa pro použití § 28 j. n.

(Plenární rozhodnutí ze dne 7. června 1920, č. pres. 557/20.)

Nejvyšší soud docházejí, zejména od zdejších státních občanů, bydlicích v cizině, četné žádosti, by pro zamýšlenou žádost za přeměnu rozvodu v rozluce manželství ve smyslu §§ 15 a 17 novely o právu manželském určen byl dle § 28 j. n. soud místně příslušný, ježto není zde ani případu čis. 2 ani případu čis. 3 § 20 novely, poněvadž ani předcházející spor o rozvod neprojednával se v tuzemsku, ani ten či onen z manželů nemá v tuzemsku svého obecného soudu. Osud těchto návrhů závisí dle § 28 j. n. především na zodpovědění otázky, zda pro žádosti za přeměnu rozvodu v rozluce jest v naznačených případech vůbec tuzemská soudní pravomoc opodstatněna čili nic, poněvadž, není-li zde této základní podmínky § 28 j. n., nemůže toto ustanovení vůbec přijíti v úvahu. K této otázce dlužno odpovědětí záporně. Jedná se o případy, kde: a) žádný z manželů nemá svého obecného soudu v tuzemsku a předcházel rozvod buďto, b) dobrovolný ať v tuzemsku ať v cizozemsku, nebo c) nedobrovolný, o němž spor projednán byl v cizozemsku. Pro tyto případy není v § 20 novely předpisu o místní příslušnosti, ač čis. 3 téhož § je prostým použitím § 100 j. n. a ač na snadě byla i eventualita, o níž zmiňuje se též § 100 j. n., že by ani žadatel neměl v tuzemsku svého soudu obecného. Že zákonodárce v případech rozvodu ať dobrovolného ať nedobrovolného, jež proveden byl v cizozemsku, vyloučil vůbec možnost přeměny rozvodu v rozluce, plyne nad veškeru pochybnost z ustanovení § 24 novely, jímž v podobě výjimky stanoveno pravidlo pro případy, nespádající pod ustanovení § 20 novely. Zbývají tudíž jen ještě případy, kde dobrovolný rozvod byl sice proveden v tuzemsku, ale v čase žádosti za přeměnu rozvodu v rozluce žádný z obou manželů nemá svého obecného soudu v tuzemsku. Tato eventualita zákonodárci aplikujícímu v § 20 č. 3 novely ustanovení § 100 j. n. užití nemohla, ježto v posléz řečeném ustanovení na případ ten výslovně bylo pamatováno. Že pak zákonodárci tato eventualita vskutku tanula na mysli, plyne zcela jasně ze zprávy právního výboru (tisk 298, stránka 16), kde se praví: »Odstavec 3. § 20 odpovídá zásadám § 100 j. n. Eventualita, že by ani žadatel neměl v tuzemsku svého soudu obecného, byla vědomě vypuštěna«. Důvod, proč se tak stalo, nelze shledávati v tom, že by zákonodárce byl za vhodnější uznal, by v těchto případech na místo soustředění jich u jediného, předem určeného soudu, jak jest tomu dle § 100 j. n., určován byl místně příslušný soud od případu k případu, vedle ustanovení § 28 j. n. Vždyť novela o místní příslušnosti pro žalobu proti tuzemcům na soudní rozvod, rozluce nebo neplatnost manželství zvláštních předpisů neobsahuje, takže v tomto směru zůstává při předpisech posavadních, najmě i při předpisu § 100 j. n., při tomtoto arcí s obměnou, vyvolanou změnou státoprávních poměrů, že totiž na místo zemského soudu ve Vídni nastoupil zemský soud v Praze. (V obdobném případě prohlášeno nařízením ze dne 20. ledna 1919 čis. 34 sb. z. a n., že na místě soudu, jmenovaného v § 12, odstavec 4. řádu o zbavení svéprávnosti — okresní soud pro Vídeň vnitřní město — jest okresní soud pro Horní Nové Město v Praze příslušným, zbavení svéprávnosti příslušníka československého státu, jenž v tomto státě nemá stálého bydliště ani v něm nepobýval). A zůstalo-li pro spory manželské při posavadním soustředění po rozumu § 100 j. n., uznáno toto opatření za výhodnější, než nesčetné návrhy dle § 28 j. n. a nelze seznati,

proč by při něm nebylo, zůstalo i při žádostech o přeměnu rozvodu v rozluku, kdyby takovéto žádosti v případech, o něž se jedná, bývaly uznávány vůbec za přípustné. Důvod, proč zmíněná eventualita vypuštěna, může proto býti jen ten, že ani tuzemci nemohou žádati za přeměnu rozvodu v rozluku, když sice v tuzemsku dobrovolný jich rozvod byl proveden, ale z nichž ani ten ani onen nemá v čase žádosti v tuzemsku svého obecného soudu. Dle řečeného v případech, uvedených shora pod písm. a), b) není žádost za přeměnu rozvodu v rozluku vůbec přípustna, žádný tuzemský soud nesmí se jí zabývat a není proto místa pro použití § 28 j. n.

Čís. 538.

Společnost s ručením omezeným (zákon ze dne 6. března 1906, čís. 58 ř. zák.).

Přípustno jest, by ve smlouvě o společnosti s r. o. bylo stanoveno, že závodní podíly nejsou zděditelné a že po smrti toho kterého společníka zjistí se hodnota jeho závodního podílu a že zjištěný peníz vyplatí dědicům ostatní společníci dle poměru svých kmenových vkladů.

(Rozh. ze dne 8. června 1920, R I 343/20.)

Smlouva o společnosti s r. o. stanovila v čl. XXII., že závodní podíly nejsou zděditelné (odstavec první), a že po smrti jednoho ze společníků jest zjistiti hodnotu jeho závodního podílu, zjištěnou částku pak že mají ostatní společníci dědicům vyplatiti podle poměru svých kmenových vkladů (odstavec druhý). Rejstříkový soud povolil zápis společnosti. Rekursní soud zrušil usnesení rejstříkového soudu potud, že mu nařídil, aby uložil společnosti, by v lhůtě, která jí bude stanovena, čl. XXII. společenské smlouvy uvedla v souhlas se zákonem, jinak, že by byla z obchodního rejstříku vymazána. Důvody: Ustanovení čl. XXII. společenské smlouvy, že závodní podíly nejsou zděditelné, odporuje předpisu § 76 zákona ze dne 6. března 1906 čís. 58 ř. z., jenž zděditelnost závodních podílů výslovně označuje za přípustnou, a jest tudíž ona ustanovení uvést v souhlas s § 76 cit. zák. Také další ustanovení čl. XXII. společenské smlouvy, že po smrti jednoho ze společníků jest zjistiti hodnotu jeho závodního podílu a zjištěnou částku že mají ostatní společníci vyplatiti dědicům podle poměru svých kmenových vkladů, přiči se zákonu, ježto zavazují společníky, by přes výši kmenových vkladů další částky plnili, což dle své podstaty značí vlastně plnění příplatků, aniž se dodržují předpisy § 72 a násled. cit. zák.

Nejvyšší soud obnovil usnesení prvního soudu.

Důvody:

Zákon stanoví, že závodní podíly jsou zděditelné (§ 76 zák. o společnostech s r. o.). Tím vyslovuje toliko, že zásadně připouští čili uznává zděditelnost podílu, nenařizuje však zděditelnost nutně pro všechny případy. Může tedy společenská smlouva i vyloučiti zděditelnost podílu. Sám rekursní soud mluví o tom, že zákon označuje zděditelnost podílu za přípustnou. Stanoví-li tedy smlouva nezděditelnost podílu, nepřiči se to

zákonu a bylo v tomto směru usnesení v odpor vzaté změnití a usnesení prvního soudu obnoviti. Také v druhém bodě jest stížnost oprávněna. Rekursní soud zaujal nesprávné stanovisko, považuje závazek, uložený společníkům podle čl. XXII. odstavce druhý společenské smlouvy, že přejímají podle poměru svých kmenových vkladů částku dědicům zemřelého společníka vyplacenou, za plat stejné povahy jako příplatky § 72 zák. o společnostech s ručením omezeným. Ustanovení o převzetí částky dědicům zemřelého společníka vyplacené jest docela logicky zařazeno ve smlouvu, která v první větě čl. XXII. společenské smlouvy ustanovuje, že podíly jsou nezděditelné, a která v čl. XXIX. nestanoví, že smrt jednoho společníka jest důvodem ke zrušení společnosti. Úmrtím některého společníka octlí by se takto druzí společníci před úkolem, zda se má společenský kmenový kapitál snížit o závodní podíl zemřelého společníka, který obsahuje nejen podíl na zisku, nýbrž i kmenový vklad, k čemuž by bylo zapotřebí změny společenské smlouvy. Tomuto rozhodnutí vyhýbá se společenská smlouva docela prakticky ustanovením, srovnávacím se s předpisem § 75 odst. 2 cit. zákona, že společníci ostatní přejímají podle poměru svých kmenových vkladů částku dědicům zemřelého společníka vyplacenou. Jest tedy jejich dodatečný příspěvek pouze platem ke kmenovému kapitálu, jaký zákon sám i v jiných případech připouští. Ustanovuje totiž v § 70 zák. o spol. s r. o., že společníci přispívají k náhradě vkladu kmenového, který nebyl zaplacen společníkem k tomu povinným a který nemohl býti prodejem závodního podílu kryt, a dále v § 83 zmíněného zákona, že společníci přispívají k úhradě kmenového kapitálu, jestliže některý společník neprávem obdržel nějaký plat od společnosti a jestliže se současně též zmenšuje kmenové jmění. Již v zákoně samém jsou tedy ustanovení, která ukládají společníkům závazky, o nichž při uzavírání smlouvy nic určitého společníkům není známo a při nichž obsah platební povinnosti jest docela neurčitý.

Čís. 539.

Ustanovení smlouvy o společnosti s r. o., že na změně předmětu podniku může se usnésti absolutní většina, odporuje zákonu.

(Rozh. ze dne 8. června 1920, R I 344/20.)

Rejstříkový soud povolil zápis společnosti s r. o., jejíž smlouva stanovila v § 14: »Ku změně společenské smlouvy jest třeba tříčtvrtinové většiny odevzdaných hlasů. Změna předmětu podniku, jak označen jest ve smlouvě společenské, vyžaduje však pouze absolutní většiny odevzdaných hlasů.« Rekursní soud vyhověl stížnosti finanční prokuratury a nařídil společnosti, by ve lhůtě, již určí rejstříkový soud, uvedla § 14 společenské smlouvy v soulad s ustanovením § 50 zákona ze dne 6. března 1906 čís. 58 ř. zák., jinak že bude z rejstříku vymazána. Důvody: § 14 smlouvy společenské svým ustanovením, že na změně předmětu podniku, označeného ve společenské smlouvě, může se usnésti absolutní většina odevzdaných hlasů, odporuje předpisu § 50 odstavec první zákona ze dne 6. března 1906 čís. 58 ř. zák., neboť, ačkoli § 50 odstavec třetí cit. zák. stanoví, že ku změně předmětu podniku, označeného, ve společenské

smlouvě, jest zapotřebí jednohlasného usnesení, pokud není ve společenské smlouvě »jinak« stanoveno, jest přece jasno, že toto »jinak« musí se držeti v rámci poměru hlasů, jak ho donucující předpisy, dané prvním odstavcem uvedeného paragrafu, vyžadují povšechně ku změně společenské smlouvy, neboť změna předmětu podniku jeví se dle své podstaty změnou smlouvy společenské v podstatném bodě.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu společnosti.

Důvody:

Zákon stanoví zásadně, že změny společenské smlouvy mohou být usneseny jen většinou tří čtvrtin odevzdaných hlasů, a dává silnější výraz individualistickému momentu společnosti s r. o., stanoví dále, že mohou být stanoveny ve smlouvě ještě další požadavky pro její změnu, může tedy být poměr hlasů posunut toliko ve prospěch menšiny, nikoli na její úkor (§ 50, odstavec první zák. o spol. s o. r.). V odstavci druhém a třetím tohoto § stanoví zákon výjimky ze zásady: pro předměty uvedené v odstavci druhém stanoví pouze jednoduchou většinu, a pokládá změnu předmětu podniku za nejpodstatnější, stanoví v odstavci třetím jednomyslné usnesení společníků při změně předmětu podniku, ačli nebylo ve smlouvě nic jiného stanoveno. Jak možno jinak ustanoviti, může rozhodovati toliko zásada uvedená v odstavci prvním § 50, a nikoliv výjimka obsažená v odstavci druhém § 50 cit. zák., vztahující se toliko k určitým zvláště uvedeným změnám společenské smlouvy, jež nejsou rázu nejpodstatnějšího. Jest tedy nepochybné, že ustanovení společenské smlouvy, o něž jde, odporuje zákonu.

Čís. 540.

Zákon o zajištění půdy drobným pachtýřům (ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n.).

Pro požadovací nárok drobného pachtýře jest lhostejno, zda vlastník pozemku jest tuzemcem, či cizozemcem.

(Rozh. ze dne 8. června 1920, R I 350/20.)

Soud první stolice přiznal pachtýři požadovací nárok na pozemek, náležející státnímu občanu belgickému, neuznav za důvodnou námitku jeho, že zákon o zajištění půdy se nevztahuje na příslušníky cizích států. Rekursní soud usnesení potvrdil. Důvody: V právním poučení ze dne 24. dubna 1920 projevil ministerstvo spravedlnosti názor, že zákon ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n. není opatřením proti cizincům, na něž myslí čl. 249 a násl. mírové smlouvy St. Germainské a čl. 297 a násl. smlouvy Versaillské, nýbrž doléhá na všechny majitele nemovitě půdy, pokud se na ně vztahuje, a to bez rozdílu, zdali jsou občany toho či onoho státu.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Zákon neobsahuje všeobecného předpisu, vedle něhož v otázkách mezinárodních vztahů byli by soudové povinni, vyžádati si projev ministerstva zahraničních záležitostí a byli by projevem tím vázáni. Pokud zákon obsahuje po této stránce výjimečná ustanovení, ukládá soudům, by vyžádaly si projev ministerstva spravedlnosti, ale ukládá jim tuto povinnost právě jen pro přesně naznačené výjimečné případy a jen tehda, vzejde-li jim pochybnost. Těchto výjimečných předpisů nelze rozšiřovati na případy jiné, poněvadž vázanost soudů na projev úřadu vládního musí zvláště a výslovně býti zákonem nařízena. Nelze proto spatřovati nezákonnost v tom, že předchozí stolice nevyžádaly si prohlášení ministerstva zahraničních záležitostí, to tím méně, ježto otázka, o kterou se jedná, jest řešitelná pouhým výkladem zákona a smluv mírových. Jak čl. 249 a násl. smlouvy St. Germainské, tak čl. 297 a násl. smlouvy Versaillské mají na zřeteli pouze výjimečná opatření dispoziční, o nichž se mluví ve stejné znějícím § 3 přílohy k oddílu IV. řečených smluv. Výraz »výjimečná opatření válečná« zahrnuje opatření zákonodárná, správní, soudní nebo jiná všeho druhu, jež byla nebo budou později učiněna co do majetku nepřátelského a jichž účinkem bylo nebo bude odnětí dispozice vlastníkům nad jejich majetkem, avšak bez zrušení práva vlastnického, »opatření dispoziční« pak jsou taková, jimiž bylo nebo bude dotčeno vlastnictví k majetku nepřátelskému převodem celku nebo části na osobu jinou než vlastníka nepřátelského a bez jeho souhlasu (citovaný § 3). Předpokládá se tedy opatření co do majetku nepřátelského, tedy opatření, jimiž vsahuje se do majetku právě pro povahu vlastníka jakožto nepřátelského vlastníka, s nímž pro tuto vlastnost bylo nebo bude naloženo jinak a to nepříznivěji, než s tuzemci nebo příslušníky států spojených a přidružených. O takovémto opatření nemůže při zákonu o zajištění půdy drobným pachtýřům býti ani řeč. Zákonem tímto ukládají se tuzemskému zemědělskému majetku pozemkovému jistá břemena a jistá omezení a to rye z důvodů sociálního zákonodárství. Povaha vlastníka zůstává stranou, je lhostejno, zda jest tuzemcem či a jakým cizozemcem. Tomuto zákonu podroben jest dle § 300 obč. zák. každý majitel postižený půdy, nechť si je tuzemcem či cizozemcem. Stanovisko, zastávaném dovolacím stěžovatelem vedlo by k tomu, že příslušníkům států spojených a přidružených přiznávalo by se ohledně tuzemských nemovitostí exceptionelní, výhodnější postavení než tuzemcům, o čemž přece dle mírových smluv ani řeč býti nemůže.

Čís. 541.

Proti rozhodnutí procesního soudu o dohodě, již za sporu o rozvod sjednali se manželé na rozvodu dobrovolném, připouštějí se opravné prostředky řízení nesporného.

Je-li úmluva manželů o výživě dětí neodlučitelnou součástí jednotné dohody o vypořádání vzájemných majetkových poměrů manželů, sjednotivších se na dobrovolném rozvodu, pozbývá, odepřel-li opatrovnícký soud schváliti onu úmluvu, účinnosti celé ujednání a nelze dobrovolný rozvod povolití.

(Rozh. ze dne 8. června 1920, R I 353/20.)

Ve sporu o rozvod uzavřeli manželé smír, jenž, pokud šlo o nezletilé děti, měl být dle smíru schválen opatrovnickým soudem, kterýžto soud však schválení odepřel. Soud první stolice povolil na to rozvod. Rekursní soud nevyhověl rekursu manželky. Důvody: Jde o dobrovolný rozvod, který se řídí dle předpisů § 103 a 105 obč. zák., třeba že jej předsevzal za příležitosti sporu o rozvod soud, u něhož byl spor zahájen (§ 108 obč. zák.). Dle těchto předpisů však opatření ohledně dětí není podmínkou dobrovolného rozvodu (§ 105 obč. zák.), nýbrž má se soud, rozuměj opatrovnický, o ně postarati podle předpisů § 142 n. zn. obč. zák., který právě předpokládá, že žádné dohody mezi rodiči nebylo docíleno. Předpokládal sice § 8 dv. dekr. ze dne 23. srpna 1819, čís. 1595 sb. z. s. dohodu o výživě dětí obligatorně a předpis ten převzal § 7 min. nař. z 9. prosince 1897, čís. 283 ř. z., takže § 142 obč. zák. st. zn. tím byl v tom ohledu derogován. Avšak § 142 obč. z. n. zn., jsa nejmladším ze všech zmíněných předpisů, zbavil všechny starší platnosti a ustanovuje, že soud opatrovnický i dohodu schválenou po případě změnit může, takže mu dohoda, zejména neschválená, nijak prejudikovati nesmí. Když však ho neváže, nemůže být ani podmínkou rozvodu. Také ve smíru samém nebylo schválení dohody o dětech učiněno podmínkou ujednaného rozvodu. Jestliže tedy dohoda o dětech schválena nebyla, an ji schválil soud nepřislusný, jenž schválení pak zrušil a příslušný opatrovnický soud schválení potom odepřel, nemá to na platnost dobrovolného rozvodu vlivu, to tím méně, když opatrovnický soud opatření dle § 142 n. zn. obč. z. učinil, čímž dohodu nahradil.

Nejvyšší soud, vyhověv dovolacímu rekursu manželčině, zrušil usnesení obou nižších soudů.

Důvody:

Soud dovolací položiv si především otázku, je-li dovolací rekurs manželky do potvrzujícího usnesení soudu rekursního přípustným, odpovídá k této otázce kladně. Uvážil, že podnět k smíru ze dne 21. listopadu 1919 dala sice žaloba manželčina na manžela o rozvod manželství u zemského soudu v Praze jako soudu procesního, že však tento, zemský soud, vysloviv usnesením ze dne 18. prosince 1918, že se manželům na jejich souhlasnou žádost povoluje rozvod manželství od stolu a lože, nevystupoval již jako soud procesní v řízení sporném (v kterémžto případě dovolací rekurs manželčin byl by ovšem podle § 528 c. ř. s. nepřipustný), nýbrž učinil své usnesení jako soud nastoupivší na místo okresního soudu, jinak dle § 114 j. n. příslušného, v řízení nesporném. Je tedy mimořádný rekurs dovolací pod podmínkou § 16 čís. patentu ze dne 9. srpna 1854 čís. 208 ř. zák. dopuštěn. Tyto podmínky však jsou dány, neboť rozhodnutí obou nižších soudů odporují zřejmě zákonu. Soud rekursní přehlíží, že § 7 nařízení ministerstva spravedlnosti ze dne 9. prosince 1897 č. 283 ř. zák. (shodují se s §em 8 dvorského dekretu ze dne 23. srpna 1819, čís. 1595 sb. z.) činí povolení dobrovolného rozvodu manželství závislým nejen na tom, že obě strany se shodly o výživě manželky a dětí, nýbrž i na tom, že o rozdělení společného jmění, po případě o jiných vzájemných nárocích man-

želů jsou úplna a bezpodmínečně vyrovnány, a že pokud tomu tak není, může se rozvodu dáti místo toliko soudním nálezem z příčin v § 109 o. z. obč. uvedených. Znění soudního smíru manželky dle jednacního protokolu ze dne 21. listopadu 1919 navrženého nedopouští pak žádných pochybností o tom, že navržený smír byl zamýšlen jako celek, a že podstatnou součástí jeho bylo upravení majetkových poměrů manželů vzhledem k nabytku a ostatním věcem. Dohoda manželů v tom směru stala se však za předpokladu opatrovnického schválení tohoto smíru ohledně nezletilých dětí. Toto schválení bylo příslušným okresním soudem podle usnesení ze dne 14. dubna 1920 č. j. N- III 427/18-27 odepřeno, čímž pozbyla ovšem účinnosti a platnosti také dohoda učiněná v odstavcích o upravení majetkových poměrů manželů. I kdyby tedy ustanovení § 7 nařízení ministerstva spravedlnosti ze dne 9. prosince 1897 čís. 283 ř. zák. pokud se dohody o dětech tkne novým §em 142 obč. zák., bylo derogováno, je přece patrné, že o rozdělení společného jmění a o ostatních vzájemných nárocích strany nejsou úplna a bezpodmínečně vyrovnány, následkem čehož však podle § 7 dočteného nařízení nebylo lze povolit rozvod oběma manželky souhlasně žádaný, když by za tohoto stavu věci byla zároveň připuštěna výhrada dalšího soudního jednání o nárocích majetkoprávních, a nezbyvá tudíž, než pokračovati k návrhu stran ve sporu o rozvod manželství a skončiti jej rozsudkem. Týmž důsledkem plyne též z § 105 obč. zák., podle něhož má soud, nepouštěje se v další vyšetřování, povolit rozvod oběma manželi žádaný jen tehdy, když Tito před ním potvrdí, že nejen co do rozvodu, ale i co do podmínek týkajících se jmění a výživy, se shodují, — toto prohlášení (potvrzení) však ve smíru ze dne 21. listopadu 1919 stalo se jen podmínečně a podmínka, kterou manželé měli na mysli, nenastala.

Čís. 542.

Okolnost, že strana byla s to, by ve sporu neb opravným prostředkem uplatňovala zmatečnost dle § 529 čís. 2 c. ř. s., nezbavuje ji práva k žalobě o zmatečnost, a nelze proto v okolnostech té spatřovati mlčky učiněné schválení rozepře.

(Rozh. ze dne 8. června 1920, Rv I 321/20.)

V původním sporu, vedeném proti Janu H-ovi, nebyl žalovaný zastoupen zákonným zástupcem, ač byl tehdy ještě nezletilým, nýbrž zastupoval ho domnělý poručník B. Proti rozsudku, jímž bylo žalobě vyhověno, nepodal H. odvolání, ač věděl, že B. nebyl jeho poručníkem. V řízení exekucním složil H., tehdy již zletilý, vyjevovací přísahu; po té veden byl proti němu týmž žalobcem spor odpůrčí, v němž podlehl. Žalobou o zmatečnost domáhal se H., by rozsudek v původním sporu byl zrušen. Procesní soud první stolice žalobu zamítl, vzav sice za prokázáno, že žalobce nebyl v původním sporu zastoupen, uvedl však dále v důvodech: Přes to však není zde důvodu zmatečnosti dle § 259 čís. 2 c. ř. s., ježto důvod ten jest vyloučen, schválil-li nezletilý později vedení sporu. Schválení to může se státi nejen výslovně, nýbrž i mlčky. Jest zjištěno, že žalobce věděl o tom, že B. není jeho poručníkem, již tehdy, když mu

byla žaloba v původním sporu doručena, a že poručnicí jest jeho matka. Když tedy žalobce, jednadvacetiletý, rozumný muž, nechal ve sporu za sebe jednat jinou osobu než poručnici, když i při dalších soudních jednáních jednal sám a nenamítal nedostatek zákonného zastoupení v původním sporu, lze pokládati právem za to, že ono nepravé zastoupení schválil. Vždyť mohl tuto námitku uplatňovati hned v původním sporu, mohl podati odvolání z rozsudku, mohl to v exekučním řízení opoziční žalobou dle § 35 ex. ř. namítati proti vymáhanému nároku, nemusil se pouštět do odpůrčího sporu, neučinil však ničeho v tomto směru, čímž dal na jevo, že vedení sporu dodatečně schválil. **D o v o l a c í s o u d** uznal dle žaloby. **D ů v o d y:** Nelze souhlasiti s názorem prvního soudce, že vedení sporu lze schváliti i mlčky. Okolností, že strana v době vedení sporu věděla, že není zákonným zástupcem zastoupena a přece tento zmátek ve sporu neuplatňovala a odvolání proti rozsudku nepodala, naopak v jiném sporu mezi týmiž stranami spor sama vedla a usnesení soudu přijala, nečiní žalobu nepřípustnou, poněvadž dle § 529, odstavec třetí c. ř. s. jest žaloba o zmátek, nebyl-li tento v dřívějším sporu neb opravným prostředkem uplatňován, vyloučena jen v případě § 529 čís. 1 c. ř. s. Dle toho nelze v pouhém mlčení strany neb jejího zákonného zástupce spatřovati dodatečného řádného schválení vedení sporu. K tomu je třeba výslovného schválení, čemu již zákonná slova: »řádné schválení« nasvědčují. A poněvadž lhůta k podání zmáteční žaloby počítá se dle § 534 odstavec třetí c. ř. s. od toho dne, kdy rozhodnutí doručeno bylo straně nebo zákonnému zástupci, jest v tomto případě také žaloba podána v čas, ježto rozsudek, o jehož zmátečnost se jedná, ani Janu H-ovi, ani jeho zástupci doručen nebyl.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

K názoru odvolacího soudu, vedle něhož dodatečným řádným schválením vedení rozepře v § 529 čís. 2 c. ř. s. míní se pouze schválení výslovné, v této všeobecnosti nelze arcif přistoupiti. K tomu, by dodatečné schválení bylo řádným, stačí, že projeveno bylo osobou k tomu oprávněnou a způsobilou. Projev sám může jako kterýkoli projev vůle, v právu závazné, státi se nejen výslovně, nýbrž i mlčky takovým počinem, jenž, uváží-li se vše, nezůstává rozumné příčiny k pochybnostem o tom, co vůlí bylo (§ 863 obč. zák.). Nicméně nelze přiznati dovolání oprávněnosti. Řádné schválení sporu o otcovství shledává dovolatel v tom, že nynější žalobce, zvěděv za onoho sporu o tom, že poručnicí jeho jest jeho matka, ani ve sporu toho neuplatňoval ani z rozsudku se neodvolal, dále pak v tom, že trpně se choval vůči úkonům exekučním a posléze v tom, že zmátečnosti exekučního titulu neuplatňoval ani oproti žalobě odpůrčí. V tomto trpném chování se nynějšího žalobce nelze však shledati schválení předchozího vadně provedeného sporu o otcovství a placení výživného. Okolností, že strana byla s to, by ve sporu neb opravným prostředkem uplatňovala zmátečnost dle § 529 čís. 2 c. ř. s., ale tak neučinila, nezabývá jí dle § 529, poslední odstavec c. ř. s. a contrario práva k žalobě o zmátečnost a nelze proto v okolnosti té spatřovati mlčky učiněné schválení vedení rozepře. Co pak týče se trpného chování se nynějšího žalobce

oproti exekuci a neuplatňování zmátečnosti ve sporu odpůrčím, dlužno uvážiti jednak, že nynější žalobce jest osobou práv neznalou, takže již proto velice pochybným byl by úsudek, že chtěl takto schváliti předchozí spor o otcovství a placení výživného, jednak, že zmátečnost rozsudku nebyl s to uplatňovati ani rekusem proti povolení exekuce, ani žalobami dle §§ 35 a 36 ex. ř. a uplatňování zmátečnosti námitkou ve sporu odpůrčím nebylo procesuálně přípustno, poněvadž zvrácení právoplatného rozsudku z důvodů § 529 c. ř. s. státi se může právě jen žalobou dle tohoto §u a v řízení, jež pro tuto žalobu jest předepsáno, což plyne z toho, že úspěšnou žalobou pro zmátečnost zničí se zmátečné rozhodnutí s účinností pro všechny případy, kdežto rozebrání otázky zmátečnosti k příslušné obraně v jiném sporu mohl by se státi jen v důvodech, tyto však nejsou účastny právní moci a bylo by následkem toho pro tutéž námitku místo v každém sporu, v němž zmátečné rozhodnutí přicházelo by v úvahu.

Čís. 543.

Smlouva uzavřená pro společnost, jež teprve má se založiti, s ujednáním rozhodčího soudu pro spory ze smluvního poměru víže i v tomto směru budoucí smluvníky, třebaže mezi nimi o tom se pak zvláštní písemná úmluva neztala.

Dohoda o rozsudím nemusí státi se v téže listině. Stačí i výměna souhlasných dopisů.

(Rozh. ze dne 8. června 1920, Rv II 67/20.)

V komisinářské smlouvě ze dne 17. února 1912, již uzavřel žalobce s bankou, bylo stanoveno, že, zřídí-li banka ústřední prodejnou ve formě společnosti s r. o., nastoupí tato společnost místo banky jakožto komisionáře žalobce a to se všemi právy a závazky, jež z jejich poměru komisionářského plynou a že žalobce se zavazuje, že veškeré povinnosti, k nimž vůči bance touto smlouvou se zavázal, bez dalšího vybití plnění bude v úplné míře i vůči této nové společnosti. Ve smlouvě té bylo též ujednáno, že spory z ní vyhrazeny jsou rozhodčímu soudu. Zmíněná společnost zřízena byla dne 15. dubna 1912 a podpisem svým prohlásila, že vstupuje v práva a závazky ze smlouvy ze dne 17. února 1912, a čemž byl žalobce uvědoměn. Nálezem rozhodčího soudu ze dne 28. dubna 1919 odsouzen byl žalobce k plnění v důsledku smlouvy ze dne 17. února 1912. Žalobě jeho, by nález rozhodčího soudu byl zrušen, procesní soud prvního státi se vyhověl. **D ů v o d y:** Smlouva byla uzavřena mezi bankou a žalobcem, žalobce podepsal smlouvu o rozsudí pouze s bankou, nikoliv s žalovanou společností. Nejde tu o universální sukcesi, na níž se společnost odvolává. O takové sukcesi bylo by lze mluvit pouze tehdy, kdyby banka byla odstoupila společnosti celý závod nebo obchod, nikoliv však, jde-li o postup závazků a práv z jednotlivé smlouvy. Ustanovení smlouvy ze dne 17. února 1912, že se žalobce zavazuje, že veškeré povinnosti, k nimž se vůči bance touto smlouvou zavázal, bez dalšího vybití plnění bude v plné míře i vůči nové společnosti, nelze vztahovati na to, že se žalobce podrobil tím rozhodčímu soudu, ježto tato věta dle názoru soudního dvoru vztahuje se v souvislosti s větou předcházející jen na zá-

vazky, jež plynou z poměru komisionářského. Podrobení se smírčím soudu přešlo by arci dle názoru soudního dvoru na universálního sukcesora, avšak nikdy na singulárního nástupce, jakým je v tomto případě Ústřední prodejna. O d v o l a c í s o u d žalobu zamítí. D ů v o d y: Smlouvu ze dne 17. února 1912 nelze dle obsahu jejího považovati za smlouvu ve prospěch osoby třetí ve smyslu § 881 obč. zák. a to proto, poněvadž smlouvou měla nejen ústřední prodejna nabýti práv proti žalobci, nýbrž také žalobce práv proti ní. Zmíněné ustanovení smlouvy ze dne 17. února 1912 jest spíše pokládati za nabídku, kterou činí žalobce a banka nové společnosti pro případ, že k jejímu zřízení dojde, by vstoupila do smlouvy na místo banky. Tuto nabídku přijala nová žalovaná, byvši zřízena, tím, že, jak jest nesporno, podpisem svým potvrdila, že vstupuje v práva a závazky z ujednání ze dne 17. února 1912, o čemž žalobce byl uvědoměn. Tím nastal přímý právní poměr mezi žalobcem a žalovanou a žalovaná nabyla práva přímo ze smlouvy mezi ní a žalobcem takto uzavřené. Žalobce namítá a soud první stolice mu v tom přisvědčuje, že závazek žalobcův, plniti veškeré povinnosti ze smlouvy i vůči nové společnosti lze vztahovati jen na povinnosti, jež plynou z poměru komisionářského, nikoliv však též na povinnosti, podrobiti se rozhodčímu soudu, kdyby ze smlouvy vzešly spory mezi ním a žalovanou. Tomuto názoru nelze však přisvědčiti. Celé ujednání ze dne 17. prosince 1912 jest věnováno úpravě poměru komisionářského a součástí této úpravy tvoří i konečné ustanovení, že ve sporech, jež by z tohoto ujednání vzešly, rozhodovati má rozhodčí soud. Jelikož se žalobce zavázal, plniti vůči žalované veškeré povinnosti ze smlouvy, dlužno vztahovati jeho závazek na smlouvu jako celek a tudíž také na ujednání o rozsudím a stejně jest tomu tak u žalované, která vstoupila ve veškerá práva a závazky ze smlouvy. Vztahuje-li se však nabídka žalobcova, učiněná žalované ve smlouvě ze dne 17. února 1912, by vstoupila do smlouvy, i na ujednání o rozsudím a přijala-li žalovaná tuto nabídku, pak došlo přímo mezi žalobcem a žalovanou ke smlouvě o rozsudím, která vyhovuje úplně předpisům § 577 c. ř. s., poněvadž jak nabídka tak i přijetí její staly se písemně. Není tudíž správné, že mezi žalobcem a žalovanou není smlouvy na smírčí soud, čímž žaloba pozbývá veškerého podkladu. Než ani mínění soudu prvního, že závazek, podrobiti se rozhodčímu soudu, nemůže přejíti na singulárního nástupce, není správné. Smlouva o rozhodčím jest smlouvou soukromoprávní, byť i civilní řád soudní upravil ve veřejném zájmu rozhodčí řízení donucovacími předpisy. Jest to smlouva vedlejší při smlouvě, upravující hmotná práva smluvních stran. Podle § 1394 obč. zák. jsou práva nastupitelova v příčině postoupené pohledávky táž jako práva postupitelova, nastupitel nabyvá postoupené pohledávky tak, jak příslušela postupiteli i se všemi právy vedlejšími. Vyjmuta jsou pouze práva, lpící na osobě. Takovým právem však není právo ze smlouvy o rozhodčím. Straně z pravidla nesejde na tom, kdo ve sporu před rozhodčím bude jejím protivníkem, nýbrž jí jde o to, aby spor byl rozhodnut soudci odborných znalostí neb v řízení pokud možno rychlém a jednoduchém. Stejně jako § 1394 obč. zák. ustanovuje také § 1407 obč. zák. při převzetí dluhu, že závazky přejímatele jsou v příčině převzatého dluhu tytéž jako závazky dosavadního dlužníka a že také vedlejší práva pohledávky zůstanou nedotknuta. Příčilo by se právní zásadě obecně uznané, že jednostranným jednáním jedné smluvní strany

práva druhé strany nemohou býti zrušena, kdyby každá strana smluvní bez svolení druhé strany mohla postupem skutečně neb jen na oko ujednaným smlouvu o rozhodčím zbaviti účinnosti. To platí tím spíše v tomto případě, kde žalobce podle smlouvy ze dne 17. února 1912 již předem musel s tím počítati, že nastane změna v osobě druhého smluvníka. Kdyby se tudíž i za to mělo, že žalované nepřísluší ze smlouvy ze dne 17. února 1912 práva samostatná, nýbrž jen práva odvozovaná od práv banky, nebylo by příčiny, obmeziti působnost smlouvy o rozhodčím na původní strany smluvní.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Pokud jde o dovolací důvod čís. 4 § 503 c. ř. s. nutno především vytknouti, že neprávem žalobce tvrdí, že žalovaná dokazovala ve sporu, že závazky ze smlouvy s bankou uzavřené přešly na ni universální sukcesi. Naopak žalovaná proti žalobnímu nároku v první řadě namítala, že žalobce uzavírá smlouvu s bankou, která jednala za společnost s ručením obmezeným ve smlouvě zmíněnou, uzavřel smlouvu přímo s ní (žalovanou), že tedy vůbec o žádnou sukcesi nejde; — a jen pro ten případ, že by tento názor nebyl sdílen, uplatňovala, že k d y b y š l o o sukcesi, byla by tu sukcese universální a nikoliv sukcese singulární. Jinak uváženo bylo soudem dovolacím toto: Jde o otázky, zda rozhodčí nález ze dne 28. dubna 1919 má základ v p í s e m n é s m l o u v ě o rozsudím, — a zda smlouva ta uzavřena byla mezi s p o r n ý m i s t r a n a m i. O tom, že smlouva komisionářská ze dne 17. února 1912 obsahující zároveň smlouvu o rozsudím uzavřena byla písemně, nelze důvodně pochybovati. Srovnalá vůle stran v té příčině nebyla sice v téže listině projevena, ale zákon nežadá, by tu byla jediná listina, stačí, stal-li se projev vůle, jak v obchodním styku obvyklé, výměnou soubhlasných písemných prohlášení (zde listu závěrečného a vzájemného listu závěrečného), z nichž každé obsahuje neobmezené podrobení se soudu rozhodčímu. Pokud se druhé otázky týče, jest i to nepochybné, že jedním ze smluvníků byl žalobce. Prohlásil výslovně v listině jím podepsané, že pro všechny spory, jež by vzešly z ujednání touto listinou osvědčeného, podrobuje se rozhodčímu soudu, do kterého jmenuje každá z obou sporných stran po jednom členu, kteří společně si zvolí předsedu, a že pro ostatní řízení před tímto rozhodčím soudem platí ustanovení civilního řádu soudního. Zbývá proto jen otázka, lze-li za druhého smluvníka pokládati nynější žalovanou společnost s r. o. Žalobce uzavřel smlouvu ze dne 17. února 1912 ovšem s bankou v M. O. Ale tato banka vystupovala při tom vlastně jen formálně jménem svým, v pravdě však za ústřední prodejnu, kterou dle příkazu žalobcova ve smluvní listině daného p o v i n n a byla zřídit v M. O. ve formě společnosti s obmezeným ručením, vyhovující náležitostem ve smlouvě podrobně uvedeným. Žalobce pak ve smlouvě výslovně prohlásil, že zřídí-li banka dle těchto zásad ústřední prodejnu ve formě společnosti s ručením obmezeným, nastoupí tato společnost na místo banky jako jeho komisionáře a to se všemi právy a závazky, jež plynou z jejich (našeho) poměru komisionářského, zavázav se zároveň, že veškeré povinnosti, k nimž se vůči bance touto smlouvou zavázal, bez dalšího vybídnutí plniti bude v plné míře i vůči této nové

společnosti. Tímto prohlášením byl žalobce vázán pro ten případ, že dojde ke zřízení zamýšlené společnosti. Není pak sporu o tom, že společnost ta skutečně byla zřízena, že vyhovuje zásadám ve smlouvě ze dne 17. února 1912 stanoveným, — a že touto společností jest žalovaná ústřední prodejna. Nelze ovšem souhlasiti s názorem žalované, že banka uzavírajíc se žalobcem smlouvu ze dne 17. února 1912 jednala jako její mandátářka, neboť mandát (příkaz) předpokládá jako mandanta jsoucí tu právní subjekt a žalovaná společnost tenkrát ještě neexistovala. Rovněž nelze tvrditi, že šlo o smlouvu ve prospěch osoby třetí, poněvadž — jak správně vytkl soud odvolací — ústřední prodejna měla nejen nabýti práv, nýbrž i převzít závazky. Není však závady považovati banku za jednatele bez příkazu ve smyslu §§ 1035 a násl. obč. zák. Že vystupovala za právní subjekt, který tenkrát ještě neexistoval, při této právní konstrukci nevádí. Případy takové nejsou platnému právu cizí. Budiž v tom směru jen poukázáno na postavení zakladatelů akciové společnosti nebo jednatelů tvořící se společnosti s ručením omezeným, kteří jednají a uzavírají smlouvy jménem takovýchto společností před jejich vznikem. Jakmile pak v našem případě společnost s ručením omezeným vyhovující zásadám ve smlouvě ze dne 17. února 1912 stanoveným notářským spísem ze dne 15. dubna 1912 skutečně byla zřízena a do rejstříku zapsána (§ 2 zák. o spol. s r. o.), a — jak zjištěno — písemně prohlásila, že vstupuje v práva a závazky z ujednání ze dne 17. února 1912, o čemž žalobce byl uvědoměn, — dala tato společnost (žalovaná nyní ústřední prodejna) tím zřejmě na jevo, že uznává a schvaluje to, co banka ještě před jejím vznikem za ni ve smlouvě ze dne 17. února 1912 se žalobcem ujednala; — přeměnil se takto poměr jednatele bez příkazu dodatečně v poměr plnomocenský, a slušelo nazírati na věc s právního hlediska tak, jako kdyby hned původně banka byla za žalovanou společnost jednala jako její mandátářka. Následkem toho však vzešel podle § 1017 obč. zák. přímý poměr komisionářský se všemi právy a závazky smlouvou ze dne 17. února 1912 založenými mezi žalobcem a žalovanou společností, a platí pro tento poměr veškerá ustanovení smlouvy ze dne 17. února 1912, ve kteréž ostatně na různých místech budoucí společnost s omezeným ručením přímo jako smluvní strana jest označena, — platí tedy zejména také ustanovení o podrobení se rozhodčímu soudu pro všechny spory, jež by z ujednání toho vzešly. Žalobce musí tedy dáti proti sobě platiti toto ustanovení to tím spíše, když setrval v komisionářském poměru se žalovanou společností, využíval výhod z tohoto poměru pro něho plynoucích, a přičilo by se zásadě poctivosti ve styku obchodním, kdyby odmítal nyní pouze platnost ustanovení smluvního, které se mu zdá býti nevýhodným. Dle toho, co vyloženo, nepřešla práva ze smlouvy ze dne 17. února 1912 na žalovanou společnost sukcesí, a není proto třeba zabývati se otázkou, zdaž ujednání o rozhodčím soudu předhází jen při sukcesí universální či též při sukcesí singulární.

Čís. 544.

Rozhodnutí politické správy o vyvlastnění půdy k dělení hor není exekucním titulem pro soudní exekuci.

(Rozh. ze dne 15. června 1920, R I 341/20.)

Na základě rozhodnutí okresní politické správy, jímž bylo ve prospěch těžířstva vysloveno vyvlastnění pozemků, domáhálo se těžířstvo na soudě, by bylo dle §§ 349 a 351 ex. ř. uvedeno do držby vyvlastněných pozemků. Soud první stolice exekuci povolil. Rekurní soud návrh zamítl z těchto důvodů: Rozhodnutí okresní politické správy není exekucním titulem ve smyslu exekučního řádu, jmenovitě není exekucním titulem dle čís. 10 § 1 ex. ř. Dle tohoto ustanovení jsou rozhodnutí o soukromoprávních nárocích, vydaná úřady správními, pouze tehdy exekucními tituly, byla-li exekuce zákonným předpisem výslovně přenechána soudům. Není však zákonného ustanovení, dle něhož by nálezh správního úřadu o takovém vyvlastnění, o jaké tu jde, byl vykonatelným soudní exekucí. Ostatně nehodí se předpisy §§ 349 a 351 ex. ř. k nucenému vymáhání vyvlastnění, a v nedostatku příslušných předpisů dlužno shledávati další důvod proto, že zákon nezamýšlel pověřiti soudy výkonem vyvlastnění. Soud první stolice překročil tudíž hranice své působnosti a rozhodoval o záležitosti, jež jest odňata řádným soudům. Bylo proto napadené usnesení dle § 42 j. n. zrušiti pro zmatečnost.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Exekucní návrh těžířstva zakládá se na rozhodnutí politické okresní správy, jímž bylo ve prospěch těžířstva vysloveno vyvlastnění pozemků. Rozhodnutí toto vydáno bylo dle § 102 hor. zák., ale mínění, projevené těžířstvem v dovolacím rekursu, že jest užití předpisu § 232 hor. zák. o eventuelním výkonu nálezu cestou soudní, nelze přisvědčiti, poněvadž předpokládá pro soudní řízení dle tohoto § 232 hor. zák. a § 117 prováděcího nařízení k hor. zák. zde není. Jednak totiž nebylo ono rozhodnutí vydáno úřadem horním, nýbrž politickým, jednak nejde o případ podle třetího odstavce § 117 prov. nař. k hornímu zákonu. Vzhledem na ustanovení § 35 zákona vyvlastňovacího ze dne 18. února 1878 čís. 30 ř. zák., dle něhož nucený výkon vyvlastňovacích nálezů přísluší úřadům politickým, vyslovil tedy soud rekursní právem, že rozhodnutí politické okresní správy, na němž exekucní návrh se zakládá, není titulem exekucním ve smyslu exekučního řádu vůbec a podle § 1 čís. 10 ex. ř. zvlášť.

Čís. 545.

Dlužník může domáhati se nejen odkladu, nýbrž i zrušení exekuce pro nárok, závislý na vzájemném plnění vymáhajícího věřitele, není-li tento se své strany s to, by poskytl vzájemné plnění.

(Rozh. ze dne 15. června 1920, Rv I 226/20.)

Právoplatným rozsudkem bylo uznáno, že Karel E. jest povinen zaplatiti Antonínu M. 2.400 K proti tomu, že Antonín M. vydá 120 pytlů, jež byl k poukazu Karla E. obdržel. Pytle, o něž tu jde, koupil před tím Karel E. od Rudolfa B-a. Na základě zmíněného rozsudku povolena byla Antonínu M-ovi proti Karlu E-ovi exekuce ku vydobyti 2.400 K zájmem a prodejem svršků dlužníkových proti odevzdání 120 pytlů Antonínem M. Karlu

E-ovi. Při exekuci nabídl sice Antonín M. Karlu E-ovi pytle, Karel E. jich však nepřijal proto, že nebyly totožny s těmi, jež on M-ovi dodal. Karel E. domáhal se pak žalobou dle § 35 ex. ř., by uznáno bylo, že exekuční nárok zanikl, a by exekuce byla zrušena. Procesní soud prvního stálice žalobu zamítl. **Důvody:** Nesporno, že Karel E. byl odsouzen zaplatiti Antonínu M-ovi 2400 K proti tomu, že mu tento vydá 120 pytlů. V rozsudku tom není uvedeno, jaké pytle to musí býti, není tam zejména stanoveno, že pytle ty musí pocházeti od Rudolfa B-a, a jakou kvalitu mají míti. Poněvadž pak pytle jsou zbožím zastupitelným, je přípustno, aby Antonín M. plnil pytle jiné, nežli obdržel od Rudolfa B-a, jen když budou bezvadné a budou k řádnému užívání (§ 922 a násl. obč. zák.). Byť i tedy bylo nesporno mezi stranami, že Antonín M. k poukazu Karla E-a obdržel pytle od Rudolfa B-a, nemůže Karel E., když si nevymohl příslušné stylisace rozsudku, žádati v řízení exekučním, aby Antonín M. plnil pytle právě od B-a pocházející, když rozsudkem k tomu povinným uznán nebyl. Než i kdyby byl povinen Antonín M. plniti Karlu E-ovi právě pytle, od Rudolfa B-a pocházející, a Antonín M. by pytle takové plniti nemohl, anebo plniti nechtěl, nebylo by lze vyhověti žalobní prosbě, neboť neplněním vzájemné povinnosti při obaplněm závazku nezaniká ještě obligace sama (§ 1411 a násl. obč. zák.), nýbrž nastává pouze odklad ve splatnosti, takže odpůrci přísluší pouze obrana nesplněné smlouvy dle § 1052 obč. zák., nikoliv však obrana zániku vymáhané pohledávky a může tudíž obranou tou docíliti pouze odklad výkonu exekuce dle §u 42 čís. 4 ex. ř. Karel E. nežaluje však, by bylo uznáno právem, že nastala okolnost, jež exekuci odkládá neb staví, nýbrž žádá, by bylo uznáno, že rozsudečný nárok zanikl a by proto byla exekuce zrušena. V tom směru není však žalobní nárok odůvodněn. **Odvolací soud** rozsudek potvrdil. **Důvody:** Nelze souhlasiti s názorem prvního soudu, že by, ježto pytle jsou zbožím zastupitelným, bylo v tomto případě přípustno, by žalovaný plnil pytle jiné, než jaké obdržel od Rudolfa B-a, jen když budou bezvadné a budou k řádnému užívání, a že, byť i bylo mezi stranami nesporno, že Antonín M. k poukazu Karla E-a obdržel pytle od Rudolfa B-a, nemůže Karel E., když si nevymohl příslušné stylisace rozsudku, žádati v řízení exekučním, by Antonín M. plnil právě pytle od B-a pocházející, když M. rozsudkem k tomu povinným uznán nebyl. Neboť právě, že je mezi stranami nesporno, že žalovaný obdržel od žalobce pytle pocházející od firmy Rudolf B., jest povinností žalovaného, by, když žalobce odsouzen byl zaplatiti 2.400 K poskytnutých mu zálohou na půjčených 120 pytlů, proti tomu, že žalovaný mu vrátí pytle, má žalobce po názoru soudu odvolacího, třeba to v rozsudku, sloužícím za exekuční titul výslovně uvedeno nebylo, oproti žalovanému nárok na vrácení těch pytlů, které byl žalovanému prostřednictvím firmy Rudolf B. odevzdal, a to v tom stavu, v jakém mu odevzdány byly a není povinen přijati jiné, byť i byly bezvadné a k řádnému užívání se hodily. Nicméně neshledal odvolací soud odvolání odůvodněným. Žalobce opírá žalobní nárok o to, že žalovaný, jsa povinen dle zmíněného již rozsudku ku plnění, na vzájem neplnil a neplní svého závazku, ježto pytle, které mu nabízel, nepocházejí od firmy Rudolf B., jsouce velmi chatrné a daleko horší jakostí a proto jiné, nežli jaké on mu byl odevzdal, a že se zároveň žalovaný vyjádřil, že jiných pytlů nemá a plniti nebude. Žalobce není však v právu. Neboť, i když žalovaný ne-

vyhověl své povinnosti ku vzájemnému plnění, nabídnuv žalobci dle jeho tvrzení pytle jiné, než jaké byl od něho přijal, nezaniká tím nárok žalovaného na žalobcovu plnění (§ 1411 obč. zák. a násl.), nýbrž nastává pouze odklad tohoto plnění. Žalobce může odepřiti plnění až do uskutečnění nebo zajištění vzájemného plnění se strany žalovaného (§ 1052 obč. zák.). Proto také právem neuznal první soudce na důkaz nabídnutý od žalobce svědkem Rudolfem B-em o jakosti pytlů, žalovaným svědku nabízených, poněvadž, i kdyby skutečně bylo prokázáno, že pytle byly horší jakostí, nežli jaké byly žalovanému odevzdány, neměla by okolnost ta pro spor významu. Pak ale nelze tvrditi, že, když se tak nestalo, zůstalo řízení neúplným, a je výtkou odvolatelova, v tom směru rozsudku prvního soudu činěná, bezdůvodnou. V prohlášení žalovaného, že jiných pytlů nemá a plniti nebude, nelze ještě nikterak spatřovati, že by žalovaný vůbec odepřel vzájemné plnění žalobci a tím se nároku svého oproti němu vzdal. Není přece sporu, že žalovaný pytle žalobci nabízel, a strany rozcházejí se jen v tom, že dle tvrzení žalobce nabízel mu žalovaný pytle jiné, nežli byl od něho přijal, žalovaný dle svého tvrzení pak nabízel žalobci jen ty pytle, které mu tento prostřednictvím firmy Rudolf B. odevzdal, tedy pytle správné. I když tedy žalovaný prohlásil, že jiných pytlů nemá a plniti nebude, nemůže prohlášení to míti jiného smyslu, než že chtěl tím naznačiti, že jiných pytlů, nežli jaké žalobci nabízí, od tohoto neobdržel a nemá. Vzhledem k uvedenému nemůže žalobce domáhati se žalobou uznání zániku nároku žalovaného na zaplacení 2.400 K s přísl., nýbrž může vymoci si jen odklad exekuce dle § 42 čís. 4 ex. ř. a proto první soudce, zamítnuv žalobu jako neodůvodněnou, posoudil věc i po stránce právní správně.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Zcela správně odvolací soud — odchýliv se v tom směru od názoru soudu prvního — vyložil, že a proč Karel E. má — třebaže to v dotčeném rozsudku nebylo výslovně uvedeno — proti Antonínu M-ovi nárok na vrácení těch pytlů, které odevzdal Antonínu M-ovi prostřednictvím firmy Rudolf B., a to v tom stavu, v jakém M-ovi byly odevzdány, a že není povinen přijati pytle jiné, i kdyby byly bezvadné a hodily se k řádnému užívání. Žalobce Karel E. v nynějším sporu tvrdil a dokazoval, že žalovaný Antonín M. nabízel mu jako vzájemné plnění pytle, které byly velmi chatrné a mnohem horší jakostí než ty, které mu odevzdal, a které žalovaný měl proti zaplacení 2400 K s přísl. vrátiti, tedy pytle zcela jiné, a že prohlásil, že jiných pytlů nemá, poněvadž jich nemá. Neprávem soud odvolací ve shodě se soudem stálice první pokládá za to, že, i kdyby tomu bylo tak, jak žalobce tvrdí, mohl by tento podle § 42 čís. 4 ex. ř. žádati pouze za odložení exekuce. Ježto se tu jedná o exekuci pro nárok, který jest závislým na vzájemném plnění vymáhajícího věřitele (žalovaného), jež z ruky do ruky státi se má, měl žalobce ovšem právo, navrhnouti dle § 42 čís. 4 ex. ř. odložení exekuce, jakmile žalovaný ani nevykonal povinného plnění vzájemného ani nebyl hotov je provésti nebo zajišiti. Ale žalobce nemusí se spokojiti s takovýmto odložením exekuce,

kteřé má přece jen ráz prozatímního opatření formálního a nevyklučuje nikterak uplatňování dále jdoucích práv hmotných. Tvrzením, že žalovaný Antonín M. po vzniku titulu exekučního nejen nevykonal vzájemného plnění, nýbrž i dokonce prohlásil, že nemůže ho vykonati, — vznesl žalobce, opíraje se o skutečnosti, nastavší po rozsudku, námitku dle § 35 ex. ř., která směřuje proti nároku, pro kterýž exekuce byla povolena, a kdyby oprávněna byla, rušila by tento nárok, což by pak dle posledního odstavce § 35 ex. ř. mělo v zápatí zrušení povolené exekuce. Neboť nelze důvodně pchybovati, že kdyby žalovanému — z důvodů jakýchkoliv — nebylo možno vrátiti těch 120 pytlů, na jejich vydání byl závislým učiněn jeho nárok na zaplacení 2400 K, nemohl by podle zásady v §§ 1052, 1062 obč. zák., 367 odst. 2 ex. ř. vyslovené nejen zatím, nýbrž vůbec na žalobci požadovati 2400 K s přísl., následkem čehož by ovšem pominuly vzájemné požadavky a závazky obou stran v rozsudku stanovené. Pouhým odložením exekuce nebylo by v tomto případě žalobci poslouženo. Máť žalobce zajisté živý a oprávněný zájem na tom, aby jeho věci nezůstaly na dobu nedozírnou zabaveny — třebaže exekuce byla odložena, — nýbrž aby bylo rozhodnutno, má-li povolena a vykonaná exekuce býti v platnosti zachována či zrušena. Dlužno tedy uznati, že kdyby bylo pravdivým tvrzení žalobcovu, že žalovaný Antonín M. po vzniku titulu exekučního nejen nevykonal vzájemného plnění, nýbrž i dokonce prohlásil, že nemůže ho vykonati, byla by žaloba podle § 35 ex. ř. vznesená odůvodněna. Ač tedy výtka nesprávného posouzení právního jest oprávněna, nelze přece vyhověti žalobcovu dovolání. Okolnosti výše naznačené a jako rozhodující uznané zůstaly sporny, ježto žalovaný je popřel a proti důkazu žalobcem vedenému nabízel protidůkazy o opaku. Soud stolice prvé nepřipustil vůbec žádného důkazu. Hledíc k tomu, co bylo vyloženo, žalobce právem v odvolání vytýkal neúplnost řízení. Soud odvolací nehleděl k této výtce i zůstalo tedy také odvolací řízení neúplným. Chtěl-li žalobce v řízení dovolací dodělati se úspěchu, měl tudíž uplatniti dovolací důvod § 503 č. 2 c. ř. s. a učiniti návrh dovolací, aby rozsudek soudu odvolacího byl zrušen a věc vrácena k novému projednání a rozsouzení do stolice druhé po případě první. Jen za těchto předpokladů a v tom směru byl by soud dovolací, — nemoha pro nedostatek potřebných zjištění skutkových rozhodnouti ve věci samé — s to býval vyhověti žalobcovu dovolání. Nezachovav se způsobem svrchu naznačeným musí žalobce sám sobě přičítati, že jeho dovolání mine se s úspěchem.

Čís. 546.

Při ukládání peněz na běžný účet děje se placení ukladatelovými dlužníky u příjematele peněz na ukladatelovo nebezpečí.

Dokud nebylo saldo uznáno, podrží při ukládání peněz na běžný účet jednotlivé položky svou právní a hospodářskou povahu.

(Rozh. ze dne 15. června 1920, Rv I 271/20.)

Obchodní spojení žalující firmy (v Děčíně) se žalovanou bankou (v Ústí n. L.) spočívalo v tom, že žalobkyně, neb i osoby třetí pro ni činily u žalované vklad, že žalovaná vklady neboli úhradu zúrokovala, žalobkyně

úhradou disponovala a že žalovaná zřídila za tím účelem pro žalobkyni zvláštní účet. Žalovaná dala žalobkyni složní lístky svého účtu u Vídeňské poštovní spořitelny, jež žalobkyně opatřila svým jménem a předala těm, kdož jí měli platiti. Dopisem ze dne 11. února 1919 oznámila žalovaná žalobkyni, že peněz, jež splatil po 6. únoru 1919 jeden z dlužníků vídeňskou poštovní spořitelnou, připsala žalobkyni na zvláštní účet (konto separato Deutschösterreich) a žádala ji, by až na další složenky, jež mají býti vyplaceny v tuzemsku, označila červeným křížem, by úhrada stala se jejím účtem u Pražské poštovní spořitelny. Podobným způsobem následovalo více vplátů Vídeňskou poštovní spořitelnou, o jejich připsání na zvláštní účet žalovaná vždy zpravila žalobkyni, jež proti tomu ničeho nemítala. Teprve dopisem ze dne 11. března 1919 se proti tomu ohradila, žádajíc, by vklady byly zapsány na její běžný účet. Žalobu, by banka uznána byla povinnou, vyplatiti žalobkyni vklady učiněné poštovní spořitelnou Vídeňskou, procesní soud prvé stolice pro tentokrát zabítl. Důvody: Poměr žalované k žalobkyni, o němž tu jde, jest poměrem plnomocníka k inkasu. Dle § 1009 obč. zák. jest zmocněnec povinen, by úkon, jež na sebe vzal, obstaral pilně a beze lsti dle přípovědi své i dle plné moci, mu dané a by přenechal zmocniteli vše, čeho úkonem oním vyobude. »Přenecháním užítku« jest zde rozuměti, že žalovaná jest povinna vydati žalobkyni peněžní vklady, jež na základě plné moci byla převzala od třetích osob. Přenechání užítku ve smyslu § 1009 obč. zák. jest tudíž na tom závislo, že žalovaná má užitek ze vkladů, leč že by jej byla zaviněně pozbyla. Lhostejno, zda žalovaná nabyla vlastnictví ku vkladům čili nic. Rozhodně nemůže býti povinna z peněz těch vydati více, nežli z nich má užítku. Ministerským nařízením ze dne 6. února 1919 čís. 57 sb. z. a n. nastal úplný převrat v peněžních poměrech čs. republiky vůči ostatním státům, vzniklým z mocnářství rakousko-uherského. Dle § 1 tohoto nařízení bylo zakázáno převáděti pohledávky, jež vznikly mimo čs. republiku, do tuzemska, pokud splatny jsou v korunách. Ustanovení toto vztahuje se též na všechny částky, jež byly splaceny po 6. únoru 1919 u vídeňské poštovní spořitelny. Důsledkem toho otevřely všechny banky, mající sídlo v republice československé, pro všechny vklady, učiněné po 6. únoru 1919 vídeňskou poštovní spořitelnou, zvláštní účet (konto separato), jenž bude vyřízen teprve po té, až budou vyrovnány právní poměry mezi jednotlivými státy vzniklými z bývalého mocnářství rakousko-uherského. Žalovaná nemůže dosud disponovati se vklady, jež jí došly po 6. únoru 1919 prostřednictvím vídeňské poštovní spořitelny, nemá dosud z nich užítku, jež by mohla dle § 1009 obč. zák. žalobkyni vydati. Lhostejno jest dále, že žalovaná vyrozuměla teprve dne 11. února 1919 žalobkyni, by bylo k výplatě používáno složních lístků přetřazených červeným ležatým křížem, ježto pouze tyto dostanou se ku Pražské poštovní spořitelně. Vždyť pro otázku vydání vkladů žalobkyni jest rozhodným pouze, kterými vklady žalovaná může disponovati a to nemůže ani ohledně těch vkladů, jež byly ještě před obdržením zmíněného dopisu vplaceny u Vídeňské poštovní spořitelny. Proto jest rovněž nerozhodným, zda bylo žalobkyni možno, by včas zpravila své komitenty, by napříště vpláceli pouze poštovními složenkami označenými, jak shora uvedeno. Žalované neklade se za vinu, že by byla opomenula včas předepsati zmíněný způsob vplatu. Důsledkem okolování bankovek změnilu se též valutové

poměry mezi republikou Československou a Rakouskou, jichž úprava bude řešena současně s ostatními spornými státoprávními otázkami. Vklady, jež zapsala žalovaná pro žalobkyni na zvláštní účet, nebyly smíseny s celkovým účtem žalobkyně. Lhostejno, zda obě strany mají sídlo v Československé republice, když pohledávka žalované přísluší proti Vídeňské poštovní spořitelně. Žalovaná bude povinna vydati žalobkyni pouze to, co svého času obdrží od Vídeňské poštovní spořitelny. Ježto však dosud hodnota sporných vkladů není určena ani není možno, by byly převedeny z republiky Rakouské do Československé, bylo žalobu pro tentokrát zamítnouti. **D ů v o l a c í s o u d** rozsudek potvrdil. **D ů v o d y:** Žalovaná byla oprávněna a zároveň povinna, by předsevzala právní jednání jménem a na účet žalobkyně. Šlo tu smlouvu zmocňovací, o příkaz ve smyslu § 1002 obč. zák. Bylo to jednak zmocnění k inkasu, pokud přicházela žalovaná v úvahu jako platebna pro žalující, jednak jednání z účtu girového, pokud žalobkyně, aniž by potřebovala dáti výpověď, mohla o svém jmění disponovati chekem. Tím, že žalobkyně předala složní listky třetím osobám, jež jí měly platiti, nastalo dvojí zmocnění ve smyslu § 1400 obč. zák., nové znění, a to jednak zmocnění poukázaného, by platil žalované, jednak zmocnění žalované, by plat přijala, obojí »na účet žalobkyně«, to jest s dvojím právním účinkem, jež nastal placením jednak mezi žalobkyní a poukázaným, jednak mezi žalobkyní a žalovanou. Poukázaný sprostil se placením svého závazku dle § 1401 obč. zák. Žalovaná, jež převzala plnění ve vlastním jméně, avšak na účet žalobkyně, byla tím zavázána, by to, co přijala, zúčtovala ve prospěch žalobkyně a naložila s tím dle jejích pokynů. Peníz, jež splatili poukázaní složními listky, přešel do vlastnictví žalované dnem, kdy byl Vídeňskou poštovní spořitelnou zapsán na její účet. Žalobkyně měla nadále požadovací právo vůči žalované, leč vůči poštovní spořitelně mohla úhradou nakládati pouze žalovaná. Toto dispoziční právo žalované bylo obmezeno nařízením č. sb. z. a n. 57/1919 potud, že nemohla již svou úhradu převést do tuzemska, ježto všechny převody učiněné oproti zákazu obsaženému v onom nařízení byly neplatny. Další obmezení obsahovalo nařízení rakouského státního úřadu pro finance ze dne 15. února 1919 čís. 114 St. G. B., dle něhož mohla žalovaná naložiti s úhradou ve prospěch osob a firem usedlých v Rakousku pouze se svolením státního úřadu pro finance, kterážto obmezení změněno bylo prováděcím poukazem téhož státního úřadu ze dne 25. března 1919 čís. 91 v ten smysl, že žalovaná mohla nadále disponovati svou úhradou pouze v korunách nekolokovaných nebo tím, že poukázala na účet staré korunové měny. Výnosem českoslov. ministerstva pošt a telegrafů ze dne 6. března 1919, čís. 7906 byl zastaven od 10. března 1919 veškerý styk Čs. poštovních úřadů s Vídeňskou poštovní spořitelnou. Nařízení č. sb. z. a n. 84/1919 a 187/1919 měly v zápětí změnu kursu čs. koruny. Všechny tyto zákony, nařízení a výnosy byly řádně vyhlášeny a zavazují tudíž obě sporné strany. Důsledkem nařízení č. sb. z. a n. 57/1919 otevřela žalovaná plným právem pro žalobkyni zvláštní účet a zpravila ji o tom, jakož i o dalších vplatech na tento účet. Z mlčení žalobkyně mohla žalovaná plným právem usuzovati, že žalobkyně se způsobem placení souhlasí, ježto žalobkyně sama a nikoliv žalovaná předala poukázaným osobám složní listky, by jimi platily. Svým mlčením odňala žalobkyně též podklad své námitce, že žalovaná mohla i po 6.

únoru 1919 řízením šekovým svou úhradu u Vídeňské poštovní spořitelny vybrati. Kdyby se byla žalobkyně ihned ohradila proti otevření zvláštního účtu, byla by se žalovaná přece pokusila o vybrání své úhrady touto cestou, třebaš byl jakýkoliv převod prohlášen neplatným. Po 10. březnu 1919 stalo se to však nemožným, ježto zatím jakýkoliv styk čs. poštovních úřadů s Vídeňskou poštovní spořitelnou byl zastaven. Nařízení ze dne 6. února 1919, jež lze považovati za vyšší moc neb aspoň za neodvratnou náhodu, nastoupilo dříve, nežli sporné vklady byly vplaceny u poštovní spořitelny, nepostihlo tudíž jmění žalované a nemá proto škodu nésti ani dle § 1311 obč. zák. Žalovaná následkem zmíněných nařízení není bez své újmy s to, by úhradu na žalobkyni převedla jinak, nežli jest jí možno. Nemůže žalobkyni připsati k dobru nic jiného a nemůže jí pro ten čas ničeho vydati, ježto nemůže úhradu do tuzemska převést a ježto neví, jakým penízem bude likvidována (§ 1447 obč. zák.). To, co skutečně jí bylo poukázano, připsala žalobkyni k dobru, větší povinnost není jí uložena (§ 1009 obč. zák.). Kdyby byla přinucena zaplatiti žalobkyni stejný peníz v Kč, utrpěla by tím škodu, již by jí musela žalobkyně dle § 1014 obč. zák. nahraditi. Kdyby vplaty byly zápůjčkou poskytnutou žalobkyni žalované, musela by tato dle § 983 obč. zák. vrátiti žalobkyni pouze to, co obdržela, v témž druhu a v téže jakosti.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Uplatňovanému dovolacímu důvodu § 503 čís. 4 c. ř. s. nelze přiznati oprávněnosti. Vývodům dovolacího spisu nepodařilo se vyvrátiti správné a vhodně odůvodněné stanovisko obou předchozích stolic. K vývodům těm dodává se toto: Správným jest, že ukládání na běžný účet, přesněji řečeno úmluva o tom jest o sobě právním jednáním. Úmluvou bere příjematel vkladů na sebe závazek, by peníze pro druhou stranu přijímal a jich dle jejího poukazu použil, druhá strana příjematele peněz v naznačeném směru zmocňuje, by pro ni a s účinností pro ni řečeným způsobem jednal. Nesprávným jest názor, že ten, kdo používá jiného k ukládání peněz na běžný účet, přijímá závazek, vklady činiti a že, čímě u něho vklady, plní tím svůj smluvní závazek. Činiti vklady jest sice smluvním právem ukladatele, není však jeho závazkem, on nemůže na splnění tohoto domnělého závazku býti žalován. Ukladatel má v jádru věci právní postavení zmocnítele a tudíž vzcházíjí pro něho tytéž závazky, jaké zákon ukládá v § 1014 obč. zák. a násl. i jinakému zmocniteli. Rovněž nesprávným jest názor dovolatelky, vedle něhož prý při vkladech na běžný účet jednotlivé vklady mizí v běžném účtu, nemajíce v tomto případě vlastní isoucnosti jako samostatná jednání. Tento účinek nastává ovšem, jakmile saldo bylo uznáno. Do té doby podrží však jednotlivé vklady svůj zvláštní právní ráz, seznatelný z toho, jaké právní jednání se v nich utajuje. Vždyť nejedná se přece o mrtvé číslice, nýbrž o položky vzájemných hospodářských a právních vztahů a jen právní povahou jednotlivých vkladů se určuje, které ze stran a do jaké míry jdou vklady k dobru nebo k tíži a v čí prospěch vypadne pak saldo jakožto výslednice vzájemných hospodářských a právních vztahů. Jest ovšem zcela přirozeno, že, dokud právní ráz té které položky nejví praktických důsledků právních, budou jednotlivé vklady zařazovány do běžného účtu, aniž rozlišovalo by se,

jaká jest jejich právní povaha. Není proto nikterak s podivem, že žalovaná banka až do dne 6. února 1919 zapisovala veškeré vklady žalující společnosti do téhož účtu, nerozlišujíc, zda staly se přímo u ní, či zda uskutečněny byly Vídeňskou poštovní spořitelnou, a že řečeným dnem počínajíc otevřela pro posléz řečené vklady účet zvláštní, ježto od té doby jevila právní povaha těchto vkladů závažné účinky právní, vyhraňující tyto vklady od vkladů jiných. V omylu jest žalující společnost, domnívajíc se, že žalovanou banku stihá nebezpečí, pochodící z toho, že peníze zasílány byly Vídeňskou poštovní spořitelnou, poněvadž žalovaná prý tento způsob zasílání peněz určila, takže žalující společnost, zaslavši vklady tímto způsobem, splnila vplacením u sběrný Vídeňské poštovní spořitelny svůj závazek k uložení peněz a žalovaná banka je povinna, vydati jí, co u sběrný bylo vplaceno. Především nešlo při tom, jak již vylíčeno, o splnění nějakého závazku žalující společnosti, takže vratkými jsou vývody, připínající se k tomuto mylnému pojetí věci. Dále dlužno uvážiti, že žalovaná banka, davši žalující společnosti k použití složenky svého účtu u Vídeňské poštovní spořitelny, poskytla jí ovšem možnost, ale neuložila jí za povinnost, by dlužníci žalující společnosti touto cestou platili. Žalovaná banka neměla pražádného vlivu na to a nemohla také s úspěchem domáhati se toho, by žalující společnost svým dlužníkům složenky Vídeňské poštovní spořitelny dodávala a by tito složenek také skutečně použili. Žalovaná banka nevěděla a nebyla ani s tím, opatřiti si vědomost o tom, co kdo žalující společnosti dluhuje, a nejsou o sobě k dlužníkům žalující společnosti v nijádném právním poměru, nemohla vykonávati na ně vlivu v tom směru, jakým způsobem mají svůj dluh vyrovnati. Naopak na žalující společnosti bylo, by dle svého právního poměru ku svým dlužníkům rozhodla, zda chce či nechce dáti jim k použití složenky Vídeňské poštovní spořitelny a věci dlužníků bylo, zda chtěli či nechtěli složenek použiti. Při tom kázala obchodní obezřetnost jak žalující společnosti, tak jejím dlužníkům, by počítali se změněnými poměry, a neměla jim ujíti okolnost, že dnem 20. listopadu 1918 počínajíc bylo lze dosavadními složenkami poštovní spořitelny ve Vídni, pokud majitelé šekových kont bydlí v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, u poštovních úřadů těchto tří zemí konati vklady též pro poštovní spořitelnu v Praze a způsobiti takto, by vklady zůstaly v území čsl. republiky. Upozorňovati zvlášť na tyto obecně známé okolnosti žalovaná banka dlužníky žalující společnosti nemohla, poněvadž jich neznala, a upozorňovati žalující společnost neměla ani důvodu ani povinnosti, poněvadž znalost oněch poměrů mohla u žalující společnosti vším právem předpokládati. Pak-li že tedy dlužníci žalující společnosti přes ony skutečnosti a poměry platili Vídeňskou poštovní spořitelnou a žalující společnost tomu se nevzepřela nebo vzepřítí se více s to nebyla, týká se to poměru žalující společnosti k jejím dlužníkům a nikoli poměru žalující společnosti k žalované bance. Hledí-li žalující společnost ustrojiti z placení vkladů jejími dlužníky u poštovní spořitelny asignaci, při níž prý byla ona asignátkou, žalovaná banka asignátkou a spořitelna asignatárkou, zapomíná, že jedná se o dvojí právní poměr, totiž jednak o právní poměr mezi ní, jejími dlužníky a žalovanou bankou, jednak o právní poměr spořitelny k žalované bance. Poukázavši své dlužníky, by platili žalované bance Vídeňskou poštovní spořitelnou, vystupovala žalující společnost vůči svým dlužníkům jako asignantka vůči

asignatům, při čemž asignatárkou byla žalovaná banka. Poštovní spořitelna přijímajíc poukázané obnosy na účet žalované banky obstarávala mandát k inkasu. Tento mandát vycházel ovšem od žalované banky. Ježto však, jak doličeno, žalující společnost sama a nejsou k tomu nucena se zasažením mandatáře k inkasu souhlasila, není oprávněna, činiti žalovanou banku zodpovědnou z toho, že osud splátek u mandatáře k inkasu pro jeho poměry se zhoršil. Ona může na žalované bance požadovati jen to, co tato na mandatáři k inkasu smí požadovati. Za těchto okolností netřeba zabývatí se dále otázkou, zda zhoršení situace stalo se náhodou a zda žalující společnost s otevřením zvláštního účtu mlčky souhlasila.

Čís. 547.

Ujednáno-li, že o isoucnosti nároku má rozhodovati řádný soud, o jeho výši pak rozhodčí soud, lze, popřen-li nárok, na soudě domáhati se buďto přímo náhrady plnění neb určovací žalobou pouze výroku o isoucnosti nároku.

(Rozh. ze dne 15. června 1920, Rv I 273/20.)

Žalobci měli u žalované pojišťovny pojištěny předměty nalézající se v jich domě. Dle § 9 pojišťovacích podmínek měly obě strany právo žádati, by výše škody na pojištěných předmětech byla zjištěna dle jich druhu dvěma rozhodčími soudci. Když k žalobcům vloupali se zloději a ukradli jim z hostinského sálu různé předměty, uplatnili žalobci vůči pojišťovně nárok na náhradu škody, již tato odmítla poskytnouti, tvrdíc, že žalobci byli pojištěni proti vloupání pouze v soukromém bytě a nikoliv v sále. Žalobě na zjištění, že žalobcům přísluší proti žalované pojišťovně nárok na náhradu škody, procesní soud první stolicí vyhověl a uvedl mimo jiné v důvodech: Určovací nárok žalobců jest dle § 228 c. ř. s. ospravedlněn. Právem poukazují na ustanovení § 16 všeobecných podmínek pojišťovacích, dle kterého v případě sporu o nárocích na náhradu jest soudu rozhodnouti jen o tom, zdali nároky ty jsou po právu čili nic, kdežto o výši škody rozhodují dle § 9 těchto všeobecných podmínek rozhodčí soudci. Následkem toho jest také tím již prokázán právní zájem žalobců, aby co nejdříve rozhodnuto bylo o jich nároku na náhradu škody, a proto bylo odůvodněné jich žalobní žádosti vyhověno. Odvolací soud rozsudek potvrdil. Důvody: Strana žalovaná snaží se dovoditi, že žalobci, změnivše žádost určovací, v žádost na plnění a nabídnuvše znalecký důkaz o výši škody, vzdali se dobrovolně smírčího soudu dle § 9 pojišťovacích podmínek k rozhodnutí o výši škody povolného, a že proto žalobě měla zníti na zaplacení 1.575 K, které žalobci žádají, a každá jiná prosba že jest vyloučena. Oproti těmto vývodům poukázati jest především k tomu, že žalobci setrvali na určovací žádosti, a že tedy o žádosti na plnění ani řeči býti nemůže. V tom pak, že žalobci nabídli důkaz znalci o výši škody, vzdání se smírčího soudu s jejich strany shledávati nelze, již proto, že důkaz ten nabídlí v přípravním spise ze dne 1. září 1919 proto, že žalovaná strana tvrzení jejich o výši popřela, tedy nikoli, aby projevilí tím vzdání se smírčího soudu, nýbrž, aby vyhověli procesuální své po-

vinnosti, prokázati skutkové okolnosti jimi tvrzené. Ostatně však nabídnutí tohoto důkazu bylo zcela bezvýznamným, ježto důkaz ten prvním soudem připuštěn nebyl, a hledě k určovací žádosti žalobců také nutným nebyl. Náhledu žalované, že by s hlediska procesní ekonomie věc tato jedním sporem vyřízena býti měla, a nikoli dvěma spory, jednak před řádným soudem, jednak před smírčím soudem, přisvědčiti bylo by lze tehdy, kdyby § 16 pojišťovacích podmínek nestanovil, že při nárocích na náhradu rozhoduje soud jen o tom, zda jest po právu náhradní povinnost, kdežto výše škody stanoví se dle § 8 a 9 pojišťovacích podmínek znaleckými rozhodčími soudci. Vzhledem k tomuto ustanovení mohli se žalující dovolávat a právem se též dovolávají výroku, aby určena byla povinnost žalované strany k náhradě škody, poněvadž teprve v základě tohoto výroku o svolání smírčího soudu žádati mohou.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání mimo jiné z těchto

důvodů:

O přípustnosti určovací žaloby v tomto případě nemůže býti pochybnosti. Podle § 9 všeobecných podmínek pojišťovacích mají jak společnost tak i pojistník právo žádati, aby výše ztráty neb škody na pojištěných předmětech byla zjištěna rozhodčími soudci, a podle § 16 podmínek rozhoduje řádný soud jen o tom, je-li tu povinnost pojišťovatele k náhradě škody. § 11. pojišťovacího řádu připouští, aby bylo ujednáno, že výše plnění, k němuž jest pojišťovatel zavázán, stanovena býti má rozhodčím soudem. Žalovaná, která odepírá plnění, se ovšem podle druhého odstavce § 11 pojišťovacího řádu tohoto ujednání dovolávat nemůže. Žalobcové jako pojištění ale mají právo, buď žádati na řádném soudu, aby rozhodl i o výši náhrady, aneb mohou obmeziti žalobu na žádání, že žalovaná jest povinna plniti a vyhraditi rozhodčím soudům, by určili výši škody. Jelikož žalobci volili způsob druhý, nemohli u soudu jinak žalovati než na zjištění, že jejich nárok na odškodnění jest po právu. Předpoklad § 228 c. ř. s., že žalobce musí míti právní zájem na tom, by jeho právo bylo co nejdříve na jisto postaveno, tu jest, poněvadž po rozhodnutí soudu, že žalobcové mají právo na náhradu škody, bude musiti následovati výrok rozhodčích o výši škody. Námitku žalované, že žalobcové se vzdali práva na rozhodčí soud, vyvrátil již případně soud odvolací a stačí připojiti, že žalobcové si výslovně vyhradili právo domáhati se náhrady škody před rozhodčím soudem.

Čís. 548.

K opoziční žalobě nelze z moci úřední povšimnouti si ustanovení § 575, odstavec třetí c. ř. s., nebylo-li žalobou uplatňováno, že exekuční titul z onoho důvodu uhasl.

(Rozh. ze dne 15. června 1920, Rv I 322/20.)

Na základě smíru ze dne 13. června 1919, dle něhož žalobce se zavázal vykliditi hostinské místnosti do dne 15. září 1919 povoleno bylo straně žalované usnesením ze dne 12. listopadu 1919 vyklizení zmíněných

místnosti. Žalobce domáhal se žalobou, by bylo uznáno, že exekuční právo žalované na vyklizení místnosti uhaslo, ježto smír ze dne 13. června 1919 byl zrušen úmluvou sporných stran ze dne 2. září 1919. Procesní soud první stolice žalobu zamítl, zjistiť, že úmluvou ze dne 2. září 1919 nebyl původní smír o vyklizení zrušen, nýbrž pouze vymáhání jeho odloženo a uvedl mimo jiné v důvodech: Smír nepozbyl platnosti a účinnosti ani tím, že překročeno bylo k jeho vymáhání až po 2 měsících po smluvené lhůtě, ježto jen pro výpovědi, příkazy k odevzdání a právoplatné rozsudky o nájemních sporech jest v § 575 c. ř. s. stanoveno, že pozbudou platnosti, není-li do 14 dnů po lhůtě k vyklizení zažádáno o exekuci. Na smírové lhůty ustanovení nelze rozšiřovati. Odvolací soud žalobě vyhověl. Důvody: Nelze sdíletí názoru prvního soudu, že smír ze dne 13. června 1919 nepozbyl platnosti a účinnosti ani tím, že překročeno bylo k jeho vymáhání až po dvou měsících po smluvené lhůtě, jelikož přý na smíry nelze ustanovení § 575 c. ř. s. rozšiřovati. Dle § 569 c. ř. s. pokládají se nájemní smlouvy, které zanikají vypršením času, za mlčky obnovené, když ve 14 dnech po vypršení nájemního času nevznese se žaloba o vrácení, pokud se týče o zpětvzetí najatého předmětu. V § 575 odstavec třetí c. ř. s. — kterýž dlužno pokládati za doplňující ustanovení § 569 c. ř. s. — jest ustanoveno, že soudní výpověď nebo příkaz na odevzdání předmětu najatého a rovněž pravoplatné rozsudky o námitkách pozbudou platnosti, nenavrhne-li se ve 14 dnech po tom, kdy nastala doba pro vyklizení najatého předmětu, exekuce na vyklizení. V tomto případě žalovaná strana těchto lhůt, kterýchž dle ustanovení § 570 c. ř. s. nelze ani soudci prodloužiti, nešetřila, nýbrž podala návrh, který nejdéle do 29. září 1919 podati měla — teprve 8. listopadu 1919, tudíž opožděně. Prodloužití tyto lhůty úmluvou stran není rovněž dovoleno (arg. § 128 c. ř. s.). Dle náhledu soudu odvolacího nutno ustanovení § 575 odstavec třetí c. ř. s. použiti i na soudní smíry, neboť § 575 c. ř. s. dle motivů k civilnímu soudnímu řádu stanoví jen blíže, co v § 569 c. ř. s. všeobecně obsaženo je. Lhostejno tudíž, co strany dne 2., pokud se týče 15. září 1919 umluvily a zda úmluva ta vztahovala se pouze k tomu, aby vymáhání smíru ze dne 13. června 1919 bylo odloženo — jak žalovaná strana tvrdí — či zda smír ten byl zrušen touto dodatečnou úmluvou — jak žalobci uvádějí. Přichází tu k platnosti ustanovení § 569 c. ř. s., dle něhož smlouvu nájemní, mezi stranami smírem uzavřenou do 15. září 1919, je považovati za mlčky prodlouženou, když do 29. září 1919 žaloba na odevzdání najatého předmětu — pokud se týče exekuce o vnučené vyklizení najatých místností — podána nebyla. To se v tomto případě nestalo. Lhůtu pro vykonatelnost smíru dle ustanovení § 570 a 126. c. ř. s. prodloužiti ani úmluvou stran není dovoleno a proto dlužno míti za to, že soudní smír ze dne 13. září 1919 pozbyl účinnosti a vykonatelnosti. Když tomu tak, nebylo tu platného titulu exekučního, mezi stranami vznikla ohledně najatých místností nová smlouva nájemní, jež znova rozvázána býti musí, pročez neměla exekuce na základě smíru ze dne 13. června 1919 vůbec povolena býti a je proto žaloba opoziční po rozumu § 35 ex. ř. vzhledem k svrchu uvedenému důvodnou.

Nejvyšší soud obnovil rozsudek soudu první stolice.

Důvody:

Jde o žalobu opoziční ve smyslu § 35 ř. ex. Dle třetího odstavce tohoto paragrafu musí všechny námitky, které dlužník v čase vznesení žaloby mohl přednésti, zároveň ke platnosti býti přivedeny, jinak jsou vyloučeny. Toto ustanovení jest zcela jasné a přesné a nedopouští výjimky. V žalobě vznesena proti nároku, pro který exekuce byla povolena, jediná námitka, že smír ze dne 13. června 1919 byl zrušen úmluvou žalobce se ředitelem žalovaného pivovaru, kterouž bylo žalobci výslovně přiznáno, že on a jeho manželka budou v hostinských místnostech ponecháni i na dále po dobu právoplatně uzavřené smlouvy pachtovní, jestliže vezme žalobce zpět žalobu u okresního soudu pro 318 K a že žalobce vyhověl této podmínce, čímž smír byl zrušen a nemůže býti více titulem exekučním. Jen touto námitkou směly tedy nižší soudy se zabývat, veškeré další námitky byly podle eventuální zásady § 35 ex. ř. vyloučeny, a nižší soudy pochybily pustivše se do rozboru námitek jiných, žalujícími později vznesených. To platí také o námitce soudem odvolacím na přetřes vzaté a za důvodnou uznané, že smír ze dne 13. června 1919 pozbyl platnosti a účinnosti podle § 575 odstavec třetí c. ř. s. I kdyby tu byly podmínky tohoto ustanovení zákona, nebylo by přípustno míti zření k námitce z něho odvozované, když žalující nevznesl ji v žalobě. Ani z moci úřední nelze k dotčenému ustanovení přihlížeti, ježto ustanovení to jest pouhým doplňkem § 569 c. ř. s. a důsledkem plynoucím z jeho předpisů, že nájemní nebo pachtovní smlouvy vypršením času bez výpovědi zanikající pokládají se za mlčky obnovené, když ve čtrnácti dnech po vypršení nájemní nebo pachtovní doby ani pronajímatel nebo propachtovatel nevznesne žalobu o vrácení, ani nájemce nebo pachtýř žalobu o zpět vzetí předmětu najatého nebo pachtovaného. Výhody takového mlčky se stavšího prodloužení smlouvy může nájemce nebo pachtýř zajisté kdykoliv se vzdáti a nelze důvodně předpokládati, že by se měl zjednatí průchod ustanovení třetího odstavce § 575 c. ř. s. po případě z povinnosti úřední i proti vůli nájemcově nebo pachtýřově. Žalobci mohli se poukazem na § 575 odstavec třetí c. ř. s. brániti jak rekursem proti povolení exekuce tak i příslušnou námitkou v žalobě podle § 35 ex. ř. vznesenou. Neučinili ani toho ani onoho. Soud stolice prvé však zjistil, že úmysl smluvních stran dne 2. září 1919 výslovně nesl se k tomu, aby pouze vymáhání smíru ze dne 13. června 1919 (poskytnutím lhůty k vyklizení do termínu listopadového) bylo odloženo, aniž smír sám byl dotčen. Tomuto zjištění nebylo v odvolání ani odporováno, — z něho však plyne, že jediná námitka v žalobě proti nároku vznesená jest neoprávněna, jak bezvadně vyloženo bylo soudem procesním. Když tomu tak jest, dlužno žalobu podle § 35 ex. ř. podanou pokládati za neodůvodněnou.

Čís. 549.

Poukázal-li dlužník po 6. únoru 1919 clearingovým řízením dlužný peníz na věřitelův účet u Vídeňské poštovní spořitelny, není věřitel povinen, uznati poukaz za placení, byť i na dřívějších dopisech věřitele bylo předtištěno číslo jeho účtu a dlužník měl v ruce složenky na účet věřitele u řečené spořitelny.

(Rozh. ze dne 15. června 1920., R II 118:20.)

Žalobce — tuzemec — sprostředkoval dne 5. února 1919 tuzemské žalované firmě prodej zboží za předem umluvenou provisi. Žalovaná firma poukázala žalobci smluvenou provisi dne 20. února 1919 u Vídeňské poštovní spořitelny, u níž obě strany měly své účty. Žalobce plnění neuznal a domáhal se zaplacení v korunách československých. Procesní soud prvé stolice žalobu zamítl. Důvody: V tomto případě jedná se jen o to, zda poukázáním zažalovaného peníze žalovanou firmou žalobci prostřednictvím poštovní spořitelny ve Vídni dne 20. února 1919 a připsáním tohoto peníze touto spořitelnou dne 25. února 1919 na konto žalobcově, které on u uvedené spořitelny skutečně měl, k jeho dobru, nastalo právoplatné a úplné zaplacení tohoto peníze, či je-li žalovaná firma povinna, jak to žalobce svou žalobou žádá, peníz ten zaplatiti mu v okolovaných penězích československých a v Brně jako v místě placení. Dle ustanovení § 1424 obč. zák. má býti dluh zaplacen věřiteli nebo tomu, kdo je zmocněn, aby plnění pro něho přijal. Jak shora uvedeno, měl žalobce konto u poštovní spořitelny ve Vídni, byl tedy v clearingovém spojení s touto spořitelnou a v tomto clearingovém spojení, jak nebylo popřeno, byla s touže spořitelnou též žalovaná firma. Následkem toho jest již poštovní úřad, piaty pro poštovní spořitelnu Vídeňskou přijímající, zmocněncem osob, majících u ní svá konta, a zaplacení u poštovního úřadu jest již perfektním právoplatným placením pro tyto osoby, v našem případě složením zažalovaného peníze u dotyčného poštovního úřadu na složní lístek žalobcův, a jest zcela nerozhodno, byl-li o tom žalobce spořitelncu zpraven, čili nic, tím méně je rozhodno, byl-li o tom zpraven hned, jak se to stalo, či později, ježto toto uvědomění pro skutečnost zaplacení jest bez jakéhokoli významu. Ostatně bylo by nerozhodno, poslal-li žalobce žalované firmě složní lístek poštovní spořitelny, čili nic, toho nebylo vůbec ani třeba vzhledem k tomu, že žalovaná byla sama v téměř spojení s poštovní spořitelnou vídeňskou jako žalobce, a složního listu žalobcovova nepotřebovala, ježto peníze žalobci mohla jen poukázati a byl by se poukázáný obnos z jejího konta na konto žalobcovovo jen přepsal, a toto přepsání bylo by také skutečným zaplacením toho obnosu. Je pravdou, že v tu dobu, kdy žalovaná zažalovaný obnos u vídeňské poštovní spořitelny poukázala, byl též žalobce majitelem konta u poštovní spořitelny v Praze, okolnost ta však nemá zde významu, ježto, nehledě ani k tomu, že žalobce ani neprokázal, že to žalované firmě sdělil nebo že by jí to bylo známo v době placení, na svých dopisech ze dne 2. března, 7. března a 16. března 1919, žalované zaslaných, měl jen konto poštovní spořitelny vídeňské uvedeno, aspoň ve slovech »Postsparkassa Konto 29.408« jiné poštovní spořitelny než vídeňskou nelze spatřovati vzhledem k tomu, že tiskopisy ty celým svým vzezřením jsou staré, předpřevratové, pocházející tedy z doby, kdy v Praze poštovní spořitelny ještě ani nebylo, a již uváděním toho konta na svých dopisech žalobce vlastně sám žalované tak sděloval, že může prostřednictvím této spořitelny platiti, a ostatně, ač tu dobu se již platilo prostřednictvím poštovní spořitelny v Praze, platiti prostřednictvím poštovní spořitelny ve Vídni nijak zakázáno nebylo. Tím také jest už řečeno a je to i všeobecně známo, že v době složení zažalovaného peníze žalovanou firmou pro žalobce na složní lístek u po-

štovního úřadu, v únoru 1919, bylo možno platiti ještě neokolkovanými bankovkami bývalého rakousko-uherského mocnářství, vlastně rakousko-uherské banky, ježto v tu dobu na území československé republiky jiných peněz nebylo, a jde to na jevo i ze zákona ze dne 25. února 1919 čís. 84 sb. z. a n. a z nařízení min. financí a spravedlnosti ze dne 25. února 1919 čís. 86 sb. z. a n., kterými teprve bylo nařízeno okolkování bankovek na území československé republiky v době od 1.—9. března 1919, od kteréž doby teprve datuje se rozdíl mezi valutou československou a rakouskou, kteréhož rozdílu dříve a tedy ani v době poukázání zažalovaného peníze žalovanou žalobci u poštovní spořitelny ve Vídni nebylo. Z toho všeho plyne, že placení, správně poukázání zažalovaného peníze žalovancu firmou žalobci poštovní spořitelnou ve Vídni dne 20. února 1919 v neokolkovaných ještě bankovkách bylo řádným a právoplatným placením toho peníze a tedy plným zaplacením jeho. O d v o l a c í s o u d zrušil rozsudek prvního soudu, a vrátil mu věc by — vyčkav pravomoci — ji znovu pojednal a rozhodl. D ů v o d y: Pohledávka žalobcova vznikla dne 5. února 1919 v tuzemsku a jest dle všeobecných předpisů § 905 obč. zák. a čl. 324 obch. zák. v tuzemsku splatna. Pokud jde o otázku, zda vklad složený pro žalobce na jeho účtu u Vídeňské poštovní spořitelny, byl platným splacením dluhu, nelze souhlasiti s názorem prvního soudu v jeho všeobecnosti a bezvýhradnosti. Pouhá skutečnost, že někdo má u poštovní spořitelny šekový účet, nezmocňuje úřad tento ku přijetí platu a neopravňuje ještě dlužníka, by vkladem na tento účet se shostil své platební povinnosti. Nestačí k takovému zmocnění ani označení čísla tohoto účtu na obchodních papírech, nýbrž majitel konta musí v důsledku ustanovení § 1413 obč. zák. nějakým zvláštním způsobem dáti na jevo, že si přeje, by u poštovní spořitelny na jeho účet bylo placeno a že takto úřad ten zmocňuje ku přijetí platu. Padá to v tomto případě tím více na váhu, že jest zajištěno, že žalobce od 4. prosince 1918 byl vedle svého šekového spojení se spořitelnou poštovní ve Vídni také majitelem šekového účtu u Pražské poštovní spořitelny pod tímtéž číslem jako u poštovní spořitelny Vídeňské, že tedy označení na obchodních papírech žalobcových »Postsparkassa Konto« mohlo značit žalobciv účet jak u Vídeňské tak u Pražské poštovní spořitelny. Je tedy mylné, co uvádí první soud v rozsudku, že toto označení na obchodních papírech žalobcových mohlo značiti jen poštovní spořitelnu Vídeňskou a že žalobce, opomenul-li žalovaného uvědomiti o svém novém kontě pražském a ne z á k a z a l - l i výslovně placení u poštovní spořitelny Vídeňské, již prostým uvedením shora zmíněných slov na svých obchodních papírech zmocnil poštovní spořitelnu ve Vídni ku přijetí vkladu nebo že dal aspoň na jevo souhlas, že u této spořitelny se mu může platiti. Naprosto však nemohlo stačit pouhé takové označení na obchodních papírech od února 1919, kdy již Vídeňská poštovní spořitelna byla mimo území našeho státu a žalobci vzhledem k nařízení ze dne 6. února 1919 čís. 57 sb. z. a n. nemohlo býti lhostejným, bude-li mu požadavek v tuzemsku splatný placen v cizině. Vyžaduje tedy předpis § 1413 obč. zák. nějaký určitý projev žalobce, že si přeje, nebo aspoň, že souhlasí s takovým placením. To se obvyčejně dělo zasláním složenky dotyčné poštovní spořitelny. V tomto případě skutečně žalovaný použil takové složenky Vídeňské poštovní spořitelny, nebylo však naprosto vysvětleno, jakým způsobem tato složenka se dostala

do jeho rukou, byla-li mu zaslána žalobcem ku zaplacení p r á v ě z a ž a l o v a n é p o h l e d á v k y a kdy, zejména stalo-li se to před 6. únorem 1919, či později a v prvním případě, zdali žalobce daného poukazu snad později neodvolal, konečně, u které poštovní pokladny žalovaný peníze složil. Tyto okolnosti, kteréž se soudu druhé stolice zdají býti rozhodnými, nebyly v řízení v první stolici ani na přetřes vzaty, trpí tedy řízení vadou §u 469 čís. 3 c. ř. s.

Nejvyšší soud vyhověv rekursům obou stran, usnesení odvolacího soudu zrušil a nařídil mu, by nehledě ku použitému zrušovacímu důvodu o odvolání dále po zákonu jednal.

D ů v o d y:

Právem vytýkají obě strany odvolacímu soudu, že nařídil, by jednání v prvé stolici rozšířeno bylo na skutkové okolnosti, jež žádnou ze stran tvrzeny nebyly. Odvolací soud dal se při tom ovládati zásadou vyhledávací, jež však civilnímu řízení spornému jest cizí a dokonce ani v zahaleném rouše neobjevuje se ve sporech, v nichž strany jsou zastoupeny advokáty. Než, nehledě k tomu, jsou okolnosti, jež odvolací soud přeje si míti objasněny, pro posouzení rozepře zcela lhostejny. Dle složenky, připojené k dopisu, byl žalovaným na žalobcovo konto učiněn u Vídeňské poštovní spořitelny dne 25. února 1919 vklad 3083 K 89 h. Dle poštovního razítka, vytištěného na složenke, učiněn vklad v řízení šekovém, t. j. žalovaný uskutečnil, jak připouští to bod III. a 5 ustanovení o úřadování Vídeňské poštovní spořitelny, šekem placení na žalobcovu složenku. To děje se v ten způsob, že majitel šekového účtu, v tomto případě žalovaný, vydá šek na peněz, udaný ve složenke, opatří ho záznamem »Ku splacení obnosu na připojenou složenku« a žádá ho i se složenkou u pokladny poštovní spořitelny nebo ho tam zašle. Poštovní spořitelna peněz, na který šek zní, odepíše z vydavatelova účtu a přepíše ho k dobru na účtě, na který zní složenka (Bod IV. f). Právnicky vzato postupují tudíž žalovaný ze svého účtu Vídeňské poštovní spořitelny část, rovnající se poukázanému peněz, žalobci na úhradu jeho nyní zažalované pohledávky. Tento postup žalobce plným právem odmítá a právem brání se proti stanovisku žalovaného, jež v řečeném postupu chce spatřovati zaplacení zažalované pohledávky. Postup stal se po dni 6. února 1919 a byl tudíž dle nařízení z téhož dne čís. 57 sb. z. a n. neplatným. Upozorňovati žalovaného na neplatnost postupu nebyl žalobce povinen, poněvadž zákaz řečeného nařízení měl žalovanému býti znám. Jest proto lhostejno, že žalobce na dopis žalovaného ze dne 20. února 1919 odpověděl teprve dne 2. března 1919. Rovněž jest lhostejno, že na žalobcových dopisech bylo vyznačeno číslo žalobcova účtu u Vídeňské poštovní spořitelny a že žalovaný měl v rukou složenku, znějící na tento účet. Neboť dnem 6. února 1919 bylo zakázáno, by šekovým (clearingovým) řízením účty u Vídeňské poštovní spořitelny byly převáděny do území republiky československé. Tím zrušena byla oprávnění, jež žalovaný přede dnem 6. února 1919 mohl snad vyvozovati ze shora naznačených skutečností. Postup žalovaného jest arcí lehko pochopitelným. On měl účet u Vídeňské poštovní spořitelny, o němž věděl, že do tuzemska není převoditelný a že také jeho splacení jest nejen nejisté, nýbrž i se značnými svízelemi spojené. On měl s druhé

strany v ruce dopisy žalobce s označením čísla žalobcovu účtu u Vídeňské poštovní spořitelny, ba dokonce i složenku na tento účet. I stálo to za pokus, dopřáti účet u Vídeňské poštovní spořitelny žalobcovu účtu u téže spořitelny.

Čís. 550.

Rozsudky, jež před rozdělením Těšínska vyneseny byly Polskými soudy na území, podrobeném tehda mocí Polského státu, jsou cizozemskými exekučními tituly.

(Rozh. ze dne 15. června 1920, R II 120/20.)

Okresní soud v Bílovci nařídil výkon exekuce, povolené usnesením okresního soudu ve Frýštátě ze dne 16. března 1920. Rekursní soud nevyhověl stížnosti dlužníkově. **Důvody:** Stěžovatel tvrdí, že tu jde o cizozemský titul, pročez prý výkon má býti nařízen sborovým soudem první stolice. Ve východním Slezsku nejsou ještě stanoveny hranice mezi státem Československým a Polským a ježto Československo pokládá území východního Slezska za své, není důvodu, by bylo u výkonu právní pomoci pokládáno za cizinu.

Nejvyšší soud odepřel výkon exekuce.

Důvody:

Dovolacímu rekursu nelze upřít oprávněnost. Nejvyšší soud souhlasí ovšem s názorem obou předchozích stolic, že celé území východního Slezska v jeho historických hranicích dlužno při obecně známém státoprávním stanovisku československé vlády, jež pro tuzemské soudy jest a musí býti směrodatným, považovati za součást československého státu, třebaže cizí vláda osobovala si nárok na část onoho území a třebaže československé vládě bylo dočasně znemožněno, by na části řečeného území vykonávala práva státní výsosti. Tím však není ještě rozřešena otázka, o kterou se zde jedná. Mimořádnost poměru jeví se nejen v tom, že cizí vláda činí svými nároky spornou část tuzemského státního území, nýbrž, a to hlavně, v tom, že cizí vládě se podařilo, dostati část tuzemského státního území pod svou správu, a že v této části vykonává dočasně práva státní svrchovanosti, nanejpak pravomoc soudní. Důsledkem této mimořádnosti jest pak, že na tuzemském státním území vznikají exekuční tituly, pocházející od soudů, kteří vykonávají soudní pravomoc jakožto soudové cizí mocí státní a jež proto nelze považovati za soudy tuzemské. Na takovéto mimořádné poměry arciž v exekučním řádě pamatováno nebylo, a dle přirozené povahy věci pamatováno býti nemohlo. Exekuční řád v § 79 a násl. vychází ze samozřejmého předpokladu, že na tuzemském státním území vykonávají soudní pravomoc soudové tuzemští a označuje proto exekuční tituly, zřízené v obvodu působnosti exekučního řádu, tedy (čl. XX. uv. zák. k ex. ř.) v tuzemsku, za tuzemské exekuční tituly, exekuční tituly, zřízené mimo státní území, za cizozemské exekuční tituly. Nicméně nutno při rozhraničení tuzemských a cizozemských exekučních titulů trvati na tom, by tuzemské exekuční tituly nejen po-

cházel od soudu, jež v tuzemsku vykonává soudní pravomoc, nýbrž by tento soud zároveň vykonával soudní pravomoc jako výkon tuzemské státní svrchovanosti. To plyne jednak z toho, co již bylo řečeno, jednak z ustanovení § 2 ex. ř., kde ponechává se strancu místo působnosti úřadu, od něhož exekuční titul pochází, a za rozhodnou prohlašuje se pouze okolnost, že onen úřad podléhá úřadu tuzemskému, a posléze z úvahy, že vykonatelnost soudních nálezů jest právě tak, jako sama úprava právního poměru soudním nálezem, prostým důsledkem státní svrchovanosti, jejíž výkon na soudy je přenesen. Nevykonává-li tudíž soud na tuzemském státním území soudní pravomoc ze svrchovanosti tuzemské státní výsosti, nemůže nálezům svým propůjčiti tuzemskou vykonatelnost a dlužno vykonatelnost jeho nálezů v tuzemsku posuzovati dle týchž zásad, jako vykonatelnost exekučních titulů, jež v cizině cizozemským úřadem byly zřízeny. By tedy exekuční titul, o který jedná se v tomto případě, mohl býti dožádaným soudem vykonán, musela by zaručena býti vzájemnost způsobem, naznačeným v § 79 ex. ř. Poněvadž této podmínky zde není, není exekuční titul zde vykonatelným.

Čís. 551.

Vládní nařízení ze dne 1. dubna 1919, čís. 167 sb. z. a n. netýče se jen účtů běžných, girových, vkladů a pod., nýbrž vztahuje se na účty vůbec.

(Rozh. ze dne 15. června 1920, Rv II 39/20.)

Sporné strany byly od června 1917 v obchodním spojení v ten způsob, že žalující firma (Linec) zasílala v různých časových obdobích žalované firmě (Mor. Ostrava) nestejné částky peněžní, žalovaná pak zasílala žalující rovněž v různých mezidobích uhlí a to v cenách, jež nedosáhly výše zasílaných částek peněžitých. Linecká firma domáhala se vydání přebytku v korunách československých. Procesní soud první stolice žalobě vyhověl, maje za to, že plněním jest Moravská Ostrava, pročez dlužno plniti dle § 6 nařízení ze dne 10. dubna 1919, čís. 186 sb. z. a n. v korunách československých. Odvolací soud rozsudek potvrdil a uvedl mimo jiné v důvodech: Nelze přisvědčiti námitce odvolatelově, že jest tu použiti nařízení ze dne 1. dubna 1919 čís. 167 sb. z. a n., dle něhož účty, jichž majitelé jsou na území bývalého Rakousko-Uherska mimo obvod republiky Československé, dlužno uzavřít k 26. únoru 1919 a výplaty z nich nesmí se státi v kolkovaných bankovkách československých. Nejedť tu o konto žalobci od žalovaného otevřené, o výplatu salda vyplývajícího z tohoto konta, nýbrž o zpětné zaplacení kupní ceny následkem stornování kupní smlouvy.

Nejvyšší soud žalobu zamítl a uvedl po stránce právní v

důvodech:

Dovolání, opírajícímu se o dovolací důvod §u 503 čís. 4 c. ř. s. jest vyhověti. Dovolání shledává právní posouzení věci po několika stranách vadným, než pro řešení sporu jest rozhodnou otázka, zdali právní názor v rozsudku odvolací stolice projevený ohledně nařízení vlády českoslo-

venské ze dne 1. dubna 1919 čís. 167 sb. z. a n. jest správný čili nic. Toto nařízení ustanovuje, že účty, jichž majitelé jsou na území bývalého Rakouska a Uherska mimo obvod Československé republiky, dlužno uzavřít k 26. únoru 1919 a výplaty z nich nesmí se státi v bankovkách kolkovaných československých. Rozsudek v odpor vzatý má za to, že nařízení tohoto v přítomném případě nelze užítí proto, že se zde nejedná o nějaké konto, žalobci od žalovaného otevřené, a o výplatu salda z tohoto konta; než s názorem tím nelze souhlasiti. Jak z přednesu stran a předloženého žalobcem výtahu z obchodní knihy na jevo jde, byly obě sporné strany od června 1917 v ten způsob v obchodním spojení, že žalobce v různých časových obdobích zasílal žalovanému nestejné částky peněžní, žalovaný pak rovněž v různých mezidobích zasílal žalobci zboží a to v cenách, jež co do výše se zasílanými obnosy peněžními se neshodují. Výtah zmíněný obsahuje 10 zásilek peněžních, naproti tomu 5 zásilek zboží (faktur). Obnos zažalovaný jest účetním výsledkem plynoucím ze sčítání obnosů žalobcem zaslaných a odečtení součtu plnění žalovaným konaných. Jedná se zde tedy o účet ve smyslu kupeckém i právnickém. Zmíněné vládní nařízení ze dne 1. dubna 1919 nečiní rozdíl, o jaký účet se jedná, zejména neobmezuje platnost svoji na účty běžné, girové, vklady a pod., nýbrž vztahuje se na účty cizozemců vůbec, a zapovídá jich placení v měně československé. Zákaz ze dne 10. dubna 1919 čís. 187 sb. z. a n. v druhém odstavci §u 6 zachovává toto nařízení vlády výslovně v platnosti, čímž ustanovení předcházejícího odstavce prvního téhož §u, pokud jde o cizozemce, obmezuje. Příčí se proto, žalobní žádání, jež se domáhá placení v měně československé, ustanovení řečeného nařízení vlády republiky československé ze dne 1. dubna 1919, a bylo proto žalobu z tohoto důvodu zamítnouti.

Čís. 552.

Zákon o požadovacím právu drobných pachtýřů (ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n.).

Projevili-li propachtovatel před 1. srpnem 1914, že odmíná pachtěři pozemek, nelze dovolávat se §u 6, odstavec první, zákona, byť i pozemek dle onoho projevu odevzdán byl pachtěřem po 1. srpnu 1914.

(Rozh. ze dne 22. června 1920, R I 395/20.)

Nárok pachtýřův, by mu byl postoupen pozemek do vlastnictví, s o u d první stolice zamítl z toho důvodu, že požadovatel nebyl nepřetržitě v pachtu pozemku od 1. října 1901. Rekursní soud usnesení zrušil a nařídil soudu první stolice, by o pachtýřově přihlášce dále jednal. **Důvody:** Soud první stolice nevzal zřetele na možnost vyčtenou v § 6 zákona, zda pozemek odňat stěžovateli propachtovatelem po 1. srpnu 1914 proto, aby docíleno bylo vyššího pachtovného. Stěžovatel tvrdí, že pozemek byl mu odňat propachtovatelem po sklizni 1914 proto, poněvadž nevyhověl vlastníkovu požadavku na zvýšení pachtovného o 160 K. Odpovídá-li toto tvrzení stěžovatelovo pravdě, měl by navrhovatel nárok na pozemek podle § 6 přes to, že pachtovní poměr skončil roku 1914.

Nejvyšší soud obnovil usnesení prvního soudu.

Důvody:

Výslechem účastníků jest zjištěno, že stěžovatel již přede žněmi roku 1914 vyjednával s pachtýřem a další pacht pozemků a že, když pachtýř nechtěl na vyšší pachtovné přistoupiti, uzavřel již v červenci 1914 pachtovní smlouvu s jiným pachtýřem. § 6 odstavec první zákona ze dne 27. května 1919 čís. 318 sb. z. a n. přiznává požadovací právo pachtýři a osobám jemu na roveň postavených, odňal-li vlastník jemu neb jeho rodině pozemek po 1. srpnu 1914. Z toho, že § 6 jak v odstavci třetím, tak i v odstavci prvním ustanovuje jako časovou hranici první srpen 1914, vysvítá, že chtěl stihnouti případy, kde mimořádné poměry, válkou vyvolané, pohuly vlastníky k tomu, aby přerušovali i dlouhodobé pachtu, a chtěl tomu zabrániti, by nebyli zkráceni pachtýři, kteří by půdu jim odňatou byli asi podrželi, kdyby válka nebyla vypukla. Byla-li vůle propachtovatelova, zrušiti pachtovní poměr, projevena již před 1. srpnem 1914, nemohla válka na ni míti vlivu; skutečné odevzdání pozemku, byť i se stalo až po 1. srpnu 1914, jest jen uskutečněním dříve již projevené vůle, pouhým jejím důsledkem. Z účelu zákona tudíž plyne, že odnětím pozemku podle §u 6 odstavec první dlužno rozuměti projev vůle propachtovatelovy, nesoucí se ku přerušení pachtovního poměru, nikoliv skutečné odevzdání pozemku. Jelikož v tomto případě uzavřel stěžovatel již v červenci 1914 smlouvu s jiným pachtýřem, nemůže se pachtýř dovolávat § 6 odstavec první zákona a jeho požadovací nárok netrvá tudíž po právu.

Čís. 553.

Zákon o požadovacím právu drobných pachtýřů (ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n.).

Ohlášením požadovacího práva pachtovního nenahraňuje se ohlášení požadovacího práva vlastnického.

(Rozh. ze dne 22. června 1920, R I 403/20.)

Požadovací nárok pachtýřův, by mu byl pozemek přiznán do vlastnictví, byl zamítnut soudy všech tří stolic, nejvyšším soudem z těchto

důvodů:

Stěžovatel, který požadovací vlastnické právo ohlásil na soudě teprve dne 4. února 1920, při svém výslechu dne 29. dubna 1920 na soudě dozal, že do tohoto dne 29. dubna 1920 u vlastníka pozemku, pokud se týče u jeho hospodářské správy nečinil oznámení ohledně postoupení vlastnictví k spachtovanému pozemku, a proto dle §§ 12 a 14 zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n. pozbyl vlastnického práva požadovacího. Okolnost, že u hospodářské správy vlastníka pozemku ohlásil před dobou 14. září 1919 nárok pachtovní, žádaje, aby mu pozemek byl dále v pachtu ponechán, jest lhostejna, jelikož vzhledem k tomu, že v § 1 citovaného zákona jest rozlišováno mezi požadovacím právem vlastnickým, tento nárok, byl-li ohlášén, nemůže nahraditi nároku onoho (srovnej též § 29 cit. zákona).

Novela o právu manželském (zákon ze dne 22. května 1919, čís. 320 sb. z. a n.).

K srovnalé »žádosti« obou manželů o rozluky manželství pro nepřekonatelný odpor (§ 13, písm. i) rozl. zák.) dlužno zahájit řízení sporné.

Ustanovení §u 96, první věta, obč. zák. neplatí o rozlukových důvodech.

Nepřekonatelný odpor může dle okolností případu býti zde přes pohlavní styky manželů.

(Rozh. ze dne 22. června 1920, Rv I 289/20.)

Manželé domáhali se srovnalou žádostí rozluky manželství pro nepřekonatelný odpor, jenž způsoben byl vzájemnými hrubými nadávkami a cizoložstvím manželčným. Procesní soud první stolice pojednal věc v řízení sporném a prohlásil rozsudkem manželství rozlučeným z viny obou stran. **Důvody:** Cizoložství manželčino, ostatně odpuštěné (§ 14 lit. e) rozl. zák.), ani vzájemné hrubé nadávky a výčitky ve smyslu § 13 lit. e) rozl. zák. nepřicházejí tu v úvahu jako samostatné důvody rozlukové, ježto tu jde o scuhlasnou rozluky pro nepřekonatelný odpor. Takové hrubé nadávky, jak byly zjištěny, jsou s to, by vzbudily v manželích nepřekonatelný odpor — jenž ostatně nemusí býti vzájemným — následkem čehož by další soužití bylo manželům nanejvýš obtížným. Na tom nemění ničeho, že manželé žili spolu až do podání žádosti, ježto soužití to nemá v zápětí ztrátu práva k návrhu, o něž tu jde, a není jim ani vyvrácen duševní stav nepřekonatelného odporu, kdyžž namnoze pohlavní styk nemá nic společného s přichylostí nebo odporem; nikoliv pouze pohlavní styk naplňuje pojem manželství, nýbrž a to v první řadě i vědomí povinnosti a vůle k nejužšímu společenství ve všech směrech života, o čemž však u žadatelů není ani řeči. **O d v o l a c í s o u d** nevyhověl odvolání obhájce svazku manželského. **Důvody:** Z ustanovení zákona ze dne 22. května 1919 čís. 320 sb. z. a n. nelze odvoditi, že by jím byly změněny předpisy o zahájení řízení o rozluky manželství v tom směru, že by nyní řízení to mohlo býti zavedeno a provedeno pouze na základě formální žaloby. I když v § 13 cit. zák. v odstavci prvním a v odstavci lit. i) se užívá výrazu »žalovatí« a »žaloba«, přece používá zákon pro týž pojem ve zmíněném odstavci lit. i) obratu »žádostí« a ustanovení posledního odstavce téhož § 13, že ve sporech o rozluky dlužno postupovati dle předpisů platných o tom, jak vyšetřovati a posuzovati neplatnost manželství, nezústavuje pochybnosti o tom, že návrh na rozluky manželství možno vznést nejen formální žalobou, nýbrž i žádostí podanou souhlasně oběma manžely, což neodporuje ani zásadě officiosity, již jest celé řízení cvládáno, pročž nelze přihlídnouti k výtce, ostatně dle § 196 c. ř. s. opožděné, již v tomto směru činí obhájce svazku manželského. Názor prvního soudu, že nepřekonatelný odpor zakládá důvod rozlukový, třebaš nebyl vzájemným, odpovídá zákonu a nelze z toho, že ku povolení rozluky pro nepřekonatelný odpor se vyžaduje souhlasu druhého manžela,

nikterak vyvozovati, že odpor, pro něž jeden manžel může se domáhati rozluky, musí pocíťovati i druhý manžel. Než v tomto případě nepřichází otázka tato ani v úvahu, ježto soud první stolice nabyt přesvědčení, že odpor byl u obou manželů a to v takové míře, že by nemělo smyslu, by uznáno bylo nejprve na rozvod od stolu a lože. Nepřípadným jest poukaz odvolání k § 96 obč. zák., že bezvinný manžel pozbývá práva domáhati se neplatnosti manželství, žije-li s druhým manželem po té, kdy se o překážce dozvěděl, poněvadž toto hmotněprávní ustanovení nelze rozšiřovati na rozluky manželství, a předpis posledního odstavce §u 13 rozl. zák., že ve sporech o rozluky dlužno postupovati dle předpisů platných o tom, jak vyšetřovati a posuzovati neplatnost manželství, vztahuje se pouze na předpisy procesuální, nikoliv však na hmotněprávní předpoklady rozluky.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání obhájce svazku manželského.

Důvody:

Dovolací důvod §u 503 čís. 4 c. ř. s. provádí dovolání nejprve v ten rozum, že soud odvolací nevyhověl námitce, že nemělo býti jednáno sporně a neměl býti vydán rozsudek, když není zde žaloby, nýbrž toliko souhlasná žádost obou manželů za rozluky manželství jich pro nepřekonatelný odpor. Aniž by bylo třeba řešiti otázku, zdali tato výtka správně byla podřaděna pod ustanovení § 503 čís. 4 c. ř. s., byla uvedená námitka správně vyvrácena již soudem odvolacím, na jehož odůvodnění v tom směru se poukazuje v tím, že dle vládních motivů k zákonu ze dne 22. května 1919 čís. 320 sb. z. a n. také o souhlasné žádosti manželů za rozluky pro nepřekonatelný odpor jest postupovati cestou řízení sporného. Tím padají veškeré námitky v té příčině dovolatelem přednesené. Nesprávné posouzení po stránce právní shledává dovolání dále v tom, že odvolací soud při posuzování, zda jest tu vzájemný nepřekonatelný odpor, nebral v úvahu okolnost, že manželé až do poslední doby spolu žili a také pohlavně spolu obcovali, takže nelze mluvíti o nepřekonatelném odporu. Soud odvolací se arci o této, manželí přiznané okolnosti nezmiňuje. I když jest připustiti, že pokračování v pohlavním styku manželském nemůže býti bez významu při otázce vzájemného nepřekonatelného odporu, není přece jedinou a výlučnou okolností, jež by o existenci nepřekonatelného vzájemného odporu rozhodovala, a nelze tvrditi, že tělesné obcování by nepřekonatelný odpor přímo vylučovalo. Při posouzení nepřekonatelného odporu jest naopak přihlížeti také k ostatním událostem a zjevům manželského života, a jest čerpati úsudek ze souhrnu všech těchto událostí a zjevů. V té příčině pak odvolací soud případným způsobem poukazuje k tomu, že hádky a rozpory mezi manželi dosáhly té prudkosti a takového stupně, že právem lze mluvíti o nepřekonatelném odporu vzájemném, jenž polepšení vzájemného poměru mezi manželi nepřipouští, pročž právem nebylo uznáno rozvod od stolu a lože. Co se týče přípustnosti použití ustanovení §u 96 obč. zák., vyvrátil již soud odvolací námitky obhájce svazku manželského správně a přesvědčivě a stačí proto na důvody rozsudku odvolacího poukázati.

Zákonným splništěm pro závazek přejímatele dluhu jest jeho bydliště.

(Rozh. ze dne 22. června 1920, R II 91/20.)

Na brněnském domě vážla dle smlouvy kupní ze dne 26. října 1919 pohledávka žalobkyně z nedoplatku tržové ceny. Původní dlužníci prodali dne 4. ledna 1919 dům žalovaným, bydlicím v Brně, kteří v kupní smlouvě převzali závazek zaplatiti žalobkyni dluh, zjištěný na domě. Ježto žalovaní po měnové rozluce platili úroky v měně rakouské, domáhala se žalobkyně placení jich v měně československé. Procesní soud první stolice žalobu zamítl. Důvody: Dle § 905 obč. zák. jest rozhodno pro otázku, v jakém druhu peněz se má plnit, místo plnění. Jest proto rozhodnouti spornou otázku, platí-li pro plnění úroků z hypotéky brněnské v tomto případě jako splniště plnění Vídeň či Brno. Žalobkyně tvrdí, že splništěm je Brno, a opírá to patrně o to, že žalovaní měli v čase, kdy kup 4. ledna 1919 uzavřeli, bydliště v Brně. Žalovaní oproti tomu namítají, že splništěm jest Vídeň, poněvadž zde v čase vzniku hypotéky a podání žaloby měla věřitelka, t. j. žalobkyně, své bydliště. Jisto jest, že ani kupní smlouva ze dne 26. října 1917 ani kupní smlouva ze dne 4. ledna 1919 neobsahují bližšího ustanovení o splništi pro úroky z hypotéky žalobkyně. Poněvadž pak nebylo prokázáno, že jest mezi stranami zvláštní úmluva o splništi, platí za splniště pro úroky ono místo, kde dlužník v čase vzniku kupní smlouvy měl své bydliště. Rozumí se tu bydliště původních dlužníků a kupní smlouva ze dne 26. října 1917. Tito bydleli v tomto čase ve Vídni a jest nad pochybnost, že pro ně vzhledem k předepsané úvaze zákonným splništěm byla Vídeň. Námitka žalovaných, že rozhodujícím pro splniště jest bydliště žalobkyně jako věřitelky, nemá v zákoně opory. Žalovaní se patrně vztahují k ustanovení § 905 odstavec druhý obč. zák. »Geldzahlungen hat der Schuldner atd.«, ale mylně. Ustanovení druhého odstavce § 905 obč. zák., dle § 100 III. nov. bylo převzato patrně z čl. 325 obč. zák., jehož druhý odstavec praví, že ustanovením prvního odstavce toho článku nemění se ničeho na zákonném splništi pro dlužníka (čl. 324 obč. zák.) a tím jest, schází-li jiné předpoklady, místo obchodního závodu dlužníka, neb jeho bydliště. Jest tedy patrné, že ustanovením odstavce druhého § 905 obč. zák. nemínil zákonodárce stanoviti zvláštní splniště pro placení peněz, nýbrž vyhověl spíše ustanovením tím panujícím názoru, že dluhy peněžité jsou z pravidla dluhy donosnými (Bringschuld). Byla-li však splništěm úroků pro původní dlužníky hypotéky Vídeň, nemůže na tom měniti ničeho pozdější kupní smlouva ze dne 4. ledna 1919, kterou žalovaní převzali pohledávku žalobkyně k zaplacení a úrokování. Tímto právním jednáním nastalo převzetí dluhu ve smyslu §§ 1404, 1405 a 1408 obč. zák., to tím spíše, že věřitelka ku převzetí tomu dala mlčky souhlas tím, že od žalovaných po onom kupu přijímala úroky z pohledávky. Povinnosti přejímatele dluhu — žalovaných — zůstaly oproti převzatému dluhu tytéž jako dřívějších dlužníků, kteří mohou proti věřitelce — žalobkyni — uplatniti ony námitky, které vyplývají z právního poměru této k dřívějším dlužníkům § 1407 obč. zák. Převzetím dluhu se ničeho nezměnilo pokud jde o splniště a platí jako takové i na dále Vídeň a plnili proto

žalovaní právem svou povinnost v rakouské měně. Odvolací soud zrušil napadený rozsudek a, — vyhradiv pravomoc — nařídil soudu první stolice, by řízení doplnil a věc znovu rozhodl. Po stránce právní uvedl v důvodech: Nelze přisvědčiti názoru soudu první stolice. Žalovaní přicházejí v úvahu pouze jako reální dlužníci, ježto nebylo nikým tvrzeno, že by byli vstoupili s žalobkyní ve smluvní poměr. Z toho, že ve smlouvě ze dne 4. ledna 1919 vůči prodatelům se zavázali zaplatiti žalobkyni pohledávku zjištěnou na koupeném domě, nelze ještě usuzovati, že by se byli stali osobními dlužníky žalobkyně. Převzetí dluhu se svolením věřitele ve smyslu § 1405 a 1408 obč. zák. tu nenastalo, neboť z toho, že žalobkyně přijímala od žalovaných úroky, nelze souditi, že ku převzetí dluhu svolila. Nemohou se proto vůči žalobkyni dovolávati smluvního splniště. Pro tento případ stanoví však zákon (§ 1420 a 905 obč. zák.), že dluh jest zaplatiti v bydlišti dlužníkově, což ostatně plyne z povahy a účelu právního jednání, v tomto případě tedy v Brně, a to dle § 6 zákona ze dne 10. dubna 1919 čís. 187 sb. z. a n. v korunách československých. To vyplývá též z další okolnosti, že zjištěná pohledávka jest vyjádřena v korunové měně, a není pochyby o tom, že v době zjištění bylo pomýšleno na korunu, jež platila v místě, kde jest zavazena nemovitost a v níž jsou vyjádřena též všechna předchozí a následující břemena.

Nejvyšší soud nevyhověl rekursu.

Důvody:

Stížnost není v právu, napadajíc právní názor soudu odvolacího, že splništěm jest v tomto případě Brno a že proto dle § 6 zákona ze dne 10. dubna 1919 čís. 187 sb. z. a n. žalovaní jsou povinni úrokovou pohledávku žalobkyně platiti ve měně československé. Důvody napadeného usnesení, pokud se vztahují ke vlastnosti dlužníků jako dlužníků hypotekárních, nevyhovují ovšem § 1408 (nov. III. § 185), dle něhož, převezme-li při prodeji nemovitosti nabyvatel zástavní právo na nemovitosti vázající, jest to v pochybnostech pokládati za převzetí dluhu dle § 1405 (ve znění novely § 182). Nelze proto souhlasiti s důsledky, jež napadené usnesení ze svého názoru vyvozuje. Nicméně však nutno dospěti i se stanoviska § 1408 ve znění novely k témuž výsledku. Účinky převzetí dluhu stanoví § 1407 (nov. § 184) v ten rozum, že »závazky přejímatele jsou se závazky dosavadního dlužníka ohledně převzatého dluhu právě tytéž«. Přejímatel ručí tedy z právního důvodu; z něhož povstal závazek dosavadního dlužníka, an ručí také za týchž podmínek ohledně času a splniště. Jak oběma nižšími stolicemi bylo zjištěno, neobsahovaly ani kupní smlouva ze dne 26. října 1917 ani ona ze dne 4. ledna 1919, v nichž převzetí hypotekárního dluhu jest projevono, o splništi žádného ustanovení. Při nedostatku úmluvy neměl tedy dle § 905 (1420) občanského zákona dlužník povinnosti plniti na jiném místě nežli v místě svého bydliště. Tento závazek zůstal právem dluhu nezměněn, a jest tedy i pro nového dlužníka splništěm zákonné splniště; to jest jeho bydliště, totiž dle smlouvy tržové ze dne 4. ledna 1919 a dle údajů žalobních v tom směru nepopřených, Brno. Nesprávným jest závěr soudu první stolice, že pro nynějšího dlužníka platí splniště jeho předchůdce, jenž měl své bydliště ve Vídni, poněvadž nejde o splniště smluvní, nýbrž o splniště zákonné. Dle § 905 obč.

zák. jest splnění rozhodno pro měnu, v níž se má platiti, a právem tedy rozhod soud odvolací, že žalovaní mají platiti úroky ve měně československé.

Čís. 556.

Zavázal-li se manžel smírem při dobrovolném rozvodu manželství od stolu a lože platiti manželce určité výživné, může se manželka za změněných poměrů domáhati jeho zvýšení, třeba bylo smírem zvýšení vyloučeno. Zásady § 19 rozl. zák. jest použiti i, pokud jde o manžele rozvedené.

(Rozh. ze dne 22. června 1920, Rv II 82/20.)

Při dobrovolném rozvodu sporných stran uzavřen byl dne 27. dubna 1916 smír ve formě notářského spisu, jímž zavázal se manžel platiti manželce 120 K měsíčně. Ve smíru bylo pomýšleno též na snížení výživného, kdyby se poměry manželovy podstatně zhoršily. Napotom zlepšilo se však sociální postavení manželovo; manželka domáhala se zvýšení vyživovacích příspěvků, opírajíc nárok svůj najmě o § 91 obč. zák. Procesní soud první stolice žalobu zamítl v podstatě z těchto důvodů: V občanském zákoníku upraveno jest manželství jako poměr soukromoprávní. Povinnosti manželčiny obsahuje § 92 obč. zák., práva její jsou vyčtena v § 91 obč. zák. Jest přirozeno, že za trvání manželství jest vůči dalekosáhlým závazkům manželčiny povinnost manželova rázu donucujícího. Dojde-li k rozvodu manželství, upravuje zákon vyživovací povinnost manželovu různým způsobem. Při rozvodu nedobrovolném stanoví § 1264 obč. zák. výslovně povinnost manželovu, vyživovati manželku, je-li bezvinnou, při obapolné vině přichází po případě v úvahu dvorský dekret ze dne 4. května 1841, čís. 531 sb. z. s. Je-li vinna rozvodem pouze manželka, nepřisluší jí nárok na výživu, z čehož dlužno vyvozovati, že při nedobrovolném rozvodu vyvěrá manželova povinnost ku výživě manželky z jeho zavinění, nikoliv však z toho, že by snad svazek manželský dále trval. Při dobrovolném rozvodu jest dle § 105 obč. zák. věcí manželů, by své majetkové poměry upravili, ujednání takové jest předpokladem, by mohl rozvod býti povolen. Zákonodárce ponechává manželům, by si upravili poměry vyživovací, vycházejí ze zásady, že manželství jest poměrem soukromoprávním, byť mu bylo přiznati jakýsi nádech veřejnoprávní. Ujednáním takovým jsou manželé vázáni jak ve svůj prospěch tak i ve svůj neprospěch. Na místo vyživovací povinnosti dle § 91 obč. zák. vstoupil tu závazek ze smíru, manžel jest sprostěn povinností, uložené mu § 91 obč. zák., předpokládajíc, že smír byl poctivě uzavřen a není snad neplatným z důvodu § 1385—1388 obč. zák. V případě, o nějž tu jde, nebylo nic takového zjištěno. Avšak i přes to, že výživné bylo ve smíru pevně ujednáno, mohla by manželka domáhati se zvýšení jeho, předpokládajíc, že by zjištěna byla vůle stran, že dlužno manželce zvýšiti výživné, změnily-li by se poměry. Než vůle tato zjištěna nebyla, jak vyplývá najmě z výpovědí právních zástupců účastněných při uzavření smíru, dle nichž naopak zvýšení bylo vyloučeno. Odvolací soud rozsudek potvrdil z týchž důvodů.

Nejvyšší soud zrušil rozsudky obou nižších soudů a vrátil věc soudu první stolice, by ji, doplně řízení, znovu rozhodl.

Důvody:

Pokud jde o posouzení věci po stránce právní, odporuje dovolatelka názoru soudů předchozích, že smírem o výživném manželky, dojednaným podle notářského spisu ze dne 27. dubna 1916 úplně zanikla povinnost žalovaného, aby své od něho rozvedené manželce poskytoval dle § 91 obč. zák. slušnou podle svého majetku výživu, a že vzhledem k svědectví právních zástupců, kteří onen smír dojednali, každé zvýšení oněch 120 K měsíčně, kterými žalovaný chtěl k výživě manželčině přispívati, podle vůle stran mělo býti vyloučeno, ač toho výslovně do smíru nepojali, nepomenuvše ovšem výslovně stanoviti přípustnost snížení i tohoto peníze. Avšak povinnost manželova, poskytovati manželce nutnou výživu, nekotví toliko v právu soukromém, nýbrž jest povahy veřejnoprávní, a jest tedy vyloučeno, by muž, odvolávaje se na nějaký manželkou ohledně výživného snad neobezřetně dojednaný smír této pak odpíral i nutnou výživu a tuto svou povinnost, manželku živiti, snažil se přesunouti na veřejnou dobročinnost nebo na domovskou obec. Takové smlouvy o výživném jsou změnítelny, když úplná změna poměrů, které se strany ani nadíti nemohly, nutně toho vyžaduje. Názoru tomu nasvědčuje též naše zákonodárství a to § 19 zákona ze dne 22. května 1919, čís. 320 sb. z. a n. o rozluce manželství, jenž stanoví, že ujednání stran a rozhodnutí soudu podle §§ 106 a 108 obč. zák. zůstávají i po vyslovené rozluce manželství v platnosti, pokud se strany nedohodnou jinak, že však z důležitých důvodů může kterýkoliv z rozloučených manželů žádati za nové spořádání majetkových poměrů pořadem práva. Tím jest vyslovena zásada všeobecná, již lze užiti i v případech, ve kterých jde o uspořádání výživného mezi rozvedenými manželi. Že 120 K měsíčně v roce 1916 daleko nestačilo k výživě člověka, jest při drahotě všech životních potřeb, která již tehdy byla všeobecnou, notorické a poměry ty dosud se jen znenáhla zlepšují. Scházejí-li žalobkyni, jak tvrdí, prostředky aspoň k nutné výživě a není-li pro nemoc aneb pro jiné překážky s to vlastní prací nedostatku tomu odpomoci, pak vzhází přes všechna opačná dojednání obou stran muži povinnost, by ženě aspoň nutnou výživu poskytoval a to tak dlouho, až dosavadní nevšední drahota pomine a životní poměry rozvedené manželky se zlepší.

Čís. 557.

Novela o právu manželském (zákon ze dne 22. května 1919, čís. 320 sb. z. a n.).

Cizozemci mohou se pro spor o rozluce manželství podrobiti soudu tuzemskému.

(Rozh. ze dne 22. června 1920, Rv II 89/20.)

Manželé jsou příslušni do Vídně, poslední společné bydliště bylo ve Vídni, manželka bydlela pak v Kyjově na Moravě. Žalobu o rozluce man-

želství vznesla manželka u krajského soudu v Uherském Hradišti, žalovaný manžel příslušnosti tohoto soudu neodporoval. Námitka místní nepříslušnosti dovolaného soudu, již vznesl obhájce svazku manželského, byla soudy všech tří stolic zamítnuta, nejvyšším soudem z těchto — v rozsudku o dovolání uvedených

d ů v o d ů:

Námitka místní nepříslušnosti, kterou obhájce svazku manželského v řízení před soudem první stolice vznesl, a ve svém odvolání obhajoval, byla souhlasnými rozhodnutími obou nižších stolic zamítnuta, a bylo by proto lze usnesení odvolacího soudu po této stránce odporovati vedle § 528 c. ř. s. jen tehdy, kdyby šlo o zmatečnost čísla 3 § 477 c. ř. s., kterou obhájce svazku manželského proti rozsudku první stolice v první řadě jako dovolací důvod č. 1 § 503 c. ř. s. uplatňuje. Poněvadž ku zmatečnosti rozsudku odvolacího v mezích, v nichž mu bylo odpíráno dovoláním (§ 504 odstavec první c. ř. s.), dlužno ve smyslu § 477, 462 a 513 c. ř. s. přihlížeti z moci úřední, netřeba při této příležitosti řešiti otázku, zdali obhájce svazku manželského jest vůbec oprávněn vznést námitku místní nepříslušnosti, čili nic. Dovolatel vychází ve svém dovolání z názoru, že ve sporech manželských není místa pro prorogaci dle § 104 j. n., jelikož jednak v řízení ve sporech těchto platí zásada officiosnosti, a jednak jest příslušnost ve věcech manželských výlučnou. Pokud se týče oné námítky třeba vzhledem k předpisu § 13 zákona ze dne 22. května 1919, č. 320 sb. z. a n., dle něhož ve sporech o rozluce manželství jest postupovati podle předpisů platných pro vyšetřování a posuzování neplatnosti manželství — rozlišovati mezi spory, v nichž jde o překážku manželství z důvodu veřejnoprávního, kterou je vyšetřiti z povinnosti úřední (§ 28 cit. zákona), a mezi spory, ve kterých se jedná o soukromoprávní překážky. Pouze v oněch sporech jest řízení ovládáno valnou měrou zásadou oficiálnosti, kdežto ve sporech poslednějších, právě tak jako ve sporech o rozluce manželství, disposiční právo s předmětem sporu náleží manželům, neboť spor zahajuje se pouze žalobou některým z manželů podanou a pomíjí právo žalobní odpuštěním (§ 14 cit. zák.). Z toho vyplývá, že zásady officiosnosti ve sporech o rozluce manželství nelze užití, a nelze ji proto pokládati za důvod prorogaci dle § 104 j. n. v těchto sporech vylučující. Ohledně druhé námítky třeba ještě vzíti zřetel k tomu, že oba manželé, sporné strany tvořící jsou příslušni do Vídně, tedy cizozemci a že jejich poslední společné bydliště byla Vídeň. Žalobkyně, která sama již delší řadu let bydlí v Kyjově, nemůže proto místní příslušnost jí dovolaného soudu odůvodniti ani poukazem na § 76 j. n. ani ustanovením § 100 j. n. a zbývá tudíž uvážiti, zdali vzdor tomu prorogace ve smyslu § 104 j. n. jest možna. Předpis § 104 j. n., jenž nerozeznává mezi tuzemskými a cizozemskými soudy, právě tak jako § 76 j. n. nečiní rozdílu mezi tuzemci a cizozemci, není zde na závadu, jelikož se nejedná o neplatnost manželství pro překážku veřejnoprávní. Pravomoc soudů ve věcech manželských aspoň pokud jde o spory podrobené disposici manželů samých není — jak mylně dovolatel za to má — výlučnou v tom smyslu, že by dohodou stran nemohl se jiný věcně příslušný soud státi místně příslušným, neboť jak z vysvětlivek ku vládní předloze o jurisdikční normě vyplývá,

dohodou stran mohou ustanovení o místní příslušnosti býti změněna. Z toho plyne, že rozsudek v odpor vzatý netrpí zmatkem, a jest proto, že námitka místní nepříslušnosti byla oběma nižšími soudy zamítnuta, další opravný prostředek dle § 528 c. ř. s. nepřipustným.

Čís. 558.

O tom, zda vůbec zříditi se má správce společné věci, lze při rozporu spoluvlastníků rozhodnouti jen pořadem práva.

(Rozh. ze dne 23. června 1920, R I 382/20.)

Soud první stolice vyhověl v nesporném řízení návrhu jednoho ze spoluvlastníků, by ustanoven byl správce společné věci, ač druhý spoluvlastník se tomu vzpíral. Rekursní soud odkázal návrh na pořad práva. D ů v o d y: Dle § 836 obč. zákona rozhoduje v případě, kde má býti ustanoven společný správce, o výběru většina hlasů, nebo, nelze-li ji sehnati, soudce. Má-li se výběr státi soudcem, musí býti především jisto, že správce má býti jmenován. Nutno tudíž, aby majitelé společné věci se na tom shodli, že má býti správce jmenován, aneb musí to býti rozhodnuto pořadem práva. Soudu přísluší v řízení nesporném toliko výběr správce, nikoliv však rozhodnutí o tom, zda správce má býti vůbec jmenován.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

D ů v o d y:

Dle § 836 obč. zák. náleží soudci případ, tam vytčený, aby jmenoval správce věci několika účastníkům společné, má-li takový správce býti zřízen. Otázka, má-li býti zřízen, musí tudíž napřed býti rozhodnuta, a to se nemůže státi, jak správně rekursní soud mní, v řízení nesporném. Plyne již z pojmu vlastnictví jakožto práva věci libovolně nakládati a každého jiného z toho vyloučiti (§ 354, 362 obč. zák.), že vlastník právě jako vlastník nemůže býti nucen dáti věc svou spravovati plnomocníkem, a to platí také o spoluvlastnících, neboť jsou podle zákona i oni oprávněni, spravovati věc svou sami, ovšem společně (§ 833 obč. zák.). Povinnost zříditi správce předpokládá dle toho zvláštní důvod z á v a z k u, jako zákon, smlouvu, poslední pořizení a pod.; zdali však tu skutková povaha takového zavazovacího důvodu jest či není, může, když účastník povinnosti té neuznává a zřízení správce se brání, rozhodnuto býti jen pořadem práva. A jen o to v daném případě jde, může-li návrhovateli odpůrci zřízení správce vnutiti, jak se o to návrhem svým pokouší. Zda odpůrce jako spoluvlastník právě či neprávem správy se ujal a jak ji vede, zda dobře či špatně, je tu lhostejno, ty otázky sem nenáleží.

Čís. 559.

Zákon o požadovacím právu drobných pachtýřů (ze dne 27. května 1919, č. 318 sb. z. a n.).

Požadovací právo přísluší pachtýři, třebaž byl v celoročním služebním poměru vůči propachtovateli a třebaž mu pozemek byl propachtován jako součástka mzdy nebo služného, jen když propachtování nestalo se pouze a jedině v důsledku celoročního služebního poměru.

(Rozh. ze dne 23. června 1920., R I 394/20.)

Kostelník a hajný domáhali se, by přiznány jim byly do vlastnictví pozemky, jež měli od kostela, v jehož službách byli, spachtovány již od roku 1898; pacht byl obnovován vždy po 6 letech písemnou smlouvou, až do roku 1910 platili požadovatelé plné pachtovné a teprve od této doby pachtovné snížené. Požadovací nárok byl jim přiznán soudy všech tří stolic, nejvyšším soudem z těchto

důvodů:

Rekurs dovolává se předpisu §u 3 odstavce čtvrtého zákona ze dne 27. května 1919 čís. 318 sb. z. a n., dle něhož požadovací právo nepřísluší pachtýři, kterému byl pozemek propachtován jen v důsledku celoročního služebního poměru vůči propachtovateli jako na př. hajnému, deputátním dělníkům a pod. jako součástka mzdy nebo služného. Z toho vyplývá úsudkem z opaku, že požadovací právo přísluší pachtýři, třeba že byl v celoročním služebním poměru vůči propachtovateli a třeba mu pozemek byl propachtován jako součástka mzdy neb služného, jen když propachtování nestalo se pouze a jedině v důsledku řečeného služebního poměru. Mají-li se tedy věci tak, že by byl pozemek osobě propachtován nebyl, kdyby nebyla bývala v služebním poměru k propachtovateli, požadovací právo nepřislouší; pak-li však by mu byl i bez služebního poměru propachtován býval, pak naopak požadovací právo přísluší, neboť v tom případě není služební poměr buď vůbec pohnutkou k propachtování, neb aspoň ne, jak zákon předpokládá (»jen«) výlučnou. Za to nic na tom nezáleží, že snad služební poměr zavdal příčinu k větší menší slevě pachtovného a že sleva ta tedy se stala na účet mzdy, neboť rozhodna jest jen pohnutka ku smlouvě pachtovní. V daném případě však všecko svědčí pro to, že propachtování by se bylo stalo i bez služebního poměru. Pachtýři platili dle výsledků konaného šetření od roku 1898 do roku 1919 plné pachtovné, takže pro tu dobu ani nelze říci, že pacht byl součástkou mzdy neb služného, byť i jen z části, pachtovní smlouva byla vždy po 6 letech obnovována a kostel pronajímal pozemky své nejen jim, nýbrž i jiným občanům, kteří v služebním poměru k němu nebyli. Byl by patrně tedy za normální pachtovné, které původně platili, pozemky ty jim propachtoval i tehdy, kdyby se byli v jeho službách nenalézali. Konečně i v roce 1910 nabízeli se tííž platiti i zvýšené pachtovné, jen aby jim pozemky byly ponechány.

Čís. 560.

Zákon o zajištění půdy drobným pachtýřům (ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n.).

Pojetím pozemků do regulačního plánu nestávají se tyto ještě pozemky stavebními.

(Rozh. ze dne 23. června 1920., R I 397/20.)

Soud první stolice přiznal pachtýři požadovací nárok na pozemek na jižní straně města L., jenž byl pojat do regulačního plánu,

avšak dle prohlášení obce a výpovědi přezvědných osob nebyl stavebním pozemkem v zastavěné části obce. Rekursní soud požadovací nárok zamítl. Důvody: Dle §u 1 odstavce šestého zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n. netýká se zákon o zajištění půdy drobným pachtýřům zemědělských pozemků v zastavěné části měst neb obcí (stavebních míst). Právnímu názoru soudu první stolice, že požadovaná pozemky nejsou takovými pozemky, nelze přisvědčiti. Předloženou kopií části regulačního plánu jest prokázáno, že pozemky tvoří části stavebních bloků čís. I. a II. s projektovanou křižovatkou dvou ulic a že část bloku čís. I. jest již několika stavbami zastavěna. Z toho, že § 1 odstavec šestý zák. mluví o zemědělských pozemcích, tedy o pozemcích, které jsou obdělávány, patrně, že není třeba, aby pozemky takové ve smyslu zákona ze dne 8. ledna 1889 čís. 5 z. zák. na stavební místa byly již rozděleny, nýbrž pro jich vyloučení z požadování dle § 1 odstavce šestý zákona toho stačí, že pozemky určené jsou k zastavění, že mají určené stavebních míst. Právnímu názoru tomu svědčí i ustanovení §u 8 citov. zákona, dle něhož sluší určití náhradu (cenu přejímací) požadovaných pozemků jako pozemků zemědělských, kdežto v tomto případě požadované pozemky mají cenu stavebních parcel. Poněvadž požadované pozemky jsou zemědělskými pozemky v zastavěné části města, netýká se jich dle § 1, odstavec šestý, zákon ze dne 27. května 1919 čís. 318 sb. z. a n. a nepřislouší proto pachtýři požadovací nárok. Slušelo se proto stížnosti vyhověti a rozhodnouti, že uplatňovaný požadovací nárok uchažeče není po právu.

Nejvyšší soud obnovil usnesení prvního soudu.

Důvody:

Podle předposledního odstavce § 1 zákona ze dne 27. května 1919 č. 318 sb. z. a n. netýká se tento zákon zemědělských pozemků v zastavěné části měst neb obcí (stavebních míst). Potvrzením městského úřadu v L. ze dne 30. března 1920 jest osvědčeno, že pozemky, o které jde, nenacházejí se v zastavěné části města L. a že nebylo se žádné strany žádáno za rozdělení jich na místa stavební, z čehož vyplývá, že nelze je pokládati za místa stavební ve smyslu §§ 10 a násl. zákona ze dne 8. ledna 1889 č. 5. z. zák. (stavebního řádu pro Čechy). Nejsou tu tedy okolnosti vylučující nárok pachtýře, by mu pozemky byly postoupeny do vlastnictví. Na tom ničeho nemění, že pozemky ty byly do regulačního plánu města L. z roku 1915 pojaty jako části stavebních bloků I. a II. Okolnost ta nemá v zápětí, že by snad nadále nesměly býti používány k účelům zemědělským a že by byly určeny výhradně k zastavění; pozemky nestaly se tím ještě místy stavebními, aniž tamní odlehle končiny zastavěnou částí města; jde o pouhý projekt, jehož uskutečnění není v dozírné době nikterak zabezpečeno, a z něhož vzrůstá majitelům dotyčných pozemků jen jakási naděje na případnou přeměnu pozemků zemědělských v pozemky stavební, dojde-li budoucně ke stavebnímu rozvoji města v těchto místech. Pro řešení otázky, podléhají-li pozemky zákonu o zajištění půdy drobným pachtýřům, jsou však rozhodující jen poměry v době, kdy vznikl pachtýřům zákonný nárok, skutečně stávající, nikoli dosud neisté a toliko možné poměry budoucí. V tom směru dlužno také ještě

poukázati k tomu, že obec L. dle svého prohlášení ze dne 27. února 1920 nehodlá zabratí pozemky, o které jde, pro svou potřebu ke stavbě, aniž prohlásiti je v dohledné době za parcely stavební; že městský úřad v L. v potvrzení ze dne 30. března 1920 dosvědčil, že rozvoj města směřuje k severozápadu a severu, kdežto, pozemky požadované táhnou se k jihu; a že též městský úřad dopisem ze dne 31. května 1920 oznámil pachtýři, že obec L. nežádá požadovaných pozemků do vlastnictví. Pokud soud rekursní uvádí, že podle předložené kopie části regulačního plánu jest část bloku I již několika stavbami zastavěna, ukazuje předložená kopie plánu, že by mohlo jíti nanejvýš o část bloku III., než i tu jest z plánu patrno, že jsou tu jen některá stavení v části k nádražní silnici přiléhající, kdežto mezi pozemky požadovanými a řekou Sázavou není ani jediné budovy. Z § 8 zákona ze dne 27. května 1919 č. 318 sb. z. a n. nelze v neprospěch pachtýřův ničeho odvoditi, neboť nepraví se tam, jak rekursní soud mylně předpokládá, že sluší určití náhradu požadovaných pozemků jako pozemků zemědělských, nýbrž stanoví se pouze, že soud vysloví náhradu za požadovaný pozemek, řídě se cenami pozemků v téže krajině z roku 1913.

Čís. 561.

Přeměna obecního statku v kmenové jmění obecní (zákon ze dne 17. července 1919, čís. 421 sb. z. a n.).

Při převodu nemovitostí ve smyslu §u 6 jest nerozhodno, kdy se stal knihovní zápis neb kdy byla zřízena listina jej opodstatňující, nýbrž rozhodnou je jediné doba, kdy příslušná smlouva nebo právní jednání bylo uzavřeno.

(Rozh. ze dne 23. června 1920, R I 398/20.)

Obecní výbor politické obce K. usnesením ze dne 21. července 1896 svolil k prodeji obecních pozemků starousedlým občanům a okresní zastupitelstvo v M. usnesením ze dne 30. prosince 1896 schválilo toto usnesení obecního výboru. Listina o kupní smlouvě byla pořízena teprve dne 5. ledna 1919, načež byl proveden knihovní převod. Návrhu obce K., by zmíněné převody prohlášeny byly bezúčinnými, soud prvního stádu vyhověl. **Důvody:** Pokud jde o námitku starousedlíků, že právní jednání, na základě něhož byl obecní statek do jejich vlastnictví převeden, stalo se již v roce 1896, tudíž v době před 1. srpem 1914, dlužno uvést: Převodem nemovitostí dlužno rozuměti pouze onen úkon, jímž vzniklo právo k převodu. Dle § 431 obč. zák. vyhledává se k převodu vlastnictví nemovitostí, by příslušné právní jednání bylo zapsáno do veřejných knih. Mluví-li se o výkonech podle smluv a právních jednání, dlužno míti na zřeteli pouze výkony, jež slouží za základ pro knihovní vtělení. Takovým výkonem jest tedy pouze písemná smlouva ze dne 5. ledna 1919. Předchozí jednání a úmluvy přicházely by v úvahu pouze pro faktický poměr, nikoli však pro právní jsoucnost. **Rekursní soud** žádost obce zamítl. **Důvody:** Ustanovení § 6 zák. ze dne 17. července 1919 č. 421 sb. z. a n., podrobeny jsou výhradně ty převody nemovitostí obecního statku do vlastnictví podílníků, jež vykonány byly podle smluv a právních jednání

uzavřených po 1. srpnu 1914. Právoplatný prodej stal se již usnesením okresního zastupitelstva ze dne 30. prosince 1896; na tom ničeho nemění se tím, že smlouva byla písemně vyhotovena a schvalovací doložkou opatřena později, neboť zákon uznává vlastnictví neknihovní i k nemovitostem zapsaným v knihách pozemkových.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Ustanovení § 6 zákona ze dne 17. července 1919, čís. 421 sb. z. a n., že převody nemovitostí obecního statku do vlastnictví podílníků, které byly vykonány podle smluv a právních jednání uzavřených po 1. srpnu 1914, prohlásí knihovní soud na návrh obce nebo dozorčího úřadu v řízení nesporném za bezúčinné, nehledíc na to, zda nemovitosti ty jsou v držení původního nabyvatele nebo jiných osob, — zasahuje hluboko a pronikavě do nabytých práv soukromých a do ústavu knih pozemkových. Toho byl si zákonodárce dobře vědom. Vládní návrh zákona o úpravě poměrů obecního statku (tisk 959 zasedání Národního shromáždění Československého roku 1919) neobsahoval tohoto ustanovení a v důvodové zprávě k vládnímu návrhu bylo v té příčině uvedeno toto: »V anketě vysloveno bylo také přání, aby do zákona bylo pojata ustanovení, že mají býti z pozemkových knih vymazány jako bezúčinné také zápisy, dle nichž pozemky, jež kdysi tvořily obecní statek, jsou zapsány do soukromého vlastnictví jednotlivých uživatelů, pokud se týče do jejich spoluvlastnictví, na základě nesprávného postupu při zakládání knih pozemkových a zejména na základě výsledků sporů o obecní statek, v nichž obce zastoupené rustikalisty submiťovaly na žaloby jednotlivými rustikalisty na obce podané, po případech v nich následkem (namnoze úmyslného) nedostavení se zástupců obcí k soudním rokům vyneseny byly proti obcím rozsudky kontumační. Vláda uvažujíc o této otázce dospěla k názoru, že se nedoporučuje, aby ustanovení to bylo do návrhu zákona pojata. Nesluší totiž přehlížeti, že z tohoto zákonného ustanovení bylo by nutno s ohledem na zásadu důvěry v knihy veřejné vyjmutí všechny ony případy, kdy knihovními vlastníky jsou dnes osoby, které nabyly nemovitostí bona fide od původních vlastníků, totiž od osob, jimž do vlastnictví byly připsány nemovitosti, které kdysi byly obecním statkem, na základě oněch shora uvedených nesprávných titulů nabývacích. Po vyloučení těchto případů, jež by vzhledem k zásadě důvěry v knihy veřejné bylo zajisté spravedливо, týkalo by se zákonného ustanovení v anketě navrhované pouze případů, kdy dosud v knihách pozemkových jsou jako vlastníci zapsáni původní vlastníci; leč i ohledně těchto vlastníků sluší uvážiti, že jsou v nejčastějších případech chráněni vydržením, že tudíž jejich právo vlastnické jest zákonem chráněným nabytým právem. Krcmě toho dlužno uvážiti, že by toto zákonné ustanovení mohlo velmi snadno vésti k novým sporům v obci — a odstraniti možnost sporů o obecní statek jest také jedním z důvodů pro novou úpravu tohoto právního institutu«. Proti těmto úvahám bylo však v odůvodnění ke zprávě ústavního výboru o vládním návrhu o úpravě poměrů obecního statku (tisk 1317) vytknuto toto: »Tento důvod platí arci pro soudce, nikoli však pro zákonodárce. Zápisy ty dostaly se do knih per nefas a zákon nemusí se pozastavovati a také se nepozasta-

vuje před takovým nabytým právem, které není chráněno zřeteli vyšší kvity (srovnej na př. vyvazení břemen, vyvlastnění velkostatků, zrušení práv úřednictva olomouckého ze služební pragmatiky a pod.). Ústavní výbor proto rozhodl, aby převody nemovitostí po 1. srpnu 1914 byly zrušeny a nemovitosti vráceny do vlastnictví obcí, i když jsou v držení těch, kdož později nabylí vlastnického práva. Do osnovy zákona ústavním výborem navrhované pojata důsledkem toho ustanovení § 6, jak nyní zní, a tato osnova stala se beze změny zákonem. Z toho, co uvedeno, vyplývá, že původně měly býti postíženy jen převody stavší se bez platného podkladu právního, ale nynější všeobecné znění zákona neobmezuje se na takovéto převody, nýbrž vztahuje se i k převodům po stránce formální a hmotné řádně a platně vykonaným. Z předchozích úvah však zároveň nutno dospěti k výsledku, že ustanovení § 6 dotčeného zákona jakožto vědomé zasahování v nabytá práva soukromá musí býti vykládáno co nejpřísněji a nikterak nesmí býti rozšiřováno. Tu pak dlužno míti na zřeteli, že zákon nečiní prohlášení bezúčinnosti převodů nemovitostí obecního statku do vlastnictví podílníků závislým na tom, zda knihovní zápis se stal po 1. srpnu 1914, ani na tom, zda listina, na základě které knihovní zápis byl proveden, zřízena byla po 1. srpnu 1914, nýbrž na tom, zda smlouva a právní jednání, podle kterých převody byly vykonány, uzavřeny byly t. j. staly se po 1. srpnu 1914. V případě, o němž tu jde, již v roce 1896 mezi obcí jako dosavadní vlastníci obecního statku a starousedlíky řádně a platně ujednáno, že nemovitosti obecního statku se převádějí do vlastnictví podílníků, a dlužno v tomto ujednání obě strany vízícím spatřovati ono právní jednání, které jest podkladem později vykonaného knihovního převodu, jaký má na mysli § 6 zákona ze dne 17. července 1919, čís. 421 sb. z. a n. Tvrzení dovolacího rekursu, že bylo k platnosti prodeje třeba usnesení sněmu dle § 68 odstavec druhý českého obecního zřízení, jest nesprávné, neboť nešlo o rozdělení kmenového jmění nebo kmenového statku mezi členy obce, a nelze vůbec mluvit o jmění kmenovém, když obecní statek právě teprve zákonem ze dne 17. července 1919 čís. 421 sb. z. a n. prohlášen byl za kmenové obecní (osadní) jmění. Když tomu tak jest, nesejde nikterak na okolnosti nahodilé, že teprve po 1. srpnu 1914 byla zřízena o prodeji smluvní listina ke knihovnímu vkladu způsobila, a že teprve po 1. srpnu 1914 v pozemkové knize bylo pro podílníky zapsáno právo vlastnické a tím učiněno zadost předpisům §§ 380 a 431 o. z. obč.

Čís. 562.

Byla-li zásilka pro nemožnost, vypátratí odesílatele a adresáta, dráhou jako přespočetná prodána, dlužno nárok na vydání výtěžku posuzovati dle zásad občanského zákoníka.

(Rozh. ze dne 23. června 1920, Rv I 257/20.)

Koncem listopadu 1917 uložena byla ve skladišti dopravního úřadu na nádraží v Praze bedna kakaové moučky a, ježto nemohl býti zjištěn ani odesílatel, ani adresát, byla zásilka jako přespočetná ohlášena úřadu pro

výživu, jež jí vyžádal pro „Approvii“. Neznámému majiteli bedny ustanoven byl okresním soudem opatrovník, jež měl se dohodnouti s „Approvii“ ohledně odškodnění, jinak měl soud náhradu určit v nesporném řízení, cena přejímací měla býti hotově zaplacená před odevzdáním zboží a složena u okresního soudu na Vinohradech pro neznámého majitele bedny. Bedna kakaa byla vydána konsumu státních drah, jež za zboží zaplatil 2170 K, kterýžto peněz předán byl ředitelství státních drah v Praze. Když se byl opatrovník bez úspěchu mimosoudně domáhal na ředitelství vydání onoho peněze, žaloval je. Procesní soud prvního státního žalobě vyhověl. Dávody: Dráha odpírá vydati výtěžek prodeje opatrovníku, odvolávajíc se na předpisy dopravního řádu. Předpisy ty však v tomto případě vůbec v úvalu nepřicházejí, neboť žalobní nárok neopírá se o smlouvu dopravní, nýbrž o předpis § 6 cí. nař. ze dne 24. března 1917 č. 131 ř. zák. Dle § 6 tohoto cí. nař. může ministerstvo pro výživu vyžádati sobě potraviny od jich majitelů (držitelů). To se v tomto případě také skutečně, jak soud zjistil, stalo. Dráha o tom také věděla, neboť sama doznává, že místodržitelství vyžádalo si kakao pro „Approvii“. Dle § 7 cit. cí. nař. připadá odměna pokud se týče kupní cena majiteli kakaa, jak výslovně také shora citovaným vyžádáním bylo stanoveno a ustanoven ku přijetí ceny opatrovník. Že by dráha proti tomuto nálezu byla se ohradila a stížnost snad podala, a že by následkem takovéto stížnosti nález byl býval změněn, dráha ani netvrdí a musí proto nález ten, který odpovídá citovaným zákonným ustanovením respektovati. Kdyby byla kupní cena platila „Approvii“, byla by bývala povinna cenu tu odevzdati opatrovníku, jak v nálezu nařízeno, za účelem složení její k soudu. Byla-li kakaová moučka se svolením „Approvii“, jak dráha tvrdí, prodána konsumu státních drah, tedy měl konsum peněz ten opatrovníku odvésti a, přisvojila-li si peněz ten dráha, tedy se o zaplacenou kupní cenu na úkor neznámého majitele bedny kakaa obohatila a musila odsouzena býti k zaplacení pokud se týče vydání tohoto peněze k rukám opatrovníka, by týž tento peněz do soudního uschování složil. Vzejdou-li snad v budoucnosti dráze proti neznámému majiteli bedny kakaa nároky, může je proti němu uplatňovati a zaplacení jich případně ze složených peněz žádati, do dnešního dne však takové nároky žalované straně nezvešly. Dráha tvrdí, že peněz za zboží stržený, si ponechala vzhledem k ustanovení § 91 dopr. ř., dle něhož je oprávněna se zbožím opět nalezeným volně nakládati ve všech případech, vyjma ten jediný, když si ten, kdo má nárok na náhradu, při výplatě této vyhradil, že bude vyrozuměn, najde-li se zboží, kterážto výhrada v tomto případě se nestala. Toto tvrzení dráhy však postrádá všeho skutkového podkladu. Dráha ani netvrdí tím méně prokázala, že nalezená zásilka byla skutečně co ztracená reklamována a za ni náhrada zaplacená. Jenom v tomto případě by přicházelo k místu ustanovení § 91 odstavec třetí dopr. ř. žel. Předpokladu ustanovení tohoto § 91 tu však není a jest proto odvolání se na toto ustanovení bezvýznamným. Námitka žalované strany, že zažalovaný nárok je promlčen, je rovněž bezpodstatnou; jak již uvedeno, nejedná se v tomto případě o nějaký nárok ze smlouvy dopravní, nýbrž o žalobu z obohacení na úkor strany žalující vzhledem ku zákonným ustanovením §§ 6 a 7 cí. nař. ze dne 24. března 1917 čís. 131 ř. zák., takže ustanovení § 98 dopr. ř. žel. o promlčení tu neplatí, nýbrž předpisy občanského zákona. Pokládal soud proto zbyteč-

ným zjišťovati, kdy se stala reklamace zažalovaného peníze u dráhy. Také námitka žalované, že by v tom případě, kdyby žalobě bylo vyhověno, platila dvakrát, jednak za ztrátu zboží a jednak na základě žaloby, je bezpodstatnou, poněvadž žalovaná strana neprokázala ba ani důkazu o tom nenabídla, že by již byla zásilku co ztracenou její majiteli nahradila. O d v o l a c í s o u d rozsudek potvrdil. D ů v o d y: Žalovaná strana, dovozuje ve svém odvolání, že první soud nesprávně vycházel se stanoviska, že nelze sporný případ podřadit pod ustanovení železničního dopravního řádu, nýbrž, že jde o právní poměr, na který se vztahují ustanovení občanského zákona, běže rozsudek první stolice v odpor toliko pro nesprávné posouzení věci po stránce právní. Prováděje tento odvolací důvod přehlíží však žalovaná strana, že žalobce nedomáhá se žalobou náhrady na dráze pro ztrátu, zmenšení neb poškození zásilky neb pro překročení lhůty dodací, nýbrž vydání 2.170 K složených za jednu bednu kaka, která koncem listopadu 1917 uložena byla ve skladišti dopravního úřadu na nynějším Wilsonově nádraží a která dle zmocnění úřadu pro výživu ze dne 28. května 1918 čís. 75.113 na základě § 6 čís. nař. ze dne 24. března 1917 č. 131 ř. z. pro »Approvi« v Praze vyžádána byla, tudíž vydání zásilky samotné, pokud se týče na místo její nastoupivší stržené kupní ceny. Oprávněnost posléz uvedeného nároku nelze posuzovati dle železničního řádu dopravního, nýbrž dle občanského práva a směrnatného ustanovení §§ 6, 7, 8 odstavec druhý čís. nař. ze dne 24. března 1917 čís. 131 ř. z., ve smyslu kteréhož také náleží o zabránění oné bedny kaka stanoví, že cena přejímací po odevzdání zboží hotově se má zaplatiti a složiti u okresního soudu na Král. Vinohradech pro neznámého majitele bedny kaka, jak také první soud ve svém rozsudku zcela správně a případně provedl a odůvodnil. Zcela neprávem dovolává se žalovaná strana ustanovení § 91 žel. dopr. řádu, dle něhož prý peněz, o který jde, byla oprávněna si ponechat. Železnice dle § 91 žel. dopr. řádu oprávněna jest nalezným zbožím volně nakládati, když tomu, kdož oprávněn jest žádati náhradu, skutečně také náhradu dala a když týž si nevyhradil, by byl o tom zpraven, kdyby se zboží našlo. Případu takového zde však není, a žalovaná sama ani netvrdila, neřku-li dokázala, že by zásilka, o kterou tuto jde, byla reklamována bývala a že ona náhradu za ni zaplatila. Marně se tedy žalovaná tohoto ustanovení § 91 žel. dopr. řádu dovolává. Rovněž tak nelze přisvědčiti názoru žalované, že v tomto případě jest žalobní nárok dle § 98 žel. dopr. řádu promlčen. Z ustanovení tohoto paragrafu vyplývá, že nároky proti dráze ze ztráty, zmenšení neb poškození zásilky a pro překročení lhůty dodací promlčují se ve lhůtě jednoho roku za podmínek § 98 žel. dopr. řádu, leč v tomto případě ani jeden z těchto nároků uplatňován není, vzhledem k tomu, že žalovaná jest na vydání zásilky, pokud se týče stržených za ni peněz, a nemůže již proto námitka promlčení obstát. Vzhledem k tomu jest v tomto případě naprosto nerozhodná otázka reklamace zásilky. Oproti tvrzení žalované strany, že po případě bude museti dvakrát platit náhradu, stačí poukázati k tomu, že ve sporu žalovaná strana neprokázala, že by již zásilku, o níž jde, majiteli jejímu byla nahradila, a obavy opětného placení do budoucnosti není, jelikož, i kdyby se u žalované někdo hlásil o náhradu, může ho prostě odkázati na opatrovnický soud, u něhož peněz bude uložen. Sledem toho všeho sdílí soud odvolací náhled soudu

prvé stolice, že na tento případ nelze vztahovati ustanovení železničního dopravního řádu, o něž se žalovaná strana opírá, a pokládá tudíž posouzení věci po právní stránce tak, jak prvním soudem provedeno bylo, za úplně správné.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Dovolání opírá se toliko o důvod čís. 4 § 503 c. ř. s. Jest tedy vyjítí ze zjištěných skutkových předpokladů a dokazovati, že toto zjištění bylo nesprávně podřazeno pod zákon. Bylo zjištěno, že ve skladišti dopravního úřadu na Wilsonově nádraží v Praze byla koncem listopadu 1917 uložena bedna kakaové moučky ve váze 107 kg, že nemohl ani odesílatel ani adresát býti zjištěn a že tato zásilka byla přípisem ředitelství státních drah v Praze ze dne 25. ledna 1918 co přespočetná ohlášena úřadu pro výživu. Nebylo tedy ani zjištěno, že bedna, o níž jde, byla odevzdána dráze k dopravě, a není tedy dráha oprávněna dovolávati se zvláštních ustanovení železničního dopravního řádu. Tím padají její námitky, kotvící právě v těchto ustanoveních a nemůže tedy dráha, opírajíc se o tato ustanovení, odíratí vydání zažalované částky, již beze všeho důvodu zdržuje. Právní posouzení sporného případu je bezvadné a stačí jinak odkázati k důvodům rozsudku odvolacího soudu v podstatě správným.

Čís. 563.

Odmítnuta-li žaloba právoplatně pro nepřislusnost dovolaného soudu, nejsou s jejím podáním u tohoto soudu spojeny účinky zahájené rozepře (§ 232 c. ř. s.).

(Rozh. ze dne 23. června 1920, Rv I 294/20.)

Žaloba, již domáhal se žalobce na základě zákona o lidových soudech cenových ze dne 28. května 1919, čís. 299 sb. z. a n. vrácení přeplatku peněz 45.000 K, podána byla dne 29. července 1919 u okresního soudu v Unhošti jako soudu lichevního, jenž jí pro nepřislusnost (přes 10.000 K) odmítl. Po té podána byla dne 2. srpna 1919 u zemského soudu v Praze a rovněž odmítnuta pro nepřislusnost, načež došla dne 2. září 1919 k obchodnímu soudu. Žalovaný namítal, že žalobní nárok uhasl. Procesní soud první stolice žalobu zamítl a uvedl ohledně námitky žalovaného v důvodech: Žaloby na náhradu přeplatků jsou vázány preklusi, která vzhledem k § 5 a 14 zák. ze dne 28. května 1919 čís. 299 sb. z. a n., dne 9. června 1919 vyhlášeného, nastala dnem 28. července 1919. Již z toho vyplývá, že žaloba musí ve lhůtě býti podána u soudu příslušného, neboť se jedná o soudní uplatňování nároku, k němuž žaloba u nepřislusného soudu podaná nevede. Citovaný § 5 svým rozeznáváním: . . . jak před lidovými soudy cenovými tak před řádnými soudy . . . « názor tento podporuje. Ostatně žaloba u lidového soudu cenového v Unhošti dne 29. července 1919 podaná jest již sama o sobě prekludována. O d v o l a c í s o u d rozsudek potvrdil. D ů v o d y: Dle § 5 zákona ze dne 25. května 1919 čís. 299 sb. z. a n. končila lhůta k podání přítomné žaloby dnem 28.

července 1919, byl tudíž žalobní nárok již prekludován, když byla podána žaloba u nepřislušného lidového soudu cenového v Unhošti dne 29. července 1919, tím spíše tedy při pozdější reprodukci u soudu příslušného.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Dle podacího razítka okresního soudu v Unhošti došla žaloba do podatelny tohoto soudu dne 29. července 1919. Tvrdí-li dovolatel přes to, že žalobu podal u řečeného soudu dne 28. července 1919, lze tomu rozuměti jen tak, že tento den byla žaloba podána na poštu, čemuž, hledíc jednak ku bydlišti dovolatelova právního zástupce jednak ku sídlu zmíněného okresního soudu, bylo asi skutečně tak. Při tomto, arcit velice blahovolném výkladu stavu věci, byla ovšem žaloba u lidového soudu cenového podána včas, poněvadž dle § 5 zákona o lidových soudech cenových ze dne 28. května 1919 čís. 299 sb. z. a n. doba poštovní dopravy do propadné šestinedělní lhůty se nevčítá. Než přes to zcela právem zamítly obě předchozí stolice žalobu jakožto opožděnou. K zachování lhůty jakož i k přerušení uplynutí lhůty stačí ovšem, že žaloba byla na soudě podána (§ 232, odstavec první c. ř. s.). Předpokládá se však, že žaloba byla podána na soudě příslušném, aťsi ostatně byl soud příslušným po samém zákonu, nebo stal se příslušným následkem toho, že bez námitky věc projednal. Vzenesa-li žaloba na soud nepřislušný a tímto odmítnuta právoplatně pro nepřislušnost, není podáním žaloby spor zahájen a nepřivodí se účinky, vyloučené v § 232 c. ř. s. Zákon ustanovuje ohledně promlčení výslovně, že považuje se za nepřerušené, byla-li žaloba právoplatným výrokem prohlášena za nemístnou («unstatthaft» § 1497 obč. zák.). Tímto výrokem míní se zajisté nejen výrok o věcné neopodstatněnosti, nýbrž i procesuální nepřipustnosti žaloby, tudíž zejména též výrok naznačený v § 43 i. n., pokud se týče §§ 240 a 261 c. ř. s. Předpis § 1497 obč. zák. jedná arcit pouze o lhůtách promlčecích, platí však v naznačeném směru alespoň obdobně i pro lhůty propadné, poněvadž o těchto zákon po této stránce se nevysslovuje a § 232 c. ř. s. nakládá stejně i s lhůtami promlčecími i s lhůtami propadnými. Nelze konečně nechat bez povšimnutí, že zákonodárce sám čeliti chtěl nebezpečí, plynoucímu z toho, že žaloba podána byla u soudu nepřislušného. Odkázána-li totiž žaloba v případech § 261, poslední odstavec c. ř. s. v doslovu novely na soud příslušný, nezruší se tím zahájení rozepře. Z tohoto předpisu a contrario vyplývá jednak, že v jiných případech zůstává při ustanovení § 43 i. n., jednak, že v těchto případech právoplatným odmítnutím žaloby pro nepřislušnost pomínou účinky zahájené rozepře a ku věci hledí se tak, jako kdyby žaloba vůbec nebyla podána.

Čís. 564.

Ustanovením § 7 cís. nař. ze dne 24. března 1917, čís. 131 ř. zák. není vyloučen dovolací rekurs proti usnesení druhé stolice, jimž určení náhrady bylo vůbec odepřeno.

Určení výši náhrady dle § 7 v řízení mimosporném jest soud i tehda povinen, je-li sporno, komu náhrada přísluší.

(Rozh. ze dne 23. června 1920, R II 131/20.)

Pražská firma koupila od ostravského těžířstva vagon uhlí, jenž byl při dopravě severní dráhou zabaven na základě požadovacího práva dle § 6 cís. nař. ze dne 24. března 1917, čís. 131 ř. zák. Těžířstvo dohodlo se s dráhou o náhradě. Žádost pražské firmy, by stanovena byla náhrada za zabavené zboží dle § 7 a 57 cís. nař. soud první stolice pro tentokrát zamítl. Důvody Jest sporným, kdo jest vlastně držitelem uhlí ve smyslu § 7 cit. nař., zda pražská firma či ostravské těžířstvo. Jde tu o řešení sporné otázky, jež třeba provést cestou spornou (§ 2 čís. 7 nesp. pat.). Nařízení ze dne 24. března 1917 čís. 131 ř. zák. ustanovuje v § 7, že náhradu za zboží podle § 6 požadovanou ustanovuje soud v cestě nesporné, nebylo-li docíleno dohody mezi vlastníkem (držitelem) zabaveného zboží a osobou, v jejíž prospěch bylo zboží požádáno. V případě, o něž jde, je spor o to, zda docíleno bylo dohody, to jest o to, zda těžířstvo, jež se s dráhou ohledně ceny zabaveného zboží dohodlo, bylo oprávněno se vyrovnati. Okolnost tu třeba vyřešiti cestou spornou, pročež bylo žádost pro tentokrát zamítnouti. Rekursní soud usnesení potvrdil v podstatě z týchž důvodů. Dovolací stížnost proti usnesení soudu rekursního byla soudem první stolice odmítnuta dle § 528 c. ř. s. s poukazem k § 7 odstavec třetí cís. nař. ze dne 23. března 1917 č. 131 ř. zák. Rekursní soud usnesení potvrdil. Důvody: Rekurentka stěžuje si do naříkaného usnesení proto, že jí byl její rekurs do usnesení krajského soudu jako rekursního soudu podaný jako nepřipustný zamítnut a dovozuje, že první soud k odůvodnění svého zamítavého usnesení neprávem se odvolává na ustanovení § 528 c. ř. s., poněvadž se v daném případě jedná o záležitost nesporného řízení a že dle ustanovení § 7 cís. nař. ze dne 24. března 1917, čís. 131 ř. z. jest revisní rekurs jenom tehdy vyloučen, když bylo rozhodnuto o výši náhrady, nikoliv ale v tom případě, když k určení výše náhrady nedošlo, jak tomu jest v tomto případě. I když rekursní soud nemůže vývodům rekurentky pokud se týká té otázky, že jde o rozhodnutí záležitosti řízení nesporného, na které ustanovení § 528 c. ř. s. použití nelze, upřiti odůvodněnosti, nemohl přes to rekursu vyhověti, poněvadž ustanovení § 7 cit. nař. všeobecně stanoví, že do rozhodnutí druhé instance další opravný prostředek je vyloučen a nepřipouští ho v tom případě, když o výši náhrady rozhodnuto nebylo. Kdyby zákonodárce byl zamýšlel revisní rekurs vyloučiti jen v tom případě, když o výši náhrady v první a druhé stolici bylo rozhodnuto, připustiti ho ale v tom případě, když nárok přiznán nebyl, byl by to jistě výslovně ustanovil. Poněvadž ale se tak nestalo, musí se ustanovení § 7 cit. cís. nař., že výše požadované náhrady má se vyšetřiti v cestě nesporného řízení, vykládati tak, že soud při vyšetření má postupovati dle zásad řízení nesporného, pokud se však ustanovení lhůty rekursní a vyloučení revisního rekursu dotýče, že platí zvláštní předpis v § 7 cit. nař. obsažený.

Nejvyšší soud vyhověl dovolacímu rekursu, zrušil posléz uvedená usnesení obou nižších stolic, jakož i usnesení ve věci samé a uložil soudu první stolice, by ve věci dále jednal a znovu rozhodl.

Důvody:

Poněvadž dle čl. X. nov. o úl. soud. (§ 14 odstavec druhý nesp. pat.) nepřípustné rekursy již prvou stolicí mají býti odmítnuty, dlužno nejprv řešiti otázku, zdali dovolací recurs do usnesení druhé stolice je přípustný. K otázce té dlužno přisvědčiti. Sice § 7 cís. nař. ze dne 24. března 1917 čís. 131 ř. z. a § 24 min. nař. ze dne 1. září 1917 čís. 369 ř. z. recurs proti rozhodnutí druhé stolice vylučují, avšak předpokládají patrně rozhodnutí, kterým náhrada určena byla a jedná se pouze o její výši. Ustanovení to nevztahuje se tedy na případ, kdy určení náhrady vůbec bylo odepřeno, takže žadatelé hrozí ztráta nároku, poněvadž, když určení náhrady odkázáno jest na pořad řízení nesporného, nelze se ho pak domáhati pořadem práva (§ 477 čís. 6 c. ř. s.). Poněvadž v tomto případě jde o takové odepření, je recurs dovolací přípustný, a bylo proto pro patrnou protizákonnost (§ 16 nesp. pat.) tak rozhodnouti, jak se stalo. Okolnost, že držení, pokud se týče vlastnictví vypořádaného uhlí jest mezi dvěma pretendenty, žadatelem a těžířstvem sporno, nemůže býti překážkou, aby obnos náhrady na návrh kteréhokoli z nich určen nebyl. Neboť dokud určen není, nelze na zaplacení žalovati, protože jak již výše řečeno, určení odkázáno na pořad řízení nesporného. Pochod musí tedy býti zcela opačný, než jak si ho nižší stolice představují; neslušíť napřed vyžadovati rozřešení sporné otázky, komu z obou pretendentů nárok náleží a pak teprve chtítí náhradu určovati, nýbrž napřed musí tato býti určena a žadatelé ponecháno na vůli, by se svého nároku na zaplacení domáhal. Rozhodnutí sporu o nárok mezi oběma pretendenty nevázalo by třetího účastníka, jenž k placení povinen jest, a spor byl by tedy zbytečný. K placení povinná třetí strana mohla se zachovati dle § 1425 obč. zák., načež pak byl by soud na žalobu jednoho neb druhého pretendenta rozhodl o tom, komu z nich složený peníz náleží, dle poslední věty § 348 obč. zák. Když však dlužník peníz k soudu nesložil, nýbrž, jak ze spisů zřejmo, vyrovnal se s druhým pretendentem, nemůže prvému býti bráněno, aby svá práva neuplatňoval žalobou, která ale předpokládá, že výše nároku byla v nesporné cestě už určena.

Čís. 565.

Služebnost užívání bytu, propůjčená neprovdané ženě do její smrti, neopravňuje ji v případě sňatku, by do bytu vzala svého manžela.

(Rozh. ze dne 23. června 1920, Rv II 139/20.)

Na základě odevzdací listiny ze dne 16. října 1895 vtěleno bylo na nemovitost právo doživotního bývání pro zůstavitelovu dceru Marii, tehdy svobodnou. Když pak táž po té se provdala, sdílel manžel její byt v domku čp. 3. Nynější knihovní vlastník domáhal se žalobou, by manžel se z bytu vystěhoval a dalšího užívání domku se zdržel. Procesní soud své stolice žalobu zamítl. Důvody: Ani z odevzdací listiny ani z pozůstalostního spisu nelze vyčísti, zda tu jde o užívání či používání domku. Leč nelze si dobře mysliti, že by otec, zřizuje právo bytu dceři, tehdy svo-

bodné a poměrně mladé, byl chtěl ji odsouditi k doživotnímu bydlení samotářskému. Vždyť nehledě k jiným možnostem mohla míti dcera Marie děti nemanželské a tu přece nelze tvrditi, že by bylo bývalo úmyslem zůstavitelovým, odtrhnouti snad tyto děti od matky a zabraňovati jim, by sdílely s ní společný byt. Totéž platí i o služebnicích, které by si snad oprávněná vzala k sobě, by ji ošetřovali v době nemoci. Nelze tudíž slova poslední vůle («pro dceru Marii vymíňuji místo v chalupě čp. 3 do její smrti») vykládati přísně gramaticky, nýbrž právě vzhledem k blízkému poměru pokrevenskému jest za to míti, že zůstavitel chtěl své dceři, manželce žalovaného, zříditi právo, které by ji opravňovalo s předmětem tím až do své smrti volně nakládati. Ostatně žalobce, kupuje r. 1919 domek čp. 3, věděl, že v něm obývá oprávněná s celou rodinou a že jí tudíž přísluší k domku požívání. Jde tu tedy o požívání, jež jest pouze potud omezeno, pokud to vyžaduje zřetel k udržení podstaty, a nelze oprávněné, obzvláště za dnešních bytových poměrů, upřiti práv, by nepřechovávala u sebe svého manžela. O dovolací soud žalobě vyhověl. Důvody: Uplatňovaný odvolací důvod nesprávného posouzení právního shledává odvolatel v tom, že prvý soudce nesprávně vykládá ustanovení odevzdací listiny ze dne 16. října 1895, jímž ustanoveno bylo manželce žalovaného »doživotní bývání v chalupě čís. 3«. Odvolání nelze upřiti oprávnění. Rozhodným jest ve věci této, co rozuměti dlužno oním ustanovením odevzdací listiny »doživotní bývání v chalupě čís. 3«, jinými slovy, jde-li tu o pouhé užívání či požívání. Dle § 914 obč. zák. nemá se při výkladu smluv lpěti na slovném smyslu výrazu, nýbrž má se vyšetřiti úmysl stran a smlouvě tak rozuměti, jak tomu zvyklost poctivého styku odpovídá. Aby se úmysl stran zjistiti mohl, nutno si všimnouti spisů pozůstalostních zvláště pak poslední vůle, jež byla podkladem ustanovení zmíněného v odevzdací listině. V poslední vůli otec manželky žalovaného výslovně ustanovil: »Pro dceru Marii vymíňuji místo v chalupě čís. 3 do její smrti.« Tímto zajisté jasným ustanovením dal zůstavitel na jevo, že ne celou chalupu vymíňuje pro svou dceru, nýbrž jen místo v ní, tedy část její do její smrti, tudíž jen užívání a nikoliv požívání. Objem užívacího práva určuje se dle § 506 obč. zák. (§ 521 obč. zák.) potřebou oprávněného v čase, kdy užívací právo zřízeno a tehdy byla manželka žalovaného svobodna, »místo v chalupě« bylo proto vyměněno jen pro ni a manžel nemá práva v chalupě bydleti. Na věci ničeho nemění se tím, že žalující strana, když v roce 1919 domek koupila, věděla, že v celém domku obývá oprávněná se svou rodinou, neboť užívací právo její nemohlo se změnití tímto užíváním samo sebou v právo požívání, pokud ho nenabyla vydržením, a o vydržení nemůže býti zase řeči, poněvadž zákonem vyžadovaná doba posud neuplynula, aby změna taková nastati mohla. Správné jest, že mají manželé spolu v nerozlučném společenství žiti, avšak z toho nelze ještě nikterak dovozovati, že má žalovaný proto se svou manželkou bydleti v domku zmíněném, i když by tu šlo jenom o pouhé užívání jeho. Tu přehlíží odpůrce odvolatelův, že, jak si zákon ono nerozlučné společenství manželů představuje, jest stanoveno v § 92 obč. zák., dle něhož jest manželka povinna následovati manžela svého do jeho bydliště, kde se předpokládá vždy vlastní domácnost manželova, kteréž však v tomto případě žalovaný nemá.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Správně dovodil odvolací soud, že právo manželky žalovaného je pouhé právo užívací i dokládá se k vývodům jeho ještě, že samo, ustanovení odevzdací listiny to jasně vyjadřuje řkouc, že táž podřetí má »doživotné bývání v této chalupě«. Nepřiznává se jí tedy právo výlučné a neobmezené. Pakli je tak posud vykonávala, což se dá vysvětliti tím, že byla vlastnící domku její matka, nemůže to třetímu nabyvateli domku (žalobci) býti na úkor, dokud nebylo rozšíření práva vydrženo. Ze však pouhé užívací právo nepropůjčuje jí nároku, aby tam i svého muže ubytovala, jest jasné, neboť smí místností používatí jen k své potřebě (§ 521 obč. zák.).

Čís. 566.

Ve sporu proti pozůstalosti, dosud soudně neodevzdané, jsou přihlásivší se dědicové pouze jejími zástupci, nikoliv však společníky rozepře. Omeškání některého z nich nemá v zápětí rozsudek pro zmeškání proti pozůstalosti.

(Rozh. ze dne 30. června 1920, R I 325/20.)

Žaloba byla podána proti neodevzdané dosud pozůstalosti po Antonínu A-ovi, zastoupené přihlásivšími se dědici: Adolfem, Emou a Marií. K prvému roku dne 5. listopadu 1919 nedostavil se z dědiců nikdo, závada v doručení shledána ohledně Adolfa a Emy, Marii bylo obeslání řádně doručeno. Procesní soud první stolice odmítl vynéstí rozsudek pro zmeškání a ustanovil nový první rok ku dni 10. prosince 1919. K žalobcově rekursu nařídil rekursní soud usnesením ze dne 5. prosince 1919 prvému soudu, by vydal rozsudek pro zmeškání proti žalované pozůstalosti zastoupené přihlásivší se dědičkou Marií. Procesní soud první stolice předsevzal po té dne 10. prosince 1919 znovu první rok se všemi třemi dědici, načež vydal téhož dne rozsudek pro zmeškání dle žaloby, tudíž proti všem třem dědicům. K odvolání všech tří dědiců odvolací soud rozsudek zrušil a, vyhradiv pravomoc, nařídil soudu první stolice, by proti pozůstalosti zastoupené dědičkou Marií vynesl rozsudek pro zmeškání dle usnesení rekursního soudu ze dne 5. prosince 1919, proti žalované pozůstalosti pak, zastoupené přihlásivšími se dědici Adolfem a Emou, by v řízení pokračoval a znovu rozhodl. **Důvody:** Odvolání Adolfa a Emy uplatňuje zmatek čís. 4 § 477 c. ř. s., ježto jim nebyla řádně doručena obsílka k prvému roku dne 5. listopadu 1919, čímž jim byla odňata možnost, by se k tomuto roku dostavili a při něm projednávali. Odvolací soud jest názoru, že zástupce žalované pozůstalosti totiž přihlásivší se dědice: Adolfa, Emu a Marii nelze pokládati za nerozdílné společníky rozepře ve smyslu § 11 čís. 1 a § 14 c. ř. s., ježto rozsudek nemusí zníti stejně proti všem dědicům a jest možno rozdělití věc ohledně jednotlivých dědiců (§§ 891, 550 obč. zák.). Soud první stolice neřídil se zdejšími usnesením ze dne 5. prosince 1919, ač ho k tomu zavazoval předpis § 499 c. ř. s. Ve zmíněném usnesení bylo řečeno, že pozůstalost jest před odevzdáním zastupována každým přihlásivším se dědicem, že věřitelé pozůstalostní mají na vůli, by svůj nárok proti pozůstalosti uplatnili k rukám jednoho nebo všech dědiců jako zástupců pozůstalosti, a zvolil-li věřitel tento způsob

jako jest tomu zde, že tím nestali se ještě dědicové nerozdílnými společníky rozepře ve smyslu § 11 čís. 1 a § 14 c. ř. s. Tím jest již řečeno, že vzhledem k uvedenému právnímu názoru jest možno, by proti jednomu z dědiců bylo vydáno jiné rozhodnutí věci než-li proti dědicům ostatním (§ 891 obč. zák.). Prvý soud měl tudíž vynéstí rozsudek pro zmeškání pouze proti dědičce Marii; tím však, že uznal dle žaloby, zatemnil věc, takže není jisto, zda věc byla rozhodnuta ohledně všech dědiců čili nic.

Nejvyšší soud vyhověl dovolacímu rekursu žalované pozůstalosti zastoupené dědičkou Marií a nařídil soudu první stolice, by v řízení proti pozůstalosti zastoupené dědičkou Marií dále jednal a znovu rozhodl.

Důvody:

Soud odvolací jest toho názoru, že zástupci žalované pozůstalosti totiž přihlásivší se dědicové nejsou jednotnou spornou stranou ve smyslu § 11 čís. 1 a § 14 c. ř. s., poněvadž rozsudek nemusí proti všem třem přihlásivším se dědicům zníti souhlasně a jest možno spor ohledně jednotlivých dědiců oddělití; ukládá proto soudu první stolice, aby vydal rozsudek pro zmeškání znějící sice proti žalované pozůstalosti, avšak zastoupené pouze dědičkou Marií, která, ač řádně obeslána, k prvnímu roku se nedostavila. Soud odvolací vychází tedy, jak se zdá, z předpokladu, že tu jde přece jen o společníky rozepře, kteří však netvoří jednotné sporné strany ve smyslu § 14 c. ř. s. Avšak o takovéto společenství tu nejde. Dle obsahu žaloby není pozůstalost po Antonínu A-ovi dosud odevzdána, a věřitelé pozůstalosti mohou tedy uspokojení svých nároků požadovati pouze proti podstatě pozůstalostní, která tvoří ohledně všech práv a závazků zůstavitelových samostatný právní subjekt. Přihlásivší se dědicové jsou vůči této podstatě pozůstalostní pouze v poměru zástupců, správců a uživatelů ve smyslu §§ 547, 810 obč. zák. a § 145 nesp. řiz. Žalobkyně také správně podala žalobu proti pozůstalosti po Antonínu A-ovi a žalobní prosbou se domáhá především odsouzení žalované pozůstalosti k zaplacení zažalované pohledávky, kdežto odsouzení přihlásivších se dědiců žádá teprve pro případ vydání rozsudku po odevzdání pozůstalosti. Jest tedy stranou žalovanou pouze osoba jedna, jednotný právní subjekt a přihlásivší se dědicové vystupují ve sporu pouze jako zástupci tohoto právního subjektu, nikoli jako žalovaní a společníci rozepře a nelze proto ustanovení §§ 11, 13 a 14 c. ř. s. na tento případ vztahovati. Zbývá tedy otázka, jsou-li všichni přihlásivší se dědicové kolektivně oprávněni zastupovati pozůstalost, či může-li každý z nich celou pozůstalost zastupovati a za ni jednat. Rozhodným bude tu obsah žaloby. Nelze zajisté vyloučiti možnost podání žaloby proti pozůstalosti, zastoupené jedním z přihlásivších se dědiců v případě, když ostatní dědicové k žalobě příčiny nezavdali. V případě přítomném domáhá se však žalobkyně zaplacení své pohledávky z pozůstalostní podstaty proti všem přihlásivším se dědicům, takže je tím uznává všechny za zástupce žalované pozůstalosti. Z ustanovení § 547 obč. zák., že přihlásivší se dědic představuje zůstavitele a že pokládá se vůči třetímu osobám se zůstavitelem za jednu osobu, dlužno souditi, je-li více dědiců, že představujíce všichni zůstavitele jsou také všichni společně legitimováni a povoláni pozůstalost ve sporu společně proti nim vedeném zastupovati a že ani procesní úkony, ani liknavost jednoho

z nich nemohou býti celku na újmu, neboť rozsudek o žalobním návrhu, by pozůstalost byla k zaplacení zažalované pohledávky odsouzena, může býti dle dosavadního stavu věci jen jednotný. Z toho plyne, že nedostavení se jedné přihlásivší se dědičky, k zastupování žalované pozůstalosti oprávněné, k prvnímu roku nemůže odůvodnit rozsudek pozůstalosti k zaplacení zažalované pohledávky odsuzující ani ve formě nařízené soudem odvolacím, poněvadž tato dědička i dle žaloby není samojediná oprávněna pozůstalost zastupovati.

Čís. 567.

Zákon o požadovacím právu drobných pachtýřů (ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n.).

V tom, že drobný pachtýř upustil při novém propachtování pozemků dražbou od dalšího podávání proto, že pachtovné nabízené jiným zdálo se mu příliš vysokým, nelze spatřovati odnětí pozemku dle § 6.

(Rozh. ze dne 30. června 1920, R I 413/20.)

Pachtýř pozbyl pachtu pozemků v roce 1915, ježto při obnovování pachtu veřejnou dražbou upustil od dalšího podávání, načež pozemek dostal se do pachtu nejvyššímu podateli. Soud první stolice přiznal mu požadovací nárok, shledav v postupu při dražbě odnětí pozemku. Rekursní soud mu nároku nepřiznal. **Důvody:** Dle § 6 nezaniká nárok pachtýře, jsou-li tu jinak podmínky §§ 1—3, odňal-li vlastník pozemek pachtýři po 1. srpnu 1914 proto, aby si zjednal vyšší pachtovné, nebo z jiných důvodů, proti jeho vůli, bez podstatné příčiny. Jest zjištěno, že pozemky byly v roce 1915. po uplynutí pachtovního období dány správou církevního statku znovu do veřejné dražby, že požadovatel dražby se účastnil, avšak pozemků těch již nevydražil, tedy z vlastní vůle, — lhostejno, z jakých pohůtek, — více nezpachtoval. Nemůže tedy býti řeči o »odnětí« jich vlastníkem nebo jeho zástupcem proti vůli pachtýřově a bez podstatné příčiny z důvodů zjištěných, jak to § 6 c. zák. má na mysli. Pacht těchto pozemků končil tedy přede dnem vyhlášení zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n., a není tu tedy podmínky požadovacího práva na postoupení těchto pozemků v § 1 odstavec třetí cit. zák. uvedené. Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Ustanovením prvního odstavce § 6 zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n., má býti chráněn drobný pachtýř, který po uplynutí smluvené doby pachtovní chtěl pokračovati v poměru pachtovním, kterému to však bylo znemožněno tím, že propachtovatel nepřistoupil na požadované prodloužení pachtu z důvodů, jež zákon neuznává za podstatné, zejména proto, že si chtěl zjednat vyšší pachtovné. Těchto předpokladů tu není. Pozemky, o které jde, byly v roce 1915, kdy se skončil osmiletý pacht, spolu s ostatními pozemky kostelními, jak i dříve se dělo a při takovýchto pozemcích jest obvyklé, za účelem dalšího propachtování dány do veřejné dražby; — této mohl se účastniti, kdo chtěl, ale

byl brán zřetel k dřívějším pachtýřům; — požadovatel účastnil se dražby, vydražil však jen pacht jiných pozemků; — pozemků, o něž tu jde, nespachtoval znovu proto, že nechtěl platit tolik, kolik jiní podávali. V dovolacím rekursu sám vytýká, že nový pachtýř, který prý má nadbytek peněz a právě na pozemky, požadovateli odepřené, stále přihazoval, jednal z důvodů zjištěných, což prý patrně také z toho, že odprodával svá vzdálenější pole od svého hospodářství a pachtoval si bližší, mezi nimi též pozemky, o něž se jedná. Za těchto okolností nemůže stěžovatel důvodně vytýkati vlastníkově, že mu odňal pozemky proti jeho vůli bez podstatné příčiny, a nemůže se s úspěchem odvolávati na první odstavec § 6 zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n.

Čís. 568.

I proti státu lze vésti pro nároky soukromoprávní soudní exekuci, přičemž jest obdobně šetřiti zásad §§ 15 a 28 ex. ř.

(Rozh. ze dne 30. června 1920, R I 428/20.)

Žádost vymáhajícího věřitele, by povolena byla ku vydobytí jeho výkonatelné pohledávky exekuce zabavením hotových peněz uložených pro povinný vojenský erár u zemské finanční pokladny v Praze, určených pro výplatu povinností vojenského eráru, a exekuční odnětí hotových peněz těch, byla soudem první stolice zamítnuta. **Důvody:** Dle platných předpisů může erár zaplatiti pohledávku, která byla jeho věřiteli rozsudkem přiknuta, jen tím způsobem, když příslušný k tomu úřad poukáže určitou pokladnu státní, aby pohledávku tu vyplatila. Bylo tedy věci vymáhající strany, aby u příslušného úřadu vydobyla poukaz pro státní pokladnu, aby jí vyplatila přisouzenou pohledávku. Vymáhající strana však ani netvrdila, tím méně osvědčila, že takový poukaz sám nebo zaplacení bylo odepřeno. Rekursní soud exekuci povolil. **Důvody:** Zamítl-li první soud žádost exekuční z důvodu, že prý strana vymáhající netvrdila, tím méně osvědčila, že poukaz k výplatě vymáhané pohledávky příslušným úřadem byl vydán, nebo zaplacení odepřeno, dlužno poukázati k tomu, že tvrzení to jest v odporu s obsahem exekuční žádosti. Tam uvádí se totiž výslovně, že vymáhající strana byla ministerstvem Národní Obrany prostřednictvím finanční prokuratury již dne 30. ledna tohoto roku písemně o tom zpravena, že ona poukázala již technický odbor, aby jí celou pohledávku 20.000 K s příslušenstvím zaplatil. Údej tento potvrdil v podstatě jako správný zástupce finanční prokuratury, jenž intervenoval při roku soudem exekučním o exekučním návrhu vymáhající strany nařízeném, čímž rozptýleny jsou úplně pochybnosti, jež první soud choval ve příčině přípustnosti exekuční žádosti snad s hlediska předpisů dvorního dekretu ze dne 21. srpna 1838, čís. 291 sb. z. (zachovaného v platnosti čl. IX. číslo 5 uv. zákona k ex. ř.), podle nichž prohlášena byla za nepřipustnou obšťavka a soudní zabavení pohledávek ještě nelikvidních a u veřejných pokladěn ještě nepoukázaných. Vyplývá z řečeného, že pohledávka ona byla jako likvidní poukázána již k výplatě.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

D ů v o d y:

V § 290 obč. zák. došla výrazu myšlenka, že i stát jakožto nositel soukromoprávních nároků a závazků podléhá zásadně týmž soukromoprávním předpisům, jakým v týchž případech podrobeni jsou jednotlivci. Lze proto zásadně i proti státu dovolávat se pomoci soudní, by jeho soukromoprávní závazek byl nezvratně na jisto postaven a jeho splnění bylo prostředky exekučního řádu vynuceno. Zejména není nikde stát jako soukromoprávní subjekt vyňat zásadně z donucovací moci soudní a není nikde v zákoně vyslovena zásada, dle níž vyloučena by byla exekuce proti státu pro jeho závazky soukromoprávní. Propůjčiti státu podobnou výsadu nebylo bez hlubokého vsazení do soukromoprávních nároků ani možno ani v zájmu státu samého, poněvadž tím byl by soukromoprávní úvěr státu na dobro podvázán. S druhé strany ovšem nelze stát, pokud mají se na něm soudní exekucí vymáhati nároky soukromoprávní, klásti ve všem všudy na roveň osobám soukromým. Jestliže a to v první řadě povolání plnit úkoly veřejné, tedy úkoly dotýkající se celé státní společenosti. Uspokojení těchto veřejných státu vlastních potřeb má ovšem, byť i to nikde zásadně nebylo vysloveno, dle přirozené povahy věci přednost před splněním soukromoprávních závazků státu. Toto stanovisko zaujal zákon v § 28 ex. ř. ohledně ústavů, jež, jsouce pod státním dozorem, slouží veřejné dopravě, a v § 15 ex. ř. ohledně exekuce na majetek obce neb ústavu, jenž výrokem úřadu správního byl prohlášen za veřejný nebo všeužitečný. Totéž hledisko musí tím spíše býti směrodatným při exekuci proti státu, poněvadž není rozumného důvodu pro důvěrnou, že by zákon přiznati chtěl vlastním úkonům a zájmům státu ráz podružnější, než zájmům, chráněným §§ 28 a 15 ex. ř. Dlužno proto i při exekuci proti státu trvati na zásadě, že přípustna jest jen ohledně takových majetkových součástí, jichž použití lze k uspokojení vymáhajícího věřitele, aniž by tím ohrozeny byly zájmy státní. Výrok o tom, zda a pokud tomu jest tak, nenáleží přirozeně soudu, nýbrž příslušným úřadům správním. Dle zařízení státního hospodaření bude výrok úřadu správního zpravidla záležeti v tom, že příslušný úřad výplatu u pokladny poukáže nebo hledě k dočasné nepostačitelosti státních pohotovostí poukaz odepře. Ježto však nezáleží ani zde na formě, nýbrž na věci, postačí zajisté, pakliže příslušný úřad dá i jinakým způsobem nepochybně na jevo, že má pro svůj ober postačitelne pohotovosti, z nichž i soukromoprávní závazky lze uspokojiti. Tak stalo se skutečně i v tomto případě, ježto ministerstvo Nár. Obrany vyrozumělo vymáhajícího věřitele o tom, že již poukázalo technický odbor, by celý vymáhaný peníz zaplatil. Tím příslušný úřad jasně vyslovil, že pohotovosti vojenské správy lze bez újmy veřejných zájmů použiti k uspokojení vymáhajícího věřitele. Opak toho nebyl dlužníkem vůbec tvrzen, naopak dlužník i napotomním svým chováním dal na jevo, že upotřebitelné pohotovosti vskutku má.

Čís. 569.

Pro zcela krátkodobé prodlení v placení nájemného nelze použití ustanovení smlouvy, dle níž nájemní poměr se zrušuje, nebude-li nájemné placeno včas.

(Rozh. ze dne 30. června 1920, Rv I 243/20.)

Žalující manželé propachtovali žalovaným manželům svůj pozemek na 12 let a sice na dobu od po žních roku 1908 až do po žních roku 1920. Dle pachtovní smlouvy byla pachtovní činže včetně příspěvku na daň splatná každoročně 1. listopadu předem v bydlíšti propachtujících; v odstavci sedmém smlouvy bylo ustanoveno, že nezaplatí-li pachtýř pachtovné nebo příspěvek na daň v den splatnosti, mají propachtující právo pachtovní smlouvu ihned zrušiti a pachtýřům pachtovaný pozemek beze všeho ihned odejmouti. Žalovaní pachtýři chtěli původně zaplatiti pachtovné za rok 1919 již v říjnu, dozvěděvše se však od sousedů, že propachtovatelé pachtovného dosud nepřijímají, ježto není vyměřena válečná přírážka ku pachtovnému, došli ku propachtovatelům teprve dne 2. listopadu 1919, by je zaplatili. Propachtovatelé však placení toho dne již nepřijali, namítajíce opožděnost, ač téhož dne přijali pachtovné placené jiným pachtýřem, jenž vázán byl touž smlouvou jako žalovaní. Žalovaní složili pak pachtovné do soudní úschovy. Žalobě propachtovatelů na vydání pozemku procesní soud první stolice vyhověl podstatně, poněvadž žalovaní, nezaplavše ve lhůtě smlouvou určené, musí pozemek dle smlouvy vrátiti. **O d v o l a c i** soud žalobu zamítl a uvedl v podstatě v **d ů v o d e c h**: Ze zjištěných skutkových okolností plyne, že strany, uzavírajíce smlouvu pachtovní, ujednali od zákona odchýlné účinky, spojené s prodlením žalovaných co do placení pachtovného, že si žalobci vyhradili právo od smlouvy jednostranně odstoupiti, pak-li žalovaní platebnímu závazku ohledně pachtu nedostojí. Nutno tudíž zabývat se otázkou, zda dne 2. listopadu 1919 žalovaní skutečně v prodlení byli. Krasnopolski ve svém díle »Rakouské právo obligační« na stránce 182 (vydání z roku 1910) uvádí, že prodlení v pravém slova smyslu předpokládá jakési zaviněné počínání si, směřující na neplnění závazku, a že tedy právní účinky prodlení jen tehdy nastávají, když jest dokázáno, že dlužník svému závazku zaviněně nedostál. Tohoto předpokladu v tomto případě není. Ze skutkových zjištění plyne, že žalovaný byl odhodlán dne 1. listopadu 1919, tudíž dle smluvního závazku, pachtovné zaplatiti, že byl odvrácen od tohoto úmyslu pouze sdělením sousedů, že neměl příčiny, proč by pravdivosti nedůvěřoval, že tedy jednal bezelstně nejda platiti pachtovné, jak smlouva vyžadovala, že tedy o nějakém zaviněném nesplnění závazku včas za těchto okolností právem řeči býti nemůže. Platil-li žalovaný dne 2. listopadu 1919 pachtovné a nabízel-li i později placení, byli žalobci povinni, placení jako včas nabízené přijmouti. Nepřísluší jim tedy právo, dovolávat se účinku z prodlení (§§ 1333 a 1334 obč. zák.). Ta okolnost, že sdělení nebylo, vzkazem žalobců, není rozhodná, poněvadž dlužno zjistiti pouze subjektivní stránku prodlení dlužníka a nejedná se snad o nějakou náhradu škody, při které by ovšem osoba, od které vyjádření pochází, důležitou byla.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Lze souhlasiti s názorem soudu odvolacího, že žalobcům nepřisluší právo domáhati se na žalovaných zpětného odevzdání pozemku jiní podle pachtovní smlouvy ze dne 16. srpna 1908 do roku 1920 po žních propachtovaného. Bylo sice stanoveno v článku V. této smlouvy, že roční činže

pachtovní splatna bude vždy dne 1. listopadu toho kterého roku předem, a v druhém odstavci článku VII., že, kdyby pachtýř roční činži včas nezaplatil, mají propachtovatelé právo zrušiti ihned pachtovní smlouvu, odejmouti pachtýři spachtovaný pozemek bez veškeré intervence soudní a dáti jej v pacht jinému a to bez ohledu na stav vzdělání a osetí. Dlužník však uvážiti, lze-li z těchto ustanovení smlouvy vyvoditi, že sruvnalá vůle stran smlouvajících směřovala k tomu, že propachtovatelé mají býti oprávněni zrušiti smlouvu pachtovní beze všeho i tehdy, když pachtýř nezaplatí pachtovného přesně v den splatnosti, nýbrž — jak se v tomto případě stalo — o jeden den později. Hledíc ke škodlivým následkům, spojeným s předčasným zrušením smlouvy pachtovní pro pachtýře, jakož i k tomu, že propachtovatelům z prodlení tak nepatrného dle pravidelného průběhu věci hmotná újma nevzejde, nutno k otázce výše naznačené odpověděti záporně, to tím spíše, když v prvním odstavci článku VII. pachtovní smlouvy pro případ, že by pachtýř nezaplatil pachtovného nebo příspěvku na daň hned v den splatnosti, bez toho stanovena byla jeho povinnost, platiti propachtovatelům z těchto částek ode dne splatnosti do zaplacení 6 proc. úrok z prodlení, a když podle souhlasného přednesu stran za jedenáctiletého trvání pachtovního poměru pachtovné bývalo placeno později, aniž propachtovatelé z toho odvodili práva ke zrušení pachtovní smlouvy. Předpisy § 1118 obč. zák. jsou zde sice vyloučeny ustanovením smlouvy, ale tolik jde z nich přece zřejmě na jevo, že zákon příkládá prodlení z placení nájemného (pachtovného) jen tenkrát účinek, smlouvu rozvazující, trvá-li toto prodlení jakousi delší dobu. Z toho jest patrným úmysl zákonodárcův, že zcela krátkodobé prodlení nájemce (pachtýře) nemá opravňovati pronájemce (propachtovatele) ke zrušení smlouvy nájemní (pachtovní). Přičilo by se pak slušnosti a dobrým mravům, kdyby propachtovatel (pronájemce) chtěl využití písmena smlouvy ke zrušení poměru pachtovního (nájemního) z toho důvodu, že pachtýř (nájemce) z příčiny jakékoliv platí pachtovné (nájemné) o jediný den později, než ve smlouvě jest stanoveno; v tomto případě však tím spíše, když žalobce od jiného pachtýře dne 2. listopadu 1919 přijal pachtovné, neprohlásiv smlouvu s ním za zrušenou, a když nebylo vráceno udání žalovaných, že žalovaný pachtýř nabízel v roce 1919 placení pachtovného žalobci již na počátku října, tento však odmítl přijetí říka, že ještě není čas. Již z těchto úvah vyplývá, že soud odvolací neposoudil věc mylně po stránce právní, vysloviv, že žalobcům nepřisluší právo dovolávati se právních následků prodlení (§§ 1333, 1334 obč. zák.), aniž bylo třeba obíratí se spornou otázkou, zda prodlení předpokládá zavinení dlužníka čili nic.

Čís. 570.

Proti třetí osobě, jež neodvozuje svého práva ze zabránění bytu bytovým úřadem, jest vlastník oprávněn k žalobě pro rušení práva vlastnického.

(Rozh. ze dne 30. června 1920, Rv I 395/20.)

V žalobcově domě byl zabráněn byt bytovým úřadem min. Nár. obrany a přidělen žalovanému, jenž se do bytu nastěhoval. Dle rozhodnutí nej-

vyššího správního soudu nebyl však zmíněn bytový úřad vůbec k zabránění oprávněn. Kromě toho zabral rozhodnutím ze dne 18. září 1919 společný bytový úřad byt způsobem zákonným, nepřidělil ho však žalovanému, nýbrž osobě třetí. Žalobě majitele domu, byt žalovaný byt vykládal, procesní soud prvního stádia vyhověl a uvedl co do aktivní legitimace v důvodech: Ze zjištěných skutečností plyne, že společný bytový úřad nezjednal platnosti svému rozhodnutí ze dne 18. září 1919 ani vůči žalobci jakožto majiteli domu, ani vůči bytovému úřadu, ač to bylo dle § 23, odstavec druhý, vládního nař. ze dne 22. ledna 1919, čís. 38 sb. z. a n. nejen jeho právem, nýbrž i povinností, čímž by zcela jistě nebylo došlo k této rozepři a značným útratám s tím spojeným. Povinností společného bytového úřadu to bylo vzhledem k §§ 8 a 9 vládní nař., chtěl-li si zachovati právo ze zabránění vyplývající a podmíněné dle § 9 odstavec první skutečným převzetím zabraněného bytu v den k tomu stanovený (§§ 704, 699 obč. zák.). Neboť dle § 8 odstavec druhý musí úřad ten stanoviti den převzetí zabraněného bytu, protože teprve tímto dnem se zruší dosavadní nájemní smlouva dle § 7 odstavec první vládní nař.; když tedy úřad ten se dle toho nezachová, trvá dosavadní smlouva nájemní dále a důsledkem toho úřad se mlčky vzdává práva ze zabránění mu vzešlého, zvláště když se zabránění bytu připouští jen v případech nutných, takže zabírání bytu do zásoby je nedovoleno. V daném případě není sice zjištěno, zda-li jmenovaný úřad skutečně převzal byt v den k tomu stanovený, t. j. dnem 22. září 1919; avšak i kdyby tak byl učinil, tedy neučinil z toho nutných důsledků, protože dopustil, že nezákonným postupem byl byt zabráněn a přidělen žalovanému. Společný bytový úřad mlčky (§ 863 obč. zák.) vzdal se tímto nezachováním předpisů §§ 8 a 9 vládní nař. práva, jež mu dle § 7 podmíněčně vzešlo ze zabránění ze dne 18. září 1919. Následkem toho nemůže úřad tento, tím méně ovšem žalovaný tvrditi, že žalobce jakožto vlastník domu pozbyl práva volné dispozice s bytem, jmenovitě, že by pozbyl práva domáhati se ochrany porušeného svého práva vlastnického. Poměr, jaký ze zabránění a pozdějšího převzetí bytu povstane mezi úřadem a mezi majitelem domu, sluší posuzovati dle předpisů o smlouvě nájemní dle § 1090 obč. zák. a násl. s tou úchytkou, že k nájmu není třeba souhlasu vlastníka domu (vlastníka bytu v případě § 6 ad 8) § 3 vládní nař.) a že v příčině činže, udržování a odevzdání bytu řídití se jest též dle ustanovení tohoto vládního nařízení. Žalovaný však též proto nemůže z onoho zabránění bytu pro sebe žádných oprávnění, tudíž ani oprávnění k námitce nedostatku aktivní legitimace vyvozovati, poněvadž jen smluvní strany (§ 859 obč. zák.) k tomu oprávněny jsou, a ne též osoby mimo smlouvu stojící a poněvadž též z vládní nař. pro něho podobné oprávnění vyvozovati nelze. Odvolací soud žalobu zamítl mimo jiné z těchto důvodů: Jest zjištěno, že společný bytový úřad byt skutečně zabral. Z toho plyne, že v době podání žaloby stav zabránění bytu se strany společného úřadu bytového trval, a lichou jest námitka žalobcova, že zabránění to jest nezákonné, poněvadž byt byl přidělen žalovanému vojenským odborem společného úřadu bytového, který není ku zabírání bytů po zákonu oprávněn, neboť má odvolací soud spisy společného úřadu bytového dále prokázáno, že zabránění stalo se tímto k tomu podle § 2 zákona ze dne 30. října 1919 č. 592 sb. z. a n. po zákonu oprávněným úřadem. Jelikož pak jde pouze o zkoumání aktivní legitimace, ne-

sejde na tom, který úřad sporný byt žalovanému přidělil, neboť tato otázka mohla by býti jenom tenkrát řešena, kdyby žaloba úřadem k tomu aktivně legitimovaným byla podána. Právním také spatřuje odvolatel odvolací důvod nesprávného posouzení právního v tom, že soud první stolice dospěl k úsudku, že se společný úřad bytový zabraného bytu dle § 863 obč. zák. mlčky vzdal. K tomuto úsudku dospěl soud první stolice z té příčiny, poněvadž společný úřad bytový nezachoval předpisů §§ 8 a 9 cit. zák., čímž se dle § 863 obč. zák. mlčky vzdal práva, jež mu dle § 7 téhož zákona podmínečně vzešlo ze zabránění bytu. S tímto právním názorem odvolací soud souhlasiti nemůže. Dle § 16 cit. zák. může se sice společný úřad bytový kdykoli vzdáti zabraného bytu, ale, vzdá-li se ho, musí o tom zpravit majetníka domu a ustanoviti zároveň den vrácení bytu. Nebylo-li ani tvrzeno, ani dokázáno, že by se byl společný úřad bytový zabraného bytu tímto zákonitým způsobem vzdal, a také nic v celém řízení na jevo nevyšlo, že byl by nedbal předpisů §§ 8 a 9 cit. zák., soud první stolice pak v rozsudku nepraví, v čem by toto nedbání citovaných předpisů pozůstávalo, ale i kdyby tu takové nedbání oměch předpisů bylo, nelze je za konkludentní čin ve smyslu § 863 obč. zák. považovati a z něho vzdání se zabraného bytu odvozovati, poněvadž pro takový úsudek není ani věcného ani právního podkladu. Jmenovitě neпадá na váhu, že žalovaný z řečeného zabránění pro sebe žádných oprávnění odvozovati nemůže, neboť už bylo vyloženo, že žalobce není aktivně legitimován, aby vůči žalovanému tuto okolnost po právu uplatňoval, když dle § 10 cit. zák. pozbyl práva samostatné dispozice zabraným bytem. Nejvyšší soud obnovil rozsudek prvního soudu.

Důvody:

Odepřev žalobci oprávněnost ku žalobě posoudil odvolací soud sporný případ mylně. Jisto jest, že žalovaný užívá bytu svémocně, nejša k tomu oprávněn ani smlouvou se žalobcem jakožto vlastníkem domu, ani společným bytovým úřadem v Praze jakožto zabíratelem bytu ani posléze poukazem ministerstva národní obrany. Jest ovšem pravda, že společný bytový úřad v Praze jakožto zabíratel bytu byl by též oprávněn, domáhati se na žalovaném, by byt vyklidil. Tím však nikterak není řečeno, že by toto též právo nepřislušelo i žalobci jakožto vlastníku domu. Toto oprávnění je zákonným výronem práva vlastnického (§§ 354 a 366 obč. zák.) a není vyloučeno tím, že byt byl a jest zabrán společným bytovým úřadem. Tímto opatřením obmezen jest žalobce na právech, plynoucích z jeho vlastnictví k domu, jen potud, pokud opatření to sahá. Nesmí tudíž žalobce ovšem brániti tomu, by bytový úřad zařídil to, k čemu ho zákon opravňuje, aby i osoby třetí vykonávaly ohledně zabraného bytu práva, jež byla jim bytovým úřadem propůjčena a jež z tohoto propůjčení odvozují. Vůči osobám, jsoucím mimo uvedený okruh, podrží však žalobcovo vlastnictví svou zákonnou moc a sílu. Vůči těmto osobám nestává se dům, pokud se týče byt věci bez pána, vydanou svémocí jejich v případech, kde by bytový úřad nebo ten, kdož od něho své právo odvozuje, svémocí té čeliti nebyl s to nebo nebyl ochoten čeliti. Okolnost, zda by žalobce, jsa odsouzen k nečinnosti, vzal škodu na svém majetku, jest lho-

stejnou, poněvadž touto náležitostí právní ochrana vlastnictví není nikterak podmíněna.

Číslo 571.

Zaslání složenek Vídeňské poštovní spořitelny věřitelem dlužníku předem dnem 6. února 1919 neopravňuje ještě dlužníka, by po tomto dni použil jich ku placení tuzemskému věřiteli.

(Rozh. ze dne 1. července 1920, Rv I 318/20.)

Firma A. a firma B., obě v Československé republice, byly po léta v obchodním spojení. Firma A. byla dodavatelkou, firma B. odběratelkou zboží. Bylo zvykem, že odběratelka platila fakturované kupní ceny složenkami Vídeňské poštovní spořitelny, u níž prodávatelka měla účet, jehož číslo bylo též na fakturách červeně předtištěno. Koncem ledna 1919 zaslala prodávatelka kupitelce na její žádost zase větší počet složenek Vídeňské poštovní spořitelny, z nichž dvou použila kupitelka dne 24. února 1919 na vyrovnání faktur, obvykle upravených, ze dne 15. ledna 1919. Neuznávajíc vzhledem k nařízení ze dne 6. února 1919, čís. 57 sb. z. a n. poukaz ze dne 24. února 1919 za vyrovnání faktur, žalovala firma A. firmu B. o zaplacení fakturované kupní ceny. Obě nižší stolice zamítly žalobu, poněvadž žalovaná firma vzhledem k posavadní, dlouholeté zvyklosti stran, ku značnému počtu složenek, jež byly jí koncem ledna 1919 zaslány, a vzhledem k obvyklému předtisku na fakturách ze dne 15. ledna 1919, právem měla za to, že jest přáním žalující firmy, by placeno bylo způsobem, do té doby obvyklým.

Nejvyšší soud odsoudil žalovanou firmu k zaplacení zažalované pohledávky v korunách československých proti tomu, že žalující firma zpět na ni poukáže dobropis Vídeňské poštovní spořitelny.

Důvody:

Jest otázkou, zda žalovaná byla ještě po 6. únoru 1919, kteréhož dne vládním nařízením z téhož dne čís. 57 sb. z. a n. vyhlášený zákaz, převáděti peněžité pohledávky v korunách splatné do území Čsl. republiky, působnosti nabyt — oprávněna složenkami Vídeňské poštovní spořitelny platiti a zdali se tedy tímto placením liberovala. Po náhledu dovolacího soudu dlužno otázku záporně zodpověděti. Třeba že zasláním složenek byla žalobkyně k tomuto způsobu placení svolila, rozumělo se přece samo sebou, že s tím srozuměna jest jen za stávajících poměrů (rebus sic stantibus), jež jí zaručovaly, že placení to bude plnocenné. Když však se poměry citovaným nařízením změnily tak, že placení toto znemožňovalo žalobkyni, složenými penězi pro oblast Čsl. republiky disponovati, a tím stalo se méněcenným, měla si žalovaná uvědomiti, že jest žalobkyni povinna k péči řádného obchodníka (čl. 282 obč. zák.), a měla se zachovati tak, aby žalobkyni nevezšla žádná újma, aby tedy tato obdržela placení plnocenné a mohla složeným obnosem volně disponovati, t. j. žalovaná nebyla více oprávněna platiti na konto žalobkyně u Vídeňské poštovní spořitelny, poněvadž předpoklad, pod kterým

žalobkyně s tím srozuměna byla, minul, a platila-li tak, jednala proti zásadě věrnosti a víry, na niž se veškeren obchod zakládá. Placením tím se tedy závazku nesprostila a musí dluh proti zpětnému poukázání složených peněz zaplatiti znovu, a to dle předpisu § 6 zákona ze dne 10. dubna 1919, čís. 187 sb. z. a n. v Kč, poněvadž pchledávka je splatna v oblasti Československé republiky.

Čís. 572.

I když věno požaduje se teprve po opětovném provdání se, vyměří se dle jmění a stavu povinného v čase prvního sňatku se zřetelem k nápotomnému snad zhoršení se majetkových poměrů povinného.

(Rozh. ze dne 7. července 1920, Rv I 402/20.)

Anna, po rodu R-ová, provdala se nejprve za Ludvíka S., a ovdověvši, vešla v nový sňatek s Františkem V-em. Teprve po té dožadovala se soudně na rodičích věna. Okresní soud vyměřil věno podle majetkových poměrů rodičů v čase druhého sňatku. Rekursní soud zrušil usnesení první stolice a nařídil jí, by, doplníc jednání, znovu rozhodla. Důvody: Dle § 1220 obč. zák. jsou rodiče povinni dáti dcerám při jich provdání se věno, svému stavu a jmění přiměřené. Nárok na poskytnutí věna vzhází uzavřením sňatku a jeho rozsah určují tedy majetkové a rodinné poměry osoby k dotaci povinné v době uzavření sňatku. Obdržela-li dcera při sňatku od rodičů jednou již věno tehdy přiměřené, není oprávněna později i když se majetkové poměry rodičů podstatně zlepšily, činit nárok na zvětšení věna; ona může toliko žádati doplnění věna, nebylo-li jí tehdy poskytnuto v přiměřené výši. Tyto zásady vyplývají zřejmě z ustanovení § 1220 obč. zák. a mají podklad také v tom, že věno, jednou poskytnuté, po smrti manžela vrací se pravidelně manželce (§ 1221 obč. zák.) a že dcera má ještě zachovávaný nárok na dědičky pokud se týče povinný díl z pozůstalosti po svých rodičích. V tomto případě ustanovil soud první stolice výši věna dle nynějšího stavu majetkového rodičů Anny S-ové opět provdané V-ové, to však dle shora uvedeného není správným a bude tudíž na soudu první stolice, aby nejprve přiměřeným způsobem (§ 1221 obč. zák.) zjistil majetkové a rodinné poměry manželů Františka a Antonie R-ových v době, kdy poprvé se navrhovatelka provdala, totiž za Ludvíka S-a, zejména, jaký měli tehdy majetek movitý a nemovitý, zdali zadlužený či čistý, v jakém rozsahu tehdy živnost hostinskou a řeznickou provozovali a s jakým asi výdělkem a kolik měli tehdy dětí, jakého stáří, jakého pohlaví a jakého zaopatření. Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu navrhovatelky.

Důvody:

Podle § 1220 obč. zák. jsou rodiče nevěsty povinni, dáti jí při jejím provdání se věno, přiměřené jejímu stavu a jmění, nemá-li nevěsta k tomu jmění vlastního; dle § 1223 obč. zák. nevěsta, jež věno své, totiž věno, jaké jí v době provdání se náleželo dle stavu a jmění rodičů, již obdržela, není oprávněna, žádati nové věno, a to ani v případě, kdyby se provdala

po druhé. Rodiče jsou tedy již při prvním provdání se své dcery povinni, dáti jí přiměřené věno; v této době nárok vzniká a stává se splatným. Neobdrží-li dcera hned v této době buď žádného věna nebo neobdrží-li ho v přiměřené výši, neztrácí tím sice zákonného nároku na věno nebo na doplnění jeho, ale původní rozsah dotační povinnosti rodičů se nezmění postupem času. Rodiče jsou tudíž, i když dcera žádá za zřízení nebo doplnění věna teprve později, povinni vyhověti této žádosti podle stavu a majetku dle doby jejího prvního provdání se. Zdali domáhá se věna, pokud se týče doplnění jeho, dokud jest ještě provdána za svého prvního manžela, či teprve, když uzavřela manželství nové, jest vzhledem na to nerozhodno. Nežádala-li dcera věno hned v době prvního provdání se, nýbrž teprve později a majetkové poměry rodičů nejsou v této pozdější době takové, aby mohli jí věno dáti, tu ovšem sluší na tyto pozdější majetkové poměry rodičů vzíti zřetel, poněvadž podle § 1221 obč. zák. vymáhání věna nesmí vésti ke zničení hospodářského bytí rodičů; zákonná povinnost, zapravovati náklady, spojené s vydržováním společné domácnosti manželů, stíhá v tomto případě výhradně a plnou měrou manžela. Avšak takového případu zde není, neboť rodiče žadatelky, manželé R-ovi, nejsou toho času v nepříznivých majetkových poměrech.

Čís. 573.

Dobrovolné propachtování dražbou dlužno pro sporné nároky posavadních pachtýřů na další pacht odložití a určení jim přiměřenou lhůtu k žalobě s tím, že jinak dražba se provede.

(Rozh. ze dne 7. července 1920, R I 429/20.)

V pozůstalostní záležitosti po Václavu P-ovi povoleno k návrhu dědiců dobrovolné propachtování pozůstalostních pozemků veřejnou dražbou. Pozemky byly do té doby v pachtu Josefa M. a Jana A. Tito zvěděvše o povolení dobrovolného propachtování dražbou, učinili návrh, by dražba byla odložena, ježto jejich pacht trvá až do roku 1922. Okresní soud návrh zamítl, rekursní soud dražbu odložil, odůvodniv to takto: Kdežto stěžovatelé tvrdí, že jim zůstavitel pozemky, jichž propachtování dobrovolnou dražbou má se dne 2. června 1920 konati, propachtoval až do roku 1922, namítá vdova jménem vlastním a jménem nezl. dědiců, že to pravdou není a že tudíž jest oprávněna se svolením pozůstalostního a peručenského soudu pozemky ty propachtovati. Tuto spornou otázku lze ale vedle § 2 čís. 7 pozúst. pat. řešiti toliko sporem. Dříve však, než řízení sporné bude skončeno, nutno s propachtováním pozemků sečkat, aby tím stranám a zejména nezl. dětem nevznikla majetková škoda (§ 2 a 12 pozúst. pat. a anal. 42 ex. ř.).

Nejvyšší soud potvrdil usnesení rekursního soudu s tím, že Josef M. a Jan A. se vyzývají, by se do jednoho měsíce vykážali, že podali žalobu na uznání smluv pachtovních, ježto jinak by povolená již dražba byla provedena.

D ů v o d y:

Nové propachtování pozemků dotýká se práv pachtovních tvrzených Josefem M-em a Janem A-em k těmže pozemkům a poněvadž tyto účastníci o povolení dražby vyrozumění nebyli, nemohlo shora uvedené povolující usnesení okresního soudu proti nim nabytí právní moci. Poněvadž Josef M. a Jan A. tvrdí, že jejich práva pachtovní trvají až do roku 1922, bylo by před rozhodnutím této otázky nepřipustné, aby se tytéž pozemky nyní propachtovaly veřejnou dražbou, což by mohlo vésti k novým sporům, kterými by i oba nezletilci poškození býti mohli. Bude tedy nutno vyčkatí výsledek sporu, kterým oba zmínění pachtýři chtějí svá práva prokázatí. V tom směru má rekurentka pravdu, že nelze s provedením povolené dražby čekati bez omezení a ponechati jmenovaným pachtýřům na vůli, chtějí-li žalobu na uplatnění svých práv podati čili nic. Bylo tedy sice usnesení v odpor vzaté, které jinak zákonu odpovídá, potvrzeno, avšak s tím dodatkem, že se nynější pachtýři vyzývají, aby se do jednoho měsíce vykárali, že žalobu na uznání smluv pachtovních podali, jinak by povolená již dražba byla provedena.

Čís. 574.

Ustanovení § 544 obč. zák. a § 208 písm. a) až c) voj. tr. zák. pozbyla ve státním území Československé republiky účinností nejpozději dnem 4. listopadu 1918.

(Rozh. ze dne 7. července 1920, R I 435/20.)

K pozůstalosti po Anně Č., zesnulé dne 3. dubna 1919, přihlásili se ze zákona její dva synové Viktor a Zdeněk a byly tyto dědické přihlášky na soud přijaty. Pro třetího, neznámého zůstavitelčina syna Rudolfa zřízen opatrovník, jenž za opatrovance přihlásil se k pozůstalosti ze závěti. Dříve, než rozhodnuto o této přihlášce, vyslovil pozůstalostní soud návrh přihlásivších se dědiců Viktora a Zdenka Č., že neznámý Rudolf Č. nepřichází v úvahu jako účastník pozůstalosti a že, jakmile rozhodnutí to nabude moci práva, bude s ostatními přihlášenými dědici v pozůstalostním řízení pokračováno, neboť ohledně shora jmenovaného zůstavitelčina neznámého syna Rudolfa, který dle rozsudku garnisonního soudu ze dne 19. června 1912 byl pro sběhnutí a zločin podvodu odsouzen, platí ustanovení § 208 písm. c) voj. trest. zák., dle něhož ono jmění, jež sběhu až do jeho postižení neb návratu z titulu dědictví, odkazu neb darování na případ smrti v obvodu tohoto státu připadne, má se dáti oněm zákonným dědicům, kterým by bylo připadlo, kdyby se sběh nápadu nebyl dožil, a ježto dle § 544 obč. zák. může způsobilost dědití pouze podle času skutečného nápadu býti určena a tímto časem jest pravidelně úmrtí zůstavitele, lze soudu dle § 703 obč. zák. v řízení pozůstalostním pouze posuzovati, zda zůstavitelčin syn Rudolf v době dědického nápadu byl způsobilý dědití. Nezáleží tudíž na tom, zda se týž vrátil čili nic, a nezáleží dále na tom, bude-li mu amnestie udělena čili nic, poněvadž způsobilost dědití jest dle uvedených předpisů zákonných posuzovati pouze podle doby nápadu dědického. K tomuto právnímu úsudku dospěl soud v úvaze, že úmrtím zů-

stavitelky ostatní její synové nabyli výhradného práva dědického a tato nabytá práva jejich nemchou býti dodatečným aktem milostí dotčena. Vzhledem k tomu, že pobyt zůstavitelčina syna Rudolfa je neznámý, bylo sice potřebí zříditi mu opatrovníka k hájení jeho zájmů a byla také tímto v jeho zastoupení přihláška dědická podána, avšak dědická přihláška tato nebyla dosud na soud přijata. Co se tkne údaje opatrovníka, že rozsudek garnisonního soudu byl neplatně vyneseno, nemůže v případě daném padati na váhu, ježto není věcí soudu pozůstalostního posuzovati, zda rozsudek vojenským soudem jednou právoplatně vyneseno je platným či zda jest vzhledem na vadnost řízení neplatným, neboť tato otázka musila by býti řešena pouze příslušnými úřady vojenskými. K rekursu opatrovníka a jednoho z věřitelů neznámého Rudolfa Č. rekursní soud usnesení pozůstalostního soudu zrušil a uložil mu, by ve věci dále jednal a znovu rozhodl. D ů v o d y: Dle § 2 čis. 7 nesporného patentu nemá soudce v nesporném řízení ukvapeně rozhodovati o právu stran a má dle § 2 čis. 5 téhož nesporného patentu všechny okolnosti, které na rozhodnutí soudu by vliv míti mohly, z moci úřední vyšetřiti a všechny potřebné listiny, jež k bližšímu vysvětlení sloužiti by mohly, vyžádati. V tomto případě jde o to, zda Rudolf Č. následkem sběhnutí ztratil způsobilost býti dědicem v této pozůstalostní věci. Poněvadž od vydání rozsudku garnisonního soudu ze dne 6. července 1912, jehož pravoplatnost ostatně jest spornou, nastaly události, důsledkem jichž v říjnu 1918 utvořena byla Československá republika a později i Rakouská republika, nezůstaly události ty zajisté beze vlivu i na ustanovení § 544 obč. zák. a výklad jeho a zejména uvažovati nyní dlužno, zda sběhnutí i v jiném státě spáchané lze považovati za důvod k vyloučení z dědictví ohledně jmění, jež v republice naší jest předmětem projednání pozůstalosti, i když by šlo o státní občana Československé republiky. Ohledně Rudolfa Č. potvrzeno je, že je občanem republiky Československé, jinde se tvrdí, že týž nenabyl státního příslušenství v republice Československé a že stal se občanem Ameriky a konečně jinde opět se tvrdí, že týž svou plnoletostí dne 9. dubna 1911 se stal rakouským příslušníkem jure proprio. Otázka státní příslušnosti Rudolfa Č. mohla by však při výkladu § 544 obč. zák. v úvahu přicházeti, to tím více, když nyní ve stížnosti se tvrdí, že Rudolf Č. byl pro sběhnutí amnestován podle usnesení zatimního národního shromáždění německo-rakouského ze dne 14. listopadu 1918, čis. 25. Je proto na prvním soudci, by nesporně dříve zjistil státní občanství Rudolfa Č., by zjistil dále, zda citovaný rozsudek vojenský je právoplatný a v republice naší vykonatelný a zda Rudolf Č. byl účasten amnestie zatimního národního shromáždění německo-rakouského ze dne 14. listopadu 1918, čis. 25. I jinak však dosavadní pozůstalostní řízení je vadné a neúplné. Viktor a Zdenko Č. přihlásili se k pozůstalosti ze zákona a to onen bezvýmínečně, tento výmínečně. Naproti tomu přihlásil se opatrovník neznámého Rudolfa Č. k pozůstalosti ze závěti, výmínečně. Tato přihláška není dosud soudem vyřízena, ač od vyřízení jejího závisí, zda má soud postupovati dále dle § 131 nesporného patentu čili nic. Také není dosud rozhodnuta otázka, zda poslední vůle je závětí, či dovětkem, zda od zákonných dědiců je uznána za pravou a platnou a zda není tu snad odporujících si přihlášek dědických, ohledně nichž řízení dle § 125 a násl. nesp. pat. zahájiti by se mělo.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu dědiců Viktora a Zdeňka Č.

D ů v o d y:

Oprávněnost věřitele zůstavitelčina syna Rudolfa k rekursu proti usnesení pozůstalostního soudu vyplývá z § 9 nesporného řízení a z úvahy, že stěžovatel byl by na svém právu na uspokojení citelně dotčen, kdyby jeho dlužník měl z účasti na pozůstavším jmění zůstatí vyloučen. Nehledíc k tomu jest řečená otázka v tomto případě zcela podružného významu, poněvadž zrušovací usnesení rekursního soudu stalo se též k rekursu opatrovníka řečeného zůstavitelčina syna a o oprávněnosti opatrovníka k rekursu nemůže přirozeně býti té nejmenší pochybnosti. Ve věci samé nutno především vyřešiti otázku, zda ustanovení § 544 obč. zák. a související s ním ustanovení § 208: c) voj. trest. zák. platilo v tuzemsku v čase dědického nápadu jakožto čase rozhodném pro otázku dědické způsobilosti (§ 545 obč. zák.). V tomto čase to jest dne 3. dubna 1919, kdy zůstavitelka zemřela (§ 545 obč. zák.), řečené ustanovení v oblasti státního území čsl. republiky více neplatilo. Dle čl. 2 zákona ze dne 28. října 1918, čís. 11 sb. z. a n., zůstaly ovšem veškeré dosavadní zemské a říšské zákony a nařízení prozatím v platnosti. Tato zásada působí však se samozřejmým obmezením, že posavadní zákonné předpisy trvají na dále potud, pokud jsou srovnatelný s nově utvořenými státoprávními poměry. Tyto poměry pak nedovolují, by řečeným ustanovením přiznála se na dále působnost v území Čsl. republiky. Ustanovení § 208: c) voj. trest. zák. pochází z doby před prosincovou ústavou bývalého rak. uher. mocnářství a zůstala po dualistické ústavě tohoto mocnářství postupem času obmezeno pouze na příslušníky společného vojska a válečného loďstva. Tento zůstatek nemodernosti děkoval svou existenci okolnosti, že zákonná úprava právních poměrů společného vojska a válečného loďstva vyhrazena byla dle § 1 základního zákona státního ze dne 21. prosince 1867, čís. 146 ř. z. (§ 1: B) jako společná záležitost obou polovin bývalého rak. uher. mocnářství a obecně známá řevnivost obou těchto polovií dovedla umrtvití snahy po zmodernisování vojenského trestního práva, pokud jednalo se právě o příslušníky bývalého společného vojska a válečného loďstva. Pokud tímto poutem nebylo spjato, dalo zákonodárství obou polovin bývalého rak. uher. mocnářství slechu hlasům, volajícím po nápravě v ten rozum, by zrušeny byly posavadní předpisy, vedle nichž jakožto následek odsouzení pro jisté trestné činy nastávalo obmezení soukromoprávní způsobilosti k právům a právním činům. Uherský trestní zákon o zločinech a přečinech (článek V. zákona z roku 1878) nezná řečeného následku trestního odsouzení, trestní novela ze dne 15. listopadu 1867, čís. 131 ř. z. odstranila jakožto následek trestního odsouzení ztrátu pokud se týče obmezení občanské způsobilosti odsouzencovy k právním činům. O ustanovení § 544 obč. zákona a souvisejícím s ním ustanovení § 208 a), b), c) voj. trest. zákona novela se nezmiňuje a to proto, že toho času nebylo osob vojenských, jež nepatřily by k společnému vojsku nebo námořnictvu, totiž které by patřily do svazku zeměbrany nebo domobrany, a zákonodárství ohledně prv řečených osob dle říjnového diplomu z roku 1869, pokud se týče únorové ústavy z roku 1861 říšské radě nepřislušelo. Jakmile však přikročilo se roku 1868 v Uhrách a roku 1869 v bývalých krá-

lovstvích a zemích na říšské radě zastoupených ku pronikavější organizaci zeměbrany, při čemž zákonodárství obou polovin bývalého rak. uher. mocnářství bylo samostatným, použilo obojí zákonodárství své volnosti zejména k tomu, by v naznačeném směru zmodernisován byl vojenský trestní zákon i pro příslušníky zeměbrany. Tak oběžníkem ministerstva zemské obrany ze dne 23. června 1871 pres. čís. 261 (věstník ministerstva zemské obrany čís. 16) publikována jakožto závazná i pro zeměbranu trestní novela z roku 1867. Další závažný krok učiněn pak zákonem ze dne 2. dubna 1885, čís. 93 ř. z., o výkonu soudní pravomoci nad zeměbranou. Dle § 1, odstavce druhého tohoto zákona neplatila pro zeměbranu ustanovení vojenských trestních zákonů, pojmící k trestnímu odsouzení obmezení občanské způsobilosti k právům a právním činům. Tento právní stav nedoznal změny branným zákonem ze dne 5. července 1912, čís. 128 ř. z. a potrvál až do státního převratu. Podobně bylo tomu u příslušníků uher. zeměbrany. Také příslušníci domobrany, pokud podrobeni byli zeměbrance trestní pravomoci soudní, ušetřeni byli řečeného následku trestního odsouzení (§ 7 voj. trest. řádu pro zeměbranu a uher. zeměbranu). Totéž platilo dle zákona ze dne 25. prosince 1894, čís. 1 ř. z. na rok 1895 (§ 10) i pro četnictvo. Ba i pro bosensko-hercegovinská vojska přijato rozhodnutím bývalého rakouského císaře ze dne 27. září 1882 (oběžník říšského ministerstva války ze dne 16. října 1882 odst. 4 čís. 2318, norm. věst. kus 39 čís. 113) totéž ustanovení, jaké pojmáno do § 1 odstavce druhý citovaného zákona z roku 1885. Byl tedy v čase státního převratu právní stav ten, že obmezení občanské způsobilosti k právům a právním činům jakožto následek trestního odsouzení trval při ztrnulosti bývalého společného zákonodárství pouze pro ty příslušníky branné moci, kteří odsouzení byli soudem společného vojska. Poněvadž pak pro brannou moc Čsl. republiky odstraněn byl rozdíl mezi stálým vojskem a zeměbranou, jsa překonán jednotností této branné moci a poněvadž § 2 zákona ze dne 2. listopadu 1918, čís. 6 sb. z. a n., výslovně ustanovil, že rozdíl mezi orgány společného vojska a zeměbrany, k trestnému stíhání povolánými, přestává, nutno za to míti, že nejpozději dnem 4. listopadu 1918 jakožto dnem posléz řečeného zákona předpis § 544 obč. zák. a § 208 a) až c) voj. trest. zákona pozbyl ve státním území Čsl. republiky působnosti, ježto rozdíl mezi společným vojskem a zeměbranou více není a bylo by protismyslným, by zaostalost dualistické soustavy bývalého rak. uher. mocnářství byla nyní dokonce rozšířena na celou brannou moc Čsl. republiky, tedy i na ty její příslušníky, pro něž by dříve jakožto příslušníky zeměbrany byla neplatila, jsouc odstraněna zákonodárstvím i té i oné poloviny, pokud právě mělo ruku volnou.

Vychází-li se z vylíčeného právního názoru, není ovšem zůstavitelčím syn Rudolf z účasti v pozůstalostním řízení vyloučen, aniž by třeba bylo vyšetřovati pravoplatnost rozsudku posádkového soudu, a okolnost, zda je účasten amnestie a Čs. státním občanem, nehledíc ani k tomu, že ona otázka jest již usnesením dnešního soudu v Praze vyřízena a čsl. státní příslušnost řečeného nápadníka dědictví v dovolacím rekursu výslovně se přiznává. Jinak arcif je i při řečeném právním názoru nutno a zákonem opodstatněno, by pozůstalostní soud zachoval se dle poukazu soudu rekursního.

Čís. 575.

Spory o zrušení platně uzavřené nájemní smlouvy patří bez ohledu k hodnotě sporného předmětu k výlučné věcné příslušnosti soudů okresních (§ 49 čis. 5 j. n.).

(Rozh. ze dne 7. července 1920, R I 448/20.)

Tvrdě, že platně uzavřená nájemní smlouva byla napotom souhlasnou vůlí stran rozvázána, domáhal se pronajímatel proti nájemci žalobou u okresního soudu výrokem, že nájemní smlouva je zrušena a nájemce povinen najatý předmět vrátiti. Okresní soud k námitce žalovaného odmítl žalobu pro věcnou nepřislusnost, poněvadž předmětem sporu jest isoucnost nájemní smlouvy a hodnota jeho 1000 K převyšuje. Re k u r s n í s o u d zamítl námitku věcné nepřislusnosti, poněvadž nejedná se ve sporu o isoucnost, nýbrž o další trvání nájemní smlouvy a není zde proto místa pro výjimku z pravidla § 49 čis. 5 j. n.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

D ů v o d y:

Pro spory ze smluv nájemních je výlučná věcná příslusnost soudů okresních pravidlem, věcná příslusnost, dělená dle hodnoty sporného předmětu mezi sborové soudy první stolice a soudy okresní je výjimkou z onoho pravidla (§ 49 čis. 5 j. n.). Úmyslem zákona bylo, by ohledně věcné příslusnosti ve věcech nájemních zůstalo zásadně při posavadním stavu právním. Hledíc pak k tomu, že dle § 1 čis. nařízení ze dne 16. listopadu 1858 čis. 213 ř. z. přikázány byly k věcné příslusnosti soudů okresních veškeré spory ze smluv nájemních, a hledíc k tomu, že výjimečné právní předpisy nedopouštějí, by jich obdobně bylo používáno, nutno výjimky, připuštěné z řečeného pravidla v § 49 č. 5 j. n. vykládati přesně a způsobem obmezujícím. Z těchto výjimek přichází v tomto případě v úvahu ustanovení § 49 č. 5 j. n., dle něhož dle hodnoty sporného předmětu rozdělena jest věcná příslusnost mezi sborové soudy první stolice a okresní soudy při sporech ze smluv nájemních, jež týkají se isoucnosti nebo nejsoucnosti smlouvy nájemní. I jedná se o to, které spory ze smluv nájemních to jsou, jež týkají se isoucnosti nebo nejsoucnosti smlouvy nájemní. Jest zde možným dvojný výklad. Jeden, jenž isoucností smlouvy rozumí právoplatný její vznik, druhý, jenž pod tento pojem zahrnuje jednak právoplatný vznik smlouvy, jednak další trvání smlouvy, co do jejího platného vzniku nesporné a nepochybné. Onen výklad obmezuje řečenou výjimku § 49 čis. 5 j. n. na žaloby určovací, domáhající se rozsudku o tom, zda smlouva platně vznikla, čili nic, a zda tudíž zde jest čili nic. Druhý výklad rozšiřuje výjimku i na spory o nápotomní zrušení smlouvy platně uzavřené. Doslov § 49 č. 5 j. n. o sobě může ovšem krýti i ten i onen výklad a nutno proto uvážiti i jiná související ustanovení zákona, by umožněno bylo, rozhodnouti se spolehlivě pro ten neb onen výklad. Tyto úvahy vedou pak ku výsledku, že výrazem isoucnost nájemní smlouvy míněn jest jen její právoplatný vznik a nikoli též její trvání a že proto výjimečné ustanovení § 49 č. 5 j. n. nelze rozšiřovati

na spory o zrušení smlouvy právoplatně uzavřené. V tomto smyslu užívá zákon řečeného výrazu v §§ 228 a 236 c. ř. s. a též smysl příkládá mu zejména i v samé jurisdikční normě, rozeznáváje v § 88, odstavec první j. n. zcela přesně mezi žalobami o zjištění isoucnosti nebo nejsoucnosti smlouvy a žalobami o její zrušení. Než i předpis § 49 č. 5 j. n. sám prikazuje výlučně k druhové příslusnosti okresních soudů právě ty nejčastější spory o zrušení nájemní smlouvy, totiž spory o výpověď a předání nebo převzetí najatého předmětu, tedy případy, kde platně uzavřená smlouva nájemní zrušuje se, byla-li uzavřena na dobu neurčitou, výpovědí a, byla-li uzavřena na dobu určitou, žalobou o vrácení nebo převzetí pronajatého předmětu. I nelze porozuměti, proč by zákon, kdyby v § 49 čis. 5 j. n. výrazem isoucnost anebo nejsoucnost smlouvy rozuměl též další trvání anebo zánik platně uzavřené smlouvy, byl dle toho, v jaké formě a z kterého důvodu uplatňuje se zrušení smlouvy, v jedněch a to nejčastějších případech pak připouštěl tuto příslusnost jen při nižší hodnotě sporného předmětu. Máť zajisté forma řízení a povaha zrušovacího důvodu pro vymezení příslusnosti význam podřízený a, pokud povahou zrušovacího důvodu podmíněna jest urychlenost řízení (§§ 1117 a 1118 obč. zák.), lze nadíti se jí spíše u soudu okresního, jak zákon sám vycházel z tohoto hlediska, roztrřiduje věcnou příslusnost mezi soudy okresní a sborové soudy první stolice.

Čís. 576.

Liknavý dlužník práv jest věřiteli i ze škody, jež pro liknavost povstala znehodnocením jistiny.

(Rozh. ze dne 7. července 1920, Rv I 282/20.)

Odmítnuv nabízené zapravení pohledávky 15.000 K v korunách rakousko-uherských, žaloval tuzemský věřitel Drážďanského dlužníka v roce 1920 o zaplacení 15.000 Kč, opíraje se jednak o to, že splniště závazku jest v Čechách, jednak o to, že dlužník jest již od 15. března 1915 v prodlení. Strany udaly souhlasně, že dle úmluvy z roku 1913 měl se jejich právní poměr posuzovati dle práva rakouského. Obě nižší stolice uznaly dle žalobní žádosti, příklonivše se, každá s jiným odůvodněním, k žalobcovu stanovisku, že splništěm závazku byly Teplice v Čechách.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Nelze ovšem souhlasiti s názorem prvního soudce, jenž za to má, že splniště bylo v Teplicích, neboť v dlužním úpise z 11. března 1912 nic se o tom nepraví a ve smíru ze dne 15. ledna 1913 praví se jen, že případ posuzovati jest dle rakouského práva, a že se strany podrobují příslusnosti okresního soudu v Teplicích. Také nelze souhlasiti s právním náhledem dovolacího soudu, že splniště bylo v Teplicích dle předpisu § 905, odstavec druhý obč. zák., dle něhož měl žalovaný žalobci zaslati peníze do Teplic, kde jest jeho bydliště. Neboť tento předpis splniště nestanovi,

to učinil již odstavec prvý téhož paragrafu, aniž onen na tom čeho změnil. Stejný předpis čl. 325 obch. zák. výslovně praví, že splnění jím zůstává nedotčeno. Nicméně výrok rozsudkový jest správným. Žalobce tvrdil hned při jednání v první stolici, že žalovaný jest v prodlení, a sice dle jeho mínění prý již od 15. března 1915, kdy dle smlouvy zápůjčka zpět splacena býti měla, a opřel tedy žalobu i o tento právní důvod. Žalovaný proti tomu namítal, že zápůjčka byla mlčky prodlužována tím, že žalobce každoročně úroky bez odporu přijímal. Avšak bezesporo jest, že žalovaný od 10. března 1918 žádných úroků neplatil. Následkem toho nemůže po této době o prodlužování zápůjčky býti žádná řeč, protože tím způsobem mohla býti prodloužena mlčky vždy jen na dobu, za kterou úroky byly přijaty, i jest žalovaný od uvedeného dne v prodlení. Pak-li ale jest v prodlení, jest žalobci práv ze vší škody prodlením způsobené. § 1333 obč. zák. praví sice, že škoda průtahem placení dlužného kapitálu způsobená nahraňuje se úroky zákonem vyměřenými; předpis ten však myslí jen na pravidelný případ, kdy kapitál sám podržuje pořád svou hodnotu a škoda záleží toliko v užití úroků. Když však výjimečně nastane prodlením i znehodnocení kapitálu, ručí liknavý dlužník i za tuto škodu dle všeobecných předpisů §§ 1293, 1323, 1324 obč. zák., pokud nedokázal, že mu splnění jeho smluvní neb zákonné povinnosti bez jeho viny bylo znemožněno, kterýž důkaz však žalovaný ve sporu ani nenastoupil; tím způsobem se vůbec neháje. Škoda žalobcova pak záleží v tom, že prodlením žalovaného bylo mu znemožněno, dáti těch 15.000 Kč rak. uherských, které mu žalovaný již 10. března 1918 zpět splatiti měl, při okolkovací akci, t. j. ve dnech od 1. do 9. března 1919 (§ 3 nařízení ze dne 25. února 1919 čís. 86 sb. z. a n.) okolkovati a učiniti z nich tak koruny československé. Musí mu tedy žalovaný tolik dáti, kolik by byl měl, kdyby byl v čas peníze obdržel, totiž tedy 15.000 Kč.

Čís. 577.

Volba a poskytnutí dodatečné lhůty dle čl. 356 obch. zák. může se státi i prostým, nedoporučeným dopisem. Ztráta dopisu jde na vrub liknavého smluvníka. Zboží, dodané po uplynutí dodatečné lhůty, není kupitel více povinen přijati.

(Rozh. ze dne 7. července 1920, Rv I 351/20.)

A. zakoupil od B. vagon dříví. B. dříví v ujednané lhůtě nedodal. Po uplynutí dodací lhůty vyzval objednatel prodatele nedoporučeným korespondenčním lístkem, by zaslal mu do 14 dnů objednaný vagon dříví, jinak že na dříví nereflektuje. Dříví došlo objednatel po uplynutí této čtrnáctidenní lhůty, bylo jím však odmítnuto. Žaloba prodatele na objednatel o zaplacení kupní ceny, v níž žalobce tvrdil, že korespondenčního lístku neobdržel, byla oběma nižšími soudy zamítnuta, odvolacím soudem mimo jiné z těchto důvodů: Pak-li že žalující korespondenčního lístku, jímž mu byla udělena dodatečná 14denní lhůta k plnění, neobdržel, nutno přece jenom za to míti, že nebezpečí, že by lístek ten nedošel, nestihá žalovaného, nýbrž žalobce. Žalobce přece neplnil v čas a stihají ho tedy i následky, s neplněním tím spojené, jelikož

on tím, že již dříve v čas neplnil, způsobil, že žalovaný mu musil psáti. Nebylo třeba, aby žalovaný lístek rekomandoval. To není v obchodě zvykem, rekomandovati dopisy. Z lístku předloženého žalovaným vidno, že strany dopisů, pokud se týče lístků nerekomandovaly. Žalovaný nemohl tušiti, že se lístek jeho, který přece pro žádnou třetí osobu ceny neměl, ztratí. Žalovaný poskytl žalobci přiměřenou lhůtu k plnění, jako to velí čl. 356 obch. zák., a oznámil mu, že jinak na zboží to nereflektuje. Jelikož žalobce ani v této dodatečné lhůtě neplnil, měl žalovaný právo nepřijímati zboží poslané mu přes to, že poskytnutá žalobci lhůta dodržána nebyla (čl. 355 obch. zák.).

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Dne 12. srpna 1918, když byl již žalující v prodlení, zaslal mu žalovaný korespondenční lístek, aby zaslal objednaný vagon dříví do 14 dnů, jinak, že na dříví nereflektuje. Dopis ten jest oznámením, jímž žalovaný od smlouvy ustupuje (čl. 356 obch. zák.). V obchodním životě stačí vůbec zaslání obyčejného poštovního dopisu i nedoporučeného. Dopis jde na nebezpečí strany, jež jest v prodlení, poněvadž porušením smluvní povinnosti dala podnět k odeslání dopisu. Odesláním dopisu vyhověl tedy žalovaný povinnosti, již mu zákon ukládá a nebyl tedy již proto více povinen, přijmouti zboží dodané dávno po uplynutí dodatečné lhůty.

Čís. 578.

Pro vyměření věna jest směrodatným jednak manželův stav v době sňatku, jednak jmění osoby, věnem povinné, v čase, kdy věno se požaduje. Mimo úvalu zůstává výše povinného dílu, na který osoba, oprávněná žádati věno, má snad nárok.

(Rozh. ze dne 7. července 1920, R II 132/20.)

Antonie R-ová, jež provdala se v únoru 1919, domáhala se v roce 1920 na rodičích, by dali jí věno. Žádosti bylo oběma nižšími stolicemi vyhověno, první stolice vyměřila věno menším, než požadovaným penízem, druhá stolice peníz ten zvýšila.

Nejvyšší soud zrušil usnesení obou předchozích stolic a uložil soudu první stolice, by o výši věna znovu projednal a rozhodl — po právní stránce z těchto

důvodů:

Z pojmu věna (§ 1218 obč. zák.), jež jest jměním, které manželka neb někdo jiný za ni mužovi dá neb slíbí, aby se mu ulehčil náklad, jež manželství s sebou přináší, jakož i z toho, že domácnost řídí se v první řadě dle stavu manželova, vyplývá, že pro vyměření věna směrodatným jest stav manželův v době uzavření sňatku a že pozdější změna ve stavu nebo povolání manžela na váhu nepadá. Z druhé strany pak nutno při vyměření věna vzíti zřetel na stav a jmění věnem povinné osoby v čase, kdy

uplatňuje se nárok na věno, ježto pro způsobilost platební jsou směrodatny tyto a nikoliv snad dřívější poměry, a ježto dlužno hleděti k tomu, aby nebyla podryta hospodářská existence věnem povinné osoby. Názoru rekursního soudu, že povinný díl dědický je to nejvyšší, co otec a matka dítěti musí mu dáti věnem, v této všeobecnosti nelze sdíleti. Pro názor tento není v zákoně opory, neboť podstata povinnosti, dáti věno a podstata povinnosti, zůstaviti povinný díl, nemají nic společného a sluší výši věna v každém případě dle zvláštních poměrů vyměřiti s hlediska shora naznačeného.

Čís. 579.

Zákon o právu manželském ze dne 22. května 1919, čís. 320 sb. z. a n. Žádati dle § 15 za rozluku pro nepřekonatelný odpor oprávněn jest i ten i onen z obou manželů, nechť si předchází rozvod byl rozvodem dobrovolným, nebo vysloven rozsudkem, v tomto případě nechť rozsudkem uznáno bylo na vinu navrhovatele rozluky nebo na vinu druhého manžela. Výrok rozsudku o vině na rozvodu nepřevzeme se do usnesení, jímž povoluje se rozluka, zůstává však nicméně i na dále v platnosti.

(Rozh. ze dne 7. července 1920, R. II 155/20.)

Rozsudkem ze dne 11. listopadu 1916 bylo manželství manželů Jana a Anny B-ových od stolu a lože rozvedeno z viny manželovy. Rozsudek nabyt právní moci. V roce 1920 navrhl manžel, by jeho manželství bylo po rozumu § 17 nebo §§ 15 a 16 manžel. zák. prohlášeno za rozloučené. Soud první stolice návrh zamítl. Důvody: Návrh není přípustným ani podle § 17, ani podle §§ 15 a 16. Neboť podle § 17 může soud tehdy vysloviti rozluku manželství, rozsudkem rozvedeného, nabude-li přesvědčení, že rozluka mohla býti z důvodů, jež byly zde v době rozvodu manželství, již tenkrát povolena, kdyby totiž již tenkrát žaloba na rozluku po zákonu byla bývala možnou a tehdy také byla bývala podána. Avšak za rozluku manželství může podle § 13 manžel žádati jen tehdy, když důvod k rozluce zavedl druhý manžel, ne však zavedl-li žádající sám tento důvod. V tomto případě mohl by manžel návrh na rozluku podat jen, kdyby on byl býval mohl žalovati, kdyby tudíž rozsudkem zjištěný důvod rozvodu — a jen tento přichází v úvahu jako důvod rozluky nyní požadované — přihodil se u protistrany, t. j. u manželky. Rozsudek praví však opak, ježto manželství bylo rozvedeno z důvodů zavířených manželem. Proto není tu podmínka § 17. Totéž platí o podmínkách §§ 15, 16. Nespornou cestou provedená rozluka ve smyslu §§ 15, 16 je přeměnou rozvodu v rozluku s vyloučením otázky viny, předpokládá tudíž rozvod, při němž manželé soudní zjišťování viny vyloučili, t. j. dobrovolný rozvod. Použitím ustanovení §§ 15 a 16 na manželství, rozvedené rozsudkem, mohl by manžel, který v rozsudku na rozvod byl uznán vinným, objeiti § 17, což by po případě mohlo vésti k velkému bezpráví na nevinné straně. Tak by i v tomto případě při použití § 15 byla tu rozluka, kde by manžel, ji navrhuující, byl viny sprostěn, poněvadž se v nálezu o rozluce vina nezjišťuje, a manželka byla by připravena o právo na plné zadostiučinění, které jí podle § 1266 obč. zák. proti vinné

straně přísluší, ačkoliv svého času žalovala s výsledkem o rozvod z viny manželovy a nechtěla tudíž otázku viny míti vyloučenu. Nález o rozluce, kterému jest předpokladem a základnou předchází rozvod, musí tento míti jako základ i pokud jde o otázku viny, musí se tudíž i v tomto bodě krýti s rozhodnutím o rozvodě. Rekursní soud prohlásil manželství rozloučené. Důvody: Dle jasného znění předpisu § 15 zák. ze dne 22. května 1919 č. 320 sb. z. a n. může, bylo-li manželství soudně rozvedeno před vydáním tohoto zákona, každý manžel žádati za rozluku pro nepřekonatelný odpor. Zákon tu, jakž upozorňuje vládní nařízení ze dne 27. června 1919, čís. 362 sb. z. a n. ve čl. II. odst. I., nečiní rozdílu, zda bylo manželství rozvedeno o žalobě rozsudkem nebo jen dobrovolně. Názor soudu první stolice, že předpokladem rozluky manželství dle § 15 jest rozvod dobrovolný, nemá v zákoně opory. Že usnesení soudu o povolení rozluky neobsahuje výroku o vině, ačkoliv v rozsudku, vydaném ve sporu o rozvod manželství vina jest zjištěna, na správnosti uvedeného výkladu § 15 ničeho měniti nemůže. Nelze také seznati, proč by i manžel, který rozvod zavínil, neměl míti práva pro nepřekonatelný odpor, který u rozvedených manželů častým bývá, za rozluku manželství žádati. Ostatně není zákonného ustanovení, že by usnesením o rozluce manželství předcházející rozsudek o rozvodu manželství, co se týče viny pozbyl veškerého právního účinku a bude snad třeba ustanovení § 1266 obč. zák. novému zákonu přizpůsobiti. Ostatně jest poukázati v tomto směru na ustanovení § 19 zák. ze dne 22. května 1919 č. 320 sb. z. a n. Ježto tu jde o případ § 16 lit. a) odstavec druhý, poslední věta, jest žádost stěžovatelova o povolení rozluky manželství oprávněna a bylo proto stížnosti vyhověti.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu manželky.

Důvody:

Jak sluší zákon vykládati, stanoví jasně § 6 obč. zák. Jde vždy o vyřízení pravého smyslu zákona, čerpaného z přirozeného významu slov a úmyslu zákonodávce. Stanoví-li zákon všeobecně, že za rozluku pro nepřekonatelný odpor může žádati každý manžel, bylo-li manželství soudně rozvedeno (§ 15 zák. ze dne 22. května 1919, č. 320 sb. z. a n.), nelze souditi jinak, než že má zákon na mysli výroky vyslovené dle §§ 107—109 obč. zák., nehledě ku předpisu § 15 cit. zák., tedy i rozvody vyslovené dle §§ 107—109 obč. zák. spadají pod § 15 cit. zák. Toto ustanovení má na mysli rozvody vůbec pro nepřekonatelný odpor, § 17 cit. zák. řeší však ještě zvláště otázku rozluky při rozvodech vyslovených dle §§ 107—109 obč. zák., z důvodů v § 13 cit. zák., nevylučuje však užití § 15 cit. zák. pro tyto rozvody. Že by tedy pod předpis § 15 cit. zák. spadaly pouze dobrovolné rozvody, ze zákona vyvozovati nelze. Dle § 15 cit. zák. může žádati za rozluku každý manžel, tedy i manžel, z jehož viny bylo manželství rozvedeno. Jest to v soulase s povahou nepřekonatelného odporu, pro něž lze žádati za rozluku. Nelze tedy navrhovateli odepřiti právo na rozluku dle § 15 cit. zák. proto, že bylo manželství rozvedeno z jeho viny. Výrok o rozluce týká se toliko výroku o rozvodu, nedotýká se však nikterak otázky viny. Výrok o vině zůstává i nadále v platnosti, třeba by nebyl převzat do výroku o rozluce,

jak jest tomu v případě § 17 cit. zák. Při rozluce dle § 15 cit. zák. nenafizuje zákon převzetí výroku o vině do výroku o rozluce, a bezve všeho důvodu žádá tedy stěžovatel, aby do výroku o rozluce byl pojat výrok, že se rozlučka vyslovuje z viny navrhovatelovy.

Čís. 580.

Zákon ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n., o zajištění půdy drobným pachtýřům.

Lhůta § 12 jest dodržena, učinil-li pachtýř, seč byl, by přihláška došla v čas vlastníka, tomuto však dostala se pro náhodu v jeho osobě se sběhší do rukou teprve po lhůtě.

(Rozh. ze dne 7. července 1920, R II 159/20.)

Požadovací nárok drobné pachtýřky farního kostela uznán byl všemi stolicemi, Nejvyšším soudem z těchto

důvodů:

Lze úplně stranou ponechati otázku, zda ohláška v § 12 zákona ze dne 27. května 1919 čís. 318 sb. z. a n. předepsaná, mohla s právní účinností býti učiněna též ústně, a, kdyby se k tomu přisvědčilo, zda v tomto případě stala se platná a účinná přihláška ústní, když lze důvodně tvrditi, že požadovatelka ohlásila nárok faráři v čas písemně. Lhůta dvanácti neděl § 12 dotčeného zákona končila se podle § 902 obč. zák. dnem 18. září 1919. Zjištěno, že právní zástupce pachtýřky zaslal farnímu úřadu písemnou ohlášku, obsahující údaje, v § 13 zmíněného zákona uvedené, dne 17. září 1919 doporučeným dopisem se zpátečním lístkem; že dne 18. září 1919 dostavil se poštovní posel na faru, by doručil doporučený dopis s ohláškou faráři; že jen proto, že farář nebyl doma, odešel s nepořízenou, nemoha dle platných předpisů poštovních vydati dopis někomu jinému; že dne 19. září 1919 opět přišel doručovat doporučenou zásilku, která však farářem byla odmítnuta. Z toho jest patrné, že se strany pachtýřky učiněno bylo vše, aby ohláška došla ještě v čas, že ohláška v pravdě před uplynutím zákonné lhůty také ještě došla příslušného místa, a že pouhou náhodou, v osobě faráře se přihodivší, nemohla tomuto v zákonné lhůtě býti dodána. Tato náhoda jde však podle zásady § 1311 obč. zák. na vrub faráře, nikoli na vrub pachtýřky, to tím méně, když nemůže přece jí býti na újmu, že, používši opatrnosti, za daných poměrů pochopitelně a oprávněně, zaslala ohlášku v doporučeném dopise se zpátečním lístkem, by si takto zabezpečila důkaz o podané přihlášce. Farář neměl dne 19. září odmítnouti zásilku, která mu, kdyby nebyl dne 18. září nepřítomen býval, tohoto dne bez závady byla doručena bývala, zvláště když dle vlastního udání musil předpokládati, že zásilka obsahuje ohlášku drobného pachtýře a když přijetím jejím nikterak nebyl by zadal svým právům. Nepřijav ohlášky a neučiniv okresnímu soudu oznámení dle § 15 zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n., musí následky toho přičítati sám sobě. Následky ty záležejí dle posledního odstavce dotčeného § 15 v tom, že se má za to, že souhlasí s údaji v přihlášce obsa-

ženými. Dlužno tedy údaje ty vzíti za základ při dalším soudním šetření a rozhodování ve smyslu § 17 naznačeného zákona a nelze přiznati faráři, pokud se týče finanční prokuraturě právo, aby vytýkali dodatečně nesprávnost těchto údajů. Potud jest správným výrok, že nastávají pro kostel následky zmeškání dle § 15 odstavec osmý zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n. a v tom směru, jakož i v části směřující proti potvrzujícímu odstavci usnesení soudu rekursního jest dovolací rekurs bezdůvodný.

Čís. 681.

Zákon ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n., o zajištění půdy drobným pachtýřům.

Tím, že pachtýř omylem označil v přihlášce požadovaný pozemek chybným číslem katastrálním a nesprávnou trať, nestává se přihláška bezúčinnou, nemohl-li vlastník býti v pochybnosti o tom, o jaký pozemek se v pravdě jedná.

(Rozh. ze dne 7. července 1920, R II 168/20.)

Soud první stolice odmítl požadovací nárok drobné pachtýřky, poněvadž požadovaný pozemek označen byl v přihlášce nesprávným číslem katastrálním a nesprávnou trať. Rekursní soud uložil první stolici, by o nároku věcně rozhodla.

Nejvyšší soud usnesení rekursního soudu potvrdil.

Důvody:

Zákon ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n. předpisuje sice v § 13 čís. 2, že v ohlášce má býti uvedeno též přesné označení požadovaného pozemku, ale neustanovuje tak pod zvláštní sankcí, zejména ne, uplynula-li by zatím lhůta k opětovnému ohlášení, pod ztrátou nároku. Jde tu spíše o předpis rázu formálního, který má za účel připravit cestu pro pokud možno hladký formální průběh předepsaného řízení soudního, jehož úkolem teprve jest vyšetřiti pravý stav věci. Řízení toto řídí se zásadami řízení nesporného a jest tedy i ono ovládáno zásadou vyhledávací. Soud nemá lpěti úzkostlivě na formalitách, pro nárok sám bezpodstatných, nýbrž má jíti stranám, zvláště stranám práva neznalým radou a poučením na ruku. Dle stavu spisů měla pachtýřka od farního obroči v pachtě pozemek toliko jeden. Podala-li ohlášku podle zákona o zajištění půdy drobným pachtýřům, nemohlo býti mezi účastníky pochybnosti o tom, kterého pozemku se přihláška tato týká. Byl-li tudíž pozemek ten v přihlášce její označen nesprávným kat. číslem a nesprávnou trať, jedná se o očividný omyl. Ohláška požadovatelky vztahovala se zřejmě dle její vůle a jejího úmyslu jen na pozemek, který měla v pachtu, nikoli na pozemek v její přihlášce nesprávně označený, a dle stavu spisů sotva lze o tom pochybovati, že požadovatelka dosud na své zamýšlené přihlášce trvá. Rovněž i odpůrce požadovatelky musel postřici, že jde o pouhý omyl, a nemohlo mu ujíti, o jaký pozemek se v pravdě jedná. Rozhodl tudíž soud rekursní správně, když okresnímu soudu uložil, aby o ohlášce drobné pachtýřky zcela jednal a rozhodl.

Doložkou na faktuře »splatno a žalovatelné v...« buď opodstatní se i splnění i sudiště závazku, nebo nevzejde ani ten ani onen účinek.

Ujednáno-li, že zboží, objednané ústředím pro odbočku, bude zapláceno teprve po revizi faktury ústředím, není faktura po rozumu § 88, odstavec druhý j. n. zaslána opožděně pro to, že došla ústředí teprve po dodání zboží odbočce. Dostí na tom, že došla ústředí dříve, než provedena byla revize zboží.

Faktura zaslána jest ve smyslu § 88, odstavce druhý j. n. v čas, došla-li objednatel dříve, než uplynula lhůta ku prozkoumání a pozastavení zboží.

(Rozh. ze dne 7. července 1920, Rv II 109/20.)

Depisem ze dne 25. ledna objednala Vídeňská akciová společnost zboží u tuzemské firmy s tím, by zboží dodáno bylo do tuzemské (Adamovské) továrny objednatelky a dále s tím, že zboží bude zapláceno po revizi faktury. K této objednávce dodala tuzemská firma dne 7. února 1919 zboží přímo do Adamovské továrny a zaslala ústředí fakturu ze dne 8. února 1919, opatřenou doložkou »splatno a žalovatelné v Liberci«. Faktura dostala se do rukou ústředí dne 12. února a nebyla jím pozastavena. Dne 25. února 1919 zahájilo ústředí revizi faktury, revize provedena Adamovskou továrnou dne 21. března 1919 a shledáno vše v pořádku. Po té nabídla objednatelka zaplacení faktury v korunách rakouských anebo neokolkovaných. Dodatelka takovéto placení odmítla a žalovala u zemského soudu v Brně o zaplacení v korunách československých. Soud první stolice uznal dle žaloby. Nepřistoupil sice na stanovisko žalující firmy, dle něhož nepozastaveným dodatkem ve faktuře ujednán Liberec za splnění závazku, poněvadž faktura došla ústředí teprve po převzetí zboží Adamovskou továrnou, použil však nicméně na prospěch žalující firmy ustanovení § 8 nař. ze dne 25. února 1919, čís. 86 sb. z. a n., pokud se týče § 6 zákona ze dne 10. dubna 1919, čís. 187 sb. z. a n., vyloživ je tak, že míněny jsou oněmi ustanoveními veškeré platy, jež v tuzemsku mají se uskutečnit, aťsi proto, že v tuzemsku je splnění závazku, aťsi proto, že v tuzemsku je dle § 905 obč. zák. nebo čl. 325 obch. zák. pouhé platiště závazku. Uvedl pak pro své stanovisko ještě další důvody, najmě ten, že žalovaná firma tím, že revize faktury byla opožděně zahájena a provedena, octla se v prodlení a musí nahraditi žalující firmě to, co by tato měla, kdyby byla neokolkované bankovky obdržela v čas a byla mohla dáti si je v tuzemsku okolkovati. Odvolací soud potvrdil rozsudek první stolice. Uznal sice rovněž, že faktura došla k žalované firmě opožděně, byl však právního názoru, že toto opoždění má jen v zápětí, že nepozastavením faktury nebylo sice založeno sudiště dle druhého odstavce § 88 j. n., že však ujednáno bylo takto alespoň splnění závazku. Další důvod pro potvrzení rozsudku shledal odvolací soud v ustanovení čl. 342, odstavec třetí a čl. 324 odstavec druhý obch. zák., poněvadž žalovaná firma byla povinna zaplatiti zboží při jeho odevzdání, to jest nejen současně s odebráním, nýbrž i na místě odevzdání, to jest v Liberci.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Odůvodnění rozsudku odvolacího soudu není sice s to, by obstálo před zákonem, nicméně ve věci samé rozhodla druhá stolice správně. Nelze přisvědčiti k právnímu názoru odvolacího soudu, vedle něhož prý, zaslána-li opožděně faktura s doložkou splatnosti a žalovatelnosti, nezakládá sice soudní příslušnosti, ovšem ale, nechal-li ji kupitel bez výtky, místo splnění. Vždyť i odstavec druhý § 88 j. n. zařaděn jest pod společný nadpis »soud místa splnění«, z čehož plyne, že soudní příslušnost i v případě druhého odstavce § 88 j. n. jest důsledkem stanoviska zákona, že zasláním faktury, opatřené řečenou doložkou, a mičením kupitele k této doložce zakládá se místo splnění a že následkem toho právě tak, jako v případě prvního odstavce § 88 j. n., jest udané místo zároveň i sudištěm pro spory ze smlouvy. Z toho plyne, že obojí účinek nepozastavené faktury jest v těsné spojitosti a že není přípustno, by této skutečnosti účinek s ní po zákonu spojený se v jednom směru přiznával, v druhém směru však upíral. Naopak: buď nepozastavená faktura nemá ohledně řečené doložky nižádného účinku nebo přivodí obojí následek, jenž k ní po zákonu jest připojen. Již v základním svém pojetí pochybným, v tomto případě však skutkovým dějem vyloučeným jest i další pokus odvolacího soudu, dospěti použitím ustanovení čl. 342, odstavec třetí, a 324, odstavec druhý obch. zák. k uspokojivému rozřešení rozepře. Pojetí to jest již ve svém základu pochybným, poněvadž řečená ustanovení připouštějí různý výklad. Lzeť ustanovení čl. 342, odstavec třetí obch. zák. rozuměti nejen tak, jak vykládá je soud odvolací, nýbrž, hledíc k doslovu odstavce prvního téhož čl. 342, i tak, že odstavec třetí chová v sobě pouze předpis o čase, nikoli i o místě kupitelova plnění. Při tom i ti, kdož kloní se ku prv naznačenému výkladu, připouštějí pro povahu věci a obchodní zvyklost úchylnky v případech, kde zboží odjinud se zasílá. Než nehledíc k tomu má předpis čl. 342, odstavec třetí obch. zák. místo jen potud, pokud smlouvou jinak není stanoveno. A o takovýto případ jedná se v této právní rozepři. Nepadá ovšem po této stránce na váhu lístek žalující firmy ze dne 12. května 1919, poněvadž označením platebního místa zřizuje se pouze osoba, zmocněná kupní cenou přijati, na obsahu závazku však tím ničeho se nemění. Naproti tomu ani prvá ani druhá stolice nepovšimla si náležitě dodatku na objednávce »Bezahlung erfolgt nach Fakturarevision«, jenž přijetím objednávky stal se součástí smlouvy a jeví rozhodující vliv zejména ve dvojím směru. Dodatkem tím v první řadě ruší se náležitost současnosti předání zboží a zaplacení kupní ceny a padá tím podklad pro úsudek, že současností vzájemného plnění je sama sebou podmíněna i místní souvislost kupitelova plnění. Dodatek ten má však zároveň vliv na další rozhodující otázku, totiž na otázku, zda faktura odeslána byla, správněji řečeno zda došla kupitele v takový čas, že ve smyslu § 88 odstavec druhý j. n. dlužno považovati ji za došlou v čas. Vyhradivši si zaplacení po revizi faktury dala žalovaná firma na jevo, že jednak má býti sprostěna povinnosti k bezodkladnému prozkoumání zboží dle čl. 347 obch. zák., jednak, že zboží má se považovati za převzaté teprve, až dojde od Adamovské továrny vyzrozumění, že zboží dodáno bylo tak, jak bylo objednáno a revisní kancelář žalované na základě tohoto vyzrozumění pak výplatu faktury nařídí. Poněvadž však smysl předpisu § 88

odstavec druhý j. n. o včasnosti zaslání faktury jest ten, že kupiteli nelze ukládati za povinnost, by odpovídal na dodatky ve faktuře, jež došly ho v době, když převzetím zboží smlouva kupní jest již uskutečněna, takže rubem onoho smyslu jest úsudek, že fakturu dlužno považovati za včasnou v případě, dostala-li se do rukou kupitele dříve, než prošla lhůta k prozkoumání zboží a případným výtkám proti zboží, nezáleží v tomto případě na tom, že faktura odeslána byla a dostala se do rukou žalované firmy po dni, kdy bylo zboží Adamovskou továrnou převzato. Dostí na tom, že dostala se do rukou žalované firmy dávno před tím, než byla jí revise zboží zahájena a továrnou vykonána. Dle řečeného dostala se faktura i s dodatkem do rukou žalované firmy po rozumu § 88 odstavec druhý j. n. v čas, dodatek přivodil účinky tohoto zákonného předpisu, zejména založil místo splnění v tuzemsku, o tom pak, že závazek žalované firmy, jestli splatným v území čsl. republiky, musí vyrovnan býti v čsl. korunách dle zákonné relace 1 : 1, nemůže býti nejmenší pochybností.

Čís. 583.

Zákon ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n., o zajištění půdy drobným pachtýřům.

V jednání o nároku drobného pachtýře, by mu pozemek ponechán byl na dále v pachtu, zastupuje církevní majetek obročník, pokud se týče patron, jedná-li se však o postoupení pozemku do vlastnictví, jediné finanční prokuratura.

(Rozh. ze dne 8. července 1920, R I 444/20.)

V nesporném řízení o nárocích drobných pachtýřů, by jim ve smyslu zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n. postoupeny byly do vlastnictví farní pozemky, nevyhověl Nejvyšší soud dovolacímu rekursu finanční prokuratury, nakázal však okresnímu soudu, aby o roku, který bude nařízen k věcnému jednání o příbláškách pachtýřů, vyrozuměl též finanční prokuraturu a dal jí také doručiti veškerá další vyřízení.

O d ů v o d n ě n í.

Stěžovatelce lze dáti za pravdu potud, že v nesporném řízení o nárocích drobných pachtýřů na postoupení pachtovaných pozemků církevních do vlastnictví obročník není oprávněn zastupovati kostel po případě jmění obroční. Soud rekursní, který vychází se stanoviska opačného, patrně směšuje otázku, u kterého orgánu jakožto hospodářské správy statku církevního (kostelního, zádušního, farního, obročního a pod.) lze s právním účinkem ohlásiti požadovací nárok (§ 12 zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n.), a otázku, který orgán jest po zákonu povolán k tomu, by v řízení zahájeném o řádné a včasné ohlášce zastupoval statek církevní. Pokud pachtýř (podpachtýř) obmezuje se na požadavek, aby mu zemědělský pozemek v pachtu byl ponechán, nemá ovšem dotčená otázka praktického významu, poněvadž jde v tomto případě o úkon správy majetkové a po této stránce tudíž zpravidla postačí, bude-li církevní

statek i v dalším řízení zastupován tímž orgánem, u něhož stala se přihláška (obročníkem, po případě u statku kostelního též patronem atd. srv. §§ 38 a násl. zákona ze dne 7. května 1874, čís. 50 ř. z.). Jinak má se věc, požaduje-li pachtýř (podpachtýř), aby mu pachtovaný pozemek církevní postoupen byl do vlastnictví. V tomto případě dotýká se soudní rozhodnutí kmencové podstaty církevního jmění. Zastupovati toto jmění v otázkách, dotýkajících se jeho kmencové podstaty, nepřísluší však správě hospodářské, nýbrž pouze a jediné finanční prokuratury v tom kterém případě povolane (§ 2 čís. 9 nařízení vešk. ministerstva ze dne 7. března 1898 čís. 41 ř. zák.; čl. IV. č. 1 uvoz. zákona k c. ř. s.). Řízení v takovýchto případech pouze s hospodářským správcem církevního statku provedené stížno jest tedy vadami v § 2 čís. 2 a 4 čís. patentu ze dne 9. srpna 1854, čís. 208 ř. zák. naznačenými. Přes to není v tomto případě příčina, aby rozhodnutí obou nižších soudů a předcházející řízení zrušena byla pro zmatečnost, a to z těchto úvah: Okresní soud vyřídil dosud pouze formální námitky arařovy, — dotyčné usnesení bylo finanční prokuratury doručeno; tato podala proti němu rekurs, v němž brala usnesení v odpor nejen pro zmatečnost, ale i pro nesprávné posouzení právní; krajský soud zamítl rekurs také v tomto směru s odůvodněním zcela správným; bylo by tedy pouhou zbytečnou a bezúčelnou formalitou, kdyby řízení po stránce formální s převzetím finanční prokuratury znova bylo prováděno, kdyžž výsledkem nebyl by jiný. Proto nehylo vyhověno dovolacímu rekursu. Až okresní soud přikročí k věcnému jednání o ohláškách, bude mu ovšem dle toho, co výše uvedeno, vyzrozuměti o nařízeném roku též finanční prokuraturu, kteréž dlužno pak i doručiti veškerá další vyřízení v této záležitosti. Byl tedy okresnímu soudu dán příslušný příkaz.

Čís. 584.

Zranění cestujícího pádem zavazadla s nedostatečně opatřené poličky na zavazadla jest příhodou v dopravě.

(Rozh. ze dne 8. července 1920, Rv I 242/20.)

Počátkem června 1918 jel žalobce drahou ve voze III. třídy. Seděl ve velkém oddělení vozu vedle dveří vedoucích z postranní chodbičky do předsině. Na poličke pro zavazadla uložen byl při stěně u dveří dřevěný vojenský kufřík. Za jízdy otevřel zřízenec vojenské policie, chtěje ve voze vykonati prohlídku, dvéře, vedoucí z předsině do oddělení, dvéře narazily na dřevěný kufřík, jenž za jízdy pošrval se až do prostoru přede dveřmi, kufřík spadl s poličky na žalobce a způsobil mu poranění. K žalobě uznal soud první stolice, že žalobcův nárok proti dráze na náhradu škody jest po právu. Zjistil, že police, se které kufřík spadl, neměla na straně ku dveřím žádné příčky, že police takové jsou 258—355 mm široké, sklon jejich proti stěně vagonu jest as 85, jinak však že není předpisu, jak tyto poličky mají býti zařizeny a že jsou také poličky postranními lištami, které by zabraňovaly sesunutí zavazadel se strany, zřídka opatřeny, že však bylo by dle znalce možno poličky na straně chodby opatřiti z a b e d m ě n í m, čímž by se sesunutí zavazadel s poličky

zamezilo. Po právní stránce vyslovil názor, že spadnutí kufříku s poličky jest zajisté příběhem kromobyčejným, který se při normálním provozování jízdy zpravidla nepřihází a spatřovati jest proto ve faktu tomto beze vší pochybnosti událost v provozování vozby, jakou na myslí má § 1 zákona o ručení železnic, a že dráha neprokázala žádného z omluvných důvodů. Odvolací soud mezitímni rozsudek potvrdil, dodav na vyvrácení stanoviska žalované dráhy toto: Nelze sdíleti náhled žalovaného eráru, že jde o neodvratitelnou příhodu způsobenou nepozorností cestujících a zřízence vojenské policie, za než dráha neručí, vždyť stáčila obyčejná, článkem 282 obch. zák. dráze jako povozníku diktovaná a žalovaným erárem v odvolání výslovně přiznaná povinnost bdíti nad bezpečností dopravy, zde dohlédnutím k tomu, by zavazadla, vyhovující předpisu § 28 (1) z. d. ř. byla bezpečně umístěna, neboť pak by ani při prudkém nárazu dveří na polici nebylo možno zavazadlo s ní shodití. Ostatně musí dráha při chvatu při dopravě její neodvratném vždy na náhlé a prudké otevírání dveří, právě tak jako na přirozené posouvání se zavazadel následkem nezbytných ctěsů a nakloňování se vlaku v zatáčkách pamatovati a proto následkům toho všeho dle § 17 cis. nařízení ze dne 10. listopadu 1851, č. 1 ř. zák. z roku 1852 i § 1297 obch. zák. čeliti, což dle posudku znaleckého i zde možným bylo.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Dovolání, opírající se o dovolací důvod nesprávného právního posouzení rozepře (§ 503 cis. 4 c. ř. s.), není opodstatněno.

I když otřesy vagonu za jízdy, které způsobily, že dřevěný vojenský kufřík, uložený na poličce, určené pro zavazadla, se posunoval tak, až konečně přesahoval s poličky do prostoru, ve kterém se pohybovaly dvěře kupé, nebyly abnormálně silné, nelze ve případě tomto uznati, že došlo k příhodě v dopravě ve smyslu § 1 zákona o ručení železnic. Neboť příhoda ta nezáležela v těchto otřesech, nýbrž v tom, že kufřík s poličky spadl. Událost taková jest jistě nepravidelností při dopravě, uváží-li se, že k řádnému a pravidelnému způsobu dopravy zavazadel na policích osobních vagonů náleží, aby zavazadla ta zůstala na svém místě řádně uložena. Jde tedy jen o to, zda-li se žalovanému některý z omluvných důkazů § 2 zákona o ručení železnic. Že by příhoda tato byla bývala vyvolána vlastníkem zavazadla nebo manipulací některého ze spolucestujících, který kufřík na poličce neopatrně nebo ledabyly umístil, se vůbec netvrdí. V tom, že poslední příčinu ku spadnutí kufříku zavedl zřízence vojenské policie, který, vstupuje do kupé za účelem konání své služby, trhl dveřmi směrem do kupé a kufřík přečnávající s poličky do prostoru přede dveřmi tím srazil, nelze však spatřovati ani zavinění třetí osoby, ani neodvratnou náhodu. O nějakém zavinění onoho zřízence (§ 1297 obch. zák.) nelze mluvit již proto, že, vstupuje do kupé, nemohl ani tušiti, že otevření dveří překáží přečnávající s poličky kufřík, nýbrž směl naopak předpokládati, že dvěře mají pro svůj pohyb volný prostor. Neodvratné náhody dle § 2 zákona o ručení železnic mohla by se však žalovaná dráha dovolávati s úspěchem jen tehdy, kdyby byla dokázala, že tu jde o z venčí příšlou náhodu, již nebyla s to odvrátiti prostředky přiměřenými jich

účelu. Důkaz ten však žalovaná nepodala a nebyla ani s to jej podati, poněvadž jest zjištěno, že nehodě podobné lze zabrániti prostým obedněním poličky, které by nepřiměřeného nákladu zajisté nevyžadovalo.

Čís. 585.

Zpětvzetí trestní obžaloby pro přestupek cizoložství není ještě o sobě odpuštěním cizoložného poklesku jakožto důvodu rozluky.

(Rozh. ze dne 8. července 1920, Rv I 299/20.)

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání obhájce manželského svazku do rozsudku odvolacího soudu, jímž potvrzen rozsudek první stolice, uznávší na rozluky manželství sporujících se stran pro manželčino cizoložství.

Důvody:

Obhájce svazku manželského uplatňuje dovolací důvod čis. 4 § 503 c. ř. s. a spatřuje nesprávné posouzení právní v tom, že odvolací soud neshleděl k namítanému odpuštění žalobcovu. Podle § 14 c) zákona ze dne 22. května 1919, čis. 320 sb. z. a n., pomíjí právo, domáhati se žalobou rozluky manželství, odpuštěním. Odpuštěním může se státi výslovně, ale také mlčky dle § 863 obch. zák. činy takovými, které s uvážením všech okolností nedopouštějí důvodně pochybovati o tom, že chtělo a mělo býti odpuštěno. Vždy však musí, jak vyplývá z dalšího znění dotčeného § 14 c), odpuštěna býti skutečnost jsoucí důvodem rozluky, tedy jde-li o cizoložství, cizoložný čin druhého manžela. Výslovné odpuštění cizoložného činu žalované nebylo ani tvrzeno. V tom pak, že žalobce před zahájením hlavního přelíčení o soukromé obžalobě, kterou podal pro přestupek § 502 tr. zák. na svou manželku a Jana A., když oba obžalovaní doznavše, že se dopustili cizoložství vůči žalobci, prohlásili, že toho litují a že jsou ochotni složit dobrovolnou pokutu 50 K pro fond vdovský a sirotčí a zaplatiti útraty, přijal nabízené narovnání a vzal žalobu zpět, — nelze spatřovati mlčky se stavší odpuštění cizoložného činu, nýbrž jen prominutí trestních následků tohoto činu. Pokud obhájce svazku manželského tvrdí, že dřívější důvod rozluky (cizoložství) stal se zpětvzetím návrhu na potrestání a pozdějším podáním žádosti za povolení dobrovolného rozvodu bezpředmětným, — přehlíží, že jde o manželství katolické, které tenkrát (v březnu a dubnu 1919) vůbec nemohlo býti rozloučeno, tak že cizoložství manželčino tehdy původem rozluky nebylo, a že § 23 zákona ze dne 22. května 1919, čis. 320 sb. z. a n., zcela všeobecně stanoví, že lze žalovati o rozluky podle § 13 tohoto zákona, když důvod, který je podle tohoto zákona důvodem rozluky, vyskytl se za platnosti dřívějšího práva.

Čís. 586.

Nemovitosti, k nimž knihovně vloženo vlastnické právo pro singulární měšťanstvo s označením ideálních podílů držitelů účastněných domů a s vyznačením těchto podílů na listu statkové podstaty knihovnických vlozek.

súčasťných domů, jsou spoluvlastnictvím singularistů a nikoli vlastnictvím hromadné osoby.

(Rozh. ze dne 8. července 1920, R II 162/20.)

K žádosti finanční prokuratury v zastoupení eráru povolil knihovní soud odepsání dvou parcel z vložky č. 300 v Uh. Hradišti, která dle listu B) patří majitelům 94 domů měšťanských a 55 domů domkářských, jejichž čísla ve vložce jsou uvedena. Zápis ten stal se dle protokolu ze dne 28. prosince 1875, založeného při zakládání nových knih pozemkových, a jest při jednotlivých čítech v listě A) vyznačeno, že k domu patří také 2/243, pokud se týče 1/243 podíl na pozemcích zapsaných ve vl. čís. 300. Výměr byl doručen »singularistům měšťanstvu« v Uh. Hradišti k ruce místopředsedy. Majitelům domů a domků ve vl. čís. 300 vyznačených vůbec nebyl doručen. Na usnesení to stěžovali si někteří singularisté, domáhajíce se toho, by knihovní jednání ve vl. čís. 300 bylo zrušeno a žádost eráru byla zamítnuta, protože kupní smlouva, jednání tomu za základ sloužící, majiteli singularistů domů nebyla a že na ní podepsaný pokladník a místopředseda prodali parcely bez vědomí singularistů. Rekursní soud vyhověl rekursu a žádost zamítl. Důvody: Dle obsahu pozemkové knihy jsou pozemky ve vl. čís. 300 příslušenstvím kmenových statků, domů a domků (§ 294 obč. zák.), nejsou samostatným knihovním tělesem a nejsou proto zcizitelné bez kmenové usedlosti (§ 485 obč. zák.), pokud se týče bez šetření předpisů zákona ze dne 7. června 1883, čís. 94 ř. z. (Srovnej Randa, Vlastnictví, I. strana 415 a z četných podobných rozhodnutí čís. 351, 1463 úř. sb.). Tomu neodporuje, že singularistní pozemky jsou zapsány do zvláštní vložky, která byla založena jen za účelem lepšího přehledu a zjednodušení práce při zakládání knihy pozemkové. Již s tohoto hlediska jest kupní smlouva ze dne 22. května 1919 právně bezúčinnou, nehledíc ani k tomu, že zástupcové měšťanstva plnomocí jednotlivých vlastníků kmenových statků po rozumu § 31 knih. zák. se nevykázali, kterážto plná moc potvrzením okresního hejtmanství, »že řečení činitelé jsou oprávněni zastupovati singularisty« nahrazena býti nemůže (§ 77 kn. zák.). Ježto singularistní příslušenství podléhá osudu kmenového statku, s kterým tvoří celek nedílný, vztahují se také knihovní břemena na toto příslušenství, které tedy také z tohoto důvodu bez šetření předpisů § 11 kn. zákona nelze odloučiti.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu žadatele.

Důvody:

Právo vlastnické k pozemkům, zapsaným ve vložce č. 300 pozemkové knihy katastrální obce Uherského Hradiště, vloženo jest pro singularistní měšťanstvo v Uherském Hradišti (Singularbürgerschaft in Ung. Hradišch) a to pro každého ze 94 majitelů domů (Grosshausbesitzer), tamže podrobně uvedených, 2/243 a pro každého z 55 majitelů domků (Kleinhausbesitzer), též tam blíže naznačených, 1/243, kteréžto podíly zároveň v knihovních vložkách súčasťných usedlostí jako části statkové podstaty těchto usedlostí jsou vyznačeny. Podle stavu knihovního, který při vyřizování knihovního návrhu jedině může býti rozhodujícím,

jde tedy o nemovitý majetek několika fyzickým osobám společný ve smyslu §§ 825 a násl. obč. zák., při čemž osoby podílníků určují se dočasným knihovním zápisem na listu vlastnictví knihovní vložky té které súčasťné usedlosti, — a nikoliv o majetek osoby právnické, jak v dovolacím rekursu jest tvrzeno. Že tomu tak není, vysvítá též z oznámení, jež správa singularistního jmění v Uherském Hradišti dne 8. června 1920 učinila krajskému soudu v Uherském Hradišti, dle něhož správa ta teprve nyní se domáhá vytvoření spolku súčasťných majitelů domů a domkářů, ve kterém by o každé transakci se singularistním majetkem rozhodovala absolutní většina. Jde-li však o pouhé spoluvlastnictví fyzických osob ve smyslu §§ 825 a násl. obč. zák., — mohli by ti, kdož uzavřeli a podepsali kupní smlouvu ze dne 22. května 1919 za spoluvlastníky jen tehdy býti pokládáni za oprávněny, nakládati s podstatou společného majetku, kdyby byli všemi podílníky náležitým způsobem k tomu bývali zmocněni (§§ 828 a násl., 1008 obč. zák.). Že se tak stalo, nebylo prokázáno listinou, jak ji žádá § 31 (74) kn. zák. Potvrzení obecní rady král. města Uh. Hradiště (nikoliv okresního hejtmanství, jak rekursní soud předpokládá) na listině o kupní smlouvě, že pokladník a místopředseda jsou oprávněni zastupovati singularisty v Uherském Hradišti, nenahrazuje potřebné listiny zmocňovací, kdyžť obecní rada není povolána, aby ve věcech soukromoprávních vydávala osvědčení. Listina, na jejímž základě žádáno bylo za knihovní zápisy, nevyhovuje tedy předpisům §§ 26, 31, 74 a 94 č. 2 knih. zák. a právem byl knihovní návrh finanční prokuratury zamítnut soudem rekursním.

Čís. 587.

Nepřípustnost prozatímního opatření k zajištění nároku, vadícího dle údajů ohrožené strany právům, jež vznesla by odpůrci, kdyby jeho dílo, jakž o to zažádal, prohlášeno bylo za stavbu, požívající výhod po rozumu čís. nařízení, ze dne 16. října 1914, čís. 284 ř. zák.

(Rozh. ze dne 13. července 1920, R I 389/20.)

Těžařstvo B. zažádalo u ministerstva veřejných prací, by zamýšlené jím rozšíření povrchového dolování na uhlí na prostor, zabírající z části též stavební obvod města F., bylo prohlášeno ve smyslu čís. nařízení za stavbu, výhod požívající. Městská obec F., zvěděvši o této žádosti těžařstva, navrhla na okresním soudě, by prozatímním opatřením zakázáno bylo těžařstvu, by nepodjalo se dolování v části, patřící k stavebnímu obvodu města, dokud město sporem neprokáže, že má právo zakázati těžařstvu dolování v řečené části. Nárok na tento zákaz osvědčilo město smlouvou, jež v roce 1914 byla mezi městem a těžařstvem uzavřena, ohrožení nároku shora uvedenou žádostí těžařstva osvědčilo město potvrzením ministerstva, že žádost tvrzeného obsahu byla na ministerstvu podána. Okresní soud nařídil prozatímní opatření. Rekursní soud návrh zamítl, poněvadž prozatímní opatření jest ve své podstatě zákrčkem ku zajištění úspěchu soudního rozhodnutí. Kde úspěchu toho nelze se již předem nadíti, není místa pro prozatímní opatření. Tak jest tomu v případě, o který se jedná. Neboť, prohlásí-li ministerstvo zamýšlené

rozšíření povrchového dolování za stavbu, výhod požívající, neochrání města ani vítězství ve sporu před účinky tohoto výroku, poněvadž dle § 4 nařízení strany, jichž práva stavba se dotýká, nemají práva k námitkám proti provedení stavby, nýbrž jen nárok na odškodnění. Pak-li že však ministerstvo projekt neschválí, odpadá veškeren podnět ku zajištění tvrzeného nároku.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu, poukázav k důvodům rekursního soudu a dodav k nim ještě toto:

Císařským nařízením ze dne 16. října 1914, čís. 284 ř. zák., jest uděleno vládě právo, že může stavby všeho druhu (pozemní, silniční, vodní, železniční stavby a p. d.), které mají sloužiti veřejným neb všeužitečným účelům a jichž provedení za mimořádných válkou vyvolaných poměrů jest ve veřejném zájmu nutným, prohlásiti za stavby výhod požívající. Rozhodování o tom, zda o stavbu takovou jde a zda má býti prohlášení vysloveno, není svěřeno, jak z §§ 2 a 4 cit. císařského nařízení na jevo jde, soudům. Ba řádné soudy nejsou ani tenkrát k rozhodování povolány, když pak již jde o nárok na odškodné a jeho výši. Tu rozhodne dle § 6 cit. císařského nařízení zvláštní komise. Soud tedy není také příslušným k tomu, aby to, co podle nařízení toho snad politickými úřady uloženo a provedeno bude, rušil nebo tomu překážel. Bude-li tedy vyhověno návrhu navrhovatelčiny odpůrkyně politickými úřady, není soud povolán, aby na tom a důsledcích toho něco změnil; nebude-li mu vyhověno, nebude tu případu, pro jehož obávané nastoupení jediné za prozatímní opatření se žádá. Ani se stanoviska exekučního řádu posuzováno nelze dojíti k jinému závěru, než že žádané prozatímní opatření po zákonu přípustným a proveditelným není. § 378 ex. ř. praví, že prozatímní opatření lze povolit k zajištění práva. Bude-li však vyhověno návrhu odpůrkyně, nemá městská obec F. práva tomu odírat, jelikož podle § 5 cit. císařského nařízení náleží vydaný o předmětu a rozsahu vyvlastnění nepodléhá žádnému odvolání. Stěžovatelka nebude pak míti práva, jež by zajišťovati mohla. Pro jiný případ, než pro případ, že návrhu odpůrkyně politickými úřady vyhověno bude, zajištění se nežadá.

Čís. 588.

Zákon ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n., o zajištění pády drobným pachtýřům.

V tom, že pozemek zadán byl veřejnou dražbou do pachtu jinému, jenž podal více než spoludraživší požadovatel, lze spatřovati odnětí pachtu po rozumu § 6 zákona tehda, měl-li požadovatel do té doby pozemek v pachtu z volné ruky bez veřejné dražby.

(Rozh. ze dne 13. července 1922, R I 396/20.)

V nesporném řízení o požadovacím nároku drobných pachtýřů zrušil Nejvyšší soud k dovolacímu rekursu srovnalá usnesení obou předchozích stolic a nakázal okresnímu soudu, by o nároku znovu pojednal a rozhodl, mimo jiné z těchto

důvodů:

Jest otázkou, zda-li tím, že 1. října 1914 pozemky, spachtované dosud požadovateli, dány do dražby a že je, ač požadovatelé spolu dražili, vy-

dražili osoby třetí za vyšší pachtovné, než jaké požadovatelé do té doby platili, dána jest skutková podstata § 6 zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n., dle kterého požadovací právo neruší se, odňal-li vlastník pachtýři pozemek po 1. srpnu 1914 proto, aby si zjednal vyšší pachtovné. Dle názoru dovolací stolice dlužno tu rozecznávati, zda-li i dříve měli pachtýři díle ty v pachtu na základě dražby čili na základě prostých pachtovních smluv, uzavřených bez dražby. V onom případě zajisté nelze říci, že propachtovatel, zachovávaje při obnovování pachtu též způsob, jako dříve, pachtýřům pozemky odňal, aby získal vyšší pachtovné. V druhém případě však naopak by úmysl ten, opatřiti si dražbou vyšší pachtovné, byl zjevným. Neboť, měli-li pachtýři pozemky posud bez dražby a chtěli-li je i na dále podržeti v téže ceně, vlastník však jim jich neponechal, ale propachtoval je dražbou a byl by je i starým pachtýřům v dražbě té opět ponechal, kdyby byli nejvyšší podání učinili, nelze se skutečně domyslit jiného důvodu, proč je neponechal za starou cenu jim, nýbrž přenechal za cenu vyšší pachtýřům novým, než toho, že chtěl docíliti vyššího zisku a jen proto, že noví více dali, je starým odňal. Ale ta rozhodná okolnost, jak se propachtování dělo před touto dražbou z 1. října 1914, zda též dražbou či prostě, není ve spisech nijak zjištěna a nelze věc proto rozhodnouti. Náhled stěžovatelky, že § 6 předpokládá odnětí bezprávné, nemá v doslovu a duchu předpisu žádné opory. Předpis právě naopak vztahuje se povýtečně na případy, kdy vlastník pachtýři pozemek odňal právem, takže pachtýř pořadem práva hájiti se nemohl.

Čís. 589.

Císařské nařízení ze dne 31. srpna 1915, čís. 257 ř. zák. o umořování listin. Ohlašovací lhůta končí se teprve rok po dospělosti posledního vydaného listu úročního bez ohledu na to, zda navrženo jen umoření samé listiny, či zároveň též umoření úročního listu.

Předběžná opatření, jimiž soudce v mimosporném řízení zjednává si jen formelní podklad pro konečné rozhodnutí (na př. určení ohlašovací lhůty v řízení o umoření listin), jsou bez ohledu na podmínky § 9 nesporného řízení kdykoli změnitelna.

(Rozh. ze dne 13. července 1920, R I 454/20.)

V řízení o umoření ztraceného pláště akcie soud první stolice usnesením ze dne 30. ledna 1919 určil ohlašovací lhůtu slovy »v jednom roce«, opravil však v tomto směru toto své usnesení usnesením ze dne 17. března 1920 tak, že správně má státi »po uplynutí jednoho roku od splatnosti posledního, přínáležejího kuponu — nebo pohledávky samotné, kdyby byla dříve splatna« — a po slovech »č. 013.613« ještě státi má: »K této akci patří celoroční kupony splatné každoročně 1. července, z nichž první byl splatný 1. července 1919 (již v loni vyplacen) a poslední se stane splatným dne 1. července 1937, pak talon«. K navrhovatelově stížnosti potvrdil rekursní soud toto druhé usnesení. Důvody: Stížnost brojí jednak proti tomu, že soud napadeným usnesením změnil své dřívější usnesení ze dne 30. ledna 1919, jednak proti usnesení samotnému, není však ani v tom, ani v onom směru odůvodněna. Jest sice pravda, že

ani v řízení nesporném nemůže soudce sám ze sebe změnit své konečné rozhodnutí, pokud však jde toliko o to, aby zákonný podklad pro rozhodnutí byl připraven, nelze soudci v nesporném řízení upřít právo, aby potřebné doplnění nepředsevzal a po případě i dřívější své opatření nezměnil. O takové přípravné opatření jde v tomto případě, neboť konečné vyřízení o návrhu na umoření listiny nebylo dosud vydáno, a dokud není opatřen předpoklad, pro ně zákonem předepsaný, ani vydáno být nemůže. Ve věci samé jest usnesení správné. Zákon předpisuje pro listiny, k nimž vydány byly podílní listy úrokové a pod. zvláštní lhůtu a nečiní při tom rozdílu, zda byly současně ztraceny také tyto podílní listy. Naopak obsahuje zvláštní předpisy o umoření podílních listů samých, z nichž plyne, že nemůže být listina sama umořena dříve než poslední k ní vydaný podílní list.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Podle prvního odstavce § 8 cís. nař. ze dne 31. srpna 1915, čís. 257 ř. zák., nemůže roční lhůta ohlašovací ukončit se dříve, než uplyne rok ode dne dospělosti posledního vydaného listu úročního (kuponu). Toto ustanovení platí podle jasněho znění svého bez ohledu na to, zda-li navrženo jest jen umoření listiny samé, či zároveň také umoření listu úročního (kuponového), neboť mluví se v něm o vydaných a ne o ohlašovaných listech (aufgebundene Scheine). To vysvítá i z úmyslu zákonodávce, souhlasně s dřívějšími zákonnými ustanoveními, posunouti konec lhůty ohlašovací tak daleko, až bude lze umoření podle vši pravděpodobnosti vysloviti bez ohrožení práv poctivého držitele listu. Správně tedy nižší soudy určily lhůtu ohlašovací v příčině stěžovatelovy akcie. Pokud pak jde o otázku formální platnosti usnesení prvního soudu ze dne 17. března 1920, soud rekursní právem uvedl, že dřívější usnesení ze dne 30. ledna 1920 nebylo rozhodnutím u věci samé, jež by soud první stolice vzhledem na ustanovení § 9 cís. patentu ze dne 9. srpna 1854, čís. 208 ř. zák., nebyl mohl změnit, nýbrž že to bylo opatření předběžné, jímž měl být připraven základ pro konečné soudní rozhodnutí o návrhu na umoření listiny. Konečné rozhodnutí toto mohlo a musilo by také v případě, kdyby usnesení ze dne 30. ledna 1920 bylo zůstalo neopraveno, pokud se týče nezměněno, být vydáno teprve po uplynutí zákonné lhůty ohlašovací a nikoli již po uplynutí nesprávné, v usnesení ze dne 30. ledna 1920 uvedené lhůty, neboť usnesením tímto nenabyl návrhovač, jak mylně se domnívá, práva ra výrok, že listina jest neúčinná, jestliže určená chlašovací lhůta bez výsledek uplyne.

Čís. 590.

Důvodu příslušnosti, jenž sice vyplývá z přednesu žalující strany, ale nebyl jí výslovně uplatňován, nesmí si soud povšimnouti.

Fakturové sudiště. Bylo-li k objednavce hlavního závodu dle jejího poukazu zasláno zboží pobočnému závodu, musí faktura dostati se do rukou hlavního závodu před dojitím nebo současně s dojitím zboží u pobočného závodu.

(Rozh. ze dne 13. července 1920, R I 457/20.)

K objednavce Berlínské firmy dodala tuzemská firma, jakž určeno v objednávce, zboží do Broumovské továrny objednatelčiny. Na zboží zaslala do továrny fakturu opatřenou doložkou splatnosti a žalovatelnosti v T., v obvodu krajského soudu v Litoměřicích. Doložka zůstala nepozastavenou. Dovolávajíc se fakturového sudiště podala prodávatelka na Berlínskou firmu u krajského soudu v Litoměřicích žalobu o zaplacení tržové ceny. Žalovaná firma vznesla námitku místní nepřislušnosti, poněvadž faktura došla do Berlína několik dní po té, kdy zboží došlo do Broumovské továrny. Soud první stolice námitku zamítl, poněvadž Broumovská továrna, byť i nebyla zapsána jako poboční závod, závodem tím ve skutečnosti jest, pročť včasnost dojití faktury dlužno posuzovati dle dcby, kdy došla do Broumovské továrny. Rekursní soud zrušil usnesení prvního soudu a uložil mu, by vyčkaje právní moci, o námitce znovu projednal a rozhodl — mimo jiné z těchto důvodů: Broumov jest toliko oním místem, které dle příkazu berlínského závodu mělo převzítí dodávku zboží, druhou smluvní stranou byl a zůstal závod berlínský. Na závod ten bylo tudíž též zaslati faktury, když obsahovaly, jako zde, dodatky jako splatno a žalovatelnou v T., které měly uložiti žalované nové, ve smlouvě samé ještě nepředvídané povinnosti. Jen nepozastaveným přijetím této faktury zároveň se zbožím nebo již před jeho dojitím zasláné se zakládá dovolaný soud dle § 88 odstavec druhý jur. n. Směrodatným je tudíž dojití faktury v Berlíně a dojití zboží v Broumově, ne však, jak první soud předpokládá, dojití faktur do Broumova. Žalovaná arcíř na lístku ze dne 7. dubna 1919 předepsala, aby faktura byla zaslána do Berlína, dle náhledu soudu odvolacího však stačí, když faktury, žalobkyni broumovské továrně zasláné, touto byly zaslány závodu berlínskému a tam v čas došly. Žalobkyně musí tudíž dokázati předpoklady sudiště faktury, jež sama tvrdí, totiž okamžik dojití zboží v Broumově a včasné dojití faktur do Berlína. Že tu není směrodatným okamžik odeslání faktury, nýbrž okamžik dojití u kupujícího, v tom souhlasí věda i jurisdike (viz též: Zodpovědění dotazů, dobrozdání nejvyššího soudu).

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Při řešení otázky, je-li dovolaný krajský soud dle § 88 odstavec druhý j. n. příslušným, nesejde na tom, zda lze broumovskou továrnu žalované firmy alespoň fakticky považovati za její odštěpný závod čili nic. Byl obchod, který jest základem žaloby, podle skutkové podstaty rozsudku prvního soudu uzavřen s berlínským hlavním závodem žalované firmy a nikoli s továrnou broumovskou, třebaže této k příkazu berlínského závodu zboží bylo zasláno. Kupitelem však byl závod berlínský. Jen když tento bez námitky přijal fakturu obsahující doložku v § 88 odstavec druhý j. n. naznačenou, mohl tedy vůbec být založen soud faktury. Neboť zasílaje fakturu, opatřenou touto doložkou, činí prodávající kupiteli návrh na podrobení se soudu faktury ve sporech, které by z obchodu vzešly; kupitel pak, jenž bez námitky přijme takovou fakturu, dává mlčky na jevo svůj souhlas s tímto návrhem, kdežto jinak pouhé mlčení nelze ještě považovati za přivolení. Jen tehdy, když faktura příslušnou doložkou opatřená, dostala se do rukou kupitele, lze tedy předpokládati, že

tento, přijav ji bez námítky, podrobil se soudu faktury. Má-li nastati tento následek, musí však u kupitele býti dána i další podmínka § 88 odstavec druhý j. n., totiž včasné zaslání (obdržení) faktury (před dojitím zboží nebo zároveň s ním). V tom směru má zákon povahu formální, zní přesně a zcela všeobecně a nedopouští žádné výjimky. Vychází totiž ze zásady, že nelze kupiteli ukládati za povinnost, aby odpovídal na doložky ve faktuře, jež došly ho v době, kdy zboží bylo již převzato nebo dokonce spotřebováno, z čehož zase vyplývá pravidlo, že dlužno pokládati fakturu za včasnou v tom případě, dostala-li se do rukou kupitele dříve, než prošla lhůta k případným výtkám proti zboží. Užije-li se této zásady na sporný případ, nutno za správný uznati názor soudu odvolacího, že zodpovědní otázky, byl-li založen soud faktury dle § 88 odstavec druhý j. n., závisí na tom, zda faktury dostaly se do rukou žalované firmy v Berlíně před dojitím nebo po dojití nebo zároveň s dojitím zboží do Broumova, to pak tím spíše, když v objednávce ze dne 7. dubna 1919 bylo výslovně předešláno, že faktury mají býti zaslány do Berlína, tak že jest nerozhodno, zda snad v dřívějších případech faktury byly zasílány do Broumova. Jakým způsobem za daných okolností berlínský hlavní závod mohl si zjednat nebo zjednat si za účelem případných včasných výtek jistotu o tom, zda zásilka hověí objednavce, bylo jeho věcí a nemá významu pro otázku příslušnosti. Ježto pak ve směru výše naznačeném věc nebyla soudem první stolice na přetřes vzata a není tu následkem toho potřebných zjištění skutkových, byla věc soudem odvolacím právem vrácena k doplnění soudu prvému. Pokud stěžovatelka vytýká nesprávnost předpokladu soudu odvolacího, že uplatňovala pouze soud faktury, tvrdíc, že odvolací soud měl na základě jsoucího tu podkladu skutkového zkoumati, není-li alespoň dána příslušnost dle § 87 a) nebo § 99 j. n., připomíná se toto: Obsah žaloby nedopouští nejmenší pochybnosti o tom, že příslušnost dovolaného krajského soudu byla odvozována jediné z ustanovení § 88 odstavce druhého j. n., zvláště když byl škrtnut poukaz na §§ 87 a 99 j. n. v žalobě původně obsažený. Hledíc k § 179 c. ř. s. byla žalobkyně zajisté oprávněna, uplatnit do konce jednání v první stolici i jiný důvod příslušnosti, než ten, který v žalobě uplatňovala (vyjma ovšem příslušnost dle § 104 j. n.), ale musila tak učiniti výslovně, aby byla odpůrci dána možnost, zaujmouti vůči tomu stanovisko. Žalobkyně podle sporných spisů tak neučinila, ač žalovaná odmítla soud faktury jakožto jediné uplatňovaný, tvrdíc, že měla býti žalována v Berlíně. Není přípustno, aby teprve nyní v rekursu žalobkyně se dovolávala příslušnosti dle §§ 87 a) a 99 j. n., a netřeba tudíž zkoumati, zdali by tu vůbec byly předpoklady těchto ustanovení zákona.

Čís. 591.

Opatrovnický soud jest oprávněn, by sám od sebe vyvolal opravu matriky narozených, v níž manželské dítě nesprávně zapsáno bylo jako dítě nemanželské.

(Rozh. ze dne 13. července 1920, R I 460/20.)

Manželům Janu S-ovi a Antonii S-ové po rodu K-ové povolen byl usnesením ze dne 1. února 1919 dobrovolný rozvod manželství od stolu

a lože. Dne 3. dubna 1919 porodila rozvedená manželka chlapce, jenž pokřtěn na jméno Ferdinand a dle matčina údaje zapsán do matriky jako její nemanželský syn Ferdinand K. Okresní soud obdržev od matričního úřadu povinný oznam o zrození řečeného domněle nemanželského děčka, vyšetřil věc a vydal pak usnesení, dle něhož děčko Ferdinanda dlužno považovati za manželské dítě rozvedených manželů S-ových, a požádal matriční úřad, by v tomto smyslu opravil matriku, poněvadž dítě narodilo se sice z rozvedené manželky, ale již dva měsíce po rozvodu, a jest proto (§ 138 obč. zák. a dvorský dekret ze dne 15. června 1835, čís. 39 sb. zák. s.) dítětem manželským, když rozvedeným manželem zákonná domněnka manželského původu děčka sporem vyvrácena nebyla. K rekursu rozvedeného manžela rekursní soud potvrdil usnesení opatrovnického soudu.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu, mimo jiné z těchto

důvodů:

Soud opatrovnický podle § 21 obč. zák. povinen jest hájiti zájmy tohoto dítěte, pročež právem zakročil v řízení nesporném, aby chyba, vstoupivší se do matriky, byla náležitě opravena, a nebylo příčiny, aby opatrovník, dítěti zřízený, vystoupil pořadem práva proti manželce matky dítěte, nynějšímu stěžovateli, nýbrž naopak tento musil by, kdyby chtěl popírati manželské zrození dítěte, vystoupiti proti němu žalobou podle § 158 obč. zák., což ostatně podle svého tvrzení učinil. Zdali tuto žalobu podal v čas čili nic, jest v tomto nesporném řízení nerozhodno. Usnesení soudů nižších, v řízení tomto vydanými, nebylo, jak stěžovatel neprávem tvrdí, zabráněno mu v tom, aby uplatňoval žalobou právo, které mu dle jeho mínění přísluší, ani mu nebyla, jak v dovolacím rekursu jest uvedeno, odňata »jaksi« lhůta k podání žaloby.

Čís. 592.

Nařízení vlády republiky Československé ze dne 24. dubna 1919, č. 223 o ochraně zaměstnanců používajících bezplatného bytu.

Podána-li žaloba o vyklizení bytu, aniž zaměstnavatel byl si dříve opatřil potřebné soudní svolení k výpovědi, nelze ji odmítnouti pro nepřípustnost pořadu práva, nýbrž dlužno ji zamítnouti.

Soudní svolení k výpovědi není ještě exekucním titulem k vyklizení bytu. O ně nutno teprve žalovati.

(Rozh. ze dne 13. července 1920, R I 461/20.)

Manželé A-ovi dali bez předchozího soudního svolení svému kočmu čtrnáctidenní výpověď ze služby. Poněvadž se po uplynutí výpovědní lhůty ze služebního bytu nevystěhoval, žalovali ho o vyklizení bytu, hájíce stanovisko, že zaměstnán byl u nich v jejich zemědělském podniku pracemi zemědělskými a že proto dle § 6 nařízení nepotřebovali soudního svolení k výpovědi. Soud první stolice zamítl žalobu, dospěv k právnímu závěru, že žalovaný byl kočárovým kočím a že proto ohledně něho neplatí ustanovení § 6, nýbrž všeobecné ustanovení § 1 nařízení.

Odvolací soud sdíleje právní závěr první stolice, zrušil rozsudek a celé řízení jako zmatečné a odmítl žalobu, poněvadž žalobci měli si nejprve vymoci soudní svolení k výpovědi, což státi se může pouze v nesporném řízení.

Nejvyšší soud zrušil usnesení odvolacího soudu a nakázal mu, by o odvolání znova pojednal a rozhodl.

Důvody:

Neprávem odvolací soud za to má, že věc patří na pořad řízení nesporného, nebo že dokonce snad vůbec nepatří ani na pořad soudní, a řízení sporné či zmatečné zrušuje, a to místo dle § 477 čis. 6 c. ř. s. do konce dle § 42 jur. n., jenž jedná o případech právě opačném, že sporná věc rozhodnuta v řízení nesporném. Svolení k výpovědi dle § 3 nařízení ze dne 24. dubna 1919, čis. 223 sb. zák. a nař. udělovalo se sice v řízení nesporném, avšak tady o to nejde, neboť žalobci takového svolení se nedomáhají, nýbrž opírají se o výpověď danou bez něho. Než i kdyby se opírali o výpověď se svolením soudním, patřila by věc na pořad práva, neboť svolení to není ještě exekucním titulem, nýbrž zaměstnavatel, obdržev je, musí teprve výpověď skutečně dáti, a poněvadž ani tato není exekucním titulem — jinak ve věcech nájemních — musí si ho teprv opatřit tím, že na základě ní žaluje na vyklizení. Ve sporu pak musí vykázati svolení soudu k výpovědi, na niž se žaloba zakládá, a dále, že výpověď dána pro dobrou, jak § 2 nař. cit. předpisuje. Avšak odvolací soud neocenil ani té okolnosti, že žalobci založili žalobní nárok na to, že jde o případ § 6 nařízení a že tedy k výpovědi svolení soudního vůbec potřebí nemají; jak tedy měl první soudce, jak odvolací soudce žádá, žalobu pro nepřipustnost pořadu práva odmítnouti? Nikoli, nýbrž bylo nutno základ její zkoumati, a když se svolení soudu k výpovědi ani netvrdí, vyhověti jí nebo ji zamítnouti, podle toho, je-li nebo není-li tu případ § 6 cit. nař., t. j. není-li svolení soudního k výpovědi třeba či je-li ho třeba. Správně pochopil věc první soudce, když o žalobě podle těch hledisek rozhodl, i náleží podle nich rozhodnouti i soudu odvolacímu.

Čís. 593.

Proti rozsudku odvolacího soudu, jenž ve sporu o hodnotu 1000 Kč nepřevyšující, zamítl žalobu jen pro tentokráte, kdežto soud první stolice zamítl ji vůbec, nemá žalobce práva k dovolání.

(Rozh. ze dne 13. července 1920, R I 468/20.)

Ve sporu o 238 Kč byla žaloba soudem první stolice zamítnuta. Odvolací soud rozsudek ten potvrdil s tím, že žaloba zamítá se jen pro tentokráte. Žalobcovo dovolání odmítl odvolací soud jako nepřipustné. Nejvyšší soud jeho usnesení potvrdil.

Důvody:

Proto, že soud odvolací zamítl žalobu jen pro tentokráte a ne vůbec, jak první soudce učinil, nelze ještě pokládati rozsudek odvolací za pozmě-

ňující, neboť zůstalo při zamítnutí žaloby, a dodatkem, stavším se ve prospěch strany žalující, že se tak děje pro tentokráte, vyhrazena byla straně žalující pouze možnost, podati po případě touž žalobu znova proti témuž žalovanému, aniž by tento mohl namítati věc právoplatně rozsouzenou. V pravdě jde tedy o potvrzující rozsudek soudu odvolacího ve sporu o částku 1000 Kč nepřevyšující, následkem čehož jest dovolání vyloučeno dle třetího odstavce § 502 c. ř. s. (čl. VI čis. 30 novely o úlevách pro soudy). Dovolání přes to podané bylo tedy právem odmítnuto jako nepřipustné.

Čís. 594.

Vzdání se opravného prostředku jest účinným jen, bylo-li po vydání napadnutého pak rozhodnutí prohlášeno výslovně na soudě, ať již do protokolu, ať již podáním.

(Rozh. ze dne 13. července 1920, Rv I 354/20.)

Vyřizuje dovolání žalovaného neuznal Nejvyšší soud za opodstatněné vývody dovolací odpovědi, že žalovaný zřekl se dovolání.

Důvody:

Především uvádí žalobce v dovolací odpovědi, že se žalovaný mlčky vzdal dovolání, poněvadž se dne 20. dubna 1920 dostavil dobrovolně do kanceláře právního zástupce žalobce a jemu odevzdal bezvýhradně sporný prsten a zaplatil útraty sporu první a druhé stolice. I kdyby skutečnost ta byla prokázána, nemohlo by z ní vyvozeno býti platné zřeknutí se dovolání ve smyslu § 513, pokud se týče § 472 c. ř. s. Neboť zřeknutí se dovolání jest dle c. ř. s. platné a účinné jen tehdy, bylo-li po vynesení rozsudku osobou k tomu oprávněnou, výslovně prohlášeno u soudu tedy buď ústně, totiž vedle § 208 čis. 1 c. ř. s. zápisem do jednacého protokolu na jisto postaveno, nebo zvláštním podáním soudu ohlášeno. Že by tak se bylo stalo, žalobce ani netvrdí a nelze proto dovolání za nepřipustné považovati.

Čís. 595.

Ochrana nájemců dle § 7 a) nařízení ze dne 17. prosince 1918, čis. 83 sb. z. a n., vztahuje se i k smlouvám, jež po působnosti tohoto nařízení uzavřeny byly na dobu určitou.

Nedostatek soudního přivolení má jen v zápětí meritorní zrušení výpovědi, pokud se týče příkazu, nikoli zmatečnost řízení.

(Rozh. ze dne 13. července 1920, R II 173/20.)

Smlouvou ze dne 25. února 1919 pronajal majitel domu nájemci byt na dobu od 1. dubna 1919 do konce prosince 1919. K pronajímatelovu návrhu vydán dne 8. listopadu 1919 proti nájemci soudní příkaz k odevzdání nájatého bytu. V námítkách uplatňoval nájemce v první řadě nepřipustnost pořadu práva; ježto jde o nájemní smlouvu, která zaniká projitím času bez výpovědi a jejíž smluvní doba převyšuje půl roku, tedy podle § 7 a) na-

řízení ze dne 17. prosince 1918, čís. 83 sb. z. a n., o ochraně nájemců považuje se za obnovenou na dobu neurčitou a může býti zrušena jen za předpokladů v tomto paragrafu uvedených. Soud první stolice usnesením, pojatým do rozsudku, zamítl námitku nepřipustnosti pořadu práva, jinak vyhověl z věcných důvodů námitkám a prohlásil soudní příkaz k odevzdání bytu za bezúčinný. Usnesení o námitce nepřipustnosti pořadu práva odůvodnil takto: Smlouva, byť i doba její převyšovala půl roku, není chráněna § 7 a) nařízení ze dne 17. prosince 1918, čís. 83 sb. z. a n. Neboť tímto paragrafem měly býti chráněny jen smlouvy, uzavřené na určitou dobu před účinností nařízení, aby bylo zabráněno tomu, by právní postavení opatrného nájemce, zajistivšího si byt pevně na určitou dobu, po účinnosti nařízení o ochraně nájemců nebylo horší než právní postavení nájemce méně bedlivého, jenž si byt najal z netečnosti na dobu neurčitou. Dozajista však nemělo šem 7 a) nařízení býti stranám zabráněno, by přes účinnost nařízení neuzavíraly smlouvy s platností obmezenou na určitou dobu a s povinností, ji držeti. Nemělo by ani smyslu, aby strany za platnosti nařízení o ochraně nájemců uzavíraly nájemní smlouvu na dobu určitou, kdyby přes toto určení nájemci bylo zůstavěno, včasným prohlášením ji přeměnit na smlouvu s dobou neurčitou. Nespadá-li tudíž sporná nájemní smlouva pod nařízení o ochraně nájemců, může pronajímatel beze všeho podle § 567 civ. ř. s. žádati za příkaz na odevzdání bytu, aniž by si musil napřed vyžádati povolení soudce nesporného. Jest proto námitka nepřipustnosti pořadu práva neodůvodněna. Odvolací soud k odvolání pronajímatele zrušil jako zmatečné soudní příkaz a celé další řízení první stolice a odmítl návrh na vydání příkazu k odevzdání bytu. Důvody: Z nařízení nevysvítá, že by ustanovení § 7 a) bylo obmezeno na smlouvy, uzavřené na určitou dobu před účinností tohoto nařízení. Nejen, že § 7 a) zní všeobecně, takže platí pro všechny smlouvy ať před ať po účinnosti tohoto nařízení uzavřené, nýbrž plyne to i z nadpisu § 7 cit. nař. »obmezení práva výpovědi a prodloužení nájemních smluv uzavřených na určitou dobu«. Zrovna tak, jak se obmezuje právo výpovědi všeobecně, nutno i ustanovení o prodloužení nájemních smluv, uzavřených na určitou dobu, vztahovati na všechny smlouvy, tedy i na smlouvy uzavřené po 28. prosinci 1918. Proti názoru prvního soudce, že by právní postavení opatrného nájemce, zajistivšího si byt pevně na určitou dobu, po účinnosti nařízení o ochraně nájemců bylo horším, než právní postavení nájemce méně bedlivého, jenž si byt najal z netečnosti na dobu neurčitou, lze uvést, že taková časová obmezení nezávisí jen na vůli nájemce, nýbrž spíše na vůli pronajímatele, který tak snadno by mohl účel zákona zmařit. Arciž nebylo ustanovením § 7 a) nařízení zabráněno, by přes účinnost tohoto nařízení nebyly uzavírány smlouvy s platností, obmezenou na dobu určitou. Smlouvy takové, jichž smluvní doba převyšuje půl roku, pokládají se dle citovaného ustanovení za obnoveny na neurčitou dobu, vyjímajíc případ, že před uplynutím nájemní doby a zachovávajíc v místě obvyklou výpovědní lhůtu, buď nájemce prohlásí, že v nájmu nechce pokračovati nebo pronajímatel žádá za zrušení nájmu z důležitých důvodů dle předpisů o výpovědi nájmu. Když tedy ustanovení § 7 a) nařízení platí i pro smlouvy, uzavřené po 28. prosinci 1918, nebyla žalující strana oprávněna k návrhu na vydání příkazu na odevzdání bytu, nýbrž mohla podle nařízení ze dne 9. února 1919, č. 62 sb. z. a n., dáti výpověď jen se svolením

soudu a vymoci si souhlas k výpovědi podle ustanovení cit. právě nařízení jen cestou nespornou.

Nejvyšší soud k pronajímatelovu rekursu zrušil usnesení odvolacího soudu a nakázal mu, by znovu o odvolání rozhodl.

Důvody:

Tím, že usnesení, do rozsudku prvního soudu pojaté, jímž námitka nepřipustnosti pořadu práva byla zamítnuta, nebylo žalovanou v odpor vzato, nebyla soudu odvolacímu, jenž rozhodoval o odvolání žalobkyně z věcné části rozsudku, ovšem odňata možnost a právo, zabývat se otázkou, neide-li o věc z pořadu práva vyloučenou, když dle § 240 odstavec třetí c. ř. s. k nepřipustnosti pořadu práva vždy z povinnosti úřední jest přihlídati. Tvzení stěžovatelky, že nařízení ze dne 17. prosince 1918, čís. 83 sb. z. a n., pozbylo dnem 30. dubna 1920 platnosti, jest nesprávné, neboť nařízením vlády ze dne 30. března 1920, čís. 175 sb. z. a n., byla působnost onoho nařízení prodloužena do té doby, dokud o ochraně nájemců nebudou vydány předpisy nové. To se stalo zákonem ze dne 8. dubna 1920, čís. 275 sb. z. a n., nabyvším účinností dnem jeho vyhlášení t. j. 3. května 1920. Ačkoli pak tento zákon dle svého § 33 nastoupil na místo nařízení ze dne 17. prosince 1918, č. 83 sb. z. a n., nepůsobí přece dle zásady § 5 zák. obč. pro nedostatek zvláštního ustanovení opačného zpět, a dlužno tedy otázku, zda k návrhu žalobkyně na vyklizení místnosti, žalovanou najatých, bylo třeba předchozího soudního svolení, posuzovati podle předpisů platných v době, kdy nárok na vyklizení byl podán t. j. podle nařízení ze dne 17. prosince 1918, čís. 83 a ze dne 9. února 1919, čís. 62 sb. z. a n. Dovolací soud souhlasí s názorem odvolacího soudu, že ustanovení § 7 a) nařízení ze dne 17. prosince 1918, čís. 83 sb. z. a n., se vztahují ke všem smlouvám nájemním na určitou dobu uzavřeným a tudíž projitím času bez výpovědi zanikajícím (pokud smluvní doba převyšuje půl roku), a ne jen ke smlouvám uzavřeným před dnem, kdy nastala účinnost dotčeného nařízení (28. prosince 1918). Opačné mínění stěžovatelčino nelze uvést v soulad ani s doslovním ani s účelem tohoto ustanovení. Že všeobecné znění dotčeného § 7 a) nadpisu oddílu, do něhož jest zařazen («obmezení práva výpovědi a prodloužení nájemních smluv uzavřených na určitou dobu») nutká k názoru odvolacího soudem vyslovenému, bylo tímto správně již vyloženo. Pokud se pak týče účelu onoho ustanovení, připomíná se toto: První dvě nařízení o ochraně nájemců, totiž nařízení ze dne 26. ledna 1917, č. 34 a nařízení ze dne 20. ledna 1918, č. 21 ř. zák., vztahovala se jen k nájmu na neurčitou dobu uzavřeným, k jichž rozvázání jest třeba výpovědi, nechránila však nájmy na určitou dobu uzavřené a proto podle § 1113 obč. zák. bez výpovědi pouhým projitím času zanikající. Aby i takové nájmy alespoň částečně staly se účasten ochrany zákonné, bylo do nařízení ze dne 17. prosince 1918, č. 83 sb. z. a n. (obsahově totožného s ministerským nařízením ze dne 26. října 1918, č. 381 ř. zák.), pojata ustanovení § 7 a), jímž nájemní smlouvy, zanikající projitím času bez výpovědi, pokud smluvní doba převyšuje půl roku, za dalších podmínek tam uvedených byly postaveny na roveň nájemním smlouvám na neurčitou dobu uzavřeným, čímž ochrana nájemců i na ně byla rozšířena (srovnej též důvo-

dovou zprávu k vládnímu návrhu zákona o ochraně nájemníků tisk 2666 zasedání Národního shromáždění Čsl. z roku 1920 str. 13). To však platí pro všechny nájemní smlouvy tohoto druhu, neboť není důvodné přičítati, aby se smlouvami před tímto dnem učiněnými bylo nakládáno jinak, než se smlouvami před tímto dnem učiněnými. Z § 2 zákona ze dne 8. dubna 1920, č. 275 sb. z. a n., stěžovatelka nemůže pro své odchytlé stanovisko nic odvoditi. Jednát první odstavec tohoto § 2 výslovně o smlouvách nájemních, uzavřených na určitou dobu před počátkem účinnosti tohoto zákona, tedy zajisté též o smlouvách, které byly uzavřeny za působnosti nařízení ze dne 17. prosince 1918, č. 83 sb. z. a n. (čili po 28. prosinci 1918) a stanoví pro ně celkem ve shodě s § 7 a) tohoto nařízení zásadu, že takovéto smlouvy nájemní se obnovují na neurčitou dobu s výpovědní lhůtou, zvláštními předpisy stanovenou nebo v místě obvyklou, jestliže před uplynutím nájemní doby buď nájemník neprohlásí, že nechce pokračovati v nájmu, nebo pronajímatel nedá výpověď se svolením soudu, v kterýchžto případech jediné smlouvy takové zanikají projitím času, kdežto ohledně smluv nájemních po počátku účinnosti zákona na určitou dobu uzavřených nařizuje třetí odstavec § 2 bezpodmínečně, že pokládají se po dobu platnosti zákona za uzavřeny na neurčitou dobu s výpovědní lhůtou zvláštními předpisy stanovenou nebo v místě obvyklou. Pokud stěžovatelka poukazuje na předpis druhého odstavce § 34 zákona o ochraně nájemníků, jenž vylučuje použití předpisů prvního odstavce § 2, podán-li již přede dnem vyhlášení tohoto zákona návrh na vyklizení (odevzdání) nebo převzetí, dovozuje z toho, že se tu výslovně bez jakéhokoliv omezení pro dobu před vydáním dotčeného zákona a tedy i po vydání nařízení ze dne 17. prosince 1918 připouští, že na základě smluv nájemních s určitou dobou nájmu mohou býti a také byly podány pouhé návrhy na vyklizení (odevzdání), takže stanoví zákon sám, že v případech takových nelze užití omezení teprve nyní v § 2 odst. 1 zákona o ochraně nájemníků stanovené, — stačí připomenouti, že byly ovšem za platnosti nařízení o ochraně nájemců přípustny návrhy vyklizovací, ale jen se svolením soudu, a že význam přechodného ustanovení § 34 odst. 2 zákona o ochraně nájemců spočívá zejména v tom, že vylučuje použití předpisů § 2 odstavec první vztahujících se ke všem smlouvám nájemním, uplynutím času zanikajícím, při smlouvách, jichž doba nepřevyšuje půl roku, které dosud nespadały pod ochranu nájemců. Z těchto úvah plyne, že žalobkyně měla si před podáním výpovědi pokud se týče návrhu na vyklizení napřed opatřiti svolení soudu podle nařízení ze dne 9. února 1919, čis. 62 sb. z. a n. Potud lze souhlasiti se soudem dovolacím. Nelze však sdíleti jeho názoru, že, když žalobkyně si neopatřila předchozího svolení soudního, vyloučen byl pořad práva o jejím návrhu na vyklizení. Nedostatek předchozího soudního svolení k výpovědi po případě k návrhu vyklizovacímu má pouze v zápětí, že k námítkám odpůrcovým výpověď (příkaz vyklizovací), postrádající takto zákonného podkladu, musí dle § 572 c. ř. s. rozsudkem býti prohlášena za bezúčinnou, — nelze však tvrditi, že námítky proti výpovědi (příkazu vyklizovacímu) jsou nepřipustny a řízení dle §§ 560 a násl. c. ř. s. o nich zavedené, jakož i rozsudek pro provedeném sporném řízení vydaný jsou zmatečny dle § 477 č. 6 c. ř. s., zvláště když ani § 4 odst. 2 nařízení ze dne 9. února 1919, č. 62 sb. z. a n., nevyklučoval nadobro námítky proti

výpovědi (příkazu vyklizovacímu) a tudíž sporné řízení o nich, jak nejvyšším soudem opět bylo vysloveno.

Čís. 596.

Zákon ze dne 27. května 1919, čis. 318 sb. z. a n., o zajištění půdy drobným pachtýřům.

Odnětím nemění zákon v § 6 jen případy, kde vlastník za trvání pachtu smlouvu jednostranně zrušil a pachtýř tomu se podrobil, nýbrž a to po výtce případy, kde vlastník po vypršení pachtovní doby nepřistoupil na pachtýřovu žádost o obnovu pachtovního poměru. Při tom jest lhostejno, zda pozemky propachtovávaly se pokaždé veřejnou dražbou a zda pacht bez uzavření nové smlouvy sám sebou za posavadních podmínek se obnovoval, čili nic.

(Rozh. ze dne 13. července 1920, R II 174/20.)

V řízení o nároku drobného pachtýře, požadujícího vlastnictví k pachtovanému pozemku, odmítl okresní soud použití ustanovení § 6 zákona, poněvadž vlastník pachtýři pozemek po uplynutí pachtovní doby prostě znovu nepropachtoval, takže o odnětí pozemku pachtýři nemůže býti řeči. Rekursní soud zrušil usnesení prvního soudu a nařídil jí, by o požadovacím nároku znovu pojednala a rozhodla. **Důvody:** S úzkým výkladem, který dal první soudce § 6 zák. ze dne 27. května 1919, č. 318 sb. z. a n., nelze souhlasiti; neboť tento výklad nelze srovnati se zvyklostí, že pozemky vůbec a velkostatkářské zvláště se pachtují pravidelně jen na období 3—6 let a že se pacht po uplynutí této doby na též počet let obnovuje. Jelikož pacht na určitý počet let uzavřený nelze vůbec proti vůli propachtovatele odněti a nelze při něm pachtovné jednostranně zvýšiti, jest patrné, že zákon mluvě o odnětí pachtu, má na mysli neobnovení prošlého již pachtu.

Nejvyšší soud nevyhověl vlastníkovu dovolacímu rekursu.

Důvody:

Doslov zákona a úmysl zákonodárcův nedopouštějí pochybnosti o tom, že ustanovením prvního odstavce § 6 zákona ze dne 27. května 1919, č. 318 sb. z. a n., mají býti chráněni ti drobní pachtýři, kterým propachtovatel z důvodů, jež zákon neuznává za podstatné a oprávněné, znemožnil pokračovati v pachtu, ač byli k tomu volni a ochotni. Takovéto znemožnění nastane však nejen v řídkých asi případech, kdy propachtovatel zruší jednostranně a bezdůvodně trávající poměr pachtovní a pachtýř tomu se neopře, ač by měl k tomu právo, nýbrž pravidelně tehdy, když po vypršení smluvené doby pachtovní propachtovatel odmítne žádost pachtýře, který chce pokračovati v pachtu, za obnovení pachtovní smlouvy a nepřistoupí na požadované prodloužení pachtu. Také tu odmíná vlastník v pravdě pozemek pachtýři. Potud dlužno tedy za správný uznati výklad, jehož se dostalo dotčenému ustanovení zákona se strany soudu rekursního, a nelze souhlasiti s opačným názorem stěžovatelky. K otázce v dovolací stížnosti nadhozené, jaký smysl má omezení práva dle § 6

zákona ze dne 27. května 1919, č. 318 sb. z. a n., na čas války, budíž připomenuto toto: Ze srovnání prvního a třetího odstavce zmíněného § 6 vyplývá, že byl den 1. srpna 1914 jako časová hranice stanoven proto, že následkem válečných událostí a jimi přivoděných změn poměrů hospodářských jednak vlastníci pozemků přistupovali ke zrušení pachtovních smluv buď za tím účelem, aby převzali je do svých vlastních rukou, neb aby si zjednali vyšší pachtovné, — jednak mnozí pachtýři byli nuceni opustiti půdu dosud obdělávanou, čímž poměr pachtovní pomínil. Účelem § 6 dotčeného zákona jest právě, aby škodlivé účinky, které takto nastaly přerušením pachtovního poměru, byly pokud se tkne požadovacího práva dlouholetých drobných pachtýřů zmírněny. S tohoto právního hlediska jest úplně lhostejno, zda pozemky nadačních velkostatků vůbec, a jmenovitě pozemky nadačního velkostatku, o který se zde jedná, dle stávajících předpisů vždy se pronajímají veřejnou dražbou, a dle pachtovních smluv pachtovné po uplynutí pachtovní doby se neobnovuje samo sebou, nýbrž musí nové smlouvy býti uzavřeny.

Čís. 597.

Zákon ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n., o zajištění půdy drobným pachtýřům.

Pro požadovací nárok rozhodným jest, zda v okamžiku, kdy byl nárok vznesen, byl pozemek ve vlastnictví osoby, proti níž lze nárok takový uplatňovati.

(Rozh. ze dne 13. července 1920, R II 175/20.)

Opíraje se o skutečnost, že, včítá-li se pachtovní držba jeho předchůdců, jest od roku 1886 pachtýřem pozemku, připsaného kuihovně zbožné nadaci, vznesl pachtýř proti nadaci nárok na vlastnictví k pachtovanému pozemku. Zástupce nadace odporoval požadovacímu nároku poukazem k tomu, že nadace, pro niž jest pozemek vlastnický připsán, trvá po právu teprve od roku 1906 a od tohoto roku jest pozemek na ni připsán, takže nelze říci, že měl by požadovatel pozemek po zákonnou dobu spachtovaný od právního subjektu, proti němuž požadovací nárok lze uplatňovati. Tato námítka uznána všemi třemi stolicemi za neopodstatněnou, Ne j v y š š í m s o u d e m z těchto

d ů v o d ů:

Dle § 1 zákona o zajištění půdy drobným pachtýřům ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n., zakládá pacht pozemku trvajícím nepřetržitě od 1. října 1901, nárok pachtýře na postoupení pozemku do jeho vlastnictví, »jest-li požadovaný pozemek patří státu nebo jest součástí statku církevního neb nadačního«, — o kterýžto poslednější případ tu jde. Uvedenému právě doslovu zákona zcela zřejmě vyhovuje v tomto směru již splnění předpokladu, že požadovaný pozemek jest v okamžiku, kdy pachtýř požadovací právo uplatňuje, ve vlastnictví subjektu náležejícího do některé z kategorií v § 1 uvedených. Mínení dovolatelčino, že by požadovaný pozemek po celou dobu pachtu, nárok ten zakládajícího, musel býti ve vlastnictví takového subjektu, s do-

slovem zákona se neshoduje. Odchylna od doslovu zákona jest tím méně přípustnou, když v něm došla výrazu i pravá vůle zákonodávce. Účel sledovaný zmíněným zákonem jest, aby pachtýřům odevzdáním pozemku, který po určitém řadu let vzdělávali, do vlastnictví trvale zabezpečena byla jejich dosavadní živnost. Jest tudíž zákon vykládati ve shodě s touto jeho tendencí, jež důsledně sledována nutně vyžaduje, aby stejně nakládáno bylo se zákonně kvalifikovanými pachtýři uplatňujícími požadovací právo naproti některé z právnických osob v § 1 odstavce druhý vyjmenovaných bez ohledu na dobu, po kterou jest vlastníci pozemku, jen je-li vlastníci v okamžiku, kdy požadovací právo bylo uplatněno. Neprávem dovolává se stěžovatelka pro své opáčné mínění ustanovení § 8 téhož zákona, jenž se týká naprosto jiné otázky. Ustanovení to ve shodě s účelem zákona bráníti chce maření nároku pachtýřova ukládáním mu náhrady za požadovaný pozemek ve výši cen válečných.

Čís. 598.

Tím, že spoluvlastník určil svou movitou věc ku prospěchu společné nemovitosti a že věc ta jest následkem toho po právu příslušenstvím nemovitosti, nestává se o sobě ještě spoluvlastnictvím ostatních podílníků.

(Rozh. ze dne 13. července 1920, Rv II 101/20.)

Ve sporu o zrušení spoluvlastnictví mlýna se všemi stroji a zařízením veřejnou soudní dražbou namítal žalovaný spoluvlastník mimo jiné, že stroje a zařízení mlýna pořídil ze svého a že následkem toho k nim dražba žádným způsobem nemohla by se vztahovati. O b ě n i ž š í s t o l i c e prohlásily námítku tu za neoprávněnou, poněvadž žalovaný stroje a zařízení vnesl do společného mlýna a určil je k provozování živnosti, čímž věci ty staly se nedílnou součástí mlýnské nemovitosti, takže nic dále na tom nezáleží, zda žalovaný pořídil ony věci ze svého a vyhradil si k nim právo vlastnické, čili nic.

Ne j v y š š í s o u d nařídil soudu první stolice, by o řečené námítce znovu pojednal a rozhodl.

D ů v o d y:

Názoru předchozích stolic nelze přisvědčiti. § 294 obč. zák. ovšem ustanovuje, že příslušenstvím jest, co s věcí trvale jest spojeno, zejména i věci vedlejší, bez nichž hlavní věci užívati nelze, neb o nichž zákon nebo vlastník nařídil, aby se jich trvale pro hlavní věc užívalo, a taktéž praví § 297 obč. zák. mezi jiným, že za movitou věc pokládá se vše, co je v zemi nebo ve zdi upevněno, přibito atd., jakož i věci takové, jež jsou k tomu, aby se jich při nějakém celku trvale užívalo. Okolnost, že movitá věc považuje se dle svého určení a věnování pro právní obchod v jistých směrech za součást věci hlavní, netvoří však o sobě důvodu nabývacího pro osoby, jimž hlavní věc jest společnou a nemohou proto osoby ty osobovati si již z důvodu hořejšího právo, aby jmenovitě příslušenství, jež bylo po případě jiným spoluvlastníkem zaopatřeno, bylo vůči nim považováno za spoluvlastnictví. Nerozhoduje tedy pouze to, zda stroje a zařízení dle

svého účele a své povahy byly by příslušenstvím, ani způsob spojení jich s nemovitou věcí, nelze tudíž z těchto okolností ještě usuzovati, že ten, kdo zařízení vnesl do mlýna, se tím vzdal ve smyslu § 863 obč. zák. svého vlastnického práva. Z toho vyplývá, že není správným názor nižších stolic, že zařízení mlýna sdílí za všech okolností osud nemovité věci samé, nýbrž třeba zjistiti skutkové okolnosti, na základě kterých lze dojíti správného úsudku o významu a vlastnictví sporných strojů atd. V této příčině nezabývaly se však nižší stalice s přednesem stran, a nebyla skutková podstata po této stránce náležitě vysvětlena, takže pro rozhodnutí této otázky není tu dostatečného zjištění skutkových okolností.

Čís. 599.

Podnikatelstvem ve smyslu zákona o ručení dráhy za úrazy příhodou v dopravě jest provozovatel, nikoli vlastník nebo koncesionář dráhy.

(Rozh. ze dne 13. července 1920, Rv II 141/20.)

Za jízdy vlakem na dráze, jejímž koncesionářem a majitelem jest společnost A., jež však je ve státním provozu, utrpěl žalobce úraz na těle. I domáhal se na společnost dle § 1 zák. o ručení železnic náhrady škody. Oba nižší soudové zamítli žalobu pro nedostatek pasivní legitimace v podstatě z toho důvodu, že žalovaná, odevzdavši obstarávání dopravy na trať své dráhy eráru, pokud se týče, správě státních drah, jest pouhou vlastníci a nikoliv též provozovatelkou dráhy, na níž se žalobci úraz přihodil a ve případech takovýchto sluší nárok na náhradu podle § 1 zákona o ruč. žel. uplatňovati vůči onomu podnikatelstvu, jež dopravu vskutku obstarává a nikoliv proti koncesionáři a vlastníku, jenž, nejsa zároveň provozovatelem dráhy, nemá na její dopravu žádného vlivu.

Nejvyšší soud nevyhověl žalobcovu dovolání.

Důvody:

Proti právnímu názoru obou předchozích stolic uvádí dovolatel především, že § 1 zákona o ruč. žel. ze dne 5. března 1869, čís. 27 ř. z. nepředpokládá zavinění podnikatelstva, a opírá se k dotvrzení tohoto svého stanoviska o doslov § 2 téhož zákona. Názor dovolatelův není správný, neboť § 1 skutečně zavinění předpokládá, což lze vyvoditi i z povahy závazku dráhy, který jsa obligací ex delicto pouze ze zavinění může vzéjti. Toto zavinění dráhy může se pro složitost a nebezpečnost podniku státi způsobem velmi rozmanitým a okolnost tato vedla zákon k tomu, že předpokládal zavinění dráhy — mnohdy těžko dokazatelné — generelně a že v § 2 uvádí pouze důvody exkulpační, kdy dráha tohoto zavinění a tudíž i ručení jest sprostěna. Takové zavinění však možno přičísti pouze podnikatelstvu, jež skutečně dopravu provádí, které jest tedy súčasťně v technickém směru, nikoli však vlastníku železnice, jenž súčasťně se pouze v hospodářském směru. Dále dlužno poukázat k ustanovení § 57 doprav. řádu želez. ze dne 16. listopadu 1851, čís. 1 ř. z. z roku 1852, dle něhož při propachtování provozu železnic čili, jak zákon praví, při přenechání provozu soukromým osobám neb soukro-

mým spolkům mají tyto ohledně provozu železnic tytéž povinnosti a závazky jako soukromé podniky železniční. Ze všeobecného tohoto ustanovení lze vyvoditi, že mezi tyto povinnosti náleží i ručení za škody, dopravou způsobené. Pokud jde pak o případ opačný, totiž, dá-li soukromník svou dráhu do provozu státu, oč právě ide v tomto případě, lze z uvedeného předpisu vyvoditi, že v tomto případě ručí za škodu pouze stát. Odporovalo by zajisté právnímu citu, kdyby za dopravu měl ručiti soukromník, jenž na správný chod její nemá žádného vlivu. Ovšem by se mohl stát hojiti na vlastníku, kdyby událost v dopravě byla způsobena vadami skrytými (nedostatky stavby, kolejnic, vozů v době předání a pod.), vlastníkem způsobenými, avšak kromě těchto případů zůstává jediným a konečným ručitelem pouze ten, kdo dopravu provozuje. Názor tento lze kromě toho vyvoditi též z úvodních slov § 1 zák. o ruč. žel. »událost v dopravě« a nemůže zajisté bezprostředně po tom následující slovo »Unternehmung« znamenati jiný podnik nežli onen, do jehož působnosti ona »doprava« spadá. Názor tento podporován jest i dalšími textem uvedeného předpisu »kdo jsou činní při službě vozové«. Jen mimochodem budíž poukázáno, pokud se týče stanovení pojmu »podnikatele (Unternehmer)« k zákonu ze dne 28. prosince 1887, čís. 1 ř. z. z roku 1888 o úrazovém pojištění dělnickém, dle něhož podnikatelem jest ten, na jehož účet se provoz děje (Betrieb erfolgt — § 11 odstavce první a třetí cit. zák.). Ustanovení § 1 zákona o automobilech ze dne 9. srpna 1908, čís. 162 ř. z. je rázu zcela výjimečného a nelze je vztahovati na ručení při železnicích.

Čís. 600.

Prozatímní opatření zákazem dalšího uveřejňování inserátů, ohroženou stranu poškozujících.

(Rozh. ze dne 20. července 1920, R I 462/20.)

Mezi akciovou pojišťovnou proti úrazu a ručení A. a ústředním svazem zaměstnanců pojišťoven v P. došlo k neshodě v otázce přístupu zřízenců akciové pojišťovny k organizaci zaměstnanců pojišťoven. Za této rozepře uveřejněn v různých novinách tento inserát: »Dříve nežli se dáte pojistiti u pojišťovací společnosti, obraťte se na Ústřední svaz zaměstnanců pojišťoven o informaci, týkající se poměrů, jež panují u této společnosti«. Návrh akciové pojišťovny, by jí proti svazu bylo povoleno prozatímní opatření zákazem dalšího uveřejňování inserátů téhož nebo podobného obsahu, byl soudem první stalice zamítnut, poněvadž navrhuující strana neosvědčila, že by to byla právě odpůřčí strana, která uveřejnila inseráty tyto. Táž při jednání o návrhu tom popřela veškerou účast v uveřejňování tom, a ohrožená strana neuvedla ani neosvědčila ničeho, z čeho by se na účast tu souditi dalo. Z pouhého obsahu inserátu nelze na to souditi, spíše jest pravděpodobno, že by odpůřčí strana, kdyby inseráty byla nechala uveřejniti, svoje jméno v nich nebyla uvedla. Neosvědčila-li však navrhuující strana, že odpůřčí strana jest původcem inserátů, o něž jde, neosvědčila též, že by jí příslušel vůči straně odpůřčí nějaký nárok na náhradu škody o navrácení v stav předešlý ve smyslu § 1330 odstavce

druhý obč. zák. a že by nárok její byl ohrožen odpůrcí stranou. Rekursní soud povolil prozatímní opatření, složí-li navrhovatelka pro veškeré, odpůrci z opatření hrozící škody k soudu jistotu 3000 Kč. **Důvody:** K povolení prozatímního opatření stačí, osvědčí-li navrhovatel okolnosti, z nichž lze souditi, že mu přísluší proti odpůrci nárok, k jehož zajištění se navrhuje vydání prozatímního opatření. Soudce prvý správně dovozuje a soud rekursní náhled ten sdílí, že vzhledem k tomu, že obsah inserátů je tak všeobecný, čtenář záležitosti neznalý by se nemohl dovědět, že jde tu o námezdní spor mezi navrhuující stranou a jejími zřízenci, nýbrž že by mohl míti za to, že se varuje před pojišťováním u navrhovatelky, protože tam není vše v pořádku a že by důsledkem toho inseráty těmi navrhovatelka mohla býti poškozena. Z okolností té, že inseráty, o něž jde, uveřejněny byly téhož dne, totiž 1. května 1920 v témž znění v několika časopisech, dále že, jak předloženými časopisy osvědčeno bylo, inseráty tyto mají stejné znění, jsou velice nákladné, a že v inserátech těch »Ústřední svaz zaměstnanců pojišťoven« je označován jako orgán, jenž další informace udělí, lze s velikou pravděpodobností souditi, že právě tento »Svaz« je rozšiřovatelem těchto placených inserátů. Zákon žádá toliko osvědčení, nikoliv provedení přesného důkazu o existenci nároku, k jehož zajištění prozatímní opatření se povoluje a tomuto požadavku navrhovatelka vyhověla předložením časopisů, v nichž inseráty uveřejněny jsou. Vzhledem k tomu však, že osvědčení toto dostatečným není, bylo po rozumu § 390 ex. ř. vykonání povoleného prozatímního opatření učiněno odvislým na složení jistoty k soudu. Také z povahy věci samé, i z toho, co navrhovatelka ve svém návrhu uvádí, vysvítá, že žádaného prozatímního opatření je třeba, aby byla odvrácena hrozící nenahraditelná škoda, neboť je jisto, že dalším rozšiřováním těchto inserátů skutečně nenahraditelná škoda navrhovatelce hrozí, neboť čtenářstvo inserátů těch mohlo by právem souditi z okolností té, že inseráty tyto nerušeně dále jsou uveřejňovány, aniž navrhovatelka tomu se brání, že skutečně ve vedení pojišťovny něco v pořádku není, co ospravedlňuje takovéto varování insertem, z čehož by ovšem navrhovatelka měla značnou újmu majetkovou. Proto okolnost tato — jako zřejmá — dalšího osvědčení nepotřebuje.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Navrhovatelce jako pojišťovně záleží na důvěře veřejných kruhů, zejména těch, kdo hledají pojištění svých zájmů. Obsah insertu jest způsobit, zeslabiti tuto důvěru, odvrátiti zájemníky od pojišťovny, na jejíž poměry se veřejně upozorňují, tedy pojišťovnu majetkově poškoditi. Každé další inserování jest způsobit, nebezpečí toto zvýšiti a přivoditi nenahraditelnou škodu. Inserát obsahuje výzvu k veřejnosti, aby se obrátila o informace týkající se poměrů, jež panují u pojišťovny, na »Ústřední svaz zaměstnanců pojišťoven«. Jest tedy pravděpodobno, že inseráty pocházejí od svazu. Osvědčení není v tomto směru dostatečné a bylo správně opatření učiněno odvislým od složení jistoty. Předpoklady zatímního opatření jsou dány a stížnost není důvodna.

Čís. 601.

Zákon ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n., o zajištění půdy drobným pachtýřům.

Spolupachtovaný pozemek nepřestává býti částí hospodářského celku (§ 3, odstavec čtvrtý zákona) tím, že ho pro hospodářský celek jako takový není právě nutně zapotřebí.

(Rozh. ze dne 20. července 1920, R I 476/20.)

Ohláška drobného pachtýře byla okresním soudem odmítnuta. **Důvody:** V tomto případě nejde o pachtýře zemědělského podniku, jakého zákon ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n., označuje jako drobného pachtýře, chtěje mu pachtovanou zemědělskou půdu zajistiti. Žadatel jest mlýnářem a jako takový má od velkostatku v pachtu mlýn čp. 29 v D. s příslušenstvím a nyní požadovanými pozemky ve výměře 4 ha 03 a a 19 m². Pozemky ty tvoří ode dávna hospodářské příslušenství mlýna a s ním jeden hospodářský celek, jednu živnost, jeden statek a na takové hospodářské celky nepřislouší dle § 3, poslední odstavec, pachtýři požadovací právo. Mlýn bez pozemků, o něž jde, nemohl by samostatně hospodářsky existovati. Citovaný zákon souvislost pozemků s podniky průmyslovými výslovně respektuje (tak v § 5, poslední odstavec, v § 6, poslední odstavec). Intencí zákona jest zajistiti půdu dosavadním pachtýřům zemědělských pozemků, aby na nich mohli jako na vlastních dále hospodařiti (§§ 1 a 3 zákona), ale vyloučiti všechny pachtýři, které nelze čítati k drobným nebo dílcovým pachtům. Rekursní soud potvrdil usnesení své stolice, dodav k jejímu odůvodnění toto: Pacht vztahuje se na živnostenský podnik, takže stěžovatele nelze pokládati za drobného pachtýře ve smyslu zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n., nýbrž za pachtýře celku. Takovému pachtýři nepřislouší však požadovací právo ani na pachtovaný celek ani na jednotlivé pozemky, které s tímto podnikem jedinou smlouvou byly propachtovány a k celku tomu hospodářsky přináležejí ani tehdy, kdyby jich k provozování samé živnosti nebylo nezbytně potřebí. Podobně nemůže pachtýř dvora požadovati některé z pozemků s tímto dvorem pachtovaných, třebaš tento celek mohl i bez nich obstáti.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Stěžovatel při svém výslechu dne 11. června 1920 sám udal, že pachtovaný objekt uvedený ve smlouvě ze dne 31. prosince 1913 (mlýn čp. 29 v D. zvaný Starohutský s příslušenstvím) tvoří samostatný hospodářský celek, což vyplývá ostatně také zřejmě z obsahu smlouvy pachtovní, ve které smlouveno též jednotné pachtovné 760 K ročně, byl se zároveň uvádělo, že z tohoto pachtovného připadá na pozemky 160 K a na vodní sílu a hostinskou živnost 600 K. Pachtýři hospodářských celků však podle § 3, odstavec čtvrtý zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n. nepřislouší právo požadovací. Námitku, že některých z pozemků, při mlýně se nalézajících, není potřebí k provozování tohoto hospodářského celku,

správně vyvrátil soud rekursní poukazem na to, že dle dotčeného ustanovení zákona ani pachtýř dvora nemůže požadovati některé z pozemků se dvorem pachtovaných, třebaš tento mohl i bez nich obstáti. Povinnost vlastníka, postoupiti pachtýři do vlastnictví jiné pozemky stejné výměry nebo stejné hodnoty, nastává jen za předpokladů § 6, odstavec čtvrtý zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 Sb. z. a n., kterých tu však není.

Čís. 602.

Proti právnímu názoru, sdělenému v úředním styku soudem veřejnému úřadu, nepřísluší účastníku právo k opravnému prostředku, byť i právní názorem dotčeno se bylo jeho zájmů.

(Rozh. ze dne 20. července 1920, R I 482/20.)

V záležitosti vyměření paušálního poplatku za soudní péči o svěření L. dle čís. nařízení ze dne 15. září 1915 čís. 279 ř. zák. obrátilo se ministerstvo financí na svěřenský soud o vyjádření, zda tím, že pensijní normál byl svěřenským soudem schválen, staly se pense, tomuto normálu odpovídající, pro všechnu budoucnost dluhem svěřenským. Svěřenský soud zodpověděl dotaz tímto dopisem: V záležitostech reálného svěření L. byl odtud schválen dvojitý pensijní normál. První z roku 1908 tvořil náhradní smlouvu dle pensijního zákona ze dne 16. prosince 1906, čís. 1 ř. z. pro rok 1907 a byl schválen zdejší usnesením ze dne 21. dubna 1909. Druhý statut pensijní z roku 1916 byl přizpůsoben pensijní novele obsažené v čís. nař. ze dne 25. června 1914 č. 138 ř. z. a došel svěřenského schválení usnesením ze dne 30. listopadu 1918. Příkladáme k nahlédnutí obojí usnesení a všechny spisy k nim se vztahující. Svěřenský soud nepokládá placení pensí dle schválených pensijních normálů za dluh fideikomisní v tom smyslu, že by sám svěřenský kmen byl za pense nějak zaručen, naopak klade služební pense jako doplněk běžných služebních platů na roveň oněm hospodářským výdajům, které každý majitel svěření k dosažení výtěžků dle §§ 631, 512 obč. zák. ze svého podniká. Nároky pensijní na svěřenských nemovitostech se nezjišťují. Schválení svěřenské mělo hlavně ten účel, aby přijatým pensijním statutem byli vázáni mimo držitele svěření i všichni jeho svěřenští nástupci, tak aby v té příčině byla zaručena kontinuita. Stalo se tak v zájmu pojištěných zřízenců, aby oni byli ohledně svého zaopatření pro invaliditu a stáří uklidněni; mělo tím však zároveň býti poslouženo řádnému hospodaření na svěřenských panstvích, neboť zajištěním řádných platů pensijních lze získati a vyhoveti odborně kvalifikovaný, spolehlivý, vytrvalý a věrný personál. Na předchozí okolnosti ukazují sami svěřenští účastníci v podání, kde se j na to klade důraz, že podle § 17 pens. normálu z oněch pensijních příspěvků, jež sami zaměstnanci odvádějí, bude utvořen alodní fond, který jednou vystačí k úplnému uhrazení všech zaopatřovacích platů. Do té doby jsou ovšem dočasní majitelé svěření povinni veškeré zaopatřovací platy hraditi ze svého. Držitel svěření, zvěděv o tomto dopisu svěřenského soudu, vyžádal si jeho opis a podal pak do vyřízení dotazu na vrchní zemský soud rekurs potud, pokud ministerstvu

financí v Praze k jeho dotazu sděleno bylo, že soud svěřenský nepokládá placení pensí dle schválených pensijních normálů za dluh fideikomisní v tom smyslu, že by sám svěřenský kmen byl za pense nějak zaručen, naopak že klade služební pense jako doplněk běžných služebních platů na roveň oněm hospodářským výdajům, které každý majitel svěření k dosažení výtěžků dle §§ 631, 512 obč. zák. ze svého podniká. Vrchní zemský soud rekurs odmítl. Důvody: Stěžovatel především vytýká, že v odpor vzaté vyřízení soudu první stolice je zmatečné, poněvadž soud k podání dobrozdání ministerstvem financí žádaného oprávněn nebyl a měl proto dle ustanovení § 42 j. n. zodpovědění dotazu odmítnouti. Dovolávání se však ustanovení § 42 j. n. je nepřipadné, poněvadž v tomto případě nejednalo se o zahájení právní věci, která by byla odčata tuzemskému soudnictví nebo řádným soudům vůbec. Rovněž nepřipadné je dovolávání se ustanovení § 36 organ. zák., ježto toto ustanovení má na mysli dobrozdání zcela jiného druhu, jež soudy podávají mohou, než o jaké v tomto případě se jedná. Jest sice správné, že ku vyměření poplatků, o něž jde, není povolán soud, nýbrž úřad poplatkový a že soudu nepřísluší v této poplatkové věci vydávati soudní výrok, ale soud první také žádného soudního výroku nevydal. Ministerstvo financí žádalo zemský soud v Praze za vyjádření, zda tím, že pensijní normál byl schválen, staly se pense tomuto normálu odpovídající pro všechnu budoucnost svěřenským dluhem. Ministerstvo financí přálo si zvědět, jaké právní stanovisko soud první jako soud svěřenský k otázce zmíněné zaujímá a soud ten právní svůj názor k věci té projevil. Že zemský soud oprávněn byl k zodpovědění dožadání ministerstva financí, vyplývá jasně z ustanovení § 37 čís. 8 organ. zákona. Soud první tedy ve vyřízení, jež v odpor se běře, projevil pouze svůj právní názor, nevydal však žádného soudního výroku. Nejde proto o žádné opatření soudu, upravující zevnější poměry, nýbrž o zodpovědění dotazu jiného úřadu státního, v němž soud první své právní stanovisko ohledně pensí zaujal. Je-li však tomu tak, pak nejedná se o žádné opatření, rozhodnutí soudu, jaké má na mysli § 9 nesporného patentu. Není-li ale takového rozhodnutí, pak nemá místa také rekurs, který předpokládá soudní rozhodnutí.

Nejvyšší soud nevyhověl rekursu držitele svěření proti odmítnutí rekursu.

Důvody:

Lze úplně stranou ponechati otázku, zda zemský soud v Praze byl oprávněn podávati ve věci, o kterou se jedná, ministerstvu financí úsudek vůbec, a zejména úsudek obsažený v notě ze dne 27. března 1920. Dostí na tom, že nejde o žádné soudcovské opatření ve styku se stranami, jaké jedině na mysli má § 9 čís. patentu ze dne 9. srpna 1854, čís. 208 ř. zák. (srovnej §§ 2 čís. 5 a 7, 11, 12, 14, 15, 18 a 19 téhož patentu), nýbrž o opatření ve styku s úřady. Opatření taková však nelze bráti v odpor řádnými opravnými prostředky v pořadí stolic. Tím, že stěžovateli k jeho návrhu byl vydán opis oné noty jakožto části soudních spisů — tedy ne snad vyhotovení soudního usnesení — nenabyl úřední dopis povahy opatření ve smyslu dotčeného § 9.

Spor, v němž třetí osoba uplatňuje proti nemanželskému otci nárok na náhradu nákladu, jež za něho na dítě byla vynaložila (§ 1042 obč. zák.), patří k výlučné věcné příslušnosti soudu okresního (§ 49 čís. 2 j. n.).

(Rozh. ze dne 20. července 1920, R I 483/20.)

Žalobou na krajském soudě domáhala se Anna B-ova na Josefu M-ovi zaplacení 3000 Kč z právního důvodu, že počítajíc s náhradou, hradila za něho náklady spojené s výživou jeho nemanželského, její dcery Anny B. zrozeného syna Alfreda B. v čase od 30. ledna 1915 až do 1. ledna 1919. Soud první stolice rozhodl ve věci samé. Odvolací soud zrušil rozsudek první stolice a celé řízení, jež mu předcházelo, jako zmatečné a odmítl žalobu. Důvody: Žalobkyně uplatňuje zákonnou povinnost, kterou má nemanželský otec vůči dítěti. Spor takový náleží dle § 49 čís. 2 j. n., nehledíc k hodnotě předmětu sporu, před soud okresní. Dle vládní předlohy a dle usnesení permanentního výboru znělo dotyčné zákonné ustanovení takto: »Streitigkeiten betreffend die Anerkennung der Vaterschaft zu einem unehelichen Kinde und über die damit zusammenhängenden Ansprüche auf Entschädigung sowie Streitigkeiten über aus dem Vaterschaftsverhältnisse abgeleitete Ansprüche auf Leistung des Aufwandes für die Verpflichtung und Erziehung des unehelichen Kindes.« Teprve usnesením společné konference doznal § 49 čís. 2 j. n. své nynější úpravy, která znamená dle zprávy této konference toliko slohové zlepšení. Norma, původně zcela povšechně znějící, vysvětluje tudíž, že § 49 čís. 2 j. n. nemluví o sporech matky neb dítěte a nemanželským otcem, nýbrž na místě toho užívá všeobecné rčení: »o závazcích nemanželskému otci k matce a dítěti podle zákona příslušejících«. Rozepře, vzniklé z povinností, majících původ svůj v nemanželském otcovství, mají býti řešeny vůbec a zejména, nehledíc k hodnotě sporného předmětu, soudy okresními. Z těchto úvah plyne, že při sporech o povinnostech, vzniklých z nemanželského otcovství, jest příslušným soud okresní bez ohledu na hodnotu předmětu sporu, a bez rozdílu, zda matka nebo dítě vznáší nárok jim dle zákona příslušející, či zda jde o náhradu nákladů na výživu, třetí osobou děcku poskytnutou. Dle § 104 j. n. nemohou záležitosti, náležející před okresní soud, vzneseny býti na sborový soud první stolice. Ježto tudíž naříkaný rozsudek byl vynesen soudem, který ani výslovnou úmluvou stran nemůže pro tento spor se státi příslušným, bylo dle § 471 čís. 7, 473 čís. 3 rozsudek i řízení jemu předcházející v sezení nevěřejněm usnesením zrušiti jako zmatečné a žalobu odmítnouti.

Nejvyšší soud nevyhověl rekursu, poukávav k důvodům napačeného usnesení a dodav k nim toto:

Tvrzení žalobkyně, že v tomto případě žádný ze účastných činitelů nebyl toho názoru, že žaloba náleží k příslušnosti okresního soudu, jest nerozhodné. Pokud se tkne výtky žalobkyně, že odvolací soud nebyl oprávněn zrušiti rozsudek soudu prvního a řízení, jež předcházelo, jako zmatečné, poněvadž zmatečnost nebyla odvolatelem v odvolacím spise uplatňována, stačí prostý poukaz na ustanovení §§ 471 čís. 7, 473, 477 čís. 3 c. ř. s. v usnesení odvolacího soudu správně uvedených. Bezdůvodná jest

však i výtky odvozovaná z ustanovení § 45 odstavec první j. n., neboť toto má na mysli pouze případ, že sborový soud první stolice jednal a výslovně rozhodl o otázce své věcné příslušnosti, kterýchžto předpokladů tu není.

Lhůta § 967 obč. zák. čítá se pro obě strany ode dne, kdy uschována věc byla vrácena ukladateli nebo jeho právnímu nástupci. K nároku na ujednané úschovné lhůta ta se nevztahuje.

(Rozh. ze dne 20. července 1920; R I 494/20.)

Žalobkyně měla pro žalovanou v uschování jedna velká železná uzenářská kamna a žalovaná prý výslovně se zavázala, že jí za to zaplatí. Dne 17. června 1919 prodala žalovaná kamna místnímu uzenáři, jemuž je žalobkyně dne 17. října 1919 odevzdala. Žalobou ze dne 12. listopadu 1919 domáhala se žalobkyně na žalované zaplacení ujednané úplaty za uschování. Soud první stolice zamítl žalobu jako opožděnou, poněvadž zcizením kamen dne 17. června 1919 schovací poměr mezi stranami přestal a žaloba podána byla teprve dne 12. listopadu 1919, tedy dávno, po uplynutí 30denní lhůty § 967 obč. zák. Odvolací soud zrušil rozsudek soudu první stolice a nakázal mu, aby po právomoci zrušovacího usnesení spor znovu projednal a rozhodl. Důvody: Ze znění § 967 obč. zák. lze souditi, že ustanovení jeho vztahuje se pouze na náhradu způsobené škody a vynaložených po čas uschování výloh na věc uschovanou, nikoliv na zaplacení smluvené odměny uschovaci. To plyne i z toho, že ustanovení o smlouvě schovací nejednají vůbec o odměně za uschování, nýbrž právě jen o vzájemných nárocích na náhradu škody a výloh dle § 961 až 967 obč. zák. Ustanovení těch proto na smluvenou odměnu za uschování použiti nelze. Ostatně lhůtu tu 30 dnů je dle výslovného znění zákona počítati ode dne oděvzdání věci zpět tomu, kdo je do uschování dal, nebo jeho nástupci, tedy v našem případě ode dne 17. října 1919, a je proto žaloba dne 12. listopadu 1919 podána včas. Tomu nasvědčuje jasné znění, že v zájemné nároky ukladatele a schovatele musí býti uplatněny ve lhůtě 30 dnů, od doby vrácení věci. Od doby té jsou vzájemné nároky oběma stranám známy a je patrným úmyslem zákona, aby nároky ty ve stejnou dobu mohly býti uplatněny a poměr i v tom směru do určité lhůty, pro obě strany stejně běžící, urovnán. Přistoupilo-li by se k názoru prvního soudce, mohla by lhůta pro uschovatele běžeti mnohem dříve, nežli pro ukladatele, který přece po skutečném zpětném odevzdání teprve může vady uschování a povstalou tím škodu zjistiti. To by neodpovídalo účelu zákona a tendenci, vzájemný poměr ve stejné lhůtě urovnati. Tím ovšem není rozřešena ještě otázka, do které doby ukladatel schovatelé úschovné platit musí. Z tohoto hlediska bude prvnímu soudci při dalším jednání a rozhodnutí vycházeti.

Nejvyšší soud nevyhověl rekursu proti zrušovacímu usnesení, poukávav k jeho správnému odůvodnění.

Čís. 605.

**Zákon o ochraně nájemců ze dne 8. dubna 1920, čís. 275 sb. z. a n.
V řízení o soudní svolení k výpovědi jest dovolací rekurs vyloučen.**

(Rozh. ze dne 20. července 1920, R I 497/20.)

V řízení o soudní svolení k výpovědi odmítl Nejvyšší soud dovolací rekurs do změnujícího usnesení soudu rekursního.

Důvody:

Podle § 4 odstavec šestý zákona ze dne 8. dubna 1920, čís. 275 sb. z. a n., lze do usnesení okresního soudu podati stížnost do osmi dnů od jeho doručení ke sborovému soudu první stolice; jiný opravný prostředek jest vyloučen. Nedopouští se tedy zejména též rekurs dovolací, ať již soud rekursní potvrdil nebo změnil usnesení okresního soudu. Že tomu tak jest, plyne ze srovnání dotčeného ustanovení zákona s §em 3, odstavec druhý nařízení ze dne 9. února 1919, čís. 62 sb. z. a n. plativším do vydání zákona ze dne 8. dubna 1920, kdež jasněji ovšem bylo stanoveno, že další opravný prostředek jest vyloučen. Vyloučení dovolacího rekursu lze vysvětliti jednak snahou, urychlití řízení výpovědní, jednak úvahou, že jde z pravidla jen o otázky skutkové, ne však o otázky právní, a že konečně řešení oněch lze ponechatí sborovým soudům prvé stolice skutkových a místních poměrů znalým.

Čís. 606.

**Ujednáno-li smírem při rozvodu manželství od stolu a lože, že vymí-
něné manželčino výživné má stoupati se zvýšením manželova služného,
s nímž pro stoupající drahotu strany počítaly, nemůže manželka za ne-
změněného manželova služného domáhati se zvýšeného výživného pro
stoupající drahotu.**

(Rozh. ze dne 20. července 1920, Rv I 345/20.)

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání žalující strany do rozsudku odvolacího soudu, jímž zamítnuta žaloba na dobrovolně rozvedeného manžela o zvýšení výživného.

Důvody:

Nárok manželčin proti muži na výživné jest nárokem soukromoprávním, který souvisí s žitím obou manželů ve společné domácnosti. Vzhledem na předpisy obč. zák., jež odkazují manželku při dobrovolném rozvodu od stolu a lože co do soukromoprávních nároků jejích proti muži na smír, jakož i vzhledem na zákonné předpisy o smíru a jeho právních účincích sluší míti za to, že pouze obsah smíru, mezi manžely při rozvodu uzavřeného, jest rozhodný pro příští nároky manželčiny proti manželu v příčině výživného. Výše nutného, pokud se týče slušného výživného

ovšem nezůstává stále táž, nýbrž mění se podle času a poměrů; právě tak proměnliva jest způsobilost osoby povinné k poskytování výživného, poskytovatí je. Z toho nutně vyplývá, že při výkladu smíru manželův o výživném sluší uvážiti, zdali dle projevené vůle stran ustanovení smíru o výživném mají platiti co do výše za nezměnitelná pro celou budoucnost za všech okolností, či zda projevená vůle stran směřovala k tomu, aby výživné co do výše bylo určeno pouze vzhledem na majetkové a výdělečné poměry manželův a na všeobecné životní poměry za doby oně, kdy smír byl uzavřen. V tomto druhém případě oprávněna jest ta neb ona strana, žádati zvýšení nebo snížení výživného, smírem umluveného, jestliže okolností, pro jeho výši rozhodné, podstatně se změnily.

Žalobkyně domáhá se žalobou zvýšení výživného, jež jí přísluší proti žalovanému podle smíru ze dne 25. června 1917. Soud odvolací zamítl její žádost žalobní, projeviv mínění, že zvýšení výživného, umluveného mezi spornými stranami soudním smírem tímto, jest nepřipustno, poněvadž strany, uzavírajíce tento smír měly na mysli možnost dalšího stoupání cen, jakož i okolnost, že žalovaný měl mimo pravidelné příjmy také drahotní přídavky a mimořádné příplatky, zavedené teprve za války, a možnost budoucího zvýšení jejich. Žalobkyně uplatňuje dovolací důvod § 503 čís. 4 c. ř. s., prohlášujíc toto mínění soudu odvolacího nesprávným a tvrdíc, že ceny životních potřeb nepoměrně stouply od doby uzavření smíru a že tedy nutno jest, zvýšiti výživné, smírem určené. Než mínění soudu odvolacího sluší přisvědčiti vzhledem na obsah smíru ze dne 25. června 1917, na dobu, kdy byl uzavřen, a na tehdejší poměry. Žalobkyně sama uvedla v prvé stolice, že žalovaný už v době uzavření smíru měl mimo pravidelné služné také drahotní přídavek, a sama poukázovala na drahotní poměry tehdejší; soudním smírem bylo umluveno, že žalovaný mimo základní výživné měsíčních 50 K bude platiti ještě dalších 10 proc. z každého zlepšení služného bez rozdílu; toto zlepšení bylo stanoveno desíti procenty zlepšeného služného a nikoli 10 procenty základního výživného, takže stoupá poměrně se stoupáním zlepšeného služného, o kterém strany, uzavírajíce smír důvodně mohly předpokládati, že bude také stoupati se stoupající drahotou. Z toho plyne, že strany, uzavírajíce smír měly na mysli možnost změny drahotních poměrů v budoucnosti, právě tak, jako možnost zvýšení příjmů žalovaného, a proto umluvíly mimo základní výživné také ještě příspěvek další v poměru ke zlepšení služného manželova bez ohledu na druh zlepšení toho, tudíž i v poměru k budoucím drahotním přídávám. Dle vůle stran bylo tedy smírem ze dne 25. června 1917 právoplatně a nezměnitelně umluveno výživné i pro případy, že by v budoucnosti nastala změna poměrů drahotních stoupanutím cen životních potřeb. Žalobkyně spokojila se ve smíru s 10 proc. přídávkem ze zlepšeného služného a nedomáhala se přídávku vyššího, pročť nemá nároku na další zvýšení výživného.

Čís. 607.

**Ten, komu placeno bankovkou opatřenou padělaným kolkem, může
žádati opětne zaplacení jen proti tomu, že přijatou bankovku vrátí.**

(Rozh. ze dne 20. července 1920, Rv I 357/20.)

Trafikantka M-ová ukcupila na poštovním úřadě různé poštovní ceniny a zaplatila je mimo jiné rak. uher. tisícikorunovou bankovkou. Bankovka byla bankovním úřadem ministerstva financí poštovnímu úřadu zadržena, poněvadž se zjistilo, že byla opatřena padělaným kolkem. Žalobu eráru na M-ovou o zaplacení 1000 Kč soud první stolice zamítl; odvolací soud vyhověl žalobě.

Nejvyšší soud obnovil rozsudek první stolice s tím, že žaloba zamítá se pro tentokráte.

Důvody:

Poštovní úřad prodal, jak zjištěno, žalované různé poštovní ceniny; nešlo tedy o úkon výsostních práv státu, nýbrž o úkon činnosti výdělečné, jejíž dlužno posuzovati dle pravidel práva soukromého. Za prodané zboží dostal erár, poštovním úřadem zastupovaný, od žalované jakožto kupitelky bankovku opatřenou padělaným kolkem, která tudíž v Československé republice jako zákonné platidlo není uznána. Bankovka však jest pravá a po zničení padělaného kolku rovnala by se bankovce neokolkované. Bankovky neokolkované nejsou bezcenné, obchoduje se jimi, a jsou nositeli pohledávky proti Rakousko-uherské bance, která je vydala. Tvrdí-li tedy žalující erár, že žalovaná, nezaplavši v pravdě kupní ceny musí mu dáti 1000 K v platidlech zákonných, jest se své strany povinen, aby vrátil žalované to, co od ní obdržel, tedy pravou tisícikorunovou bankovku po případě po zničení padělaného kolku, nebo jinou neokolkovanou bankovku tisícikorunovou, nebo postoupil alespoň žalované nárok ze zabavení sporné bankovky. Neboť bankovka nebyla zabavena žalované, nýbrž, jak patrné ze stvrzenky českobudějovické filiálky bankovního úřadu ministerstva financí ze dne 16. října 1919, zadržena poštovnímu úřadu. Žalovaná není tedy ani legitimována k uplatňování nějakého náhradního nároku, a poukaz eráru na administrativní řízení v dovolací odpovědi nemá místa. Žalující erár však prohlásil, že zabavená bankovka nemůže zatím z důvodů bezpečnosti obchodu peněžního žalované býti vrácena, a dodal pouze, že finanční prokuratura po případě se obrátí na bankovní úřad s návrhem, aby žalované dotýčná bankovka po zničení padělaného kolku byla vydána. Tím nebylo se strany žalujícího eráru učiněno zadost povinnosti, kterou mu ukládá § 1052 obč. zák. Dokud žalující erár sám nevyhoví svému závazku, nemůže na žalované žádati plnění. Žaloba jest tedy předčasná. Proto bylo s hlediska § 503 čís. 4 c. ř. s. vyhověno dovolání žalované a změnou rozsudku soudu odvolacího byl obnověn rozsudek soudu prvního s tím ovšem dodatkem, že žaloba se zamítá pro tentokrát.

Čís. 608.

Vzdá-li se bytový úřad zabraného bytu (§ 16 odstavec čtvrtý), neobživnou nájemní smlouvy, jež byly zabráním bytu zrušeny (§ 10 odstavec první).

(Rozh. ze dne 20. července 1920, Rv I 443/20.)

Žalování pronajali žalobci dne 16. srpna 1919 byt. Rozhodnutím ze dne 3. ledna 1920 byl byt bytovým úřadem zabrán a přidělen Rudolfu Z-ovi. Po té oznámili žalování bytovému úřadu, že uzavřeli o zabraném bytu přímo nájemní smlouvu s Rudolfem Z-em a bytový úřad vyřídil toto oznámení sdělením, že nečiní námitek proti této nájemní smlouvě. Opíraje se o nájemní smlouvu ze dne 16. srpna 1919 domáhal se žalobce rozsudku, že žalování jsou povinni nájemní smlouvu dodržeti a byt žalobci odevzdati. Soud první stolice zamítl žalobu, poněvadž žalování nemají možnosti smlouvu nájemní splniti, jednak proto, že byt byl příslušným úřadem zabrán platně a nynějšímu nájemníku Rudolfu Z-ovi přidělen, jednak proto, že žalování nemohou vzhledem k dnešnímu právnímu stavu bytové otázky nynějšího nájemníka Rudolfa Z-a, jemuž byt rovněž, ovšem později, pronajali, proti jeho vůli bez svolení soudního vypověděti.

Odvolací soud vyhověl žalobě. Důvody: Pronajali-li žalování sporný byt žalobci již dne 16. srpna 1919, mají také povinnost, smlouvu splniti (§ 918 obč. zákona). Nerozhodno jest pro tento spor, bude-li lze nynějšího nájemníka Rudolfa Z. z bytu vykliditi a jakým způsobem se toho docílí, neboť otázku tuto nelze řešiti již v tomto sporu, nýbrž teprve v případném řízení exekučním, to tím spíše, ježto soudce nemůže v tomto sporu předbíhati rozhodnutí příslušného soudce o tom, jsou-li tu podmínky, aby bylo dáno svolení ku výpovědi ve smyslu předpisů, platících o ochraně nájemníků. Stejně nerozhodna jest i skutečnost, že žalování byt pronajali i Rudolfu Z-ovi a ten že nyní byt ten obývá, ježto nájemní smlouva byla uzavřena se žalobcem dříve než-li s Rudolfem Z.

Nejvyšší soud obnovil rozsudek první stolice.

Důvody:

Podle § 10 zákona ze dne 30. října 1919, čís. 592 sb. z. a n., pozbývají zabráním bytů neb místností vlastníků domů a nájemníků práva, by volně nakládali zabranými byty a místnostmi, a zrušují se nájemní smlouvy o nich dnem, kdy projde lhůta k vyklizení (§ 11 odstavec druhý). Tímto dnem byla tedy zrušena nejen smlouva nájemní se žalobcem dne 16. srpna 1919 uzavřená, nýbrž i případná smlouva nájemní mezi žalovanými a Rudolfem Z-ou dříve se stavší. Dle svědecké výpovědi předností bytového úřadu oznámil po zabráním bytu majitel domu bytovému úřadu, že uzavřel o zabraném bytu přímo nájemní smlouvu s Rudolfem Z-ou a bytový úřad vyřídil toto oznámení sdělením, že nečiní námitek proti této nájemní smlouvě. Tím se příslušný bytový úřad podle čtvrtého odstavce § 16 zákona ze dne 30. října 1919, čís. 592 sb. z. a n., sice vzdal zabraného bytu, ale vzdáním neoživila nájemní smlouva ze dne 16. srpna 1919 se žalobcem uzavřená a zabráním zrušená. Již z tohoto důvodu není žalobce oprávněn žádati na žalovaných, aby dodrželi onu smlouvu nájemní a odevzdali mu byt. Neprávem tedy vyhověl soud odvolací žalobě k tomu směřující, i slušelo proto, aniž bylo třeba obírati se dovolacím důvodem § 503 čís. 3 c. ř. s., vyhověti dovolání žalovaných s hlediska § 503 čís. 4 c. ř. s. a změnou rozsudku v odpor vzatého obnoviti rozsudek soudu prvního.

Obecní hospodářské rady nejsou státními úřady, soudním žalobám na jejich členy jako takové nevadí dvorský dekret ze dne 14. března 1806, čís. 758 sb. z. s.

(Rozh. ze dne 20. července 1920, R II 185/20.)

Žalobce poslal v září 1919 povoz s nákladem vajec na nádraží v A., povoz byl však v obci B. zadržen a vejce z usnesení obecní hospodářské rady zabavena a prodána. Žalobce domáhal se na soudě žalobou na členech obecní hospodářské rady náhrady rozdílu mezi cenou nákupní a cenou strženou. Soud první stolice odmítl žalobu, poněvadž na výkon žalovaných jako členů hospodářské rady dlužno vztahovati dvorský dekret ze dne 14. března 1806, čís. 758 sb. z. s., který dosud jest v platnosti, při čemž jest nerozhodno, zda-li žalování při výkonu překročili meze jim přikázané působnosti čili nic, ježto o otázce té a řešení z toho plynoucí otázky, zda-li jsou povinni žalobci náhradou škody, lze rozhodovati jen před úřady správními, a nikoliv před soudy. Rekursní soud zrušil usnesení první stolice a uložil jí, by po právomoci jeho usnesení spor projednala a rozhodla. Důvody: Povahu státních úřadů bylo by lze obecním radám hospodářským přiznati jen tehdy, kdyby, byvše nadány na venek mocí rozhodovací a výkonnou, ustanoveny byly k tomu, aby v oboru působnosti, věcně a místně vymezené, plnily úkoly státní správy. Že tomu tak není, plyne z návodu činnosti obecních hospodářských rad. Dle něho přísluší jim pouze kontrolní činnost ve všech oborech výživy a hospodaření životními potřebami, při rekvisicích atd., naproti tomu výkon námoc jim propůjčen není. Zjistí-li při své kontrolní činnosti nějakou nesprávnost, učiní dle povahy věci návrh buď obecní správě nebo četnické stanici neb okresnímu hejtmánství, po případě zemským hospodářským úřadům nebo ministerstvu (pro zásobování lidu), jakým způsobem jest zakročiti, neb učiní trestní nebo jiné oznámení. Trestní nebo výkonné řízení provedou příslušné úřady svými orgány, k tomu příslušnými. Zejména nesmějí obecní hospodářské rady při provádění kontrolní činnosti zabavovati zboží o své újmě, nýbrž musí v každém takovém případě vyžádati si součinnosti příslušných úředních orgánů, nesmějí bez svolení úředních orgánů rozprodati zabavené zboží, určovati za ně ceny a náhradu a pod. Právě z toho, že v návrhu přesně se rozeznává mezi obecními hospodářskými radami a příslušnými úřady po případě příslušnými úředními orgány, jasně vysvítá, že nelze obecní hospodářské rady pokládati za úřady státní. Nejsouť v podstatě ničím jiným než sbory osob soukromých, jimž úředně propůjčeno bylo právo pozorovati, zda předpisy o zásobování lidu, o potírání válečné lichvy atd., jsou zachovávány, za kterýmžto účelem mohou a mají upozorňovati povolané veřejné orgány na nepřístojnosti jakéhokoliv druhu. Nejsou-li však obecní rady hospodářské státními úřady, nelze na ně vztahovati dvorský dekret ze dne 14. března 1806, č. 758 sb. z. s.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu, poukávav k správnému odůvodnění zrušovacího usnesení.

I provdaná nemanželská dcera žádáti může na otci výživu a zaopatření, nejsou-li ani ona s to, by výživu si zaopatřila, ani její manžel, by jí výživu poskytoval.

(Rozh. ze dne 20. července 1920, Rv II 137/20.)

Žalobě Terezie T-ové, provdané H-ové na jejího nemanželského otce o zaplacení vyživovacího příspěvku 2000 Kč, obě nižší stolice vyhověly, odvolací soud mimo jiné z těchto důvodů: Odvolací soud nesdílí právního názoru odvolatele, že nárok na zaopatření může nemanželské dítě proti svému otci uplatňovati jen potud, pokud si nezaložilo samostatnou existenci a že jakákoliv povinnost nemanželského otce k dalšímu zaopatření pro budoucnost přestává, jakmile si jeho nemanželské dítě založí existenci svému stavu a svým majetkovým poměrům přiměřenou, jelikož tím vzdává se vlastně pro budoucnost tohoto svého nároku proti nemanželskému otci. Neboť jak z § 166 obč. zák. patrno, nestanoví zákon pro vyživovací povinnost nemanželského otce nijaké časové hranice, takže právo nemanželského dítěte na výživu není po celý život vyčerpáno a nemanželské dítě může je uplatňovati, jakmile se ocitne v takových poměrech, že samo o sobě není s to, aby si mohlo zjednati nutnou výživu. A nárok na zaopatření ve smyslu § 166 obč. zák. neobsahuje ve své podstatě nic jiného než nárok na výživu, ježto jím domáhá se nemanželské dítě na svém otci zabezpečení své výživy pro budoucnost, na dobu delší. Z této úvahy však plyne, že nárok na zaopatření právě jako nárok na výživu může uplatňovati i takové dítě nemanželské, které si, jako v tomto případě, provdáním založilo samostatnou existenci, jakmile ono a jeho manžel ocitnou se v takových poměrech, že ani ono, ani jeho manžel není s to, aby mu zaopatřil nutnou výživu. V takovém případě oživuje vyživovací povinnost nemanželského otce, která provdáním se jeho nemanželské dcery přešla na jejího manžela a nemanželský otec nastupuje tu opět na místo manžela, který dle § 91 obč. zák. v první řadě jest povinen, starati se o výživu své manželky. Tato povinnost nemanželského otce trvá pak tak dlouho, dokud nemanželské dítě nebo jeho manžel ne-nabude opět té výdělkové schopnosti nebo takového majetku, aby si mohlo nutnou výživu samo zaopatřiti, nebo jeho manžel mu mohl takovéto výživy poskytnouti. A tyto podmínky v případě, o kterém se v tomto sporu jedná, také skutečně nastaly. Neboť dle výpovědi znalce jest žalobkyně nemocná, chorobného vzezření a trpí podvýživou, takže jen lehčí domácí práce může vykonávati, a rovněž její manžel následkem poranění ve válce stal se k práci částečně nezpůsobilým, kteroužto nezpůsobilost odhadl znalec as na 4 proc. Dále jest zjištěno, že manžel žalobkyně jako válečný poškozenec pobírá invalidní plat 30 Kč měsíčně a žalobkyně sama pro sebe a své dívky 8 Kč denně. Konečně nesporno, že ani žalobkyně ani její manžel, který se má také starati o 2 děti, nemají majetku. Z těchto zjištěných okolností dlužno vzhledem k nynějším drahotním a výdělkovým poměrům míti za to, že žalobkyně při své silně zmenšené výdělkové schopnosti není s to, aby si vydělala aspoň tolik, kolik by jí i po připočtení toho, čím jí jako manželce válečného poškozence přispívá stát, zabezpečovalo nutnou

výživu a rovněž že ani její manžel není s to, aby jí přispěl tím, čeho se jí na nutnou výživu nedostává. Důsledkem toho jest považovati žalobkyni po rozumu § 166 obč. zák. za oprávněnu žádati na žalovaném nemanželském otci zaopatření po tu dobu, po kterou pro svou zmenšenou způsobilost k práci není s to, aby si vydělávala, co potřebuje k nutné výživě, pokud její manžel nebude jí moci přispívati částkou, které se jí k právě uvedenému účelu nedostává.

Nejvyšší soud nedal místa dovolání, poukávav k odůvodnění rozsudku odvolacího soudu.

Čís. 611.

Zákon ze dne 30. října 1919, čís. 593 sb. z. a n., o ochraně drobných zemědělských pachtýřů.

Námítky proti oznámenému nároku na prodloužení pachtu nelze uplatňovati sporem, nýbrž jen v nesporném řízení.

(Rozh. ze dne 20. července 1920, Rv II 173/20.)

Dopisem ze dne 1. prosince 1919 oznámili pachtýři manželé Josef Z. a Anna Z-ová ve smyslu § 7 zákona spolku A. jako vlastníku pachtovaných pozemků, že žádají o ponechání pozemků v pachtu na další dobu jednoho roku. Spolek podal zavčas u okresního soudu námítky, ale jen proti Josefu Z-ovi, poukazuje k tomu, že Anna Z-ová spolunájemnicí sporných pozemků nikdy nebyla. O námítkách vydáno bylo usnesení okresního soudu ze dne 23. prosince 1919, že Josefu Z-ovi jako pachtýři pozemků právo na obnovu pachtovního poměru nepřísluší. Ohledně nájemního práva Anny Z-ové bylo v odůvodnění tohoto usnesení uvedeno, že nespornému soudu netřeba o tom se vysloviti již proto, že vlastník pozemků podal námítky pouze proti ohlášce Josefa Z-a na obnovu pachtu, soud tedy nepotřebuje meze žádosti překročovat, když namítající strana výslovně tvrdí, že jen Josef Z. jest pachtýřem, nikoliv jeho manželka. Neboť, když spolupachtýřka pokračování v pachtu v čas ohlásila a námítky ve lhůtě nebyly podány, jest věcí vlastníka, aby dal určití žalobou, že jí právo takové nepřísluší, aneb povinnosti spolupachtýřky, aby žalobou své domnělé právo uplatňovala. Po právoplatnosti tohoto usnesení, podal vlastník sporných pozemků na Annu Z-ovou žalobu o určení, že žalovaná nemá nároku na prodloužení pachtu pozemků a jest povinna to uznati, uváděje, že žalovaná žalujícímu spolku zaslala svým právním zástupcem dopis, v němž vyhrožuje, že bude stíhati žalobou pro rušení práv nájemních každého, kdo by jí v konání těchto práv bránil. Dále tvrdila strana žalující, že Anna Z-ová nikdy nájemnicí nebo spolunájemnicí pozemků nebyla, nýbrž nájemcem byl její manžel Josef Z. Obě nižší stolice rozhodly věcně o žalobním nároku.

Nejvyšší soud zrušil rozsudky obou předchozích stolic a řízení, jim předcházevší jako zmatečné a odmítl žalobu.

Důvody:

Oprávněno jest dovolání, uplatňujíc dovolací důvod čís. 1 § 503 c. ř. s. a vytýkajíc zmatek čís. 6 § 477 c. ř. s. Arcib. odpodstatněn jest tento důvod

zmatečnosti z docela jiných důvodů, než které jsou uvedeny v dovolání. Dovolatelka totiž tvrdí, že žaloba tato nepatří na pořad práva, jelikož žalující strana mohla žalovati na plnění, t. j. na odevzdání pozemků. Takto neprávem uplatňuje však dovolatelka ustanovení § 477 č. 6 c. ř. s., jak o tom svědčí zařazení § 228 c. ř. s. vedle právě zmíněného paragrafu. Nemohou se zajisté ustanovení c. ř. s. vzájemně vylučovati, jak by tomu bylo v tomto případě podle názoru dovolatelky, kdy by nepatřila na pořad soukromého práva žaloba určovací, která jest přece šem 228 c. ř. s. upravena a přímo na pořad práva soukromého poukázána. Dovolatelka zaměňuje ve svých vývodech náležitosti oprávněné žaloby určovací s náležitostmi určujícími pořad práva soukromého. Poněvadž však podle §§ 477, odstavec první, 494 a 513 c. ř. s. dlužno k důvodům zmatečnosti míti zření z úřední moci, nezáleží na tom, jakými skutečnostmi dovolatelka tuto zmatečnost odpodstatňuje. Žaloba jest označena na první straně slovy »o určení, že žalované nepřísluší nárok na prodloužení nájmu«, a obsahuje žalobní prosbu, by uznáno bylo právem, že žalovaná nemá nároku na prodloužení pachtu pozemků a je povinna to uznati. Tímto konečným návrhem byly soudy podle § 405 c. ř. s. vázány. Žalující strana domáhá se tímto sporem téhož rozhodnutí, jaké bylo vydáno v řízení nesporném u okresního soudu dne 23. prosince 1919 proti Josefu Z-ovi, který si rovněž požadoval pro sebe právo na prodloužení pachtu k pozemkům v žalobní prosbě označeným a to současně se svou manželkou, nynější žalovanou Annou Z-ovou. Dlužno tedy zkoumati, zdali zákon ze dne 30. října 1919, č. 593 sb. z. a n. ponechává pronajímateli na vůli, by námítky proti prodloužení pachtu podle § 11 zmíněného zákona uplatňoval buďto sporem nebo v řízení nesporném. § 12 právě zmíněného zákona nepochybně však pochybnosti o tom, že jest jediné nesporné řízení cestou zákonně přípustnou, zamýšlí-li pronajímatel uplatniti námítky proti nároku na prodloužení pachtu. Žalující strana však v nesporném řízení nepodala námítek proti nároku nynější žalované Anny Z-ové, ačkoliv tato podle vlastního tvrzení žalující strany v podání ze dne 8. prosince 1919 nárok na prodloužení pachtu k pozemkům, v žalobní prosbě uvedeným, ohlásila. Žalující strana také ničeho nenamítala proti usnesení okresního soudu, které výslovně pominulo rozhodnutí o nároku Anny Z-ové. Podle § 11 svrchu zmíněného zákona mělo toto opomenutí strany žalující v zápleť ztrátu práva obnovy pachtu vůči Anně Z-ové odporovati. Posléze zmíněné zákonné ustanovení mluví všeobecně o ztrátě práva obnovy pachtu odporovati a neobmezuje tedy ztrátu tuto na řízení nesporné, nýbrž na veškeré způsoby, jimiž by pronajímatel mohl odporovati nároku na prodloužení pachtu, pročež jest vyloučeno, aby žalující strana mohla sporem uplatňovati své promeškané námítky proti Anně Z-ové.

Čís. 612.

Zákon ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n., o zajištění půdy drobným pachtýřům.

Příhláška požadovacího nároku má zásadně býti příhláškou písemnou. Přijal-li však vlastník ústní příhlášku, vyhovující požadavkům § 13 zá-

kona, není požadovacímu nároku na ujmu, že přihláška nestala se písemně.

(Rozh. ze dne 22. července 1920, R II 191/20.)

Rekursní soud nepřiznal požadovateli do vlastnictví pachtovaný pozemek, poněvadž přihláška vlastníku musí být přihláškou písemnou, požadovatel však ohlásil požadovací nárok vlastníku pozemku ústně.

Nejvyšší soud obnovil usnesení okresního soudu, jímž uznán požadovací nárok.

Důvody:

Zákon ze dne 27. května 1919, č. 318 sb. z. a n., stanově v § 12, že kdo hodlá uplatnit své právo požadovací podle tohoto zákona, musí ohlásit svůj nárok vlastníku pozemku nebo hospodářské správě vlastníkově, — měl patrně na mysli přihlášku písemnou. To vyplývá již z doslovu § 13, ve kterém se uvádí, co v ohlášení má být uvedeno. V ohlášení lze uvádět něco jen tehdy, když se ohlášení děje písemně; stalo-li by se ohlášení ústně, uváděl by se obsah § 13 při ohlášení. K tomu nehledíc vedou úvahy praktické k požadavku přihlášky písemné. Jest všeobecně známo, že u některých vlastníků, jmenovitě u hospodářských správ velkostatků činí počet podaných přihlášek několik set, ne-li více. Nelze rozumně se domnívat, že by bylo požadováno bývalo na vlastnicích, aby přijímali a zaznamenávali ústní přihlášky, obsahující veškeré údaje v § 13 uvedené, kdyžž by k tomu nebyl stačil personál vlastníků, do jejich práv a zájmů zákon bez toho tak hluboko zasahuje a jímž nelze tedy ukládati břemena a povinnosti mimořádné v zákoně výslovně neuvedené. Nutno také mít zření k ustanovení posledního odstavce § 15 dotčeného zákona, dle něhož, zmešká-li vlastník lhůtu k oznámení, má se za to, že souhlasí s údaji v přihláškách obsaženými. I toto ustanovení poukazuje k přihlášce písemné, zvláště když při pouhé ústní přihlášce bylo by z pravidla sotva lze dokázat vlastníkově obsah učiněné přihlášky. Tyto úvahy pohnuly asi také ministerstvo spravedlnosti k tomu, že v článku I. výnosu ze dne 30. června 1919 č. 12.314/19 (č. 19 věstníku) upozornilo soudy na to, že nárok má být ohlášen písemně, což došlo výrazu též ve vzorci č. 1 soudům doporučeném. Drobným pachtýřům bylo tedy úředně oznámeno, že mají ohlásit své nároky písemně, a vlastníci požadovaných pozemků, po případě jejich hospodářské správy mohli odmítati přihlášky ústní. Pakliže však v tom kterém případě přes to přijali přihlášku ústní, vyhovující předpisům § 13 dotčeného zákona a takto se spokojili ústní formou přihlášky, nemůže to být na újmu požadovacímu právu dotyčného drobného pachtýře, to tím méně, když zákon, ač — jak uvedeno — předpokládá přihlášku písemnou, přece přímo nezakazuje ústní přihlášky. V přítomném případě jest zjištěno, že požadovatel několik dní před 14. červencem 1919, tedy ve lhůtě zákonem stanovené, učinil u správce obrocí ústně přihlášku podle § 13 zákona ze dne 27. května 1919, č. 318 sb. z. a n., a nebylo tvrzeno, že správce obrocí odmítl podanou přihlášku. Dle toho, co výše bylo vyloženo, dlužno tudíž v tomto případě ústní přihlášku pokládati za dostačitelou. Opačný názor rekursního soudu jest mylným, a ježto i zákonná doba pachtovní byla uznána

a jinakých námitek proti požadovacímu právu stěžovatele nebylo vzneseno. bylo vyhověno dovolacímu rekursu pachtýřovu a změnou usnesení soudu rekursního obnoveno usnesení prvního soudu.

Čís. 613.

Zákon o společnostech s omezeným ručením.

I převod závodního podílu dědictvím lze učiniti závislým na souhlasu společníků, předpokládajíc, že zároveň uspořádá se ve společenské smlouvě případ, kdyby souhlas byl odepřen.

(Rozh. ze dne 27. července 1920, R I 520/20.)

Rekursu finanční prokuratury proti usnesení rejstříkového soudu, jímž povolen byl zápis společnosti s o. r., rekursní soud dal částečně místo, nevyhověl mu však, pokud čelil proti ustanovení bodu 8. společenské smlouvy, podle něhož vyžaduje se k převodu závodních podílů dědicem posloupností souhlasu všech společníků, ježto podle § 76 odstavec druhý zákona o společnostech s r. o. vůbec zůstaveno jest dispozicí společníků, aby převod závodních podílů vázali dalšími podmínkami, než jak je stanoví § 76; v tomto směru nerozeznává zákon, zda jde o převod mezi živými či na případ smrti a nelze proto tvrditi, že ustanovení bodu 8. společenské smlouvy odporuje předpisu § 76.

Nejvyšší soud k dovolacímu rekursu finanční prokuratury uložil společnosti, aby ve lhůtě, kterou rejstříkový soud určí, uvedla ustanovení společenské smlouvy v souhlas se zákonem také v bodě 8, sice že by byla z obchodního rejstříku vymazána.

Důvody:

Uvedené ustanovení, podle něhož k převodu závodních podílů nebo jich částí dědictvím třeba jest souhlasu všech společníků, není sice samo o sobě závadným a neodporuje předpisům zákona o společnostech s r. o., neboť nelze se domyslet, proč by ustanovení § 76, odstavec druhý, které dovoluje, učiniti převod odvislým od souhlasu společnosti, mělo platiti jen pro převod mezi živými. Zájmu veřejnému to neodporuje, a pokud jde o společnost samu, je zájem její v obou případech týž: zákon chce společnost dáti na ruku možnost, aby se chránila proti tomu, by převodem nevnikaly do společnosti nevítané živly, a toto nebezpečí jest zajisté stejné při převodu dědictvím jako mezi živými. Avšak nelze přehlížeti, že toto ustanovení společenské smlouvy jest nedomyšleno; nepraví nic o tom, co nastati má, když souhlas bude odepřen, jak se záležitost dědictví vyřídí, kdo a jak podíly závodní, jež by jinak dědicům připadly, převezme a jak dědicové mají být odškodněni. Dokud o tom není žádného ustanovení, jest řečený článek smlouvy zmatečný, protože osud podílu jest zcela nejistým.

Čís. 614.

Zemský zákon pro Čechy ze dne 7. srpna 1908, č. 68 z. z., o dědicích posloupnosti ve statky střední velikosti.

Civilní rozhodnutí II.

Není závady, by při převzetí polovice usedlosti, patřící do pozůstalosti, pozůstavším manželem nebyly na prospěch dětí jednak knihovně poznamenána fideikomisární substituce ohledně pozůstalosti polovice usedlosti, jednak vloženo předkupní právo ohledně celé usedlosti. Dokud trvá fideikomisární substituce, není přejímatel oprávněn, usedlost zciziti a nepřichází v úvahu právo předkupní.

(Rozh. ze dne 27. července 1920, R I 522/20.)

Pozůstalost Boženy N-ové byla projednána podle zákona ze dne 7. srpna 1908, čís. 68 z. z. a bylo mezi účastníky, totiž pozůstalým manželem a opatrovníkem nezletilých dětí uzavřeno dědičné porovnání, vedle něhož pozůstalý manžel převzal polovici nemovitostí, do pozůstalosti náležejících s právy a závazky v porovnání podrobně uvedenými. V odstavci VII. tohoto porovnání bylo ujednáno, že se podle odevzdací listiny a) vloží právo vlastnické pozůstalému manželu na polovici nemovitostí zůstavitelce patřivší s poznamenáním, že odevzdání se stalo dle zákona ze dne 7. srpna 1908, čís. 68 z. z.; b) poznamená fideikomisární substituce pro nezletilé děti; c) vloží právo předkupní pro tyto děti; d) vloží právo zástavní za dětské podíly po 1000 K na celé nemovitosti. Na základě odevzdací listiny ze dne 25. ledna 1913 poznamenána v příslušných knihovních vložkách fideikomisární substituce pro jmenované nezletilé děti spolu s knihovními vklady výše pod a), c) a d) naznačenými. V roce 1920 žádal přejímatel o opatrovnické schválení zamýšleného prodeje usedlosti. Okresní soud zamítl návrh, poněvadž substituční poměr dosud trvá a zrušení jej není v zájmu nezletilých žadatelových dětí. Rekursní soud usnesení to potvrdil. Důvody: Není pochybnosti o tom, že substitučí jest přejímatel usedlosti ve svých podle § 11 zákona z roku 1908 jemu příslušejících právech ku prodeji usedlosti za kautely práva předkupního podstatnou měrou omezen. Substituci fideikomisární vykládati jest dle všeobecných předpisů §§ 608—615 obč. zák. Pokud doba, na kterou substituce ta je určena nebo zamýšlena, neuplynula, přísluší stěžovateli dle ustanovení § 613 obč. zák. toliko omezené vlastnictví s právy a povinnostmi usufruktuáře a má tudíž takový vlastník dle §§ 509 a 510 obč. zák. právo ke všem dispozicím a užitkům, vyjímaje právo nakládati se substancí statku, pročež zciziti statek, stížený substitučí fideikomisární, naprosto nemůže. Není proto správným názor stěžovatelův, jako by substituce měla jen platnost, pokud přejímatel statek neprodá, jelikož takovéto omezení ani z obsahu projednání pozůstalosti nelze odvoditi ani v zákoně není pro ně opory. Zcizení usedlosti z vylíčeného důvodu té doby jest nepřipustným, dokud substituce trvá, svolení k její zrušení dle stavu věci v zájmu dítek není nyní doporučitelno.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Mohlo by se zdáti, že obsah odstavce VII. b), c), dědičného porovnání a knihovní zápisy jemu odpovídající zavádají příčinu k pochybnostem, kdyžť právo předkupní, nezletilým dětem podle § 11 odstavce čtvrtého zákona ze dne 7. srpna 1908, č. 68 z. z. vyhrazené, předpokládá, že vlast-

ník nemovitostí má právo a možnost, volně jimi nakládati, kdežto fideikomisární substituce (v tomto případě zůstavitelkou ani nenařízená) odnímá fiduciáři dle § 613 obč. zák. právo na podstatu věci a tudíž právo ku zcizení. Lze však důvodně míti za to, že při projednání pozůstalosti bylo vycházeno z ustanovení § 11 prováděcího nařízení ministerstva spravedlnosti ze dne 28. února 1909, čís. 3 věstníku min. sprav., v němž se nařizuje, že, převezme-li pozůstalý manžel statek, má soud toho dbáti, aby se stalo opatření danému případu přiměřené ve prospěch dětí, snad omezením vlastnického práva přejímatele statku po způsobu fideikomisární substituce, a že má soud chrániti zájmy dětí ve smyslu předchozího odstavce také tehdy, když do pozůstalosti patří statek, jsoucí ve spoluvlastnictví manželů, a pozůstalý manžel, ač tu jsou děti, podle § 14 odstavce třetího zákona převezme podíl statku zůstaviteli náležející. Nelze pochybovati, že hledíc k těmto ustanovením mělo dle dědičného porovnání knihovním poznamenáním fideikomisární substituce po dobu trvání této poznámky vlastnictví pozůstalého manžela a přejímatele vzhledem k převzaté polovici nemovitostí býti omezeno ve smyslu § 613 obč. zák. tak, že dokud trvá knihovní poznámka fideikomisární substituce, má pozůstalý manžel pouze práva a povinnosti požívatelovy, tedy s vyloučením práva na podstatu nemovitostí (§ 509 obč. zák.). Není tedy zejména oprávněn — bez svolení soudu opatrovnického — zciziti převzatou polovici statku. Právo předkupní nestává se tím bezpředmětným, neboť i v tom případě, když by pozůstalý manžel se svolením soudu chtěl prodati převzatou polovici statku, musil by kupitel jemu se nabízející ustoupiti nezletilým dětem touž kupní cenu podávajícím (§ 1077 obč. zák.). Že také pozůstalý manžel uznával dotčené omezení, plyne z jeho návrhu ze dne 10. srpna 1913, jímž za příčinou zamýšleného odprodeje pozemků od statku žádal, aby dotyčné pozemky byly ohledně nezletilých dětí propuštěny nejen ze závazku práva předkupního a zástavního, nýbrž i ze substituce fideikomisární. Svolení pozůstalým manželem nyní požadované bylo však soudem opatrovnickým právem odepřeno, poněvadž poznámka fideikomisární substituce dosud trvá a nabízená kupní cena nejen dle zprávy obecního úřadu, nýbrž i dle posudku znalce jest nepřiměřena.

Čís. 615.

Ujednání splniště jest po rozumu § 37 obč. zák. zároveň úmluvou, již strany podrobují právní poměr veskrze právu splniště.

(Rozh. ze dne 27. července 1920, Rv I 356/20.)

Plzeňská firma v lednu 1919 prodala a dodala Vídeňské firmě zboží ve fakturované ceně. Doložka na fakturu »splatno a žalovatelná v Plzni« zůstala nepozastavena. Kupitelka neplatila, věc se oddálila a mezi tím provedeno v Československé republice okolkování bankovek. Žalobě o zaplacení fakturovaného peníze v korunách československých o bě nižší stolicе vyhověly, uznavše jednak, že fakturové sudiště (doložka »splatno a žalovatelná v Plzni«) zakládá splniště i dle hmotného práva t. j. po rozumu čl. 324, 342 obch. zák. (§ 905 obč. zák.), jak se ze souvislosti odstavce dru-

hého s odstavcem prvním § 88 j. n. jasně podává a ani v nauce ani v praxi sporné není, a uznávše dále, že dopisem žalobkyně ze dne 18. února 1919, v němž žádá, aby žalovaná fakturovaný peníz složila na její (žalobkynin) účet u banky »Merkur« ve Vídni, splnění této se nezměnilo, neboť tak dalekosáhlý úmysl na straně žalobkyně jistě chyběl, aspoň nic pro ni nevědí, ale co je hlavní, dopisem tím neuskutečnila se žádná úmluva, neboť k tomu by byla třeba, aby žalovaná — měl-li by to býti návrh na změnu splnění, nabídku tu přijala, což by se bylo mohlo státi buď výslovně nebo mlčky tím, že by se byla dle dopisu zachovala a dluh skutečně u řečené banky složila, což však žalovanou nebylo ani tvrzeno.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání, schváliv v obou naznačených směrech právní stanovisko nižších stolic a dodav v důvodech ještě toto:

Vážnější jest námitka, že případ posuzovati jest dle rakouského práva, poněvadž prý nabídka žalobkyně byla žalované poslána písemně do Vídně a zde od ní písemně zase přijata, takže prý smlouva uzavřena byla v cizině (§ 37 obč. zák.), s kterouž námitkou se nižší stolice vůbec nezabývaly, pročež to dovolatel pokládá za nedostatek řízení, že o jeho skutkovém tvrzení nebyly důkazy připuštěny. Avšak i kdyby měla za uzavřené smlouvy platiti Vídeň, nemohla by se přece věc posuzovati dle tamějšího práva, protože ustanovily-li strany za splnění Plzeň, chtěly patrně smlouvu míti založenu a tudíž i posuzovanu podle práva tuzemského a nastala tedy výjimka z § 37 obč. zák. v něm předvídaná. Žalovaná, jsouc posud dlužna, musí platiti podle § 6 zákona ze dne 10. dubna 1919, čís. 187 sb. z. a n., tolik Kč, na kolik Kč dluh zní.

Čís. 616.

Zákon ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n., o zajištění půdy drobným pachtýřům.

V řízení o požadovacím nároku není věcí soudu, by vyvolal rozhodnutí pozemkového úřadu o tom, kolik půdy bude ze záboru vypuštěno a zda půdou tou bude též pozemek, k němuž vztahuje se požadovací nárok.

(Rozh. ze dne 27. července 1920, R II 193/20.)

Za řízení o požadovacím nároku drobného pachtýře zamítl prvý soud návrh vlastníka »na přerušení řízení« až do rozhodnutí pozemkového úřadu o tom, co stěžovateli po provedení záboru ze zabraného velkostatku má zůstatí (zákon ze dne 16. dubna 1919, čís. 215 sb. z. a n.). Rekursní soud potvrdil usnesení první stolice. Důvody: Oba zákony (jak k zajištění půdy drobným pachtýřům ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n., tak o zabrání velkého majetku pozemkového ze dne 16. dubna 1919, č. 215 sb. z. a n.) podrží (od sebe nezávislé) svou neztenčenou platnost vedle sebe a neobmezují se navzájem. Dle onoho zákona vykonává stát právo k záboru velkého majetku pozemkového, kdežto tento zákon zajišťuje drobným dlouholetým pachtýřům nárok na dosud obdělávanou půdu vůči pozemkům, jichž zákon o zabrání velkostatků ze dne 16. dubna 1919, čís. 215 sb. z. a n., vůbec se netýká.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Lze připustiti, že kdyby pozemkový úřad uznal nárok stěžovatele, aby mu těch 150 ha půdy zemědělské, na které má právo dle § 11 záborového zákona ze dne 16. dubna 1919, čís. 215 sb. z. a n., ponecháno bylo v obci R. v těchže hranicích, jak je dosud má, — a kdyby mu bylo znemožněno nebo značně stíženo užívání půdy takto ponechané postoupením požadovaných pozemků do vlastnictví drobných pachtýřů, — tito byli by po případě dle § 5 odstavec druhý zákona ze dne 27. května 1919, č. 318 sb. z. a n., povinni, přijati na místě požadovaných pozemků jiné pozemky téže výměry nebo téže hodnoty. Ale nárok stěžovatelův, aby byly spisy postoupeny pozemkovému úřadu k rozhodnutí, že majitel velkostatku jest oprávněn ve smyslu zákona ze dne 16. dubna 1919, čís. 215 sb. z. a n., voliti si a podržeti těch 150 ha zemědělské půdy dle § 2 tohoto zákona takovým způsobem, aby veškerá tato zemědělská půda zůstala mu v sídle velkostatku t. j. v katastrální obci R. a aby tato půda zemědělská zůstala mu pokud možno v těchže hranicích, jak je dosud má ve vlastnictví, nerozdělena a nerozkouskována, — byl právem zamítnut. Soud má v řízení podle zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n., obrátiti se na pozemkový úřad jen v případech v § 18 naznačených, — není však ani povolán ani povinen sprostředkovati mezi vlastníkem pozemků a pozemkovým úřadem. Na stěžovatele jest, aby si vymohl rozhodnutí od pozemkového úřadu ve smyslu § 7 čís. 1 zákona ze dne 11. června 1919, čís. 330 sb. z. a n., a tímto rozhodnutím se vykázal u soudu. Dokud tak neučiní, není návrh dle § 5 odstavec druhý zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n., odůvodněn, zvláště když stěžovatel připouští, že také otázka, zda vzniknou enklavy, jest předčasná a nemůže býti řešena, dokud není právoplatně rozhodnuto, kterým pachtýřům a v jakém rozsahu nároky přísluší. Uvažovati o tom, zda stěžovatel, vykázav se podáním příslušného návrhu pozemkovému úřadu, byl by oprávněn žádati, aby soud vyčkal do právoplatného vyřízení tohoto návrhu a teprve po té rozhodl podle § 17 zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n., není potřebí, poněvadž návrh v tom směřu učiněn nebyl.

Čís. 617.

Jak soudu první tak i soudu druhé stolice náleží, by, rozhoduje o zavinení na rozvodu manželství od stolu a lože, dbal celého výsledku jednání a dokazování, byť i ta která skutečnost stranou jako důvod zavinení druhé strany nebyla přednesena neb uplatňována.

(Rozh. ze dne 27. července 1920, Rv II 128/20.)

K manželově žalobě uznaly obě nižší stolice na rozvod manželství od stolu a lože z viny obou manželů.

Nejvyšší soud nevyhověl žalobcovu dovolání.

Důvody:

Žalobce uplatňuje důvody č. 3 a 4 § 503 c. ř. s., ale neprávem. Oba tyto důvody vrcholí dle svého provedení v tom, že soud první stolice uznal na

jeho vinu z dvou důvodů a sice: 1. že zatajil žalované před uzavřením sňatku, že je stížen nemocí vzbuzující ošklivost (hnisajícími vředy), a že je slabý k souloží, že k tomu není, a 2. že podal na ni bezdůvodné trestní oznámení pro krádež, kdežto odvolací soud, ponechav skutkově zjištění prvního soudu v obou bodech ve své míře, v zatajení ad 1. žádné viny neshledal a podržuje důvod viny ad 2. připojil k tomu důvod další, že 3. žalobce, jak odvolací soud na základě seznání žalované v první stolici k cíli důkazu slyšené za pravdivé přijal, jí, když si jeho nemoc hnusila, »zatračených lumpů« nadal a doložil, »k čemu pak tě mám než k vyklizení neřádu« — a shledal v tom opětovně těžké (roz. velmi citlivě) ublížení. Žalobce míní, že když žalovaná odvolání nepodala, odvolací soud tebyl oprávněn, k důvodu ad 3. prvním soudem úplně mlčením pomínutému přihlížeti, to tím méně, když žalovaná jej v přednesení svém ani neuplatňovala, že však, odpadne-li tento důvod, potom důvod ad 2., jehož skutková povaha beztak prý těžké ublížení nezakládá, k uznání jeho viny nestačí. Po názoru dovolacího soudu nevyhledává se však nutně, aby žalovaná strana, má-li být uznána také na vinu žalobcovu, dokázala mu nějaký důvod rozvodu (§ 109 obč. zák.) nýbrž stačí důkaz, že žalobce důvod rozvodu, který proti žalované straně má, spoluzavinil, zavdav jí chovářím svým k poklesku příčinu, takže kdyby se byl sám napřed bezvadně choval, k poklesku by bylo nedošlo. To se dobře srovnává nejen s povahou věci, nýbrž i s právním předpisem § 6 nař. z. 9. prosince 1897, čís. 283 ř. z., jenž předpokládá, že tu může být jen na jedné straně důvod rozvodu, že však mohou být obě strany vinny. Z tohoto hlediska je pak zatajení ad 1. skutečně spoluvinou na rozvodu, neboť vědět to, byla by žalovaná bezpochyby ve sňatek tento nevěšla, i jest to lidské, že jí potom pojmál hnus a manželství toto jí neuspokojovalo, nejen pro nemoc manželovu, nýbrž také proto, že v něm nedocházela ukojení pohlavního pudu, které přece jest jedním z účelů svazku manželského. Jest to lidské, jestliže potom náklonnost její obracela se jinam a ona se dopustila snad nevěry a dala se strhnouti k nadávce jako »hloupý chlapek«. Že však skutky 2. a 3. jsou velmi citlivým ublížením, nepotřebuje teprv doličování. Potom ale jde už o to, možno-li za daného procesuálního průběhu věci užití důvodů všech anebo kterých. Dle § 6 cit. nař. musí soud vysloviti, komu na rozvodu vinu přičítá, nepotřebuje tedy k tomu žádného návrhu ani uplatňování v přednesení stran, může však uvéstí zajisté všechny důvody viny, které v řízení na jevo vyšly, i platí to zajisté v pořadí stolic; mohl tedy odvolací soud užití důvodu ad 3. Proto jest ale také ještě v dovolací stolici možno přiblížeti k důvodu ad 1., podle skutkové povahy nižšími stolicemi zjištěnému.

Čís. 618.

Zákon ze dne 15. dubna 1920, čís. 314 sb. z. a n., o exekuci na platy a výživné zaměstnanců a jejich pozůstalých.

Exekuci dle druhého odstavce § 1 zákona lze vésti též pro nárok nemanželské matky na výživné v šestineděli (§ 167 obč. zák.) a pro příslušenství zákonného nároku na výživné (úroky, útraty sporu a exekučního návrhu), nikoli však pro další nároky nemanželské matky dle § 167

obč. zák. aniž pro náhradní nároky toho, kdo za dlužníka hradil zákonné výživné.

(Rozh. ze dne 10. srpna 1920, R I 547/20.)

Ve sporu o uznání otcovství k nemanželskému dítěti a plnění zákonných povinností k dítěti a matce přiznány matce dítěte výživné v šestineděli, výlohy slehnutí, náhrada za prádlo a jiné potřeby dítěte a náhrada za vyživování jeho do dne podání žaloby i se zákonným úrokem od téhož dne. K návrhu matky povolil pr v ý s o u d pro všechny tyto nároky, jakož i útraty sporu a útraty exekučního návrhu proti otci exekucí zabavením a přikázáním dvou třetin jeho služebního příjmu s tím, že musí mu ročně zůstatí volným příjmem 3.000 Kč. R e k u r s n í s o u d vyhověl dlužníkově stížnosti potud, že povolil exekuci zabavením a přikázáním pouze jedné třetiny služebního příjmu dlužníka s tím, že musí mu ročně zůstatí volným příjmem 6000 Kč, poněvadž nejedná se tu o výživné, jež otec nemanželského dítěte má p ř í m o poskytovatí dítěti nebo jeho matce, tudíž o výživné v užším smyslu, jež jediné účastno je výhody § 1, odstavec druhý zákona.

Nejvyšší soud obnovil ohledně matčina výživného v šestineděli a útrat sporu a exekuce usnesení první stolice, jinak nedal místa matčině dovolacímu rekursu.

D ů v o d y:

Podle § 1 zák. ze dne 15. dubna 1920, čís. 314 sb. z. a n., může býtí ze služebních platů zabavena toliko jedna třetina a dlužníku musí zůstatí volným roční příjmem 6.000 Kč, ale pro pohledávky výživného, na které má věřitel právo podle zákona, může býtí vedena exekuce až do dvou třetin mzdy zaměstnancovy a volné zůstatí musí ročně 3.000 Kč. Předpisu tomu vyhovuje rekursní soud jen částečně, ježto přehlíží, že také nemanželské matce přísluší podle zákona (§ 167 obč. zák.) pohledávka výživného za šestineděli. Ve vymáhaném penízi jest podle rozsudku, na základě kterého byla exekuce povolena, toto výživné obsaženo, pročež pro toto výživné jest exekuce podle druhého odstavce § 1 cit. zák. přípustnou. Nelze však souhlasiti s vývodem dovolacího rekursu, že měla býtí povolena exekuce ve smyslu tohoto předpisu též ohledně ostatní pohledávky nemanželskou matkou vymáhané, která podle téhož rozsudku záleží z útrat slehnutí a z dalších výloh následkem slehnutí nutných, neboť tyto výlohy nejsou výživným. Rovněž nemá výsadního práva pohledávka nemanželské matce za výživu dítěte přisouzená, jelikož cit. předpis vyžaduje, aby vymáhané výživné příslušelo podle zákona vymáhajícímu věřiteli. Pohledávka útrat sporu a exekučního návrhu, jakož i úroků arci není pohledávkou výživného, avšak úroky a útraty zaviněny byly průtahem dlužníka a požívají při exekucích podle §§ 125, 216 odstavec druhý, 286, 315 ex. ř. stejného pořadí s kapitálem. Cit. zákon obmezil v prvních odstavcích §§ 1 a 2 zabavitelost platů a výslužného a v druhém odstavci týchž §§ připojil na prospěch věřitele ustanovení o zabavení, zastavení nebo postupu platů při pohledávkách výživného, ale tím nezměnil dosavadní právo, že při exekuci pro kapitál stejně naloženo býtí má s jeho příslušenstvím.

Zákon ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n., o zajištění půdy drobným pachtýřům.

Hospodářským správcem obročních pozemků jest jejich poživatel, pouze jemu lze a nutno ohlásiti požadovací nárok. Ohláška u patrona nemá v tomto případě právních účinků.

(Rozh. ze dne 10. srpna 1920, R I 549/20.).

Dlouholetí pachtýři pozemků patřících k farnímu obročí, podali v červenci 1919 přihlášku, již domáhali se přiznání pozemků do vlastnictví, u patronátního úřadu, jenž ji zaslal počátkem října 1919 příslušnému farnímu úřadu. Oba nižší soudy uznaly, že přihláška byla podána včas — v podstatě z těchto důvodů: Dle § 12 zák. může dlouholetý pachtýř ohlásiti nárok svůj buď vlastníku pozemku nebo hospodářské správě vlastníkově. Dle pozemkové knihy vloženo právo vlastnické k faře s pozemky k ní zapsanými, o něž tu jde, pro římskokatolickou faru, tedy pro právnickou osobu, která zastoupena jest určitými orgány. Jako takový považovati nutno jednak obročníka této fary, jednak patrona kostela a fary. Patron kostel založil, vystavěl a nadáním zajistil a jako takovému náleží mu dle obsahu zakládající listiny a dle právního pojmu této instituce souhrn jistých práv a povinností a to vedle určitých čestných práv též oprávnění, spolupůsobiti při správě kostelního a farního jmění. Nesporným jest mezi stranami, že patronem kostela a fary jest majitel velkostatku, který při řízení práv a povinností, jemu z patronátu toho vyplývajících, zastoupen jest úřadem patronátním. Dle toho, co řečeno, spravuje jak obročník (farář) tak i patronátní úřad majetek kostela a fary, neboť jest v povaze věci a v intenci obou správ, aby objekty sloužití mohly účeli, pro který byly zřízeny.

Nejvyšší soud zamítl ohlášku požadovacích nároků.

Důvody:

Usnesením rekursního soudu, jímž bylo potvrzeno usnesení okresního soudu, byl porušen zákon ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n. Jest zjištěno, že požadované pozemky jsou součástí obročního jmění farního, jehož správa náleží vedle § 46 zákona ze dne 7. května 1874, čís. 50 ř. zák. pouze a jedině duchovnímu poživateli obročí a toliko dohled přísluší patronu a vrchní dohled biskupu a státu. Toto právo dohledu patrona, tak zvané cura beneficii, obmezující se na pouhé oprávnění denunciační (oprávnění nahlížeti do správy jmění, vyžádání si souhlasu patrona při důležitých změnách ve stavu obročí), pokládá rekursní soud neprávem za spolučinnost patrona ve správě obročí, kterou docela samostatně vede duchovní poživatel, jak již z účelu, kterému obročí slouží, vyplývá. Jeť obročí vázáno na úřad duchovní (nullum beneficium sine officio) a určeno jest k tomu, aby nositel dotyčného úřadu duchovního pobíral z něho veškeré plody a užitky, jsa naproti tomu povinen, hraditi všechna břemena na obročí váznoucí. Z toho vyplývá, že hospodářská správa farního obročí

přísluší pouze faráři (farnímu úřadu) anebo administrátoru (je-li farní obročí uprázdněno) a že drobní pachtýři pozemků farního obročí byli povinni, by svůj požadovací nárok ve smyslu § 12 zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n., ohlásili v zákonité lhůtě jen a jedině na farním úřadě. Poněvadž tak neučinili, a na ohlášku u patronátního úřadu, která nemá právního významu, dlužno pohlížeti tak, jako kdyby vůbec nebyla se stala, pozbyli drobní pachtýři, nezachovavše se dle předpisu § 12 zákona, svých nároků na zajištění půdy.

Čís. 620.

Dobrovolná veřejná dražba.

Okolnost, že ta která podmínka nebyla pojata do dražební vyhlášky, nevedí její závaznosti, byla-li zařazena do dražebních podmínek, při dražbě přečtených a vydražitelem podepsaných.

(Rozh. ze dne 10. srpna 1920, R I 553/20.)

Poručenský soud povolil, by veřejnou dobrovolnou dražbou byly prodány dva domy, náležející téže nezletilé vlastnici. Dražební podmínky obsahovaly v čl. XIII ustanovení: »Prodávající vyhrazuje si lhůtu na rozmyšlenou v trvání 8 dnů ode dne udělení příklepu. Do této lhůty nevčítá se den dražební. V této lhůtě může prodávající za souhlasu poručenského soudu prohlásiti, že prodej neuzavírá«. Při dražbě 10. května 1920 byly domy příklepnuty nejvyššímu podateli za 125.000 K. Prodávatelka (pokud se týče její poručník) podala však 18. května 1920 soudu prohlášení, že prodej neuzavírá a žádala za poručenské schválení tohoto prohlášení, žádajíc současně o poručenské schválení návrhu smlouvy, kterou prodlává oba domy jinému kupiteli za 130.000 K. Soud prvé stolice schválil prohlášení prodávatelky, ale jen pod tou podmínkou, nezvýší-li prvý vydražitel ve určité lhůty své podání na 130.000 K, čemuž prvý vydražitel ve stanovené lhůtě vyhověl. Prodávatelka domáhala se ve stížnosti, by prohlášení její schváleno bylo bezvýhradně. Rekursní soud stížnosti vyhověl. Důvody: Podle § 21 obč. zák. jsou osoby, neschopné pro nedostatek věku, by samy náležitě obstarávaly své záležitosti, pod zvláštní ochranou zákona. Zákon zná tudíž pouze ochranu nezletilců; meze prerogativy poručenského soudu nad nezletilci jdou tudíž jen tak daleko, pokud se to srovnává s pojmem ochrany. Ochrana však nutno lišiti od svrchovanosti, která představuje poměr podřízenosti dále jdoucí a hlouběji zasahující: ten kdo jest pod něčí svrchovaností, nemá svobodně vůle a nemůže činiti svobodná rozhodnutí, nýbrž musí se řídití jedině podle vůle nadřízeného. Naproti tomu ten, kdo jest pouze pod něčí ochranou, není zbaven vůle a volného rozhodování, jeho dispozice podléhají pouze kontrole ochráncově, mající za účel zjistiti, nejsou-li pro chráněnce škodlivé. V tomto směru nutno také vymeziti pravomoc soudu poručenského: kontrolu poručníka, nejsou-li jeho opatření škodlivá pro poručence. Nejsou-li škodlivá, musí soud ponehati poručníkovi volnou ruku a nesmí obmezovati jeho volné rozhodování, a to z toho důvodu, poněvadž zákon ukládá soudu pouze ochranu nezletilce, pouhou kontrolu jeho jednání, zda nejsou škodlivá, a nedává mu moci dále sahající. Důsledně nemá soud prvě

stolice práva brániti poručníkovi, aby si nevybral ze dvou kupujících ceteris paribus toho, koho sám chce, ať z důvodů jakýchkoliv. Ustanovení exekučního řádu o předražku nelze zde užíti. Dražba exekuční a dražba dobrovolná jsou instituce naprosto se lišící, které mají společného jen to, že se kupní cena určuje soutěží kupujících. Dražba exekuční jest institucí veřejnoprávní, donucovacím prostředkem státní moci, kdežto dražba dobrovolná jest volnou kupní smlouvou, při níž si prodávající dává podávati nabídky současně od několika koupěchtivých, aby některou z nich podle své vůle přijal či nepřijal. § 272 nesp. pat. ustanovuje, že při dobrovolných dražbách dlužno zachovávatí předpisy exekučního práva pokud jde o provedení, tudíž pouze se stránky formální. Dražební podmínky samy ustanovují v odst. XIII., že prodávající má právo do osmi dnů prohlásiti za souhlasu poručenského soudu, že prodeje neuzavírá. Nepodání tohoto prohlášení bylo by mlčky učiněným přistoupením na nejvyšší podání; tato výhrada dává prodávajícímu právo, nevázati se ani na nejvyšší podání ani na předražek. Otázku, může-li poručenský soud arbitrárně odepřítí schválení prohlášení, že se prodej neuzavírá, nutno řešiti záporně; mohl by tak učiniti, kdyby se tím mařil výhodný prodej, ale nemůže bráti prodávající straně volnost, komu chce za stejných podmínek prodati.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Z opomenutí prvního soudu, že proti předpisu § 278 nesp. pat. nepojal do dražebního ediktu vlastnickovy výhrady, nemůže vydražitel dovozovati neodvolatelnost prodeje, ježto výhrada ta byla zařazena jako odstavec XIII. do dražebních podmínek, soudem schválených, které byly podle vyhlášky u poručenského soudu k volnému nahlédnutí uloženy a podle dražebního protokolu po vyvolání věci přečteny a vydražitelem podepsány, takže dražitelé o této výhradě věděli. Krom toho vydražitel ani proti příklepu udělenému s výhradou čekací lhůty, ani proti usnesení ze dne 18. května 1920, kterým byl vyzván k vyjádření se o poručnickově prohlášení, stížnosti včas nepodal, z kteréž příčiny nemůže se také domáhati dodatečné změny tohoto usnesení rekurem dovolacím. Rekursní soud právem schválil prohlášení poručníka bezpodmínečně, protože po provedené dražbě naskytla se možnost výhodnějšího prodeje, nehledíc ani k tomu, že není věci stěžovatele zkoumati, z jaké příčiny poručenský soud schválil prohlášení, poručníkovi v dražebních podmínkách vyhradené, že smlouvu neuzavírá.

Čís. 621.

Zákon o zajištění půdy drobným pachtýřům ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n.

Požadovací nárok ku kostelnímu pozemku lze s účinkem ohlásiti buď u obročníka neb u patrona neb u farní osady, bez ohledu na to, kdo jest skutečným správcem pozemku.

(Rozh. ze dne 10. srpna 1920, R I 562/20.)

Příhlašku, již domáhal se přiznání kostelního pozemku do vlastnictví, podal pachtýř včas u farního úřadu. Soudy všech tří stolic bylo uznáno, že přihláška byla řádně podána, nejvyšším soudem z těchto

důvody:

Pozemek, o který jde, jest knihovně připsán kostelu. Podle § 42, pokud se týče 41 zákona ze dne 7. května 1874, čís. 50 ř. zák., spravují jmění kostelní společně farář, osada farní a patron kostela. Ohlášky podle § 12 zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n., mohly tedy při kostelních pozemcích státi se s právním účinkem u kteréhokoliv z těchto spolusprávců, jemuž pak náleželo, aby o podané u něho ohlášce podal zprávu ostatním spolusprávčům. Poněvadž stěžovatelka sama připouští, že pachtýř ohlásil požadovací nárok v čas u farního úřadu, bylo tím vyhověno předpisu § 12 zákona, a nelze proto tvrditi, že pachtýř pozbyl požadovacího práva. I kdyby pouze patronátní úřad skutečně vedl správu kostelních pozemků, ničeho na věci nemění, jelikož by se to týkalo jen vnitřního poměru několika orgánů z á k o n e m ke společné správě povolaných, a poněvadž nelze na pachtýři žádati, aby v tom kterém případě zjišťoval orgán skutečně správu obstarávající, dlužno proto míti za to, že bylo vyhověno předpisu zákona, dbáno-li při úkonu formálním, jakým jest ohláška nároku, formálně ustanovení § 12 zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n. a § 42 zákona ze dne 7. května 1874, čís. 50 ř. zák.

Čís. 622.

V případech, uvedených v čl. XXVII. uv. zák. k ex. ř. dlužno přípustnost zajišťovací exekuce a prozatímních opatření posuzovati podle příslušných zvláštních předpisův a není třeba, by splněny byly všeobecné podmínky exekučního řádu.

(Rozh. ze dne 10. srpna 1920, R I 573/20.)

Prvním soudem byla na základě náhradního nálezu Čsl. zemského vojenského velitelství povolena ve smyslu § 7 zák. ze dne 6. června 1887, čís. 72 ř. zák. exekuce k zajištění pohledávky, jež příslušela vojenské správě z důvodu navrácení erárních peněz, svěřených straně povinné. Rekursní soud návrh vymáhající strany zamítl. Důvody: Zajištěn má býti náhradní nárok ve smyslu § 7 zákona ze dne 6. června 1887, čís. 72 ř. zák. a tu má dle článku XXVII. odstavec druhý čís. 5 uvoz. zák. k exekučnímu řádu při povolení takovéto exekuce zjišťovací použito býti předpisů exekučního řádu. Návrh sice mluví o »nároku na zaplacení 1410 Kč«, ale nelze pochybovati, že jde o zajištění peněžité pohledávky, na kterou se vztahuje předpis § 370 ex. ř. Podle tohoto předpisu musí však býti soudu osvědčeno, jak to stěžovatelka právem vytýká, že by bez provedení navržených exekučních úkonů dobytí peněžité pohledávky bylo zmařeno nebo značně stíženo. Že by tomu bylo tak, vymáhající strana ani netvrdila, tím méně soudu zákonitým způsobem osvědčila.

Nejvyšší soud obnovil usnesení prvního soudu.

D ů v o d y:

§ 7 zákona ze dne 6. června 1887, čís. 72 ř. zák. byl podle čl. XXVII. uvoz. zák. k exek. ř. v platnosti zachován a dopouští, aby byla u příslušného soudu vymožena exekuce zajišťovací. První odstavec téhož článku všeobecně ustanovuje, že v těch případech, kde platné zákony prohlašují povolení exekuce k zajištění přípustným, má být užit předpisů exek. řádu o exekučních úkonech k zajištění peněžitých pohledávek (§§ 370 až 377) a o prozatímních opatřeních (§§ 378 až 402), ale jen v příčině jednotlivých úkonů zajišťovacích a v příčině řízení; tím nebylo právo uvedené změneno, a také z motivů k čl. III. a XXVII. téhož uvoz. zák. jest zřejmo, že platné předpisy o zajištění určitých pohledávek nemají být exek. řádem dotčeny a že zajišťovací exekuce, podle nich přípustná, není vázána na předpoklady, jež jinak jsou pro povolení zajišťovací exekuce vyžadovány. Nelze tudíž povolení zajišťovací exekuce odpíratí nebo závislým činiti na osvědčení v § 370 ex. ř. požadovaném, jakož učinil soud rekursní, vycházející z nesprávného názoru, že takového osvědčení jest potřeba.

Čís. 623.

Opozdnému rekursu v mimosporném řízení přísluší odkládací účinek (§ 12, odstavec druhý, nesp. říz.) jen tehda, lze-li napadené opatření změnit bez újmy pro třetího (§ 11, odstavec druhý nesp. říz.).

(Rozh. ze dne 10. srpna 1920, R II 203/20.)

Soud první stolice povolil exekuci na základě soudního usnesení, jímž přiznán v řízení mimosporném nárok na věno, ač proti původnímu usnesení podán byl po uplynutí zákonné lhůty rekurs. Rekursní soud zamítl návrh na povolení exekuce. D ů v o d y: Rekurs jest odůvodněn proto, že v době, kdy vymáhající věřitelka žádala o povolení exekuce, nebylo právoplatným usnesení, na jehož základě o povolení exekuce žádala, ježto byl proti němu podán rekurs. Poněvadž jde o povolení exekuce na základě usnesení vydaného v řízení nesporném, proti němuž rekurs byl podán, neměl první soudce dle ustanovení § 12 odstavec druhý nesp. říz. vyhověti návrhu na povolení exekuce. Povinnosti k povolení potřebného opatření k ochraně zájmu vymáhající věřitelky první soudce neměl, poněvadž mu nebezpečí, vymáhané pohledávce nutně hrozící, osvědčeno nebylo.

Nejvyšší soud obnovil usnesení prvního soudu.

D ů v o d y:

Usnesení vydaná v nesporném řízení mohou být zpravidla (§ 12 odstavec první nesp. říz.) vykonána ihned a jen ze zvláštních důvodů má soud vyčkatí lhůtu rekursní, ale po podaném rekursu nemá dáti místa výkonu usnesení a jen v případě naléhavého nebezpečí má učiniti opatření k zajištění účastníků potřebná. Rekursy opozdné mají být podle § 11 nesp. říz. předloženy a je zůstaveno uvážení soudu, aby i po uply-

nutí lhůty rekursní vzal zřetel na rozklad nebo stížnost, může-li usnesení být změněno bez újmy osoby třetí; v jiných případech nelze k opozdnému rekursu přihlížeti ani tehdy, jde-li o záležitosti osob podle § 2 nesp. pat. pod zvláštní ochranu zákona postavených. Tyto předpisy zákona podporují výklad, že druhý odstavec § 12 pat., jež v výjimečným ustanovením v pravidla v prvním odstavci téhož § uvedeného, vztahuje se toliko na takové opozdné rekursy, ku kterým může být podle § 11 nesp. říz. přihlídnuto bez újmy třetí osoby, nikoli na opozdné rekursy proti usnesením o soukromých právech stran, kde uplynutím lhůty rekursní nabyla druhá strana práv z usnesení formálně právomocného. Výklad odchylný měl by v zápětí, že by v nesporném řízení každá strana mohla přezkoumání vydaného usnesení kdykoli požadovati a výkonu jeho kdykoliv opozdným rekuresem zbrániti, proti kteréžto právní nejistotě by předpis poslední věty § 12 nesp. říz. účastníkům neposkytoval dostatečné ochrany. V tomto případě šlo podle exekučního titulu o zákonnou povinnost otcovu dáti provdané zletilé dceři věno, tedy o soukromé právo, které po uplynutí lhůty rekursní nemůže být měněno, pročež první soudce navrhovanou exekuci právem povolil; nelze také nahlédnouti, proč by v záležitosti, která jen z důvodů vhodnosti jest odkázána na řízení nesporné, měla být oprávněná osoba po vydání exekučního titulu a uplynutí rekursní lhůty hůře postavena než by tomu bylo po rozsudku, jež nabytí formální právomoci.

Čís. 624.

Nárok dle § 1328 obč. zák. nový doslov (§ 166, III. dílčí novely) nenáleží k výlučné věcné příslušnosti okresního soudu.

(Rozh. ze dne 10. srpna 1920, R II 208/20.)

Žalobkyně podala u okresního soudu žalobu, již domáhala se náhrady škody penízem 10.000 K, kterou utrpěla, jak tvrdila tím, že žalovaný jí přiměl k tělesnému obcování, zneužil jejího odvislého služebního poměru. Soud první stolice vyhověl námitce věcné nepřislušnosti soudu a žalobu odmítl. Rekursní soud nařídil prvnímu soudu, by nehledě k odmítacímu důvodu o žalobě jednal. D ů v o d y: Dle údajů žalobních zakládá se žalobní nárok patrně na § 1328 obč. zák. (§ 166 III. dílčí novely) a dle § 49 čís. 2 j. n. jsou přikázány spory o povinnostech, které zákon nemanželskému otci vůči matce ukládá, bez ohledu na výši sporného předmětu, k příslušnosti okresních soudů. Dle smyslu § 49 čís. 2 j. n. dlužno souditi, že všechny spory, které mají právní základ ve skutečnosti nemanželského otcovství, náležejí bez ohledu na cenu předmětu, na soud okresní. Otázka, zda a v jakém rozsahu uplatňované nároky v zákonem ustanovení jsou hmotně odůvodněny, nepřichází při rozhodnutí o příslušnosti v úvahu.

Nejvyšší soud obnovil usnesení prvního soudu.

D ů v o d y:

Usnesení rekursního soudu vyvozuje příslušnost okresního soudu ku projednání sporu z úvahy, že dle § 49 čís. 2 j. n. spory o povinnostech,

kteřé zákon ukládá nemanželskému otci vůči matce, jsou přikázány k příslušnosti okresních soudů, neboť dle smyslu § 49 čís. 2 jest za to míti, že spory, jež mají základ ve skutečnosti nemanželského otcovství, náležejí bez ohledu na cenu předmětu před okresní soud. Proti této úvaze nelze ovšem ničeho namítati, než soud rekursní přehlíží, že žaloba, o níž se jedná, neuplatňuje nároku vyplývajícího ze skutečnosti nemanželského otcovství. Jak žaloba výslovně uvádí, požaduje žalobkyně škodu, kterou utrpěla tím, že žalovaný jí přiměl k tělesnému obcování, zneuživ jejího odvislého služebního poměru; jest tedy právním důvodem jejího nároku svedení dle ustanovení § 1328 obč. zák., ve znění § 166 III. dílčí novely k obč. zák. Ustanovení toto jest podstatně rozdílné od ustanovení starého § 1328 obč. zák., novelou zrušeného; kdežto právní následky tohoto posléze uvedeného §u jsou »otcovskými povinnostmi«, a jako takové od otázky, zda otěhotnění zakládá nedovolený čin, neodvislé, spočívá povinnost k náhradě škody stanovená v § 166 III. dílčí novely na svedení neodvislém od toho, zdali toto má za následek těhotenství čili nic (zpráva komise k § 233). Zrušený § 1328 obč. zák. ukládal svůdci povinnosti tam uvedené pouze, kdy někdo ženskou osobu »svedl a s ní dítě zplo-dil«, a povinnosti svůdci uložené vyplývaly ze skutečnosti nemanželského otcovství; správně tedy spory o nároky plynoucí ze zrušeného nyní § 1328 obč. zák. na základě ustanovení § 49 j. n. příslušely výlučně před okresní soud. Nárok z § 166 III. dílčí novely však nespočívá na skutečnosti nemanželského zplození děcka, není mu tedy základem skutečnost nemanželského otcovství, pročž v tomto případě nelze se s úspěchem odvolávat na ustanovení § 49 čís. 2 j. n., nýbrž dlužno ohledně příslušnosti užití ustanovení § 50 j. n.

Čís. 625.

Rozhodnutí bytového úřadu, jímž úřad ten schválil oznámený mu zamýšlený pronájem bytu, nenahrazuje smlouvy nájemní. Nebyla-li tato před tím anebo potom mezi stranami dojednána, nevzejdou ze schválení bytového úřadu mezi stranami žádná práva a žádné závazky.

(Rozh. ze dne 10. srpna 1920, Rv II 191/20.)

Bytový úřad schválil oznámení žalovaného majitele domu o zamýšleném pronajetí bytu na žalobkyni, aniž by před tím nebo potom byla mezi stranami dojednána nájemní smlouva. Žalovaný zdráhal se po té odevzdati žalobkyni byt, o němž šlo, nabízejí jí byt jiný. Žalobkyně domáhala se proto, by jí sporný byt byl odevzdán do užívání, opírajíc se o zmíněné rozhodnutí bytového úřadu. Žalobě bylo o oběma nižšími soudy vyhověno, odvolacím soudem z těchto důvodů: Zákon o zabírání bytů ze dne 30. října 1919, čís. 592 sb. z. a n. odňal disposici o novém pronajmutí uprázdněných bytů volné úmluvě stran a vyhradil jí rozhodnutí bytového úřadu. Rozhodnutí to děje se buď přímo zabráním bytů, anebo nepřímou schválením návrhů stran. Z doslovu § 2 zákona, že bytovému úřadu nemá se předložiti ku schválení hotová nájemní smlouva, nýbrž jen její nástin, vybavený však všemi náležitostmi nájemní smlouvy, jmenovitě udáním činže a počátku nájemní doby, jde

na jevo, že rozhodnutí bytového úřadu i v tomto druhém případě nemá povahu pouze deklaratorní, nýbrž konstitutivní, a že bez ohledu na to, zdali před tím nebo potom mezi stranami nájemní smlouva byla formálně dojednána, je pro strany až do jiného rozhodnutí bytového úřadu závazným. Opačný názor odvolatele, který jmenovitě ze slova »hodlá« v § 2 zákona dovozuje, že rozhodnutí bytového úřadu jest jenom povolením, že strany nájemní smlouvu mohou uzavřítí, nemá v zákoně opory. Stranám ovšem zůstává volno před rozhodnutím neb po rozhodnutí bytového úřadu formální smlouvu dojednati a vedlejšími ustanoveními ji doplniti, ale rozhodnutí bytového úřadu musí býti pokládáno pro strany za závazné, aspoň podle § 936 obč. zák., jako pactum de contrahendo, neboť obsahuje všechny náležitosti platné nájemní smlouvy. Pokud se týče techniky zákonodárné, poukazuje se na zákon o ochraně nájemníků ze dne 8. dubna 1920, čís. 275 sb. z. a n., který v § 4 výslovně ustanovuje, že svolení soudu k výpovědi má se pokládati za výpověď samu, a že soud musí ihned naříditi nájemníkovi vyklizení bytu. Ustanovení to jest obdobné se schválením nájemní smlouvy bytovým úřadem a musí se také nájemní smlouva schválením samým považovati za hotovou. Každý jiný výklad právního významu schválení zamýšlené nájemní smlouvy bytovým úřadem vnesl by do rozhodnutí bytového úřadu neklid, do obsazování uprázdněných bytů nepořádek, umožnil by libovůli stran a obcházení bytového úřadu, což by odporovalo intencím citovaného zákona. Přízná-li se rozhodnutí bytového úřadu závazná povaha, nemá právního významu okolnost, že návrh na schválení smlouvy, u bytového úřadu dne 10. března 1920 podaný, neodpovídal snad pravému úmyslu pronajímatele a že pronajímatel hned od počátku chtěl žalobkyni pronajati byt jiný. Návrh byl učiněn platně vykázaným zmocněncem, překročil-li tento při tom svou plnou moc, netýká se to žalobkyně. Žalovaný se nemůže odvolávat na ustanovení § 916 obč. zák. o smlouvách na oko, neboť ani bytovému úřadu ani žalobkyni pravý úmysl zadatelů oznámen nebyl. Podotknouti ještě nutno, že tento právní úmysl mohl se vztahovati pouze na záměnu bytů, a že tato záměna bytů beze svolení bytového úřadu byla a jest neproveditelná. Také tvrzený nedostatek jakéhokoliv předběžného ujednání se žalobkyní nemůže býti zažalovanému nároku na újmu. V této příčině stačí poukázati na §§ 881 a 882 obč. zák., dle kterého návrhem žalovaného nabyla žalobkyně práva, i když návrh nebyl podán s jejím vědomím, jen když byl od ní dodatečně schválen.

Nejvyšší soud žalobu zamítl.

Důvody:

S hlediska dovolacího důvodu § 503 čís. 4 c. ř. s. brojí dovolání proti právnímu názoru odvolacího soudu, že žalobkyni vzešlo právo, by sporný byt jí byl do užívání odevzdán, tím, že bytový úřad schválil oznámení žalovaného o zamýšleném pronajmutí sporného bytu žalobkyni, a to bez ohledu na to, zdali před tím neb potom mezi stranami nájemní smlouva byla dojednána. Výtka ta jest oprávněná. § 2 zákona o zabírání bytů obcemi omezuje smluvní volnost stran potud, že vyžaduje ku platnosti nájemní smlouvy, stranami uzavřené, schválení bytovým úřadem. Rozhodnutí bytového úřadu nenahrazuje dohody stran, nýbrž musí k ní při-

stoupiti, aby smlouva byla platná. Není-li tu dohody neb je-li smlouva z jiného důvodu neplatná, nevzniká rozhodnutím bytového úřadu pro strany závazek. To plyne již z odstavce prvního § 2 zákona, dle něhož oznámení musí obsahovati jméno toho, kdo hodlá pronajmouti, nájemce, nájemné, den, kdy najímaný předmět má nájemci býti odevzdán, tudíž označení obojí smluvních stran a podstatných kusů nájemní smlouvy. V dalších odstavcích mluví zákon výslovně o schválení neb oděření nájemní smlouvy, čímž může býti míněna jen smlouva mezi stranami uzavřená. Kdyby bylo mínění odvolacího soudu správné, byla by také strana v návrhu pronajímatelovu jako nájemce jmenovaná schválením návrhu vázána i když se o byt ani neucházela, což by vedlo k důsledkům, které zákon nemůže zamýšleti. Nějaká obdoba s ustanovením § 4 zákona o ochraně nájemníků jest tu pro různost právních poměrů a účelu řízení v obou případech vyloučena. Jest tudíž rozhodno, zda došlo mezi stranami k uzavření nájemní smlouvy o sporném bytě. K uzavření smlouvy se vyhledává nabídka na uzavření smlouvy ze strany jedné a přijetí její ze strany druhé. Nesporně jest, že strany před podáním návrhu žalovaného na schválení o nájmu sporného bytu se nedojednaly. Návrh sám nelze pokládati za nabídku žalobkyně žalovaným učiněnou, poněvadž nebyl na ni řízen ani nebyl pro ni určen a poněvadž bytový úřad není zastupcem nájemců ani není povolán, aby sprostředkoval nájemní smlouvy. Z těchto důvodů nemá pro rozhodnutí věci významu, že žalovaný se také o bytového úřadu před úředníky vyjádřil, že pronajal žalobkyni sporný byt. Odvolací soud poukazuje na §§ 881 a 882 obč. zák., dle nichž prý návrhem žalovaného nabyta žalobkyně práva, i když návrh nebyl podán s jejím vědomím, jen když byl od ní dodatečně schválen. Tomu nelze jinak rozuměti, než že odvolací soud míní, že bytový úřad si dal žalovaným slíbiti plnění z nájemní smlouvy ve prospěch žalobkyně. Tato konstrukce právního poměru mezi stranami jest patrně pochybená, poněvadž tu nejde pouze o plnění se strany žalovaného, nýbrž o smlouvu, z které by žalobkyni vzešly i povinnosti a pak proto, poněvadž bytový úřad není činným v zájmu stran, nýbrž v zájmu veřejném.

Čís. 626.

O tom, co po úmrtí držitele svěřenství jest pohledaností nebo dluhem svěřenské podstaty vůči pozůstalému zpupnému jmění a naopak, rozhoduje svěřenský soud, vyřizuje zápis o inventuře a separaci, v řízení nesporném. Rozhodnutí to jest titulem exekucním.

(Rozh. ze dne 17. srpna 1920, R I 570/20.)

Svěřenský soud uložil zpupné pozůstalosti, by složila do 14 dnů pod exekucí náhradní pohledávku kmene reálného svěřenství do rukou majitelky svěřenství. Rekursní soud nevyhověl stížnosti dědiců zpupného jmění. **Důvody:** Rozhodnutí o rekursu je závislým na řešení otázky, zda soud svěřenský oprávněn jest po rozumu § 224 nesp. říz., v nesporném řízení rozhodovati o tom, jaké náhrady svěřenskému kmeni alodní pozůstalosti mají býti dány. Stěžovatelé hájí názor, že svěřenský soud má v protokolu o separaci pouze vykázati, jaké náhrady svěřen-

skému kmeni mají býti dány, a uvést, co je pohledávkou nebo dluhem svěřenství, že však vyhledávati a zjišťovati skutečnosti, zda a pokud dřívější držitel svěřenství je povinen tyto náhrady ze svého platiti, nebo pokud tato případná povinnost přechází na jeho dědice, nemůže býti věcí řízení nesporného. Domáhá se proto výroku, by svěřenská dědička byla s vymáháním náhradních nároků svěřenského kmene proti alodní pozůstalosti zastoupené stěžovateli jako přihlášenými alodními dědici odkázána na pořad práva. Především dlužno poukázati na to, že náhradní povinnost alodní pozůstalosti vůči svěřenskému kmeni stanovena byla usnesením svěřenského soudu ze dne 4. října 1919, které právní moci nabylo. Okolnost tato nebyla by ovšem na překážku tomu, aby v odpor vzaté usnesení ze dne 21. dubna 1920 a jemu za podklad sloužící citované usnesení ze dne 4. října 1919, pokud jím byla vyslovena náhradní povinnost alodní pozůstalosti vůči kmeni svěřenskému, byly zrušeny, kdyby názor stěžovateli hájený byl správný, poněvadž dle § 42 j. n. má soud vyšší stolice v každém období řízení vysloviti nepřislušnost soudu a zmatečnost předcházejícího řízení i tehdy, když záležitost, která není předmětem dobrovolného soudnictví, byla zahájena u soudu v řízení nesporném. Dle ustanovení § 224 nesp. řízení má býti při smrti každého držitele svěřenství zřízen nový inventář a v něm především sepsáno jmění svěřenské dle stavu, v jakém je zůstavitel zachoval, a potom, když svěřenství proti alodní pozůstalosti následkem rozmožení nebo zmenšení základního jmění, v hlavním inventáři uvedeného, náhradu dáti nebo požadovati má, tuto náhradu vykázati a buď jako pohledávání nebo jako dluh svěřenství uvést. Již z tohoto znění citovaného zákonného ustanovení lze dovoditi, že svěřenský soud, vyřizuje protokol o inventuře a separaci, má sám rozhodovati o tom, co je pohledávkou a co dluhem svěřenství, neboť kdyby byl zákonodárce zamýšlel, aby v protokolu o inventuře a separaci byly pohledávky a dluhy pouze vykázány, pak nebylo zapotřebí pojeti do zákona ještě další ustanovení: »und als eine Forderung oder Schuld des Fideikommisses anzuführen«. Právě z tohoto citovaného dodatku vyplývá, že soud svěřenský sám má zjišťovati jak jsoucnost tak i výši těchto vzájemných nároků, neboť zákon výslovně nařizuje, aby již v protokolu bylo uvedeno, co je skutečným pohledáváním a skutečným dluhem svěřenství. Právě za tímto účelem k výkonu inventury a separace přibráni byli všichni účastníci s tím, by při tom své případné návrhy a připomínky přednesli. Opomenuli-li tak stěžovatelé učiniti a proti vzneseným nárokům svěřenství námitek nepodaří a neučinili-li tak ani při roku, k cíli tomu zvláště na den 20. června 1919 nařízeném, musí důsledky toho sami nésti. Správnost zmíněného názoru vyplývá však také z dalšího zákonného ustanovení. To, co platí o zajišťování pohledávek svěřenství, platí zajisté dle ustanovení § 224 nesp. říz. stejně i o zjišťování jeho dluhů, při inventuře a separaci na jeho vyšších. A tu stanoví § 640 obč. zák., že ten, kdo nastupuje ve svěřenství, je povinen platiti pouze takové dluhy předchůdcovy, které soud schválil, totiž také ty dluhy, které svěřenský soud při inventuře a separaci za dluhy svěřenství zjistil a uznal, a § 254 nesp. říz. určuje pak, jakým způsobem tyto soudem schválené pohledávky proti svěřenskému kmeni mají býti zaplacený. Z toho, co uvedeno, plyne, že zjišťování vzájemných pohledávek pro svěřenství a proti němu provádí se výlučně při inventuře a separaci v řízení nesporném, že

vyřízení soudu svěřenského o tom vydané tvoří plný důkaz jak o existenci tak i o výši vykázaných vzájemných nároků a zakládá po právomoci titul exekuční. Byly tudíž pohledávky svěřenskému kmeni usnesením ze dne 4. října 1919 právoplatně přisouzeny. Ustanovení § 11 nesp. řiz. použití nelze v tomto případě, poněvadž změnou usnesení toho jiným účastníkům škoda vzejíti by mohla. Je-li však usnesení to co do stanovení náhrady právoplatné, nezměnitelné, pak správně a zákonem odůvodněné jest i v odpor vzaté usnesení z 21. dubna 1920, jímž na základě správného a právoplatného usnesení prvního uloženo bylo alodní pozůstalosti pohledávku kmene svěřenství do 14 dnů pod exekuci do rukou držitelky svěřenství zaplatiti. Na tom ničeho nemůže měniti ta okolnost, že první soud, nevyčkav snad uplynutí lhůty, dané stěžovatelům usnesením ze 17. září 1919, vydal usnesení ze 4. října 1919, poněvadž tím nebylo stěžovatelům nijak zabráněno, by usnesení tomu neodporovali.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Rekursní soud správně dovodil, že náleželo dědicům, aby se včas domáhali nápravy usnesení ze dne 4. října 1919, jež vydáno bylo před uplynutím lhůty, kterou soud povolil dědicům alodní pozůstalosti k vyjádření o podání svěřenské dědičky a k připomínkám o náhradních částkách znalci určených, a že nyní již nelze pro nabytá práva měniti právoplatného usnesení, jehož změna nebo zrušení ostatně ani není navrhována. Revisní rekurs proto, marně se domáhá přezkoumání, zda-li uživatelka svěřenství zaviniła (§ 631 obč. zák.) škody, při separaci zjištěné, zda-li výpočtené náhradní pohledávky jsou odůvodněny, a zda-li svěřenská dědička se zavázala, náhradní nárok svěřenského kmene za alodní dědice zaplatiti; o takovém závazku by ostatně nemohlo býti rozhodováno v řízení nesporném. Zbývá tudíž posouditi, zda-li první soud byl oprávněn uložiti alodní pozůstalosti, aby do 14 dnů pod exekuci zaplatila pro kmenové jmění svěřenské náhradní pohledávku, která byla pravomocným usnesením stanovena. V návrhu podaném svěřenskou dědičkou za souhlasu opatrovníků svěřenství a potomstva bylo uvedeno, že na zjištěnou náhradní pohledávku posud nebylo dáno ničeho; svěřenský soud neměl proto příčiny, aby předem vyšetřil, zda-li svěřenská dědička skutečně sama zaplacení náhradní pohledávky za alodní pozůstalost převzala, nebo zda-li elektrárna při alodním mlýně již do držení jejího byla odevzdána, nebo zda-li alodní pozůstalost již vrátila zařízení pivovarské, a zda-li z těch příčin alodní pozůstalost není povinna zaplatiti celou náhradní pohledávku právoplatně určenou. Takové placení stěžovatelé ani neuvádí, nýbrž snaží se dovésti, že náhradní pohledávky při separaci vyšetřené lze vymáhati toliko pořadem práva; avšak v tom směru se poukazuje k zevrubným a správným důvodům usnesení rekursního a toliko se dodává, že právě vzhledem ke kautelám v § 2 nesp. řiz. uvedeným, na něž stěžovatelé poukazují, není důvodu, aby ve sporu mělo býti znovu rozhodováno o vzájemných nárocích podstaty svěřenské a alodní, o kterých bylo již právoplatně rozhodnuto v předepsaném řízení nesporném.

Čís. 627.

**Český zákon o myslivosti ze dne 1. června 1866, čís. 49 z. z.
Dokud nebyl vydán nález o rozvrhu čistého výtěžku (pachtovného) honitby na držitele jednotlivých pozemků, nemohou títo žalovati na soudě předsedu družstva o zaplacení připadající na ně části výtěžku.**

(Rozh. ze dne 17. srpna 1920, R I 596/20.)

Členové honebního společenstva domáhali se na předsedovi honebního družstva žalobou, by rozdělil mezi ně dle velikosti jich pozemků výtěžek, jehož docílono bylo propachtováním honitby. Námitce nepřipustnosti pořadu práva soud první stolice vyhověl a žalobu odmítl. Důvody: Dle § 22 zákona o myslivosti ze dne 1. června 1866 doplněného zákonem z 21. února 1870, čís. 15 z. zák., pro Král. České čistý roční užitek (nájem) honebního obvodu, honeb. společenstvu náležejícího, budiž rozdělen mezi držitele pozemků jedné každé osady podle velikosti pozemků. Podle § 23 téhož zákona přísluší okresnímu výboru dbáti toho, by ustanovení § 22 řádně bylo plněno. Vzhledem k tomuto ustanovení sluší míti za to, že okresní správní komisi přísluší právo rozhodnouti o tom, zda-li postup žalovaného jest správným a přípustným čili nic, a v tomto případě závalu odstraniti rozhodnutím v průběhu správním, jež vylučuje, by otázka probrána byla na soudě v řízení sporném. Rekursní soud zamítl námitku nepřipustnosti pořadu práva. Důvody: Bdíti nad tím, aby v příčině rozdělování užítku neb schodku společné honitby byly zachovány předpisy zákona o honitbě, náleží dle § 23 tohoto zákona ovšem dozorcímu úřadu samosprávnému, který může v té příčině dávatí honebnímu společenstvu závazná nařízení, obzvláště také v tom směru, aby výkaz o čistém příjmu byl správným; avšak veškerá tato opatření nejsou rozhodnutím konečným, nemají povahu nálezu, nýbrž jsou toliko přípravou, aby jednotliví členové společenstva honitby mohli svá práva vůči honebnímu výboru uplatňovati pořadem práva, k čemuž příslušnými jsou jedině soudy (Budwinsky č. 9285 A; nález ze dne 17. prosince 1912, č. 12597 a mnoho jiných).

Nejvyšší soud obnovil usnesení prvního soudu.

Důvody:

Podle § 23 čes. honeb. zák. náleží okresnímu výboru nad tím bděti, aby předpisy §§ 2, 4, 6, 8 až 22 cit. zák. byly řádně provedeny, zejména tedy, by roční čistý výnos (pachtovné) byl podle § 22 téhož zákona na jednotlivé majitele pozemků rozdělen dle výměry jejich nemovitosti. Zda-li částky takto rozdělené lze na základě rozdělovacího nálezu vymáhati žalobou, může zůstatí mimo úvahu, dokud však takový nález vydán není, postrádá žaloba, aby předseda družstva byl odsouzen některým členům družstva vybrané pachtovné zaplatiti, potřebného podkladu a jest nepřipustnou. V tomto případě je nesporné, že předepsané rozdělení se posud nestalo, a žalobci sami uvádějí, že na ně připadá dle jejich výpočtu okrouhle částka žalobní, vymáhání neurčených posud dílů na přijatém pachtovném proti předsedovi družstva je tudíž posud vyloučeno a první soud právem žalobu odmítl pro nepřipustnost pořadu práva.

Zákon o zajištění půdy drobným pachtýřům ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n.

Pacht pozemku, jenž přenechán byl velkostatkem za mírnější pachtovné místnímu kováři proti tomu, že dle smlouveného ceníku bude pro velkostatek konati celoročně veškeru kovářskou práci s předností před jinými zákazníky, není pachtem v důsledku celoročního služebního poměru po rozumu § 3, odstavce čtvrtého zákona.

(Rozh. ze dne 17. srpna 1920, R I 601/20.)

Smlouvou z r. 1887 propachtoval velkostatek kováři několik pozemků za mírnější pachtovné, než-li bylo jinak placeno; touž smlouvou převzal kovář závazek, že bude celoročně konati veškeru kovářskou práci, již má správa dvora odevzdá k provedení a to před jinými pracemi od jiných zákazníků mu svěřenými; mezi stranami smlouven byl ceník, dle něhož měly býti odměňovány práce kovářem konané; správě dvora vyhrazeno pacht vypovědět, kdyby kovář podmínkám nevyhověl. Požadovací nárok pachtýřův byl oběma nižšími soudy zamítnut hlavně z toho důvodu, že pozemky byly kováři propachtovány jediné a výhradně v důsledku jeho celoročního námezdního a služebního poměru vůči propachtovateli, čímž nastal vylučující důvod ve smyslu § 3 odstavce čtvrtý požadovacího zákona.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu požadovatele z jiných důvodů a uvedl v otázce právě uvedené v

důvodech:

Mínění nižších soudů, že požadovací nárok stěžovatelův jest vyloučen podle § 3, odstavce čtvrtý, požad. zák., poněvadž pacht byl další odměnou za kovářské práce pachtýřem dle smlouvy konané, nelze přisvědčiti. Podle § 3 odstavce čtvrtý zákona nepřísluší požadovací nárok pachtýři jen tehdy, koná-li práce, za které je částečně pachtem odměňován, na základě služebního poměru vůči propachtovateli. Není zjištěno, že požadovatel byl ve službě velkostatku, v přípise ředitelství velkostatku, který stěžovatel ovšem jen v opise předložil, se naopak praví, že požadovatel nebyl v žádném služebním poměru k velkostatku, nýbrž nájemcem kovářny. Je-li tomu tak, byl samostatným podnikatelem, který podle nájemní smlouvy byl povinen, kovářské práce pro velkostatek za smlouvenou odměnu konati. Nelze také souhlasiti s míněním rekursního soudu, že požadovatel byl pozemky propachtovány jako část mzdy. Podle smlouvy byl požadovatel za práce velkostatku konané odměňován podle smlouveného ceníku, kdežto pozemky mu byly propachtovány se závazkem, že bude veškerou práci kovářskou, mu správou dvora k provedení odevzdanou celoročně konati, a to přede všemi jinými pracemi pro jiné zákazníky. Z tohoto ustanovení smlouvy vyplývá, že užívání pozemku nebylo částí mzdy, nýbrž zvláštní odměnou za závazek konati veškerou práci celoročně pro velkostatek a to před ostatními pracemi.

Zákon o zajištění půdy drobným pachtýřům ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n.

K pojmu hospodářského celku (§ 3 zákona).

(Rozh. ze dne 17. srpna 1920, R I 659/20.)

Požadovatel pachtoval hostinec i s hospodářským zařízením a s pozemky jako jeden celek. Požadovací nárok byl zamítnut soudy všech tří stolic, rekursním soudem z těchto důvodů: Z posledního odstavce § 3 zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n. nelze vyvoditi, že hospodářskými celky sluší vyrozumívati jen hospodářství velkého rozsahu. Slova »dvory a statky« užitá jest tam jen příkladmo a ostatně po usedlosti, o níž tu jde, lze užití i výrazu »statek« třeba menší vzhledem k výměře pozemků stěžovatelem samým v stížnosti udané a nikoli nepatrné. Pojem hospodářského celku nevyžaduje, jak stížnost tvrdí, aby pozemky tvořily fysicky jeden celek a aby užívání jedné části bylo možným toliko za současného užívání druhých částí. Nezáleží také na tom, zda hospodářský celek trvá delší či kratší dobu a stačí, že na pozemcích hospodáří se z jistého ústředí. Že tomu tak jest, to vysvětluje z vlastních údajů stěžovatelových.

Nejvyšší soud uvedl

v důvodech:

Tvrzení dovolacího rekursu, že pachtované pozemky nikdy nesouvisely s pachtovaným hostincem a nebyly spolu s nimi užívány, je v přímém odporu s tím, co stěžovatel uvedl při svém výsledku a co také ředitel velkostatku potvrdil, že hostinec i s pozemky byl koupen jako celek a také jako celek byl pronajat, což vyplývá i z předložené smlouvy pachtovní. Jako hospodářské celky jsou v § 3 zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n., uvedeny příkladem dvory a statky a § 4 zákona ze dne 30. října 1919, čís. 593 sb. z. a n., o ochraně drobných zemědělských pachtýřů jako další příklad uvádí usedlosti. Rozsáhlost celku není v zákoně vymezena, zejména se nepožaduje, aby tento celek byl soběstačným nebo aby poskytoval vlastníku a jeho rodině výživu i bez současného provozování jiného ještě zaměstnání výdělečného na pachtovanou nemovitost vázaného, na př. živnosti hostinské, mlynářské a pod. Požadovací právo arci vztahuje se podle § 2 téhož zák. i na obytná a hospodářská stavení, jestliže pachtýř tam bydlí (§ 3 cit. zák.), ale zákon tu neposkytuje pachtýři práva požadovacího na živé a mrtvé zařízení k hospodaření sloužící, pročež za pacht hospodářského celku ve smyslu § 3 cit. zák. dlužno též pokládati, byla-li pachtýři v souhrnu nemovitostí spolu přenechána stavení a zařízení k provozování zemědělství a živnosti hostinské určená, aťsi jest zemědělství hlavním či toliko vedlejším zaměstnáním pachtýřovým. Zdali toho neb onoho pozemku nebo stavení jest k řádnému hospodaření na celku nezbytně potřebí či může-li celek také bez něho obstáti, jest bez významu, neboť pachtýř celku nemá požadovacího práva ani na součástky tohoto celku.

Vlastní dlužníkovy akcepty nemohou býti předmětem zadržovacího práva dle čl. 313 obch. zák.

(Rozh. ze dne 17. srpna 1920, Rv I 474/20.)

Banka domáhala se na žalovaných zaplacení několika směnek. Procesní soud první stolice k námitkám žalovaných ponechal směnečný platební příkaz v platnosti a uvedl po právní stránce mimo jiné v důvodech, že žalobkyně jest podle čl. 313, 314 obch. zák., § 99 stanov žalující banky, jakož i nařízení ze dne 28. října 1865, čís. 110 ř. zák. oprávněna, by ku krytí pohledávek jakéhokoliv druhu, jež jí přísluší proti prvnímú ze žalovaných, zadržela a zažalovala směnky žalovaných. Odvolací soud směnečné platební příkazy zrušil. Důvody: Názor, že v tomto případě bylo by lze použití zadržovacího práva, jak je upravují čl. 313 a 314 obch. zák., jest mylný. Zadržovací právo vztahuje se pouze na věci a cenné papíry dlužníkovy, t. j. na dlužníkovy majetkové hodnoty, jež mohou býti předmětem práva, jak je upravuje čl. 315 obch. zák., a jichž realizace má vésti k shlazení pohledávky věřitelovy. V tomto případě však jde o vlastní akcepty, vlastní směnečné závazky žalovaných, jichž splacení má se dosíci žalobou a jichž tudíž nemůže věřitelka zadržeti ku krytí těchto závazků neb závazků jiného druhu. Tím odpadá též možnost použití předpisu čl. III. nařízení ze dne 28. října 1865, čís. 110 ř. zák., ježto předpis ten pouze připouští použití zadržovacího práva, upraveného čl. 313, 314 obch. zák. na ony případy, kdy proti nárokům úvěrního ústavu jsou dříve nabytá práva třetích osob na cenné papíry a movité věci dlužníkovy. Nařízení předpokládá právě zadržovací právo, přípustné podle čl. 313, 314 obch. zák. Konečně nemůže žalobkyně pro sebe ničeho dovozovati z dvor. dekretu ze dne 13. července 1789, čís. 1033 sb. z. s., ježto tento dvor. dekret upravuje pouze uplatňování směnek, jež kdo drží jako zástavu, tudíž předpokládá též, že jde o cizí směnku a nikoliv o vlastní akcept dlužníkův.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání v podstatě z důvodů soudu odvolacího.

Čís. 631.

Ustanovení čl. I. nařízení vlády republiky Československé ze dne 9. prosince 1919, čís. 651 sb. z. a n., pokud se týče § 1 nařízení ze dne 23. března 1920, čís. 176 sb. z. a n., platí též pro kandidáty advokacie, kteří v době skončení svých právnických studií již konali vojenskou službu.

(Rozh. ze dne 17. srpna 1920, R II 209/20.)

Žádostí kandidáta advokacie, aby mu započítána byla do praxe doba od 1. srpna 1914 až do 6. června 1918, ve válečné službě ztrávená, výbor advokátní komory nevyhověl, jsa toho názoru, že počátek započtení válečné doby předpokládá ukončení právnických studií a složení všech státních zkoušek. Vrchní zemský soud vyhověl stížnosti potud,

že žadatelé započtli do advokátní praxe též dobu ztrávenou ve vojenské službě od 1. srpna 1915 až do 6. června 1918 včetně. Důvody: Dle posledních slov § 1 nařízení vlády ze dne 23. dubna 1920, čís. 176 sb. z. a n., jest přípustno započtení válečné doby do advokátní praxe u kandidátů, kteří do roka po skončení právnických studií válečnou službu nastoupili a do roka po jejím skončení do praxe vstoupili. Na slovo »nastoupili« nelze klásti takový důraz, že by jim byl míněn skutečný počátek služby vojenské a nikoliv též její pokračování po skončených studiích. Zákon sám nikde nevyslovuje, že by ustanovení toto nemělo platiti pro kandidáty, kteří v době skončení svých právnických studií vojenskou službu již konali, právě tak jako nepředpisuje, že předpokladem započtení vojenských let jest složení všech státních zkoušek. Výklad opačný vedl by k nespravedlivému důsledku, že by kandidáti, kteří náhodou narukovali teprve po ukončení právnických studií byli při započítávání vojenské služby na tom lépe, než ti, kteří museli službu vojenskou nastoupiti dříve a pokračovali v ní po ukončení svých právnických studií. Toho zajisté zákon nezamýšlel. Bylo proto napadené usnesení změněno potud, že se stěžovateli doba od skončení studií právnických, totiž od 1. srpna 1915 až včetně do 6. června 1918 ve vojenské službě ztrávená do advokátní praxe započítává, naproti tomu byla doba od 1. srpna 1914 do 1. srpna 1915 stěžovateli započítána do doby studijní a nelze mu ji proto ještě jednou do advokátní praxe započísti.

Nejvyšší soud nevyhověl rekursu advokátní komory.

Důvody:

Dle názoru hájeného ve stížnosti nevztahuje se výhoda, poskytnutá nařízením vlády republiky Československé ze dne 9. prosince 1919, čís. 651 sb. z. a n., pokud se týče ze dne 23. března 1920, čís. 176 sb. z. a n. kandidátům advokacie ohledně včítání vojenské služby do 7leté praxe advokátní, na ony kandidáty advokacie, kteří před skončením právnických studií nastoupili vojenskou službu. Tento právní názor nelze považovati za správný. Dlužno sice přisvědčiti stěžovateli, pravili, že zákonná opatření, týkající se účastníků války, mají ráz zákonů výjimečných, ale vzhledem k účelu, kterého má citovanými opatřeními vládními býti dosaženo, aby totiž újma způsobená právním čekatelím tím, že nastoupení, pokud se týče konání vojenské služby znemožnilo konání jejich civilní služby, byla aspoň z části napravena, třeba při výkladu zmíněných nařízení přihlížeti k tomuto úmyslu zákonodárcovu. Bylo by zajisté nesrovnalostí, zákonodárcem nikdy nezamýšlenou, aby kandidát advokacie, který byl dne 1. srpna 1914 povolán ke službě vojenské, nemohl, nemale v té době svá právnická studia skončena, poněvadž právě dokončil třetí jich ročník, míti nároku na výhodu poskytnutou citovanými nařízením, kdežto jeho soudruh studující, který, nejsa vojínem, mohl studium právnické do 1. srpna 1915 dokončiti, a teprve potom byl do vojska zařaden a službu vojenskou nastoupil, by úlevy té mohl býti účasten. Proto nelze výrazu »vojenskou službu nastoupiti«, jehož užito bylo v článku I., pokud se týče § 1 citovaných vládních nařízení, rozuměti v běžném slova smyslu, nýbrž, jak zajisté s úmyslem zákonodárcovým a s nadpisem nařízení se srovnává, dlužno ho vykládati jako »vojenskou službu konali«. Výbor

advokátní komory ostatně, vydávaje své usnesení, se řídil také tímto výkladem, neboť jinak by byl mohl žadateli počítati advokátní praxi teprve ode dne 25. listopadu 1918. Uvádí-li stěžovatel dále, že účastníci války tím, že bylo jim ukončení studií atd. umožněno ještě za vojenské služby jednak poskytnutím studijních a zkušebních dovolených, jednak započtením semestrů mimo universitu ztrávených do doby studijní, byli dostatečně odškodněni, takže dalšího zřetele není ohledně nich potřeba, dlužno k tomu podotknouti, že v tom případě, kdyby názor stěžovatele byl správným, nebyly by výhody ty právníkům vojínům, kteří by byli chtěli věnovati se advokacii, pranic platny, dokud by vojenskou službu konali a vstup do praxe byl by jim možným teprve po skončení vojenské služby, čímž by zajisté účel, vládními nařízeními sledovaný, byl zmařen.

Čís. 632.

Zákon o zajištění půdy drobným pachtýřům ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n.

Součástí deskového statku jest každý pozemek, jenž svým výnosem slouží potřebám statku a byl by s ním, nejsa pachtován, obhospodařován.

(Rozh. ze dne 24. srpna 1920, R I 667/20.)

Pachtýř domáhal se, by mu byl přiznán do vlastnictví pozemek, jež měl pronajatu od vlastníka deskového statku. Oba nižší soudy nárok zamítly podstatně z toho důvodu, že požadovaný pozemek byl vlastníkem deskového statku hned po směně v roce 1899 dřívějšímu vlastníku propachtován a že tudíž nikdy nebyl s deskovým statkem obhospodařován a užíván.

Nejvyšší soud zrušil usnesení obou nižších soudů a přikázal soudu prvé stolice, by, doplně šetření, o nároku znova rozhodl.

Důvody:

S názorem obou nižších soudů nelze souhlasiti. Zákon ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n., dopouští požadovací právo v první řadě na pozemky, státem podle zákona ze dne 16. dubna 1919, čís. 215 sb. z. a n. zabrané; podle § 1 a 2 tohoto zákona je státem zabrán — s výjimkami v § 3 uvedenými — velký majetek pozemkový vůbec, t. j. soubor nemovitostí téhož vlastníka ve výměře v § 2 uvedeně. Požadovací právo podle § 1 zák. čís. 318 není na tom závislo, zdali stát již použil práva, zabraný majetek podle § 5 zábor. zák. převzítí a přidělovati, nýbrž postačí, když pozemek do takového souboru nemovitostí téhož vlastníka náleží. V tom případě zůstává lhotejno, zdali pozemek ten je hospodářskou součástí deskového statku, záboru taktéž podléhajícího. Že statek deskový svou rozlohou je také velkým majetkem pozemkovým a podléhá záboru, je sice na snadě se domnívati, ale v nejistém případě nutno podle § 17 cit. zák. tuto okolnost pro posouzení požadovacího práva důležitou vyšetřiti. Teprve po zjištění, že deskový statek s rustikálními pozemky netvoří velký majetek pozemkový, státem zabraný, přichází v úvahu, má-li býti pachtovaný pozemek za hospodářskou součást deskového statku poklá-

dán. Zákon chtěl kromě pozemků, státem zabraných, požadovacímu právu podrobiti statky deskové bez ohledu na jejich výměru a také pozemky t. zv. rustikální, kteréž — nepatřily-li do velkého majetku pozemkového — podle původních návrhů zákona postiženy nebyly, a pozemky kostelní a obroční, ohledně kterýchž teprve zákon ze dne 15. dubna 1920, č. 311 sb. z. a n. odstranil pochybnosti ze znění § 1 zákona vznikuvší. K povaze pozemku jako hospodářské součásti statku deskového nebo církevního samozřejmě nelze vyžadovati, aby byl spolu s ním obděláván, neboť pak by pozemky propachtované hospodářskou součástí nebyly a požadovány býti nemohly. Rovněž nemůže býti požadavkem, aby pachtovaný pozemek tvořil se statkem fysický celek nebo jeho nezbytnou součást, neboť i kostelní nebo obroční pozemek je ve smyslu zákona hospodářskou součástí kostela nebo fary a může býti požadován, byť i u kostela nebo fary ani hospodářských budov ani jiných zemědělských pozemků nebylo. Dlužno tudíž za hospodářskou součást deskového statku pokládati každý pozemek, jenž svým výnosem slouží potřebám statku a jenž by spolu se statkem byl obhospodařován, kdyby nebyl propachtován; na-proti tomu pozemek, který hospodářsky náleží k jinému nedeskovému celku anebo který by podle hospodářských zásad a zvyklostí nebyl s deskovým statkem obhospodařován, netvoří jeho hospodářské součásti a nemůže býti požadován, ač-li nepatří do zabraného velkého majetku pozemkového. Provedené šetření však se nevztahuje na všechny okolnosti podle nadřeceného pro posouzení požadovacího práva důležité a nemůže býti základem spolehlivého rozhodnutí, pročež usnesení obou soudů na skutečnostech neobjasněných založená byla zrušena.

Čís. 633.

Pokud lze na základě exekučního titulu, zakazujícího dlužníku výkon služebnosti na pozemku vymáhajícího věřitele, povolití proti dlužníku exekuci pro rušební činy příslušníků domácnosti a čeledi dlužníka.

(Rozh. ze dne 24. srpna 1920, R I 689/20.)

Rozsudkem bylo vysloveno, že povinované straně jako majitelce mlýna nepřisluší ve prospěch této reality právo pěšiny přes pozemek žalobců, a že jest povinna další chůze po tomto pozemku se zdržeti. Návrh na povolení exekuce dle § 355 ex. ř. proti straně povinné, by jí bylo znemožněno používání pěšiny přes pozemek žalobců, soud prvé stolice zamítl, zjistiť, že povinná strana neprohřešila se proti zákazu vyslovenému v rozsudku, nýbrž že pěšiny používala pouze služka povinného. Rekursní soud exekuci povolil v podstatě proto, že povinná strana odpovídá též za svou čeleď.

Nejvyšší soud zrušil usnesení obou nižších soudů a nařídil okresnímu soudu, by o věci dále jednal a ji rozhodl.

Důvody:

K výkonu práva je potřebí vůle vykonati obsah tohoto práva pro sebe, pokud se týče k výhodnějšímu nebo pohodlnějšímu užívání pozemku; pa-

nujícího; obsah takového práva arci nemusí oprávněný vykonávati osobně, nýbrž může tak činiti osobou třetí, zejména svými lidmi domácími nebo zjednanými, kteří jsou výslovně nebo podle povahy služebního poměru mlčky zmocnění, aby obsah práva ve prospěch panujícího pozemku vykonávali. Není však tu potřebné vůle oprávněného, když tato třetí osoba jednala proti jeho výslovnému zákazu, leč že oprávněný o dalším výkonu práva věděl a její trpěl neb aspoň k zamezení jeho nepůsobil. V tom případě, že tomu tak nebylo, nelze v chůzi proti jeho vůli vykonané shledávati nedbání povinnosti mu rozsudkem uložené a není tu předpokladu pro povolení exekuce, neboť za činy příslušníků své domácnosti a zejména lidí služebných ani podle předpisu § 1313 obč. zák. není zpravidla nikdo zodpověděn, pokud v jejich činech nemá účastenství nebo aspoň s jejich činy ve prospěch panující nemovitosti konanými výslovně nebo mlčky nesouhlasil. Podle zjištění prvního soudu rekursním soudem převzatého šla přes onu pěšinu jediné služka povinné strany a to po dvakráte, podle tvrzení povinované strany však učinila tak bez jejího vědomí a proti jejímu zakazu, z čehož dovozuje, že se skutečně chůze zdržovala a že exekuční návrh není odůvodněn, ježto exekuční titul povinné straně jiné povinnosti, než zdržeti se chůze neukládá. Avšak toto zjištění nepostačuje k zamítnutí exekučního návrhu, neboť podle toho, co řečeno, nemusí obsah práva vykonáván býti osobně. Naproti tomu rekursní soud, vycházející z názoru, že strana povinovaná odpovídá za svou čeleď, protože podle žalobního děje chůze tu také její čeleď vykonávala, spokojil se oním zjištěním a nehleděl k námitkám povinované strany, že chůze zakázala a o tom, že přes tento zákaz její služebná tamtudy šla, vůbec nevěděla. Kdyby však tyto námitky byly pravdivými, nebylo by lze v chůzi té spatřovati výkon obsahu služebnosti a nedbání povinnosti rozsudkem uložené. Řízení ve smyslu §§ 358, 55 ex. ř. provedené jeví se tudíž neúplným, a věc nebyla náležitě objasněna pro posouzení, zda-li namítanými okolnostmi nejsou předpoklady k povolení exekuce vyloučeny.

Čís. 634.

Ustanovení § 14, odstavec druhý, nesp. řiz. vztahuje se též k úpravě notářských poplatků dle § 179 not. ř.

(Rozh. ze dne 24. srpna 1920, R I 706/20.)

Dovolací recurs do usnesení rekursního soudu, jímž rozhodnuto o upravení účtu notáře za sepsání notářského spisu, byl nejvyšším soudem odmítnut.

Důvody:

Dle § 14, odstavec druhý nesp. řiz. nedopouštějí se rekursy proti rozhodnutí druhé stolice o otázce útrat aneb o poplatcích znaleců. Tento předpis vztahuje se i k této dovolací stížnosti. Poplatky notáře jsou dle své pravé podstaty útraty, jež strana notářů za notářské úkony je povinna nahraditi. Také účel shora dotčeného ustanovení svědčí jeho tuto hájenému

výkladu. Nejvyšší soud měl býti ušetřen toho, by v otázce útrat a poplatků zaplavován byl rekursy.

Čís. 635.

Pro přípustnost pořadu práva pro žalobu dělníka na podnikatele o náhradu škody z úrazu dle § 46 zák. o úrazovém pojištění dělnickém jest lhotejno, zda v žalobě tvrzeno, že podnikatel zavinil úraz úmyslně.

(Rozh. ze dne 24. srpna 1920, R II 167/20.)

Žalobce byl zaměstnán v továrně žalované firmy jako vrátný a utrpěl úraz tím, že zasypán byl v noclehárně bořící se zdi a střechou, ježto vykojený vagon tovární vlečky vrazil do noclehárny a ji pobořil. Úrazovou pojišťovnou přiznán mu úrazový důchod. Kromě toho domáhal se na majitelce továrny další náhrady škody. Procesní soud první stolice žalobě vyhověl, maje za to, že zodpovědnost žalované firmy jest opodstatněna § 1 zákona ze dne 5. března 1869, čís. 27 ř. zák. O d v o l a c í s o u d zrušil rozsudek prvního soudu a předcházevší mu řízení jako zmatečné, a odmítl žalobu. D ů v o d y: Má-li žalobce za to, že kromě důchodu, pojišťovnou mu vyměřeného, má nároky na další náhradu škody (bolestné s výhradou dalších nároků, jak v žalobě tvrdí), jest pro tyto nároky dle § 38 zák. o úraz. děln. poj. v ý l u č n ě příslušným rozhodčí soud pojišťovny; jiného soudu nemůže se žalobce dle předpisu §§ 104 a 42 j. n. pod následky zmatečnosti (§ 477 c. ř. s. čís. 3) dovolávati; jediné, když se poškozený domáhá náhrady na podnikateli, může tak učiniti u řádných soudů, to však jen tehdy, může-li dokázati, že podnikatel způsobil podnikový úraz úmyslně, což však žalobce ani netvrdí (§ 46 odstavec druhý zák. o úraz. děln. poj.). Okolnost, že úraz žalobci se stal při provozu vlečné dráhy, do továrny vedoucí, nemění ničeho na vylíčeném právním stanovisku. Vlečka slouží, jak vychází ze spisů, k dovážení a odvážení tovaru a zboží a jest proto součástí továrního podniku a nikoliv podnik, veřejné dopravě sloužící, což ostatně strany ani netvrdí. Nepodléhá proto, jak první soud mylně za to má, zákonu ze dne 5. března 1869, čís. 27 ř. zák., nýbrž úrazovému zákonu ze dne 28. prosince 1887, jak to výslovně stanoví § 2 tohoto zákona.

Nejvyšší soud nařídil soudu odvolacímu, zrušiv jeho usnesení, by znovu rozhodl o odvolání.

Důvody:

Ustanovení § 38 zák. o úrazovém pojišťování dělníků — jak ve znění zákona ze dne 28. prosince 1887, čís. 1 ř. zák. z roku 1888, tak i dle zákona ze dne 10. dubna 1919, čís. 207 sb. z. a n. vztahuje se pouze na ony nároky na odškodné proti pojišťovně neuznané, které pojištěnci dle úrazového zákona proti pojišťovně přísluší, a jest proto mylným právní názor odvolacího soudu, že by pro ony nároky na odškodné, kterých se pojištěnec proti podnikateli domáhá a které, jsouce uvedeny v §§ 1325—1327 obč. zák., převyšují ony, na něž má nárok dle úraz. zákona, byl výlučně příslušným rozhodčí soud pojišťovny. Plyne to jednak z úva-

hy, že zákon o úraz. pojišťování (viz § 5—8) stanovil přesně způsob a objem nároku na odškodnění, o němž rozhoduje výlučně pojišťovna, a, pokud nárok ten nebyl jí uznán, rozhodčí soud pojišťovny, jednak pak dlužno poukázat k okolnosti, že rozhodčí soud pojišťovny může rozhodovati pouze o nárocích proti pojišťovně, nikoli však o nárocích proti podnikateli. Žalobce domáhá se ve sporu, o němž tuto jde, odsouzení žalované firmy jako podnikatelky a zároveň jako vlastnice vlečné dráhy k náhradě bolestného z úrazu, který utrpěl při provozu této vlečné dráhy, a za nějž žalovanou stranu činí zodpovědnou dle zákona ze dne 5. března 1869, čís. 27 ř. zák. Předmětem sporu jest tedy nárok na odškodné, který zřejmě žalobci jako osobě v podniku žalované strany proti úrazu pojištěné proti pojišťovně nepřísluší, a kterou dle § 46 zákona o úraz. poj. jest oprávněn i proti podnikateli uplatňovati jen za podmínek tohoto zákonného předpisu. Leč ustanovení tohoto paragrafu nelze rozuměti tak, že by pořad práva byl přípustným pouze pro takovou žalobu na zaplacení bolestného, nebo jiného nároku vedle druhého odstavce § 46 cit. zák., v níž by žalobce uvedl, a nabídl o tom důkazy, že podnikatel mu způsobil podnikový úraz úmyslně, a naopak že by pořad práva byl vyloučen, kdyby žaloba takového tvrzení neobsahovala, a že by pak byl výlučně příslušným rozhodčí soud pojišťovny. Okolnost, zda-li žalobce v žalobě nebo za sporu tato tvrzení uvedl, anebo prokázal, čili nikoli, nemá s otázkou přípustnosti pořadu práva co činiti, jsouc pouze rozhodnou o tom, zdali žaloba bude úspěšnou, či nikoli.

Čís. 636.

Zákon o zajištění půdy drobným pachtýřům ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n.

Byl-li předchůdcem v pachtu manžel anebo člen rodiny, netřeba, by požadovatel převzal zároveň nemovitosti, s nimiž jest požadovaný pozemek spoluobděláván.

(Rozh. ze dne 24. srpna 1920, R II 226/20.)

Požadovací nárok pachtýřův týkal se pozemku, jež až do roku 1904 obhospodařoval požadovatelův bratr společně se svou nemovitostí, již však v r. 1904 prodal. Požadovatel dostal po bratrovi pozemek do pachtu teprve r. 1909, načež jej obhospodařoval společně se svou nemovitostí po otci zděděnou. Soud první stolice požadovací nárok přiznal. Soud rekursní nárok zamítl v podstatě z těchto důvodů: Závěrečná věta prvního odstavce § 1 zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n., dle níž požadovatel může si započítati pachtovní dobu svých právních předchůdců v držbě nemovitostí, s nimiž jest požadovaný pozemek společně obděláván, platí dle znění a účelu zákona i tehdy, kdy právním předchůdcem byl člen rodiny i tehdy, ide-li o osobu cizí. V obojím případě se vyžaduje, by celý hospodářský celek přešel zároveň, čehož v případě, o němž ide, nebylo.

Nejvyšší soud obnovil usnesení prvního soudu.

Důvody:

K právnímu názoru rekursního soudu, vedle něhož i v případě, kde předchůdcem v pachtu byla manželka požadovatelova nebo někdo z rodiny, lze jen tehda započísti předchůdce v pachtovní dobu, převezme-li požadovatel zároveň nemovitosti, s nimiž jest požadovaný pozemek spoluobděláván, přisvědčiti nelze. Zákon připouští započtení předchůdce v pachtu jednak v případech, kde předchůdcem v pachtu byla manželka požadovatele nebo někdo z jejich rodin, jednak v případech, kde předchůdcem v pachtu byla sice osoba, jež není ani manželkou ani nikým z rodiny, ale požadovatel jest zároveň nástupcem v držbě nemovitostí, s nimiž jest požadovaný pozemek spoluobděláván. V onom případě jest důvodem započtení, by pozemek zůstal v rodině, v tomto hospodářská souvislost požadovaného pozemku s jinými převzatými nemovitostmi. Tento výklad zákona podává se z doslovu i ducha zákona, jakož i z úvahy, že při právním názoru rekursního soudu byla by zmínka o manželce a členech rodiny vedle jinakých právních předchůdců zcela zbytečnou, poněvadž by pak osobní poměr požadovatele k jeho předchůdci v pachtu neměl právního významu.

Čís. 637.

Úplata za užívání najaté věci nemusí býti peněžitá. Lze poskytnouti úplatu i tím, že dán pronajímateli jiný předmět do užívání.

(Rozh. ze dne 24. srpna 1920, Rv II 119/20.)

Místní dráhy A—B a C—D měly společného koncesionáře, jenž reku 1911 z důvodů provozních nařídil, by dvě těžší lokomotivy dráhy A—B byly dočasně odevzdány ku provozu dráhy C—D proti tomu, že tato odevzdá dráhy A—B své dvě lokomotivy. Tento změněný stav trval po řadu let, průběhem jichž ustavily se společnosti obou drah. R. 1915 vrátila společnost dráhy A—B společností dráhy C—D její lokomotivy, požadující vrácení svých lokomotiv. Byly jí vráceny roku 1917 ve stavu poškozeném, jenž vyžadoval nákladních oprav. Dráha A—B podala dne 24. června 1919 žalobu na dráhu C—D na náhradu vynaložených nákladů. Procesní soud první stolice vyhověl žalobě pouze potud, pokud žalovaná strana za sporu uznala náhradní závazek, jinak ji zamítl. Po právní stránce uvedl v důvodech mimo jiné: Vzájemný poměr smluvní, ve kterém by se v tomto případě následkem vzájemné výměny užívání lokomotiv octly obě akciové společnosti místních drah, bylo by lze považovati jenom za poměr nájemní. Za vzájemnou půjčku nelze takový poměr považovati proto, poněvadž schází zde hlavní rys půjčky totiž bezplatnost smlouvy. Půjčka jest totiž zásadně smlouvou bezplatnou a když jeden půjčí druhému věc jenom proto, že mu týž půjčí věc jinou, pak nelze již o bezplatnosti mluvit, poněvadž půjčka není pouhou úsluhou, nýbrž se stala jenom proto, že se užívání věci vzájemně vyměňuje, tedy za výhodu jedné strany postupuje se výhoda druhé straně jako úplata. Užívání věci na jedné straně odpovídá úplatě na straně druhé. Podobně by tomu bylo, kdyby jeden druhému poskytl užívání bytu v domě vlastním za to,

že by druhý prvému zase dal k dispozici užívání bytu v domě svém. Takováto vzájemná výměna bytu jest zcela obdobná vyměněnému užívání movitých věcí jako v našem případě lokomotiv a jedná se tu o úplatné užívání věci, které spadá pod pojem smlouvy nájemní. Zařazení takovéto smlouvy pod tak zv. *contractus inominatus* dle našeho práva občanského není správné. Římsko-právní smlouvy beze jména zahrnovaly v sobě pod touž formuli jednak starou smlouvu směnnou, *permutatio*, jednak jiné výměny věci, které nebyly ani kupem ani nájmem. Avšak podle našeho práva občanského kontrakty inominátní římského práva spadají jednak pod smlouvu námezdní, jednak jsou jako smlouva směnná upraveny zvláštními normami, jednak spadají pod smlouvu nájemní; to plyne z ustanovení § 1173 st. znění občanského zákoníka, jednak z § 1045 a násl. a z § 1090 obč. zák. Výměna lokomotiv co do užívání byla by ovšem dle římského práva kontraktem bezejmenným, ale dle platného práva jí dlužno zařadit pod směnu nebo nájem nebo smlouvu námezdní (služební). Že není směnou nebo smlouvou o práci je samozřejmo. Podle platného práva spadá pod smlouvu nájemní každé přenechání užívání věci za určitou cenu tedy za určitý plat, tedy každé úplatné ponechání užívání věci, totiž činže pachtovní musí býti toliko určitá a nemusí záležeti v penězích, poněvadž § 1092 obč. zák. výslovně ponechává stranám na vůli, že mohou úplatu smluvně samy určití a nevyslovuje jako při kupu zásady, že úplata musí záležeti v hotových penězích. Z toho nutno dovozovati, že úplata za užívání věci může záležeti v naturálních, v poskytnutí vzájemného užívání věci, ba dokonce i ve službách. S takovými případy smluv nájemních setkáváme se v době válečné velmi často. Kdybychom z pojmu smlouvy nájemní vyloučili všechny ony smlouvy, kde úplata za užívání nezáleží v penězích, pak bychom pro ony smlouvy neměli vůbec ustanovení a muselo by se použití ustanovení o smlouvě nájemní aspoň analogicky, čímž by se ovšem dospělo k témuž výsledku a nemělo by tedy vyloučení oněch smluv z pojmu smlouvy nájemní žádného praktického významu a bylo by zcela bezúčelné. Považujeme-li vzájemnou výměnu lokomotiv, pokud se týče užívání za smlouvu nájemní, pak nutno dle § 1111 obč. zák. žádati náhradu za poškození nebo zneužití předmětu nájemného do jednoho roku od odevzdání; jinak se nárok promlčí. V případě našem jedná se o náhradu následkem poškození nepořádným užíváním pokud se týče neopatrováním a tedy bylo by nutno takový nárok do roka po odevzdání zažalovat. Nárok náhradní jest promlčen, neboť lokomotivy byly žalobkyni odevzdány r. 1917 a žaloba byla podána teprve dne 24. června 1919, tedy po uplynutí více než jednoho roku. Je vhodné také z praktického stanoviska, že nároky pro poškození najatých předmětů se promlčují v roční době od odevzdání, poněvadž, jako v našem případě, po delší dobu nannoze nelze již poškození samo a jeho původ zaviněním po roce po odevzdání zjistiti, když zatím věci najaté bylo pronajímatelem užíváno a proto by se musilo analogicky použití ustanovení § 1111 obč. zák., a to i kdyby poměr sporných stran byl jen obdobou nájmu a ne nájmem samým. Odvolací soud nevyhověl odvolání poukávav k důvodům soudu prvního stolice, k nimž dodal: I soud odvolací jest toho názoru, že se zde jedná o smlouvu nájemní, při které úplata nemusí záležeti v penězích. Nedá se to ani z ustanovení § 1090 ani z § 1092 obč. zák. dovozovati; vždyť § 1090 obč. zák. definuje nájemní smlouvu jako smlouvu, při níž se pře-

nechává užívání věci za určitou cenu, nežádá však, jak jest v § 1053 obč. zák. ustanoveno, že užívání věci musí býti přenecháno za určitou sumu peněz. A jest-li § 1092 obč. zák. praví, že činže má býti, není-li jiné dohody, placena jako kupní cena, vztahuje se toto ustanovení pouze na způsob odvádění činže, neřeší však tím otázku, v čem činže pozůstávati smí. Dle toho byla otázka, v čem má činže pozůstávati, ponechána volnou, i může tedy pozůstávati též v něčem jiném, než v hotových penězích, jak to ostatně plyne z § 1103 obč. zák. Odvolatelka dále zastává názor, že kdyby bylo lze v našem případě použití ustanovení § 1111 obč. zák. o praeklusi nároku, nebyly by praekludovány její nároky, jež odůvodňuje o pozděním vrácení lokomotiv. Avšak i při těchto nárocích nejde ve skutečnosti o nic jiného než o domnělé poškození, pokud se týče zneužívání lokomotiv. Kdyby tyto nebyly poškozeny, pokud se týče zneužití, nebyly by potřebovaly oprav a nebylo by opoždění vrácení hrálo žádné role. Připustit praeklusi jednoho obnosu a vyloučit ji při druhém, bylo by obcházením ustanovení § 1111 obč. zák. Žaloba sama mluví pouze o zdražení opravy. Škoda tím povstala nezakládá se na žádném novém titulu, nýbrž nárok ten jest pouhým důsledkem z poškození, pokud se týče zneužívání lokomotiv. Dále tyrdí odvolatelka, že při lokomotivě č. 2 nelze mluvíti o praeklusi též proto, že lokomotiva jí nebyla žalovanou vrácena. Avšak § 1111 obč. zák. mluví pouze o vrácení nájemního předmětu a nikoliv o tom, kdo ten nájemní předmět vrací. Žalobkyně také nepopírá, že jí byla lokomotiva č. 2 vrácena. Proto právem soud I. stolice uznal, že obě lokomotivy byly žalobkyni a sice v září pokud se týče v listopadu 1917 vráceny, takže od té doby uplynulo do podání žaloby více nežli jeden rok, následkem čehož jest nárok ohledně obou lokomotiv promlčen.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání, přikloniv se k názoru obou nižších stolic.

Čís. 638.

V otázce měny, exekučním titulem nevyřešené, jest dlužník oprávněn podat odpor (§ 213 ex. ř.).

Hypotekární věřitel, jehož pohledávka, znějící na K, jest splatnou v cizině, nemůže z důvodu, že jest zajištěna na tuzemské nemovitosti, žádati zaplacení v Kč.

(Rozh. ze dne 31. srpna 1920, R I 294/20.)

Rozpočetním usnesením o dražbě nemovitosti přikázal exekuční soud všechny hypotekární pohledávky v měně československé a to bez rozdílu, zda splníštvě pohledávek bylo v tuzemsku či mimo obvod republiky Československé, v podstatě z toho důvodu, že knihovní zajištění pohledávek stalo se před 28. říjnem 1918, tedy v době, kdy pro veškeré země bývalého Rakousko-Uherska platila jediná měna, že knihovním zajištěním nabyly dotyčné pohledávky nároku, dojíti uspokojení z nejvyššího podání, že tedy splatnými se staly v místě, kde nemovitost leží, že zjištěním knihovním nastal případ podobný tomu, jako když cizozemský věřitel uložil si před 28. říjnem 1919 vklad u zdejšího peněžního ústavu, že rozhodný jest zápis v pozemkové knize, kde pohledávky zapsány jsou v korunách

a halších bez udání bližšího označení a že tudíž dlužno míti za to, že jde o měnu československou a konečně, že v případě, kdyby měna československá měla nižší kurs než měny cizí, jistě by zase jen kurs československé měny rozhodný byl a nepoukazovaly by se z nejvyššího podání za prodanou zdejší nemovitost pohledávky v měně cizí, vyšší kurs mající. Rekursní soud nevyhověl rekursu dlužníkovu, opírajícímu se proti tomu, by pohledávky splatné v cizozemsku byly přikázány v měně československé, připojiv se v podstatě k stanovisku exekučního soudu.

Nejvyšší soud zrušil usnesení exekučního soudu v napadených položkách a uložil mu, by co do zmíněných položek znovu o rozpočtu nejvyššího podání pojednal a rozhodl; nárok dlužníkův na přisouzení útrat stížnosti a dovolací stížnosti však zamítl.

Důvody:

Stěžovatel obmezil se v dovolací stížnosti na návrh, by pohledávky, splatné v cizině, byly přikázány v korunách německo-rakouských, pokud se týče v bankovkách neokolkovaných. Nejen v rekursu proti usnesení soudu první stolice, nýbrž i v dovolací stížnosti označuje stěžovatel své ohrazení proti přikázání pohledávek v korunách československých jako odpor, ačkoliv při jednání u soudu exekučního sám činil rozdíil mezi odporem, který proti jednotlivým pohledávkám podal, a mezi ohrazením ve směru svrchu uvedeném. Poněvadž však obsahově bylo jeho ohrazení odporem, dlužno je také jako odpor vyřídití. Na prvním místě dlužno zabývatí se otázkou, zda tento odpor jest vůbec přípustným a zda tedy jest přípustným i rekurs proti rozpočetnímu usnesení, poněvadž obsah stížnosti proti rozpočetnímu usnesení řídí se podle § 234 ex. ř. obsahem odporu (§ 213 ex. ř.). K této otázce dlužno odpovědětí kladně. Pohledávky, o něž jde, jsou ovšem opřeny o exekuční titul (§ 213, odstavec první ex. ř.). Leč exekučním titulem nebyla rozhodnuta otázka, v jaké měně jest pohledávky zaplatití, a má proto dlužník právo odporu, pokud exekuční titul nesahá. Dovolací stížnost dlužno přisvědčítí. Jak jde na jevo z opisů listin ve sbírce listin založených, byly pohledávky, o něž jde, splatny mimo území republiky československé a neplatí tudíž pro ně ustanovení § 6 zákona ze dne 10. dubna 1919, čís. 187 sb. z. a n., dle něhož závazky, znějící na koruny rakousko-uherské měny, které jsou splatny v oblasti československého státu, platí se v korunách československých, při čemž se počítá 1 Kč za 1 K rakousko-uherskou. O obsahu závazku dlužníkovu platí tedy v tomto případě všeobecná ustanovení obč. zák. o zániku pohledávky placením (§ 1412 obč. zák.), jemuž se rovná exekuční uspokojení věřitelovo. Směrodatným pro obsah jeho závazku jest podle § 905 obč. zák. splniště a proto jest místo toto směrodatno i pro druh peněz, jimiž jest mu platití, aby se závazku zprostil. Jak již svrchu řečeno, jsou veškeré tyto pohledávky splatny mimo území republiky československé a nutno proto podle § 210 ex. ř. při přikázání pohledávek k zaplacení míti zření k vzájemnému poměru koruny československé ke penězům místa splnění. Tyrdí-li rozhodnutí předchozích stolic, že v místě splatnosti nastala změna zajištěním pohledávek věřitelů na nemovitosti, nacházející se v území státu československého, přehlízejí, že zajištěním pohledávky ničeho na ní se nemění, nýbrž pohledávka se jenom upevňuje. (§§ 1342, 1368, 1369 obč.

zák.), což vysvitne zejména tenkrát, když nastane případ, že věřitel nebyl z nejvyššího podání uspokojen, a má i nadále nárok proti svému bývalému dlužníku, ovšem nekrytý nyní zástavou, nýbrž jenom jako osobnímu dlužníku. Poněvadž usnesení nižších soudů nebralo vůbec zřetele k poměru, koruny československé ku měně splniště, nemohlo býti ve věci samé rozhodnuto a musila býti obě tato usnesení zrušena a exekučnímu soudu naříděno, aby o napadených pohledávkách znova nařídil rozpočtový rok, o nich jednal a rozhodl. Rozhodnutí o útratách opírá se o úvahu, že dlužník neoznačuje, proti komu útraty účtuje, a že je také není oprávněn požadovati ani na vymáhajícím věřiteli, jehož se opravné řízení netýká, ani na hypotekárních věřitelích, poněvadž vůči těmto není dlužník v exekučním řízení v poměru strany.

Čís. 639.

Fiskus cizího státu nelze před tuzemskými soudy žalovati, leč že prodobí se sám zdejší pravomocí.

(Rozh. ze dne 31. srpna 1920, R I 337/20.)

Proti žalobě, již domáhal se u krajského soudu v Liberci tuzemec na saském železničním eráru náhrady škody, vznesl žalovaný erár námítku nepříslušnosti soudu, již soud první stolice vyhověl a žalobu odmítl. Rekursní soud námítku nepříslušnosti soudu zamítl a nařídil soudu první stolice, by vyčkaje pravomoci, ve věci dále jednal. Důvody: Právem namítá žalobce, že ustanovení mezinárodní smlouvy ze dne 14. října 1890, čís. 186 ř. zák. z r. 1892 nelze použítí na tento spor, poněvadž rozkladem rak.-uherského mocnářství se stala právně neúčinnou a pro československou republiku ani dle zákona ze dne 28. října 1918, čís. 11. sb. z. a n. již neplatí. Nutno tudíž posuzovati příslušnost krajského soudu v Liberci dle § 99 j. n. tím, že žalovaná strana má v obvodu tohoto soudu jmění. Tato okolnost jest všeobecně známa. I když v tomto případě jde o dopravní prostředky, nutno uvážiti, že pod jméním dle § 99 j. n. jest rozuměti veškerý majetek žalované strany, který má peněžitou cenu. Zástupce žalované strany odůvodnil vznesenou námítku nepříslušnosti též tím, že dle zásad o exterritorialitě ve všech státech uznaných, nepodléhá stát též ve své vlastnosti jako osobnost soukromoprávní soudní pravomoci jiného státu. Výjimku z tohoto pravidla lze uznati toliko při dobrovolném podrobení se soudní pravomoci jiného státu. Zástupce žalovaného dovolává se při tom nařízení min. sprav. ze dne 16. ledna 1915, kterým prý bylo pravidlo to uznáno též pro rakouské soudy. Nařízení takové neexistuje; ministerstvo ve svém věstníku ze dne 16. ledna 1915, čís. I. toliko sdělilo soudům právní názor úřadu zahraničního říše Německé o nárocích, týkajících se ručení, uplatňovaného u rakouských soudů proti pruskému fisku železničnímu. Tímto právním názorem však soud rekursní není vázán. Nutno především uvážiti, že zákonné předpisy, zde platící, neobsahují výslovného ustanovení, dle kterého by cizí stát nepodléhal tuzemskému soudnictví, a nelze toto pravidlo odvozovati ani z čl. IX. uvoz. zák. k j. n. Naopak jde v tomto případě o právní věc, která zákonnými předpisy není vyňata z jurisdikce řádných soudův. Žalobce uplatňuje proti žalovanému železničnímu fisku nárok na náhradu škody, tudíž nárok soukromoprávní, který nemá nic společného s vykonáváním státní

moci cizího státu. Dle údajů žalobních jest saská republika jakožto majitelka saských drah na základě ustanovení železničního řádu dopravního povinná náhradou škody za ztrátu a ježto v obvodu krajského soudu libereckého má jmění, jest tento soud dle § 99 j. n. ku rozhodování o žalobě příslušným jak věcně tak i místně.

Nejvyšší soud obnovil usnesení prvního soudu.

Důvody:

Dovolací rekurs jest v právu. Postupující v řízení soudním mají soudové jakožto nositelé justiční výsosti svého státu právo, žádati na stranách v mezích a za podmínek zákona procesuálního poslušnosti a vysloviti při porušení povinnosti k procesuální poslušnosti zákonné následky procesuální neposlušnosti. Konečným cílem rozepře jest, by uplatňovanému nároku nebo právu dostalo se neodporovatelného formalisování a propůjčila se mu vykonatelnost. Základní podmínkou procesuální moci nařizovací, respektování formalisace práva nebo nároku a vynutitelnosti procesuálního výroku jest nařizovací moc a procesuální nadřízenost státního orgánu, jenž procesuální příkaz vydává, nárok nebo právo formalisuje nebo výroku svému vykonatelnost propůjčuje, a rubem věci posuzováno procesuální poslušnost toho, proti němuž nařizovací moc v naznačených směrech se osvědčuje. Kde není závazku ku podrobení se a poslušnosti vůči výronům moci nařizovací, není přirozeně místa pro moc nařizovací. Rovněž jest zřejmo, že rovný rovnému je tam smí nařizovati, kde jest to zvlášť odůvodněno. Vykonáváje soudy právo justiční výsosti, vystupuje stát jako nositel své státní svrchovanosti. Tato však nepostihuje dle zásad mezinárodního práva jiný stát jakožto rovnocenný samostatný subjekt svrchovanosti téže jakosti, moci a síly. Na jiném státu, jenž dobrovolně nepodrobil se soudnímu rozhodování státu domácího, nelze žádati ani poslušnost oproti procesuálním příkazům, aniž lze mu ukládati, by dbal formalisace nároku nebo práva, jež proti němu byla vyslovena, nebo podrobil se co do rozsudku donucovací moci soudu procesního. Z řečeného vyplývá, že pro žalobu, o kterou se jedná, byl by tuzemský soud příslušný jen tehda, kdyby saská republika buď mezinárodní smlouvou nebo v této rozepři výslovným prohlášením podrobila se tuzemské soudní pravomoci. Ani toho ani onoho předpokladu zde není. Na tom, zdali žalovaná strana má v tuzemsku majetek, nezáleží, poněvadž touto okolností mohla by opodstatněna býti příslušnost dovolávaného soudu jen tehda, kdyby žalovaná strana tuzemské soudní pravomoci vůbec byla podřízena, čemuž však, jak doličeno, zde není. Za tohoto stavu věci bylo dovolacímu rekursu vyhověno, aniž bylo třeba, zabývat se otázkou, zda mezinárodní smlouva o železniční dopravě pro dílčí státy bývalé rakousko-uherské monarchie podržela platnost, čili nic.

Čís. 640.

Při určování výše výživného, k němuž jest státní zaměstnanec po zákonu povinen, nelze plně započísti mimořádné příplatky za dočasnou službu mimo trvalé působišťe zaměstnancovo (na Slovensku).

(Rozh. ze dne 31. srpna 1920, R I 597/20.)

V rozvodové rozepři vlakového revisora státních drah, přiděleného službou na Slovensko, s jeho manželkou, žijící v Praze, vyměřil jí soud první stolice výživné, vzav za základ celkové příjmy manželovy na Slovensku. Rekursní soud výši výživného přiměřeně snížil. Důvody: Z celkových příjmů žalobcových připadá větší částka na přídatky, které pobírá z důvodu, že jest přikázán služebně jako vlakový revisor na Slovensko. Poskytuje-li stát svým zřízencům, konajícím službu na Slovensku, dosti značné přídatky služební, děje se tak zajisté proto, by jim nahradil nepoměrně větší výlohy, jichž, jak jest všeobecně známo, vyžaduje konání služby na Slovensku a které zejména jsou značny u zřízenců, kteří mají rodinu a jichž pobyt tamtéž pouze jest dočasný. Jelikož žalobci ze služebních příjmů jeho zbytky musí tolik, aby mohl službu náležitě zastávat, neodpovídalo této zásadě, byly-li ony mimořádné příplatky prostě připočteny k řádným příjmům pravidelným a z celkové sumy se pak výživné vyměřilo. Při správném postupu měly vyměření prozatímního výživného za základ vzaty býti pouze řádné pravidelné příjmy, při čemž ovšem mohlo přihlíženo býti k tomu, že ony mimořádné příjmy do jisté míry poskytují žalobci možnost, uspořiti něco z příjmů řádných.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu manželky v podstatě z důvodů rekursního soudu.

Čís. 641.

Na základě žaloby, domáhající se výroku, že dlužník jest oprávněn, zhostiti se peněžního závazku, uloženého mu exekučním titulem, zaplacením v korunách rakouských, lze dle § 42 čis. 1 ex. ř. odložití exekuci jen co do částky, o kterou hodnota pohledávky v československé měně převyšuje její hodnotu ve měně rakouské.

(Rozh. ze dne 31. srpna 1920, R I 665/20.)

Soud první stolice vyhověl návrhu dlužníkovi, by odložena byla exekuce celé vymáhané pohledávky, ježto podal na vymáhajícího věřitele žalobu o určení, že vymáhanou pohledávku jest zaplatiti v korunách rakouských. Rekursní soud žádost zamítl. Důvody: Žaloba, o níž dlužník opírá svůj návrh, jest pouhou žalobou určovací. Nesměruje tudíž ani proti nároku jako takovému (§ 35 ex. ř.) ani proti povolení exekuce (§ 36 ex. ř.), aniž týká se přípustnosti dalšího vedení exekuce (§ 39 čis. 5 ex. ř.). Jmenovitě netvrdí se v žalobě, že byla vymáhaná pohledávka zaplácena pokud se týče složená dle § 1425 obč. zák. k soudu. Není tu tedy žádného ze zákonných důvodů, z něhož by bylo lze exekuci odložit. Pro otázku odložení exekuce jest nerozhodno, že o žalobě jest dle § 17, odstavec druhý, ex. ř. jednati u exekučního soudu, ježto byl k ní dán podnět vedením exekuce.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Žalobou, o kterou opírá návrh na odklad exekuce, domáhá se dlužník zjištění, že jest oprávněn sprostiti se závazku, exekučním titulem mu

uloženého, zaplacením v měně německo-rakouské neb v neokolkovaných korunách rakousko-uherských. Jest všeobecně známo, že hodnota čs. koruny jest značně větší, než hodnota koruny rakouské neb rakousko-uherské. Ku zaplacení vymáhané pohledávky v měně rakouské neb rakousko-uherské musel by tudíž dlužník vynaložit částky co do číslice sice stejné, ale co do hodnoty značně menší, než by činila částka ta ve měně československé. Rozsudek pro dlužníka příznivý měl by tudíž též účinek, jako kdyby exekuční titul byl prohlášen neplatným neb bezúčinným ohledně částky, o kterou hodnota pohledávky v čs. měně převyšuje hodnotu její v měně rakouské neb rakousko-uherské, poněvadž by ho rozsudek placení této částky sprostil. Důsledkem toho byl by tu podle § 42 čis. I ex. ř. důvod k odkladu exekuce co do zmíněné části vymáhané pohledávky. Dlužník navrhuje odklad exekuce ohledně celé pohledávky, poněvadž zaslal věřiteli dlužný peníz v německo-rakouských korunách a věřitel odmítl je přijati. V tomto rozsahu návrh není odůvodněn, poněvadž dlužník se nesprošťuje svého závazku tím, že věřitel ocitl se v prodlení s přijetím. Ale ani částečně nebylo lze dovolacímu rekursu vyhověti, poněvadž dlužník neuvedl a nedoložil, která část vymáhané pohledávky by věřiteli nepřislušela, kdyby dlužníkově žalobě bylo vyhověno, a nelze tudíž určit, ohledně které části by bylo exekuci odložit.

Čís. 642.

Přeměna tuzemské odbočky cizozemské společnosti s o. r. na tuzemskou společnost s o. r. nemůže státi se prostě zápisem tuzemského sídla společnosti a výmazem označení odbočka, nýbrž zápisem společenské smlouvy, vyhovující předpisům zákona o tuzemských společnostech s o. r.

(Rozh. ze dne 31. srpna 1920, R I 688/20.)

Rejstříkový soud povolil zápis usnesení společnosti s r. o., že sídlem firmy jest nyní Podmoklí a nikoli Berlín a že jest vymazati označení »tuzemský závod hlavního závodu v Pankově u Berlína«. Rekursní soud zamítl návrh společnosti, by zapsány byly změny, shora uvedené. Důvody: Přeměna tuzemského závodu cizozemské firmy v samostatnou tuzemskou společnost s ručením omezeným mohla by se státi pouze zřízením společnosti, nikoli však pouhým přeložením sídla z Pankova do Podmokel. To plyne z těchto úvah: Při zápisu tuzemského závodu cizozemské společnosti s ručením omezeným má soud zkoumati pouze, jsou-li tu podmínky §§ 107 a násl. zákona ze dne 6. března 1906, čis. 58 ř. zák., kdežto při zápisu tuzemské společnosti s o. r. má zkoumati podle § 11 cit. zák., zda zákonu odpovídá opověď a její přílohy, jmenovitě společenská smlouva, a jsou-li tu zákonné předpoklady zápisu. Z toho však vyplývá, že cizozemská společnost s r. o., přeměnila-li se v tuzemskou společnost s r. o., musí vyhovovati všem podmínkám zákona ze dne 6. března 1906, čis. 58 ř. zák., na něž jest vázána právní jsočnost tuzemské společnosti s r. o., má-li býti zapsána jako společnost tuzemská, jmenovitě, že musí předložiti společenskou smlouvu, odpovídající tuzemským zákonům a opatřením se všemi přílohami, předepsanými tuzemskými zákony, aby jí soud mohl prozkoumati. Těmito podmínkami nebylo

v tomto případě vyhověno a zůstávají naopak základy právní existence této společnosti s r. o. nedotčeny, což jest nepřipustno, ježto přece nelze tuzemské společnosti s r. o. zapsati do obchodního rejstříku na základě společenských smluv, nevyhovujících tuzemským zákonům, i když se vůbec nepřihlíží k tomu, že podobného postupu, jaký byl zachován v tomto případě, mohlo se použiti k tomu, by se obcházel ustanovení tuzemských zákonů, jež se jeví nepohodlnými, zřízením tuzemských závodů a přeměnou jich na tuzemské společnosti s r. o.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Při zápisu tuzemské odbočky cizozemského hlavního závodu podrobena jest sice cizí společnost zdejšími předpisy ohlášení, v §§ 11 a 12 zákona ze dne 6. března 1906, čis. 58 ř. zák. uvedeným, jakž výslovně stanoví § 110 cit. zák., avšak pokud jde o obsah smlouvy společenské není předepsáno, že by smlouva ta se musila veskrz krýti se zdejšími zákonnými předpisy. Při vyřizování návrhu na zápis zdejšího pobočného podniku společnosti cizí, mající svůj závod hlavní v cizině, soud jest tedy omezen co do zkoumání obsahu smlouvy společenské. Podmínky zápisu tuzemské společnosti s r. o. do rejstříku jsou obsaženy v prvním oddílu prvé hlavy cit. zákona o společnostech s ručením omezeným, kdežto při návrzích na zápis pobočného závodu cizozemské společnosti, mající svůj hlavní závod v cizině, hleděti nutno k ustanovením § 107 a násl. cit. zákona. A také byl skutečně svého času zápis tuzemské odbočky hlavního závodu firmy »W. R., Gesellschaft mit beschränkter Haftung« v Pankově u Berlína podle posléze citovaných zákonných předpisů povolen a proveden. Návrh, aby povolen byl zápis usnesení společnosti, že sídlem jejím jsou nyní Podmokly a nikoliv Berlín a aby vymazáno bylo označení »tuzemský závod hlavního závodu v Pankově u Berlína«, jeví se tudíž ve své podstatě návrhem na zápis tuzemské společnosti s ručením omezeným, jež soudu jest vyřizovati podle předpisů prvního oddělení první hlavy zákona ze dne 6. března 1906, čis. 58 ř. z., při čemž na věci ničeho nemění okolnost, že některá ustanovení tohoto oddílu, tak zejména §§ 11 a 12 podle § 110 cit. zák. — na zřeteli míti dlužno i při zápisech cizích podniků. Tomuto výkladu odpovídá i ustanovení zákona ze dne 11. prosince 1919, čis. 12 sb. z. a n. na rok 1920, z něhož patrně, že jen podniky cizozemské, které ministerstvem k tomu vyzvány byly, aby přeložily sídlo (hlavní závod) a hospodářské vedení do oblasti státu československého, nemusí se domáhati připuštění k provozování obchodů v tuzemsku, jehož podle zákonných ustanovení by potřebovaly, a že jsou vůbec sprostěny povinnosti, jež po zákonu mají podniky cizozemské, aby mohly obchody v tuzemsku provozovati. Předpisy o opovědích podle zákona toho ovšem zůstávají v platnosti. Žadatelka sama v dovolacím rekursu uvádí, že vyzvání takového neobdržela. Přesídlila-li tedy do oblasti tohoto státu, platí pro ni předpisy o zápisu firem tuzemských a ten nelze provésti pouhým označením usnesení přeměny sídla, jelikož soud má v případě tomto povinnost zkoumati, jsou-li tu všechny podmínky pro zřízení tuzemské společnosti s ručením omezeným, a zejména pustit se do podrob-

ného zkoumání společenské smlouvy se stanoviska předpisu prvního oddělení první hlavy zákona ze dne 6. března 1906, čís. 58 ř. zák.

Čís. 643.

Zahájen po rozumu § 29 j. n. jest spor podáním žaloby na soud, a zahájen jest po právu, podána-li žaloba na soud, jenž příslušným jest anebo dle zákonných předpisů považuje se s konečnou platností za příslušný.

(Rozh. ze dne 31. srpna 1920, R I 711/20.)

Ve sporu cukrovaru proti bývalému jeho úředníku na oduzání práva užívání v cukrovaru naturálního bytu, byla vnesena žalovaným námitka nepřislušnosti soudu, již Nejvyšší soud dne 2. března 1920 právoplatně zamítl. Dne 4. března 1920 ujednána byla nová kolektivní smlouva mezi ústředním spolkem československého průmyslu cukrovarnického a spolkem cukrovarnických úředníků, již stanoven pro spory mezi nimi rozhodčí soud. Soud první stolice k námitce žalovaného, opírající se o zmíněnou smlouvu, žalobu odmítl pro nepřipustnost pořadu práva. Rekursní soud námitku nepřipustnosti pořadu práva zamítl v podstatě z toho důvodu, že smlouva shora zmíněná mohla by býti směrodatnou toliko pro příslušnost soudu sporů příštích, nikoli však pro spory u soudu příslušného řádně již zahájené.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Možnost trvalých změn v okolnostech skutkových, soudní příslušnost k určité právní záležitosti zakládajících s jedné a nutnost, soudní příslušnost bezpečně najednou pro celé jednání určití, s druhé strany, vedly procesuální zákonodárství k tomu, že jednak vytčen určitý okamžik, dle kterého soudní příslušnost k té které právní záležitosti má býti posuzována, jednak vyslovena zásada, že jen okolnosti, v tento okamžik zde jsou, mají a mohou na zřetel býti brány. Tak bylo tomu již dle obecného procesu (ubi coeptum est semel iudicium, ibi et finem accipere debet), tak bylo tomu dle § 6 jur. normy ze dne 20. listopadu 1852, čís. 251 ř. z. a tak jest tomu i dle § 29 dosud platné jurisdikční normy. Dle posléz řečeného zákonného předpisu jest pro posouzení soudní příslušnosti k určité právní záležitosti rozhodnou doba, »kdy záležitost ona po právu u toho kterého soudu byla zahájena«. Slovo zahájena nelze zde bráti v technickém smyslu § 232 c. ř. s., neznamená tudíž doručení žaloby, nýbrž, jak poučují další slova § 29 jur. n., jenž mluví o »zavedení řízení«, jak vyplývá z § 54, odstavec první j. n. a jak vyplývá ze souvislosti historické s právem dosavadním, značí slovo »zahájení« v § 29 j. n. provedení každého výkonu, kterým se dotčená záležitost na soud dostala a se soudem tím trvale spojuje. Úkonem tím jest ve věcech sporných podání žaloby. Ovšem vyhledává se dále, by záležitost zahájena byla u soudu po právu. Vyžaduje tudíž dále, by žaloba formálně hodila se k soudnímu řízení a by druhově a místně patřila k příslušnosti dovolávaného soudu. Jest třeba, by skutečnosti, podstatňující příslušnost dovolávaného soudu, byly pravdivé

a příslušnost tu opodstatňovaly. Této uzpůsobivosti nabudou žalobní údaje buďsi tím, že žalovaný v otázce příslušnosti zachoval se nečinně a také soud neshledal po této stránce pochybností (§ 41, odstavec druhý, § 104, poslední odstavec j. n.), buďsi tím, že za bezdůvodnou uznána byla námitka nepřislušnosti, žalovaným závčas opovězená. I v tomto i v onom případě jsou však pro posouzení příslušnosti směrodatnými pouze skutkové okolnosti, jak zde byly v době, kdy spor ve smyslu shora naznačených vývodů byl na soudě zahájen. Naproti tomu jest zcela lhostejno, kdy opovězena byla námitka nepřislušnosti, a jaký byl skutkový stav v době, kdy se tak stalo. Jest proto zcela nemístno, dovolával-li se žalovaný §§ 239 a 441 c. ř. s. Směsujet otázku, do kdy lze nepřislušnost namítati, s otázkou doby, jejíž skutkový stav jest pro příslušnost rozhodným. Všim právem použil tudíž rekursní soud na tento případ předpisu § 29 j. n.

Čís. 644.

Okolnost, že pohledávka nebyla přihlášena k soupisu neknihovních pohledávek, není na závalu, by nebylo v její prospěch povoleno prozatímní opatření.

Tím, že pohledávka nebyla přihlášena k soupisu neknihovních pohledávek, nepřestává býti pohledávkou věřitele, jenže jest závislou na výmínce, že stát neuplatní svých práv z nepřihlášení.

(Rozh. ze dne 31. srpna 1920, R I 717/20.)

Navrhovatelka domáhala se v červnu 1920 prozatímního opatření pro svou pohledávku, již nepřihlásila v zákonné lhůtě k soupisu neknihovních pohledávek. Soud první stolice prozatímní opatření povolil, soud rekursní návrh zamítl z těchto důvodů: Podmínkou povolení prozatímního opatření jest, aby straně navrhuující příslušel nárok (§ 379 ex. ř.). Při tom ovšem připustnost prozatímního opatření není vyloučena tím, že nárok strany navrhuující jest vázán doložením času, nebo jest podmíněn (§ 378, odstavec druhý ex. ř.), ale nárok strany navrhuující v čase podané žádosti musí již tu býti a býti osvědčen, ježto jistotou ve smyslu § 390 ex. ř. může se doplniti nedostatečné osvědčení tvrzeného nároku, ale nemůže nahraditi scházející osvědčení nároku. V tomto případě žadatelka svou pohledávku vůbec neosvědčila a proto toto scházející osvědčení nelze nahraditi ani jistotou. Náhled prvního soudece, že žadatelka osvědčila svou pohledávku exekučními tituly, je právně mylný. Žadatelka sama ve svém podání uvedla totiž, že svou pohledávku proti odpůrci nepřihlásila v zákonné lhůtě k soupisu. Následkem toho propadla pohledávka dle § 7 vládního nařízení ze dne 10. dubna 1919, čís. 185 sb. z. a n. a § 5 zákona ze dne 25. února 1919, čís. 84 sb. z. a n. ve prospěch státu a nesmí býti dosavadní věřitelce vůbec plněna. Právní stav věci jest tedy dnes ten, že navrhovatelka dnešního dne nemá proti dlužníku pohledávky a že pohledávka jí patřivší náleží nyní státu. Proto nelze tvrditi, že navrhovatelka svou pohledávku dostatečně osvědčila, když je jisto, že jí v čase podaného návrhu proti odpůrci nepřislušela. Promíne-li snad vyjimečně ministerstvo financí cestou milosti dodatečně navrhovatelce následky nepřihlášení pohledávky k soupisu, nabude teprve v budoucnosti tímto aktem milosti pohledávky té od státu.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Nelze přisvědčiti názoru rekursního soudu, že pohledávka stěžovatelky proti odpůrci zanikla a že patří nyní státu následkem nepřihlášení k soupisu neknihovních pohledávek dle § 5 zákona ze dne 25. února 1919, čís. 84 sb. z. a n. Tento § 5 stanoví, že soupis neknihovních pohledávek má být proveden pod sankcí, že neknihovní pohledávky, které nebudou řádně přihlášeny, propadají ve prospěch státu. Hned za tímto ustanovením následuje další, že neknihovní pohledávky nesmějí být vůbec vypláceny, a že výplata řádně přihlášených může být omezena ministrem financí až do výše 50 proc. Z tohoto zákonného ustanovení vyplývá, že ministru financí náleží rozhodnutí o výplatě nepřihlášené pohledávky věřiteli. S tímto obsahem propadnutí pohledávky shoduje se zajisté i stejné ustanovení § 15 svrchu zmíněného zákona, ve kterém se ministr financí zmocňuje, aby stanovil vedle trestu na penězích a na svobodě též propadnutí předmětů řádně nepřihlášených ve prospěch československého státu, jakož i ustanovení § 7 nař. vlády republiky československé ze dne 10. dubna 1919, čís. 185 sb. z. a n., které jest provedením zmocnění uděleného ministru financí k prohlášení propadnutí nepřihlášených předmětů. I v těchto dvou paragrafech nemohl jíti ministr financí dále, než že neknihovní pohledávky nepřihlášené nesmějí být vůbec věřiteli vyplaceny. Neustanovil tedy ani zákon, ani prováděcí nařízení, že nepřihlášená neknihovní pohledávka zaniká, nýbrž naopak, že se výplata nepřihlášené pohledávky neknihovní odkládá. Osoba opomenutí přihlášku neknihovní pohledávky k soupisu, zůstala tedy i nadále věřitelem, který ovšem neví, kdy stát uplatní proti němu účinky propadnutí nepřihlášené neknihovní pohledávky a zda-li je vůbec uplatní. Věřitel tedy může považovati svoji pohledávku za podmínčnou, nehledě ani k tomu, že se zajisté nedbalý věřitel může snažiti o zmírnění následků svého opomenutí, což zákon svrchu zmíněný nikterak nevyklučuje a což dávkový systém státního hospodářství i v jiných případech uznává. Ježto zákon v § 378 ex. ř. odstavec druhý připouští prozatímní opatření i pro podmínčené pohledávky, nerozlišuje nikterak, zda pohledávka byla objektivně podmíněna, či zda jen v osobě věřitelově podmínka záležela, mohla stěžovatelka žádati za prozatímní opatření, ježto svoji pohledávku, jak již první soudce správně dovodil, náležitě osvědčila. Přes to však nemůže být její stížnosti vyhověno. Ustanovení § 379 odstavec druhý předpokládá, že žadatelka byla nějakým chováním dlužníkovým ohrožena a musí být toto nebezpečí také osvědčeno (§ 389 odstavec první ex. ř.). Stěžovatelka se však ani v nejmenším nepokusila, aby něco podobného osvědčila.

Čís. 645.

Zákon o ochraně nájemců ze dne 8. dubna 1920, čís. 275 sb. z. a n.

Rozvázání nájemního poměru smlouvou jest přípustno a lze na základě smlouvy žalovati o vyklizení nebo převzetí najaté věci.

Ustanovení § 32, dle něhož zákon nevztahuje se na výkon živnostenského oprávnění ku přechovávání cizinců, týká se pouze poměru mezi hostinskými a hosty.

(Rozh. ze dne 31. srpna 1920, R I 724/20.)

Pronajímatel domáhal se žalobou proti nájemci vyklizení najatých hostinských a hotelových místností tvrdě, že nájemní smlouva byla dohodou stran rozvázána. Námitce žalovaného, že věc, hledíc k zákonu o ochraně nájemců, nepatří na pořad práva, soud prvě stolice vyhověl a odmítl žalobu. Rekursní soud námitku zamítl. Vyslovil, že smlouva jest smlouvou pachtovní, projevil však názor, že zákon o ochraně nájemců na tento případ se nehodí, poněvadž vztahuje se pouze k nájímům a podnájímům místností obytných a k pachtům živnostenské koncese, nikoli však na výkon živnostenského oprávnění ku přechovávání cizinců (§ 32), jež jest součástí nájemní smlouvy a nedopouští, by smlouva v jednotlivých kusech různě byla posuzována.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Názoru soudu druhé stolice je potud přisvědčiti, že se v tomto případě jedná o pachtovní smlouvu, neboť dle smlouvy byl hostinec žalovanému pronajat výlučně za účelem provozování hostinské živnosti a je zřejmým, že řečených místností neb alespoň větší části jejich lze použiti jen s vynaložením píle a námahy (§ 1091 obč. zák.). Naproti tomu nelze sdíleti názoru soudu druhé stolice o tom, že se zákon ze dne 8. dubna 1920, čís. 275 sb. z. a n. na nájemní poměr, o němž tu jde, nevztahuje. Za platnosti nařízení o ochraně nájemníků ze dne 17. prosince 1918, čís. 83 sb. z. a n. a ze dne 9. února 1919, čís. 62 sb. z. a n., stálá praxe soudů ovšem předpisů o ochraně nájemníků užila jen na byty a obchodní místnosti. Zákon ze dne 8. dubna 1920, čís. 275 sb. z. a n. ale rozšiřuje dle § 31 ochranu i na jakékoliv jiné místnosti, které jsou předmětem nájemní neb podnájemní smlouvy, a § 6 zákona výslovně praví, že ustanovení obsažené v § 1 až 5 zák. (totiž co do výpovědi) vztahuje se také na pachtovní smlouvy a na provozování živnostenské koncese v najatých místnostech, kdežto věta nalézající se v § 32 zák. »že se zákon nevztahuje na výkon živnostenského oprávnění ku přechovávání cizinců« se týká pouze poměru mezi hostinským a hosty. Leč na druhé straně sluší uvésti toto: Ustanovením § 1 zákona, že pronajímatel může vypovědět smlouvu nájemní nebo podnájemní jen, svolí-li k tomu okresní soud, v jehož obvodě jsou dotčené místnosti, není ještě vyloučeno, aby se pronajímatel domáhal pro případ vyklizení a odevzdání místnosti v sporném řízení, má-li pro nárok svůj zákonnitého podkladu. Na tom také ničeho nemění, že účinnost ustanovení obsažených v §§ 1 až 6 dle § 7 zákona nemůže být vyloučena neb omezena smlouvou stran, neboť tato ustanovení týkají se toliko výpovědi, kdežto strany mohou se shodovati o zrušení nájemní smlouvy i bez předchozí výpovědi a ostatně opomenutí vymáhání soudního svolení k výpovědi může mít za následek pouze, že sluší žalobu jako bezdůvodnou zamítnouti. Názor soudu prvě stolice, že za daných okolností v tomto případě pořad práva vůbec je vyloučen a že sluší již z toho důvodu žalobu odmítnouti, není tedy opodstatněn, pročež rekursní soud právem uznal, že sluší námitku nepřislušnosti soudu zavrhnouti.

Pro nevěstnost účastníka světové války nelze již dle § 162 c. ř. s. spor přerušiti.

(Rozh. ze dne 7. září 1920, R I 484/20.)

Žalovaný odešel roku 1917 jako domobranec do pole válečného a byl v době sporu (v dubnu 1920) nevěstným. Návrhu opatrovníka žalovaného, by spor byl dle § 162 c. ř. s. přerušen, soud první stolice vyhověl, ježto styk s obžalovaným, o němž není známo, kde se zdržuje, jest nemožným. Rekursní soud návrh zamítl. **Důvody:** Podle spisů není nikterak jisto, zda žalovaný dosud ještě patří k osobám naznačeným v § 1 cís. nař. ze dne 29. července 1914, čís. 178 ř. zák. — či k osobám, které jsou uvedeny v posledním odstavci cit. cís. nařízení. Tím méně lze tvrditi, že jest žalovaný za válečných časů ve službě vojenské, neboť Československý stát není ve stavu válečném. Není také zjištěno, že žalovaný se zdržuje na některém místě, které vrchnostenským nařízením, válkou nebo jinými událostmi odloučeno jest od styku se soudem, u něhož právní věc jest zahájena, neboť není sporu o tom, že žalovaný jest vůbec nevěstným. Že zde nelze použití nařízení ze dne 4. ledna 1917, č. 11 ř. zák., plyne z toho, že nařízení to jedná toliko o obnovení již přerušného řízení. Není tu tedy předpokladů § 162 c. ř. s.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu z důvodů soudu rekursního.

Čís. 647.

Zákon o zajištění půdy drobným pachtýřům ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n.

Při spolupachtu nezáleží na tom, zda spolupachtýři byli spoluvlastníky nemovitosti, s níž požadovaný pozemek byl spoluobděláván aneb užíván. — Co do výměry vlastní půdy rozhoduje ohledně jednoho každého spolupachtýře jen výměra vlastní půdy.

(Rozh. ze dne 7. září 1920, R I 701/20.)

Požadované pozemky byly používány několika spolupachtýři, spachtoval je však vždy jeden z nich. V posledních 8 letech měl je spachtovaný požadovatel, před ním jeden ze spolupachtýřů. Nižší soudy neuznaly požadovacího nároku nynějšího pachtýře. **Důvody:** Požadovatel má pozemky na své jméno v pachtu teprve 8 roků, tak že není tu podmínky § 1 odstavec třetí zákona. Dle § 3 zákona přísluší požadovací nárok jen pachtýři, který požadovaný pozemek sám nebo s rodinou obdělává nebo na požadovaném pozemku bydlí, a za jedinou osobu pokládají se toliko nerozvedení manželé nebo spoluvlastníci. Požadovatel netvrdí, že spolupachtýři, s nimiž on již děle 27 roků pozemky v pachtu má, jsou společně s ním spoluvlastníky nemovitosti, s níž požadované pozemky byly spoluobdělávány neb užívány a nemůže si tudíž dobu tu do své doby pachtovní vpočítati.

Nejvyšší soud vyhověl dovolacímu rekursu, zrušil usnesení obou nižších soudů a uložil soudu první stolice, by řízení doplnil a o nároku pachtýřově znovu rozhodl.

Důvody:

Usnesením rekursního soudu, kterým bylo potvrzeno usnesení prvního soudu, byl porušen zákon ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n. Dle zjištění prvního soudu jde tu o spolupacht několika pozemků, jichž spolupachtýři (celkem 12) užívali tím způsobem, že dávali na nich pásti. Pozemky ty spachtoval vždy jeden ze spolupachtýřů, tak v posledních 8 letech požadovatel, před ním pak jiný spolupachtýř. Poněvadž při spolupachtu jest požadovatel dle § 13, čís. 4 a 5 zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n. povinen, uvést v ohlášce nejen jméno, stav a bydliště spolupachtýřů, nýbrž i celkovou výměru zemědělské půdy spolupachtýřů, plyne z toho, jakož i vzhledem k předpisu § 3, odstavec třetí, cit. zákona, dle něhož spolupachtýře nelze pokládati za osobu jedinou, — že pro zjištění oprávněnosti ohlášeného nároku není, jak rekursní soud neprávem za to má, — rozhodno, zdali spolupachtýři jsou společně s požadovatelem spoluvlastníky nemovitosti, s níž požadované pozemky spolu byly obdělávány neb užívány, nýbrž u každého ze spolupachtýřů ohledně jeho přihlášky rozhoduje výměra jeho vlastní půdy. Jelikož okolnost tato nebyla vůbec zjištěna, a nebylo dále zjištěno, jak dlouho spolupacht pozemků po způsobu shora uvedeném trval, zůstalo řízení neúplným.

Čís. 648.

Při jiných než peněžitých nárocích může býti předmětem prozatimního opatření pouze věc nebo právo, k němuž vztahuje se nárok ohrožené strany.

(Rozh. ze dne 7. září 1920, R I 708/20.)

Soud první stolice povolil navrhovateli k zajištění jeho nároku na vydání filmů, reklamního materiálu a psacího stroje, jež vložil do společného podniku Jan V. a spol. prozatimní opatření správou podniku Jan V. a spol., který vedl dosud Jan V. se svou manželkou, ja toho názoru, že ohrožená strana osvědčila nárok i nebezpečí. Rekursní soud vyhověl rekursu Jana V. a návrh zamítl. **Důvody:** V rekursu uplatňuje stěžovatel v podstatě dvě skutečnosti jako důvody rekursní a to: 1. že tu není vůbec podmínek pro povolení prozatimního opatření, jmenovitě, že schází jak osvědčení nároku tak i osvědčení nebezpečnosti a 2. že napadené usnesení v odporu s předpisem § 391 ex. ř. nestanoví peněz, kterým by výkon povoleného prozatimního opatření bylo lze odvrátiti. Rekursu, nelze upříti oprávnění. Prozatimní opatření, o něž tu jde, má za předmět vydání určitých věcí, jež ohrožený, jak tvrdí v návrhu, vnesl do podniku: Jan V. a spol., který se stěžovatelem v roce 1919 založil, a jde tu tedy o prozatimní opatření ve smyslu § 381 ex. ř. Domáhaje se na stěžovateli vrácení určitých věcí, mohl by navrhovatel, předpokládajíc ovšem, že jsou tu i ostatní náležitosti (osvědčení nároku a nebezpečnosti) jako prozatimné opatření žádati buď: soudní uschování (§ 382 čís. 1 ex. ř.), nebo

správu (§ 382 čís. 2 ex. ř.); tento prostředek vyhovuje lépe zájmům obou stran, poněvadž se jedná hlavně o filmy, tedy věc, jež má cenu pouze dočasnou. Na povolení takovéhohoto prozatímního opatření se však navrhovatel neomezil, nýbrž žádal, by mu byla povolena správa podniku, který se stěžovatelem založil, který však stěžovatel vede nyní se svou manželkou, a soudce prvý mu prozatímní opatření ve smyslu tohoto návrhu povolil.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

D ů v o d y:

Účelem prozatímního opatření jest, aby bylo zajištěno budoucí uplatňování nebo vymožení nároku strany ohrožené. Zajišťovací prostředky, kterými tohoto účelu dosaženo býti má, a které soud dle povahy jednotlivého případu povolit může, nejsou sice, pokud jde o jiné nároky, než peněžité, v § 382 ex. ř. taxativně vypočteny, avšak ze všech tam uvedených způsobů, zejména v odst. čís. 2 téhož §, plyne a jest ostatně samozřejmo, že předmětem prozatímního opatření může býti pouze ona věc a ono právo, na které se nárok ohrožené strany vztahuje. V tomto případě domáhá se navrhovatel povolení prozatímního opatření k zajištění nároku na vydání čtyř filmů, psacího stroje a reklamního materiálu, tedy vydání věcí movitých, žádá však k tomuto účelu za správu podniku, který prý byl původně oběma stranami společně založen, který však odpůrce navrhovatelův, vypověděv tohoto z něho, se svou manželkou založil a dále na svůj účet provozuje. Navrhovatel netvrdí, že by mu k tomuto podniku nějaká práva příslušela, k jejichž zajištění by ve smyslu §§ 334 a 383 ex. ř. správa podniku byla přípustna, nýbrž tvrdí jen, že mu přísluší nárok na vydání oněch věcí, které jako kmenové jmění do podniku původně společného a nyní odpůrcem na vlastní účet provozovaného vložil. Prozatímní opatření by tedy mohlo stihnout pouze tyto věci, nikoliv obchodní podnik, k němuž navrhovatel žádných práv si neosobuje. Jest tedy návrh na prozatímní opatření správou odpůrcova podniku k zajištění nároku na vydání věcí movitých již z tohoto důvodu pochybeným a nepřipustným, aniž třeba bylo, zabývat se otázkou, jsou-li tu ostatní předpoklady prozatímního opatření totiž osvědčení nároku a podmínky § 381 ex. ř.

Čís. 649.

Zákon o zajištění půdy drobným pachtýřům (ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n.).

K přebytkům menším jednoho hektaru se nehledí pouze tehdy, nepřesahovala-li již vlastní půda požadovatelova 8 ha.

(Rozh. ze dne 7. září 1920, R I 726/20.)

Soudy všech tří stolic byl zamítnut nárok požadovatelův, ježto vlastní zemědělská půda činila 8 ha 28 a 21 m², nejvyšším soudem z těchto

d ů v o d ů:

Podle § 3 zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n. přísluší požadovací nárok pachtýři jen potud, pokud získáním pachtovaného pozemku nepřestoupí jeho vlastní zemědělská půda výměry větší 8 ha; když tudíž jeho vlastní zemědělská půda má tuto větší výměru již sama o sobě, bez připočtení půdy získané, nepřisluší pachtýři požadovací právo vůbec. K přebytkům, menším jednoho hektaru podle odstavce druhého téhož § arcí se nehledí, avšak za přebytek může býti pokládáno jen to, co přebývá přes výměru 8 ha přestoupenou získáním pachtovaného pozemku, jak ze znění odstavce prvního je zřejmo.

Čís. 650.

Nařízení vlády republiky Československé ze dne 25. června 1920, čís. 409 sb. z. a n.

Podnájemník není oprávněn, domáhati se odkladu exekuce, povolené majiteli bytu proti nájemci.

(Rozh. ze dne 7. září 1920, R I 747/20.)

Exekuční soud povolil podnájemníkům odklad exekuce vyklizením, ač smír, tvořící exekuční titul, sjednán byl mezi majitelem domu a nájemníkem. D ů v o d y: Okolnost, že žadatelé nejsou jednou ze stran, které uzavřely smír, tvořící titul exekuční, nepadá na váhu; povinnou stranou v tomto smíru jest sice nájemce domu, ale dle náhledu soudu může žádati za odklad exekuce nejen »povinný« v pravém slova smyslu, nýbrž každý, kdo používá místnosti, které mají býti vyklizeny; plyne to z textu § 1 cit. nařízení, poněvadž slovo »povinného« je šíře rozvedeno dodatkem v závorce: »nájemníka, domovníka, zaměstnance s bezplatným bytem atd.« Rekursní soud odklad exekuce nepovolil. D ů v o d y: Dle § 1, odstavec prvý, vládn. nař. může exekuční soud na návrh povinného (nájemníka, domovníka, zaměstnance s bezplatným bytem atd.) až na dobu jednoho čtvrtletí odložiti exekuci vyklizením najatých nebo používaných místností za podmínky tamtéž uvedených. V tomto případě návrh na odložení exekuce nepodal nájemník, nýbrž návrh učiněn byl řadou podnájemníků a jest tedy řešiti otázku, zda také jim přiznati lze oprávnění, nájemníku v § 1 vládn. nař. přiznané. První soudce k ní přisvědčil, soud rekursní pokládá však právní názor, z něhož při tom vycházel, za nesprávný, ježto podnájemníka za »povinného« ve smyslu cit. předpisu uznati nelze. Soudní smír, tvořící exekuční titul, na základě jehož nucené vyklizení domu bylo povoleno, uzavřen byl mezi erárem jako vlastníkem domu a nájemcem domu toho. Nájemce v této své vlastnosti zavázal se veškeré místnosti, nájemně užívané, vykliditi a vyklizené eráru ve smluvené době odevzdati. Z toho plyne, že osobou zavázanou, »povinným«, jak ve smyslu cit. ustanovení, tak i exekučního řádu (§§ 7 a 54 čís. 1) jest výhradně jen nájemce, proti němuž exekuční návrh směřoval a exekuce také byla povolena. S výkladem, jaký první soud dal onomu ustanovení, souhlasiti nelze. Příčtí se již doslovu jeho, neboť v něm se o podnájemníku vůbec nemluví, ač různé jiné osoby vedle ná-

jemníka uvádí, a již tím odůvodněn jest úsudek, že, kdyby byl zákonodárce také podnájemníku stejné právo jako nájemníku přiznati zamýšlel, byl by ho mezi osobami, v závorce vyjmenovanými, uvedl, to tím spíše, když se uváží, že podle § 568 c. ř. s. veškeré výpovědi, příkazy, rozhodnutí a opatření, tedy i povolení exekuce nuceným vyklizením, vydobyté proti nájemníku, jsou účinnými a vykonatelnými i proti podnájemníku, pokud tomu nevádí právní poměr mezi tímto a pronajímatelem (t. j. zpravidla vlastníkem). Mylně má první soud za to, rozšiřuje-li platnost ustanovení, o něž jde, vůbec na každého, kdo používá místnosti, které mají býti vyklizeny, neboť takovýto rozšiřující výklad jest nepřipustný již proto, že vládní nař. jest rázu na výsost výjimečného, takže nutno je vykládati přesně a výklad rozšiřující jest tedy vyloučen. První soud byl k němu sveden patrně výrazem v nařízení se vyskytujícím »používaných místností«. Leč volba jeho snadno jest vysvětlitelná tím, že nařízením oním dáno bylo oprávnění k návrhu na odložení exekuce jednak nájemníkům, kteří místnosti mají najaty, jednak osobám, které místnosti používají na základě smlouvy služební, pracovní a p. a o nichž nelze proto říci, že je mají najaty. Bylo tedy třeba vhodnou volbou výrazu mezi oběma skupinami rozlišovati.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu a dodal k důvodům rekursního soudu:

Znění § 1 nařízení vlády republiky Československé ze dne 25. června 1920, čís. 409 sb. z. a n. nedopouští pochybovati o tom, že návrh na odložení exekuce vyklizením místností najatých nebo jinak používaných přísluší pouze povinnému. Povinným nebo-li dlužníkem ve smyslu platného exekučního řádu (§ 4 čís. 6 pův. znění) však jest ten, proti němuž směřuje titul exekuční a proti němuž exekuce jest vedena. Může jím zajisté býti také podnájemník, ale jen v poměru k nájemci, jestliže totiž tento jako věřitel vymáhající vymohl si proti podnájemníkovi exekuci nuceným vyklizením místností do podnájmů daných na základě exekučního titulu proti podnájemníkovi nabytého. Povolena-li však majiteli místností pronajatých exekuce nuceným vyklizením jich proti nájemníkovi podle exekučního titulu proti tomuto směřujícího, není tu právního vztahu mezi vymáhajícím věřitelem a podnájemníkem, nelze tohoto pokládati za povinného a nelze mu přiznati práva na odložení exekuce proti němu ani nevedené. Pokud se v dovolacím rekursu poukazuje na to, že kdyby byl správným názor soudu rekursního, znamenalo by to obcházení zákona ze dne 8. dubna 1920, čís. 275 sb. z. a n. o ochraně nájemníků, dlužno vytknouti, že zákon propůjčuje ochranu bytovou vždy jen vůči pronajímateli, tedy nájemníkovi vůči majiteli bytu a podnájemníkovi vůči nájemci, nikoli však podnájemníkovi vůči majiteli bytu.

Čís. 651.

Ustanovením §§ 1333 a 1334 obč. zák. není věřiteli zabráněno, by dle zásad §§ 1295 a násl. najmě pak dle § 1323 obč. zák. neuplatňoval veškerou škodu, o níž jest s to dokázati, že vzešla mu dlužníkovým prodleutím (na př. změnou měnových poměrů).

(Rozh. ze dne 7. září 1920, Rv I 323/20.)

Vídeňská firma měla zaplatiti prodávatele v Teplicích-Šanově fakturovaný peníz nejpozději dne 3. února 1919, neučinila však tak, nýbrž poukázala peníz teprve dne 11. února 1919 Vídeňskou poštovní spořitelnou. Žaloba prodávatelky, by vídeňská firma jí zaplatila fakturovaný peníz v korunách československých, byla oběma nižšími soudy zamítnuta po výtce z toho důvodu, že žalovaná byla oprávněna platiti Vídeňskou poštovní spořitelnou. Pokud se týče prodlení žalované zaujaly nižší soudy stanovisko, že dne 11. února 1919 bylo žalující ještě možno, by o svém pohledávání v Rakousku disponovala.

Nejvyšší soud uznal dle žaloby.

Důvody:

Výtka, že soud odvolací nesprávně posoudil věc po stránce právní (§ 503 č. 4 c. ř. s.), jest odůvodněna. Rozhodující význam mají v tomto sporu bezvadné předpoklady nižších soudů, že a) splněním fakturovaných peněz byly Teplice-Šanov a b) fakturovaný peníz byl splatný nejpozději dne 3. února 1919; — že žalovaná firma v uvedený den neučinila zadost své povinnosti platební a tudíž nejpozději od 3. února 1919 byla v prodlení s fakturovaným penízem. Z těchto předpokladů plynou tyto právní závěry: Když byly splněním fakturovaného peníze Teplice-Šanov, lze za placení uznati jen takový jeho způsob, jímž bylo by žalující firmě umožněno bývalo, by s kupní cenou ve splnění volně a neomezeně nakládala. Žalovaná tím, že dne 11. února 1919, přiloživši složenku žalující firmy, poukázala šekem poštovní spořitelnu ve Vídni, aby dlužný peníz odepsala z účtu žalované a připsala k dobru na účtu žalující firmy, nevyhověla svrchu zmíněné náležitosti řádného placení. Lze úplně stranou ponechati otázku nižšími soudy podrobně přetřásanou, zda žalovaná firma byla vůbec oprávněna, poukázati žalující firmě fakturovaný peníz způsobem výše naznačeným, ač splněním byly Teplice-Šanov a ač žalující firma nezaslala pokud se týče neodevzdala žalované spolu s fakturami složenku vídeňského poštovního úřadu, tato spíše byla v rukou žalované z dřívějšího obchodního spojení, v roce 1917 přerušeno a teprve v roce 1919 — tedy za poměrů naprosto změněných — obnoveného. Otázka ta přicházela by v úvahu, kdyby byla žalovaná platila v čas. To se však nestalo. Žalovaná pokusila se o placení teprve dne 11. února 1919, kdy dle toho, co uvedeno, byla již v prodlení, tudíž s opožděním neomluvitelným, uváží-li se tehdejší nejisté poměry mezinárodního peněžního obchodování. Proto jde na její vrub každá změna poměrů, která od nastalého prodlení se udála, aniž by pro její odpovědnost záleželo dále na tom, zda věděla nebo věděti musila o změněných poměrech. Takováto podstatná změna poměrů byla však přivoděna nařízením vlády čsl. republiky ze dne 6. února 1919, čís. 57 sb. z. a n., jež téhož dne nabylo působnosti. Žalovaná firma způsobem svrchu vyliceným postoupila ze svého účtu u vídeňské poštovní spořitelny část rovnající se poukázanému penízi žalující firmě na úhradu pohledávky nyní zažalované. Takovýto postup byl však dotčeným nařízením zakázán a neplatným prohlášen a bylo proto žalující firmě znemožněno, by penízem dne 11. února 1919 u vídeňské poštovní spořitelny poukázaným a na jejím účtu k dobru připsaným v tuzemsku, zejména ve splnění volně nakládala, najmě pak ohledně něho učinila v tuzemsku zadost později vydaným před-

pisům o okolování bankovek. Neměla-li však této možnosti, nevyhovovalo placení, a to vinou žalované firmy, úmluvě o splnění kupní ceny a nebylo placením řádným. Proto jest zcela lhostejno, zda, po případě do kdy mohla žalující firma disponovati s dobropisem u vídeňské poštovní spořitelny alespoň v cizině. S touto omezenou disposiční možností žalobkyně hledíc k ujednanému splnění nebyla nucena se spokojiti, a již dopisem ze dne 15. února 1919 dala žalované zřejmě na srozuměnou, že nemůže přijati placení vídeňskou poštovní spořitelnou, potřebujíc peněz v území československého státu. Ježto tedy, jak doličeno, poukázání peněz vídeňskou poštovní spořitelnou nelze uznati za řádné placení a proto za placení vůbec, jest žalující firma v právu, domáhá-li se bez ohledu na to zaplacení fakturovaného peníze. Právem však požaduje žalující firma na žalované nyní placení v korunách československých. Následkem prodlení v placení jest totiž žalovaná firma povinna poskytnouti firmě žalující to, co by tato měla, kdyby bylo bývalo placeno v čas. V tom případě byly by se peníze dostaly ať již přímo nebo vybráním z konta žalující firmy do rukou žalobkyně před tuzemským okolováním bankovek a žalující firma měla by dnes fakturovaný peněz v korunách okolovaných, tudíž též peněz v korunách československých. Nesprávný jest názor žalované firmy, jako by následky jejího prodlení záležely podle §§ 1333 a 1334 obč. zák. pouze v povinnosti nahraditi úroky z prodlení. Těmito nahrazuje se věřiteli škoda opožděným placením jistiny vzešlá jen tehdy, když mu nevznikla jiná škoda, než ztráta užiteků dlužné jistiny. Tam však, kde prodlení v placení mělo v zápětí škodu další, nevylučují ustanovení §§ 1333 a 1334 obč. zák. věřitelova práva, uplatňovati veškerou dokázatelnou škodu otálením dlužníkovým vzešlou podle zásad §§ 1295 a násl. obč. zák., jmenovitě podle § 1323.

Čís. 652.

Zaměstnavatel, jenž dle služební smlouvy (služební pragmatiky) jest oprávněn, přeložiti zaměstnance ze služebních ohledů na jiné služební místo, může tak učiniti jen z věcných důvodů, jichž oprávněnost a závažnost jest v případě sporu soud povolán prozkoumávati. Důvody ty nemusí býti důvody objektivními, jsoucími mimo zaměstnavatelskou osobu, nýbrž mohou jimi býti i důvody, plynoucí z jeho osobních vlastností a poměrů.

(Rozh. ze dne 7. září 1920, Rv I 329/20.)

Žalobce byl nadlesním na panství žalovaného, pro jehož úředníky platící služební pragmatika stanovila v § 32, že přeložení úředníka může se státi z ohledu služebních nebo z trestu. Poukazem žalovaného přeložen byl žalobce z L. do D. Žalobě, by nařízené přeložení bylo uznáno nepřipustným a neúčinným, procesní soud první stolice vyhověl v podstatě z toho důvodu, že přeložení žalobce nestalo se z důvodu služebního, poněvadž důvod žalovaným uplatňovaný, že dlužno lesní hospodářství s nízkým vzrůstem v D. změnit na hospodářství s vysokým vzrůstem a že proto může býti správa svěřena pouze odborníku, nebyl znalci uznán za ospravedlněný. Odvolací soud žalobu zamítl v podstatě z toho důvodu, že o tom, zda jsou tu služební důvody čili nic,

rozhoduje názor zaměstnavatelův bez ohledu k opačnému snad názoru znalců.

Nejvyšší soud obnovil rozsudek soudu první stolice.

Důvody:

Odůvodněna jest výtká dovolatelova, že odvolací soud nesprávně posoudil věc po stránce právní (§ 503 čis. 4 c. ř. s.). Není sporu o tom, že služební pragmatika ze dne 25. července 1905 jest podstatnou součástí služební smlouvy mezi žalovaným a žalobcem. Ustanovení této služební pragmatiky jsou stejně závazná pro žalovaného jako pro žalobce; žalovanému i žalobci plynou z ní nejen práva, nýbrž i závazky, jichž přesně šetřiti jest povinností obou stran. Stanoví-li § 32 služební pragmatiky, že přeložení úředníka může se státi z ohledů služebních nebo z trestu, jest žalovaný tímto ustanovením omezen potud, že z jiných důvodů nesmí bez porušení služební smlouvy přeložiti žalobce, a má žalobce právní nárok na to, aby zůstal na svém dosavadním služebním místě, dokud ohledy služební nevyžadují změny tohoto služebního místa nebo dokud mu pořadem disciplinárním (§ 23 d) nebyl uložen disciplinární trest přeložení. Co se pak týče otázky, zda-li tu jsou ohledy služební ospravedlnující přeložení žalobce na jiné místo služební, nelze souhlasiti s názorem soudu odvolacího, že v té příčině rozhodují jediné rozum čili názor nebo přesvědčení žalovaného. Kdyby tomu tak bylo, byl by žalobce vydán na pospas čiré libovůli žalovaného, kdyžti tento vždy pod záminkou, že dle jeho — nepřezkoumatelného — mínění a uznání jest z důvodů služebních třeba přeložení, mohl by odstraniti žalobce z dosavadního místa služebního a dosaditi ho na místo jiné. Dlužno spíše důrazně trvati na tom, že musí tu býti důvody věcné, jež co do jich oprávněnosti a závažnosti lze přezkoumati. Nemusí to ovšem býti důvody objektivní, mimo osobu žalobcovu ležící, nýbrž mohou to býti také důvody z osobních vlastností a poměrů žalobcových plynoucí, a lze zajisté přisvědčiti žalovanému, pokud tvrdí, že i to by bylo důvodem pro přeložení z ohledů služebních, kdyby úředník v tom kterém případě, nezachovav se tak, jak se zachovati měl, nedopustil se sice přečinu disciplinárního, ale na dosavadní místo se nehodil. Že tomu tak jest, musilo by však žalovaným býti tvrzeno a, třeba-li, dokázáno, neboť z povahy věci vyplývá, že, odvolává-li se žalovaný na ustanovení § 32 a) služební pragmatiky, náleží mu také příslušný důkaz. Poukaz k tomu, že kromě soudců i každý státní úředník musí se nechat přeložiti na místo, jemu snad méně vhodné a příjemné, nežli jest místo, v kterém dosud působil, není přiléhavým, neboť pokud se státních úředníků tkne, stanoví § 67 služební pragmatiky (zákon ze dne 25. ledna 1914, č. 15 ř. zák.) prostě, že úředník ve svém služebním odvětví a oboru, kterému náleží, může přeložen býti z úřední moci na jiné místo, nehledíc k tomu, zda služební ohledy toho vyžadují čili nic. Právě-li se konečně v § 32 služební pragmatiky ze dne 25. července 1905, že každý zřízenec musí se podrobiti nařízenému přeložení, lze tomu rozuměti jen tak, že nesmí se vzepřiti o důvodněném přeložení. Otázku, zda přeložení jest odůvodněno, lze však, vzejdou-li pochybnosti, řešiti jen pořadem práva. V tomto případě žalovaný jakožto důvod přeložení žalobce uvedl pouze to, že revír v D. jest sice menší, ale správa jeho obtížnější;

že se v něm totiž provádí změna hospodářství s nízkým vzrůstem na hospodářství s vysokým vzrůstem, a správa může být proto svěřena jen skutečnému odborníku s vyšší státní zkouškou. Lichost tohoto důvodu byla prokázána slyšenými znalci a svědky. Poněvadž jiný důvod žalovaným udán nebyl a podmínky přeložení z trestu dle vlastního přednesu žalovaného tu nejsou, přiči se poukaz žalovaného ze dne 14. prosince 1918, nařizující přeložení žalobce z L. do D. od 1. ledna 1919, ustanovením § 32 služební pragmatiky ze dne 25. července 1905 a jest již z této příčiny žalobní prosba domáhající se výroku, že přeložení to jest nepřípustné a neúčinné, odůvodněna.

Čís. 653.

Vyřešiti otázku, předurčující rozhodnutí rozepře, jest soud i tehda povolán, když otázka dotýká se práva třetí osoby, jež není stranou rozepře. Mezitímní rozsudek o takovéto podružné určovací žalobě zůstává arcí bez vlivu na práva osoby třetí.

(Rozh. ze dne 7. září 1920, Rv I 361/20.)

Žalobkyně domáhala se na žalované společnosti s r. o., by na základě podílu jí převzatého byla zapsána do knihy podílníků společnosti a by jí dovoleno bylo nahlížeti do knih. Ve sporu popřela žalovaná společnost, že žalobkyně jest majitelkou podílu, ježto prý polovici jeho převedla na Gustava P-a, načež žalobkyně učinila mezitímní návrh, by bylo určeno, že tvrzený převod podílu na Gustava P-a jest bezúčinným. Procesní soud první stolice určil, že převod polovice podílu na Gustava P-a jest bezúčinným pro nedostatek formy a žalobě vyhověl. Odvolací soud rozsudek potvrdil a uvěděl mimo jiné v důvodech: Žalobkyně byla oprávněna učiniti po rozumu § 236 c. ř. s. mezitímní návrh, aby její sporné právo rozsudkem na jisto bylo postaveno. Podmínkou návrhu takového jest: aby právní poměr nebo právo za rozepře staly se spornými, aby na jejich existenci nebo neexistenci zcela nebo z části záviselo rozhodnutí o žalobní prosbě a aby soud k rozhodování o mezitímním návrhu věcně byl příslušným. Námitky v posledním směru vzneseny nebyly. Právo žalobkyně stalo se za rozepře sporným následkem odporu strany žalované a na existenci sporného práva žalobkyně závislým jest rozhodnutí o žalobním žádání. Jsou tedy splněny veškeré podmínky mezitímního návrhu. Není však podmínkou takového mezitímního návrhu, aby právní poměr nebo právo, o němž se jedná, bylo bezpodmínečně mezi spornými stranami, poněvadž rozhodnutí o návrhu mezitímním jeví právní účinky jen mezi stranami.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci není opodstatněn. Dovolatelka trvá v podstatě na stanovisku, ve sporu hájeném, že nebyla sporem dosud rozhodnuta otázka, zda převod polovice společenského podílu žalobkyně na Gustava P-a jest bezúčinným a zmatečným,

a uznává tím sama, že právní poměr obou těchto osob, týkající se převodu tohoto podílu, jest pro tento spor předurčujícím. Ustanovení § 236 c. ř. s. připouští za tohoto předpokladu rozhodnutí o mezitímním návrhu na zjištění takového právního poměru již v rozsudku žalobu vyřizujícím, aniž by třeba bylo vyčkávatí o tom zahájení a rozhodnutí zvláštního sporu. Názor dovolatelky, že rozhodnutí o sporném právu neb právním poměru jest právoplatným i vůči třetím osobám, ve sporu nesúčastněným, jest mylný. Právoplatný rozsudek zakládá právo jen mezi spornými stranami, upravuje, ač není-li v zákoně jinak ustanoveno, pouze právní poměr mezi nimi, osob třetích se netýká. I když rozsudkem jest zjištěno, že převod polovice podílu žalobkyně na Gustava P. jest bezúčinným a že žalobkyně jest společnicí žalované firmy, týká se toto zjištění pouze právního poměru mezi žalobkyní a žalovanou, kdežto Gustavu P-ovi pokud se týče jeho právním nástupcům zůstává vždy volno dokázati, že společenského podílu žalobkyně řádně a právoplatně nabyli.

Čís. 654.

Objednatel může krýti se úhradní koupí dříve ještě, než prošla pro liknavého dodavatele dodatečná lhůta k plnění. Dle toho, zda dostojí dodavatel v dodatečné lhůtě svému závazku čili nic, bude úhradní koupě uzavřena v onom případě na účet objednatele, v tomto případě na účet dodavatele.

(Rozh. ze dne 7. září 1920, Rv I 430/20.)

Dodavatel měl plniti dne 22. února 1919. Když však tak neučinil, udělil mu objednatel dopisem ze dne 12. března 1919 dodatečnou lhůtu do 31. března 1919, neuvedl však výslovně, které z práv čl. 355 obch. zák. zvolil, podotknuv pouze, že si ponechává všechna mu příslušející práva, zejména i právo, že bude se krýti na útraty dodavatele. Dopisem ze dne 29. března 1919 oznámil objednatel dodavateli, že bude svou potřebu jinde krýti a pak žádati rozdíl — pak-li nebude do 31. března 1919 plněno. Tato lhůta byla později prodloužena do 15. dubna 1919. Krycími koupěmi uzavřenými koncem března a průběhem celého měsíce dubna 1919 opatřil si objednatel zboží jinde. Ježto dodavatel ani ve lhůtě posléze stanovené neplnil, domáhal se objednatel žalobou náhrady konkrétní škody, vzešlé mu krycími koupěmi. Procesní soud první stolice žalobu zamítl, ja toho názoru, že nebyla řádně vykonána volba dle čl. 355 obch. zák. Odvolací soud vyhověl žalobě v podstatě z toho důvodu, že volba byla řádně provedena a to dopisem ze dne 29. března 1919; dodatečné lhůty uznal pak přiměřenými.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Dovolání poukazuje k tomu, že úhradní koupě byly provedeny již 21. března 1919 a 10. dubna 1919, tedy před uplynutím dodatečné lhůty, že tedy poskytnutí dodatečné lhůty nemělo významu a že proto neměla žalobkyně práva krýti se koupěmi těmito na účet žalované. Jak ze zjištění rozsudku odvolacího soudu vidno, byly úhradní koupě provedeny 2. a 10.

dubna 1919, dále od 21. března do 30. dubna a posléze dne 19. dubna a 30. dubna 1919. Částečně tedy kupováno před uplynutím dodatečné lhůty (15. dubna 1919), částečně později. Avšak všechny tyto koupě dlužno prohlásiti co koupě úhradné. Vždyť dopisy právního zástupce žalující firmy ze dne 29. března 1919, ze dne 31. března 1919 a ze dne 7. dubna 1919 patrně jen proto byly psány, aby vyhověno bylo právní formě a předpisům zákona, pokud se týče, aby opraven byl nepřesný ve směru tom dopis strany samotné ze dne 12. března 1919, a strana žalující musila již z celé předchozí korespondence viděti, že žalovaná v dané jí lhůtě plniti nebude a že se jí tedy objednaného zboží nedostane. Vždyť žalovaná zejména v dopise ze dne 25. března 1919 žalobkyni výslovně oznamuje, že jí není možno svým povinnostem dostáti, jelikož také její dodavatelé tak nečiní. A žalovaná také netvrdí, že by žalobkyni později zejména do 15. dubna 1919 zboží nějaké nabídla, tím méně, že by ho byla žalující odmítla s poukazem k tomu, že jest již úhradní koupí zásobena. Význam toho, že žalobkyně se snažila zásobiti dříve než uplynula dodatečná lhůta dodací, záleží jedině v tom, že by tyto nákupy nemohla počítati na vrub žalované, kdyby tato jí v dané lhůtě přece jenom plnila. Přičilo by se zásadám platným pro obchodování řádného obchodníka, kdyby žalující, poskytnuvši žalované lhůtu k dodání do určité doby (zde do 15. dubna 1919) a vědouc, že tato jí vyhověti ochotna není, složila ruce v klín a sama se své strany ničeho nepodnikala, aby zboží, jež potřebovala, jinde dostala.

Čís. 655.

Připustna jest knihovní poznámka žaloby dědické dle § 823 obč. zák.

(Rozh. ze dne 7. září 1920, R II 241/20.)

Po odevzdání pozůstalosti domáhaly se děti žalobou na matce, by jim knihovně odevzdala polovici nemovitosti, již se jí dostalo z pozůstalosti, opírajíce se o závěť otcovu, o níž tvrdily, že jí matka zadržela. Současné žádosti o poznámku žaloby při nemovitosti soud první stolice vyhověl. Rekursní soud žádost žalobců zamítl. **Důvody:** Stížnosti nelze upřítí oprávnění. Neboť knihovní poznámky žaloby jsou přípustny jen v případech § 20, pak 59 až 71 knih. zákona. Žalobu, o níž tu jde, nelze však zařaditi pod žádný z těchto případů a jest proto poznámka její v knize pozemkové nepřipustna. V úvahu by přijíti mohl nanejvýš případ § 61 knih. zák.; avšak žalobcové nepopírají platnosti vkladu práva vlastnického žalované, ani se nedomáhají obnovy dřívějšího stavu, nýbrž domáhají se vydání polovice usedlosti rovným dílem z důvodů v žalobě vyčtených a jest tudíž žalobní prosba zcela jiného rázu než předpokládá ustanovení § 61 knih. zákona.

Nejvyšší soud obnovil usnesení prvního soudu.

Důvody:

Podle žaloby a závěrečné její prosby domáhají se žalobci, aby žalovaná povinnou uznána byla knihovně odevzdati a dáti připsati každému

z nich stejným dílem polovici usedlosti, patřivší druhdy jejich otci a to proto, poněvadž, jak dokázati se nabízejí, žalovaná vědomě zadržela závěť jejich otce. Na tomto základě právo své uplatňují oba žalobci uvádějice, že následkem toho pozůstalost odevzdána byla žalované ze zákona k dědictví se přihlásivší podle smíru se žalovanou uzavřeného. Poněvadž pozůstalost žalované již odevzdána byla, jde tu o žalobu dědickou podle § 823 obč. zák. Ježto pak provedením vkladu práva vlastnického pro žalovanou zůstavitel pokud se týče dědici, — nynější žalobci, pokud by svá práva prokázali — v těchto svých právech byli poškozeni, jeví se býti požadovaná poznámka žaloby na sporné usedlosti, pokud žalované po zůstaviteli připadla, přípustnou. Poznámku tu nutno tím spíše povolití, jelikož by jinak podle ustanovení poslední věty § 824 obč. zák. i vysouzení sporu nemusilo žalobcům napomoci k získání toho, o čem tu jde.

Čís. 656.

Novela o právu manželském (zákon ze dne 22. května 1919, čís. 320 sb. z. a n.).

Při přeměně rozvodu v rozluku manželství dle § 17 rozl. zákona pro zlomyslné opuštění nahrazuje se skutečností soudně vysloveného rozvodu marná předchozí výzva k obnově manželského společenství. Uznáno-li na rozvod pro zlomyslné opuštění rozsudkem pro zmeškání, nelze při přeměně rozvodu v rozluku v otázce zlomyslného opuštění přestatí na výroku rozvodového rozsudku, nýbrž dlužno řešiti ji dle skutkového podkladu rozsudku.

(Rozh. ze dne 7. září 1920, R II 247/20.)

Manžel domáhal se rozluky manželství dle § 17 rozl. zák., opíraje se o rozsudek pro zmeškání, jímž bylo rozvedeno manželství z viny manželčiny pro zlomyslné opuštění manžela. Soud první stolice žádost zamítl. Rekursní soud usnesení potvrdil z těchto důvodů: Žadatel, jenž snaží se ve svůj prospěch použiti ustanovení § 17 rozl. zák., přehlíží, že výrokem rozsudku pro zmeškání ve sporu rozvodovém, jenž jedině může nabýti moci práva, nebyl právoplatně vysloven rozvod podle §§ 107 až 109 obč. zák. z některého důvodu uvedeného v § 13 zák. ze dne 22. května 1919, čís. 320 sb. z. a n.; neboť v žalobě, tvořící podklad rozsudku pro zmeškání, nebyl zejména druhý předpoklad § 13 c) cit. zák., totiž nevrácení se manželky na soudní vyzvání ani tvrzen, natož pak dokázán, nehledíc k tomu, že v dřívější žalobě tvrzené pouhé zdráhání se žalované, k žalobci se přestěhovati, nevyčerpává ani prvního předpokladu § 13 c) totiž zlomyslného opuštění manžela. Nelze tedy tvrditi, že by skutečností ve sporu o rozvod na jevo vyšlé, byly už tehdy odůvodnily výrok o rozluce.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

V otázce, může-li se stěžovatel v nesporném řízení dle § 17 novely o právu manž. domáhati s úspěchem rozluky pro zlomyslné opuštění

(§ 13 a), nelze souhlasit s názorem soudu rekursního, že přeměna rozvodu v rozluku jest vyloučena již tím, že stěžovatel ani netvrdil natož pak prokázal, že jeho manželka přes soudní vyzvání do šesti měsíců k němu se nevrátila. Důvod rozluky, uvedený v § 13 c) novely o právu manž. kryje se v podstatě s druhým rozvodovým důvodem § 109 obč. zák.; — tu i tam se předpokládá, že druhý manžel opustil zlomyslně t. j. bez důvodné příčiny manžela žalujícího; — v obou případech klade se hlavní váha na skutečnost, že žalovaný manžel svým chováním maří bezdůvodně účel manželství. Dalším požadavkem § 13 c) novely o právu manž. má jen zvýšena býti jistota, že druhý manžel bez důvodné příčiny se vyhýbá manželskému spoluzítí. Od tohoto požadavku nutno však upustiti při manželstvích již rozvedených. K tomu nutká úvaha, že by jinak při takovýchto manželstvích vůbec vyloučena byla možnost, domáhati se rozluky pro zlomyslné opuštění druhým manželem, a to nejen v řízení nesporném, nýbrž i v řízení sporném. Právoplatným rozsudkem, jímž rozvod manželství od stolu a lože se povoluje, nabývají rozvedení manželé práva na oddělené bydliště (§§ 93, 107, 110 obč. zák.); soudní výzva druhého manžela, aby se navrátil, neměla by tedy rozumného smyslu, neboť vyzvaný manžel mohl by vším právem odmítnouti výzvu poukazem na zákonné oprávnění právoplatným rozvodem nabyté, a z neuposlechnutí soudní výzvy k navrácení nebylo by lze odvoditi žádných důsledků. Že by zákon jen manželům nerozvedeným dovoľoval žalovati o rozluku pro zlomyslné opuštění druhým manželem, rozvedeným manželům však nepřiznával tohoto práva, zajisté nelze se domnívati. Když tomu tak jest, nutno jen ještě zkoumati, zda v tomto případě skutečnosti v předchozím sporu o rozvod na jevo vyšlé podřaditi lze pod pojem zlomyslného opuštění ve smyslu § 109 obč. zák. a § 13 c) novely o právu manž. Ani tu nelze se přidati k názoru soudu rekursního, že rozhoduje toliko výrok rozsudku pro zmeškání ze dne 27. května 1919. Dlužno spíše vycházeti ze skutečností v žalobě přednesených a ve skutkové podstatě rozsudku uvedených, jež dle § 396 c. ř. s. pokládati jest za pravdivé. Podle obsahu skutkové podstaty však nevyšlo ve směru zde jedině rozhodném na jevo nic jiného, než že manželka, když se její manžel jako legionář vrátil, není ochotna k němu se přestěhovati a s ním sdíleti společnou domácnost v jeho bydlišti. Právem vytkl soud rekursní, že toto zjištění nevyčerpává ještě pojem zlomyslného (bezdůvodného) opuštění; vždyť nevyklučuje možnost, že manželka z důvodné příčiny nechce nebo nemůže se vrátiti k navrhovateli do jeho nynějšího bydliště. Nelze tedy tvrditi, že skutečnosti ve sporu o rozvod na jevo vyšlé byly by již tehdy odůvodnily výrok o rozluce, kdyby oň bylo bývalo žalováno.

Čís. 657.

Útratami, v jichž otázce nedopouští se dovolací rekurs (§ 528 c. ř. s.), jsou i odměna a jinaké nároky vnučeného správce.

(Rozh. ze dne 7. září 1920, R II 254/20.)

Nejvyšší soud odmítl dovolací rekurs v otázce úpravy útrat vnučené správy domu.

Důvody:

Dle § 528 odstavec první c. ř. s. v doslovu cís. nař. ze dne 1. června 1914, čís. 118 ř. z. (čl. VI. bod 34) jest rekurs proti rozhodnutí druhé stolice v otázce útrat nepřipustným. Dle § 78 ex. ř. platí ustanovení to i v řízení exekučním. V tomto případě jedná se o náklady (útraty) vzešlé provedením vnučené správy domu, povolené dle § 382 a 383 ex. ř. jako prozatímní opatření k zajištění žalobcova nároku, tedy o útraty exekuční, neboť útratami exekučními dle § 74 ex. ř. jest rozuměti veškeré útraty povolení a provedení exekučního prostředku. K útratám těm náleží také odměna a jiné nároky vnučeného správce, což vysvítá také z toho, že tyto, majíce povahu poplatků, dle § 104 jedn. ř. soudem se vybírají.

Čís. 658.

Právní zájem, požadovaný při určovací žalobě (§ 228 c. ř. s.), jest opodstatněn hrozícím jinak promlčením nároku, o jehož splnění nelze dosud žalovati.

(Rozh. ze dne 14. září 1920, R I 571/20.)

Zalující majitel polního a lesního hospodářství, jehož pozemky rozkládaly se po obou březích Labe, uzavřel se žalovanou pojišťovnou smlouvu, již se pojistil proti následkům zákonného povinného ručení. Pojišťovací podmínky stanovily mimo jiné: Udá-li se škoda, z níž vzniká nějaký nárok na náhradu, dlužno nejdéle do 8 dnů po té, kdy nehoda se stala, anebo kdy byl proti pojištěnci náhradní nárok opovězen, učiniti oznámení pojišťovně (§ 12). Dle § 19 zanikají všechny nároky pojištěncevy se smlouvy pojišťovací, které během 6 měsíců potom, když ústavem byly odmítnuty, nebyly zažalovány a řádným nepřetržitým postupem vymáhány u příslušného soudu. Dne 1. července 1919 byli převáženi dělníci žalobcovi na jeho loďce přes Labe, loďka se převrhla a dvě dělnice utonuly. Žalobce oznámil nehodu ihned pojišťovně, jež mu dopisem ze dne 14. července 1919 sdělila, že nemůže případ vzíti v úvahu, že jej odmítá, jelikož žalobce v pojišťovacím návrhu nečinil zmínky o používání člunu. Se strany pozůstalých po utonulých dělnících nebyly ještě vzneseny proti žalobci žádné nároky. Žalobce podal ve lhůtě § 19 poj. podm. žalobu na pojišťovnu, již domáhal se určení, že pojištění vztahuje se i na případ shora vyličený. Procesní soud první stolice žalobu zamítl. Důvody: Podmínkou určovací žaloby dle § 228 c. ř. s. jest, aby žalobce dokázal právní zájem, by ten který právní poměr byl co nejdříve soudem určen. Žalobce domáhá se určení, že jest po právu žalobcovo pojištění proti následkům zákonného povinného ručení jeho za utonutí dělnic. To činí neprávem: Žalobci chybí zájem na bezodkladném určení sporného poměru, neboť jest nesporno, že dědicové pokud se týče příbuzní utonulých dělnic jemu nějakého nároku náhradního dosud ani neopověděli a tudíž není ani jisto, zda na něm nějakou náhradu budou vymáhati, a jakého obsahu nárok ten

bude; není jisto, zda bude uznán zodpovědným za utonutí dělnic. Jest sice pravda, že zanikají dle § 19 pojišťovacích podmínek nároky proti pojišťovně, které během 6 měsíců po odmítnutí ústavem nebyly žalovány, a že pojišťovna dopisy ze dne 14. července a 16. prosince 1919 nároky žalobcovy zamítla, avšak závěry, které z § 19. poj. podm. vyvozuje žalobce, nejsou odůvodněny. Dle § 12 poj. podm. musí pojištěnec, udá-li se škoda, z níž vzniká nárok náhradní, do 8 dnů škodu tu oznámiti pojišťovacímu ústavu, počítaje ode dne, kdy nehoda se stala, anebo kdy nárok náhradní mu byl opovězen. Žalobce sice oznámil, jak nesporno, pojišťovně utopení dělnic do 8 dnů a pojišťovna jeho nárok ihned zamítla, avšak žalobce k tomuto oznámení ihned povinným nebyl, jelikož právě není jisto, zda nějaký postižení nárok proti němu bude vznesen. Nevznikl tedy dosud žalobní nárok proti němu, tím méně vznikl žalobní nárok proti pojišťovně. Tam, kde žalobní nárok nevznikl, nezačala ani běžeti lhůta promlčecí neb preklusivní k jeho uplatňování. Platí tedy pro žalobce pouze druhá alternativa § 12, t. j. povinnost ohlásiti pojišťovně do 8 dnů nárok náhradní ode dne, kdy proti němu bude opovězen, kterýžto názor i žalovaná pojišťovna v odpovědi hájí. Poněvadž pak nárok takový proti němu nebyl ani vznesen, ani mu nebyl opovězen, není zde dosud podnětu ku podání žaloby na pojišťovnu. Oekonomie procesní pak nedovoluje, aby soudu byly předkládány rozepře ku řešení pouze akademickému, k nimž žádný podnět dán nebyl (§ 228 c. ř. s.).

D ů v o d y: Soud odvolací nesdílí názoru prvního soudu. Že žalobce měl a má vůbec právní zájem na tom, aby bylo soudem vysloveno, že nehoda, o kterou jde, zahrnuta jest v jeho pojištění, vychází na jevo již z toho, že nehoda se stala a nahrazení škody tudíž s největší pravděpodobností lze očekávat; sporno mohlo by býti pouze, zda-li zájem žalobcův toho vyžaduje, aby právní poměr určen byl co nejdříve. Žalobce, vyhovuje podmínkám pojišťovacím (§ 12), oznámil nehodu neprodleně žalované, tato však dopisem ze dne 14. července 1919 odmítla prostě, odvolávajíc se na šetření svého úředníka, s případem se zabývati. Nezbyvalo proto žalobci, chtěl-li se ochrániti před nepříznivými následky, z § 19 poj. podm. pro něho vyplývajících, než aby domáhal se, a sice ještě před uplynutím naznačené lhůty promlčecí, zásadního zjištění soudem, zda ručí žalovaná za eventuelní škodu z nehody či nikoliv. Uplatňovati určité nároky náhradní žalobce dosud nemůže, protože mu nejsou známy, proto ale nemůže mu býti zabráněno, chce-li zjednat si volnost, uplatňovati je proti žalované, budou-li proti němu vzneseny. Kdyby nešlo tudíž o nic jiného, než-li, aby žalobce čelil námitce promlčení se strany žalované při eventuelních sporech budoucích, jest tím zájem jeho na neprodleném určení právního poměru, o němž jde, dostatečně odůvodněn. Jsou-li zde náležitosti, aby nárok žalobní mohl uplatňován býti žalobou určovací ve smyslu § 228 c. ř. s., pak ovšem jest nutno, má-li spor býti vyřízen, rozhodnouti, zda-li a pokud nárok ten věcně jest oprávněn, se zřetelem k tomu, že v pojišťovně o převážení osob u žalobce zaměstnaných přes Labe zvlášť zmínka se nečiní. Rozhodnutí to však vyžaduje, aby bylo dopodrobna zjištěno, co bylo mezi stranami ujednáno při uzavření pojištění. Procesní soud stolice první s okolnostmi těmi se nezabýval, nemaje k tomu příčiny při svém nazírání na věc; řízení jím provedené zůstalo

tudíž neúplným a nastala nutnost doplniti je ve smyslu § 496 čís. 2 a 3 c. ř. s.

Nejvyšší soud nevyhověl rekursu.

D ů v o d y:

Žalovaná strana ve stížnosti vychází z názoru, že se žalobci právního zájmu na bezodkladném zjištění sporného právního poměru nedostává proto, že je neurčito, zda-li vůbec budou proti němu z pojistné události, od něho tvrzené, vzneseny nějaké nároky na náhradu škody; poněvadž jde o eventuelní budoucí povinnost jeho k náhradě škody, mohl by prý rozsudek zníti pouze podmíněčně, což by odporovalo předpisu § 228 c. ř. s. Kromě toho nedostává se žalobci zájmu hmotného, jenž je prý nezbytným předpokladem žalob určovacích. Tyto právní vývody nasvědčují tomu, že žalovaná strana nepojímá správně právní povahu žalob určovacích. Na rozdíl od žaloby na plnění směřuje určovací žaloba k tomu, aby žalobce, ve svém právu dotčený, došel výrokem soudním ochrany jeho bez ohledu na eventuelní konkrétní nároky, z něho plynoucí; jde tu tedy o docílení nálezů čistě teoretického, zda určitý právní poměr trvá, čili nic. O podmínce takového žalobního nároku v § 228 c. ř. s. stanoveno, že totiž žalobce musí míti právní zájem na tom, aby dotčený sporný poměr právní byl co nejdříve zjištěn, lze dle povahy věci mluvití zpravidla jen do té doby, dokud žalobce nemá možnosti, domáhati se exekuce schopného nároku konkrétního, který mu dle obsahu určitého právního poměru podle jeho názoru proti žalované straně, tento právní poměr porušivší, přísluší (§ 409 c. ř. s.). Může-li tedy býti žalováno na splnění, odpadá z pravidla právní zájem na bezodkladném zjištění právního poměru, ačkoliv není vyloučena situace, v níž vedle žaloby na plnění právní zájem na samostatném zjištění trvá dále. Z této úvahy vyplývá, že okolností, že eventuelní budoucí povinnost k náhradě škody není určita, právní zájem žalobcův na bezodkladném zjištění nejen není vyloučen, nýbrž přímo podmíněn, pakliže ovšem ještě jiné okolnosti skutkové jej ospravedlňují. Po této stránce odvolací soud vším právem poukázal k § 12 a 19 všeobecných podmínek pojišťovacích a dovodil z nich, že žalobci, nechtěl-li svého nároku z pojišťovací smlouvy pozbyti, a chtěl-li si zajistiti splnění smlouvy stranou žalovanou pro případ, kdyby byl nucen nahraditi škodu z pojistné události ze dne 1. července 1919 vzniklou, nezbyvalo nic jiného, než žalobou určovací domáhati se co nejdříve zjištění, zda-li pojištění jeho proti následkům povinného zákonného ručení ze smlouvy pojišťovací se žalovanou dne 27. dubna 1918 uzavřené zřetelem k pojistné události ze dne 1. července 1919 jím tvrzené trvá po právu. Právní zájem žalobcův na tom, aby co nejdříve byl zjištěn tento právní poměr, vyplývá z počínání si žalované strany samé před zahájením sporu; neboť oznámivši žalobci opět, že na zamítavém svém stanovisku oproti jeho nároku trvá, výslovně ho v dopise ze dne 16. prosince 1919 upozornila na následky, které dle § 19 pojišťovacích podmínek by nastaly, kdyby do 6 měsíců po odmítnutí jeho nároku nebyla podána žaloba. Že se k žalobě určovací, o níž tu jde, nijakého hmotného zájmu nevyhledává, vysvítá jasně z ustanovení § 228 c. ř. s., ač ovšem nelze pochybovati o tom, že ten, kdo má majetkový zájem na brzkém zjištění nějakého právního poměru, má také »právní« zájem na něm.

Zákon ze dne 17. července 1919, čís. 421 sb. z. a n. o přeměně obecního statku v kmenové jmění obecní.

O sporné otázce, zda nemovitost byla před knihovním převodem majetkem obecním či majetkem soukromým, nelze soudům rozhodovati v řízení dle § 6 zákona, o sporné otázce, zda byla obecním jměním či obecním statkem, nepřísluší soudům rozhodovati vůbec.

(Rozh. ze dne 14. září 1920, R I 749/20.)

Žádost obce, by převody nemovitostí obecního statku, k nimž došlo r. 1916, byly prohlášeny bezúčinnými a by nemovitosti ty byly knihovně připsány obci jako kmenové jmění obecní — byla soudy všech tří stolic zamítnuta, nejvyšším soudem z těchto

d ů v o d ů:

Podle § 6 zákona ze dne 17. července 1919, čís. 421 sb. z. a n. prohlásí knihovní soud na návrh obce nebo dozorčího úřadu v řízení nesporném za bezúčinné převody nemovitostí obecního statku do vlastnictví podílníků, které byly vykonány podle smluv a právních jednání uzavřených po 1. srpnu 1914. Prohlášení bezúčinnosti v řízení nesporném podmíněno jest tedy tím, že jest nesporno nebo prostředky nesporného řízení bylo zjištěno, a) že jde o nemovitosti, které před převodem byly statkem obecním ve smyslu obecních zřízení; — b) že byly nemovitosti obecního statku převedeny do vlastnictví dosavadních podílníků; — a c) že se tak stalo podle smluv a právních jednání uzavřených po 1. srpnu 1914. Tam, kde nejsou na jisto postaveny veškeré tyto náležitosti, nelze v řízení nesporném učiniti výrok dle § 6 dotčeného zákona. V případě, o který se jedná, jest spornou otázka, zda nemovitosti, o které jde, byly dříve, než převedeny byly na nynější vlastníky, statkem obecním. Obec to tvrdí, ale knihovní vlastníci uvádějí, že nemovitosti, o něž jde, nebyly nikdy obecním statkem, nýbrž vždy soukromým vlastnictvím jednotlivých starousedlíků, ač knihovně byly připsány obci; v listině ze dne 11. března 1916 oběma stranami podepsané pak bylo prohlášeno, že ve skutečnosti užívají dotyčných částí lesa od nepaměti bezelstně, nerušeně a výhradně vlastníci usedlostí v listině uvedených jako potomci a právní nástupci svobodných chodských starousedlíků, berouce z nich od nepaměti užítky, osazující lesy, kácějce stromy a užívající jich pro svou potřebu nebo prodávající je; pročež nabyli práva vlastnického vydržení a obec uznává toto právo vlastnické z důvodu vydržení. Rozhodovati o tom, je-li nebo byla-li nemovitost, knihovně obci připsaná, statkem obecním ve smyslu obecního zřízení (zde § 70 českého obecního zřízení ze dne 16. dubna 1864, č. 7 z. z.), soudům vůbec nepřísluší; nepochybil tudíž soud okresní dotázav se v té příčině zemského správního výboru jakožto úřadu zajisté příslušného a povolného. Tento však oznámil, že nemůže přesně odpověděti, zda les, o něž jde, byl před rokem 1916 (kdy vykonán převod knihovní) obecním statkem čili nic, poněvadž otázka ta, jež byla po řadu let spornou, nebyla instančně rozhodnuta, nýbrž rozřešena smírným jednáním, které okresní

zastupitelstvo schválilo po rozumu §§ 96 a 97 obec. zř.; — poukázal k tomu, že zbytky lesa náležejí obci jako obecní jmění; — a dodal, že mělo-li by se na jisto postaviti, zda lesy byly dříve obecním statkem ve smyslu § 70 ob. zř., musilo by otázku tu v první instanci rozhodnouti nynější obecní zastupitelstvo a vyrozuměti veškeré interesenty o svém rozhodnutí písemně, aby ti mohli si případně stěžovati k vyšším autonomním instancím. Poněvadž tedy není zjištěno, že lesy před knihovním převodem z roku 1916 byly statkem obecním, — a sporná otázka, zda byly majetkem soukromým neb obecním, v řízení nesporném, — případná otázka další, zda byly obecním jměním či obecním statkem, soudy vůbec řešena býti nemůže, — nebylo dle toho, co výše uvedeno, již z tohoto důvodu možno učiniti v nesporném řízení prohlášení podle § 6 zákona ze dne 17. července 1919, čís. 421 sb. z. a n. a byl právem zamítnut návrh obce k tomu směřující.

Čís. 660.

Nařízení ze dne 25. června 1920, čís. 409 sb. z. a n. o odkladu exekuce vyklizením.

Odložití lze nejen exekuci již navrženou, nýbrž i exekuci, hledíc k exekučnímu titulu a započetí stěhovacího termínu, teprve hrozící.

(Rozh. ze dne 14. září 1920, R I 765/20.)

Majitel domu vymohl si proti nájemníku vykonatelnou soudní výpověď z bytu k termínu srpnovému 1920. Dne 2. srpna 1920 podal nájemník návrh, by mu byl povolen odklad exekuce dle nařízení č. sb. z. a n. 409/1920. Majitel domu do té nežádal o povolení exekuce vyklizením. Žádost nájemníkovu byla soudem první stolice zamítnuta pro předčasnost. Rekursní soud odklad exekuce povolil.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

D ů v o d y:

Především dlužno rozřešiti otázku, zda dovolací rekurs jest hledíc k ustanovení § 527, odstavce druhý c. ř. s. (§ 78 ex. ř.) vůbec přípustným. Odpověď na tuto otázku zní kladně. Návrh na odklad exekuce vrácen byl prvou stolicí navrhopatelům jako předčasný, rekursním soudem uznán však již nyní za přípustný a uloženo důsledně první stolici, by o návrhu dále po zákonu jednala. Změněno tudíž rekursním soudem usnesení první stolice v ten rozum, že se návrh na soud přijímá, v tomto směru nebude se na první stolici znova jednati a rozhodovati a jest proto po této stránce, která na ten čas jedině přichází v úvahu, dovolací rekurs přípustným. Ve věci samé nelze dovolacímu stěžovateli dáti za pravdu. I pro obor exekučního řádu jsou v theorii i praxi zastanci názoru, vedle něhož lze žádati za odklad exekuce teprve jen hrozící, ježto exekuční řád takoveto návrhy nikde nevylučuje. Tím spíše však nutno takoveto návrhy připustiti na podkladě nařízení vlády republiky Československé ze dne 25. června 1920, čís. 409 sb. z. a n., uváží-li se účel tohoto nařízení. Jím má povinný chráněn býti před vyklizením najatých nebo používaných míst-

ností, když by bez své viny neměl jiné přiměřené náhrady a když by následkem toho bez odkladu exekuce zůstal bez přístřeší. Přístřeší jest tak nezbytnou životní potřebou, starost a péče o přístřeší je tak naléhavou, že nelze za dnešního notorického nedostatku bytů žádati na povinném, aby čekal, jak se pronajímatel, mající po ruce exekuční titul, zachová, a by náhodě ponechal, zda v bytě zůstane, či zda octne se na ulici. Při tom musí povinný počítati jednak s tím, že pronajímatel bude předpisem § 575, odstavec třetí, c. ř. s. nutkán k tomu, by a to v krátké době o exekuci zažádal, jednak s tím, že povinný dozví se o povolení exekuce teprve, až výkonný orgán k vyklizení se dostaví a je, nejsa oprávněn bez soudního poukazu ve výkonu exekuce ustáti, také skutečně provede. Práví-li se tudíž v nařízení, že exekuční soud může odložit exekuci, dlužno tomu rozuměti tak, že soud, který již exekučním soudem se stal nebo jako budoucí exekuční soud přišel by v úvalu, může na návrh odložit exekuci již povolenou nebo bezprostředně hrozící. Posléz řečený případ bude zde tehda, když jest zde exekuční titul k vyklizení a započala již lhůta k vyklizení. Dle této doby posuzuje se pak otázka, zda povinný bez své viny neopatřil sobě jiné přiměřené náhrady. V daném případě má pronajímatel proti nájemcům vykonatelnou soudní výpověď z bytu, výpověď zní k terminu srpnovému 1920 a návrh na odklad exekuce podán dne 2. srpna 1920, tedy při započetí lhůty stěhovací. Právem uznal tudíž rekursní soud, že návrh nelze pro domnělou předčasnost odmítati.

Čís. 661.

Služební smlouva ve smyslu zákona o obchodních pomocnících (ze dne 16. ledna 1910, čís. 20 ř. zák.) může přijíti k místu dle § 863 obč. zák. také konkludentním jednáním stran.

(Rozh. ze dne 14. září 1920, Rv I 367/20.)

Místní hospodářská rada v K. prodávala po několik měsíců lidové prádlo a obleky, po kterouž dobu byl u ní zaměstnán jako příručí žalobce, zaměstnaný jinak v obchodě Františka N-a, člena zmíněné hospodářské rady. Plat dostával žalobce po onu dobu od hospodářské rady; k nemo-censké pokladně přihlášen nebyl. Dne 15. března 1919 dostal žalobce výpověď ku dni 1. dubna 1919; dne 6. dubna 1919 se roznemohl a byl léčen po delší dobu. Žalobu jeho, by mu hospodářská rada nahradila škodu, vzešlou nedodržením čtvrtletní výpovědi, a výlohy spojené s nemocí, procesní soud první stolice zamítl. **Důvody:** Jest nesporno, že místní hospodářská rada v K. po několik měsíců se ziskem prodávala lidové prádlo a obleky, provozovala tudíž obchod ve smyslu čl. 1. zák. o obchodních pomocnících. Ježto hospodářská rada nemůže býti považována za státní ústav ani za státem spravovaný fond, jest patrné vzhledem k ustanovení čl. 4. zákona ze dne 16. ledna 1910, čís. 20 ř. zák., že na zaměstnance její lze obdobně použití pouze ustanovení čl. 3. cit. zák., spočívá-li jejich služební poměr na soukromoprávní smlouvě. Ježto nesporným přednesením stran bylo zjištěno, že žalobce skutečně v prodejně místní hospodářské rady vykonával práce příručího, závisel osud žaloby na tom, zda žalobci se podaří dokázati žalobní tvrzení, že jeho slu-

žební poměr spočívá na soukromoprávní smlouvě. Tento úkaz se žalobci nezdařil, ježto výpovědmi svědků nebylo prokázáno, že by mezi stranami byla ujednána služební smlouva, rovněž v zápisech hospodářské rady není usnesení o takové smlouvě. Žalobce zůstal ve službách Františka N-a, a byl jím pouze »půjčen« hospodářské radě, zůstav ve smluvním poměru pouze vůči tomuto. Není tudíž třeba zabývati se otázkou, zda žalobce dostal platně ve smyslu zákona výpověď ku dni 1. dubna 1919. Nemo-censké pojištění bylo pak věcí jeho dosavadního zaměstnavatele Františka N-a. Odvolací soud nevyhověl odvolání v podstatě z důvodů soudu první stolice a dodal: V tom, že bylo žalobci poukázáno měsíčně 300 K, nelze spatřovati perfekci služební smlouvy mlčky nastalou po rozumu § 863 obč. zák., nýbrž toliko odměnu za práce žalobcem v prodejně žalované strany skutečně konané. Z přijímání služeb a odměňování jich neplyne ještě nikterak sám sebou služební poměr, na nějž vztahovati jest předpisy zákona ze dne 16. ledna 1910, čís. 20 ř. zák., k tomu jest třeba smlouvy, a té zde nebylo.

Nejvyšší soud zrušil rozsudky obou nižších soudů a vrátil věc soudu první stolice, by jí znovu projednal a rozsoudil.

Důvody:

Odvolací soud potvrdil rozsudek soudu procesního, jímž žaloba byla zamítnuta, vycházející ve shodě se soudem stolice první z předpokladu, že žalobce nebyl ve služebním poměru k žalované okresní, pokud se týče k místní hospodářské radě v K., kdyžte ani jeden ze slyšených svědků neuvedl skutkových okolností, nasvědčujících tomu, že mezi stranami byla ujednána služební smlouva a také předložené zápisy neobsahují usnesení o takové smlouvě. Zcela správně vyložil soud stolice první, že na sporný poměr služební bylo by použití předpisů zákona o obchodních pomocnících ze dne 16. ledna 1910, čís. 20 ř. zák. Zákon ten nevyžaduje pro založení služebního poměru žádné zvláštní formy, platí tedy v té příčině všeobecná ustanovení zákonná, i dlužno tvrditi, že služební smlouva ve smyslu zákona o obchodních pomocnících nemusí býti uzavřena výslovně, nýbrž že může přijíti k místu také dle § 863 obč. zák. konkludentním jednáním stran. Skutková zjištění rozsudku prvního soudu, v odvolacím řízení změny nedoznavší, že žalobce v prodejně místní hospodářské rady v K. skutečně vykonával práce příručího, — že místní hospodářská rada vyplácela mu měsíční plat 300 K, — ve spojení se skutečností, že protokol o zasedání místní hospodářské rady ze dne 21. března 1919. obsahuje zápis toho znění, že »záležitost pana J. (žalobce) a pana S., kteří jsou zaměstnání v prodejně, vyřízena tím, že se sdělí panu J., že nemůže činiti žádných námitek proti výpovědi (propuštění), která se tímto na 14 dnů potvrzuje«, — nedopouštějí pochybovati o tom, že žalobce s vědomím a za souhlasu povolaných zástupců místní hospodářské rady konal v obchodním podniku této služby kupecké třeba snad jen výpomocně, — že tedy mezi nimi trval poměr služební ve smyslu § 1 zákona o obchodních pomocnících ze dne 16. ledna 1910, čís. 20 ř. zák., byť ne výslovným ujednáním, tož přece mlčky (§ 863 obč. zák.) založený. Výtka činěná dovolatelem opačnému právnímu názoru soudu odvolacího (§ 503 čís. 4 c. ř. s.) jest tedy oprávněna. Tomu není na zá-

vadu předpoklad soudu prvního, že žalobce zůstal »ve smyslu právním« ve službách Františka N-a a byl pouze přechodně, dokud se prodávalo přidělené oděvní zboží, svým zaměstnavatelem »propůjčen« místní hospodářské radě, poněvadž to nikterak nevylučuje, že žalobce byl zároveň také ve službách místní hospodářské rady. Názor prvního soudu, že žalobce byl pouze vůči Františku N. ve smluvním poměru služebním, jest dle toho, co uvedeno, nesprávný. Soud první stolice však vycházejí z tohoto mylného názoru nepokládal za potřebí zabývatí se otázkou, zda žalobce dostal od místní hospodářské rady platně ve smyslu zákona o obchodních pomocnících (po případě ve smyslu nařízení ze dne 9. ledna 1919, čís. 15 a ze dne 28. února 1919, čís. 108 sb. z. a n.) výpověď ke dni 1. dubna 1919, a řešil otázku nemocenského pojištění také jen s onoho nesprávného hlediska právního. Řízení v první stolici zůstalo tedy kusým a poněvadž soud odvolací nezjednal v tom směru nápravy, ač žalobce již v odvolacím spise vytýkal v podstatě totéž, co nyní uvádí v dovolání, stíženo jest touž vadou i řízení odvolací (§ 503 čís. 2 c. ř. s.).

Čís. 662.

Pojistka, již dle pojišťovacích podmínek lze postoupiti, zastaviti nebo zciziti jen se souhlasem pojišťovatele nebo při níž jest mu dle pojišťovacích podmínek vyhrazeno právo, zkoumati oprávněnost majitele pojistky, není cenným papírem majiteli svědčícím.

(Rozh. ze dne 14. září 1920, Rv I 372/20.)

Žalovaná pojišťovací společnost uzavřela r. 1899 s Bedřichem B. pojišťovací smlouvu, zavázavši se vyplatiti mu pojištěný peníz nejpozději dne 4. března 1919, po případě při dřívějším jeho úmrtí. Všeobecné pojišťovací podmínky stanovily mimo jiné, že ku převodu, zástavě nebo prodeji pojistky osobě třetí jest třeba souhlasu ředitelství (§ 2), a že pojištěný peníz jest, není-li v polici pojišťovnou uznána jiná osoba za oprávněnou, vyplatiti majiteli police, jenž pokládá se za oprávněna a jehož legitimaci pojišťovna jest oprávněna zkoumati, nejsou však k tomu povinna (§ 9). Pojištěný Bedřich B. stal se ve světové válce nezvěstným. Žalobce — osoba to pojištěnému cizí — domáhal se na pojišťovně vyplacení pojištěného peníže, tvrdě, že pojistka byla mu r. 1910 předána nyní již zemřelým otcem pojištěného. Pojišťovna výplatu odmítla opírajíc se o uvedené pojišťovací podmínky. Žaloba proti pojišťovně byla soudy v všech tří stolic zamítnuta. Nejvyšším soudem z těchto

důvodů:

Dovolatel trvá na svém názoru, že pojistka, o kterou jde, jest papírem na majitele znějícím a že ho pouhé držení její k přijetí pojistné sumy opravňuje. Právní povaha papíru majiteli znějícího nese ovšem sebou, že dle obsahu jeho závazek jím založený má být doručiteli plněn, tak že již ta okolnost, že doručitel papír v rukou má, ho legitimuje a opravňuje plnění žádati a přijmouti, aniž by byl povinen dokazovati, že mu byl papír postoupen (§ 1393 obč. zák.). Avšak v tomto případě byla tato práva

z povahy papíru majiteli znějícího plynoucí podmínkami k pojistce připojenými obmezena a to jednak odstavcem 2. §2, dle kterého jest v postupu, zástavě a prodeji pojištění třetí osobě potřeba svolení ředitelství žalované společnosti, jednak stanovením § 9, dle něhož jest žalovaná společnost oprávněna zkoumati legitimaci majitele pojistky. Těmito ustanoveními ztrácí sporná pojistka právní povahu papíru doručiteli znějícího i kdyby jinak za takový pokládána býti mohla. Názor dovolatelův, že ustanovení § 9 podmínek obsahuje jen všeobecně platnou právní normu, dle které plnění obmyslného dlužníka závazku nezbavuje, nelze sdílet, neboť žalovaná společnost si vyhradila v tomto řádu právo, zkoumati legitimaci beze všeho obmezení, tedy v každém případě, nikoli jen v případě obmyslnosti, a jest jí tím ponecháno na vůli, chce-li tohoto práva použití čili nic. Rovněž nelze sdílet názor dovolatelův, že si obě shora citovaná ustanovení pojišťovacích podmínek odporují. Žalobce udává, že mu pojistka byla odevzdána Vilémem B-em, otcem pojištěného Bedřicha B-a. Nebyl tedy původně z pojistky oprávněn žalobce, nýbrž Vilém B. a není také sporu o tom, že převod pojistky na žalobce se stal bez svolení žalované společnosti. Za těchto okolností byla žalovaná společnost tím spíše oprávněna použití ustanovení § 9 podmínek a zkoumati žalobcovu legitimaci a lze důvodně míti za to, že by sotva na tomto svém právu trvala, kdyby k převodu pojistky na žalobce byla dala své svolení. Obě ustanovení si tedy neodporují, nýbrž vzájemně se doplňují.

Čís. 663.

Nelze mluvit o lichvě, dal-li si věřitel na úhradu své ohrožené pohledávky postoupiti o něco vyšší pohledávku dlužníkovu.

(Rozh. ze dne 14. září 1920, Rv I 388/20.)

Proti směnečnému platebnímu příkazu na 300 K podali žalovaní námitky, v nichž uplatňovali proti směneční pohledávce započtením pohledávku, která jim vznikla tím, že žalobce, využívaje jejich peněžní tísně, dal si r. 1918 poskytnouti na úhradu své pohledávky 1030 K pohledávku žalovaných proti firmě G. ve výši 1300 K, již pak zcela vydobyl, a že si dal kromě toho již dříve poskytnouti odměnu 100 K za zjednání zápujček, tvrdíce, že jednání žalobcovu směřuje proti § 1 zákona o lichvě, čís. 275/1914 a že tudíž mohou dle § 7 cit. zák. požadovati vrácení příslušných penězů. Procesní soud první stolice uznal započítávanou pohledávku a platební příkaz zrušil. Důvody: Jednání žalující strany má všechny známky lichvy dle § 1 zákona ze dne 12. října 1914, čís. 275 ř. zák. a žalovaná strana proto dle § 7 téhož zákona právem požadovati může vrácení příslušných obnosů, byť i státní zastupitelství k trestnímu stíhání žalobcovu se nerozhodlo. Příslušející jí takto protipohledávku může strana žalovaná právem započtením namítati a poněvadž tak učinila, pomínil žalobní nárok dle § 1438 obč. zák. a platební příkaz musil být zrušen. Odvolací soud ponechal směnečný platební příkaz v platnosti. Důvody: Nelze nazvati lichvou, dal-li si věřitel na úhradu své ohrožené pohledávky postoupiti pohledávku, dlužníku proti třetí osobě i ve větší výši příslušející. Vždyť nedostalo se mu tím hotového

zaplacení, nýbrž pouhé možnosti, že mu snad tato osoba třetí zaplatí. Když pak na postoupenou pohledávku žalobce skutečně obdržel celý obnos, na který zněla, nelze v tom, že si ponechal i část, jeho pohledávku převyšující, spatřovati trestní jednání, zavazující věřitele, aby dlužníku odvedl, pokud se týče súčtoval to, o co za postoupenou pohledávku více obdržel, než činí jeho pohledávka za žalovaným. Postup takový, který se stal po poskytnutí zápůjčky, nemohl míti na poskytnutí zápůjčky vlivu, a nelze tu již proto o žádné lichvě mluvíti. Též to, že si věřitel dal zaplatiti i za různé cesty, které v dlužníkově zájmu konal, a že si i za opatření zápůjčky jisté částky srazil, pokud se týče zaplatiti dal, nedokazuje, vzhledem k okolnostem, za jakých se to stalo, a vzhledem k tomu, že v době té přece ještě nevěděl, že mu nějaká pohledávka bude postoupena, že tu byl čin lichevní a že by žalovaný byl oprávněn nyní částky ty si srážeti z nového svého dluhu. Vždyť 100 K za opatření zápůjček není výhodou peněžitou, která by byla v patrném a nápadném nepoměru k poskytnutému tehdy úvěru.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Žalobce, převzav pohledávku proti firmě Jan G. a spol. na úhradu své pohledávky, vzal tím zároveň na sebe závazek, vybrati postoupenou mu pohledávku, z čehož plynul další jeho závazek, posečkati žalovaným se splacením dluhu, až by buď byl pohledávku u firmy Jan G. vybral, aneb až by se bylo ukázalo, že pohledávka je nedobytna. Přebytek, o který postoupená pohledávka převyšovala dluh žalovaných a který žalobce mohl vyzískati, byl tudíž odměnou za to, že žalobce pohledávku za firmou Jan G. ku vybírání převzal a do té doby žalovaným se splacením čekal. Jelikož v přebytku 270 K podle tvrzení žalovaných obsažena jest též náhrada za cesty žalobcovy a jelikož žalobce nemohl ani s určitostí na to počítati, zdali se mu podaří celou pohledávku u firmy Jan G. vydobýti, nelze tuto odměnu za převzatý závazek pokládati za přílišnou a nelze tudíž říci, že by byl mezi plněním žalobce a vzájemným plněním žalovaných takový nepoměr, který by podle § 879, čís. 4 obč. zák. činil postup pohledávky neplatným. Že žalovaní zůstali z původní zápůjčky žalobci zavázáni až do zaplacení dluhu, nerozhoduje, poněvadž se tím vydobytnost postoupené pohledávky jinak nezvýšila. Také provise 100 K, kterou si žalobce dal od žalovaných za poskytnutí zápůjčky slíbiti, nebyla přílišnou. Dlužno tu přihlížeti k nebezpečí možné ztráty, které žalobce, poskytnuv žalovaným zápůjčku, na sebe vzal, neboť žalovaní sami udávají, že byli odkázáni pouze na plat prv žalovaného a že jeho plat byl zástavními právy zatížen až po část z exekuce vyňatou, a k tomu, že žalobce při poskytnutí půjčky nevěděl, že mu později bude postoupena pohledávka a že tím nabude větší jistoty.

Čís. 664.

Vstoupila-li na místo pohledávky z obchodního spojení pohledávka z novace, nevztahuje se k ní předpis § 1 nařízení ze dne 1. dubna 1919, čís. 167 sb. z. a n.

Ustanovení § 6 zákona ze dne 10. dubna 1919, čís. 187 sb. z. a n., jest i tehdy použiti, když věřitel bydlí mimo oblast Československé republiky.

(Rozh. ze dne 14. září 1920, Rv I 424/20.)

Žalující haličská firma ujednala dne 2. ledna 1919 se žalovanou pražskou firmou, by vzájemný obchod byl stornován proti tomu, že žalovaná strana splatí žalující straně zadržovaný peněz ca 10.000 K nejpozději do 30. dubna 1919. Ježto žalovaná tomuto závazku nevyhověla, domáhala se žalující, by jí zaplatila uvedený peněz v měně československé. Procesní soud první stolice žalobu zamítl. Důvody: Žalovaná zavázala se k plnění zažalovaného peníze v době, kdy v nástupních státech platila dosud měna rakouská. Nařízením ze dne 1. dubna 1919, čís. 167 sb. z. a n., bylo stanoveno, že účty, jichž majitelé jsou na území bývalého Rakouska a Uherska mimo obvod Československé republiky, dlužno uzavřít k 26. únoru 1919 a výplaty z nich nesmí se státi v okolovaných bankovkách československých. Nařízení toto bylo výslovně zachováno v platnosti §em 6 zákona ze dne 10. dubna 1919, čís. 187 sb. z. a n., jenž stanoví, že závazky, znějící na koruny rakousko-uherské měny, které jsou splatny v oblasti Československého státu, platí se v korunách československých. Znění »splatny v oblasti« nasvědčuje nepochybně tomu, že příjemce musí bydliti v oblasti Československé republiky. Správnost tohoto výkladu vyplývá nejen z účelu zákona, nýbrž i z druhého odstavce § 1 nařízení ze dne 1. dubna 1919, čís. 167 sb. z. a n. Československá vláda nezamýšlela přece v § 6 zák. bezpodmínečně prohlásiti, že československé koruny mají touž vnitřní hodnotu jako koruny ostatních nástupních států a že dlužníci bydlící ve státu Československém mají platiti věřitelům, bydlícím v jiných nástupních státech, své závazky ve stejném počtu čl. korun, na něž zněl závazek v korunách rakouských. Žalobce nemůže se proto již z tohoto důvodu domáhati splnění v korunách československých. Kromě toho nemůže požadovati žalobce něco více, nežli sám splnil. Plnil v neokolkovaných rakousko-uherských korunách, jež jsou dosud zákonným platidlem v Haliči, majíce nyní kurs vůči čl. korunám asi 55 : 100, čímž žalobci by se dostalo neoprávněného zisku. Odvolací soud žalobě vyhověl. Důvody: Nařízení ze dne 1. dubna 1919, čís. 167 sb. z. a n., vydáno bylo na podkladě rámcového zákona ze dne 25. února 1919, čís. 84 sb. z. a n., jímž byl finanční ministr zmocněn, aby provedl nařízeními okolkování bankovek a soupis majetku pro uložení dávky z majetku. V tomto případě mluví se o účtech pouze v §§ 3 a 5. § 3 týká se právního poměru státu k rakousko-uherské bance a jest tudíž pro tento spor bezvýznamný. § 5 stanoví, že všechny peněžní vklady (na vkladních knížkách, poukázkách, běžných účtech, nezúčitelných depozitech, žirových účtech a pod.) u peněžních a jiných ústavů a bankovních domů, dále podíly členské a závodní u společenstev, družstev, spolků a p. a neknihovní pohledávky musí býti přihlášeny. Může se tudíž uzavření účtů, předepsané nařízením, vztahovati pouze na tyto účty při peněžních a jiných ústavech a bankovních domech. Že se nevztahuje na všechny mimo-knihovní pohledávky, uvedené v § 5 rámcového zákona, vyplývá jasně z ustanovení čl. 2 b) nařízení ze dne 10. dubna 1919, čís. 185 sb. z. a n., podle něhož povinny jsou k přihlášce neknihovních pohledávek pouze

osoby fyzické a podle něhož osoby fyzické, bydlící v cizině, mají přihlásiti svůj majetek v tuzemsku vyjma krátkodobé pohledávky vyplývající z normálního spojení obchodního. Vyplyvá to dále z toho, že v § 2 rámcového zákona prohlašují se okolkované koruny za jediné platidlo s nuceným oběhem, kdežto nařízení ze dne 1. dubna 1919 zapovídá výplatu účtů věřitelů bydlících v cizině v těchto bankovkách a přes to ničeho neustanovuje o tom, že se splatnost podobných pohledávek prodlužuje a na jak dlouho; a dále z toho, že podle tohoto nařízení mohou se převody díti pouze na účty téhož druhu. Otevření a vedení běžných účtů a účtů zárovňových u peněžních ústavů sleduje totiž v první řadě ten účel, aby se oběh hotových peněz pokud možno omezil, a proto se mají pro podobné pohledávky otevřít zvláštní konta a navzájem, pokud to vhodné, se krýtí. Kdyby se mělo nařízení vztahovati na všechny neknihovní pohledávky, bylo by to musilo býti jasněji vyjádřeno, ježto přece mnozí lidé o svých dlužích a vzájemných pohledávkách nevedou účtů, ani vůbec záznamů. Nařízení ze dne 1. dubna 1919, čís. 167 sb. z. a n. neplatí tudíž pro pohledávku zažalovanou. Podle § 6 zákona z 10. dubna 1919, čís. 187 sb. z. a n., jest platiti pohledávky, znějící na rakousko-uherské koruny v korunách československých a jest při tom počítati jednu korunu československou za jednu korunu rakousko-uherskou. Tomuto předpisu nelze již podle vlastního významu slov v jich souvislosti (§ 6 obč. zák.) přikládati jiného smýslu, než že pohledávky, jichž místo platební leží na území československé republiky, každý dlužník každému věřiteli, tudíž ve smyslu § 33 obč. zák. též věřiteli, bydlícímu v cizině, má platiti v korunách československých. Ježto žalovaná má své sídlo v Praze a ježto nevyšlo na jevo, že bylo ujednáno jiné místo plnění, platí pro žalovanou stranu podle čl. 324 a 325 obč. zák. jako místo plnění Praha, a to i v tom případě, kdyby žalovaná strana měla platiti zástupci žalobcovu. K vyvrácení právního názoru, vysloveného soudem první stolice, že by žalovaná byla tím poškozena, že by platila v československých korunách, třeba poukázati k tomu, že zavedením koruny československé nezměnila se ani kovová ani měnová hodnota koruny, že koruna stejně jako dříve zůstala korunou a že se od staré rakousko-uherské koruny liší pouze tím, že nese československý kolek, takže žalovaná vrátí jen to, co skutečně obdržela. Okolnost, že kursovní hodnota československé koruny v poměru k polské stoupla, je náhoda, jež nastala ve jmění žalobcově a z které tudíž žalovaný potud nemůže pro sebe ničeho odvozovati, pokud nějaké škody neutrpí.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Rozhodným pro tento spor jsou dvě otázky, totiž: 1. zda k zažalované pohledávce vztahuje se předpis § 1 nařízení vlády republiky československé ze dne 1. dubna 1919, čís. 167 sb. z. a n., čili nic, 2. zda ustanovení § 6 zákona ze dne 10. dubna 1919, čís. 187 sb. z. a n. lze i tehda použiti, když věřitel bydlí mimo oblast čsl. republiky. Naproti tomu jest zcela lhostejno, zda by žalovaná firma, jsouc vázána platiti v KČ, byla poškozena čili nic, poněvadž není věcí soudu, by mimo meze, vytčené zákonem, chránil zájmy tuzemců v jich hospodářských a právních stycích

s cizozemci. K číslu 1. K této otázce dlužno odpověděti záporně. Jest nesporno, že dne 2. ledna 1919 došlo mezi stranami k dohodě, kterou celý nevyřízený obchod byl stornován a žalovaná strana se zavázala, že splatí žalující straně zadržovaný peníz ca 10.000 K nejpozději do 30. dubna 1919. Nesporno též, že dne 13. ledna 1919 žalovaná strana přesně vyúčtovala žalující straně, co jí dluhuje, vykávavši, že jest povinna zaplatiti jí 10.632 K 50 h. Stornem nevyřízeného obchodu a převzetím závazku, posléz řečený vyúčtovaný peníz zaplatiti, nastala novace ohledně posavadního právního poměru stran. Nešlo na dále o pohledávku z obchodního spojení, nýbrž o pohledávku z dohody stran. K této jednotlivé, osamoceně pohledávce shora naznačené nařízení se nevztahuje. Jím postíženy jsou účty, to jest seskupení pohledávek a protipohledávek, ježto jen v tomto případě lze mluvit o uzavření účtu, jak oním nařízením jest předepsáno. Poněvadž v tomto případě v době, kdy nařízení nabylo účinnosti, o otevřeném účtě nemohlo býti řeči, jest zcela lhostejno, zda nařízení vztahuje se i na jinaké účty, než na které je omezuje soud odvolací.

K číslu 2. Stanoví-li se v § 6 zákona ze dne 10. dubna 1919, čís. 187 sb. z. a n., že závazky znějící na koruny rakousko-uherské měny, které jsou splatny v oblasti československého státu, platí se v korunách československých, opakuje se tím jen zásada, vyslovená v čl. 336 obč. zák., pokud se týče v §§ 905 a 1420 obč. zák., dle níž co do měny rozhodným jest v pochybnosti splnění závazku. Tato zásada dle čl. 325, odstavec druhého obč. zák. zůstává v platnosti i tehda, když dlužný peníz zasílá se dle prvního odstavce téhož zákonného předpisu na místo, různé od splnění závazku. Těžiště ustanovení § 6 zákona ze dne 10. dubna 1919, čís. 187 sb. z. a n. spočívá v dalším předpisu, vedle něhož počítá se v těchto případech jedna koruna československá za jednu korunu rakousko-uherskou. Tento zákonem stanovený poměr obojí měny platí, an zákon nerozeznává, a splatností peněžitého závazku míní se místo splnění pro všechny případy, k nimž vztahuje se zásada, převzatá do § 6 cit. zákona z čl. 336 obč. zák., pokud se týče z §§ 905 a 1420 obč. zák. Snaží-li se tudíž dovolání vyloučiti použitelnost zákonné relace pro všechny případy, kde peníze zasílají se dle čl. 325 odstavce první obč. zák. z tuzemského splnění do ciziny, vnáší libovolně do zákona rozeznávání, jež v něm obsaženo není a jež do zákona úvahami národohospodářskými vneseno býti nemůže. Proto jen mimochodem se podotýká, že žalovaná strana obdržela zažalovaný peníz před okolkováním bankovek, že peníz ten má v bankovkách čsl., pokud se týče hodnotách, čsl. měně odpovídajících a že jí bylo zůstaveno, by dluh svůj ještě před okolkováním bankovek splatila v bankovkách neokolkovaných. Žalovaná strana tedy to jest, jež z okolkování bankovek chce pro sebe těžiti a odškodniti se takto za méněcennost svých pohledávek za dlužníky v jiných sukcesivních státech bývalého Rakouska. Vyrovnati hospodářské nesrovnalosti, přivoděné různou hodnotou měn těchto států, není věcí soudů, nýbrž zákonodárce.

Čís. 665.

Nedostaví-li se, ač řádně byl uvědoměn, jeden z manželů ke smlouvavacímu pokusu, nelze povolití dobrovolný rozvod manželství.

(Rozh. ze dne 14. září 1920, R II 243/20.)

Ve sporu o rozlukou manželství dohodly se manželé na dobrovolném rozvodu od stolu a lože. Ku třetímu ze smířovacích pokusů, jež konány byly u příslušného okresního soudu, se manžel nedostavil. Když pak téhož dne odpoledne dostavil se k okresnímu soudu za účelem výslechu v trestní věci, předsevzal s ním soudce třetí smírčí pokus, manžel pak bez udání důvodů odepřel podpis protokolu. Po té učinil manžel u sborového soudu, u něhož veden byl rozlukový spor, prohlášení, že bere svůj návrh na povolení dobrovolného rozvodu dodatečně zpět. Sborový soud první stolice povolil dobrovolný rozvod a nevezal uvedené prohlášení na vědomí. Rekursní soud nevyhověl stížnosti manželově. **Důvody:** Stěžovatel neučinil výslovně projevu v ten smysl, že odvolává souhlas s dobrovolným rozvodem, nýbrž prostě se choval odmítavě, nejprve se nedostaviv a potom nepodepsav protokolu. Z tohoto odmítavého chování nelze však vyvodití mlčky projevový dodatečný nesouhlas s návrhem na povolení dobrovolného rozvodu. Vždyť smírčí pokusy nejsou určeny k tomu, aby po třikráte bylo zjišťováno, že souhlas s dobrovolným rozvodem ještě trvá, nýbrž naopak smírčí pokusy mají za účel, přimětí rozváděné manželé rozumnou domluvou k tomu, aby se smířili a setrvali v manželském společenství. Odmítavé chování při takovém smírčím pokusu ať už tím, že žalovaný manžel se nedostaví, nebo že protokol bez udání důvodů nepodepíše, nemůže se tedy rozumně vyložit jinak, než že manžel nesouhlasí s manželským společenstvím, že nechce se smířiti, že tudíž trvá a na rozvedení svazku, který je mu nesnesitelným.

Nejvyšší soud nepovolil dobrovolného rozvodu.

Důvody:

Povolení dobrovolného rozvodu manželství musí předcházeti tři smířovací pokusy dle § 104 obč. zák. Tyto smířovací pokusy mohou dle povahy věci býti předsevzaty, ač-li nemají klesnouti na pouhou bezvýznamnou formalitu, za současné přítomnosti obou manželů, neboť jen v tom případě mohou mít účinek zákonem zamýšlený, poněvadž pouze tím způsobem lze docílití smíření se obou manželů, což jest pravým účelem pokusů těch. Od požadavku současné přítomnosti obou manželů lze upustiti jen výjimečně v případech, kdy zvláštní okolnosti (na př. nevěstnost nebo duševní choroba jednoho z obou žadatelů) odchylku od všeobecného pravidla odůvodňují. Jestliže jeden z manželů, ač řádně uvědoměn, ke smířovacímu pokusu se nedostaví, nelze dobrovolného rozvodu manželství povolití. Usnesením prvního soudu a napadeným potvrzujícím usnesením rekursního soudu, jakož i postupem příslušného okresního soudu při třetím pokusu smířovacím byly zásady tyto porušeny. Jak ze správy okresního soudu na jevo jde, nedostavil se manžel ke třetímu smířovacímu pokusu ustanovenému na den 4. března 1920 na 9. hod. dopol. Okresní soud měl tuto skutečnost prostě zjistiti, čehož však neučinil, nýbrž na místě toho předsevzal s manželem samotným, jenž uvedeného dne odpoledne se dostavil k soudu, aby byl v trestní věci jako obviněný vyslechnut, smířovací pokus; dotýčný protokol obsahuje záznam, že se manžel dostavil avšak podpis protokolu bez udání důvodu odepřel. Aniž by bylo třeba zkoumati, proč manžel podpis protokolu odepřel, a jaký význam toto odepření podpisu má, jest zřejmo, že smířovací pokus s ním

samotným předsevzatý, když závažného důvodu k tomu nebylo, aby smířovací pokus s každým z manželů zvláště byl předsevzat, se přiči ustanovení zákona, to tím více, když tento dodatečný pokus smířovací vůbec ani proveden býti nesměl, ježto manžel ke společnému pokusu smířovacímu, ač řádně o něm vyrozuměn, se nebyl dostavil. Řízení soudní jest tedy v té příčině protizákonné, a jest i usnesení na něm se zakládající jak soudu krajského tak i soudu rekursního zřejmě protizákonné. Vůči odůvodnění rekursního soudu, jenž nedostavení se jednoho z manželů ke smířovacímu pokusu vykládá v ten způsob, že jest za to míti, že nedostavivší se manžel nesouhlasí s manželským společenstvím, že se nechce smířiti, nýbrž že trvá na rozvedení manželského svazku, a že tedy soud právem shledal že i třetí pokus smírčí neměl výsledku, dlužno uvésti, že zákon předpisuje jako předpoklad povolení dobrovolného rozvodu provedení resp. předsevzetí tří smířovacích pokusů, a že, nedostavili se jeden z manželů ke smířovacímu pokusu, nelze přirozeně mluvit o předsevzetí pokusu smířovacího. Tím padá samozřejmě úvaha o výkladu nedostavení se toho kterého manžela.

Čís. 666.

Pro nárok na náhradu léčebních útrat vadou stíženého dobytčete jest věcně výlučně příslušným soud okresní (§ 49 čís. 8. j. n.).

(Rozh. ze dne 14. září 1920, R II 255/20.).

Kupitel koně žaloval na okresním soudě prodatele o náhradu 3.180 K vynaložených na léčení koně, jenž onemocněl ihned po převzetí a jež prodatel odmítl vzít zpět. Námitce věcné nepřislušnosti okresního soudu vyhověl a žalobu odmítl. **Důvody:** Dle žalobcova udání jest žalobou uplatňován nárok na náhradu škody, kterou utrpěl žalobce jako jednatel bez příkazu žalovaného, nechávaje koně léčiti. Nejedná se tedy v tomto případě o žalobu z vady dobytčete, nýbrž o obyčejnou žalobu z jednatelství bez příkazu ve smyslu §§ 1035, 1036 obč. zák. a není proto vzhledem ku výši zažalovaného peníze příslušným okresní soud dle § 49 čís. 8 j. n., nýbrž soud sborový I. stolice (§ 49 čís. 1 j. n.). Rekursní soud zamítl námitku nepřislušnosti. **Důvody:** Žalobu, o níž tu jde, dlužno považovati za žalobu, domáhající se nároku na správu. Neboť zákon (§ 932 obč. zák.) předpokládá pouze, že věc, jež je předmětem správy, trpí vadou (napravitelnou nebo nenapravitelnou), jež po převzetí věci kupitelem se objevila, avšak před tím již tu byla; není však dále třeba, aby nápravu uplatňovaných vad provedl pouze prodatel. Kdo onemocnělého koně koupil za podmínek, jež zakládají nárok na správu, může i výlohy za léčení koně uplatňovati pod hlediskem »snížení ceny« (srovnej: Örtmann, obligační právo III. vydání str. 430 a Gl. Unger n. ř. č. 5839). Dle § 49 čís. 8 j. n. náležejí veškeré žaloby pro vady dobytka k právomoci okresních soudů (srovnej materialie c. ř. s. I., str. 61).

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

D ů v o d y:

Ku správným důvodům rekursního soudu, na které se poukazuje, dlužno, hledíc k obsahu dovolací stížnosti, dodatí ještě toto: Z obsahu žaloby jest patrno, že žalobce žádá náhradu důvodem správy, máje za to, že kůň již před převzetím byl nemocným; neboť již 14. března 1920 vyzval žalovaného, by kobyliu proti vrácení kupní ceny vzal zpět. Přes to, že žalobce nyní na zpětvzetí kobyly netrvá, uplatňuje nárok z tvrzené nemoci dobytčete, jež od žalovaného dne 10. března 1920 převzal a později dal léčiti; že pak léčební útraty patří též k náhradě ze správy, plyne z poslední věty § 932 obč. zák., podle které předatel věci ručí v každém případě za škodu zaviněnou, kteroužto škodu uplatnit lze také žádostí za snížení ceny. Je-li ale důvodem žalobním vada zcizeného dobytčete, náleží žaloba dle § 49 čís. 8 j. n. k okresnímu soudu bez ohledu na výši požadovaného peníze.

Čís. 667.

Smlouvy, vypočtené v § 1, písm. b) zákona ze dne 25. července 1871, čís. 76 ř. zák. vyžadují k své platnosti notářského aktu i tehda, jde-li o manžele od stolu a lože rozvedené.

(Rozh. ze dne 14. září 1920, Rv II 107/20.)

Ve sporu o nepřipustnost exekuce tvrdila žalující, že nabyta zaba-vených předmětů, o něž šlo, koupí od svého rozvedeného manžela. O tržové smlouvě notářský spis sepsán nebyl. Žaloba byla procesním soudem první stolice zamítnuta. D ů v o d y: Vzhledem k ustanovení § 1 zák. ze dne 25. července 1871, čís. 76 ř. zák., mohla platná kupní smlouva ohledně vybavovaných předmětů mezi žalobkyní a jejím rozvedeným manželem sepsána býti jedině ve formě notářského spisu, což se však i dle tvrzení samé žalobkyně nestalo. Že této formy spisu notářského jest nezbytně třeba, tomu nasvědčují tato rozhodnutí nejvyššího soudu: z 8. června 1898, č. 7624, Notariatszeitung 1899, č. 37, příl. k věst. min. sprav. 1899, č. 71, ze 4. února 1896, č. 1391 — Notariatszeitung 1896, č. 17, Centrallblatt für Jur. Praxis str. 435, z 10. listopadu 1896, č. 10.182, Notariatszeitung 1897, čís. 2, Centrallblatt für Jur. Praxis 1897 str. 158, a posléze z 15. října 1895, č. 11.683, Notariatszeitung 1895, č. 47, Centrallblatt für Jur. Praxis 1895, strana 1062. O d v o l a c í s o u d rozsudek potvrdil mimo jiné z těchto důvodů: Proto, že byla žalobkyně se svým manželem v době tržové smlouvy, o niž tu jde, od stolu a lože rozvedena, neodpadla, jak mylně za to má žalobkyně, nutnost, aby zmíněná smlouva tržová byla, ač-li měla platnou býti, zřízena ve formě notářského spisu. Po rozvodu trvá totiž manželství ve své podstatě dále, rozvedení manželé zůstávají si na dále manžely (Krainz Ehrenzweig II. díl § 432 str. 82). Také zákon z 25. července 1871, čís. 76 ř. z. nečiní rozdílu mezi manžely rozvedenými a nerozvedenými. Proto i tržová smlouva mezi rozvedenými manžely musí, aby platnou byla, míti formu notářského spisu (rozh. nejv. soudu ze dne 18. listopadu 1919, Rv I 500/19, úř. sb. č. 8).

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Zákon ze dne 25. července 1871, čís. 76 ř. zák. ustanovuje v § 1 písm. b), že platnost smluv, tam blíže uvedených, mezi nimi též kupních smluv mezi manželi jest podmíněna sepsáním notářského spisu. Jak dovolatelka sama praví, má tento zákonný předpis na zřeteli hospodářský zájem, chtěje chrániti jednak třetí osoby proti úmluvám manželů, jednak jednoho manžela proti druhému, a proto, aby úmluvám takovýmto, jednak hospodářsky škodlivým, jednak nerozvážným bylo čeleno, byla platnost jejich učiněna závislou na zachování určité formy. V těchto důvodech má svou příčinu okolnost, že zákon, ustanoviv jako podmínku platnosti těchto smluv zřízení notářského spisu, nerozeznává, zdali jde o manžele rozvedené, či nerozvedené. Rozvodem nezrušuje se manželský svazek, manželé mohou kdykoli zase se spolu spojití a manželské společenství obnoviti, následkem čehož ono hospodářské nebezpečí, které úmluvami mezi nimi může pro třetí osoby nebo pro některého z manželů vzniknouti, nejen není rozvodem odstraněno, nýbrž naopak, poněvadž obnovení manželského společenství rozvedených manželů těžko lze kontrolovati, může jmenovitě — pokud jde o zájmy třetích osob, státi se ještě hrozivějším. Proto nelze přisvědčiti k názoru dovolání, že platnost tržové smlouvy, uzavřené mezi rozvedenými manželi, není vázána formou spisu notářského, a vším právem odvolací soud potvrdil rozsudek okresního soudu, jež žalobu zamítl z té příčiny, že tržová smlouva ze dne 18. června 1919 mezi žalobkyní a jejím s ní rozvedeným manželem nebyla sepsána ve formě spisu notářského.

Čís. 668.

Kupitel může žalovati pouze o dodání zboží, nikoli však o to, by prodatel přísežně vyjevil (čl. XLII. uvoz. zák. k c. ř. s.), kde nedodané zboží jest.

(Rozh. ze dne 14. září 1920, Rv II 148/20.)

Žalující firma koupila od žalované firmy různé druhy látek. Když žalovaná zdráhala se jí zboží dodati, tvrdíc, že je již jinam prodala, domáhala se žalující, by žalovaná přísežně vyjevila, kde nedodané zboží, jež v žalobě podrobně uvedla, jest, tvrdíc, že je má žalovaná na skladě, vyčkávajíc stoupnutí cen. Žaloba byla soudy všech tří stolic zamítnuta, nejvyšším soudem z těchto

d ů v o d ů:

Podmínkou žaloby vyjevovací dle čl. XLII. uv. zák. k c. ř. s. jest, aby žalobce byl v nejistotě ohledně jmění, jež vyjevováno býti má. Ale tato podmínka, která se zvláště zjevně podává z ustanovení posledního odstavce cit. článku a vůbec z povahy věci a intence ústavu, tu zcela chybí. Žalující už v žalobě specifikuje dopodrobna zboží, jehož vyjevení se domáhá. Není tu tedy třeba přísežného vyjevování žalovanou stranou. Žalující může proto žalovati na dodání zboží dle udání koupeného a, vymůže-li rozsudek, vésti potom exekuci (§ 346 ex. ř.), a teprv

tehdy, nebude-li zboží toho druhu u žalované nalezeno, žádati vyjevovací přísahu dle § 47 ex. ř. Tento zákonem předepsaný postup nelze také obcházeti žalobou o vyjevovací přísahu. Žádá-li žaloba, aby žalovaný vyjevil, kam své zboží prodal a dodal a zač, žádá za vyjevení jeho obchodního tajemství, k čemuž on povinen a ona oprávněna není.

Čís. 669.

Není přípustno, by ve věci, patřící k řízení spornému, dohodly se strany o řízení mimosporném.

(Rozh. ze dne 21. září 1920, R I 587/20.)

V rozvodovém sporu uzavřeli manželé smír, jímž stanovili též prozatímní výši manželových vyživovacích příspěvků, vyhradivše si domáhati se definitivního stanovení výše výživného v řízení nesporném. O potomním návrhu manželčinně rozhodl soud první stolice věcně v řízení nesporném. Rekursní soud usnesení jeho zrušil a poukázal manželku na pořad práva. Důvody: Dle § 50 čís. 3 ve spojení s §§ 49 čís. 1 a 50 odstavec první j. n. je patrné, že spory z poměru manželského o čistě majetkových poměrech manželů patří před řádné soudy s věcnou příslušností dle hodnoty sporu, neboť není zákonného ustanovení, které by spory ty odkazovalo na cestu nespornou. Prorogace stran ohledně příslušnosti a možnost úmluvy, spory vyřídit cestou nespornou, nesporné řízení nezná. Jeť ustanovením § 1 a 2 čís. 1 nesp. říz. taková úmluva výslovně zakázána, ustanovení § 104 j. n. platí pouze pro řízení sporné, jak patrné z jeho zařazení ve II. dílu o příslušnosti ve sporech. Smírem umluvená cesta nesporná je tedy dle zákona nepřípustná.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Rekursnímu soudu dlužno přisvědčiti, že právní věc, o níž zde jde, náleží na pořad práva, poněvadž nárok manželky na placení výživného v měsíčních částkách peněžitých, je poměrem soukromoprávním, nebyl žádným předpisem zákonným odkázán do nesporného řízení. Dovolací stížnost vytyká usnesení rekursního soudu, že přehlíží, že mezi stěžovatelkou a jejím odpůrcem byl v rozvodovém sporu uzavřen soudní smír, ve kterém mimo jiné bylo určeno, že manžel bude platit stěžovatelce prozatím měsíční alimenty a že po úpravě platu nespornou cestou se stanoví buď více nebo méně, nejméně však 120 K měsíčně, že tudíž tímto soudním smírem byl soudce nesporný určen jako rozhodující pro eventuelní zvýšení alimentů. Dovolací stížnost vychází tu z nesprávného právního názoru, jakoby prorogace stran byla v nesporném řízení přípustná. V řízení nesporném prorogace místa nemá. Tomu nasvědčuje jednak kategorie ustanovení § 2 čís. 1 nesp. říz., jednak znění a zařazení § 104 j. n. na konci druhé části jurisdikční normy, jedná-li o příslušnosti ve sporech (viz Dr. Emil Ott: Soustavný úvod ve studium nového řízení soudního, díl I. str. 69, týž: Rechtsfürsorgeverfahren,

str. 123 a Neumann: Kommentar zu den Zivilprozessgesetzen I. díl str. 261 p. v.). Z nepřípustnosti jakékoliv prorogace v řízení nesporném podává se povinnost soudu, vyjde-li na jevo, že věc náleží na pořad práva, v jakémkoliv období z moci úřední súčastně strany odkázati na příslušný soud § 44 j. n. (viz Dr. Emil Ott: Rechtsfürsorgeverfahren, str. 124).

Čís. 670.

Nepřípustnost pořadu práva pro nárok státu o vrácení podpory v nezaměstnanosti, jež žalovanému neprávem byla vyplacena.

(Rozh. ze dne 21. září 1920, R I 722/20.)

Československý erár domáhal se na žalovaném žalobou vrácení podpory v nezaměstnanosti, jež prý byla žalovanému neprávem vyplacena. Soud první stolice vyhověl námitce nepřípustnosti pořadu práva, a žalobu odmítl. Rekursní soud usnesení prvního soudu zrušil a nařídil mu, by o žalobě jednal a rozhodl. Důvody: Žalobce domáhá se žalobou vrácení žalovanému omylem vyplacené podpory v nezaměstnanosti. Žalobce zakládá tedy nárok svůj na ustanovení § 1431 obč. zák. Tento nárok jest nárokem soukromoprávním, třeba by jeho podklad byl rázu veřejnoprávního. Žalobce nemá prostředků administrativních, jimiž by dle jeho tvrzení omylem vyplacený peněz mohl zpět žádati, musí proto nastoupiti pořad práva soukromého, zejména když zákonem ze dne 10. prosince 1918, čís. 63 sb. z. a n. ničeho nebylo ustanoveno o příslušnosti k vymáhání omylem vyplacených podpor v nezaměstnanosti (§ 1 j. n.).

Nejvyšší soud obnovil usnesení prvního soudu.

Důvody:

Žalobce žádá na žalovaném vrácení vyplacené podpory pro nezaměstnanost tvrdě, že žalovaný neměl nároku na tuto podporu, poněvadž měl výživu zabezpečenu z vlastních prostředků, čehož však demobilizačnímu výboru náležitě a v čas neoznámil, ačkoliv k oznámení tomuto byl po smyslu ustanovení §§ 9 a 12 zákona ze dne 10. prosince 1918, čís. 63 sb. z. a n. povinen. Žalobce, tvrdě, že vyplacení podpory zakládá se na omylu, žádá ji na žalovaném proto zpět, odvolává se při tom na ustanovení § 1431 obč. zák. Poukaz žalobce k tomuto zákonnému předpisu není však při řešení otázky, zda uplatňování nároku žalobcova patří na pořad práva, či nikoliv, rozhodným. Vycházeti sluší s hlediska, že soudům občanským náleží vedle ustanovení § 1 j. n. toliko rozhodování o právních poměrech, jež posuzovati dlužno podle zásad práva soukromého, upravujícího vzájemný právní styk jednotlivců, jako takových, kdežto uspořádání poměrů jednotlivců jako členů vyšších svazů organických (státu, obce) vůči těmto svazům vyhrazeno jest řízení administrativnímu. Přihlédne-li se blíže k podstatě nároku, žalobou uplatňovaného, jest patrné, že vznik nároku tohoto nelze hledati v právu soukromém, nýbrž v právu veřejném, poněvadž vedle ustanovení zákona

ze dne 10. prosince 1918, čís. 63 sb. z. a n., nevystupuje stát při udělování podpor pro nezaměstnanost jakožto soukromoprávní osobnost proti straně koordinované, nýbrž jako nositel práva veřejného, na základě svého výsostního práva podporu udělující a tudíž jako osobnost protistraně nadřizená. Na tomto stavu nemůže přirozeně ničeho změnit ani ta okolnost, že podpora byla vyplacena omylem, a že část její žalovaným byla již vrácena. Jedná se vždy o to, zda vůbec, pokud se týče v jaké výši příslušel žalovanému oproti státu nárok na podporu v nezaměstnanosti a vrácení přeplatku, pokud se týče peněz, bez zákonného podkladu pro nárok vyplaceného, jest jen rubem řečené základní otázky. Tímto rubem otázky nepřeměňuje se však základ její v poměr soukromoprávní. Uplatňování nároku žalobce nepatří tedy na pořad práva.

Čís. 671.

Zákon o zajištění půdy drobným pachtýřům ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n.

Netřeba, by požadovatel byl po celou zákonnou dobu buď pachtýřem nebo podpachtýřem, stačí též, byl-li v oné době dílem pachtýřem, dílem podpachtýřem.

Ustanovení § 6, odstavec první, zákona může se dovolávat i podpachtýř, byl-li pozemek bezdůvodně odňat pachtýři.

(Rozh. ze dne 21. září 1920, R I 756/20.)

Otec požadovatelův měl od velkostatku pachtován dílec pozemku č. kat. 146 od r. 1899 do r. 1906, v r. 1906 požadovatel, který mezi tím převzal hospodářství po otci, pozemek ten více nenajal, nýbrž pachtoval od Františka S-a polovici nyní požadované louky čís. 238, kterou František S. měl na své jméno od téhož vlastníka pachtovanou, a hospodařil na ni do r. 1917. V tomto roce vydražil opětně František S. pacht louky na dalších 6 let a bylo umluveno, že ji budou užívatí jako dříve, totiž každý z polovice. Ředitelstvím velkostatku nebylo ale propachtování louky Františku S-ovi schváleno a pozemek dán jinému do pachtu. Soud první stolice odepřel požadovateli nárok, rekursní soud mu jej přiznal.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Právním připočítávají nižší soudy dobu pachtu pozemku čís. 146 k době podpachtu polovice louky čís. 238, poněvadž předchůdce požadovatelův byl členem jeho rodiny a poněvadž tu jde o střídání pozemků v dílcovém pachtu podle § 1, odstavec druhý zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n. Námitka ve stížnosti uplatňovaná, že dobu pachtu nelze vůbec do doby podpachtu včítati, nemá v zákoně opory. Zákon nevyžaduje, aby pachtýř měl pozemek buď po celou zákonnou dobu v pachtu, neb po celou zákonnou dobu v podpachtu, nýbrž jen, že ho musí mít nepřetržitě v pachtu neb podpachtu, stavě podpacht úplně na roveň pachtu. Rekursní soud má také právem za to, že požadovací nárok požadovateli

přísluší podle § 6, odstavec první cit. zák., poněvadž ředitelství velkostatku, odňavši v r. 1917 pozemek Františku S-ovi, aniž by bylo prokázáno podstatnou příčinu k tomu, odňalo ho tím zároveň i požadovateli bez podstatné příčiny. § 6 odstavec první mluví sice výslovně jen o požadovacím nároku pachtýře, jemuž byl pozemek vlastníkem odňat, dlužno jej však použití též na požadovací nárok podpachtýřův, jemuž bylo znemožněno v podpachtu pokračování tím, že vlastník odňal pozemek pachtýři, poněvadž § 1 cit. zák. staví podpachtýře na roveň pachtýři a přiznává mu požadovací nárok samostatný, nikoliv od pachtýře odvozený. Z toho, že právo podpachtýřovo jest právem samostatným, plyne též, že nárok požadovací přísluší podpachtýři, i když podpacht bez svolení vlastníka jest zakázán. Rozhodujícím jest skutečný stav, a, poněvadž bylo zjištěno, že požadovatel byl podpachtýřem a že dle úmluvy s Františkem S-em jím i nadále zůstatí měl, jest též neodůvodněna další námitka ve stížnosti uplatňovaná, že by František S. nebyl směl bez svolení ředitelství velkostatku vydražený pozemek dáti požadovateli do podpachtu.

Čís. 672.

Přezkoumávání správnost nálezu rozhodčího soudu okresní nemocenské pokladny není řádným soudům dovoleno.

(Rozh. ze dne 21. září 1920, R I 782/20.)

Žalující dělník napadl žalobou u řádného soudu nález rozhodčího soudu okresní nemocenské pokladny, jímž rozhodnuto o jeho vyživovacích příspěvcích. Procesní soud první stolice o žalobě věcně rozhodl, odvolací soud napadený rozsudek zrušil a odmítl žalobu pro nepřipustnost pořadu práva. Důvody: Oprávněna jest námitka žalované okresní nemocenské pokladny, vznesená teprve v odvolacím spise, k níž dlužno dle § 240 c. ř. s. odvolacímu soudu přihlížeti. Předpisů §§ 557 až 599 c. ř. s. nelze použítí na rozhodčí soudy okresních nemocenských pokladen, ježto čl. XII. čís. 5 uv. zák. k c.ř. s. ponechal netknutými předpisy o rozhodčích soudech nemocenských pokladen poukázav výslovně k § 41 zákona ze dne 30. března 1888, čís. 33 ř. zák., jenž prohlašuje nepřipustnost opravných prostředků a žalob proti nálezům rozhodčích soudů, jež jsou výlučně povolány k odklizení sporu mezi pojištěnci a okresní nemocenskou pokladnou o nárocích vyživovacích. Žaloba, o níž tu jde, jest proto nepřipustnou a soudu nelze řešiti ani otázku, zda rozhodčí soud dbal své příslušnosti a zda žalobce jest vůbec členem okresní nemocenské pokladny. Vznese-li žalobce sám — jak v žalobě tvrdí —, domnívaje se býti členem pokladny, žalobu u rozhodčího soudu, jest dle § 41 cit. zák. vázán jeho nálezem a nemůže mu odporovati. Rozepře, o níž tu jde, jest tudíž odňata řádným soudům, pročez bylo dle § 42 j. n. a § 477 čís. 6 c. ř. s. prohlášiti zmatečnost řízení a rozsudku první stolice a žalobu odmítnouti.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Správné odůvodnění v odpor vzatého usnesení, k němuž se poukazuje, není rekursními vývody nikterak vyvráceno. Otázka, zda žalobce jest členem okresní nemocenské pokladny a zda rozhodčí soud byl po této stránce vázán výrokem dozorčího úřadu, jest otázkou věcného řešení případu. Přezkoumávatí správnost nálezu rozhodčího soudu ani v tomto, ani v jiném směru není řádným soudům dovoleno. Jim rovněž nepřisluší, by zjednávaly nápravu proti případným pochybením soudu rozhodčího. Zda-li a v jaké míře lze snad domáhati se nápravy na úřadě dozorčím, zde rozebíratí nelze a netřeba.

Čís. 673.

Ujednáno-li, že prodátele, pokud by nestačily kupitelovy pytle, dodá zboží ve svých pytlech, nejsou tyto pytle předmětem smlouvy dodací. Fakturoval-li prodátele tyto pytle, ač jich nedodal, nemá kupitel nároku na dodání pytlů, nýbrž jen na vrácení toho, oč za ně na fakturovaném penízi více byl zaplatil.

(Rozh. ze dne 21. září 1920, Rv I 344/20.)

Žalovaná firma dodávala ze své továrny žalující firmě ve větším množství sodu, při čemž použito bylo obyčejně pytlů kupitelových. Při jedné dodávce sdělila továrna žalované firmě, že v továrně není dostatek pytlů kupitelových, načež se prodátele nabídl kupiteli, že mu dodá své pytle, pokud by zásoba pytlů kupitelových nestačila a to po 3 K 50 h za kus. Dle výpočtu továrny nedostávalo se 267 pytlů, pročež prodátele peněz za tyto pytle pojal do účtu a kupitel mu celý účet včetně této položky zaplatil. Později se však vysvětlilo, že dodávka stala se vlastně v pytlech kupitelových, načež prodátele zaslal kupiteli příslušnou částku, o níž bylo mu více zapláceno, kupitel jí však nepřijal, nýbrž domáhal se plnění 267 pytlů. Procesní soud prvě stolice žalobu zamítl. **Důvody:** Žalovaná firma zavázala se přenechati žalobci své pytle pro případ, že by zásoba jeho pytlů k zásilce sody nestačila. Pytlů žalované firmy nebylo však k zásilce použito a nebylo toho též zapotřebí, ježto žalobce měl sám dosti pytlů na skladě. Není zde tudíž podmínky, za které by byla žalovaná firma povinna žalobci pytle přenechati a proto žalobce nemůže pytle ty od žalované firmy žádati (§ 901 obč. zák.). Okolnost, že žalovaná firma pytle žalobci účtovala a po případě pytle ty ve svých knihách žalobci připsala, jest úplně nerozhodnou. **Odvolací soud** rozsudek potvrdil v podstatě z týchž důvodů, k nimž dodal: Ze zjištěných skutečností následuje, že k provedení zásilky, o níž se jednalo, bylo použito pytlů žalobcových, že tudíž fakturování těchto pytlů žalovanou stranou žalobci stalo se v předpokladu, se skutečným stavem nesouhlasícím, a nelze proto skutečnosti fakturování oněch pytlů přiznati právotvorné moci v tom směru, že by tím úmluva, mezi stranami podmíněčně učiněná, byla se stala smlouvou hotovou. Náhledu žalobce, že on podáním žaloby koupil schválil, zajisté přisvědčiti nelze již proto, že v době podání žaloby již mu dobře znám byl celý stav věci, zejména, že

jemu pytle, jichž vydání se domáhá, jen vzhledem k nesprávným předpokladům byly účtovány, a že tudíž vlastně k hotové úmluvě mezi ním a žalovanou stranou o přenechání pytlů nedošlo. Omylu v tom směru nastalého žalovaná zajisté dovolávati se může, a není tomu na závadu, že činí tak teprve po vyúčtování, ježto teprve tím na jevo vyšlo, že žalovaná cmylem 267 pytlů žalujícímu zaúčtovala, a teprve tímto okamžikem bylo možno žalované z tohoto omylu další důsledky vyvoditi. Nesrovnávalo by se zajisté se zásadou poctivosti a víry v obchodních stycích, kdyby žalobce přes tento zcela zřejmý cmyl chtěl se domáhati splnění úmluvy, která nikdy hotovou se nestála.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Dovolání uplatňuje proti rozsudku odvolacího soudu toliko nesprávné právní posouzení věci a navrhuje změnu rozsudku v ten rozum, že uznává se právem dle žádosti žalobní. Lze proto zabývatí se jen otázkou, zda návrh dovolací jest vývody ku dovolacímu důvodu § 503 č. 4 c. ř. s. opodstatněn čili nic. Dovolací soud vývody ty neuznává za způsobilé, by odůvodnily žádanou změnu napadeného rozsudku vzatého v odpor, třeba že nelze ve všem vsudy přistoupiti k důvodům stolic nižších. Jest sice správné, že dle právního názoru soudu odvolacího a soudu procesního mezi spornými stranami nedošlo vůbec k hotové smlouvě kupní ohledně 267 pytlů, jichž vydání se žalobce na žalované straně domáhá. Z faktur předložených žalobcem vyplývá, že předmětem kupní smlouvy nebyly pytle strany žalované, nýbrž soda balená v pytlech, které pytle strana žalovaná, pokud je dodala z vlastních zásob, účtovala žalujícímu po 3 K 50 h; z obsahu předložených dopisů nelze seznati, že žalovaná strana má žalobci také dodati koupené pytle bez sody. Zjistily-li nižší stolice, že žalobci oněch 267 pytlů bylo dodáno ze žalobcovy zásoby v továrně, nemá žalobce, jak mylně se domnívá, nároku na opětné a samostatné dodání 267 pytlů, za něž již v roce 1916 zaplatil 934 K 50 h (po 3 K 50 h), nýbrž jedině nárok na vrácení toho peníze podle § 1431 obč. zák., který žalovaná strana bez právního důvodu drží; z uzávěrky na dodání sody v pytlech však žalobce nemá nároku, když koupená soda v pytlech žalobci skutečně byla dodána. Proto jest lhotejno, že žalovaná měla vlastní pytle dodati jen za jistých podmínek, — při nedostatku pytlů žalobcových; o podmíněné koupi pytlů samých nemůže býti řeči, protože pytle samy o sobě nebyly koupeny. Průhledný pokus žalobcův, aby náhradu za přeplatek účtu si zjednal v pytlech, které dodati žalovaná mimo sodu již dodanou povinna není, nelze proto pokládati zákonně odůvodněným.

Čís. 674.

Kdo platil bankovkou, opatřenou padělaným kolkem, není příjemci povinen náhradou, dal-li tento bankovku dále, aniž stihla ho z toho povinnost, odškodniti dalšího příjemce.

(Rozh. ze dne 21. září 1920, Rv I 384/20.)

Žalovaný platil pokladně státních drah tisícikorunovou bankovkou, jež byla po té třetí osobě, již jí dráha mezitím plnila, pozastavena jako padělek bez nároku na náhradu. Žalobě dráhy o náhradu škody procesní soud první stolice vyhověl, opřev své rozhodnutí o závazek z náhrady škody dle § 1293 a násl. obč. zák. Odvolací soud žalobu zamítl. Důvody: Žalobce opírá žalobní nárok o právní důvod náhrady škody a z tohoto důvodu byla mu také prvním soudcem zažalovaná pohledávka přisouzena. Jednou z podstatných náležitostí nároku na náhradu škody je, aby škoda skutečně vznikla (§ 1293 obč. zák.); kde není škody, není samozřejmě ani její náhrady. V čem by škoda v tomto případě záležela, žalující strana neuvádí, omezujíc se na to, že jí bylo placeno bezcennou bankovkou. Okolnost tato však k odůvodnění žalobního nároku nikterak nestačí, ježto je na bíledni, že, platila-li na př. žalující strana bankovkou, kterou od žalovaného obdržela, někomu, jinému, nevostala jí tím ještě žádná škoda, leda že by byla povinna, bankovku vyměnit za jinou, dobrou. Že se však něco takového stalo, žalující strana v celém sporu netvrdila. Nepadá proto na váhu, dospěl-li soudce první k nesprávnému závěru, že žalující strana přišla ke škodě. Další podmínkou náhrady škody je zavinění škůdce (§§ 1295 a 1306 obč. zák.), neboť nikoliv škoda sama zavazuje k náhradě škody, nýbrž jen vina, bez níž závazku k náhradě není. Žalující strana vidí zavinění žalovaného prostě v tom, že platil bankovkou s padělaným kolkem. V tom však nelze při známé jednoduchosti kolků, k tomu již vydaných, jež měla v zápětí četná zdařilá padělání, spatřovati ani nedopatření ve smyslu ustanovení § 1297 obč. zák., tím méně pak hrubou nedbalostí dle § 1324 obč. zák.; ostatně že tu o nějakém zavinění na straně žalovaného řeči býti nemůže, je nejlépe vidno z toho, že úředník žalující strany, zaměstnaný u staniční železniční pokladny přijímáním peněz, ač by mohl míti v rozeznávání bankovek daleko větší zručnost, než žalovaný, sám ani nerezpoznal, že jde o bankovku s padělaným kolkem, neboť by jí jinak nebyl od žalovaného za dobrou bankovku přijal. Dle toho je žaloba, opírající se o právní důvod náhrady škody pochybená a pochyben je proto i rozsudek, když žalobě z tohoto důvodu vyhověl. V tomto případě mohlo býti žalováno jediné z důvodu správy, pro niž jsou tu veškeré zákonné podmínky a jež proviněním druhé strany podmíněna není. Nerozhodno je, že i při správě možno žádati náhradu škody, neboť nárok na náhradu škody, plynoucí ze správy, má, jak z ustanovení § 932 obč. zák. (ve znění III. novely) vidno, pouze povahu nároku vedlejšího ve smyslu ustanovení § 912 obč. zák. a nárok takový může býti uplatňován jen ze správy a nikoliv samostatně a je nepřipustné, aby nárok hlavní, plynoucí ze správy, byl uplatňován z jiného právního důvodu než z důvodu správy.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Aby nárok na zaplacení 1000 K — ať již z právního důvodu náhrady škody podle §§ 1293 a násl., nebo z důvodů správy podle §§ 922 a násl. obč. zák., nebo konečně z původního poměru obligačního, totiž ze smlouvy dopravní — mohl býti pokládán za oprávněný, musil by žalující erár především dokázati, že mu vzešla majetková újma ve výši zažalo-

vané částky 1000 K. Ježto však dle potvrzení pokladny bankovního úřadu ministerstva financí ze dne 4. října 1919 dotyčná bankovka byla zadržena bez nároků na náhradu nikoli straně žalující, nýbrž osobě třetí, již jí byla dráha dále plnila, a žalující erár ve sporném řízení nikterak netvrdil natož pak prokázal, že snad této třetí osobě dal náhradu za bankovku patrně dále v oběh uvedenou, a ani v dovolání tvrditi to se nepokouší; — neprovedl důkazu výše naznačeného, a nelze mu tedy vůbec přiznati aktivní legitimace k této žalobě.

Čís. 675.

Sestiměsíční lhůta čl. 349 obch. zák. vztahuje se i k nárokům na odškodnění, pokud vyvěrají z nesplnění smluvní povinnosti.

(Rozh. ze dne 21. září 1920, Rv I 418/20.)

Žalovaná firma dodala počátkem února 1919 žalobkyni zboží, jež tato dále prodala a když jí pak bylo dalším kupitelem pro vadnost vráceno, dala je žalované v polovině února 1919 k dispozici. Koncem února podala nynější žalobkyně, opírajíc se o nárok ze správy (čl. 349 obch. zák.) na žalovanou žalobu na vrácení předem vyplacené kupní ceny, již bylo právoplatně vyhověno. Zasláním zboží dalším kupiteli byly žalobkyni způsobeny výdaje (skladné, dovozní atd.), jichž domáhala se na žalované žalobou podanou v listopadu 1919 po vysouzení zprvu uvedeného sporu. Procesní soud první stolice žalobě vyhověl mimo jiné z těchto důvodů: Žalovaná vznesla námitku, že nároky žalobkyně jsou dle čl. 349 obch. zák. promlčeny. Leč žalobkyně domáhala se již v původním sporu, zahájeném ve lhůtě čl. 349 obch. zák., zrušení smlouvy pro vadnost zboží a vrácení kupní ceny, čímž předešla promlčení všech nároků ze smlouvy té vzházejících tudíž i nároků, jež teprve touto žalobou jsou uplatňovány a jež jsou pouze příslušenstvím nároku uplatňovaného v původním sporu. Včasným podáním oné původní žaloby byly uplatněny všechny nároky z vad zboží vyplývající. Mimo to jest možno teprve dle výsledku původního sporu stanovit, kdo má nésti náklady, o něž jde v této žalobě. Odvolací soud rozsudek potvrdil. Důvody: I když soud odvolací nemůže se připojiti k náhledu soudu první stolice, pokud jde o otázku promlčení, protože žalobkyně neuplatňovala ani výslovně v předchozím procesu, ani ve lhůtě stanovené v čl. 349 obch. zák. náhrady nákladného, dovozného a skladného, již se domáhá touto žalobou, dlužno přece žalobní nárok uznati za odůvodněný. Podle čl. 348 obch. zák. jest žalobce, jenž pozastavuje zboží, které mu bylo z jiného místa zasláno, povinen obstarati prozatímní uschování zboží na tak dlouho, pokud prodatel není s to, by tuto péči sám převzal. Povinnost tuto má kupitel k ochraně zájmů cizího prodatele, aby tento byl chráněn škod, jež by mohly povstati okamžitým vrácením nebo prodejem zboží. Povinnost tato stíhá kupitele bezpodmínečně, ať pozastavení jest odůvodněno zaviněním prodatelovým či nikoliv. Za splnění této povinnosti ručí kupitel podle čl. 282 obch. zák. a má proto při uschování pozastaveného zboží zachovati péči řádného obchodníka a tudíž učiniti všechna nutná opatření, až prodatel, zpraven jsa o pozastavení zboží, bude s to, by sám zbožím vhodně naložil. Dle zjištění předchozího sporu, který již byl právoplatně

rozhodnut, pozastavila žalobkyně dopisem ze dne 12. února 1919 zboží, jak jí bylo podle dispozice dodáno do T., dala je žalované k dispozici a byla tudíž povinna, aby pečovala o prozatímní uschování zboží, jež zatím došlo zpět do L., dokud žalovaná sama o zboží ničeho jiného nenařídila. Plnic tuto povinnost, zákonem jí uloženou, poukázala žalující, jak žalovaná sama doznává, zasílatelskou firmu Alfred D. v L., aby zboží vzala do svého skladu, a musila z toho důvodu předem zboží u dráhy vyzvednouti. Ježto samozřejmě se mohlo tak státi až po vyrovnání všech nákladů dopravy, musila zasílatelská firma, aby mohla splnit daný příkaz, tyto útraty předem zaplatiti, aby mohla zboží uložiti do skladiště. Náklad s tím spojený, jímž zboží bylo uchráněno před prodejem na dráze, musila tudíž žalující firma již v zájmu žalované nésti ze svého. Ježto v předchozím sporu rozsudkem bylo zjištěno, že dodané zboží nevyhovovalo smlouvě a že tudíž žalobkyně nebyla povinna, aby zboží převzala, a naopak byla žalovaná uznána povinnou, aby vrátila kupní cenu za zboží, jež byla předem zaplacená, bylo pozastavení odůvodněno a jest proto žalovaná povinna, aby žalobkyni nahradila též náklady, způsobené uschováním zboží. Otázka promlčení zde vůbec nepřichází v úvahu, ježto žalobkyně nemohla tohoto nároku uplatňovati dříve, dokud o správnosti pozastavení nebylo rozhodnuto.

Nejvyšší soud žalobu zamítl.

D ů v o d y:

Dovolacímu důvodu nesprávného právního posouzení věci nelze upříti oprávněnost. Dle čl. 349 obch. zák. promlčují se žaloby pro vady zboží proti prodávajícímu v 6 měsících po jeho dodání. Zákon tyto žaloby nikterak nevymezuje a sluší tedy k nim počítati i žaloby na náhradu škody vzniklé dodáním vadného zboží. V tomto případě jest nesporno, že žalovaná dodala žalobkyni zboží smlouvě neodpovídající, tedy zboží vadné, že žalobkyně toto zboží dále prodala a zaslala, a že jí bylo jejím spolumluvnickem pro tuto vadnost vráceno. Není pochybnosti, že žalující firmě příslušela náhrada výloh spojených s tímto dalším zcizením, tedy i náhrada dovozného za zaslání a vrácení zboží. Tyto výlohy nejsou v nijaké souvislosti se zákonnou povinností žalující firmy k prozatímnímu uschování zboží ve smyslu čl. 348 obch. zák., nebyly způsobeny tímto uschováním, byť i zboží k účelu uschování musilo býti nejprve na dráze vyzvednuto a vyplaceno, a nelze je proto pokládati, jak rozsudek v odpor vzatý mylně za to má, za výlohy učiněné v zájmu žalované, nýbrž tvoří škodu žalobkyni koupí, dalším prodejem a pozastavením vadného zboží způsobenou. Totéž platí o dalším dovozném za odvezení zboží, neboť i nárok na náhradu této částky opírá žalobkyně výslovně o důvod nesprávné a protismluvní dodávky zboží, která také jediné vznik jeho zavínila a nelze ani toto dovozní pokládati za náklady uschováním zboží způsobené. Nároky na náhradu zboží vzniklé dodáním vadného zboží, dlužno však dle čl. 349 obch. zák. uplatňovati žalobou do 6 měsíců ode dne dodání zboží a, poněvadž toto bylo dodáno v únoru 1919, jest nárok na náhradu této škody uplatňovaný žalobou teprve dne 7. listopadu 1919 promlčen. Rovněž nelze sdíleti názor, že žalobkyně nemohla tento nárok uplatňovati dříve, dokud o správnosti pozastavení zboží nebylo rozhod-

nuto, neboť správnost tohoto pozastavení jest předpokladem pro každou žalobu pro vady zboží a nelze otázku tuto zvláště řešiti.

Čís. 676.

Prohlášení žalobce, vedle něhož místo plnění, nezáležejícího v penězích, jest ochoten přijati určitou sumu peněz, jest, pokud prohlášením tím podmíněny jsou druhová příslušnost soudu nebo zavedení zvláštního řízení, vůbec neodvolatelné, kde pak prohlášení v těchto směrech nemá významu, lze je odvolati do zahájení sporu bezpodmínečně, po této době jen se souhlasem žalovaného.

(Rozh. ze dne 21. září 1920, Rv I 421/20.)

Rozvedená manželka domáhala se na manželi, by jí vydal různé movitosti (nábytek, skvosty, prádlo atd.) a uvedla zároveň v žalobě v odstavci IV., že se může manžel závazku sprostiti zaplacením 10.000 K. Při ústním jednání prohlásil však její právní zástupce, že vylučuje ze žalobní prosby odstavec IV., proti čemuž se zástupce žalovaného ohradil. O návrhu žalobkyně nebylo dále jednáno ani zvláště rozhodnuto. Žalovaný napotom na žalobu submitoval, načež zástupce žalobkyně navrhl vynesení rozsudku dle uznání. Rozsudkem dle § 395 c. ř. s. vyhověl pak procesní soud žalobě v plném rozsahu, pojav do jeho výroku i odstavec IV. žaloby a uvedl v tomto směru v důvodech: Vzhledem k tomu, že žalobkyně v žalobě projevila ochotu na místě předmětů v žalobě uvedených přijmouti 10.000 K, navrhnoucí, že žalovaný může se zaplacením této částky plnění sprostiti, musil výrok v tomto směru dle § 410 c. ř. s. býti pojat do rozsudku, byť i byl zástupce žalobkyně při ústním jednání zmíněný dodatek z prosby žalobní vyloučil, ježto zmíněným prohlášením žalující strana vlastně žalovaného již v žalobě k alternativním plnění zmocnila a jest tímto svým prohlášením po doručení žaloby již vázána. Následkům prohlášení zmíněného mohla by se vyhnouti jen tím, kdyby vzala žalobu zpět, což ovšem za jednáni bez souhlasu protistrany, která v tomto případě proti vyloučení uvedené části žalobního žádání jako nepřipustné změně žalobní se ohradila, možným již není, leč by se žalobkyně vzdala zároveň žalobního nároku. To se však nestalo. O d v o l a c í s o u d nevyhověl odvolání žalobkyně. D ů v o d y: Není závadným, že o návrhu žalobkyně, by odstavec IV. byl z žaloby vyloučen, rozhodnuto bylo v rozsudku, rozhodnutí o něm zůstává platným. Že nelze zde užiti ustanovení § 235 odstavec čtvrtý c. ř. s. a vyhověti návrhu žalobkyně na vyloučení dotyčného odstavce z prosby žalobní bez přivolení žalovaného, podává se z doslovu zákona, zejména když jest nepochybné, že vypuštění odstavce toho nemůže býti pokládáno ani za obmezení žalobní prosby ani za žádání jiného předmětu nebo interese na místě předmětu původně požadovaného. Po náhledu soudu odvolacího nejde vůbec o změnu žaloby ve smyslu § 235 c. ř. s., nýbrž o to, že žalobkyně snaží se, nahraditi původní návrh žalobní návrhem jiným, čemuž ovšem bez přivolení žalovaného vyhověti přípustným není (§ 410 c. ř. s.). Jelikož není zde změny žaloby ve smyslu § 235 c. ř. s. nebylo třeba usnesení soudního, a rekurs podaný v odvolání jest bezpředmětný. Žalovaný na-

byl již okamžikem doručení žalobního spisu (§ 232 c. ř. s.) práva volby, jakým způsobem, z oněch žalobkyní navržených, chce splnit svůj závazek a tohoto práva, jednou již nabytého, nemohl již více proti své vůli opět býti zbaven, zvláště ne jednostranným jednáním žalobkyně. Táž navrhla případné plnění závazku v penězích zcela ze své vůle a o své újmě, procesnímu soudu první stolice nepřislušela ve směru tom žádná ingerence, taktéž žalovaný neměl a nemá ani nejmenší příležitosti, uplatnit nějak vliv v příčině návrhu toho, obzvláště co do obsahu jeho a není správný předpoklad, že bylo třeba zvláštního přijetí návrhu žalobkyně se strany žalovaného ve smyslu § 882 obč. zák. Z okolností právě určených vyplývá zároveň, že žalobkyně projevívši ochotu, přijati určitou sumu peněžitou za předměty od žalovaného požadované, učinila tak výhradně na vlastní nebezpečí a nemůže nyní namítati důvodně, že suma ta stala se za sporu nepřiměřenou.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Podle předpisů platného práva procesního může žalobce, domáhající se plnění, které nezáleží v penězích, prohlásiti, že jest ochoten, na místě plnění naturálního přijmouti určitou sumu peněz (§§ 56 j. n., 410, 448 c. ř. s., § 4 zákona ze dne 27. dubna 1873, čís. 67 ř. zák. o řízení upomínacím). Takovéto prohlášení má především význam čistě formální tam, kde jím podmíněna jest předmětná příslušnost soudu (§ 56 j. n.) nebo na něm závisí zavedení zvláštního řízení (bagatelního po případě upomínacího, §§ 448 c. ř. s., 4 upom. ř.). Ale prohlášení to má význam dále sahající, jsouc nabídkou odstupného vůči žalovanému, jemuž se tím propůjčuje možnost plnění alternativního (facultas alternativa), a jenž nabývá tím práva, již před vynesením rozsudku uspokojiti žalobce zapravením odbytného, každým způsobem však nárok u, aby v rozsudku bylo vyřčeno, že zaplacením peněžité sumy, o které žalobce se prohlásil, že jest ochoten přijmouti ji na místo zažalovaného plnění, osvoboditi se může od tohoto plnění. Vždyť dle přesného a určitého předpisu § 410 c. ř. s. musí, když žalobce učinil dotčené prohlášení (v žalobě nebo při líčení) výrok ten býti pojat do rozsudku a to bez ohledu na další chování se žalobce nebo žalovaného. Dle § 12 ex. ř. pak může ještě v řízení exekucním dlužník vykonati právo volby, výrokem rozsudkovým mu vyhrazené, dotud, dokud věřitel ani zcela ani částečně neobdržel plnění zvoleného. Otázka, o kterou jde v našem případě v dovolacím řízení, jest jediné ta, zda, po případě za jakých podmínek žalobce může zpět vzíti prohlášení obsahu výše naznačeného, tedy odvolati nabídku odstupného. Tu pak nemůže býti pochybnosti, že odvolání nabídky jest naprosto nepřipustno tehdy, když prohlášením žalobcovým podmíněna jest předmětná příslušnost soudu nebo zavedení zvláštního řízení, ježto by v takovýchto případech žalobce úplně zviklal základ, na němž spočívá příslušnost soudu po případě zavedené řízení. Tam však, kde jako v případě tomto prohlášení žalobcovy nemá rozhodného významu pro předmětnou příslušnost nebo pro zavedené řízení, není zpětvzetí onoho prohlášení na dobro vyloučeno, ale jest vázáno na podmínky § 235 c. ř. s. Není odvolání nabídky odstupného v podstatě ničím jiným, než změnou žaloby,

když se jím žalovanému odnímá právo a možnost plnění alternativního (po případě již za řízení) a ruší zákonný nárok žalovaného na vynesení rozsudku ve smyslu § 410 c. ř. s. Nelze tu mluvit o pouhém omezení žaloby (§ 235 odstavec čtvrtý c. ř. s.), které jest ovšem vždy dopuštěno, neboť omezení žaloby předpokládá pojmově jakýsi ústupek žalobcův ve prospěch žalovaného, odvoláním nabídky odstupného má však žádání žalobní, ponechávající žalovanému možnost plnění alternativního, v neprospěch žalovaného zaměněno a nahrazeno býti návrhem žalobním směřujícím k pouhému plnění naturálnímu. Nabídka odstupného může tedy podle § 235 c. ř. s. býti odvolána bezpodmínečně do zahájení sporu, po něm však pouze se svolením odpárcovým (§ 235 odstavec první a druhý c. ř. s.). Ustanovení třetího odstavce § 235 c. ř. s. vzhledem k povaze věci v takovém případě ovšem místa nemá. Rovněž nelze na nabídku odbytného použití zásad §§ 861 a násl. obč. zák., poněvadž nejde o ofertu práva hmotného. V případě, o němž jde, žalovaný nedal svolení k zpětvzetí nabídky odstupného, spočívajícímu v prohlášení, učiněném zástupcem žalobkyně teprve při líčení ze dne 2. července 1919, že z prosby žalobní vylučuje poslední odstavec její, znějící, »žalovaný může se sprostiti vydání předmětů tím, zaplatí-li 10.000 K«, — nebylo tedy lze přihlížeti k tomuto prohlášení, a když žalovaný při líčení ze dne 3. března 1920 submitoval na žalobu a žalobkyně navrhla vydání rozsudku pro uznání, bylo pojmuti do rozsudku výrok ve smyslu § 410 c. ř. s. Stejně bylo by tomu bývalo, kdyby byl žalovaný, uznávaje nárok žalobní, ale používaje zároveň nabídky odstupného, v žalobě učiněné, k prvnímu roku se nedostavil a žalobkyně byla navrhla vydání rozsudku pro zmeškání. Také tu bylo by odvolání nabídky odstupného bývalo nepřipustným po případě bezúčinným. Mylný jest tedy názor soudu odvolacího, že nejde o změnu žaloby a že proto nebylo třeba zvláštního usnesení. Usnesení takové mělo býti prvním soudem učiněno a stranám písemně vydáno (§ 426 c. ř. s.), a procesní soud, nezachovav se tak, pochybil po stránce formální. Ale žalobkyně z tohoto formálního poklesku nemůže v dovolacím řízení odvozovati důsledků sobě příznivých, poněvadž výrok rozsudku prvního soudu, že závazku k vydání předmětů může se žalovaný sprostiti zaplacením 10.000 K, implicite v sobě zahrnuje usnesení, jímž se zamítá návrh žalobkyně na vyloučení příslušné části žalobní prosby; žalobkyně měla možnost odporovati dotčenému odstavci rozsudku odvoláním; ona také použila této možnosti; a soud odvolací právem nevyhověl vznesenému prostředku opravnému. Zcela správně již první soud vytkl, že žalobkyně byla by mohla vyhnouti se následkům prohlášení ohledně odbytného v žalobě učiněného jen tím, kdyby byla vzala zpět žalobu, což ovšem za jednání bez souhlasu odpárcova nebylo možno, leč by se byla žalobkyně vzdala nároku žalobního. Názor nižšími soudy projevený a dovolacím soudem schválený, že žalobkyně nemohla bez souhlasu žalovaného odvolati za řízení nabídku odbytného, shoduje se také s míněním v té příčině v literatuře hájeným (srovnej: Petschek »Die Abfindung des materiellen Klagsanspruches nach österreichischem Zivilprozeßrecht« v časopise »Zeitschrift für Notariat und freiwillige Gerichtsbarkeit«, ročník 1902 str. 353 a násl.; Flieger ve Zprávách Právníké jednoty moravské 1903, str. 46; Neumann »Kommentar zu den Zivilprozeßgesetzen« u § 56 j. n. a § 410 c. ř. s.; Tilsch »Einfluß der Zivilprozeß-

gesetze«, str. 227/228; Pollak »System des österreichischen Zivilprozeß-rechtes« a t. d.).

Čís. 677.

Ustoupil-li žalobce, domáhající se splnění smlouvy neb alternativně z důvodu odškodnění číselně udaného odstupného, od nároku na splnění smlouvy, jest povinen, by dokázal, v jaké výši mu odškodné přísluší.

(Rozh. ze dne 21. září 1920, Rv I 446/20.)

Žalobce domáhal se na žalovaném vydání kočáru na základě smlouvy kupní anebo zaplacení interese 1000 K. Procesní soud první stolice žalobu zamítl, nevzav za prokázáno, že by ku smlouvě kupní bylo došlo. V odvolání prohlásil žalobce, že netrvá vzhledem k tomu, že žalovaný již kočár jinam prodal, na dodání kočáru a obmezil žádost žalobní na zaplacení náhrady penízem 500 K. Odvolací soud vyhověl takto obmezené prosbě žalobní, dospěv oceněním důkazů k přesvědčení, že smlouva kupní byla uzavřena a uvedl po právní stránce v důvodech: Proti obmezení žádosti žalobní žalovaný v odvolacím řízení ničeho nenamítal a jest podle odstavce čtvrtého § 235 a odstavce třetího § 483 c. ř. s. přípustno. Pro výši interese jest jedině rozhodno udání žalobcovo a není soud oprávněn je snížit, i když se zdá nepřiměřeným, neboť interese není předmětem sporu a má žalovaný právo volby, totiž buď plnit ony závazky, k nimž se byl smlouvou zavázal, aneb nesplníti je a dáti interese, žalobcem požadované (§ 906 obč. zák.). Mohlo by se snad uvažovati o přiměřenosti žádaných 500 Kč, kdyby žalováno bylo prostě na náhradu škody; toho v tomto případě není. Bylo žádáno o soudní výrok alternativní, buď vydání věc koupenou neb nahraditi interese, které, jak shora již uvedeno, nelze snižovati.

Nejvyšší soud zrušil k dovolání žalovaného rozsudky obou nižších soudů a vrátil věc soudu první stolice, by o výši požadované náhrady 500 K dále jednal a rozhodl.

Důvody:

Původním žalobním žádáním domáhal se žalobce vydání kočáru nebo na místě toho zaplacení náhrady 1000 Kč a proti rozsudku prvního soudu, tuto žalobní žádost zamítajícimu, vznesl odvolání jen potud, pokud byla žaloba zamítnuta i co do náhrady 500 Kč, a prohlásil v řízení odvolacím, že netrvá na vydání kočáru, nýbrž jen na alternativním zaplacení náhrady 500 K a útrat procesních. Tím odpadl jeho nárok na vrácení předmětu a pominula možnost, by se žalovaný ve smyslu § 410 c. ř. s. zaplacením požadované částky sprostil plnění předmětu. Odvolací soud se neprávem domnívá, že žalovaný má ve smyslu § 906 obč. zák. právo volby, buď splnit závazky, k nimž se byl smlouvou zavázal, anebo je nesplnit a dáti požadované interese, neboť § 906 obč. zák. upravyje právo volby jen v případě alternativního závazku, kdežto ve sporu se jednalo o alternativní zmocnění ve smyslu § 410 c. ř. s. a toto zmocnění zamítnutím žaloby na vydání kočáru pokud se týče zmencu žaloby odpadlo.

Žalobní nárok přestal býti alternativním a předmětem jeho není již odstupné, jehož výši určuje sám žalobce, nýbrž náhrada škody pro nesplnění smlouvy. Nelze proto souhlasiti s názorem odvolacího soudu, že pro výši žalobcova nároku na náhradu jest jedině rozhodno udání žalobcovo a že soud není oprávněn ji snížit. V důsledku svého nesprávného názoru odvolací soud o novém nároku žalobním vůbec nejednal, ačkoliv žalovaný výše jeho neuznal a již v první stolici — tehdy arci ještě nemístně — přemrštěnost náhrady alternativně požadované namítal. Odvolací soud sice správně dovedl, že žalovaný uzavřené kupní smlouvy nesplnil a že proto k náhradě je povinen, ale nezjednal si podkladu pro posouzení výše této náhrady, takže odvolací řízení nepřipouští rozboru a posouzení věci a je podle § 503 č. 2 c. ř. s. vadným. Pro tuto vadu, jež nebyla odvolatelem zaviměna, byl odvolací rozsudek podle § 510 c. ř. s. zrušen.

Čís. 678.

Záokn o zajištění půdy drobným pachtýřům (ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n.).

Přestávka (§ 1, odstavec druhý) předpokládá, že pachtovní poměr počal v době, v zákoně uvedené.

Požadovací nárok může uplatňovati pouze pachtýř, nikoliv pro sebe osoba třetí.

(Rozh. ze dne 21. září 1920, R II 265/20.)

Pachtýř Václav B. domáhal se, by mu byl přiznán do vlastnictví pozemek, jež, jak zjištěno, měl v pachtu teprve od roku 1902. Místo pachtýřky Anny P. uplatnil pak požadovací nárok ve lhůtě zákonné její syn Karel P. Soud první stolice přiznal nárok v obou případech; v onom přípečetí žadateli jednorozční »přestávku«, v tomto zjistil, že Anna P. měla pozemek v pachtu po zákonnou dobu. Rekursní soud nároky pachtýřů zamítl. Důvody: Ohledně pozemku, na který si činí nárok Václav B., jest prokázáno, že má pozemek ten od farního obročí v pachtu teprve od roku 1902; že by pacht již před tímto rokem byl trval, prokázáno nebylo; ne bez důvodu poukazuje se ve stížnosti na to, že nárok na postoupení pozemku do vlastnictví přísluší dle § 1 zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n. oněm pachtýřům, kteří pozemek mají v pachtu od 1. října, že však Václav B., který pozemek teprv od roku 1902 pachtovaný má, k těmto pachtýřům nepatří. Anně P. přiznán byl nárok na část pozemku proto, poněvadž prý po dobu svrchu uvedených ustanovení zákona tento pozemek v pachtu má; dle § 12 zákona měla však Anna P. svůj nárok nejdéle do 12 neděl ode dne, kdy zákon nabyl působnosti, příslušnému soudu jakož i vlastníku pozemku ohlásiti, což se však nestalo; ba domnělý nárok Annou P. vůbec dosud ohlášen nebyl, takže soud není s to posouditi, zdali si Anna P. skutečně pozemek do vlastnictví přeje; ale i kdyby si toho přála, bylo by uplatňování nároku po 18. září 1919, kdy svrchu uvedená lhůta 12 neděl uplynula, již opozdžené a nepřipustné a nebylo by mu lze vyhověti; nárok byl původně ohlášen jménem Karla P-a, syna Anny P.; dle souhlasného udání obou nebyl však pachtýřem tohoto pozemku Karel P., nýbrž jeho matka Anna P., jejíž hospodářství

Karel P. před nastoupením vojenské služby vedl; z této vojenské služby vrátil se posléze uvedený teprve na podzim 1919 domů a byl v ní, když se ohlášky podávaly. Ohláška znějící na Karla P-a nemohla v tomto případě, kde Karel P. pozemku vůbec v pachtu neměl, vzhledem k námitkám správně a v pravý čas proti ní podaným míti účinku; nemohla však míti účinku ani ohledně Anny P., když proti předpisům § 12 uvedeného zákona od ní nebo v jejím jméně vůbec podána nebyla ba ani proti předpisům § 13 zákona ani její jméno jako přihlašovatelky neobsahovala.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacím rekursům.

Důvody:

Dovolací stěžovatel Václav B. obmezuje se ve své stížnosti na pouhé tvrzení, že mu nárok požadovací přísluší z důvodů prvním soudem uvedených. Oproti tomu stačí poukázat k důvodům napadeného usnesení, které dovolací stěžovatel vyvrátiti se ani nepokusil. Dle § 1 zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n. pachtýři, který od 1. října 1901 požadovaného pozemku v pachtu neměl, požadovací nárok nepřisluší, a, poněvadž jest zjištěno, že Václav B. vstoupil do pachtovního poměru teprve na jaře 1902, jest zřejmo, že se postoupení požadovaného pozemku do vlastnictví nemůže domáhati. Ustanovení § 1 cit. zákona, dle něhož přestávky ne delší než jednoho roku nároku pachtýřova neruší, nemůže se dovolávati, poněvadž nutným předpokladem pro použití tohoto zákonného předpisu jest, jak již z přirozeného významu a smyslu slova »přestávka« plyne, že pacht musil dnem 1. října 1901 býti v platnosti a od toho dne faktický jeho výkon počítí. Co se týče dovolací stížnosti Anny P., dlužno jí sice dle § 9 nesporn. řízení přiznati oprávnění ku stížnosti, ale odůvodněnou stížnost tu nelze shledati. Stěžovatelka byla ovšem pachtýřkou, ale ve lhůtě § 12 zákona nároku svého neohlásila, nýbrž její syn Karel P. svým jménem, a poněvadž požadovací nárok přísluší pouze pachtýři (§§ 1 a 3 zákona), jímž Karel P. nebyl, a Anna P. ani při jednání soudním, při kterémž teprve zmíněné okolnosti vyšly na jevo, nároku požadovacího neohlásila, — k ohlášení tomuto ovšem by nebyl mohl pro opožděnost býti vzat zřetel — rekursní soud vším právem vyslovil, že jí požadovací nárok nepřisluší.

Čís. 679.

Otázka, zda stavebník vydržením nabyt práva hromaditi stavivo na pozemku obecním, náleží na pořad práva. Úřad stavební by rozhodoval, zda mu právo to přísluší jako stavebníkovi.

(Rozh. ze dne 28. září 1920, Ř I 678/20.)

Žalovaný složil stavivo na obecním pozemku uličním. Proti žalobě obce, by zanechal používání ulice za skladiště staviva bránil se žalovaný jednak tím, že místo, kde uloženo je stavivo, patří do jeho vlastnictví, jehož právo nabyt vydržením, jednak tím, že dle všeobecného zvyku ukládá stavebník stavivo na ulici. Po formální stránce namítl nepřipustnost po-

řadu práva. Procesní soud první stolice uznal ve věci samé, neuznav tuto námitku za opodstatněnou proto, že jde na straně žalovatele o užívání pozemku zapsaného v seznamu veřejného statku jiným způsobem než jeho veřejná povaha připouští, a že rozhodování o tom, je-li užívání takové přípustno či nikoli spadá do pravomoci soudu. Odvolací soud zrušil rozsudek prvního soudu a jemu předcházejší řízení jako zmatečné a odmítl žalobu pro nepřipustnost pořadu práva. Důvody: Žalovaný nepoužívá ulice z důvodu nějakého oprávnění, opírajícího se o právo soukromé, nýbrž jako stavebník na základě stavebního řádu. Předpis § 122 čís. 6 stavebního řádu pro Čechy ze dne 8. ledna 1889, čís. 5 z. z. ustanovuje v tomto směru, že náleží na úřad stavební, aby nařídil, kde se má stavivo skládati, jakož také, aby učinil všeliká jiná opatření, jichž za příčinou provádění stavby šetřiti dlužno s ohledem na policii bezpečnostní a policii silniční. Dle § 52 čís. 5 staveb. řádu jest stavbyvedoucí povinen u stavebního úřadu zvláště žádati, aby se mu vykávalo místo ku skládání staviva. Z toho jde, že rozhodnutí o tom, zda žalovaný jest oprávněn ulice používatí za skladiště staviva, spadá do působnosti obce jako stavebního úřadu. Žalovaný ku složení staviva za svolení žalující obce jako stavebního úřadu nežádal, tedy předpisu § 52 čís. 5 stavebního řádu nešetřil a může se proto žalující obec jen jako úřad stavební domáhati toho, by zanechal používání ulice jako skladiště staviva a může žádati odstranění stavebního materiálu jen dle předpisu řádu stavebního, jmenovitě § 128 stav. řádu, tedy cestou správní a nikoliv žalobou negatorní.

Nejvyšší soud obnovil usnesení prvního soudu, pojaté do rozsudku, jímž byla zamítnuta námitka nepřipustnosti pořadu práva, a uložil soudu odvolacímu, by pomína použitý důvod zrušovací, o odvolání dále jednal.

Důvody:

Proti žalobě bylo žalovaným ve věci samé namítáno: 1. že místo, kde je stavivo uloženo, není veřejným statkem, nýbrž vlastnictvím žalovatele, 2. že, i kdyby měřením se zjistilo, že tomu tak není, vydržel vlastnictví k tomuto místu, maje je v držbě s připočtením vydržecí doby svých rodičů přes 40 let a 3. že jedná se o stavivo potřebné na znovuzřízení domu a tu že je k tomu oprávněn všeobecným zvykem, vedle něhož stavebník užívá za stavby ulice na uložení staviva. Pro otázku, zda jde o poměr veřejnoprávní, či poměr soukromoprávní rozhodným jest, zda jednotlivec vystupuje vůči veřejnoprávnímu svazu jako jeho člen, takže mezi nimi oběma jest poměr nadřízenosti a podřízenosti, či zda příslušnost jednotlivce k veřejnoprávnímu svazu zůstává mimo úvahu, takže proti sobě vystupují dva právně koordinované subjekty právní. V onem případě jde o poměr veřejnoprávní a rozhodovati o vzájemných právech a povinnostech, plynoucích pouze a jedině z toho, že jednotlivec jest členem veřejnoprávního svazu, zůstaveno jest úřadům správním. V druhém případě jedná se o střetnutí se soukromých sfér dvou rovnocenných právních subjektů, právní poměr jest poměrem soukromoprávním a rozhodovati o něm jest úkolem řádných soudů. Pod tímto zorným úhlem jeví se námitky, uvedené shora pod čís. 1 a 2, námitkami soukromoprávními, rozřešiti otázku, zda žalovaný ukládal stavivo na svém pozemku, použi-

vaje takto oprávnění, jemu jakožto vlastníku příslušejícího, jest právě tak věci řádných soudů, jako řešení otázky, zda žalovaný, uchopiv se výlučné moci nad částí uličního pozemku s vůlí, vykonávati moc tu pro sebe, vešel tím v držbu této části uličního pozemku a zda držba ta vedla k vydržení soukromého vlastnictví. Jest tudíž patrné, že čeliti těmto námitkám bylo lze jen pořadem práva. Jen pro případ, že námitky ty byly by uznány bezdůvodnými, přicházela by v úvahu námitka třetí. S tou však soudové obíratí by se nesměli, ježto při ní jde o poměr mezi žalující obcí jakožto úřadem stavebním a žalovaným jakožto osobou, nařizovací moci tohoto úřadu podrobenou, tudíž o poměr veřejnoprávní. Výsledek byl by pak ten, že by soud žalobě vyhověl, ježto žalovanému ze soukromoprávního důvodu nepřísluší, by na uličním pozemku stavební hmoty ukládal, a věci stran bylo by pak, by správním řízením vypořádaly zbývající otázku, zda žalovaný jako stavebník k ukládání staviva jest oprávněn.

Čís. 680.

Z toho, že peněžní ústav není povinen, by zkoumal oprávněnost předložitele vkladní knížky, neplyne, že nebyl by k tomu oprávněn.

(Rozh. ze dne 28. září 1920, R I 776/20.)

Žalující Marie Š-ová žádala žalovanou banku, by jí vyplatila peněz z vkladní knížky, znějící na jméno Marie Š-ová, o niž vedla vlastnický spor se svým manželem a jejíž vybrání bylo jí manželem zapovězeno. Ohledně výplaty stanovil bod 6. pravidel, jež otištěny byly ve vkladní knížce: »Banka pokládá doručitele vkladní knížky za oprávněného majitele a neručí tudíž za oprávněnost podatele knížky, za totožnost osoby a pravost podpisu stran. Vyjmuty jsou: a) vklady vinkulované, b) soudně umožněné nebo zákonitou záповědí stížené«. Banka odepřela výplatu vkladu, načež Marie Š-ová domáhala se na bance výplaty žalobou. Procesní soud prvního stádu žalobě vyhověl. **Důvody:** Rozhodnou jest otázka, zda banka se zachovala dle podmínky, jak jsou otištěny ve vkladní knížce. Podmínky ty jsou podstatnou částkou smlouvy mezi vkladatelem a žalovanou, nemohou proto jednostranně býti měněny ani vyládány. Dle nich každý držitel knížky vkladní jest oprávněn k vybrání vkladu, není-li tu výjimka odst. a), b). Z těchto výjimek není tu žádná. Záповěď manželem žalující daná není záповědí zákonnou. Je to záповěď soukromá, poněvadž pod záповědí zákonnou rozumí se jen záповěď daná k tomu povoláním úřady, zejména soudem. Jak ze souhlasného přednesu stran soud na jisto postavil, je mezi manžely Š-ovými zahájen spor o vlastnictví uvedené vkladní knížky, ale soudní záповěď vybíratí vklady po rozumu § 381 a násl. ex. ř. nebyla ani žádána, tím méně povolena. Soukromá záповěď a za takovou dlužno míti záповěď manželovu, nemůže nikdy nahraditi záповěď zákonnou. **O d v o l a c í s o u d** zrušil rozsudek prvního soudu a vrátil mu věc, by, vyčkaje právomocí, dále v věci jednal a rozhodl. **Důvody:** Vzhledem k tomu, že dle bodu 6. pravidel o výplatě vkladních knížek žalované banky, banka pokládá doručitele vkladní knížky za oprávněného majitele a neručí za oprávněnost

podatele knížky, sluší ovšem uznati, že vkladní knížka, o niž jde, má povahu papíru majiteli svědčícího právě tak, jak to ohledně vkladních knížek spořitelny jest nyní vysloveno v § 10 zákona ze dne 14. dubna 1920, čís. 302 sb. z. a n. Te však má dle § 371 obč. zák., čl. 306, 307 obč. zák. pouze ten následek, že bezelstný nabyvatel knížky stane se vlastníkem. Není tedy každý držitel, nýbrž jest pouze držitel bezelstný oprávněn, práva z vkladní knížky na vyplacení vkladu uplatňovati a dlužník sprostuje se závazku jen tehdy, plní-li tomu, koho za bezelstného držitele knížky pokládá. V tomto omezeném smyslu sluší také vykládati ustanovení bodu 6. pravidel. Vždyť jest patrné, že na př. tomu, kdo knížku odcizil aneb, věda o krádeži, od zloděje převzal, nelze přiznati právo, by směl žádati vyplacení vkladu. Jest tedy pro spor rozhodnou otázka, zda jest žalobkyně bezelstnou držitelkou sporné knížky. Z pravidla ovšem předpokládá se dle § 328 obč. zák., že držitel jest bezelstným, zde však namítá žalovaná, že knížku založil manžel žalobkyně a že, jak nesporné, manžel již r. 1919, tedy před podáním nynější žaloby, zahájil proti nynější žalobkyni spor o vlastnictví této knížky; naproti tomu tvrdí žalobkyně, že jí byla knížka manželem dne 1. srpna 1919 darována a odevzdána. Tyto okolnosti jsou pro spor rozhodny, neboť bude-li uvedený spor rozhodnut v neprospěch žalobkyně, sluší dle § 338 obč. zák. již od doručení oné žaloby pokládati jí za držitelku obmyslnou, rovněž tak i tenkrát, nebude-li prokázáno její tvrzení, že nabytí vlastnictví knížky darováním a odevzdáním od manžela. V těchto směrech nutno tedy jednání posud neúplně doplniti, pročez bylo rozhodnuto dle § 496 čís. 2 a 3 c. ř. s.

Nejvyšší soud nevyhověl rekursu.

Důvody:

Dle čl. 6. pravidel pokládá banka doručitele vkladní knížky za oprávněného majitele a neručí tudíž za oprávněnost podatele knížky. Banka jest si tedy vědoma toho, že pouze oprávněný majitel knížky má nárok na výplatu, — vždyť papírů majiteli znějících nabývá bezelstný příjemce tradicí (§ 371 obč. zák. a čl. 307 obč. zák.), chce platiti také oprávněnému majiteli a proto toliko ku vlastnímu krytí ustanovila, že pokládá doručitele za oprávněného majitele. Tím není stanoveno, že banka jest povinná, vyplatiti každému doručiteli. Ve výrazu »pokládá« zračí se úsudek, výsledek duševní činnosti. Jako obchodnice může banka pokládati doručitele knížky za oprávněného majitele; není-li tu okolností, z nichž mohou vzejíti pochybnosti o oprávněnosti doručitele. V tomto případě byly tvrzeny okolnosti, jež jsou pro oprávněnost doručitele rozhodny. Právem tedy bylo rozhodnuto, že jednání nutno v tomto směru doplniti.

Čís. 681.

Pro zodpovědnost chovatele zvířete za škodu, jež zvířetem byla způsobena, jest hostejno, že zvíře dosud nikoho nepoškodilo, že chovatel nepropadl trestní zodpovědnosti dle § 391 tr. zák. a že subjektivně považoval zvíře za dostatečně opatřené. Vhodnost opatření a postačitelnost dozoru nutno posuzovati dle okolností, za nichž došlo k poškození.

(Rozh. ze dne 28. září 1920, Rv I 369/20.)

Pes žalovaného, jež doprovázel 14 letý syn žalovaného, napadl žalobkyni, poranil ji na rameně a roztrhl jí gumový plášť. Žalobě o náhradu škody bylo soudy všech tří stolic vyhověno, nejvyšším soudem z těchto

důvodů:

Dovolatel dovozuje, že tělesného poškození žalobkyně a roztržení jejího pláště nezavinil, ježto neměl důvodu svého psa opatřiti. Zda-li jeho pes žalobkyni poškodil zuby nebo drápy, zda-li je veliký nebo malý, zda-li je lovecký nebo přepychový, zůstává zřejmě lhostejno, neboť podle § 1320 obč. zák. je chovatel zvířete zodpověden za každé poškození zvířetem způsobené, aťsi je zvíře druhu jakéhokoli. Rovněž je lhostejno, zda-li pes na žalobkyni vyskočil v domnění, že to jest manželka žalovaného, neboť při posouzení povinnosti chovatele psa k náhradě škody nelze přihlížeti k důvodu, proč pes na člověka vyskočil, pokud někdo psa nepoštvál nebo nedráždil, že však tomu tak bylo anebo že žalobkyně své poškození zavinila vlastní neopatrností, nebylo tvrzeno. Dovolatel se domnívá, že majitel zvířete není zodpovědným, jestliže zvíře posud žádné zlé vlastnosti neprojevil a jestliže majitel psa učinil opatření, které shledával potřebným podle vlastního uznání. Avšak povinnost chovatele zvířete k náhradě škody zvířetem tím způsobené není závislou ani od trestní zodpovědnosti ve smyslu § 391 tr. zák. ani od subjektivního náhledu chovatele zvířete. Jaké opatření neb dohled byly potřebnými, by někdo nebyl zvířetem poškozen, nelze posuzovati podle názorů chovatele, nýbrž podle okolností, za kterých poškození nastalo. Je zjištěno, že pes žalovaného na žalobkyni vyskočil a jí při tom poškodil; tato skutečnost ukázala, že bylo potřebí opatřiti, aby se tak nestalo, a že o potřebné opatření nebo dohled nebylo postaráno. Opomenul-li na psa dohlédnouti nebo jej opatřiti 14 letý syn, jemuž jej žalovaný svěřil, jest za jeho opomenutí zodpovědným, ježto ze skutečného poškození se objevilo, že psa dal v opatrování osobě k tomu nezpůsobilé, která buď psa pustila z dohledu, buď nedovedla zabrániti, by na člověka neskočil.

Čís. 682.

Vypoví-li manželka manželu správu svého majetku, dlužno poměr manželů k věcem, jim spoluvlastnický náležejícím, posuzovati na dále výlučně dle § 833 a násl. obč. zák. Manželka, jež svémocně zrušila spoužití s manželem, není proto ještě oprávněna, žádati dle § 836 obč. zák., by osoba třetí ustanovena byla správcem společného statku.

(Rozh. ze dne 28. září 1920, Rv I 485/20.)

Správu usedlosti, náležející spoluvlastnický oběma manželům, vedl ve smyslu § 1238 obč. zák. manžel až do 27. srpna 1919, kdy mu byla pověřena manželkou, jež podavši na něho žalobu o rozlukou manželství, se svémocně od něho odstěhovala. Po té podala manželka na manžela žalobu, domáhajíc se toho, by pro společnou nemovitost zřízen byl správce dle § 836 obč. zák., protože prý manžel na statku špatně hospodář. P r o-

cesní soud první stolice žalobě vyhověl, vzav údaje žaloby za prokázány. Odvolací soud žalobu zamítl. Důvody: Odvolacímu důvodu nesprávného posouzení věci po stránce právní nelze odepřiti oprávnění. Ve směru tomto dlužno poukázati především k nesporné skutečnosti, že žalobkyně žalovanému správu svého jmění ve smyslu ustanovení § 1238 obč. zák. odňala a že jí proto přísluší dle ustanovení § 833 obč. zák. držba a správa společného majetku společně se žalovaným. Tohoto práva spoluspravování žalobkyně touto žalobou neuplatňuje, nýbrž domáhá se toho, by společná věc byla spravována osobou, kterou ustanoví soud, a žádá tedy, aby žalovanému, jemuž patří druhá polovice usedlosti, byla správa této polovice odňata. Nelze pochybovati o tom, že otázka, má-li býti společný majetek spravován všemi podílčníky, či má-li býti jeho správa svěřena jednomu z nich nebo dokonce snad osobě třetí, náleží ku záležitostem řádné správy a že o tom rozhoduje většina hlasů, jež se počítají dle poměru podílů které jednotliví účastníci na věci společné mají a že při stejnosti hlasů, nedocílí-li se dohody, rozhodne o tom soudce (§§ 833 a 836 obč. zák.). O takovýto případ však v tomto sporu nejde, neboť se mezi stranami nejedná o obyčejnou správu společného majetku, jak to ustanovení § 833 a násl. obč. zák. na zřeteli má, nýbrž o správu společného majetku, jež patří manželům, a v případě takovém dlužno posuzovati věc dle zvláštních ustanovení XXVIII. hlavy obč. zák. (smlouvy svatební) a nikoli dle všeobecných předpisů XVI. hlavy obč. zák. (společné vlastnictví). V důsledku toho dlužno však říci, že opatření, jakého se žalobkyně ve sporu tomto domáhá, je vzhledem k trvalému dosud manželství obou stran tak promikavého rázu, že může býti povoleno jen z důležitých příčin; to plyne nejen z povahy věci samé, nýbrž i z § 1241 obč. zák., jež ustanovuje totéž v případě podobném. Takovýchto důležitých důvodů však žalobkyně při líčení před prvním soudem neuvedla. Žalobkyně odůvodňuje totiž žádost za zřízení správce společného majetku způsobem dvojím a sice: jednak tím, že, podavši na žalovaného pro různé rozbroje rázu rodinného a hospodářského žalobu o rozlukou, opustila začátkem července 1919 jeho domácnost a bydlí nyní jinde, při čemž ani netvrdí, že by jí bylo bývalo soudem povoleno oddělené bydliště, jednak tím, že žalovaný dle účtu, složeného ze společné usedlosti za čas od 2. července 1919 do 31. ledna 1920, vykázal tak nepatrný čistý zisk, že to skutečným poměrům ani zdaleka neodpovídá. Pokud se především prvního důvodu týče, stačí poznamenati tolik, že žalobkyně nebyla oprávněna, manželské spožití se žalovaným svémocně zrušiti a bez soudního povolení si založiti samostatnou domácnost, a to ani tehdy, kdyby s tím snad i žalovaný souhlasil, poněvadž manželé nemají práva, ani s obapolným souhlasem manželství rozvázati (§ 93 obč. zák.). Tím, že tak učinila, zbavila se žalobkyně možnosti, aby své právo spolusprávy majetku společného vykonávala tak, jak to manželce za trvání manželství přísluší a nemůže se z tohoto důvodu dovolávati ustanovení osoby třetí za správce ve smyslu ustanovení § 836 obč. zák. Že by pak byl býval žalovaný žalobkyni bránil, aby se spolusprávy na usedlosti společné zúčastnila, způsobem takovým, že by v tom mohlo býti spatřováno zkrácení jejích práv, nebylo ani tvrzeno. K žádání podobnému neopravňuje však žalobkyni ani důvod druhý, poněvadž se netýká podstaty společné usedlosti, nýbrž pouze složení účtu z příjmů a vydání, jež

po náhledu žalobkynině správnými nejsou, účet složený se vztahuje na dobu poměrně krátkou (od 2. července 1919 do 31. ledna 1920), příjmy ze společné usedlosti, jichž žalovaný docílil, jsou z převalné části výsledkem hospodaření ještě z doby, když žalobkyně sdílela se žalovaným společnou domácnost a se tedy hospodaření účastnila a výtka, že vykázany čistý výnos ze společné usedlosti není takový, jaký byl by měl býti, není ještě důvodem pro opatření, kterého se žalobkyně domáhá, to tím méně, ježto má žalobkyně možnost, aby se domáhala na žalovaném přímo náhrady, cítil-li se býti jeho jednáním zkrácena. Poněvadž pak dle uvedeného stavu věci manželství sporných stran právně ještě trvá a nebyly zjištěny skutečnosti, jež by zřízení správce pro věc společnou ospravedlňovaly, bylo odvolání vyhověno.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Dovolacímu důvodu čís. 4 § 503 c. ř. s. nelze přiznati oprávněnosti. Sporné strany jsou spoluvlastníky usedlosti s pozemky a jest každému z nich knihovně připsána polovice těchto nemovitostí. Jak z přednesu obou stran plyne, vedl žalovaný správu společného majetku ve smyslu § 1238 obč. zák. bez kladení účtu až do 27. srpna 1919, kdy mu byla správa majetku žalobkyni příslušejícího touto vypovězena. Právní účinek této výpovědi jest ten, že přestává právní domněnka § 1238 obč. zák. a že právní poměr obou manželů vzhledem k jejich společnému majetku nesluší více posuzovati dle ustanovení §§ 1237 a násl. obč. zák., nýbrž dle ustanovení §§ 833 a násl. obč. zák. Zejména nelze tu tedy užiti ustanovení § 1241 obč. zák., které má na zřeteli správu postoupenou manželovi výslovně, tedy smlouvou. Dle § 833 obč. zák. přísluší, jak již soud odvolací správně uvádí, žalobkyni, která správu svého majetku žalovanému vypověděla, držba a správa společného jmění společně se žalovaným a jest věcí žalobkyně, aby tohoto svého práva použila. Žalobkyně však místo toho, jak v žalobě uvádí, domácnost svého manžela opustila, podavši na něho pro různé rozbroje rázu rodinného a hospodářského žalobu na rozluku manželství. Žalobkyně neuvádí příčiny, pro které žalovaného opustila a netvrdí také, že by jí bylo povoleno oddělené bydliště, takže nelze posouditi, z jakého důvodu se správy společného majetku vzdala a sluší proto tento stav, který žalobkyně svým odchodem z domácnosti žalovaného přivodila, vzhledem k ustanovení § 92 obč. zák. pokládati za nezákonný. Toto protizákonné chování žalobkyně však samo již brání tomu, aby jí přiznáno býti mohlo právo žádati za ustanovení třetí osoby za správce společného majetku, tedy i majetku žalovaného. Teprve tehdy, kdyby při společné správě mezi nimi shody docíleno býti nemohlo, aneb kdyby žalobkyni účastenství na správě z jakýchkoli příčin bylo znemožněno (tedy i v případě soudně povoleného odděleného bydliště), mohlo by býti vzato v úvahu, má-li býti ve smyslu § 836 obč. zák. zřízena třetí osoba za společného správce. Pokud se žalobkyně dobrovolně správy společného majetku vzdaluje, sluší i na dále pokládati žalovaného za plnomocníka ve smyslu § 836 obč. zák., který ovšem po výpovědi správy jmění žalobkyně jest povinen účty z této správy klásti. Výtka, které žalobkyně žalovanému v tomto sporu činí, směřují vesměs

proti složenému účtu a byť i se dotýkaly samé podstaty usedlosti, sluší je vyřídití eventuelně zvláštním sporem, výtka ty však nejsou s to, aby odůvodnily nárok žalobkyně na zřízení společného správce.

Čís. 683.

O podaném odporu dle § 156 obč. zák. za stanovených podmínek jest jednatí v řízení nesporném. Cesta sporná jest nutna jen za podmínek § 2 č. 7 cís. pat.

(Rozh. ze dne 28. září 1920, R II 268/20.)

Manžel ve svém odporu proti manželskému zrození dítěte tvrdil a listinami doložil, že manželka jeho porodila dítě dříve, než uplynulo 6 měsíců ode dne sňatku. Soud první stolice poukázal odporovatele na pořad práva. Rekursní soud usnesení potvrdil. Důvody: Stěžovatel opírá své podání, kterým odporuje manželskému původu nezletilého dítěte Karla, jeho manželkou dne 11. června 1920 zrozeného, o ustanovení § 156 obč. zák. a dovozuje, že se mu nejednalo o rozhodování sporu, nýbrž o odpor, že dítě není jeho, a o úřední úkon za účelem ochrany práv dítěte. K těmto vývodům stačí poukázati k tomu, že popírání manželského původu dítěte ať před dobou zákonnou (§ 156 obč. zák.), ať v době zákonné (§ 158 obč. zák.) zrozeného musí se státi sporem, jak plyne nejen z citovaného právě zákonného ustanovení, nýbrž i z ustanovení § 159 obč. zák., a že pro rozhodování tohoto sporu jest dle § 50 čís. 1 j. n. příslušným soud sborový. Z těchto zákonných ustanovení jest zřejmo, že jest v této záležitosti vyloučeno řízení nesporné, jež by se jakýmsi odporem zavěsti mohlo, jak stěžovatel ve svém rekursu dovozuje.

Nejvyšší soud zrušil usnesení nižších soudů a nařídil soudu první stolice, by o odporu po zákonu jednal.

Důvody:

Stěžovatel ve svém odporu tvrdil a listinami doložil, že manželka jeho porodila dítě dříve ještě, než uplynulo 6 měsíců ode dne uzavření jejich sňatku. Odporuje tudíž podle § 156 obč. zák. soudně otcovství k tomuto dítěti. Odpor takový sluší podle jeho právní povahy pokládati za prohlášení, spadající do řízení nesporného; jest to pouhý protest, jež uplatňovati jest podáním na příslušný soud nebo protokolárním prohlášením u soudu tohoto, a o němž zahájití jest řízení nesporné. Žaloba a řízení sporné nebyly by ve věci této tím méně na místě, poněvadž manžel ve svém odporu výslovně tvrdí, že v době uzavření sňatku nevěděl o těhotenství manželčině, a ze spisů toho času nevysvítá, že by tvrzení toto bylo nesprávné. Mínění soudu rekursního, že z §§ 158 a 159 obč. zák. plyne nutnost, popírati manželský původ dítěte sporem, jest mylné, pokud jde o případy § 156 obč. zák., neboť předpisy §§ 158 a 159 nevztahují se na odporování otcovství podle § 156, nýbrž jen na popírání manželského zrození dítěte podle § 158. Odpor stěžovatelův ovšem může domněnku nemanželského zrození nezletilého dítěte založití toliko za podmínek zákonných. Soud první stolice jest povinen, zjistiti dle předpisů řízení ne-

sporného podmínky tyto, a pouze, kdyby nastal případ § 2 čís. 7 patentu ze dne 9. srpna 1854, čís. 208 ř. z., bylo by nutno, odkázati odporovatele na pořad práva.

Čís. 684.

Zákon o zajištění půdy drobným pachtýřům (ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n.).

Pro požadovací nárok je rozhodným, zda právo nájemcovo týká se užitku hlavního, to jest hospodářsky cennějšího.

(Rozh. ze dne 28. září 1920, R II 297/20.)

Soud první stolice, zjistiv, že požadovaný pozemek jest višňovým a třešňovým sadem, z něhož panství každoročně ovoce prodává a půdu jen jako vedlejší zdroj příjmů pronajímá, zamítl nárok požadovatelův. **Důvody:** Není pachtem ve smyslu § 1 odstavec pátý zák. o zaj. půdy, týče-li se nájemcovo právo toliko vedlejších užitků pozemků. Udáním stran bylo zjištěno, že před válkou se z míry požadovaného pozemku platilo pachtovného 1 K 60 h ročně, kdežto jinak činil pacht 30 K ročně. Již z tohoto nepatrného nájemného jest patrné, že pronajímání pozemku tvořilo pro pronajímatele toliko vedlejší užitky a že hlavním a podstatným užitkem byl výnos ze sadu za prodané ovoce, poněvadž tento byl vždy mnohem větší než z pronajaté půdy. Rekursní soud přiznal požadovací nárok. **Důvody:** Soud, rozhoduje o požadovacím nároku, zkoumá pouze, zda pozemek je »zemědělským pozemkem« ve smyslu zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n. (§ 1). Za »zemědělský pozemek« v témže smyslu dlužno považovati každou část půdy, jež prací podnikatele stala se úrodnou, plodonosnou. Pozemek pachtovní musí býti nyní kulturní půdou. V tomto případě není o tom sporu, že pozemek, o němž tu jde, slouží zemědělským účelům kulturním (pěstování obilí). Na tom nemění ničeho, že vlastník pozemku na několika místech téže půdy má ovocné stromy, jichž sám užívá, a že výtěžek z této kulturní půdy je pro vlastníka nepoměrně prospěšnějším než výhody z propachtování půdy; rovněž je bezvýznamné, kolik pachtovného pachtýři platívali (vzhledem k jakosti půdy). Neboť rozhodujícím ve smyslu zákona o drobných pachtýřích je pouze, zda pachtovní pozemek stal se zemědělským pozemkem dlouhá léta trvajícím pachtýřem.

Nejvyšší soud zrušil usnesení obou nižších soudů a přikázal soudu první stolice, by řízení doplnil a pak znovu o věci rozhodl.

Důvody:

Podle § 1 odstavec čtvrtý zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n. nepokládá se za pacht a nepřísluší tudíž nárok požadovací, týče-li se pachtýřovo právo toliko vedlejších užitků pozemků. Za hlavní užitkem dlužno pokládati užitkem hospodářsky cennější. Jelikož v tomto případě užívá pachtýř požadovaného pozemku jako pole, kdežto vlastník pobírá užitkem se stromů tam rostoucích, jest rozhodujícím pro nárok pachtýřův,

zda hospodářsky cennějším jest užitkem, plynoucí pachtýři z obdělávání půdy, či užitkem z ovoce, připadajícímu vlastníku. To podle dosavadních zjištění nelze spolehlivě posouditi. Okresní soud zjistil pouze, jaký jest výtěžek z ovoce z celé trati, která má výměru asi 100 měřic; nezjistil však, kolik z něho připadá na požadovaný pozemek a nezjistil také, jaký užitkem má pachtýř z obdělávání orné půdy. Teprve porovnáním obou bude lze posouditi, zda užitkem, který pobírá vlastník, či užitkem, který pobírá pachtýř, je užitkem hlavním. Jest tudíž nutno, aby v tomto směru bylo řízení po případě místním ohledáním s přibráním znaleců doplněno a aby pak o věci bylo znovu rozhodnuto.

Čís. 685.

Komisionářský poměr mezi bankou a upisovatelem rakouských válečných půjček není vyloučen tím, že upisovatel platil bance jen úředně stanovenou cenu upisovací a že banka dostávala provisi nikoli od něho, nýbrž od Vídeňské poštovní spořitelny.

(Rozh. ze dne 28. září 1920, Rv II 146/20.)

Žalovaná banka oznámila oběžníkem ze srpna 1918, že bude přijímatí zálohy na IX. rakouskou válečnou půjčku. Žalující záložna složila pak u žalované banky zálohy celkovým penízem 40.000 K, jež pak žalovaná převedla na zálohový účet Vídeňské poštovní spořitelny. Když pro politický převrat k vypsání IX. válečné půjčky nedošlo, domáhala se záložna na bance vrácení splacených záloh a, byvši odmítnuta, žalovala o zaplacení uvedeného peníze v Kč. Procesní soud první stolice žalobě vyhověl. **Důvody:** Poněvadž jest nesporno, že žalovaná banka převzala od žalobkyně 40.000 K na zálohový účet IX. rakouské válečné půjčky, jest pouze otázkou, zda byla žalovaná oprávněna uložití zaslání jí peníze na zálohový účet Vídeňské poštovní spořitelny čili nic. Kdyby i pravdou bylo, že bylo ve všech úředních listech uveřejněno, že všechny rakouské banky přijímají již předem úpisy na tuto válečnou půjčku dle podmínek poštovní spořitelny stanovených, a že na rozkaz bývalé vlády rakouské oznámila žalovaná banka svým komitentům stejně znějícím oběžníkem ze dne 2. srpna 1918, že jako při půjčce minulé přijímá již nyní zálohové vklady pro příští rakouskou válečnou půjčku, plyne z předložené listiny, že toto súčtování předchozích válečných půjček, zejména IV. válečné půjčky dalo se na zvláštním účtě jmenované banky s další podmínkou, použití učiněných splátek k úhradě valuty upsané rakouské válečné půjčky. Pak-li tedy žalovaná banka dopisem ze dne 2. srpna 1918 vyzvala žalobkyni k upisování IX. rakouské válečné půjčky oznamujíc, že jako při půjčce minulé přijímá již nyní zálohové vklady pro příští rakouskou válečnou půjčku při velice výhodném záručení 4¼ proc. s podmínkou, že vkladů těchto bude použito výhradně k upsání válečné půjčky, a pak-li žalující záložna akceptovala toto vyzvání a zaslala pak žalované bance 15.000 K a 25.000 K, a žalovaná banka příjem těchto peněz potvrdila ve prospěch zálohového účtu rakouské válečné půjčky — plyne z toho, že částky ty přijaty jako při minulé půjčce IV. na zvláštní účet filiálky žalované banky, že žádný zvláštní příkaz k uložení peněz těch na konto

Vídeňské poštovní spořitelny dán nebyl, a že, použila-li žalovaná banka peněz těch na zálohový účet Vídeňské poštovní spořitelny, učinila tak na vlastní nebezpečí a nemůže obligační poměr banky k poštovní spořitelně nijak býti závazným vůči komitentu bank, pokud tento nepřipouští výslovně k tomu, aby se jím složená záloha ukládala na zálohové konto Vídeňské poštovní spořitelny. Jestliž právní jednání, které bylo mezi žalující stranou a žalovanou bankou, obchodem dle článku 360 obch. zák. Dle článku 361 obch. zák. jest povinen komisionář obchod s péčí obchodníka a v zájmu komitenta provésti podle příkazu. Rozhodným jest pouze příkaz komitentův. Použila-li žalovaná banka zálohového vkladu žalobcova nikoliv tak, jak učinila při minulé IV. rakouské válečné půjčce na svém zvláštním kontě, jak připomínala ve svém oběžníku ze dne 2. srpna 1918, nýbrž k uložení zálohy na zálohové konto Vídeňské poštovní spořitelny, nejednala dle příkazu a jednala dle článku 369 obch. zák. na své nebezpečí. Protože pak dle § 6 zák. ze dne 10. dubna 1919, čís. 187 sb. z. a n. závazky, znějící na koruny rakousko-uherské měny, které jsou splatny v oblasti československého státu, platí se v korunách československých, při čemž se počítá 1 Kč za 1 korunu rakousko-uherskou, protože dále závazek žalované banky jest splatný v oblasti českosl. státu, a protože dále dle rozhodnutí ministerstva financí vklady mezi jednotlivými peněžními ústavami jsou úplně volné a ani 10 proc. nepodléhá státnímu zabavení pokud se týče zadržení, jako jest tomu u soukromníků, a protože konečně i v tom případě, že by byla dala žalobkyně příkaz k uložení na zálohové konto Vídeňské poštovní spořitelny, měla žalovaná banka od převratu až do doby, kdy dne 6. února 1919 byla vydána záповěď převodu hotovosti z území republiky rakouské do území republiky československé, dosti času, aby si vklady z poštovní spořitelny Vídeňské vybrala, jeví se námitka předčasnosti žaloby neodůvodněna a žalobní nárok plně odůvodněn. Odvolací soud rozsudek potvrdil. **Důvody:** Mínění soudu prvě stolice, že tu jde o obchod z komise mezi žalobkyní a žalovanou, není správným. Udělil-li někdo bance rozkaz, aby mu koupila cenné papíry, jedná banka pravidelně jako komisionář kupitelův. Při upisování válečných půjček ale tomu tak nebylo. Odvolacímu soudu jest známo, že při upisování válečných půjček neplatil upisovatel bance žádné provise, nýbrž jen úředně stanovenou cenu upisovací a že banka obdržela provise od Vídeňské poštovní spořitelny. Z toho dlužno souditi, že banky dlužní úpisy válečných půjček, které byly u nich upsány, nepřevzaly od poštovní spořitelny ve Vídni pouze jako mandataři upisovatelů a na účet těchto, nýbrž že je svým vlastním jménem upisovatelům prodávaly. Že tomu bylo tak i v tomto případě, vyplývá z obsahu korespondence mezi žalovanou bankou a žalobkyní. Kdyby žalovaná byla zálohy 15.000 a 25.000 K přijala, aby je u poštovní spořitelny ve Vídni složila na účet žalobkyně, byla by ve svých dopisech ze dne 2. září, 5. září a 13. září 1918 sdělila, že přijímá zálohy na zálohový účet u poštovní spořitelny a pak že příkazu jí danému vyhověla tím, že peníze jí zasláné složila u poštovní spořitelny. To se však nestalo, nýbrž ve svých dopisech sděluje žalovaná, že přijímá zálohové vklady při úročení 4¼ proc. s podmínkou, že vkladů těchto bude použito výhradně k upsání válečné půjčky a pak že zasláné peníze píše ve prospěch zálohového účtu žalobkyně, o poštovní spořitelně ve Vídni se nezmiňuje. Pakliže však žalovaná ne-

jednala jako komisionář žalobkyně, nýbrž jednala vůči žalobkyni vlastním jménem, jest pro posouzení právního poměru mezi žalobkyní a žalovanou lhostejno, co musela žalovaná učiniti, aby mohla žalobkyni svého času dlužní úpisy válečné půjčky odevzdati, zdali musela k tomu cíli sama zálohu u poštovní spořitelny ve Vídni složiti a zdali žalobkyně o tom věděla, že záloha musí býti u poštovní spořitelny složena. Právní poměr mezi žalovanou a poštovní spořitelnou nemá pro posouzení věci významu. Jelikož žalovaná drží vyplacené jí zálohy bez právního důvodu, jest povinna je vrátiti a to jak správně uvádí rozsudek prvě stolice, podle § 6 zákona ze dne 10. dubna 1919, č. 187 sb. z. a n. v korunách československých.

Nejvyšší soud zrušil rozsudky obou nižších soudů a vrátil věc soudu prvě stolice, by ji znovu projednal a rozhodl.

Důvody:

Obě předchozí stolice položily za základ svému rozhodnutí pouze obsah korespondence mezi soupeři, odmítnuvše vyšetřiti okolnosti, jež žalovanou stranou byly tvrzeny a o nabídnuté důkazy opřeny. Odvolací soud, vycházeje z právního názoru, že žalovaná strana nejednala jako komisionář žalující strany, nýbrž jménem vlastním, prohlásil pro posouzení právního poměru mezi soupeři za lhostejno, co musela žalovaná strana učiniti, by mohla žalobkyni svého času dlužní úpisy válečné půjčky odevzdati, zdali musela k tomu cíli sama zálohu u poštovní spořitelny ve Vídni složiti a zdali žalobkyně o tom věděla, že záloha musí býti u poštovní spořitelny složena. Než právní názor odvolacího soudu, že žalovaná strana nejednala jako komisionářka strany žalující, jest mylný, vratkými jsou tudíž i důsledky další, vyvozované z onoho právního názoru, a věc bez vyšetření okolností, o nichž byly žalovanou stranou nabídnuty důkazy, není zralou k rozhodnutí. Odvolací soud, vycházeje z předpokladu, že při upisování válečných půjček neplatil upisovatel bance žádné provise, nýbrž jen úředně stanovenou cenu upisovací a že banka od Vídeňské poštovní spořitelny provise obdržela, dospívá k úsudku, že banky dlužné úpisy válečných půjček, které byly u nich upsány, nepřevzaly od poštovní spořitelny ve Vídni pouze jako mandataři upisovatelů a na účet těchto, nýbrž že je svým jménem upisovatelům prodávaly. Tohoto úsudku nelze sdíleti, i kdyby správným byl předpoklad, z něhož vycházel soud odvolací. Okolnost, že upisovatel neplatil bance žádné provise, poměru komisionářského o sobě nevylučuje. Úplatnost nevytýká zákon jakožto pojmový znak komisionářství (čl. 360 obch. zák.). Ovšem vyžaduje zákon, by komisionář uzavíral obchody po živnostenskú, t. j. za účelem dosažení zisku. Na tom však, jakým způsobem a z jakého zdroje zisku docílí, nikterak nezáleží. Není proto v daném případě komisionářský poměr vyloučen tím, že upisovatel platil bance jen úředně stanovenou cenu upisovací a že banka dostávala provisi nikoliv od něho, nýbrž od Vídeňské poštovní spořitelny. Právní názor odvolacího soudu, že banka dluhopisy svým upisovatelům prodávala, jest v rozporu s předpokladem téhož soudu, vedle něhož upisovatelé platili bance jen úředně stanovenou cenu upisovací. Tomu-li tak, byla přijímací cena již předem

pevně stanovena a nebylo místa pro nějaké prodávání, to jest pro budoucí dohodu o ceně. Zbývá jen ještě otázka, zda upisování dělo se na účet žalující strany, to jest, zda výhody z upsání půjčky šly k dobru žalující strany čili nic. Výhoda ta záležela hlavně v tom, že upsaný peníz skytal daleko vyšší úrok, než který jinak byl obvyklým. Žalující strana sama uvádí, že v době vkladů byly 2½ proc. úroky obvyklou úrokovou mírou u vkladů, žalovanou bankou bylo jí však přislíbeno 4¼ proc. úrokování. Ovšem vychází odvolací soud dále z názoru, že žalovaná banka nemůže odvolávat se k osudu peněz u Vídeňské poštovní spořitelny proto, že se žalovaná banka ve svých dopisech nezmiňuje o tom, že peníze zašle na zálohový účet Vídeňské poštovní spořitelny. Bude-li však dokázáno, že žalovaná banka, chtěla-li žalující straně svého času dluhopisy válečné půjčky odevzdati, musela sama zálohu u Vídeňské poštovní spořitelny složit a že žalující strana o tom věděla, bude tím ospravedlněn úsudek, že žalující strana upsáním půjček a složením zálohy dala na jevo svůj souhlas i k tomu, by peníze, jí složené, byly u Vídeňské poštovní spořitelny složeny, poněvadž jinak příkaz, udělený žalované bance, nebyl proveditelný. V tomto případě použila žalovaná banka peněz tak, jak odpovídalo to vůli komitentky a nebezpečí, vplynuvší z tohoto použití, postihuje stranu žalující.

Čís. 686.

W — konto.

Vzal-li komitent bez námitek na vědomí zprávu o zřízení zvláštního konta, vzdal se práv, příslušejících mu dle § 376, odstavec třetí, obch. zák. Žalobu jeho, domáhající se výplaty v Kč, jest zamítnouti pouze pro tento kráte.

(Rozh. ze dne 28. září 1920, Rv II 160/20.)

Žalobce dal 31. ledna 1919 žalované Jihlavské filiálce banky příkaz, by mu nakoupila 100 akcií Anglo-rakouské banky a 3. února 1919 příkaz ku prodeji těchto nakoupených akcií. Provedení této transakce stalo se na vídeňské burse, jednak proto, že žalobce za to žádal a dále proto, že na pražské burse nebylo 3. února 1919 zmíněnými akciemi dosud obchodováno. Banka prodala pak dne 4. února 1919 akcie na vídeňské burse, výplata za ně měla nastati dnem 14. února 1919. Dopisem ze dne 13. února oznámila žalovaná banka žalobci, že výtěžek za prodané akcie převedla na uzavřené konto vídeňské, proti čemuž se žalobce neohradil. Žalobě jeho, by žalovaná mu vyplatila výtěžek v korunách československých, procesní soud první stolice nevyhověl. Důvody: Jakkoliv má žalobce nárok dle čl. 361 obch. zák., aby mu bylo vyplaceno, co utrženo za 100 akcií Anglo-banky, žalované bance do prodeje daných, jest přes to žalobní nárok, aby se tak stalo v korunách československých, neodůvodněným. Žalobce dal žalované bance rozkaz k prodeji zmíněných papírů na burse vídeňské, nemůže proto považovati za kupitele banku samotnou ve smyslu čl. 376 obch. zák. odstavec druhý a musí se podrobiti důsledkům plynoucím z udělení jeho vlastního příkazu. Dle § 1 nař. vlády československé republiky ze dne 6. února 1919, č. 57 sb. z. a n.

nesměly soukromé peněžní pohledávky a jakékoliv úhrady, i ty, jež vznikly z prodeje cenných papírů, provedených mimo území republiky československé, býti převáděny do území republiky československé, pokud pohledávka jest splatna v korunách. Nesměl a nemohl tedy ani výnos za prodané papíry převeden býti po 14. únoru 1919 do území československé republiky. Protože pak dle § 6 zák. ze dne 10. dubna 1919, čís. 187 sb. z. a n. jen ony závazky, znějící na koruny rakousko-uherské, které jsou splatny v oblasti československého státu, platí se v korunách československých, a výnos za prodej akcií stal se splatným ve státě rakouském, nemůže se žalobce domáhati toho, aby výplata výnosu stala se v korunách československých. Bylť na něm, dával-li rozkaz sám, aby v čas, to jest dne 3. února 1919, kdy uděloval rozkaz k prodeji již koupených papírů, a kdy se právě otevírala pražská burza, dal na jevo způsobem, veškeru pochybnost vylučujícím, že chce, aby prodej se stal na burse pražské, nebo, dal-li rozkaz k prodeji na burse vídeňské, aby výslovně rozkaz ten v čas odvolal. Neučinil-li tak, musí se podrobiti podmínkám vídeňské burzy, dle jejichž usancí spadal den výplaty prodaných papírů na den 14. února 1919, kdy již nebylo lze výnos do republiky Československé převésti. Odvolací soud rozsudek potvrdil v podstatě z týchž důvodů, k nimž dodal: Jest sice správným, že komisionář po vstupním prohlášení má právní postavení kupitele (prodatele) a že právní poměr mezi ním a komitentem po vstupním prohlášení jest tak posuzovati, jako by bylo mezi nimi došlo ke kupní smlouvě za podmíněk komisionářského příkazu. Rovněž jest správným, že v tomto případě jest bydliště komisionářovo pro obě strany splněním a že tedy žalovaná banka, kdyby byla do komise vstoupila, měla plniti v Jihlavě, takže by ovšem v tomto případě nařízení vlády z 6. února 1919, čís. 57 sb. z. a n. místa nemělo. To vše se však nestalo. Odvolatel přehlíží, že komisionář nemůže proto již bez dalšího pokládán býti za samokupce, že opomenul pojmenovati třetího smluvníka. Vždy záleží na tom, jak komise v skutku byla provedena. Učinil-li komisionář v skutku smlouvu s třetí osobou, ať již sám či dalším komisionářem, pak ovšem ručí podle čl. 376 odstavec třetí za to, co má třetí plniti, jako přímý dlužník, není však v tomto případě ani kupitelem ani prodatelem. Nad to přijala v tomto případě žalující strana bez námitek súčtování a tím se sama vzdala práva volby jí podle čl. 376 odstavec třetí příslušejícího. Z řečeného však plyne, že k prodeji došlo ve Vídni, že pohledávka vznikla z prodeje cenných papírů v cizině a nesměla býti po 5. únoru 1919 do tuzemska již převedena, pročez žalované bance nezbylo, než tuto pohledávku žalobcovu na zvláštní konto ve Vídni uložiti.

Nejvyšší soud potvrdil rozsudek soudu odvolacího s tím dodatkem, že žaloba se zamítá pro tentokráte.

Důvody:

Nesporno jest, že žalovaná jakožto žalobcovu komisionářka, oznámivši žalobci, že provedla jeho příkaz k prodeji 100 akcií anglobanky dne 3. února proti koupených a zaslavši mu vyúčtování ze dne 6. února 1919 nepojmenovala zároveň kupitele těchto akcií. Podle třetího odstavce čl.

376 obch. zák. jest komitent v takovémto případě oprávněn, hleděti ke komisionáři jakožto k přímému kontrahentovi (kupiteli). Právo to jest časově neomezeno a může býti uplatňováno také teprve v žalobě. Nebylo by v tomto případě vyloučeno tím, že žalobce přijal bez námitek vyúčtování ze dne 6. února 1919, neboť dle posudku znalceva jde z tohoto vyúčtování pouze na jevo, že obchod byl dne 5. února 1919 na vídeňské burse proveden. Žalovaná mohla však zajistě na vídeňské burse prostřednictvím svého vídeňského komisionáře vystoupiti současně jako prodatelka akcií (za komitenta) a jako kupitelka jich. Názor soudu odvolacího, že nepojmenovali-li komisionář třetího kontrahenta, nemůže proto již beze všeho býti pokládán za přímého kontrahenta, nýbrž že záleží vždy na tom, jak byla komise skutečně provedena, — nelze v tomto případě uznati za správný. Zásada ta platí jen tehdy, když komitent nepoužije práva jemu v čl. 376 odstavec třetí obch. zák. vyhrazeného. Použije-li však — jako zde — tohoto práva, může beze všeho pokládati komisionáře za přímého kontrahenta, t. j. nabývá proti komisionáři z provedení příkazu přímých nároků, kdežto jinak vznikají mu jen práva odvozená, totiž postoupená práva komisionářova. Tu pak má otázka, zda komisionář vskutku kontrahoval s osobou třetí, či sám (v sobě) provedl obchod, jen ten význam, že v případě prvním komisionář ručí jako samoplátce za to, co skutečný kontrahent má platiti, kdežto v případě druhém vzniká mezi komitentem a komisionářem přímý právní poměr kupitele k prodávateli nebo naopak. V našem případě nebylo zjištěno, že žalovaná prodala akcie třetímu kontrahentovi. Komanditní společnost, jejímž prostřednictvím prodej na vídeňské burse byl proveden, nelze pokládati za kupitele akcií, jeť spíše pouhou komisionářkou žalované. Že to nevylučuje možnosti, že žalovaná sama byla kupitelkou akcií, bylo svrchu již vyloučeno. Žalobce byl tudíž oprávněn pokládati žalovanou za přímou kupitelku akcií. Zcela správně odvolací soud vyložil, že za tohoto předpokladu jest bydliště komisionářovo pro obě strany splněním, že tedy žalovaná měla by plniti v Jihlavě, a v tom případě nařízení vlády ze dne 6. února 1919, čís. 57 sb. z. a n. nemělo by místa. Že následkem tohoto nařízení žalovaná nemohla již do tuzemska převésti výtěžek z prodeje akcií, když den výplaty byl dle podmínek vídeňské burzy teprve 14. únor 1919, šlo by na její vrub; žalobce má přímý nárok proti žalované jakožto kupitelce, nebyl by tím dotčen; mohl by beze všeho žádati vyplacení kupní ceny za akcie (podle zákonné presumpce žalovanou samou koupě), a to vzhledem k § 6 zákona ze dne 10. dubna 1919, čís. 187 sb. z. a n. v korunách československých; a žalovaná nebyla by oprávněna bývala výtěžek ten žalobci již na řádném kontě k dobru připsaný převésti dodatečně na zvláštní uzavřené konto (konto vídeňské). Když tomu tak jest, nabývá rozhodujícího významu otázka, nevzdal-li se žalobce svého výše naznačeného práva, prýšticího z třetího odstavce čl. 376 obch. zák. tím, že, když žalovaná dopisem ze dne 13. února 1919 mu oznámila, »že výtěžek prodaných akcií hodnota 14. t. m. převedla k tíži jeho běžného účtu na uzavřené konto vídeňské, ježto prodej proveden byl na burse vídeňské a ona zde v státu československém podle nařízení vlády s výtěžkem bude moci disponovati teprve až uzavírka bude zase zrušena«, nic proti tomu nenamítal. Hledíc k posudku slyšeného znalce, že, obdržel-li žalobce vyrozumění o zřízení zvláštního konta pro účto-

vání starých korun, byl by, kdyby nebyl s tím srozuměn býval, musil ihned oznámiti bance svůj nesouhlas, a že, neučinil-li tak, mohla banka právem předpokládati, že žalobce zná obsah vládního nařízení o zákazu převodu cizozemských pohledávek a jest s tím srozuměn, dlužno k otázce výše naznačené odpověděti kladně, když samo sebou se rozumí, že žalobce mohl se vždy — výslovně nebo mlčky — vzdáti práv podle čl. 376 odstavec třetí obch. zák. nabytých, a takovéto mlčky se stavší (čl. 279 obch. zák.) vzdání právě spatřovati jest v tom, že vzal bez námitek a bez ohrazení na vědomí zprávu o zřízení zvláštního konta vídeňského pro výtěžek prodaných akcií. Opačný názor přičil by se zjevně zásadě víry a poctivosti ve styku obchodním. Z toho, co vyloženo, vyplývá, že žalobce vzhledem k ustanovením článků 361, 368 obch. zák. a nařízení ze dne 6. února 1919, č. 57 sb. z. a n. nemůže toho času vůbec žádati výplaty výtěžku prodaných akcií, tím méně ovšem jeho výplaty v korunách československých. Ježto však lze očekávati zrušení zákazu vydaného nařízením ze dne 6. února 1919, čís. 57 sb. z. a n. a není naprosto vyloučena možnost dodatečné přeměny sporného uzavřeného konta vídeňského v konto zrušující na koruny československé, měl procesní soud vysloviti zamítnutí žaloby jen pro tentokrát, i byl proto rozsudek v odpor vzatý potvrzen s tímto dodatkem.

Čís. 687.

I proti mimosoudní výpovědi, jež nevyhovuje náležitostem § 562, odstavec první a druhý, c. ř. s., lze a nutno podati námítky.

Byl-li pouze pronajat dům, třebaš za účelem, aby v něm byla provozována živnost hostinská, jde o nájem.

(Rozh. ze dne 28. září 1920, Rv II 222/20.)

Žalovaní měli od žalující společnosti v nájmu dům, pozůstávající z obchodní místnosti, bytu a dvou parcelních čísel tvořících dvůr domu. V »pachtovní« smlouvě byla najímátele vyhrazena šestiměsíční výpověď. Žalovaní provozovali v najatém domě živnost hostinskou. Dopisem ze dne 15. března 1920 sdělila žalující žalovaným, že jim dává šestiměsíční výpověď a, nepodají-li námitek, že bude míti za to, že žalovaní s výpovědí souhlasí, načež žalovaní podali včas námítky. Procesní soud prvního stádu prohlásil výpověď bezúčinnou v podstatě z těchto důvodů: Jde především o to, zda právní poměr mezi stranami byl nájmem či pachtem, neboť v onom případě přicházely by v úvahu předpisy nařízení ze dne 9. února 1919, čís. 62 sb. z. a n. Zákon stanoví rozlišovací znaky mezi pachtem a nájmem v § 1091 obč. zák. V případě, o který se jedná, jde o nájem, ježto byl přenechán v užívání pouze dům s příslušenstvím, třebaš smlouva byla mylně označena jako »pachtovní«. Ježto výpověď neodpovídá předpisům nařízení č. sb. z. a n. 62/1919, bylo ji prohlášeno bezúčinnou. Dlužno však dále zkoumati k vůli otázce útrat, zda bylo nutno podati námítky. Vzhledem k nařízení č. sb. z. a n. 62/1919 není třeba podati námitek, jde-li o obyčejný, nepochybný poměr nájemní, ježto vypovídající nemůže vésti exekuci a dojde-li snad ku sporu o žalobě na vyklizení, může vypovězený ještě vždy namítati, že výpovědi výslovně nepřijal. Než případ, o nějž tu jde, není zcela jasným. Na venek

jde o smlouvu »pachtovní«, již lze mimosoudně vypovědět. Jestliže tedy žalující dala žalovaným výpověď, mohli ba museli podati proti ní námitky, ježto otázka, zda tu byl pacht či nájem, jest po výtce otázkou právní, tím spíše, anaf žalující ještě za sporu hájila stanovisko, že tu jde o poměr pachtovní. O d v o l a c í s o u d zamítl námitky jako nepřipustné a uložil žalovaným náhradu útrat obou stolic. D ů v o d y: Námitkami lze čelit jen takovým mimosoudním výpovědím, jež vyhovují všem náležitostem § 565 c. ř. s., ježto § 566 c. ř. s. slovem »takové« vztahuje se pouze na mimosoudní výpovědi, odpovídající náležitostem § 565 c. ř. s. V případě, o němž jde, nebyl ve výpovědi označen předmět nájmu, ani doba, kdy žalovaní mají najatou věc předati. Nemohla se tudíž výpověď státi právoplatnou a vykonatelnou, námitky byly zbytečnými, ba procesuálně nepřipustnými, neboť nelze čelit právním účinkům výpovědi, které již po zákonně vůbec nenastaly (srov. rozh. nejv. soudu víd. z 22. dubna 1908, Rv II 339/8 úř. sb. 1182).

Nejvyšší soud obnovil rozsudek soudu první stolice.

D ů v o d y:

Rozsudek odvolacího soudu vychází z právního hlediska, že námitky dle § 566 c. ř. s. proti mimosoudní výpovědi, která nevyhovuje formálnímu předpisu § 565 odstavec druhý, jsou nepřipustny; názor ten odůvodňuje úvahou, že dle odstavce třetího § 565 c. ř. s. jen taková mimosoudní výpověď může dosíci účinků soudní výpovědi, která má formální náležitosti § 562 odstavec první a druhý c. ř. s., a že tedy mimosoudní výpověď, náležitosti těch postrádající, není vykonatelná ani když proti ní námitky vzneseny nebyly, a tedy nikdy nemůže vejíti v moc práva. Názoru tomu ani jeho odůvodnění nelze přisvědčiti. Dle § 1 čís. 4 ex. ř. má soudní výpověď, proti níž nebyly podány námitky, moc exekučního titulu; tudíž moc má také mimosoudní výpověď, ovšem za podmínek § 1 čís. 18 ex. ř. a za předpokladu, že vyhovuje ustanovením § 565, odstavec třetí c. ř. s., totiž že obsahuje údaje uvedené v § 562, odstavec první a druhý c. ř. s. Jest tedy mimosoudní výpověď, mající tyto náležitosti, na rovní soudní výpovědi co do účinnosti (vykonatelnosti), čímž však není řečeno, že mimosoudní výpověď, náležitosti oněch postrádající, nemá naprosto žádného významu; nelze zajisté upříti, že se o ni může opírat žaloba na vyklizení najaté věci. Rozhodnouti o tom, zda výpověď má zákonné náležitosti čili nic, přísluší soudu a nikoli stranám, takže když jedna strana výpověď dala, náleží odpůrci, aby proti ní se ohradil a za tím účelem vznesl námitky, chce-li, aby zabráněno bylo účinkům, jichž strana vypovídající tím docíliti chtěla, a aby v námitkách těch uplatnil i uvedené formelní nedostatky výpovědi, aby po případě byla výpověď z tohoto důvodu soudním výrokem zrušena. Rozhodnutí odvolacího soudu neuspokojuje ani v tomto směru; jím byly námitky zamítnuty jako nepřipustné, aniž však ohledně trvání nebo zrušení výpovědi bylo rozhodnuto. Zavržením námitek však není výpověď odstraněna; § 572 c. ř. s. výslovně nařizuje, že rozsudkem, jímž řízení o námitkách se vyřizuje, jest vysloviti, zda a pokud se výpověď prohlašuje za účinnou či zrušenou; teprve výrokem, jenž výpověď prohlašuje za zrušenou, pozbývá výpověď veškerého právního významu. V důsledku tohoto sta-

noviska jest se zabývatí s námitkami proti výpovědi a posouditi jich oprávněnost. V tom směru jest v první řadě rozhodnou otázkou, zda se jedná o nájem či o pacht. Po této stránce jest přisvědčiti názoru soudu prvního, že jde o poměr nájemní. Poukazuje se na správné odůvodnění soudu prvního, k němuž jest vůči vývodům odvolání dodati, že dle nesporného přednesu stran byl dán do nájmu dům pozůstávající z obchodní místnosti, bytu a dvou parcelních čísel, tvořících dvůr domu; předmětem smlouvy bylo užívání těchto místností; pokud se týče domu, nikoli však provozování hostinství, nebyl tedy dán do pachtu hostinec, nýbrž dány do nájmu místnosti, třeba za účelem, aby v nich žalovaní provozovali hostinskou živnost. Poněvadž se jedná o nájem, smlouvu nájemní pak dle mín. nař. ze dne 9. února 1919, čís. 62 sb. z. a n., lze vypovědět pouze se svolením soudu, toto svolení však prokázáno není, nemůže výpověď nabýti právního účinku a nutno jí již proto zrušiti výrokem soudu, vyneseným ve formě stanovené §em 572 c. ř. s.

Čís. 688.

Bylo-li se domáháno uznání vlastnického práva k určité ohraničené, žalovaným užívané části pozemku, nelze postupovati cestou nespornou.

(Rozh. ze dne 5. října 1920, R I 817/20.)

Žalobkyně domáhala se uznání práva vlastnického k určité části parcely, jednak kůlnou žalované zastavěné, jednak žalovanou užívané v celkové výměře 7·8 m². Procesní soud první stolice o žalobě věcně rozhodl. O d v o l a c í s o u d zrušil rozsudek a řízení jemu předcházející jako zmatečné a uložil soudu první stolice, by, vyčkav pravomoci, postoupil věc příslušnému soudci nespornému ku řízení dle čís. nař. ze dne 22. července 1915, čís. 208 ř. zák. D ů v o d y: Výsledkem provedeného sporu jest zjištěno, že hranice mezi oběma držebnostmi jsou spornými. Neboť již v roce 1895 bylo znalcem provedeno zaměření těchto ploch za účelem stanovení příslušnosti mezery, ležící mezi oběma domy a také z tohoto sporu jde na jevo, že obě strany činí nároky na tento pruh mezi oběma domy. Žalující žalobní prosbu ohledně rozšíření tohoto pruhu, na nějž své vlastnické právo uplatňuje, za řízení změnila tvrdíc, že hranice obou parcel skutečně neznatelnými se staly a za sporné považovány býti musí. Pak-li tomu tak, bylo dle druhé dílčí novely k obč. zák. zavedení sporného řízení žalobou nepřipustné, žaloba měla buďto ihned býti prvním soudem pro nepřipustnost pořadu práva odmítnuta, nebo za návrh na úpravu hranic považována a nesporné řízení zavedeno. Pořad práva jest tedy nepřipustným. Podle motivů k II. dílčí novele (Věstník mín. sprav. z r. 1915, str. 267) měl soud postupovati tak, jak uvedeno, když v průběhu vlastnického sporu došel ku přesvědčení, že o úpravu hranic jde. Na tomto právním náhledu odvolacího senátu nemění ničeho ta okolnost, že důkaz znalců ve sporu o vlastnické právo na tento sporný pruh země již proveden byl, ježto dle § 4 tohoto nařízení cestu sporu možno teprve tehdy nastoupiti, když cena sporné plochy 100 K přesahuje. Kdyby cena tato soudcem nesporným nebyla zjištěna, bylo by zahájení procesu vůbec vyloučeno.

Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení a uložil soudu odvolacímu, by rozhodl o odvolání ve věci samé.

Důvody:

Účelem nesporného řízení v případě § 850 a násl. obč. zák. jest určití a vymezití zanikající, neznatelné nebo sporné hranice mezi dvěma pozemky. Jsou-li hranice skutečně již neznatelné nebo sporné, určí je nesporný soudce ve smyslu § 851 obč. zák. dle poslední pokojné držby a nelze-li ani této zjistiti, rozdělí spornou plochu dle volného uvážení. Z těchto ustanovení a z ustanovení § 4 cís. nař. ze dne 22. července 1915, čís. 208 ř. zák. (II. dílčí novely) plyne, že takovéto určení hranic v cestě nesporné jest z pravidla prozatímním a že jest stranám volno, by své lepší právo v cestě sporu uplatňovaly. Pouze v tom případě, nepřesahuje-li cena sporné plochy 100 K, má býti výrok soudce nesporného konečným. V případě přítomném nejsou však dány podmínky přípustnosti úpravy hranic v cestě nesporné. Žalobkyně domáhá se uznání práva vlastnického k určité části parcely, jednak kůlnou žalované zastavené, jednak žalovanou užívané, která se nachází tedy v jejím pokojném držení. Tato držba žalované není popřena, žalobkyně tvrdí však v žalobě, že žalovaná drží a užívá této části parcely neprávem. Dle nálezu znaleckého tvoří sporná část parcely, pokud není zastavena kůlnou, dvůr žalované, k němuž ani z domu ani ze dvoru žalobkyně přístupu není. Dle tohoto stavu věci jde v tomto sporu v první řadě nikoli o úpravu hranic ve smyslu §§ 850 a 851 obč. zák., nýbrž o to, přísluší-li žalobkyni k ohraňené již a žalovancu užívané části pozemku právo vlastnické, tedy o žalobu vlastnickou. Tato právní povaha přítomné žaloby není dotčena tím, že za účelem zjištění práva vlastnického bylo nutno zjistiti pravé hranice mezi pozemky obou stran, aneb že tyto hranice se staly neznatelnými a spornými; tyto okolnosti nestačí samy o sobě k tomu, aby zavedeno bylo řízení nesporné, neboť určení hranic v cestě nesporné ve smyslu § 851 obč. zák. dle stavu poslední pokojné držby nebyl by v tomto případě návrh žalobní vyřízen. Dlužno proto o něm rozhodnouti cestou sporu bez ohledu na cenu sporného pozemku a není tu tedy zmatečnost dosavadního řízení sporného.

Čís. 689.

Zákon o ochraně nájemců ze dne 8. dubna 1920, čís. 275 sb. z. a n., nevztahuje se na nájem stavební plochy k uložení stavebních potřeb.

(Rozh. ze dne 5. října 1920, R I 820/20.)

Soud první stolice odmítl výpověď, již pronajímatel vypověděl nájem stavební plochy k uložení stavebních potřeb. Důvody: Dle § 31 zákona ze dne 8. dubna 1920, čís. 275 sb. z. a n., vztahuje se ochrana nájemníků na veškeré místnosti, které jsou předmětem nájemní smlouvy, tudíž i na nájem stavební plochy k uložení stavebních potřeb. Dle tohoto zákona jest třeba k výpovědi soudního souhlasu a jest výpověď bez takového souhlasu nepřipustná a nelze o ní jednati v řízení sporném. Byla

tudíž dle § 42 j. n. a § 239 třetí odstavec c. ř. s. vyslovena zmatečnost řízení sporného a výpověď jako nepřipustná odmítnuta. Rekursní soud zrušil usnesení prvního soudu a uložil mu, by, vyčkav právomoci, o výpovědi dále jednal a rozhodl. Důvody: Prvý soudce neprávem má za to, že zákon o ochraně nájemníků ze dne 8. dubna 1920, čís. 275 sb. z. a n., vztahuje se i na nájem stavební plochy k uložení stavebních potřeb a že z důvodu toho nelze o dané výpovědi jednati sporně. § 31 cit. zákona, jehož se první soudce dovolává, praví pouze, že ustanovení zákona o bytech vztahuje se také na jednotlivé části bytů a jakékoliv jiné místnosti, které jsou předmětem smlouvy nájemní nebo podnájemní, pokud nic jiného není stanoveno. Jde tudíž o výklad slova »místnost«, neboť, pokud § 2 téhož zákona mluví o skladišti, má na mysli skladiště krytá střechou, která jsou místnosti po rozumu § 31. zákona. Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona jako místnosti příkladmo uvádí místnosti úřední, spolkové, ateliery a pod., takže i z tohoto výpočtu jest jasné viděti, že zákonodárce pouhé prostory pozemkové chrániti tímto zákonem nemínil. Místnostmi dle rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 17. srpna 1920, č. j. R I 661/20 sluší rozuměti prostory, zdi nebo stěnami od svého okolí oddělené, které od bytů liší se pouze tím, že neslouží k účelům bytovým. Povahu místnosti dle této definice nemá zajisté pozemek, třeba ohrazený, jež dle udání výpovědi pronajat byl pouze ke složení stavebních potřeb. Zákon o ochraně nájemníků vydán byl také jedině za tím účelem, by chráněny byly především byty, pak části bytů a konečně jakékoliv jiné místnosti (nikoliv místa), jež účelům nájemním a podnájemním slouží. Pozemek, třeba sloužící za skládku stavebních potřeb, je pouze místem, nikoliv místností a zákon tak na výsost povahy výjimečně jako je zákon o ochraně nájemníků nelze vykládati extensivně. Kdyby se výklad tento připustil, pak mohla by z každého najatého pozemku chrazením jeho vytvořiti se místnost, jež by zákonem chráněna byla. Tak daleko zákonodárce sotva jíti chtěl, a bylo by proti duchu zákona takto extensivně zákon vykládati. Proto lze nájemní smlouvu k takovému pozemku vypověditi bez předchozího řízení upraveného § 4 cit. zák. a důsledkem toho pak platí všeobecné zásady o výpovědi, jež stanoveny jsou v oddílu III. v 6. dílu c. ř. s. a nutno tudíž o výpovědi takové jednati sporně.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu, poukávav na důvody usnesení rekursního soudu.

Čís. 690.

Nepodepsali-li se svědkové posledního porřízení jako svědkové posledního porřízení, jest poslední vůle neplatná a nelze použití předpisu § 126 nesp. pat.

(Rozh. ze dne 5. října 1920, R I 821/20.)

Zůstavitel zanechal závěť, na níž kromě jména jeho byla napsána jména tří osob bez jakéhokoliv dodatku. K pozůstalosti přihlásil se dědic ze zákona a dědic ze zmíněné závěti, jejíž pravost nebyla popřena. Pozůstalostní soud poukázal dědice ze zákona na pořadí práva. Re-

kursní soud usnesení to potvrdil. Důvody: Stěžovatel, jehož dědická přihláška ze zákona jest v rozporu s dědickou přihláškou z posledního pořízení, nepopřel při výslechu dle § 125 cís. patentu ze dne 9. srpna 1854, čís. 208 ř. zák., pravost posledního pořízení, nýbrž výslovně za pravé uznal podpisy na něm se nacházející. Zbývá tudíž posouditi, zda-li poslední pořízení sepsáno jest, jak to § 126 citovaného cís. patentu předpokládá, v patřičné formě. Patřičnou formou nelze rozuměti nic jiného, než co v §§ 533 a 581 obč. zák. prohlášeno za vnitřní a zevní formu posledního pořízení. Zda při zřizování posledního pořízení také předpisů §§ 579 až 581 obč. zák. ve všech směrech přesně bylo dbáno, netýče se více formy, nýbrž platnosti posledního pořízení, o námitkách v tomto ohledu proti poslednímu pořízení stěžovatelem činěných, nemůže rozhodovati soud pozůstalost projednávající v řízení nesporném, nýbrž jest rozhodnouti o nich teprve ve sporu o právo dědické, který má býti zaveden.

Nejvyšší soud zrušil usnesení nižších soudů.

Důvody:

Podle nového doslovu § 579 obč. zák. musí se svědkové na písemné poslední vůli podepsati s dodatkem poukazujícím na jejich vlastnost jako svědků; tato zevní náležitost nemůže býti nahrazena důkazem, že podepsané osoby skutečně měly vlastnost svědků, a nezachování této zákonem předepsané náležitosti působí podle § 601 obč. zák. neplatnost poslední vůle. Takováto neplatná poslední vůle musí arci býti podle § 61 nesp. pat. soudem prohlášena, ale nemůže býti základem pozůstalostního projednání, při němž i předpis § 123 nesp. pat. vyžaduje závěť co do obsahu i zevní formy řádně zhotovenou. Podává-li se tudíž neplatnost testamentu již z nedostatku předepsané zevní formy, bylo by vedení sporu zbytečným a nelze užití předpisu § 126 nesp. pat., jenž předpokládá poslední vůli, v řádné formě zřízenou. Na sporné poslední vůli jsou kromě jména zůstavitelova napsána jména tří osob bez jakéhokoli dodatku, takže tato písemná poslední vůle je zřejmě neplatnou. Nelze proto souhlasiti ani s názorem rekursního soudu, že poslední pořízení je v patřičné formě zřízeno, ani s jeho názorem, že o námitkách, které byly proti platnosti posledního pořízení pro nedostatek předepsané zevní formy vzneseny, nemůže býti rozhodováno v řízení nesporném, nýbrž že má býti prováděn spor, ačkoliv řešení právní otázky je závislo pouze od skutečností nesporných. Rovněž nelze souhlasiti s vývody prvního soudu, že písemná poslední vůle mohla by po případě uznána býti za ústní poslední pořízení a že proto užití jest předpisu § 126 cís. pat., neboť v provedeném řízení není žádného podkladu pro úsudek, zda-li písemná poslední vůle může jako ústní poslední vůle platiti, a šetření v tom směru podle § 586 obč. zák. a § 66 nesp. pat. posud konáno nebylo, pročez bylo by předčasným tu neb-onu stranu na pořad práva již teď poukazovati. Bylo proto dovolacímu rekursu zákonného dědice vyhověno a usnesení obou předchozích soudů zrušena, a náleží okresnímu soudu, aby ve věci dále po zákonu jednal.

Čís. 691.

Při hromadění nároků bagatelních jest použití předpisů §§ 448 až 453 c. ř. s. a tudíž i § 501 c. ř. s.

(Rozh. ze dne 5. října 1920, R I 828/20.)

Žalobce domáhal se žalobou dvou samostatných nároků a sice vrácení na měsíc prosinec zaplaceného nájemného 100 Kč z toho důvodu, že žalovaný svémocně zamezil žalobci jako podnájemníku užívání bytu od 1. do 31. prosince 1919, a náhrady škody 53 Kč vzešlé žalobci tím, že ho žalovaný do bytu nepustil a tím zavinil, že žalobce musil po 2 krát se svou chotí přenocovati v hotelu, což bylo pro něho spojeno s výlohami úhrnem 53 K. Proti žalobě namítal žalovaný pohledávku převyšující 100 K. Soud prvé stolice jednal o žalobních nárocích společně a uznal je opodstatněnými. Odvolání žalovaného odvolací soud odmítl. Důvody: Ježto žádný z uplatňovaných nároků nepřevyšuje sám o sobě 100 Kč a každý z nich se zakládá na jiném právním důvodu (§ 1435, § 1295 obč. zák.), mělo o žalobě býti zahájeno řízení ve věcech bagatelních. Zahájil-li první soud o těchto nárocích, dle § 227 c. ř. s. v jedné žalobě spojených, řízení, jaké platí pro nároky, 100 Kč převyšující, nemůže tím býti soud odvolací vázán, neboť předpisy upravující řízení soudní jsou rázu donucujícího. Zahájení obyčejného řízení před prvním soudem není ani tím ospravedlněno, že strana žalovaná namítala ke kompensaci nárok, 100 Kč převyšující, neboť pro způsob řízení jsou směrodatny pouze nároky žalobní (§ 448, § 553 c. ř. s.) a nikoliv vzájemné pohledávky žalovaného, které mohou býti namítány teprve po zahájení sporu. Důsledkem právního stanoviska tuto hájeného, jeví se býti odvolání žalovaného dle zákona nepřipustným, poněvadž ve věcech bagatelních lze podati odvolání pouze z důvodů zmatečnosti § 477 pod č. 1 až 7, nikoliv však z takových důvodů odvolacích, jaké jsou odvolatelem uplatňovány.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Žalovaný marně se dovolává §§ 55 j. n. a 227 c. ř. s., by odůvodnil připustnost svého odvolání. Zcela správně poukazuje sám k tomu, že souhrn několika nároků v jedné žalobě uplatňovaných a podle § 55 j. n. sečtených má rozhodující význam pro příslušnost soudní. Má sečtením nároků pouze býti zjištěno, nepřekročena-li hranice hodnoty, stanovená v § 49 čís. 1 j. n. pro příslušnost okresních soudů; na řízení, jehož jest použití, ustanovení to se nevztahuje. Ani § 227 c. ř. s. neobsahuje předpisu o tom, v jakém řízení má býti postupováno v případech hromaděných nároků, jeť spíše dle § 227 c. ř. s. též způsob řízení předpokládá dovolené hromadění nároků. Dlužno tedy při hromadění nároků bagatelních, jako v tomto případě, použití předpisů §§ 448 až 453 c. ř. s. o řízení bagatelním a tudíž i § 501 c. ř. s. o připustnosti odvolání ve věcech nepatrných (Srv. Kleinovy Přednášky str. 191, 192).

Čís. 692.

Zákon o zajištění půdy drobným pachtýřům (ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n.).

V řízení o požadovacím nároku na pozemky kostelní přísluší právo rekursní kromě finanční prokuratury a patronátního úřadu též farářů.

(Rozh. ze dne 5. října 1920, R I 830 a 831/20.)

Do usnesení prvního soudu, jímž přiznán byl požadovací nárok k pozemkům kostelním, podal stížnost farní úřad. Rekursní soud stížnost zamítl mimo jiné z těchto důvodů: V tomto případě jde o pozemky zádušní. Jméni zádušní dle § 42 zák. ze dne 7. května 1874, čís. 50 ř. zák. přísluší spravovati společně správci fary, osadě farní a patronu kostela. K zastoupení jmění kostelního (zádušního) před soudem jest povolána výhradně finanční prokuratura. Usnesení v odpor vzaté bylo také finanční prokuratuře v Praze dne 21. května 1920 a patronátnímu úřadu dne 19. května 1920 doručeno. Tedy oprávněným zástupcům kostelního jmění. Doručení to pak má platnost pro všechny ostatní osoby k zastupování jmění kostelního oprávněné. Ani finanční prokuratura, ani patron nepodali stížnosti do usnesení okresního soudu ze dne 15. května 1920. Farní obročí pak není oprávněno stížnost jménem kostelního jmění samo bez finanční prokuratury podati.

Nejvyšší soud nevyhověl stížnosti farního úřadu, uvedl však co do legitimace stěžovatele v

důvodech:

Nelze ovšem souhlasiti s názorem soudu rekursního, že stěžovatel nebyl oprávněn k rekursu. Jde o jmění kostelní. Spravovati jmění kostelní přísluší dle §§ 41 a 42 zákona ze dne 7. května 1874, čís. 50 ř. zák. správci fary (kostela) společně s ostatními orgány tam jmenovanými; má tedy zajisté farář zájem na osudu jmění kostelního a nelze mu proto vzhledem k § 9 cís. patentu ze dne 9. srpna 1854, čís. 208 ř. zák. upřáti práva stížnosti v řízení dle zákona o zajištění půdy drobným pachtýřům, byť i finanční prokuratura a patronátní úřad stížnosti nepodal.

Čís. 693.

Naríditi dle § 127 nesp. říz. sekvestraci nelze ohledně pozůstalostního jmění, k němuž se sporné dědické právo vůbec nevztahuje.

(Rozh. ze dne 5. října 1920, R I 832/20.)

V pozůstalosti po Janu P-ovi podala proti odevzdací listině rozklad dcera jeho Marta P-ová, tvrdíc, že jest tu otcova závět, jež prý se ztratila a jež povolávala ji a jejího bratra každého ku polovici pozůstalosti, a zároveň přihlásila se k pozůstalosti bezpodmínečně na základě posledního pořízení. Pozůstalostní soud zrušil odevzdací listinu, přijal přihlášku Marty P-ové a poukázal jí na pořad práva ve smyslu § 126 nesp. říz.

Usnesení to stalo se právoplatným (sr. č. sb. 412). Za sporu žádala Marta P-ová, by správa pozůstalosti byla odňata bratru jejímu Alfredu P-ovi a by zřízen byl správce pozůstalosti ve smyslu § 127 nesp. pat. Pozůstalostní soud návrhu vyhověl. Důvody: Byl-li jeden z dědiců poukázán na pořad práva ve smyslu § 125 nesp. říz., může každá strana žádati dle § 127 nesp. říz., by zřízen byl správce pozůstalosti. Návrhu jest vyhověti, ježto před právoplatným rozhodnutím o žalobě není zřejmo, komu z nápadníků dědictví přísluší právo ku pozůstalosti. Rekursní soud usnesení potvrdil v podstatě z těchto důvodů.

Nejvyšší soud žádost Marty P-ové zamítl.

Důvody:

Usnesením pozůstalostního soudu byla Martě P-ové povolena správa pozůstalosti ve smyslu § 127 nesp. pat. Avšak toto ustanovení předpokládá, že následkem odporujících si přihlášek dědických činí na totéž jmění pozůstalostní více dědiců odporujících si nároky a před rozhodnutím sporu jest nejisto, komu z nich aneb v jakém poměru toto jmění připadnouti má. Dle obsahu poslední vůle zůstavitelovy, jak ji Marta P-ová potvrdila, připadnouti má této dědičce dům čp. 222 s pozemky dle místo-přísežného seznání v ceně 21.600 K. Naproti tomu dům čp. 47 a různé svršky připadnouti mají výhradně Alfredu P-ovi. Přes to žádá Marta P-ová, aby správa celého pozůstalostního jmění byla Alfredu P-ovi odňata a třetí osobě svěřena, ač by aspoň na onu část jmění, která dle oné poslední vůle Alfredu P-ovi připadnouti má, nároku neměla, ani kdyby ve sporu proti ostatním dědicům o existenci a platnost své poslední vůle zvítězila. Jest tedy všeobecně znějící návrh Marty P-ové, aby pro pozůstalost dosud neodevzdanou byl zřízen správce neb opatrovník, bezdůvodný. Také s hlediska posloupnosti zákonné není návrh Marty P-ové odůvodněn, poněvadž ve věcech týkajících se správy společného jmění rozhoduje dle § 833 obč. zák. většina hlasů, Martě P-ové připadají však při posloupnosti zákonné pouze $\frac{1}{3}$ pozůstalosti, a ostatním spoludědicům matce Antonii P-ové a bratru Alfredu P-ovi dohromady $\frac{2}{3}$ a nelze tedy proti jejich vůli činiti opatření, která se týkají pouhé řádné správy společné věci. Poněvadž tedy v tomto směru usnesení v odpor vzaté odporuje ustanovení § 833 obč. zák. a § 127 nesp. pat., bylo rekursu vyhověti a návrh Marty P-ové zamítnouti.

Čís. 694.

Poklop, uzavírající sklepní otvor do ulice, jest dílem na pozemku zřízeným po rozumu § 1319 obč. zák. Ručení dle tohoto zákonného ustanovení jest ručením za vinu, nikoliv za výsledek.

(Rozh. ze dne 5. října 1920, Rv I 399/20.)

Když žalobce, kráčeje po chodníku podél domu žalované, vstoupil na poklop, uzavírající otvor do sklepa, deska poklopu povolila a žalobce, sítiv se do hlubiny, utrpěl úraz. Žaloba jeho o náhradu škody byla soudy všech tří stolic zamítnuta, nejvyšším soudem z těchto

důvodů:

Především nutno řešiti otázku, nespadá-li případ, o který se jedná, pod ustanovení § 1319 obč. zák. V této příčině je dovolací soud názoru, že v tomto případě nutno použití zmíněného zákonného ustanovení. Že žalobce se nedovolával přímo § 1319 obč. zák., nevadí, stačí, že se opírá o děj, který předpisu onomu je podřaděn. Zmíněný § ustanovuje mezi jiným: Utrpěl-li kdo úraz zřícením se díla na pozemku zřízeného neb odloučením jeho části, je držitel díla povinen k náhradě, má-li příhoda svou příčinu ve vadné povaze díla a držitel nedokáže, že užil veškeré péče, již bylo k odvrácení nebezpečí třeba. V případě, o nějž jde, má se věc takto: Jak nesporně, je před palácem žalované strany na chodníku a tudíž na pozemku uličním zdviž pro dopravu uhlí do sklepa a paláce, jejíž otvor, jsoucí v úrovni chodníku, uzavírá se dvojdílným železným poklopem. Jest to tedy dílo zřízené na pozemku. Jak rovněž bezsporně, šel žalobce dne 20. března 1919 k 5. hodině odpolední po chodníku tom procházkou, poklop na zdviži byl uzavřen, neboli jak žalovaná v odpovědi praví, zdviž řádně uzamčena, ale když žalobce na poklop šlápl, povolila deska a on se sřítl do hloubky, při čemž utrpěl úraz, jak on praví, v obličeji a na ruce a silný otřes nervů, a jak žalovaná praví, jen lehké odřeniny. Jest tedy dána i druhá podmínka, že žalobce sřícením se části díla utrpěl úraz. Jak důkazem znaleckým zjištěno, stal se úraz tím, že poklop se při došlápnutí žalobcově ze závěsu vyvrátil, což způsobeno bylo vadnou konstrukcí díla, a jest tedy dána i další podmínka, že totiž příhoda měla příčinu ve vadné povaze díla. Spadá tudíž tento případ pod předpis § 1319 obč. zák. Jde nyní o zodpovědní otázky, zda vynaložila žalovaná strana všemožnou péči, by nebezpečí hrozící z vadnosti díla odvrátila. Předpis § 1319 obč. zák. předpokládá, že majitel díla vadné jeho zřízení neb udržování zavinil, a dle znění zákona, jakož i dle materiálů k III. novele občanského zákona lze o vině majitele díla mluvit jen tehdy, opomenul-li učiniti opatření vhodná, která dle poměrů a stavu věci lze rozumně očekávat. Jde tu tedy o ručení založené na vině majitele díla, nikoli o ručení za výsledek, jak, zdá se, že dovolatel se domnívá. Jest ovšem povinností žalované strany, aby provedla důkaz o tom, že povinností zákonem jí uložené plně vyhověla. Po této stránce bylo zjištěno souhlasně oběma nižšími soudy jednak, že zdviž chodníková, i pokud se jejího příklopů týče, byla provedena přesně dle plánů předložených a schválených městským stavebním úřadem, jenž také kollaudaci hotového díla provedl, jednak že žalovaný se zdviži zkoušky prováděl častěji, nežli bylo stavebním úřadem předepsáno a při poslední revisi buď koncem ledna nebo počátkem února 1919 zjistil, že bezvadně fungovala; konečně pak zjištěno správné fungování zdviže v den, kterého se žalobci úraz přihodil. Z těchto zjištěných okolností vyplývá, že žalovaná strana jak ohledně zřízení, tak i ohledně udržování zdviže vynaložila veškerou péči potřebnou k tomu, aby možné nebezpečí bylo odvráceno.

Čís 695.

Novela o právu manželském (zákon ze dne 22. května 1919, čís. 320 sb. z. a n.).

Ustanovení § 19 zákona ze dne 22. května 1919, čís. 320 sb. z. a n., platí jen tehdy, když manželství před vydáním tohoto zákona rozvedené po jeho vyhlášení bylo rozloučeno.

(Rozh. ze dne 5. října 1920, Rv I 433/20.)

Manželství sporných stran židovského vyznání bylo v roce 1917 za obapolného volného souhlasu odevzdáním a přijetím zapuzovacího listu podle § 133 obč. zák. rozloučeno. Po vydání novely o právu manželském domáhala se manželka na rozloučeném manželu placení výživného, opírajíc se o § 19 cit. zákona a tvrdíc, že žalovaný zbohatl, kdežto ona prý žije v naprosté bídě. Žaloba byla soudy všech tří stolic zamítnuta, nejvyšším soudem z těchto

důvodů:

Rozloučením manželství přestala veškerá vzájemná práva, která měla základ v manželském poměru; případně svatební smlouvy pomíjely; nárok manželčin na výživné zanikl (§§ 1266, 91, 117 obč. zák.). Na těchto právních následcích, plynoucích z ustanovení zákona, platného v době rozluky, nebylo ničeho změněno předpisy § 19 zákona ze dne 22. května 1919, čís. 320 sb. z. a n. Platí tyto jen v těch případech, kdy manželství před vydáním právě dotčeného zákona rozvedená po jeho vyhlášení byla rozloučena. Pro takovéto případy bylo nutno učiniti zvláštní opatření po stránce manželského práva majetkového jednak proto, že při rozvodu manželství dosud nerozlučitelných manželů nemohli ani pomýšletí na majetkoprávní následky rozluky, hlavně však proto, že podle §§ 15 a 17 zmíněného zákona každý manžel za určitých podmínek i proti vůli druhého manžela může si nyní prostě v řízení nesporném vymoci rozluky manželství již rozvedeného. Uvádí se proto také v důvodové zprávě k návrhu zákona (tisk 298 zasedání Národního shromáždění československého roku 1919) k § 19 výslovně toto: »Předpis tento jeví se nutným v přední řadě na ochranu strany hospodářsky slabší. Bývá jí zpravidla žena, odkázaná na alimenty mužovy. Při došlápnutí rozvedech sotva kdo pomýšlel na možnost rozluky. Přeměna rozvodu v rozluku nemá míti za následek, aby žena nevinná zbavena byla rázem alimentů, které jí, aspoň částečně usnadňují život a chrání ji před mravním úpadkem. Příště bude arcí věci manželů, aby již při rozvodu ch myslili na možné důsledky tohoto zákona«. Nepochybil tudíž soud odvolací, pokud vyslovil, že žalobkyně nemůže se dovolávat ustanovení § 19 zákona ze dne 22. května 1919, čís. 320 sb. z. a n., k odůvodnění svého nároku na zvýšení výživného.

Č. 696.

Je-li obchodním zvykem, že určité cenné papíry kupují se na určité burse a nechávají se v místě, kde byly koupeny, jest komisionář oprávněn, papíry na téže burse prodati.

(Rozh. ze dne 5. října 1920, Rv I 449/20.)

Žalobce dal dne 18. dubna 1914 žalované pražské bance příkaz, by na jeho účet koupila 25 kusů alpínek. Žalovaná banka příkaz ten provedla a koupila papíry na vídeňské burse, o čemž pak žalobce zpravila. Dne 20. února 1919 přikázal žalobce žalované, by oněch 25 akcií na jeho účet co nejlépe prodala, načež žalovaná banka akcie prodala na vídeňské burse za kurs 913 K. V téže době měly alpinky na pražské burse kurs 940 K. Žaloba, již domáhal se žalobce na bance náhrady rozdílu kursů, byla procesním soudem první stolice zamítnuta. **Důvody:** Žalobce spatřuje zavinění žalované banky v tom, že tato akcie prodala na vídeňské a nikoli na pražské burse, kde kurs v tu dobu činil 940 K. Než dle názoru soudu neprávem. Na základě posudků znalců dospěl soud k přesvědčení, že pražské banky výhradně kupovaly alpinky na vídeňské burse, pokud nezněl výslovně příkaz, aby koupě nebo prodej stal se na pražské burse. Posudkem znalců je dále prokázáno, že jest všeobecným zvykem, že cenné papíry nechají se ležeti v místě, kde byly koupeny, a že, přeje-li si komitent, aby papíry byly uloženy na místě jiném, musí dáti k tomu výslovný svůj příkaz, a dále, že jest obvyklým provéstí prodej cenných papírů tam, kde se papíry ty nalézají. Pisemným příkazem žalobcovým ze dne 18. dubna 1914 a 20. února 1919 jest prokázáno, že žalobce nedal výslovného příkazu, aby žalovaná banka akcie koupila aneb prodala na pražské burse, a žalobce také ani netvrdí, že dal podobný příkaz. Dle uvedeného byla žalovaná banka oprávněna akcie koupiti na vídeňské burse, ve Vídni je ponechati, a opět na vídeňské burse akcie ty prodati, to tím spíše, že žalobce, ač byl vyrozuměn o tom, že akcie na vídeňské burse byly koupeny, ničeho proti tomu nenamítal a při příkazu ku prodeji na to neupozornil, že si nepřeje, aby tyto akcie na vídeňské burse byly prodány. Okolnost, že žalovaná banka žalobci oznámila, že má u ní v depot mimo jiné papíry též uvedených 25 kusů alpínek, na tom ničeho nemůže měniti, ježto na základě posudku znalců jest prokázáno, že tím se nevyrozumívá, že 25 akcií jest u žalované banky uschováno v určitých kusech, nýbrž že žalobce jako komitent má od ní pouze požadovati vydání dotyčných kusů. Žalobce má za to, že nutno dle § 376 obch. zák. pokládati žalovanou banku za kupitelku, pokud se týče za prodatelku, a že žalobce z toho musel souditi, že akcie jsou v depot přímo u žalované banky, a že na pražské burse budou prodány. V tom směru nutno poukázati na to, že akcie jsou věcmi zastupitelnými, takže označování jich čísel v oznamování o koupi (prodeji) nemá žádného účelu. Žalovaná banka sdělila žalobci, že akcie na vídeňské burse koupila a prodala. Tím oznámila žalobci, kde příkaz jí daný vykonala, a následkem toho nelze žalovanou banku ve smyslu čl. 376 obch. zák. pokládati za spolusmluvníka. Avšak i kdyby se za to mělo, že žalovaná banka dotyčné obchody se žalobcem sama uzavřela, nebylo by lze z této okolnosti nějak souditi, pokud se týče dovozovati, že akcie měly býti uschovány přímo u žalované banky v Praze, kdyžž jest prokázáno, že akcie byly koupeny ve Vídni, a dle výše uvedeného jest zvykem ponechati cenné papíry v místě, kde byly koupeny. Dle vyličeného provedla žalovaná banka prodej akcií způsobem při prodeji cenných papírů obvyklým, tedy způsobem zcela správným, a nemůže jí žalobce vytýkati, že příkazu neprovedla s péčí řádného obchodníka ve smyslu čl. 361 obch. zák. Žalobce tvrdí dále, že bylo nařízeno, aby všechny zdejší

banky cenné papíry na pražské burse kotované pouze na této prodávaly. Než žalobce nařízení toho, ač k tomu byl vyzván, nepředložil, důkaz o tom proto neprovedl a proto ke tvrzení tomu hleděti nelze. Jest nesporno, že kdyby byly alpinky na pražské burse prodány, že by byl přišel žalobci k dobru zažalovaný peníz a že tudíž žalobce utrpěl skutečnou škodu v této výši tím, že akcie byly prodány na vídeňské burse. Než, jak výše uvedeno, stal se prodej akcií způsobem úplně správným, žalované bance nelze viny přikládati, proto nelze škodu tu uváděti v souvislost s nějakým opomenutím žalované banky. Žalobce nemůže proto žalovanou banku činiti zodpovědnou za tuto škodu. **O d v o l a c í s o u d** rozsudek potvrdil, přidav se k právnímu stanovisku soudu prvního.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Žalobce udělil bance příkaz ku koupi a prodeji alpínek. Spínila-li banka příkaz dle všeobecně zachovávaných zvyklostí, nemůže jí býti vytýkán nedostatek povinné péče. Žalobce byl vyrozuměn o tom, že akcie byly koupeny na vídeňské burse, a ničeho proti tomu nenamítal. Již z toho mohl usuzovati, že i při prodeji může přijíti v úvahu vídeňská bursa, a bylo tedy na něm, aby si vyžádal potřebných vysvětlení, byl-li v tomto směru v pochybnostech. Neučinil-li toho a neustanovil-li při udělení příkazu ku prodeji nic bližšího, nemůže za to činiti banku zodpovědnou. Banka byla oprávněna ponechati papíry ve Vídni. I kdyby byla sama kupitelem po případě prodávacem, nemohl z toho žalobce důvodně usuzovati, že jsou akcie v depot přímo u žalované banky a že budou prodány na pražské burse. Prodej na vídeňské burse odpovídá všeobecné zvyklosti a nelze v tomto směru přičítati žalované nějaké zavinění. **O d v o l a c í s o u d** posoudil věc s hlediska právního správně.

Čís. 697.

Nepojmenování odvolacího soudu ve spise odvolacím jest jen tehdy závadou, kdyby v tom kterém případě mohlo býti vůbec pochybno, který soud jako soud odvolací přichází v úvahu.

I když věřitel zaslal dlužníku složenku Vídeňské poštovní spořitelny, měl dlužník vynaložiti opatrnost a zkoumati, zda vzhledem k politickému převratu může touto cestou platiti.

(Rozh. ze dne 5. října 1920, Rv I 496/20.)

Na nemovitosti žalovaného vázla pro žalovanou tuzemskou záložnu pohledávka, z níž platil žalovaný vždy dne 23. prosince a 23. června úroky prostřednictvím Vídeňské poštovní spořitelny. Dopisem ze dne 27. ledna 1919 povolila žalující žalovanému splatiti ihned zbývající kapitál, jež pak žalovaný zaplatil dne 26. února 1919 u nejbližšího poštovního úřadu složenkou na účet žalující záložny u Vídeňské poštovní spořitelny. Již před tím — dne 18. prosince 1918 — zaslala žalující záložna matce žalovaného složenku poštovní spořitelny v Praze, jíž pak žalovaný splatil úrok dospělý dnem 23. prosince 1918. Vzhledem ku vydaným

předpisům neobdržela žalující peníze splaceného u Vídeňské poštovní spořitelny, pročez oň žalovala. Procesní soud první stolice žalobu zamítl v podstatě z těchto důvodů: V den placení nebyla sice Vídeňská poštovní spořitelna zmocnitelkou žalující, leč žalovanému nebyla tato změna známa. Žalovaný obdržel sice v prosinci 1918 složenku označenou nápisem Poštovní spořitelna v Praze, leč nemohlo mu — venkovanu to od světa odříznutému — býti známo, že v Praze jest zřízena nová poštovní spořitelna. Odvolací soud žalobě vyhověl. Důvody. Jest zjištěno, že peníze složené dne 26. února 1919 žalovaným pro žalobkyni u poštovního úřadu, žalobkyni zaslány nebyly, poněvadž obchodní spojení spořitelny Vídeňské se spořitelnou Pražskou bylo přerušeno a že peníze jsou po dnes pro žalovaného ve Vídni uloženy a svého času žalovanému vyplaceny budou. Pro případ, že by byl žalovaný v čas dluh svůj zaplatil, tedy nejspíše ihned po dni 27. ledna 1919 — byla by žalobkyně peníze jistě ve Vídni obdržela připsáním na její konto; svým opomenutím žalovaný zavázán jest z náhrady škody, která vzejde náhodou (§ 1311 obč. zák.), tím více jest povinen, žalobkyni zaplatiti, poněvadž jest zjištěno, že žalovaná peněz neobdržela a obdržeti nemůže, na základě předpisů zatím vydaných.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Odvolací spis, podaný u procesního soudu první stolice, obrací se ke krajskému soudu jako soudu odvolacímu. O tom, který krajský soud jest míněn, nemohlo býti nejmenší pochybnosti a také ani procesní soud první stolice, ani odvolací soud neměly o tom ani té nejmenší pochybnosti. Odůvodňovati zvláště tuto samozřejmost bylo zbytečno a odvolací soud, vyřídiv odvolání ve věci samé, dal dostatečnou odpověď na dotýcnou výtku odvolací odpovědi. Dlužno zajisté předpisu § 467 čis. 1 c. ř. s. rozuměti tak, že nepojmenování odvolacího soudu jest jen tehda závadou, kdyby v tom kterém případě mohlo vůbec býti pochybno, který soud jako soud odvolací přichází v úvahu. Ostatně i v takovémto případě jednalo by se pouze o formální poklesek odvolacího spisu a nemělo by místa odmítnutí odvolání, nýbrž náleželo by, zachovati se dle poukazu § 85 c. ř. s. Ve věci samé nesdílí dovolací soud právního názoru soudu odvolacího, jenž změnu rozsudku procesního soudu první stolice shledává odůvodněnou domnělým prodlením žalovaného. Jest nesporno, že úroková lhůta, splatná dne 23. prosince 1918, byla zapravena. Příští úroková lhůta byla splatná teprve dne 23. června 1919. Dne 27. ledna 1919 nebyl tudíž žalovaný v prodlení. Ovšem ale byl oprávněn, dluh až do 23. června 1919 zaplatiti, ježto nebylo tvrzeno, že platiti by směl jen k určitému dni nebo proti výpovědi. Pakli že mu tedy žalující záložna dopisem ze dne 27. ledna 1919 povolila platiti ihned, povolila mu něco, k čemu beztak po zákonu byl oprávněn, nebyla však s to, brániti mu v tom, by platil i kdykoli později až do 23. června 1919. Platil-li tudíž žalovaný dne 26. února 1919, nelze důvodně tvrditi, že by platil v čase, kdy byl již v prodlení. Nicméně nelze tvrditi, že by odvolací soud, změniv rozsudek první stolice, byl záležitost právnicky nesprávně posoudil. Jest jisto, že

úroky a anuity po čas dlužního poměru byly placeny složenkami účtu žalující záložny u Vídeňské poštovní spořitelny. Tato byla mandátářkou k inkasu žalující záložny a záložna, davši dlužníku k použití složenky Vídeňské poštovní spořitelny, projevila tímto konkludentním činem souhlas s tím, by dlužník platil u mandátářky k inkasu. Jisto jest však též, že dne 26. února 1919, kdy žalovaný u poštovního úřadu v K. platil složenkou na účet žalující záložny u Vídeňské poštovní spořitelny, tato mandátářkou žalující záložny k inkasu více nebyla. Tato okolnost byla by pro právní poměr žalující záložny k žalovanému jen tehda bez významu, kdyby žalovaný bez své viny neměl o ní vědomosti (§ 1026 obč. zák.). Tomu však nebylo tak. O tom, že došlo k státnímu převratu a že tím zpřetrhány neb alespoň podstatně pozměněny byly vztahy Československé republiky k Vídni a k bývalým ústředním Vídeňským, nemohl nikdo a tudíž ani žalovaný býti v pochybnosti. Již tím měl žalovaný býti podněcen k opatrnosti a k otázce, zda přes to může i na dále Vídeňskou poštovní spořitelnou platiti tuzemskému věřiteli. Než ne dosti na tom. Zjištěno dále, že žalující záložna zaslala dne 18. prosince 1918 matce žalovaného složenku, na níž byl nápis »Poštovní spořitelna v Praze«, a že žalovaný touto složenkou zaslal dne 25. prosince 1918 žalující záložně peníz 46 K 24 h. Tím musely žalovanému vzejíti důvodné pochybnosti o tom, zda Vídeňská poštovní spořitelna jest i na dále mandátářkou žalující záložny. Nechal-li tuto okolnost bez povšimnutí, jednal neobezřetně a musí proti sobě dáti platiti skutečnost, že žalující záložna dne 26. února 1919 neměla již účtu u Vídeňské poštovní spořitelny, a tím i námitku, že platil dluh někomu, kdo jednati za žalující záložnu nebyl oprávněn.

Čís. 698.

Zákon o zajištění půdy drobným pachtýřům ze dne 27. května 1919, čis. 318 sb. z. a n.

»Týmž pachtovním poměrem« miní zákon v § 2, odstavci prvému pouze tolik, by pozemky a budovy byly pachtýřem užívány jako jediný hospodářský celek, aby tedy budovy byly, ať touž pachtovní smlouvou, ať různými smlouvami najaty k vůli pozemkům zpachtovaným, by se pomocí jich a v nich zemědělské hospodářství na pozemcích provozovalo.

Zákon jak co do požadovacího nároku, tak co do výše výkupného působí i proti cizozemským vlastníkům tuzemských pozemků.

(Rozh. ze dne 5. října 1920, R II 303/20.)

Požadovatel domáhal se, by mu byly přiznány do vlastnictví pozemkové parcely, jež mu byly propachtovány protokolem ze dne 23. července 1913, a stavební parcela s budovami na ní se nacházejícími a se zahrádkou a dvorkem, jež mu byly propachtovány smlouvou ze dne 6. srpna 1913. Vlastnice (cizozemka) vznesla proti nároku nanejvýš dvě námitky: že zákon o zajištění půdy neplatí vůči cizozemcům a že pachtýř nemá nároku na budovy, ježto mu byly pronajaty zvláštní smlouvou. Soud první stolice vyhověl zcela nároku požadovatelovu. Rekursní soud nepřiznal požadovateli nároku na budovy a uvedl v tomto směru v důvodech: Stěžovatelka namítá, že pachtýř na budovy

a s nimi spojené pozemky nemá nároku, jelikož byly pachtýři pronajaty zvláštní nájemní smlouvou a dovozuje, že zákon se na požadovatele vztahovati nemůže, poněvadž není pachtýřem těchto stavení a pozemků, a odvolává se na smlouvy ze 7. srpna 1913 a 23. července 1913. Poněvadž zákon o zajištění půdy drobným pachtýřům v § 2 výslovně praví, že požadovací právo pachtýřovo vztahuje se i na stavení obytná a hospodářská s pozemky, na nichž jsou zbudována, dvorky a domovní zahrádky jim užívané na základě téhož pachtovního poměru a tedy jako podmínku vytýká též pachtovní poměr, na základě něhož má pozemky a stavení v užívání, čemuž však v tomto případě není tak, nelze požadovateli k stavení a k němu patřícímu dvorku a zahrádce právo požadovací přiznati. Nejvyšší soud obnovil usnesení prvního soudu.

Důvody:

Rekursní soud odepřel požadovateli požadovací právo na stavební parcelu, budovy na ní se nalézající, jakož i na dvorek a zahradu proto, že byly požadovateli pronajaty zvláštní nájemní smlouvou, a to posledně smlouvou ze dne 6. srpna 1913, kdežto ostatní pozemky provachtovány mu byly pachtovním protokolem ze dne 23. července 1913, takže prý není splněna podmínka § 2 odstavec první požad. zákona, dle něhož vztahuje se požadovací právo na obytná a hospodářská stavení jen tehdy, když jich pachtýř užívá na základě téhož pachtovního poměru. Avšak tomuto výkladu citovaného předpisu nelze přisvědčiti. Mluví-li zákon o témž pachtovním poměru, nesluší tomu rozuměti tak, jakoby to musila býti v obojím případě též pachtovní smlouva, takže, když by napřed zpachtovány byly pozemky a pak teprve k tomu najaty byly budovy, podmínka by nedopadala. Zákon pod tímž pachtovním poměrem myslí, aby pozemky a budovy byly pachtýřem užívány jako jediný hospodářský celek, aby tedy budovy najaty byly k vůli pozemkům zpachtovaným, by se pomocí jich a v nich zemědělské hospodářství na pozemcích provozovalo. Tato hospodářská příslušnost budov k pozemkům nebyla v tomto případě vlastníci požadovaných objektů ani popřena. Tato ve svém oznámení dle § 15 požad. zákona namítala pouze, že budovy pronajaty byly neodvisle od pachtu pozemků zvláštní nájemní smlouvou, a že tedy požadovatel nemá nároku na budovy jakož i na příležičí pozemky, bez nichž by prý užívání budov bylo stíženo. Otázka tohoto stížení odpadá, když budovy případnou požadovateli.

Další námitku uplatňuje vlastnice v tom směru, že, jsouc příslušnicí republiky Rakouské, nepodléhá dle čl. 267 mírové smlouvy St. Germainské a příslušných dalších mezinárodních aktů vyvlastnění dle požadovacího zákona. Na to dlužno odvěti toto: Nehledíc k tomu, že mírové smlouvy dosud ve sb. z. a n. vyhlášeny nebyly, nelze z jich obsahu pro stanovisko vlastnice ničeho dovozovati. Jak čl. 249 a násl. smlouvy St. Germainské, tak čl. 297 a násl. smlouvy Versailleské mají na zřeteli pouze výjimečná opatření válečná, jakož i opatření disposiční, o nichž se mluví ve stejné znějícím § 3 přílohy k oddílu IV. řečených smluv. Výraz »výjimečná opatření válečná« zahrnuje opatření zákonodárná, správní, soudní nebo jiná všeho druhu, jež byla nebo budou později učiněna co do majetku

nepřátelského a jichž účinkem bylo nebo bude odnětí dispozice vlastníkům nad jejich majetkem, avšak bez zrušení práva vlastnického, »opatření disposiční« pak jsou taková, jimiž bylo nebo bude dotčeno vlastnictví k majetku nepřátelskému převodem celku nebo části na osobu jinou než vlastníka nepřátelského a bez jeho souhlasu (citovaný § 3). Předpokládá se tedy opatření co do majetku nepřátelského, tedy opatření, jimiž vsahuje se do majetku právě pro povahu vlastníka jakožto nepřátelského vlastníka, s nímž pro tuto vlastnost bylo nebo bude naloženo jinak a to nepříznivěji než s tuzemci nebo příslušníky států spojených a přidružených. O takovémto opatření nemůže při zákonu o zajištění půdy drobným pachtýřům býti ani řeči. Zákonem tímto ukládají se tuzemskému zemědělskému majetku pozemkovému jistá břemena a jistá omezení a to ryze z důvodů sociálního zákonodárství. Povaha vlastníka zůstává stranou, je li hostejno, zda jest tuzemcem, či a jakým cizozemcem. Tomuto zákonu podroben jest dle § 300 obč. zák. každý majitel postižené půdy, nechť si je tuzemcem či cizozemcem. Stanovisko, zastávané dovolacím stěžovatelem, vedlo by k tomu, že příslušníkům států spojených a přidružených přiznávalo by se ohledně tuzemských nemovitostí exceptionelní, výhodnější postavení než tuzemcům, o čemž přece dle mírových smluv ani řeči býti nemůže. Totéž platí, pokud stěžovatelka z téže smlouvy St. Germainské čl. 250 vyvozuje nárok na výkupné dle dnešní ceny pozemků místo po rozumu § 8 požad. zákona dle cen roku 1913.

Čís. 699.

Odklad exekuce vyklizením (nařízení ze dne 25. června 1920, čís. 409 sb. z. a n.).

Odkladu vyklizení z bytu domáhati se může ten, kdo užívá ho na základě nějakého práva. Jaké to právo jest, je li hostejno. Může to na př. býti též právo užívací.

(Rozh. ze dne 5. října 1920, R II 304/20.)

Dřívější majitelka domu měla vyhrazeno užívání bytu do určité doby. Po uplynutí vyhrazené doby vymohl si nový vlastník domu žalobou vyklizení bytu. Žádosti povinné o odklad exekuce soud první stolice nevyhověl. **Důvody:** Nařízení vlády republiky Československé ze dne 25. června 1920, čís. 409 sb. z. a n. vztahuje se (arg. § 1) na případ vyklizení najatých neb používaných místností (nájemník, domovník, zaměstnanec s bezplatným bytem atd.). V tomto případě však se jedná o vyklizení bytu na základě rozsudku vydaného na podkladě obligačního závazku. Nařízení citované jako nařízení výjimečné dlužno vykládati úzce, nelze je rozšiřovati na případy obligačních závazků k vyklizení místností a tendence celého nařízení směřuje k ochraně nájemníků jako takových. **Rekursní soud** exekuci odložil. **Důvody:** Nařízení vlády ze dne 25. června 1920, čís. 409 sb. z. a n. arcí výjimečně poskytuje, jak plyne z jeho nápisu »místností najatých a pod.« a z znění § 1 »na návrh povinného (nájemníka, domovníka, zaměstnance s bezplatným bytem atd.)« a »vyklizením najatých nebo používaných místností« ochranu každému,

kdo jest povinen vykliditi najaté používané místnosti, nemá ale beze své viny jiné přiměřené náhrady. Povinná místnosti, o jichž vyklizení jde, skutečně používá jako dřívější majitelka domu a nelze ji vyloučiti z výhod citovaného nařízení proto, že se jedná o vyklizení bytu na základě rozsudku vyšlého na podkladě obligačního závazku.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Nařízení vlády ze dne 25. června 1920, čís. 409 sb. z. a n. podle intence své popřává dobrodlní odkladu exekuce sice pouze stranám, které v držení bytu dostaly se na základě nějakého práva, ale nezáleží na tom docela ničeho, jaké právo to bylo, zda nájemní nebo jiné. Jestliže tedy v daném případě strana povinná měla vyhrazeno právo užívání bytu, jak stížnost sama doznává, platí dobrodlní cno i pro ni, když doba vyhrazená pomínula a ona jiného bytu získati nemůže.

Čís. 700.

Platí-li kupitel bankovkou, opatřenou padělaným kolkem, ručí prodávatel ze správy i dle všeobecných předpisů o smlouvě trhové.

(Rozh. ze dne 5. října 1920, Rv II 174/20.)

Žalobce prodal žalovanému v říjnu 1919 dobytče a přijal na kupní cenu mimo jiné okolkovanou tisícikorunovou bankovku. Bankovka byla později bankovním úřadem ministerstva financí pozastavena, ježto kolek byl padělkem. Žalobu o zaplacení 1.000 K procesní soud první instance pro tentokrát zamítl. Důvody: Dle přípisu ministerstva financí rozhodnutí o tom, kdy, jakým penízem a do jaké výše bude oněm osobám, které bezelstně nabyly bankovek s padělanými kolkem, dána náhrada, až dosud učiněno nebylo a otázky tyto budou řešeny zásadně teprve až veškeré okolkované bankovky budou staženy z oběhu. Vzhledem k tomu není dnes dosud jisto, zda se strany žalovaného zaplacením 1.000 K bankovkou, třebas i s padělaným kolkem, kupní cena žalobci přece jen nebyla vyrovnána, žaloba jest tedy za tohoto stavu předčasná a bylo ji pro tentokrát zamítnouti. Odvolací soud žalobě vyhověl. Důvody: Odvolání, pokud uplatňuje nesprávné právní posouzení, nebylo lze upřít oprávnění. Dle nesporného přednesu stran jedná se o kupní smlouvu proti hotovému zaplacení kupní ceny. Žalovaný, převzav koupené dobytče, byl dle § 1062 obč. zák. povinen ihned trhový peníz hotově zaplatiti a to v penězích tenkrát platných (§ 905 obč. zák.). Dle § 2 zák. ze dne 10. dubna 1919, čís. 187 sb. z. a n. jsou bankovky, označené ve smyslu zákona ze dne 25. února 1919, čís. 84 sb. z. a n., pokud nebudou vyměněny za jiná platidla, zákonným platidlem. Zákonným platidlem byla tedy kolem 22. října 1919 jen tisícovka opatřená kolkem dle § 4 nař. ze dne 25. února 1919, čís. 86 sb. z. a n. a to kolkem pravým. Tisícovka, opatřená kolkem padělaným, kterou žalovaný zaplatil žalobci část kupní ceny, nebyla zákonným platidlem a placení takovou padělaným kolkem opatřenou tisícovkou nevyhověl žalovaný své povinnosti dle § 1062 obč. zák., ať již

stát osobám, které nabyly bezelstně bankovek s padělanými kolkem, dá nějakou náhradu nebo ne. Žalovaný byl povinen hned při převzetí koupeného dobytčete trhový peníz hotově zaplatiti a to správnými platnými penězi. Když tak ohledně částky 1000 K neučinil, ať již jednal bezelstně nebo ne, nesplnil smlouvu, dluhuje žalobci ještě trhový peníz 1000 K, splatný hned při koupi a musilo proto vyhověno býti odvolání a žalovaný uznán povinným k plnění podle žaloby.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Správné odůvodnění rozsudku odvolacího soudu není vývody dovolacího spisu nikterak vyvráceno. Poukazuje se proto na toto odůvodnění a podotýká se dále ještě toto: Smlouva trhová jest smlouvou úplatnou po rozumu § 917 obč. zák. Jest proto kupitel práv z toho, že to, co jím jako úplata bylo plněno, má vlastnosti obvykle předpokládané (§ 922 obč. zák.). V tomto případě záležela kupitelova úplata v tom, že předal prodávateli na účet kupní ceny mimo jiné jednu tisícikorunovou bankovku. Poněvadž plněno bylo v tuzemsku, byl kupitel práv z toho, že bankovka vykazovala to, co dle tuzemských měnových předpisů činilo ji zákonným platidlem (§ 905 obč. zák.), to jest, že byla řádně okolkována. S tohoto hlediska jest zcela lhostejno, zda žalovaný věděl o tom, že kolek na bankovce je padělaný, čili nic, poněvadž nárok ze správy není vybudován na zavinení toho, kdo ze správy jest zodpověden. K témuž důsledku nutno však dospěti i s hlediska předpisův o smlouvě trhové. Dle § 1062 obč. zák. jest kupitel povinen, by tržní cenu z ruky do ruky hotově zaplatil. Náleží mu tedy, by prodávateli zjednal možnost, by s předaným penízem ihned a volně mohl nakládati. Tomu však není tak, poněvadž použitelnost bankovek, opatřených padělaným kolkem, byla v čase kupu nejistou a nerozhodnutou. Poukazuje-li žalovaný k tomu, že takováto bankovka nebyla nadobro bezcennou, stačí vůči tomu poukaz k ustanovení § 1415 obč. zák., vedle něhož věřitel není povinen, by dal si líbiti placení po částkách. Dovolatel má ovšem pravdu v tom, že lze platiti i v jiných penězích, než tuzemské zákonné měně. Než k tomu bylo by třeba zvláštní dohody. V tomto případě bylo by tudíž bývalo třeba, by oba smluvníci byli si vědomi toho, že bankovka jest opatřena kolkem padělaným. Tuto vědomost žalovaný i pro svou osobu vylučuje a to s dobrým důvodem, poněvadž, kdyby si toho býval vědom, byl by se dokonce dopustil i činu trestného.

Čís. 701.

Při exekuci na výhradné právo kutací a na kutné dílo, na základě tohoto práva již zřízené, jest exekučním soudem okresní soud, v jehož obvodu doručuje se dlužníku zákaz dle § 331 ex. ř.

(Rozh. ze dne 12. října 1920, R I 750/20.)

Vymáhající věřitel žádal u okresního soudu dlužníkovu bydliště (Ústí n. L.), by ku vydobytí jeho směnečné pohledávky byla povolena exekuce zabavením kutacích práv a kutacího díla, jež přísluší dlužníku v obvodě

okresního soudu v Bilíně. Soud první stolice (v Ústí n. L.) exekuci povolil. Rekursní soud uložil soudu první stolice, by vyslovil svou nepřislusnost a postoupil návrh na povolení exekuce příslušnému okresnímu soudu v Bilíně. **Důvody:** Vymáhající věřitel podal návrh na povolení exekuce, který měl za podklad směneční platební rozkaz. Vzhledem k tomu, že exekučním titulem byl směneční platební rozkaz, byl k povolení exekuce v první řadě dle § 4 čis. 1 ex. ř. povolán krajský soud v Litoměřicích. Jelikož však vymáhající věřitel té cesty nevolil, mohl dle čl. VIII. 2. novely k § 4 ex. ř. žádati o povolení exekuce u exekučního soudu. To tím spíše, když k návrhu připojil vyhotovení exekučního titulu, které bylo opatřeno potvrzením vykonatelnosti. Jakožto exekuční soud zakročiti má v tomto případě dle § 18 čis. 4 ex. ř. okresní soud v Bilíně, povolil tedy okresní soud v Ústí n. L. exekuci proti zákonu; měl naopak dle § 44 i. n. vysloviti svou nepřislusnost a návrh na známý mu příslušný exekuční soud v Bilíně odkázati. Prorogace je v tomto případě nepřipustná. Okresní soud v Ústí n. L. nebyl tedy ku povolení exekuce příslušným a nehledě k tomu ani dle § 331 ex. ř. ku rozhodnutí, jak má býti právo zpeněženo, jelikož to je výlučně věcí exekučního soudu.

Nejvyšší soud zrušil usnesení soudu rekursního a nařídil mu, by nehledě ku použitému důvodu zrušovacímú o rekursu znovu rozhodl.

Důvody:

Rekursní soud hájí názor, že v tomto případě dle § 18 čis. 4 ex. ř. má zakročiti jen okresní soud v Bilíně, jakožto soud exekuční, aniž by blíže uvedl, zda jest splněn předpoklad příslusnosti okresního soudu v Bilíně dle první, či dle druhé věty čis. 4 § 18 ex. ř. Leč předpokladu ve smyslu první věty čis. 4 tu není, neboť nejedná se o exekuci na majetek horní ve smyslu § 109 horn. zák (viz též čl. XXV. uvoz. zák. k ex. ř.), nýbrž o exekuci na výhradné právo kutací a o exekuci na kutné dílo na základě zmíněného práva již existující. Ohledně práv kutacích pak provádí se exekuce podle § 331 ex. ř. dle předpisu čtvrtého pododdělení ex. ř. »exekuce na jiná práva majetková« (§ 330 a násl. ex. ř.) a je tedy pro příslusnost soudu k povolení exekuce směrodatným předpoklad § 18 čis. 4 poslední věta ex. ř., t. j. okolnost, kde první úkon exekuční skutečně má býti předsevzat. Prvním exekučním úkonem dle § 331 ex. ř. jest vydání a doručení příkazu dlužníkovi, aby se zdržel všelikého nakládání se zabaveným právem. Jelikož pak dlužník bydlí dle udání obou stran v Ústí n. L. a soudní příkaz má mu tedy býti doručen v Ústí n. L., nelze sdíleti názor druhé stolice, že okresní soud v Ústí n. L. k vyřízení exekučního návrhu příslušným není a že sluší exekuční návrh přikázati okresnímu soudu v Bilíně. Usnesení okresního soudu v Ústí n. L. není tedy zmatečným, naopak usnesení rekursního soudu, jež o stížnosti proti tomuto usnesení věcně nerozhodlo, neodpovídá zákonu.

Čís. 702.

Zákon o ochraně nájemců (ze dne 8. dubna 1920, čis. 275 sb. z. a n.). Slovo »jiný« (opravný prostředek) v § 4, poslední odstavec zákona ze dne 8. dubna 1920, čis. 275 sb. z. a n. má též význam, jako slovo »další«

(opravný prostředek) v § 3, odstavec druhý, nařízení ze dne 9. února 1919, čis. 62 sb. z. a n.

(Rozh. ze dne 12. října 1920, R I 846/20.)

V řízení o svolení k výpovědi dle § 4 zákona ze dne 8. dubna 1920, čis. 275 sb. z. a n. odmítl nejvyšší soud dovolací rekurs.

Důvody:

Vedle § 4, poslední odstavec, zákona ze dne 8. dubna 1920, čis. 275 sb. z. a n. lze do usnesení, jímž rozhodnuto o pronajimatelovu návrhu na soudní svolení k výpovědi, podati stížnost do 8 dnů od jeho doručení ke sborovému soudu první stolice. »Jiný« opravný prostředek jest vyloučen. Marně pokouší se nájemce dovoditi ze slova »jiný« v citovaném zákonném předpisu ve srovnání s výrazem »další« v § 3, odstavci druhém nařízení ze dne 9. února 1919, čis. 62 sb. z. a n. přípustnost dovolacího rekursu. Lze arciž přiznati, že výrazem »další« byla nepřipustnost dovolacího rekursu přesněji vyslovena než výrazem »jiný«, jehož v platném zákoně o ochraně nájemců bylo použito. Nicméně lze ze zákona seznati, že výrazem »jiný« mělo býti vyjádřeno totéž, co dříve vyjádřeno bylo slovem »další«. Vykládá-li dovolací rekurent výraz »jiný« ve smyslu vyznačení druhu opravného prostředku, zapomíná, že o návrhu na svolení k výpovědi jedná a rozhoduje se v řízení nesporném, že v tomto řízení dopouští se proti rozhodnutím rekursního soudu jen opravný prostředek dovolacího rekursu (§§ 14 až 16 nesp. řiz.) a že tudíž vytčení této samozřejmosti v § 4, poslední odstavec zákona o ochraně nájemců bylo by zbytečným a zbytečná ustanovení nelze u zákonodárce předpokládati. Že slovem jiný nemínila se též stížnost jako species oproti rozkladu, takže by tím jen rozklad měl býti vyloučen, vyplývá z úvahy, že jednak nebylo příčiny, proč právě v tomto řízení měl by rozklad býti vyloučován, jednak, že pravidelně nebude zde podmínky § 9, odstavec druhý, nesp. řiz., za které lze rozkladu vyhověti, takže nemělo ani praktického smyslu, by po této stránce vykláno bylo na úpravě opravných prostředků řízení nesporného. Z řečených úvah plyne, že výrazem »jiný« nemíní se druh opravného prostředku, nýbrž přípustnost opravného prostředku, že tudíž dovolávání se třetí stolice jest vyloučeno.

Čís. 703.

Stal-li se herci úraz na scéně použitím nevhodných rekvizit, jest kromě herce, úraz přímo zaviniivšího, zodpověden i režisér, nikoli též divadelní ředitel.

(Rozh. ze dne 12. října 1920, Rv I 370/20.)

Na scéně divadla v P. stal se herci K. úraz tím, že při soubojové scéně tal ho herec H. ostře nabroušeným kovovým mečem do ruky. K. domáhal se náhrady škody na »Společnosti divadla v P.«, na divadelním řediteli V-ovi, na výpravčím S-ovi, na režiséru F-ovi a konečně na herci H-ovi.

Procesní soud první stolice vyhověl žalobě pouze, pokud směřovala proti režiséru F-ovi a herci H-ovi, jinak ji zamítl. Odvolací soud k odvolání žalobce a obou odsouzených žalovaných rozsudek potvrdil. Důvody: Co se především týče »Společnosti divadla v P.«, stačí poukázat na ustanovení § 46 zákona ze dne 28. prosince 1878, čís. 1. ř. zák. z roku 1888, dle kteréhož pojištěný může uplatňovati proti podnikateli nárok na odškodnění, byl-li úraz přivoděn některou v § 45 odstavec první cit. zák. uvedenou osobou a to úmyslně. Jest nesporno, že žalobce zaměstnán byl v čas úrazu v podniku, k pojištění povinovaném (čl. I. zákona ze dne 20. července 1894, čís. 168 ř. zák.), že byl ve smyslu cit. zákona proti úrazu pojištěn a že mu po úrazu byl poskytnut úrazovou pojišťovnou dělnickou pro Král. České v Praze úrazový důchod. Ze by mu bylo porádně způsobeno úmyslně, nebylo ve sporu ani tvrzeno. Není tedy oprávněn od podnikatele t. j. od »Společnosti divadla v P.« požadovati další odškodnění ani jménem ušlého zisku, ani jménem bolestného. Veškerá správa divadla byla svěřena žalovanému řediteli Karlu V-ovi. Není pochybnosti o tom, že ředitel divadla správu tu nemůže ve všech podrobnostech vykonávati sám, že nutno provozování divadelního podniku rozšířiti i na jednotlivé funkcionáře a jest notorické, že se též na celou řadu funkcionářů dělí. Jen takto lze zaručiti bezvadné provedení mnoha prací s divadelním podnikem souvisejících a do sebe vzájemně zasahujících. Ředitel, jemuž jest svěřeno řízení celého divadelního podniku, má ovšem pečovati o účelnou součinnost všech těchto funkcionářů a jest zodpověden za bezvadný chod závodu. Tato zodpovědnost vztahuje se však jen, pokud jde o plnění povinností smluvních, též na jednání jeho zástupců a všech osob, jichž k plnění používá (§ 1313 a) obč. zák.); za protiprávné jednání mimo poměr smluvní, ručí však jen, pokud jej stihá vina, tedy pokud lze dokázati, že při volbě funkcionářů nedbal nutné pozornosti (§§ 1297, 1299 obč. zák.) aneb že zanedbával dozor na podnik (§ 1313 obč. zák.). Ani v tom, ani v onom směru se žalobci důkaz nezdařil. Naopak soud vzal za prokázáno, že ředitel V. v osobě zkušeného odborníka, režiséra Josefa F-a ustanovil z působitelého artistického zřízence, jemuž dle instrukcí vydaných pro členy divadla v P. z roku 1902 v VII. oddílu odst. B. náleží ředitele platně zastupovati s neobmezeným právem, vše zaříditi, co za účelem uměleckého a administrativního provedení hry za dobré uzná a učiniti všemožná opatření, jichž třeba k odvrácení neb odčinění případných nehod. Že by ředitel byl opomenul, na artistické vedení divadla dohlížeti, nebylo dokázáno, ano svědkyně Jos. P. dokonce potvrzeno, že ředitel V. v době, kdy úraz se stal, představení přítomen byl v zákulisí. Že současně nemůže dohlížeti mezi hrou na všechny zřízence, zejména na scéně, jest samozřejmé. Nelze tudíž v jednání neb opomenutí jeho shledati nějakého zavinění. Totéž platí ohledně výpravčího Josefa S-a. Měl-li Josef S. na starosti pouze slohovou výpravu hry, jak zjištěno a obmezovala-li se jeho činnost pouze na uměleckou stránku kusu, pokud se výpravy týká, náleželo-li scénické uspořádání, nastudování hry a herecké provedení kusu do oboru působnosti režiséra, hru inscenujícího, a nemohl-li, jak první soud dále zjistil, ani předčividati, jakým způsobem užití bude zbraně, pro kus zvolené, tož vyloučil správně soud první stolice příčinnou souvislost mezi jednáním Jos. S-a a úrazem. Tím však také vyloučena jeho zodpovědnost a ručení

(§§ 1306, 1295 obč. zák.). Konečně odpovídá také rozsudeční výrok ohledně žalovaných režiséra F-a a Herce H-a věci a zákonu. Marně klade žalovaný herec H. váhu na to, že z průvodního řízení nevychází na jevo, že by se byl odchýlil od předpisů režiséra. Dle scénáře pokračuje souboj velice zvolna takořka metodicky a jednalo se o hru krajně stilisovanou, při níž jednotlivé scény byly pouze naznačovány a měla tudíž býti i scéna soubojová pouze naznačena, obrazně předvedena. Scenář musil žalovaný H. jako herec znáti, alespoň to bylo jeho povinností a již z toho důvodu náleželo žalovanému, aby při soubojové scéně přesně dbal předpisů tohoto scénáře a počínal si při souboji zvolna, s rozmyslem a rozvahou. Kdyby byl tak učinil a se od scénáře neuchýlil, nemohlo dojiti k úrazu, byl se mu podala zbraň nebezpečná. Žalovaný měl zachovati rozvahu tím spíše, když mu byl podán těžký, kovový, pádný meč, tedy zbraň nebezpečná. Na tom nemění ničeho, že toho před tím nikdy neviděl, že ho nikdo na nebezpečnost tu neupozornil ani že mu jej režisér k souboji podati dal. Neboť i při obyčejné opatrnosti (§ 1297 obč. zák.) musil žalovaný, jakmile zbraň do ruky vzal, tíhu a pádnost meče poznati, aniž bylo třeba, aby ji teprve prozkoumal. Leč žalovaný byl povinen, vynaložiti pozornost a obezřetnost zvláštní (§ 1299 obč. zák.), neboť užití zbraně na jevišti není ničím řídkým a náleží k povolání herce, aby si užívání zbraně na scéně osvojil a při užití jejím nutnou rozvahu a obezřetnost zachoval. Totéž platí o režiséru Josefu F-ovi. I on měl dbáti, aby souboj pouze obrazně byl naznačen a herci byli na to zvlášť upozorněni. Neučinil-li tak, měl se alespoň postarati o to, aby nebylo užití zbraně krajně nebezpečné. On nešetřil zvláštní opatrnosti, iemu dle § 1299 obč. zák. předepsané. Dle zjištění prvního soudu užití bylo s jeho vědomím a souhlasem proti předpisu scénáře při souboji těžkých, broušených mečů, nikoliv dřevěných a nedbalo se předpisů autorových, že předvádění děje má se díti jen obrazně. Tím dopustil se režisér Josef F. jednání pokud se týče opomenutí, které jest v příčinné souvislosti s nastalým zraněním žalobce, což opodstatňuje jeho zodpovědnost a ručení (§§ 1299, 1295, 1301, 1302 obč. zák.).

Nejvyšší soud nevyhověl ani dovolání žalobce ani dovolání žalovaných F-a a H-a — mimo jiné z těchto

důvodů:

K dovolání žalobce: Že zvolením artistického ředitele společnost svou zodpovědnost za bezpečnostní opatření se sebe na něho nepřesunula, je sice pravda, ale jen pokud jde o bezpečnostní opatření v zařízení budovy a je viš t ě, zvláště tedy na př. bezpečnost ohledně případů, o nichž v VIII. oddílu pod č. II instrukce jest řeč (§ 1157 n. zn. obč. zák.), nikoli ale pokud jde o bezpečnost v příčině zacházení se zbraní při představeních, na něž ona t. j. její representanti žádné ingerence nemají, ježto jest to věcí těch osob, jimž instrukce o to pečovati ukládá. Pravda dále také, že právnická osoba — ač zde ovšem nejde o právnickou osobu (§ 26 obč. zák.), nýbrž o společnost (§ 1175 obč. zák.) — ručí za své zástupce (representanty) bezpodmínečně tak, jako fyzická osoba za sebe, ježto právnická osoba jen jimi jednatí může, ale to nemá zde, i kdyby o právnickou osobu šlo, s věcí co činiti, kdyžtž, jak právě ukázáno, zástupcům

společnosti žádné viny přičítati nelze. Za to za své zřízení ce neručí ani právnická osoba bezpodmínečně, nýbrž jen v té míře, v které za ně ručí fyzická osoba, tedy v mezích §§ 1313, 1314, 1315 obč. zák., a ručila by tedy zde pouze tehdy, kdyby zřízenec její, ředitel, byl nezdatným ve smyslu § 1315 n. zn. obč. zák. a úraz na jeho jednání by svěděl dlužno bylo, což však již první soud vyvrátil, k čemuž doložití dlužno, že dovo-latel nezdatnost ředitele ani v dovolání netvrdí a nedovozuje. Že však ředitel V. ničeho nezavinil, a že tedy zodpovědnost ani jeho samého osobně nestihá, podává se z instrukce, dle níž se může jednati v tomto případě, kde jde o úraz při představení, jen o vinnu režiséra, o čemž níže. Že by ředitel ručil v tomto případě bez ohledu na zavinění proto, že koncese zní na něj, nemůže dovolání doložití žádným právním předpisem. Jeho vývody směřují k tomu, aby se zde uznalo t. zv. ručení za výsledek, ale to právě nelze, není-li ručení takové uznáno pro ten který případ právní normou (zákonem), a to platí i ohledně prvžalované Společnosti, pokud vývody odvolání, na něž se dovolání odvolává, též účel sledují.

K dovolání žalovaného Josefa F-a: Režisér byl zodpovědným, i pak-li meče dány byly hercům bez jeho svolení ne sice proto, jak odvolací soud míní, že bylo jeho povinností zařídit, aby bez jeho svolení nebezpečné meče na scénu se nedávaly — tot by bylo žádáno něco nad lidskou možnost, aby zabránil neopatrnosti a případně zlému úmyslu všech zúčastněných osob, a také mu instrukce takové povinnosti neukládá — nýbrž proto, že bylo dle instrukce jeho povinností určit, jaké a které meče se mají hercům dáti a že měl ovšem určit meče neškodné. Právem se tu první soud odvolával na předpis VIII. oddílu I instrukce, že povinností režiséra je, zařídit vše, čeho třeba k odvrácení případných nehod, a že každý na jevišti zaměstnaný musí se podrobiti bez odmluvy jeho rozkazům. Že by však žalovaný byl v té příčině něco nařídil, a že by rozkazů jeho nebylo uposlechnuto, sám netvrdí, on ještě v dovolání brání se tím, že o tom nevěděl, že přinesli těžké broušené meče kovové, že mu to nehlásili. Sám pak doznává, že ve scénáři mluví se o mečích bizarních dřevěných a podobnými plechovými že se zkoušelo. Nepopírá, že byly objednány k představení meče dřevěné, ale brání se tím, že on je neobjednal a neměl prý povinnost, dodání jich urgovati. Ba měl, neboť měl naříditi, aby se při představení jich užilo. On myslí, že dle instrukce to bylo povinností inspicienta, jenž má dle čl. II téhož oddílu hleděti k tomu, »aby opatřené rekvisity byly vhodné a správné«. Ale to se patrně týče požadavku, aby »zapadaly do rámce hry a odpovídaly předpisům scénáře« a tudíž nařízení režisérovi: režisér, jakkoli je na jevišti svrchovaným pánem, jemuž nikdo odmouvat nesmí, nemůže nicméně sám vše prohlížeti, a proto musí stačiti, když to nařídil, bděti nad provedením musí ovšem také podřízení, jimž to uloženo, ale to je právě to, že zde režisér v bolavém punktu ničeho nenařídil a nezařídil. Povinnost inspicienta bděti nad vhodností a správností requisit nevyklučuje režiséra z jeho povinností zařídit vše, čeho třeba k odvrácení nehod. Když tu jsou přesné předpisy instrukce, nelze to svalovati na výpravčího a rekvisitáře, jak dovolání činí, řkouc, ti že prý měli urgovati dodání dřevěných mečů.

K dovolání žalovaného herce H-a: Docela lhostejno jest, prohlásily-li nižší stolice dovolatele za herce »temperamentního«. I když

to byl odpor se spisy, ačkoliv není, když svědci se tak o něm vyjádřili, neměnilo by to ničeho na správnosti rozsudku. Třeba žalovaný nebyl hercem temperamentním, vždy jest na úrazu žalobcově zcela patrně vinen. Dle úlohy měl žalobci seseknouti hrb a to ovšem mělo býti pouze naznačeno, aniž by skutečný sek do nalíčeného hrbu byl proveden: na místo toho však žalovaný udeřil mečem žalobce, jak nižší stolice zjistily, do ruky, když oběma rukama držel meč k ráně připravený. To úplně stačí a tím padají všechny další vývody dovolání, které se zabývají vším možným jiným, jen ne touto skutečností. Nepodařilo se jim dovoditi, že by to bylo nesprávné právní posouzení, když nižší stolice shledávají v tom neopatrnost a činí ho za úraz žalobcův zodpovědným.

Čís. 704.

Rozhodnutí bytových úřadů nabývají účinnosti vůči zúčastněným stranám teprve doručením nebo jiným sdělením úředním. Dokud se tak nestalo, může se ten, kdo má býti vystěhován, dle § 344 obč. zák. brániti proti nastěhování jiného.

(Rozh. ze dne 12. října 1920, Rv I 423/20.)

Žalovaný najal od Amalíe G-ové v únoru 1919 vily na 1 rok a v květnu se tam nastěhoval. Amalíe G-ová zatím vily prodala žalobkyni. Usnesením společného bytového úřadu ze dne 17. dubna 1919 byly byty ve vile zabráný a jeden byt přikázán žalobkyni; žalovaný o zabrání vyrozuměn nebyl. Dne 21. července 1919 pokusila se žalobkyně do vily nastěhovati, žalovaný jí však v tom zabránil, při čemž poškozeny byly některé již nastěhované svrsky žalobkyně. Žalobu o náhradu škody procesní soud své stolice zamítl. Odvolací soud rozsudek potvrdil. Důvody: Žalobkyně domáhá se na žalovaném náhrady škody, kterou prý utrpěla vinou žalovaného. Zavinění to spatřuje v tom, že se žalovaný se svou rodinou nastěhoval beze všeho oprávnění do vily v květnu 1919 a tam bydlil, ač byl upozorněn, že byt ve vile byl zabrán společným bytovým úřadem a žalobkyni jako nové majitelce vily přikázán a že dne 21. července 1919 zamezil a znemožnil, aby se do vily nastěhovala. Především bylo tedy zkoumati, zda se žalovaný beze všeho oprávnění do vily nastěhoval. Soud své stolice na základě výpovědi svědkyně Amalíe G. zjistil, že žalovaný najal od ní vily v únoru 1919 na dobu 1 roku. Tím stal se žalovaný nájemcem vily a příslušela mu proto všechna práva dle zákona (§ 1090 a násl. obč. zák.) z této smlouvy pro něho vyplývající. Prodej vily Amalíi G-ovou žalobkyni nemohl míti sám o sobě za následek pomnutí smlouvy nájemní (§ 1120 obč. zák.). Spisy společného bytového úřadu je však zjištěno, že úřad ten zabral byty ve vile, o niž jde, a to na základě usnesení ze dne 17. dubna 1919, že o něm byla vyrozuměna majitelka vily Amalíe G-ová, která proti zabrání podala rozklad, jenž však usnesením ze dne 12. června 1919, doručeným jí a žalobkyni, byl zamítnut, a že žalovaný o zabrání bytu úředně vyrozuměn nebyl. Bezprávný čin žalovaného stal prý se, jak je nesporno, dne 21. července 1919, byt převzat býti měl bytovým úřadem, jak v usnesení prvé bylo stanoveno, dne 7. května 1919. Dle § 7 odstavec první nařízení vlády re-

publiky Československé ze dne 22. ledna 1919, čís. 38 sb. z. a n. pokládají se nájemní smlouvy o zabraných bytech a místnostech za zrušeny, jakmile projde lhůta k vyklizení a dle odstavce druhého téhož zákonného ustanovení trvá zabránění, i když se změní majitel domu nebo nájemník. Teprve tímto rozhodnutím společného bytového úřadu v Praze mohlo býti přivoděno zrušení nájemní smlouvy mezi Amálií G-ovou a žalovaným, jenom za předpokladů citovaným nařízením předepsaných. Jedním z nich je dle § 8, že o rozhodnutí společného bytového úřadu, kterým se byt nebo místnost zabere, zpravení býti musí všichni účastníci (majitel domu, nájemník a podnájemník). Rozhodnutí nebylo však žalovanému do 21. července 1919 doručeno. Vůči němu nemohlo tedy míti zabavení bytu účinku a byl v den 21. července 1919 nájemcem bytu ve vile a řádným jeho držitelem. Okolnost, že žalovaný soukromě byl zpraven různými osobami o zabránění bytu, je nerozhodná, poněvadž zákon výslovně předpisuje, že vyrozumění se státi musí úřadem, byt zabírajícím, a jsou tedy závěry, jež žalobkyně z této okolnosti snaží se dovoditi, bez významu. Jest však ještě dále zkoumati, zda žalobkyně v den stěhování se do vile, to jest 21. července 1919 byla oprávněna do bytu ve vile se nastěhovati, neboť i ona, třeba byla majitelkou vile, měla k tomu zapotřebí svolení společného bytového úřadu, poněvadž byt byl jím zabrán. Jak ze spisů společného bytového úřadu však vyplývá, byl rozhodnutím téhož úřadu ze dne 25. července 1919 zabraný byt ve vile, sestávající ze dvou pokojů, žalobkyni pronajat a současně uloženo žalovanému, aby tento byt vyklidil. Místnosti v přízemí nebyly ani tehdy žalobkyni bytovým úřadem pronajaty. Žalobkyně na tuto okolnost upozornila společný bytový úřad s tím, že v prvním poschodí jsou jen tři pokojíčky mansardní se šikmými stěnami, kdežto v přízemí jsou dva pokoje s kuchyní a žádala proto za přidělení celého zabraného bytu ve vile a provedení vy-stěhování žalovaného. Společný bytový úřad teprve rozhodnutím z 19. srpna 1919 nařídil vyklizení bytu politickou exekucí a zavedl trestní řízení dle § 26 citovaného nařízení. Z toho, co uvedeno bylo, plyne, že dne 21. července 1919 byl žalovaný řádným nájemcem a držitelem bytu ve vile a že žalobkyni žádné takové právo k bytu nepříslušelo. Neměla tedy práva do bytu se stěhovati a nejméně mohla tak učiniti proti vůli nájemce. Učinila-li tak přece proti právu a bez svolení příslušného úřadu, musí nésti sama škodu, která jednáním tím, a to na její straně bezprávným, byla jí způsobena (§§ 19, 1305, 1306 a 1307 obč. zák.). Žalobkyně sice také domáhá se náhrady škody vzešlé jí tím, že žalovaný nábytek v bytu přestavoval a při tom jej poškodil a konečně, že ztratily se jí ze skříně některé věci. Pokud prvě škody se týče, která jediné přestavováním nábytku vzešla, nemůže býti žalovaný za toto jednání zodpovědným, poněvadž žalovaný, když žalobkyně neoprávněným způsobem nábytek do jeho bytu vnést dala, byl oprávněn dáti jej odstraniti nebo na jiné místo postavit. Pokud jde o druhou škodu, neurvedla žalobkyně skutkových okolností, z nichž by bylo lze souditi, že tuto škodu jí způsobil žalovaný.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání — mimo jiné z těchto důvodů:

Stačí prý, mimi dovolání oproti odvolacímu soudu, když žalovaný o zabránění vile bytovým úřadem vyrozuměn byl soukromě pronajimatel-

kou bytu. Nikoli. Předpisem § 8 vl. nař. ze dne 21. ledna 1919, čís. 38 sb. z. a n., na něž se odvolací soud odvolal, dovolání se ani nezabývá, a nemá náhled jeho žádné opcery v právních normách. Že nálezy úřadů nabývají účinnosti vůči súčastněným stranám teprve doručením, nebo jiným (ústním) sdělením úředním, je zásada, která hluboko založena jest v přirozenosti věci, i rozumí se dle přirozených zásad právních (§ 7 obč. zák.) proto i tam, kde by snad nebyla tak výslovně předepsána, jako tomu jest u rozsudků a usnesení soudních (§§ 416, 426 c. ř. s.). Není-li dopuštěno jiné (ústní) prohlášení úřední, předpokládá se doručení písemného nálezu. Tak také cit. § 8 vl. nař. Soukromé sdělení nestačí, neposkytujeť záruky za pravost rozhodnutí a správnost jeho obsahu. Nemůže v tom tedy býti odporu se spisy, když odvolací soud soukromé sdělení pronajimatelkou nepokládal za řádné zpravení po rozumu cit. § 8. Dále prý odvolací soud nevzal zřetele na rozhodnutí Zemské politické správy v Praze ze dne 24. června 1919, dle kterého nález spol. bytového úřadu ze dne 10. června 1919, že se žádost žalobkyně za přestěhování do obvodu spol. bytového úřadu v Praze zamítá (dle dovolání, jež nesprávně cituje, »že se do své vilky nastěhovati nesmí«), byl zrušen. Avšak nehledě k tomu, že žalovaná se na rozhodnutí to neodvolávala a produkuje je teprv v dovolání, takže jest to nepřipustnou novotou (§ 504, odstavec druhý, 482 a 513 c. ř. s.), jest tato okolnost úplně nerozhodná. I kdyby byt žalovaného ve vile býval bytovým úřadem přímo žalobkyni poukázán (§ 12 cit. vl. nař.), neměla by tato práva do jeho bytu svémocně se nastěhovati, neboť jeho nájemní smlouva pokládá se dle § 7 odstavec prvý a § 8 odstavec druhý cit. nař. za zrušenou teprv uplynutím lhůty k vyklizení, která byla v rozhodnutí bytového úřadu, jímž byt zabrán byl, určena, účinnost tohoto rozhodnutí vůči žalovanému však nastati mohla teprv, jak shora ukázáno, úředním zpravením žalovaného o něm, takže nenastala, když k zpravení tomu nedošlo. Jak již prvý soudce podotkl, jednala žalobkyně svémocně po rozumu § 19 obč. zák., i byl žalovaný oprávněn nastěhování jí dle § 344 obč. zák. zameziti.

Čís. 705.

Cizí stát, jenž dobrovolně nepodrobil se tuzemské soudní pravomoci, nelze žalovati u tuzemských soudů. Ustanovení § 99 j. n. nelze se tu dovolávati.

(Rozh. ze dne 12. října 1920, R II 211/20.)

Žaloba, podaná u krajského soudu v Olomouci proti rakouskému železničnímu eráru pro nárok z obchodu uzavřeného dne 26. října 1918, byla usnesením prvého soudu odmítnuta, ježto bylo vyhověno námitce žalované, že není zde uplatňovaných důvodů místní příslušnosti dle §§ 87 a), 88, odstavec druhý a 99 j. n. K rekursu žalující strany zrušil rekursní soud napadené usnesení a celé jemu předcházejší řízení jako zmatečné a žalobu odmítl. Důvody: Je uznanou zásadou práva mezinárodního, že cizí stát nepodléhá tuzemskému soudnictví bez ohledu na to, zdali, vstupuje ve sporný právní poměr, jednal ve výkonu moci státní či jako podmět práva soukromého, leč by se jednalo o spory ve příčině nemovitostí, nebo že by se tuzemskému soudnictví dobrovolně po-

drobil. Uvedená zásada mezinárodního práva plyne jako důsledek ze vzájemné rovnoprávnosti a neodvislosti státu. Že žalovaný se tuzemskému soudnictví nepodrobil, vysvítá jasně ze stanoviska, jaké ve sporu zaujal. Dle toho, co shora uvedeno, nepatří spor, o nějž tu jde, na pořad práva. K přípustnosti pořadu práva dlužno dle § 240 odstavec třetí c. ř. s. přihlížeti v každém období sporu a bylo proto dle §§ 477, čís. 6, 478, odstavec první, 514 odstavec druhý c. ř. s. uznati jak shora uvedeno.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Nejvyšší soud přidává se zúplna ku stanovisku rekursního soudu, vedle něhož není pro tuto rozepři odůvodněna tuzemská soudní pravomoc. Postupující v řízení soudním, mají soudové jakožto nositelé justiční výsosti svého státu právo, žádati na stranách procesuální poslušnost a vysloviti při porušení této povinnosti zákonné následky procesuální neposlušnosti. Vše to děje se za konečným cílem rozepře, jímž jest, by uplatňovanému nároku nebo právu dostalo se neodporovatelného formalisování a propůjčila se mu vykonatelnost. Základní podmínkou procesuální moci nařizovací, neodporovatelné formalisace práva nebo nároku a vykonatelnosti soudního nálezu jest procesuální nadřízenost soudu nad stranami a rubem věci posuzováno povinnost stran, by nařizovací moci, formalisaci nároku nebo práva a vykonatelnosti nálezu se podrobily. Vykonáváje soudy práva justiční výsosti osvědčuje stát svou svrchovanost státní. Tato však, pokud nejedná se o právní vztahy k částem tuzemského státního území, nepostihuje jiný stát jakožto samostatný, rovnocenný subjekt svrchovanosti téže jakosti a síly. Naproti jinému státu, jenž dobrovolně nepodrobil se tuzemské soudní pravomoci, nelze použití procesuální moci nařizovací aniž osvědčiti proti němu tuzemskou justiční výsost ve směrech shora naznačených. Jedná se tudíž jen ještě o to, zda žalovaný erár nepodrobil se dobrovolně tuzemské soudní pravomoci. Právem dal rekursní soud k této otázce odpověď zápornou. Žalovaný erár bránil se v prvé řadě proti tomu, by spor v tuzemsku byl projednáván. O jaké důvody se žalovaná strana při tom opírala, jest lhostejno. Dostí na tom, že dala na jevo, že v tuzemsku nechce býti souzena. Poukazuje-li žalovaná strana k tomu, že procesní soud prvě stolice nemohl předvídati, zda žalovaná strana mlčky tuzemské soudní pravomoci se nepodrobí, a že proto nemohl též žalobu a limine odmítnouti, dlužno k tomu odvěti, že bylo na žalované straně, by, dříve než pustila se do sporu, prohlásila, že podrobuje se tuzemské soudní pravomoci. Ježto se tak nestalo, byl procesní soud prvě stolice povinen, by zrušil dosavadní řízení a žalobu odmítl. Jest ovšem nesporné, že faktura obsahovala dodatek, naznačený v § 88 odstavec druhý j. n. Než v tom, že příjemce zboží nečinil snad závčas námitky proti tomuto dodatku, nelze spatřovati podrobení se žalovaného pod tuzemskou soudní pravomoc. Faktura byla vyhotovena krátce před státním převratem a došla-li v čase, míněném v § 88 odstavec druhý j. n., došla v době státního převratu. V této době zmatků a nejasnosti poměrů nelze tvrditi, že by žalovaný erár, jenž v tuto dobu se právě osamostatňoval, byl i jen si uvědomil, že, mlče k doložce na faktuře, podrobuje se pravomoci státu cizího. Zcela nemíst-

ným jest posléze poukaz žalující firmy k ustanovení § 99 j. n. Teprve tehdy, kdyby zde bylo podřízeností žalovaného eráru pod tuzemskou soudní pravomoc, mohlo by vůbec býti otázkou, který z tuzemských soudů jest místně příslušným. Chtíjí však nedostatek tuzemské soudní pravomoci nahraditi důvodem místní příslušnosti, jest postupem obráceným a nepřijatelným.

Čís. 706.

Obecnou hodnotou po rozumu § 103, odstavec druhý, nesp. říz., jest prodejná hodnota, které za pozůstalostní věci podle jejich stavu a jakosti lze v den zůstavitelova úmrtí na volném trhu docíliti, nikoli mimořádná cena, které lze docíliti jen vzhledem k užítku, který mohla by věc poskytnouti za zvláštních okolností nebo vzhledem ku zvláštním poměrům.

(Rozh. ze dne 12. října 1920, R II 283/20.)

Dědic podal stížnost do usnesení soudu pozůstalostního, jímž stanovena cena inventovaných věcí. Rekursní soud usnesení potvrdil. Důvody: Se základním stanoviskem stěžovatele o významu »obecné hodnoty« pozůstalostních věcí (§ 103 nesp. říz.) nelze souhlasiti. Dle tohoto předpisu má soud pozůstalostní (sepisuje inventář) za přibrání znalečů zjistiti »obecnou hodnotu« movitých věcí pozůstalostních. »Obecná hodnota« znamená tu — »prodejnou cenu«, to, co v den úmrtí zůstavitele v jeho bydlišti za věci takového druhu obyčejně a vůbec se platívá (srovnej § 50 popl. zák. §§ 102, 103, 167, 196, 197, 267 nesp. říz., Ehrenzweig System str. 227) bez ohledu na nákupní cenu těchto předmětů. Soud si tu předkládá otázku: »kolik musilo se obyčejně v den zůstavitelova úmrtí platit za pozůstalostní věci, měly-li býti tak opatřeny, jak ty věci skutečně jsou.« Jen, kde zákon ohledně jistých věcí stanovil nejvyšší nebo směrné (úřední) ceny (§ 7 nař. ze dne 11. března 1918, čís. 94 ř. zák.), rozhodují tyto ceny. Zpravidla však dlužno přihlížeti k prodejovým poměrům, pamujícím v den zůstavitelova úmrtí, bez ohledu na to, zdali tyto poměry jsou trvalého či jen pomíjejícího rázu.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Nelze sice přisvědčiti názoru rekursního soudu, že za »obecnou hodnotu« pozůstalosti sluší ve smyslu § 101 a § 103 nesp. říz. považovati vždy prodejní cenu věcí do ní patřících a to podle prodejových poměrů, jaké jsou v den úmrtí zůstavitele bez ohledu na to, zdali tyto poměry jsou trvalého či jen pomíjejícího rázu. Stanovíť totiž § 305 obč. zák., že, cení-li se věc podle užítku, jež dle času a místa obyčejně a vůbec vydává, jest tu cena »řádná a obyčejná«, kdežto, hledí-li se k zvláštním poměrům a k zvláštní zálibě, na nahodilých vlastnostech věci se zakládající, vzejde cena »mimořádná«. Již z tohoto ustanovení zákona vyplývá, že, mají-li zvláštní poměry na cenu neobyčejný vliv, sluší nahodilou prodejní cenu považovati za cenu mimořádnou a nutno tedy obecnou prodejní cenou vyzovumívati jen cenu, které lze docíliti v rozhodné době na volném trhu

podle stavu a jakosti předmětu bez ohledu na mimořádné poměry. Nerozhoduje proto mimořádná cena, které lze docílit jen vzhledem k užítku, který mohla by věc dáti za zvláštních okolností nebo vzhledem ku zvláštním poměrům. Také nemůže býti pochybnosti o tom, že nynější hospodářské poměry jsou ještě nepravidelné a nestálé a že při ocenění nelze jako odhadní cenu bráti peníz, jenž neodpovídá užítku, jež dotyčná věc obyčejně a vzhledem ke vnitřní své hodnotě dává. Také nutno na zřeteli míti, že se tu jedná o hospodářský statek, který nemá býti rozprodán, nýbrž udržen a o věci, jež slouží účelům dotyčné usedlosti a nejsou k tomu určeny, aby byly jako samostatné věci prodávány. Avšak k výtkám, které stěžovatelka ve svém rozkladu a pak ve stížnosti uváděla proti správnosti odhadu, možno sice při dalším odhadu přihlížeti jako k připomínkám k znaleckému posudku (§ 95 nesp. pat.; Dr. Emil Ott: Rechtsfürsorgeverfahren«, stránka 190—191), jehož bližší odůvodnění také může býti požadováno, avšak prozatím nemůže o nich býti rozhodováno, protože odhad není skončen, inventář ještě není k soudu přijat a za základ projednání pozůstalosti položen.

Čís. 707.

Ustanovení § 15 nesp. říz. nelze užití ve věcech knihovních.

(Rozh. ze dne 12. října 1920, R II 313/20.)

V knihovní záležitosti firmy A. uložil soud první stolice jejímu zástupci pořádkovou pokutu. Rekursní soud napadené usnesení zrušil, neshledav podmínek § 85 org. zák. Nejvyšší soud odmítl dovolací rekurs prvního soudce,

neboť

ustanovení § 15 čís. patentu ze dne 9. srpna 1854, čís. 208 ř. zák., dle něhož soudci první stolice přísluší právo stěžovati si do opatření soudů druhé stolice, jest předpisem jedinečným, platí pouze v případech tam uvedených. Při něm se předpokládá, že jde o věc projednanou dle předpisů čís. patentu, a nelze ustanovení toho jmenovitě užití ve věcech knihovních (čl. V. uvozacích ustanovení ku zmíněnému čís. patentu), o kterou se tuto jedná. Proto bylo dovolací stížnost prvního soudce, jenž k ní nebyl oprávněn, odmítnouti.

Čís. 708.

Úmluva mezi prodátelem a kupitelem, dle níž jest kupitel povinen, prodáteľovy nádoby, v nichž bylo zboží dodáno, do určité doby vrátiti a za tuto dobu za jejich užívání platiti ujednanou náhradu, a dle níž prodátel po této době není více povinen, nádoby nazpět přijmouti, není smlouvou nájemní a nepatří spory z této úmluvy k výlučné věcné příslušnosti soudů okresního (§ 49 čís. 5 j. n.).

(Rozh. ze dne 12. října 1920, R II 329/20.)

Sporné strany uzavřely kupní smlouvu, dle níž žalobkyně dodala žalované benzin: dodávka se stala v nádobách, náležejících žalobkyni, a bylo ohledně nádob smlouveno, že mají býti vráceny do měsíce po obdržení zboží, ve kterémž případě žalovaná má za užití nádob zaplatiti náhradu 50 h za jeden kus, v případě nevrácení do jednoho měsíce další náhradu 1 K 50 h za kus, a kromě toho že žalovaná složí kauci 105 K za každý kus, která se po navrácení nádob po srážce uvedeného poplatku za půjčení má vrátiti; po uplynutí tří měsíců že pak není žalobkyně povinna nádoby přijmouti, nýbrž jest oprávněna ponechati si složenou kauci. Žalobu na vrácení nádob dovolaný krajský soud vyřídil věcně. Odvolací soud zrušil napadený rozsudek a celé jemu předcházející řízení a žalobu odmítl. Důvody: Ze znění smlouvy je vidno, že jedná se ve příčině sudů o smlouvu nájemní ve smyslu §§ 1090 a násl. obč. zák.: byloť smlouvou tou použiti nezužívateľných věcí za určitou úplatu žalované přenecháno. Nelze zejména tvrditi, že sudy přenechány byly stranou žalující straně žalované do vlastnictví (§ 983 obč. zák.). Úmluva ve příčině sudů byla sice jen doplňkem smlouvy kupní o benzinu, po splnění kupní smlouvy tvoří však nyní vrácení sudů jediný předmět sporu. Dle ustanovení § 49 čís. 5 j. n. náležejí spory o vrácení věcí do nájmu daných bez ohledu na cenu sporného předmětu před soudy okresní. Jelikož bylo o sporu tomto rozhodnuto soudem, jenž ani výslovnou dohodou stran pro spor tento nemůže býti učiněn příslušným, jest rozsudek v odpor vzatý a celé řízení jemu předcházející zmatečným.

Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení a vrátil věc odvolacímu soudu, by nehledě k důvodu, z něhož žalobu odmítl, o odvolání znovu rozhodl.

Důvody:

Usnesení v odpor vzaté vychází z právního názoru, že jde o nájem sudů dle §§ 1090 a násl. obč. zák., a, poněvadž tedy jde o spor ze smlouvy nájemní, že jest dle § 49 čís. 5 j. n. příslušným okresní soud, takže projednání sporu před krajským soudem a rozsudek týmž soudem vydaný dle § 477 č. 3 c. ř. s. jsou zmatečné. Právnímu názoru, že se jedná o smlouvu nájemní, nelze přisvědčiti. Žalobkyně neuzavřela se žalovanou nájemní smlouvu ohledně oněch nádob; přenechání sudů bylo toliko nutným následkem toho, že předmět kupní smlouvy, benzin, mohl býti dodán jen v nádobách, jež žalobkyně k tomu účelu dala k dispozici za určitých podmínek, a úmluva k tomu se vztahující, třeba na první pohled se podobala smlouvě nájemní, nájemní smlouvou není, nýbrž jest v podstatě své smlouvou o půjčení nádob, při níž ovšem byla za půjčení smlouvena úplata. Že nejde o smlouvu nájemní, vysvítá z další podmínky, že po uplynutí 3 měsíců žalobkyně není více povinna, nádoby přijmouti, nýbrž jest oprávněna složenou kauci si ponechati. Jedná se tedy o smlouvu zvláštní, kterou nelze zařaditi mezi smlouvy, uvedené v § 49 čís. 5 j. n., a nemá proto místa výjimečná příslušnost okresních soudů dle § 49 j. n.

Čís. 709.

Proti výroku odvolacího soudu, pojatému do důvodů rozsudku, že neuznal za opodstatněnou odpůrcovu výtku opožděností odvolání, není oprávněného prostředku.

Nárok výměnkáře na odškodnění za to, že výměnkem povinný znemožnil mu svým chováním u něho bydlet a se stravovati, jest nárokem na náhradu škody z nedovoleného činu.

(Rozh. ze dne 12. října 1920, Rv II 166/20.)

Dle kupní smlouvy poskytovala žalovaná žalobkyni výměnu, pozůstávající z práva, v prodané chalupě při společném stole, světle a teple se žalovanou bezplatně doživotně bydlet a byla výměna ta na chalupě knihovně zajištěna. Když po čase žalovaná žalobkyni opětovně na cti ba i na těle ubližovala, odstěhovala se žalobkyně od ní a domáhala se, by jí žalovaná platila 5 K denně. Procesní soud první stolice žalobě vyhověl, určiv výživné penězem 3 Kč denně. Odvolací soud ji zamítl z těchto důvodů: Právo žalobkyně jest jejím výhradním osobním právem na zaopatření, které povahou svou liší se od doživotní renty dle § 1284 obč. zák. a také od stálé renty dle § 530 obč. zák. a dlužno je považovati za právo věcné k cizí věci a sice za osobní služebnost, pokud pozůstává v doživotním a bezplatném užívání bytu (§ 504 a 521 obč. zák.), a jest jakožto takové dle ustanovení §§ 485 a 507 obč. zák. nepřevoditelné, nezczitelné a nezdeditelné. Tato zvláštní povaha výměny má za následek, že od smluvního práva a závazku nemůže žádná strana jednostranně ustoupiti a žádati nebo plniti místo dávek výměnkářských peněžité relutum, i když by bylo prokázáno, že žalovaná žalobkyni v domě bývání strpčuje, ano, že jí i dokonce pobíla. Tyto přehmaty nedávají jí ještě právo jednostranně od smlouvy ustoupiti a peněžité relutum za dávky výměnkářské žádati, ačkoliv nelze zase upřít, že v případě zavinění povinného může oprávněný na místo původních dávek po rozumu § 1447 posl. věta obč. zák. náhradu škody požadovati, ježto by jinak povinný ze škody oprávněného měl užitek. Tento nárok není ale předmětem žádosti žalobní.

Nejvyšší soud zrušil rozsudky obou nižších soudů a vrátil věc soudu první stolice, by ve věci dále jednal a jí znovu rozhodl.

Důvody:

Pokud jde o formální otázku, že odvolací soud neuznal odvolání za opožděné, nýbrž je jako v čas podané ve věci samé vyřídil, proti čemuž dovolání si stěžuje, jest tato stížnost nemístná a nelze ve zkoumání této otázky dovolacímu soudu vejíti. Odvolací soud má toliko v tom případě, že odvolání za opožděné uznává, vynést o tom usnesení, jímž odvolání odmítne (§ 471 čis. 2 a § 474 odstavec druhý c. ř. s.), a proti tomuto usnesení ovšem přísluší rekurs (§ 519 čis. 1 c. ř. s.). Když však odvolání opožděným neuzná, nevynáší o tom zvláštního usnesení, nýbrž rozhodne ve věci a toliko v důvodech pronese se o tom, proč má odvolání za řádně v čas podané, jak to odvolací soud v daném případě správně učinil, a tu ovšem není proti tomu žádného právního prostředku, neboť do rozsudku odvolacího soudu připouští se jen dovolání (§ 502 c. ř. s.), a to jen z důvodů čis. 1 až 4 § 503 c. ř. s., pod něž případně nesprávné rozhodnutí v dané formální otázce zařaditi nelze. Ba i kdyby odvolací soud včasnost odvolání uznal formálním usnesením, nebyla by dle § 519 c. ř. s. stížnost

do něho přípustna. Ve věci samé však jest dovolání, uplatňující nesprávné právní posouzení, důvodným. Odvolací soud odmítl žalobu z toho důvodu, že prý žalobkyně nežádá náhradu škody, kterou by prý v případě zavinění žalované strany mohla dle § 1447 obč. zák. požadovati, nýbrž prý jednostranně od smlouvy výměnkářské ustupuje a na místo naturalíí relutum v peněžích žádá. Avšak tomu není tak. Žaloba zní na ní h r a d ů za neposkytování výměny a opírá se o to, že žalovaná žalobkyni dne 3. září 1919 po hlavě pobíla, zranění jí způsobila, satanů a čarodějnic nadała a dále vyhrůžku pronesla, která níže uvedena bude, i dovozuje z toho, že žalobkyně, isouc ohrožena, byla nucena z výměny odejít a musí nyní platiti za výživu 5 K denně, kterýž obnos tedy žalovaná že jest jí povinna hraditi. Jde tu tedy opravdu o nárok na náhradu škody založený na to, že žalovaná, ohrožujíc žalobkyni, znemožnila jí tím používatí výměny a tak vinou svou (tím se případ liší od případu § 1042 obč. zák.) uvrhla jí v náklad, který by byl žalobkyni bez tohoto zavinění žalované nevzešel. Je to nárok na náhradu dle obecných norem XXX. kapitoly obč. zákona, zejména dle § 1295 tamže, nikoli o nárok dle § 1447 posl. věta obč. zák., jak odvolací soud za to má, neboť tento předpis jednak předpokládá náhodu a vylučuje tedy zavinění, a jednak zakládá nárok z bezdůvodného obohacení a nikoli z náhrady škody. Jedná se tedy jen o to, zda opravdu žalovaná zachovala se tak, že žalobkyni činí to nemožným, aby dále s ní společně bydlila a s ní se stravovala, zda tedy, jak správně první soudce vystihuje, v žalobkyni vznikl z toho takový vnitřní stav, který jí zabraňuje, ve společenství se žalovanou setrвати. K tomu sluší uvést, že žalobkyně tvrdí, že krom hořejšího zranění a nadávek žalovaná ještě se vyslovila, že jí zabije, co jí na tom stojí, když už seděla, že bude sedět zase — vyhrůžka to, s kterou se nižší stolice vůbec neobíraly, žádného zjištění o ní neučinivše, ačkoliv by lehce padala na váhu, pak-li by se ukázalo, že se stala a že jí žalobkyně vzhledem ke všem okolnostem byla oprávněna bráti vážně, a ačkoliv o ní nabídnut byl aspoň důkaz výsledkem stran.

Čis. 710.

§ 1154 b) obč. zák. Nárok na nejvýše týdenní úplatu podrží zaměstnanec i tehda, byl-li déle než jeden týden nemocen. Týdnem nerozumí se 7 pracovních dnů, nýbrž týden kalendářní.

(Rozh. ze dne 12. října 1920, Rv II 204/20.)

Žalující horník byl nemocen od 29. prosince 1919 do 8. února 1920. V době od 31. prosince 1919 do 4. ledna 1920 včetně se v celém revíru žalované báňské společnosti stávkovalo. Žalobce domáhal se náhrady mzdy zprvu za 7 dnů a když mu žalovaná zaplatila mzdu za první dva dny nemoci (29. a 30. prosince), obmezil žalobu na zbývajících 5 dnů. Procesní soud první stolice žalobě vyhověl. Důvody: Podle § 1154 b) obč. zák. přísluší žalobci nárok na mzdu za dobu jeden týden nepřevyšující. Dobou tou rozuměti jest 7 dní, kdy se skutečně pracovalo a žalovaný pro svou nemoc nemohl pracovati. Dny stávky nelze do doby té počítati, aniž neděli, poněvadž dny ty nelze pokládati za skutečné dny

pracovní. Přísluší proto žalobci nárok na mzdu za dny po stávce následující, kdy se pracovalo. O d v o l a c í s o u d zamítl žalobu. D ů v o d y: Žalovaná strana vytýká prvnímu rozsudku nesprávné právní posouzení ve dvou směrech: 1. Že § 1154 lit. b) obč. zák. se nevztahuje na případy, kde nemoc dělníka, jako v tomto případě, trvala déle než týden, 2. že první soudce mohl přisoudit jen nedoplatek mzdy za první týden nemoci, a nikoli za prvních 7 pracovních dnů nemoci. Onu výtku nelze uznati za oprávněnu. Dlužno sice připustiti, že doslov § 1154 b) obč. zák. nasvědčoval by výkladu, který tomuto zákonnému ustanovení dává strana žalovaná, že totiž při nemoci trvající déle než jeden týden, zaměstnavatel dělníku není povinen ničeho platiti, tento výklad odporoval by však jiným předpisům zákonným, spadajícím do téže kategorie. Ve všech nových zákonech, upravujících poměr námezdní nebo služební, jmenovitě v zákoně o obchodních pomocnících a o úřednících velkostatkářských, jest uznán nárok zaměstnance na služební úplatu pro určitou dobu na počátku jeho nemoci. Občanský zákon v § 1156 uznává toto právo výslovně ohledně zaměstnanců přijatých do soukromé domácnosti. Německý i švýcarský zákoník, ježimiž předpisy se třetí novela ku občanskému zákonu při nové úpravě služební smlouvy řídila, uznávají rovněž nárok zaměstnance, na delší čas onemocnělého, aby mu na krátkou dobu při počátku jeho nemoci byla mzda vyplacena. Vládní návrh třetí novely, jakož i zpráva panské sněmovny rovněž výslovně tento nárok uznávají a zpráva komise panské sněmovny tvrdí, že nárok tento jest ve přijatém znění § 1154 b) obč. zák. zahrnut. Také všeobecná praxe posud nárok tento uznává, a sama žalovaná společnost připojila se k tomuto výkladu tím, že žalobci za první 2 dny jeho nemoci mzdu vyplatila. Nebylo by spravedливо, by dělník, onemocněv na dobu delší jednoho týdne, byl hůře na tom, než dělník onemocněvší jenom na týden, a podrývalo by to dělnickou morálku. Bylo by také nesnadno určití na počátku nemoci, kdy se pravidelně neví, jak dlouho trvati může a jak dlouho trvati bude, zda mzda se má vyplácet čili nic. Z tohoto důvodu musil by býti žalobcův nárok uznán. Odvolací soud však připojuje se k vývodům odvolacím, pokud vytýkají prvnímu rozsudku, že podle § 1154 b) obč. zák. nelze onemocněvšímu dělníku přiřknouti mzdu za prvních 7 pracovních dnů nemoci, nýbrž pouze za první týden nemoci. Slovo »jeden týden« v citovaném paragrafu nevztahuje se na vyměření mzdy, nýbrž na určení délky nemoci nebo zaneprázdnění, a smysl zákona jest ten, aby dělníku bylo nahrazeno to, oč nemocí za její první týden byl připraven. Kdyby byl zákon měl ten úmysl, který mu první soudce podkládá, byl by to musil výslovně říci a jmenovitě místo výrazu »jeden týden« užití slov »7 pracovních dnů«. Výklad prvního soudce nelze srovnati také s předpisem, že ustanovení toto platí pouze v případech, kde dělník již aspoň 14 dnů byl zaměstnán. Nelze pochybovati, že by byl musil říci místo toho, že platí o dělnících, kteří byli zaměstnáni již aspoň 14 dnů pracovních. Nelze opomenouti také okolnosti, že v jednotlivých průmyslových odvětvích a v jednotlivých obdobích časových se v týdnu pracuje velmi různý počet dnů, a že v dobách částečné nezaměstnanosti by se doba 7 pracovních dnů mohla rozšířiti na několik týdnů. V úvahu by mohlo ještě přijíti, zda žalobce přece neměl dostati zažalovaný zbytek mzdy, poněvadž tento zbytek připadá na 5 dní z prvního týdne nemoci žalobcovy, ve kterých se v horním revíru nepracovalo, poněvadž byla všeobecná hornická

stávka. Žalobce by mohl tvrditi, že za stávku nemohl a že, kdyby nebyl býval nemocen, byl by přes stávku přece pracoval. V té příčině jest však rozhodujícím doznání žalobcovy, že v ony dny se v celém horním revíru stávkovalo a mzda nebyla dělnictvu vůbec vyplácena. Žalobce sám v odvolacím sdělení uznává, že otázka tato není pro spor směrodatnou, a nutno proto souditi, že i on, kdyby nebýval byl nemocen, byl by se stávky zúčastnil a mzdu za 5 stávkových dnů nebyl obdržel. Po právu může žalobce tedy žádati mzdu jen za první dva dny své nemoci a tu již obdržel.

Nej v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Dovolání, opírajícímu se o dovolací důvod §u 503 čis. 4. c. ř. s. nelze přiznati úspěchu, neboť posouzení sporu soudem odvolacím po stránce právní odpovídá zákonu a odůvodnění rozsudku v odpor vzatého jest plně přisvědčiti, pročez se na ně poukazuje. Zákon neposkytuje opory pro názor dovolatelův, že týdnem §u 1154 b) obč. zák. jest rozuměti sedm pracovních dnů; týden §u 1154 b) obč. zák. jest bližším určením slov »na dobu poměrně krátkou«, vyjadřuje až jak daleko jde tato »krátká doba«; jest tedy slova toho užito v obvyklém slova toho smyslu, ve smyslu téhodne dle kalendáře. Tím padají dedukce dovolání založené na nesprávném názoru, jakoby týdnem §u 1154 b) obč. zák. bylo rozuměti sedm pracovních dnů. Soud dovolací však přisvědčuje odůvodnění soudu odvolacího i v tom směru, ve kterém strana žalovaná právní názor jeho napadá, nepokládaje za správný názor žalované strany, že na placení mzdy v prvním týdnu nemoci má jen onen zaměstnanec nárok, jenž nebyl déle než týden nemocí od práce zdržen. I v tomto směru poukazuje se na případné odůvodnění rozsudku soudu odvolacího, jež vyvrátiti vývody dovolací odpovědi nejsou s to.

Čís. 711.

Společnost s ručením omezeným.

Nařízení ze dne 3. září 1918, čis. 323 ř. zák. spadá do rámce zmocňovacího zákona ze dne 24. července 1917, čis. 307 ř. zák.

(Rozh. ze dne 19. října 1920, R I 818/20.)

Rejstříkový soud zamítl zápis společnosti s r. o., poněvadž ministerstvo vnitra v dohodě s ministerstvy obchodu a financí podalo ve smyslu § 1 ministerského nařízení ze dne 3. září 1918, č. 323 ř. zák. odpor proti zápisu této společnosti s r. o. do obchodního rejstříku. Rekur sni soud usnesení potvrdil. D ů v o d y: Nařízení ze dne 3. září 1918, čis. 328 ř. zák., vydané na základě zákona ze dne 24. července 1917, č. 307 ř. zák., nebylo v době vydání napadeného rozhodnutí nijakým pozdějším předpisem ani ústavního zákona, ani obyčejného zákona, ani mocí výkonné zrušeno. Bylo platnou normou a po jejím rozumu byl soud prvé stolice vázán na projev ministerstva vnitra, jímž podalo odpor proti požadovanému rejstříkovému zápisu.

Nej v y š š í s o u d nevyhověl dovolací stížnosti.

D ů v o d y:

Prvý soud vydal své usnesení dne 23. července 1920, a opírá je o nařízení ze dne 3. září 1918, čís. 323 ř. zák. Toto nařízení bylo vydáno na základě zákona ze dne 24. července 1917, čís. 307 ř. zák., jímž byla vláda zmocněna, vydávati potřebná opatření v oboru hospodářském za příčinou mimořádných, válkou vyvolaných poměrů, a bylo v říšském zákoně vyhlášeno. Dle § 1 tohoto nařízení může soud povoliti zápis společnosti s o. r., nepodal-li ministerstvo, vnitřa do 6ti neděl odpor. Nařízení toto činí tedy opatření v oboru hospodářském, pohybuje se v rámci zmocňovacího zákona a provádí jej. Nařízení to nebylo v době vydání prvního usnesení zrušeno, a bylo dle čl. 2 zák. z 28. října 1918, čís. 11 sb. z. a n. převzato. Jeho platnost byla uznána tím, že se šem 1 nař. vlády republiky Československé ze dne 27. července 1920, čís. 465 sb. z. a n. vydaného na základě zákona ze dne 15. dubna 1920, čís. 337 sb. z. a n., zrušuje. Činí-li § 2 cit. nařízení zápis společnosti s o. r. rovněž odvislým od toho, nepodal-li ministerstvo vnitřa do 6ti týdnů odporu, neplatí z toho, že by bylo nařízení čís. 323 pozbylo působnosti. Tvrdí-li stížnost, že toto nařízení odporuje zákonu ze dne 6. března 1906, čís. 58 ř. z., přehlíží, že nařízení to je právě provedením zákona ze dne 24. července 1917, čís. 307 ř. zák., jímž se vláda zmocňuje, vydati potřebná opatření v oboru hospodářském za příčinou mimořádných, válkou vyvolaných poměrů. Že o takové opatření jde, bylo shora již dovozeno. O odporu s ústavním zákonem nemůže býti řeči, poněvadž se dle § 113 tohoto zákona mohou zavést zákonem omezení, zvláště při zakládání spolků výdělečných, a nařízení, o něž jde, má právě platnost zákona.

Čís. 712.

Tuzemským soudům nepřisluší, by jednaly o žalobách na cizozemský stát, leda že by tento výslovně tuzemské soudní pravomoci dobrovolně se podrobil nebo že by se jednalo o právní vztahy k tuzemským nemovitostem.

(Rozh. ze dne 19. října 1920, R I 863/20.)

Tuzemský soud první stolice vydal pro zmeškání rozsudek o žalobě proti republice francouzské. O dovolací soud odvolání odmítl.

Nejvyšší soud změnil usnesení odvolacího soudu v ten rozum, že zrušil rozsudek procesního soudu první stolice s celým jemu předcházejším řízením jako zmatečný a žalobu odmítl.

D ů v o d y:

Vykonávající pravomoc ve věcech sporných osvědčují soudové práva justiční svrchovanosti státu, jímž jsou zřízeny. Jen důsledkem a z moci této státní svrchovanosti přísluší jim právo, by žádali na stranách procesuální poslušnosti a vyslovili proti nim zákonné následky procesuální neposlušnosti a jen pro tuto státní svrchovanost jsou strany povinny, by právoplatný soudní nález uznaly za konečné a nezvratitelné vypořádání a

určení sporných poměrů a podrobily se vykonatelnosti soudních nálezů. Z toho plyne, že tam, kam nesáhá svrchovanost tuzemského státu, není místa pro výkon tuzemské pravomoci soudní. Tak tomu jest, pokud jedná se o výkon tuzemské soudní pravomoci proti cizímu státu. Jestli i tento nositelem státní svrchovanosti. Tato jest též jakosti a síly jako svrchovanost státu tuzemského a vylučuje tudíž vzájemný poměr nadřízenosti a podřízenosti vůbec a tudíž i poměr procesuální nadřízenosti a podřízenosti. Bez této není však výkon soudní pravomoci vůbec myslitelným. Nepřisluší proto tuzemským soudům, by jednaly o žalobách na cizozemský stát, leda že by tento výslovně tuzemské soudní pravomoci dobrovolně se podrobil, nebo že jednalo by se o právní vztahy k tuzemským nemovitostem, tudíž k součástem zdejšího státního území. Ježto pak ani toho, ani onoho vyjimečného případu zde není, jest žaloba, pokud směřuje proti prvžalované, vyňata z tuzemské soudní pravomoci a náleželo první stolici, by zachovala se dle poukazu § 42 j. n. a, když se tak nestalo, bylo na odvolacím soudu, by postupoval dle §§ 477 čís. 6 a 478 I c. ř. s.

Čís. 713.

Žadal-li odesílatel, by zásilka byla dráhou převážena, ručí dráha za váhu, jež byla jí na nákladním listu potvrzena, ať ve skutečnosti zboží převážila čili nic. Jinak ručí dráha za váhu, jež byla jí na nákladním listu ověřena, jen bylo-li dokázáno, že zboží skutečně převážila.

(Rozh. ze dne 19. října 1920, Rv I 448/20.)

Ze stanice V. odeslána byla žalobci vagonová zásilka zboží do stanice D., kdež byla převážena a shledán úbytek vůči váze, jak udána byla v nákladním listu. Při odeslání nebyla zásilka dráhou převážena; skladník dráhy opatřil však omylem nákladní list vážním razítkem. Žaloba o náhradu škody bylo procesním soudem první stolice zamítnuta v podstatě z těchto důvodů: Vzhledem k tomu, že zásilka nebyla při odeslání dráhou úředně převážena, jakož i proto, že tu jde o zásilku vagonovou, kterou odesílatel má sám naložit (tarif díl I B V b 4) nejsou údaje nákladního listu o váze důkazem proti dráze, a jest proto povinností žalobcovou, aby prokázal, že skutečně váha zásilků činila tolik, jak v nákladním listu uvedeno (§ 61 odstavec čtvrtý žel. dopr. ř.). Žalobci nepodařilo se prokázati, že váha zásilků při podání k dopravě činila tolik, na kolik zní nákladní list, nepodařilo se mu vůbec prokázati, kolik zásilka vážila, a následkem toho nelze zjistiti, zda za dopravy vůbec nějaká ztráta nastala (§ 84 žel. dopr. ř.). Bylo proto žalobu zamítnouti. O dovolací soud rozsudek potvrdil z týchž důvodů.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání a uvedl po právní stránce v

d ů v o d e c h:

Jest na odesílateli, by dle § 56 dopr. žel. ř. udal v nákladním listě také váhu zásilky, jen zboží kusové, které dráha nakládá (§ 58 odstavec druhý dopr. ř.), musí býti dráhou odvážen. Jiné zboží převážuje dráha jen tehdy, když odesílatel navrhl to v nákladním listě, nebo, nebyla-li váha

zboží v nákladním listě uvedena. Návrhu tohoto v nákladním listě není, takže neměla žalovaná dráha příčiny, zboží převažovati a nebyla by porušila smlouvu dopravní, kdyby vagonové zboží, o jaké jde, nebyla odvážila. Jen tehdy, bylo-li za převážení žádáno, ručí dráha za váhu, pojatou do nákladního listu bez ohledu na to, zda dráha zboží skutečně vážila čili nic, a to proto, že dráha z opomenutí žádaného vážení nesmí nabýti výhod protismluvních a protože odesílateli záleží na stvrzení určité váhy a ríkoliv na převážení a počítání kusů. Dovolatel jest proto v omylu, když má za to, že v případě, o který se jedná, stačí pouhé stvrzení váhy v nákladním listě tím, že bylo opatřeno razítkem, jímž dráha osvědčuje převážení zboží. Nebyla-li dráha k převážení povinna, může se příjemce zboží dovolávat předpisu § 61, odstavec čtvrtý dopr. ř. jen tehdy, prokáže-li, že dráha také skutečně odvážila a mimo to i zjištěnou váhu v nákladním listě stvrdila. Nezbyvá proto žalobci, než-li aby jinak prokázal, že dráhou přijaté zboží na zastávkách vážilo tolik, kolik udáno v nákladním listě. Důkaz ten však se dovolateli, jak nižší stolice bezvadně zjistily, nepodařil, pročez bylo dovolání co bezdůvodně zamítnouti.

Čís. 714.

Snadnější možnost krádeže zboží z otevřeného vozu není omluvným důvodem ve smyslu § 86 čis. 1 žel. dopr. řádu.

(Rozh. ze dne 19. října 1920, Rv I 462/20.)

Žalující firma odevzdala žalované dráze k dopravě 135 pytlů obilí, z nichž však došlo do stanice určení pouze 131. V nákladním listě byl počet pytlů udán, dráha jich však nepřepočítala. Zboží bylo dopraveno v otevřeném vagoně. Žalobu o náhradu škody procesní soud první stolice zamítl, vyloučiv ručení dráhy proto, že počet pytlů nepřepočítala a že neručí za nebezpečí, jež jest spojeno s dopravou v otevřeném voze. Odvolací soud žalobě vyhověl nabyv opětým výsledkem zřízení žalobkyně, jež zboží nakládala, přesvědčení, že bylo skutečně naloženo 135 pytlů a uvedl v důvodech po stránce právní, že dráha ručí za ztrátu dle § 84 žel. dopr. řádu, když se jí nepodařilo prokázat žádný z omluvných důvodů.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání a uvedl mimo jiné v

důvodech:

Neprávem odvolává se žalovaná na § 86 odstavec první čis. 1 žel. dopr. řádu, namítaje, že ztrátu čtyř pytlů jest přičítati nebezpečí, které je spojeno s přepravou zboží ve vozech otevřených, zvláště když prý i snadnější možnost krádeže dlužno čítati k tomuto nebezpečí. Dovolatelka se mýlí. Zákon má na mysli hlavně nebezpečí živelnými pohromami, jako vlivy povětrnosti, ohněm a pod., nikoli však nebezpečí krádeže. Toto jest spíše vyloučeno poslední větou dotčeného místa zákona, stanovící, že nebezpečím, spojeným s tímto způsobem dopravy, nerozumí se nápadný schodek na váze nebo ztráta celých kusů, jak právě obyčejně bývá při krádeži. Není-li tu předpokladů první věty § 86 odstavec první čis. 1 žel. dopr. řádu, ne-

sejde na tom, zda v tomto případě skutečně nastal nápadný schodek na váze nebo ztráta celých kusů, ač úbytek 3 proc. zajisté jest schodkem dosti značným (srv. § 87 odstavec první žel. dopr. řádu) a ztráta čtyř plných pytlů ztrátou celých kusů.

Čís. 715.

Novela o právu manželském (zákon ze dne 22. května 1919, čis. 320 sb. z. a n.).

Tím, že manžel mohl dle § 58 obč. zák. domáhati se neplatnosti manželství, není vyloučeno, by, opíraje se o tutéž okolnost, nežaloval z důvodů § 13 písm. h) a i) rozl. zák. o rozluku manželství.

(Rozh. ze dne 19. října 1920, Rv I 477/20.)

Žalující manžel domáhal se rozluky manželství, ježto manželka, ač s ní před sňatkem neměl pohlavních styků, porodila za necelé dva měsíce po sňatku nedonošené dítě. Manželku ihned po té opustil a více s ní společně nežil. Procesní soud první stolice žalobě vyhověl, shledav uplatňované důvody rozluky § 13 lit. h) a i) rozl. zák. opodstatněnými. Odvolací soud k dovolání obháje svazku manželského rozsudek potvrdil. Důvody: Uplatňované obhájem svazku manželského důvody odvolací zahrnutý jsou v otázce právního posouzení věci, a otázka ta byla vyřešena správně, když soud procesní podřadil bezvadně zjištěný podklad skutkový pod skutkovou povahu rozlukových důvodů § 13 lit. h) a i) rozlukové novely. Sklamání žalobce, když manželka jeho v krátké době po sňatku (po 7 týdnech) porodila děcko, jiným mužem splozené, nelze podřaditi pod ustanovení § 59 obč. zák., jakožto jinak nesplněné očekávání, nýbrž spadá pod důvod neplatnosti manželství dle § 58 obč. zák. a působí odporovatelnost manželského původu narozeného dítěte ve smyslu § 156 obč. zák. Toto stalo se nepraktickým, když dítě tři dny po porodu zemřelo, kdežto neplatnost manželství lze posud uplatňovati, poněvadž žalobce od porodu, při němž teprve o překážce § 58 obč. zák. zvěděl, s manželkou v manželství nepokračoval (§ 96 obč. zák.). Žalobce nevoilil však této cesty, nýbrž domáhá se žalobou pouze rozluky manželství a tu tvoří narození děcka, jiným mužem splozeného, pouhé východisko pro tvrzené důvody rozvratu a nepřekonatelného odporu. Soud odvolací sdílí názor soudu první stolice, že podmínky těchto důvodů rozlukových tu jsou, ježto jest přirozeno a psychologicky vysvětlitelné, že žalobce, jenž po dvě léta na vojně byl a s obžalovanou si dopisoval a, ač již před tím s ní známost měl, před sňatkem s ní vůbec tělesně neobcoval, na nejvyšší trapně dotčen a uražen býti musil, když po sňatku shledal ji těhotnou s mužem jiným, čemuž nejlépe nasvědčuje to, že, zvěděv teprve při porodu o jejím těhotenství, proto jí nejen výčitky činil, nýbrž ihned ze společné domácnosti odešel. Tím projev il vysvětlitelný nepřekonatelný odpor k žalované a, když žalovaná k návrhu na rozluku z důvodu tohoto se připojila, uznáno správně na rozluku z tohoto důvodu (§ 13 lit. i) rozl. zák.), při čemž odpadá předchozí rozvod na zkoušku, když zároveň shledán hluboký rozvrat manželství ve smyslu § 13 lit. h) rozl. zák., dokumentov. nejvýmluvněji tím, že žalobce, ač ženu svou měl rád, tak na ni zanevřel, že již přes rok nesdílil s ní společné domácnosti, kterou následkem její předmanželské nevěry opustil,

pročež nelze na manželech spravedlivě požadovati, by v manželském společenství setrvali.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Je sice správným, že žalobce v tomto případě měl na vůli domáhati se i neplatnosti manželského svazku, právem však zdůrazňuje již druhá stolice, že možnost tato nepřekáží tomu, aby se nemohl domáhati místo výroku o neplatnosti manželství jen výroku o zrušení manželství z důvodu hlubok. rozvratu dle § 13 h) zák. ze dne 22. května 1919, čís. 320, sb. z. a n. a z důvodu nepřekonatelného odporu ve smyslu § 13 i) cit. zák., neboť žalobci není zabráněno, aby se neobmezil pouze na žádost za rozluku. Výtka, že žalobce se chce domáhati žalobou vlastně neplatnosti manželství, a že, jelikož řízení v tomto případě je oficiálním, nesmí být provedeno dle zákona ze dne 22. května 1919, čís. 320 sb. z. a n., pročež sluší žalobu již z tohoto důvodu zamítnouti, případnou není. Taktéž nelze přisvědčiti názoru obhájce manželského svazku, že se žalobci nepodařilo prokázati důvody rozluky dle § 13 lit. h) a i), protože nelze přihlížeti k chování se žalované v době, kde byla ještě svobodnou, a žalobce ani netvrdí, že žalovaná v době od uzavření sňatku vedla nezřízený život, takže prý nemůže být řeči o tom, že manžel může mít k ní nepřekonatelný odpor, neb že ona v manželském stavu zavinila hluboký rozvrat manželského poměru. Právem zdůrazňuje druhá stolice, že žalobce teprv po narození dítěte, zrozeného žalovanou s jiným mužem v době, když žalobce byl na vojně, nabyt jistoty, že žalovaná, která mu na vojnu psala, současně udržovala s jiným mužem důvěrný poměr, že se již tím dopustila nanejvýš hanebné neupřímnosti, dále, že ho oklamala i tím, že, jsouc s jiným mužem těhotnou, s ním vstoupila v manželství a ještě, když mu její tělesný stav byl nápadným, klamání nepravým předstíráním opakovala. To jsou takové okolnosti, že mohl žalobce vůči své manželce pojmouti nepřekonatelný odpor, a že zároveň nastal následkem toho hluboký rozvrat, neboť jest na bledni, že poznání pravé povahy manželky musilo vzbuditi v žalobci opovržení a znemožniti další spolužití v manželství, to tím spíše, když manžel důvodně nemohl mít za to, že manželka povahou svou polepší a že je naděje, že manželství zůstane šťastným. Žalobce také, jak nižší stolice zjistily, jakmile pravou povahu své manželky seznal, ihned ji opustil, a již se k ní nevrátil, což dokumentuje náhled žalobcův o povaze jeho ženy a dokazuje, že je u něho odpor, který se překonati nedá a tomu překáží, aby mohl zapomenouti na nečestné jednání manželky. Nelze tedy pochybovati, že jest správným úsudek odvolacího soudu, že nastal hluboký rozvrat manželství dle § 13 h) a na straně manželově i nepřekonatelný odpor dle § 13 i) cit. zákona.

Čís. 716.

Zákon o zajištění půdy drobným pachtýřům ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n.

Požadovací nárok nepřísluší tomu, kdo, máje jiné zaměstnání nebo

povolání, dává si pachtovaný pozemek obdělávati cizími najatými lidmi, byt by při tom on sám a členové domácnosti vypomáhali.

(Rozh. ze dne 19. října 1920, R II 317/20.)

Požadovatel — majitel domů a bývalý hostinský — měl v pachtu pozemek, jež nechával obdělávati cizími lidmi, sám jim tu a tam pomáhaje. Požadovací nárok mu soud první stolice nepřiznal v podstatě z toho důvodu, že požadovatel pozemku sám neobdělával. Rekursní soud mu nárok přiznal. Důvody: Výklad, jaký prvý soudce dává slovu »obdělává«, vedl by k tomu, že by ve většině případů požadovací nárok nemohl být uznán. Vždyť většina drobných pachtýřů nemá vlastních potahů, nemůže tedy sama orání, vláčení polí, osetí, svázení obilí atd. konati, nýbrž musí právě nejtěžší a hlavní práce konati potahy cizími. Neměla by tedy požadovacího nároku k pozemku propachtovanému, jelikož sama pozemku neobdělává. Avšak odepřítí jim nárok neodpovídalo by úmyslu zákonodárce. Slůvko »obdělává« nesmí se vykládati doslovně. Zákonodárce chce, aby pozemky, jež už po léta sloužily výživě drobných zemědělských pachtýřů a jež tito v rodině téměř za své pokládali, přešly do jich vlastnictví, přešli-li si toho a jsou-li tu podmínky zákona. Pozemky obdělává tudíž každý, kdo buď sám úplně všechny potřebné práce koná, neb alespoň práce, jež se nevymykají jeho možnosti, je vykonati, avšak pozemku používá k výživě vlastní nebo své rodiny. Tak tomu jest i u požadovatele, u něhož jest dokonce prokázáno, že, i když veškeré práce vlastnoručně nekonal, přece sám i se svou rodinou na spachtovaných pozemcích pracoval a nikde se netvrdilo, že by jich ku své výživě nepoužíval.

Nejvyšší soud obnovil usnesení soudu prvního.

Důvody:

Právo požadovací ve smyslu zákona ze dne 27. května 1919, č. 318 sb. z. a n. přísluší drobným pachtýřům. Kdo jest drobným pachtýřem, zákon výslovně nepraví, ale plyne to z jeho § 3. Vyžaduje se, a) aby pachtýř sám nebo s rodinou obdělával požadovaný pozemek (po celou dobu pachtovní), — a b) aby získáním pozemku nepřestoupila jeho vlastní zemědělská půda výměry větší než 8 ha. Máť postoupením pachtovaného pozemku do vlastnictví odměněna býti dlouholetá vlastnoruční práce a ná-maha výlučně neb alespoň převážně obdělávání pachtovaného pozemku věnovaná. Hledíc k tomu, jakož i k jasnému znění zákona nelze tedy pokládati za drobného pachtýře toho, kdo, sám máje zaměstnání nebo povolání jiné, používá k obdělávání pachtovaných pozemků cizích lidí, kteří nejsou příslušníky jeho domácnosti, třebaže on sám nebo členové jeho rodiny pomáhají při pracích obdělávacích. V přítomném případě potvrdil sice někteří svědkové, že požadovatel, který jest podle spisů spolu se svou manželkou majitelem dvou domů a vlastních zemědělských pozemků ve výměře 3 ha 78 a 57 m², a do listopadu 1918 provozoval živnost hostinskou, kterou má nyní pronajatu, dle úřední zprávy obecního úřadu pak jest zámožným a provozoval poľní hospodářství vždy jako povolání vedlejší, spolu s členy své rodiny pracoval také na pachtovaných pozemcích, — ale nevyločili, že na pozemcích pracovali nádenníci neboli lidé poža-

dovolatelem rajati. Totéž platí o zprávě obec. úřadu v A. Naproti tomu jiní svědkové zcela určitě udali, že nejen oni sami, nýbrž i nádenníci konali na požadovaných pozemcích těžké práce hospodářské. V témže smyslu zni zpráva obec. úřadu v B. Z toho, co uvedeno, však jde na jevo, že nelze požadovatele pokládati za drobného pachtýře ve smyslu zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n.

Čís. 717.

Zákon o zajištění půdy drobným pachtýřům ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n.

Pozemky, tvořící fond pro budoucí zřízení farností, jsou jměním církevním a podléhají zákonu o zajištění půdy drobným pachtýřům.

(Rozh. ze dne 19. října 1920, R II 328/20.)

Drobní pachtýři domáhali se, by jim byly přiznány do vlastnictví pozemky, jež měly spachtovány od nadačního statku fondu ku zřízení nové fary. Soud první stolice nároku vyhověl, maje za to, že jmění zmíněného fondu jest jměním nadačním ve smyslu § 1 zákona o zajištění půdy drobným pachtýřům. Rekursní soud nároku pachtýřů neuznal. Důvody: Rekursní soud přisvědčuje prvnímu soudci v tom, že známka nadací, ovšem jen v širším slova smyslu, spočívá právě v tom, že jisté jmění jest věnováno k dosažení vytknutého všeužitečného účelu. Unger a Krainz ještě dodávají, že toto jmění nesmí býti žádnému přenecháno. I když zákon o zajištění půdy drobným pachtýřům vychází z úvahy, že nadace, která dává do pachtu pozemky, jejich hospodářského užívání nepotřebuje a že účelům nadace stejně poslouží peněžitá náhrada, nutno přece tento zákon jako zákon výjimečný vykládati restriktivně a dle zákonného smyslu slov a nikoliv extensivně. Nadace ve smyslu § 646 obč. zák. záleží v tom, že přijímá jistiny, pozemků nebo práv věnovány jsou všeužitečným ústavům anebo k vydržování jistých osob na věčné časy. To jest výklad nadace dle platného zákona v užším slova smyslu a tím také dán rozdíl mezi nadací a fondem. Fondem jest jmění, kterého jest použití k jistému účelu, kmenové jmění a užitky jsou věnovány ku všeužitečnému účelu. Kdežto nadace jest zřízena na trvalé časy, bude jmění fondu se všemi užitky spotřebováno s plněním účelu, v tomto případě zřízením fary. Spisy místodržitelství a sdělením zemské správy politické jest zjištěno, že ustanoven byl fond ku zřízení fary jako samostatná právnická osoba, jako samostatné účelové jmění politickou zemskou správou, a nikoliv jako nadace, poněvadž k dosažení účelu jeho nejsou věnovány pouze užitky jmění, nýbrž toto jmění samo. Dle rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 14. března 1899, čís. 546 mají politické úřady řešiti otázku, obsahuje-li poslední pořizení radaci či nikoliv. Rekursní soud musil přisvědčiti názoru finanční prokuratury, že slov »Jméni nadační« v § 1 cit. zákona jest použití v užším slova smyslu, že jest třeba přísného restriktivního výkladu těchto slov. Jméni nadační netýká se jmění fondů, a nemá tedy na fondy rozšiřováno býti, takže jen nadace v užším slova smyslu dle § 646 obč. zák. spadá pod ustanovení zákona.

Nejvyšší soud obnovil usnesení prvního soudu.

Důvody:

U jmění nadačního jsou podle § 646 obč. zák. toliko užitky určeny k účelům tam uvedeným, kdežto zůstavitelkou bylo jmění věnováno k tomu účelu, aby bylo vynaloženo ke zřízení nové fary; toto jmění tvoří tudíž samostatný fond, který spotřebován býti má ke zřízení nové fary, tedy k ustavení farní obce. Farní obec tvoří podle § 35 zákona ze 7. května 1874 čís. 50 ř. zák. veškerí ve farním okrsku bydlící katolíci téhož obřadu a podle § 20 cit. zák. přísluší výhradně biskupům, aby se schválením státním farní okrsky změnili nebo fary zřídili, dělili nebo spojili; jmění věnovaného závětí na zřízení nové fary může tudíž býti použito jen církví a jen k tomuto církevnímu účelu, pročež toto účelové jmění je nadačním fondem církevním. Toto jmění arci právě pro svůj účel zachovává svou samostatnost a je právním subjektem a také knihovním vlastníkem, ale tomu je tak i u jiných fondů, ústavů a nadací, jež byly k účelům kultu, vyučování a dobročinnosti určeny a ve smyslu čl. 15 státního zákona ze dne 21. prosince 1867, čís. 142 ř. zák. v držbě a užívání církve ponechány. Tento fond je jměním účelovým jako jiné jmění církvi k určitému účelu věnované a proto správa jeho byla ve srozumění s místodržitelstvím převzata biskupským ordinariátem pokud se týče správu jmění filiálního kostela, u něhož nová farnost zřízena býti má, a proto tato správa a účtování vede se odděleně od ostatního jmění církevního. Takové účelové jmění náleží ke jmění církevnímu, důsledkem čehož pozemky k tomuto církevnímu fondu patřící mohou býti ve smyslu § 1 zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n. a čl. I. zák. ze dne 15. dubna 1920, čís. 311 sb. z. a n. jako nemovitosti církevní požadovány. V onom zákoně jsou pozemky církevní a nadační uvedeny bez jakéhokoliv omezení a v cit. doplňujícím zákoně příkladem: pozemky kostelní, zádušní, farní, obroční a pod. není vyjmenování nemovitostí církevních vyčerpáno, takže není důvodu, aby nemovitosti samostatného fondu církevního nebyly pokládány za nemovitosti církevní. Nelze proto souhlasiti s odchylným názorem soudu rekursního, který přehlíží, že také účelové jmění (fond) může býti jměním církevním.

Čís. 718.

Prodávatel, jenž pro vzestup cen odepřel plnění, nemůže uplatňovati, že poskytnutá mu dodatečná lhůta k plnění byla nepřiměřeně krátkou.

Bylo-li prodávateli objektivně nemožno, v dodatečné lhůtě ku plnění zboží dodatí, ocitá se v prodlení teprve dnem, kdy mu dodatí bylo možno. Abstraktní škoda vypočítává se pak dle rozdílu mezi ujednanou cenou a tržní cenou v době, kdy ocitl se prodávatel v prodlení.

(Rozh. ze dne 19. října 1920, Rv II 163/20.)

Sporné strany uzavřely kupní smlouvu na několik vagonů dříví, jež měl žalovaný dodatí do konce roku 1917. Dodací lhůta byla několikrát prodloužena, posléze do 1. února 1919 s pohružkou, že žalobkyně se bude jinde krýti. Když žalovaný ani v této lhůtě nesplnil, žaloval kupitel o náhradu abstraktní škody. Procesní soud první stolice žalobu za-

mít v podstatě z toho důvodu, že žalobkyně neoznámila žalovanému přesně, čeho se bude na něm domáhati, nesplní-li smlouvu. Odvolací soud žalobě vyhověl. Důvody: Nesporno jest, že podle původní úmluvy mělo zboží býti dodáno do konce r. 1907 a že se tak nestalo. Dopisem ze dne 9. února 1918 žádala žalobkyně splnění smlouvy do 1. června 1918. Na to odpověděl žalovaný 11. února 1918, že se vynasnaží, aby dodal co nejdříve, že se však termínem vázati nemůže, a žalobkyně se podle dopisu ze dne 15. února 1918 tímto jeho prohlášením spokojila. Dopisem ze dne 20. září 1918 oznámil pak žalovaný žalobkyni, že v září dodá 1—2 vagony a zbytek v říjnu a listopadu. V tomto posléze uvedeném dopisu není pouze řeč o jednotlivých vagoních, jak za to má mylně soud první stolice, nýbrž o zbytku dodávky. Mělo tudíž všechno zboží býti dodáno do listopadu 1918. Tím, že i tato lhůta marně prošla, nestal se ovšem žalovaný ještě liknavým, pak-li beze své viny nedodal zboží včas. On tvrdí, že pro vnější nezaviněné překážky nemohl ani v původně ujednané ani v prodloužené lhůtě dosti prken vyráběti a že proto také nemohl dostati své povinnosti k dodání. Nově objednaný rám k pile byl prý teprve v prosinci 1917 v činnost uveden, ač měl býti postaven již v březnu 1917, v dubnu 1918 byl prý pokazen motor a po 6 týdnu nebylo možno pracovat, začátkem června 1918 bylo od elektrárny omezeno dodávání elektrického proudu, následkem čehož mohl pracovat jen 4 až 5 hodin denně a v tu dobu musil výhradně vyráběti pro vojsko, takže více nemohl žalobkyni dodati než co dodal, po státním převratu pak v říjnu 1918 rozutekly se mu pracovní síly, které mu byly přikázány vojenskou správou, dovoz surového materiálu se stal nemožným a podnik jeho byl zastaven. Žalobkyně připustila, že žalovaný měl takové obtíže s postavením rámu, dodávkou elektrického proudu a s pracovními silami a že měl také dodávky pro vojsko. Pokud tudíž žalovanému v této době pro uvedené jím nezaviněné překážky bylo nemožno smlouvu splniti, nebyl v prodloužení a nemohla mu pro dobu, pokud ony překážky trvaly, s právním účinkem ani býti dána dodatečná lhůta k plnění ani nemohlo jemu účinně podle čl. 356 obch. zák. býti oznámeno, že žalobkyně žádá místo splnění smlouvy náhradu škody pro nesplnění. Pro posouzení, bylo-li žalovanému řádně oznámeno, že žalobkyně bude žádati náhradu pro nesplnění, nepřichází tudíž vůbec v úvahu dopis žalobkyně ze dne 9. února 1918, v němž žádá splnění do 1. června 1918 a žalovanému oznamuje, pak-li by nedostál úpině do této lhůty své povinnosti dodací, že by se musela na jeho útraty krýti a učiniti ho odpovědná za škodu, jí tím povstalou. Podle tvrzení žalobkyně vyzvala však dopisem ze dne 24. prosince 1918 žalovaného, aby splnil smlouvu do 1. února 1919. Toto tvrzení má soud odvolací za pravdivé, poněvadž z odpovědi žalovaného ze dne 2. ledna 1919 vychází, že mu bylo žalobkyní dopsáno 24. prosince 1918, a ve sporu nepopřel, že žalobkyně tímto dopisem žádala za dodání do 1. února 1919. Žalovaný nenamítá, že by tato lhůta byla nepřiměřenou a z jeho odpovědi ze dne 2. ledna 1919 jest i patrné, že tehdy již nebylo zevních překážek, které by mu byly splnění smlouvy znemožnily, neboť píše, že již 14 dní, t. j. tedy asi od polovice prosince 1918 zase pracuje na své pile, že povozníci začínají s dovážkou kulatiny a že jí má na nádražích. Namítá jen, že jest mu hospodářsky nemožno smlouvu splniti, že nyní za ceny v roce 1917 ujednané dodávati nemůže, poněvadž ho nyní materiál bez výdělku stojí 240 K a že

bude moci žalobkyni za ujednané ceny dodati teprve, až budou poměry takové, jaké byly v době uzavěrky. Také ve sporu postavil se na stanovisko, že smlouvy dodržeti nemůže, poněvadž poměry pracovní a mezdní a následkem toho i ceny jsou docela jiné, než byly v době uzavření smlouvy. K této námitce nelze ale přihlížeti. Žalovaný uzavřel smlouvu v roce 1917, tudíž v době, kdy válka již třetí rok trvala, kdy ceny všech věcí stále stoupaly a kdy tudíž žalovaný musel s tím počítati, že stoupnou i výrobní náklady jeho zboží. Bylo tedy jeho věcí, aby za účelem splnění uzavřené smlouvy si opatřil potřebné dříví v čas. Neučinil-li tak, zavini sám, že splnění smlouvy jest po případě pro něho spojeno s újmou majetkovou a nemůže tedy případnou svou škodou nemožnost plnění odůvodniti. Ostatně ani netvrdí, že škoda by byla tak veliká, že by splnění smlouvy znamenalo jeho hospodářskou zkázu. Jest tudíž za to míti, že žalovaný byl s to, splniti smlouvu do 1. února 1919, a jelikož tak neučinil, jest do té doby s dodávkou v prodloužení. V první stolici sice žalobkyně netvrdila, že v dopise ze dne 24. prosince 1918 žalovanému zároveň oznámila, že žádá místo splnění smlouvy náhradu za nesplnění, nebylo toho ale také třeba. Neboť z dopisu žalovaného ze dne 2. ledna 1919 jest zjevné, že smlouvu splniti nechce, žalobkyně mu tudíž vůbec nemusela poskytnouti dodatečnou lhůtu ku splnění, poněvadž touto lhůtou má býti dána prodlévajícímu možnost, aby napravil, co promeškal, a jest bezúčelnou, pak-li je jisto, že prodlévající promeškané napravit nechce. Za toho stavu věci mohla žalobkyně i teprve v žalobě žalovanému platně oznámiti, že žádá místo splnění smlouvy náhradu pro nesplnění. Jsou tedy splněny všechny podmínky, za kterých kupující po prodávajícím podle zákona náhradu pro nesplnění smlouvy žádati může. Žalobkyně žádá škodu abstraktní, totiž rozdíl mezi průměrnou cenou smlouvenou 145 K za 1 m³ a cenou tržní ze dne 1. února 1919, která prý činila 248 K. Námitka žalovaného, že škodu by bylo lze počítati jen podle průměrné směrné ceny 165 K, která platila od 1. srpna 1918, poněvadž by žalobkyně do té doby byla obdržela celou dodávku, kdyby nebyla odmítla zásilky, po případě podle průměrných směrných cen 198 K, 188 K, platných od 1. srpna 1918, není opodstatněna. O tom, že žalobkyně je tím sama vinna, že do 1. srpna 1918 neobdržela celé dodávky, nemůže býti řeči, poněvadž právem zásilky odmítla, protože neodpovídaly smlouvě, což žalovaný ve svých dopisech ze dne 5. června a 13. června 1917 sám uznal. Ostatně by žalobkyně, kdyby byla sama zavini, že nebylo všechno dodáno, neměla vůbec nároku na náhradu škody, nikoliv však jen nárok na náhradu menší. Ani k směrným cenám platným od 1. srpna 1918 nelze přihlížeti, poněvadž při známém stálém vzestupu cen lze pochybovati, zdali ceny v červenci 1918 ustanovené byly v únoru 1919 ještě přiměřenými. Naopak jest dokázáno dobrozdáním znalce, že 1. února 1919 byla tržní cena prken na bedny nejen značně vyšší než ceny směrné, nýbrž i značně vyšší než cena, podle které žalobkyně svou škodu účtuje.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Nesprávné posouzení věci po stránce právní shledává dovolatel v otázce, zda nedodal zboží nezaviněně. V tom směru stačí poukázati na
Civilní rozhodnutí II.

správné odůvodnění rozsudku v odpor vzatého, jemuž vlastně dovolání ani neodporuje, připouštějíc správnost názoru soudu odvolacího; než přeče míní dovolání, že nelze žalovaného odsouditi proto, že dodatečná lhůta odpůrcem mu do 1. února 1919 poskytnutá, nebyla přiměřená, neboť nebylo prý možno od prostředka prosince 1918 do konce ledna 1919 sedm vagonů řezaného dřeva vyrobiť a dodat. Tato námitka jest však bezpodstatná, neboť žalovaný — jak soud odvolací zjistil — ve svém dopise ze dne 2. ledna 1919, jenž jest odpovědí na dopis žalobkyně, v níž mu lhůta dodatečně do 1. února 1919 byla udělena, nepřiměřenost lhůty vůbec ani nevytýkal, nýbrž, jak z dopisu toho na jevo jde, splnění smlouvy vůbec odepřel s poukazem na stoupenutí cen dříví a výrobních nákladů. Nepřichází tedy přiměřenost udělené lhůty vůbec v úvahu, to tím méně, když žalovaný ani po uplynutí lhůty té vůbec ničeho více nedodal. Nesprávné právní posouzení spatřuje dovolatel dále v tom, že odvolací soud při výpočtu abstraktní škody vzal za základ rozdíl mezi cenou kupní z roku 1917 a tržovou cenou v únoru 1919. Žalovaný míní, že mohl by příznán býti toliko rozdíl mezi kupní cenou a tržovou cenou v červnu 1918 a odůvodňuje názor ten tvrzením, že vzhledem k dopisu žalobkyně ze dne 9. února 1918, jímž žalovanému byla poskytnuta dodatečná lhůta do 1. června 1918 (nikoliv 1. července 1918, jak dovolatel uvádí), došly vzájemné právní vztahy z původní smlouvy z dubna 1917 konsolidace, a tedy že již tehdy nastalo na straně žalovaného prodlení. Než i v té příčině jest poukázati k tomu, že, když marně prošla lhůta dodací 1. června 1918, žalobkyně, jak z korespondence na jevo jde, poskytla mlčky žalovanému lhůtu, uspokojivši se s jeho prohlášením v dopise ze dne 20. září 1918, že v září dodá 1—2 vagony a zbytek v říjnu a listopadu, kteréhož termínu však žalovaný zase nedodržel. Správně tedy vytkl již soud odvolací, že dopis ze dne 9. února 1918, v němž se žádá splnění do 1. června 1918, vůbec v úvahu přijíti nemůže, jest tedy žalovaný v prodlení od 1. února 1919, a plným právem proto za základ výpočtu abstraktní škody vzata průměrná cena dříví z února 1919. Poukazuje-li dovolatel k tomu, že by se žalobkyni tím dostalo nemírného zisku, poněvadž prý žalobkyně potřebovala dříví ku provedení vojensko-erárních dodávek již v roce 1917, kterážto potřeba prý »patrně« v únoru 1919 více nepozůstávala, nelze k této námitce hleděti, neboť tvrzení, že žalobkyně v únoru 1919 dříví »patrně« více nepotřebovala, jest jednak nepřipustná novota, jednak nemá v procesním materiálu nijaké opory, naopak ze skutkových zjištění soudu odvolacího, jímž dovolání neodporuje, jde na jevo, že žalobkyně jest povinna firmě, jež žalobkyni zhotovovala bedničky a k tomu účelu náhradou za nedodané jí desky, jež měl dodatí žalovaný, si dřevo jinde opatřiti, nahraditi dříví to.

Čís. 719.

Žaloba dle § 1425 obč. zák. jest žalobou určovací.

(Rozh. ze dne 19. října 1920, Rv II 200/20.)

Žalobkyně byla trestním rozsudkem okresního soudu odsouzena zaplatiti žalované na útratách 110 K 50 h a prostřednictvím svého právního zástupce platila tento svůj dluh před 20. březnem 1920 k rukám právního zástupce strany žalované v okolovaných bankovkách. Leč právní zá-

stupce žalované placení nepřijal, žádaje, aby poselkyně buď přinesla seznam bankovek s potvrzením, že odesílatel ručí za pravost kolků aneb je posíla poštou. Žalobkyně na to složila peníz k soudu a domáhala se žalobou zjištění, že složení k soudu stalo se dle § 1425 obč. zák. právem. Procesní soud prvé stolice žalobu zamítl. Důvody: Jak ze znění žalobní prosby, tak i ze žalobního podnětu — oprávněnost složení k soudu — jest patrné, že jde o zjištění skutečnosti, že žalobkyně následkem nepřijetí placení se strany zástupce žalované byla oprávněna k soudnímu složení dluhu. Dle § 228 c. ř. s. nemůže však býti zjišťování skutečností, vyjma zjišťování pravosti nebo nepravosti listiny, předmětem žalob zjišťovacích. § 1425 obč. zák. sice praví, stalo-li se složení po právu, že se tím dlužník od závazku osvobozuje. Ale žalobní prosba nezní na zjištění, že právo neb obligační právní poměr mezi stranami nepozůstává, ačkoliv dle citovaného § zaniknutí dluhu jest pouhým důsledkem toho, stalo-li se jeho složení po právu. V tomto případě by však žalobkyně musela prokázati, že má právní zájem na zjištění právního poměru neb práva. V okolnosti, žalobkyni v té příčině tvrzené, že podala žalobu, aby se vyhnula a předešla exekučnímu stíhání, nemohl však soud sledovati právního zájmu ve smyslu § 228 c. ř. s., třeba zástupce žalované za podobných okolností v jiném případě se k exekučním krokům strhnouti dal, a odkázal žalobu, obzvláště když žalobkyně se vždycky ještě v případě vedení exekuce vydatně může brániti opoziční žalobou. Odvolací soud žalobě vyhověl a uvedl v otázce, o níž tu jde, v důvodech: Ačkoliv návrh žalobní zní jen na zjištění, že složení dluhu na útratách 110 K 50 h k soudu stalo se po právu, přeče jest předmětem žaloby zjištění určitého právního poměru, totiž pomnutí dluhu. Dle přesného znění § 1425 obč. zák. má každé složení dluhu, stalo-li se »po právu« a bylo oznámeno věřiteli, za následek sprostění dlužníka z jeho povinnosti, a proto nebylo třeba, aby již v návrhu žalobním bylo také žádáno za další zjištění, že dluh žalobkyně složením k soudu pomnul. Zjištění toto jest pouhým důsledkem zjištění prvého a jest v něm již obsaženo. Že žalobkyně má právní zájem na tom, aby ve smyslu § 228 c. ř. s. pomnutí jejího dluhu soudním výrokem co nejdříve bylo zjištěno, jde na jevo z toho, že jí hrozí ustavičně nebezpečí exekuce, že by proti ní mohla postupovati jen žalobou opoziční, při čemž by snad důkazy, jež nyní má po ruce, z různých důvodů, na př. pro úmrtí svědků, již uplatňovati nemohla. Tento její právní zájem uznává zákon dokonce jako právní nárok a sice v § 1426 obč. zák. předpisem, že každý, kdo něco platí, jest oprávněn požadovati od věřitele kvitanci čili písemné stvrzení, že dluh byl splněn. Nemůže býti pochyby, že to, co je předepsáno pro případ přímého placení u věřitele, platí i pro případ nepřímého placení dle § 1425 obč. zák., neboť zákonný důvod a zájem dlužníkův jsou v obou případech úplně shodné. Názor prvého soudce, že není tu předpokladů zjišťovací žaloby dle § 228 c. ř. s. nelze tedy považovati za správný a nutno žalobu věcně vyřídit.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání — mimo jiné z těchto

důvodů:

Žalující žádá, aby bylo uznáno právem, že složení 110 K 50 h se stalo právem. Jde tedy o žalobu dle § 1425 obč. zák. Připustnost takové ža-

loby uznává jak literatura, tak judikatura. Žaloba ta má právní povahu žaloby určovací. Podmínky její jsou v tomto případě dány. Žalující žádá uznání, že se složení stalo právem. Žádá tedy určení nikoliv skutečnosti, nýbrž právního poměru, vždyť složení peněz, stalo-li se právem, a byl-li věřitel vyrozuměn, působí pomínutí dluhu, sprostuje dlužníka závazku. Z toho však plyne dále, že dlužník má skutečně právní zájem na určení řečeného právního poměru, to tím více, ježto mu hrozí exekuce.

Čís. 720.

Zákon o zajištění půdy drobným pachtýřům (ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n.).

Ustanovení § 14 zákona jest ustanovením o navrácení ku předešlému stavu pro zmeškání ohlašovací lhůty. Co do dalšího řízení platí ustanovení § 17 nesp. říz. a jest dovolací rekurs vůbec vyloučen.

(Rozh. ze dne 26. října 1920, R I 824/20.)

Soud první stolice odmítl přihlášku požadovatelovu, neshledav zejména, že by byly splněny podmínky § 14 zákona o zajištění půdy drobným pachtýřům. Rekursní soud usnesení potvrdil.

Nejvyšší soud odmítl dovolací rekurs.

Důvody:

Znění § 14 zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n., o zajištění půdy drobným pachtýřům, nedopouští pochybovati o tom, že se v něm upravuje navrácení k předešlému stavu. Dle § 17 odstavec třetí dotčeného zákona postupovati jest v řízení o nárocích drobných pachtýřů podle zásad řízení nesporného. Platí tu tedy také předpis § 17 císařského patentu ze dne 9. srpna 1854, č. 208 ř. zák., dle kteréhožto zákonného ustanovení dlužno při navrácení k předešlému stavu řídit se ustanoveními civilního řádu soudního (§§ 146 a násl. c. ř. s.). Hledí-li se však k těmto ustanovením, nutno prohlásiti, že dovolací rekurs na všechnen způsob jest vyloučen. Neboť povolí-li první soud navrácení k předešlému stavu, nedopouští se dle § 153 c. ř. s. vůbec opravný prostředek, a totéž platí, povolí-li teprve soud rekursní navrácení k předešlému stavu prvním soudem odepřené; zamítne-li pak první soud návrh na navrácení k předešlému stavu a potvrdí-li rekursní soud usnesení první stolice, jak stalo se v tomto případě, je dle § 528 c. ř. s. rekurs proti srovnalým usnesením nižších stolic vyloučen. Tomu není na závadu ustanovení odstavce třetího § 17 zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n., dle něhož soud postupuje dle zásad řízení nesporného, pokud tento zákon nic jiného nestanovuje, ježto v příčině navrácení k předešlému stavu zákon právě neobsahuje zvláštního ustanovení. Dle toho, co uvedeno, je dovolací rekurs požadovatelky nepřipustný a byl proto odmítnut.

Čís. 721.

Ustanovení druhé věty § 55 j. n. nevztahuje se k podílům, jež po odezdání pozůstalosti přísluší dědicům na pohledávkách zůstavitele.

(Rozh. ze dne 26. října 1920, R I 853/20.)

Zůstavitelka, jejíž pozůstalost jest žalována, dluhovala zemřelé Julii S-ové, pokud se týče její pozůstalosti v době své smrti 3533 Kč 33 h. Žalobce jako dědic jedné čtvrtiny pozůstalého jmění po Julii S-ové domáhal se na okresním soudě žalobou podílu z oné pohledávky, jež na něho připadl. U téhož soudu podali současně obdobnou žalobu druzí dva dědicové. Soud první stolice žalobu bez dalšího odmítl pro věcnou nepříslušnost, poněvadž v každém ze sporů dlužno rozhodovati o jsoucnosti celé pohledávky, peněz 1000 K převyšující, z níž každý z dědiců vymáhá jednu čtvrtinu. Pro takovéto spory jest však podle výslovného ustanovení druhé věty § 55 j. n. příslušným soud podle úhrnného obnosu jistinné pohledávky, dosud nezapravené, tedy soud sborový, což ostatně vychází z povahy věci samé, neboť sporné okolnosti zůstávají tytéž, jako kdyby celou pohledávku vymáhala zemřelá věřitelka, nebo její pozůstalost, při čemž odevzdáním pozůstalosti jednotlivým dědicům nenastala v okolnostech těch žádná změna. Rekursní soud napadené usnesení zrušil a nařídil prvnímu soudu, by, vyčkav pravomoci, o žalobě jednal. Důvody: Vývodům stížnosti dlužno přiznati oprávnění v tom směru, že předpisu druhé věty § 55 j. n. nelze na tento případ použiti. Ustanovení toto může týkati se přece jen případů, kde žalobci přísluší i dispozice ohledně nezažalované jím části zbývajících pohledávek původní, čemuž však není tak u pohledávky odevzdané několika dědicům částmi 1000 K nepřesahujícími; podíl každého dědice je samostatným nárokem, neboť původní pohledávka je dělitelná a platí o podílu každého dědice předpis § 889 obč. zák.; dle kterého se musí každý z oprávněných spokojiti svým dílem. Výklad opačný by ukládal dědici nepatrné částky celkové větší pohledávky značné břemeno tím, že by ho nutil zažalovati pohledávku — třeba bagatelní — u sborového soudu, kde je řízení značně dražší i zdlohavější, a nebylo by z tohoto důvodu poslouženo ani žalovaným. Žalobní důvod nároku zůstává sice týž (ze zápůjčky), ale každý žalobce má zájem, aby se nerozhodovalo jen do výše jeho nároku a třeba by soud musel se obíratí otázkou, kolik snad činí ještě zbytek původní pohledávky, nemůže se tím přesumovati příslušnost na soud sborový, ježto jen rozhodnutí do výše zažalované části, jednotlivému dědici přikázané, může mezi dědicem a žalovanou stranou býti rozhodnutím konečným; kromě toho může u každého dědice býti po případě nutným obsírnější jednání o zvláštních námitkách a obranách žalovaného proti jednotlivým dědicům.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Rekursní soud rozhodnutí své správně odůvodnil, proč se na jeho vývody odkazuje a na vyvrácení dovolacího rekursu jen tolik dokládá, že žalobce nežaluje část jistinné pohledávky, nýbrž celou pohledávku

jemu dle děje žalobního příslušející a že tedy už proto předpoklad druhé věty § 55 j. n. není dán, neboť odevzdáním pozůstalosti rozpadla se původní celková pohledávka na tolik samostatných pohledávek, kolika dědicům připadla (§ 889 obč. zák.). Není závady, aby každý z nich nedobýval svůj díl samostatnou žalobou a to u soudu, který dle obnosu podílu toho jest věcně příslušným.

Čís. 722.

Nárok soukromníka proti obci, jež dala u něho ubytovati a stravovati vojenskou asistenci obilní rekvisiční komise, jest nárokem soukromoprávním.

(Rozh. ze dne 26. října 1920, R I 887/20.)

V roce 1917 převzal žalobce k výzvě tehdejšího starosty žalované obce na byt a stravu ve svém hostinci několik vojnů asistujících při rekvisici obilí. Vojni pobýli u žalobce více týdnů, načež žádal žalobce na obci přiměřenou náhradu. Obec vyplatila mu pouze to, co obdržela od státu jakožto poplatek za ubytování a stravování, pročež žalobce domáhal se soudně zbytku. Žalovaná obec vznesla proti žalobě námitku nepřipustnosti pořadu práva. Soud první stolice žalobu rozsudkem zamítl. **Důvody:** Dle §§ 38 a 51 zákona ze dne 11. června 1879, čís. 93 ř. zák. jest přechodně ubytování a stravování vojska věcí obce; povinnost ta stihá ji nikoliv jako podmět soukromoprávních vztahů, nýbrž jako svaz veřejnoprávní. Povinnost tato jest tudíž povinností veřejnoprávní a tohoto rázu jest i náhradní nárok obyvatelů obce, na něž obec svůj závazek přesunula, vůči obci. Soukromoprávního rázu dostalo by se tomuto nároku pouze tehdy, kdyby obec v tom kterém případě byla s jednotlivými svými občany uzavřela úmluvu o výši náhrady, čemuž však v tomto případě tak nebylo. **O d v o l a c í** (správně rekursní) s o u d zrušil napadený rozsudek a vrátil věc soudu první stolice, by ji znovu projednal a rozhodl — mimo jiné z těchto důvodů: I rekursní soud vychází z ustanovení §§ 38 a 51 zákona ze dne 11. června 1879, čís. 93 ř. zák., dospěl však k názoru opačnému. Zmíněný zákon rozeznává mezi ubytováním trvalým a přechodným. Přechodně ubytování, u něž tu jde, postihuje obec, které přísluší pak odškodňovací nárok proti vojenské správě. Jednotlivým osobám se zvláštní povinnost zákonem neukládá. Jsou proto úmluvy obce s jednotlivými občany rázu soukromoprávního, závazek obce pak vůči státu povahy veřejnoprávní, jak vyplývá nanejvýš z § 38 onoho zákona.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Nejvyšší soud položil si především otázku, je-li dovolací rekurs žalované obce vůbec přípustným. K otázce té dlužno odpověděti kladně. První soud uznal za odůvodněnu námitku nepřipustnosti pořadu práva žalovanou obcí vznesenou. Jak již soudem druhé stolice správně bylo vytčeno, pochybil soud první po stránce formální potud, že zamítl rozsudkem žalobu; mělť spíše usnesením ji odmítnouti. Rozhodnutí prvního soudu, ač ve formě

rozsudku vydáno, jest tedy svou podstatou usnesením, pročež i s odvoláním, proti němu podaným, v druhé stolici právem bylo nakládáno jako s rekusem. Ovšem pochybil též soud druhé stolice formálně, uznáv o rekursu jako soud odvolací. V pravdě jest tu tedy usnesení soudu rekursního, nikoliv usnesení soudu odvolacího, a přípustnost dovolacího rekursu neřídí se předpisy § 519 c. ř. s. Soud rekursní pochybil však po stránce formální též potud, že zrušil rozhodnutí soudu prvního. Mělo spíše usnesení soudu rekursního zníti v ten smysl, že se rozhodnutí soudu první stolice, jsoucí vlastně usnesením, změňuje tak, že se zavrhuje námitka nepřipustnosti pořadu práva, v kterémžto případě každá strana může dle čtvrtého odstavce § 261 c. ř. s., když usnesení nabylo mocí právní, navrhnouti, aby položen byl rok k ústnímu přelíčení ve věci hlavní. Vskutku nejde tudíž o zrušující, nýbrž o změňující usnesení soudu rekursního, pročež ustanovení druhého odstavce § 527 c. ř. s. nepřekáží věcnému vyřízení dovolacího rekursu. Ve věci samé pak dlužno usnesení soudu rekursního uznati za správné. Po názoru nejvyššího soudu nepřicházejí zde v úvahu předpisy zákona ze dne 11. června 1879, čís. 93 ř. zák., kterýmž se ustanovuje, jak se mají opatřovati byty a vedlejší potřeby, jichž má za míru potřebi stále vojsko. Podle souhlasného přednesu stran nešlo o ubytování a stravování příslušníků vojska jakožto takových; bylyť spíše za války do obce politickým okresním úřadem vyslány obilní rekvisiční komise, jimž bylo přidáno několik vojnů. Jak vyplývá z výpovědi svědků a z úředního vyřízení okresního hejtmanství byla příslušným úřadem obci uložena povinnost ubytovati a stravovati tyto vojny a hraditi útraty s tím spojené. Žalovaná obec doznala, že dala vojny žalobci do bytu a stravy. Žalobce pak se domáhá náhrady za byt a stravu jim poskytované. Z toho však jde na jevo, že, třebaže povinnost obce k ubytování a stravování vojnů byla rázu veřejnoprávního, náhradní nárok žalobcův proti obci jest povahy soukromoprávní. Neboť buď bylo mezi obcí a žalobcem (třeba jen mlčky (§ 863 obč. zák.) — učiněno ujednání o ubytování a stravování vojnů, a tu přísluší žalobci přímý nárok soukromoprávní ze smlouvy proti obci; — neb učinil žalobce bez smlouvy za obec náklad, který by byla tato dle platných předpisů sama musila učiniti, a v tom případě jde o nárok dle § 1042 obč. zák., jenž podle ustálené judikatury jest i tenkrát povahy soukromoprávní, když povinnost k nákladu má ráz veřejnoprávní. O nárocích soukromoprávních však přísluší rozhodovati pouze a jedině soudům (§ 1 j. n.), nelze tudíž tvrditi, že v daném případě pořad práva jest vyloučen.

Čís. 723.

K žalobě manželky na manžela, z jehož viny bylo manželství rozvedeno, o výživné lze přisouditi pouze výživné ode dne žaloby o výživné, nikoliv ode dne rozvodu, a to s úroky ode dne téže žaloby.

(Rozh. ze dne 26. října 1920, Rv I 465/20.)

Manželství sporných stran bylo rozvedeno rozsudkem ze dne 9. února 1918 z viny manželovy. Manželka domáhala se žalobou podanou dne

6. března 1918 na manželi, by jí platil výživné měsíčním penízem 6.000 K ode dne rozvodu s 5 proc. úroky od téže doby. Procesní soud prvě stolice vyhověl žalobě potud, že přiznal manželce nárok na výživné měsíčních 3.500 K ode dne 9. února 1918, jinak nárok její jmenovitě pokud šlo o úroky zamítl. Po právní stránce uvedl v důvodech: Co se týče doby, od které žalovaný má výživné platiti, soudní dvůr má za to, že žalovaný jest povinen platiti je ode dne 9. února 1918, kdy byl vynesena rozsudek, jímž bylo manželství sporných stran z viny žalovaného rozvedeno, poněvadž tímto rozsudkem byla povinnost žalovaného ku placení na jisto postavena, byť by i o této výslovně v onom rozsudku rozhodnuto nebylo. Názcru žalovaného, že by mělo býti výživné placeno teprve ode dne podání žaloby, soudní dvůr nesdílí, poněvadž není třeba, aby žalovaný byl o plnění vyživovacích povinností, z rozsudku vyplývajících, upomínán, nehledíc k tomu, že v tomto případě otázka ta nemá významu, poněvadž žaloba byla podána již 6. března 1918. Nárok žalobkyně, aby žalovaný platil 6 proc. úrok ode dne splatnosti výživného pro minulost, není odůvodněným, poněvadž žalovaný není v prodlení; teprve tímto rozsudkem bylo vysloveno, mnoho-li žalovaný jest povinen platiti a nařizeno, že lhůty dospěle v čase právní moci rozsudku má platiti do 14 dnů; teprve po uplynutí této lhůty 14ti denní byl by žalovaný v prodlení a žalobkyně oprávněna žádati úroky z prodlení. Poněvadž jde o platy v budoucnosti, jsou tyto splatny předem prvého dne každého měsíce a kdyby tento den nebyly zaplacený, nastává sama sebou povinnost platiti úroky z prodlení, a není třeba povinnost tuto vyslovovati v rozsudku (§§ 1418, 1333 obč. zák.). O d v o l a c í s o u d vyhověl odvolání žalobkyně potud, že zvýšil měsíční výživné na 5.000 K, jinak je zamítl, odvolání žalovaného pak zamítl zcela — mimo jiné z těchto důvodů: Povinnost žalovaného platiti výživné v penězích na místo poskytování výživy naturální nastala rozvodem, kterýmž manželské společenství bylo zrušeno, tedy dnem 9. února 1918 a právem prvý soud přisoudil je tedy od tohoto dne. Vyživovala-li se žalobkyně až do podání žaloby sama, učinila na sebe náklad, ku kterému dle zákona byl povinen žalovaný, a je nárok na zaplacení výživného za tuto dobu založen v § 1042 obč. zák., jehož se sám žalovaný v odvolání dovolává. Že by tento předpokládal nutně náklad učiněný osobou třetí, jak odvolatel míní, nelze z něho čísti. Zásada, že pro minulost výživné požadovati nelze, není tím porušena, ježto tu jde o náhradu učiněného peněžitého nákladu. Ostatně v platném právu není tato zásada nikde vyslovena a odvolání jí ze zákona doložiti nemůže; že by však to byla zásada založená v samé povaze práva, lze tím méně říci, když moderní zákonodárství výslovně nárok na výživné pro minulost uznávají na př. obč. zák. pro něm. říši (§§ 1711, 1613, 1580 odstavec třetí.). Tím však, že žalovaný jest povinen platiti výživné od 9. února 1918, není ještě řečeno, že žalovaný byl toho dne již v prodlení. Splatným se nemohlo výživné státi, dokud nebyla určena jeho výše, což se stalo teprve rozsudkem, pročež správně platební lhůta pro částky za dobu minulou určena dle § 408 c. ř. s. Úroky z prodlení nemohly tedy přisouzeny býti ani z alimentů minulých, tím méně pak z budoucích.

Nejvyšší soud vyhověl dovolání obou stran potud, že přiznal žalobkyni měsíční výživné penízem 5.000 K ode dne 6. března 1918 (podání žaloby) s 5 proc. úrokem z prodlení ode dne splatnosti toho kterého měsíčního výživného a uvedl mimo jiné v

důvodech:

Strana žalující, uplatňující dovolací důvod dle § 503 čís. 4 c. s. ř., dovolává se proto, že odvolací soud nevyhověl jejímu odvolání, pokud jí nebyly soudem prvě stolice přisouzeny 5 procentní úroky z prodlení jak ze splatných již tak také z budoucně dospívajících splátek, a to od 9. února 1918. Dovolání jest v tomto směru odůvodněno. Povinnost manželova, platiti rozvedené manželce výživné, zakládá se na zákonném předpisu (§ 1264 obč. zák.) a nemá tedy výrok soudcovský, tuto povinnost uznávající a výši výživného stanovící, rázu konstitutivního, nýbrž jen ráz deklaratorní. Jest proto manžel neplatící v prodlení ne teprve od doby, kdy částka výživného určena byla rozsudkem, jak se soud odvolací domnívá, nýbrž podle § 1334 obč. zák. při nejmenším již ode dne podání žaloby. Přísluší jí proto též žalobkyni dle § 1333 obč. zák. od toho dne zákonně 5 proc. úroky. Neprávem však žádá žalobkyně také úrok z částek teprv budoucně splatných, pro který nárok zákonného důvodu není. K vymáhání těchto úroků není potřeba opětne žaloby, jak dovolatelka mylně za to má, neboť pro tyto budoucí úroky jsou rozsudky v této věci dostatečným exekučním titulem přes to, že v rozsudcích pojaty nejsou. Právem stěžuje si žalovaný do výroku, že výživné bylo přisouzeno již ode dne rozvodu, a nikoliv ode dne podání žaloby, to jest 6. března 1918. Z pojmu výživného plyne, že ho pro minulost požadovati nelze, neboť jim mají býti ukojeny aktuální potřeby osoby oprávněné, která přece v minulosti musila býti nějak živa. Tím ovšem není ještě vyloučeno, že by osoba k placení výživného povinná byla vůbec sprostěna povinnosti k náhradě nákladů za alimentaci minulou; mohla by k ní přidržena býti sice podle § 1042 obč. zák., jehož v odpor vzatý rozsudek se dovolává, ale v tomto případě neprávem; netřeba zkoumati, zda § 1042 obč. zák. předpokládá jen náklad, učiněný osobou třetí, či mohla-li by též žalobkyně domáhati se podle něho náhrady nákladů, jež — ovšem za žalovaného — učinila sama na sebe, neboť v tomto sporu o takový důvod žalobní vůbec neběží, kdyžž žalobkyně ani netvrdila, tím méně prokázala, že náklad takový učinila. Opírá nárok svůj prostě o předpis, dle něhož jest manžel z vlastní viny rozvedený povinen, poskytovat manželce přiměřenou výživu (§ 1264 obč. zák.), tím však — jak uvedeno — míněna býti může toliko výživa přítomná a budoucí, počítajíc ode dne podané žaloby, a nelze tedy žádati pod tímto titulem alimentace minulé.

Čís. 724.

Zaměstnancův nárok dle § 1154 b) obč. zák. není závislým na tom, že zaměstnanec hlásil nemoc zaměstnavateli, pokud se týče požádal ho o lístek pro lékaře.

(Rozh. ze dne 26. října 1920, Rv I 484/20.)

Žalobce byl zaměstnán jako nádenník u žalovaného od počátku srpna 1919 a, onemocněv dne 10. ledna 1920, domáhal se vyplacení mzdy za první týden nemoci. Žaloba byla prvou stolicí zamítnuta, odvolací soud jí vyhověl a Nejvyšší soud rozsudek ten potvrdil.

Důvody:

Všim právem přisoudil odvolací soud žalobci mzdu za jeden týden pracovní od 12. ledna (pondělí) do 17. ledna (soboty) 1920 podle § 1154 b) obč. zák., ježto je nesporno, že žalobce pracoval v žalovaného od srpna 1919, tedy déle než čtrnáct dní, a § 1154 b) obč. zákoní, že zaměstnanec nepozbývá nároku na plat, když mu po službě aspoň čtrnáctidenní nemoc překazí konati služby po dobu poměrně krátkou, jeden týden nepřevyšující, a když toho nezavinil úmyslně nebo hrubou nedbalostí, — což žalovaný ani netvrdí. Dotčené ustanovení zákona nečiní nárok zaměstnance závislým na tom, že hlásil nemoc zaměstnateli, pokud se týče požádal ho o lístek pro lékaře. Hlásiti nemoc zaměstnateli káže jen slušnost, a potvrzení o tom, že zaměstnanec hlásil se nemocným, vydává dle svědecké výpovědi kontrolora okresní pokladny nemocenské zaměstnatel zaměstnanci toliko k účelům legitimace a kontroly (srv. § 13 vyhlášky min. vnitř. ze dne 20. října 1888, čís. 159 ř. zák.). Že žalobci nepřísluší plná mzda, nýbrž pouze doplatek k tomu, co nemocenská pokladna vyplatila (§ 1154 b) odstavec druhý obč. zák.), nebylo žalovaným namítáno, ač žalobce v odvolání výslovně poukázal na § 1154 b) obč. zák.; k námitce v té příčině teprve v dovolacím spise přednesené nelze tudíž dle §§ 482, 513, 504 c. ř. s. míti zření, kdyžtž ustanovení § 1154 b) odst. 2 obč. zák. není povahy vízící, ježto se v něm pouze stanoví, že zaměstnavatel má už se sraziti částku tamže uvedenou. Ostatně může si z platů, kterých dostává se po dobu překážky zaměstnancům se zřetelem k veřejnoprávnímu pojištění, zaměstnavatel sraziti jen tolik, kolik odpovídá poměru jeho skutečného příspěvku k celému pojistnému.

Čís. 725.

Za své representanty ručí hromadná osoba bezvýjimečně, za své zřízence jen jako každý jiný zaměstnavatel.

(Rozh. ze dne 26. října 1920, Rv I 497/20.)

Nedospělá žalobkyně utrpěla úraz tím, že jí byly rozdraceny řezačkou prsty pravé ruky. Řezačka náležela k inventáři dvoru žalované akciové společnosti, v němž vykonával službu správce, poklasný a šafář, v době úrazu byl stroj obstaráván krmičem dobytka. Žalobě o náhradu škody bylo procesním soudem první stolice vyhověno mimo jiné z těchto důvodů: Žalovaná je akciová společnost tedy podnik, který má dle § 26 obč. zák. též práva a tytéž povinnosti jako osoba fyzická, který však může jako právní subjekt vykonávat svou činnost jen pomocí jiných osob; z možnosti, nabývatí výhod z této činnosti osob, jednajících za žalovanou, vyplývá pro ni i povinnost nésti též nevýhody této činnosti zřízenců. Žalovaná musí tudíž zodpovídati za jednání svých zřízenců u vykonávání uložené jim činnosti ve smyslu zákonných předpisů o ručení za škody. Pakliže tedy opomenutí zřízenců žalované společnosti při činnosti pro žalovanou způsobilo škodu, zejména tím, že ukázal se krmič býti nezpůsobilým k obsluhování řezačky, je žalovaná za škodu tím vzešlou dle §§ 1295, 1297 a 1315 obč. zák. zodpovědnou. Třebaže správce, šafář

a poklasný nařizovali opatrnost při řezačce, zakazovali tam přístup cizím osobám, nakazovali krmiči dozor nad řezačkou, přece v konkrétním případě sběhlo se opomenutí a tudíž zavinění se strany osob, rovněž od žalované používaných a přivedilo úraz žalobkyně. Zejména odůvodněno ručení žalované i ve smyslu § 1315 obč. zák. tím, že užívala osob, které nebyly úplně dbalé toho, aby dodržen byl všeobecně vyhlášený předpis o zamezení úrazu. Soud je však toho názoru, že by i z důvodů §§ 26 a 1295 obč. zák. žalovaná byla povinna v tomto případě k náhradě škody. O dovolací soud rozsudek potvrdil v podstatě z týchž důvodů.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Vytýkajíc, že žaloba na nezdatnosti krmiče ani založena nebyla, a snažíc se dovoditi, že byl objektivně způsobilým k obsluze řezačky, spatřuje dovolání v tom, že rozsudek odvolacího jako již rozsudek prvního soudu dospěl k opačnému závěru, odpor se spisy, po případě nesprávné právní posouzení věci. Ač námitky tyto jsou vůbec neodůvodněné, netřeba se jimi blíže zabývat, poněvadž v tomto sporu, jak bude doličeno, na zdatnosti či nezdatnosti krmiče vůbec nezáleží. Obě nižší stolice založily sice své rozsudky též, ba v první řadě na jeho nezpůsobilosti a nespolehlivosti, ale v tom pochybily. Vycházejí sice správně ze zásady, vyvozované z § 26 obč. zák., že osoba hromadná ručí tak jako fyzická, ale nerozeznávají při tom náležitě mezi jejími representanty a zřízenci. Jest všeobecně v nauce i praxi uznáno a dovozuje se to právě z § 26 obč. zák., že hromadná osoba ručí za své representanty bezpodmínečně (ne tedy pouze v mezích § 1315 obč. zák.), t. j. jako fyzická osoba za sebe, neboť právnická osoba nemůže jednati jinak než jimi, nemajíc jako taková schopnosti, vůli pojatí a jí počinem projevití. Representace hromadné osoby jest jejím mozkiem a jejími ústy. Dle toho tedy jedno jest, zda jednající representant jest zdatný či nezdatný. To však vztahuje se právě jen na representanty či orgány její, ale ne na její zřízence, jež od representantů či orgánů lišiti dlužno a za něž i právnická osoba ručí rovněž jen tak, jako fyzická, tedy ne již bezvýhradně, nýbrž jen v mezích § 1315 obč. zák. (srv. Randa, Schadenersatzpflicht, 1908, str. 74, 75, 78, jenž však užívá o representantech i výrazu »zástupce« a o zřízencích či pomocnících výrazu »orgán«, jest poněkud nejasný; za to zcela jasně Tilsch, Obč. pr. rak., Část všeob., čl. 172, zvl. str. 119 shora). Vždyť pokud jde o pouhé pomocníky, není zásadního rozdílu v tom, zda služeb jejich používá osoba fyzická, či hromadná a bylo by ničím neodůvodněnou nesrovnalostí, by jednotlivec jakožto majitel rozsáhlého podniku ručil za své pomocníky jen v mezích § 1315 a násl. obč. zák., kdežto osoba hromadná, provozující též podnik, ručila by bezvýjimečně. Representanty akciové společnosti udává čl. 227 nn. obch. zák., je to její představenstvo, jež povoláno jest k jejímu zastupování. Jako zřízenci žalované společnosti přicházejí pak v daném případě v úvahu správce, šafář a poklasný, nikoli však pouhý krmič, jemuž dle zjištění nižších stolic uložil dozor nad řezačkou správce. Neručí tedy za něho, i kdyby byl nezdatným, žalovaná společnost, neboť tak daleko předpis § 1315 obč. zák. ani dle svého znění, ani dle úmyslu zákonodávce nejde. Nové jeho znění intendovalo proti dřívějšímu toliko

tu změnu, aby postihnout byl pán záležitosti také v tom případě, když o nezdatnosti zřízence nevěděl, ale vždy jde jen o nezdatnost osoby, kterou sám zřídil či vybral (srv. motivy). Přes to však jest napadený rozsudek správným. Stačilo, když žalobkyně k odůvodnění viny žalované společnosti na úraze uvedla, že řezačka, na které úraz se stal, nebyla proti předpisu místodržitelského nařízení ze dne 12. března 1907, č. 33 z. z. pro Čechy, opatřena ochranným krytem (§ 1311 obč. zák.). Nebylo třeba, aby nad to dokazovala, že nebylo vyhověno tomuto nařízení z viny žalované. Bylo naopak na žalované, aby v tom dokázala svoji nevinu (§ 1298 obč. zák.). Pokusila se sice o to, ale s nezdařem. Bránila se jen tím, že kryt svého času opatřila a že dozor nad řezačkou měl krmič, dále, že vstup do řezárny byl osobám nezaměstnaným přísně zakázán a že měl při řezání přítomný otec a zvláště sestra nedospělé žalobkyně dáti pozor, aby žalobkyně nedostala se do koleček řezačky. Ale místodržitelské nařízení ukládá, nejen kryty opatřiti, ale jich i užívat. V tom směru však zjistil prvý soud a zjištění to zůstalo nedotčeno, že sice ochranný kryt na řezačku, o níž jde, byl kdysi pořízen, ale že na ní nebyl a konečně vůbec zmizel, takže zejména již několik dní před úrazem nebyl již vůbec po ruce. Že vstup do řezárny byl nezaměstnaným přísně zakázán a že v době úrazu byli přítomni příbuzní nedospělé poškozené, jest nerozhodno, neboť tím nemůže býti shlazeno ono předpisu se příčící opomenutí, jež právě bylo příčinou úrazu. Co pak se týče námitky, že dozor nad řezačkou svěřen byl krmiči, jest i tato námitka lichou. I kdyby byl dozor ten býval mu bezvadným způsobem svěřen (rozsudek v odpovězaty zjišťuje naopak, že stalo se tak toliko způsobem všeobecným a v podstatě jen formálním, takže se mu podrobnějších rozkazů a poučení právě o ochranných krytech ani nedostalo), a i kdyby k úkolu takovému zvláštního poučování od nadřízených úředníků ani potřeby nebylo, jak dovolání dovozuje, a i kdyby nadřízení orgánové mohli si býti vědomi, že krmič funkci svou řádně vykonává, přece — jak odvolací soud správně poznamenává — nestačilo uložiti prostě dozor nad řezačkou podřízenému dělníku a dále se o věc nestarati. Pokud tedy žalovaná sama, buď svými representanty nebo zřízenci, nevedla řádného vrchního dozoru, zvláště právě nad zachováváním uvedeného místodržitelského nařízení, není prosta viny na úraze žalobkynině. V tom směru však žalovaná, ač by to bylo na ni, ani nic netvrdila a rozsudek výslovně zjišťuje, že se v tom směru nic nedálo, ba že na př. poklasný, ač viděl asi týden nebo 14 dní před úrazem, že na řezačce není ochranný plech, neuznal ani za dobré, někoho na to upozorniti, poněvadž prý to nebylo jeho povinností, o to se starati. Dopustila se tedy žalovaná sama, t. j. již její representace nedbalostí v povinném dozoru ve vlastním hospodářském podniku a ručí proto za škodu tím vzešlou; neboť při řádném dozoru nebylo by jí mohlo ujíti, že na řezačce, jak ze zjištění prvního soudu vyplývá, pracuje se bez ochranného krytu, a mohla pak podle své povinnosti vhodným opatřením hrozící nebezpečí odstraniti a škodám předějti.

Čís. 726.

Ustanovení smlouvy o splatnosti kupní ceny nedotýká se zákonných ustanovení o tom, koho stíhá nebezpečí dopravy. Byla-li kupní cena

splatna po dojití zboží, zboží však za dopravy se ztratilo, jest kupní cena splatna okamžikem, kdy prodatel musel dospěti k poznatku, že se zboží ztratilo. Od této doby běží též úroky z prodlení.

(Rozh. ze dne 26. října 1920, Rv I 522/20.)

Žalující firma zaslala v říjnu 1918 žalované vagon ovoce. Účet zároveň odeslaný obsahoval mimo jiné doložku: »splatno ihned po dojití zboží.« Žalovaná zboží neobdržela. Žaloba, domáhající se zaplacení kupní ceny a podaná koncem roku 1919, byla procesním soudem první stolice zamítnuta. Odvolací soud rozsudek potvrdil. Důvody. Doložkou na fakturě dala žalobkyně žalované k placení kupní ceny lhůtu až do té doby, kdy jí, žalované, dojde zboží drahou zasláné, tedy kdy dostane se do jejího držení. Žalovaná, přijavši fakturu, jest oprávněna, aby pro sebe uplatňovala tuto platební lhůtu, a proti ní uplatňovaný nárok na zaplacení kupní ceny jest na tak dlouho předčasným, pokud nastala událost, již lhůta jest určena, totiž obdržení zboží. Že tato událost v tomto případě, jak s jistotou lze předvídati, již nenastane, nemůže ničeho učiniti na zmíněném důsledku onoho smluvního ustanovení, neboť tím, že učinila placení kupní ceny závislým na dojití zboží žalované, vzala žalobkyně vlastně na sebe nebezpečí dopravy zboží a musí tudíž nésti nastalou ztrátu v této důslednosti, t. j. v tom, že nárok na placení kupní ceny dosud není dospělým. Neprávem namítá žalobkyně, že prý soud byl povinen, aby žalované podle § 902 správně 904 obč. zák. sám určil přiměřenou lhůtu k placení, neboť zde nejde o případ, kde vůbec není určen jistý čas pro splnění smlouvy, nýbrž o určení lhůty k splnění smlouvy určitou událostí, jejíž nedostavení se vylučuje dospělost splnění smlouvy. Tvrzení odvolatelevo, že uvedená doložka předpokládá podle zvyklosti řádného obchodního styku, že zasláné zboží dojde žalobci v dohledné krátké době, nenačází opory v jasném znění doložky.

Nejvyšší soud žalobě vyhověl.

Důvody:

Uplatňovanému dovolacímu důvodu nesprávného právního posouzení věci (§ 503 čís. 4 c. ř. s.) nelze upříti oprávnění. Ze zjištění první stolice, jež i soud odvolací svému rozhodnutí za základ položil, jest zjevné, že žalující strana sice podle nákladního listu ovoce, o něž tuto jde, 26. října 1918 žalované odeslala, odevzdavši je tento den dráze k dopravě pod adresou žalované, že však žalovaná zboží toho vůbec neobdržela, že jí vagon ovoce nedošel. Správně první soud uvádí, že rozhodující pro tento spor není okolnost ta, zda zboží žalované skutečně došlo, poněvadž nebezpečí dopravy stíhá podle čl. 345 odstavec první obch. zák. kupujícího, a nelze nikterak přikloniti se k názoru odvolacího soudu, že prý doložkou faktury: »Zahlbar sofort nach Eintreffen der Ware, sonst werden 6% Verzugszinsen berechnet«, zamýšleno bylo změnit smlouvou ono zákonné ustanovení a že prý vzala tím žalovaná na sebe nebezpečí dopravy. Nic takového »účet« a citovaná doložka jeho neobsahuje. Poznámka ta pouze upravuje otázku splatnosti kupní ceny, ale otázky, kdo nese nebezpečí dopravy, vůbec se nedotýká. Nelze tedy, kdyžtž ani jiné opory

proto není, tvrdit, že strany zamýšlely měnit ustanovení čl. 345, pokud se týče 324 obch. zák. — Z toho plyne, že žalovaná jest povinna zaslaté jí zboží podle faktury, proti níž v tomto směru ve sporu ničeho namítáno nebylo, žalující straně zaplatit. Žalobkyně učinila vše, co na ni bylo, aby žalovaná zboží dostala. Zajisté, jak to odvolací soud uvádí, lze s jistotou za to mít, že ovoce v říjnu 1918 odeslané a dosud nedodané — žalovaná již obdržeti nemůže. Vagon zboží toho se ztratil a bylo na stranách, by uplatňovaly případné své nároky proti dráze. Že nutno zaslaté zboží, když po dobu skoro dvou let nedošlo, považovati za ztracené, to plyne z ustanovení §§ 90, 98 a 99 žel. dopr. řádu. Poněvadž pak nebezpečí z dopravy, tedy i nebezpečí ztráty zboží postihuje žalovanou, jest její povinností ztracené zboží zaplatit. Povinnost ta u ní nastala, jakmile podle přirozeného běhu věci musila přijíti k poznání, že zboží, ač odesláno, více nedojde. To bylo nejdéle v době, kdy žalobkyně proti ní podala žalobu na zaplacení kupní ceny. Od doby té také jí stihá povinnost platit 6procentní úroky z prodlení. Aby odsouzena byla platit úroky ty také pro dobu předchozí, pro to není žádného podkladu a bylo žalobu ve směru tom zamítnouti.

Čís. 727.

Nakupovač válečného obilního ústavu jest jeho zmocněncem, nikoliv komisionářem ve smyslu obchodního zákona; obilní ústav ručí za něho dle § 1313 a) obch. zák.

(Rozh. ze dne 26. října 1920, Rv I 525/20.)

Žalující strana dodala Vilému F-ovi, »komisionáři« Válečného obilního ústavu ve Vídni, odbočka v Praze, a po té Státního obilního ústavu v Praze, postupně větší množství plodin, podrobených nucenému státnímu obhospodařování. Vilém F. zaplatil jí pouze část kupní ceny, ač zmíněné ústavy mu vyplatily kupní cenu celou. Žalobu proti jmenovaným ústavům, by doplatily zbytek kupní ceny, procesní soud své stolice zamítl. Důvody: Rozhodnutí sporu závisí na zodpovězení otázky, jaké právní povahy byl poměr Viléma F. k oběma žalovaným ústavům. V tom ohledu směrodatny jsou stranou žalovanou předložené a protistranou za pravé a správné uznané smlouvy, které jednak mezi Vilémem F-ou a Ústřední jednotou Českých hospodářských společenstev v král. Českém, jako generálním komisionářem obou žalovaných ústavů, jednak mezi touto Jednotou a Státním obilním ústavem, pokud se týče v podobném znění dříve i s Válečným obilním ústavem uzavřeny byly. Dle obsahu těchto smluv nemůže býti pochybnosti o tom, že Vilém F. byl opravdu komisionářem žalované strany, neboť v odstavci 2. obou s ním uzavřených smluv výslovně jest uvedeno, že na ně vztahovati se mají ustanovení obchodního zákona o komisionářské smlouvě čl. 360—378 s výjimkou čl. 374—377 a smlouva, uzavřená s Ústřední jednotou čes. hospod. společenstev jako generálním komisionářem má podobné ustanovení, nařizující v § 7 výslovně, že Jednota k obstarávání příslušných úkonů používati má fyzických nebo právnických osob jako podkomisionářů, zakazující v § 13, aby títo podkomisionáři další podkomisionáře zřizovali a připouštějí jen zjed-

nání jinakých orgánů pomocných. Bezvýznamno je při tom, uvádějí-li tyto smlouvy v úvodu, že títo komisionáři jsou »zmocněnci« ve smyslu stanov »Ústavů«, neboť označení to nelze bráti ve smyslu právnickém, který právě v následujících ustanoveních se upravuje, nýbrž jen ve smyslu všeobecném, a rovněž bezvýznamny jsou některé zvláštnosti další, při obyčejné smlouvě komisionářské se nevyskytující, které zde plynou z veřejnoprávní povahy celé instituce. Byl-li však Vilém F. komisionářem žalované strany, nevztahuje se na ni ustanovení § 1313 a) obch. zák. a strana žalující sama musí nésti následky své neopatrnosti, když přes výslovný a jí známý předpis § 6 nařízení z 26. května 1917, čís. 235 ř. zák., Vilému F. předávala plodiny na dluh, a tím smlouvu podpisu na přejímacích listech a zpronevěření vyplacených mu již peněz umožnila. Ale i v tom případě, že by Vilém F. dle tvrzení strany žalující nebyl považován za komisionáře v technickém a právním toho slova smyslu a že by byl jen obchodním zmocněncem strany žalované, byla by žaloba neodůvodněna, poněvadž měl dle zákonných a smluvních předpisů kupovati jen za peníze hotově jemu k tomu cíli předané, takže, jednal-li jinak, překročil svou plnou moc a je sám dle čl. 55 obch. zák. za svůj čin zodpověden, a strana žalující nemůže žádati náhradu škody vzniklé z nedbání známých jí v tom směru předpisů strany žalované, a to ani z důvodu neoprávněného obohacení dle § 1016 obch. zák., když žalovaná strana kupní cenu, jak strana žalující sama přiznává, za dodané plodiny skutečně k ruce F-ově zaplatila. Odvolací soud rozsudek zrušil a vrátil věc prvému soudu, by jí znovu projednal a rozhodl. Důvody: Soud odvolací neshlíá úsudku prvního soudu, že Vilém F. jednal se žalobcem jako komisionář žalovaných ústavů ve smyslu čl. 360 odstavce první obch. zák. a jest toho náhledu, že byl zmocněncem po rozumu čl. 360, odstavce třetí obch. zák. a § 1017 obch. zák. Při posouzení poměru, v jakém byl F. k žalovaným ústavům a k žalobci, nerozhoduje ustanovení smlouvy, že se na ni vztahují ustanovení čl. 360—378 s vyloučením čl. 374 až 377 obch. zák., nýbrž skutečný právní stav, který je patrným již ze samého nař. vešk. min. ze dne 26. května 1917, čís. 235 ř. zák., dle kterého jsou obilí a luštěniny ve prospěch státu zabaveny okamžikem, kdy oddělí se od orné půdy (§ 1) a držitel jejich je povinen je nabídnouti a prodati válečnému obilnímu ústavu nebo jeho zmocněncům za stanovenou přejímací cenu (§ 6). Podle legitimace, kterou F. žalobci se prokázati musel, bylo zřejmo, že je povinen a oprávněn k nákupu obilí a luštěnin pro žalované ústavy, že tudíž nejedná jménem vlastním, nýbrž jménem řečených ústavů a na účet jejich. Vilém F. používal dále, uzavíraje se žalobcem obchody, pro žalované ústavy tiskopisů přejímacích a nákupních listů opatřených firmou těchto ústavů, kteráž skutečnost musela zase prodávajícího uvědomiti, že F. uzavírá jménem těch ústavů, a nikoliv jménem vlastním. Když pak Vilém F. zpronevěřil zažalovanou částku kupní ceny za obilí, které od žalobce pro žalované ústavy koupil a hotově zaplatiti povinen byl, nelze říci, že by tím byl překročil jenom plnou moc, nýbrž se dopustil provinění, za které ručí žalované ústavy žalobci dle § 1313 a) obch. zák. Zbývá jen otázka, pokud každý ze žalovaných ústavů ručí, zejména ručí-li oba solidárně za celou škodu, jak žalobce žádá, ale nedokazuje. V tom ohledu zůstalo řízení neúplným, neboť není zjištěno, v jakém poměru oba ústavy k sobě navzájem

se nalézají, pokud se týče jaké množství obilí bylo dodáno prvžalovanému a jaké spolužalovanému, kdy, kolik a za který ústav bylo placeno, zda-li státní obilní ústav podle ustanovení odstavce třetího § 1 min. nař. z 3. ledna 1919, čís. 5 sb. z. a n. do právního poměru žalobce s válečným obilním ústavem ve Vídni, odbočkou v Praze, vstoupil. Bez těchto zjištění nelze určit poměr, v jakém žalované ústavy na škodu žalobci F. proviněním způsobené jsou zúčastněny.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání, správně rekursu.

Důvody:

Proti usnesení odvolacího soudu, jímž byl rozsudek prvního soudu zrušen a věc odkázána prvému soudu k novému projednání a rozhodnutí, podal žalováním dovolání s návrhem za změnu rozsudku odvolacího soudu a obnovení rozsudku prvního soudu. Přes to, že usnesení odvolacího soudu bylo správně odporováno toliko rekusem, slušelo vejíti v řešení věci, poněvadž ze žádání v dovolání uvedeného jasně vyplývá, že se žalování domáhají změny v odpor vzatého usnesení, tudíž označení opravného prostředku jest nerozhodné (§ 84, odstavec druhý, c. ř. s.). Pro zjištění právního postavení Viléma F. nemohou být směrodatna pouze ustanovení smlouvy, nýbrž sluší přihlížeti k celkovému ústrojí instituce, o níž tu jde. Rozhodna jsou v tom směru ustanovení nařízení ze dne 26. května 1917, čís. 235 zák., o němž se smlouvy opírají. Dle tohoto nařízení byly obilí a luštěniny zabaveny ve prospěch státu. Držitel byl povinen prodati je válečnému obilnímu ústavu nebo jeho zmocněncům za stanovenou přejímací cenu. Zmocněnci směli se zabavenými věcmi nakládati toliko podle příkazů válečného obilního ústavu (§§ 1, 6, 22). Mluví-li smlouvy rovněž o zmocněncích, jsou v souhlase se zákonem. Z tohoto celkového stavu plyne nade vší pochybnost, že Viléma F. dlužno pokládati za zmocněnce, nikoliv komisionáře ve smyslu obchodního zákona. Tomu svědčí i znění nákupních a přejímacích listů, nesoucích firmu válečného obilního ústavu a číslo nákupního oddělení. Sluší odkázati i k tomu, že v § 7 stanov státního obilního ústavu nařízení ministra pro zásobování lidu ve shodě se súčastněnými ministry ze dne 3. ledna 1919, čís. 5 sb. z. a n., o Státním obilním ústavu, jenž nastoupil v úkoly válečného obilního ústavu ve Vídni a jest oprávněn, vstoupiti do všech právních poměrů tohoto ústavu, se výslovně uvádí, že do oboru působnosti odbočky náleží jmenovati zmocněnce (komisionáře). Komisionáře dlužno tedy pokládati za zmocněnce. Za provinění jeho ručí ovšem strana, jež si ho ku splnění smluvního závazku zvolila a jest tu pak užití § 1313 a) obč. zák. Nebylo-li placeno ihned při odebrání předmětu, jde to na účet obou stran a nemůže vyloučiti užití § 1313 a) obč. zák.

Čís. 728.

I vzdálenějším sousedům práv jest vlastník ze škody, způsobené tím, že otvorem v jeho zdi dostala se drůbež na jejich pozemek a tam škodu způsobila. Za opravu přehradu dle § 858 obč. zák. žádati však může pouze bezprostřední soused.

(Rozh. ze dne 26. října 1920, Rv I 530/20.)

Na žalobcově pozemku způsobena byla škoda drůbeží, jež náležela obyvatelům dělnické kolonie žalované společnosti. Kolonie obehnána byla plotem, jenž byl poškozen směrem k žalobcovu pozemku, mezi nímž a kolonií byly ještě dva cizí pozemky. Žalobě o náhradu škody procesní soud své stolice vyhověl. Důvody: Jde o to, zda žalovaná společnost ručí za škodu, jež vzešla tím, že opomenula opravit poškozený plot. K této otázce dlužno přisvědčiti, neboť § 858 obč. zák. ukládá vlastníku povinnost, by ohradu opravil, pakli by otvorem v ní zejícím mohl soused býti poškozen. Tak jest tomu v tomto případě. Pozemek žalobcův byl v bezprostřední blízkosti ohrady, žalované nebylo tajno, že obyvatelé kolonie chovají drůbež a že tato otvorem v ohradě dostávala se na pozemek žalobcův. Opomenutím tímto dopustila se žalovaná zavinění, z něhož jí vzhází povinnost ku náhradě škody (§ 1297 obč. zák.). Sousedem ve smyslu § 858 obč. zák. nerozumí se pouze soused bezprostřední a nevadí pojmu souseda, že mezi pozemkem žalobcovým a kolonií žalované jsou dva cizí pozemky. Odvolací soud žalobu zamítl. Důvody: Z povinností, uložených vlastníku šem 858 obč. zák. mohl by odvozovati nárok pouze bezprostřední soused. Hraničícím sousedem jest pouze ten, jehož nemovitost má s nemovitostí sousedů společnou, bezprostřední hranici. Kdyby zákon byl pomýšlel i na vzdálenější sousedy, nebyl by užil výrazu hraničící soused, nýbrž pouze soused. Při správnosti výkladu soudu své stolice bylo by pochybno, až ku jak vzdálenému sousedu sahá závazek dle § 858 obč. zák. Vzdálený soused mohl by pak po případě zasahovati v práva souseda bezprostředního.

Nejvyšší soud zrušil rozsudek odvolacího soudu a uložil mu, by, nehledě k důvodu, z něhož žalobu zamítl, znovu rozhodl o odvolání.

Důvody:

Žalobce požaduje náhradu škody způsobené mu drůbeží a jinými domácími zvířaty, která ze dvorků dělnických domků žalovaného přebíhala na žalobcovu pole plotem, z části zničeným. Za škodu zvířetem způsobenou je sice podle § 1320 obč. zák. zodpovědným ten, kdo zvíře chová, pošve, dráždí nebo opatření zanedbá, ale tímto předpisem není vyloučena zodpovědnost toho, kdo proti předpisu § 1297 obč. zák. opomenul užití pozornosti za daných okolností potřebné, ani toho, kdo jednal proti zákonu, který hledí náhodnému poškození zabrániti (§ 1311 obč. zák.). Zákon v § 858 obč. zák. ukládá vlastníku povinnost, by svou zeď nebo hradbu v dobrém stavu udržoval, kdyby otvorem hrozila hraničícím sousedu škoda, a zavazuje dále každého vlastníka, aby se postaral o ohrazení svého prostranství a o oddělení od cizího pozemku po pravé straně svého hlavního vchodu, je-li tohoto ohrazení potřebí, aby soused nemohl býti poškozován. Předepsaným oplocením a udržováním hradby má býti zamezeno, aby domácí zvířata podle hospodářské potřeby nebo zvyklosti volně chovaná nepřebíhala na sousední pozemky a tam škodu nepůsobila; předpis ten hledí tudíž zabrániti náhodným poškozením, které z chatrnosti hradby nebo nedostatku oplocení mohou sousedu vzniknouti. Tato povinnost jest arci výjimkou z pravidla, již v § 362 obč. zák. uvedeného a proto může býti její splnění vymáháno toliko sousedem bezprostředním, avšak ve sporu nejde o splnění této povinnosti, nýbrž o náhradu škody způsobené

nedbáním tohoto předpisu a opomenutím patřičné pozornosti. První soudce zjistil, že žalobci způsobila škodu drůbež z dělnické kolonie žalovaného, že pole žalobcova jsou v nejbližší blízkosti této kolonie a že žalovanému při trochu pozornosti nemohlo ujít, že jeho nájemníci chovají drůbež a že tato zejména následkem otvoru ohněm vzniklého v plotu nabyla volného přístupu k polím žalobcovým. Toto odůvodnění žalobního nároku odvolací soud zcela přehlíží, vycházejí z mylného názoru, že vlastník může býti ze škody vzešlé opomenutím znovuzřízení plotu zodpověden toliko sousedu bezprostřednímu. V důsledku tohoto názoru odvolací soud nezabýval se odvoláním, pokud odporovalo skutkovému zjištění prvního soudu, že škodu způsobila drůbež v domcích žalovaného chovaná, takže dovolací soud postrádá skutkového zjištění, které by mohl za základ položit svému rozhodnutí ve věci samé. Byl proto odvolací rozsudek ve smyálu § 513 a § 496 č. 3 c. ř. s. zrušen a věc byla zpět odkázána soudu odvolacímu k jednání a rozhodnutí.

Čís. 729.

Zákon o zajištění půdy drobným pachtýřům ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n.

Pod pojmem »rodina« sluší rozuměti okruh osob zahrnutých svazkem příbuzenským nebo švagrovským až do těch stupňů, do nichž obyčejně mezi lidem svazek ten se pěstuje a tudíž přátelský poměr a styk udržuje.

(Rozh. ze dne 26. října 1920, R II 324/20.)

Požadovaný pozemek měl od r. 1901 v pachtu švagr požadovatelův a obdělával jej společně se svou manželkou, sestrou požadovatelovou, až do roku 1910, kdy jej přenechal do podpachtu požadovatelů. Přihlášku jeho oba nižší soudy zamítly z těchto důvodů: Požadovateli nepřisluší nárok, aby mu byl požadovaný pozemek postoupen do vlastnictví, ježto není dle zákona č. sb. 318/1919 oprávněn čítati si do své pachtovní doby onen čas, po který pozemek ten měl v pachtu jeho švagr a jeho sestra. Neboť do »rodiny« ve smyslu § 1 odstavec třetí zákona nelze čítati ani švagra ani sestru, ježto dle § 40 obč. zák. do »rodiny« náležejí pouze rodiče a děti, nikoli však poboční příbuzní, jako bratři, sestry, tina méně pak švagr, a zákon ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n. ve příčině té žádnou výjimku z ustanovení § 40 obč. zák. nestanoví.

Nejvyšší soud přijal přihlášku požadovatelovu na soud.

Důvody:

Dovolací rekurs jest opodstatněn. Neboť i švagr, manžel sestřin, musí připočten býti k rodině požadovatelově po rozumu § 1 odstavec třetí zák. požad., slušit pod »rodinou« rozuměti okruh osob zahrnutých svazkem příbuzenským, t. j. pokrevenským nebo švagrovským až do těch stupňů, do nichž obyčejně mezi lidem svazek ten se pěstuje a tudíž přátelský poměr a styk udržuje, do okruhu osob těch patří ale rozhodně i sestra a potom a proto rovněž také její muž, ježto mezi manželi pak se již nerozeznává a mezi prospěchy jednoho a druhého v názoru lidu rozdílů ne-

činí. S opačným náhledem nižších stolic, že totiž sestra a švagr nespádají pod pojem »rodiny« ve smyslu zákona požadovacího, nelze proto souhlasiti.

Čís. 730.

Ustanovení § 527, odstavec druhý, c. ř. s., platí i v řízení exekučním.

(Rozh. ze dne 26. října 1920, R II 335/20.)

V řízení exekučním zrušil rekursní soud usnesení prvního soudu a přikázal mu, by, proveda se stranami ústní jednání, vydal nové rozhodnutí.

Nejvyšší soud odmítl dovolací rekurs.

Důvody:

Napadené usnesení zrušilo usnesení soudu prvního s příkazem, by tento po provedení ústního jednání se stranami vydal nové rozhodnutí. Jest tu tedy případ uvedený v druhém odstavci § 527 c. ř. s., jenž dle § 78 ex. ř. platí i pro řízení exekuční, kde rozhodnutí soudu rekursního lze odporovati pouze tehdy, když v rozhodnutí tom se stanoví, že teprve po vejití jeho v moc práva jest přikročiti k výkonu příkazu uděleného prvě stolicí. Této výhrady však usnesení rekursního soudu neobsahuje, a jest proto dovolací rekurs nepřipustným.

Čís. 731.

Vyžádati si vyjádření stran a soudu, jenž po zákonu byl by příslušným, jest při delegaci dle § 31 j. n. závazným.

(Rozh. ze dne 26. října 1920, R II 337/20.)

Žalobkyně domáhala se na vrchním zemském soudě, by z důvodu vhodnosti delegován byl ku projednání sporu jiný soud nežli původně dovolaný okresní soud v R. Vrchní zemský soud bez dalšího návrh zamítl, neshledav žádost věcně opodstatněnou.

Nejvyšší soud usnesení to zrušil a uložil vrchnímu zemskému soudu, by, vyžádaje si od okresního soudu v R. a od sporných stran vyjádření o návrhu delegačním, o něm znovu rozhodl.

Důvody:

Dle § 31 poslední odstavec j. n. jest si před vyřízením návrhu na delegaci jiného soudu ku provedení sporné věci vyžádati od soudu po zákonu příslušného a od stran vyjádření sloužící k objasnění věci. Ze znění zákona (argum. slovo »jest si vyžádati« v něm. textu »sind abzufordern«) jde na jevo, že vyžádání těchto vyjádření jest závazné, že tedy aniž by bylo ponecháno volnému uvážení soudu, o delegaci rozhodujícího, uznává-li vyjádření ta potřebnými, se tak vždy státi musí. Správnost toho,

co uvedeno, vysvětluje také ze společné zprávy stálého výboru sněmovny a stálé komise panské sněmovny, v níž se odůvodňuje nynější znění zákona oproti předloze, v níž místo slova »sind« stálo slovo: »können«. Vrchní soud zemský však nešetřil tohoto předpisu a vydal své usnesení, aniž vyžádal si vyjádření jak v § 31 poslední odstavce j. n. nařízení.

Čís. 732.

Z toho, že banka vyplatila akreditovanou kupní cenu, ač předložený nákladní list nebyl označen jako duplikát, neplyne ještě její zodpovědnost za to, že vyplatila peníze na padělek nákladního listu.

(Rozh. ze dne 26. října 1920, Rv II 217/20.)

Žalující firma koupila prostřednictvím Alfreda K-a zboží s tím ujednáním, že zboží bude dodáno, jakmile bude složen u žalované banky akreditiv, znějící na jméno Alfreda K-a, a splatný proti předložení duplikátu u nákladních listů na zakoupené zboží. Žalující dle úmluvy akreditovala u žalované banky kupní cenu, již pak banka vyplatila Alfredu K-ovi proti předložení dvou nákladních listů, jež však nebyly označeny jako »duplikát«. Později se zjistilo, že žalobkyně stala se obětí podvodu Alfreda K-a a že žádné zboží odesláno nebylo. Žalobkyně domáhala se na žalované náhrady škody, ježto vyplatila peníze proti příkazu. Procesní soud první stolice žalobě vyhověl. **Důvody:** Otázku, zda jest označení nákladního listu jako »duplikát« podstatnou náležitostí, jest zodpověděti kladně. Podle § 61 odstavec pátý žel. dopr. ř. jest dráha povinna, by k žádosti odesílatele potvrdila příjem zásilky na duplikátě nákladního listu, jí zároveň s nákladním listem předloženém, a jest duplikát nákladního listu označiti jako duplikát. Vystavení duplikátu jest na nákladním listu razítkem potvrditi. Toto zákonné ustanovení má nejen ten význam, že může odesílatel za dopravy jinak se zbožím disponovati, nýbrž proti předložení duplikátu nákladního listu kupní cenu za zboží ihned po odevzdání zboží dráze a potvrzení dráhou na duplikátě u banky, u níž má kupitel akreditiv, vyzvednouti. V takovém případě tvoří duplikát nákladního listu důkaz jak pro příjemce kupní ceny, tak i pro vyplácející bankovní ústav. Zákon výslovně vyžaduje, aby listina ta byla označena jako »duplikát«. V tomto případě bylo také výslovně ujednáno, že se kupní cena má vyplácet proti »duplikátu« nákladních listů, a má tedy duplikát pro vyplácející banku vlastnost cenného papíru. Postrádá-li tedy listina označení jako duplikát, neodpovídá zákonnému předpisu a nelze jí proto považovati za listinu, tvořící důkaz o tom, že úmluvě bylo vyhověno. Byla-li tedy — jako tomu jest v tomto případě — tato listina (nákladní list) padělána a vyplatila-li banka peníze přes to, že nebyl nákladní list označen jako »duplikát«, zavinila banka, nezachovavši zákonných předpisů, výplatu akreditovaných peněz a jest povinna obnos vyplacený nahraditi. Na tom ničeho nemění se tím, že v praxi se neběře dle posudku znalců z oboru bankovníctví na to žádného ohledu, zda označení jako duplikát na nákladním listu jest připsáno čili nic, ba, že banky dokonce veškeru zodpovědnost ohledně pravosti a platnosti nákladních listů odepírají a to, i když to stranám sdělí. Neboť obchodní zvyklost nemůže zá-

konného předpisu měniti. Zákon se neřídí podle praxe obchodních zvyklostí, nýbrž tato musí býti v souhlasu se zákonnými předpisy. Banka byla povinna, by okolnost, zda nákladní list je opatřen doložkou »duplikát«, zkoumala i proto, že, jak zkušenost učí, právě nedostatek podružných jinak náležitostí, pouhé maličkosti jsou s to, by přispěly ku zjištění padělků. Uvádějí-li znalci, že označení »duplikát« je lhostejno a že banky odmítají předem ručení za pravost listin, jim předložených, dlužno jen ještě podotknouti, že jednak jde tu o zákonnou náležitost, kterou banka nemůže vyloučiti, jednak prohlášení o neručení za pravost nemůže býti závazným všeobecně, nýbrž jen tehdy, když v tom kterém případě druhý smluvník dá výslovně nebo mlčky k tomu svolení. V případě, o který se jedná, takováto výslovná nebo mlčky se stavší dohoda nebyla ani tvrzena. Žalovaná banka jednala tudíž neopatrně a musí nésti toho důsledky (článek 282 obch. zák.). **Dvoulací soud** rozsudek potvrdil z týchž důvodů.

Nejvyšší soud zrušil rozsudky obou nižších soudů a uložil soudu první stolice, by řízení doplnil a pak znovu rozhodl.

Důvody:

Přehlednutí toho, že předložené nákladní listy nebyly označeny jako duplikáty, není takovým pochybením a zanedbáním povinné péče, jež by za všech okolností žalovanou banku zavazovalo k zaplacení požadované částky, nanejvýš se ohled na posudky znalců jak z oboru železničního, tak i z oboru bankovního. Z úvahy, že pouhé opomenutí poznámky »duplikát« by asi nemělo takového dalekosáhlého významu, kdyby předložené nákladní listy byly pravé, plyne, že na tom jediném základě, že schází označení nákladních listů jako duplikátův nelze bezpečně a správně při této rozhodovati. Předepsáno jest výslovně označení duplikátů jako takových §em 61, odstavec pátý, dopr. ř. žel. Prováděcí předpis odst. II. k § 61 dopr. ř. žel. stanoví, jak odesílatelem vyplněný duplikát vypadati a co obsahovati má. Z ostatního obsahu §u tohoto však jde na jevo, že vlastní účel duplikátu je ten, aby odesílatel měl legitimaci jako odesílatel a mohl po případě zásilkou, pokud adresátovi vydána nebyla, nakládati nebo jí jinam, než původně zamýšlel, dirigovati. Okolnost, že banka přehlédla, že na předložených jí dvou nákladních listech schází označení jich jako duplikátů, nestačí tedy o sobě k tomu, aby žalobě vyhověno býti mohlo. Není však proveden důkaz a zjištění okolností důležitých pro posouzení, zda snad banka při vyřizování tohoto obchodu nedopustila se jiných žalobcem tvrzených neopatrností, zda totiž, znajíc již jeden nedostatek předložených listin (nákladní listy bez označení jako duplikáty) nevyplatila peníze Alfredu K-ovi na rychlo mimo úřední hodiny přes varování a upozornování jí došlá. Okolnosti tyto, kdyby zjištěny byly, spolu s tím, co dosud jest zjištěno o nedbání předepsané náležitosti duplikátů, mohly by po případě býti rozhodnými pro úsudek, zda z celého jednání žalované nevyplývá, že nezachovala tu péči, kterou jako obchodník při vyřizování příkazů svých komitentů měla zachovati.

Čís. 733.

1. Ku případům evikce předpis § 49 č. 8 j. n. se nevztahuje.
2. Vojenské koně nejsou věcmi, vyloučenými z právního obchodu. Jich neoprávněný prodej neposuzuje se dle ustanovení o smlouvách neplatných, nýbrž dle předpisův o správě.

(Plenární rozhodnutí ze dne 27. října 1920, č. pres. 749/20.)

Důvody:

Rozhodnutí soudů předkládaný jsou četné případy, kde kupitel domáhá se na prodávatele náhrady, ježto koupený kůň byl jakožto vojenský kůň kupiteli vojenskou správou zabaven. Žaloby podány jsou dílem u soudů okresních, dílem u sborových soudů první stolice. Pokud v žalobách, podaných u okresních soudů, domáháno se bylo peníze, převyšujícího 1000 K, byla ve dvou případech žaloba ve všech třech stolicích věcně vyřízena, námitka věcné nepřislušnosti nebyla vznesena a ani soudové otázkou věcné příslušnosti se nezabývali (rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 20. dubna 1920, Rv I 162/20 a ze dne 18. května 1920, Rv I 207/20). Pouze v jednom případě vznesena proti žalobě námitka věcné nepřislušnosti; okresní soud námitce vyhověl, rekursní soud námitku zamítl a nejvyšší soud potvrdil usnesení rekursního soudu, vycházející z názoru, že žaloba jest žalobou ze správy pro vadu právní a že předpis § 49 č. 8 j. n. vztahuje se jak na vady fyzické, tak na vady právní (rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 2. března 1920, R I 110/20). Pokud žaloba byla podána u sborového soudu první stolice, zabýval se nejvyšší soud dosud třemi případy. V jednom případě (rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 16. března 1920, Rv I 111/20) byla žaloba v první i druhé stolici věcně vyřízena, otázka příslušnosti nebyla vzata na přetřes. Nejvyšší soud sám od sebe zrušil celé předchozí řízení jako zmatečné a odmítl žalobu pro nezhojitelnou nepřislušnost dovolávaného sborového soudu první stolice, vycházející z téhož právního názoru, jako v rozhodnutí R I 110/20. V druhém případě (rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 7. dubna 1920, R I 182/20) vyřízena žaloba ve všech třech stolicích věcně. Při poradě nejvyššího soudu poukázáno k rozhodnutím R I 110/20 a Rv I 111/20 a navrhováno jako v případě Rv I 111/20. Většinou však bylo toto mínění odmítnuto s poukazem k tomu, že vojenský kůň jest mimo právní obchod, jeho koupě je neplatná a nejedná se proto o žalobu ze správy. V třetím případě (rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 4. května 1920, R I 264/20) odmítl sborový soud první stolice žalobu pro věcnou nepřislušnost, rekursní soud odmítl námitku věcné nepřislušnosti, poněvadž § 49 č. 3 j. n. má na zřeteli pouze vady fyzické, nikoli též vady právní; nejvyšší soud odmítl dle § 45 j. n. dovolací rekurs jako nepřipustný. Otázkou, zda vojenské koně jsou věcmi mimo právní obchod, zabývá se zevrubně rozhodnutí Rv I 267/20 a odpovídá k ní v rozporu s rozhodnutím R I 182/20 záporně.

Hledě k těmto odporujícím si rozhodnutím odkázal první prezident nejvyššího soudu věc do zasedání plenárního, jež usneslo se na shora vytčených zásadách. Směrodatnými byly tyto úvahy:

K čís. 1. Pro rozhranění věcné příslušnosti mezi soudy okresní a sborové soudy první stolice v rozepřích o majetkoprávní nároky rozhodnou jest zásadně hodnota sporného předmětu. Případy, kde bez ohledu k této hodnotě nastupuje výlučná příslušnost buďsi soudů okresních, buďsi sborových soudů první stolice, jsou výjimkami z řečeného pravidla a nutno proto přesně vykládati předpisy, patřící do této skupiny. Takovýmto výjimečným předpisem jest i ustanovení § 49 II č. 8 j. n., jímž k výlučné příslušnosti soudů okresních přikázány »spory pro vady dobytka«. Ani z doslovu, ani z úmyslu, ani z dějin vzniku zákona nelze dovozovati, že by slovům »vady dobytka« náleželo podkládati jiný smysl, než jaký dle gramatického výkladu (§ 6 obč. zák.) jest v nich utajen. Ze slov »vady dobytka« jest zřejmo, že zákon na myslí má pouze vady, které vězí ve zvířeti samém, jejichž nositelem jest tedy tělo zvířete, nikoli ale vady mimo ně ležící. Se zákonným označením »vady dobytka« setkáváme se v původním doslovu všeobecného zákona občanského v paragrafech, pojednávajících o správě a sice v §§ 924, 925, 926 a 927. Z celého doslovu těchto paragrafů jest vidno, že zákonodárce slovem »vady dobytka« vyrozumíval pouze fyzické vady dobytka. Na tom se ničeho nezměnilo III. dílčí novelou k obč. zák. (cís. nařízení ze dne 19. března 1916, č. 69 ř. z.). I tu zákon především na myslí má dobytek nemocný a vadný (§§ 925 až 932 a všeob. obč. z.). V § 933 nového doslovu obč. zák. rozeznávají se pokud se nároku ze správy týče: a) nemovitostí, b) movitostí a o d d ě l e n ě, c) vady dobytka. Pak opět se mluví o l h ů t á c h, resp. o začátku l h ů t 1. při odevzdání věci, 2. při správě z takových vad dobytka, při nichž určena jest právní domněnka a 3. pro správu uplatňovanou z důvodu toho, že osoba třetí na věc činí si nárok. Správu pro právní nedostatky zákon tedy liší od správy pro vady dobytka, na něž jedině se vztahuje § 49, odst. 8 j. n. Nebylo také úmyslem zákonodárčovým při nové úpravě všeob. zákona občanského v kapitole o správě pojem »vad dobytka« rozšiřovat i na případy, kdy nelze mluvit o vadě na dobytku, resp. v těle zvířete vážnoucí. Ve vysvětlivkách k osnově III. dílčí novely praví se v úvodě výslovně, že jde o to, »aby zcela zastaralá ustanovení o s p r á v ě z v a d y d o b y t k a byla změněna a novými právními předpisy nahrazena. K titulu 9. odst. 5 (předpisy o obligačním právu. Správa p r o v a d y d o b y t k a) vysvětlivky poukazují k tomu, že dosavadní předpisy neodpovídají novějším vymoženostem na poli zvěrolékařském. Zavadějí se tedy nové a při tom se konstatuje, že zákonodárství nemůže věc upravit do detailu, jelikož znalost nemocí dobytčích nalézá se ve svém rozvoji a zákonná úprava musí odpovídati stanovisku, jaké právě věda zaujímá. Dále se tam uvádí, že se vyskytují a bývají zavlékány stále nové, dříve neznámé d o b y t č í n e m o c i a že zákonodárství není možno, by stejně rychle s těmito změnami a vývojem kráčelo a že se tedy odporučuje, by vládě dáno bylo zmocnění, že může cestou nařizovací potřebně vědě veterinářské odpovídající předpisy vydávati.« Dovolávání se v důvodové zprávě vědy veterinářské a uvádění jen nemocí dobytčích nasvědčuje tomu, že šlo jedině o vady na těle dobytka se vyskytující a nikoliv o vady, které nemají s podstatou dobytka, o něž dotýčný spor je zahájen, co činiti, že tedy slovem »vady dobytka« sluší rozuměti jen a jen nedostatky na zvířeti samém se vyskytující. Za vady takové nelze ovšem označiti pouze snad nemoci dobytka. § 925 nového

znění všeob. zákona obč. výslovně uvádí »nemoce a vady«. Vada může ovšem spočívat i v tom, že zvíře nemá předností slibovaných, resp. předpokládaných (dicta et promissa), na př. koupena byla výslovně kráva březí, pak se ale zjistilo, že březí není, i to je nedostatek na koupeném zvířeti, tedy vada na dobytku — vada fysická. Třeba při tom šlo také o uplatňování vady právní v to zahrnuté, zůstává právě nedostatek resp. vada na těle koupeného zvířete se vyskytnuvší základem pro spor a dlužno především eventuálně i slyšením znalců veterinářů zjistiti, zda vytýkaná fysická vada resp. nedostatek skutečně konstatovány býti mohou. Z uvedeného plyne ale, že vady čistě právní se strukturou těla zvířete nescouvisající, jichž nositelem není tedy tělo zvířete, pod pojem »vady dobytka« zahrnovati nelze. Do této kategorie spadá i vada ta, že dobytče koupené nenáleželo prodávajícímu, že je tu tedy evikční nárok osoby třetí. Vady takové by i žalobou ze správy uplatňovány býti mohly, nejsou vadami ve smyslu § 49 odst. 8 j. n. a není pro rozhodování o nich povolán bez ohledu na ceny předmětů výhradně soud okresní. Mní-li odpůrci tohoto názoru, že se stanoviska oportunité a jednoty bylo by prospěšno jak pro vadu fysickou, tak i pro vadu právní při dobytku se vyskytující příslušným k projednání prohlásiti okresní soud, nelze vůči tomu nic jiného uvést, než jen poukázati ku platným shora uvedeným právním předpisům a k tomu, že při vadách a nedostatecích, kvácích ve zvířeti samém, bylo uznání výlučně příslušnosti okresních soudů zcela pochopitelným, jsouc diktováno jednak tím, že s menším nákladem a menšími obtížemi bude spojena obhlídka zvířete u neb od soudu okresního a tento soud bude mít pro obhlídku zvířete znalce prakticky velmi dobře vyškolené, jednak tím, že zejména při nemocech dobytka věc nestrpí odkladu. Tyto úvahy nemají místa při nedostatku nebo vadnosti vlastnického práva auktorova, ježto v těchto případech jednat se bude o otázky, jež celkem neliší se od podobných otázek jinakých rozepří.

K č. 2. Podle zásady § 355 všeob. obč. zák. může každá věc býti předmětem právního jednání. Zákon však některým věcem upírá tuto způsobilost, a to věcem veřejným, pokud trvá jejich určení k účelům veřejným, a věcem, které výslovně sám za vyloučeny z obchodu prohlašuje. Stát pak vyjímá věci některé z obchodu proto, že chce být jejich vlastníkem sám, takže soukromá práva k nim mohou býti vykonávána pouze potud, pokud tomu nejsou na odpor předpisy vydané k zachování a utužování veřejného blaha (§ 364 odst. 1 všeob. obč. z.). Z toho plyne, že za res extra commercium sluší jen a pouze ty věci považovati, které právní předpisy výslovně jako takové označují. Věcmi takovými, s nimiž obchodovati není možno, jsou vzhledem k tomu, že jsou majetkem státu a výhradně jen k účelům erárním slouží, součástky vojenské výstroje. (Dekr. dvor. kancel. ze dne 5. prosince 1800, ze dne 24. října 1816 (G 204) nař. dvor. kancel. ze dne 21. prosince 1808 W. 234, ze dne 29. března 1839, W. 396, a dekr. dvor. kancel. ze dne 29. srpna 1839 č. 26.261, sv. 267 zák. pol. sb.). Věci extra commercium není však vojenský kůň, jelikož v řečených ustanoveních o koních zmínka se neděje a je také již vzhledem k tomu k předmětům tam uvedeným počítati nelze, že je nelze přece před prodejem zničit co do jejich podstaty způsobem, jak to předpisují uvedená nařízení a jelikož erár sám koně půjčuje a prodává, jak to předpisuje § 1, prodejem zničit co do jejich podstaty způsobem, jak to předpisují uvedená

tedy vojenští koně nejsou zákonem za věci extra commercium prohlášené, dlužno neoprávněný prodej vojenského koně posuzovati dle předpisů o správě, při čemž vzhledem k tomu, že v případě tom jde jediné o právní vadu zvířete, příslušným není výlučně soud okresní.

Čís. 734.

Uznáno-li otcovství k nemanželskému dítěti, lze jen tehda domáhati se sporem toho, co otec dle zákona plniti jest povinen, poukázal-li poručenský soud poručníka ku žalobě formálním usnesením, jež, doručeno byvši též nemanželskému otci, nabylo právní moci.

Tímto usnesením jest procesní soudce vázán.

(Plenární usnesení ze dne 27. října 1920, čís. pres. 1019/20.)

Důvody:

Ve třetím titulu druhého oddílu, jednajícím o nemanželských dětech, ustanovuje I. dílčí novela k občanskému zákoníku (čís. nař. ze dne 12. října 1914, čís. 276 ř. z.) pod § 16 II. toto: »Uznáno-li otcovství, jest na soudu, by sám od sebe stanovil v mimosporném řízení výměru toho, co otci dle zákona plniti náleží, závisí-li však toto rozhodnutí na vyšetření sporných skutečností, jichž prostředky mimosporného řízení nelze zjistiti, by poukázal poručníka, podati žalobu.« I v literatuře i v soudní praxi rozcházejí se názory o tom, kdy dány jsou podmínky řízení sporného a jak odkliditi různost v mínění jednak soudu poručenského, jednak soudu procesního o tom, zda lze či nelze vystačiti s prostředky řízení mimosporného a zda tudíž má či nemá místo řízení sporné.¹⁾ Když i v praxi čsl. nejvyššího soudu objevil se v naznačených směrech různost mínění,²⁾ přikázal I. prezident věc senátu plenárnímu. Tímto usnesením shora uvedená právní věta, pro niž byly rozhodnými tyto úvahy: Dle motivů ku vládní předloze I. dílčí novely (čís. 2 příloh k těsnopiseckým zápisům panské sněmovny, XXI. zasedání, 1911, str. 74 a 75) směřováno ustanovením § 16 I. dílčí novely k tomu, by zjednána byla shoda v otázce, v praxi namnoze sporné, zda výměru toho, co otci nemanželského dítěte dle §§ 166—168 obč. zák. plniti náleží, lze z moci úřední zjistiti řízením mimosporným, či zda nutno, by spolehlivý podklad byl za všech okolností zjednan řízením sporným.

Jak vidno z doslovu § 16 I. dílčí novely, nezabočil zákon ani do toho, ani do onoho z obou extrémů. Rozhodnuv se zásadně pro řízení mimosporné, neztratil s očí zvláštnosti řízení mimosporného, nezapoměl na stěžejní zásadu tohoto řízení, vyslovenou v § 2 čís. 7 nesp. říz. Z důvodů, jež zde zevrubně uváděti netřeba, prolomil zákon na prospěch řízení mimosporného zásadu, vedle které sporem projednává a rozhoduje se o ná-

¹⁾ Údaje literární obsahují a soudní rozhodnutí udávají zejména poznámky 25 a 26, přičiněné na stránce 235 k § 463 díla: Krainz-Pfaff-Ehrenzweig, System des österr. allg. Privatrechtes, fünfte Auflage, zweiter Band, zweite Hälfte Familien- und Erbrecht. K tomu rozhodnutí Glaser-Unger, neue Folge, Band 52, Nr. 7256, 7571 a 7716.

²⁾ Rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 7. ledna 1920, čís. R. I 510/19 (Právník 1920, sešit VIII, str. 294) a ze dne 31. srpna 1920 čís. R. I 712/20.

rocích majetko-právních, necht' si spornými jsou jen co do důvodu, či co do rozsahu, či ve směru obojím, a odkládl námitku, již proti přípustnosti mimosporného řízení bylo by lze čerpat z zásady § 1 nesp. říz. Vysloviv se zásadně pro mimosporné řízení nemohl zákonodárce pustiti se zřetele případy, v nichž tato cesta dle úpravy tohoto řízení nebyla by schůdnou a nevedla by k uspokojivému řešení případu, tudíž případy, na něž pamatováno již § 2 čís. 7 nesp. říz. Zda tento předpoklad takovýchto případů byl ospravedlněn čili nic a zdali tedy pravdu mají ti, kdož k otázce té přisvědčují, či ti, kdož to popírají, jest zcela lhostejno. Tento rozpor mohl by přijíti v úvahu de lege ferenda, de lege lata jest bez významu.

Rovněž netřeba sledovati ty, kdož položili si otázku, zdali hledíc k ustanovení § 2 čís. 7 nesp. říz., byla výhrada § 16 I. dílčí novely: »závisí-li však... až... podati žalobu« vůbec potřebna, čili nic a, proč doslov této výhrady vychyluje se od doslovu § 2 čís. 7 nesp. říz. Dostit' de lege lata na výhradu uchyluje v § 16 I. dílčí novely jest, a rovněž stačí pro otázku, o které tuto rozhodovati náleží, že, jakž celkem se uznává, přes různost doslovu výhradou § 16 I. dílčí novely vyjádřeno jest v podstatě totéž, co jinými ovšem slovy jest řečeno v § 2 čís. 7 nesp. říz. I ten, i onen předpis má na zřeteli případy, kde věc zásadně přikázána jest řízení mimospornému a vytýká předpoklady, za kterých věc výjimečně může dostati se na pole řízení sporného. Vysloviti se o tom, zda tyto předpoklady zde jsou, přikazuje § 16 I. dílčí novely soudu poručenskému. Tento soud zjednuává svým výrokem podklad pro přípustnost řízení sporného, jeho výrok má po této stránce ráz konstitutivní. Ježto pak, jak výtčeno, řízení mimosporné má zde býti pravidlem, cesta sporu výjimkou, vázanou na přesně stanovený předpoklad, ježto dále výkon soudní pravomoci jest nejen právem, nýbrž po výtce veřejno-právní povinností soudce, jemuž právní záležitost jest přikázána a ježto posléze účastníci mají subjektivní nárok na to, by právní záležitost, jimi na soud vznesená, došla vyřízení cestou, v zákoně naznačenou, jest zajisté oprávněn požadavek, by jednak poručenský soud, poukazuje poručníka výjimečně ku žalobě, učinil tak způsobem, který poskytuje dostatečnou záruku pro poznatek, že poručenský soud uvědomil si jasně dosah § 16 I. dílčí novely a to, že jedná se o opatření, kotvící v tomto zákonném ustanovení, jednak, by opatření to nestalo se bez kontroly účastníků. V onom směru učí však praxe poručenských soudů na mnoze tomu, že tito soudové přidržují se prázdné šablony místo podstaty věci, že, učinivše jen tolik, ut aliquid fecisse videatur, udělují prostě dle čís. 62 Němethy-ho sbírky formulářů zmocnění ku rozepři, nepovažující za potřebno nějaké odůvodnění a nedoručující svého usnesení nemanželskému otci. Nehledíc k tomu, že zmocnění ku rozepři má i limotně i formálně zcela jiný ráz a význam než opatření dle § 16 I. dílčí novely a že tudíž z té okolnosti, že poručenský soud tuctovým vyřízením zmocnil poručníka ku provedení sporu, nikterak, při nejmenším pak spolehlivě nelze souditi, že vůbec uvědomil si význam § 16 I. dílčí novely a proč za neschůdnou k vyřízení věci uznal cestu nesporného řízení, není výrok, jímž zmocňuje se poručník k vedení rozepře formálním výrokem po rozumu § 16 I. dílčí novely a nelze proto výrok ten uznati za postačitelý podklad pro přesun věci z pravidelného mimosporného řízení na výjimečnou cestu řízení sporného. Tím padá též argumentace, kotvící ve stereotypním výroku, že prý poručenský soud, uděliv zmocnění k rozepři, dal zřejmě na srozuměnou, že za

neschůdnou považuje cestu řízení mimosporného. Nejde tu o bezobsažnou hříčku slov ani o prázdný formalismus, nýbrž jedná se o to, by poručenský soud neplul po vodách šablonovitosti a by zlomen byl hrot domněnce, že zcela libovolně vyhnul se úkolu, jenž zákonem jemu v prvé řadě jest přikázán. Nutno tudíž trvati na tom, by poručenský soud učinil formální usnesení po rozumu § 16 I. dílčí novely a by usnesení totéž řádně odůvodnil. Pak zajisté zabrání se tomu, by neopakovaly se případy, kde poručníku uděleno zmocnění ku sporu, pokud se týče, kde poručník poukázán ku žalobě na údaj matky, vedle něhož prý o výživném nelze docíliti dohody, nebo proti otci, jenž nemá ani majetku, ani jiných příjmů než služební požitky z veřejného svého postavení, jichž výši bylo lze zjistiti prostým úředním dotazem. Bylo dále poukázáno k tomu, že usnesení, vynesené dle výhrady § 16 I. dílčí novely musí státi se za kontroly stran. Nutno proto usnesení to doručiti zejména též nemanželskému otci a umožniti takto účastníkům, by opravnými prostředky nesporného řízení bránili se proti přesumu věci na pole řízení sporného. Na vyřízení věci cestou mimospornou má zájem jak mimomanželské dítě, jednak proto, že rychleji dostane se mu úpravy jeho nároků, jednak proto, že oficiálním rázem mimosporného řízení chráněno jest před úskalím processuálního opomenutí, na vyřízení touto cestou má zájem i mimomanželský otec, jemuž, kdyžt' otcovství uznáno, nemůže býti lhostejno, by k vůli výši alimentace byl nucen vésti nákladný spor.

Poukázán-li poručník na žalobu formelně bezvadným a právoplatným usnesením poručenského soudu jest zjednan nezvratný podklad pro řízení sporné a nelze procesnímu soudu přiznati oprávnění, by zkoumal, zda usnesení poručenského soudu jest či není věcně opodstatněno. Pravda ovšem, že ustanovení posl. odstavce § 42 j. n. k tomuto případu se nevztahuje, majíc na zřeteli případ opačný. Nutno však uvážiti, že zákon ponechává soudu poručenskému na uváženu, zda jest či není s to, by vystačil s prostředky řízení mimosporného. Posouditi věcnou odůvodněnost tohoto výroku přísluší po případě soudu, jemuž poručenský soud pořadem stolic mimosporného řízení jest podroben, nelze však práva toho přiznati soudu procesnímu, jenž není po zákonu povolán k tomu, by rozhodoval o správnosti usnesení soudu poručenského. Právoplatný výrok poručenského soudu jest nezvratitelným podkladem přípustnosti pořadu práva nejen pro účastníky, nýbrž i pro soud procesní.

Na konec nebude od místa, zaujati stanovisko ještě k jedné otázce, jež z různých stran byla nadhozena. Vysloven totiž názor, že, zahájen-li spor, aniž bylo by zde formálního a právoplatného usnesení po rozumu § 16 I. dílčí novely, bude na místě přerušeni sporu do doby, dokud nebude zjednan tento formální podklad přípustnosti pořadu práva. K tomuto názoru přidati se nelze. Civilnímu řádu soudnímu venkoncem neznámo jest přerušeni rozepře pro pendenci praejudiciální otázky v řízení mimosporném (Ott, Rechtsfürsorgeverfahren, str. 165, Klein, Vorlesungen, str. 77). Není-li zde formálního podkladu pro přípustnost pořadu práva, jest sporné řízení nepřipustným a cesta, jakou v tomto případě jest se bráti soudu procesnímu, jest v civilním soudním řádě přesně vyznačena.

**Pobyt v hotelu nevyklučuje, že host má v témže místě řádný byt.
Nárok na příspěvek k pražskému nemocničnímu fondu promlčuje se po
uplynutí pěti správních let.**

(Rozh. ze dne 2. listopadu 1920, R I 705/20.)

Pozůstalostní soud zjistil, že zůstavitel měl byt ve svém Pražském domě, třebaš zemřel v hotelu de Saxe v Praze, a vyměřil z pozůstalosti příspěvek k nemocenskému fondu dle dvorského dekretu ze dne 9. dubna 1817, čís. 1331 sb. z. s. Rekursní soud usnesení potvrdil a uvedl mimo jiné v důvodech: Rovněž tak námitka promlčení práva k d o d a t e č n ě m u vyměření $\frac{1}{2}$ proc. nemocničního fondového příspěvku v tomtéž rozkladu rovněž jako důvod téhož dědičkou uplatňovaná nedopadá, neboť nejde tu o dodatečné vyměření poplatku po rozumu § 3 zákona ze dne 18. března 1878, čís. 31 ř. z., nýbrž o vyměření prvotné. Právo státu vymáhati dávky pro šlé, promlčuje se dle § 5 cit. zákona v 6 letech od projití roku správního, ve kterém se měla dávka zaplatiti. Avšak právo státu v y m ě ř i t i dávku promlčuje se dle § 1 ve spojitosti s § 6 cit. zák. ve 4 pokud se týče 5 letech a počíná toto promlčení teprve od projití správního roku, ve kterém poplatek povinný vzešel, t. j. ve kterém bylo vyzvání, že má poplatník platiti, dodáno, neb ve kterémž byl úřad s to, aby poplatek vyměřil nebo předepsal. Soud pozůstalostní jest pak s to, — zejména při velkých pozůstalostech, jichž projednávání mnohdy poměrně dlouhou dobu vyžaduje, — aby fondový příspěvek spolehlivě vyměřil pouze tehda, až právoplatně finančními úřady ryzí pozůstalost konečně a právoplatně jest zjištěna. Nějakého a b s o l u t n ě h o promlčení vůči státu citovaný zákon nezná a proto ustanovuje v § 2, že teprve, uplynulo-li, než úřad byl s to, aby poplatek vyměřil a předepsal, třicet let od projití roku správního, v němž poplatek povinný vzešel, nemůže již práva v y m ě ř o v a c í h o užívati. A poněvadž právní základ pro soudní vyměření nemocničního příspěvku totiž konečně zjištěná ryzí pozůstalost byla právoplatně stanovena teprve rozhodnutím finačního ministerstva ze dne 28. dubna 1919, čís. 6241/19, jest shora uvedené vyměření řečeného fondového příspěvku zákonem úplně odůvodněno.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Nižší soudy dospěly souhlasně ku přesvědčení, že zůstavitel měl řádné, trvalé bydliště ve svém domě v Praze. V dovolacím rekursu je tvrzeno, že mínění toto jest ve zřejmém odporu s ustanovením dv. dekretu ze dne 9. dubna 1817, čís. 1331 sb. z. s. o trvalém bydlišti zůstavitelově a s definicí bydliště podle § 66 j. n. Ale vzhledem na skutková zjištění soudů nižších, jež sluší uvažovati všeska v souvislosti a proti nimž stěžovatel neuvedl v dovolacím rekursu nic podstatného, nelze tomuto jeho tvrzení přisvědčiti. Stěžovatel poukazuje na to, že zůstavitel v době svého úmrtí bydlil v hotelu de Saxe v Praze a nikoli ve svém Pražském domě; že měl na svém statku v O. zámek, jenž byl v posledních dvou rocích jeho života

k jeho příkazu opraven, rozšířen a všim komfortem opatřen, aby tam mohl i v zimě bydleti; že podával svá příznání k daním v O. a že berní správa v S. vyměřovala mu osobní daň z příjmu; že nařídil svému právnímu zástupci, aby jeho Pražský byt pronajal. Tyto okolnosti nejsou způsobilé, aby vyvrátily mínění, že zůstavitel měl v době své smrti trvalé, řádné bydliště v Praze ve smyslu § 66 j. n. a hořejšího dv. dekretu z roku 1817 a nemohou vésti ke spolehlivému závěru, že zůstavitel vzdal se v roce 1912 bytu Pražského, jak v dovolací stížnosti je tvrzeno. Již v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. prosince 1919, č. j. R I 460/19 (č. sb. 322), bylo uvedeno, že podle § 66 j. n. táž osoba může míti v obvodech několika soudů zároveň řádné bydliště usídlivši se tam v úmyslu, aby tam trvalé se zdržovala. Okolnost, že pozůstalostní řízení bylo zahájeno u krajského soudu v Písku, a že zemský soud v Praze byl delegován ku projednání pozůstalosti, jest rovněž nerozhodna, poněvadž krajský soud v Písku stal se místně příslušným ku projednání pozůstalosti následkem předstížení a nikoli proto, že on sám by byl výlučně ku projednání pozůstalosti zákonem povolán býval. Podle § 105 j. n. zemský soud v Praze právě tak by byl mohl zahájit řízení pozůstalostní, jako krajský soud v Písku.

Zřejmou nezákonnost spatřuje stěžovatel též v souhlasném výroku soudů nižších, že nenastalo promlčení příspěvku, o který jde. Že nelze zde užití § 3 zákona ze dne 18. března 1878, čís. 31 ř. z., již soud stolice druhé správně uvedl i odůvodnil a stačí v této příčině poukázati na obsah usnesení v odpor vzatého. Stěžovatel vzhledem na to, že dědička předložila výkaz pozůstalostní soudu prvé stolice dne 7. května 1914 a že tím vyhověla předpisu § 46 poplatkového zákona, že pak příspěvek k nemocničnímu fondu byl předepsán, jak v dovolacím rekursu je tvrzeno, teprv usnesením soudu prvé stolice ze dne 25. července (správně června) 1919, projevuje mínění, že právo státu, vyměřiti tuto dávku, jest podle prvé věty § 1 zákona z roku 1878 promlčeno. Dle tohoto § 1 ovšem právo státu, dávku vyměřiti, promlčuje se z pravidla ve 4 letech, ale při kolcích i bezprostředních poplatcích, totiž poplatcích, jež dlužno zapraviti ne kofky, nýbrž bezprostředně penězi u státní pokladny (§ 3, popl. zák.), promlčuje se v 5 letech a promlčení počíná se uplynutím správního roku, ve kterém strana vyhověla své povinnosti oznámení dotyčně dodání základů pro vyměření nebo předepsání. V této pozůstalostní věci jde o poplatek bezprostřední ve smyslu § 46 popl. zákona a § 1 zákona z roku 1878. Promlčení bylo by mohlo tedy nastati teprve po uplynutí pěti správních roků, ale usnesení ze dne 25. června 1919, na které stěžovatel poukazuje, vydáno bylo v pátém roce správním po dni 7. května 1914, tedy dříve, než podle § 1 zák. z roku 1878 mohlo promlčení nastati. Kdyby však, což stěžovatel vůbec ani nečiní, poukázáno bylo na to, že usnesení ze dne 25. června 1919 bylo formálně zrušeno, a následkem toho vzato by bylo v pochybnost, zdali tímto usnesením dávka byla vyměřena ve smyslu téhož § 1, stačilo by připomenouti, že usnesením tímto bylo dle § 4 téhož zákona z r. 1878 promlčení přerušeno a nové promlčení nemohlo dosud nastati. Ostatně podle uvedeného § 1 může promlčení počti běžeti teprve, když strana vyhověla povinnosti k oznámení, dotyčně k dodání základů pro vyměření nebo předepsání poplatku, avšak příspěvek k nemocničnímu fondu dle dvorského dekretu ze dne 9. dubna 1817, č. 1331 sb. z. s. nevyměřuje úřad pro vyměřování poplatků, povoláný zákonem k tomu, by na základě vý-

kazu pozůstalostního vyměřil poplatky pozůstalostní, nýbrž příslušným k vyměření onoho příspěvku jest soud projednávající pozůstalost a základem pro vyměření jeho není a nemůže býti výkaz pozůstalostní, nýbrž, jak v onom dvor. dekretu z r. 1817 jest vysloveno, čisté jmění pozůstalostní. Toto pak bylo právoplatně určeno teprve rozhodnutím finančního ministerstva ze dne 28. dubna 1919. Když tedy soudy nižší projevily souhlasné mínění, že promlčení příspěvku k nemocničnímu fondu jest v této pozůstalostní věci vyloučeno, nelze spatřovati v tom zřejmou nezákonnost ve smyslu § 16 cís. patentu ze dne 9. srpna 1854, č. 208 ř. z., jak stěžovatel mylně se domnívá.

Čís. 736.

**Ochrana nájemců (zákon ze dne 8. dubna 1920, čís. 275 sb. z. a n.).
Na nájem sportovního hřiště, na němž po pronájmu nájemce vystavěl baráky, ochrana zákona se nevztahuje.**

(Rozli. ze dne 2. listopadu 1920, R I 880/20.)

Žalobce pronajal žalovanému sportovní hřiště, na němž žalovaný po té vystavěl baráky. Žalobu na zrušení smlouvy nájemní soud první stolice odmítl, shledáv ji nepřipustnou vzhledem k předpisům zákona o ochraně nájemců ze dne 8. dubna 1920, čís. 275 sb. z. a n. Rekursní soud usnesení to zrušil a nařídil prvnímu soudu, by o žalobě jednal a ji rozhodl. **Důvody:** Zákon o ochraně nájemníků ze dne 8. dubna 1920, čís. 275 sb. z. a n. na tento případ vztahovati nelze. Dle tvrzení žaloby jde o nájem sportovního hřiště. Na nájem pozemků zákon o ochraně nájemců však nelze použiti. Prvý soudce, dovolává se § 31 zákona, přehlíží, že tento § mluví jen o bytech, částech bytů a jakýchkoli jiných místnostech. Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona jako místnosti příkladmo uvádí: místnosti úřední, spolkové, ateliery a pod., takže již z tohoto výpočtu je jasné viděti, že zákonodárce pouhé prostory pozemkové zákonem chrániti nemíní. »Místnosti« sluší rozuměti dle rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 17. srpna 1920 R I 661/20 prostory, zdí nebo stěnami od svého okolí oddělené, které od bytů liší se pouze tím, že neslouží k účelům bytovým. Povahu místnosti dle této definice sportovní hřiště, i když později na něm, jak žalobce uvádí, postaveny byly baráky, nemá, poněvadž dle žaloby předmětem smlouvy nájemní byla jen část pozemkové parcely. Zákon o ochraně nájemců vydán byl především za tím účelem, by odpomoženo bylo nynějšímu nedostatku bytů ochranou nájemníků. Hřiště je místem, nikoli místností a zákon tak výjimečné povahy, jako je zákon o ochraně nájemníků, nelze vykládati způsobem rozšiřujícím. Když tomu tak, bylo žalobu na soud přijati a o ní sporné řízení zahájiti.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Dle § 31 zákona ze dne 8. dubna 1920, čís. 275 sb. z. a n. vztahují se ustanovení tohoto zákona také na jednotlivé části bytů a jakékoli jiné místnosti, které jsou předmětem nájemní neb podnájemní smlouvy. Jest

tedy pro otázku, má-li býti tohoto zákona použito, rozhodnou pouze okolnost, co bylo předmětem smlouvy, nikoliv způsob, jakým majitel předmětu nájemního užívá. V tomto případě jest nesporno, že žalující strana dala žalované straně do nájmu část sportovního hřiště, že tedy předmětem nájemní smlouvy jest pouhý nezastavený pozemek. Okolnost, že pronajaté hřiště nezůstalo hřištěm a že později stranou žalovanou za souhlasu strany žalující postaveny byly na něm Döckerovy baráky, nemůže na tom ničeho změnit, když není tvrzeno, že se tyto baráky staly vlastnictvím strany žalující a že se tím předmět smlouvy změnil. Zůstal-li však předmětem smlouvy pouhý pozemek, nelze naň vztahovati zákon o ochraně nájemců a sluší o návrhu na zrušení této smlouvy rozhodnouti sporem.

Čís. 737.

Povolení prozatimního opatření dle § 384 ex. ř. jest pouhým exekučním titulem, na základě jehož teprve může býti povolena exekuce dle § 355 ex. ř.

(Rozh. ze dne 2. listopadu 1920, R I 881/20.)

Ohrožený domáhal se současně se žádostí za prozatimní opatření zákazem honitby, by odpůrci uložena byla za každý zapovězený čin pokuta, jakož i aby zřídil jistotu pro škodu, která by vznikla dalšími zapovězenými činy. Soud první stolice vyhověl žádosti v plném rozsahu. Rekursní soud zamítl žádost pokud šlo o uložení pokuty a zřízení jistoty. **Důvody:** Dle §§ 384 a 355 ex. ř. je nutno za příčinou vynucení opomenutí nejdříve navrhnouti exekuci k tomuto vynucení a teprve, když exekuce taková byla povolena, je možno dále navrhnouti, aby byla uložena straně povinné peněžité pokuty za každý další zapovězený čin, jakož i jistota za škodu, každým takovým dalším činem povstalou. Žalobcové však za povolení exekuce ve smyslu § 355 ex. ř. k vynucení opomenutí dosud nežádali a je proto jejich návrh na uložení pokuty a jistoty ve smyslu tohoto zákonného ustanovení předčasným a nelze mu proto vyhověti.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Názor stěžovatelů, že dle §§ 355 a 384 ex. ř. prozatimné opatření sluší provésti tím způsobem, že se již po povolení jeho odpůrci uloží peněžité pokuty nebo vazba pro každý zapovězený čin, nelze sděleti. Usnesení prozatimné opatření povolující, které má býti provedeno, jest exekučním titulem k zajištění nároku navrhovatelů a lze na základě něho v tomto případě ve smyslu § 355 ex. ř. navrhnouti, aby k vynucení a provedení tohoto prozatimného opatření povolena byla exekuce. Slovy »po povolení exekuce« v § 355 ex. ř. sluší tedy rozuměti exekuci povolenou na základě prozatimného opatření, a nelze je vykládati, jak tvrdí stěžovatelé ve smyslu: »po povolení prozatimního opatření«. Jest tedy nutno, aby navrhovatelé žádali především za povolení exekuce; ač není zákonem vyloučeno, aby byl s touto žádostí spojen návrh na uložení pokuty a jistoty. (Viz ostatně

úřední formuláře č. 313 a 314.) Poněvadž návrh stěžovatelů těmto požadavkům nevyhovuje, byl správně zamítnut.

Čís. 738.

Pro žaloby dle § 36 ex. ř. jsou příslušny soudy i tenkrát, když byla exekuce povolena na základě exekučního titulu pocházejícího od úřadu správního.

(Rozh. ze dne 2. listopadu 1920, R I 896/20.)

Proti exekuci ku vydobytí nedoplatků pensijních příspěvků vedené na základě vykonatelného výkazu o nedoplatcích podal dlužník žalobu, označiv ji jako žalobu dle § 36 ex. ř. Procesní soud první stolice vyhověl žalobě. Odvolací soud zrušil napadený rozsudek i řízení jemu předcházejší a žalobu odmítl. Důvody: Brojí-li se v žalobě proti tomu, že předepsané příspěvky nejsou vykonatelné, že výkaz nedoplatků nezní na povinného, odporují tato tvrzení předloženému titulu a jsou bezdůvodná. Rozbíral-li první soud otázku, že nebyl výkaz nedoplatků doručen žalobci, že nepodepsal žalobce zpátečního lístku připojeného ke spisům administrativním, že žalobce neměl vědomosti o tom, co má platit a kdy, a že původní výměr nedoplatků zněl na společnost Inž. P. a spol., překročil meze rozhodování o žalobě dle § 36 ex. ř., neboť tu již se pustil do otázky, kterou mohou rozhodovati jen úřady správní. Třeba tedy byla žaloba označena, jako žaloba dle § 36 ex. ř., přece se tu ve skutečnosti nejednalo o žalobu takovou. Vždyť § 36 ex. ř. výslovně se omezuje poukazem na § 7 odstavec druhý a § 9 ex. ř. jen na případy, v těchto odstavcích uvedené, a na případ § 11 ex. ř., ale žádné takové námitky žalobce touto žalobou ve skutečnosti neuplatňoval, neboť předpokladem těchto námitok je, aby splatnost anebo vykonatelnost nebyly náležitě při povolení exekuce vykázané aneb, že při titulu, znějícím na společnost, nelze exekuci povolit proti společníku. Výkaz nedoplatků, na základě kterého byla exekuce povolena, již sám vyvrací, že by tu byly podmínky žaloby dle § 36 ex. ř. Ve skutečnosti tedy rozhodoval první soudce o námitkách, které jsou brojením proti nároku (§ 35 ex. ř.). Ježto tedy rozhodováno bylo napadeným rozsudkem o věci nepatřící na pořad práva, je rozsudek i řízení předcházející zmatečným a bylo vysloveno zrušení a odmítnutí žaloby (§ 477 č. 6 c. ř. s.).

Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení a nařídil odvolacímu soudu, by nehledě k použitému důvodu zrušovacímú odvolání vyřídil.

Důvody:

S názorem, že v tomto případě pořad práva jest vyloučen, nelze souhlasiti. Žalobce, dovolávaje se ustanovení § 36 čis. 1 a 2 ex. ř. domáhá se zrušení exekuce soudem povolené jakožto nepřipustné. Rozhodovati o tomto žalobním nároku přísluší pouze a jedině soudům, neboť pro žaloby dle § 36 ex. ř. jsou — na rozdíl od žalob ve smyslu § 35 ex. ř. — příslušny soudy i tenkrát, když exekuce byla povolena na základě exekučního titulu pocházejícího od úřadu správního (§ 1 čis. 10, 12—14 ex. ř.).

Pokládá-li soud odvolací za to, že z důvodů jakýchkoliv, formálních nebo věcných, není tu předpokladů § 36 ex. ř., že tedy v pravdě nejde o žalobu ve smyslu tohoto ustanovení zákona, měl rozsudkem zamítnouti žalobu jakožto zákonného podkladu postrádající a proto bezdůvodnou; pořad práva vyloučen není a zmatečnost dle § 477 čis. 6 c. ř. s. není dána.

Čís. 739.

Na lhůtu k podání stížnosti proti usnesení, jimž nebylo vyhověno návrhu na udělení práva chudých, vztahuje se ustanovení § 225 odstavec první c. ř. s.

(Rozh. ze dne 2. listopadu 1920, R I 901/20.)

Do usnesení prvního soudu, jimž zamítnut byl návrh na udělení práva chudých podal žadatel stížnost po uplynutí lhůty rekursní. Rekursní soud stížnost odmítl. Důvody: Dle § 521 c. s. ř. činí rekursní lhůta 14 dní. Usnesení v odpor vzaté bylo doručeno stěžovateli dne 17. července 1920, stížnost pak podána byla osobně teprve dne 3. srpna 1920, tedy po uplynutí lhůty rekursní, jež končila dnem 31. července 1920, i bylo jí, když soud první stolice opoměl tuto opožděnou stížnost odmítnouti z úřední moci, ihned odmítnouti (§§ 523 a 526 c. s. ř.).

Nejvyšší soud napadené usnesení zrušil a nařídil rekursnímu soudu, by, nedbaje důvodu, pro nějž stížnost odmítl, znovu o stížnosti věcně rozhodl.

Důvody:

Názor rekursního soudu, že stížnost podaná dne 3. srpna 1920 byla opožděna, je zřejmě mylným. V tomto případě nejedná se o věc feriální ani o konečnou lhůtu v řízení opravném proti rozsudku pro zmeškání nebo rozsudku na základě uznání, nýbrž o běh jiné lhůty konečné, na kterou se vztahuje ustanovení § 225 odstavec první c. ř. s. (ve znění čis. nař. ze dne 1. června 1914, č. 118 ř. zák.). Jelikož pak usnesení první stolice stěžovateli bylo doručeno dne 17. července 1920, a počátek lhůty spadá do soudních prázdnin, prodlužuje se lhůta o celou dobu soudních prázdnin, takže končí teprve dne 8., resp., poněvadž 8. září jest dnem svátečním, dne 9. září 1920. Stížnost nebyla tedy opožděna, nýbrž podána včas.

Čís. 740.

K ojedinělým pohledávkám se nařízení ze dne 1. dubna 1919, čis. 167 sb. z. a n., nevztahuje.

Ustanovení § 6 zákona ze dne 10. dubna 1919, čis. 187 sb. z. a n., jest použití bez ohledu na to, že jest věřitelem cizozemec a platiště mimo státní území Československé republiky.

Soud není vázán názorem ministra financí, že pohledávka podléhá nařízení ze dne 1. dubna 1919, čis. 167 sb. z. a n., a nesmí se platiti v Kč.

(Rozh. ze dne 2. listopadu 1920, Rv II 154/20.)

Žalující vídeňská firma objednala koncem října 1918 u žalované tuženské firmy 2 vagony umělé břídlíce, kteroužto objednávku žalovaná vzala do prozatimního nezávazného záznamu, vyhražujíc si podle všeobecných podmínek dodacích právo, obchod stornovati, v kterém případě je žalovaná pouze povinna zaplacený jí obnos s 3½ proc. úrokem ode dne složení žalobkyni vrátiti. Žalobce složil v listopadu 1918 u žalované na objednávku peněz 24.000 K a když v červenci 1919 došlo ku stornování smlouvy, domáhal se, by mu byl složený peněz vrácen v Kč. Procesní soud první stolice žalobu zamítl. Důvody: Dopisem žalované ze dne 30. října 1918 a všeobecnými podmínkami dodacími je prokázáno, že v říjnu 1918 k uzavření kupní smlouvy nedošlo, nýbrž že se zde jedná jen o žalobcovu objednávku, kterou vzala žalovaná do nezávazného záznamu, následkem toho nejednalo se při složení 24.000 K o zaplacení kupní ceny, nýbrž o pouhou zálohu, která byla žalobci připsána k dobru na jeho kontě. Nelze tedy souhlasiti s tvrzením žalobcovým, že mu vznikl proti žalované samostatný nárok na vrácení peněz teprve v červenci 1919 po stornu objednávky, kdežto měl dříve proti bance pouze nárok na dodání břídlí, nýbrž nárok na vrácení peněz příslušel žalobci ihned po složení peněz, ovšem pod podmínkou, že žalovaná objednávku nebude stornovati. Poněvadž žalobce je příslušníkem cizího státu a již v prosinci 1918 v Mor. Ostravě více nebydlel, platí o vkladu žalobcově nařízení ze dne 1. dubna 1919, čís. 167 sb. z. a n., zachované v platnosti zákonem ze dne 10. dubna 1919, čís. 187 sb. z. a n., takže účet žalobcův bylo uzavřítí dnem 26. února 1919 a výplaty na účet nesmí se státi v kolkovaných bankovkách. Nepřísluší proto žalobci nárok na zaplacení peněz v československé měně, nýbrž pouze v nekolkovaných bankovkách, pročez byla žalobní prosba zamítnuta a nebylo zapotřebí zjišťovati, zda žalobce vklad řádně ohlásil a zda si musí opatřiti svolení finančního ministerstva k výplatě do ciziny. Odvolací soud rozsudek potvrdil a uvedl po právní stránce v důvodech: Výkonem nařízení vlády ze dne 1. dubna 1919, čís. 167 sb. z. a n., jež podle zákona ze dne 10. dubna 1919, čís. 187 sb. z. a n., zůstalo v platnosti, byl pověřen ministr financí. Ministr financí jest tudíž oprávněn rozhodovati o tom, které účty podle uvedeného nařízení vlády dlužno uzavřítí k 26. únoru 1919 a které nesmí býti vypláceny v bankovkách československých. Výnosem ze dne 24. února 1920, č. 11.114/20, který byl uznán za pravý, rozhodlo ministerstvo financí, že účet žalobcův u žalované, o který právě jde, nesmí býti vyplácen v korunách československých. Tímto rozhodnutím byla vázána žalovaná, jest jí ale vázán také soud, poněvadž řádnému soudu nepřisluší, aby přezkoumal toto rozhodnutí správního úřadu, vydané v oboru jeho působnosti.

Nejvyšší soud vyhověl žalobě.

Důvody:

Nelze přidati se k názoru odvolacího soudu, že ministr financí jest oprávněn rozhodovati o tom, které účty podle nařízení vlády ze dne 1. dubna 1919, čís. 167 sb. z. a n. (jehož provedením byl pověřen), dlužno uzavřítí k 26. únoru 1919 a které nesmí býti vypláceny v bankovkách československých a že tedy soud v případě, o nějž tu jde, je vázán výnosem pokud se týče sdělením ministerstva financí ze dne 24. února 1920,

č. j. 11.114/20, žalované adresovaným. Provedení každého zákona a nařízení celého ministerstva svěruje se ministru, do jehož oboru zákon zasahuje, tedy na př. provedení zákonů a nařízení spadajících výlučně do oboru práva občanského ministru spravedlnosti. Tím však není řečeno, že ministr může jednotlivé, zákonů těch se týkající spory sám bez soudů řešiti. Kdyby i zákonodárce něco jiného zamýšlel než řekl, závazným jest přece jen to, co v zákoně vyslovil. Nesmí se zapomínati, že vyhlášený zákon odlučuje se od svého autora — zákonodárce a stává se samostatným, od něho nezávislým. Když tedy shora citovaným sdělením ministr financí vyslovil, že pohledávka žalobcova nesmí býti vyplácena v korunách československých, nezbavuje výrok ten soud povinností, aby otázkou tou sám se obíral, o ní sám rozhodoval a není soud výrokem ministra financí nijak vázán.

Rozhodny pro spor jsou dvě otázky: 1. zda k zažalované pohledávce vztahuje se předpis § 1 nařízení vlády republiky Československé ze dne 1. dubna 1919, čís. 167 sb. z. a n. čili nic a 2. zda ustanovení § 6 zákona ze dne 10. dubna 1919, čís. 187 sb. z. a n. lze i tehdy použítí, když věřitel jest cizinec a bydlí mimo oblast československé republiky. K číslu 1. K této otázce dlužno odpovědětí záporně. Strana žalující složila u strany žalované trhovou cenu v přibližné částce, odpovídající budoucí dodávce, kterou žalovaná si poznamenala. Jak žalovaná sama uvádí, nebyla vázána objednávkou žalobcovou, on však ano, to také jest vidno z odstavce čtvrtého podmínek. Žalobce nebyl tedy jednostranně oprávněn složené 24.000 K kdykoliv zpět požadovati. Teprve později »stornovala« žalovaná, a to až 22. července 1919 zamýšlený obchod a žalobce to přijal na vědomí. Žalobce nebyl pak více oprávněn požadovati objednané zboží, ale žalovaná povinnou se stala, vrátiti mu složenou u ní částku. Před 22. červencem 1919 měl žalobce jen právo na dodání zboží a teprve stornem bankou předsevzatým nabyl práva požadovati zpět oněch 24.000 K. Nešlo tu tedy o pohledávku z otevřeného účtu. K této jednotlivé, osamoceně pohledávce (strany, jak uvádějí, dříve v žádném obchodním spojení nebyly), shora uvedené nařízení se nevztahuje. Nařízením tím postíženy jsou účty, to jest seskupení pohledávek a protipohledávek, poněvadž jen v tom případě lze mluvití o uzavření účtu, jak nařízením tím jest předepsáno. Poněvadž v době, kdy nařízení nabylo účinnosti, o otevřeném účtě nemohlo býti řeči, nelze na případ tento použítí předpisu § 1 nařízení vlády republiky Československé ze dne 1. února 1919, čís. 167 sb. z. a n. Okolnost, jakým způsobem žalovaná ve svých knihách tento obchod zapisovala, nemůže ničeho měnití na povaze požadavku žalobcova. — K číslu 2. Stanoví-li se v § 6 zák. ze dne 10. dubna 1919, čís. 187 sb. z. a n., že závazky, znějící na koruny rakousko-uherské měny, které jsou splatny v oblasti Československého státu, platí se v korunách československých, opakuje se tím jen zásada, vyslovená v čl. 336 obch. zák., pokud se týče v §§ 905 a 1420 obč. zák., podle níž co do měny rozhodným jest v pochybnosti splnění závazku. Tato zásada podle čl. 325 odstavce druhý obch. zák. zůstává v platnosti i tenkrát, když dlužný peněz zasílá se podle prvního odstavce téhož zákonného předpisu na místo, různé od splnění závazku. Těžiště ustanovení § 6 zákona ze dne 10. dubna 1919, čís. 187 sb. z. a n., spočívá v dalším předpisu, podle něhož počítá se v těchto případech jedna koruna československá za jednu korunu rakousko-

uherskou. Tento zákonem stanovený poměr obojí měny platí, jelikož zákon nerozeznává a splatností peněžitého závazku mění se místo splnění, pro všechny případy, k němuž vztahuje se zásada, převzatá podle § 6 cit. zák. z čl. 336 obch. zák. pokud se týče z §§ 905 a 1420 obč. zák. Zásada ta platí tedy i pro případy, kde zasílají se odtud peníze do ciziny (čl. 325 obch. zák.), jelikož nelze do zákona vinterpretovati rozeznávání, které v něm obsaženo není. Žalovaná obdržela 24.000 K před okolkováním bankovek a má nyní peníze ty zajiště v okolkováných bankovkách československých pokud se týče v hodnotách za ně obdržených, československé měně odpovídajících, takže o nějakém poškození u ní řeči býti nemůže a naopak těžila by z toho neoprávněným způsobem, kdyby 24.000 K platila v jiné korunové měně.

Čís. 741.

Trvalý nedostatek fyzické nemohoucnosti (§ 60 obč. zák.) jest důvodem neplatnosti manželství, i když nemohoucnost jest nemohoucností pouze relativní a i když tkví v zrůdnosti duševní.

(Rozh. ze dne 2. listopadu 1920, Rv II 184/20.)

Manželka domáhala se, by manželství její bylo prohlášeno neplatným, ježto manžel se sice pokoušel s ní souložit, že však ku souloži pro jeho nemohoucnost nedošlo. Procesní soud první stolice žalobě vyhověl. Důvody: Lékařským posudkem je dokázáno, že žalovaný sice objektivně impotentním není, že je možno, že s jinými ženami souložil, ale že je to člověk slabomyslný, abnormálního stavu duševního, slabé vůle, a že následkem těchto svých vlastností zaujal nechut k jeho ženě, tak že nutno jej poznačiti za relativně impotentního, totiž nezpůsobilého k souloži se žalobkyní; již vědomí nezdařilých pokusů dřívějších o souložení činí ho vůči žalobkyni impotentním, a tato relativní impotence je vzhledem k jeho duševnímu stavu trvalou, a poukázání manželů, by ještě rok spolu žili, bylo by úplně bezvýsledným. Soud vzal tímto posudkem za dokázáno, že je žalovaný trvale nezpůsobilý, aby se žalobkyni tělesně obcoval, následkem své předpojatosti vůči žalobkyni a následkem nelibosti a nechuti vůči ní, a že tato relativní nezpůsobilost k souloži u něho po celou dobu manželství trvá i na dále trvati bude. Proto bylo manželství za neplatné prohlášeno, neboť stačí jako důvod, manželství pro trvalou impotenci za neplatné prohlášeno, i relativní nezpůsobilost a nezpůsobilost, zakládající se na duševních nedostatecích (§ 60 obč. zák.). Odvolací soud rozsudek potvrdil. Důvody: Odvolací důvod nesprávného právního posouzení spatřuje obhájce svazku manželského v tom, že první soud neprávem dospěl k přesvědčení, že nemohoucnost žalovaného k tělesnému obcování byla u něho již před uzavřením manželství a že nezpůsobilost ta jest trvalou, neboť bylo prý provedeným důkazem znaleckým zjištěno, že pohlavní ústrojí žalovaného jest normální a že nebyly u něho pozorovány takové fyzické nedostatky nebo abnormálnosti, které by vylučovaly možnost soulože se ženou, takže není vyvráceno tvrzení žalovaného, že i po rozvodu jeho manželství se tělesně stýkal s jinými ženami. Avšak zákon v § 60 obč. zák. nemá na mysli jen neschopnost k souloži absolutní, která následkem fy-

sické vady pohlavního ústrojí jednoho manžela nebo následkem jiné abnormality se jeví vůči v š e m osobám druhého pohlaví, nýbrž i nemohoucnost vztažnou (relativní), která se uplatňuje pouze v ů č i u r č i t é osobě, ať už má základ svůj v tělesné soustavě nebo ve stavu duševním onoho manžela, jsouc rázu psychopatického. V případě, o který se jedná, obě strany souhlasně připustily, že žalovaný po uzavření sňatku se sice pokoušel se žalobkyní vykonati soulož, že však k souloži nedošlo, pro nedostatečnou erekci jeho pohlavního ústrojí. Provedeným znaleckým důkazem nebyla ovšem u žalovaného, jehož zevní pohlavní ústrojí jest normální a bez patrných vad, zjištěna absolutní neschopnost k souloži, nýbrž pouze nemohoucnost relativní vůči žalobkyni, která u žalovaného, jenž ani před sňatkem neprojevil náklonnosti k pozdější své ženě, má původ svůj v duševní abnormálnosti jevící se v jakési dětské slabomyslnosti. Tato relativní nezpůsobilost žalovaného k souloži s manželkou byla u něho, jak vysvítá z marných pokusů o provedení soulože, již v čas uzavření manželství a stupňovala se časem k naprosté nelibosti a nechuti k manželce, projevené tím, že nepřipustil, aby s ním sdílela společné lůžko, zatarasiv jí k němu přístup. Proto prohlásili soudní lékaři tuto relativní neschopnost žalovaného k souloži se žalobkyní se zřetelem na jeho abnormální duševní stav za trvalou, uznávše, že stanovení zkušebního roku ve smyslu § 101 obč. zák. by nemělo výsledku. Na základě tohoto zjištění dospěl první soud právem ku přesvědčení, že tato trvalá nemohoucnost žalovaného k souloži s manželkou byla u něho již v čas uzavření manželství, zakládá důvod § 60 obč. zák., jenž brání vzniku platného manželství a bylo pro očitou bezvýslednost také právem od stanovení zkušebního roku dle § 101 obč. zák. opuštěno.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání obhájce svazku manželského z důvodů nižších soudů.

Čís. 742.

K žalobě manželky na manžela, jenž svémocně zrušil manželské společenství, o placení výživného lze a to i bez zvláštního osvědčení nebezpečí povolití prozatímní opatření odděleného bydliště a placení výživného.

(Rozh. ze dne 9. listopadu 1920, R I 807/20.)

Manželka, domáhající se na manželi, svémocně ji opustivším, žalobou placení výživného, žádala, by jí bylo povoleno prozatímní opatření odděleného bydliště a placení výživného. Soud první stolice návrh zamítl v podstatě proto, že povolení prozatímního opatření odděleným bydlištěm a placením výživného má za předpoklad žalobu o rozvod nebo rozluku (§ 107 obč. zák.), čehož zde není, a že povolení výživného prozatímním opatřením by dále předpokládalo osvědčení, že odpůrce by zničením, zashantročením nebo zatajením svého majetku ohrozil neb ztížil vydobytí výživného, kteréžto osvědčení nebylo podáno. Rekursní soud prozatímní opatření povolil. Důvody. Žalovaný, jak ve sporu bylo zjištěno, opustil v prosinci 1919 svou manželku a do společné domácnosti více se již nevrátil. Povoluje-li soud rekursní nyní žalobkyni k její žádosti oddělené bydliště, dává tím výraz pouze skutečnému stavu, jež žalovaný jed-

náním svým sám přivodil, a nemůže se manžel nikterak pokládati tím za zkrácena. Rovněž tak neděje se žalovanému křivda, ukládá-li se mu, by platil manželce prozatímně výživné měsíčně až do právoplatného rozhodnutí o jejím nároku na konečné výživné. Podle § 91 obč. zák. povinen jest manžel, poskytovat manželce slušné zaopatření přiměřené svým majetkovým poměrům. Tento bezpodmínečný příkaz má na zřeteli nejen zabezpečení manželky, nýbrž i ochranu rodiny, jakožto zřízení veřejného a řádné jeho plnění se strany manželovy jest důležitým, nejen v zájmu soukromoprávním, nýbrž z ohledů všeobecných, veřejnoprávních. S povahou výživného a s účelem, jemuž má sloužiti, nelze srovnati ani odklad, ani značnější přestávky v jeho poskytování, takže odsunutí plnění značilo by ohrožení nároku samotného. Následkem toho nelze požadovati od žalobkyně, když domáhá se prozatímního výživného podle § 382 čis. 8 ex. ř., by zvláště ještě osvědčovala ohrožení nároku ve smyslu § 370 ex. ř., zejména, uváží-li se, že i předpis § 372 ex. ř. vyplynul zajisté také ze snahy zákonodárcovy, zajistiti pokud možno nepřetržitě poskytování výživného. O ustanovení § 107 obč. zák. žalobkyně žádost o povolení prozatímního výživného ovšem opřít nemohla, ale vzhledem k tomu, co bylo uvedeno, neměla toho zapotřebí, protože přípustnost prozatímního výživného nelze omezovati jen na případy žaloby o rozvod nebo rozluky manželství. Soud rekursní přiznal žalobkyni prozatímní výživné v celé požadované výši, pokládaje je vzhledem ku zjištěným příjmům žalovaného za zcela přiměřené.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Povolení odděleného bydliště stěžovatel v odpor neběře, nýbrž jen povolení placení zatímního výživného. V tom směru je sice stížnost vzhledem na současné konečné rozhodnutí sporu zahájeného žalobkyní o placení výživného bezpředmětnou, než vzhledem k otázce útrat dlužno se přece zabývatí otázkou, byla-li žádost žalobkyně o povolení žádaného prozatímního opatření v době podání odůvodněnou, čili nic. Nelze přisvědčiti názoru dovolacího rekursu, že podmínkou pro povolení zatímního opatření povolením odděleného bydliště a placení výživného manželce jest, aby dány byly podmínky §§ 107 a 117 obč. zák. t. j. že lze je povolití pouze tehdy, podal-li manžel žalobu na rozvod nebo rozluky. Dle § 378 ex. ř. lze povolití prozatímní opatření dokonce i před zahájením sporu a ustanovení § 382 čis. 8 ex. ř. neobmezuje možnosti, žádati o povolení prozatímních opatření, tam uvedených, jen na případy rozvodu nebo rozluky, ježto prozatímní opatření tam uvedená nejsou vypočtena taxativně, nýbrž jen příkladmo. Ostatně i podmínkám, na něž chce vázati dovolací stížnost povolení prozatímního opatření, o něž jde, je učiněno zadost, ježto dle vlastního tvrzení stěžovatelova byla jím podána na manželku dne 17. května 1920 žaloba o rozvod, kdežto její žádost o povolení prozatímního opatření je podána teprve 19. května 1920. Nejvyšší soud sdílí názor soudu rekursního, že s povahou výživného a jeho účelem nelze srovnati ani odklad ani značnější přestávky v jeho poskytování a že by i pouhé odsunutí plnění značilo ohrožení nároku samotného. To platí zejména v tomto případě, kde uhrazovacím fondem pro splatné již lhůty výživného není nějaký trvalý

fond majetkový, nýbrž jen osobní výtěžek žalovaného, který by při jeho odporu proti placení výživného žalobkyni snadno mohl uniknouti. Dlužno tedy prohlásiti za správný názor soudu rekursního, že nebylo třeba požadovati od žalobkyně, aby ještě podle § 370 ex. ř. zvláště ohrožení svého nároku osvědčovala.

Čis. 743.

Zákon o cestách z nouze ze dne 7. července 1896, čis. 140 ř. zák.

Průkaz, že peníz, rovnající se odškodnému, dán byl na poštu pro odpuřce, není průkazem zaplacení po rozumu § 17 zákona.

(Rozh. ze dne 9. listopadu 1920, R I 895/20.)

V řízení o propůjčení cesty nezbytné nařídil soud své stolice dle § 17 cit. zák., by vložena byla pro oprávněné služebnost vozové cesty přes pozemek služebný náležející fare v J. Rekursní soud doplnil ku stížnosti finanční prokuratury usnesení prvního soudu v ten smysl, že nařídil, by v pozemkové knize na nemovitosti náležející oprávněným se vložilo zástavní právo pro nárok fary v J. na odškodné. Důvody: Dle § 17 zákona ze dne 7. července 1896, čis. 140 ř. zák., má soud, když vyprší lhůta čtyř neděl od právoplatnosti usnesení, vykazujícího cestu nezbytnou, naříditi řádný zápis cesty nezbytné do knihy pozemkové a zároveň naříditi vklad práva zástavního pro přírknuté odškodné. Pouze tehda, když do té doby bylo soudu prokázáno, že odškodné s příslušnými úroky zatím již bylo zapraveno, nebo k soudu složeno, nemá místa zajištění odškodného. Bylo tudíž prokázati nabyvatelům cesty nezbytné, že zapravili odškodné, průkazu takového však nepředložili, neboť vykázaný podací lístek poštovní svědčí sice tomu, že peníz odškodného byl zaslán na farní úřad v J., totiž že byl dne 5. června 1920 na poštovním úřadě v T. jmenovanému úřadu poukázán, není však průkazní listinou o tom, že zasláný peníz skutečně adresáta řádně došel a že jej tento řádně obdržel. Jestli možno, že zásilka vůbec nedojde, nebo že s jakékoliv jiné příčiny adresátu není dodána a tu nese nebezpečí dopravy zasílatel, když placení poštou nebylo věřitelem vymíněno nebo žádáno. Podací lístek takový tvoří tedy důkazu o tom, že dluh byl zaplacen a nemůže nahraditi kvitance ve smyslu § 1426 obč. zák., to tím méně zde, kde jde o zápisy knihovní a kde tedy užití je přísnějších předpisů zákona knihovního. Poněvadž nebylo zde řádného průkazu o zapravení odškodného, měl se první soudce při zápisu řídití předpisem § 17, odstavec první zákona a, ježto tak neučinil, jest stížnost odůvodněna.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolací stížnosti.

Důvody:

Podle § 17 zákona o zřizování cest nezbytných ze dne 7. července 1896, čis. 140 ř. zák. soud jest povinen, jak v usnesení v odpor vzatém správně jest uvedeno, z moci úřední naříditi knihovní vklad práva zástavního za odškodné, leč by prokázáno bylo, že toto bylo již zaplaceno nebo k soudu složeno. Pod zaplacením ve smyslu tohoto § 17 lze vzhledem na

§§ 1412, 1413 a 1415 obč. zák. rozuměti toliko zaplacení osobě té, která jest věřitelem. Stěžovatelé však neprokázali, že odškodné bylo věřiteli, totiž faře v J., zaplaceno, nýbrž pouze, že za účelem zaplacení odškodného odevzdali potřebné k tomu peníze poštovnímu úřadu za účelem dodání jich farnímu úřadu v J. Podle §§ 1002, 1009 a 1017 obč. zák. byl poštovní úřad zmocněncem stěžovatelů za účelem zaplacení odškodného s účinkem podle § 1412 obč. zák., že by totiž zaplacením tím povinnost stěžovatelů pomínila tak, jako kdyby zaplatili sami. Odevzdáním peněz poštovnímu úřadu k onomu účelu však nenastalo ještě zaplacení odškodného s tímto účinkem. V rekursu finanční prokuratury do usnesení soudu první stolice jest prohlášeno, že odškodné bylo vyplaceno duchovnímu správci československé náboženské společnosti. Z toho však neplyne, že by zaplacení bylo se stalo věřiteli oprávněnému, totiž faře v J.; prohlášení ono tudíž nemůže nahraditi potřebný výkaz o zaplacení, to tím méně, poněvadž v rekursu finanční prokuratury výslovně jest tvrzeno, že oprávněnému věřiteli zaplaceno nebylo.

Čís. 744.

Vymáhající věřitel má při exekuci dle § 353 ex. ř. nárok na náhradu veškerého nákladu, jehož bylo třeba k účelnému provedení činu nebo práce. Nežádal-li o zálohu nebo nepostačuje-li záloha, soudem určená, jest na vymáhajícím věřiteli, by domáhal se náhrady nákladu žalobou.

(Rozh. ze dne 9. listopadu 1920, R I 916/20.)

Dlužníku bylo rozsudkem uloženo provést opravu automobilu. V následujícím pak řízení exekucním byl věřitel dle § 353 ex. ř. zmocněn, by dal automobil opravit osobou třetí na dlužníkův náklad, který byl původně určen penězem 1.000 Kč, později byl zvýšen na 4.000 Kč za opravu automobilu a 1.000 Kč za rozložení automobilu a konečně byl právoplatně stanoven penězem 8.000 Kč. K vydobytí nákladu byla pak vedena proti dlužníku exekuce, načež on zaplatil náklad 8.000 Kč a navrhl zrušení exekuce. První soud návrhu vyhověl, vzav za prokázáno, že nárok věřitelův byl uspokojen, při čemž vycházel z názoru, že náklad 1.000 Kč za rozložení automobilu jest obsažen v celkových 8.000 Kč. Rekursní soud návrh zamítl nejsa toho názoru, že by zmíněný náklad 1.000 Kč byl v celkovém nákladu obsažen.

Nejvyšší soud změnil usnesení rekursního soudu tak, že zrušil usnesení prvního soudu a nařídil mu, by, doplně řízení, znovu rozhodl.

Důvody:

Usnesením okresního soudu jako soudu exekucního ze dne 10. června 1920 bylo vysloveno, že se náklad na provedené opravy automobilu v exekucním titulu (rozsudku ze dne 22. srpna 1919) naznačeného tak, jak tamže jest uvedeno, konečně určuje úhrnným penězem 8.000 Kč. V odůvodnění tohoto usnesení bylo ve shodě s exekucními spisy poukázáno k tomu, že byl vymáhající věřitel usnesením okresního soudu ze dne 29. září 1919 podle § 353 ex. ř. zmocněn, by dal osobou třetí opravit automobil, o který tu jde, na dlužníkův náklad, který byl zatím určen 1.000 Kč;

že usnesením exekucního soudu ze dne 13. března 1920 byl náklad na opravu ve smyslu exekucního titulu stanoven na 4.000 Kč a dále na 1.000 Kč za rozložení automobilu, úhrnem tedy na 5.000 Kč, — a že exekucní soud, obíraje se otázkou, jakého nákladu jest potřebí k uspokojení vymáhajícího věřitele, přiznal peněz 8.000 Kč (v němž zahrnuta částka 5.000 Kč) jako konečný. Do tohoto usnesení podal vymáhající věřitel rekurs, v němž odporoval výroku, že náklad určen byl konečně penězem 8.000 Kč, namítaje, že tímto penězem nelze provést opravy. Rekursní soud nevyhověl rekursu a potvrdil usnesení v odpor vzaté, a v odůvodnění svého usnesení uvedl, že exekucního titulu ve smyslu § 353 ex. ř. nemůže býti využito tak, by dlužník byl vydáván ustavičným šikanám; že v tomto případě byla již stanovena záloha na náklady, jejíhož zvýšení vymáhající věřitel se domáhá; že nyní posudek znalecký poskytuje soudu určitý podklad, by mohl v tomto řízení stanoviti konečnou číslíci náklad, jež dlužník podle druhého odstavce § 353 ex. ř. napřed zaplatiti jest povinen. Znění rozhodnutí obou nižších soudů ve spojení s jejich odůvodněním nezůstávají pochybností o tom, že původní záloha 1.000 Kč byla později zvýšena na 5.000 Kč a tato konečně na 8.000 Kč, že tedy v tomto penězi 8.000 Kč částka 1.000 Kč jest zahrnuta. Zda-li soudové nižší dospěli ke konečné záloze 8.000 Kč z předpokladů správných, nelze nyní již přezkoumati, neboť usnesení, jimiž záloha ve smyslu § 353 odstavce druhý ex. ř. stanovena byla konečně úhrnným penězem 8.000 Kč, nabyla moci práva. Rovněž nevádí, že byla právoplatně povolena exekuce usnesením ze dne 22. ledna 1920 pro 1.000 Kč a usnesením ze dne 3. dubna 1920 pro dalších 5.000 Kč (ne 4.000 Kč), neboť to není důkazem, že původní záloha 1.000 Kč není zahrnuta ve zvětšené záloze 5.000 Kč, — ježto usnesení ze dne 13. března 1920 zvyšující zálohu 1.000 Kč na 5.000 Kč bylo formálně novým samostatným titulem exekucním. Nepostačí-li záloha 8.000 Kč, exekucním soudem konečně stanovená, ku provedení opravy automobilu, není tím ovšem řečeno, že vymáhající věřitel musí se spokojiti tímto penězem, který zůstává vždy jen zálohou. Rozhodnutí nižších soudů, které stanovily tuto zálohu jako konečnou, má a může míti jen ten význam, že odepřely stanoviti zálohu další a vyšší. Vymáhající věřitel, který byl soudem zmocněn, aby dal zastupitelný čin nebo zastupitelnou práci provést osobou třetí, má dle § 353 odstavce první ex. ř. nárok na náhradu veškerého nákladu, pokud bylo ho třeba k účelnému provedení činu nebo práce. Druhý odstavec § 353 ex. ř. propůjčuje vymáhajícímu věřiteli pouze právo, žádati, aby dlužník zapravil napřed potřebný náklad. Nepoužije-li vymáhající věřitel tohoto práva vůbec; nebo nežádá-li vyšší zálohy, když stanovena záloha nestačí; — nebo nemůže-li žádati vyšší zálohy, poněvadž — jako v tomto případě — soud odepře zvýšení zálohy, — nepozbývá tím práva na náhradu veškerého učiněného nákladu v mezích výše naznačených, — ale nemůže ovšem příslušný nárok uplatniti v řízení exekucním, nýbrž musí se domáhati náhrady žalobou, jak byla pravidlem před vydáním exekucního řádu podle § 309 vř. s. ř. Je-li však, jak svrchu vyloženo, původní záloha 1.000 Kč zahrnuta v penězi 8.000 Kč, byla by dle výpočtu prvního soudu peněžitá pohledávka vymáhajícího věřitele úplně zaplacena a byly by tu podmínky § 40 (nikoliv 35) ex. ř. pro zrušení exekuce usnesením ze dne 13. července 1920 k vydobytí pohledávky 3.000 Kč s přísl. povolené. Jen

tato exekuce byla totiž zrušena usnesením prvního soudu, nikoli též exekuce usnesením ze dne 29. září 1919 podle § 353 ex. ř. povolena. Než vymáhající věřitel ve svém rekursu dále namítal, že exekuční soud nehleděl k útratám výkonu a zrušení exekuce 20 K 56 h, které nebyly sice soudem přičteny, ale prý se zástupcem dlužníkovým ujednány, a které výslovně uvedl ve svém vyjádření o návrhu dlužníkově na zrušení exekuce. Kdyby tomu tak bylo, jak vymáhající věřitel tvrdí, slušelo by ovšem také částku 20 K 56 h pokládati za příslušenství vymáhané peněžité pohledávky a nebyla by tato úplně zapravena. Exekuční soud nevyslechl dlužníka o tvrzení vymáhajícího věřitele a skutečně ve svém výpočtu nepřihlížel k oněm 20 K 56 h. Rekursní soud se svého — jak svrchu vyloženo mylného — stanoviska nezabýval se dotyčnou částí rekursu vymáhajícího věřitele. Z toho plyne, že bylo sice vyhověti dovolacímu rekursu dlužníkovu, že však nebylo možno obnoviti usnesení prvního soudu, nýbrž že slušelo, hledíc zároveň k rekursu vymáhajícího věřitele, změnit usnesení soudu rekursního v ten způsob, že se zrušuje usnesení soudu exekučního a tomuto ukládá, by doplnil řízení ohledně útrat 20 K 56 h a po té znova rozhodl o návrhu dlužníkově na zrušení exekuce.

Čís. 745.

K pojmu zřejmé nezákonnosti ve smyslu § 16 nesp. říz.

Závažným důvodem, by povolena byla dědici lhůta dle § 118 nesp. říz, může být též naděje, že nalezena bude závěť, žadatelů příznivější.

(Rozh. ze dne 9. listopadu 1920, R I 933/20.)

Vdova po zůstaviteli, dne 22. února 1920 zemřelém, žádala na soudě, by jí byla poskytnuta do konce prosince 1920 lhůta ku podání dědické přihlášky, tvrdíc, že zůstavitel zanechal poslední pořízení, jež dosud nemohlo být nalezeno. Pozůstalostní soud žádosti vyhověl. Rekursní soud nevyhověl stížnosti sester zůstavitelových. Důvody: Dle § 118 cís. patentu ze dne 9. srpna 1854, čís. 208 ř. zák. je přípustno, by dědici ze závažných důvodů povolena byla lhůta na rozmyšlenou k dědické přihlášce, po případě by mu prodloužena byla lhůta k přihlášce dědické již povolená, a vyžaduje se jen, že lhůta ta nesmí být delší jednoho roku. V tomto případě zemřel zůstavitel 22. února 1920 a vdova uvádějíc, že zůstavitel zanechal písemné pořízení, jež dosud nalezeno býti nemohlo, má za to, že by mohla utrpěti majetkovou újmu, kdyby k pozůstalosti ze zákona se hned přihlásila, a žádala proto, tvrdíc, že dosud, do konce srpna 1920 povolené lhůty pro nemoc využití nemohla, by jí poskytnuta byla další do konce prosince 1920 jdoucí lhůta ku podání přihlášky dědické. Právem proto první soudce z těchto zajisté závažných důvodů další do konce prosince 1920 jdoucí lhůtu k uvedenému účelu udělil, když dosud roční lhůta § 118 nesp. říz. překročena nebyla.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Dle spisů není tu podmínek § 16 nesp. říz. pro změnu souhlasných usnesení nižších soudů, vydaných v řízení nesporném. Že by napadená usne-

sení byla stížena zmatečností, nebo že by byla v zřejmém rozporu se spisy, stěžovatel ani netvrdí a vady v tomto směru nelze při přezkoumání spisu shledati. Přichází tedy jen v úvahu, lze-li usnesení druhé stolice vytýkati »zřejmou protizákonnost«. Ani této vady tu není. Zřejmá protizákonnost znamená, že otázka, o kterou jde, je v zákoně řešena určitě a přesně, takže nemůže vzejíti pochybnost o úmyslu zákonodárce a že přes to bylo vydáno rozhodnutí odporující předpisům zákona. Takového případu tu není. Co lze považovati za »závažné důvody« pro povolení lhůty na rozmyšlenou k dědické přihlášce, po případě pro její prodloužení, sluší posouditi svědomitou úvahou veškerých okolností. Rekursní soud nevrátil sice podrobně jednotlivých důvodů stěžovatele proti povolení lhůty až do konce roku 1920, vyslovil však, že by pozůstalá vdova mohla utrpěti majetkovou újmu, kdyby se musila ihned ze zákona k pozůstalosti přihlásiti; rozhodl tím, že zájmům stěžovatelek nepřiznává takové převahy před opačným zájmem vdovy, že by bylo ospravedlněno zamítnouti návrh vdovy na prodloužení lhůty až do konce roku 1920. Tento názor sdílí i nejvyšší soud. Důvodům stížnosti, »že je velmi nepravděpodobno, že by testament mohl být ještě nalezen, že jednostranný ohled na manželku obmezuje právo sourozenců, že vdova, i kdyby se přihlásila k dědictví ze zákona, mohla by, nalezne-li se ještě testament, přihlášku svou vždy ještě opřít i o testament« nelze přiznati rozhodného významu, když bylo již v úmrtním zápisu poukázáno na to, že dle sdělení dlouholetého úředníka zůstavitelova existuje skutečně testament, povolávající vdovu za univerzální dědičku, a nelze přehlížeti, že by vdově pro případ zamítnutí její žádosti mohla po případě vzejíti citelná, nenahraditelná škoda, a to tím spíše, že stěžovatelky samy uvádí v dovolací stížnosti, že jsou ve špatných hmotných poměrech.

Čís. 746.

Ustanovení § 970 obč. zák. jest použiti i tehdy, platil-li poškozený z hotelového pokoje činži měsíčně.

(Rozh. ze dne 9. listopadu 1920, Rv I 394/20.)

Žalobkyně najala si v hotelu žalovaného pokoj na delší dobu a platila z něho činži měsíčně. Za pobytu jejího ztratily se jí v hotelu věci, žalovala proto majitele hotelu, by jí škodu nahradil. Žalobě bylo soudu všech tří stolic vyhověno, nejvyšším soudem z těchto

důvodů:

Dovolání obmezuje se pouze na námitku, ve sporu již vznesenou, že v tomto případě nelze užiti ustanovení § 970 obč. zák., poněvadž prý žalobkyně bydlela v hotelu žalovaného jako obyčejná nájemnice a nikoli jako cizinka. Avšak pro tento svůj názor mohl žalovaný uvést jen tu okolnost, že žalobkyně, najavši pokoj, prohlásila, že jej najímá na delší dobu. Při svém výsledku jako strana udal pak žalovaný, že byla činže z něho placena měsíčně a že to byl pokoj na měsíc pronajímáný (Monatszimmer). Avšak tyto okolnosti nestačí k tomu, aby vyloučily použití usta-

novení § 970 obč. zák. Nehledě k tomu, že žalobkyně jako strana slyšená udala, že jí byl účet za pokoj předkládán týdně, mohla by výše uvedená námitka žalovaného přijíti v úvahu jen tehdy, kdyby bylo prokázáno, že pokoj, v němž krádež byla spáchána, nepatřil k hotelové živnosti žalovaného a že jej žalovaný pronajímал nikoli jako majitel hotelu ve vykonávání této své živnosti svým hotelovým hostům, nýbrž jen jako majitel domu stálým nájemníkům. Žalovaný za sporu nic takového netvrdil ani nedokázal. Nelze proto v poměru obou stran spatřovati pouhý poměr nájemní ve smyslu § 1090 a násl. obč. zák., byť i žalobkyně v hotelu žalovaného delší dobu byla bydlela, nýbrž dlužno pokládati žalobkyni ať již platila pokoj týdně nebo měsíčně za hosta a žalovaného za hostinského cizince přechovávajícího a bylo proto správně použito v tomto případě § 970 obč. zák. K tvrzení, teprve v dovolacím spise obsaženému, že žalovaný nepřijal žalobkyni ve výkonu své živnosti hostinské, nelze již z nedostatku předpokladů § 504 odstavec druhý c. ř. s. přihlížeti.

Čis. 747.

Při vyměření výživného pro nemanželské dítě jest hleděti ku věnu manželky nemanželského otce potud, že se mu jím ulehčuje náklad na manželské společenství.

(Rozh. ze dne 9. listopadu 1920, Rv I 493/20.)

Ve sporu o vyměření výživného nemanželskému dítěti stanovil procesní soud první stolice otcův vyživovací příspěvek penězem 100 K, jež shledal přiměřeným vzhledem ku živnosti otcově. Důvodů: Právně žalobkyně jako nemanželské dcery žalovaného jest podle §§ 166 a 167 obč. zák., že od svých rodičů, v první řadě pak od otce může žádati výživu, výchovu a zopatrnutí majetku jich přiměřené. Soud odvolací bera zřetel jednak k nynějším všeobecným poměrům drahotným a k tomu, že tendence všech nejdůležitějších životních potřeb jeví stále ještě sklon vzestupný, uváživ dále majetkové a výdělkové poměry žalovaného, podle zjištění prvního soudu dobře situovaného to živnostníka, jehož živnost poskytuje mu podle zkušenosti poměrně značný výdělek, o němž lze předpokládati, že ještě stoupne, až mu návrat normálních poměrů umožní rozvinouti plně výdělečnou činnost živnostensko-obchodní, přihlížeje dále k věnu jeho manželky, jakož i k tomu, že jest bezdětný, a že nevyšlo na jevo, že by kromě o manželku pečovati musil také ještě o výživu jiných osob a maje na druhé straně na zřetel náklad spojený s výživou a výchovou žalobkyně, zejména vysoké nynější ceny oněch živin, jichž dítě v útlém svém věku nejvíce potřebuje (mléko, krupice, cukr atd.), ceny prádla, šatstva, obuvi a pod. nyní do blízké budoucnosti a hledě na výši výloh ošetřovacích a ku všem dalším okolnostem pro určení výživného rozhodným dospěl k úsudku, že výše jich tak, jak první soudem byly ustanoveny, neodpovídá ani potřebám žalobkyně ani majetku žalovaného, nýbrž jest nízkou, zákonu a stavu věci nevyhovující.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání — mimo jiné z těchto

důvodů:

Žalovaný vytýká, že odvolací soud vyměřuje výživné přihlízel k věnu jeho manželky a k tomu, že jest bezdětný. Věno manželky nelze ovšem k výživě nemanželských dětí použiti, avšak jménem nemanželského otce, které dle § 166 obč. zák. jest měřítkem pro výši výživného, jest vše, co tento vzhledem ku svému všeobecnému hospodářskému stavu může postrádati, aniž by ohrozil svou vlastní existenci a existenci osob ostatních, o které jest povinen se starati. Věno manželky ulehčuje však žalovanému starost o manželku, po případě o dítky. Přihlízel-li pak soud odvolací s tohoto hlediska ku věnu, které žalovaný obdržel, nelze míti za to, že věc nesprávně právně posoudil.

Čis. 748.

Rozvedené manželce nepřisluší od doby provedení rozvodu právo spoluhžívati společného bytu, jež sama nenajala. Bydlí-li v něm přece, děje se to jen výprosou. Ponechal-li jí manžel prozatím v bytě, až si najde jiný byt, jest soud oprávněn určití termín (§ 904 obč. zák.), kdy se manželka má vystěhovati.

(Rozh. ze dne 9. listopadu 1920, Rv I 700/20.)

V červnu 1918 byl povolen sporným stranám rozvod manželství od stolu a lože, žalovaná manželka však, nemohouc si opatřiti bytu, zůstala v bytě žalobcově, vedla mu dále domácnost a k naléhání jeho, aby byt opustila, podepsala u právního zástupce žalobcova prohlášení ze dne 26. března 1920 toho obsahu, že se vystěhuje až se bude moci odstěhovati ku svým příbuzným do Uher. Žalobu manželovu, by žalovaná byla uznána povinnou vykliditi pokoj, obývaný v bytě manželově, procesní soud první stolice zamítl. Důvodů: Pokud manželský svazek trvá, má každý manžel právo a povinnost sdíleti společnou domácnost. Při dobrovolném rozvodu se manželé navzájem tohoto práva vzdávají, pokud se týče od povinnosti společnou domácnost sdíleti se osvobozují. Vzdání se práva toho zajisté může za souhlasu druhé strany kdykoliv býti odvoláno a nabývá opět plné působivosti. V případě, o němž jde, domáhala se žalovaná po rozvodu zase u žalobce práva sdíleti s ním společnou domácnost do doby, až si najde byt v Uhrách a žalobce jí právo na společnou domácnost na tu dobu zase přiknuil; nebydlí tudíž žalovaná, která dosud jiného bytu si opatřiti nemohla, čehož pak žalobce ani netvrdí ani neprokázal, u žalobce bezdůvodně a bylo proto žalobu zamítnouti. Důvodů: Žalovaná ani netvrdila, že by byla nájemnicí nebo spolunájemnicí. Když mezi manželi došlo k rozvodu od stolu a lože, jest manželka zajisté povinna, když bytu nenajala, byt, jež dosud se svým manželem v důsledku ustanovení § 92 obč. zák. obývala, opustiti. Tuto svou povinnost uznala žalovaná a uznává dosud. Z té skutečnosti žalovanou uplatňované, že manželé spolu několikráte souložili, nelze nikterak dovoditi, i kdyby byla pravdivou, že by byla manželka oprávněna dále v bytě svého manžela se zdržovati. Ku

společnému manželskému žití bylo by zajisté třeba souhlasu, tedy prohlášení obou stran, že jsou ochotni spolu znovu ve společné domácnosti a manželství žít, nestačí k tomu pouhá soulož, třeba několikrát opakovaná. Formálně dochází tento souhlas výrazu ohláškou na soudě č. § 110 obč. zák. Bydlí tedy žalovaná v bytě žalobcově bez veškerého právního důvodu, což ostatně sama uznává, a jedná se proto v tomto sporu jen o to, jaké právní důsledky mělo její prohlášení ze dne 26. března 1920, že se vystěhuje z bytu manželova, a ž bude moci se odstěhovat i ku svým příbuzným do Uher. Pro takový případ má občanský zákon v § 904 přesné ustanovení, totiž, že ponechal-li zavázaný dobu splnění svému rozhodnutí a jedná-li se toliko o osobní povinnost, která na dědice nepřechází, má soud ustanoviti podle uvážení všech okolností přiměřenou lhůtu. Stejně se má tak státi, slíbí-li zavázaný plniti podle možnosti. Soud odvolací uvážív nynější nouzi bytovou a zároveň, že se tu jedná o osobu, která bude si moci opatřiti buď nájmem nebo podnájmem místnost jedinou snáze, ustanovil den 15. listopadu 1920 po rozumu § 904 obč. zák. jako konečný termín, kdy žalovaná má byt svého muže opustiti a se vystěhovati.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Pokud jde o dovolací důvod č. 4 § 503 c. ř. s., vychází odvolací soud ze správného názoru, že rozvedené manželce nepřísluší právo od doby provedeného rozvodu spoluzívatí společného bytu, jehož sama nenajala, a bydlí-li v něm přec, že děje se tak jen výprosou. V případě, o nějž tuto jde, má se věc poněkud jinak, neboť ze zjištění prvního soudu vyplývá, že strany po rozvodu manželství spolu ujednaly, že žalovaná povede domácnost svého manžela až do té doby, kdy si najde jiný byt. Tím se žalobce vzdal svého práva vyzvati dle svého libovolného rozhodnutí žalovanou, aby byt ihned opustila, a byl povinen poskytnouti jí lhůtu přiměřenou, aby si opatřila byt. Poněvadž úmluva neobsahuje určitého termínu pro splnění, a žalovaná, která sama žádala žalobce, aby jí prozatím ponechal ve svém bytě, až si najde jiný byt, že pak odejde, dala tím na jevo, že se dle možnosti odstěhuje, užil odvolací soud právem ustanovení § 904 a dle toho určil lhůtu, ve které jest žalovaná povinna byt žalobcům opustiti. Lhůta k vyklizení pokoje žalovanou v bytě žalobcově obývaného byla určena ve smyslu ustanovení § 573 c. ř. s.

Čís. 749.

Tuzemským poručenským soudům náleží vykonávatí pravomoc nad cizozemským nezletilcem dle tuzemských zákonů.

(Rozh. ze dne 9. listopadu 1920, R II 321/20.)

Tuzemský poručenský soud uložil dle § 16, odstavec druhý, I. dílí novely k obč. zák. nemanželskému otci (tuzemci) výživné pro jeho nezletilou dceru, příslušnou prý do Německa, jejíž matka bydlela v tuzemsku. Ku stížnosti nemanželského otce nařídil rekursní soud poruč-

skému soudu, by slyšel předem nemanželského otce a po té po případě po dalším šetření o návrhu znovu rozhodl. **Důvody:** Soudy německé říše převezmou dle § 23 uvoz. zák. k něm. obč. zák. poručenství k cizozemci, když stát, kterému přísluší, péče nepřevzme a cizozemec dle zákonů německé říše potřebuje péče (to jest u nemanželského dítěte do 21. roku). Z toho důvodu jsou soudy čs. republiky příslušny k vedení poručenstva ohledně nemanželských dětí říšsko-německé příslušnosti, jichž matka se zdržuje v tuzemsku, jakž je tomu i v tomto případě. Byl tudíž soud dle § 187 nesp. říz. oprávněn jak k ustanovení poručníka tak i k vyřízení návrhu poručníka o ustanovení vyživného. Nemanželsky otec jest tuzemcem a zdržuje se právě tak jako matka v obvodu čs. republiky, pročez dlužno při posouzení právního poměru mezi nemanželskou dcerou a otcem použití zákonů čs. republiky. Nemanželský otec otcovství uznal, bylo tudíž správně použito druhého odstavce § 16 nesp. říz. Rozhodnouti však bez výsledku otce jest v odporu se zásadou soudního řízení až na některé výjimky (usnesení v exekučním řízení, platební rozkaz atd.), ježto mu musí býti dána příležitost, by se mohl o návrhu vyjádřiti.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu a dodal k důvodům rekursního soudu: I kdyby bylo pravdou, že nezletilá dcera není státní příslušnicí tuzemskou — spisy však spolehlivého podkladu pro to neposkytují — nelze o tom pochybovati, že tuzemským soudům náleží, poručenskou pravomoc nad cizozemským nezletilcem vykonávatí, což zřejmě vyplývá z ustanovení § 183 cís. pat. ze dne 9. srpna 1854, č. 208 ř. zák., nař. mín. spravedlnosti ze dne 10. října 1860, č. 14.939 a § 109, 109 a) j. n., nehledě k tomu, zda jde o poddanou říše polské (dle úředního záznamu) či německé, jak to tvrdí stěžovatel ve stížnosti. Třeba, že vykonávání této pravomoci má jen ráz prozatímní, pokud příslušný cizozemský úřad jinak nerozhodne, jest dle předpisů §§ 33—37 obč. zák. postupovati dle zákonů tuzemských, což se nepopřene také stalo, pročez stěžovatel nemůže důvodně tvrditi, že dosavadní řízení v této věci jest zmátečným a že jest zmátečným usnesení soudu rekursního, který nařizuje způsobem dle tuzemských zákonů přípustným, aby se po dalších šetřeních v řízení o zjištění vyživného (§ 16, odstavec druhý) pokračovalo. Dovolávání se předpisů německého občanského zákona na tento případ jest proto nemístným a stížnost v tomto směru bezpodstatnou.

Čís. 750.

Zákon o zajištění půdy drobným pachtýřům ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n.

Tchán a zeť náležejí k rodině.

(Rozh. ze dne 9. listopadu 1920, R II 354/20.)

K opodstatnění požadovacího nároku dovolával se pachtýř též doby, po kterou měl požadovaný pozemek v pachtu jeho zeť. Oba nižší soudy neuznaly nároku, nepokládajíce zeteť za člena rodiny.

Nejvyšší soud požadovací nárok uznal.

D ů v o d y:

Jde jen o to, zdali zeť patří k požadovatelově rodině po rozumu § 1, odstavec třetí, požad. zák., a na otázku tu dlužno potakati. Neboť pojem rodiny ve smyslu citovaného předpisu zahrnuje v sobě okruh osob, které pravidelně přátelský svazek, založený ať zrozením (pokrevností) ať sňatkem (švakrovstvím), udržují a přátelské styky vespolek pěstují, to však platí rozhodně o zeti a tchánu. § 40 a násl. obč. zák., jichž se zákon nedovolává, ačkoli zákonodárci dobře známy byly, k určení pojmu rodiny ve smyslu požadovacího zákona užití nelze.

Čís. 751.

Zákon o zajištění půdy drobným pachtýřům ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n.

Dohodly-li se strany o požadovacím nároku, není soud oprávněn zkoumat, zda jsou tu zákonné podmínky požadovacího nároku čili nic.

(Rozh. ze dne 9. listopadu 1920, R II 355/20.)

V řízení o požadovacím nároku uznal vlastník nárok pachtýřův. Oba nižší soudové však přes to požadovatelův pozemku nepřiznali, shledavše, že nejsou splněny všechny podmínky nároku.

Nejvyšší soud požadovací nárok přiznal.

D ů v o d y:

Napadeným usnesením, jímž usnesení okresního soudu bylo potvrzeno, bylo porušeno ustanovení § 15 pož. zák., poněvadž soudy nepřihlížely k tomu, že se strany o požadovacím nároku dohodly. § 15 ponechává především účastníkům, by se shodli o všech sporných otázkách, ukládá vlastníku povinnost, by soudy oznámil, pokud došlo k dohodě a které otázky zůstaly sporné, a ustanovuje, že se má za to, že vlastník souhlasí s údaji obsaženými v přihlášce, zmešká-li lhůtu k vyjádření se. Z těchto ustanovení plyne, že dohoda stran o požadovacím nároku jest závazná nejen pro strany, nýbrž i pro soud, a že soud rozhodnouti má podle dohody stran, aniž by byl oprávněn zkoumat, jsou-li tu zákonné podmínky požadovacího nároku čili nic. V tomto případě prohlásil vlastníkův zástupce v protokole ze dne 15. června 1920, že požadovací nárok uznává. Tím došlo k dohodě stran a důsledkem toho nebyly soudy již oprávněny zkoumat, zdali požadovatelé byli pachtýři požadovaného pozemku, nýbrž měly na základě dohody rozhodnouti, že nárok požadovatelův trvá po právu.

Čís. 752.

V nesporném řízení může soudce vyzvati účastníky, by se ve lhůtě vyslovili o tom kterém návrhu s tím, že, neučiní-li tak, bude se míti za to, že s návrhem souhlasí.

(Rozh. ze dne 9. listopadu 1920, R II 357/20.)

Někteří členové pravovarečného měšťanstva navrhli u okresního soudu, by pro společnost pravovarečného měšťanstva byl ustanoven opatrovník. Soud vyzval jednotlivé majitele pravovarečných domů, by v určité lhůtě u soudu oznámili, zda souhlasí s návrhem, čili nic, a dodal, že neodpoví-li v určené lhůtě, bude se míti za to, že s návrhem souhlasí. Rekursu jednoho z těchto majitelů, jímž napadl onen dodatek, rekursní soud nevyhověl. D ů v o d y: Napadený dodatek odpovídá zákonu. Dle § 2 nesp. řiz. má soudce v záležitostech nesporných přibrati k řízení všechny účastníky. Jakým způsobem se to státi má, jest věcí soudce. Účastníci mohou býti vyslechnuti, avšak soudci není zákonem bráněno, by je nevyzval k projevu mínění s tím, že, neprojeví-li se v určité době, bude se míti za to, že s předmětem jednání souhlasí. Účastníka nelze nutiti, by se dostavil osobně za účelem projevu. Jest proto dodatek, jak ho učinil prvý soud, přípustným (srv. § 58 ex. ř., Materialie Sv. I. str. 488, Ott: Rechtsfürsorgeverfahren str. 156, Sander: Verfahren a S. str. 50). Zásada tato platí ovšem, pokud jde o disposiční projevy stran a nebylo by jí lze užití, kdyby byla přítomnost nutnou za účelem důkazu. Tu musel by soudce trvati na osobním dostavení se stran. V případě tomto nejde však o nějaké vysvětlení, pročej usnesení prvního soudu jest správné. Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

D ů v o d y:

Náhled rekurentů, že by sankce, kterou prvý soud připojil k vyzvání účastníků, aby se vyjádřili o návrhu na ustanovení opatrovníka pro pravovarečné měšťanstvo, musila býti v zákoně výslovně připuštěna a odůvodněna, nelze sděleti. Stačí, když zákonu neodporuje, jak tomu také jest, jeví-li se k dosažení účelu výslechu (když jej prvý soud již uznal nutným) a k objasnění věci býti vhodnou (§ 2 čís. 5 nesp. pat.). Účastníkům se tím újma neděje, požadavek na ně kladený, aby stručně třeba jedním slovem souhlas svůj neb nesouhlas projevíli, jest tak nepatrný, že i účastníci v cizině bydlící mu vyhověti mohou. Nejistota o tom, komu projev tento má býti učiněn, povstati nemůže, poněvadž ve vyzvání se výslovně praví, že prohlášení má býti učiněno okresnímu soudu v O. Jestliže tedy usnesení v odpor vzaté vyslovuje, že sankce shora zmíněná zákonu neodporuje, není v tom ani zmatečnost ani patrná nezákonnost a nejsou tu tedy podmínky § 16 nesp. řiz.

Čís. 753.

Lze exekučně zabavití nárok povinného proti vymáhajícímu věřiteli na složení kauce do rukou strany povinné.

(Rozh. ze dne 9. listopadu 1920, R II 359/20.)

Vymáhající věřitel žádal, by mu byla povolena exekuce zabavením pohledávky příslušející prý povinné straně proti němu z důvodu pachtovní kauce, kterou vymáhající strana dle soudního smíru ze dne 28. května 1920 povinné straně dne 1. října 1920 ve zbytkovém obnose 13.000 K má složit, a by mu bylo zabavené pohledávání přikázáno k zaplacení až do

výše vykonatelné pohledávky bez újmy práv třetími osobami snad dříve nabytých. Soud první stolice exekuci povolil; rekursní soud žádost zamítl. **Důvody:** Návrh vymáhající strany jest nejasný. Nelze určitě seznati, co dle návrhu má býti zabaveno (§ 54 odstavec třetí ex. ř.). Mní-li, jak se zdá, vymáhající strana zabavení pohledávky strany povinné proti ní z pachtovní kauce per 13.000 K příslušející, byla by exekuce přípustna jen potud, pokud straně povinné v době vedení exekuce již vznikla v rámci kauce pohledávka náhradní proti straně vymáhající. Strana vymáhající v exekučním návrhu však ani netvrdí, že povinné straně v rámci kauce již nějaká pohledávka vznikla, neuvádí této pohledávky, nýbrž mluví jen o »zabaveném pohledávání povinné straně prý proti straně vymáhající z důvodu pachtovní kauce příslušejícím.«

Nejvyšší soud obnovil usnesení soudu první stolice.

Důvody:

Soud rekursní zamítl návrh na povolení exekuce zabavením a přikázáním pohledávání příslušejícího povinné straně proti straně vymáhající z důvodu pachtovní kauce ve zbytkovém obnosu 13.000 K především z toho důvodu, že návrh jest nejasný, poněvadž nelze z něho určitě seznati, co má býti zabaveno (§ 54 odstavec třetí ex. ř.). Této nejasnosti Nejvyšší soud neshledává. Při exekucích pro pohledávku peněžní jest dle § 54 odstavec třetí ex. ř. zřetelně označiti jmění, na které se exekuce vede. Tomuto požadavku však exekuční návrh vyhovuje, uváděje pohledávku, na niž se exekuce vede, dle obnosu, právního důvodu i osoby dlužníka, za níž pohledávka ta jest. Že dlužníkem tím jest sama strana vymáhající, jest lhostejno; pohledávka ta jest nad to ještě blíže označena poukazem na soudní smír, na základě jehož pohledávka ta povinnému dlužníkovi proti vymáhajícímu věřiteli vznikla. Jako další důvod zamítnutí uvádí napadené usnesení, že, má-li vymáhající strana na zřeteli zabavení pohledávky strany povinné proti ní z pachtovní kauce, pak není po ruce tvrzení vymáhající strany, že straně povinné z pachtovního poměru vůbec nějaká pohledávka vzešla, jež by kaucí onou byla kryta, a že tedy z toho důvodu exekuce není přípustna. Než tento důvod nemůže obstáti. Předmětem exekuce dle exekučního návrhu není nárok, jenž teprve v budoucnosti snad následkem nesplnění pachtovní smlouvy straně povinné proti vymáhajícímu věřiteli vznikne, a jenž by dle smlouvy pachtovní z kauce pachtovní mohl býti kryt, nýbrž návrh směřuje k zabavení nároku, jež strana povinná má proti straně vymáhající dle soudního smíru ze dne 28. května 1920 na složení 13.000 K do rukou povinné strany, kteréžto složení se má státi dne 1. října 1920. O zabavení a přikázání tohoto nároku peněžitého čili této pohledávky jde. Jaký účinek na realizaci bude jeviti ta okolnost, že 13.000 K má sloužiti za kauci, o tom není při povolení exekuce uvažovati, to bude věcí případného sporu k vymožení zabavené pohledávky.

Konto — W.

Čís. 754.

Strany mohou vzájemnou úmluvou upravití práva a závazky ze smlouvy komisionářské odchylně od obchodního zákoníka a od obchodní zvyklosti.

(Rozh. ze dne 9. listopadu 1920, Rv II 197/20.)

K příkazu svého komitenta prodala banka na vídeňské burse cenné papíry a zpravila ho o prodeji dne 29. pokud se týče 30. ledna 1919. Žalobě komitenta, by byla banka uznána povinnou vyplatiti mu stržený peníz, bylo soudy všech tří stolic vyhověno, nejvyšším soudem z těchto

důvody:

Rozhodující význam má v tomto sporu odstavec čtvrtý všeobecných obchodních podmínek pro styk se žalovanou bankou, na něž žalovaná strana sama v dovolání se zvláštním důrazem se odvolává, jež označuje jako část podkladu smluvního poměru mezi ní a žalobcem, z něhož odvozuje důsledky ve svůj prospěch, jež tedy také proti sobě musí dáti platiti. Odstavec ten zní, jak i v dovolacím spise se uvádí, doslovně takto: »Bei den uns zugehenden Aufträgen zum Kaufe oder Verkaufe von Wertpapieren, Wechseln oder Valuten steht es uns frei, diese Aufträge entweder durch Abschlüsse mit dritten Personen auszuführen oder selbst als Käufer, respektive als Verkäufer im Sinne des Art. 376 des Handelsgesetzbuches aufzutreten. Unterbleibt in unserer Anzeige von der Ausführung des Geschäftes eine Mitteilung über eine dieser Arten der Ausführung, so treten wir selbst als Käufer, respektive Verkäufer des beorderten Wertgegenstandes ein«. Na první pohled jest patřno, že tímto odstavcem smluvních podmínek doznávají ustanovení čl. 376 obch. zák. jakési modifikace, což nelze pokládati za nepřipustné, poněvadž strany mohou vzájemnou dohodou upravití práva a závazky, plynoucí z poměru komisionářského i odchylně od předpisů obchodního zákoníka, kdyžž zákon to nezapovídá. Ježto pak v druhé větě dotčeného odstavce 4 všeobecných obchodních podmínek bez jakékoli výhrady se stanoví, že žalovaná strana, neučiní-li ve svém oznámení o provedení obchodu sdělení o tom, že provedla obchod jedním ze způsobů v první větě naznačených, vstupuje sama jako kupitelka po případě prodatelka cenného předmětu, jehož příkaz se týká, — nesejde nikterak na tom, zda v takovémto případě komitent prohlásí, že používá práva jemu v třetím odstavci čl. 376 obch. zák. vyhrazeného, aniž na tom, zda žalovaná strana skutečně sama koupila nebo prodala cenný předmět jí do komise daný; — dosti na tom, že dle smluvních podmínek vstupuje do obchodu jako přímá kontrahentka, poněvadž se jí to v tom kterém případě snad lépe hodí, nebo vůbec z důvodů, jež zkoumati komitentovi ani nepřislouší. Nastává tudíž otázka, zda žalovaná bankovní filiálka v notách ze dne 20. a 30. ledna 1919, jimiž oznámila žalobci provedení obchodu jí přikázaného, učinila sdělení o tom, že provedla obchod jedním ze způsobů, naznačených v první větě odstavce 4. všeobecných obchodních podmínek. Žalovaná strana k otázce té potaká, dovolací soud odpovídá k ní záporně. Druhá eventualita nepřichází vůbec v úvahu; jde jen o to, zda žalovaná bankovní filiálka oznámila žalobci, že provedla příkaz prodeji uzavřením obchodu s třetími osobami. Tu pak zmíněné noty při sebe větší blahovůli nedopouštějí výkladu, že by obsahovaly takovéto oznámení. Pravíť se v nich pouze, že se žalobce uznává za cenné papíry podle jeho příkazu ze dne 27. ledna 1919 dne 28. (pokud se týče 29.) ledna 1919 prodané a z jeho dépôt vzaté způsobem tamže podrobně uvedeným. Ježto příkaz žalobcův zněl v ten smysl, aby cenné papíry byly na burse zpeněženy, bylo mu tedy ovšem sděleno, že

papíry byly dne 28. (29.) ledna 1919 na burse prodány. O tom však, že byly prodány třetí osobě, po případě že byly třetí osobou koupeny, v oznámení nic se neuvádí, — a to je rozhodující. Vždyť mohla žalovaná strana na vídeňské burse skrze bursovního dohodce vystoupit současně jako prodatelka cenných papírů (za komitenta t. j. žalobce) a jako jich kupitelka. Když tomu tak jest, dala tedy žalovaná strana podle druhé věty odstavce 4. všeobecných obchodních podmínek vůči žalobci na jevo, že vstupuje sama do obchodu jako kupitelka akcií; žalobce vzhledem ke znění smlouvy nemohl proti tomu ani námitek činit, naopak musil přijati žalovanou stranu za přímou kontrahentku. Komisionářský poměr mezi stranami přeměnil se takto v poměr prodatele ke kupiteli, t. j. žalobci přísluší nyní proti žalované bankovní filiálce přímý nárok z prodeje a koupě akcií a nikoli pouze právo odvozené (postoupené právo komisionářovo). Následkem toho však nemá proti žalobci vůbec místa nařízení vlády ze dne 6. února 1919, č. 57 sb. z. a n. Příhoda, že nebylo snad již možno, převést částku, odpovídající výtěžku za akcie do tuzemska, která by jinak ovšem stihla komitenta, jde za daných okolností na vrub žalované, jež vystupuje vůči žalobci jakožto kupitelka; žalobce tím dotčen není, on mohl beze všeho (byť snad teprve po 7. únoru 1919 jakožto dne výplaty) žádati vyplacení kupní ceny akcií od žalované jakožto přímé kontrahentky, a to v tuzemsku; ježto plněním závazku žalované strany jest dle čl. 324 odstavec druhý obch. zák. Brno, a vzhledem k § 6 zákona ze dne 10. dubna 1919, č. 187 sb. z. a n. v korunách československých v poměru tamže udaném. Žalovaná bankovní filiálka nebyla tudíž oprávněna, převést o své újmě požadavek žalobcův z řádného konta na zvláštní konto D. Oe. a později na konto korun rakousko-uherských, a zadržeti výtěžek prodaných cenných papírů, nýbrž byla a jest povinna vyplatiti jej žalobci tak, jak tento v žalobě žádá. S tohoto právního hlediska jest — jak výše již podotčeno — úplně lhostejno, zda žalobce učinil prohlášení ve smyslu třetího odstavce čl. 376 obch. zák. a zda žalovaná strana skutečně prodala akcie osobě třetí; — rovněž pak nezáleží na tom, zda podle obchodní zvyklosti banky uskutečňují prodeje a koupě cenných papírů na burse přisežnými dohodci a zda tito ve svých závěrečných listcích při prodeji cenných papírů neuvádějí jména kupitelova; — konečně jaký právní význam a jakou povahu má ustanovení třetího odstavce čl. 376 obch. zák. Není proto třeba zabývatí se příslušnými dovolacími vývody opírajícími se o § 503 čís. 4 c. ř. s. Rovněž není třeba uvažovati o tom, zda předpoklad soudu odvolacího, že žalovaná strana výslovně doznala, že měla ještě po 7. únoru 1919 dostatečně hotovosti k zaplacení pohledávek žalobcových ze smlouvy komisionářské, — se spisy se srovnává nebo jim odporuje (§ 503 č. 3 c. ř. s.), poněvadž, i kdyby tu byl vytýkaný odpor se spisy, netýkal by se dle toho, co vyloženo, skutečností rozhodné.

Čís. 755.

Trestnost sprostředkovatelské činnosti s hlediska práva živnostenského nemá vlivu ani na závaznost sprostředkované ani na závaznost sprostředkovatelské smlouvy.

(Rozh. ze dne 9. listopadu 1920, Rv II 203/20.)

Dopisem ze dne 30. dubna 1918 nabídl žalobce (bankovní zástupce) žalované sprostředkovací služby ku koupi továrny a sdělil jí zároveň, že za sprostředkování činí nárok na provisi 2 proc. kupní ceny po uzavření smlouvy. Žalovaná dopisem ze dne 3. května 1918 přijala jeho sprostředkovací služby aniž by se výslovně vyjádřila o žalobcově požadavku na zaplacení provise. Když pak kupní smlouva byla skutečně uzavřena a žalovaná se zdráhala provisi vyplatiti, domáhal se jí sprostředkovatel žalobou, již bylo soudy všech tří stolic vyhověno. O d v o l a c í s o u d uvedl mimo jiné v d ů v o d e c h: Žalovaná namítá, že smlouva se žalobcem jest nedovolená a proto neplatná, poněvadž žalobce sprostředkování realit provozuje po živnostensku, aniž měl k tomu koncesse. Svědek, na jehož výpověď se žalovaná odvolává, udal, že žalobce již dříve s ním takové obchody učinil. Z této výpovědi sice plyne, že žalobce, jenž jest bankovním zástupcem, sprostředkuje příležitostně též prodeje realit, nikoliv však, že se sprostředkováním realit po živnostensku zabývá, poněvadž pojem živnostenského provozování po rozumu živnostenského řádu vyžaduje trvalou a pravidelnou činnost.

Nejvyšší soud uvedl mimo jiné

v d ů v o d e c h:

Co se týče vývodů dovolání, zabývajících se nedostatkem koncesse, jest poukázati k tomu, že, i kdyby činnost žalobce s hlediska práva živnostenského byla trestnou, poněvadž ku sprostředkovatelství prodeje a koupě nemovitostí nemá oprávnění, nemá to pro otázku právní závaznosti smluv jím sprostředkovaných a smlouvy sprostředkovatelské samé žádného významu; nedovolenost nevztahuje se na předmět smlouvy, nýbrž pouze na osobu smluvníka; nikoli jednotlivé smlouvy jsou proti předpisům živnostenským, nýbrž toliko živnostenské provozování jich bez koncesse.

Čís. 756.

Nemanželské dítě je zaopatřeno, jakmile jest s to, by samo se živilo. Je-li tomu tak, musí nárok na zaopatření (§ 166 obč. zák.) zvlášť býti odůvodněn.

Takovýmto důvodem není, že nemanželská dcera pro zamýšlený sňatek potřebuje zařízení domácností.

(Rozh. ze dne 9. listopadu 1920, Rv II 214/20.)

V roce 1896 složil nemanželský otec pro svou dceru podle smíru o výživě peníz 400 K. V r. 1920 domáhala se nyní 24 letá dcera, povoláním švadlena, na otci zaopatření, tvrdíc, že se hodlá provdati. Procesní soud první stolice žalobu zamítl mimo jiné z těchto důvodů: Jest správné, že má nemanželské dítě dle § 166 obč. zák. nárok proti nemanželskému otci též na zaopatření. Neboť jako u manželských dětí ve smyslu § 141 obč. zák. končí jejich právo na výživu oproti otci, jakmile jsou s to, se vyživovati, tak i u nemanželských dětí vychází z §§ 166, 1220 a 1231 obč. zák., že jim nepřísluší více práv než manželským, zejména, co se týče zaopatření. Nárok na výživu přes tuto dobu dle § 141 obč. zák. t. j.

právě nárok na zaopatření, musí býti v každém případě zvlášť odůvodněn a tento nárok jeví se jen tehdy býti zákonitě odůvodněným, prokáže-li se, že dítě přes výchovu, jemu poskytnutou, následkem fyzických nebo duševních vad není s to, se samo vyživovati. To však v tomto případě není prokázáno a žalobkyně ani netvrdí. Žalobkyně také žádá zažalovaných 10.000 K jen z důvodu zaopatření a odůvodňuje svůj nárok jen tím, že se hodlá provdati a žádá ku zařízení domácímu mírně počítáno 10.000 K jako zaopatření. Ta okolnost, že se žalobkyně míní provdati, neodůvodňuje však nároku na zaopatření, neboť v tomto případě bylo by vlastně zaopatření totéž jako věno a nemanželská dcera dle § 1220 obč. zák. může věno žádati jen na své matce, nikoliv však na nemanželském otci. O d v o l a c í s o u d rozsudek potvrdil, v podstatě z týchž důvodů.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

I nejvyšší soud sdílí názor, že, je-li nemanželské dítě s to, aby se samo živilo, musí býti nárok na »zaopatření« ve smyslu § 166 obč. zák. v každém případě zvlášť odůvodněn. V této příčině nejsou zvyklány ani v nejmenším přiléhavé a výstižné důvody předchozích stolic. Je sice správným, že dne 9. července 1896 mezi poručníkem a matkou žalobkyně a žalovaným uzavřený a poručenským soudem schválený smír měl na mysli pouze dojednání ohledně »výživy« nezl. tehdy žalobkyně a že z tohoto smíru nelze odvozovati, že jí byla žalobkyně zbavena nároku na zaopatření«. Nutno však s druhé strany vytknouti, že v tomto případě nárok na zaopatření opodstatněn není. Jak vyplývá z §§ 139 a 220 obč. zák., znamená »zaopatření« uvedení v takový stav, aby se dítě trvale mohlo živiti, tedy přivedení takového stavu, jenž dítě umožňuje, aby si samo zaopatřilo výživu, odpovídající jeho poměrům. Jen v tomto smyslu má býti docíleno samostatnosti dítěte. Tato však je v tomto případě již zde, neboť nižšími stolicemi bylo zjištěno, že žalobkyně jest s to, zjednat si vlastní silou bez cizí pomoci stálou obživu a nebylo prokázáno žalobkyní, že nastala zvláštní příčina a nutnost, by poskytnut jí byl zažalovaný peníz, aby se mohla dále živiti. S téhož hlediska nejsou případnými vývody dovolatelky, že je příliš příkrým, aby jí byl odpírán nárok na naprosto nezbytné věci, když její nemanželský otec je prý zámožným, nebo že žalovaným svého času zaplacených 400 K nestačilo ani na náklady porodu a výživu pro první rok.

Čís. 757.

Nabídka ku smlouvě musí obsahovati všechny podstatné kusy smlouvy, tak aby prostým jejím přijetím byla smlouva dojednána. Tomuto požadavku nevyhovuje nabídka zboží určitého sice druhu, ale neoznačující ani množství zboží ani času dodacího.

(Rozh. ze dne 9. listopadu 1920, Rv II 237/20.)

Žalovaná firma nabídla žalobci určité druhy vína s dotazem, zda se pro některý z nich interesuje, načež žalobce objednal určité množství určitého

tého druhu vína k dodání během 2 měsíců, žádaje zároveň, by mu byl dodán vzorek s udáním procent a původu. Žalovaná na objednávku neodpověděla. Žalobě o splnění smlouvy soud první stolice vyhověl, maje za to, že byla smlouva platně uzavřena. O d v o l a c í soud žalobu zamítl. D ů v o d y: Podle názoru soudu prvního došlo tím, že žalobce dopisem ze dne 24. října 1919 nabídku žalovaného z 20. října 1919 přijal, mezi žalobcem a žalovaným k smlouvě o dodávce 2000 litrů starého výčepního vína k dodání ve 2 měsících na ohlášení. Tento názor není však v souhlasu s předpisy obchodního zákona o uzavírání obchodních koupí. Podle článku 337 obč. zák. není nabídka ku prodeji, při níž není množství zboží určité označeno, závaznou nabídkou ke koupi; proto nemůže ani dopis žalovaného ze dne 20. října 1919, v němž množství zboží, jež mělo býti dodáno, uvedeno není, pokládán býti za závaznou nabídku, nýbrž jen za sdělení cen. Objednávkou žalobcovou ze dne 24. října 1919 nedošlo však již proto k závazné kupní smlouvě, poněvadž objednávka obsahovala nové podmínky o času dodávky, pročez podle článku 322 obč. zák. jest jí pokládati za odmítnutí nabídky žalovaného, spojené s novým návrhem. Než žalobce připojil nad to k své objednávce ze dne 24. října 1919 požadavek, aby mu vzorek s udáním procent a původu byl zaslán. I když z této žádosti nelze usuzovati, že žalobce nechtěl ještě s konečnou platností objednat, pak přece z toho plyne, že žalobce žádá, aby celé množství vína, jež bylo dodati, souhlasilo s vzorkem, jež měl žalovaný zaslati. Též tento požadavek obsahoval novou podmínku, poněvadž ve sdělení žalovaného z 20. října 1919 není obsaženo, že celé množství vína, jež bylo možno dodati, musilo býti stejné jakosti. Právem brojí odvolatel i proti názoru soudu první stolice jako právně mylnému, že by žalovaný musil na dopis žalobcův ze dne 24. října 1919 zamítavě odpověděti, nechtěl-li objednávku přijmouti. Neboť, nehledě k zvláštním, zde v úvahu nepřicházejícím výjimkám, musí nikoliv zamítnutí, nýbrž přijetí nabídky výslovně býti prohlášeno. Případu čl. 323 obč. zák. tu proto není, že žádná strana netvrdí, že mezi žalobcem a žalovaným trvalo obchodní spojení.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Dopis žalované ze dne 20. října 1919 nelze považovati za návrh (oferu) ve smyslu čl. 318 pokud se týče 319 obč. zák. Aby na základě návrhu, jaký cit. zákonně ustanovení na mysl má, ihned k smlouvě dojíti mohlo, musily by tu býti tyto předpoklady: Oferu činí budoucí smluvník zamýšlené smlouvy, maje při tom ten úmysl, že prostým přijetím se strany oblatovy, jemuž přímo návrh byl adresován, pro navrhujícího i stranu druhou vznikne platná, hotová smlouva. Jinak by prohlášení to nebylo návrhem (oferou), nýbrž prostým dotazem, zda adresát smlouvu uzavřítí hodlá. Z toho plyne, že návrh musí býti úplný tak, aby prostým přijetím se strany obláta nastala souhlasná vůle smluvníků. Oblát nesmí do přijetí vkládati žádný podstatný dodatek, který by v ofertě obsažen nebyl. Z toho nutně vysvítá, že oferta obsahovati musí všechny podstatné části smlouvy, jakou oferent zamýšlí, tedy alespoň přibližné množství nabízeného zboží a dobu, kdy dodáno býti má (čl. 318, 319 a 337 obč. zák.). V případě, o němž tuto jde, nabízí však navrhovatel sice určité druhy vína s do-

tazem, zda se žalobce pro některý z nich interesuje, ale neváží ani přibližně množství vína, jež nabízí, a čas, kdy dodatí hodlá, a žádá za »vyjádření« obratem. Není tu tedy nabídky, jejíž pouhé přijetí by smlouvu činilo hotovu. Neurčení souhlasné množství vína, jež dodáno býti má, by otvíralo libovůli dvéře dokořán: Buď by mohl případně kupitel žádati množství třeba v nehorázné výši anebo zase prodávající nabízetí množství směšně nepatrné a podobné následky by mohlo vyvolati neurčení času dodávky. Strana žalující však také návrh tento, který jeví se býti pouhým dotazem (slova: » sofort zu schreiben, ob Sie für irgendwelche Sorte Interesse haben«) nezodpověděla pouhým jeho přijetím, nýbrž praví v dopisu svém, že objednává »na zavolání« »během dvou měsíců 2.000 litrů« končí: »Bitte aber um Muster von demselben mit %/o Angabe a Provenienz«. A tento dopis přílehačící k citovanému shora dopisu žalované jeví se býti nabídkou žalobcem žalovanému učiněnou (čl. 322 obch. zák.). Kdyby žalovaný nabídku tuto byl chtěl přijmouti mohl tak učiniti v přiměřené době (čl. 319 a 347 obch. zák.) a byl žalující na návrh svůj vázán. Nezodpověděli-li žalovaný nabídku tu vůbec, anebo záporně — zanikl návrh žalobcův. Závaznosti k výslovnému prohlášení se o návrhu po zákonu není. Čl. 323 obch. zák. jednající o příkazu na případ tento rozšiřovati nelze a podle čl. 279 obch. zák. tu neplatí zásada »Kdo mlčí, souhlasí«, jelikož zákonné předpisy v čl. 317 až 322 obch. zák. ustanovení takového nemají a korespondence s částečným přijímáním nabídky a připojováním nových podmínek by mohla zbytečně se do nekořenná vléci.

Čís. 758.

Proti příjemci účinkují i úmluvy mezi odesílatelem a dráhou, jež nejsou zřejmy z nákladního listu.

Příjemce jest s výhradou žaloby o vrácení přeplatku povinen, by zaplatil dráze vše, co na něm dle obsahu nákladního listu požaduje.

(Rozh. ze dne 9. listopadu 1920, Rv II 242/20.)

Odesílatel požádal ústně na dráze, by mu přistavila k naložení zboží zvláštní vagon. V nákladním listě návrh ten obsažen nebyl. Dráha vůz přistavila a vybrala pak od příjemce vyšší dovozní, opírajíc se o ustanovení železničního tarifu nákladního, díl I., oddělení B, všeobecných ustanovení písm. i), jež zní: »Přistaví-li železnice na návrh odesílateľův, učiněný v nákladním listu, pro zásilku, podanou jedním nákladním listem, vůz k výhradnému použití, vyběře se tarifní dovozní nejméně za 5000 kg podle třídy platné pro 5000 kg podaného zboží.« Příjemce domáhal se žalobou na železničním eráru, by mu vrácen byl přeplatek, spočívající v rozdílu mezi skutečnou váhou zboží a 5000 kg, za něž byl poplatek vybrán, uváděje, že za přistavení zvláštního vagonu nebylo žádáno v nákladním listu a že příjemce jest dle § 76, odstavce druhý, dopr. ř. žel. povinen dráze platiti jen dle obsahu nákladního listu. Procesní soud prvního stupně žalobu zamítl v podstatě z toho důvodu, že přijetím zboží vstupuje příjemce do dopravní smlouvy, již uzavřel odesílatel s dráhou; nákladní list jest pouze listinou důkazní a strany mohou se smluviti i o podmínkách,

jež nejsou v něm obsaženy. Odvolací soud žalobě vyhověl. Důvody: Nároek dráhy, by požadovala zvýšené dovozní, jest podmíněn tím, že shora uvedený návrh byl pojat do nákladního listu. Předpis průkazní jest zde současně předpisem formy, na níž závisí platnost ujednání. To plyne i z účelu nákladního listu. Z něho poznává příjemce, vstupuje dle § 76 dopr. ř. žel. do dopravní smlouvy, jaké závazky mu vůči dráze vcházejí. Tak velí i zásada řádného obchodu, neboť tím, že by byly uloženy příjemci platební závazky, jichž právní podklad byl by mu utajen, byl by přiváděn v nejistotu, jež by zajisté působila škodlivě na obchod.

Nejvyšší soud obnovil rozsudek soudu prvního stupně.

Důvody:

Právnem uplatňuje žalovaná strana jako dovolací důvod nesprávné právní posouzení věci (§ 503 čis. 4 c. ř. s.). Pro příjemce nejsou rozhodnými jediné práva a závazky, vyvozované z nákladního listu. Úmluvy, byť i nebyly pojaty do nákladního listu, nejsou bezúčinnými. Podle § 61 odstavce první dopr. ř. nemůže sice bez nákladního listu smlouva o dopravu býti uzavřena. Nákladní list jest listinou společnou pro obě strany, sloužící však pouze za důkaz, že dopravní smlouva byla uzavřena (§ 61 odstavec třetí dopr. ř.). Z toho však nelze vyvoditi důsledek, že všechna mezi stranou, to jest odesílatelem a dráhou umluvená ujednání, jež nákladní list mlčením pominul, by byla neplatná, anebo že by snad ani dokazatelné nesprávnosti skutečností, uvedených v nákladním listu, nemohly býti zjištěny a odstraněny. V případě, o něž tuto jde, zjistil procesní soud na základě předložených objednacích listů a výpovědí svědků, že vagon k »výhradnému použití« odesílatelem objednaný byl, ačkoliv objednávka ta do nákladních listů pojata nebyla. Vyřízena však byla správně a objednané vagony odesílateli svěřeny a jim samotným, umístěním do nich je n jeho zboží, použity. Dráha tudíž skutečně poskytla vagony k »výhradnému použití«, jak za to byla požádána, bylo jich také skutečně »výhradně použito«, a měla tedy dráha právo požadovati zaplacení podle železničního tarifu pro zboží díl I., odděl. B odstavec A I. spol. podmínek pro počítání dopravního lit. I. Nelze dráhu, která k žádosti odesílateľově formálně chybně poskytla celé vagony k výhradnému použití, připraviti z formalistických důvodů o její právo. Ujednání mezi odesílatelem a dráhou, byť v nákladním listu neuvedené, vázou i příjemce, který své právo zakládá na smlouvě mezi odesílatelem a dráhou a který tedy nemůže ze smlouvy té jednotlivá ustanovení vylučovati. Tomu, že příjemce vstupuje do smlouvy uzavřené mezi odesílatelem a dráhou, předchází přece skoro vždy jeho ujednání s odesílatelem. Prohřešil-li se odesílatel proti této úmluvě a uložil příjemci větší břemena ústní, z nákladního listu neznatelnou smlouvou, jest se mu hojiti na odesílateli. Z § 76 dopr. ř. plyne, že příjemce musí zaplatiti to, co v nákladním listu je poukázáno, chce-li zboží dostati. Když tak učinil, je podle § 70 odstavec třetí dopr. ř. oprávněn, by po případě zpět požadoval, oč více proti úmluvě zaplatil a to více, než by podle smlouvy mezi odesílatelem a dráhou skutečně povinen byl platiti. Ani z přirovnání starého dopravního řádu, který měl v § 66 odstavce první ustanovení: »Die Eisenbahn ist verpflichtet, am Bestimmungsorte dem bezeichneten Empfänger gegen Bezahlung der im Frachtbriefe

ersichtlich gemachten Beträge und gegen Bescheinigung des Empfanges (§ 68 odstavec sedmý) den Frachtbrief und das Gut auszuhandigen«, s dopravním řádem z r. 1909, který ustanovuje (v § 76 odstavec čtvrtý): »Durch Annahme des Frachtbriefes und des Gutes wird der Empfänger verpflichtet, der Eisenbahn nach Massgabe des Frachtbriefes Zahlung zu leisten«, nelze ničeho jiného vyvoditi, než že příjemce musí vše zaplatiti, co dráha od něho žádá podle nákladního listu, třeba mylně vyplněného, chce-li totiž zboží přijmouti, avšak možnost požadovati zpět, o čem se přesvědčil, že to platiti podle úmluvy mezi odesílatelem a dráhou nemusil, mu odňata není. Účel ustanovení toho jest, aby eventuelní spory o to, co zapláceno býti má, neztěžovaly dopravní službu, vyžadující rychlého řízení. Ostatně i příjemce obdržel zboží ve vagonech, věnovaných »výhradně« jen dopravě jeho zboží a nemůže se závazkům z toho povstalým a odesílatelem převzatým vymykati. Zásady tuto vytknuté uznává praxe nejen pro dřívější žel. dopr. řád (viz sbírku Egrovu sv. XXV. str. 374, XXVII. str. 200, Röhl XXIV 1910 číslo 67), ale i pro nynější žel. dopr. řád Eger XXXII. str. 59, 63 a i praxe cizích soudů pro mezinárodní úmluvu žel. (viz Eger XXXII. str. 199).

Čís. 759.

Zalobci, dovolávajícímu se § 970 obč. zák., náleží pouze, by dokázal, že na vnesených věcech škoda nastala, nikoliv též, jak nastala. Hostinský sprostí se ručební povinnosti pouze důkazem všeho toho, co dle § 970 obč. zák. náleží mu dokázati.

Rozsah ručení hostinského dle § 970 obč. zák. jest stejný, ať událost ručební nastala uvnitř obvodu nebo mimo obvod hostince.

(Rozh. ze dne 16. listopadu 1920, Rv I 327/20.)

Zalobce nařídil při svém odjezdu z hotelu vrátnému, by dal jeho zavazadla revidovati a opatřiti revisními známkami. Vrátný vyhověl poukazu, načež žalobce nastoupil se zavazadly zpáteční cestu. Po cestě měl stále zavazadla na očích a při příchodu domů shledal, že mu chybí oblek. Žalobě o náhradu škody proti hotelovému podnikatelství procesní soud prvé stolice vyhověl. Odvolací soud rozsudek potvrdil. **Důvody:** Není věcí soudu, by rozhodoval o tom, jakým způsobem se hostu věci ztratily, nýbrž soud má pouze zjistiti, že mu po té, kdy věci byly vneseny, až do okamžiku, kdy přestal býti hostem, byla na nich způsobena škoda. Není tudíž třeba, by byly prováděny důkazy nabízené v tomto směru. Nesprávné právní posouzení shledává odvolatel v nesprávném prý výkladu §§ 970, 1313 a) a 1316 obč. zák., jsa jmenovitě toho názoru, že hostinský dle § 970 obč. zák. ručí za škodu pouze tehdy, stala-li se v obvodu hotelu. To plyne prý též z ustanovení § 1316 obč. zák., dle něhož ručí hostinský pouze za škodu, jež byla spáchána v jeho domě jeho lidmi. Ručení hostinského dle § 970 obč. zák. jest ručením ze smlouvy; dle něho jest hostinský zodpovědným za veškeru škodu, jež povstala na věcech hosty vnesených nehledě k tomu, z čeho škoda povstala. Ručení trvá od doby, kdy věci byly vneseny, t. j. kdy byly hostinskému nebo jeho lidem předány anebo uloženy na místě; jež osobami těmito bylo označeno

nebo k ukládání jest určeno. Již z toho jest vidna lichost tvrzení odvolatelova, že ručení hostinského jest omezeno na obvod hotelu. Kdyby byl zákon zamýšlel toto omezení, muselo by to vyplývati z jeho doslovu, z něhož však plyne pravý opak, kdyžž ručení počíná odevzdáním věcí lidem hostinského, aniž by toto odevzdání bylo omezeno na obvod hotelu. Lhcstejno jest, zda po dobu trvání smluvního poměru mezi hostem a hostinským zřízenci tohoto nějakým způsobem zacházeli s věcmi hostovými mimo obvod hotelu.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Uplatňujíc dovolací důvod čís. 4 § 503 c. ř. s., vytýká dovolání žalované firmy rozsudku soudu odvolacího nesprávné právní posouzení věci především, pokud soud odvolací prohlašuje, že není věcí soudu civilního zjišťovati, jak se ztratily věci, o které host přišel, že je na něm pouze zjistiti, že (správně ovšem »zda«) škoda způsobena byla na vnesených věcech hostových od okamžiku vnesení věcí těch až do ukončení přijetí hosta. K tomuto náhledu soudu odvolacího se soud dovolací v plné míře připojuje, poněvadž plyne z jasného znění zákona, i budiž proto, aby uvarováno se bylo opakování, poukázáno k bližšímu dovodění zmíněného stanoviska v rozsudku soudu odvolacího a jen ještě vzhledem na vývody dovolání dodáno toto: Dovolání uvádí, že § 970 obč. zák. připouští v odstavci prvé protidůkaz, jímž hostinský může se sprostiti ručení za škodu nastalou na vnesených věcech hostových, i tvrdí, že důkaz takový žalovaná firma nastoupila v ten smysl, že oblek nebyl odcizen svědkem Janem F-em, jenž prý jediný mohl by dle okolností případu přicházeti v úvahu jakožto pachatel krádeže. I vytýká dovolání také — třeba své dotyčné vývody umísťovalo v odstavci věnovaném dovolacímu důvodu dle čís. 4 § 503 c. ř. s. — řízení odvolacímu vadnost a neúplnost proto, že nebylo zjištěno, zda dlužno pokládati F-a za odcizitele obleku čili nic. Nehledě k tomu, že procesní spisy neopravňují dovolatelku tvrditi, že vedla zmíněný protidůkaz svědectvím F-ovým o tom, že obleku neodcizil, přehlíží dovolání, že by polřešovaným ať pozitivním ať negativním zjištěním nebyl proveden důkaz žalovancou vyručující. Jakmile je zjištěno, že škoda nastala nesplněním závazků žalované firmy jakožto schovatelky (§§ 970, 961 obč. zák.), byla by žalovaná firma prosta ručení za škodu tu jen, kdyby ku tvrzení a návrhům jejím bylo prokázáno, že škoda nebyla zaviněna ani jí, ani nikým z jejích lidí, ani že nebyla způsobena cizími osobami, jež do domu přicházejí nebo z něho odcházejí. Byla by tedy žalovaná musila prokázati pozitivní skutečnost některého z těchto druhů, vylučující její ručení. Zjištění, že F. oblek odcizil, by takovou skutečností nebylo; zjištěním tím bylo by jen dotvrzeno, že nesplnění zákonného závazku žalované mělo svůj původ v jednání někoho z jejích lidí. Než ani pozitivním zjištěním, že F. obleku neodcizil, nebyl by býval zřízen důkaz uvedené povahy, poněvadž by zjištěním tím nebyly vyčerpány veškeré ostatní myslitelné možnosti spadající do shora naznačeného rámce ručení žalované. Ani k dalším vývodům dovolání, týkajícím se místního rozsahu ručení hostinského dle § 970 obč. zák. nelze přisvědčiti. Dovolání snaží se sestrojiti dvojitý rozsah ručení tohoto: uvnitř obvodu i mimo obvod hostince ručí prý ma-

jitel jeho jen v třetím a čtvrtém případě první věty druhého odstavce § 970 obč. zák., kdežto v případech prvním a druhém téže věty ručí prý hotelier dle § 970 obč. zák. jen v obvodu hotelu; mimo obvod ten ručí prý v těchto případech pouze dle §§ 1313 a) a 1316 obč. zák. V té příčině dlužno především zdůrazniti, že žaloba spočívá na § 970 obč. zák., na zákonném závazku majitele hostince, rovnajícím se smluvnímu závazku schovatele. Právní hlediska §§ 1313 a) a 1316 obč. zák. tu v úvahu vůbec nepřicházejí, poněvadž se nárok žalobní neodvozuje z ručení žalované za delikty osob třetích, byť i jejich zřízenců, nýbrž z jejího ručení za škodu vzešlou nesplněním vlastního závazku vrátiti věc quasi do uschování převzatou. Tím odpadají též všechny důsledky vyvozované v dovolání z rozdílného znění §§ 970 a 1316 obč. zák. Vzešlo-li však ručení dle § 970 obč. zák. — a ručení to vzniká vnesením věci přijatého hosta, to jest odevzdáním jich hostinskému nebo někomu z jeho lidí nebo uložením jich na místě osobami těmito vykázaném nebo k uložení určeném, — pak trvá v rozsahu a právní povaze stanovené XIX. hlavou II. dílu obč. zák. vůbec a §em 970 obč. zák. zvláště jednotně a bez přerušení až do ukončení poměru ručení založivšího pokud se týče vrácení věci a zákon naprosto neospravedlňuje omezovati tento rozsah a tuto právní povahu ručení hotelierova na některé ze způsobů jeho vzniku pokud se týče na některé ze způsobů, jak hotelier plniti může svůj závazek opatrovati věci hostovy. Je proto v dovolání prováděná konstrukce jakéhosi přerušení ručení dle § 970 obč. zák. na dobu, kdy věci hostinskému nebo jeho lidem svěřené nacházejí se mimo obvod hotelu a nahrazení ručení toho na tu dobu ručením dle §§ 1313 a) a 1316 obč. zák. zcela libovolná a prostá vši opory v zákoně. V případě, o němž tu jde, je zjištěno, že ztracený oblek byl žalobcem odevzdán personálu žalované firmy jakožto majitelky a provozovatelky hotelu, v němž žalobce byl hostem, a že žalobci vrácen nebyl. Veškeré podmínky ručení dle § 970 obč. zák. jsou tedy dány i nespochívá rozsudek soudu odvolacího na nesprávném právním posouzení věci, potvrzuje-li rozsudek soudu procesního, jímž žalovaná firma byla odsouzena k náhradě ceny ztraceného obleku.

Čís. 760.

I bývalý c. k. erár, na jehož místo vstoupil erár československý, jest povinen platiti v korunách československých, byl-li se splněním závazku v prodlení.

(Rozh. ze dne 16. listopadu 1920, Rv I 336/20.)

Žalobce utrpěl dne 24. června 1918 úraz na české trati bývalé severozápadní dráhy, (tehdy již postátněné). Jeho náhradní nárok byl ještě před převratem příslušnými správními úřady odmrštěn. Žalobě proti bývalému c. k. eráru o náhradu škody v korunách československých bylo soudy všech tří stolic vyhověno, Ne j v y š š í m s o u d e m z těchto

d ů v o d ů:

Námítce, že na bývalém c. k. eráru požadován býti mohl touto žalobou pouze peníz vyjádřený v bankovkách nekořkovaných, nelze přiznati věcné

odůvodněnosti. Žalovaný opírá ji o okolnost, že dluh jeho je dluhem odnosným a že sídlem příslušného ředitelství severozápadní dráhy je i v liquidaci Vídeň. Proto tvrdilo odvolání žalovaného bez další argumentace právní, že jde jen o peníz vyjádřený v bankovkách nekořkovaných, dovolání pak tvrdí, že závazek bývalého c. k. eráru je splatným v korunách rakouských. Budiž na tomto místě podotčeno, že ani tyto ani ostatní vývody dovolání neospravedlňují eventuelního žádání dovolacího, aby rozsudek odvolací změněn byl zamítnutím nároku žalobního. Než ani pro snížení nároku toho není zákonného důvodu. Závazek žalovaného nahraditi žalobci bolestné vznikl ve výši stanovené oběma souhlasnými rozsudky stolic nižších dobou žalobcova úrazu a byl splatným, jakmile žalobce o jeho liquidaci u žalovaného se hlásil. Obojí stalo se dle zjištění pokud se týče dle nepopřené tvrzení žalobního ještě před převratem. Žalovaný, jež nepřiznal žalobci dobrovolně ani nižšího obnosu jemu rozsudky přisouzeného, byl s tímto obnosem od doby výše naznačené v prodlení, jež nemůže býti žalobci na ujmu vyšší ještě měrou, nežli dána je už v rozdílu kupní síly korun československých a korun rakousko-uherských z doby před převratem. Kdyby byl žalovaný dluh svůj včas zaplatil, což se tehdy mohlo státi jen v korunách rakousko-uherských, byl by žalovaný nabyl obnosu, který v rukou jeho byl by mohl cestou nostrifikace oběživa na území československé republiky ve smyslu zákona ze dne 25. února 1919, čís. 84 Sb. z. a n. a nařízení ministerstva financí ve shodě s ministerstvem spravedlnosti z téhož dne čís. 86 Sb. z. a n. býti přeměněn v koruny československé. Právem tedy žalobce žádal a bylo mu přisouzeno zaplacení bolestného v měně československé.

Čís. 761.

Byl-li uzavřen mezi poručníkem a nemanželským otcem za souhlasu soudu smír, jímž nemanželský otec složením určitého peníze sprostěn byl veškerých povinností z důvodu mimomanželského splození, nemůže nemanželské dítě později žádati příspěvek na zaopatření, třebaš majetkové poměry nemanželského otce se zlepšily.

(Rozh. ze dne 16. listopadu 1920, Rv I 518/20.)

Žalovaný nemanželský otec pokud se týče otec jeho uzavřel dne 5. prosince 1905 s poručníkem dítěte smír, dle něhož složil určitý peníz jednou pro vždy na výživu a vychování nemanželského dítěte. Smír ten byl soudem poručenským schválen. Za války zlepšily se majetkové poměry žalovaného. Žalobě o zaplacení určitého peníze na zaopatření procesní soud první stolice vyhověl a uvedl mimo jiné v důvodech: Soud jest toho názoru, že doložka smíru, dle níž složeným penízem měly býti veškeré nároky nemanželského dítěte proti otci vyrovnány, může míti platnost pouze za materiálních předpokladů, jež smírnému jednání za podklad sloužily a že účinnost míti může pouze za platnosti těchto okolností skutkových a zejména majetkových, jaké tu byly v době uzavírání smíru pokud se týče soudního schválení jeho (rebus sic stantibus) a že změnila-li se materiální základna smíru soudně schváleného, není svého času uzavřený smír na překážku, aby změněné poměry věcné ve prospěch neman-

želského dítěte, jehož nárok proti otci ze vzájemného jich poměru trvá, nebyly vzaty v úvahu — poněvadž soudní doložka schvalovací nevztahovala se na budoucí podstatně změněné poměry a na takové se ani vztahovati nemohla. Ve směru tom poukazuje se na odůvodněné rozhodnutí bývalého nejvyššího soudu z 10. září 1913 uveřejněné Gl-Unger n. ř. čís. 6559. Se zřetelem ku tvrzené podstatné změně majetkových poměrů žalovaného otce nemanželského nejví zmíněná doložka více působnosti, a zrušuje ji nový materiální základ věci. Z těchto důvodů nalézá soud, že žalovaný změnil-li se podstatným způsobem majetkové jeho poměry, jest povinen poskytnouti žalujícímu jmění svému přiměřené potřebné zaopatření. O d o l a c í s o u d žalobu zamítl, přidržev se doslovu smíru.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Žádá-li nemanželské dítě od otce jménem zaopatření peněžité obnos, musí prokázati, že příčina a potřeba zaopatření nastala (rep. nál. 74), žalobce však, jenž jest dělníkem na dráze, vlastně nyní provisorním zřízencem, nic takového však netvrdí, na př. že by měl příležitost zařídit si nějakou samostatnou živnost a pod. Již tím by byl jeho nárok pro tentokrát vyřízen, avšak když odvolací soud zamítl žalobu vůbec pro vždy z důvodu působícího naprostě, dlužno správnost jeho zkoumati. Dovolatel uplatňuje tu pouze nesprávné právní posouzení, a to v ten rozum, že mylný jest názor odvolacího soudu, že by smírem ze dne 5. prosince 1905 byly zanikly i nároky žalobcovy na zaopatření. Ale v tom dlužno odvolacímu soudu přisvědčiti. Netřeba ani přihlížeti k průvodním okolnostem t. j. obsahu předchozího vyjednávání, stačí úplně obsah smíru sám. Neboť praví-li se v něm v odstavci 3., že obnos 160 K platí otec nemanželského otce jednou pro vždy, a že dítě nikdy více žádných nároků z důvodu mimomanželského zplazení míti nemá (roz. proti nemanželskému otci), pak se to zcela zřetelně vztahovalo na všechny jeho nároky proti nemanželskému otci, jež mu jinak ze zákona příslušely, a tedy i na nárok na zaopatření (§ 166 obč. zák.), jenž mu byl tímž rozsudkem jako nárok alimentární přiznán. Sám zákon všechny nároky dítěte proti nemanželskému otci stejným způsobem shrnuje (§ 49 čís. 2 j. n.). Celý smír i s tímto ustanovením byl pak dle protokolu ze dne 22. ledna 1906 soudem vrchnoporučensky schválen a jest proto závazný, neboť pro dosah takových smírů rozhodnou jest vůle smluvních stran v obsahu jeho výrazu docházející s tím jediným omezením, že v žádném případě nemůže ani takovým smírem zkrácen býti nárok dítěte na nezbytnou výživu (jud. čís. 245 a § 1481 obč. zák.), o který však se zde nijak nejedná. Od jiných smírů toho druhu liší se tento pouze tím, že byl uzavřen mezi poručníkem dítěte za schválení vrchnoporučenského a otcem nemanželského otce ne tedy přímo s nemanželským otcem samým, takže to byla, pokud jde o tohoto, smlouva ve prospěch osoby třetí, již se tu prospěchu dostalo takovým způsobem, že byla sprostěna určitých závazků, povinností k zaopatření děcka. Že však byla po rozumu § 1019 obč. zák., jenž tu ještě místo má, platna, o tom nemůže býti pochyby a dovolatel také s této stránky ji nenapadá. Dovolatel mimo to, že běře v odpor jen dosah smíru — to, jak

už ukázáno, neprávem — uplatňuje jen ještě, že dle § 1389 obč. zák. smír nemůže se týkati práv, na něž strany mysliti nemohly, a na zaopatření prý v daném případě nemohly mysliti proto, že nemanželský otec tehdy byl nemajetný. Avšak obsah smíru již sám o sobě, zejména ale ve spojení s rozsudkem, jenž děcku právo na zaopatření výslovně přiznával, a pak dějiny uzavření smlouvy, dle nichž soud shora citovaný odstavec třetí nejprv neschválil a teprv když proponent smíru z té příčiny smír celý odmítl, na celý smír i s tímto odstavcem přistoupil, dokazují jasně, že na zaopatření bylo myšleno a to právě tímto odstavcem třetím, jenž má smysl jen, když se vztáhne na ně, protože nárok alimentární byl vyřízen úplně již v odstavci prvním a odstavec třetí se sám poznačuje k tomu jako dodatek zvláštní. Smlouvy musejí vykládány býti tak, jak toho poctivost právního obchodu vyžaduje, (§ 914 n. zn. obč. zák., jenž dle § 105 III. novely platí i zde) a tato zase vyžaduje, aby obapolně a jasně vyslovený úmysl stran došel splnění. Smlouvy platné musejí se dodržovat, byť se to někdy zdálo pro tu neb onu stranu krutým, neboť to žádá zásada věrnosti a víry, na níž všecek právní obchod spočívá a jež jest přirozenou zásadou právní (§ 7 obč. zák.). Každá strana má právo, aby nebyla zklamána v důvěře v platnou smlouvu a to platí zde o žalovaném. Dolehne-li však na druhou stranu povinnost dostáti slovu krutě, plyne z toho jen poučení, aby se smlouvy uzavíraly obezřele a pod kautelami, a toho měl pamětliv býti poručník a poručenský soud. Mezi kautely patří také t. zv. doložka stávajících poměrů (clausula rebus sic stantibus), která dle okolností často se rozumí či předpokládá mlčky, a ovšem poctivost obchodu právního vyžaduje, aby se i pak k ní stejně hledělo. Avšak o té zde řeči býti nemůže. Neboť poručník dne 9. prosince 1905 se smírem proponovaným prohlašoval se za srozuměna, avšak s výhradou, že kdyby otec dítku jednou k jmění přišel, že nespokojuje se s narovnanou částkou, poněvadž může býti jednou majetkovým a výdělkovým poměrům jeho nepřiměřenou, a že si tedy vyhrazuje na základě rozsudku proti otci zakročiti. Doložka tedy byla výslovně činěna, ale — bylo od ní upuštěno. Soud pak totiž dodatek (odstavec třetí) neschválil, proponent ale právě proto smír vůbec odmítl a za nové dojednání žádal, načež soud, když poručník smír bez výhrady přijal, jej schválil. Byla tedy výhrada stávajících poměrů vědomě vyloučena.

Čís. 762.

Pro spory mezi zaměstnavatelem a korespondentem není výlučně příslušným soud okresní.

Nenastoupí-li obchodní zaměstnanec službu, může zaměstnavatel žádati pouze náhradu škody, nikoliv, aby zaměstnanec službu nastoupil. Ustanovení § 31 zák. o obch. pom. nebylo v tomto směru změněno § 153, III dílčí novely k obč. zák.

(Rozh. ze dne 16. listopadu 1920, Rv I 624/20.)

koupě prasat. Rekursní soud zamítl námitku nepříslušnosti soudu. **Důvody:** Poněvadž předmět sporu nezáleží v peněžité sumě, měl žalobce na vůli, by buď prohlásil, že přijme určitou sumu peněžitou neb aby učinil alternativní návrh na přiznání peněžité sumy (§ 50 odstavec první j. n.). Žalobce práva toho nepoužil, a proto byl dle § 56 odstavec druhý j. n. povinen za účelem určení příslušnosti soudu předmět sporu v žalobě ocenit. Žalobce tak učinil tím, že v žalobě uvedl, že cena předmětu sporu nepřevyšuje 1.000 K. Toto ocenění jest pro posouzení soudní příslušnosti rozhodným a dle § 60 odstavec čtvrtý j. n. jak pro soud, tak pro odpůrce závazným.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu, dodav k odůvodnění rekursního soudu, že dle jasného doslovu druhého odstavce § 56 a čtvrtého odstavce § 60 j. n. úplně stačí k založení příslušnosti soudu jednostranné ocenění předmětu sporu žalobcem, jehož libovůli § 60 odstavec první j. n. obmezuje pro případ oceňování přemrštěného.

Čís. 787.

Pro určení povinnosti ku složení žalobní jistoty jest lhostejno, kde žalobce bydlí a má svůj majetek.

(Rozh. ze dne 30. listopadu 1920, R I 1019/20.)

V řízení o žalobě majitele firmy v Sofii, polského státního příslušníka, navrhl žalovaný, by žalobci bylo uloženo složit žalobní jistotu. Soud první stolice rozhodnutí o návrhu odložil až dojde vyjádření ministerstva spravedlnosti o tom, jak se chová Bulharsko vůči československým příslušníkům. **Důvody:** Rozhodnutí ministerstva spravedlnosti dlužno vyčkatí, protože věc není dosud vyjasněna. Žalobce vystupuje jako majitel firmy v Sofii. Závazek firmy ku složení žalobní jistoty řídí se dle ustálené praxe nikoliv dle státní příslušnosti majitele firmy, nýbrž dle jejího sídla v cizině. Rekursní soud návrh žalovaného zamítl. **Důvody:** Plnou mocí, žalobcem v žalobě předloženou a zástupcem československé republiky v Sofii ověřenou, jest prokázáno, že žalobce jest Polákem a výnosem ministerstva spravedlnosti v Praze ze dne 13. července 1920, čís. 23.465 jest potvrzeno, že polským státem jest zaručeno, že se navzájem nežádá složení jistoty ve smyslu § 57 c. ř. s. Jako žalobce nevystupuje firma, nýbrž Sigmund R., ovšem jako majitel firmy Hermann K. v Sofii, kterým též dle obsahu doložky obsažené na plné moci jest.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Dovolací rekurs jest přípustným. Usnesením rekursního soudu nebylo rozhodováno ani o povinnosti k náhradě ani o výši útrat procesních (§ 528 I c. ř. s.), nýbrž o otázce mezinárodního práva procesního. Dovolacímu rekursu nelze však přiznati věcné oprávněnosti. Márně odvolává se žalovaný na předpis § 75 j. n. Dle obsahu žaloby není žalobcem osoba hromadná, nýbrž žalobce jest kupcem jednotlivcem. Lhostejno jest, zda

cedentem byla osoba hromadná. Žalobcem jest cesionář a jen jeho státní příslušnost jest rozhodnou pro otázku, zda jest povinen poskytnouti jistotu na procesní útraty. Neudržitelným jest stanovisko žalovaného, že prý záleží též na tom, kde žalobce bydlí a má svůj majetek. Tím vnést chce žalovaný do zákona (§ 57 II čís. 1 c. ř. s.) náležitost, které zákon nevytýká. Dle zákona stačí, že žalobce jest příslušníkem státu, jenž vůči tuzemcům šetří materiální reciprocitu, neukládá jim za povinnost, by dali jistotu za procesní útraty. Tato podmínka jest dle sdělení ministerstva spravedlnosti v plném rozsahu splněna (věstník ministerstva spravedlnosti z roku 1920, čís. 1, str. 11). Kdyby pravdu měl žalovaný, bylo by nutno připustiti též další, zákonem zřejmě neopodstatněný důsledek, že poskytnouti žalobní jistotu povinni jsou dokonce i tuzemci v případě, že bydlí a mají svůj majetek v cizině. S případným ohrožením útratové pohledávky tuzemců zákonodárce se zabýval. Rozhodl se však nicméně pro nynější doslov § 57 c. ř. s., vycházející z předpokladu, že rozepře budou v poměrně krátkém čase projednány, že v nemalé míře jest v rukou žalovaného, by spor urychleně a s vyvarováním se zbytečných útrat byl skončován a že předpisy exekučního řádu o zajišťovacích prostředcích bude žalovaný s dostatek zabezpečen (motivy k vládní předloze).

Čís. 788.

Ustoupil-li objednatel díla od smlouvy proto, že ukázal se mylným předpoklad, jež v něm vyvolal podnikatel díla a pro nějž dílo objednal, nelze tvrditi, že provedení díla bylo zmařeno skutečností, nastavší v objednatelově osobě.

(Rozh. ze dne 30. listopadu 1920, Rv I 468/20.)

Žalovaný žádal žalujícího zubního technika, by mu zhotovil zubní můstek. Žalující však mu radil, by si dal raději zhotoviti plotnu, nač žalovaný přistoupil. Strany umluvily po té, že se žalovaný určitého dne dostaví do žalobcova atelieru za účelem zhotovení plotny. Žalovaný však ani v umluvený den, aniž kdy později se ku zhotovení díla nedostavil, ježto byl zubním lékařem zrazován, by si nedával zhotoviti plotnu. Žalobce domáhal se náhrady ve smyslu § 1168 obč. zák. **Procesní soud první stolice žalobu zamítl v podstatě z těchto důvodů:** Jest zjištěno, že žalovanému byl vzhledem k útvaru úst mnohem výhodnějším můstek nežli plotna a že kromě toho, ježto žalovaný měl dosud v ústech nezahojené rány — býlyť mu krátce před tím vytrženy zuby — nemohlo by se se zhotovením plotny počítati až po 3 nedělích, zhotovení samo trvalo by i se zkouškami asi 14 dnů. Naproti tomu jest zjištěno, že žalující zubní technik radil žalovanému, by si dal zhotoviti plotnu, ježto jest pro něho výhodnější, a na otázku žalovaného, kolik času bude zhotovení plotny vyžadovati, ujistil ho, že nejdéle do 3 neděl bude hotov. Vzhledem k tomu, že žalobce jest pouze zubním technikem, kdežto zubní lékař, u něhož žalovaný byl na poradu, jest znamenitým odborníkem, dlužno přisvědčiti údajům tohoto, jež žalovaného důvodně přiměly, by odstoupil od smlouvy, ježto pozbyl k žalobci důvěry. Odvolatel míní, že zákon nemá žádného

ustanovení, dle něhož netřeba odměnu platiti, pozbyli-li zákazník po objednávce důvěru v odbornou zdatnost zhotovitele. Názoru tomuto dlužno potud přisvědčiti, že zásada taková není výslovně vyjádřena v § 1168 obč. zák., že však obdobou § 936 obč. zák. jest za to míti, že každá smlouva byla uzavřena s mlčky ujednanou výhradou, že pozbude závaznosti, vyjdou-li po uzavření smlouvy na jevo okolnosti, jež vedouc nebyla by strana smlouvu uzavřela. Tak jest tomu i v tomto případě. Žalovaný plným právem odstoupil od smlouvy a žalobce nemá nároku na odměnu. Nejvyšší soud nevyhověl dovolání a uvedl mimo jiné

v d ů v o d e c h:

Žalovaný žádal původně zhotovení můstku, když však žalující prohlásil vsazení plotny za vhodnější, spokojil se s tím. Bylo však zjištěno, že mústek byl jediné správnou náhražkou pro ústa žalovaného a že zhotovení plotny bylo škodlivější. Žalovaný předpokládal správnost prohlášení žalujícího a jen za tohoto předpokladu svolil ke zhotovení plotny. Ustoupil-li pak od smlouvy následkem toho, že předpoklad žalujícím vyvolaný se ukázal mylným, nelze důvodně tvrditi, že provedení díla bylo překaženo následkem skutečností, jež nastaly v osobě žalovaného (§ 1168 obč. zák.).

Čís. 789.

Zboží, dané žalobcem žalovanému k dispozici, není majetkem, opodstatňujícím sudiště dle § 99 j. n.

(Rozh. ze dne 30. listopadu 1920, R II 364/20.)

Cizozemská firma zaslala tuzemské firmě nazpět 3280 pytlů, z nichž dala tato oně k dispozici 229 kusů, protože byly cizí a jí nepatřily, cizozemská firma vlastnictví jich však popřela. Žalobu v jiné věci podala po té tuzemská firma na cizozemskou u soudu svého bydliště, opírajíc se o důvod příslušnosti dle § 99 j. n. Soud první stolice zamítl námitku nepřislušnosti v podstatě proto, že má žalovaná strana proti žalobkyni nárok na vrácení těchto pytlů a s tohoto hlediska má tudíž v tuzemsku jmění. Rekursní soud vyhověl námitce nepřislušnosti a žalobu odmítl. D ů v o d y: Proti právnímu názoru prvního soudu brojí stěžovatelka právem, uváží-li se, že byly-li pytle dány pouze k dispozici, žalovaná firma však popírá jejich vlastnictví a zdráhá se vzíti je zpět, nemůže z toho nikterak vzejíti pro žalovanou stranu nárok na vrácení pytlů. Vždyť ona sama, zaslavši pytle straně žalující, vzdala se tím jakéhokoliv práva na ně a chtěla jejich odesláním žalující firmě toliko splnit svůj závazek. O nějakém nároku žalované strany proti straně žalující na vrácení 229 pytlů, k dispozici daných, nelze tudíž mluvit. Jelikož žalující strana netvrdila, že by žalovaná strana měla v tuzemsku také ještě jiné jmění, není soud, jehož se dovolala, v této rozepři místně příslušným.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu, dodav k d ů v o d ů m soudu rekursního: Kdyby měl platiti náhled, že zboží, žalobcem žalované k dispozici dané a u žalobce se nalézající, jest majetkem zasíla-

telky, totiž žalované, mohla by si každá strana v podobném případě opatřiti libovolně příslušnost soudu svého bydliště tím způsobem, že by část zboží, jí zasláno, třeba nepatrnou, druhé straně dala, byť i bezdůvodně, k dispozici, a pak je prohlašovala za její majetek.

Čís. 790.

Dospěl-li soud ve sporném řízení k názoru, že pořad práva jest nepřipustný, poněvadž jde o pouhou úpravu hranic, nemůže převést řízení sporné v nesporné, nýbrž musí žalobu odmítnouti.

(Rozh. ze dne 7. prosince 1920, R I 1001/20.)

Žalobce domáhal se žalobou, by bylo uznáno, že pruh v šíři 50 až 70 cm podél příkopu jest jeho vlastnictvím, žalovaný naproti tomu uvedl, že předchůdce žalobců zřídil příkop přesně při hranicích pozemku žalovaného. Námitce nepřipustnosti pořadu práva soud první stolice vyhověl a žalobu odmítl. D ů v o d y: Z přednesu obou stran jest zřejmo, že jsou pouze sporny hranice mezi pozemkem žalobců a mezi pozemkem žalovaného a přísluší proto ve smyslu § 850 obč. zák. o věci rozhodnouti v cestě nesporné. Rekursní soud vyhověl žalobcově rekursu potud, že sporné řízení převedl v řízení nesporné. D ů v o d y: Dle správného odůvodnění prvního soudce jde v tomto případě skutečně o sporné hranice dvou sousedních pozemků, stranám náležejících, a tedy o spor hraniční, který vedle výslovného ustanovení § 850 obč. zák. nov. znění je vyříditi v řízení nesporném, a to nejen při sporu o rušenou držbu, nýbrž i při sporu vlastnickém (srov. vysvět. k II. novele str. 267 věst. z roku 1915.). Zahájený spor vlastnický je proto převést dle tohoto ustanovení zákona a výnosu min. spravedlnosti ze dne 6. října 1915 č. 34 věst. v řízení nesporné, čemuž i cit. vysvětlivky jako motivy zákona nasvědčují, tím spíše, když žalobcové nyní v rekursu v tomto směru návrh činí.

Nejvyšší soud obnovil usnesení prvního soudu.

D ů v o d y:

Obě nižší stolice rozhodly souhlasně, že v této věci jest pořad práva nepřipustný a že jde o pouhou úpravu hranic, kterou dle § 850 obč. zák. provéstí sluší řízením nesporným. Poněvadž tu jsou v tomto směru rozhodnutí souhlasná, nutno je pokládati ve smyslu § 528 c. ř. s. za právo-platná. Kdežto však první soud žalobu pro nepřipustnost pořadu práva odmítá, převádí soud rekursní prostě řízení sporné v nesporné. Stížnost žalovaného proti tomu podaná jest oprávněna. Byť i přípustno bylo zahájit řízení nesporné, jde-li dle názoru soudce o pouhou úpravu hranic, zvláště když to žalobci sami navrhuji, nutno přes to vyříditi především incidenční spor o otázce přípustnosti pořadu práva následkem námitky žalovaného zahájený. Došel-li soud k přesvědčení, že námitka tato jest odůvodněna a pořad práva nepřipustný, jest nutným toho důsledkem, že žaloba musí býti odmítnuta, jak plyne z ustanovení § 43 j. n. To vyslovují také nepochybně vysvětlivky k II. dílčí novele, k nimž napadené usnesení poukazuje, a plyne to také z té další úvahy, že o nároku žalobním,

domáhajícím se soudního výroku, že sporný pozemek jest neobmezeným vlastnictvím žalobců a že žalovaný jest povinen to seznati, v řízení nesporném rozhodovati nelze. Nutným následkem odmítnutí žaloby jest však odsouzení žalobců k náhradě útrat dosavadního jednání a nelze se odvolávat k ustanovení § 853 odst. 2 obč. zák., poněvadž se dosavadní jednání netýkalo věci samé, nýbrž námitky nepřipustnosti pořadu práva žalovaným vznesené, se kterou žalovaný zvítězil (§ 52 c. ř. s.).

Čís. 791.

Zákon o zajištění půdy drobným pachtýřům ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n.

Pojem rodiny (§ 1, odstavec třetí, zákona) nelze bráti ve smyslu § 40 obč. zák.

(Rozh. ze dne 7. prosince 1920, R I 1028/20.)

Drobní pachtýři, domáhající se přiznání požadovaných pozemků do vlastnictví, neměli je sice po celou zákonnou dobu sami v pachtu, převzal je však jeden z nich po své švakrové (sestře své manželky), druhý pak po svém strýci (otcově bratru). Soud první stolice přiznal jim požadovací nárok, maje za to, že předchůdci jich náležejí k rodině ve smyslu požadovacího zákona. Rekursní soud požadovací nároky zamítl. **Důvody:** Řešení otázky oprávněnosti stížnosti závisí na výkladu slova »rodina« ve třetím odstavci § 1 zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n., kterýžto pojem v zákoně tom nijak blíže není vymezen. Se zřetelem na vykládací pravidla, výtčená v §§ 6 a 7 obč. zák., dlužno zajisté slovu »rodina« rozuměti tak, jak v dosavadních zákonech jest definována, neboť nutno předpokládati, že pojem ten byl zákonodárci při vydávání citovaného zákona znám a že kdyby byl zamýšlel od něho se uchýliti, byl by to v zákoně samém vyjádřil, a zvolil výraz příbuzný nebo podobný. Nebylo patrně důvodů, aby se tak stalo, a proto výraz »rodina« ponechán byl v dosavadním zákonném významu, určeném v § 40 obč. zák., v němž jest ustanoveno, že rodinou rozuměti jest prarodiče se všemi jejich potomky. Tamtéž určeny jsou také pojmy »příbuzenství« a »švakrovství«. Že výrazu »rodina« užívá zákon o zajištění půdy drobným pachtýřům v tomto zákonném smyslu (§ 40 obč. zák.), potvrzuje i ministerstvo spravedlnosti ve výnosu ze dne 26. listopadu 1919, čís. 28.858/19 bod 4., o výkladu řečeného zákona. (Otištěn jest v časopise »České Právo« čís. 9., leden 1920.) — Nelze souhlasiti s míněním, jakoby zákon užíval slova rodina ve smyslu lidovém. Nehledě k tomu, že pro názor takový není opory v zákoně, jest pojem »rodina v lidovém smyslu« úplně mlhavý, okruh osob, který by měl býti do něho zahrnut, zcela neurčitý, pojem sám neustálený a nemůže proto sloužiti za vodítko při výkladu zákona, zvláště když občanský zákon v cit. § pojem rodina jasně a přesně vymezuje. Mimo to jde o výklad zákona na výsost výjimečného, jenž nějakého výkladu rozšiřujícího netrpí, to tím méně, když by ještě bylo nutno, aby výklad takový děl se umělým konstruováním pojmů, základním pojmům občanského zákona odporujících. Z řečeného plyne, že stížnost jest oprávněna, neboť ani jednoho ze žadatelů nelze pokládati za člena

rodiny toho kterého předchůdce, ježto k rodině podle § 40 obč. zák. náležejí jako její členové toliko potomci v přímé, nikoliv však v pobočné linii.

Nejvyšší soud obnovil usnesení prvního soudu.

Důvody:

»Rodinu« nelze bráti ve smyslu § 40 obč. zák. To by byl zákon, znaje předpis ten, na něj se odvolal, což by se bylo mohlo státi lehce pouhou citací tohoto § za slovem »rodin«, kdyby tak to byl myslil. Zákon rodinou myslí, jak nejvyšší soud už vícekrát vyslovil, okruh osob příbuzenským (pokrevním neb švakrovským) svazkem zahrnutých až do těch stupňů, do kterých se mezi lidem pravidelně přátelství právě z důvodu tohoto příbuzenství pěstuje, a sem patří dle obecné životní zkušenosti rozhodně i švagr, pokud se týče synovec. Rodinou myslí se tedy přátelstvo ve smyslu obecného lidu, pro nějž zákon jest dán. Rekursní soud patrně mylně pojímá rodinu po rozumu § 40 obč. zák., když se domnívá, že to jest pojem zcela jasně a určitě vymezený, že svou přesností a ustáleností předčí definici shora podanou, a že podle něho (podle § 40 obč. zák.) náleží k rodině toliko potomci prarodičů v přímé, nikoli však i v pobočné linii. Že je na omylu, o tom se mohl přesvědčiti nahlédnutím do literatury, na př. třeba jen u Krasnopolského F. R. § I, kde se praví, že pojem § 40 obč. zák. pro svou neomezenou šířku nemá ani právního ani sociálního významu, a rozeznává se dále užší a nejužší pojem rodiny. Na tento užší a nejužší pojem nelze zde vcházeti a jen se podotýká, že nejvyšší soud po zevrubném uvážení neuznal ani aplikaci těchto užších pojmů rodiny na § 1 odstavec třetí požad. zák. za vhodnou a případnou. Aplikace § 40 obč. zák. je však přímo nemožná, neboť jeho pojem rodiny zahrnuje všecko pokrevenstvo do všech kolen (stupňů) a splývá tak s pojmem rodu, neboť rozumí-li se rodinou prarodiče (Stammeltern ne pouze Krosseltern) se všemi svými potomky, jsou všichni tito potomci do všech kolen v ní zahrnuti a ti náležejí se mezi sebou také v příbuzenství pobočném. Tak by měl podle tohoto pojmu požadovací právo každý, kdo by u předchůdce svého vůbec pokrevenství prokázati mohl, ať by si bylo stupně sebe vzdálenějšího, což zcela jistě nebylo úmyslem zákonodárce, jenž bezpečně nechtěl jíti tak daleko, kde se žádné přátelství mezi dvěma osobami nejen neudržuje, nýbrž ani nepocituje, ba ani nepamatuje, třeba se z matrik neb jiných dokumentů rodokmenných snad nakrásně nějaké daleké příbuzenství dokázati dalo.

Čís. 792.

Zákon o zajištění půdy drobným pachtýřům ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n.

V řízení o požadovacím nároku nelze účastníky dle § 2 čís. 7 nesp. řiz. odkázati na pořad práva.

(Rozh. ze dne 7. prosince 1920, R I 1034/20.)

V řízení o požadovacím nároku drobného pachtýře zamítl soud první stolice jeho nárok, by mu byl požadovaný pozemek postoupen

do vlastnictví, ježto požadovatel sám doznal, že pozemek neměl v pachtu sám, nýbrž jeho manželka. Rekursní soud vyhověl stížnosti pachtýře potud, že ho poukázal na pořad práva ohledně otázky, zda měl v pachtu pozemek sám či jeho manželka. Důvody: Stěžovatel, ač v řízení před prvním soudem doznal, že od 1. dubna 1902 má pozemek, o nějž jde, v pachtu jeho manželka, tvrdí ve stížnosti, že pozemek má v pachtu on s manželkou společně. Nařízené doplnění řízení neposkytló dostatek podkladu, aby v řízení nesporném mohla být rozřešena otázka, koho považovati sluší za pachtýře. Poněvadž od zodpovězení této otázky závisí rozhodnutí o přihlášeném nároku, a to bez formálního řízení důkazního provéstí nelze, bylo nutno dle § 2 čis. 7 nesp. řiz. stěžovatele odkázati, aby cestou práva rozřešení to přivodil.

Nejvyšší soud k dovolacímu rekursu vlastníka napadené usnesení zrušil a nařídil soudu rekursnímu, by o rekursu požadovatele rozhodl ve věci samé.

Důvody:

Rekursní soud neprávem odkázal skutkovou otázku, zda požadovatel má požadovaný pozemek od podzimu roku 1902 v pachtu, dle § 2 čis. 7 nesp. řiz. na pořad práva, místo aby spornou skutečnost sám zjistil. Nebot dle § 17 odstavec třetí požad. zák. jde soud před se podle zásad řízení nesporného jen, pokud zákon sám nic jiného nestanoví. Tím jest § 2 čis. 7 nesp. řiz. pro tuto otázku vyloučen. Zákon totiž upravuje řízení o požadovacích nárocích sám a jen mezery vyplnil odkazem na zásady nesporného řízení, t. j. patentu o nesporném řízení, jestiž již řízení, které sám upravuje, podle podstaty a povahy své nesporným, záležejíc v úředním šetření. K naší otázce pak nařizuje § 17 odstavec první výslovně, že soud, vyšetře rozhodné okolnosti, rozhodne o nároku požadovatelovu. Tím jest všecko odkazování na pořad práva k vůli důkazu rozhodných skutkových okolností zřetelně vyloučeno a soudu uloženo, aby je sám šetřením zjistil, což se také v posavadní praxi venkonce dělo a děje. Že každé pomyšlení na pořad práva jest tu zákonu cizí, dokazují nejen podrobné předpisy, jak si soud při zjišťování věci počínati má, nýbrž i účel a intence této pozemkové reformy, již se má drobnému nemajetnému lidu venkovskému dostati půdy, a která, nemá-li se se svým účelem z části minouti, musí provedena býti řízením rychlým a zejména nenákladným.

Čís. 793.

Zákon o zajištění půdy drobným pachtýřům ze dne 27. května 1919, čis. 318 sb. z. a n.

Požadovací nárok dřevorubců na Šumavě.

(Rozh. ze dne 7. prosince 1920, R I 1035/20.)

Šumavští dřevorubci domáhali se na správě velkostatku, státem zbraného, by jim byly přikázány do vlastnictví pozemky, jež měly od velkostatku již po více než 20 let v pachtu. Právní poměr jejich upraven byl smlouvou služební, nájemní a pachtovní, již vždy na řadu let uzavřeli

s lesní správou velkostatku. Dle smlouvy té zavázal se dřevorubce, že bude s celou rodinou v panských lesích ruhati dřevo za jistou úplatu, lesní správa pronajala mu pak buď celý dům nebo jeho část za roční činži a propachtovala mu určité pozemky za jisté pachtovné. Během doby vyměnili si jednotliví požadovatelé přikázané domky a pozemky. Smlouva končila uplynutím doby nebo smrtí nájemce a pachtýře; zašla-li budova, přestal nájemní poměr ihned, pachtovní pak teprve uplynutím činžovního roku (§ 10 a 5 smlouvy). Na jaře a na podzim po 1—1½ měsíce dřevorubci lesních prací nekonali. Kromě toho mohla lesní správa bez udání důvodů vypověděti o sv. Jiří smlouvu na půl roku a v případech, ve smlouvě blíže uvedených, ji dokonce bez výpovědi zrušiti. Nájemné a pachtovné bylo platiti čtvrtletně předem a mohlo býti po případě sráženo ze mzdy dřevorubcovy. Pachtovné rovnalo se výši celkem pachtovnému, jež platili i jiní pachtýři, nejsoucí ve služebním poměru ku vlastníku. Soud prvé stolice přiznal požadovatelům nárok k pozemkům. Důvody: Vnucená správa v zastoupení majitele staví se proti vyhovění přihláškám na přiděl půdy, odůvodňujíc stanovisko to tím, že všichni pachtýři jsou jako dřevaři v celoročním služebním poměru, mající pozemky, jimi užívané při nepatrném pachtu jako část mzdy v užívání (§ 3 posl. odst. zákona ze dne 27. května 1919 čis. 318 sb. z. a n.) Soud nemá pochybnosti o tom, že pozemky, o něž se jedná, byly propachtovány dosavadním uživatelům ku zajištění pracovních sil dřevařských; předložené smlouvy služební — pachtovní a nájemní — v prvé řadě kladou důraz na to, že pachtýř se zavázal, s celou svou rodinou k pracem dřevařským — avšak z toho, že smlouva výslovně i jako pacht označena, že uváděno přesně, co za pozemky na pachtu platiti jest, jest vidno, že tu založen i přesný právní poměr pachtovní a nelze motiv k této smlouvě zaměřovati s podstatou smlouvy samé. Tu však nejde více o pacht jako část mzdy, jak zákon dle § 3 posl. odst. na myslí má, nýbrž zajištění pracovních sil výhodnou arci smlouvou pachtovní. Pokud jde o žádané byty odkazuje se ku ustanovení § 2 zák. ze dne 27. května 1919, čis. 318 sb. z. a n. Rekursní soud usnesení potvrdil a uvedl v podstatě v důvodech: Smlouvy, jež uzavřela lesní správa s dřevorubci, byly jednak samostatnými smlouvami služebními, jednak samostatnými smlouvami nájemními a konečně zcela samostatnými smlouvami pachtovními. Požadovací nárok dlužno jim přiznati, ježto splněny jsou zákonné podmínky. Ustanovení § 3, odstavec čtvrtý požad. zák. nelze tu použiti, ježto dřevorubci nekonali na jaře a na podzim po 1—1 a půl měsíce lesních služeb, nebyli tudíž v celoročním služebním poměru ku propachtovatelům.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Dovolací stížnost tvrdí, že usnesení předchozích stolic odporují zákonu. Pro posouzení poměru mezi požadovatelem a panstvím jest prý jedině směrodatna smlouva námezdní, nájemní a pachtovní, kterou panství uzavíralo s požadovatelem a v níž prý jest smlouva námezdní předpokladem pro druhé dvě smlouvy. Stěžovatelka odvozuje tuto souvislost vyznačených tří smluv jednak ze znění smlouvy, jednak z povahy její, zdůrazňuje však zejména ustanovení § 9. smlouvy námezdní, nájemní a pach-

tovní. Zřejmé nezákonnosti (§ 16 nesp. řiz.) nelze však v usneseních předchozích stolic shledati. Výrok jejich shoduje se se zákonem i se stavem věci a poukazuje se proto na odůvodnění soudů nižších stolic, kteréž v podstatě jsou správná. Se zřetelem k obsahu dovolací stížnosti podotýká se toto: Nelze mítí za to, že smlouva služební jest předpokladem pro smlouvu nájemní a pachtovní, s požadovateli uzavřenou. Svádí sice k tomuto názoru na prvý pohled spojení všech tří smluv v jednom písemném celku, který počíná úpravou pracovního poměru mezi panstvím a požadovateli. Tato docela formální stránka smluv nemůže mítí vlivu na posouzení jejich pravého obsahu, neb již z nadpisu tohoto zmíněného celku, který vedle sebe vyznačuje smlouvu služební, nájemní a pachtovní, jest zřejmo, že strany při uzavírání smluv přesně lišily jednotlivé právní vztahy. Také znění smluv nespovídá pro názor dovolací stěžovatelky. Jest sice § 1 smlouvy služební, nájemní a pachtovní v souvislosti s § 2 téže smlouvy, ježto počíná § 2 slovy: »Naproti tomu pronajímá lesní správa (nadlesní) zaměstnanci atd.«, leč z ustanovení tohoto § 2 a dalších jde na jevo, že výrazy »naproti tomu« a »zaměstnanci« nemají takového významu, že by jimi byl měl býti vyznačen v § 2 právě ten rozdíl, že § 1 upravuje povinnosti zaměstnancovy, kdežto § 2 povinnosti zaměstnatelovy. Z celého obsahu smlouvy námezdní, nájemní a pachtovní vyplývá, že § 1 není k § 2 v jiné protivě, než že § 1 upravuje smlouvu námezdní, kdežto § 2 smlouvu nájemní a pachtovní, neb upravuje tento § docela přesně předmět nájmu i pachtu i výši nájemného, a také ostatní ustanovení nemají vztahu ke smlouvě námezdní jako hlavní. Obsahuje sice § 3 ustanovení, že nájemné a pachtovné může býti sráženo ze mzdy, ale toto ustanovení nenasvědčuje nikterak tomu, že smlouva námezdní jest jediným důvodem ke smlouvě nájemní a pachtovní. Ustanovení toto nevylučuje jiných způsobů placení nájemného a pachtovného, ale zejména neobsahuje ani tento § 3 ani § 2 ničeho o vzájemném poměru výše nájemného a pachtovného ke mzdě, kteréžto ustanovení by zajisté vyžadovala smlouva námezdní, kdyby byla jediným důvodem smlouvy nájemní a pachtovní. Dlužno sice přiznati, že není správným předpokladem soudu rekursního, že požadovatelé neplatili nižší pachtovné než jimi pachtýři, poněvadž v této všeobecnosti není předpokladem soudu rekursního ve spisech potvrzen; avšak nelze usuzovati z nižšího nájemného, že by právě snížení nájemného a pachtovného mělo býti náhradou za mzdu, na kterou měli požadovatelé nárok z poměru námezdního. Nižší pacht projevuje se jako výsledek zvláštní ochoty panství vůči zaměstnancům, která jest zajisté za okolností, za kterých panství požadovalo pracovní sílu požadovatelů, docela pochopitelná a na místě. Tak jest také vysvětliti údaje požadovatelů, že jejich pachtovné bylo nižší, poněvadž panství pracovali. Nenasvědčuje tedy ustanovení smlouvy v §§ 2 a 3 mínění dovolací stěžovatelky, že požadovatelé měli propachtované pozemky jen v důsledku služebního poměru vůči propachtovateli jako součástku mzdy. § 9 upravuje v odst. 2 zrušení smlouvy námezdní, nájemní i pachtovní bez výpovědi pro ten případ, jestliže zaměstnanec hrubě porušil smlouvu nebo domácí řád nebo se dopustil neposlušnosti, zprotivil se, byl nenašerlivý nebo byl odsouzen k trestu na svobodě převyšujícímu 3 měsíce. Leč tento § netýká se výhradně jen úpravy poměrů mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem, nýbrž ustanovuje v odstavci prvém o právu

výpovědi propachtovatelově a v odstavci třetím má již ustanovení o nájemci a pachtýři, kterého před tím označoval jako zaměstnance, a upravuje v tomto třetím odstavci vyklizení budov a pozemků a to zejména posledních takovým způsobem, že jest z toho vidno, že u pozemků jest základem poměru stran pacht a nikoliv smlouva služební. Poskytuje tudíž pachtýři při zrušení smlouvy nárok na zeň, pokud se týče náhradu za obdělání pozemků (§ 1109 obč. zák.). Tentýž ráz poměru smluv jest obsažen v § 10, upravujícím pomínutí nájmu a pachtu v případě smrti nájemcovy neb propachtovatelovy jako v § 9. Probraná smlouva námezdní, nájemní a pachtovní může docela dobře obstáti, i když se každá jednotlivá její část posuzuje samostatně, a jest v ní tedy vedle smlouvy námezdní podle § 1151 obč. zák. obsažena smlouva nájemní a pachtovní podle § 1090, 1091 obč. zák. Smlouvy ty jsou docela samostatny a neposkytují podkladu pro názor dovolací stěžovatelky, že by se úmluva o pachtu opírala jen o celoroční služební poměr požadovatelů vůči panství. Ježto vůbec tedy služební poměr nepřichází zde v úvahu, není třeba se zabývatí vývody dovolací stížnosti, zda skutečně běží o služební poměr celoroční či o služební poměr přerušovaný, jak jest obsaženo v usnesení soudu druhé stolice. Nejsou zde tedy předpoklady § 16 nesporného patentu a nemohlo proto dovolací stížnosti býti vyhověno, nehledě ani k tomu, že i duch zákona požadovacího, který zamýšlel poskytnouti půdu drobným pachtýřům a zabezpečiti tak jejich postavení, nasvědčuje správnosti názoru předchozích soudů. Dovolací stěžovatelka sice tvrdí, že požadovatelé náležejí k podobným osobám jako deputátní dělníci a hajní, o nichž se zmiňuje § 3 odstavec čtvrtý zákona požadovacího, leč tu přehlídá, že tyto osoby pravidelně vůbec neplatí pachtu, nýbrž dostávají užítky z pozemků bez placení pachtovného jako mzdu v naturáliích, což v tomto případě nebylo zjištěno.

Čís. 794.

Učinil-li žalobce návrh na vydání odkazovacího usnesení jen pro případ pravomoci usnesení, vyhovujícího námitce nepřislušnosti, nelze nárok ten posuzovati dle ustanovení § 261, odstavec šestý, c. ř. s.

(Rozh. ze dne 7. prosince 1920, R I 1036/20.)

Proti žalobě, podané u okresního soudu, vznesl žalovaný námitku nepřislušnosti, načež žalobce navrhl: »by pro případ, že by bylo o námitce nepřislušnosti rozhodnuto příznivě a právo platně, spisy byly postoupeny zemskému soudu k příslušnému řízení.« Soud první stolice námitce nepřislušnosti vyhověl a žalobu odmítl; k uvedenému návrhu žalobcově nepřihlédl. Rekursní soud odmítl žalobcovu stížnost, zároveň však uložil soudu první stolice, by o žalobcově návrhu dle § 261, odstavec šestý c. ř. s. dodatečně rozhodl. Důvody: Učinil-li podle § 261 odstavec šestý c. ř. s. návrh, aby spor, vyhověl-li soud námitce nepřislušnosti, byl přikázán soudu, žalující stranou pojmenovanému, musí soud v usnesení, jímž námitce nepřislušnosti vyhověl, přikázání to vysloviti, a je pak do tohoto usnesení stížnost vyloučena. Soud první stolice sice přehlédl učiněný návrh dle § 261 odstavec šestý c. ř. s., ale poněvadž

jde o samozřejmou nesprávnost, měla tato dle § 419 a 430 c. ř. s. u soudu první stolice bezprostředně býti napravena, a proto, když se tak nestalo, opravu tuto rekursní soud soudu první stolice nařizuje. Nemění to ničeho na předpisu § 261 odstavec šestý c. ř. s., jehož podstatnou podmínkou je návrh žalující strany za přikázání rozepře soudu příslušnému a podle něhož je do takového usnesení stížnost vyloučena. Jelikož soud první stolice nepřipustnosti této dle § 528 odstavec první c. ř. s. nedbal, bylo jí vysloviti soudem rekursním.

Nejvyšší soud zrušil usnesení rekursního soudu a uložil mu, by pomina použitý důvod odmítací, o rekursu znovu rozhodl.

Důvody:

K námitce věcné nepřislušnosti učinil žalobce návrh, »by pro případ, že by bylo o námitce nepřislušnosti rozhodnuto příznivě a právo platně, spisy byly postoupeny zemskému soudu k příslušnému řízení.« Tento návrh není s to, by posuzován byl dle § 261, odstavec šestý c. ř. s. a by vůbec přiznán mu byl jakýkoli procesuální význam. V návrhu tom žalobce, jakž ostatně vysvětluje i v dovolacím rekursu, jednak vyhražuje si právo rekursu proti soudnímu rozhodnutí, kdyby jim námitce věcné nepřislušnosti bylo vyhověno, jednak činí pro případ pravomoci tohoto usnesení návrh, by věc odkázána byla zemskému soudu v Praze. Tento návrh nevyhovuje předpisu § 261, odstavec šestý c. ř. s. Tímto zákonným ustanovením ponechává se žalobci na vůli, by buďto se zřeknutím se opravného prostředku proti soudnímu usnesení vyhovujícímu námitce nepřislušnosti, zajistil si návrhem na vydání odkazovacího usnesení výhody, jež mu zákon za této podmínky zaručuje, nebo by opravného prostředku se nevzdal, pokládaje vznesení žaloby u dovolaného soudu za správné, a tím zároveň pustil řečené výhody. Obě žalobce vyhraditi si není oprávněn. To plyne z obsahu § 261, odstavec šestý c. ř. s., dle něhož, vyjímajíc otázku útrat, není proti usnesení o nepřislušnosti opravný prostředek přípustný, takže žalobce, čině návrh dle řečeného ustanovení po samém zákonu onomu důsledku se podrobuje, a jest zřejmě vyjádřeno v motivech k čl. VI. č. 14 novely o úlevách soudů. Učinil-li tudíž žalobce návrh na vydání odkazovacího usnesení jen pro případ pravomoci usnesení, vyhovujícího námitce nepřislušnosti, nelze návrh ten posuzovati dle ustanovení § 261, odstavec šestý c. ř. s., proti rozhodnutí o námitce nepřislušnosti přísluší mu dle § 261 odstavec první c. ř. s. právo rekursu, kdežto eventuelní návrh na vydání odkazovacího usnesení musí, přiče se zřadě § 45 i. n., zůstatí nepovšimnut.

Čís. 795.

Zákon o zajištění půdy drobným pachtýřům ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n.

Odstavec třetí §u 19 zák. nedotýká se rekursního práva, jež přísluší stranám.

Rekursní soud nemusí vždy a za všech okolností přibrati k rozhodování o rekursu své vlastní znalce, zejména není toho třeba, poskytnu-li

usnesení prvního soudu a posudek znalců v první stolici slyšených dostatečný a spolehlivý podklad pro přezkoumání přiměřenosti ceny.

(Rozh. ze dne 7. prosince 1920, R I 1047/20.)

V řízení o požadovacím právu drobných pachtýřů stanovil soud první stolice přejímací cenu pozemků, pachtýři do vlastnictví přiknutých, vyšetřiv cenu na místě samém za součinnosti znalců. Rekursní soud k rekursu vlastníka usnesení potvrdil. Důvody: Stížnost brojí toliko proti tomu, že přejímací cena stanovena byla příliš nízká a že neodpovídá poměrům předválečným. Než pomocné tabulky, na něž s poukazem k § 11 vládn. nař. ze dne 25. července 1920 čís. 424 sb. z. a n. stěžovatelka se odvolává, mají při nedostatku jiného spolehlivějšího měřítka býti jen částečnou pomůckou pro stanovení hodnoty k účelu vyměření dávky z majetku a dávky z přírůstku majetku. Pro vyšetření přejímací ceny stanovil však zákon o drobných pachtýřích v § 17 postup zvláštní a to, není-li dohody, vyšetření hodnoty pozemku na místě samém za přibrání znalce. Postup tento byl prvním soudem přesně zachován a cena stanovena byla při komisi na místě samém dvěma znalci po důkladném prohlédnutí pozemků co do jejich polohy a bonity za přítomnosti zástupce velkostatku, jemuž poskytnuta byla takto příležitost poukázati na všechny okolnosti, pro určení ceny směrodatné. Zákon o pachtýřích obsahuje ostatně v § 19 odstavec třetí ustanovení, že proti ceně stanovené na základě soudního odhadu, další námitky se nepřipouštějí.

Nejvyšší soud napadené usnesení zrušil a nařídil rekursnímu soudu, by dle předpisů § 17, poslední odstavec požadovacího zákona za součinnosti znalců tam označených o rekursu vlastníka znovu rozhodl.

Důvody:

Nelze souhlasiti s názorem rekursního soudu, že vedle § 19 odstavec třetí zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n. se nepřipouštějí další námitky proti ceně stanovené na základě soudního odhadu, jelikož, jak správně se v dovolacím rekursu podotýká, tento zákonný předpis se vztahuje jen na osoby v § 19 odstavec první cit. zákona uvedené, k nimž ani vlastník, ani požadovatel pozemku nenáleží. Ani ve věci samé není usnesení rekursního soudu ospravedlněno. Podle posledního odstavce § 17 zákona ze dne 27. května 1919 čís. 318 sb. z. a n. rozhoduje sborový soud první stolice o rekursech do usnesení okresního soudu, jimiž se stanoví náhrada, za součinnosti znalců, jmenovaných pro jeho obvod ministrem zemědělství v dohodě s ministrem spravedlnosti. Tomu nelze ovšem rozuměti tak, že rekursní soud musí by vždy a za všech okolností přibrati k rozhodování o rekursu své vlastní znalce; takovýto postup přičil by se úmyslům zákona, jež má na mysli řízení rychlé a s náklady co nejmenšími spojené. Nebude tudíž potřeba přivzetí znalců pro obvod rekursního soudu jmenovaných, poskytnu-li usnesení prvního soudu a posudek znalců v první stolici slyšených dostatečný a spolehlivý podklad pro přezkoumání přiměřenosti stanovené náhrady (ceny přejímací), je-li zejména posudek znalců jasný, určitý a řádně odůvodněný. Než právě těchto předpokladů v daném případě tu není. Soud první stolice pouka-

zuje co do ceny přejímací prostě na posudek znalců, v tomto posudku pak nic jiného se neuvádí, než že znalci prohlédli si pozemky důkladně co do polohy a bonity a na to je ocenili penízem tamže udaným. Neuvádějí tedy konkrétních okolností, jmenovitě bonity a polohy pozemků se týkajících, ani jinak neodůvodňují výši náhrady za požadované pozemky. Takovýto posudek jest však nedostatečný a nepřezkoumatelný, neboť nelze z něho seznati, jakým způsobem znalci dospěli k odhadní ceně. Když tomu tak jest, neměl ovšem soud rekursní odchýliti se od předpisu zákona, nýbrž měl za součinnosti znalců pro jeho obvod jmenovaných rozhodnouti o rekursu vlastníkově. Pokud rekursní soud praví, že zástupce stěžovatelův měl příležitost poukázati na všechny okolnosti pro určení ceny směrodatné, dlužno poukázati k tomu, že z odhadního protokolu právě nevyplývá, že mu tato možnost vůbec byla poskytnuta, neboť protokol vůbec neobsahuje okolností, k nimž by byl zástupce stěžovatelův mohl činiti připomínky. Usnesení soudu rekursního příčí se tedy zřejmě zákonu, pročež bylo podle § 16 čís. patentu ze dne 9. srpna 1854 č. 208 ř. zák. k dovolacímu rekursu vlastníkovu zrušeno a usneseno se, jak výše uvedeno.

Čís. 796.

Zákon o zajištění půdy drobným pachtýřům ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n.

Při posuzování, zda zvýšení pachtovného jest bezdůvodné, nutno vzít v úvahu též, oč stouply daně a přírážky.

(Rozh. ze dne 7. prosince 1920, R I 1054/20.)

Soud první stolice zamítl požadovací nárok pachtýřův, přes jejich tvrzení, že jim pozemky byly odňaty r. 1916 proti jejich vůli k vůli docilení vyššího pachtovného. Rekursní soud požadovací nárok uznal, shledav splněny podmínky § 6 požad. zákona.

Nejvyšší soud zrušil usnesení nižších soudů a uložil okresnímu soudu, by doplně řízení, znovu rozhodl.

Důvody:

Ve shodě se spisy bylo soudem první stolice zjištěno, že na podzim 1916 byly požadované dílce pozemků revidentem Ludvíkem S-em na další šestiletí do pachtu dávány, — že před počátkem dražby oznámil revident S., že nejnižší podání za tyto dílce jest stanoveno vyšší (totiž než dosavadní pachtovné), a vyzval požadovatele Josefa M-a jako dosavadního pachtýře, zda jest ochoten, najmouti tyto dílce za zvýšené pachtovné, tento však namítal, že pachtovné jest vysoké, a p r o t o přikročil revident ke dražbě, při které byly pozemky vydraženy Václavem N. za nejvyšší podání, které převyšovalo cenu vyvolací. Z toho, že tato cena vyvolací čili nejnižší podání stanoveny byly výše, než pachtovné do té doby placené, jde zřejmě na jevo úmysl vlastníkův, zjednatí si vyšší pachtovné, a když teprve po odmítnutí požadovaného vyššího pachtovného dosavadními pachtýři, přikročeno bylo ke dražbě a při této pozemek jiným byl vydražen, rovná se tento postup ovšem odněti pachtu proti vůli pachtý-

řově ve smyslu § 6 odstavec první zákona ze dne 27. května 1919 čís. 318 sb. z. a n. Jde tedy pouze o to, stalo-li se toto odněti z podstatné příčiny nebo bez takovéto příčiny. Tu pak v dovolacím rekursu se tvrdí, že pachtovné 16 K nekrylo ani daně a přírážky, které při čistém výnosu 20 K činily více než 16 K; — že se musilo počítati se značným stoupanutím daní a přírážek; že nebylo tudíž možným ponechatí staré pachtovné a vyvolací cena musila býti stanovena vyšší. Kdyby tomu tak bylo, nebylo by arci lze tvrditi, že vyvolací cena bezdůvodně byla zvýšena a důsledkem toho, že odněti se stalo bez podstatné příčiny, a šlo by pak na vrub dosavadních pachtýřů, byly-li pozemky při obvyklé dražbě vydraženy někým jiným. Nutno proto zjistiti, zda tvrzení stěžovatelovo na pravdě se zakládá.

Čís. 797.

Přípustnost dovolání žalovaného ve sporu do 1.000 K proti rozsudku odvolacího soudu, jímž rozsudek první stolice, zamítuvší žalobu pro neexistenci žalobního nároku, byl k odvolání žalobce změněn potud, že žaloba zamítnuta pro tentokráte, ježto žalobní nárok uznán za existentní, ale dosud nesplatný.

Smlouva přičící se zákonné záповědi nestala se účinnou tím, že záповěď byla napotom zrušena.

(Rozh. ze dne 7. prosince 1920, Rv I 564/20.)

Žalobce (řezník) koupil dne 18. ledna 1920 od žalovaného býka s podmínkou, že při odebrání jeho vykáže se a odevzdá žalovanému příslušné povolení (nákupní poukázku) okresní politické správy, jinak že mu býk nebude vydán. K odebrání býka nebyla smlouvena pevná lhůta. Dne 30. ledna 1920 došel si žalobce pro býka a, ježto se nevykázal zmíněným povolením, žalovaný mu býka nevydal. I žaloval na vydání býka proti doplatku tržové ceny. Procesní soud první stolice žalobu zamítl. **Důvody:** Vzhledem k ustanovením § 6 nařízení ze dne 26. srpna 1916 čís. 76 z. z. pro Čechy a § 1 a 4 nař. ze dne 27. ledna 1917, čís. 4 z. z. pro Čechy, jež byla platná do 31. ledna 1920, bylo nejen právem, nýbrž i povinností žalovaného výslovně učiniti prodej a vydání býka závislým na předložení nákupní poukázky, nechtěl-li se vydati nebezpečí potrestání pro přestupek § 4 posléze citov. předpisu. Předložení nákupní poukázky bylo smlouvenou podmínkou a poněvadž žalobce odkládací podmínky té (§§ 897, 696 obč. zák.) nesplnil, pozbyl práva na ní závislého (§ 699 obč. zák.) a byla proto žaloba právem zamítnuta. Pozdější vyzvání žalovaného k plnění (dopisem ze dne 3. února 1920), když již nabylo platnosti nařízení vlády republiky československé ze dne 2. ledna 1920, čís. 22 sb. z. a n., jest po názoru soudu nerozhodné zejména když ani ustanovení §§ 918 a 919 obč. zák. nelze v tomto případě ve prospěch žalobce použiti. **O dovolací soud** vyhověl žalobcově odvolání potud, že zamítl žalobu pouze pro tentokráte. **Důvody:** Nesprávným jest názor prvního soudu, že žalovaný, když žalobce výminky odkládací nesplnil, pozbyl práva na ní závislého; tento výklad hodil by se na výminku rozvazovací; u vý-

minky odkládací však zůstává, pokud výminka splněna není, vznik práva odložen a závislým na tom, zda splnění budoucně ještě nastane; tento právní stav trvá tak dlouho, dokud buď neuplyne čas, který strany samy stanovily pro vyčkávání splnění výminky, nebo jinak stane se splnění výminky nemožným. Ježto pak prvý soud zjistil, že k odebrání býka pevný čas stranami nebyl smluven, trval stav, vzešlý smlouvou stran, i na dále po 30. lednu 1920, kdy se žalobce hlásil o vydání býka, ovšem bez jakéhokoliv povolení. Kdyby nebyly bývaly vydány od té doby jiné zákonné předpisy pro obchod hovězím dobyt看em, trval by stav nezměněně dále, než v zákonných předpisech nastala změna tím, že dne 1. února 1920 vstoupilo v moc vládní nařízení ze dne 2. ledna 1920, č. 22 sb. z. a n. Přihlížeje k této změně, má soud odvolací za to, že odůvodněn jest odvolací důvod nesprávného právního posouzení, jenž obrací se proti stanovisku prvního soudce, že vyzvání žalobcovu po 1. únoru 1920, aby mu žalovaný býka vydal, jest nerozhodné. Aby tento spor pod zákonné předpisy mohl býti subsumován, nutno předem zjistiti, jaká událost byla vlastně dle vůle stran podmínkou smlouvy; slovný jejich výraz svědky potvrzený: »lístek«, »lístek od úřadu«, aby mohl kus býti započítán obci, jest nepřesný, i jest dle § 914 obč. zák. vypátrati pravou vůli stran a smlouvě jejich rozuměti tak, jak se to srovnává se zásadami poctivého obchodu (§ 914 obč. zák. ve znění třetí dílčí novely). Z tohoto stanoviska posuzována úmluva stran nemůže býti jinak vykládána, než že podmínkou, přinést lístek od úřadu, žalobce sledoval dvojí účel: uzavřítí smlouvu se všemi náležitostmi zákonnými i pokud jde o oprávněnost osoby kupcovy, i aby byl býk započítán do kontingentu obcí. Dle tehdejších zákonných předpisů však mimo shora zmíněnou koupí k chovu od rolníka k rolníku v témž politickém okresu, byly dle místodržitelského nařízení ze dne 27. ledna 1917, čís. 4 z. z. pro Čechy ke koupí hovězího dobytka oprávněni jen legitimovaní orgánové české zemědělské společnosti pro zpeněžení dobytka a německá společnost pro obchodování dobyt看em v Praze. Dle nařízení místodržitelského ze dne 26. srpna 1916, čís. 76 z. z. pro Čechy a min. nařízení ze dne 23. září 1916, č. 321 ř. z. bylo dovoleno porážkový dobytek opatřovati podle předem úředně stanoveného kontingentu rozvrženého dle obcí; bylo tedy k porážce potřebí povolení a příkázání kusu z kontingentu určité obce. Podmínkou tedy bylo též, aby žalobce přinesl legitimací lístek i porážkový lístek. V tomto zákonném stavu nastala nařízením vládním ze dne 2. ledna 1920, čís. 22 sb. z. a n. ta změna, že obchod hovězím dobyt看em byl od 1. února 1920, čís. 22 sb. z. a n. uvolněn a ke koupí stal se každý legitimován, pro porážky však zachován kontingentový systém opatřovací dle obcí a potřeba porážkových listů. Hledě k úmyslu stran nelze tuto změnu zákonných předpisů vykládati v tomto případě jako splnění jedné z podmínek, totiž nabytí legitimace ke koupí, neboť smluvní strany neměly zajisté na mysli lístek od úřadu jen jako formalitu, nýbrž zajisté jako zákonného představitele oprávnění ke koupí, jinými slovy, úmysl jejich nesměřoval ke kusu papíru, ale k oprávnění ke koupí; jestliže pak později dle zákonného předpisu žalobce oprávnění toto nabyl bez donesení papíru, nemůže mu to býti na újmu. Zbyla tedy po 1. únoru 1920 nesplněnou jen podmínka, »aby býk byl počítán do kontingentu obcí«; podmínka ta dosud splněna není, ježto žalobce ani netvrdil, že porážkový list donesl; než

podmínka ta dosud splněna býti může, poněvadž ani čas k tomu stranami smluven nebyl, ani žalovaný netvrdil, že dle § 918 obč. zák. žalobci k tomu jednostranně ustanovil lhůtu a že táž již prošla.

Nejvyšší soud obnovil rozsudek prvního soudu.

Důvody:

Především nutno prozkoumati otázku, zda dovolání jest přípustným. Dovolací soud považuje je za přípustné, vycházejí při tom z této úvahy: Rozsudkem prvního soudu byl žalobní nárok jako po právu nestávající konečně zamítnut z důvodů práva materiálního, odvolací soud pak, vyhověv odvolání žalobce, změnil napadený rozsudek v ten smysl, že žalobu rovněž z důvodů materiálních zamítl, avšak jen pro tentokrát, vysloviv při tom, že nárok žalobní stává právem, že však nutno, aby žalobce splnil podmínku, »aby býk byl počítán do kontingentu obcí«. Zamítnutí soudem první stolice bylo — jak zmíněno — konečné, zamítnutí soudem odvolacím toliko dočasné, čímž však přece změněn byl rozsudek ve prospěch žalobce, což vysvětluje také z toho, že dovoláním domáhá se opět nyní žalovaný obnovy rozsudku první stolice. Vzhledem k tomu nelze právem za to míti, že jde tu o potvrzující rozsudek odvolacího soudu, proti němuž by nebylo po smyslu § 502 odstavec třetí c. ř. s. (nové znění) dopuštěno dovolání. Ve věci samé jest dovolání ospravedlněno. Nařízení vlády republiky Československé ze dne 2. ledna 1920, čís. 22 sb. z. a n. zrušilo předpisy ministerského nařízení ze dne 27. srpna 1917, čís. 367 ř. z. o obchodování hovězím dobyt看em, jakož i všechna nařízení zemských správ politických a bývalé uherské vlády, pokud jsou v odporu s předpisy tohoto nařízení (§ 11 tohoto nař.). V platnost však vstoupilo nařízení to teprve 1. února 1920. V lednu 1920 platily tedy ještě dosavadní předpisy. Z předpisů těch důležitý k řešení otázky, o niž jde, jsou ustanovení, obsažená: 1. v nařízení místodržitele pro král. České ze dne 26. srpna 1916 č. 18/A-700.471, čís. 76 z. z. o obchodu s dobyt看em, které opět vydáno bylo na základě čís. nař. z 10. října 1914, č. 274 ř. z. a dále 2. v nař. místodržitele ze dne 27. ledna 1917, č. 4 z. z. Podle § 1 sub 1. cit. místodržitelského nařízení bylo zakázáno nakupovati dobytek dům od domu. Ustanovení to nevztahovalo se z řezníků pouze na řezníky ony, jimž politický okresní úřad vydal podle ustanovení řečeného nařízení poukázky k nákupu dobytka ve vlastním jméně. Podle sub 2. cit. nař. § 1 omezen nákup výlučně na společnosti tam uvedené a rolníků mezi sebou. Jak ze spisů vidno, žalobce, když k žalovanému přišel kupovati býka, potřebné legitimace vůbec neměl. Šem 12 zprvu cit. místodržitel. nař. a § 4 posléz cit. místodrž. nařízení prohlášeno neuposlechnutí nařízení toho za přestupek, stíhaný politickými úřady pokutami a vězením. Podle § 7 resp. 3 cit. nařízení smí dobytek býti prodáván a vydán jen proti předložení řádně vyhotovené platné poukázky. Nemaje předepsané legitimace nebyl žalobce vůbec způsobilý kupovati býka a uzavřítí smlouvu, o niž žalobu svou opírá a nemožil mu býti býk proto prodáván, poněvadž prodej osobě neoprávněné byl zakázán. Smlouva, kterou strany mezi sebou uzavřely, jest neplatná (§ 879 obč. zák. nové znění), jelikož se přičií zakazu shora uvedenému a byla neplatnou v době, kdy uzavřena byla. Smlouva byla ihned od počátku neplatná a nemohla tedy nijakým způso-

bem platnosti nabýti. Právem proto první soud žalobu o neplatnou smlouvu se opírající nadobro zamítl.

Čís. 798.

K případům, kde dodáno jiné než objednané zboží, nevztahuje se lhůta čl. 349 obch. zák.

(Rozh. ze dne 7. prosince 1920, Rv I 604/20.)

Žalovaná firma dodala žalobci místo objednané umělé fermeže jakousi olejnatou tekutinu, již nebylo lze použiti k natírání, nýbrž jen k účelům zcela jiným. Proti žalobě na zrušení smlouvy a vrácení kupní ceny namítala žalovaná mimo jiné, že žaloba byla podána po lhůtě čl. 349 obch. zák. Žalobě bylo soudy všech tří stolic vyhověno, Nejvyšším soudem z těchto

důvodů:

Dovolání uplatňuje důvod čís. 4 § 503 c. ř. s., brojíc zejména proti mínění odvolacího soudu, že v tomto případě nelze užiti čl. 349 obch. zák. Dovolání není však oprávněno. Z doslovu čl. 349 obch. zák. je nade vší pochybnost zřejmo, že se toto ustanovení vztahuje pouze na vady jakosti a na všechny nároky vzházející z vad jakosti. Mluví-li odstavec první tohoto článku o smluvených nebo zákonných vadách jakosti zboží a odstavec druhý tohoto článku o vadách vůbec, není důvodu míti za to, že druhý odstavec má na mysli jiné vady než odstavec první. Než v daném případě nejde vůbec o vady jakosti, ježto nižší stolice bezvadně dovodily, že žalovaná nedodala objednaného zboží, nýbrž zboží zcela jiného druhu, tedy věc jinou. Nemůže tedy býti řeči o opožděnosti žaloby.

Čís. 799.

Pokud ručí majitel pivovaru za škodu, jež povstala tím, že v láhvi piva byl cizí, zdraví škodlivý předmět.

(Rozh. ze dne 7. prosince 1920, Rv I 616/20.)

Žalobkyně poručila si v hostinci láhev piva, jež pocházelo z pivovaru žalovaného, vypila jednu sklenku a dolévajíc druhou, zpozorovala v láhvi jakýs předmět, v němž byla zjištěna poloshnilá myš. Požitím piva žalobkyně onemocněla a domáhala se po té na majiteli pivovaru náhrady škody, jež jí vznikla dlouho trvajícím nemocí. Procesní soud první stolice neuznal nárok co do důvodu po právu. Odvolací soud rozsudek potvrdil. Důvody: Lze přisvědčiti názoru žalobkyně, že žalovaná firma, pokud se týče její majitel nemohou býti sprostěni veškeré zodpovědnosti proto, že on sám piva ani nevyrábí, ani do obchodu neuvádí a jemu jako vlastníku mnoha panství a závodů není ani fysicky možno, aby všude

dohlížel. Neodpovídalo by to zákonu, učiniti zodpovědnými toliko jen zřízence. Vždyť občanský zákon v §§ 1313 a násl. uznává výslovně i zodpovědnost za cizí jednání. Leč z toho nelze dovozovati, že by podnikatel bezpodmínečně ručil za jednání svých zástupců a zřízenců, neboť stanoví obč. zákon v 30. hlavě všeobecnou zásadu, že zavazuje jen provinění k náhradě škody. Na tom nezměnila ničeho III. dílčí novela. Dlužno rozeznávati, zdali se jedná o ručení ze smluvního závazku (§ 1313 a) obč. zák.) čili z jednání bezprávného, nehledě k takovému závazku, tedy o ručení z nedovoleného činu. V onom případě ručí ovšem smluvník bezvýjimečně za splnění dle smlouvy, tedy za veškeré jednání svého zákonného zástupce, jakož i oněch osob, jichž při plnění použil. Jinak v případě škody z nedovoleného činu. Podnikatel ručí jen za podmínek § 1315 obč. zák. tedy jen tehdy, když svěřil práci neschopné osobě anebo vědomě osobě nebezpečné anebo nedbal-li řádného dozoru. Že žalovaný podnik, pokud se týče jeho majitel nenalézal a nenalézal se vůči žalobkyni v žádném smluvním poměru, není sporno a může se tedy jednat jen o ručení z nedovoleného činu třetích osob, jak první soud správně vystihl. Náleželo proto žalobkyni, by především dokázala, že skutek, z něhož škoda povstala a žalobní nárok se vyvozuje, v žalovaném podniku se přihodil, že tedy myš v pivovare se dostala do piva, pak že manipulace s pivem a s láhvemi svěřena byla buď zřízencům neschopným, buď že scházelo na řádném dozoru. Žalobkyně důkazu toho neprovedla. Naopak první soud bezvadně zjistil na základě soudního ohledání, že strojové zařízení pivovarské, pokud se týče čištění lahví a stáčení piva jest zcela moderní, jakého se ve velkých pivovarech vůbec používá, že v době, počínající tím okamžikem, kdy prázdné lahve dány jsou za příčinou čištění do nádržky s vodou až do toho okamžiku, kdy lahve pivem naplněné a zazátkované se staví na stoly v místnosti expediční, do láhve myš se absolutně dostat nemohla, dále že jest velice pravdě nepodobným, že by byla myš, kdyby se byla nalézala v láhvi dříve, než s čištěním láhve bylo započato, při čištění, jmenovitě při vytírání kartáčovým strojem a na vystřikače nebyla vyplavena a že by od dělníků nebyla v láhvi zpozorována, aby totiž při manipulaci třikráte po sobě následující dělníci právě ohledně téže láhve nebyli konali svou povinnost, totiž láhev proti světlu nepohlédli. Z toho však plyne, jak první soud správně usoudil i z výpovědi svědků a v základě před soudní komisí provedené zkoušky, že nikterak vyloučeno není, že myš rukou zločinnou mohla býti do láhve vpravena po tom, když lahve s pivem z pivovaru byly odeslány, buď za dopravy, buď na místě distribuce neb v místě konsumu. Neprokázala tedy žalobkyně, že škodlivá událost přihodila se v žalovaném podniku. Tím stala se bezpředmětnou otázka, zdali personálu, v pivovare k práci přibranému, lze něčeho vytýkati co do způsobilosti anebo, zdali žalovaný podnik co do dozoru nad manipulací zřízenců něčeho opomenul. Když tedy první soud přes to zjistil, že personálu v pivovare pokud se týče čištění lahví a stáčení piva co do způsobilosti nelze něčeho vytýkati a že žalovaný podnik nebo jeho majitel co do dozoru něčehož neopomenul, máje dostatečné a způsobilé zřízence, tož nelze přikládati námitce oprávněnosti, že první soud nevzal veškeré závažné okolnosti a průkazy na přetřes a že věc po stránce právní nesprávně posoudil.

Nejvyšším soudem nevyhověl dovolání.

Důvody:

Jest nesporno, že žalobkyně láhev piva, po jehož požití onemocněla, nekoupila od žalovaného pivovaru, nýbrž z třetí ruky. O smluvním poměru mezi žalobkyní a žalovaným pivovarem nemůže tudíž býti řeči. Žaloba uplatňuje, jak správně mají za to oba nižší soudy, ručení žalovaných z nedovoleného činu a tu musí žalobkyně dokázati jejich zavinění, k čemuž především jest zapotřebí důkazu, že příčina, která měla v zápětí její onemocnění, byla způsobena v žalovaném podniku. Dle zjištění nižších soudů se jí tento důkaz nezdařil a proto byla žaloba právem zamítnuta.

Čís. 800.

Domáhají-li se oba manželé rozluky pro rozvrat, netřeba zkoumati, kdo z nich je převážně rozvratem vinen.

(Rozh. ze dne 7. prosince 1920, Rv I 670/20.)

Sporné strany uzavřely manželství r. 1905, však již v r. 1907 manželka manžela opustila, ježto ve své živnosti málo vydělával. Roku 1910 navázala manželka poměr s Jindřichem K., s nímž měla též dítě a žije s ním dosud ve společné domácnosti. Manžel žije pak od roku 1912 ve společné domácnosti s Františkou D. Žalobě manželky na rozlukou manželství pro rozvrat (§ 13 lit. h) rozl. zák.) procesní soud prvního stáří vyhověl a rozloučil manželství z viny obou manželů. Důvody: Soud je přesvědčen, že k odejítí muže žalobkyně byla nucena, neopustila ho zlomyslně, neboť měla úmysl se k němu vrátiti, tím rozvrat manželský by sice nevznikl, ale přece žalovaný má na tom, k čemu později došlo (cizoložství) převážnou vinu v tom, že neměl dosti práce a patrně ani dosti snahy, aby ženu uživil, takže ona si ji musela sháněti sama. Je prokázáno, že obě strany dopustily se cizoložství (§ 13a) zák. ze dne 22. května 1919, čís. 320 sb. z. a n.), tím vznikl mezi nimi rozvrat manželský tak hluboký, že nelze na nich spravedlivě žádati, aby setrvali v manželském společenství. Rozvratem tím je převážně vinen žalovaný (§ 13 lit. h) cit. zák.), — bylo ale uznáno na vinu obou manželů ve smyslu § 11 nařízení ministerstva ze dne 9. prosince 1897, čís. 283 ř. zák. Odvolací soud žalobu zamítl. Důvody: Soud procesní, ač zjistil bezvadně skutkový podklad sporu, a podřadil jej správně pod jediný žalobkyní uplatňovaný důvod hlubokého rozvratu (§ 13 lit. h) nov. rozl.), došel nesprávně k úsudku, že rozlukou povoliti lze, poněvadž rozvratem převážně vinen jest žalovaný. Soud odvolací, vycházející z téhož skutkového podkladu, dochází k závěru, že rozvratem převážně vinna jest žalobkyně, kteráž pouze rok se žalovaným žila, a ač různic mezi manžely hrubě nebylo, pouze proto od něho odešla, že málo vydělával. Tím prohrála se proti závazku, při sňatku převzatému, že muži svému vzájemně bude pomáhati (§ 44 obč. zák.). Také to byla žalobkyně, která již v roce 1910 zapředla důvěrnou známost s ženatým Jindřichem K., s nímž dítě má a po smrti jeho ženy s ním ve společné domácnosti žije, kdežto žalovaný teprve v roce 1912 s Františkou D. sdělil společnou domácnost. Jest tedy na vzniklém takto rozvratu převážně vinna žalobkyně. Cizoložství jako

důvod rozlukový nebylo žádným z manželů uplatňováno, žalovaný pak vůbec neuvedl, jaký důvod pro svůj návrh na rozlukou uplatňuje, spokojiv se s prohlášením, že souhlasí s návrhem žalobkyně na rozloučení manželství. Když v žalobě tvrzené zlé nakládání a konkubinát žalovaného žalobkyně ve sporu jako důvody rozlukové již nedržela, a při opravě žaloby pouze na rozvratu setrvala, tento důvod rozlukový však pro její převážnou vinu na rozvratu upotřebitelným není, bylo změnou v odpor vzátného rozsudku žalobu zamítnouti.

Nejvyšší soud obnovil rozsudek prvního soudu.

Důvody:

Dovolání uplatňuje odpor se spisy a nesprávné právní posouzení, a to právem. Žalobkyně žádala za rozlukou pro rozvrat manželství dle § 13 lit. h) zák. rozl., dovolávajíc se konkubinátů, v nichž oba manželé žijí, žalovaný pak s tímto návrhem souhlasil, což docela zřejmě musí se rozuměti jako souhlas s rozlukou pro rozvrat z příčiny udaných konkubinátů, jež sám rovněž tvrdil. Rozpor mezi stranami byl jen v tom, že každá navrhovala rozlukou z viny odpůrcovy, t. j. přikládala vinu na rozvratu straně druhé. Jest tedy odvolací soud na omylu, praví-li, že žalovaný neuvedl, jaký důvod pro svůj návrh na rozlukou uplatňuje, a tento odpor se spisy zavinil, že odvolací soud dospěl k zamítnutí návrhu na rozlukou, při čemž ovšem zamítl toliko návrh žalobkyně, návrh žalovaného však, ačkoli v důvodech uznává, že učiněn byl, pomínil. Také jest mylné, praví-li odvolací soud v důvodech, že žalobkyně konkubinát žalovaného jako důvod rozluky — správně řečeno jako důvod rozvratu — ve sporu už nedržela, neboť to při jednání ještě jednou výslovně uvedla. Že obě strany žijí po delší dobu v konkubinátu a žalobkyně že má se svým novým druhem života dokonce deset let staré děti, jest svědecky a tudíž objektivně po rozumu § 10 manž. říz. prokázáno a také oběma nižšími stolicemi za zjištěné přijato. To jest ale vzorný příklad rozvratu, na nějaké opětne spojení těchto bývalých manželů není pomyšlení. Jde jen o to, nevádí-li předpis § 13 lit. h) zák. rozl., že rozlukou nelze vysloviti k žalobě t. j. k návrhu nebo žádosti — jak to správněji nazývají procesní předpisy o řízení ve věcech manželských — manžela, jenž je rozvratem převážně vinen. Prvý soud má za to, že převážně vinen je žalovaný, odvolací soud zase, že žalobkyně. Avšak tuto otázku netřeba ani zkoumati, neboť ať je vinen převážně kterýkoli z manželů, vždy musí býti rozlukou povolena, ježto za ni žádali oba: je-li vinen převážně jeden, nemůže býti vinen takto zároveň i druhý a tomuto druhému, méně vinnému, nelze ji odpirati. Pak-li by však byli oba stejně vinni, nelze ji odporovati také, protože nárok nemá právě jen převážně vinný. Byla tedy prvním soudem právem rozlukou vyslovena. Co však se týče viny po rozumu § 11 manž. říz., kde nejde o její míru, nýbrž jen o její jsoucnost nehlédě k stupni, uznal první soud na vinu obou stran, a do tohoto výroku nebylo podáno odvolání, zůstává tedy ve své míře, když výrok na rozlukou odvol. soudem odklázený byl opět obnoven.

Čís. 801.

Zájemného popsání svrsků, jež nájemce, vystěhovav se, v bytu zanechal, lze domáhati se i po uplynutí třídenní lhůty § 1101 obč. zák.

(Rozh. ze dne 7. prosince 1920, R II 392/20.)

Pronajímatel domáhal se žalobou, by nájemce zaplatil dlužný nájem a současně žádal dne 25. října 1920, o zájemné popsání svršků, jež nájemník, vystěhovavši se v květnu 1919, v bytě byl zanechal. Soud první stolice zájemné popsání povolil. Rekursní soud návrh zamítl v podstatě proto, že uplynula třídní lhůta §u 1101 obč. zák., čímž pronajímatelovo právo uhaslo.

Nejvyšší soud obnovil usnesení prvního soudu.

Důvody:

Usnesení rekursního soudu opírá se o ustanovení druhého odstavce §u 1101 obč. zák. ve znění § 139 Nov. III., dle něhož má pronajímatel právo v případě vystěhování se nájemce, nebo když tento věci odstraní, aniž by byl nájemné zaplatil, věci nájemcovy zadržeti, však jen tehdy, když do tří dnů zakročí o zájemné jich popsání. Avšak v přítomné věci se o tento případ nejedná. Právo perklusní, stanovené uvedeným místem zákona, jak ze zprávy komise panské sněmovny str. 320 na jeho jde, platí jen, když nájemce bez zaplacení nebo zajištění nájemného se chce vystěhovati nebo věci své z bytu odstraniti; ustanovením tím však není dotčeno zákonné zástavní právo příslušející pronajímateli ke věcem nájemníkovým, pokud se tyto nalézají v pronajatém bytě. Táž zpráva komise výslovně uvádí, že základní myšlénka §u 1101 obč. zák., že totiž zákonné právo zástavní povstalé vnesením věci do pronajatého bytu teprve tehdy pomíjí, když před uplatněním tohoto práva, t. j. před zájemným popsáním, věci ty z pronajatého bytu se zase odnesou (dvor. dekret ze dne 10. dubna 1837 čís. 189 sb. z. s.) — i podle III. novely trvá nedotčena. Podle dvor. dekretu z 5. listopadu 1819 čís. 1621 sb. z. a n. možno žádati za zájemné popsání buď zároveň s žalobou na zaplacení nájemného nebo i později. A o tomto případě se tu jedná. Nelze proto na tento případ vztahovati ustanovení ohledně třídní lhůty v druhém odstavci § 1101 obč. zák., pročež byly stížnosti vyhověti.

Čís. 802.

W — konto.

Převezme-li komisionář prodej cenných papírů na burse, ač mu známo, že bursovní dohodce nebo kulisier není povinen jmenovati a dle bursovní zvyklosti neoznamuje kupitele, a že následkem toho nebude s to pojmenovati komitentovi kupitele, musí komisionář dáti si líbiti, použije-li proti němu komitent práva čl. 376, odstavec třetí, obch. zák. Použije-li komitent tohoto práva, má otázka, zda komisionář uzavřel obchod s osobou třetí či sám v sobě, pouze ten význam, že komisionář v onom případě ručí jako samoplátce za to, co skutečný smluvník má plniti, v druhém případě vzniká mezi komisionářem a komitentem přímý právní poměr kupitele k prodávateli nebo naopak.

(Rozh. ze dne 7. prosince 1920, Rv II 246/20.)

Žalobce (brněnská firma) dal dne 28. ledna 1919 brněnské filiálce banky do komise prodej 50 tabákových akcií, jež banka prodala dne 1. února

1919 (valuta ke dni 14. února 1919) na vídeňské burse a převedla výtěžek na zvláštní konto. Ve sdělení, jímž žalobci prodej oznamovala, neuvedla jména kupce akcií. Žalobě na vyplacení strženého peníze bylo soudy všech tří stolic vyhověno, Nejvyšší soudem z těchto

důvodů:

Rozhodnutí sporu závisí na tom, je-li žalobce oprávněn pokládati žalovanou za přímou kontrahentku při prodeji 50 tabákových akcií, jímž žalovaná jako komisionářka byla pověřena. K této otázce odpověděli právem kladně oba nižší soudové. Netřeba ani poukazovati k tomu, že žalovaná v oznámení ze dne 3. února 1919 výslovně sama označila sebe jako kupitelku («kauften wir von Ihnen»); dosti na tom, že spolu s oznámením o provedeném příkazu nepojmenovala někoho jiného jakožto kupitele akcií (čl. 376 odstavec třetí obch. zák.). To jest rozhodující. Nejde na tom, proč nepojmenovala třetího kupce, neboť důvody toho zkoumati nepřisluší komitentovi, který musí se s tím spokojiti. Z toho, že akcie dle tvrzení žalované svého času ve Vídni koupené a ve Vídni ležící podle příkazu žalobcova měly na vídeňské burse býti prodány a tam snad i prodány byly, nemůže žalovaná ve svůj prospěch nic odvozovati; mohlať na vídeňské burse prostřednictvím svého vídeňského komisionáře vystoupiti současně jako prodávatelka akcií (za komitenta) a jako kupitelka jich. Bezvýznamnou jest i další námitka, že bursovní dohodce, po případě kulisier, nejsou povinni uvéstí jméno kupitele a také je neuvádějí. Tím nepozbývá platnosti ustanovení třetího odstavce čl. 376 obch. zák. a nedoznává újmy právo komitentovo z tohoto ustanovení plynoucí. Převezme-li komisionář prodej cenných papírů na burse, ač mu jest známo, že bursovní dohodce nebo kulisier není povinen jmenovati kupitele a podle bursovních zvyklostí neoznamuje jména kupitelova, — a není-li pak komisionářovi možno, pojmenovati komitentovi kupitele, jde to na jeho vrub a on musí dáti si líbiti, když komitent, používaje vůči němu práva čl. 376 odstavce třetí obch. zák., drží se jeho jakožto přímého kontrahenta. Nesprávný jest i názor žalované, že předpis čl. 376 odstavec třetí obch. zák. připouští beze všeho protidůkaz, že komisionář nevstoupil sám do obchodu. To platí jen tehdy, když komitent nepoužije práva jemu v článku 376 odstavec třetí obchodního zákona vyhrazeného. Použije-li však — jako zde — komitent tohoto práva, může beze všeho pokládati komisionáře za přímého kontrahenta t. j. nabývá proti komisionáři z provedení příkazu nároků přímých, kdežto jinak vznikají mu jen práva odvozená totiž postoupená práva komisionářova. Tu pak má otázka, zda komisionář vskutku kontrahoval s osobou třetí nebo sám (v sobě) provedl obchod, jen ten význam, že v případě prvním komisionář ručí jako samoplátce za to, co skutečný kontrahent má plniti, kdežto v případě druhém vzniká mezi komitentem a komisionářem přímý právní poměr kupitele k prodávateli nebo naopak. Na všecken způsob však může komitent pokládati komisionáře za přímého smluvníka. Když tomu tak jest, nemá proti žalobci nařízení vlády ze dne 6. února 1919 č. 57 sb. z. a n. místa. Příhoda, že nebylo snad již možno převéstí částku odpovídající výtěžku akcií do tuzemska, která by jinak ovšem stáhla

komitenta, jde za daných okolností na vrub žalované; žalobce tím dotčen není, on mohl beze všeho (byť snad teprve po 14. únoru 1919 jakožto dlužník výplaty) žádati, aby mu žalovaná jakožto přímá kontrahentka vyplatila po případě k dobru připsala kupní cenu akcií a to v tuzemsku, ježto plněním závazku žalované jest dle čl. 324 odstavec druhý obch. zák. Brno; žalovaná pak nebyla oprávněna převést o své újmě výtěžek ten žalobci na řádném kontě k dobru již připsaný dodatečně na zvláštní konto německo-rakouské a později na konto rakousko-uherských korun (bankovek neokolkovaných). Tím však prokázána již oprávněnost žalobní žádosti a nelze tvrditi, že soudové nižší, vyhověvše žalobě, mylně posoudili věc po stránce právní (§ 503 čís. 4 c. ř. s.).

Čís. 803.

Příjemce poštovní poukázky, jemuž vyplacena poštou bankovka padělaná, má přímý náhradní nárok proti poštovní správě. Reklamační řízení nemusí zde předcházeti soudnímu uplatňování nároku.

(Rozh. ze dne 7. prosince 1920, Rv II 256/20).

Poštovní úřad vyplatil příjemci poštovní poukázky peněz v bankovkách, jež byly po té pozastaveny jako padělky. Příjemce domáhal se na poštovním eráru žalobou náhrady škody, proti níž žalovaný vznesl námitku nedostatku aktivní legitimace. Procesní soud prvního stupně žalobu zamítl. **Důvody:** § 24 poštovního zákona ze dne 5. listopadu 1837 čís. 240 sb. z. s. stanovil, že zařízení jednotlivých poštovních ústavů, úprava řízení, jehož dlužní v nich šetřiti, vymezení práv a závazků těch, kdož poštovních ústavů používají, jest zřídleno zvláštními nařízeními (reglementy). Na základě zmíněného předpisu byl pak vydán řád ze dne 23. září 1916 čís. 317 ř. zák. Kdo pošty používá, podrobuje se předpisům poštovního řádu, jež vstoupily na místo dispositivních předpisů občanského zákoníka. Tím, že vyplacen byl peněz poštovní poukázkou (§ 1 pošt. řádu), jest založen právní poměr, jenž jest upraven poštovním řádem. I působení tohoto právního poměru na třetí osoby, jež nejsou bezprostředními smluvníky, dlužno výlučně posuzovati dle předpisů poštovního řádu. V tomto směru stanoví pak pro poštovní poukázkový styk § 213 e) pošt. řádu, že pošta ručí za vyplacený peněz a § 217 čís. 2 pošt. řádu, že oprávněn k nárokům z toho vznikajícím jest odesílatel. Příjemci však neručí pošta dle poštovního řádu. Pošta ovšem nevyplatí příjemci tytéž mince (bankovky), jež složil odesílatel, nýbrž své vlastní mince (bankovky). Tím však není dotčena její povinnost, by »předala« příjemci peněz v téže výši, jak jí jej byl vyplatil odesílatel. Vyplatila-li však peněz příjemci z části v padělaných bankovkách, nespĺnila svého závazku vůči odesílateli. Z toho vzniká však její ručební povinnost pouze vůči odesílateli, nikoliv vůči příjemci, jenž tudíž nemá oprávněn domáhati se na eráru žalobou svých náhradních nároků. Odepírá-li pošta v řízení poukázkovým příjemci, převzítí pokud se týče vyměnění peněžní jednotky, jež byly uznány padělanými, jest věcí příjemce, by žádal od odesílatel, opíraje se o jich vzájemný poměr, doplatek schodku, jenž mu výplatou nepra-

vých bankovek vznikl; za újmu, jež mu takto vznikla, bude se pak odesílatel hojiti postihem na poštovním eráru. O dovolací soud žalobě vyhověl, uznav aktivní legitimaci žalobcovu.

Dovolací soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Marně dovolává se žalovaný poštovní erár dovolacího důvodu § 503 č. 4 c. ř. s. Dle čl. 421 obch. zák. platí pro poštovní dopravu s výhradou zvláštních poštovních předpisů ustanovení zákona obchodního a, kde by s těmito nebylo lze vystačiti, ustanovení všeobecného občanského zákona (čl. 1 obch. zák.). Pro právní konstrukci poměru, jenž zasláním peněz poštovní poukázkou vzniká mezi účastněnými právními subjekty (odesílatel, pošta a příjemce), neposkytují spolehlivé opory ani zvláštní předpisy poštovní, ani ustanovení zákona obchodního. Nutno proto, jakž ostatně činí i strana žalovaná, sáhnouti k podpůrnému zdroji ustanovení všeobecného občanského zákoníka. Ve světle těchto ustanovení nemůže aktivní legitimace žalující firmy k žalobě, o kterou se jedná, býti pochybnou. V tom směru rozhodny jsou tyto úvahy: Pravdu má žalovaný poštovní erár v tom, že zasláním peněz na poštovní poukázku vzniká mezi odesílatel a poštou poměr zmocnitelský. Nepovšimnutým však nechává obsah tohoto zmocnění. Splacením peněz na poštovní poukázku zmocňuje odesílatel poštovní správu, by na jeho účet splacený peněz příjemci vyplatila, zároveň však zmocňuje příjemce, by peněz ten na odesílatelův účet od poštovní správy převzal. Tímto obsahem nabývá zmocnitelský poměr zvláštního právního rázu, stává se zvláštní odrůdkou zmocnitelské smlouvy, jež zákon nazývá poukazem a podrobuje v §§ 1400 a násl. obč. zák. zvláštní úpravě. Těchto zvláštních ustanovení jednak lze použiti jen pokud, pokud nejsou modifikovány zvláštními předpisy poštovními, jednak nutno v prvé řadě užití těchto ustanovení a nikoliv všeobecných předpisů o smlouvě zmocnitelské. O nároku příjemce proti poštovní správě, vyvozeném ze skutečnosti, že příjemce, jenž vykvítval celý poukazovaný peněz, v pravdě vykvítovaného peněze vůbec anebo zcela neobdržel, poštovní řád se vůbec nezmiňuje. Dochází proto na ustanovení §§ 1400 a násl. obč. zák. Dle § 1400 obč. zák. nabývá asignatář proti asignátovi přímého nároku na poukazovaný peněz, jakmile došlo asignatáře prohlášení asignáta, že poukaz přijímá. To stane se při poštovní poukázce tím, že byla příjemci doručena. Tím okamžikem počínajíc nemá žádost odesílatel, by mu peněz byly vráceny, na jinou adresu zaslány nebo telegraficky přikázány (§ 105, 1 c) poštovního řádu), žádného tčinku (§ 105, 5, poštovního řádu). Přijavši poštovní poukázku, nabyla tudíž žalující firma proti poštovní správě přímého nároku na výplatu poukazaného obnosu a to v zákonné měně místa výplaty (§ 905 obč. zák.). Pokud tedy vyplaceny byly žalující firmě dvě 100 K bankovky, jež opatřeny byly kolky padělanými a nebyly proto zákonným platidlem, nedostála poštovní správa svému závazku a musela k jeho splnění býti odsouzena.

Čís. 804.

I společnost s r. obm. může přijati tichého společníka.

(Rozh. ze dne 7. prosince 1920, Rv II 259/20.)

Žalobce domáhal se na společnost s r. o., by mu vyplatila poměrnou část jmění společnosti, jejíž byl dle svého tvrzení společníkem pokud se týče tichým společníkem a z níž za souhlasu ostatních společníků vystoupil. Procesní soud první stolice žalobu zamítl. Důvody: Dle notářského spisu o zřízení žalované společnosti s r. o. nestal se žalobce jejím členem. Jest nerozhodno, zda žalobce snad byl považován za společníka a zda vykonával všechna práva společníku příslušející. Taková jednání nemají ve smyslu § 4 zákona o společnostech s r. o. ze dne 6. března 1906, čís. 58 ř. zák. právního účinku. Žalobce ovšem také tvrdí, že se stal alespoň tichým společníkem žalované společnosti. Avšak společníku tichému nepřisluší podle ustanovení třetí knihy obch. zák. podíl na jmění společnosti, nýbrž pouze nárok na vklad, jejíž učinil a na případný zisk. Dovolací soud rozsudek potvrdil a uvedl po právní stránce v důvodech: Dlužno řešiti otázku, v jakém poměru byl žalobce ku žalované společnosti, ježto jest jisto, že byl se společností v úzkém styku a ježto, jak z předložené korespondence jest patrno, nejen s jednotlivými jednatelemi společnosti jednával, nýbrž i do valných hromad a do výborových schůzí společnosti byl zván, ba jemu dokonce i bilance společnosti k nahlédnutí byly předkládány. Otázka tato zodpověděna jest jasně dopisem ze dne 26. května 1913, kterým žalobce žalované propůjčil k užívání své patenty, tam uvedené, za podmínek tam blíže stanovených. Smlouva tato poskytuje žalobci vůči straně žalované taková práva, jaká úplně vysvětlují jeho účast na společnosti, jeho účast na jednání ve valných hromadách a výborových schůzích jednatelů společnosti a konečně i jeho právo k nahlédnutí do bilanci žalované společnosti. Dle obsahu tohoto dopisu byl žalobce v úzkém styku se žalovanou společností, jeho postavení tím nebylo však postavení společníka, nýbrž postavení experta. Konečně sluší reagovati i na vývody odvolatele, že, když nebyl společníkem žalované společnosti ve smyslu zákona o společnostech s obmezeným ručením, mohl býti a byl jejím tichým společníkem a že mu tudíž přísluší nárok vůči žalované společnosti v žalobě uplatňovaný, poněvadž obnos jím požadovaný jest částí obchodního zisku, který při řádném stanovení bilance, jak žalobce v žalobě vyvozuje, se zjistí. K těmto vývodům odvolatelovým dlužno podotknouti, že společnost s ručením obmezeným již svou právní povahou vedle ní existující tichou společností s obm. ručením, jiným společníkem, tedy ani společníkem tichým býti nemůže. Ze tento názor jest správným, vysvítá nejlépe ze zákona ze dne 6. března 1906, čís. 58 ř. zák., kde přesně stanoveny jsou podmínky, jak a kdy možno společníkem takové společnosti s obmezeným ručením býti a jakých úkonů jest potřeba, aby toto jeho společenství bylo i na veřejnost patrno. Z důvodu toho předpisuje zákon pro společenskou smlouvu obligatorní formu notářského spisu a zápis jednotlivých společníků do rejstříku a v důsledcích toho vede i stát svými orgány nad takovými společnostmi dozor. Kdyby přípustno bylo, aby někdo stal se tichým společníkem společnosti s ručením obmezeným, staly by se všechny předpisy o společnostech s obm. ručením ilusorními. V důsledcích toho nutno trvati na stanovisku, že společníkem žalované společnosti jako společnosti s obm. ručením mohl býti žalobce jen jako společník ve smyslu zákona ze dne 6. března 1906, čís. 58 ř. zák. Když, jak prokázáno, žalobce

takovýmto společníkem nebyl, nemohl se státi vůbec žádným společníkem žalované společnosti tedy ani ne tichým společníkem.

Nejvyšší soud zrušil rozsudky obou nižších soudů a vrátil věc soudu první stolice, by ji znovu projednal a rozhodl — mimo jiné z těchto

důvodů:

Dovolacímu důvodu § 503 čís. 4 c. ř. s. nelze upřítí částečně oprávnění. Druhá stolice, jež vším právem zjistila, že žalobce nebyl společníkem žalované společnosti ve smyslu zákona ze dne 6. března 1906, čís. 58 ř. zák., uvádí v důvodech svého rozsudku, že společnost s ručením obmezeným již svou právní povahou vylučuje tichou společnost vedle ní existující, jelikož naduvedeným zákonem přesně stanoveny jsou podmínky, jak a kdy možno společníkem takové společnosti býti a jakých úkonů jest potřebí, aby toto jeho společenství bylo i na veřejnost patrno. Z důvodu tohoto předpisuje zákon pro společenskou smlouvu obligatorní formu notářského spisu a zápis jednotlivých společníků do rejstříku a v důsledcích toho vede i stát svými orgány nad takovými společnostmi dozor. Kdyby přípustno bylo, aby někdo stal se tichým společníkem takové společnosti, staly by se prý všechny předpisy o společnostech s r. o. ilusorními. Dovolací soud tohoto názoru nesdílí, poněvadž právní účinky tichého společenství jsou omezeny na vnitřní poměry mezi tichým společníkem a společností. Tichý společník není společníkem v technickém smyslu, nýbrž prostým podílníkem na zisku i ztrátě z obchodní živnosti majitelem firmy provozované, již účastní se majetkovým vkladem, jehož vlastníkem jest majitel obchodní živnosti. Věřitelům ručí pouze tento, leč by jméno tichého společníka bylo pojata do firmy, kdy ručí oba (čl. 250, 252, 256 i 257 obch. zák.). Ani obchodní zákon ani zákon o společnostech s r. o. nezakazuje těmto společnostem, aby tichých společníků s jinými neuzavíraly. Univerzálnost účelu, možnost, uplatnění individualitu společníků a obmezené ručení činí společnost s r. o. zvlášť způsobilou formou k zakládání podniků menšího druhu s obmezeným risikem, pročež nebylo by ospravedlněno, jim odepřítí možnost, aby provozovaly svou živnost tak jako veřejné společnosti obchodní, akciové a komanditní společnosti za účastenství tichých společníků. Z ustanovení zákona o společnostech s r. o., že pro společenskou smlouvu jest obligatorním notářský spis a že nutno zapsati jména společníků do rejstříku, nevysvítá, že by bylo zakázáno tiché společenství, jehož existence jest pro veřejnost lhostejná. Obava, vyslovená druhou stolicí, že by se přípustěním tichých společníků staly všechny předpisy o společnostech s r. o. ilusorními, není odůvodněna, neboť tiché společenství není nikterak na překážku, aby dozorčí orgány státní nevykonávaly svých úkonů.

Čís. 805.

Hromadění nároků bagatelních s nároky přes 100 K v jedné žalobě jest přípustno, nepřevyšují-li všechny zažalované pohledávky 1000 K. Řízení bagatelní nelze oproti řádnému řízení před okresními soudy pokládati za řízení zvláštní.

(Rozh. ze dne 14. prosince 1920, R I 1038/20.)

Žalobce uplatňoval na okresním soudě žalobou několik nároků, z nichž některé 100 K nepřevyšovaly, jiné činily více, aniž by však součet všech přesahoval 1000 K. Soud první stolice vrátil žalobu, by byla rozdělena a opětně podána. **Důvody:** Dle obsahu žaloby jedná se o různé nároky, jednak pod 100 K, jednak nad ně, ale celkem pod 1000 K. Je tu tedy hromadění žalobních nároků touže žalobou. Takové hromadění však mimo příslušnosti soudu předmětné předpokládá též způsob projednávání všech sloučených nároků. Nelze proto sloučiti nároky přes 100 K s nároky nepatrnými (pod 100 K), poněvadž vadí tomu naprostá různost řízení bagatelního (§ 450, 452 c. ř. s., 502 odstavec druhý c. ř. s.). Dlužno proto takové nedovolené hromadění žalob odstraniti, což státi se může jen rozdělením žalob. Rekursní soud nařídil prvému soudu, by upustě od svého příkazu na rozdělení žalob, o žalobách znovu jednal. **Důvody:** Především nutno podotknouti, že nepřipustné hromadění žalobních nároků touže žalobou jest pokládati za vadu formální, kterou odstraniti sluší dle předpisů §§ 84, 85 c. ř. s. a § 89 jedn. ř., a že tudíž usnesení, odstranění takových vad nařizující, dle § 84 odstavec první c. ř. s. samostatným prostředkem opravným v odpor vzato býti nemůže (§ 515 c. ř. s.). Předpokladem však jest, že hromadění nároků žalobních skutečně je nepřipustným. Této podmínky tu není, a jest proto recurs do napadeného usnesení přípustným. Předpokladem však jest, že hromadění nároků žalobních skutečně je nepřipustným. Této podmínky tu není, a jest proto recurs od napadeného usnesení přípustným. Dle ustanovení § 227 c. ř. s. může procesuálně více nároků v téže žalobě býti spojeno, je-li pro všechny nároky vedle stejné příslušnosti soudu též způsob řízení přípustný. Řízení bagatelní nelze však oproti řádnému řízení před okresními soudy pokládati za zvláštní řízení různého způsobu, neboť řízení ve věcech nepatrných liší se od obyčejného řízení hlavně jen svou stručností, podstatně rolíko ohledně opravných prostředků. Je-li v téže žalobě hromaděno více nároků, z nichž některé převyšují hodnotu 100 K, některé jí nedosahují, bude jednání provedeno po způsobu řádného řízení, v rozsudku sluší pak arcif zachovati nárokům, 100 K nepřevyšujícím, povahu věci nepatrné tím způsobem, že se rozdělí ve výroku rozsudečném nároky bagatelní od ostatních nároků za tím účelem, aby bylo lze provésti obmezení odvolání dle § 501 c. ř. s., platící pro věci nepatrné. Není proto správný názor prvního soudce, že projednávání všech nároků žalobních spojití nelze a není proto s hlediska procesuálního ustanovení § 227 c. ř. s. důvodu, proč by tyto nároky musely býti rozděleny.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Dovolací soud poukazuje stěžovatele na úplně správné důvody napadeného usnesení, jež nebyly vyvráceny obsahem dovolacího rekursu. Vzhledem k jeho vývodům se podotýká, že dle dobrozdání nejvyššího soudního dvoru k § 227 c. ř. s. hromadění bagatelních nároků s nároky přes 100 K v jedné žalobě jest přípustno, nepřevyšuje-li cena všech žalovaných pohledávek 1000 K, a že řízení bagatelní nelze pokládati proti řádnému řízení před okresními soudy za řízení zvláštní. Této kumulaci nejsou na překážku předpisy § 451 c. ř. s., poněvadž se v takovém pří-

padě protokoluje ohledně všech nároků ve smyslu §§ 443, 444 a 445 c. ř. s. Napadeným usnesením není, jak dále tvrdí dovolací recurs, porušen předpis § 452 c. ř. s., dle něhož se rozsudek u přítomnosti obou stran vyhlášený stranám nedoručuje, poněvadž toto zákonné ustanovení nemá na mysli jednání o kumulovaných nárocích. Poukaz dovolacího rekursu na druhý odstavec § 453 c. ř. s., který nařizuje, že právní věc má býti projednávána a rozhodnuta podle předpisů o řízení ve věcech nepatrných, když se za sporu sníží zažalovaný peniz na hranici, v § 448 c. ř. s. uvedenou, neb pod tuto hranici, jest pro otázku přípustnosti kumulace bezvýznamným, jelikož šem 26 novely o úlevě soudů k § 453 c. ř. s. byl připojen naduvedený odstavec jen vzhledem k ustanovení prvního odstavce, který jedná o zvýšení ceny sporného předmětu nad hranici bagatelní. Z obsahu druhého odstavce tohoto § tedy nevytvítá, že by bagatelní řízení bylo proti řádnému řízení před okresními soudy řízením zvláštním, hromadění bagatelních a nebagatelních nároků vylučujícím. Tento právní názor nelze dovozovati ani z ustanovení § 449 c. ř. s. o přípustnosti zastupování strany manželkou ani z ustanovení § 450 c. ř. s., jenž se odchyluje od obdobného ustanovení § 261, odstavec druhý, c. ř. s. pouze tím, že pokračování v jednání o hlavní věci po zamítnutí námitek, v § 239 odstavec druhý c. ř. s. uvedených, jest obligatorním. Dovolací recurs poukazuje též na dobrozdání nejvyššího soudu, dle něhož, když se jedná o několika nárocích, z nichž žádný 100 K nepřesahuje, má se o všech nárocích jednati dle řízení bagatelního, že se však musí nároky ve smyslu § 188 c. ř. s. oddělití a bagatelní projednávati zvlášť, přesahuje-li některý z nároků bagatelní hranici. Při tom přehlíží dovolací recurs, že se toto dobrozdání nevztahuje na § 227, nýbrž na § 11 c. ř. s.

Čís. 806.

Bylo-li zboží při převzetí drahou zvázeno, avšak nepřepočítáno, kdežto při vydání příjemci bylo přepočítáno, avšak nezáženo, jest na žalobci, by dokázal, že a co se ze zboží ztratilo.

(Rozh. ze dne 14. prosince 1920, R I 1068/20.)

Zboží, jež žalobce sám nakládal, bylo převzato žalovanou drahou k dopravě jen dle váhy, v nákladním listu uvedené (převážením zboží), aniž by byl přepočítán počet balíků. Při příchodu na stanici určení nebylo zboží znovu drahou převáženo. Žalobce tvrdil, že se dva balíky cestou ztratily a žádal náhradu. Procesní soud první stolice žalobu zamítl a uvedl v důvodech: Dráha v nákladním listě neosvědčila, že přepočítávala kusy v nákladním listu odesílatelem vyznačené. V důsledku toho netvoří údaje nákladního listu o počtu kusů proti železnici dle § 61 odstavec čtvrtý žel. dopr. ř. důkazu, tvoří ale důkaz ohledně váhy. Zásilka byla při vykládání k žádosti příjemce úředně co do počtu kusů přepočítána a napočteno bylo 198 balíků pytlů a 8 vozových plachet. Jest prokázáno, že zásilka ve stanici určení řádně nebyla vážena a že také o to nebylo žádáno. Ani výpovědi svědků není prokázáno, že by bylo dráze odezdáno k dopravě 200 balíků. Dráha, jež k návrhu odesílatele vážila a to v nákladním listu osvědčila, je povinna příjemci (adresátu), v nákladním

listě uvedenému, odevzdati tolik, kolik přijala, čili takovou váhu, jakou navázila (§ 61/4, 84 žel. dopr. ř.). Že by ve stanici určení původní váha, celková i jednotlivá, v nákladním listu drahou osvědčená, nebyla tatáž jako ve stanici podací, není vůbec zjištěno a jak shora uvedeno, nebylo ani o takové zjištění žádáno. Odvolací soud rozsudek zrušil a nařídil prvému soudu, by, vyčkal pravomoci, řízení doplnil a pak o věci znovu rozhodl. Důvody: Vedle § 61 odstavce čtvrtý žel. dopr. ř. ručí dráha za zásilku, pokud se týče, jsou údaje v nákladním listu o váze a o počtu kusů toliko tehdy důkazem proti dráze, bylo-li zboží drahou převáženo neb kusy přepočítány. V případě, o který se jedná, nebylo však při převzetí zásilky k dopravě a při soupisu skutkové podstaty t. j. při vydání zásilky do rukou adresáta postupováno stejně, neboť při podání byla toliko váha, při vydání byl toliko počet kusů zjištěn. Z toho však nelze bezpečně ještě usouditi, že zásilka co do váhy správně bez úbytku byla dopravena, pokud se týče že úbytek na váze nenastal. Dle výpovědi svědků sluší pokládati za zjištěno, že skutečně dráze k dopravě odevzdáno bylo 200 balíků a dle doznání stran nemůže býti o tom pochyby, že dopraveno bylo do stanice určené toliko 198 kusů, tak že nastal úbytek 2 balíků. Dle přirozeného stavu věci musel úbytek takto zjištěný nutně také míti v zápětí úbytek na váze celé zásilky, za který dráha vedle § 84 žel. dopr. ř. ručí. Měl-li tudíž procesní soud za to, že soupisem skutkové podstaty úbytek na váze prokázán, pokud se týče zjištěn nebyl, náleželo mu, přivésti stranu žalující k tomu, aby jiné vhodné důkazy o úbytku váhy nabídla, neboť dle uvedeného nelze o tom pochybovati, že nárok žalobkyně na náhradu škody alespoň co do důvodu jest po právu.

Nejvyšší soud nevyhověl rekursu.

Důvody:

Podle ustanovení § 84 žel. dopr. ř. ručí dráha za úbytek na váze i za ztrátu zboží, k dopravě je odevzdaného. Kdo náhradu škody žádá, musí, by nárok svůj s úspěchem obhájil, dokázati okolnosti nárok jeho opodstatňující. Zde tedy, mnoho-li zboží k dopravě odevzdáno bylo a kolik ho na určenou stanici z odevzdaného množství došlo a jakou cenu má úbytek. Odesílatel odevzdal k dopravě, jak mu to dráha na nákladním listu potvrdila, balíky pytlů a vozových plchet, ony ve váze 5700 kg, tyto ve váze 270 kg, úhrněm tedy naváženo zboží 5.970 kg. Váhu zásilky, jak soud zjistil, dráha zjistila, nikoliv však udávaný počet balíků; totiž 200 balíků pytlů a 8 balíků plchet vozových. Podle § 61 odstavce čtvrtý žel. dopr. ř. údaje v nákladním listu o váze a počtu kusů jen tehdy mohou platiti jako důkazy proti dráze, když zboží bylo drahou převáženo a kusy přepočítány a to v nákladním listu potvrzeno. Převážení potvrzeno. Počet odevzdaných k dopravě kusů dráha neztvrdila. To bylo při převzetí zboží k dopravě, avšak při vydání zboží zásilka vážená nebyla, zjištěn však počet kusů. Žalující tvrdí, že úbytek na váze při pohřešovaných dvou pytlích činí 57 kg v ceně 900 K, které požaduje. Jest nutno, aby žalobce výložil, jak dospěl k tomu, že z celé zásilky scházelo 57 kg, když při odevzdání zásilka vážená nebyla a co vzal za podklad při vypočítávání celkového úbytku na váze. Zda totiž i pro ten případ, že zjištěno by bylo,

že pytle při odevzdání počítány nebyly, váha ovšem ano, při vydání však pytle počítány a váha nezkoumána, by byl s to udati a dokázati takové skutečnosti, které by mohly sloužiti za bezpečný základ k vypočtení tvrzeňého úbytku. V tom směru zůstalo jednání neúplným (§ 180 odst. 3 c. ř. s.) a ovšem též ve směrech soudem odvolacím vytknutých.

Čís. 807.

Zákon o zajištění půdy drobným pachtýřům ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n.

V řízení o požadovacím nároku drobných pachtýřů jsou přípustna mezitímní usnesení o zásadních otázkách incidenčních.

(Rozh. ze dne 14. prosince 1920, R I 1084/20.)

V řízení o požadovacím nároku pachtýřů vyvrátil soud prvního státního úřadu usnesením námitku finanční prokuratury, že požadovatelé nepodali přihlášku na patřičném místě dle § 12 požad. zák. Rekursní soud usnesení prvního soudu zrušil a uložil mu, by o žádostech drobných pachtýřů rozhodl. Důvody: Dlužno poukázati především k tomu, že tu je na jedné straně žádost drobných pachtýřů za postoupení obročních pozemků do vlastnictví, na druhé straně pak zase odpor vlastníka proti tomu. Vzhledem k tomuto stavu věci nezbývalo, než o žádosti té rozhodnouti, ať již ve smyslu kladném nebo záporném; jediné takovýto postup odpovídal zákonu (§§ 15 a 17 zákona ze 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n.). Tohoto postupu však první soudce nešetřil, nýbrž se vyhnul věcnému rozhodnutí tím, že vydal mezitímní usnesení, které však neobsahuje vůbec žádného rozhodnutí, nýbrž se omezuje na to, že vyvrací právní námitku, kterou česká finanční prokuratura v zastoupení dotyčného obroční proti požadovacímu právu pachtýřů vznesla. Postup tento příčí se zákonu a nezbylo proto, než usnesení jako protizákonné zrušiti a soudci prvému věcné rozhodnutí uložiti.

Nejvyšší soud napadené usnesení zrušil a nařídil soudu rekursnímu, by vyřídil rekurs nehledě k uvedenému důvodu zrušovacímu.

Důvody:

Znění a stilisace usnesení okresního soudu nejsou sice bezvadny, přece však nedopouštějí pochybnosti o tom, že okresní soud za mít námitku finanční prokuratury, že přihlášky drobných pachtýřů, byvše podány u patronátního úřadu místo u poživatele farního obročí, podány byly na místě nepřislušném; — uznává, že přihlášky byly podány správně a včas; — a vyslovuje, že bude o nich zavedeno další řízení ve smyslu § 17 zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n. Takovéto mezitímní usnesení není předpisy zákona právě dotčeného nikterak vyloučeno, naopak se doporučuje, jsou-li, jako v tomto případě — sporné otázky zásadní, na jejichž kladném nebo záporném zodpovězení závisí, má-li v řízení vůbec býti pokračováno čili nic. Nelze proto za správný pokládati názor soudu rekursního, že okresní soud vůbec neučinil žádného rozhodnutí. Má-li rekursní soud za to, že stanovisko okresního soudu jest nesprávné,

ným; — že přihlášky u patronátního úřadu podané nestačí; — že tedy požadovatelé, neohlásivše svých nároků ve lhůtě zákonem stanovené na příslušném místě, pozbyli požadovacího práva; — může beze všeho změnit usnesení prvního soudu v ten smysl, že nároky požadovatelů na postoupení obročních pozemků do vlastnictví po právu netrývají. Zrušování usnesení prvního soudu bylo dle stavu věci zbytečno.

Čís. 808.

Vrchní zemský soud v Praze není příslušným pro syndikátní žalobu na členy bývalého správního dvoru soudního ve Vídni.

(Rozh. ze dne 14. prosince 1920, R I 1088/20.)

Vrchní zemský soud v Praze zamítl žádost o udělení práva chudých a zřízení zástupce chudých ku provedení syndikátního sporu pro nárok, ježž žadatel zamýšlel uplatňovati proti nejvyššímu správnímu soudu, ježto ustanovení zákona ze dne 12. července 1872, čís. 112 ř. z. o žalobním právu stran proti soudcovským úředníkům z důvodu jich úřední činnosti týká se dle §§ 1 a 4 cit. zák. soudců těch řádných soudů, jež vyjmenovány jsou v § 1 j. n., nikoli též nejvyššího správního soudu, jako nejvyšší stolice povoláné ku vykonávání jurisdikce po rozumu ustanovení § 2 zák. z 2. listopadu 1918, čís. 3 sb. z. a n. Nepřislouží-li právo syndikátní žaloby, nelze pro spor takový udělit ani právo chudých (§§ 65 a 72 c. ř. s.).

Nejvyšší soud nevyhověl rekursu.

Důvody:

Při svém výslechu dne 6. listopadu 1920 udal žadatel, že cítí se býti poškozena rozhodnutím bývalého c. k. správního dvoru soudního ve Vídni z roku 1917. Otázkou, k níž v první řadě nutno zaujati stanovisko, jest, zda-li vrchní zemský soud v Praze byl by pro zamýšlenou syndikátní žalobu a tudíž i k rozhodování o žadatelovu návrhu vůbec místně příslušným. K této otázce dlužno odpověděti záporně. Dle § 8 zákona ze dne 12. července 1872, čís. 112 ř. z. jest pro žalobu, uplatňující náhradní nárok, příslušným ten sborový soud druhé stolice, v jehož obvodu má své sídlo soud, od něhož anebo od jehož zřízenců porušení práva pochází. Poněvadž pak sídlem bývalého c. k. správního dvoru soudního byla Vídeň (§ 1 zákona ze dne 22. října 1875, čís. 36 ř. z. na rok 1876), nebyl by vrchní zemský soud v Praze pro syndikátní žalobu, již žadatel zamýšlí podati, místně příslušným a navrhovatel se svou žádostí neprávem na tento soud se obrátil. Na tom státoprávním převratem ničeho se nezměnilo. Není ani nejvyšší správní soud v Praze prostým nástupcem a pokračovatelem bývalého c. k. správního dvoru soudního, nýbrž samostatným veřejnoprávním tribunálem z výsostného práva vzkříšeného československého státu, ani není vrchní zemský soud v Praze nástupcem bývalého c. k. vrchního zemského soudu ve Vídni pro právní záležitosti čl. státních občanů, jež tkví v poměrech z doby před převratem a dle doby svého vzniku patřily k posléz uvedenému soudu. Za tohoto stavu věci netřeba pouštěti se do otázky, již si položil soud první stolice.

Čís. 809.

Přiměřenost lhůty k podání žaloby (§ 391, odstavec druhý, ex. ř.) řídí se dle spletitosti děje; k vůli tomu, aby věc snad byla vyrovnána, nelze delší lhůtu povolit.

(Rozh. ze dne 14. prosince 1920, R I 1102/20.)

Soud první stolice povolil dne 23. října 1920 prozatímní opatření s tím, že uložil straně ohrožené, by do 1. března 1921 uplatnila žalobou nárok. Rekursní soud vyhověl odpůrcově stížnosti potud, že určil lhůtu k žalobě do 31. prosince 1920. Důvody: Prozatímní opatření dlužno dle úmyslu zákona omeziti na dobu nezbytně nutnou. By tohoto účele bylo dosaženo, jest nutno, by lhůta, opatření omezující, byla pokud možno vyměřena krátce. Ani z návrhu o povolení prozatímního opatření ani z odůvodnění napadeného usnesení nelze seznati, proč byla stanovena tak dlouhá lhůta ku žalobě. Ježto návrh byl podán dne 23. října 1920, má rekursní soud za to, že lze tvrzený a prozatímním opatřením zajištěný nárok uplatniti žalobou do 31. prosince 1920, kdyžž zákon v § 391 odstavec druhý, ex. ř. přiznává pouze lhůtu přiměřenou, nutné potřeby nepřekračující.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Rekursní soud právem zkrátil lhůtu k žalobě a opřel své usnesení o úplně správné jak zákonu tak věci vyhovující odůvodnění, jež není vývody dovolací stížnosti ořeseno, tím méně však vyvráceno. V § 391 odstavec druhý ex. ř. jest ustanoveno, že se má — povoluje-li se prozatímní opatření před zahájením sporu — určití k podání žaloby přiměřená lhůta. Jakou lhůtu v jednotlivých případech považovati dlužno za přiměřenou, jest otázkou toho kterého případu a řídí se dle spletitosti děje prozatímnímu opatření za podklad sloužícího. Tu však ze spisů nikterak nevyplývá, že by skutkový děj, jež nutno v žalobě, povolení prozatímního opatření spravující, dle § 226 c. ř. s. vylíčiti, byl tak spletitý, že by informace k žalobě a jejímu sepsání vyžadovala důkladného studia, větší námahy a proto delší lhůty. Udělení delší lhůty k podání žaloby snad z toho důvodu, aby věc mohla býti vyrovnána, nesrovnávalo by se nikterak s účelem prozatímního opatření, aniž s citovaným ustanovením zákona. Jest proto lhůta rekursním soudem do 31. prosince 1920 ustanovená k podání žaloby lhůtou po rozumu § 391 odstavec druhý ex. ř. úplně přiměřenou. Při tom nepadá nikterak na váhu, zda odpůrce žadatele o prozatímní opatření při svém výslechu o návrhu žádal či ne žádal o zkrácení lhůty k podání žaloby, neboť přiměřenost lhůty té nemohla býti předmětem jeho výslechu, jelikož lhůtu tu musí soud sám vyměřiti dle potřeby — uváživ veškeré okolnosti pro to rozhodné — bez ohledu na to, žádal-li navrhovatel o ustanovení určité lhůty k podání žaloby čili nic.

Sudiště § 77 j. n. nevztahuje se k žalobě manželky na rozvedeného manžela o placení výživových příspěvků.

(Rozh. ze dne 14. prosince 1920, R I 1107/20.)

Proti žalobě rozvedené manželky zadané u soudu posledního společného bydliště, by jí manžel platil výživovací příspěvky, vznesl žalovaný námitku místní nepříslušnosti, již soud první stolice usnesením pojatým do rozsudku zamítl. **Důvody:** Námitka místní nepříslušnosti soudu není důvodná, neboť nejedná se o ryze majetkový nárok z manželského poměru vznikající, což plyne z toho, že otázka výživného pro manželku je upravena v druhé hlavě občanského zákoníka nadepsané »manželské právo«, a ve své podstatě jest nárok na výživné jedním z účinků manželské smlouvy, tedy vznik svůj odvozuje z rodinného poměru mezi manžely, nikoli však z nějaké majetkové smlouvy nebo majetkového poměru (§§ 1217. a násl. obč. zák.) a tento svůj zvláštní (rodinný) ráz podrží, i když později nastalými skutečnostmi svazek manželský byl rozvázán, nebo zcela zrušen (§ 50 čís. 3 a § 76 j. n., § 44, 91 obč. zák.). **O dovolací soud** vyhovol odvolání, zrušil rozsudek prvního soudu a uložil mu, by vyčkav pravomoci, postoupil věc obecnému soudu manželovu. **Důvody:** V § 50 odstavec třetí a 76 j. n. rozeznává zákon pro soudní příslušnost ve věcech manželských nároky, jež jsou ryze majetkové povahy, a takové, jež nejsou ryze majetkové. Pouze pro tyto nároky stanovena jest výjimečná příslušnost soudu posledního bydliště, kdežto příslušnost pro nároky ryze majetkové řídí se dle všeobecných pravidel §§ 65 a násl. j. n. — **Názor prvního soudu, že manželčin žalobní nárok na placení výživného, o 200 K měsíčně zvýšeného, není ryze majetkové povahy, jest po náhledu soudu dovolacího mylný, neboť který nárok podle svrchu citovaných zákonných ustanovení měl by pak býti nárokem ryze majetkové povahy mezi manžely, když ne nárok o placení určitých peněžitých dávek? Zákon nechtěl pro veškeré vzájemné požadavky manželů z důvodu manželství vyplývající stanoviti výlučný soud, jak patrné ze znění obou citovaných ustanovení zákona a z motivů k § 76 j. n. Pokud manželka žije ve společné domácnosti s manželem, jest poskytované jí výživné zcela jiného rázu, než když společenství v téže domácnosti přestane a manželka nárok na další výživné uplatňuje domáháním se peněžitých platů na manželi. V takovém případě stává se její nárok na výživné nárokem ryze majetkovým, — právě proto, že jí vzniká proti manželci pohledávka peněžitá, kterou také uplatňuje. Nerozhoduje žalobní důvod, nýbrž předmět pohledávání při posuzování příslušnosti ve smyslu § 76 j. n. (judikát čís. 253 ze dne 16. dubna 1918, čís. pres. 55/18). A jelikož předmětem žaloby jest placení určitých peněžitých ošnosů, tedy nárok ryze majetkový, nelze odůvodniti místní příslušnost ustanovením § 76 j. n.**

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Usnesení v odpor vzaté vyhovuje zcela stavu věci a zákonu a jest tak zevrubně a přiléhavě odůvodněno, že na vyvrácení vývodů dovolací stížnosti stačí těchto několik poznámek: Pravda ovšem, že i vyživovací nárok rozloučené manželky jest reflexem bývalého svazku manželského. Tím však není pro stanovisko žalobkyně ještě nic získáno. Nepodrobujef zákon sudišti ve věcech manželských veškeré nároky, vyvírající z manželského poměru, nýbrž pouze ty z nich, jež nejsou ryze majetkoprávními nároky (§ 76 j. n.). Nespočívá proto těžisko tohoto vyhranění místní (a dle obdobného ustanovení § 50 II. čís. 3 j. n. i věcné) příslušnosti v povaze právního důvodu, nýbrž v předmětu žalobního nároku. Nezáleží o sobě na tom, že nárok odvozuje se z poměru manželského, nýbrž zároveň i na tom, čeho konkrétní prosba žalobní se dovolává. Stanovisko, vedle něhož v otázce příslušnosti nerozhoduje o sobě povaha právního poměru, nýbrž obsah konkrétní prosby žalobní, zaujal zákon nejen v ustanoveních §§ 50 odstavec druhý čís. 3 a 76 j. n., nýbrž i v ustanovení § 49 odstavec druhý čís. 5 j. n. Dle tohoto zákonného ustanovení nepatří k výlučné příslušnosti okresních soudů právní rozepře, při nichž jest sice právním poměrem poměr nájemní, ale předmětem prosby žalobní jest buďsi existence smlouvy nebo zaplacení činže. A jen s tohoto hlediska lze vysvětliti ustanovení § 236 odstavce druhý c. ř. s., vylučující mezitímní určovací návrh, jenž týká se sice právního porádu preudiciálního pro rozhodnutí o prosbě žalobní, ale o němž rozhodovati nepatří k věcné příslušnosti procesního soudu, jemuž předložena konkrétní prosba žalobní. Jest tudíž zcela dobře možno, že jinému soudu přikázáno jest rozhodovati o právním poměru jako takovém a jinému opět o konkrétním žalobním nároku, jenž z onoho právního poměru se odvozuje. Pravda ovšem, že mezi manžely vzniknouti může celá řada ryze majetkoprávních nároků (na př. ze smluv tržových, směnečných, o náhradu škody a p.). Než pro tyto nároky jest zcela lhostejno, že účastníci jsou manžely, tyto nároky bývají snad podníceny svazkem manželským, ale nevyvírají z tohoto právního poměru a nepřicházejí již proto s hlediska § 76 j. n. v úvahu. **Marně snaží se dovolací stěžovatelka popřiti povahu uplatňovaného nároku jakožto nároku ryze majetkoprávního poukazem k tomu, že primérním předmětem nároku jest výživa, kdežto požadovaný peníz jest jen náhražkou tohoto předmětu. Nehledíc k tomu, že žalobkyně sama, vyjádřujíc hodnotu výživného v penězích, dává tím na srozuměnou, že výživné hodnotu peněžitou má a tudíž nárok na výživné nárokem majetkoprávním jest, zapomíná žalobkyně, že po zákonném zrušení manželského společenství poskytování naturální výživy, podmíněné společnou domácností, přeměňuje se, nehledíc k jiné snad úmluvě, dle přirozené povahy věci v poskytování výživného v penězích. Že konečně nemohou pro povahu žalobního nároku padati na váhu okolnosti, podmiňující jeho rozsah (majetkové, pokud se týče výdělečné poměry manžela, potřeby manželky atd.), jest samozřejmo a netřeba dále odůvodňovati.**

Čís. 811.

Na tekoucí spodní vodu nelze použití předpisů vodního zákona, nýbrž zákoníka občanského. Dokud voda taková není zachycena, nemůže býti předmětem soukromých práv.

Podzemní prameny nejsou totožny s potokem, do něhož se vlévají, a nelze práva nabytá k potoku rozšiřovati i na ně.

(Rozh. ze dne 14. prosince 1920, Rv I 626/20.)

Žalující majitelé mlýnů domáhali se náhrady škody na obci, jež, zřídívši vodovod, odňala vodu potoku, jimž dosavadě mlýny byly poháněny. Procesní soud první stolice žalobu zamítl. Odvolací soud rozsudek potvrdil mimo jiné z těchto důvodů: Především nutno rozhodnouti o právní vlastnosti pramenů žalovanou obcí zřízením vodovodu zachycených. V tom směru zjistil první soud zcela bezvadně na základě provedeného důkazu znaleckého, zejména znalci z oboru geologie a chemie, že voda ze tří pramenů, nalézajících se na pozemcích kláštera je skoro téže chemické jakosti, což vede k tomu výsledku, že původ všech těchto vod je týž, poněvadž všechny pocházejí ze společného horizontu spodních vod, jichž hladina přišla v dotyk se vzduchem, t. j. sraženinami jeho (deštěm, sněhem), a že ani kapka těchto pramenů nepochází z proudění vody arteské, že však všechny prameny musely by přijíti k dobru potoku, kdyby část jich uzavřenými vrtacími vedeními nebyla odváděna, kteréžto odvádění vody musí míti vliv na potok. Proto právem uvádí první soud, že jde v tomto případě o podzemní vodu tekoucí, pod kterou odlišně od vody povrchové rozuměti sluší každou vodu, jež povrchem zemským pronikajíc do země se vsává a pak pod povrchem zemským dále odtéká (spodní voda v užším smyslu), anebo ve vrstvách, vodu zadržujících, se staví, při čemž nepřichází více v úvahu, zda tato voda pozemními vrstvami pomalu prostupuje, či ve větším množství rozsedlinatou půdou proniká. Pokud jde o právní povahu spodní vody, nevztahuje se na vodu takovou ani § 4 lit. a), ani jiný předpis vodního zákona; právní poměry v příčině spodní vody posuzovati dlužno výhradně dle norem práva občanského. Stanovisko toto zaujímal ostatně v praxi až dosud i býv. rak. správní dvůr. Tak nález z 1. prosince 1903, čís. 12.414 Budw. čís. 2169 A, ze 4. května 1905, čís. 3771, Budw. čís. 3439 A, ze 16. listopadu 1907, čís. 10.249 Budw. čís. 5499 A a j. v. Vodní zákon, definuje pojem vod, rozeznává dvě jich kategorie, a to vody veřejné a vody soukromé. Dle zákonných známek, pro tyto kategorie stanovených, nelze vodu spodní ani k jedné ani k druhé z nich počítati. Co se týče vod veřejných, počítá k nim zákon jen řeky a veletoky, užívané k plavbě loďmi a vory, pak potoky a jezera a jiné tekoucí a stojaté vody, pokud tyto posléz uvedené na základě zvláštního zákonného titulu někomu jinému nepatří. Jest jasno, že spodní voda, která není ani veletokem, ani řekou, ani potokem, ani jezerem, by mohla spadati jen pod jiné tekoucí nebo stojaté vody, o nichž § 3 vod. zák. se zmiňuje. Že však tento, arcíť všeobecný výraz na vody spodní nelze vztahovati, spíše, že tento jen vody povrchové, místně břehy ohraničené na myslí má, vyplývá z těchto úvah: Nehledě k tomu, zda voda ve vrstvách zemských pod povrchem uzavřená a v nich se pohybující vůbec za vodu tekoucí může býti pokládána, jest především jisto, že tato neviditelná voda již svou povahou, která právní panství nad ní činí nemožným, se naprosto různí od oněch vod, které zákon za veřejný statek vyhláší, a jich veřejné užívání připouští (§ 15). Kdyby byl zákon měl v úmyslu zařaditi spodní vody jako součást vrstev zemských, pod po-

vrchem půdy se nalézající, mezi vody veřejné, byl by to dozajista výslovně učinil, jako to stanovil co do vod spadajících pod solný monopol, nebo náležejících k hornímu regálu, to tím spíše, ježto dispozice s vodou soukromou bez dispozice se soukromým vlastnictvím k povrchu vůbec není možnou. Nelze tudíž vody spodní přičítati k vodám veřejným. Ale voda spodní nemůže také ani jako voda soukromá ve smyslu vodního zákona býti pojímána. Dle zákonné kvalifikace soukromých vod mohly by při posuzování vody spodní jako vody soukromé z vod v § 4 vod. zák. uvedených přijíti v úvahu toliko vody v § 4 lit. a) a lit. c) naznačené. Že však voda spodní od vod soukromých v § 4 lit. a) se liší, plyne z doslovu tohoto ustanovení, které čítá k těmto vodám jen vody podzemní, v pozemku obsažené a z něho se prýstící. Kvalifikace § 4 lit. c) hodí se však jen na ony vody, které v nádržích v nejšířím slova smyslu jsou zachyceny, tedy uzavřením od jednotlivců přivlastněny. Že voda spodní nemůže býti počítána k vodám soukromým v § 5 uvedeným t. j. k soukromým potokům a jinakým tekoucím vodám soukromým, jest patrné z přirozeného významu těchto slov i z úvah shora ohledně veřejných potoků i vod uvedených, k čemuž ještě přistupuje, že citovaný § 5 soukromé potoky a jiné soukromé vody za příslušenství oněch pozemků označuje, přes které, nebo mezi kterými tekou, a tudíž naprosto nemůže na myslí míti vody, které pod pozemkem stojí, nebo se pohybují. Dlužno tedy na otázku, co voda spodní je, odpověděti nejprve zcela všeobecně, že je to věc ve smyslu § 285 obč. zák. Co do právní kvalifikace této věci nutno nazírati na vodu spodní nikoli v její celistvosti a souvislosti jako na nějakou fysickou nebo právní jednotku, nýbrž přihlížeti ke každé jednotlivé částici její. Poněvadž však, nepřihlíželi se k vodám spodním, v podzemních nádržích zachyceným, každá jednotlivá součástka i každá její kapka dle různých zákonů fysických (tíže, tlaku, prolínivosti a p.) neustále svou polohu i své stanoviště mění a tudíž fysické moci osoby, na určitý místní okruh se obmezující, uniká, nemůže býti tato voda spodní, dokud nějakým opatřením není na pevné místo upoutána, předmětem věcných práv a tudíž ani předmětem práva vlastnického. Z tohoto důvodu nelze tekoucí vody spodní, třeba se v pozemku zdržovaly, pojímati za příslušenství pozemku ve smyslu § 294 obč. zák. (přírůstek, pokud se týče příslušenství v užším slova smyslu), tím méně však za součást půdy, nýbrž musí spíše tak jako orel, ve vzduchu letící, nebo jako ryba v moři za věci nikomu nepatřící býti pokládány. Kdo tedy má pod svým pozemkem pramen, nemůže říci, že jest jeho, neboť voda pod pozemkem ubíhá podle vrstev zemních právě tak, jako podle sklonu území. Jemu však náleží jiná výhoda, totiž ta, že na svém pozemku smí kopati a vody dobývati, pokud se mu chce a potřeba jeho káže. V literatuře vyhlásil sice Randa vodu spodní za věc všem patřící, ale rozdíl v názoru shora vysloveném a tímto názorem jest zcela nepatrný, ne-li pouze zdánlivý, poněvadž ani on nechce slovy res omnium communis vodu spodní prohlásiti za veřejný statek, nýbrž také jen naznačiti, že voda tato vzhledem k nemožnosti fysického opanování nesnese vlastnictví v technickém slova smyslu. Z toho však plyne, že voda spodní, když ji nelze pokládati ani za vodu veřejnou ani za vodu soukromou, není předmětem vodního zákona a nemůže podle tohoto zákona posuzována býti, a že nepřisluší žalobcům, jako majitelům mlýna, i když jim přináležejí práva k používání vody v potoce a ku pro-

vozování jich podniků, žádné subjektivní právo na vodu spodní bezprostředně nebo prostředně do řečeného potoka přicházející. Uváží-li se pak, že žalovaná obec práva ku odběru vody a zřízení vodovodního zařízení pro sebe od vlastníka pozemku (kláštera) nabyla a tím v práva tohoto vstoupila, nemohou žalobcové domáhati se na ní náhrady za to, že zachycením pramenů (spodní vody) pro její vodovod vody v potoce ubylo, a to tím méně, když sami doznávají, že marně vznesli námitky proti vodoprávnímu povolení obci ku odebrání vody. Žalobcové tvrdí dále, že nabyli pro své mlýny od staletí zvláštních právních titulů k pramenům v pozemcích kláštera se nalézajícím tím, že tomuto poskytována byla majiteli mlýnů protiplnění, jednak peněžité, jednak v naturalích (mlýnská činže), a že pak konečně byla tato břemena vykoupena. Ale i když se připouští správnost tohoto tvrzení, není tím ještě dokázáno, že nabyli soukromoprávního práva k pramenům pozemku č. kat. 2614, jenž náleží klášteru. Žalobci tvrzená mlýnská činže, placená klášteru, nemůže dle své právní povahy býti ničím jiným, nežli úplatou za používání vody z potoka, nikdy však penězem, placeným za práva k pramenům, potok živícím. Také vodní kniha okresního hejtmanství, na niž se žalobcové ve příčině nabytých oprávnění odvolávají, ničeho nedokazuje. Zápisy, tam přicházející, jednají, jak správně uvedl již první soud, o užívacím právu k vodě potoka samého, jak to vidno ze slov »voda provozovací, svodnice, jez, mlýnská strouha, voda, jež se místnímu potoku odnímá«, — kdežto o právu k pramenům, o něž v celém sporu vlastně jde, není tam žádné zmínky. Tato práva poživací nemohou pokládána býti, jak žalobcové mylně za to mají, za služebnost legální nebo pozemkové, za tyto už proto ne, poněvadž právem služebnosti zavazuje se vlastník ku prospěchu jiného ohledně své věci něco trpěti nebo něco opomenouti. Předpokládá se tedy, aby tu byl vlastník věci, čemuž v daném případě není, ježto potok, k němuž užívací práva žalobcům přísluší, je statkem veřejným. Pokud by šlo o služebnost nabytou snad oproti vlastníku pozemku č. kat. 2614, jehož prameny potok vyživovaly, že tedy musí se každého nakládání s nimi v jich neprospěch zdržeti, mohlo by takové právo věčné, ač-li by je žalobci vůbec nabyti mohli a nabyli — což nahoře již vyvráceno — uplatňováno býti jen oproti vlastníku pozemku, nikoliv však proti žalované obci, jež práva na zachycení pramenů pro svůj vodovod od něho právně nabyla. Zřízením mlýnů na potoce pokud se týče jich nabytím od kláštera, v němž žalobcové taktéž nabyti zvláštního práva k řečeným pramenům spatřovati chtějí, nabyli sice předchůdcové jejich a oni po nich nesporně práva na používání vody z potoka, ale nenabyli zase nikterak práva na jeho prameny, ježto není dle stavu dosavadního zákonodárství práva ke spodní vodě jako takové dřive, nežli voda ta na povrchu zemském se objeví a předmět zákona vodního tvoří. Z důvodu toho nelze také mluvit o nějaké služebnosti legální, ale také ne o nějakém vydržecím právu na prameny, neboť, co není předmětem práva a nemůže býti nabyto, nemůže býti předmětem vydržení (§ 1455 obč. zák.), a, pokud jde o užívací právo k vodě potoka, nelze o vydržení mluvit, poněvadž vydržení práv k veřejné vodě je vyloučeno. Ostatně žalobcové nemohou se ani odvolávat na nějaké vydržení práv k vodě, když tvrdí, že těchto nabyto bylo výkupem v roce 1849. Že žalovaná obec hned již v roce 1881, kdy prvně zřídila pro sebe vodovod na pozemku č. kat. 758, vodu z pramene tohoto pozemku zachy-

tila a za to žalobcům náhradu škody ať již dobrovolně, ať z jiné pohnutky, různými obnosy zaplatila, ježto úbytek vody v potoce byl — jak žalobci sami uvádějí — následkem zřízení vodovodu tehdy sotva znatelným, nemůže pro otázku povinnosti její ku náhradě škody ve sporu tomto vzhledem ke všemu tomu, co shora již uvedeno, býti směrodatným.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Ze skutkových zjištění prvního soudu, převzatých soudem odvolacím, vysvítá, že prameny, nalézající se na pozemcích kláštera v B., záležejí z vod spodních; jest to podzemní voda tekoucí, nikoli voda vrchní. Nelze ji pokládati ani za vodu veřejnou, ani za vodu soukromou ve smyslu vodního zákona. Zvláště nelze na ni vztahovati ani předpisu § 3 nebo § 5, ani ustanovení § 4 a) vodního zákona. Žalobní nárok nelze tudíž posuzovati podle zákona vodního, nýbrž podle předpisův ob. zákona občanského. Dokud spodní voda není okupována, totiž zachycena a na určité stálé místo upoutána, nýbrž nachází se v neustálém pohybu tekouc z místa na místo, nemůže býti předmětem věcných práv a tedy ani předmětem práva vlastnického; není v tomto stavu nikdy ani součástíkou půdy, ani příslušenstvím pozemku. Soud odvolací správně uvedl, že ten, pod jehož pozemkem nachází se pramen, obsahující tekoucí vodu, nemůže tvrditi, že tento pramen jest jeho vlastnictvím, ale že jest oprávněn, vody té se zmocniti a jí užívat. Dovolatelé neprávem prohlašují tento výrok soudu odvolacího nesrozumitelným. Z toho následuje, že žalobcům nepřisluší žádné právo na tekoucí vodu spodní, přicházející bezprostředně nebo prostředně do potoka a zvláště, že nenabyli práva takového vydržením. Vlastník pozemku, pod nímž spodní voda tekoucí se nachází, jest oprávněn, na pozemku svém kopati, vodu onu zachytiti, okupovati a jí užívat; toto právo může také postoupiti osobám jiným. Žalobcové tvrdí neprávem v dovolacím spise, že oni dotyčně jejich předchůdcové okupovali již dávno vodu pramenů, nacházejících se pod pozemkem č. kat. 2614. Poněvadž podle skutkových zjištění soudů žalovaná obec nabyla od vlastníka jmenovaného pozemku práva k odběru vody, pod pozemkem oním tekoucí, a poněvadž povoleno jí bylo zříditi tam vodovod, právem zachytila prameny čili spodní vodu pod uvedeným pozemkem a užila jí pro svůj vodovod. Jestliže tím ubylo vody v potoce a žalobcům vzešla z toho škoda, nemohou domáhati se její náhrady na žalované obci, neboť tato užila jen svého práva v zákonných mezích (§ 1305 obč. zák.), podmínkou povinnosti k náhradě škody však jest podle §§ 1294 a 1295 obč. zák. jednání, odporující zákonu. Soud odvolací v této příčině právem poukázal i na to, že žalobcové marně vznesli námitky proti rozhodnutí politického úřadu ze dne 18. listopadu 1901, jakož i, že žalovaná obec obdržela pro svůj druhý doplňovací vodovod úředně právo k odběru vody v množství 13 vteřinových litrů, že však nebylo možno získati v roce 1912 tohoto množství jinak než snížením vodní hladiny o 3 metry. Podzemní prameny nejsou totožny s potokem, do něhož se vlévají, pročež není přípustno, práva, jichž nabyli žalobcové k potoku, rozšiřovati na prameny, tekoucí pod pozemkem č. kat. 2614. Že by byli žalobcové nebo jejich předchůdcové nabyli nějakého soukromého práva, zvláště však nějaké pozemkové služebnosti

ku pramenům těmto, neplyne ani z vodní knihy, ani z předložených listin, ani z okolností, že žalobcové platili klášteru mlýnskou činži. Tím, že žalobcové, pokud se týče jejich předchůdcové zřídili na potoce mlýny nebo nabyli jich od kláštera a že dostalo se jim práva, užívání pro tyto mlýny vody potoka, nenabyli žádných práv k pramenům, napájejícím potok tento. Nemohou tedy s úspěchem mluvit o nabytí legální služebnosti v této příčině. Kdyby však žalobcové byli nabyli proti osobě vlastníka pozemku č. kat. 2614 práva, záležejícího v trpění s jeho strany, aby prameny, pod tímto pozemkem se nacházející, napájely potok, mohli by právo toto uplatňovati jen proti majiteli pozemku, nikoli proti žalované obci, jež nabyla od něho zákonným způsobem práva na užití pramenů pro svůj vodovod. Vzhledem na to, co bylo uvedeno, není důležité, zdali, jak žalobcové tvrdí, byly na pozemku č. kat. 2614 dříve četné, nyní zmizelé prameny, jež vtékaly do potoka, a že se tam nacházel zvláště potok pstružný, jehož řečiště tam dosud jest, ale bez vody, a zdali žalobcové nabyli nějakých práv k vodě tohoto potoka. Z okolností, že žalovaná obec v roce 1881 poskytla žalobcům, pokud se týče předchůdcům jejich náhradu za to, že zřídila pro sebe vodovod na pozemku č. kat. 758 a za tím účelem zachytila vodu z pramene tohoto pozemku, nelze usuzovati, že i nyní povinna jest žalobcům náhradou škody. Soud odvolací právem uvedl totéž ve svém rozsudku. Dodatkem, tam připojeným, že úbytek vody v potoce byl následkem zřízení vodovodu tenkrát sotva znatelný, chtěl soud odvolací patrně odůvodniti svůj výrok, že není jisto, zdali žalovaná obec poskytla tenkrát mlynářům náhradu dobrovolně či z jiné pohnutky. Z toho, co uvedeno bylo, plyne, že nelze užití předpisu § 89 vodn. zák. a že žalobcové také marně poukazují na §§ 102 a 94 tohoto zákona. Žalobcové mylně se domnívají, že nabyli přednostního práva ku pramenům. Protože žalovaná obec nepřekročila mezi zákonných, žalobcové nemožou svůj nárok proti ní opírat ani o tvrzení, že jest obohacena, neboť toliko bezděčné obohacení mohlo by zde přijíti v úvahu. Není tedy důležité, zdali žalovaná obec používá vody z pramenů nejen pro svůj vodovod, nýbrž také k jiným účelům.

Čís. 812.

Změní-li se později podstatně rozhodující okolnosti, lze se domáhati změny rozsudečného výroku o výživném nebo o výši úrazového důchodu.

(Rozh. ze dne 14. prosince 1920, Rv I 635/20.)

Žalující havíř utrpěl r. 1911 v dole úraz, žaloval tehdy důlní společnost o placení doživotního důchodu, a byl mu rozsudkem ze dne 15. září 1915 přiřknut úrazový důchod měsíčních 58 K 11 h až do doby, kdy bude schopen výdělků. R. 1919 domáhal se pak novou žalobou zvýšení úrazového důchodu uváděje, že klesla cena peněz, stoupl podstatně pracovní výdělek a podražily životní potřeby. Procesní soud první stolice žalobu zamítl. Odvolací soud rozsudek potvrdil. Důvody: Dle § 1325 obč. zák. nahradí ten, kdo jinému ublížil na těle, jemu ušlý výdělek a také výdělek, který mu budoucně ujde, pozbuďte-li poškozený schopnosti výdělečné. Není tedy směrodatno pro vyměření této náhrady ustanovení § 6

zákona o úrazovém pojišťování dělníků ze dne 28. února 1887, čís. 1 ř. zák. na rok 1888, dle něhož výše důchodu pro toho, kdo utrpí úraz v pojištěném závodě, se vyměřuje podle pracovního výdělků, který poškozený měl v posledním roce svého zaměstnání v závodě, kde úraz se stal, naopak nahradí ten, kdo úraz zavinil, poškozenému dle jasného znění zákona bez ohledu na stupeň svého zavinění (Krainz V. vyd., sv. II. 1 str. 440, Krasnopolski, Obligationenrecht str. 218, Randa, Schädenersatz str. 210) i výdělek, který by poškozený normálně měl, kdyby nebyl utrpěl úraz. Všeobecně jest pro rozhodnutí sporu směrodatným stav věci v době podání žaloby. Dle § 406 c. ř. s. jest odsouzení k nějakému plnění přípustno jen tehdy, když v době vynesení rozsudku jest plnění již dospělé, a jest možno při nárocích na výživné odsouditi také k dávkám, které dospějí teprve po vydání rozsudku, a není dle § 405 c. ř. s. soud oprávněn, straně přiřknouti něco, čeho nežádala. Z toho plyne, že na těle poškozený nejpozději až do vydání rozsudku musí své nároky na náhradu určitě opodstatniti a že se právní posouzení okolností rozhodných pro vyměření výše požadovaného důchodu řídí s konečnou platností dle toho okamžiku. Jest tudíž příkloniti se k právnímu náhledu žalobcovu, že výrok rozsudečný, dle něhož žalovaná jest povinna, platiti mu od 10. srpna 1912 až do doby, když bude schopen výdělků, nesícní důchod 58 K 11 h, nenabyl bezpodmínečné právní moci (Krainz V. vyd. I. sv. str. 425 a sv. II. 1. str. 441, Glaser-Unger 4245 rozh. 19./5. 1908 Rv VIII 107/8) a že na příklad důchod přiřknutý žalobci až do doby, kdy bude schopen výdělků, dodatečně může býti zvýšen nebo snížen anebo může vůbec odpadnouti, dle toho, jak se mění žalobcova výdělečná schopnost. Ne však každá změna okolností, které tu byly v době vydání rozsudku, je s to, aby přivedla změnu rozsudečného výroku. Ve smyslu §§ 405 a 406 c. ř. s. a § 1325 obč. zák. jest důchod, požaduje-li ho žalobce pro celou budoucnost, vyměřiti dle výdělečných poměrů poškozeného, které dle lidské předvídatelnosti později nastatí mohou, a bylo tedy na žalobci, aby před vydáním rozsudku uvedl vše, co mělo sloužiti za základ pro vyměření ušlého výdělků, který mu podle jeho žádání měl býti přiřazen i pro budoucnost. V předchozím sporu požadoval žalobce i jako výdělek, který mu ujde v budoucnosti, pouze šichtovní mzdu částkou 5 K 80 h, kterou měl již v době úrazu, a vůbec netvrdil, že, ať následkem svých lepších schopností, ať důsledkem větších zkušeností, nabytých dobou času nebo následkem jiných pozdějších okolností, by byl kdysi dosáhl větší mzdy, kdyby byl mohl choditi dále do práce. Nedovolává se ani v tomto sporu takovéhoto zvýšení svého výdělků, nýbrž uvádí pouze v žalobě, že nejmenší šichtovní mzda obnášela počátkem roku 1919 18 K 75 h, že pilný horník vydělává v každé šichtě 70 K, a že by vzhledem na to, že má 3 děti pod 14 let, ročně vydělával 22.920 K, tedy měsíčně 1910 K a navrhuje proto, aby jemu v předchozím sporu přiřknutý důchod byl o 1060 K 65 h měsíčně zvýšen. Tím se na individualisujících okolnostech, na nichž založeno rozhodnutí o výši důchodu v předchozím sporu, nezměnilo nic jiného, než obnos, poněvadž žalobce, jako dříve, i nyní žádá pouze šichtovní mzdu obyčejného horníka, jakým byl v době úrazu, nikoliv však výdělek, kterého by byl snad mohl dosíci, jak svrchu uvedeno, svými lepšími schopnostmi. Jak žalobce uvádí, jest tato změna ve výši výdělků pouze důsledkem ohromného převratu veškerých hospodářských poměrů, přivoděného dlouholetou válkou, a následkem toho nastavšího zdražení

veškerých životních potřeb. Jest to náhoda, které žalovaná nikterak nezavinila, a která nesouvisí vůbec s úrazem, jež žalobce utrpěl v závodech žalované a kterou proto žalobce ve smyslu § 1311 obč. zák. sám nésti musí. Žalobce žádal v předchozím sporu, aby mu byl přiřknut doživotní důchod, tudíž důchod, který mu měl nahraditi v budoucnu ucházející výdělek za celý jeho život a soud tento nárok omezil jen potud, že mu tento důchod nepřičknuv po celý jeho život, nýbrž jen až do té doby, kdy bude schopen výdělků. Vzal tedy skutečně při vyměření důchodu v úvahu i ony okolnosti, které dle žalobceva přednesu v budoucnosti budou asi směřovat. Navrhl-li žalobce přisouzení doživotního důchodu, musí nésti i veškeré újmy, které souvisejí s určením důchodu na tak dlouhou řadu let. Nechtěl-li převzít náhodu, které v tolika letech mohou nastati, měl žádati přisouzení toliko na kratší dobu a měl si vyhraditi zažalování výdělků, který mu později ujde. Žádal-li přes to, že v době vydání rozsudku ze dne 15. září 1915 již bylo pozorovati stoupání mzdy, přisouzení důchodu na doživotí, nemůže škodu, jež mu tím vznikla, přesunouti na žalovanou, která proti výši výdělků, jím v předchozím sporu tvrzené, ničeho nenamítala. Ustanovení novely ze dne 17. května 1898 k § 323 c. ř. s. pro říši německou, jež každou stranu opravňuje, žádati žalobou o přiměřenou změnu rozsudku, nastane-li po skončení ústního jednání podstatná změna poměrů, jež byly rozhodny pro stanovení výše opěťujících se dávek, nebylo převzato do čís. nař. z 1. června 1914, čís. 118 ř. zák., nelze je také odvoditi z žádného jiného ustanovení civ. řádu soudního a není proto pochybno, že rozsudky, znějící na plnění, v budoucnosti splatná, ve sporech o ručení nejsou rázu prozatímního, že tedy jsou účastny právní moci, pokud se nezmění podstatně individualisující okolnosti, na nichž jsou založeny (rozh. ze dne 22. května 1918, Rv II 219/18, Zentralblatt 239/18). Takovéto změny neobsahují skutkové okolnosti v tomto sporu tvrzené.

Nejvyšší soud zrušil rozsudky obou nižších soudů a vrátil věc soudu první stolice, by ji znovu projednal a rozhodl.

Důvody:

Dovolací soud sdílí sice názor napadeného rozsudku, že důchod žalobci rozsudkem ze dne 15. září 1915 přiřknutý, může být zvýšen nebo snížen nebo může vůbec odpadnouti dle toho, jak se změní žalobceva schopnost výdělečná a že ne každá změna okolností, které tu byly v době vydání rozsudku, je s to, aby přivedla změnu rozsudečného výroku, nesouhlasí však s právním náhledem druhé stolice, že v tomto případě taková změna jest vyloučena, poněvadž žalobce v tomto sporu netvrdil, že, ať následkem svých lepších schopností ať důsledkem větších zkušeností nabytých během času neb následkem jiných pozdějších okolností, by byl dosáhl větší mzdy a že okolnosti žalobcem uvedené neospravedlňují změnu rozsudku ze dne 15. září 1915. Dle názoru dovolacího soudu jsou podstatným předpokladem rozsudku vydaného o nároku na výživné neb na úrazový důchod okolnosti, jež byly směřovatelné pro jsoucnost a objem nároku v době soudního projednání a rozhodnutí; rozsudek platí tedy pro budoucnost pouze s výhradou rebus sic stantibus. Změnil-li se později rozhodující okolnosti, lze se domáhati i změny rozsudečného výroku o výživném neb o výši přirozeného důchodu. V daném případě přichází v úvahu též ustanovení

§ 1325 obč. zák., dle kterého nutno poškozenému, neschopnému výdělků, nahraditi i výdělek, který mu budoucně ujde, a nikoliv pouze výdělek v době rozsudku. Jak vychází ze sporných spisů o původní žalobě, podal žalobce žalobu ještě před válkou a to 13. září 1912 a odůvodňoval svůj nárok tvrzením, že šichtovní mzda činí 5 K 80 h a cena 72 metrických centů jeho deputátního uhlí po 40 h, tedy úhrnem 28 K 80 h ročně. Rozsudek ze dne 15. září 1915 přisoudil žalobci, přihlížeje k těmto obnosům měsíční důchod 58 K 11 h. V nynějším sporu tvrdí žalobce, že nejmenší mzda šichtovní činila počátkem roku 1919 18 K 75 h a od 1. ledna 1920 23 K 50 h, a že by vzhledem k tomu, že má tři nedospělé děti, ročně vydělával 22.920 K, tedy měsíčně 1910 K, dále poukazuje mezi jiným i na ohromné zdražení veškerých životních potřeb a navrhuje, aby mu dřívější měsíční důchod byl zvýšen o 1060 K 65 h. Žalobce dovolává se tedy změny oněch okolností, jež v předešlém sporu byly směřovatelnými pro objem žalobního nároku v době soudního projednání a rozhodnutí. Dokáže-li žalobce správnost okolností za sporu tvrzených a závažných, nebude jeho žádost o zvýšení původního důchodu na překážku, jak nesprávně tvrdí rozsudek druhé stolice, ani ustanovení § 1311 obč. zák. ani dřívější rozsudek, ani okolnost, že žalobce před vydáním tohoto neuveld vše, co mělo sloužiti za základ pro vyměření doživotního důchodu pro budoucnost a že si nevyhradil zažalování výdělků, který mu později snad ujde. Dovolání opírající se o dovolací důvod § 503 čís. 4 c. ř. s. nelze tedy v tomto směru upříti oprávnění.

Čís. 813.

Žaloba o obnovu dle § 530 čís. 7 c. ř. s.

Není lknavostí v hlavní rozepři a neodnímá práva k žalobě o obnovu okolnost, že žalobce o obnovu nepátral po přezvědčných osobách, o nichž nebyl s to tušiti, že vědí něco o věci.

Stačí pouhá možnost, že novými průvody přivodí se výsledek, příznivější žalobci o obnovu.

Pro rozhodnutí o útratách dlužno v rozsudku, povolujícím obnovu, použití zásady § 52 c. ř. s.

(Rozh. ze dne 14. prosince 1920, Rv I 653/20.)

Žalobce domáhal se obnovy řízení, ježto po té, kdy bylo řízení o původním sporu v první stolici skončeno, dozvěděl se od různých osob, že hlavní svědek, jež vypovídal ve sporu proti němu, vyjádřil se před nimi ve směru žalobci příznivém. Procesní soud první stolice žalobu zamítl v podstatě proto, že nové skutečnosti a průvody nebyly by bývaly s to, by v hlavní rozepři přivodily rozhodnutí, pro nynějšího žalobce příznivější. Dovolací soud rozsudek potvrdil a uvedl v důvodech, že žalobce není bez viny na tom, že pozdě nové průvody odhalil.

Nejvyšší soud obnovu řízení povolil a uložil soudu první stolice, by, rozhoduje hlavní rozepři, dbal jakožto nákladů procesních též útrat obnovovacího řízení.

Důvody:

Před výtkou nesprávného právního posouzení záležitosti není s to obstatí ani rozsudek soudu dovolacího, ani rozsudek procesního soudu první

stolice. Kdož, zvěděv o nových skutečnostech aneb odhaliv nové průvody nebo nabyv možnosti, jich použití, žaluje proto o obnovu řízení, dodělá se úspěchu, nebyl-li bez své viny s to, by nové skutečnosti nebo průvody uplatňoval dříve, než bylo skončeno ústní líčení, po němž vyšel rozsudek první stolice, a když mimo to přednesem a použitím oněch novot v dřívějším řízení bylo by bývalo v hlavní rozepři přivoděno rozhodnutí příznivější pro toho, kdož obnovy se domáhá (§ 530, odstavec první čís. 7 a poslední odstavec c. ř. s.). V případě, o který se tuto jedná, zamítl odvolací soud žalobu o obnovu proto, že prý není žalobce bez viny na tom, že pozdě nové průvody odhalil, procesní soud první stolice proto, že prý nové skutečnosti a průvody nebyly by bývaly s to, by v hlavní rozepři přivodily rozhodnutí, pro nynějšího žalobce příznivější. Ani ten, ani onen zamítací důvod nelze uznati za ospravedlněný. Odvolací soud má ovšem zásadně pravdu v tom, že straně ve sporu náleží, by s patřičnou bdělostí sebrala všechny skutečnosti a průvody, jež mohly by jí ve sporu dopomoci k vítězství, a že zanedbání této péče a obezřetnosti jest zaviněním, jímž dle § 531, odstavec druhý c. ř. s. vyloučena jest žaloba o obnovu řízení pro ony nové skutečnosti a průvody, jež pro liknavost strany nebyly zatím ve hlavní rozepři uplatněny. Mýlí se však odvolací soud, vytýkáje nynějšímu žalobci vzhledem k skutečným a průvodům, o něž opírá se žaloba o obnovu, liknavost a nedbalost v shledávání obranné látky pro rozepři hlavní. Žaloba o obnovu opírá se o tvrzení, že prý František N., korunní svědek v hlavní rozepři, učinil vůči různým osobám výroky, nerosovatelné s jeho seznáním v hlavní rozepři. Od těchto osob zvěděl nynější žalobce o oněch výrocích v době, kdy hlavní spor byl již právoplatně rozhodnut. Zjištěno též, že tyto osoby vyprávěly ony výroky nynějšímu žalobci, když se s ním v měsících září nebo říjnu, listopadu a prosinci 1919 setkaly a přišla nahodile řeč na hlavní spor, nynějším žalobcem prohraný. Osoby ty nebyly ani účastníky jednání, o něž šlo v hlavní rozepři, aniž měly zájem na tomto jednání. Pátrati po osobách, jež o věci snad nahodile mluvily s odpůrcem anebo s některým svědkem, neměl nynější žalobce i při sebe větší obezřetnosti ani příčiny ani možnosti. Vždyť jinak musel by kde koho se doptáti, zda-li snad před ním nějaká zmínka o věci se nestala, nebo musel by vytušiti, že snad o věci vědí něco osoby, jinak na věci nesúčastněné a neinteresované. Žádá proto odvolací soud v tomto případě na nynějším žalobci něco, co, rozumově vzato, jest prostě nemožno. Procesní soud první stolice svým zamítacím důvodem vybočil z mezí, jež soudcovské kognici pro obnovovací řízení jsou zákonem a povahou věci vytýčeny. Při žalobě o obnovu řízení z důvodu § 530 čís. 7 c. ř. s. nezáleží pro rozhodnutí o tom, zda lze či nelze žádanou obnovu povoliti, na absolutní způsobilost novot, přivoditi příznivější rozhodnutí v hlavní rozepři, nýbrž stačí, že možnost toho jest odůvodněna. Rozhodnutí o tom, zda tato možnost zůstane pouhou možností, či, zda přemění se ve skutečnost, jest již úkolem řízení obnoveného. Použito na daný případ stačí, že nově tvrzené a dle zjištění první stolice prokázané skutečnosti zavádají důvodnou příčinu k revisi rozhodných skutkových zjištění, na nichž zbudováno bylo rozhodnutí ve věci hlavní. Zda-li tato revise dřívějších skutkových zjištění dopadne tak, že zjištění ta při revisi obstojí, či tak, že budou zvrácena, bude řešeno ve sporu obnoveném. Poněvadž i jiné náležitosti žaloby o obnovu řízení jsou dány, bylo jí vyhověno. Neboť formelní po-

klesek žaloby o obnovu, záležející v tom, že nevyjadřuje se o tom, jaké jiné rozhodnutí ve věci hlavní se navrhuje, (§ 536 čís. 5 c. ř. s.), nepadá na váhu, ježto dle celého stavu věci nemůže býti o tom pochybnosti, že nynějšímu žalobci stále ještě jde o to, by žaloba hlavní rozepře byla zamítnuta. Při výroku o útratách uváženo toto: Zákon v předpisech, jednajících o žalobě o obnovu, o otázce útrat výslovně se nezmiňuje. Poukazuje však k předpisům prvního až čtvrtého dílu c. ř. s., tudíž i k předpisům § 40 a násl. c. ř. s. Uváží-li se pak, že rozsudek, povolující obnovu řízení pro nově nalezené skutečnosti a průvody není v jádru věci ničím jiným, než procesuálním opatřením, připouštějícím doplnění řízení ve hlavní rozepři, tudíž v podstatě týmž opatřením, jakým v řádném řízení jest usnesení, jímž zrušeno řízení pro jeho neúplnost, dlužno v otázce útrat použití zásady § 52 c. ř. s.

Čís. 814.

S hlediska čl. 384 obch. zák. jest lhotejno, zda bylo nutno použití k dopravě dráhy, na níž se zboží ztratilo.

Krádeže na dráze nelze pokládati za vyšší moc, není-li prokázáno, že dráha učinila vše, aby krádežím zabránila.

(Rozh. ze dne 14. prosince 1920, Rv I 663/20.)

Žalobkyně odevzdala žalovanému spediterovi k dopravě nábytek a ostatní svršky. Na stanici určení bylo shledáno, že chybí koš se šatstvem. Žalobě o náhradu škody procesní soud první stolice vyhověl. Odvolací soud rozsudek potvrdil a uvedl mimo jiné v důvodech: Žalovaný tvrdí, že první soud měl prý posouditi a zjistiti, není-li zde vyšší moci, která vylučuje ručení dráhy po případě ručení žalovaného. V tomto směru jest poukázati k tomu, že žalovaný ani netvrdí, natož pak dokázal, kdy a za jakých okolností byl odstraněn koš s prádlem, o něž se jedná. Zvláště netvrdil žalovaný, že byl koš odstraněn násilím. V tomto případě jedná se tedy o tajné odcizení. O vyšší moci lze ve smyslu čl. 395 obch. zák. a § 84 žel. dopr. ř. jen tehdy mluviti, když událost, způsobivší ztrátu dopravovaného zboží, přes veškeru péči a přes všechna učiněná opatření nemohla býti odvrácena. Není pochyby, že lze při nutné opatrnosti krádeži zabrániti a že tudíž ani tajné odcizení, jako se stalo v tomto případě, nelze považovati za vyšší moc. Právem tedy první soud vyloučil v tomto případě vyšší moc a učinil žalovaného zodpovědným za ztrátu zboží.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

S poukazem ku správnému odůvodnění rozsudku odvolacího soudu podotýká se na vývody dovolacího spisu toto: Jednou z námitek, směřujících proti žalobnímu nároku, odmítá žalovaná strana ručení po rozumu čl. 384 obch. zák. Tím však, co uvedeno po této stránce v dovolacím spisu, nejsou správné důvody odvolacího rozsudku nikterak vyvráceny. Vždyť nečiní se žalovaná strana zodpovědnou ani z neobezřetnosti při přejímání nábytku a při jeho předání na dráhu, nýbrž pouze a jedině za to, že koš za dopravy po dráze se ztratil. Okolnost, zda bylo na místě nebo de-

konce nutno, by dráhy k dopravě bylo použito, jest s hlediska čl. 384 obch. zák. zcela lhostejnou. Tímto rozeznáváním snaží se žalovaná strana vnášeti do čl. 384 obch. zák. prvek, jehož zákon neuznává. Obrací-li se posléze žalovaná strana proti tomu, že odvolací soud neuznal na straně dráhy exkulpčního důvodu vyšší moci a že pro tuto příčinu žalobu nezamítl, dlužno k tomu odvětit, že není ani tvrzeno, tím méně ovšem prokázáno, co dráha zařídila, by opětujícím se krádežím bylo čeleno, a že tudíž schází všeliký předpoklad pro rozhodnutí, zda dráha učinila po této stránce vše, co bylo lze rozumným způsobem na ní žádati, a že přes to nebyla s to, by krádeže, nanejvýš pak odcizení koše, o který v tomto sporu jde, zamezila.

Čís. 815.

Pokud při několika souložnicích v rozhodné době sporem nebo smírem o otcovství s jedním pozbývá nemanželské dítě právní možnosti, domáhati se uznání otcovství proti ostatním.

(Rozh. ze dne 14. prosince 1920, Rv II 267/20.)

Nemanželská matka souložila v kritické době jak s L-em, tak i s S-em. Po narození dítěte uznal S. otcovství a zavázal se platiti výživné. Soud neučinil k jeho prohlášení žádného opatření. Poručník žaloval po té L-a na uznání otcovství a placení výživného. Žalobě bylo soudy všech tří stolic vyhověno, Nejnvyšším soudem z těchto

důvodů:

Jde především o právní otázku, jaký význam to má, když někdo jiný, než žalovaný, pohlavní obcování s matkou dítěte v kritické době doznal nebo dokonce i otcovství své k dítěti uznal. Dovolatel dovolává se tu dvou rozhodnutí býv. víd. nejvyššího soudu. V jednom (Gl. U. n. ř. čís. 3768) vysloveno, že když jistý D., s nímž matka dítěte od let ve společné domácnosti žila, v soudním protokole připustil otcovství své jakož i tu okolnost, že o dítěto pečuje, je tím záležitost dle § 163 obč. zák. právně uspořádána a vyřízena, protože soudní uznání otcovství za daných okolností má právní účinek právoplatného rozsudku a dva otce nikdo mítí nemůže. V druhém rozhodnutí (Gl. U. n. ř. čís. 7605) vysloveno, že uznání otcovství, které se stalo v řízení nesporném před soudem, a uzavřené na to a vrchnoporučensky schválené narovnání o dočasnou alimentaci dítěte má účinek právní moci vůči každému, tedy i proti nynějšímu žalovanému zrovna tak jako soudní náleze. Z rozhodnutí těchto, zvláště z prvního, jež klade důraz na dané okolnosti, není patrné, spočívají-li na nějakém principu a na jakém. Jiná rozhodnutí stojí na stanovisku, že t. zv. námitka více konkubentů je vyloučena i při doznání otcovství skrze jednoho (rozh. J. Bl. 1912, č. 408, 471). Dlužno tedy hledati zásadu. Dle § 163 obč. zák. pokládá se za otce, kdo byl usvědčen neb i jen mimosoudně doznal, že v kritické době s matkou dítěte obcoval. Zákon tedy žádá důkaz neb doznání skutečnosti soulože, i má proto uznání otcovství význam jen jako doznání soulože v kritické době, neboť zplození je tajemstvím. Zákonná domněnka otcovství platí tedy proti každému, vůči

němuž zákonný předpoklad — důkaz neb doznání soulože — dán jest, jsou-li tedy dva v té situaci, že s matkou v kritickou dobu souložili, tedy proti oběma. Zřejmo, že potom dítě t. j. poručník se schválením soudu (§ 233 obč. zák.) má právo volby, neboť o své právo jako dítě nemůže ono býti připraveno, když náš zákon námitky více konkubentů nezná. Právo volby má dítě, neboť to jest subjektem nároku, nikoli matka; udání matky nerozhoduje (podobně už v § 158 obč. zák.), zvláště když otázka zplození je tajemstvím. Ovšem se každému vyhražuje vyvrácení domněnky t. j. důkaz, že zplození bylo nemožné, ježto na př. matka byla v čas jeho soulože už těhotná. Je otázka, kdy toto právo volby je konsumováno. Podalo-li dítě žalobu na jednoho konkubenta, mohlo by býti na sporu, může-li od ní ustoupiti a žalovati druhého (srv. § 891 obč. zák.), jisto však jest, že když rozsudek je zamítavý, může žalován býti konkubent druhý, a rovněž jisto, že když právoplatným rozsudkem otcovství uznáno, je tím záležitost definitivně vyřízena a může obživnouti jen, byl-li rozsudek zvržen, na př. pořadem obnovy. Jde tedy o to, co se rovná účinkem právoplatnému rozsudku. Pravidelně jen soudní porovnání (§ 204, 433 c. ř. s. § 1 čís. 5 ex. ř.) zde tedy soudní uznání otcovství, má-li moc soudního narovnání. Rozumí se, že takové uznání s mocí soudního narovnání musí se státi mezi konkubentem a poručníkem dítěte a býti jménem tohoto poručenským soudem schváleno. Když se narovnání (uznání) stalo mimosoudně, musí je poručník soudu poručenskému oznámiti, soud o něm koná šetření a schválí-li je, stalo se tím narovnáním soudním. Pravidelně však narovnání takové neděje se o pouhém otcovství, nýbrž přímo, též o alimentaci. Kdyby však udánlivý konkubent vyhradil si ve smíru, jak se někdy stává, že otázka otcovství má zůstati otevřenou, že je neuznává a k alimentaci že se zavazuje jen, aby se vyvaroval procesu, nebylo by ani tím smírem o otázce otcovství rozhodnuto. Ze všeho jde, že uznání otcovství se strany jednoho z více konkubentů konsumuje dítěti právo volby a tudíž nárok na uznání otcovství vůči druhým konkubentům jen, pakli uznávatel byl dítětem, t. j. jménem jeho od poručníka se schválením poručenského soudu za otce přijat. Jednostranný akt konkubenta samého nebo dohoda jeho s matkou nemůže dítě o práva jeho připravit, tím méně, uváží-li se, že by skutečný konkubent, i jediný a tudíž nutně otec, mohl nastrčiti — dokonce ve srozumění s matkou — za sebe vždy osobu třetí, třeba nekonkubenta. Jest jen otázka, kdy poručník a soud uznávatele za otce dítěte přijali. To jest otázka skutková (questio facti), zejména dnes, za platnosti § 16 I. novely, který jedná o uznání otcovství pořadem nesporného řízení, ukládáje soudu, aby se o ně přičinil. Soud obešle tu zdánlivého konkubenta na oznámení poručníka nebo třeba jen matky, a uzná-li též otcovství, nemá soud pravidelně příčiny, aby to schvaloval, neb vůbec nějaké usnesení o tom vynášel, zvláště když o nějakém druhém konkubentu pravidelně ani neví. Avšak když uznávatelé buď uloží placení alimentů nebo poručníka poukáže k podání alimentární žaloby, pak jest ovšem zjevno, že uznávatele za otce přijal. Ale to není ještě vše. Jest otázka, může-li o konsumpci práva volby býti řeči, když poručník a soud o nějakém druhém konkubentu žádné vědomosti a tudíž možnosti volby nemají, čili nevyhledávali se ke konsumpci uznáním se strany jednoho konkubenta dvojí: že poručník a soud o obou konkubentech věděli a uznávatele za otce dítěte přijali.

Ač odpověď zdá se na snadě, netřeba zde otázku tuto řešiti, protože zde není splněna ani podmínka, aby poručník a soud byli uznávatele S-a za otce dítěte přijali. Dle poručenských spisů udán sice v označení farního úřadu S. jako otec, ale nikoli poručníkem, neb tento jest v tom aktu teprv navržen. S. 29. listopadu 1919 slyšen poukazoval nejprv na druhého konkubenta, ale na připomenutí zákona (patrně § 163 obč. zák.) dal tomu přednost, že otcovství uznal, než aby se dal žalovati, a prohlásil se ochotným platiti nejvýše 20 K měsíčně. Soud neučinil žádného opatření. Dne 10. prosince 1919 oznámil poručník, že otcem jest žalovaný a žádal o zmocnění k podání žaloby na něj. Soud vyslechl žalovaného, jenž otcovství nepřiznával, a matku, která mu je přičítala, a vydal zmocnění k žalobě na něho. Poručník a soud tudíž na uznání S-a nepřistoupili. Tím jest právní otázka vyřízena, dovolací důvod čís. 4 není dán.

Čís. 816.

Pachtýř, bytí uplatňoval požadovací nárok na pozemek, nemůže pro pozemek ten žádati za zřízení nezbytné cesty.

(Rozh. ze dne 21. prosince 1920, R I 1030/20.)

Žádost pachtýřů, by ve prospěch zpachtovaného pozemku byla zřízena cesta z nouze, byla soudy všech tří stolic zamítnuta, Nejvyšším soudem z těchto

důvodů:

Podle jasného znění § 1 zákona ze dne 7. července 1896 čís. 140 ř. z. o zřizování cest nezbytných, i podle §§ 2, 4, 5 a 7 tohoto zákona může zřízení cesty nezbytné domáhati se toliko vlastník pozemků na prospěch těchto pozemků, navrhovatelé však žádají zřízení cesty nezbytné pro pozemky, jež nejsou jejich vlastnictvím, nýbrž nacházejí se v jejich pachtovním užívání. Stěžovatelé snaží se v dovolacím rekursu dokázati, že jsou vlastníky pozemků, ale nedbají při tom zákonných předpisů o nabývání vlastnictví. Ze správného a vývodu dovolacího rekursu nevyvráceného odůvodnění souhlasných usnesení soudů nižších plyne, že navrhovatelé domáhají se výkupu pozemků, jež mají v pachtu, ale že dotyčné soudní řízení dosud není skončeno, takže vlastnictví pozemků dosud nenabyli. Zdali, jak v dovolacím rekursu je tvrzeno, dosavadní vlastník pozemků nevzdělává jich dále, ani se dále nestará o pacht, jest nedůležité, neboť neplyne z toho, že vlastnictví jeho přešlo na stěžovatele: zejména nejsou tím dány podmínky vydržení podle §§ 1451 a 1452 obč. zák., ani okupace věci pána nemajících a stěžovatelé ani neuplatňují těchto nabývacích způsobů vlastnictví. Z účelu zákona čís. 140 ř. z. o nezbytných cestách nelze vyvozovati, že zákon tento platí také pro pachtýře, neboť zřízení cesty nezbytné lze podle § 1 žádati pro pozemek a nikoli pro jeho uživatele, cesta nezbytná pak záleží podle § 3 ve služebnosti pozemkové, nikoli v osobní služebnosti. Pachtéř nemá věcného práva k pozemku, nýbrž jemu přísluší jen osobní právo vůči majiteli pozemku, jehož vlastnické právo jest právem věcným i absolutním, působícím proti každé jiné

osobě. Mezi právem vlastnickým a právem pachtovním k pozemku jest tudíž podstatný rozdíl, který nedovoluje, aby pachtéř užití mohl práva, vyhrazeného zákonem pouze majiteli pozemku.

Čís. 817.

Tím, že vlastník nemovitosti sdělil tomu, pro koho je zapsáno právo předkupní, že hodlá nemovitost za určitý peníz prodati, a vyzval ho, by v zákonné lhůtě se vyjádřil, zda hodlá předkupní právo uplatniti, nenabídne mu nemovitost ku koupi (§ 1075 obč. zák.).

(Rozh. ze dne 21. prosince 1920, R I 1100/20.)

Vlastník nemovitosti, na níž vázlo právo předkupní, sdělil dne 15. dubna 1920 prostřednictvím soudu oprávněnému z práva předkupního, že hodlá nemovitost za 40.000 K prodati proti hotovému zaplacení a vyzval ho, by do 30 dnů po doručení usnesení soudu oznámil, zda hodlá své právo uplatňovati. Oprávněný oznámil soudu dne 14. května 1920, že své právo předkupní uplatňovati hodlá. Knihovní soud povolil pak přes to výmaz práva předkupního. Rekursní soud návrh na vklad výmazu předkupního práva zamítl. Důvody: Dle § 1075 obč. zák. ztrácí oprávněný právo předkupní, když při věcech nemovitých do 30 dnů po nabídnutí nemovitosti ke koupi ji skutečně nekoupí. Dle § 1077 obč. zák. musí oprávněný v takovém případě zapraviti úplnou cenu, která od třetího je nabízena, mimo případ zvláštní úmluvy. Těmto podmínkám však v tomto případě vyhověno nebylo. Ani v návrhu, ani ve vyzvání ze dne 15. dubna 1920 ani ve vysvědčení ze dne 23. srpna 1920 není vůbec zmínky o tom, že by byl vlastník nemovitosti oprávněnému skutečně ku koupi nabídl, naopak sdělil mu pouze, že hodlá jmenované nemovitosti za 40.000 K proti hotovému zaplacení prodati, a vyzval ho ve smyslu ustanovení § 1075 obč. zák., aby do 30 dnů po doručení usnesení podepsanému soudu oznámil, zda hodlá příslušející mu právo předkupní uplatňovati, jinak ze by se za to mělo, že od něho upouští a právo to by zaniklo. Stěžovateli nebyla tím nemovitost ke koupi nabídnuta, nýbrž byl mu pouze sdělen úmysl vlastníka, že hodlá nemovitost za 40.000 K prodati za hotové, a byl jím pouze vyzván, aby oznámil, zda hodlá své právo předkupní uplatňovati. Těto výzvě stěžovatel podáním ze dne 14. května 1920 v čas vyhověl a oznámil, že své právo předkupní uplatňovati hodlá, že se nabízí usedlost za cenu 40.000 K převzítí a kupní cenu složití, a učinil návrhy k tomu potřebné. Návrhům těm dosud vyhověno nebylo a zejména nebyl stěžovatel vyzván, aby tedy nemovitost skutečně převzal a kupní cenu zaplatil, jinými slovy nebyla mu nemovitost ke koupi skutečně nabídnuta. To má význam zvláště, hledí-li se k ustanovení § 1077 obč. zák., dle něhož je možna zvláštní úmluva o složení ceny kupní. Ve vysvědčení ze dne 23. srpna 1920 není též zmínky o tom, že by byla stěžovateli nemovitost ke koupi skutečně nabídnuta, naopak je v něm výslovně poukázáno na soudní vyzvání ze dne 15. dubna 1920 a měl proto soudce prvý i do tohoto vyzvání nahlédnouti, poněvadž skutečně vzešly pochybnosti, zda předpisu § 1075 a 1077 obč. zák. skutečně bylo vyhověno. Bylo by z tohoto vyzvání ve spojení s předloženým vy-

svědčením a udáním samotného knihovního návrhu patrně, že pochybnosti takové jsou oprávněny a bylo by to mělo v důsledku zamítnutí knihovního návrhu dle § 94 č. 2 a 3 knih. zák.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu z důvodů soudu rekursního.

Čís. 818.

Odklad exekuce vyklizením (nařízení ze dne 25. června 1920, čís. 409 sb. z. a n.).

Pro otázku »nemá-li povinný bez své viny jiné přiměřené náhrady« rozhodným jest jeho chování po vzniku exekučního titulu, nikoliv též jeho chování z doby dřívější.

Žádati lze za odklad exekuce nejen již provedené, nýbrž i bezprostředně hrozící.

Přípustným jest odklad exekuce i tehdy, spočívá-li tato na opatření úřadu správního.

Nařízení o odkladu exekuce vyklizením jest použití i na prospěch těch, kdož užívali místností bez schválení bytového úřadu.

Přiměřenost náhradního bytu.

(Rozh. ze dne 21. prosince 1920, R I 1118/20.)

Soud první stolice povolil odklad exekuce vyklizením, ježto dlužník prokázal, že si bez své viny nemůže opatřit přiměřené náhradního bytu. Rekursní soud návrh na odklad zamítl. **Důvody:** Exekuční soud může dle § 1 nař. vlády Čsl. republiky ze dne 25. června 1920, čís. 409 sb. z. a n. na návrh povinného až na dobu jednoho čtvrtletí odložit exekuci vyklizením najatých nebo používaných místností, nemá-li povinný beze své viny jiné přiměřené náhrady. Tohoto zákonného předpokladu však v tomto případě není. Obec P. zabrala výměrem ze dne 12. července 1920 podle zákona ze dne 30. října 1919, čís. 592 sb. z. a n., pokoj Arnoštu T-ovi (dlužníku) v P. pronajatý a to z toho důvodu, že Arnošt T. nevyhovuje podmínkám § 2, pokud se týče § 14 zákona ze dne 30. října 1919, čís. 592 sb. z. a n., neboť není ve veřejném zájmu, aby trvale bydlel v obci P. ani nemá v obci P. domovského práva, a dále proto, že se nastěhoval do místností již v dubnu 1920 bez schválení obce. Výměr tento, proti němuž podal Arnošt T. odpor, byl usnesením nájemního úřadu potvrzen. Arnošt T. nemůže se tudíž dovolávat ochrany nař. vlády ze dne 25. června 1920, čís. 409 sb. z. a n., neboť zavinil sám, že nemá přiměřené náhrady za byt, obcí zabraný, když opustil dřívější svůj byt dříve, než dosáhl svolení obce k nastěhování, pokud se týče k uzavření nájemní smlouvy ohledně nynějšího bytu. Neznalost zákona neomlouvá a mohl, ba musil tudíž Arnošt T. vědět, že obec jest oprávněna v případě, že nájem neschválí, byt zabrat a stalo-li se skutečně tak, nese vinu na tom sám.

Nejvyšší soud obnovil usnesení prvního soudu.

Důvody:

Vládní nařízení ze dne 25. června 1920, č. 409 sb. z. a n., kterým se vydávají prozatímní ustanovení o vyklizení místností najatých a pod.,

vydáno bylo na ochranu osob k vyklizení najatých nebo jinak používaných místností povinných, by v nynější kromobyčejné bytové tísni nebyly zbaveny přístřeší. Nařízení tohoto může být dle § 1 použito tehdy, »nemá-li povinný beze své viny jiné přiměřené náhrady«, jinými slovy, neučinil-li povinný, byv postaven před holou skutečností, že právu zjednané bude průchod vyhostěním jeho z používaných místností, vše možné, aby si opatřil místností jiné. V daném případě nelze povinnému v tomto směru ničeho vytknouti, neboť potvrzením policejního úřadu města P. (kanceláře pro nouzové byty) ze dne 21. září 1919 jest prokázáno, že nelze toho času vypovězenému žadného bytu přidělit. Tím splněna jest podmínka dotčeného vládního nařízení a nelze hledět k dřívějšímu chování se povinného, jímž snad bylo jeho nynější postavení přivoděno. Otázku zavinění povinného dlužno posuzovati dle nynějšího stavu, po vzniku exekučního titulu, na jehož základě má vyklizení být provedeno, — *ex nunc* — a nelze přihlížeti k zavinění dříve snad nastalému — *ex tunc*.

Proti námitkám uplatňovaným v rekursu strany vymáhající, jichž řešením se rekursní soud se svého stanoviska nezabýval, připomíná se toto: Vymáhající strana pokládá návrh na odklad exekuce za předčasný, poněvadž exekuce dosud nebyla vedena. Názor tento nemůže obstát, neboť, uváží-li se, že povinný dozví se o povolení exekuce teprve, až výkonný orgán k vyklizení se dostaví a je také, nejsa oprávněn bez soudního poukazu ve výkonu exekuce ustátí, skutečně provede, jakož i, že pronajímatel v případech pravidelných bude předpisem § 575 odstavec třetí c. ř. s. nutkán k tomu, by — a to v krátké době — o exekuci zažádal, nemůže povinný čekati, jak se pronajímatel, mající v rukou exekuční titul, zachová a vydati se tak nebezpečí býti vyhozenu na ulici a zbavenu přístřeší, jedné z nejdůležitějších potřeb životních. Právě-li se tudíž v nařízení, že exekuční soud může odložit exekuci, dlužno tomu rozumět tak, že soud, který již exekučním soudem se stal nebo jako budoucí exekuční soud přišel by v úvahu, může na návrh odložit exekuci již povolenou nebo bezprostředně hrozící. Posléz uvedený případ jest zde dán, neboť strana vymáhající má v rukou exekuční titul a lhůta k vyklizení již započala. K další námitce vymáhající strany, že návrh na odklad exekuce ve smyslu uvedeného nařízení je přípustným pouze proti soukromoprávnímu titulu exekučnímu, budiž podotknuto, že nařízení v tomto směru nijak nerozeznává, bylo by také v přímém odporu s účelem nařízení toho, kdyby neměl býti připuštěn odklad exekuce, která byla povolena nebo má býti povolena na základě titulu práva veřejného. Vždyť povinný v případě posléze naznačeném jest ve stejné situaci jako onen, proti němuž se vede exekuce na základě titulu soukromoprávního. Nařízení svrchu dotčené nebylo vydáno pouze na ochranu nájemníků nebo podnájemníků, nýbrž vztahuje se i na jiné osoby, které používají místností jimi obývaných. Ostatně Arnošt T. nepřestal býti podnájemníkem Hugona T., třebaže bytový úřad neschválil podnájem. Návrh strany vymáhající, že opatří povinnému byt náhradní v nouzové ubikaci, nelze pokládati za nabídku přiměřeného náhradního bytu ve smyslu § 1 nařízení ze dne 25. června 1920, čís. 409 sb. z. a n., a to vzhledem k zaměstnání manželky povinného, jež, jsouc modistkou, přišla by tím jistě o své zákaznice, které by jí stěží vyhledávaly na místě od středu města velmi vzdáleném.

Právní význam požadavku § 97, odstavec druhý čís. 4 žel. dopr. ř., by nárok na odškodnění vznesen byl u dráhy písemně.

(Rozh. ze dne 21. prosince 1920, Rv I 667/20.)

Žalobkyně odevzdala dráze koš se šatstvem k dopravě jako zavazadlo a při příjezdu na konečnou stanici je vyzvedla, aniž by byla upozorovala, že by koš byl zevně nějak porušen. Přišedši večer domů, shledala, že celá řada věcí z koše zmizela, oznámila proto příštího dne ústně ztrátu na stanici, načež úředník dráhy sepsal o jejím udání protokol. Proti žalobě o náhradu škody namítala žalovaná dráha mimo jiné, že nebylo vyhověno požadavku § 97, odstavec druhý, čís. 4 žel. dopr. ř., by nárok na odškodnění vznesen byl u dráhy písemně. Procesní soud první stolice žalobě vyhověl a uvedl, pokud jde o zmíněnou námitku v důvodech: Jde o to, jaký význam dlužno přikládati slovu »písemně« v § 97 (2) čís. 4 žel. dopr. ř. Soud je toho názoru, že oznámení strany musí býti písemně zjištěno, aby strana měla v rukou důkaz o oznámení, nelze však za to míti, že by účinnost ohlášení závisela na písemné formě. Opačný názor odporoval by názorům právního života. I v řízení soudním jest většinou písemnému podání postaveno na roveň ústní oznámení strany, zjištěné protokolem. Není důvodu, proč by právě ve styku železničním, jenž vybudován jest zvyklostmi obchodními a zásadou ústnosti, měla býti písemná forma požadavkem pro platnost právního úkonu. Zákon klade hlavní důraz na vyšetření, jež bude předsevzítí dle § 82 žel. dopr. ř., klada soudnímu ohledání na roveň sepsání skutkové podstaty dráhou. Ze skutkovou podstatu dlužno sepsati, jest přirozeno, musí však postačiti, bude-li ohlášení nároků stranou v této skutkové podstatě potvrzeno. V případě, o nějž jde, byla skutková podstata skutečně sepsána a již tím dala dráha na jevo, že ustoupila od požadavku písemného ohlášení. Odvolací soud rozsudek potvrdil. **Důvody:** S názorem prvního soudu dlužno souhlasiti. Návrh, aby zavedeno bylo vyšetřování podle § 82 dopravního řádu, má se u železnice podle § 97 (2) čís. 4 státi jen písemně, v tomto případě byl však přednesen jen ústně. Nehledě k tomuto předpisu § 97 (2) čís. 4 byla však železnice oprávněna, upustiti od písemné formy návrhu, a to také mlčky, přijavši ústní návrh a provedši na jeho základě šetření podle § 83 žel. dopr. ř. To se také v případě skutečně stalo. Žalovaná železnice sepsala prostřednictvím svého zřízence, jehož v této věci použila, na žádost žalobkyně protokol, v němž byl učiněn návrh podle § 97 (2) čís. 4 a na základě toho protokolu provedla také navržené sepsání skutkové podstaty. Železnice spokojila se tím s ústně učiněným a v protokole sepsaným návrhem a nemůže se proto odvolávati na požadavek písemnosti. Kdyby bývala železnice neměla toho úmyslu, byla by bývala povinna, žalobkyni výslovně prohlásiti, že sepsání protokolu nenahrazuje písemného udání. Poněvadž to však neučinila, jest míti za to, že se vzdala práva, žádati písemný návrh, a nemůže tohoto práva ve sporu více uplatňovati.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Spornou v literatuře i praxi otázku, zda § 97 odstavec druhý, žel. dopr. ř. v rozporu s čl. 41 odstavec druhý čís. 3 a 4 a) bernské dohody požaduje nepřipustným způsobem písemné oznámení, a není tedy podle § 2 zák. ze dne 27. října 1892, čís. 187 ř. zák. ve směru tom platným, lze při řešení sporné otázky, o níž jde, strancu ponechati, neboť i pro ten případ, že by ustanovení § 97 odstavec druhý čís. 4 žel. dopr. ř. bezsporně platilo, bylo by lze z toho vyvozovati jediný důsledek, totiž že dráha ústní žádost o vyšetření může prostě ponechati nepovšimnutou. Jakmile však dráha žádost, ústně jí přednesenou, jak se tuto stalo, dá sepsati ve svém domácím protokolu, který strana podepsala, není tu více pouhá ústní žádost strany, nýbrž písemné její vyhotovení. O tom, jak takový písemný návrh má vypadati, pokud se týče, že musí býti psán stranou samotnou a že nesmí býti psán úředníky dráhy, citovaný § žel. dopr. ř. ničeho nepraví a nelze tedy do zákonného ustanovení vsunovati předpis o nějaké určité formě. Dráha o takto písemně zjištěném návrhu žalující strany dala domácí protokol sepsati a tedy ve věci skutečně jednala, neohlížejíc se na to, že strana nejprve jen ústně za zjištění žádala. Není zajisté přípustno již ze stanoviska věrnosti a víry, aby dráha budila jen zdání, že podaný ústní návrh učinila podkladem svých dalších kroků a tím stranu v bezstarostný klid ukolébala a pak pojednou vystoupila s požadavkem písemného ohlášení, kdy již by bylo opožděné. Námitka, že protokol sepsal úředník dráhy, nezkušený nováček ve svém oboru, nemá významu, poněvadž úředník ten byl drahou k tomu určen, aby jednal a nevybírala si ho žalobkyně. A podle § 5 žel. dopr. ř. dráha ručí za své lidi.

Čís. 820.

Důvod rozluky nemůže o sobě býti dokázán ani doznáním ani výsledkem stran dle § 371 c. ř. s.

(Rozh. ze dne 21. prosince 1920, Rv I 671/20.)

K manželově žalobě prohlásil procesní soud první stolice manželství rozloučeným pro cizoložství manželčino, ježto manželka cizoložství doznala a uvedl mimo jiné v důvodech: Soudní dvůr uznal na výslech stran o tvrzeném a nepopřené cizoložství, jelikož tento výslech považuje za přípustný podle zákona. Podle § 99 obč. zák. nelze souhlasné doznání manželů považovati za pravoplatný důkaz. Důkaz výsledkem stran jest podle čl. VI. čís. 1 úvozdovacího zákona k civ. řádu nepřipustným za účelem důkazu překážky manželství. Doznání, o kterém se § 99 obč. zák. zmíňuje, není však totožným s výsledkem stran, který podle civ. řádu mezi důkazy zařaden jest, a při kterém soudci náleží pravdivost tvrzených okolností posuzovati, což není totožným s pouhým doznáním. Výslech stran není přípustným za účelem důkazu, že jest tu překážka uzavření sňatku a není podle onoho článku přípustným v řízení o platnosti manželství. Podle zrušeného § 115 obč. zák. a zákona ze dne 22. května 1919, čís. 320 sb. z. a n. jest ovšem v řízení o rozluce pokračovati dle předpisů platných pro vyšetřování a posuzování platnosti man-

želství. V § 99 obč. zák. jest sice výslovně doznání obou stran o překážce platnosti sňatku jako důkaz vyloučeno, z toho však nelze vyvozovati, že by také výslech stran jako důkaz vyloučen byl, jde-li o rozluce manželství. Odvolací soud nevyhověl odvolání obhájce svazku manželského. **Důvody:** Ve věci samé vyčerpávají se uplatněné odvolací důvody právním posouzením, totiž zodpovězením otázky, zda přípustno bylo provéstí o tvrzeném cizoložství žalované důkazy výsledkem stran, jak učinil soud procesní. Soud odvolací sdílí právní názor prvního soudu, projevený v důvodech jeho rozsudku, že o cizoložství, jakož o důvodech rozluce vůbec, takový důkaz provádětí jest přípustno a vůči vývodům obhájce svazku manželského poukazuje pro správnost napadeného právního názoru ještě k tomu: Článkem I. odstavce druhý uv. zák. k c. ř. s. měla pozbýti působnosti v jiných zákonech obsažená ustanovení o předmětech, novým civilním řádem upravených, čímž by byly zasaženy pro obor řízení ve věcech manželských předpisy rázu procesuálního, pojaté do obč. zák. totiž §§ 99, 157 a 158 obč. zák., týkající se průvodnosti doznání manželů při překážkách manželství a průkaznosti nemanželského původu v manželství zrozeného dítěte. Platnost těchto procesuálních předpisů vyslovena proto výslovně v čl. VI čís. 1 téhož uvozovacího zákona. Pozdější min. nařízení ze dne 9. prosince 1897, čís. 283 ř. z., upravující řízení ve věcech manželských, zachovává opět tyto procesní předpisy obč. zák. v platnosti, ustanovujíc v § 1, že nové řízení platití má s výhradou zvláštností, podávajících se ze všeobecného občanského zák. a z uvozovacího zákona k civ. řádu soudnímu, mění však předpisy o bezvýjimečné platnosti zásady vyhledávací v řízení manželském, poněvadž v novém řízení zásada projednávací, zejména ve sporech o rozvod značnou měrou dochází výrazu. Zákon o rozluce manželství ze dne 22. května 1919, čís. 320 sb. z. a n. pojal do poslední věty § 13 ustanovení, že ve sporech o rozluce postupovati jest dle předpisů, jak vyšetřovati a posuzovati jest neplatnost manželství, čímž ve shodě s oddílem III min. nař. ze dne 9. prosince 1897, čís. 283 ř. z. (§§ 8—18) připustil v objemu, tam stanoveném, řádné řízení soudní ve věcech těch s úchyly zejména z §§ 9, 10, 11, 13, 15 se podávajícími, zrušila však novela rozluková v § 25 výslovně v nařízení tom v platnosti zachované předpisy § 94, 115 a 116 obč. zák., zejména tedy i poslední větu § 115 obč. zák., s jejímž textem kryje se poslední věta § 13 rozlukové novely. V platnosti ponechávaný § 12 min. nař. ze dne 9. prosince 1897, čís. 283 ř. zák. výslovně připouští, by v přípravném řízení i při ústním jednání jeden z manželů byl vyslýchán a aby k dostavení byl donucen tehdy, je-li to důležitým pro úřední vyšetření a zjištění důvodů, pro neplatnost neb rozluce manželství uplatňovaných. Toto min. nař., pro obor řízení ve věcech manželských posud výhradně platné, v oddílu III až na § 12 nezmiňuje se o přípustnosti výslechu stran ve sporech o neplatnost neb o rozluce manželství a nelze tedy z něho pro otázku tuto ničeho vytěžití, tak že nezbyvá, než přihlídnouti k § 99 obč. zák., jenž jak v čl. VI čís. 1 uv. zák. k c. ř. s. tak i v § 1 cit. min. nař. v platnosti byl zachován. Obdobnému použití stanovené tam výjimky, totiž vyloučení souhlasného doznání manželů o překážkách manželství také na výslech stran ve sporech o rozluce vadí do očí bijící vyjimečnost tohoto předpisu, jenž do občanského zákona, obsahujícího normy práva hmotného, jakožto norma rázu procesuálního vůbec systematicky nepatří a

proto také v § 1, cit. řízení ve věcech manželských jakožto zvláštnost (Besonderheit) označen jest, vadí tomu i zařazení této jedinečné normy do oddílu o překážkách manželství (marginální rubrika I k §§ 94 až 102 obč. zák.), kdežto o rozluce manželství zvláště se jedná (marg. rubr. II b) a násl.) a pokud by z posl. věty § 115 obč. zák. odvozovati se dalo, že i při rozluce souhlasné doznání manželů k důkazu se nepřipouští, odpadá možnost této dedukce právě na základě ustanovení § 25 nov. rozl., jímž celý § 115 obč. zák. byl zrušen. Není proto postup prvního soudu založen na právním pochybení, když vyslechl manžely ve speru rozlukovém k důkazu nepřisežně, a sdílí soud odvolací toto stanovisko jako správné.

Nejvyšší soud k dovolání obhájce svazku manželského zrušil rozsudky obou nižších soudů a vrátil věc soudu první stolice, by o ní dále jednal a ji znovu rozhodl.

Důvody:

Že ani na doznání ani na dohodu stran nelze vzítí žádného zřetele, stanoví apodikticky § 10 manž. říz. (min. nař. z 9. prosince 1897, čís. 283 ř. z.), jestli řízení ve věcech o neplatnost anebo rozluce manželství vyšetřovací a důvod neplatnosti neb rozluce musí býti, jak týž § praví, jasné dokázáno, j. objektivně zjištěno, ale doznání není ani podle civ. s. řádu vůbec důkazem, nýbrž pouze důkazu sprostuje (§ 266), což však předpokládá, že věc jest dispositivní stran zůstavena, kteráž podmínka zde naprosto chybí. Proto již § 99 obč. zák. upřel v řízení o neplatnost manželství, pokud jde o důvod neplatnosti všecek účinek i souhlasnému doznání a zapověděl v důsledku toho přísahu stran, a § 115 posl. věta obč. zák. vztáhl tento předpis i na řízení rozlukové. § 115 byl sice šem 25 rozl. zák. zrušen, avšak právě jeho poslední věta odkazující na řízení o neplatnost byla úplně a doslovně převzata do § 13 posl. odst. rozl. zák. a předpis platí tedy i na dále. Jak již rozhodnutí býv. víd. nejv. soudu ze dne 7. dubna 1898 Rv I 201/8 Gl. U. n. ř. č. 4196, od něhož uchýliti se není příčiny, lapidárně provedlo, a také v nauce se uznává platí mocí tohoto předpisu (§ 115 obč. zák. posl. věta, nyní § 13 posl. odst. rozl. zák.) i pro řízení rozlukové předpis § 99 obč. zák. se všemi svými pozdějšími appendixy, zejména tedy s čl. VI. č. 1 uv. zák. c. ř. s., dle něhož důvod neplatnosti (překážka manželství) nemůže býti dokázán výsledkem stran dle § 371 a n. c. ř. s. Nemůže tedy ani důvod rozluce výsledkem tím prokázán býti. Že § 99 obč. zák. i pro řízení rozlukové platí, jest ostatně jasné vysloveno i v § 8 manž. říz., dle něhož v šetření o neplatnosti neb rozluce manželství dbáti jest předpisů § 94 až 102 a 115 až 117 obč. zák. (»a« nikoli tedy »pokud se týče«). Také min. nař. ze dne 9. prosince 1897, čís. 283 ř. z. naprosto ve všech směrech spory o neplatnost a rozluce manželství sobě na roveň klade, až na to, že při rozluce není obhájce povinen podati dovolání (§ 16). To jest jediná výjimka, jediný rozdíl. Na § 12 téhož nař., dle něhož strany mohou býti pořádkovými frety doháněny, aby se k ústnímu jednání nebo výsledku dostavily, odvolávati se s II. stolicí nelze, neboť tu se myslí výslech za příčinou vyšetření věci (udání skutečností a důkazů) nikoli výslech k cíli důkazu: platí předpis ten i pro řízení o neplatnost manželství a kdyby tedy ustanovení § 99 obč. zák. a čl. VI. č. 1 uv. z. k c. ř. s. z platnosti vysazoval,

neplatily by tyto ani pro řízení o neplatnost manželství a pozbyly tak působnosti vůbec, což přece tvrditi nelze. Při tom se arci nepopírá, že za platnosti § 272 c. ř. s. může seznání stran učiněné za šetření spolupůsobit k utvoření soudcovského přesvědčení, ale požadavek objektivního zjištění důvodu rozluky a vyluka důkazu výsledkem stran tím dotčeny nejsou. Zakládá-li tedy odvolací soud své zjištění manželčina cizoložství na výsledcích stran, není to ani formálně zákonné a, když sám uznává, že svědecké důkazy jsou jen nepřímé a mohou sloužiti jen za podporu, ani věcně dostatečné.

Čís. 821.

Darovací smlouva z důvodu cizoložného poměru mezi dárce a obdarovanou příčí se dobrým mravům.

(Rozh. ze dne 21. prosince 1920, Rv I 702/20.)

Notářským spisem zavázal se zůstavitel za sebe a za své dědice, že bude žalobkyní, s níž udržoval za trvání svého manželství důvěrné styky, poskytovat měsíční důchod a skutečně důchod ten až do své smrti jí vyplácel. Ježto dědicové se zdráhali závazek nadále plniti, nastoupila na ně žalobkyně žalobou, již procesní soud první stolice zamítl, proto, že smlouva příčila se dobrým mravům a byla tudíž dle § 879 obč. zák. neplatná. Odvolací soud rozsudek potvrdil. Důvody: O smlouvě darovací platí nejen předpisy osmnácté hlavy občanského zákona (§ 938 až 956), nýbrž i předpisy sedmácté hlavy o smlouvách a právních úkonech vůbec, zejména tedy i ustanovení § 879 obč. zák., dle něhož neplatná je smlouva, která se příčí zákonné záповědi nebo dobrým mravům. Zákon tedy pokládá za neplatnou smlouvu příčící se dobrým mravům, to jest, když důvod, základ této smlouvy je nemravný. Zjistil-li pak soud první, že důvodem darování bylo udržování cizoložných styků dárce s obdarovanou, pak nelze dojíti k jinému závěru než tomu, že smlouva, opírající se o nemravný důvod, příčí se dobrým mravům a je proto neplatná. Odvolatelka snaží se sice v odvolání dovésti, že moderní zákonodárství, zejména republiky Československé, nepohlíží na poměr takový, totiž cizoložný, jako nemravný a dovolává se na důkaz toho zejména zákona ze dne 23. září 1919, čís. 530 sb. z. a n. pak nařízení ze dne 20. října 1919, čís. 582 sb. z. a n. a konečně i ustanovení § 25 zákona ze dne 22. května 1919, čís. 320 sb. z. a n., jímž § 67 občanského zákona byl zrušen. Pokud jde o první zákon a prováděcí nařízení, k němu vydané, nemluví tyto nikde o osobách, které by cizoložný poměr spolu udržovaly, nýbrž stanoví, že také osoby, které dle zákona občanského k alimentaci oprávněny nejsou, mají nárok na státní vyživovací příspěvek, ale pouze tehdy, když s osobou, k službě vojenské povolanou, trvale vedly společné hospodářství a úplně hospodářsky závisely na pracovním příjmu povolované. Zákon ze dne 22. května 1919, čís. 320 sb. z. a n. zrušil sice ustanovení § 67 obč. zák., dle něhož platný byl sňatek, v němž vešlo dvě osoby, které spolu cizoložily, ale ne proto, že by cizoložství schvaloval, nýbrž zajisté jen z toho důvodu, aby osobám provinilým poskytoval možnost uzavřením sňatku odčiniti čin nemravný. Že tomu tak, vyplývá z ustanovení § 25

odstavec druhý téhož zákona, dle něhož dědická nespůsobilost, stanovená jako následek cizoložství v § 543 obč. zák. pomíjí, jestliže ti, kdo soudně se doznají k cizoložství, nebo z něho byli usvědčeni, stanou se manžely. Zákon tedy ponechal v platnosti ustanovení § 543 obč. zák., který stanoví, že osoby, které spáchaly cizoložství, nemohou sobě navzájem posledním pořízením něčeho zůstaviti. Jestliže právním jednáním pro případ smrti osoba, takto provinilá, nemůže sobě druhé ničeho odkázati nebo darovati, tím spíše možno usuzovati na to, že se tak státi nemůže ani právním jednáním mezi živými. Také dovolání se judikatury, v odvolání blíže označené, není případné. Rozhodnutí ze dne 4. ledna 1905, čís. 17.635 stejně jako rozhodnutí ze dne 15. prosince 1903, čís. 15.873 má na mysli nepatrné odškodnění vdané ženy nemanželským ctcem následkem porodu dítěte; podobně i rozhodnutí ze dne 7. června 1910, čís. Rv. VI 262/10 (Gl. U. n. ř. čís. 5098) a rozhodnutí ze dne 11. listopadu 1902, čís. 12.977 týká se platnosti slibu určité sumy, jako odškodnění za následky zneuctění a otěhotnění. Rozhodnutí při § 1328 obč. zák. citovaná vztahují se na náhradu škody, způsobené svedením ženy skutkem trestným, lstí, hrozbami a pod. Skutečnosti takové však žalobkyně ani netvrdí.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání z důvodů soudu odvolacího.

Čís. 822.

Zaměstnavatel není práv ze škody, již zaměstnanec utrpěl úrazem při práci, spadající do oboru jeho zaměstnání a nepřesahující jeho schopnosti a síly.

(Rozh. ze dne 21. prosince 1920, Rv I 706/20.)

Žalobce, jenž byl kočím žalovaného, při konání polních prací pro zaměstnavatele na zvláštní příkaz jeho šafáře, totiž při nakládání kompostu, složeného na polích žalovaného, si přivodil pro namáhavost práce, jež přesahovala jeho síly, poškození na těle, jež ho uvrhlo na lože a učinilo trvale k práci nespůsobilým. Žalobu jeho o náhradu škody procesní soud první stolice zamítl. Odvolací soud rozsudek potvrdil. Důvody: Práce, při níž žalobce prý se poškodil na zdraví a pracovní způsobilosti, není nesporně pro zemědělského pracovníka prací kromovýčejnou neb jemu nepřislušející, nýbrž naopak prací při zemědělském podniku všední a normální, jež vždy a všude náleží do rozsahu činnosti hospodářského kočího. Žalovaný pokud se týče šafář, u něho zaměstnaný, měl tudíž nepochybně podle smlouvy služební právo, aby tuto práci žalobci uložil a žádal na něm její provedení. Přivodil-li si žalobce při této práci, jež mu byla právem uložena a již v normálních poměrech prováděl, úhonu na svém zdraví, nelze činiti zaměstnavatele, jenž, ukládaje žalobci tuto práci, užíval svého práva v zákonných mezích, podle § 1305 obč. zák. zodpovědným za onu škodu. Při tom nepřichází v úvahu vysoké stáří žalobce; ježto sám netvrdí, že by mu byla práce vncucena proti jeho vůli, a ježto vzal na se uloženu práci bez námitek, nemohly v zaměstnavateli vzniknouti pochybnosti o tom, že žalobce jest k práci tělesně způsobilým. Ostatně žalobce ani netvrdí, že mu bylo uloženo, aby si s prací pospíšil, nebo mu byla dána lhůta k provedení práce, a záviselo tudíž pouze od

něho, aby si práci tak zařídil, by nepřesahovala jeho síly, aniž vůbec se přihlíží k tomu, že mohl v práci ustati, pozoroval-li, že přesahuje jeho síly. Protože pak žalobce patrně, opominuv této nutné opatrnosti, provedl práci takovým způsobem, že při tom přišel ke škodě na těle a zdraví, jeví se tato škoda jako škoda, již si žalobce sám zavinil, již cizí zavinění nezpůsobilo a z níž nevzchází po zákonu nárok na náhradu proti jiné osobě.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Dovolání shledává odvolací řízení vadným, protože nebyl proveden znalecký důkaz o tom, že práce, žalobci uložená, byla vzhledem k jeho stáří neobyčejnou a nebezpečnou. Avšak domnělá vada nebyla způsobilou překážeti zevrubnému probrání a důkladnému rozhodnutí věci, neboť, i kdyby znalci ono žalobcovo tvrzení uznali správným, nevyplývalo by z toho zavinění strany žalované. Žalobce netvrdil, že uloženou mu práci před tím nekonal a že zaměstnavatel od něho nebo jiným způsobem zvěděl, že k práci té, totiž k nakládání hněje na vůz, tedy k obyčejné práci hospodářské, nemá dosti síly nebo způsobilosti; proč musel zaměstnavatel si toho býti vědom, že uložená práce je pro žalobce nebezpečnou, nelze tudíž nahlédnouti. Stáří žalobcovo samo o sobě není však důvodem, aby shledáváno bylo zavinění v uložení práce, které se žalobce bez námítky podjal a kterou mohl konati takovým způsobem a tak dlouho, jak toho jeho tělesná síla a konstituce bez nebezpečí zdraví nebo tělesné poruchy dopouštěla.

Čís. 823.

Změna ve výši výživného, jež pro nemanželské dítě bylo právoplatně stanoveno rozsudkem, nemůže státi se řízením mimosporným (§ 16 I dílčí novely k obč. zák.).

(Rozh. ze dne 21. prosince 1920, R II 400/20.)

Rozsudkem bylo v r. 1911 právoplatně stanoveno, že nemanželský otec jest povinen platiti dítěti výživné v určité výši. Žádosti dítěte podané v r. 1920, by výživné bylo zvýšeno, soud prvě stolice vyhověl v řízení nesporném. Rekursní soud usnesení potvrdil. Důvody: Rekurrent především uplatňuje, že zvýšení výživného rozsudkem ze dne 20. prosince 1911 stanovené se nemůže státi v cestě nesporné, poněvadž § 16 nařízení ze dne 12. října 1914, čís. 276 ř. z. stanoví pouze možnost upravení výživného cestou nespornou v tom případě, když otcovství v nesporném řízení bylo uznáno nebo sporem zjištěno. Zvýšení výživného, rozsudkem určeného, však není přípustno, poněvadž tomu odporuje § 411 c. ř. s. o právní moci rozsudku a § 142 obč. zák. se na nem. děti nevztahuje. Tento právní názor jest mylný. Neboť ze znění § 16 cit. nař. vychází zcela zřetelně, že zákonodárce zamýšlel ve všech případech, kde otcovství není již sporno, aby pro vyměření výživného platilo řízení nesporné, leda že by prostředky tohoto řízení k tomu nepostačovaly. Ustanovení toto platí nejen pro prvě vyměření výživného, nýbrž také pro případ zvýšení nebo snížení jeho, jichž nutnost snad se později ukáže,

poněvadž v obojím případě podklad rozhodnutí jest týž, totiž na jedné straně majetkové poměry otcovy, na druhé straně potřeby dítěte. Z toho nemůže činiti vyjimky ani ten případ, že dávky výživného stanoveny byly rozsudkem v souvislosti se zjištěním otcovství. Rozsudkové rozhodnutí o dávkách na výživné nevede k materiální právní moci v tom smyslu, že by výše dávek byla nezměnitelná. Neboť, změní-li se později podklad, v rozsudku pro výši dávek předpokládaný, totiž buď majetkový stav otcův, buď potřeby k výživě neb obojí, dozrává tím přiměřené změny též otcova povinnost k výživě a vyžaduje opětovné úpravy. Není žádných důvodů provésti úpravu tuto pořadem právním, postačují-li k ní prostředky řízení nesporného.

Nejvyšší soud zrušil usnesení obou nižších soudů.

Důvody:

Nelze souhlasiti s názorem rekursního soudu, že poručník nemanž. nezletilá dítěta může se domáhati v nesporném řízení zvýšení výživného, určeného rozsudkem ze dne 20. prosince 1911. Ze znění § 16 cis. nař. ze dne 12. října 1914, čís. 276 ř. z. (první dílčí novely k obč. zák.) nevyplývá, že zákonodárce zamýšlel, by ve všech případech, kde otcovství není již sporno, bylo vyměřeno výživné v řízení nesporném, bez rozdílu jakou cestou bylo otcovství zjištěno a že se při tom jen předpokládá, aby prostředky řízení nesporného k tomu stačily. Porovná-li se první odstavec s druhým odstavcem citovaného tu §, jest patrné, že odstavec první má na mysli jednak uznání otcovství v řízení mimosporném, jednak cestou sporu, kdežto odstavec druhý, jsa v souvislosti s prvním, ponechává vyměření výživného mimospornému soudci jen tehdy, když bylo otcovství v mimosporném řízení uznáno. Pro opačný názor není v zákoně dostatečné opory. I když vyžaduje zvláštní péče o děti, jež jsou dle § 21 obč. zák. pod obzvláštní ochranou zákonnou, by soud v podobných případech, pravidelně naléhavých, z úřední moci zakročil, sluší poukázati na to, že obdobné použití § 142 odstavec druhý obč. zák. v novém znění bylo by nemístné, protože toto ustanovení předpokládá, že úprava poměrů a povinností rodičů k dětem při rozvodu neb rozluce manželství stala se v řízení mimosporném, a předebere takto soud při nastalé změně poměrů jen novou úpravou dřívějšího »opatření«, učiněného cestou mimospornou. Ostatně týká se ustanovení § 142 jen manželských dětí rodičů, jejichž manželství bylo rozvedeno, nebo rozloučeno, pročež nelze ho použiti na tento případ. K tomu se ještě dodává, že pojem »opatření« není totožným s pojmem »rozhodnutí«, a že pojem opatření rozhodnutí v sobě nezahrnuje. Z těchto úvah nutno dojíti k úsudku, že účinek rozsudku okresního soudu ze dne 20. prosince 1911 nemůže býti odstraněn usnesením vydaným v nesporném řízení, nýbrž jeit novým rozsudkem.

Čís. 824.

Uznána-li napotom za neplatnou dohoda o rozvázání společenské smlouvy, nelze pro minulost domáhati se obnovy společenské smlouvy, nýbrž jen náhrady škody.

(Rozh. ze dne 21. prosince 1920, Rv II 268/20.)

Sporné strany uzavřely společenskou smlouvu, žalobce vložil do podniku 8000 K, vše ostatní dala žalovaná; žalobce měl být v obchodě činný jako nakupovač, o zisk se měli dělit rovným dílem. Spolek trval však jen týden, načež byl k naléhání žalované, že spolku nechá, že musí do lázni, souhlasnou vůlí smluvních stran rozvázán, žalobce dostal vklad zpět a mimo to mu byl vyplacen podíl na zisku. Žalovaná vedla pak obchod nějaký čas na vlastní účet. Žalobce domáhal se žalobou, tvrdě, že ho žalovaná svedla k rozvázání smlouvy listivým předstíráním, by žalovaná byla uznána povinnou složit mu účty až do skutečného skončení obchodu. Procesní soud první stolice žalobě vyhověl, shledav povinnost žalované odůvodněnou tím, že žalobce byl omylem, vzbuzeným žalovanou, sveden k projevu o zrušení smlouvy, k němuž proto nelze přihlížeti. O d v o l a c í s o u d žalobu zamítl.

Nejvyšší soud nevyhověl dovojení.

Důvody:

Dlužno se především tázati, má-li žalobce nějaký zájem na tom, aby mu žalovaná složila účet t. j. může-li od ní žádati podíl na zisku, neboť o jiný zájem dle povahy věci vůbec jíti nemůže. Dejme tomu, že žalobce dal se k rozvázání smlouvy pohnouti jen tvrzenou listí žalované; pak není ovšem dle §u 870 obč. zák. vázán rozvazovací úmluvou. Je to t. zv. omyl v pohnutce, zde přivoděný udanlivou listí strany druhé; úmluva je neplatná jen relativně t. j. na neplatnost může žalovati jen strana, v omyl uvedená. Není o tom pochyby, že neplatnost působí od tehdejška (ex tunc), věc dlužno uvést v předešlý stav, tak jakoby se smlouva byla nestala (§ 877, 874, 1323 obč. zák. Krainz, Syst. I. str. 296 n., Till, Pr. pryw. austr. str. 374), ale ovšem tato základní zásada může platiti jen tam, kde uvedení v předešlý stav je podle povahy věci možné: není-li, nastupuje jen nárok na náhradu škody (§ 874 obč. zák.). Při smlouvách zavazovacích je pravidelně v podstatě možné, jinak ale při rozvazovacích: tak zvláště v daném případě. Není možno obnoviti spolek pro minulý čas vůbec, zejména tedy zde pro čas, po který žalovaná obchod vedla sama a na svůj výhradný účet. Spolek předpokládal, že žalobce účastní se vkladem 8.000 K a svou činností jako nakupovatel, v řečeném minulém období však neměl žalobce v obchodě ani vkladu ani nepřispíval svou prací: to ale bylo podmínkou jeho podílu na zisku. Když tyto jeho dvě aktivní položky v podniku chyběly, nejsou tu předpoklady společenskou smlouvou pro podíl na zisku ustanovené a podíl mu nepřisluší, nedáť se také ani určití. Kdyby byl setrval na žádosti za obnovení spolku a bylo by žádosti místa dáno, musil by opět složit vklad 8.000 K a účastnit se svou vymíněnou činností a od té pak by mu opět podíl na zisku dle smlouvy příslušel. Za mezidobí však může žádati jen náhradu škody, a ten význam má tu neplatnost od tehdejška. Tento nárok však má jiné základy a neopravňuje ho k žádosti za složení účtů. Nemá-li však nároku na podíl na zisku, mizí jediný důvod, pro který by účty požadovati mohl, i bylo proto tak uznati, jak se stalo.

Čís. 825.

Zákon o zajištění půdy drobným pachtýřům ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n.

Soud není oprávněn, by rozhodoval o tom, zda požadovaný pozemek jest zabrán státem nebo by dokonce přezkoumával posudek pozemkového úřadu.

(Rozh. ze dne 28. prosince 1920, R I 1075/20.)

Pachtýř požadoval pozemek, náležející ku zpupné části pozemkového majetku propachtovatelova. Soud první stolice dotázal se pozemkového úřadu, zda propachtovatelův pozemek jest zabrán státem, kterýžto dotaz zodpověděl pozemkový úřad zcela povšechně v ten rozum, že pozemkový majetek propachtovatelův jest státem zabrán. Opíraje se o toto prohlášení, uznali oba nižší soudové nárok pachtýřův.

Nejvyšší soud k dovolacímu rekursu vlastníka zrušil usnesení obou nižších soudů a nařídil okresnímu soudu, by, doplně řízení, o požadovacím nároku znovu rozhodl.

Důvody:

Jde především o to, zda pozemek, jehož část se požaduje, vůbec spadá pod ustanovení zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n. Pozemek ten jest ve vložce č. 176 pozemkové knihy katastrální obce B. připsán stěžovateli; svazek svěřenský není knihovně poznamenán; nejde tudíž o část svěřenského panství, nýbrž o zpupné jmění stěžovatele. Požadovaný pozemek není dle toho, co uvedeno, ani pozemkem deskovým, ani pozemkem církevním nebo nadačním, a zbývá tedy jen otázka, je-li hospodářskou součástí statku zapsaného v zemských deskách nebo je-li zabrán státem podle zákona o zabrání velkého majetku pozemkového ze dne 16. dubna 1919, čís. 215 sb. z. a n. V prvním směru nebylo vůbec konáno šetření, ač bylo to důležité. Neboť kdyby bylo zjištěno, že pozemek jest hospodářskou součástí statků svěřenských, v zemských deskách zapsaných, nebylo by třeba, obírat se další otázkou, je-li pozemek státem zabrán, a nebylo by třeba vyžádati si posudek pozemkového úřadu ve smyslu § 18 zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n. Než i kdyby bylo potřebí tohoto posudku, nebylo by zjištění, zda pozemek jest hospodářskou součástí statků svěřenských, bez významu, poněvadž mohlo by býti cenou pomůckou pro zmíněný posudek. Stěžovatel v té příčině již ve svých námitkách tvrdil, že požadovaný pozemek byl teprve v roce 1903 koupen, nikdy se statky svěřenskými nebyl společně obhospodařován, nýbrž ihned do pachtu dán, a od té doby vždy propachtován. Správnost tohoto tvrzení měla proto býti zjištěna. Teprve kdyby bylo na jisto postaveno, že nejde o pozemek, který jest hospodářskou součástí statku v zemských deskách zapsaného, nabývala by rozhodujícího významu otázka, zda pozemek jest státem zabrán podle zákona ze dne 16. dubna 1919, čís. 215 sb. z. a n. V tom směru nelze ovšem nikterak souhlasiti s názorem stěžovatelovým, jako by soud byl pouze oprávněn, nikoli však povinen vyžádati si posudek pozemkového úřadu;

jako by soud mohl sám zkoumati, jsou-li tu podmínky zákona o zabránění velkého majetku pozemkového; — a jako by soud byl oprávněn, po případě povinen hájiti domnělá práva stěžovatele proti rozhodnutí pozemkového úřadu, jež pokládá za protizákonné. Tento názor přičí se jasnému a jakcukoliv pochybnost vylučujícímu doslovu ustanovení § 7 odstavce první zákona ze dne 11. června 1919, čís. 330 sb. z. a n., dle něhož jedině pozemkovému úřadu přísluší vyšetřiti veškerou zabranou půdu, uvésti ji v patrnost knihovní poznámkou, rozhodovati o tom, které objekty ze záboru jsou vyloučeny a propočštěti ze záboru pozemky: jakož i ustanovení § 18 zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n., v němž zcela přesně se stanoví, že, vznesena-li vlastníkem požadovaného pozemku námitka, že pozemek není státem zabrán, soud v y ž á d á si, pokud námitka ta není vyvrácena příslušnou knihovní poznámkou (t. j. poznámkou ve smyslu § 16 zákona ze dne 16. dubna 1919, čís. 215 sb. z. a n.), posudek pozemkového úřadu, který jest pro soud z á v a z n ý. Soud není tedy oprávněn rozhodovati o tom, zda požadovaný pozemek jest státem zabrán, nebo dokonce přezkoumati posudek pozemkového úřadu. Příslušné vývody dovolacího rekursu zůstávají proto bez povšimnutí. V tom však lze přisvědčiti stěžovateli, že posudek pozemkového úřadu, jak podán byl, nevyklučuje pochybností, zda se vztahuje právě také na požadovaný pozemek. Okresní soud dotázal se pozemkového úřadu zcela všeobecně, zda-li pozemkový majetek propachtovatelův jest státem zabrán, a pozemkový úřad stejně všeobecně odpověděl, že pozemkový majetek propachtovatelův jest podle zákona ze dne 16. dubna 1919, čís. 215 sb. z. a n. státem zabrán. Při tomto znění posudku zůstalo nejasným, měl-li pozemkový úřad na mysli také řečený pozemek, v pozemkové knize zapsaný a část zpupného (dle tvrzení nepatrného) majetku stěžovatelova tvořící nebo snad jen svěrenský majetek pozemkový, v zemských deskách zapsaný. Tato nejasnost měla býti vysvětlena. Že se tak nestalo, odporuje § 2 čís. 5 cís. patentu ze dne 9. srpna 1854, čís. 208 ř. zák.

Čís. 826.

Otec není zpravidla povinen, by platil výživné pro dítě, jež se proti jeho vůli bez podstatné příčiny zdržuje mimo jeho domácnost.

(Rozh. ze dne 28. prosince 1920, R I 1087/20.)

Oba nižší soudy uznaly manželského otce povinným, by platil svým dětem, žijícím odděleně s matkou, výživné. D ů v o d y: Jde-li v případě tomto o přerušeni společné domácnosti a z čí viny, jest nerozhodným, jelikož se nejedná o výživu manželky, nýbrž nez. dětí. Otec jest dle § 141 obč. zák. povinen poskytnouti dětem výživu. Jest zjištěno, že stěžovatel výživu té dětem neposkytuje a že by byl nemajetným, aby povinnost ta spadala dle § 143 obč. zák. na matku, ani netvrdí.

Nejvyšší soud usnesení nižších soudů zrušil a uložil soudu první stolice, by ve věci dále jednal a znovu rozhodl.

D ů v o d y:

Nez. děti, které se domáhají placení výživného na svém manž. otcí, nežijí s ním ve společné domácnosti. Otec může se však dle § 145 obč.

zák. domáhati toho, aby s ním společnou domácnost sdílely. Výživu dětí jest pak, pokud se to srovnává s účelem výchovy a pokud zvláštní okolnosti toho nevyžadují, ve společné domácnosti poskytnouti. Následkem toho není otec zpravidla povinen, aby platil výživné pro dítě, která proti jeho vůli, anižby bylo proto dostatečné příčiny, zdržují se mimo jeho domácnost. Tyto okolnosti, povinnost ku placení výživného odůvodňující, nebyly soudy nižšími vyšetřeny, nebylo proto možno o uplatňovaném nároku rozhodnouti, a byla usnesení soudů nižších stolic zrušena a nařizeno, aby soudem první stolice bylo vyšetřeno, zda-li na pravdě se zakládá tvrzení otce, že dítě proti jeho vůli byla ze společné domácnosti odvedena a u matky bydlejí a zda-li jest pro to dostatečné příčiny — a pak znovu rozhodnuto.

Čís. 827.

Poučení účastníky o opravných prostředcích v opatření nesporného řízení se sice doporučuje, není však nutným.

(Rozh. ze dne 28. prosince 1920, R I 1114/20.)

V řízení o požadovacím nároku drobných pachtýřův odmítl rekursní soud stížnost vlastníka jako opožděnou. Nejvyšší soud nevyhověl rekursu vlastníka do odmítacího usnesení.

D ů v o d y:

Ve stížnosti vytýká stěžovatel vadnost řízení, jelikož usnesení rekursního soudu neobsahovalo poučení o právních prostředcích, ani o lhůtě k nim. Stížnost není ospravedlněna. Třeba že se doporučuje, aby k usnesením, vydaným v nesporném řízení, bylo připojeno poučení uvedeného obsahu, nelze v tom případě, nestalo-li se tak, pokládati řízení za vadné, jelikož jednak není předpisu zákonného, který by připojení takového poučení nařizoval, jednak pak v cís. patentu ze dne 9. srpna 1854, čís. 208 ř. zák. (§ 9—15) lhůty k opravným prostředkům jsou určité uvedeny a vedle § 2 obč. zák. nikdo se nemůže vymlouvat na neznalost zákona řádně vyhlášeného.

Čís. 828.

Zákon o zajištění půdy drobným pachtýřům ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n.

Nevadí, užíval-li pachtýř, potřebující pozemku ku své výživě, k některým úkonům obdělávacím též osob zjednaných.

(Rozh. ze dne 28. prosince 1920, R I 1121/20.)

Soud první stolice zamítl návrh pachtýřův, by mu byly pachtované pozemky přičeny do vlastnictví, ježto, jak sám udal, neobdělával požadovaných pozemků sám, nýbrž najatými dělníky, kdežto požadovací zákon v § 3 přiznává nárok jen tomu pachtýři, jenž požadované pozemky

obdělává sám nebo se svou rodinou. Rekursní soud napadené usnesení zrušil a přikázal prvému soudu, by o nároku pachtýřově dále jednal a znovu rozhodl. Důvody: Z ustanovení § 3 zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n., dle něhož přísluší požadovací nárok jen pachtýři, který požadovaný pozemek sám nebo s rodinou obdělává, nelze vyvozovati, že by si pachtýř k obdělávání požadovaného pozemku čeled zjednatí a s ní nebo za pomoci její pracovati nemohl. To vysvítá již z toho, že zákon přiznává pachtýři nárok na 8 ha požadovaných pozemků, tedy na takovou výměru pozemků, které by vůbec sám ani obdělávati nemohl. Nároku nemá jen ten pachtýř, který se sám o pozemek vůbec nestará. Požadovatel, jak výpovědi jeho jest prokázáno, o požadované pozemky se stará, takže nárok jeho ustanovením § 3 citov. zákona vyloučen není. Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Vedle § 3 odstavec první zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n. přísluší požadovací nárok ve smyslu §§ 1 a 2 tohoto zákona jen pachtýři, který sám nebo s rodinou obdělává požadovaný pozemek. Výklad, jako by pachtýř po případě členové jeho rodiny musili vlastníma rukama konati veškeré hospodářské práce, k obdělávání pachtovaného pozemku potřebné, jest příliš úzký a odporuje úmyslu zákonodárcovu a duchu zákona. Majít ovšem z dobrodlní dotčeného zákona býti vyloučení ti, kdož i bez pachtu mohou se užívati, jimž zaměstnání zemědělské jest pouze zaměstnáním vedlejším; naproti tomu mají výhod tímto zákonem poskytovaných býti účastni všichni ti, jimž obdělávání pachtované půdy jest — alespoň z části — zdrojem výživy. Za předpokladu posléze vytčeného nelze odíratí právo požadovací pachtýřům, kteří, věnujice své vlastní síly dle možnosti obdělávání pachtovaného pozemku nečiní tak výlučně, nýbrž k některým úkonům obdělacím užívají pomoci čeledi po případě i osob k jich domácnosti nepatřících. Také o těchto pachtýřích lze tvrditi, že obdělávají sami (arci ne samotni) pachtované pozemky. Jinak byl by vyloučen velký počet drobných pachtýřů, kteří, nemohouce pro své jinaké povolání výhradně se zabývati hospodařením na pachtovaných pozemcích, nebo jsouce bez vlastních potahů, hospodářského náčiní atd., po případě nemajice dostatečných fyzických sil, přímo odkázáni jsou na pomoc jiných. V daném případě požadovatel tvrdil, že na pachtované louce ovšem sám nesekal, ale vlastnoručně pohrabával a jinak účasten byl, jako při odměřování louky k sečení, při sušení, sklizení, odvážení a uklizení sena a též po všechna léta pachtu se svými domácími lidmi — švakrovou a synovcem — vlastními rukou práci vynakládal, by sklídil potřebnou trávu a seno pro domácí zvířata; — že taktéž při obdělávání nepatrného kousku pole nucen byl účastniti se dohledu na konanou práci, obstarati semeno a býti po ruce synovci i dělníku konajícím polní práce; — konečně že příjmy obročí jsou zcela nepatrné a že výtěžky pachtovaných pozemků jeho bídné postavení má býti zlepšeno. Kdyby tomu tak bylo a kdyby zejména požadovatel potřeboval pachtovaných pozemků ke své výživě, nebylo by dle toho, co výše uvedeno, lze vyloučiti jeho požadovací právo dle § 3 odstavec první požadovacího zákona. Pouhé tvrzení požadovatelovo ovšem nestačí, a proto jest výrok rekurs-

ního soudu, že požadovací nárok dle § 3 poz. zákona vyloučen není, v tomto určitém znění ukvapený a přenáhlený. Dlužno spíše především zjistiti správnost tvrzení požadovatelova. S tohoto hlediska nelze pokládati za nesprávné, že bylo zamítavé usnesení prvního soudu zrušeno a nařízeno doplnění dosavadního řízení, při němž bude ovšem nutno dbáti případných námitek zákonných zástupců vlastníka, kteří dosud slyšení nebyli.

Čís. 829.

Pro posouzení otázky, zda žaloba byla vzata zpět před počátkem prvního roku, rozhodným jest okamžik, kdy podání, obsahující zpětvzetí žaloby, došlo do podatelny soudu.

(Rozh. ze dne 28. prosince 1920, R I 1151/20.)

Prohlášení žalobce, že bere žalobu zpět, došlo do podatelny procesního soudu právě stolice několik minut před započátkem prvního roku, k němuž žalovaný se dostavil; příslušnému kancelářskému oddělení bylo však dodáno až po předsevzetí prvního roku. Krajský soud vzal usnesením podání o zpětvzetí žaloby na vědomí a doručil je žalovanému, pozdějším usnesením pak uložil k návrhu žalovaného žalobci náhradu útrat procesních. Rekursní soud právě usnesení změnil v ten rozum, že se prohlášení žalobce, že bere žalobu zpět, odmítá, druhé usnesení zrušil a uložil soudu právě stolice, by, urče novou lhůtu k podání žalobní odpovědi, ve sporu dále po zákonu jednal. Důvody: Podle § 237 c. ř. s. smí žalobce bez souhlasu žalovaného upustiti od žaloby až do prvního roku a, nedostavil-li se žalovaný, i při tomto. Později a to do skončení ústního jednání smí tak učiniti pouze tehdy, vzdá-li se současně nároku žalobního. V tomto případě došlo písemné prohlášení, jímž žalobkyně brala žalobu zpět, k soudu po prvním roku. Tento okamžik je pro posuzování přípustnosti tohoto prohlášení rozhodný a nelze tu užiti ustanovení § 89 org. zák., poněvadž žalobci nebyla ani zákonem ani soudem k upuštění od žaloby lhůta dána a plyne z povahy věci, že soudce, první rok řídící, může přihlížeti jen k takovým podáním, která má při roku již po ruce. Za stavu věci, jak zde je, bylo by prohlášení strany žalující jen tehdy mělo právní význam, kdyby bylo bývalo podáno za souhlasu strany žalované, anebo kdyby se žalující strana byla žalobního nároku vzdala. Ježto však obsah příslušného podání těmto náležitostem nevyhovoval, bylo prohlášení o zpětvzetí žaloby právně bezúčinné. Poněvadž soud právě stolice tak ne učinil, nýbrž podání ono na vědomí vzal a odpůrci doručil, stěžuje si strana žalující právem do jeho usnesení, které je se zákonem (§ 237 c. ř. s.) v rozporu. Proto bylo usnesení to změnit, prohlášení strany žalující, jímž bere žalobu zpět, odmítnouti, a soud právě stolice poukázati tak, jak se stalo. Zrušení pozdějšího usnesení je pouhým důsledkem odmítnutí prohlášení strany žalující, že bere žalobu zpět, a je tedy stížnost její i v tomto směru důvodná, — v důsledku čehož slušelo útraty spojené s podáním, jež toto usnesení vyřizovalo, ponechati jako náklady sporu vůbec a vyhraditi výrok o nich konečnému rozhodnutí.

Nejvyšší soud obnovil obě usnesení prvního soudu.

Důvody:

Správně poukázal rekursní soud k tomu, že pro posouzení otázky, zda zpětvzetí žaloby bez souhlasu žalovaného stále se před počátkem prvního roku, tedy v čas (§ 237 c. ř. s.), rozhodným jest okamžik, kdy podání, obsahující zpětvzetí žaloby, došlo k soudu. Myním však jest předpoklad rekursního soudu, že v tomto případě podání žalobce se zpětvzetím žaloby došlo k soudu po prvním roku. Dle zprávy soudu procesního došlo dotyčné podání jako expresní zásilka do podatelny, tedy k soudu, dne 20. října 1920 v 8 h 10 m., tudíž před počátkem prvního roku na 8 h 30 m. ustanoveného. Podání bylo označeno jako »naléhavé, k prvnímu roku dne 20. t. m.«, mělo proto dle § 72 odstavec druhý jedn. ř. i hned býti odevzdáno příslušnému kancelářskému oddělení a tímto soudci, první rck řídicímu. Že se tak nestalo, nýbrž že podání teprve v 8 h 35 m. t. j. po prvním roku došlo do kancelářského oddělení, nemění nic na tom, že byla splněna podmínka § 237 odstavec první c. ř. s., a nemůže býti na újmu právům žalovaného z tohoto ustanovení zákona plynoucím. Právem tedy soud první stolice usnesením ze dne 20. října 1920, vzav zpětvzetí žaloby na vědomí, doručil podání žalovanému a usnesením ze dne 30. října 1920 uložil žalobci k návrhu žalovaného náhradu útrat procesních, — a neprávem soud rekursní, změniv první usnesení, odmítl prohlášení žalobkyně, že bere žalobu zpět, a zrušil usnesení druhé.

Čís. 830.

Osvědčení čistě objektivního ohrožení dobytí peněžité pohledávky nestačí k povolení prozatimního opatření. Okolnost, že odpůrce ohrožené strany jest stíhán žalobami a zdržuje se občas v cizině, není ohrožením, postačujícím, by povoleno bylo prozatimní opatření.

(Rozh. ze dne 28. prosince 1920, R I 1156/20.)

Soud první stolice povolil prozatimní opatření ku zajištění peněžité pohledávky, ježto navrhovatel osvědčil pohledávku, nebezpečí pak tím, že odpůrce byl stíhán žalobami a dle toho času v cizině. Rekursní soud zamítl návrh na povolení prozatimního opatření. Důvody: V tomto případě jde o povolení prozatimního opatření k zajištění peněžité pohledávky po rozumu § 379 a násl. ex. ř. I když lze míti za to, že nárok, k jehož zajištění navrhovatel domáhá se povolení prozatimního opatření, jest dostatečně osvědčen, není zde druhé, nezbytné podmínky k povolení prozatimního opatření, totiž osvědčení nebezpečí po rozumu odstavce druhého § 379 ex. ř. Prozatimní opatření k zajištění pohledávek peněžitých má za účel zabrániti tomu, aby budoucí exekuce pro pohledávky ty jednáním dlužníka nebyla zmařena nebo značně ztížena. Předpokládá tedy zákon podnikání se strany dlužníka, jež by mohlo míti v zápětí zmaření nebo ztížení dobytosti pohledávky, což třeba v ždy také osvědčiti. V té příčině uvedl navrhovatel, že odpůrce odvolal akreditivy u banky a že na něho podány byly u zemského civilního soudu v Praze 4 žaloby na celkový obnos 358.693 Kč 06 h a konečně že odpůrce opustil Prahu a je za hranicemi republiky. Pokud se týče odvolání akkre-

ditivů, jež bylo osvědčeno, je to snad důvodem ke vzniku pohledávky navrhovatele proti odpůrci, nelze však v činu tom shledávati ještě takové jednání, jímž by zmařena nebo ztížena býti mohla příští exekuce právě k vydobytí tohoto pohledávání. Rovněž jen přechodný pobyt v cizině, k němuž odpůrce jako obchodník exportní časem je nucen, nemůže důvod takový zalcžiti. Ale ani v tom, že na odpůrce podány jsou 4 žaloby o celkem značný peníz, nelze ještě shledávati nějaký subjektivní čin odpůrce, neboť okolnost tato není zajiště nějakým jednáním obmyslným, jakéž má na mysli § 379 ex. ř., nejsou celkem závislou na vůli odpůrce, a není tu tedy žádného činu se strany jeho, jímž by chtěl zmařiti neb ohroziti nárok navrhovatele. Prozatimním opatřením nelze zajiště poskytovat výhody jednotlivým věřitelům na úkor druhých, pokud tu není zákonných podmínek povolení prozatimního opatření.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Soud rekursní správně uvedl, že není zde podmínek § 379 ex. ř. pro povolení navrženého prozatimního opatření, že totiž ze skutečností, ohroženou stranou osvědčených, nevysvítá pravděpodobnost, že by odpůrce bez navrženého prozatimního opatření zmařil nebo značně stížil pohledávky, stranou ohroženou tvrzené. Osvědčení čistě objektivního ohrožení dobytí peněžité pohledávky nestačí dle § 379 ex. ř. k povolení prozatimního opatření. Osvědčiti dlužno, že ohrožení dobytí pohledávky mohlo by způsobeno býti opatřeními, předsevzatými dlužníkem o jeho jmění. Aby opatření tato byla obmyslná, totiž aby směřovala k ohrožení dobytí pohledávky věřitelovy, není ovšem třeba; ale podmínkou povolení prozatimního opatření jest, aby jednání dlužníkem bylo způsobilé, zhoršiti majetkový stav dlužníkův vzhledem na poměr jeho k věřiteli, domáhajícímu se povolení prozatimního opatření. Že by však odpůrce byl předsevzal jednání takové, nebo že by pravděpodobně mohl je předsevzít, nelze z osvědčených okolností usouditi.

Čís. 831.

Příhláška toho, kdo sice v posledním poručení byl nazván dědicem, dle obsahu posledního poručení jest však v pravdě odkazovníkem, není dědicem, nemá ohledně ní místa řízení dle § 125 nesp. řiz.

(Rozh. ze dne 28. prosince 1920, R I 1157/20.)

Zůstavitel ustanovil v posledním poručení, aby manželka jeho převzala jako kupitelka jeho dům v jisté ceně, z níž měla pak vyplatiti každému ze tří dětí jednu čtvrtinu a poslední čtvrtinu měla si ponehati jako spoludědička. K pozůstalosti přihlásila se pozůstalá vdova z posledního poručení a pozůstalé děti ze zákona. Pozůstalostní soud poukázal k návrhu vdovy děti dle § 125 nesp. řiz. na pořad práva. Rekursní soud usnesení potvrdil.

Nejvyšší soud napadené usnesení změnil v ten způsob, že návrh pozůstalé vdovy zamítl, usnesení prvního soudu zrušil a přikázal mu, by

pokračoval v projednání pozůstalosti bez ohledu na domnělý rozpor mezi dědickými přihláškami.

Důvody:

Z obsahu posledního pořízení zůstavitelova vysvitá zřejmě, že pozůstalá vdova není v něm ustanovena dědičkou ve smyslu § 532 obč. zák., nýbrž jen odkazovnicí ve smyslu § 535 obč. zák., poněvadž podle prvního odstavce posledního pořízení nemá jí připadnouti ani celá pozůstalost, ani určitá poměrná část celé pozůstalosti, nýbrž jen určitá hmotná věc, totiž dům č. p. 132 s povinností, vyslovenou v témž odstavci v příčině ceny domu tohoto. Okolnost, že pozůstalá vdova nazývána tam jest spoludědičkou, nerozhoduje, neboť pojmenování toto jest vzhledem na ustanovení §§ 532 a 535 obč. zák. nesprávné. Za přihlášené dědice lze tedy pokládati jen pozůstalé děti, nikoli též pozůstalou vdovu. Poněvadž však ve smyslu §§ 125 a 126 cís. patentu ze dne 9. srpna 1854, čís. 208 ř. zák. může býti řízení zahájeno a rozhodnuto jen tenkrát, když jest rozpor mezi přihláškami dědicův, a takového rozporu zde není, souhlasná usnesení soudů nižších, pozůstalými dětmi v odpor vzatá, jsou zřejmě nezákonná.

Čís. 832.

Splněním pro závazky dráhy k náhradě dle § 84 a 88 žel. dopr. ř. rozhodným v otázce měny, jest místo určení zásilky.

Mezinárodní úmluva o železniční dopravě nemá v Čsl. republice platnosti.

(Rozh. ze dne 28. prosince 1920, Rv I 605/20.)

Jindřich P. zaslal žalobci do Lublaně zboží, jež odevzdal za tím účelem dne 30. dubna 1918 k dopravě ústecko-teplické dráze ve stanici Teplicích-Šanově. Žalobce zboží nedošlo a domáhal se proto na zmíněné dráze zaplacení fakturované ceny v Kč. Procesní soud prvního státního žalobě vyhověl. Důvody: Zažalovaná pohledávka jest splatná v oblasti Čsl. státu, poněvadž žalovaná dráha má zde své sídlo, jež jest pokládati dle čl. 324 obč. zák. za splnění jejího závazku, plynoucího z nákladního listu. Dlužno proto plnění závazek v měně československé (§ 6 zákona ze dne 10. dubna 1919, čís. 187 sb. z. a n.). V odvolacím řízení navrhla žalovaná, aby byla uznána povinnou plnění zažalovaný peněz v měně jihoslovenské. Odvolací soud rozsudek potvrdil. Důvody: Jest nerozhodno, kde jest splnění nákladní smlouvy. Neboť uplatňovaný nárok na náhradu škody po případě povinnost k náhradě škody nejsou stanoveny v nákladní smlouvě, nýbrž v § 84 dopr. ř. žel.; splnění tohoto náhradního závazku není tedy závislým na smlouvě nákladní. Ohledně splnění tohoto závazku nedošlo k ujednání, nelze ani dle povahy věci ani dle úmyslu smluvníků usuzovati na určité splnění, proto platí dle čl. 324, odstavec druhý, obč. zák. Teplice jakožto místo sídla žalované za splnění. Právem tedy použito § 6 zákona ze dne 10. dubna 1919, čís. 187 sb. z. a n.

Nejvyšší soud uznal žalovanou povinnou plnění ve měně jihoslovenské.

Důvody:

Především dlužno vytknouti, že na sporný případ nelze použiti mezinárodní úmluvy o dopravě zboží po železnicích ze dne 14. října 1890, čís. 186 ř. zák. z roku 1892, poněvadž nové státy, na půdě bývalého rakousko-uherského mocnářství se utvořivší, zejména republika Československá k této úmluvě dosud nepřistoupily. Platí proto ustanovení železničního dopravního řádu ze dne 11. listopadu 1909, čís. 172 ř. zák. Zboží, jež Jindřich P. dne 30. dubna 1918 ze stanice Teplice-Šanov žalované dráhy jako rychlozboží do Lublaně žalobci zaslal, mělo, jak nesporno, v Lublaně žalobci býti odevzdáno. Účelem nákladní smlouvy jest doprava zboží na místo určení a odevzdání jeho osobě, která v nákladním listě jako příjemce jest označena. Proto také § 76 žel. dopr. ř. stanoví povinnost železnice odevzdati příjemci na místě dodacím nákladní list a zboží po zaplacení pohledávek, nákladní smlouvou založených, a po stvrzení přijetí. Tato povinnost jest pro nákladní smlouvu podstatnou. Teprve tím, že zboží na místo dodací (místo určení) se dopraví a tam příjemci odevzdá, jest nákladní smlouva splněna, dle povahy obchodu a dle úmyslu smluvníků dlužno tedy za splnění smlouvy nákladní pokládati místo dodací (místo určení) v nákladním listě uvedené (čl. 324 odstavce první obč. zák.). V daném případě byla tudíž Lublaň pro žalovanou splněním smlouvy nákladní. Zboží však do Lublaně nedošlo, ztratilo se za dopravy, nákladní smlouva nebyla splněna a žalobce domáhá se proto dle §§ 84 a 88 žel. dopr. ř. náhrady za ztrátu zboží. Nelze za správný pokládati názor soudu odvolacího, že pro otázku splnění náhradní povinnosti žalované železnice jest splnění nákladní smlouvy naprosto nerozhodným, ježto prý povinnost žalované k náhradě jest upravena mimo smlouvu nákladní. Strany, uzavírajíce smlouvu nákladní, podrobují se mlčky všem ustanovením železničního řádu dopravního. Nárok na náhradu za ztrátu zboží podle §§ 84 a 88 žel. dopr. ř. nastupuje na místo nároku na plnění podle smlouvy nákladní; nelze jej oddělit od smlouvy nákladní, ježto bez platné nákladní smlouvy nebyl by vznikl. Je tedy zcela přirozeno, že dle povahy věci a dle úmyslu stran v daném případě za splnění náhradní povinnosti žalované pokládati jest taktéž Lublaň. Když tomu tak jest, jsou pro otázku, v jaké měně žalovaná dráha má dáti náhradu za ztrátu, rozhodujícími ustanovení čl. 336 obč. zák. a § 905 obč. zák. Podle těchto však žalobce nemůže žádati zaplacení zažalovaných náhradních částek ve měně československé, nýbrž pouze ve měně jihoslovenské, nastoupivší v Lublaně jako splnění na místo měny rakousko-uherské, ve které vznikla žalobcova pohledávka. Opačný názor nižších soudů jest mylným. Proti tomu nelze ničeho odvoditi ze znění § 88 žel. dopr. ř., vedle něhož má býti nahrazena obecná cena, již mělo zboží téhož druhu a jakosti na místě odeslání v době, kdy k přepravě bylo přijato. I kdyby žalovaná ihned po oznámení ztráty byla žalobci nahradila škodu, tenkrát v rakousko-uherských korunách splatnou, nebyl by mohl žalobce později v Lublaně přeměnit vyplacený peněz v koruny československé, nýbrž pouze v platidla měny jihoslovenské.

Nezpůsobilostí miní § 1315 obč. zák. vlastnost trvalou. Ojedinelý případ hrubé nedbalosti, zvláště udál-li se za okolností mimořádných, nestačí.

(Rozh. ze dne 28. prosince 1920, Ry I 631/20.)

Žalobce utrpěl úraz tím, že koně, zapřažené do vozu žalovaného a řízené jeho kočím, uleknuvše se vozu elektrické dráhy, se splašili a narazili na vůz žalobcův, a domáhal se náhrady škody jednak na majiteli povozu, jednak na kočím. Procesní soud první stolice uznal nárok po právu pouze proti kočímu, odvolací soud též proti majiteli povozu. **Důvody:** Dle § 1315 obč. zák. ve znění třetí dílčí novely ručí ten, kdo používá nezpůsobilé osoby k obstarávání svých záležitostí, vůbec za škodu, kterou tato osoba v této vlastnosti způsobila třetímu. Podle sdělení min. sprav. ve věstníku ze dne 22. března 1916 na stránce 119 zůstala III. dílčí novela ručení v zájmu obchodu potud, že zaměstnavatel ručí za nezpůsobilost osoby, jejíchž služeb používá, i v tom případě, když mu tato nezpůsobilost nebyla nebo nemusela býti známa v době zjednání této osoby, a ručí i v tom případě, když nestihá žádné zavimění ani pomocnou osobu při jednání, jež způsobilo škodu, ani zaměstnavatele při výběru, z jednání této osoby, jen když škoda byla způsobena »v této vlastnosti«, t. j. při výkonu pro zaměstnavatele a nikoliv pouze u příležitosti tohoto výkonu a když příčinou škody jest nezpůsobilost osoby, když tedy nastala škoda tímto nedostatkem způsobilosti. Ze druhý žalovaný, jak se ukázalo, jest nezpůsobilým a že žalobcova škoda vznikla pouze tímto nedostatkem způsobilosti druhého žalovaného k řízení mladých koní ve chvíli, kdy se setkali s motorovým vozem elektrické dráhy pouliční, usoudil první soud právem z prokázaných okolností. Pak ale měl mimo druhého žalovaného podle § 1315 obč. zák. uznati, že také první žalovaný ručí žalobci za škodu, která mu tím vzešla.

Nejvyšší soud obnovil rozsudek prvního soudu.

Důvody:

Soud odvolací neprávem pokládá druhého žalovaného za nezpůsobilého ve smyslu § 1315 obč. zák., neboť ze skutkových zjištění soudu procesního první stolice, jež soud odvolací beze změny převzal, nic nevyplývá, z čeho by mohlo býti usuzováno na takovou nezpůsobilost druhého žalovaného. Dne 11. dubna 1919 dopustil se ovšem hrubé nedbalosti jako kočí, ale byl to jediný zjištěný případ a stal se za okolností mimořádných; nezpůsobilostí dle § 1315 obč. zák. sluší však rozuměti trvalou vlastnost zřízencovu, záležející buď v nedostatku potřebných znalostí praktických, nebo ve vadnosti povahy, následkem kteréžto vlastnosti zřízenec jest neschopen, obstarávat práci, k nimž jest ustanoven.

Čís. 834.

Podpis všech tří svědků s dodatkem jako svědek poslední vůle je podmínkou platnosti posledního pořízení.

O neplatnosti poslední vůle rozhoduje se vždy v řízení sporném, nechťsi vytýká se neplatnost pro nedostatek obřadných náležitostí, či z jiného důvodu.

Ve sporu lze uplatňovati neplatnost posledního pořízení i z jiných ještě důvodů, než uplatňovány byly v řízení pozůstalostním.

(Rozh. ze dne 28. prosince 1920, Ry I 636/20.)

V pozůstalostním řízení vytýkla zákonná dědička závěti zcela povšechně, že není jistých předpokladů pro její platnost, načež ji pozůstalostní soud poukázal na pořad práva. V řízení před procesním soudem první stolice uplatňovala pak žalobkyně mimo jiné, že svědkové nepodepsali se na závěti jako svědkové poslední vůle, z kteréhožto důvodu soud první stolice též žalobě vyhověl a prohlásil závěť neplatnou. Odvolací soud rozsudek potvrdil. **Důvody:** Odvolání spatřuje zmatečnost řízení v tom, že první soud vyslovil neplatnost poslední vůle pro vady, jež nebyly uplatňovány ani při projednávání pozůstalosti, ani až do podání znaleckého posudku, a přímo do očí bijí, že totiž svědkové nepodepsali poslední vůli s dodatkem »jako svědkové testamentní«. V tomto směru sluší k tomu poukázati, že žalobkyně při projednání pozůstalosti povšechně vytýkla, že není tu jistých předpokladů pro platnost závěti, že dále usnesení pozůstalostního soudu podle § 126 nesp. říz. příkazuje pouze žalobkyni roli žalobní, aniž se vyslovilo o pravosti nebo platnosti závěti. § 126 nesp. říz. neobsahuje ustanovení, že pouze rozhodnutí o vnitřních vadách posledních pořízení náležejí na pořad práva, naproti tomu rozhodnutí o vadách vnějších že přísluší soudci projednávajícímu; třeba tudíž straně, jež byla odkázána na pořad práva, přiznati právo, by brala ve sporu závěť v odpor z kterýchkoliv důvodů, neboť zákon, obzvláště § 126 nesp. říz. neobsahuje v tomto směru žádného omezení. Nebylo proto lze spatřovati zmatečnost podle § 477 čís. 6 c. ř. s. v tom, že první soud vyslovil neplatnost závěti z toho důvodu, že svědkové závěti ji vadně podepsali. Právní moc usnesení pozůstalostního soudu nepřekážela přezkoumání závěti, pokud jde o vnější vady tím méně, že toto usnesení, jak svrchu uvedeno, rozhoduje pouze o tom, které ze sporných stran přísluší úloha žalobce. Ani po stránce právní nebyla věc posouzena nesprávně. Právem shledal první soud neplatnost poslední vůle v tom, že závěť, již zůstavitelka sama podepsala, byla podepsána třemi svědky bez dodatku poukazujícího k jejich vlastnosti jako svědků poslední vůle. Novelovaný § 579 obč. zák. obsahuje proti dřívějšímu znění tohoto § kategorické ustanovení, že svědkové »musí« podepsati poslední vůli s dodatkem, poukazujícím k jejich vlastnosti jako svědků. Třeba tudíž ve smyslu § 601 obč. zák. míti za to, že opomenutí tohoto výslovného formálního předpisu má za následek neplatnost posledního pořízení.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Zmatečnost podle § 477 čís. 6 a § 503 čís. 1 c. ř. s. spatřuje žalovaná v tom, že odvolací soud rozsudkem v odpor vzatým rozhodl o věci, jež dle jejího mínění nenáleží na pořad práva a o níž mělo, jak ona tvrdí, býti

rozhodnuto v řízení pozůstalostním, tedy v řízení mimosporném. Míneň dovolatelčino, že o dotyčné právní otázce může býti rozhodnuto pouze v nesporném řízení soudcem, pozůstalost projednávajícím, a nikoli pořadem práva, jest mylné, neboť podle § 1 cís. patentu ze dne 9. srpna 1854, čís. 208 ř. zák. řízení mimosporné jest přípustná jen potud, pokud zákony to nařizují, v žádném zákoně však není vysloveno, že v mimosporném řízení má býti rozhodováno o oné otázce; naopak podle §§ 123, 125 a 126 uvedeného cís. patentu z roku 1854 pozůstalostní soudce jest v případě dědických přihlášek, zakládajících se na testamentech a odporujících sobě, povinen, odkázati toho kterého účastníka na pořad práva bez ohledu na to, zdali neplatnost poslední vůle uplatňována jest z důvodu věcného nebo formálního. Dovolání žalované z důvodů § 503 čís. 1 a 4, správně jen z důvodu znatečnosti podle § 503 čís. 1 c. ř. s. a § 477 čís. 6 c. ř. s., je tudíž neoprávněno také, pokud žalovaná brojí proti tomu, že soud odvolací rozsudkem v odpor vzatým rozhodl o otázce neplatnosti závěti pro formální vadu, záležející v tom, že podpisy svědků na závěti nevyhovují předpisu § 579 obč. zák. Žalobkyně ovšem neuplatňovala hned v žalobě, že poslední vůle není opatřena podpisy svědků podle § 579 obč. zák., ale učinila tak později a to ještě před ukončením ústního přelíčení v prvé stolici a tato změna žaloby byla připuštěna. Dovolatelka tvrdí, že žalobkyně při projednávání pozůstalosti zastupovala jen stanovisko, že poslední pořízení neplatno jest proto, poněvadž zůstavitelka v době zřízení jeho nebyla úplně při smyslech; ale tomu tak není, neboť podle spisů pozůstalostních žalobkyně výslovně prohlásila při projednávání pozůstalosti, že tu asi není jistých předpokladů pro platnost závěti. Ostatně není samo sebou nepřipustno, uplatňovati ve sporu důvod neplatnosti závěti, který při projednávání pozůstalosti uplatňován nebyl; vždyť podle prvé věty § 823 obč. zák. může i po vydání odevzdací listiny osoba, která tvrdí, že má lepší nebo rovné dědické právo, vystoupiti proti držiteli pozůstalosti žalobou o její vydání nebo rozdělení. Pokud konečně žalovaná spatřuje dovolací důvod § 503 čís. 4 c. ř. s. v tom, že soud odvolací prohlásil poslední vůli vadnou vzhledem k ustanovení § 579 a tedy podle § 601 obč. zák. neplatnou, sluší mínějí soudu odvolacího prohlásiti správným a náležitě odůvodněným. Dle §§ 579 a 601 obč. zák. totiž musí tři svědkové podepsati se jako svědci poslední vůle, sice závěť jest neplatna. V poslední větě závěti jest zmínka jen o podpisu dvou dožádaných svědků a podepsány jsou sice tři osoby, ale bez jakéhokoli dodatku; i kdyby tedy mělo se za to, že dvě z nich podepsaly se jako svědkové poslední vůle ve smyslu oné poslední závěti, nelze to nikterak předpokládati o osobě třetí.

Čís. 835.

**Obnova pachtu (zákon ze dne 30. října 1919, čís. 593 sb. z. a n.).
Kratší lhůty § 575 c. ř. s. platí i ve sporech o žalobě drobného pachtýře proti propachtovateli na odevzdání pozemku na prodlouženou dobu pachtovní.**

(Rozh. ze dne 28. prosince 1920, Rv. I 795/20.)

Oba nižší soudy rozhodly věcně o žalobě, již domáhal se pachtýř jednak, by bylo uznáno právem, že pachtovní poměr mezi spornými stranami trvá chledně propachtovaného pozemku i pro rok 1920, jednak, by bylo vysloveno, že propachtovatelé jsou povinni to uznati a pozemek mu odevzdati. Do rozsudku odvolacího soudu podal žalobce devátý den po doručení rozsudku dovolání, jež Nejvyšší soud odmítl.

Důvody:

Odmítnutí dovolání jest odůvodněno tím, že bylo podáno opožděně (§ 507 c. ř. s.). Žaloba jest dle znění žádosti po jejím doplnění při ústním přelíčení žalobou o plnění; návrh v žalobní prosbě obsažený, by bylo uznáno právem, že pachtovní poměr mezi stranami trvá i pro rok 1920 po právu, nečiní ji žalobou určovací, jelikč žalobce dále žádá, aby bylo vysloveno, že žalovaní jsou povinni to uznati, a pozemek mu odevzdati, a jelikož vynesení takového odsuzujícího výroku předpokládá, že soud dospěl dříve k úsudku, že pachtovní poměr trvá po právu i pro rok 1920. Obsah prvé věty žalobní prosby, jejíž zodpovědění jest předpokladem pro rozhodnutí o druhé větě žalobního návrhu, není tedy způsobitelným přivoditi změnu právní prosby žaloby, jež, domáhajíc se výroku, aby byl žalobci pozemek odevzdán, jest žalobou o plnění. Je-li tomu tak, vzniká otázka, zda-li v řízení o takovéto žalobě platí pro opravné prostředky zkrácené lhůty § 575 c. ř. s. Jest nepochybně, že pachtýř, jenž s propachtovatelem vede spor za tím účelem, by byl tento uznán povinným odevzdati mu nemovitost, kterou mu smlouvou dal do pachtu (§ 1096 obč. zák.), jest povinen při podání opravných prostředků řídit se předpisem § 575 c. ř. s. V případě, o nějž tuto jde, přísluší zajisté pachtýři, ohlásivšimu vedle § 1 zákona ze dne 30. října 1919, čís. 593 sb. z. a n. nárok na obnovu pachtu propachtovateli, který zatím pozemek dal do pachtu jinému, právo podati žalobu na odevzdání nemovitosti proti propachtovateli, jenž proti žádosti pachtýřově na obnovu pachtu nepodal námitek ve smyslu § 11 cit. zákona. Jde tu v podstatě o tutéž věc, jako v případě prvého. V obou případech se jedná o odevzdání pozemku daného do pachtu smlouvou (§ 1096 obč. zák.), jen že ve případě druhém přistupuje k tomu, že prodloužení, pokud se týče obnova pachtu na další rok děje se mocí zákona; poněvadž pak z povahy věci plyne, že i zde věc je stejně naléhavou a pilnou, jako když jde o splnění smlouvy dle § 1096 obč. zák., a poněvadž nutkavost věci, žádající vyřízení co nejrychlejšího, byla zákonodárným důvodem pro ustanovení kratších lhůt ve sporech takovýchto, dlužno z toho souditi, že předpis § 575 c. ř. s. platí i ve sporech, jimž za základ slouží žaloba na odevzdání pozemku následkem obnovy pachtu dle § 1 zákona ze dne 30. října 1919, čís. 593 sb. z. a n.

Čís. 836.

Zužitkování trávy v silničních příkopech jest předmětem soukromoprávního obchodu.

Tím, že smlouva nižšího veřejnoprávního svazu podrobena jest schvá-

lení nadřízeného veřejnoprávního svazu, nestává se smlouvou veřejnoprávní.

Okresní silniční výbor nemá procesní způsobilosti.

(Rozh. ze dne 28. prosince 1920, R II 385/20.)

Žalobcové domáhali se na Moravě na žalovaném okresním silničním výboru uznání, že jim přísluší právo, užívatí trávy v částech silničních příkopů a opírali nárok svůj o smlouvu pokud se týče o vydržení více nežli 40leté. Procesní soud první stolice žalobě vyhověl. Odvolací soud zrušil rozsudek i řízení jemu předcházevší jako zmatečné a žalobu odmítl. Důvody: Žalobu bylo odmítnouti ze dvou důvodů: 1. Žalovaný silniční výbor nemá způsobilosti státi k soudu (§ 1 c. ř. s.). Neníť »okresní silniční výbor« nositelem práv majetkových; podmínkem práv, o něž tu jde, jest pouze »konkurenční okres« neboli »silniční konkurenční okres«, »silniční okres« nebo »okresní silniční fond« (§§ 11, 33, 42, 56 zem. zákona ze dne 30. září 1877, čís. 38 z. zák.). Pouze okresní silniční fond jest nositelem práv majetkových, o něž tu jde (§§ 12, 14, 15, 21, 23 cit. zák.). Žalovaný silniční výbor jest pouze orgánem jmění jmenovaného silničního fondu a jeho právemoc určena jest přesně zákonem (§§ 26, 33, 38, 39, 43, 45, 56, 57 cit. zák.). Právě takovým orgánem jest »místní školní rada« vůči školní obci, nebo »kostelní konkurenční výbor« vůči kostelní konkurenci nebo »zemský výbor« vůči zemi. Dle zákona obdrží členové okresního silničního výboru náhradu za služební úkony z okresního silničního fondu. Bylo tudíž žalobu řídití na »silniční fond« nebo »silniční okres«, »silniční konkurenční okres« nebo »okresní konkurenci«, nikoliv však na správní orgán této právnické osoby (sr. Gl. Unger čís. 7475, 3911 opáčně 315.).

2. Kromě toho věc, o níž tu jde, nenáleží ani na pořad práva (§ 477 čís. 6 c. ř. s.). Strana žalující tvrdí, že jí náleží právo užívatí trávy v příkopech okresních silnic a sice na základě smluv a 40letého výkonu (vydržení), a domáhá se na řádném soudě zjištění oprávnění toho. Leč soudy nejsou povolány, by rozhodovaly o této žádosti. O tom, zda tato užívatí práva jsou povahy soukromé- či veřejnoprávní, nerozhoduje právní důvod (smlouva, vydržení), ježto tyto právní důvody vyskytují se též v právu veřejném, nýbrž výlučně povaha oněch objektivních předpisů, jež právo, o něž tu jde, upravují. V případě tomto přicházejí v úvahu: zem. zákon ze dne 31. prosince 1874, čís. 5 z. zák. (§§ 1, 3, 6, 29, 30), dále zem. zákon ze dne 30. září 1877, čís. 38 z. zák. (§§ 5, 9, 27, 32, 39) a zem. zákon ze dne 7. února 1886, čís. 20 z. zák. (čl. II.). Z předpisů těchto vyplývá. »Smlouvou« může býti takové trvalé užívatí právo povoleno pouze, svolí-li k tomu zemský výbor (§ 32 zák.) a přece »země« není vlastníci okresních silnic. Z toho plyne, že takovouto »smlouvou« založené právo strany není ani právem pachtovním ani služebností aniž jiným právem soukromým. Okresní silniční výbor nebyl nijak sám o sobě oprávněn, by bez svolení zemského výboru takové právo udílel. Žalující pak ani netvrdí, že by jí zemský výbor byl takové užívatí právo udělil. Ve skutečnosti (i kdyby bylo došlo k takové smlouvě po případě kdyby bývalo právo vydrženo) nešlo by o soukromoprávní oprávnění, nýbrž o užívatí právo rázu veřejnoprávního, o »zvýšená obecná užívatí práva«, o jejich obsahu

rozhodovati jest úřadům správním. Především ustanovují §§ 1, 3, 6 zem. zákona ze dne 31. prosince 1878, čís. 5 z. zák., že silniční příkopy a svahy silnic jsou částmi silničního tělesa a že právě tak, jako ostatní části silnice, podléhají doзору a správě orgánů silniční správy. Totéž platí o stromoví, pěstovaném na silnici neb podél silnice a rovněž o trávě v příkopech. Dle § 9 zem. zákona ze dne 30. září 1877, čís. 38 z. zák. náleží vysazování a udržování stromů, pokud nejsou vysázeny na silnici samé, místním obcím nebo velkostatkářům, jichž územím silnice probíhá, začaž jim zákon poskytuje užívatí stromů. Ovšem vyžaduje zákon k tomu, by haluze směly se osekati, nebo stromy skáceti nebo vykopati, svolení silničního výboru. Z toho plyne, že všechna užívatí práva na tělese silničním jsou rázu veřejnoprávního, jež mohou býti příslušným orgánem udělena a odvolána. Ve všech těchto případech přicházejí v úvahu pouhá opatření silniční správy, jež mohou býti brána v odpor cestou správní (§ 39 zákona ze dne 30. září 1877, čís. 38 z. zák.). Na tom nemění ničeho, že povolení k užívatí trávy bylo uděleno ve formě »smlouvy« (pacht, služebnost), neboť užívatí práva na veřejném tělese silničním jsou zvláštní veřejná užívatí práva, k jejich ochraně jsou povolány pouze úřady správní. Smlouvy o používání trávy neb ovoce na veřejných silnicích jsou sice v jistém směru soukromoprávního rázu, pokud se týkají zvláštních práv užívatelů. Leč práva z nich odvozovaná, pokud mají založiti oprávnění na samotném tělese silničním (žetí trávy, česání ovoce atd.) podléhají moci silniční policie (sr. Budwinski A 7431 a 10.076, Otto Mayer: Verwaltungsrech II. vyd., II. svaz., str. 123, 136, 168, 175, Hötzel v Mischler-Ulbrich Staatswörterbuch IV. str. 957 a Hawelka: Recht an öffentlichen Wegen, str. 64, 138).

Nejvyšší soud nevyhověl stížnosti.

Důvody:

Odvolací soud zrušil rozsudek procesního soudu první stolice i s předchozím řízením pro zmatečnost a odmítl žalobu jednak proto, že žalované straně nedostává se procesní způsobilosti, jednak proto, že jedná se o věc, nepatřící na pořad práva. Tento postup odvolacího soudu trpí nedůsledností. Byl-li odvolací soud právního názoru, že věc nepatří na pořad práva, měl obmeziti se na tento výrok a vysloviti důsledek, z toho vyplývající. Otázka procesní způsobilosti žalované strany měla zůstatí nepovšimnutou, patříc, jako ostatní otázky případu, dle vlastního názoru odvolacího soudu ku kognici úřadů správních. Dlužno proto v první řadě zabývatí se otázkou přípustnosti pořadu práva. Po této stránce nesdílí nejvyšší soud právního názoru soudu odvolacího. Právo, bráti trávu ze silničních příkopů opírá žalující strana jednak o smlouvu, jednak o vydržení. Jedná se tudíž především o to, zda tvrzenou úmluvu dlužno posuzovati jakožto úmluvu soukromoprávní, či úmluvu patřící k právu veřejnému. V onom případě byli by řádní soudové, v tomto případě byly by úřady správní povolány, rozhodovati o jsoucnosti a důsledcích úmluvy. Dle toho, jak tato otázka bude zodpověděna, rozřeší se i další otázka, zda právo, užívatí trávy v silničních příkopech, jest předmětem držby a tudíž i vydržení. Neboť, jestli právo to způsobilým předmětem soukromoprávních smluv a tím i předmětem soukromoprávního obchodu, jest i způsobilým před-

mětem držby, najmě pak držby vydržecí (§ 311 obč. zák.). Uvažuje o zmíněné základní otázce dospěl nejvyšší soud ku právnímu úsudku, že využití trávy na silničním příkopě jest předmětem soukromoprávního obchodu. O tom, že silniční příkopy jsou objekty, příslušnými k silnici, nemůže ovšem dle povahy věci a výslovného předpisu § 1, odstavce druhého řádu silniční policie (zemský zákon ze dne 31. prosince 1874, čís. 5 z. zák. na rok 1875) býti té nejmenší pochybnosti a nepochybně tudíž, že i silniční příkopy jsou statkem veřejným. Nicméně důležitým zůstává rozdíl mezi silnicí samou a silničními příkopy a právě tento rozdíl jest zde rozhodným. Silnice sama jest určena a slouží obecnému užívání, brání trávy ze silničního příkopu jest z obecného užívání vyloučeno. To plyne z § 2 řádu policie silniční, jímž vysloveno, že nikdo nesmí o své újmě sbírat v silničních příkopech trávu, tam rostoucí. Tím řečeno jednak, že brání trávy ze silničních příkopů nepatří k obecnému užívání silnice a není tudíž každému dovoleno, jednak, že užívání trávy musí se opírat o zvláštní právní důvod. Tímto poznatkem dostává se otázce, již zde náleží řešiti, nové, užší formulace. Jde o to, zdali řečený zvláštní důvod, opravňující ku brání trávy ze silničních příkopů, dlužno prostě proto, že tráva jest užitek ze silničního objektu, považovati za nabývací důvod subjektivního práva veřejného, čili nic. K této otázce nutno dáti odpověď zápornou. Nezáleží arciž na tom, v jaké zevní roucho řečený nabývací důvod byl přioděn, najmě, zda přioděn byl v zevní roucho některého bývalého důvodu, vyhraněného v schematu nabývacích důvodů soukromoprávních. Vždyť v podobné zevní roucho přiodívají se namnoze i veřejnoprávní důvody nabývací a jako jinde tak i zde nerozhoduje slupka, nýbrž jádro věci. Ale právě tak nezávažnou jest i okolnost, zdali ku smlouvě, již zadáno bylo právo ku brání trávy, jest snad třeba schválení nadřízeného veřejnoprávního svazu. Tím, že soukromoprávní dispozice nižšího veřejnoprávního svazu podrobeny jsou schválení nadřízeného veřejnoprávního svazu, na jejich soukromoprávním rázu ničeho se nemění, tím vyjádřeno jest jen tolik, že vůle jednoho smluvníka musí, má-li býti právo tvornou, doplněna býti souhlasem orgánu dozorčího. Nelzeť o tom pochybovati, že smlouvy o zápůjčku neb o zcizení nebo zastavení věci, patřících ku kmenovému statku nebo kmenovému jmění obce nebo jejích ústavů nepozbývají své soukromoprávní povahy proto, že podrobeny jsou vyššímu schválení. Positivním dokladem hájeného zde stanoviska jest ustanovení § 867 obč. zák. Neposkytuje-li tudíž spolehlivé opory pro rozřešení otázky o sobě ani okolnost, že jedná se o smlouvu, ani okolnost, že smlouva taková podmíněna jest snad vyšším schválením, nutno pátratí po dalších poznátcích, jež vedly by ku kýženému cíli. Takovýmto poznatkem jest vystižení znaku, vyhraňujícího poměry soukromoprávní oproti poměrům veřejnoprávním, hledíc ku vnitřní povaze těch i oněch poměrů. Rozhraničujícím mezníkem není tu ovšem o sobě okolnost, že proti jednotlivci stojí svaz veřejnoprávní. Mohouť i veřejnoprávní svazy, vyvíjejíce hospodářskou činnost, stýkat se jak vespolek, tak i s jedinci na poli vztahů ryze soukromoprávních. Na čem záleží, jest to, zda-li právní poměr kotví v příslušnosti jedince k veřejnoprávní pospolitosti, zda-li právní poměr jest zjevem, prýšticím z podřízenosti jedince pod veřejnoprávní svaz, takže právní poměr, odmyšlen jsa od vztahu nadřízenosti a podřízenosti, nemohl by vůbec existovati, či, zdali jednatel vystupuje vůči veřejno-

právnímu svazu jakožto koordinovaný subjekt právní, takže jeho příslušnost k tomuto svazu jest věcí zcela vedlejší, zcela nahodilou a právní poměr i bez nebo vedle této příslušnosti může obstáti. Vychází-li se z tohoto základního názoru jest patrné, že, pokud jde o brání trávy ze silničních příkopů, jest příslušnost žalující strany ku žalovanému veřejnoprávnímu svazu veskrze lhostejnou. Vzhledem k silnici vystupuje žalovaná strana ve své vlastnosti jakožto veřejnoprávní svaz jen potud, pokud mají se tím ukojiti potřeby, jímž slouží pospolitost. Žalovaná strana vystupuje zajisté ve svém postavení jakožto nadřízený veřejnoprávní svaz tehda, stará-li se o zřízení a udržování silnice a upravuje-li její obecné užívání. Pokud jedná se o stavbu a udržování silnice může potřebný náklad opatřiti si způsobem, jímž na pospolitosti vymáhá plnění k účelům veřejným, může však také věnovati k tomu prostředky, jichž nabyta transakcemi ryze soukromoprávními (zcizením svých majetkových předmětů, zápůjčkou a pod.). Hledíc k obecnému užívání silnice může žalovaná strana propůjčiti jednotlivci zvláštní veřejnoprávní práva užívací, jež jdou přes meze obecného užívání a toto do jisté míry obmezují. Tato užívací práva nelze arciž posuzovati dle norem soukromoprávních a nenáleží tudíž před řádné soudy. O takové právo se však zde nejedná. Bylo již řečeno, že brání trávy ze silničních příkopů nepatří k obecnému užívání silnice a důsledkem toho jest, že zadání práva k tomuto užítku žalovanou stranou není konstituováním zvláštního veřejnoprávního nároku hledíc k obecnému užívání silnice. Také tím ničeho na věci se nemění, že tráva jest užitek ze silničního objektu. I kdyby chtělo se přistoupiti na novodobou konstrukci právního poměru ohledně obecného statku, zůstává využití trávy ze silničních příkopů osvědčováním ryze soukromohospodářských snah silničních svazů; právní úkony, jimiž svaz tento užitek zadává, zůstávají úkony soukromoprávními. To bude nad veškeru pochybnost jasno v případech, kde zcizuje se tráva již pokosená, a nejnak bude tomu tehda, zcizuje-li se tráva na stojato. V tom i onom případě bude poměr nabývatěle ku svazu veskrze lhostejným. Patří-li, jak došlo, spor, žalující stranou zahájený, na pořad práva, pak arciž nutno zabývatí se otázkou procesní způsobilosti žalované strany. V tomto směru přidává se nejvyšší soud k právnímu stanovisku odvolacího soudu, sdíleje zároveň důvody, jež vývody opravného prostředku nejsou vyvráceny. Podotýká se proto na tyto vývody jen ještě toto: Mýlně má žalující strana za to, že prý otázka, o ktercu se tuto jedná, netýká se procesní způsobilosti žalované strany, nýbrž její pasivní legitimace ku sporu. Vždyť neběží o to, kdo dle zásad hmotného práva měl, zasáhnout do tvrzeného práva žalující strany, býti žalobou činěn z toho zodpovědným, nýbrž jen o to, zda ten, proti němuž jest žaloba namířena, může vůbec ve sporu vlastním jménem jako žalovaný vystupovati. Přiznáváje procesní způsobilost, to jest způsobilost, samostatně na soudě jednati, pouze tomu, kdo může samostatně platné závazky podstupovati (§ 1 c. ř. s.), dává zákon zřejmě na srozuměnou, že základní podmínkou procesní způsobilosti jest zákonem uznaná samostatná právní existence toho, kdo jako žalobce nebo žalovaný chce na soudě jednati. Ten, kdo ve směru, o který se jedná, po právu jako samostatný právní subjekt práv a závazků vůbec neexistuje, nemá přirozeně schopnosti, by byl středem těchto práv a závazků a by samostatně z práv těch žaloval a ze závazků těch byl žalován. Že pak silniční okresní výbor

jako takový není samostatným subjektem práv a závazků, dotýkajících se silnice, jím spravované, bylo správně doličeno soudem odvolacím.

Čís. 837.

Mimosoudní výpověď musí obsahovati jen udání; nikoliv i návrhy uvedené v prvním a druhém odstavci § 562 c. ř. s.

Mimosoudní výpověď nemusí být doručena k vlastním rukám.

(Rozh. ze dne 28. prosince 1920, R II 426/20.)

Dopisem ze dne 30. července 1920 dala železniční správa nájemníku tříměsíční mimosoudní výpověď z nájmu viaduktového sklepení s konečnou lhůtou do 31. října 1920 a příkazem, tuto místnost nejdéle do 31. října 1920 vykliditi a předati odboru pro udržování trať. Výpověď byla dne 30. července 1920 doručena nájemcově manželce. Strana vypovězená nepodala námitek, načež vypovídatelka domáhala se na soudě exekučního vyklizení uvedené místnosti. Soud prvě stolice návrh zamítl, ježto v oznámení výpovědi straně vypovězené nebyly dle § 565, odstavec druhý, c. ř. s. obsaženy všechny údaje, označené v § 562, odstavec prvý a druhý c. ř. s. zejména, aby strana vypovězená výpovědi pod důhonom práva zavčas vyhověla nebo proti výpovědi podala námítky u soudu. Rekuršní soud exekuci povolil. **Důvody:** Výpověď mimosoudní nepotřebuje obsahovati návrhu, v § 562 c. ř. s. uvedeného, nanejvýš příkazu, aby najatý předmět v určeném čase pod důhonom práva byl odevzdán anebo aby proti výpovědi byly podány námítky u soudu, ježto § 565 c. ř. s. vyžaduje jen, aby v oznámení, které za účelem výpovědi učiněno má být odpůrci vypovídatelce, obsaženy byly údaje vyznačené v § 562 odstavec prvý a druhý c. ř. s., nikoliv však, aby v oznámení tom obsaženy byly též návrhy naznačené v § 562 c. ř. s.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolací stížnosti.

Důvody:

Výtky, jež stěžovatel činí rekursnímu soudu proto, že nesprávně vložil ustanovení § 565 c. ř. s., nejsou odůvodněny. Přehlížet stěžovatel, podobně jako soud prvě stolice, že výpověď mimosoudní, jak zcela správně dovodil už soud rekursní, musí dle § 565 c. ř. s. obsahovati jen udání («Angaben») a nikoliv i «návrhy» uvedené v odstavci prvním a druhém § 562 c. ř. s.; jest proto příkaz odpůrci, by odevzdal nebo převzal v určité době pod exekuci předmět najatý, nebo aby u soudu podal námítky proti výpovědi soukromé mu dané, kteréhož stěžovatel ve výpovědi postrádá, návrhem, jehož třeba se zřetelem na zmíněná ustanovení jen ve výpovědi soudní. Věděla-li strana, jež dostala mimosoudní výpověď, že, chce-li námítky proti ní vznésti, musí tak učiniti u soudu čili nic, jest vzhledem k ustanovení § 2 obč. zák. bez významu. Také zmatečnosti, dovozované z té skutečnosti, že výpověď mimosoudní nebyla doručena vypovězenému k vlastním rukám, nýbrž jeho manželce, tu není, jelikož nešlo tu o výrok a o řízení soudní, jež má zákon v ustanoveních §§ 471 čis. 5 a 7, 477 čis. 1 až 9 a 528 c. ř. s. jedině na mysli a jež z důvodů tu výslovně uvedených lze jedině za zmatečné prohlásiti; vztahovati předpisy tyto i jiné případy nemá zákonného podkladu a jest proto nepřipustno.

Dodatek:

Rozhodnutí senátu pro řešení konfliktů kompetenčních.

Rozhodovati o nárocích úředníků statutárních obcí na služební požitky jsou povolány úřady samosprávné.

(Rozh. ze dne 13. listopadu 1920, čis. 25.)

Účetní revident hl. města Prahy Arnošt K., na jehož služební poměr vztahovala se služební pragmatika pro úředníky této obce, podal u zemského soudu v Praze žalobu na obec hl. města Prahy o zaplacení nedoplatku služného a drahotní výpomoci. Žalovaná obec v žalobní odpovědi vznesla námitku nepřipustnosti pořadu práva, odůvodňující ji tím, že poměr úředníků obce Pražské není poměrem práva soukromého, nýbrž poměrem veřejnoprávním, a že nemožou proto spory z něho vzniklé rozhodovány býti soudy civilními, nýbrž toliko pořadem instancí správních. Pozdějším podáním prohlásilo presidium rady a magistrátu hl. města Prahy, že obec Pražská pokládá sebe za samosprávný úřad první stolice za jedině kompetentní k rozhodování ve věci samé, a požádalo zemský soud za postoupení spisů; uznal-li by zemský soud svou příslušnost, spatřovala by obec v tom pozitivní kompetenční konflikt a vznesla by pak návrh na jeho rozhodnutí. Usnesením zemského soudu ze dne 5. ledna 1920 byla žalovanou stranou vznesená námitka nepřipustnosti pořadu práva po odděleném jednání zamítnuta. **Důvodech se praví:** Žalobcem uplatňovaný nárok jest povahy čistě osobní a majetkové, tudíž záležitostí ryze soukromoprávní. Vzhledem k všeobecné zásadě v § 1 j. n. vyslovené, že pravomoc v občanských záležitostech právních, pokud tyto nejsou zvláštními zákony přikázány jiným úřadům, vykonávána jest řádnými soudy, byla by námitka nepřipustnosti pořadu práva žalovanou stranou vznesená toliko tenkrát odůvodněnou, kdyby tu bylo zákonného předpisu odnímajícího tento spor pravomoci soudní. Předpisu takového však tu není a nelze vzhledem k ustanovení § 1 jur. normy dovolávat se analogie výmínečných zákonných předpisů, jimiž upravena jest příslušnost pro spory ať již státních zaměstnanců, ať zaměstnanců jiných veřejnoprávních korporací, vzniklé ze služebních poměrů s jich zaměstnavateli, jakými jsou předpisy dvorního dekrétu ze dne 16. srpna 1841 čis. 555 sb. z. s. ohledně úředníků státních, neboť i úředníci magistrátní v obcích statutárních jsou úředníky obce a nikoli státu — a předpisy zákona ze dne 23. července 1919 čis. 443 sb. z. a n. neboť ustanovení tohoto zá-

kona vztahují se toliko na obce, které nemají vlastního statutu. Obec Pražská požádala po té předsedu konfliktního senátu, by vzhledem k tomu, že v tomto případě jak zemský soud v Praze, tak i samosprávný úřad první stolice se prohlásují za příslušny rozhodovati o sporném nároku, čímž nastal ve smyslu § 4 zákona ze dne 2. listopadu 1918 čís. 3 sb. z. a n. kladný kompetenční konflikt mezi oběma úřady, konfliktní senát rozhodl, kterému z obou úřadů přísluší o sporném nároku rozhodovati. Výměrem ze dne 26. dubna 1920 zavedeno o návrhu jednání ve smyslu § 5 zákona ze dne 2. listopadu 1918 čís. 3 sb. z. a n. Zemský soud předložil spisy beze všeho prohlášení. Obec hl. města Prahy ve svém vyjádření uvedla: Podle § 1 j. n. přísluší soudům rozhodovati toliko ve sporných záležitostech soukromoprávních, kdežto sporné věci práva veřejného náleží před forum úřadů správních. Výjimky z této zásady mohou nastati toliko pozitivním předpisem právním. V daném případě jedná se o nárok na služební požitky řádné i mimořádné (výpomoc atd.) úředníka obce statutární. Okolností, že obec statutární jest současně orgánem (úřadem) státním, že úředníci ustanovování jsou dekretem, kde jsou rovněž jich služební požitky vytčeny, že zařazení jsou do schematismu tříd, že podléhají disciplinární moci obce, že konečně obdaření jsou mocí svého úřadu částí moci veřejné, způsobuje, že postavení jich — jak také strana žalovaná ve spisech procesních správně udává — dlužno považovati za veřejnoprávní a tedy nárok jich na placení služebních požitků buď přímo za nárok práva veřejného, anebo nanejmeně za nárok z práva veřejného vyplývající. Zemský soud neodůvodňuje, proč nárok, o němž jde, je »čistě osobní a majetkový«, dedukce jeho pak, že je proto soukromoprávní, opírá se jediné o neudržitelnou thesi, že každý nárok majetkoprávní je eo ipso nárokem soukromoprávním. Ale nejen tyto úvahy theoretické, nýbrž i platné zákonodárství potvrzuje stanovisko hájené obcí Pražskou. V zákoně ze dne 23. července 1919, čís. 443 sb. z. a n., jenž spory úředníků obecních o zaplacení služebních požitků odkazuje na forum úřadů správních, není nikde řečeno, že by se ustanovení toto týkalo jen obcí obyčejných a nikoli obcí statutárních. Ježto veřejnoprávní charakter úředníků obcí statutárních je daleko silnější, než úředníků obcí ostatních dlužno per argumentum a minori ad majus usuzovati, že spory o služební požitky úředníků obcí statutárních patří tím spíše před úřady správní. Opačné stanovisko vedlo by také k velkým nesnázím, ba nemožnostem v případě spojení předměstských obcí s obcí Pražskou. Jde tedy o mezeru zákonnou, kterou dlužno doplniti buď tím, že sporný případ bude zařazen v celý systém právní podle své vnitřní podstaty a tedy nárok jako nárok veřejnoprávní odkázán na úřady správní, anebo tím, že bude použito analogie předpisů pro obec bez vlastního statutu a tedy opět uznáno na kompetenci úřadů správních, t. j. samosprávných. Žalobce Arnošt K. ve svém prohlášení uvedl: 1. Obec Pražská neprávem vyvolává kladný kompetenční konflikt v uvedeném sporu; neboť ačkoli podatel spolu s jinými úředníky opětne, zejména žádostí ze dne 2. ledna 1919 podanou na správní radu obce Pražské domáhal se rozhodnutí o svých požitcích, nechala obec jako samosprávný úřad první instance žádost tu podnes nevyřízenou, čímž dala na jevo, že se jí nejedná o to, aby mohla sama ve věci rozhodovati; 2. in merito trval na svém názoru, že příslušným k rozhodnutí sporu je to-

liko řádný soud a v odůvodnění odvolával se na vývody své žaloby, přípravných podání a důvody usnesení zemského soudu.

Senát pro řešení kompetenčních konfliktů uznal v neveřejném sezení, že příslušnými rozhodovati o nároku, o němž tu jde, jsou úřady samosprávné.

Důvody:

Vzhledem k námitce súčastněného Arnošta K-a bylo konfliktnímu senátu především řešiti otázku, je-li tu kompetenční konflikt podléhající jeho rozhodnutí. Senát odpověděl na otázku tu kladně. Strana opírá svou námitku jediné o to, že obec Pražská, ač strana domáhala se u ní jako u samosprávného úřadu první instance rozhodnutí o svých nárocích, nechala žádost tu dosud nevyřízenou. V pouhém nevyřízení žádosti za rozhodnutí, nelze však dojistu spatřovati ještě odmítnutí rozhodnutí, tím méně pak popření příslušnosti k rozhodování. Ježto pak městská rada v podání svého presidia na zemský civilní soud ze dne 5. ledna 1920 výslovně prohlásila sebe jako samosprávný úřad první stolice za výhradně příslušnou rozhodovati o sporných nárocích a z tohoto důvodu žádala soud za postoupení spisů, čímž nepochybně projevila, že osobuje si kompetenci ve sporu, zemský civilní soud pak usnesením ze dne 5. ledna 1920 rovněž uznal se příslušným, jsou splněny podmínky kladného kompetenčního konfliktu mezi soudem a úřadem správním ve smyslu § 4 zákona ze dne 2. listopadu 1918 č. 3 sb. z. a n. a dány tedy předpoklady pro rozhodnutí tohoto konfliktu senátem. Jak ze skutkové podstaty patrné, jde o spor mezi obcí hlavního města Prahy a obecním úředníkem o majetkovém nároku jeho ze služebního poměru k obci. Základní předpisy o služebním poměru zaměstnanců obce Pražské obsaženy jsou v Pražském obecním statutu ze dne 27. dubna 1850, čís. 85 ř. zák. Hlavní ustanovení obsahuje částka II., odd. III., § 71 a násl. § 71 stanoví, že »magistrát skládá se, maje v čele starostu, z místostarosty zběhlého v právech a z potřebného počtu radních, kteří též musí práv povědomí býti, jakož i z osob pomocných, co jich potřebí jest, § 72 předpisuje pro členy magistrátu, kteří jsou znalí práv, stejnou kvalifikaci, jaká se požaduje pro vstoupení do služby státní, a stanoví, že nesmí býti v žádném jiném služebním svazku. § 73 předpisuje, že místostarosta, magistrátní radní a osoby ustanovené pro takové pomocné úřady, k nimž jest třeba zvláštních vědomostí znaleckých, ustanovují se na čas života a to na základě konkursu sborem obecních starších nebo městskou radou dle podrobnějších předpisů, jež obsaženy jsou v §§ 96 sl., § 74 stanoví, že členové magistrátu, kteří ustanovení jsou na čas života, obdrží služné; a § 75 dává jim nárok na zvláštní platy, konají-li službu mimo okrsek obecní. Pro nároky zaopatřovací jich, jakož i jich vdov a sirotek, dále ohledně jejich propuštění a suspense platí dle § 74/2 a 76 pravidla platná v té příčině pro správní úředníky státní. § 77 posléze ustanovuje, že »ostatním úředníkům a též i služebníkům obce zachovávati se jest podle předešlých předpisů, ač jestliže přijati nebyli z platů denního nebo na čas určitý z platů týdenního, nebo měsíčního.« § 80 dává obci v přirozené působnosti její právo ustanovovati počet a příjmy svých úředníků a služebníků, kterých k obecní správě potřebí jest,

imenovati je, jakož i správní zřizovatele obecních ústavů, a vůbec všechny osoby, ježto mají od obce plat, ustanovovati jim požitky, dávati je do výslužby, suspendovati a propouštěti je, při čemž dokud není stanoveno jinak platí předpisy dané v té příčině ohledně státních úředníků správních. Působnost tuto vykonává jednak sbor obecních starších §§ 96 sl., jemuž přísluší zejména »zřizovati všechny obecní úřady a obecní ústavy v tom, co se vztahuje na počet, na služné i na jiné požitky úředníků a služebníků, i co se týče výslužného a provisií jich vdov a sirotek« (§ 96), jmenovati místostarostu, magistrátní radní i představené podřízených úřadů a ústavů, usnášeti se o pensionování, kvieskování i propuštění úředníků jím ustanovených, a povolení zaopatřovacích požitků jich vdovám a sirotkům (§§ 97, 98), dále vrchní řízení a kontrola všech zřizenců městské správy, jednak městská rada §§ 123 sq. Starosta je přímý představený magistrátu i všech úřadů pomocných, je zodpověden za jich úřadování, rozděluje mezi úředníky a služebníky práce a vykonává nad nimi »moc kázně« (Disziplinargewalt) § 140 sq.) Magistrátní radové, kteří ustanovení jsou referenty v sezeních městské rady, mají v této vlastnosti rozhodující hlas stejně jako členové městské rady § 130. Práce svěřené magistrátu (t. j. místní policie, trestní pravomoc policejní § 143, působnost přenesená § 144 a zvláště jemu přikázané záležitosti působnosti vlastní § 145) vyřizují se dle § 146 statutu a dle jednacího řádu pro magistrát buď ve sboru, jenž za předsednictví starosty, místostarosty, nebo magistrátního rady starostou určeného sestává z magistrátních radů neb jejich zástupců, ustanovených z konceptních úředníků, buď přímo jednotlivými odděleními, jichž řízení obstarává zpravidla magistrátní rada. O otázce, komu přísluší rozhodovati ve sporech ze služebního poměru obecních zaměstnanců, statut nemá žádného ustanovení. Toliko v § 124 ustanoveno, že z náležu městské rady, kterými úředník byl kvieskovan, pensionován nebo propuštěn, nebo jimiž povoleny zaopatřovací požitky vdovám a sirotkům, kteréžto kompetence přísluší městské radě, pokud jde o účastníky a služebníky jí ustanovené, lze se odvolati na sbor obecních starších. Z tohoto předpisu nelze ovšem ještě dedukovati, že by samosprávným úřadům příslušelo autoritativně rozhodovati ve sporech o služební požitky obecních úředníků. Také mimo statut nemáme žádného předpisu, jenž by normoval kompetenci pro rozhodování sporů ze služebního poměru zaměstnanců obcí, nemajících vlastního statutu. Neboť zákon ze dne 29. května 1908, čís. 35 z. zák., kterým upravují se služební poměry úředníků při obcích v Čechách, pro města statutární neplatil (§ 1), stejně pak vyloučeno jest výslovným ustanovením §u 44 použití předpisů zákona ze dne 23. července 1919 čís. 443 sb. z. a n. na služební poměry úředníků statutárních obcí vůbec. Dlužno tudíž ve smyslu zásady § 7 všeob. zákona obč. přihlídnouti k podobným, v zákonech určitě rozřešeným případům a k důvodům jiných příbuzných zákonů. Na snadě jest poohlédnouti se po pravidlech určujících kompetenci pro rozhodování sporů ze služebního poměru úředníků státních a úředníků jiných samosprávných korporací územních. Jako zde, tak i u měst statutárních je služební poměr úředníků vyznačen zvláštní právní kvalifikací zaměstnavatele i účelem svým. Jdeť tu vesměs o právní poměr mezi územní korporací veřejnoprávní, tedy primárním nositelem veřejné správy se strany jedné, a osobami, které vstupují do správního organismu těchto veřejnoprávních svazů, zavazu-

jíce se konati jim v této jich vlastnosti jako své povolání a podle jich příkazů služby, jichž ony potřebují k plnění svých veřejných úkolů. Pokud jde o služební poměr úředníků státních ustanovil dekret dy. kanc. ze dne 16. srpna 1841 čís. 555 sb. z. s. doslovně: »Ueber die Frage, ob Streitigkeiten zwischen dem Aerar und landesfürstlichen Beamten über Besoldungen und Gebühren zur Kompetenz der Civilgerichte oder der politischen Behörden gehören, haben S. k. u. k. Majestät mit Ah. Entschliessung vom 10. September 1841 zu verordnen geruht, dass Forderungen des Staates an seine Beamten und Diener oder der Letzteren an den Staat, welche lediglich aus dem Dienstverhältnisse abgeleitet werden, im administrativen Wege auszutragen sind.« — Jak z dekretu patrně, chtěl jím zákonodárce rozřešiti autoritativně otázku, které orgány — zda soudy či úřady správní — mají býti na příště kompetentní k rozhodování sporů o materiálních nárocích ze služebního poměru státních úředníků; z tohoto úmyslu zákonodárcova lze dovozovati, že správním úřadům nemělo se dekretem dostati jiných, méně účinných funkcí, nežli kterých by se dostalo soudům, kdyby se byl zákonodárce rozhodl pro kompetenci soudů i. sl., že mělo se správním úřadům dostati funkce ve sporech zmíněného druhu vydávati nikoliv snad jen pouhá prohlášení jménem státu jako strany, nýbrž autoritativní rozhodnutí schopná právní moc. Tomu svědčí ostatně i výrazy, jichž dekret užívá: Kompetenz, Streitigkeiten, auszutragen (= zur endgiltigen Entscheidung, zum Austrag zu bringen). Také praxe nebyla nikdy v pochybnosti o tom, že majetkoprávní nároky státních úředníků proti státu ze služebního poměru nejsou způsobily k vyřízení řádným pořadem práva. Na tomtéž stanovisku stála judikatura ohledně majetkoprávních nároků ze služebního poměru úředníků zemských, ač tu zákonné opory pro svůj konstantně hájený názor postrádala. Naproti tomu v příčině úředníků obecních a okresních, kde rovněž po dlouhou dobu nebylo zákonného ustanovení, judikatura vindikovala kompetenci pro spory ze služebního poměru — zcela nedůsledně ke stanovisku zaujatému v příčině úředníků zemských, řádným soudům. Zákony ze dne 3. října 1907 čís. 63 z. zák. ohledně úředníků okresních a ze dne 29. května 1908 čís. 35 z. zák. ohledně úředníků obecních v Čechách poměr těchto samosprávných zaměstnanců nově upraven. Otázka kompetence rozřešena v ten smysl, že spory o příjmy služební a výslužné úředníka jakož i o zaopatřovací požitky vdov a sirotek odkázány řádným soudům, ostatní spory pak ze služebního poměru úřadům samosprávným (§ 40 leg. cit.). Jak patrně z materiálů (zpráva komise sněmovní z 1. března 1907 tisk CDLXXXVII/II-01), bylo ustanovení ono diktováno momenty čistě zevnějšími; kdežto dřívější osnovy příkazovaly všechny spory úřadům samosprávným, mělo nyní býti vyhověno opětným žádostem úřednictva, které chtělo míti spory o požitky služební vyhrazeny soudům, sněm. komise pak tomuto přání — jak praví — vyhověla tím spíše, že také obdobné spory úředníků státních a zemských neprojednávají se pořadem administrativním, nýbrž před říšským soudem. Šlo tedy o větší garanci rychlého a nestranného rozhodování, nikoli o důsledek nějakého zásadního právního názoru. Zákony ze dne 23. července 1919 čís. 443 a 444 sb. z. a n. v § 2 prohlášení úředníci okresní a obecní, ustanovení ve smyslu těchto zákonů, výslovně za úředníky v e ř e j n é, čímž autoritativně rozřešena otázka, která do té doby mohla býti považo-

vána za spornou.« Jako důsledek tohoto ustanovení přijat pak kompetenční předpis § 40 odstavce první zákona, dle něhož přikázány veškeré spory ze služebního poměru, incl. spory o požitky služební, úřadům s a m o s p r á v n ý m. Zpráva ústavního výboru tisk. 1362 NS. odůvodňuje ustanovení toto tím, že není přičiny, proč by měl v tomto směru zůstat umělý rozdíl mezi úředníky státními a samosprávnými, když podle § 2 i tito úředníci jsou funkcionáři veřejnými. Vyslovena tedy zákonodárcem — aspoň pokud jde o úředníky obcí bez vlastního statutu a o úředníky okresní — zásada, že tito úředníci samosprávní jsou úředníky veřejnými, a že rozhodování o sporech z jich služebního poměru přísluší úřadům správním. Podle daného stavu uznána tedy kompetence úřadů správních pro rozhodování sporů o příjmy služební u úředníků státních, dále pak u úředníků všech obcí mimo statutární, a u úředníků okresních. Vzniká otázka, dlužno-li předpisů těchto užítí analogicky také na spory ze služ. poměrů úředníků obcí statutárních, speciálně obce Pražské. Ustanovení § 44 cit. zákona tomu na závadu není; plyne z něho v otázce příslušnosti jen tolik, že, pokud by snad ve statutu nebo v speciálních předpisech té které statutární obce byly obsaženy předpisy odchylné od ustanovení §u 44 cit. zákona zůstalo by i na dále při těchto zvláštních odchylných ustanoveních. Takových odchylných norem však v otázce příslušnosti pro úředníky obce Pražské není. Odpověď na hořejší otázku jest tudíž závisla pouze na tom, lze-li v předpisech výše zmíněných spatřovati důsledek všeobecných zásad ovládaících platný právní systém, či spíše ustanovení výjimečná, dále pak na tom, je-li tu podobnost obou případů v podstatných elementech. V prvním směru dlužno uvážit: Kompetence úřadů správních zprvu pro majetkoprávní spory ze služebního poměru úředníků státních a nejnoveji také úředníků obecních a okresních byla normována na základě právního názoru, že jde o zaměstnance veřejné (srv. odůvodnění ve zprávě ústavního výboru NS. tisk. 1362), jichž služební poměr nespočívá na soukromoprávní smlouvě služební, nýbrž je povahy veřejnoprávní; této odpovídá pak kompetence úřadů správních pro spory z poměru toho vzniklé (§ 1 jur. n. a contr.). O veřejnoprávní povaze služ. poměru úředníků státních není pochybnosti. Je uznána nyní všeobecně v theorii i v judikatuře, a jenom výjimkou zastává se v theorii názor o soukromoprávní povaze majetkoprávních nároků z poměru toho plynoucích. Uzná-li se však veřejnoprávní povaha služebního poměru úředníků státních, nelze ji důvodně popřít u služebního poměru úředníků územních korporací samosprávných. V obou případech jde o právní poměr úplně stejnorodý. Země, obce jsou společností státu stejnorodé, svou podstatou určeny obstarávati společitě zájmy lidstva, jsou stejně jako stát územními korporacemi, nadanými veřejnou mocí, jimž po zákonu přísluší obstarávati více méně rozsáhlý obor záležitostí veřejné správy. Jsou stejně jako stát primárními nositeli veřejné správy. Zákon přiznává jim imperium, které pak vykonávají — zcela stejně jako stát — na základě zákona jako své vlastní právo. Zákon přiznává jim také moc organizační: oprávnění v mezích zákona organizovati výkon funkcí jim svěřených a opatřovati si k tomu účelu pracovní síly, ať v úřadě čestném, ať jako zaměstnance z povolání (§§ 32, 53 sl. obec. zř. a zákony o obecních úřednících, shora citovaná ustanovení Pražského statutu, § 57 zák. o okres. zast.; zákony o okresních úřed-

nících, § 25 zemsk. zř.). Nevyhovovalo by ani povaze zaměstnavatele, ani povaze úkolů jim svěřených, aby právní svazek mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem omezoval se na mechanicky volný soukromoprávní poměr služební. Je třeba pevného a těsného organického spjetí obou subjektů, při němž zaměstnaný stává se součástíkou organismu svého zaměstnavatele, který i v tomto služebním poměru vystupuje vůči němu nikoli jako subjekt koordinovaný, nýbrž v postavení nadřízeném, jako nositel veřejné moci. Tyto poměry a potřeby jsou stejné u státu jako u ostatních územních korporací veřejných. Jsou-li tedy samosprávné korporace územní sociální i právní útvary státu stejnorodé, které mají kvalitativně stejné úkoly, stejné imperium a stejnou moc organizační, není žádného důvodu, zásadně pohlížeti na služební poměr jich zaměstnanců jinak, než na služební poměr zaměstnanců státních. Zmíněné okolnosti: zvláštní povaha zaměstnavatele jako primárního nositele veřejné správy, předmět služeb: spolupůsobení při výkonu veřejné správy, potřeba těsného organického včlenění zaměstnance do organismu zaměstnavatele, — vyvolaly nutnost, upravit — nejprve pro obor správy státní — služební poměr zaměstnanců speciálními předpisy; regulace tím provedená zasahá tak hluboko, že nejví se snad jen jako modifikace předpisů všeob. obč. zákoníka o smlouvě služební, nýbrž jako samostatný institut práva veřejného, přiměřený povaze věci a potřebám z ní plynoucím. Analogické úpravy dostalo se pak během doby také služebnímu poměru zaměstnanců ostatních veřejných korporací územních, jednak jich ústavami event. zvláštními zákony, jednak předpisy statutárními, které korporace ony v základě své organizační moci, propůjčené jim v jich ústavách, samy vydaly. Tím vytvořen právní institut veřejného poměru služebního jakožto právní forma, kterou stát a ostatní veřejné korporace územní získávají pracovní síly ku plnění svých úkolů. Kdežto při soukromoprávním poměru služebním jde o poměr obligační, v němž obě strany stojí vedle sebe jako činitelé právně koordinovaní, a každá z nich ze smlouvy zavázána jest druhé k určitým vymezeným plněním, je veřejný poměr služební charakterisován jako zvláštní poměr mocenský. Založením poměru toho zaměstnanec vstupuje do stavu zvýšené subjekce vůči korporaci, již má sloužiti. Této mezníka pouze právo na určitá plnění se strany zavázaného, nýbrž v jistém rámci právní moc nad celou jeho osobností. Nejde o obligační poměr dvou koordinovaných subjektů, z něhož by vyplývala pro zaměstnance pouze určitá práva obligační, pohledávání, nýbrž o veřejný poměr mocenský povahy absolutní; zaměstnanec stává se součástí organismu svého zaměstnavatele, státu nebo jiného nositele veřejné moci a veřejná moc tohoto zaměstnavatele, která mu přísluší nade všemi jeho poddanými štipňuje se tu ve zvláštní veřejnou moc služební, opodstatněnou zvláště kvalifikovaným svazkem, jimž zaměstnanec jako aktivní činitel veřejné správy u srovnání s ostatními poddanými je se svým zaměstnavatelem spoután, a zahrnující v určitém úseku celou osobnost zaměstnancovu. Pro zaměstnance vyplývá z mocenského poměru onoho zvláštní služební povinnost. Tato veřejná služební povinnost neznamená toliko závazek k určitému plnění, nýbrž nad to dále povinnost oddati se službě celou bytostí; je charakterisována zvláštní povinností věrnosti, která proniká celý služební poměr a — ač především povahy morální, — jeví se také právně zejména tím, že poru-

šení její může stíháno býti disciplinárně, a že dochází výrazu i zevnějšího požadavkem služební přísahy. Právní praeponderance vůle zaměstnavatelovy, jež charakterisuje služ. poměr veřejný jako zvláštní poměr mocenský jeví se jak při založení a rozvázaní poměru, tak i za jeho trvání ve služebních rozkazech, určujících jednostranně autoritativně rozsah i obsah služ. povinnosti, a posléze zvláště význačně v disciplinární moci zaměstnavatele, stanovící a ukládající jednostranně tresty pro porušení služební povinnosti, kterážto moc je výronem moci vrchnosteské a je tedy principiálně vyloučena tam, kde — jako v civilistickém poměru služebním — jde o právní poměr subjektů zásadně právně koordinovaných. Nelzeť pak zejména proti veřejné povaze služebního poměru úředníků obecních s úspěchem namítati, že zákonem samým obor jich působnosti není nijak určen, aniž jim propůjčena nějaká moc úřední, na základě níž by mohli jednati jménem obce. Vždyť pro pojem veřejné služby je zcela lhostejno, zda práce, které zaměstnanec konati má pro zaměstnavatele, záleží v tom, že na základě udělené mu moci zástupčí jedná jeho jménem na venek, či je-li působnost jeho rázu čistě faktického. Není pro pojem veřejného poměru služebního nijak nutno, aby zaměstnanec měl vůbec nějaký obor působnosti, úřad, tím méně pak aby měl úřad, který by ho opravňoval jménem zaměstnavatele s právním účinkem pro tohoto projevovati vůli na venek ať v oboru práva soukromého či veřejného, nebo dokonce jménem jeho vykonávati moc vrchnostenskou. Výhradně o to jde, zda služební povinnost, na základě které koná práce jemu přikázané jakéhokoliv druhu a která znamená v první řadě nic jiného, nežli stav: býti k dispozici pro práce, které zaměstnavatel určí, — má ráz veřejnoprávní či soukromoprávní. Tytéž nedostatky, které vytýkají se tu úředníkům obecním, vyskytují se i v oboru služby státní, aniž by bylo pochybnosti o tom, že i ti zaměstnanci státní, kteří nemají úřadu spojeného se zástupčí mocí a jichž obor působnosti není určen zákonem, nýbrž jen služebními příkazy, přes to stejně jako jiní jsou ku státu ve služebním poměru veřejnoprávním. Z veřejnoprávní povahy služebních poměrů státních a komunálních plyne pak i veřejnoprávní povaha majetkoprávních nároků z poměru toho vzházejících. Názor, jenž každý majetkový nárok pokládá eo ipso za nárok soukromoprávní, postrádá vnitřního odůvodnění a je také v rozporu s platným právním řádem, který četné nároky majetkoprávní, na př. nároky na daně a jiné veřejné dávky a příspěvky, nároky na chudinskou podporu, vyživovací příspěvky, na náhradu ošetrovného a jiné pokládá nesporně za veřejnoprávní. Rovněž nelze souhlasiti s názorem, jako by šlo o poměr smíšený, založený ve smíšené veřejno-soukromoprávní smlouvě služební; celý poměr zakládá se jednotným správním aktem, ustanovením ve veřejné službě, z něhož vzniká jak mocenský poměr služební a služební povinnost, tak i majetkové nároky zaměstnance, kteréž — když se poskytnou — tvoří integrující součást konkrétního poměru, jenž svými podstatnými momenty je však charakterisován jako poměr práva veřejného. Konečně nelze obhájeti soukromoprávního rázu majetkových nároků z poměru služebního ani s hlediska, že by byly poskytnuty převážně v zájmu zaměstnance, neboť rozhodny jsou tu stejnou měrou i zájmy veřejné: získání a udržení potřebných pracovních sil pro veřejnou správu a snaha, zajištěním existence a tím neovislostí zaměstnance

učiniti ze služebníka, závislého na představeném jeho, orgán sloužící zájmům celku. Také pozitivní úprava právní, které se dostalo služebním požitkům zaměstnanců státních a komunálních, nesvědčí tomu, že by zákonodárce hleděl na ně jako na pouhou soukromoprávní úplatu za práce konané v základě soukromoprávní smlouvy služební. Ovšem není vyloučeno, aby stát stejně jako jiné veřejné korporace územní neopatrovaly si pracovní síly také pouhou soukromoprávní smlouvou služební, která pak ovšem zakládá prostý soukromoprávní obligační poměr mezi oběma stranami podléhající předpisům všeobecného zákoníka občanského a judikatuře rádných soudů. Zaměstnanec takový stojí však mimo správní organismus dotyčné korporace a zůstává vůči ní samostatnou osobou cizí. Principiálně vyloučeno jest tedy uznání takového poměru všude tam, kde jde o funkce veřejné, jež korporace ona může po právu vykonávati jen sama, a kde tedy výkon soukromoprávním zmocněncem je zásadně nepřipustným. Avšak i mimo tyto případy nelze existenci takového pouze soukromoprávního poměru praesumovati tam, kde zaměstnanec ustanoven jest na určité místo, v správním organismu té které korporace systemisované, a podroben je, — jako v konkrétním případě — normálnímu úřednickému a služebnímu řádu (služební pragmatice) této korporace. Dlužno-li však dle toho, co řečeno, ve smyslu našeho právního řádu uznati služ. poměr zaměstnanců státních a komunálních — pokud nejde o výjimečný případ zaměstnance pouze »smluvního« — za poměr práva veřejného, pak normovaná kompetence úřadů správních k rozhodování sporů z poměru toho — čítaje v to spory o nároky majetkoprávní — jeví se pouhým důsledkem odpovídajícím zásadnímu rozhraničení kompetence soudů s jedné a úřadů správních s druhé strany, a nikoli ustanovením výjimečným, které by analogického použití nepřipouštělo. Než i druhá podmínka pro použití analogie jest dána: všechny momenty, které služebním poměrům zaměstnanců státních a komunálních dodávají povahu veřejnoprávní, dány jsou i ohledně obcí statutárních a tedy i ohledně obce hl. města Prahy. Jdeť o útvary právně ostatním obcím zcela rovné. Není tedy příčiny, proč nehleděti i na úředníky obce Pražské pod zorným úhlem základního pojetí zákona ze dne 23. července 1919, čís. 443 sb. z. a nepojímati jich za úředníky veřejné. A naopak jsou tu důvody pro uznání veřejnoprávní povahy jich služebního poměru tím silnější, čím význačnější místo v celkové organizaci veřejné správy přiznáno je obcím statutárním tím, že ve svém obvodu obstarávají veškeru správu veřejnou, vykonávanou jinak státním politickým úřadem prvé stolice. Pokud pak jde speciálně o zaměstnance obce Pražské, pro něž dle cit. ustanovení statutů ve velkém rozsahu platí materiálně stejné předpisy jako pro úředníky státní, selhává tu dokonce i hlavní námítka, uvedená proti veřejnoprávní povaze služ. poměru úředníků obecních; že totiž nemají úřadu, který by je opravňoval jménem obce jednati. Neboť magistrátní radní a po případě jiní magistrátní úředníci mají v městské radě votum decisivum stejně jako členové městské rady (§ 130 stat.), a v oboru působnosti magistrátu sami, ať ve sboru, ať jednotlivě, obstarávají přímo veřejné funkce obci svěřené. Obor jich působnosti je tedy určen, je jim zákonem samým propůjčena určitá moc úřední (§ 146 stat.). S druhé strany však § 77 stat. vyslovuje principiálně rovnost postavení všech zaměstnanců obecních se zaměstnanci magistrátu, takže — nutno-li přiznati veřejnoprávní povahu

služebnímu poměru zaměstnanců magistrátu — nelze ji popřítí ohledně zaměstnanců ostatních. Veden těmito úvahami konfliktní senát uznal, že norem daných o kompetenci k rozhodování sporů ze služebního poměru úředníků státních a speciálně úředníků obcí nestatutárních užití jest analogicky i na rozhodování sporů ze služebního poměru úředníků obce Pražské, a uznal proto za příslušné k rozhodnutí sporu, o němž jde, úřady samosprávné.

Seznamy vypracoval
Dr. BOŘIVOJ PEKÁREK,
místotajemník nejvyššího soudu.

Věcný seznam abecední.

Abstraktní škoda viz smlouva kupní.

Advokát: ručení za náměstka čís. 482.

Advokátní praxe viz kandidát advokacie.

Akcept (směnečný) vlastní dlužníkův: nemůže býti předmětem zadržovacího práva dle čl. 313 obč. zák. čís. 630.

Akkreditiv: honorování jeho proti příkazu čís. 493.

vyplacený bankou, ač předložený nákladní list naměl označení duplikát čís. 732.

Alternativní plnění: pokud může býti žalobcem odvoláno čís. 676.

Amortisace viz umoření.

Assignace viz poukázka.

Automobil viz ručení za škodu.

Bagatelní nároky, pohledávky viz pohledávky nepatrné.

Banka rakousko-uherská: nárok čsl. republiky na získání protihodnoty za závazky dle nařízení č. sb. 246/1919 jest nárokem veřejnoprávním čís. 372.

Bankovka: nárok eráru na náhradu škody, jež mu byla způsobena podloudným obchodem padělanými bankovkami, jest nárokem soukromoprávním čís. 375.

kdo platil bankovkou, opatřenou padělaným kolkem, není příjemci povinen náhradou, dal-li tento bankovku dále, aniž stihla ho z toho povinnost, odškodnit dalšího příjemce čís. 674.

ten, komu bylo placeno bankovkou opatřenou padělaným kolkem, může žádati opětné zaplacení jen proti tomu, že přijatou bankovku vrátí čís. 607.

platil-li kupitel bankovkou, opatřenou padělaným kolkem, ručí prodávateli ze správy i dle všeobecných předpisů o smlouvě tržové čís. 700.

Bezelstný držitel viz držitel bezelstný.

Bezplatný byt viz byt bezplatný.

Běžný účet viz účet běžný.

Bolestné, rozsah jeho čís. 386.

Bursovní soud rozhodčí viz rozhodčí soud.

Bydliště: pobyt v hotelu nevylučuje, že host má v témže místě řádný byt čís. 735.

Byt: služebnost užívání jeho, propůjčená neprovdané ženě do její smrti, neopravňuje ji v případě sňatku, by do bytu vzala svého manžela čís. 565.

Byt bezplatný (nař. č. sb. 223/1919): podání žaloby o vyklizení jeho, soudní svolení k výpovědi není ještě exekučním titulem čís. 592.

— **společný manželů:** používá-li jej manželka po rozvodu čís. 748.

Bytový úřad viz úřad bytový, zábor bytu.

Cena obecná: pojem čís. 706.

stavební cena pozemku, je-li takto upotřebitelným pouze pro majitele sousedního pozemku čís. 468.

Cenné papíry: prodej jich komisionářem na burse čís. 696.

Cesta nezbytná: pořad práva, navrhováno-li, by jí bylo zakázáno překládati mimo meze vytčené usnesením jí povolujícím čís. 388. nestačí průkaz (§ 17 zák.), že peníz, rovnající se odškodnému, dán byl na poštu pro odpůrce čís. 743.

zřízení její nemůže žádati pachtýř pro spachtovaný pozemek, byt naň uplatňoval požadovací nárok čís. 816.

Cizí stát: nelze žalovati u tuzemských soudů čís. 639, 705, 712.

Cizoložství: viz rozluka manželství.

Cizozemci: mohou se pro spor o rozluku manželství podrobiti soudu tuzemskému čís. 557.

ohledně cizozemského nezletilce jest tuzemským soudům poručenským vykonávati pravomoc dle tuzemských zákonů čís. 749.

Cizozemský exekuční titul viz exekuce.

Clausula rebus sic stantibus: ohledně úmluvy, již se strany před převratem podrobily rozhodčímu soudu Vídeňské bursy čís. 373.

jde-li o rozsudečný výrok o výživném nebo o výši úrazového důchodu čís. 812.

viz též nemožnost plnění.

Darování dle §u 1247 obč. zák.: pojem čís. 397.

z důvodu cizoložného poměru mezi dárce a obdařeným příčí se dobrým mravům čís. 821.

Dcera nemanželská viz dítě nemanželské.

Delegace dle §u 31 j. n.: dlužno si vyžádati vyjádření stran a soudu čís. 731.

Deserter viz sběh.

Deposice soudní viz složení k soudu.

Dešřová voda viz voda.

Dědic: důvod nehodnosti dle §u 543 obč. zák. čís. 486.

ve sporu proti pozůstalosti dosud neodevzdané jsou dědicové jejími zástupci, nikoliv společníky v rozepři čís. 566.

Dědici: podmínky oddělení jeho čís. 492.

Dělnické pojištění viz pojištění dělnické.

Dítě manželské: o podaném odporu dle §u 156 obč. zák. za stanovených podmínek jest jednati v řízení nesporném čís. 683.

pokud může odporovati manželskému zrození manžel. jenž v době sňatku věděl o těhotenství manželky čís. 496.

— **nemanželské:** nemá proti otcí nároku na výbavu čís. 406.

pokud může i provdaná dcera žádati na otcí výživu a zaopatření čís. 610.

pokud má nárok na zaopatření čís. 756.

pokud se může domáhati zaopatření, byl-li s otcem uzavřen smír čís. 761.

viz též výživné.

Divadlo: ručení za úraz herce na scéně čís. 703.

Dobírka viz smlouva kupní.

Dobrovolná dražba viz dražba dobrovolná.

Dodací smlouva viz smlouva dodací.

Dodání pracovních sil: právní povaha smlouvy čís. 403.

— zboží viz smlouva dodací.

Dodatečná lhůta viz lhůta dodatečná.

Dolování viz horní právo.

Doložka na faktuře viz faktura.

Domovské právo: změnil-li je manžel po rozvodu, nemá to vlivu na domovské právo manželky čís. 472.

Doprava železniční nákladní: nepoužije-li dráha oprávnění §u 58, odstavec prvý, žel. dopr. ř., má nárok na dopravné dle sazbové položky na zboží deklarované čís. 483,

byla-li zásilka jako přespočetná prodána, jest posuzovati nárok dle zásad občanského zákoníka čís. 562,

proti příjemci účinkují i úmluvy mezi odesílatelem a dráhou, jež nejsou zřejmy z nákladního listu čís. 758,

mezinárodní úmluva nemá v čsl. republice platnosti čís. 832,

ručení za škodu viz tamže.

Dovětek: při sporech o platnosti jeho nelze postupovati dle §u 125 a násl. nesp. řiz. čís. 481.

Dovolací stížnost viz stížnost dovolací.

Dovolání: nepřipustno žalobcovo, byla-li ve sporu o hodnotu 1000 Kč, nepřevyšující žaloba prvým soudem zamítuta vůbec, odvolacím pro tentokrát čís. 593,

připustno žalovaného čís. 797.

Doznání: nemůže jím o sobě býti dokázán důvod rozluky čís. 820.

Dražba dobrovolná: při propachtování a nároky dosavadních pachtýřů čís. 573,

závaznost dražebních podmínek, třebaš nebyly pojaty do dražební vyhlášky čís. 620.

— **exekuční:** spoluvlastník nemovitosti, jehož podíl nebyl ve dražbě, není účastníkem dražebního řízení, týkajícího se podílu druhého spoluvlastníka čís. 479.

— opětná: i nadzástavní věřitel jest oprávněn jí navrhnouti čís. 451.

Drobní pachtýři viz zajištění půdy.

Držitel bezelstný: vlastník může na něm žádati vydání peníze, který za věc utřžil čís. 529.

Důchod úrazový: změnil-li se podstatně rozhodující okolnosti, lze se domáhati změny rozsudečného výroku čís. 812.

Důkaz viz doznání.

— zajištění důkazů viz tamže.

Duplikát nákladního listu: význam pro vyplacení akreditivu čís. 732.

Důvod rozluky viz rozluka manželství.

Důvod žalobní: pojem čís. 463.

Erár bývalý c. k.: povinnost platiti v Kč čís. 760.

Evikce: nevztahuje-li se k ní předpis §u 49 čís. 8 j. n. čís. 733.

Exekuce: dražba viz tamže, hypoteka simultanní viz tamže.

odklad exekuce viz tamže.

prozatímní opatření viz tamže.

příslušnost viz tamže.

výpočet čl. III. uv. zák. je výlučným čís. 375,

otázku měny nelze řešiti čís. 764,

rozhodnutí politické správy o vyvlastnění půdy k děláni hor není exekučním titulem pro soudní exekuci čís. 544,

lze exekučně zabaviti nárok povinného proti vymáhajícímu věřiteli na složení kauce do rukou strany povinné čís. 753,

k vynucení podpisu smlouvy lze povolit jen, kryje-li se obsah smlouvy přesně s obsahem exekučního titulu čís. 767,

pokud lze proti dlužníku povolití exekuci pro rušební činy příslušníků jeho domácnosti a jeho čeledi č. 633,
proti státu pro závazky soukromoprávní č. 568,
pokud může dlužník domáhati se nejen odkladu, nýbrž i zrušení exekuce pro nárok závislý na vzájemném plnění vymáhajícího věřitele č. 545,

platí ustanovení §u 527, odstavec druhý, c. ř. s. č. 730,
rozsudky vynesené na Těšinsku Polskými soudy č. 550,
tituly, zřízené před státním převratem v území, jež v době vzniku patřilo do obvodu bývalých království a zemí na říšské radě zastoupených, po státním převratu nebylo však přivtěleno do státní oblasti Československé republiky č. 506,

pokud jest zabavitelným drahocenný, pro dlužníka při výkonu povolání nepostrádatelný předmět č. 425,
na kutací právo a dílo č. 701,
dle §u 354 ex. ř.: nárok vymáhajícího věřitele na náhradu č. 744,
dle §u 354 ex. ř. a nikoliv dle §u 349 ex. ř., zavázal-li se kdo, odevzdati pronajímateli byt, užívaný osobou, jež není jeho podnájemníkem č. 489,

dle §u 355 ex. ř.: povolení prozatímního opatření dle §u 384 ex. ř. jest pouhým exekucním titulem č. 737,
zajišťovací: podmínky přípustnosti v případě čl. XXVII. uv. zák. č. 622,

na platy a výživné zaměstnanců (zák. č. sb. 314/1920),
pokud lze vésti exekuci dle odstavce druhého §u 1 pro nároky nemanželské matky č. 618.

Faktura: jinaké doložky než dle §u 88, odstavec druhý, j. n. nestanou se nevýtkováním součástí smlouvy č. 446,

doložka splatná a žalovatelná; včasné zaslání ve smyslu §u 88, odst. 2 j. n. č. 582,

viz též příslušnost dle §u 88 odst. 2 j. n.

Fideikomis viz svěřenství.

Fideikomisární substituce viz substituce.

Finanční prokuratura: pokud zastupuje církevní majetek v jednání o požadovacím právu drobných pachtýřů č. 583.

Firma společnosti s ruč. obm. viz společnost s ruč. obm.

Fiskus cizího státu viz stát.

Fond nemocniční pražský: nárok na příspěvek promlčuje se po uplynutí pěti správních let č. 735.

Hainý náleží k osobám ve smyslu §u 49 č. 6 j. n. č. 434.

Herec: ručení za úraz na scéně č. 703.

Hereditas iacens viz pozůstalost.

Hlína: dobývání její na cizím pozemku jest nepravdělnou osobní služebností č. 463.

Hodnota viz cena.

Honitba: pokud mohou držitelé jednotlivých pozemků žalovati na soudě předsedu družstva o zaplacení připadající na ně části výtěžku č. 627.

Honorování akreditivu viz akreditiv.

Horní právo: ustanovení §§ 98 a 103 horn. zák. týkají se pouze odškodného za užívání pozemků a nikoliv náhrady škody, způsobené dolováním č. 380.

pořad práva dle §u 103 horn. zák.; rozhodná doba pro stanovení přiměřeného odškodnění za pozemky, přenechané k dolování č. 400.

rozhodnutí politické správy o vyvlastnění půdy k děláni hor není exekucním titulem pro soudní exekuci č. 544.

Hospedářská rada obecní není státním úřadem č. 609.

— — okresní nemá způsobilosti býti stranou č. 785.

— **správa velkostatku** nemá procesní způsobilosti č. 464.

Hranice: bylo-li se domáháno uznání vlastnického práva k určité ohraničené, žalovaným užívané části pozemku, nelze postupovati cestou nespornou č. 688,

dospěl-li soud ve sporném řízení k názoru, že pořad práva jest nepřipustný, musí žalobu odmítnouti č. 790.

Hromadění nároků bagatelních s nároky přes 100 K v jedné žalobě č. 805.

Hromadná osoba: ručení č. 725.

Hypoteka simultánní: pokud nelze vyhověti žádosti za vklad zástavního práva za náhradní nárok (§ 222 odst. 4 ex. ř.) č. 504.

Choromyslnost viz rozluka manželství.

Chudí viz právo chudých.

Chudinská péče viz obec.

Impotence viz nemohoucnost.

Inserát viz prozatímní opatření.

Jednatel viz společnost s ruč. obm.

— **nezmocněný** (§ 1035 obč. zák.): uzavřevší smlouvu pro společnost s ruč. obm., dosud do rejstříku nezapsanou č. 515.

Jistota viz prozatímní opatření, zástavní právo.

— **žalobní:** lhotejno, kde žalobce bydlí a má svůj majetek č. 787.

Jmění obecní viz obec.

Kandidát advokacie: předpis čl. I. nař. č. sb. 651/1919 a § 1 č. sb. 176/1920 platí též pro kandidáty, kteří v době skončení svých právnických studií konali již vojenskou službu č. 631,

čl. I. nař. č. sb. 651/1919 vztahuje se i na kandidáty, kteří již před podáním žádosti za zkoušku ze služby v československém vojsku vystoupili č. 771.

Katastrální mapa viz mapa.

Knihovní věci: nelze užití ustanovení §u 15 nesp. řiz. č. 707.

— **poznámka** viz poznámka.

Komisionář: banka vůči upisovateli válečných půjček č. 685,

vzdání se práva dle čl. 376, odst. 3 obč. zák. komitentem č. 686, pokud jest oprávněn prodati cenné papíry na určité burse č. 696, strany mohou úmluvou upravití práva a závazky odchýlně od obchodního zákonníka a obchodní zvyklosti č. 754,

použití čl. 376 odst. 3 obč. zák., jde-li o prodej cenných papírů na burse; právní poměr ke komitentu č. 802.

Koncesionář dráhy viz ručení dráhy.

Konkurs: nárok na náhradu škody, způsobené vyhlášením konkursu nepatří do úpadkové podstaty č. 512.

Konto — W.: č. 686, 754, 802.

Kontokorent či běžný účet č. 776.

Korespondent: příslušnost pro spory se zaměstnavatelem č. 762.

Koupě krycí viz smlouva kupní.

Krycí koupě viz smlouva kupní.

Kůň vojenský: není vyloučen z právního obchodu; neoprávněný prodej jeho č. 733.

Kupní cena viz smlouva kupní.

— **smlouva** viz smlouva kupní.

Kutací právo: exekuce na ně; příslušnost čís. 701.

Kvittance: povinnost vykvitovati zapravený díuh postihuje i zákonného zástupce věřitelova čís. 523.

Legitimace viz náhrada škody, stížnost, způsobilost procesní.

Ležící pozůstalost viz pozůstalost.

Lhůta: vliv soudních prázdnin, je-li konec lhůty stanoven k určitému dni čís. 354.

— **ohlašovací:** k umoření listin čís. 589.

— dle Šu 933 obč. zák.: počíná dodáním dobytčete čís. 410, jest preklusivní, ustanovení Šu 89 org. zák. tu neplatí čís. 419.

— dle Šu 967 obč. zák.: čítá se ode dne vrácení; nevztahuje se k nároku na úschovně čís. 604.

— dle čl. 349 obch. zák.: počíná dodáním zboží, nikoliv již plněním smlouvy čís. 513,

vztahuje se i k nárokům na odškodnění, pokud vyvěrají z nesplnění smluvní povinnosti čís. 675,

nevztahuje se k případům, kde dodáno jiné než objednané zboží čís. 798.

— dle čl. 356 obch. zák.: může být poskytnuta i nedoporučeným dopisem čís. 577,

nepřiměřenost její nemůže uplatňovati prodávatel, jenž pro vzestup cen odepřel plnění čís. 718.

— dle Šu 575 c. ř. s.: neplatí v řízení o žalobě zaměstnavatele na zaměstnance o vyklizení služebního bytu. čís. 775,

platí i ve sporech o žalobě drobného pachtýře proti propachtovateli na odězdání pozemku na prodlouženou dobu pachtovní čís. 835.

— dle Šu 575, odst. 3 c. ř. s.: nelze si jí povšimnouti z povinnosti úřední k oposiční žalobě čís. 548,

neplatí, je-li exekučním titulem rozsudek dle § 569 c. ř. s. čís. 778.

— dle Šu 391, odst. 2 ex. ř.: přiměřenost její čís. 809.

Lichva (nař. ze dne 12. října 1914, čís. 275 ř. zák.): není tu, dal-li si věřitel na úhradu své ohrožené pohledávky postoupiti o něco vyšší pohledávku dlužníkovu čís. 663.

Manžel: nemůže žádati, by ho manželka sledovala, žije-li sám ve společenství s jinou ženou čís. 376,

není oprávněn sdíletí byt, jenž propůjčen byl jako služebnost jeho manželce za svobodna čís. 565.

Manželka rozvedená: spoluužívání společného bytu, jehož nenajala, po rozvodu čís. 748.

Manželský původ dítěte viz dítě manželské.

Mapa pozemková a katastrální: nesrovnalost čís. 404.

Matrika: oprava její k podnětu opatrovnického soudu, bylo-li zanešeno manželské dítě jako nemanželské čís. 591.

Meliorační břemena: byl-li je nucen kupitel zapraviti, ač jich výslovně nepřevzal čís. 527.

Mezitímní návrh určovací viz návrh určovací mezitímní.

Měna: prisouzených útrat řídí se předpisem Šu 1420 obč. zák. čís. 367,

závazek assignáta, jenž v době před okolkováním bankovek přijal na území čs. státu od cizozemského assignanta poukaz na výplatu v korunách na tomto území čís. 379,

závazek kupitelův, by placeno bylo u Pražské poštovní spořitelny čís. 382,

cizozemský dlužník pohledávky, znějící na koruny a splatné v tuzemsku, jenž otálel se zapravením až do započeti akce okolkovací čís. 405,

platil-li dlužník z cizozemska neoprávněně takovým způsobem, že věřiteli nebylo lze dáti bankovky včas okolkovati čís. 445,

placení složenkami Vídeňské poštovní spořitelny po 6. únoru 1919 čís. 549, 571, 697,

nař. č. sb. 167/1919 vztahuje se na účty vůbec čís. 551,

nevztahuje se k pohledávce, jež vstoupila novací na místo pohledávky z obchodního spojení čís. 664; nevztahuje se k ojedinelým pohledávkám; soud není vázán názorem ministra financí čís. 740,

Šu 6 zák. čís. 187/1919 jest použití i tehdy, když věřitel bydlí mimo oblast Čs. republiky čís. 664,

je-li cizozemcem a platiště v cizozemsku čís. 740,

splniště závazku přejímatele dluhu čís. 555,

je-li pohledávka, splatná v cizozemsku, pojištěna na tuzemské nemovitosti čís. 638,

Konto W: čís. 686, 754, 802,

povinnost bývalého c. k. eráru platiti v Kč čís. 760,

podána-li žaloba, domáhající se zaplacení v K, před měnovou rozlukou čís. 764,

při placení nájemného z tuzemské nemovitosti do ciziny čís. 777.

výživného nemanželského dítěte, je-li otec v cizině čís. 782,

splniště pro závazky dráhy k náhradě dle Šu 84 a 88 dopr. ř. žel. čís. 832.

Mimosoudní výpověď viz výpověď.

Místnosti obchodní viz ochrana nájemců.

— **spolkové** viz ochrana nájemců.

Mzda: nemá na ni nároku dítě, jež pracuje na statku otcově a tento je vydržuje čís. 450,

nárok dle Šu 1154 b) obč. zák. při opětovném onemocnění dělníka čís. 518; i byl-li nemocen dále než jeden týden; mzda za týden kalendářní čís. 710;

není závislým na tom, že zaměstnanec hlásil nemoc zaměstnavateli čís. 724.

Nabídka ku smlouvě: náležitosti její čís. 757.

Nádražní šatna viz ručení dráhy.

Náhrada: dle Šu 7 cis. nař. 131/19: jest jí určiti v řízení mimosporném i tehdy, je-li sporno, komu přísluší čís. 564.

— **škody:** nárok manželův, že odpadla mu usmrcením manželky bezplatná pracovní síla čís. 386,

legitimace k žalobě, byla-li úrazem způsobena újma osobě třetí čís. 390,

nárok proti veřejnoprávnímu svazu, ježto neudržoval veřejné cesty v řádném stavu, jest nárokem soukromoprávním čís. 449,

dle Šu 1310 obč. zák. lze se jí domáhati teprve, když před tím marně bylo se domáháno žalobou náhrady škody na osobách k tomu povinných čís. 462,

poškozen-li čeledín zvířetem, jež již delší dobu znal čís. 461,

rozsah povinné péče čís. 471,

kdo bezprávně osvojil si vládu nad cizí věcí, jest práv z jejího poškození po dobu, dokud věc jest v jeho moci čís. 487,

viz též ručení za škodu.

Nájem: bylo-li při pronájmu movité věci mluveno, že nájemce může věc kdykoliv za určitou úplatu koupiti, jest to úmluva o smlouvě budoucí (§ 936 obč. zák.) čís. 393.

— **bytu:** najala-li si byt pouze manželka, působí exekuční titul proti ní znějící i proti jejímu manželi, jenž s ní sdílí společnou domácnost čís. 433, viz též smlouva nájemní, ochrana nájemců, vyklizení, výpověď.

Náklady výrobní viz nemožnost plnění.

Nakupovač obilního ústavu viz obilní ústav.

Nález rozhodčího soudu viz soud rozhodčí.

Náměstek: ručení za něho tím, kdo si ho zřídil čís. 482.

Námítka nepřislušnosti viz přislušnost.

Námítka proti výpovědi viz výpověď.

Nároky nepatrné viz pohledávky nepatrné.

Nařízení: vydaná na základě zákona č. sb. 307/1919; kdy pozbývají platnosti čís. 480.

Návrh určovací mezitímní: lze vyřešiti i otázku, jež dotýká se práva třetí osoby, jež není stranou rozepře čís. 653.

Nehodnost dědická viz dědic.

Nemanželská dcera viz dítě nemanželské.

Nemanželské dítě viz dítě nemanželské.

— **otcovství** viz otec nemanželský.

Nemocenská pokladna — přezkoumávaní nález rozhodčího soudu není řádným soudům dovoleno čís. 672.

Nemocniční fond viz fond.

Nemohoucnost: relativní, tkvící v zrůdnosti duševní čís. 741.

Nemožnost plnění: jest posuzovati dle poměrů v době vydání rozsudku; pokud jest použiti §u 409, odstavec druhý, c. ř. s. čís. 399, stouply-li výrobní náklady čís. 409.

Nepatrné nároky, pohledávky viz pohledávky nepatrné.

Neplatnost kupní smlouvy viz smlouva kupní.

Nepřekonatelný odpor viz rozluka manželství.

Nesporné řízení: pokud usnesení nebylo doručeno, může soud od něho upustiti čís. 457.

Neúčinnost smluv (§ 879 obč. zák.) nepomíjí tím, že zákonný zákaz byl na potom zrušen čís. 797.

Nezákonost zřejmá (§ 16 nesp. říz.) pojem čís. 745.

Nezbytná cesta viz cesta nezbytná.

Nezpůsobilost (§ 1315 obč. zák.): pojem čís. 833.

Notářské poplatky: vyloučen dovolací rekurs čís. 634.

Notářský spis: nezbytný, jde-li o manžele rozvedené čís. 667.

Nouzové peníze viz peníze.

Novoty (§ 482 c. ř. s.): pokud přípustny, zrušen-li rozsudek a nařízeno doplnění čís. 453; v rekursu lze poukázati ke skutečnostem obecně známým a k předpisům zákonným čís. 506.

Občanství státní: změnil-li je manžel po rozvodu, nemá to vlivu na státní občanství manželky čís. 472.

Obec: nárok na náhradu nákladu, jenž obec postihoval dle zákonů o chudinském opatrování, jest nárokem soukromoprávním čís. 431, viz též pořad práva, (zákon č. sb. 421/1919): rozhodná doba pro převod nemovitosti čís. 561,

rozhodnutí o tom, zda nemovitost byla před knihovním převodem majetkem soukromým či obecním jménem neb statkem čís. 659.

— **statutární:** rozhodovati o nárocích úředníků na služební požitky jsou povolány úřady samosprávné... dodatek.

Obecná hodnota: pojem čís. 706.

Obecní rady hospodářské viz hospodářské rady.

Obhájce svazku manželského: nelze mu zříditi zástupce nebo náměstka pro jednotlivé úkony procesní čís. 455,

jest oprávněn napadnouti rozsudek, jímž žaloba o rozluku byla zamítnuta z důvodu, že manželství bylo již právoplatným rozhodnutím cizozemského soudu rozloučeno čís. 472,

jest zmatečností, byl-li projednán rozlukový spor bez něho čís. 535, ve sporech o rozluku není povinen podati dovolání čís. 536.

Obchod podlédný bankovkami viz bankovka.

Obchodní místnosti viz ochrana nájemců.

— **pomocník** (zák. ze dne 16. ledna 1910 čís. 20 ř. zák.): jedním z překročením příkazu nestal se ještě nevhodným zaměstnavatelsky důvěry čís. 447,

náleží sem stavbyvedoucí a poříč čís. 491,

má-li nárok na tantiemu dle obchodního zisku čís. 531,

služební smlouva může přijíti k místu, i konkludentním jednáním stran čís. 661,

nenastoupí-li službu, může zaměstnavatel žádati pouze náhradu škody čís. 762,

nárok na smlouvený plat za tříměsíční výpovědní lhůtu dle §u 5 nař. č. sb. 14/1919 podléhá časovému omezení §u 34 zák. o obch. pom. čís. 765,

viz též smlouva služební, zaměstnanec.

Obilní ústav válečný: nakupovač jest jeho zmocněncem, nikoliv komisioňářem ve smyslu obchodního zákona čís. 727.

Objednatel viz smlouva o dílo.

Obnova pachtu (zákon č. sb. 593/1919): vztahuje se též k pachtům, jež dle smlouvy končí se přesně stanoveným dnem kalendářním čís. 389, námítka proti oznámenému nároku nelze uplatňovati sporem čís. 611, o žalobě na odevzdání pozemku platí kratší lhůty §u 575 c. ř. s. čís. 835.

Obnova řízení: z důvodu čís. 7 §u 530 c. ř. s. a byl-li původní rozsudek pro neúplnost řízení zrušen soudem odvolacím dříve, než-li bylo rozhodnuto o obnově čís. 453, dle §u 530 čís. 7 c. ř. s.; liknavost v původní rozepři; stačí možnost, že novými průvody přivodí se výsledek, příznivější žalobci o obnovu; rozhodnutí o útratách čís. 813.

Ocenění žalobcovo: závaznost pro soud čís. 786.

Oddělení dědictví: podmínky čís. 492.

Odevzdání věci: prohlášením dle §u 428, druhý případ, obč. zák.; znamením dle §u 427 obč. zák. čís. 456, znamením: nestačí, že byl odevzdán klíč od pokladny, nikoliv však klíčky od schránky, v nichž věci byly uzamčeny čís. 458.

Odhad nemovitostí v řízení pozůstalostním čís. 440.

Odkazovací usnesení: návrh dle §u 261, odst. 6, c. ř. s. nelze učiniti jen pro případ právomoci usnesení, vyhovujícího námítce nepřislušnosti čís. 794.

Odkazovník: při sporu o návrhu jeho nelze postupovati dle §u 125 nesp. říz. čís. 481.

Odklad exekuce: recurs na usnesení dle §u 42 čis. 7 ex. ř. stało-li se před jeho vyřízením usnesení exekuci povolující právoplatným čis. 418, dle §u 42 čis. 7 ex. ř. jen za podmínek §§ 42—44 ex. ř. čis. 418, je-li nárok závislým na vzájemném plnění věřitele čis. 545, domáhá-li se dlužník plnění v méně rakouské čis. 641.

— **vyklizením** (nař. č. sb. 409/1920): podnájemník není oprávněn domáhati se odkladu exekuce povolené majiteli bytu proti nájemci čis. 650,

odložiti lze i exekuci teprve hrozící čis. 660, čis. 818, může se domáhati ten, kdo užívá bytu na základě nějakého práva čis. 699,

rozhodným jest chování se povinného teprve po vzniku exekučního titulu; hostejno, že titul spočívá na opatření úřadu správního; týká se i těch, kdo užívají místnosti bez schválení bytového úřadu; přiměřenost náhradního bytu čis. 818.

Odkladací účinek stížnosti viz stížnost.

Odpor nepřekonatelný viz rozluka manželství.

— dle §u 156 obč. zák.: za stanovených podmínek jest o něm jednati v řízení nesporném čis. 683.

— dle §u 213 ex. ř.: jest oprávněn podati dlužník v otázce měny, exekučním titulem nevyřešené čis. 638.

Odporučí žaloba: příslušnost čis. 429.

Odpuštění viz rozluka manželství.

Odstupné: ustoupil-li žalobce, domáhající se splnění smlouvy neb alternativně z důvodů odškodnění číselně udaného odstupného, od nároku na splnění smlouvy, jest povinen, by dokázal, v jaké výši mu odškodné přísluší čis. 677.

Odvolání: postup soudu, seznáno-li teprve při odvolacím řízení, že odvolací spis postrádá advokátova podpisu čis. 356, pokud jest nepojmenování odvolacího soudu závadou čis. 697.

Oferta viz nabídka.

Ohlašovací lhůta k umoření listin čis. 589.

Ochrana nájemcův:

1. nařízení ze dne 27. prosince 1918, čis. 83 sb. z. a n.

živnostenské místnosti nestanou se bytem, i když opatřeny byly kamny a nábytkem a živnostník tam hlídal a spal čis. 430, pojem obchodních místností čis. 509, 528, pokud se vztahuje na spolkové místnosti čis. 511, ochrana dle §u 7 a) vztahuje se i k smlouvám, jež po působnosti tohoto nařízení byly uzavřeny na dobu neurčitou; nedostatek soudního svolení má v zápětí zrušení výpovědi čis. 595.

2. Nařízení ze dne 9. února 1919, čis. 62 sb. z. a n.

pojem újmy a vzájemné odvažování její čis. 428, jde o nájem, byl-li pouze pronajat dům, třebaž za účelem, by v něm byla provozována živnost hostinská čis. 687.

3. Zákon ze dne 8. dubna 1920, čis. 275 sb. z. a n.

v řízení o soudním svolení k výpovědi jest dovolací recurs vyloučen čis. 605, 702, nevztahuje se na nájem stavební plochy k uložení stavebních requisit čis. 689, přípustnost žaloby na vyklizení; § 32 týká se pouze poměru mezi hostinským a hosty čis. 645,

nevztahuje se na nájem sportovního hřiště, na němž po pronájmu nájemce vystavěl baráky čis. 736.

Okres: pravomoc okresního výboru v hospodářských záležitostech čis. 470.

Okresní hospodářská rada viz hospodářská rada.

— **nemocenská pokladna viz nemocenská pokladna.**

— **silniční výbor viz silniční výbor.**

Opatrovník k činu: pokud nelze zříditi pro výrobní a hospodářská společenstva čis. 498.

Opatření prozatímní viz prozatímní opatření.

— **předběžná, v řízení nesporném; změnitelnost jich čis. 589.**

Opozděnost odvolání viz stížnost.

Oprava matricy viz matrica.

Opravný prostředek: legitimace příbuzných nezletilce v řízení nesporném čis. 394,

vzdání se jeho čis. 594,

nepřísluší účastníku proti právnímu názoru, sdělenému v úředním styku soudem veřejnému úřadu čis. 602,

poučení účastníků v řízení nesporném není nutným čis. 827.

Opuštění zlomyslné (§ 109 obč. zák.): pojem čis. 369,

viz též rozluka manželství.

Otec nemanželský: kdy lze se domáhati výživného sporem, uznáno-li otcovství čis. 734,

pokud při několika souložnicích v rozhodné době sporem nebo smírem o otcovství s jedním pozbývá dítě právní možnosti domáhati se uznání otcovství proti ostatním čis. 815,

viz též dítě, výživné.

Padělání bankovek viz bankovka.

Padělek: prodej jeho není prodejem zboží vadného, nýbrž bezcenného a tudíž prodejem neplatným čis. 501.

Pachtovní smlouva viz smlouva pachtovní.

Pachtýř: nemůže žádati za zřízení cesty nezbytné pro zpachtovaný pozemek čis. 816.

Pachtýři drobní (zák. čis. 318/1919) viz zajištění půdy.

Patent: podmínky zabezpečovacích opatření čis. 519.

Peníze nouzové: právní povaha; obmezení povinnosti k jich výměně čis. 438.

Platební rozkaz viz rozkaz platební.

Ptáčník viz spláště.

Pobyt viz bydliště.

Podlouhý obchod bankovkami viz bankovka.

Podnikatelstvo dráhy viz ručení dráhy.

Podpora v nezaměstnanosti viz pořad práva.

Podzemní prameny viz voda.

Pohledávky nepatrné: při hromadění jich jest použití předpisů §§ 448 až 453 c. ř. s. čis. 691.

hromadění jich s nároky přes 100 K v jedné žalobě; řízení bagatelní nelze pokládati za řízení zvláštní čis. 805,

připustno i ve sporech nájemních; ocenění žalobcovy váže obě strany čis. 422.

Pojistka: pokud je cenným papírem čis. 662.

Pojštění: domáhání se náhrady na soudě přímo neb žalobou určovací co do jsoucnosti nároku čis. 547.

— **zboží jest povinností odesílatelovou v době, kdy majetková bezpečnost na dražbách jest nejista čis. 378.**

— **úrazové dělnické:** nárok poškozeného zaměstnance proti podnikateli č. 437,
 pro přípustnost pořadu práva o žalobě dle ř. 46 úraz. zák. jest lhotejno, zda v žalobě tvrzeno, že podnikatel zavinil úraz úmyslně č. 635.
Poklop uzavírající sklepni otvor do ulice, jest dílem ve smyslu ř. 1319 obč. zák. č. 694.
Pokus smířovací viz rozvod.
Pokyn zemské správy politické na okresní politické správy, jenž nebyl řádně uveřejněn č. 359.
Policie vojenská: orgán její, jenž u výkonu služby zabavil bankovky, nemůže z této příčiny býti žalován č. 780.
Polír viz obchodní pomocník.
Pomocník obchodní viz obchodní pomocník.
Poplatky notářské: vyloučen dovolací rekurs č. 634.
Pořad práva (řádů soudů, § 1 j. n.): nepřipustný, jde-li o získání protihodnoty dle nařízení č. sb. 264/19 č. 372,
 nárok eráru na náhradu škody, jež mu byla způsobena podloudným obchodem s bankovkami, jest povahy soukromoprávní č. 375,
 nepřipustný, změněn-li běh dešťové vody, tekoucí po veřejné cestě č. 387,
 přípustný pro nárok proti obci o náhradu škody z úrazu pádem na neposypaném chodníku před obecním domem č. 390,
 přípustný o nároku propachtovatele proti pachtěři zabraného, státem však dosud nepřevzatého statku č. 408,
 přípustný, jde-li o nárok proti obci, jenž ji postihoval dle zákonů o chudinském opatrování č. 431,
 přípustný, jde-li o nárok na náhradu škody proti veřejnoprávnímu svazu, jenž neudržoval cesty v řádném stavu č. 449,
 přípustným, jde-li o nárok příjemce poštovní zásilky proti poště na náhradu škody č. 517,
 nepřipustným, jde-li o nárok na náhradu škody dle zákona o válečných úkonech č. 524,
 jde-li o žalobu dělníka na podnikatele č. 635,
 jde-li o rozvrh čistého zisku honitby č. 627,
 jde-li o žalobu proti cizímu státu č. 639, 705, 712,
 nepřipustným, jde-li o nárok státu na vrácení podpory v nezaměstnanosti, jež byla žalovanému neprávem vyplacena č. 670,
 nelze přezkoumávat správnost nálezu rozhodčího soudu okresní nemocenské pokladny č. 672,
 přípustným v otázce, zda stavebník vydržením nabyt práva hromadit stavivo na pozemku obecním č. 679,
 jde-li o nárok proti obci z ubytování vojenské asistence obilní rekviziční komise č. 722,
 pokud jde o žalobu proti orgánu vojenské policie č. 780,
 jde-li o zužitkování trávy v silničních příkopech č. 836,
 nepřipustný, jde-li o rozhodování o nárocích úředníků statutárních obcí na služební požitky... **dodatek.**
Požízení poslední: výslovné prohlášení dle ř. 579 obč. zák. st. znění; komu přísluší dokázati, že zůstavitel nebyl způsobilým pořizovati č. 370,
 jest neplatné, nepodepsali-li se svědkové jako svědkové posledního pořízení č. 690, 834,
 o neplatnosti rozhoduje se vždy v řízení sporném; ve sporu lze uplatňovati i jiné důvody neplatnosti, než byly uplatňovány v řízení pozůstalostním č. 834.
Poslední vůle viz pořízení poslední.

Posloupnost dědická ve statek střední velikosti viz usedlost střední velikosti.
Poškození viz náhrada škody, ručení za škodu.
 — **válečné** viz stát.
Pošta viz pořad práva.
Poštovní poukázka viz poukázka poštovní.
 — **řád:** nárok příjemce poštovní zásilky proti poště na náhradu škody č. 517.
 — **spořitelna** viz měna.
Poučení: o opravných prostředcích v řízení nesporném č. 827.
Poukázka: závazek assignáta a okolování bankovek č. 379,
 poukázal-li objednatel stejně znějícím projevem zhotovitele součástek výrobku, by dodal je tomu, kdo sdělati a dodati má zboží hotové, může onen, dodav tomuto součásti výrobku, požadovati na něm zaplacení č. 532,
 akkreditiv viz tamže.
 — **poštovní:** příjemce, jemuž vyplacena poštou bankovka padělaná, má přímý náhradní nárok proti poštovní správě; reklamační řízení nemusí tu předcházeti soudnímu uplatňování nároku č. 803.
Pozemková mapa viz mapa.
Pozemkový úřad: nerozhoduje o nároku propachtovatele proti pachtěři zabraného, státem však dosud nepřevzatého statku č. 408,
 soud jednáje o nárocích drobných pachtýřů dle zák. č. sb. 318/1919 nemůže vyvolati jeho rozhodnutí č. 616,
 pokud soud není oprávněn, by prozkoumával jeho posudek č. 825.
Poznámka knihovní: nepřipustna, jde-li o splnění smlouvy tržové č. 467,
 žaloby dědické dle § 823 obč. zák. č. 655,
 přípustna, jde-li o žalobu na rozdělení společného vlastnictví k nemovitostem č. 773,
 nelze poznamenati žalobu, již uplatňuje se obligační nárok na nemovitost č. 779.
Pozůstalost: nutno pokračovati v projednání, objeví-li se před vydáním odevzdací listiny nové jmění č. 394,
 vyskytla-li se dodatečná přihláška ze závěti č. 412,
 podmínky oddělení č. 492,
 přihlásivší se dědicové jsou zástupci jejími, nikoliv společníky v rozepři č. 566.
 — **ležící:** není jí jmění, vyskytnuvší se po odevzdání pozůstalosti č. 458.
Pracovní síla viz dodání.
Prameny podzemní viz voda.
Právo chudých: na lhůtu k podání stížnosti proti nepovolujícímu usnesení vztahuje se § 225, odst. 1 c. f. s. č. 739.
Praxe advokátní viz kandidát advokacie.
Prázdniny soudní: vliv na lhůty, jichž konec stanoven k určitému dni č. 354.
Pražský nemocniční fond viz fond nemocniční.
Procesní způsobilost viz způsobilost procesní.
Prodlení pachtýře v placení pachtovného č. 569.
 — **dlužníkově:** jest práv i ze škody povstale znehodnocením valuty č. 576,
 věřitel může uplatňovati veškeru vzešlou škodu č. 651.
 — **prodávatelově:** nastává teprve dnem, kdy mu dodati bylo možno č. 718.
 Civilní rozhodnutí. II.

Prohlášení za mrtva: formální podmínky pozdějšího návrhu, by bylo manželství prohlášeno rozloučeným čís. 490.

Propachtování: dobrovolnou dražbou a nároky dosavadních pachtýřů čís. 573.

Propuštění ze služby viz smlouva služební.

Prorogace soudu viz příslušnost dle § 104 j. n.

Prostředek opravný viz opravný prostředek.

Protizákonnost zřejmá (§ 16 nesp. řiz.): pojem čís. 745.

Provise viz sprostředkovatel koupě.

Provozovatel dráhy viz ručení dráhy.

Prozatímní opatření: nelze povolit, domáháno-li se sporem zvýšení výživného, umluveného při dobrovolném rozvodu čís. 355, vázanost jistoty dle § 391 ex. ř. jest časově omezena na touž dobu, na kterou povoleno bylo prozatímní opatření čís. 500, vnučenou správou najatého předmětu za rozepře o zrušení smlouvy nájemní čís. 521, k zajištění nároku v případě nař. čís. 284/1915 ř. zák. čís. 587, zákazem dalšího uveřejňování inserátů čís. 600, podmínky přípustnosti v případě čl. XXVII. uv. zák. k ex. řádu čís. 622, pro pohledávku neknihovní, jež nebyla přihlášena k soupisu čís. 644, při jiných, než peněžitých nárocích může být předmětem pouze věc nebo právo, k němuž se nárok vztahuje, čís. 648, povolení jeho dle § 384 ex. ř. jest pouhým exekučním titulem čís. 737, odděleného bydliště a placení výživného k žalobě manželky čís. 742, vzájemný poměr odporu dle § 397 ex. ř. k návrhu na zrušení dle § 399 čís. 2 ex. ř. čís. 784, přiměřenost lhůty k podání žaloby dle § 391 odst. 2 ex. ř. čís. 809, osvědčení nebezpečí dle § 379 odst. 2 ex. ř. čís. 830.

Předběžná opatření viz opatření předběžná.

Předběžná smlouva viz smlouva předběžná.

Předkupní právo: dětí v případě posloupnosti dle zákona čís. 68/1908 z. zák. pro Čechy čís. 614, kdy jest nemovitost nabídnuta ke koupi čís. 817.

Přehrada (§ 858 obč. zák.): za opravu její může žádati pouze soused bezprostřední čís. 728.

Přijímatel dluhu: splniště závazku čís. 555.

Přeměna obecního statku v obecní jmění viz obec.

— **rozvodu v rozluku** viz rozluka manželství.

Přemrštěnost kupní ceny viz smlouva kupní.

Přerušeni řízení: dle §162 c. ř. s. nelze již povolit pro nezvěstnost účastníka světové války čís. 646.

Přihlášení k soupisu viz soupis pohledávek.

Přihláška dědická: nelze jí odmítnouti proto, že poslední pořízení jest dovětkem čís. 395, přípustna je změna co do povolávacího důvodu čís. 412, poddědice k pozůstalosti předního dědice z důvodu fideikomisární substituce čís. 452, lhůta na rozmyšlenou, je-li naděje, že bude nalezena závět žadatelů příznivější čís. 745, toho, kdo sice v posledním pořízení byl nazván dědicem, dle obsahu jeho jest však odkazovníkem, není dědicem přihláškou a nemá ohledně ní místa řízení dle § 125 nesp. řiz. čís. 831.

Příhoda v dopravě viz ručení dráhy.

Přípustnost pořadu práva viz pořad práva.

Přiročí: nařízení č. sb. 3/1919 jest vztahovati i na osoby vojenské, jichž pobyt je dosud neznám čís. 424.

Přísaha vyjevovací (čl. XLII. uv. zák. k c. ř. s.): nelze se na prodávatele domáhati, by vyjevil, kde nedodané zboží jest čís. 668, nemůže se jí domáhati obchodní pomocník, mající nárok na tantiemu čís. 531.

Příslušenství veřejného statku: není jím dřevěný mústek, položený přes příkop k hospodářskému používání vybudovatele čís. 475.

— **společné věci nemovité** a spoluvlastnictví ostatních podílníků čís. 598.

Příslušnost řádných soudů (§ 1 j. n.) viz pořad práva, pokud rozhodno ocenění jednotlivých věcí; nelze přihlížeti k znehodnocené měnou hodnotě čís. 435, závaznost ocenění žalobceva čís. 786, není závady, vyjímajíc případ § 104 j. n., by žalobce za jednání o námitce nepřislušnosti neopřel příslušnost soudu o jiný důvod, než který uplatňoval v žalobě čís. 505, důvodu, jež není výslovně uplatňován, nesmí si soud všimnouti čís. 590.

— **dle § 7 a) j. n.:** projedná-li před samosoudcem sborový spor, jest řízení zmatečným; platí tu § 55 j. n. čís. 774.

— **dle § 28:** podmínky použití ve věcech manželských čís. 537.

— **dle § 49 čís. 2 j. n.:** pro nárok uplatňovaný třetí osobou proti nemanželskému otci na náhradu nákladu, jež za něho na dítě vynaložila čís. 603, nenáleží sem nárok dle § 1328 obč. zák. čís. 624.

— **dle § 49 čís. 5 j. n.:** jde-li o nárok propachtovatele proti pachtěři zbraného statku čís. 408, pro spory o zrušení platně uzavřené smlouvy nájemní čís. 575, nenáleží sem žaloba z úmluvy ohledně nádob, v nichž bylo zboží dodáno čís. 708.

— **dle § 49 čís. 6 j. n.:** vztahuje se i na hajného čís. 434, nevztahuje se na stavbyvedoucího a políra čís. 491.

— **dle § 49 čís. 8 j. n.:** pro nárok na náhradu léčebných útrat vadou stíženého dobytčete čís. 666, nepatří sem evikce čís. 733.

— **dle § 55, 2 věta j. n.:** nevztahuje se k podílům, jež po odevzdání pozůstalosti přísluší dědicům na pohledávkách zůstavitele čís. 721.

— **dle § 76 j. n.:** nevztahuje se k žalobě manželky na rozvedeného manžela o placení vyživovacích příspěvků čís. 810.

— **dle § 77 odst. 2 j. n.:** pro žalobu, již podle dohody o rozdělení pozůstalosti domáhá se dědic proti spoludědici vydání věci, náležející do pozůstalosti čís. 417.

— **dle § 88 odst. 2 j. n.:** ujednání splniště jest zároveň úmluvou, již strany podrobují právní význam veškrze právu splniště čís. 615, význam doložky na faktuře čís. 405, předpokládá nezbytně, že bylo zboží odesláno čís. 442, včasné zaslání faktury čís. 582, zaslání zboží pobočnému závodu čís. 590.

— **dle § 99 j. n.:** pokud lze se jí dovolávati ve sporu mezi cizinci, bydlícími v cizině čís. 488, stačí, byl-li majetek žalovaného v obvodu dovolávaného soudu v čase kdy podána byla žaloba čís. 505, jde-li o žalobu na cizí stát čís. 705, zboží, dané žalobcem žalovanému k dispozici, není majetkem čís. 789.

- **dle § 104 i. n.:** strany nemohou se ve věci, patřící k řízení spornému, dohodnouti o řízení mimosporném čís. 669, jest pravidelně sudištěm na výběr čís. 488, cizozemci mohou se pro spor o rozlukou podrobiti soudu tuzemskému čís. 557, pouze žalobce musí úmluvu prokázati již v žalobě čís. 770.
 - **dle § 105 i. n.:** pojem bydlíště čís. 735.
 - **dle § 109 i. n.:** i když jiný soud před tím předsevzal ojedinelé úřední jednání, spadající do oboru působnosti opatrovnické čís. 421.
 - **dle § 20 rozl. zák.:** dohodli-li se oba manželé za sporu o rozvod na dobrovolném rozvodu čís. 534, kdy nelze se domáhati přeměny rozvodu v rozlukou u zdejších soudů čís. 537.
 - **dle § 18 čís. 4 ex. ř.:** při exekuci na kuřací právo a dílo čís. 701, pro žalobu dle § 36 ex. ř. čís. 738, pro žalobu o zrušení exekuce, jež opírá se o skutečnost, nastavší před vznikem exekučního titulu čís. 768, pro odpůřící žalobu čís. 429.
 - **dle § 6 ř. zák. čís. 317/1918:** není dotčena zákonem č. sb. 4/1918, meze rozhodování soudu o příslušnosti čís. 473.
 - **dle zák. č. sb. 4/1918:** není jí dotčena příslušnost dle § 6 zák. ř. zák. čís. 317/1918 čís. 473, lze se jí dovolávat, hledíc k ostatním předpokladům, jen pro nároky, o nichž rozhodovati úřady správní nejsou vůbec povolány čís. 524, nelze se domáhati náhrady škody z ubytování vojska dle zákona o válečných úkonech čís. 524.
- Příspěvek k nemocničnímu fondu** viz fond nemocniční.
- Půjčka:** byl-li bezplatně přenechán byt do doby, až se uprázdni určitý byt jiný čís. 384,
- věci bezprávně nabyté čís. 401.
 - válečná viz válečná půjčka.

Rady hospodářské viz hospodářské rady.

Rejstřík: zápis společnosti s r. obm. viz společnost s r. o.

Reklamační řízení viz poukázka poštovní.

Rekurs viz stížnost.

Retenční právo viz zadržovací právo.

Rodina (§ 40 obč. zák.): pojem čís. 791.

Rozepře rozsouzená: náhradní nárok proti železnici dle občanského zákoníka není totožným s nárokem dle zákona o ručení železnic čís. 361, není tu, domáhá-li se poškozený zvýšení náhrady škody již rozsudkem stanovené z důvodu, že se později jeho zdravotní stav zhoršil čís. 365, jde-li o nárok, proti zůstaviteli právoplatně již upravený, jenž je nyní vymáhán proti dědici po odevzdání pozůstalosti čís. 377, právoplatnost rozhodnutí, že smlouva jest platna, nevylučuje, by jí bylo odporováno z důvodu § 934 obč. zák. čís. 415.

— **zahájená:** účinky její nenastávají, byla-li žaloba odmítnuta pro nepřislušnost soudu čís. 563, kdy jest zahájena a kdy jest zahájena po právu čís. 643.

Rozhodčí soud: pravomoc a vykonatelnost nálezu musí na nálezu všemi členy býti potvrzena čís. 407, ujednaný teprve pro společnost, jež se má zřídit čís. 543, dohoda nemusí se státi v téže listině čís. 543, Vídeňské bursy; platnost úmluvy, již se mu strany před převratem podrobily čís. 373,

nemocenské pokladny: nález jeho nelze přezkoumávati řádným soudům čís. 672,

Rozkaz platební: vyřitočený úředníkem soudní kanceláře; opravné prostředky čís. 374.

Rozluka manželství: (zák. z dne 22. května 1919 čís. 320 sb. z. a n.) obhájce svazku manželského viz tamže, příslušnost viz tamže, k průkazu choromyslnosti jako rozlukového důvodu stačí zpráva ústavu pro choromyslné čís. 383, právo domáhati se rozluky dle § 17 rozl. zák. přísluší i manželé, z jehož viny bylo uznáno na rozvod; převzetí výroku o vině z rozsudku rozvodového čís. 413, podmínky povolení, uplynulo-li od soudního rozvodu, před platností zákona provedeného, šest měsíců čís. 414,

v řízení o žádosti za přeměnu rozvodu v rozlukou manželství nelze po smrti toho neb onoho z manželů pokračovati čís. 444

vyjímajíc případy § 759, odst. 2 obč. zák., nelze v řízení pokračovati po smrti jednoho manžela čís. 457,

dokud trvá cizoložný poměr, nemůže se počítati promlčení nároku, domáhati se pro cizoložství rozluky; v tom, že manžel nedomáhal se v zápětí rozluky z důvodu § 13 lit. e) rozl. zák., nelze spatřovati odpuštění čís. 494,

kdy nelze se domáhati přeměny rozvodu v rozlukou u zdejších soudů čís. 537,

nepřekonatelný odpor může tu býti přes pohlavní styky manželů; k srovnalé »žádosti« manželů dlužno zahájití řízení sporné čís. 554, ustanovení § 96, prvá věta, neplatí o rozlukových důvodech čís. 554, kdo může žádati za rozlukou ve smyslu § 15 rozl. zák.; výrok rozsudku o vině na rozvodu nepřevzeme se do usnesení povolujícího rozlukou čís. 579,

zpětvzetí trestní obžaloby pro přestupek cizoložství není ještě odpuštěním čís. 585,

dle § 17 rozl. zák. pro zlomyslné opuštění; marná předchozí výzva nahrazena skutečností rozvodu čís. 656,

ustanovení § 19 rozl. zák. platí jen tehdy, když manželství před vydáním tohoto zákona rozvedené bylo po jeho vyhlášení rozloučeno čís. 695,

důvod § 13 h) a i) z důvodu § 58 obč. zák. čís. 715,

domáhají-li se jí oba manželé pro rozvrat, netřeba zkoumati, kdo z nich je převážně rozvratem vinen čís. 800,

důvod rozluky nemůže o sobě býti dokázán ani doznáním ani výsledkem stran dle § 371 c. ř. s. čís. 820.

Rozsouzená rozepře viz rozepře rozsouzená.

Rozsudek: potvrzující dle § 502, odst. 3 c. ř. s. čís. 593, 797.

— **pro zmeškání:** lze vynéstí proti opatrovanci, jehož zástupce, řádně byv obeslán, k líčení se nedostavil čís. 362, ohledně dědiců neodevzdané pozůstalosti čís. 566.

Rozsudí viz rozhodčí soud.

Rozvod manželství: a) dobrovolný: od dohody nemůže ani ten ani onen manžel jednostranně ustoupiti čís. 516, proti rozhodnutí soudu o dohodě připouští se opravné prostředky řízení nesporného; nelze povolití, neschválil-li opatrovnický soud dohodu manželů o výživě dětí čís. 541, zvýšení výživného manželky umluveného smírem čís. 556,

nelze povolití, nedostaví-li se, ač řádně byl uvědoměn, jeden z manželů ke smířovacímu pokusu č. 665,

b) nedobrovolný: k pojmu zlomyslného opuštění č. 369, a smlouvy svatební č. 397,

vliv smrti jednoho manžela na řízení č. 457, čeho má dbáti soud rozhoduje o zavinění č. 617.

Rozvrat manželství viz rozluka manželství.

Ručení za škodu hostinského viz smlouva schovací.

— — — **hoteliera** viz smlouva schovací.

— — — **hromadné osoby** č. 725.

— — — **schovatele** viz smlouva schovací.

— — — **zaměstnavatele** viz smlouva služební.

— — — **dle § 1313 a)** vztahuje se pouze na náhradu za porušení smluvního závazku č. 460,

způsobenou úrazem pádem na neposypaném chodníku č. 460,

chovatele zvířete dle § 1320 obč. zák. č. 508, 681,

dle § 1319 obč. zák. jest ručením za vinu č. 694,

za úraz herce na scéně č. 703,

majitele pivovaru za škodu, jež povstala tím, že v láhvi piva byl cizí, zdraví škodlivý předmět č. 799,

dle § 1315 obč. zák. pojem nezpůsobilosti č. 833,

nárok řidičův proti zaměstnavateli na náhradu škody z úrazu, jež utrpěl, řidě dle služební povinnosti jízdní silostroj č. 502,

viz též náhrada škody.

Ručení dráhy: 1. dle zákona ze dne 5. března 1869, č. 27 ř. zák.

poměr náhradního nároku proti železnici dle občanského zákonníka a dle zákona o ručení železnic č. 361,

zranění cestujícího pádem zavazadla z nedostatečně opatřené poličky na zavazadla jest příhodou v dopravě č. 584,

podnikatelstvem jest provozovatel, nikoliv vlastník nebo komisionář dráhy č. 599.

— — — **2. dle dopravního řádu železničního,**

viz též doprava železniční,

za nádražní šatnu ručí dráha bez rozdílu, zda ji obstarává sama svými zřízenci či zda ji zadala soukromému podnikateli č. 366,

vydal-li zřízenec z hrubé nedbalosti ze šatny zavazadlo osobě neoprávněné č. 448,

odepřela-li dráha převážiti a přepočítati zboží, naložené odesílatelem; důkaz o ztrátě č. 469,

pro povinnost k náhradě za zboží z ciziny dovážené jsou směrdatny běžné ceny, utvořené v mezinárodním obchodování č. 530,

pokud ručí dráha za váhu zboží č. 713,

snadnější možnost krádeže zboží z otevřeného vozu není omluvným důvodem (§ 86 č. 1 dopr. ř. žel.) č. 714,

bylo-li zboží při převzetí drahou zváženo avšak nepřepočítáno, kdežto při vydání příjemci přepočítáno, avšak nezváženo č. 806,

pokud jsou krádeže na dráze vyšší mocí č. 814,

právní význam požadavku, by nárok na odškodnění byl vznesen písemně č. 819 (str. 736),

splníště pro závazky dráhy k náhradě dle § 84 a 88 dopr. ř. žel. č. 832.

Ředitelství státních drah nemá ani způsobilosti ke sporu ani způsobilosti státi k soudu č. 520.

Řidič viz ručení za škodu.

Rízení konkursní viz konkurs.

Rízení ve věcech nepatrných viz pohledávky nepatrné.

Samosoudce viz příslušnost dle § 7 a) j. n.

Sběh: ustanovení § 544 obč. zák. a § 208 písm. a) až c) voj. tr. zák. pozbyla platnosti č. 574.

Sekvestrace pozůstalosti viz správa pozůstalosti.

Separatio honorum: podmínky č. 492.

Schovatelská smlouva viz smlouva schovatelská.

Síla pracovní viz dodání.

Sílnice: zužitkování trávy v příkopech jest předmětem soukromoprávního obchodu č. 836.

Sílniční výbor okresní nemá procesní způsobilosti č. 836.

Simultánní hypoteka viz hypoteka.

Singularisti: nemovitosti jsou spoluvlastnictvím jich č. 586.

Sledování manželky viz manžel.

Složení k soudu (§ 1425 obč. zák.): důvody musí tkvítí v osobě věřitelově; možno i u soudu cizozemského č. 523,

žaloba dle § 1425 obč. zák. jest žalobou určovací č. 719.

Složeny poštovní spořitelny viz měna.

Služební smlouva viz smlouva služební.

Služebnost: dobývati hlínu na cizím pozemku č. 463,

lze vydržeti na pozemku domněle vlastním č. 478.

— **bytu** viz byt.

Smír: o výživné rozvedené manželky; zvýšení jeho č. 556,

s nemanželským otcem; potomní nároky dítěte na zaopatření č. 761.

— **o vyklizení** viz vyklizení.

Smířovací pokus viz rozvod.

Smlouva: zrušení dle § 20 č. 5 cis. nař. č. 131/1917 předpokládá trestní odsouzení žalovaného a není vyloučeno čl. 286 obč. zák. č. 385.

— **dobací:** po uplynutí dodatečné lhůty není kupitel povinen plnění přijati č. 577,

ujednáno-li, že prodatel, pokud by nestačily kupitelovy pytle, dodá zboží ve svých pytlech, nejsou tyto pytle předmětem smlouvy č. 673.

— **kupní:** čeho může se domáhati ten, jemuž byla věc evikcí odňata vůči prodatelí, byla-li smlouva pro prodatelovu osobní neschopnost neplatnou č. 362,

přemrštěnost ujednané kupní ceny nemůže namítati ten, kdo koupil předměty potřeby, by je se ziskem dále zcizil č. 392,

pokud může při koupi prenumerační žalovati kupitel o dodání, nabízejí zaplacení kupní ceny č. 439,

není ještě neplatnou pro přemrštěnost ceny č. 484,

předsevzata-li krycí koupě dříve, než-li prošla pro liknavého dodavatele dodatečná lhůta k plnění č. 654,

kupitel je pravidelně povinen platiti z ruky do ruky, nemá práva žádati zaslání na dobřku; pokud lze se dovolávati obchodní zvyklosti č. 533,

pro abstraktní škodu jest rozhodným rozdílem cen v době, kdy se prodatel octl v prodlení; prodlení nastává dnem, kdy mu bylo možno dodati č. 718,

ustanovení o splatnosti kupní ceny netýká se zákonných ustanovení o tom, kdo nese nebezpečí dopravy; splatnost po dojití zboží a ztráta zboží za dopravy č. 726,

viz též správa.

— **mezi manželi rozvedenými:** viz notářský spis.

- **nájemní a pachtovní:** ochrana nájemců viz tamže, příslušnost viz tamže, vyklizení viz tamže, výpověď viz tamže, o nájmu hostinských místností a koncese čís. 396, žaloba o zrušení, opírající se o dohodu, nebude-li nájemce udržovati věc v řádném stavu čís. 441, jde o nájem, byl-li pouze pronajat dům, třeba za účelem, aby v něm byla provozována živnost hostinská čís. 687, prozatímní opatření vnučenou správou najatého předmětu za rozepře o zrušení smlouvy čís. 521, prodlížení v placení pachtovného čís. 569, neobživne, vzdá-li se bytový úřad zabraného bytu čís. 608, není nahrazena rozhodnutím bytového úřadu, jimž schválen zamýšlený pronájem bytu čís. 625, úplata nemusí být peněžitá čís. 637, nebyla uzavřena ohledně nádob, v nichž mělo být dodáno koupené zboží čís. 708, zájemné popsání svršků čís. 801.
- **o dílo:** přiměřené odškodné dle § 1168 obč. zák. čís. 398, ustoupil-li objednatel od smlouvy proto, že se ukázal mylným předpoklad, jež v něm vzbudil podnikatel díla čís. 788.
- **předběžná** (§ 936 obč. zák.): bylo-li při pronájmu movité věci umlouveno, že nájemce může kdykoliv věc za určitou úplatu koupiti čís. 393.
- **schovací:** nevznikla mezi kupitelem a třetí osobou tím, že kupitel složil u ní pro prodávatele na jeho poukaz kupní cenu čís. 363, podnikatel hotelu neručí cestujícímu, jenž nejsa ubytován v hotelu, uložil u vrátného hotelu zavazadlo čís. 503, počátek lhůty dle § 967 obč. zák.; lhůta ta nevztahuje se na nárok na úschovné čís. 604, § 970 obč. zák. jest použití i tehdy, platil-li poškozený z hotelového pokoje činži měsíčně čís. 746, rozsah ručení hostinského dle § 970 obč. zák.; břemeno důkazní čís. 759.
- **služební:** mzda viz tamže, příslušnost viz tamže, propuštění zaměstnance pro urážku, již spáchal na spoluzaměstnanci; pro krádež na zaměstnavateli čís. 360, přeložení na jiné místo jen z důvodů věcných, oprávněnost jich zkoumá soud čís. 652, pokud jest zaměstnavatel práv ze škody, již utrpěl zaměstnanec úrazem při práci čís. 822, viz též obchodní pomocník, úředník statkový.
- **směnná:** ujednaná pod rozvazovací výminkou čís. 476.
- **společenská:** uznána-li napotom za neplatnou dohoda o rozvázání společenské smlouvy, nelze pro minulost domáhati se obnovy její, nýbrž jen náhrady škody čís. 824.
- **svatební:** již snoubenec snoubence slibuje pro případ sňatku bezúplatně majetkový prospěch čís. 397, rozsah ustanovení § 1247 prvá věta obč. zák. čís. 397, v případě rozvodu čís. 397, lze se vzdáti práva požadovati zrušení dle § 1264 obč. zák., povinnost manželů ku vrácení v případě § 1264 obč. zák. čís. 443.

- **veřejnoprávní:** nestává se jí ještě smlouva nižšího veřejnoprávního svazu tím, že podrobena jest schválení nadřízeného veřejnoprávního svazu čís. 836.
- Soud rozhodčí** viz rozhodčí soud.
- Soudce:** nepřislouší mu právo dle § 15 nesp. řiz. ve věcech knihovnických čís. 707.
- Soudní prázdniny** viz prázdniny soudní.
- Soupis** neknihovnických pohledávek: prozatímní opatření lze povolit i pro pohledávku nepřihlášenou čís. 644.
- Soused:** pokud zodpověden jest vlastníkem pozemku za škodu i vzdálenějším sousedům; za opravu přehrady (§ 858 obč. zák.) může žádati pouze soused bezprostřední čís. 728.
- Speditér:** převzetí zboží zaslátelcem; pokud ručí za ztrátu vyschnutím zboží čís. 459, lhotejno, zda bylo nutno užití k dopravě dráhy, na níž se zboží ztratilo; pokud nejsou krádeže na dráze vyšší mocí čís. 814.
- Splatnost kupní ceny** viz smlouva kupní.
- Splnění smlouvy:** doložkou na faktuře dle § 88, odst. 2 j. n. čís. 405, ujednané v zaknihovaném dluhopise platí i pro dalšího nabyvatele hypoteky čís. 523, pro závazek převímatele dluhu čís. 555, pro závazky dráhy k náhradě dle § 84 a 88 dopr. ř. žel. čís. 832, ujednání jeho jest po rozumu § 37 obč. zák. zároveň úmlouvou, již prodávající strany právní poměr veskrze právu splnění čís. 615, pro závazek nájemcův k placení nájemného z odštěpného závodu čís. 777, útrat přisouzených čís. 367.
- Spodní vody** viz voda.
- Společenská smlouva** viz smlouva společenská.
- Společensví** (§ 825 a násl. obč. zák.): nepřipustnost změny po rozumu § 828, druhá věta, obč. zák. čís. 371, pachtovního poměru, propachtován-li týž pozemek více osobám, z nichž jedna o druhé nevěděly čís. 411, zrušení jeho vůbec, částečné zrušení čís. 495, rozhodování o zřízení správce společné věci čís. 558, nestává se jí ještě movitá věc, již určil spoluvlastník ku prospěchu společné nemovitosti čís. 598, manželky, jež vypověděla manželovi správu svého majetku čís. 682, přípustnost knihovní poznámky o žalobě na rozdělení čís. 773.
- Společenstvo výrobní a hospodářské:** zřízení opatrovníka k činu viz opatrovník.
- Společníci** v rozepři: nejsou jimi dědicové neodevzdané pozůstalosti čís. 566.
- Společnost s ručením omezeným:** postoup soudu, jde-li o obnovenou žádost o zápis do rejstříku, když prvý návrh byl k odporu ministerstva zamítnut čís. 364, vstup dědice do společnosti nebo splacení závodního podílu v případě úmrtí společníka čís. 416, lze již předem pro společníky vyštípiti určitou dividendu ze zisku čís. 416, nepřipustno, by jednatelé zastupovali společnost zpravidla samostatně, v jistých případech však kolektivně čís. 420, byla-li uzavřena smlouva pro společnost dříve, než byla zapsána do rejstříku čís. 515,

lze stanovit, že závodní podíly nejsou zděditelné, že po smrti společníka zjistí se hodnota podílu a že ostatní společníci vyplatí jej dědici č. 538,

nelze stanovit, že na změně předmětu podniku může se usnésti absolutní většina č. 539,

převod závodního podílu dědictvím za souhlasu společníků č. 613, přeměna tuzemské odbočky cizozemské společnosti na tuzemskou společnost č. 642,

nařízení č. ř. zák. 323/1918 spadá do rámce zákona č. 307/1917 č. 711,

věcná firma musí věcně poukazovat k předmětu závodu č. 766, možno přijati tichého společníka č. 804.

Společnost veřejná obchodní: pokud nemá vlivu na projednávání sporu, že za rozepře byla zrušena č. 507,

podmínky zrušení dle čl. 125 č. 3 obch. zák. č. 763.

Spolkové místnosti viz ochrana nájemců.

Spoluvlastnictví viz dražba.

Spor viz rozepře.

Sportovní hřiště viz ochrana nájemců.

Spořitelna poštovní viz měna.

Správa (pro vady) lhůty viz tamže,

nemůže se jí domáhati ten, jemuž byla věc evikcí odňata vůči prodávateli, byla-li smlouva pro prodávatelu osobní neschopnost neplatná č. 362,

oznámení vad zboží může se s účinkem státi též k rukám prodávatelu plnomocníka, jehož prostřednictvím byl obchod uzavřen č. 513, náhrada léčebných útrat vadou stíženého dobytčete č. 666.

Správa společného jmění, vypověděla-li manželka manželii správu svého jmění č. 682.

Správa pozůstalosti dle § 127 nesp. pat.: nelze jí naříditi ohledně pozůstalostního jmění, k němuž se sporné dědické právo vůbec nevztahuje č. 693.

Správce společné věci viz společenství.

— **vnučený:** odměna a jinaké nároky jeho jsou útratami ve smyslu § 528 c. ř. s. č. 657.

Sprostředkovatel: koupě, má nárok na provisi, byly-li sepsány punktace, byť později k sepsání konečné smlouvy nedošlo č. 436, trestnost jeho činnosti s hlediska práva živnostenského nepůsobí na závaznost sprostředkované a sprostředkovatelské smlouvy č. 755.

Stát: exekuce pro závazky soukromoprávní č. 568, (zák. ze dne 18. srpna 1918 č. 317 ř. zák.): rozhoduje o své příslušnosti dle tohoto zákona, nesmí se soud pouštět do řešení otázek, zda případ stal se již po skončení války a z jaké příčiny vojsko zakročilo č. 473,

nebyl zrušen zákonem č. sb. 187/1920 č. 522.

Statek obecní viz obec.

Statek střední velikosti viz usedlost střední velikosti.

Statek veřejný: příslušenství jeho č. 475.

Statkový úředník viz úředník statkový.

Státní občanství viz občanství státní.

— **zaměstnanec viz zaměstnanec státní.**

Statutární obec viz obec.

Stavbyvedoucí viz obchodní pomocník.

Stížnost: dle § 519 č. 2 c. ř. s. přípustná, zrušeny-li pro zmatečnost rozsudek a řízení první stolice o návrhu na vyklizení najatých místností č. 396,

není přípustná do usnesení rekursního soudu, zrušujícího usnesení soudu první stolice, jímž byla žaloba a limině odmítnuta č. 423,

přípustná do usnesení odvolacího soudu, jímž z důvodu právoplatně již rozsouzené rozepře byl rozsudek první stolice zrušen a žaloba odmítnuta č. 472,,

ustanovení § 386, poslední odstavec, c. ř. s. platí i tehdy, když návrhu vyhověno bylo teprve soudem rekursním č. 499,

dle § 519 č. 2 c. ř. s. přípustná jen tehdy, byla-li zároveň odmítnuta žaloba č. 510,

v případě § 261, odstavec šestý c. ř. s., postoupil-li první soud k návrhu žalobce žalobu na soud jím označený č. 526,

dovolací není vyloučena do usnesení, jímž byla náhrada dle § 7 č. 564, opozděná v řízení mimosporném; odkladací účinek č. 623,

dovolací vyloučena, jde-li o poplatky notářské č. 634,

dovolací: útratami jsou i odměna a jinaké nároky vnučeného správce č. 657,

nepřísluší soudci dle § 15 nesp. řiz. ve věcech knihovnických č. 707,

vyloučen opravný prostředek do výroku odvolacího soudu, jímž neuznal opozděnost odvolání č. 709,

dovolací ustanovení § 527 odst. 2 c. ř. s. platí i v řízení exekucním č. 730.

Strana ve sporu: způsobilost nemá okresní hospodářská rada č. 785,

ředitelství státních drah č. 520,

hospodářská správa velkostatku č. 464,

silniční výbor č. 836.

Substituce fideikomisární při posloupnosti do statků střední velikosti č. 614.

Substitut viz náměstek.

Svatební smlouva viz smlouva svatební.

Svědék posledního pořízení viz pořízení poslední.

Svěřenství: o dlužích a pohledanostech po smrti držitele vůči jmění zpupnému rozhoduje svěřenský soud v řízení nesporném č. 626.

Syndikátní žaloba: viz žaloba syndikátní.

Šatná nádražní viz ručení dráhy.

Škoda abstraktní: viz smlouva kupní.

Šlechtictví: jest přípustno, by zapsán byl do obchodního rejstříku šlechtický predikát jednatelů, pokud jej nabyli jako cizinci v cizině č. 497.

Testament viz pořízení poslední.

Těšinsko: rozsudky vynesené Polskými soudy č. 550.

Tichý společník může býti přijat do společnosti s r. o. č. 804.

Ubytování vojska: Soud není povolán, by provedl zajištění důkazů o nároku na náhradu škody č. 357,

obec vystupuje pouze jako sprostředkovatelka mezi vojenskou správou a poskytovatelem bytu č. 477,

náhrady škody dle zákona o válečných úkonech nelze se domáhati pořadem práva a to ani dle zák. č. sb. 4/1918 č. 524,

vojenské asistence obilní requisiční komise, nárok proti obci jest nárokem soukromoprávním č. 722.

Účastník v řízení nesporném: může být soudem vyzván ku prohlášení v určité době pod sankcí č. 752.

Účet: ve smyslu nař. č. sb. 167/1919 č. 551.

— **běžný:** při ukládání peněz děje se placení vkladatelskými dlužníky u příjematele peněz na vkladatelovo nebezpečí; dokud nebylo saldo uznáno, podrží jednotlivé položky svou právní a hospodářskou povahu č. 546.

Úhradní koupě viz smlouva trhová.

Umocnění listin: dle č. 257/1915; konec ohlašovací lhůty č. 589.

Úpadek viz konkurs.

Úraz viz ručení.

Úrazové pojištění viz pojištění.

Určení hranic viz hranice.

Určovací nárok viz návrh určovací.

Určovací žaloba viz žaloba určovací.

Úřad bytový: rozhodnutí jeho, jímž schválil zamýšlený pronájem bytu, nenahrazuje smlouvy nájemní č. 625, pokud nabývají rozhodnutí jeho vůči stranám účinnosti č. 704.

Úředník obecní viz obec.

— **statkový:** výpověď, byli ustanoven na dobu několika let proti výpovědi, nárok na požitky při bezdůvodném propuštění ze služby; zřeknutí se důvodu propuštění zaměstnavatelem č. 465, přeložení na jiné místo č. 652, viz též smlouva služební, obchodní pomocník, zaměstnanec.

Usedlost střední velikosti (zákon ze dne 8. srpna 1908 č. 68 z. z. pro Čechy): fideikomisární substituce a předkupní právo ve prospěch dětí č. 614.

Úschovné viz smlouva schovací.

Ústav obilní viz obilní ústav.

Útraty: ve smyslu § 528 c. ř. s. viz stížnost.

— **přisouzené:** splnění a měna řídí se předpisem § 1420 obč. zák. č. 367.

— **zajištění důkazu:** pokud je lze vymáhati zvláštní žalobou č. 474.

— **řízení obnovovacího** č. 813.

Uveřejnění: vládního nařízení v denním tisku č. 359.

Vady zboží viz správa.

Válečná půjčka: komisionářský poměr mezi bankou a upisovatelem č. 685.

nárok peněžního ústavu proti tomu, kdo u něho upsal proti lombardu válečné půjčky č. 514.

Válečný obilní ústav viz obilní ústav.

Veřejnoprávní smlouva viz smlouva veřejnoprávní.

Věřejný statek: příslušenství jeho č. 475.

Věno: požadované při opětném provdání se č. 572,

okolnosti rozhodné pro vyměření č. 578,

manželky nemanželského otce, pokud přichází v úvahu při vyměření výživného pro nemanželské dítě č. 747.

Věřitel vymáhající: nárok jeho na náklad dle § 353 ex. ř. č. 744.

Videňská poštovní spořitelna viz měna.

Videňský bursovní soud rozhodčí viz rozhodčí soud.

Vkladní knížka: z toho, že peněžní ústav není povinen, by zkoumal oprávněnost předložitele, neplatí, že nebyl by k tomu oprávněn č. 680.

Vnucený správce viz správce vnucený.

Voda: dešťová, tekoucí po veřejné cestě: náprava u úřadů správních č. 387,

na tekoucí spodní vodu nelze použítí předpisů vodního zákona; pod-

zemní prameny nejsou totožny s potokem, do něhož se vlévají, a nelze práva nabytá k potoku rozšiřovati i na ně č. 811.

Vojenská policie viz policie.

Vojenský kůň viz kůň.

Výbava: nemanželské dítě nemá na ni nároku proti otci č. 406.

Výbor silniční viz silniční výbor.

Vydržení služebností: na pozemku domněle vlastním č. 478.

Vyjevovací přísaha viz přísaha vyjevovací.

Vyklizení bytu: závazku smírem převzatému nelze čeliti námitkou nemožnosti, ježto nelze naléztí jiného bytu č. 402,

smír uzavřený jedině proto, že pronajímateli byly úředně uloženy opravy, stane se bezúčinným, byl-li příkaz odvolán č. 426, úmluva s podmínkou, jakmile bude nájemci přikázán náhradní byt č. 769,

viz též ochrana nájemců, smlouva nájemní, výpověď.

Vymáhající věřitel: nárok jeho na náklad dle § 353 ex. ř. č. 744.

Výměnek: nárok výměnkáře na odškodnění za to, že výměnkem povinný nemožně mu svým chováním u něho bydliti a se stravovati č. 709, ručení nabyvatele zavazené nemovitosti č. 391.

Výpověď mimosoudní: nevyhovuje-li ani náležitostem §u 562, odstavec první a druhý, c. ř. s., nelze o námitkách proti ní zahájití soudní řízení č. 358,

v opačném smyslu (nutno podati námitky) č. 687,

nevadí, že formálně řízena jen na jednoho z více pronajímatelů a že vzájemný jich vztah rodinný byl nesprávně označen; stačí, podána-li ve lhůtě §u 575 c. ř. s. žaloba o vyklizení č. 368,

musí obsahovati jen udání, nikoliv i návrhy, uvedené v §u 562 c. ř. s.; nemusí býti doručena k vlastním rukám č. 837,

viz též ochrana nájemců, smlouva nájemní, vyklizení z bytu.

Výprosa: není tu, byl-li bezplatně přenechán byt do doby, až se uprázdní určitý byt jiný č. 384.

Výrobní náklady viz nemožnost plnění.

Výslech stran: nemůže jim o sobě býti dokázán důvod rozluky č. 820.

Výživné dítěte: pokud jest vzítí zřetel na mimořádné příplatky na Slovensku č. 640.

splatnost a měna, je-li otec v cizině č. 782,

pokud není je povinen platiti manželský otec č. 826.

— **dítěte nemanželského:** kdy lze se ho domáhati sporem, uznáno-li otcovství č. 734,

pokud jest hleděti k věnu manželky nemanželského otce č. 747,

změna ve výši nemůže se státi v řízení mimosporném, bylo-li právo-
platně stanoveno rozsudkem č. 823.

viz též dítě.

— **manželky:** nelze povoliti prozatímní opatření, domáháno-li se sporem zvýšení výživného, ujednaného při dobrovolném rozvodu č. 355,

rozvedené, umluvené smírem; zvýšení jeho č. 556,

rozvedené, pokud jí přísluší dle dvorského dekretu ze dne 4. května 1841, č. 531 sb. z. s. č. 466,

ujednáno-li při rozvodu smírem, že má stoupati se zvýšením manžela-
lova služného č. 606,

pokud lze je přisouditi, bylo-li manželství rozvedeno z viny manžel-
lovy č. 723,

prozatímní opatření č. 742.

Vzdání se opravného prostředku č. 594.

W-konto: č. 686, 754, 802.

Zábor bytu: pokud jest vlastník domu oprávněn ku žalobě pro rušení práva vlastnického č. 570,

vzdáním se jeho neobzývající nájemní smlouvy č. 608, rozhodnutí bytového úřadu, jímž schválen zamýšlený pronájem bytu, nenahrazuje smlouvy nájemní č. 625.

Zadržovací právo: jeho předmětem nemohou býti vlastní akcepty dlužníkovy č. 630, nevztahuje se na pohledávku č. 776.

Zahájená rozepře viz rozepře zahájená.

Zahájení sporu viz rozepře zahájená.

Zájemné popsání svršků: zanechal-li je nájemce, vystěhovav se, v bytu, lze se ho domáhati i po uplynutí třídenní lhůty dle Šu 1101 obč. zák. č. 801.

Zajištění důkazů: pro náhradu škody, jež byla způsobena ubytováním voj- ská; nepřislusnost soudu č. 357,

pokud lze útraty vymáhati zvláštní žalobou č. 474, předpis Šu 386, poslední odstavec c. ř. s. platí i tehda, když návrhu bylo vyhověno teprve soudem rekursním č. 499, řízení vyžaduje způsobilost navrhovatelovu býti stranou č. 785.

Zajištění pátý drobným pachtýřům (zákon ze dne 27. května 1919, č. 318 sb. z. a n.).

Zákon působí i proti cizozemským vlastníkům tuzemských podniků č. 540, č. 698,

neodporuje ústavní listině č. 781,

kdo zastupuje v jednání církevní majetek č. 583.

§ 1, odst. 1: tenisové hřiště sem nenáleží č. 525.

§ 1, odst. 2: rozhodným, zda v okamžiku, kdy nárok byl vznesen, byl pozemek ve vlastnictví osoby, proti níž lze jej uplatňovati č. 597, 772, pojem součástí deskového statku č. 632,

pozemky, tvořící fond pro budoucí zřízení farnosti, jsou jménem církevním č. 717.

§ 1, odst. 3: byl-li předchůdcem v pachtu manžel nebo člen rodiny, ne- třeba, by požadovatel převzal zároveň nemovitosti, s nimiž jest po- žadovaný pozemek spoluobděláván č. 636,

při spolupachtu nezáleží na tom, zda spolupachtýři byli spoluvlastníky nemovitosti, s níž požadovaný pozemek byl spoluobděláván nebo uží- ván č. 647,

stačí, byl-li požadovatel po zákonnou dobu dílem pachtýřem, dílem podpachtýřem č. 671,

pojem »rodiny« č. 729, 791,

tchán a zeť náležejí k rodině č. 750,

hospodář, že požadovatel v den vyhlášení zákona nebyl již vlastníkem nemovitosti, s níž pozemky byly dříve obdělávány č. 783.

§ 1, odst. 4: »přestávka« předpokládá, že pachtovní poměr počal v době, v zákoně uvedené č. 678.

§ 1, odst. 5: rozhodným jest, zda právo nájemcovo týká se užítku hlavního, to jest hospodářsky cennějšího č. 684.

§ 1, odst. 6: pojem pozemků do regulačního plánu nestávají se tyto ještě pozemky stavebními č. 560.

§ 2, odst. 1: pojem »téhož pachtovního poměru« č. 698.

§ 3, odst. 1: co do výměry vlastní půdy rozhoduje ohledně jednoho každého spolupachtýře jen výměra vlastní půdy č. 647, pojem »obdělávání« a »drobného pachtýře« č. 716, nevádí, užíval-li pachtýř, potřebující pozemku ku své výživě, k ně- kterým úkonům obdělávacím též osob zjednaných č. 828.

§ 3, odst. 2: k přebytkům menším 1 ha se nehledí pouze tehdy, nepře- sahovala-li již vlastní půda požadovatelova 8 ha č. 649.

§ 3, odst. 4: pokud přísluší nárok pachtýři, jenž byl v celoročním slu- žebním poměru vůči propachtovateli č. 559,

spolupachtovaný pozemek nepřestává býti částí hospodářského celku tím, že ho pro hospodářský celek jako takový není právě nutně zapo- třebí č. 601,

kovář, konající dle smlouveného cenníku pro vlastníka kovářskou práci, není vyloučen č. 628,

k pojmu »hospodářských celků« č. 629,

požadovací nárok dřevorubců na Šumavě č. 793.

§ 6, odst. 1: projevil-li propachtovatel před 1. srpnem 1914, že odnímá pachtěti pozemek č. 552,

není odnětím, upustil-li pachtýř při novém propachtování pozemků dražbou od dalšího podávání č. 567,

byl-li zadán veřejnou dražbou, jde od odnětí pouze tehdy, byl-li dříve propachtován z volné ruky č. 588,

odnětím jest i neobnovení pachtu č. 596,

může se ho dovolávati i podpachtýř, byl-li pozemek odňat pachtýři č. 671,

při posuzování, zda zvýšení pachtovního jest bezdůvodné, nutno vzít i úvahu též, oč stouply daně a přírážky č. 796,

§ 8: neodporuje ústavní listině č. 781.

§ 12: lhůta jest propadnou lhůtou práva hmotného č. 432,

pro požadovací nárok k pozemku, jenž je knihovně zapsán jako jmění kostelní, stačí přihláška u patrona č. 454,

ohlášením požadovacího práva pachtovního nenahrazuje se ohlášením požadovacího práva vlastnického č. 553,

lhůta jest dodržena, učinil-li pachtýř vše, by přihláška dostala se vlast- níku č. 580,

pokud postačí ústní přihláška vlastníkově č. 612,

jde-li o pozemky obroční, nutno učiniti přihlášku u poživatele č. 619,

jde-li o pozemky koštelní, možno učiniti přihlášku buď u obročníka neb u patrona neb u farní osady č. 621,

nárok může uplatňovati pouze pachtýř, nikoliv pro sebe osoba třetí č. 678.

§ 13, odst. 2: nesprávné označení pozemku v přihlášce č. 581 (str. 409).

§ 14: dovolací recurs je vyloučen č. 720.

§ 15: dohodly-li se strany o požadovacím nároku, není soud oprávněn zkoumati, zda jsou tu jeho zákonné podmínky čili nic č. 751.

§ 17, odst. 3: účastníky nelze odkázati dle Šu 2 č. 7 nesp. říz. na po- řad práva č. 792,

přípustna jsou mezitímní usnesení o zásadních otázkách incidenčních č. 807.

§ 17, posl. odst.: jde-li o pozemky koštelní, přísluší právo rekursní kromě finanční prokuratury a patronátního úřadu též faráři č. 692, kdy dlužno rekursnímu soudu přibrati vlastní znalce č. 795.

§ 18: není věcí soudu, by vyvolal rozhodnutí pozemkového úřadu, že

požadovaný pozemek bude ze záboru vypuštěn čís. 616,
soud není oprávněn, by rozhodoval o tom, zda požadovaný pozemek
jest zabrán státem nebo by dokonce přezkoumával posudek pozem-
kového úřadu čís. 825.

§ 19, odst. 3: netýká se rekursního práva, jež přísluší stranám čís. 795.

Zajišřovací exekuce viz exekuce.

Zakázka viz smlouva o dílo.

Záloha: pokud si ji může sraziti zaměstnavatel ze zabaveného služného
čís. 485.

Zaměstnanec: viz obchodní pomocník, smlouva služební,
úředník statkový.

— **státní:** pokud jest při vyměřování výživného vzítí zřetel k mimofád-
ným přídávčům na Slovensku čís. 640.

Zaměstnavatel: viz smlouva služební.

Zaopatření nenanzelského dítěte čís. 756.

Zásilka viz ručení dráhy, speditér.

Zasoubení: odstup opravňuje druhou stranu pouze k nároku na náhradu
skutečné škody čís. 381.

Zástavní právo: dlužník nemá práva nutiti zástavního věřitele, by na místo
poskytnuté jistoty přijal zástavu jinou čís. 427.

Zavazadlo viz ručení dráhy, smlouva schovací.

Závěť viz pořízení poslední.

Zavinění na rozvodu viz rozvod.

Zemský soud v Praze viz příslušnost dle zák. č. sb. 4/1918.

Zkouška advokátní viz kandidát advokacie.

Zkrácení přes polovinu ceny obecné: pokud lze zachovati smlouvu v plat-
nosti čís. 468.

Zlomyslné opuštění (§ 109 obč. zák.): pojem čís. 369,
viz též rozluka manželství.

Změna: pozdější rozhodujících okolností viz clausula „rebus sic
stantibus“.

— **výživného** viz výživné.

— **žaloby** viz žaloba.

Změnitelnost předběžných opatření v řízení nesporném čís. 589.

Zpětvzetí žaloby viz žaloba.

Způsobilost procesní: nemá ji ředitelství státních drah čís. 520;

ani hospodářská správa velkostatku čís. 464;

okresní hospodářská rada čís. 785,

ani silniční výbor čís. 836.

Zrušení exekuce viz exekuce.

— **smlouvy** viz smlouva.

— **šlechtictví** viz šlechtictví.

Zvýšení výživného viz výživné.

Žaloba: neurčitý nárok žalobní nutno zamítnouti vůbec čís. 765,

pojem důvodu čís. 463,

jest změnou, jde-li o to, by přiměřené odškodné, požadované dle
§u 1168, odstavec prvý, obč. zák., bylo přiznáno dle povšechných před-
pisův o náhradě škody čís. 398,

kdy jest vzata zpět před počátkem prvního roku čís. 829.

— **odpůrčí:** příslušnost čís. 429.

— **určovací:** neprokázaný zájem na zjištění nelze považovati za nahra-
zený tím, že spojená žaloba o plnění byla pro tentokráte zamítnuta
čís. 399,

ujednáno-li, že o jsoucnosti nároku má rozhodovati řádný soud, o jeho
výši pak soud rozhodčí čís. 547.

právní zájem jest opodstatněn hrozícím jinak promlčením nároku,
o jehož splnění nelze dosud žalovati čís. 658,
dle §u 1425 obč. zák. čís. 719.

— **o zmatečnost:** přípustna, třebaž strana byla s to, by ve sporu neb
opravným prostředkem uplatňovala zmatečnost dle §u 529 čís. 2 c. ř. s.
čís. 542.

— **o obnovu** viz obnova řízení.

— **syndikátní:** podána-li na členy býv. správního dvoru soudního ve
Vidni, není příslušným vrchní zemský soud v Praze čís. 808.

— **dle §u 35 ex. ř.:** nelze si z povinnosti úřední povšimnouti ustanovení
§u 575, odst. 3 c. ř. s. čís. 548.

— **dle §u 36 ex. ř.:** příslušny vždy soudy čís. 738.

— na zrušení exekuce, opírá-li se o důvod nastavší před vznikem exe-
kučního titulu, vždy jest příslušným soud čís. 768.

Žalobní jistota viz jistota žalobní.

Železniční doprava viz doprava železniční, ručení dráhy.

Seznam ustanovení zákonných, jež byla v tomto svazku vyložena.

I. Občanský zákoník.

	Čís.		Čís.
5	359	331	362
12	359	344	704
19	704	354	570
21	591, 620	355	733
26	725	370	435
33	749	371	662, 680
37	615	427	456, 458
40	791	428	456
46	381	443	391, 523
58	715	458	427
60	741	471	776
67	821	477	463
91	355, 433, 472, 556, 640, 742	479	463
92	376, 565, 748	480	478
93	376	504	709
96	554	506	565
103	355, 516, 748	521	565, 709
104	541, 665	529	463
105	516, 556, 606	543	486, 821
108	457	544	574
109	369	547	377, 457, 566
117	355	567	370
139	756	579	370, 690, 834
141	826	608	452
142	541	613	614
145	826	646	717
156	496, 683	759	444, 457
158	496	806	412
163	815	812	492
166	406, 610, 747, 756, 761, 782	823	655
217	394	825	411, 586, 598
233	362	828	371
287	475	830	495, 773
294	598, 811	833	371, 682
297	475, 598	836	558, 682
305	468, 706	839	411
329	529	843	495

	Čís.		Čís.
850	688, 790	§ 1162	360
851	688	§ 1162 b)	465
858	728	§ 1168	398, 788
877	362	§ 1193	824
878	402	§ 1217	397
879	392, 755, 797, 821	§ 1218	578
879 Čís. 4	484, 663	§ 1220	406, 572
888	411	§ 1221	572
901	426	§ 1223	572
904	748	§ 1231	406
905	367, 523, 555, 576, 615, 638, 777, 782	§ 1238	682
		§ 1247	397
906	677	§ 1264	397, 433, 466, 723
914	426, 769	§ 1293	674
921	362	§ 1294	460, 471
922	674, 700	§ 1295	386, 709, 822
932	666	§ 1297	728
933	419, 419	§ 1299	703
934	415, 468	§ 1309	462
936	393, 476	§ 1310	462
938	821	§ 1311	461, 487
957	363	§ 1313 a)	460, 482, 727, 799
967	604	§ 1315	482, 703, 725, 799, 833
970	503, 746, 759	§ 1316	503
971	384, 401	§ 1319	694
973	401	§ 1320	461, 508, 681
974	384, 401	§ 1325	386, 390, 812
983	514	§ 1327	386
1002	363	§ 1328	624
1009	546	§ 1333	445, 569, 576, 651, 723, 760
1014	493, 546	§ 1334	651
1016	470	§ 1338	449
1017	470, 727	§ 1380	556, 761
1035	515	§ 1386	606
1037	362	§ 1389	761
1042	431, 723	§ 1391	373
1045	476	§ 1393	662
1052	439, 607	§ 1394	438
1053	673	§ 1397	438
1062	533, 700	§ 1400	379, 493, 532, 732, 803
1067 a násl.	476	§ 1407	555
1075	817	§ 1412	445
1090	608, 625, 637, 708, 746	§ 1413	427
1091	396, 687	§ 1420	367, 555, 782
1092	637	§ 1425	523, 719
1101 odst. 2.	801	§ 1426	523
1111	637	§ 1431	362
1118	441, 569	§ 1437	362
1151	403	§ 1447	399, 402, 409, 709
1152	450	§ 1460	478
1154 b)	518, 710, 724	§ 1502	438
1155	398		
1156	436		

II. Obchodní zákonník.

	Čís.		Čís.
čl. 55	727	čl. 344	378
čl. 85	507	čl. 345 odst. 1	726
čl. 125 čis. 3	763	čl. 347	501, 513
čl. 250	804	čl. 348	675
čl. 286	385	čl. 349	513, 675, 798
čl. 291	776	čl. 356	577, 654, 718
čl. 300	532	čl. 357 odst. 3	718
čl. 307	662, 680	čl. 360	685, 727
čl. 313	630, 776	čl. 361	685, 696
čl. 314	630	čl. 376 odst. 3	686, 754, 802
čl. 318	757	čl. 380	459
čl. 319	757	čl. 384	814
čl. 325	382	čl. 395	459
čl. 337	757	čl. 421	803
čl. 342	378, 533		

III. Jurisdikční norma.

	Čís.		Čís.
čl. XII. čis. 5 uv. zák.	672	§ 55	691, 721, 774
čl. XVIII. uv. zák.	523	§ 56	429, 435
§ 1 357, 372, 375, 387, 390, 408, 431, 449, 517, 524, 627, 635, 639, 670, 672, 679, 705, 712, 722, 780, 836, dodatek		§ 60 odst. 2	786
		§ 60	429, 435
		— odst. 4	786
		§ 66	735
§ 7 a)	774	§ 76	810
28	537	§ 77 odst. 2	417
29	643	§ 88	615
31	731	§ 88 odst. 2	405, 442, 446, 582, 590
41	505, 590	§ 99	488, 505, 705, 789
43	526	§ 100	537
49 čis. 2	603, 624	§ 104	488, 505, 557, 669, 770
— čis. 5	408, 575, 708	§ 105	735
— čis. 6	434, 491	§ 109	421
— čis. 8	666, 733		

IV. Civilní řád soudní.

	Čís.		Čís.
čl. VI. čis. 1 uv. zák.	820	§ 72	739
čl. XLII. uv. zák.	531, 668	§ 84	356
§ 1	464, 520, 785, 836	§ 85	356
§ 7	520	§ 125	354
§ 8	498	§ 130	423
§ 11 čis. 1	566	§ 155	507
§ 14	566	§ 158	507
§ 52	813	§ 162	646
§ 57	787	§ 179	590

	Čís.		Čís.
§ 225	354	— čís. 6	388
— odst. 1	739	482	453, 506
§ 226	463, 765	496	453
227	435, 691, 80	501	691
228	399, 512, 547, 658, 719	502 odst. 3	593, 797
232	563, 643	513	594
235	398, 676	514	374
236	653	517	422
237	829	519	709
240	361, 365, 377, 415	— čís. 2	396, 472, 510
261 odst. 6	526, 794	524	423
371	820	527 odst. 2	730
384	357, 785	528	657
386 odst. 4	499	529 čís. 2	542
388 odst. 3	474	530 čís. 7	453, 813
396	362, 566, 656	541	453
406	812	562	358, 368, 687, 837
409 odst. 2	399	565	358, 368, 687, 837
410	676, 677	566	358, 368
411	361, 365, 415, 812	568	433
448	422, 691, 805	569	778
467 čís. 1	697	575	775, 835
471 čís. 2	356, 709	575 odst. 3	368, 548, 778
472	594	577	373, 543
477 čís. 2	774	594	407
— čís. 4	535	§ 600 a násl.	808
— čís. 5	535		

V. Exekuční řád.

	Čís.		Čís.
čl. III. uv. zák.	375	§ 82 odst. 1	506
čl. XXVII. uv. zák.	622	§ 83 odst. 3	506
§ 1 čís. 6	626	154	451
— čís. 10	544	213	638
— čís. 16	407	222 odst. 4	479, 504
7	767, 769	251 čís. 5	425
9	377, 433	294 odst. 3	485
15	568	308	451
17 odst. 2	429	331	701
18 čís. 4	701	349	489
28	568	353 odst. 2	744
35	548	354	489, 767
35 odst. 2	768	355	633, 737
36	738	370	622
42 čís. 1	641	378	587, 622
— čís. 4	545	— odst. 2	644
— čís. 7	418	379 odst. 2	830
54 odst. 3	753	381	519, 521, 600
74	657	382	500, 648
78	730	382 čís. 8	355, 742
79	550	384	737

	Čís.		Čís.
§ 391	500	§ 397	784
— odst. 2	509	§ 399 čís. 2	784

VI. Patent o řízení nesporném.

	Čís.		Čís.
§ 1	388, 457	§ 122	395, 412, 452
§ 2	752	§ 123	395, 452
— čís. 7	388, 573	§ 125	452, 481, 831, 834
§ 9	394, 589, 602, 692, 827	§ 126	395, 452, 481, 690, 834
§ 11 odst. 2	623	§ 127	693
§ 12 odst. 2	623	§ 179	394, 458
14	634	§ 180	412
15	707	§ 183	749
16	745	224	626
102	440	269	573
103 odst. 2	706	272	440, 620
118	745	278	620
121	395		

VII. Ostatní zákony a nařízení.

	Čís.		Čís.
1786 září 18. čís. 577 písm. c) sb. z. s.	372, 375	§ 98	380
1789 červenec 13. čís. 1033 sb. z. s.	630	§ 103	380, 400
1806 březen 14. čís. 758 sb. z. s.	609, 780	§ 232	544
— říjen 24. čís. 789 sb. z. s.	372, 375	1855 leden 15. čís. 19 ř. zák. (vojenský trestní zákon)	
1817 duben 9. čís. 1331 sb. z. s. (příspěvek k nemocn. fondu pražskému)	735	§ 208 a)—c)	574
1819 srpen 23. čís. 1595 sb. z. s. (řízení ve věcech manžel.)	541	1858 listopad 16. čís. 213 ř. zák. (řízení ve věcech nájemních)	
§ 8	541	§ 14	521
§ 14	535	1863 prosinec 3. čís. 105 ř. zák. (domovský zákon)	
§ 18	536	§ 11	472
1838 srpen 21. čís. 291 sb. z. s.	568	1864 červenec 25. čís. 27 z. z. pro Čechy (okres. zastupitelstvo)	
1841 květen 4. čís. 531 sb. z. s.	466	§ 53	470
— srpen 16. čís. 555 sb. z. s. (úředníci státní)	622	§ 59	470
1850 duben 27. čís. 85 ř. zák. (Pražský obecní statut) dodatek	622	§ 61	470
1851 listopad 16. čís. 1 ř. zák. z r. 1852	599	1866 červen 1. čís. 49 z. z. pro Čechy (honební zákon)	
§ 57	599	§ 22	627
1854 květen 23. čís. 146 ř. zák. (horní zákon)		§ 23	627
		1868 červenec 6. čís. 96 ř. zák. (advokátní řád)	
		§ 14	482
		1869 březen 5. čís. 27 ř. zák. (ručení železnic)	
		§ 1	361, 584

	Čís.		Čís.
— květen 30. čís. 93 ř. z. (vodní zákon)		1887 prosinec 28. čís. 1 ř. zák. na rok 1888 (úrazové pojištění dělnické)	
§ 3	811	§ 29	437
§ 4 a)—c)	811	§ 34	437
§ 5	811	§ 46	502, 635
§ 23	527	1888 březven 30. čís. 33 ř. zák. (nemocenské pojištění)	
§ 89	311	§ 41	672
1870 srpen 28. čís. 71 z. z. pro Čechy (vodní zákon)		1889 leden 8. čís. 5 z. z. pro Čechy (stavební řád)	
§ 11	387	§ 52 čís. 5	679
§ 17	387	1890 říjen 14. čís. 186 ř. zák. z r. 1892 (mezinárodní úmluva o dopravě železniční)	832
§ 61	527	1896 červenec 6. čís. 144 ř. zák. (meliorační zápůjčky)	
§ 75	387	§ 5	527
1871 červenec 25. čís. 75 ř. zák. (notářský řád)		— červenec 7. čís. 140 ř. zák. (cesty z nouze)	
§ 179	634	§ 1	816
— červenec 25. čís. 76 ř. zák. (notářský spis)		§ 7	743
§ 1 b)	667	— listopad 27. čís. 217 ř. zák. (organizační zákon)	
— červenec 25. čís. 95 ř. zák. (knihovní řád)		§ 37 čís. 8	602
§ 18	391	§ 78 odst. 3	374
§ 20 b)	467, 773, 779	§ 89	419, 432
§ 61	467, 655, 773	— listopad 27. čís. 218 ř. zák. (živnostenské soudy)	
§ 70	779	§ 37	762
1872 červenec 12. čís. 112 ř. zák. (syndikátní ručení)		1897 leden 11. čís. 30 ř. zák. (patentní zákon)	
§ 8	808	§ 9	519
1873 duben 9. čís. 70 ř. zák. (společenstva)		§ 105	519
§ 15	498	— květen 5. čís. 112 ř. zák. (jednací řád)	
1874 květen 7. čís. 50 ř. zák.		§ 89	356
§ 41	692	§ 105	374
§ 42	692	— červenec 25. čís. 175 ř. zák. (odhadní řád)	
— červen 2. čís. 97 ř. zák.	404	§ 16	440
— červenec 10 čís. 203 ř. zák.	404	§ 33	440
— prosinec 31. čís. 5 z. z. pro Moravu na rok 1875	836	— prosinec 9. čís. 283 ř. zák. (řízení ve věcech manželských)	
1877 září 30. čís. 38 z. zák. pro Moravu (silniční výbor)	836	§ 6	617
1878 březven 18. čís. 31 ř. zák.		§ 7	541
§ 1, 4, 5	735	§ 10	820
1879 červen 11. čís. 93 ř. zák. (ubytování vojska)		§ 12	820
§ 35	477, 524	1898 březven 7. čís. 41 ř. zák. (instrukce pro fin. prokuraturu)	
§ 38, 51	722	§ 2 čís. 9	583
1883 únor 16. čís. 20 ř. zák. (prohlášení za mrtva)		1906 březven 6. čís. 58 ř. zák. (spo-	
§ 9	490		
— květen 23. čís. 83 ř. zák.	404		
1886 únor 7. čís. 20 z. zák. pro Moravu	836		

	Čís.		Čís.
— ledna 13. čís. 9 ř. zák. (úředníci statkoví)		1909 říjen 3. čís. 63 z. z. pro Čechy (úředníci okresní) dodatek	
§ 29	465	1908 květen 29. čís. 35 z. zák. pro Čechy (úředníci obecní) dodatek	
§ 32	465	— srpen 7. čís. 68 z. z. pro Čechy (posloupnost ve statky střední velikosti)	
— červenec 29. čís. 178 ř. zák. § 1, odstavec druhý	424	§ 11 odst. 4	614
— říjen 12. čís. 275 ř. zák. (lichva)	663	— srpen 9. čís. 162 ř. zák. § 3 odst. 3	502
— říjen 12. čís. 276 ř. zák. (I. dílejší novela k obč. zák.)		§ 11	502
§ 16	734, 323	1909 listopad 11. čís. 172 ř. zák. (dopravní řád železniční)	
— říjen 16. čís. 284 ř. zák.	587	§ 39	366, 448
— prosinec 10. čís. 337 ř. zák. (konkursní řád)		§ 55	713
§ 1, 81 (odpůrčí řád)	512	§ 57	469, 483
§ 2	429	§ 58	483
1915 červenec 22. čís. 208 ř. zák. (II. dílejší nov. k obč. zák.)		— odst. 2	713
§ 4	688, 790	§ 61	732, 758
— srpen 31. čís. 257 ř. zák.	589	— odst. 4	713, 806
1916 únor 29. čís. 58 ř. zák.		§ 70	483, 758
§ 3	531	§ 76	758
— březven 19. čís. 69 ř. zák.		§ 82	819
§ 155	762	§ 84	806, 814, 832
§ 166	624	§ 86 čís. 1	714
— srpen 26. čís. 76 z. zák. pro Čechy		§ 88	530, 832
§ 12	797	§ 91	562
— září 22. čís. 317 ř. zák. (poštovní řád)		§ 97 odst. 2 čís. 4	819
§ 213	803	§ 98	562
§ 217	517	1910 leden 16. čís. 20 ř. zák. (obchodní pomocníci)	
1917 leden 27. čís. 4 z. zák. pro Čechy		§ 1	661
§ 4	797	§ 2 čís. 1	491
— březven 24. čís. 131 ř. zák. (válečná lichva)		§ 14	531
§ 6	562	§ 27 odst. 1	447
§ 7	562, 564	§ 31	762
§ 8	562	§ 32	765
§ 20 čís. 5	385, 392	1912 prosinec 26. čís. 236 ř. zák. (válečné úkony)	
— květen 26. čís. 235 ř. zák. (zásoby obilnin)		§ 21	524
§ 1	727	§ 29	357
§ 6	727	§ 33	524
— červenec 24. čís. 307 ř. zák. (zmocňovací zákon)	359, 711		
§ 3	480		
§ 5	480		
— prosinec 23. čís. 501 ř. zák. (pojišťovací smlouva)	547, 662		

	Cís.
1918 srpen 18. čís. 317 ř. zák. (ná- hrada za válečná poškození)	
§ 1	522
§ 6	473
— září 3. čís. 323 ř. zák. 364, 480, 711	
— září 4. čís. 326 ř. zák.	359
— říjen 28. čís. 11 sb. z. a n. čl. 2	574
— listopad 2. čís. 3 sb. z. a n. (nejv. správní soud) dodatek § 2 čís. 6	524
— listopad 2. čís. 4 sb. z. a n. (zemský soud v Praze) 473, 524	
— listopad 2. čís. 6 sb. z. a n. (branná moc) § 2	574
— listopad 12. čís. 3073 počt. gen. říd.	382
— listopad 22. čís. 41 sb. z. a n.	359
— prosinec 10. čís. 61 sb. z. a n. (zrušení šlechtictví)	497
— prosinec 10. čís. 63 sb. z. a n. (podpora v nezaměstnanosti) 670	
— prosinec 17. čís. 83 sb. z. a n. (ochrana nájemců) § 1 430, 509, 511, 528 § 7 a)	595
— prosinec 17. výnos morav. místodržitelství 45.898/A 2	359
— prosinec 28. čís. 3 sb. z. a n. na rok 1919 (příročí) § 7	424
§ 8	424
1919 leden 3. čís. 5 sb. z. a n. (obilní ústav) § 7	727
— leden 9. čís. 14 sb. z. a n. (obchodní pomocníci) § 5	765
— leden 22. čís. 38 sb. z. a n. (zabírání bytů)	704
— únor 6. čís. 57 sb. z. a n. (zákaz převodu pohledávek) 405, 546, 549, 571, 686, 754, 802	
— únor 9. čís. 62 sb. z. a n. (ochrana nájemců)	687
§ 5	428
— únor 25. čís. 84 sb. z. a n. (okolkování bankovek) 760, 764 § 5	644
— únor 25. čís. 86 sb. z. a n. (okolkování bankovek)	

	Cís.
§ 8	379
— duben 1. čís. 167 sb. z. a n. § 1	551, 664, 740
— duben 10. čís. 185 sb. z. a n. § 7	644
— duben 10. čís. 187 sb. z. a n. § 6	551, 664, 740, 764
— duben 16. čís. 215 sb. z. a n. (záborový zákon) § 2	616
§ 5	408
§ 6	408
§ 7	408
§ 12	408
§ 18	408
— duben 24. čís. 223 sb. z. a n. (bezplatný byt) § 2	592
§ 3	592
§ 6	592
— květen 12. čís. 246 sb. z. a n. (bankovní ústav)	372
— květen 22. čís. 320 sb. z. a n. (rozluka manželství) § 13 lit. a)	494
— lit. c)	656
— lit. e)	494
— lit. g)	383
— lit. h)	715, 800
— lit. i)	554, 715
§ 13 posl. odst.	535, 536, 820
§ 14	413
§ 14 lit. a)	494
— lit. b)	494
— lit. c)	585
§ 15	414, 444, 457, 579
§ 16	414, 444, 579
§ 17	413, 579, 656
§ 19	536, 695
§ 20 čís. 2	534
§ 20 čís. 3	534, 537
§ 25	820, 821
— květen 27. čís. 318 sb. z. a n. (zajištění půdy drob. pach- týřům)	540, 583, 698, 781
§ 1 odst. 1	525, 540
— odst. 2	597, 632, 717, 772
— odst. 3	636, 647, 671, 720, 750, 783, 791
— odst. 4	678
— odst. 5	684
— odst. 6	560
§ 2 odst. 1	698

	Cís.
§ 3 odst. 1	647, 716, 828
— odst. 2	649
— odst. 3	647
— odst. 4	559, 601, 628, 629, 793
§ 6 odst. 1	552, 567, 588, 596, 671, 796
§ 8	781
§ 12 432, 454, 553, 580, 612, 619, 621, 678	
§ 13	612
— čís. 2	581 (str. 409)
§ 14	720
§ 15	751
§ 17 odst. 3	792, 807
— posl. odst.	692, 795
§ 18	616, 825
§ 19 odst. 3	795
— květen 28. čís. 299 sb. z. a n. (lidové soudy cennové) § 2	385, 392
— červen 11. čís. 330 sb. z. a n. § 5	408
§ 6	408
§ 7	408
— odst. 1	825
— červen 28. čís. 217 sb. z. a n. na rok 1921 (smlouva ve Versailles) čl. 297 a násl.	540, 698
— červenec 17. čís. 421 sb. z. a n. (přeměna obec. statku) § 6	561, 659
— červenec 19. čís. 443 sb. z. a n. (úředníci obecní) § 40	dodatek
— září 10. čís. 507 sb. z. a n. na r. 1921 (smlouva v Saint Germain) čl. 249 a násl.	540, 698
— říjen 17. čís. 571 sb. z. a n. čl. II. posl. odst.	762
— říjen 30. čís. 592 sb. z. a n.	

	Cís.
(zabírání bytů)	570
§ 2	625
§ 10 odst. 1	608
§ 16 odst. 4	608
— říjen 30. čís. 593 sb. z. a n. (obnova pachtu)	389, 835
§ 12	611
— prosinec 9. čís. 651 sb. z. a n. § 1	631, 771
— prosinec 11. čís. 12 sb. z. a n. na rok 1920	642
1920 leden 2. čís. 22 sb. z. a n. (obchod dobyt看em) § 11	797
— únor 29. čís. 121 sb. z. a n. (ústavní listina) čl. IX. uv. zák.	781
§ 109	781
— březen 18. čís. 187 sb. z. a n.	522
— březen 23. čís. 176 sb. z. a n. (advokátní praxe) § 1	631
§ 2	771
— duben 8. čís. 275 sb. z. a n. (ochrana nájemců) § 1	645
§ 2	595
§ 4 odst. 6	605, 702
§ 31	689, 736
§ 32	645
§ 34	595
— duben 15. čís. 311 sb. z. a n. (drobní pachtýři) čl. I.	717
— duben 15. čís. 314 sb. z. a n. (exekuce na platy) § 1 odst. 2	618
— červen 25. čís. 409 sb. z. a n. (odklad exekuce vyklizením) 660 § 1	650, 699, 818
— červenec 27. čís. 465 sb. z. a n. § 1	711